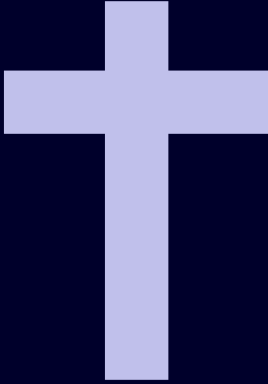

Godin Akar Aghuim;
Akar Dikirizir
Gavgavir Igiam

The New Testament in the Aruamu language of Madang Province,
Papua New Guinea, 2004 Edition

Godin Akar Aghuim; Akar Dikirizir Gavgavir Igiam

The New Testament in the Aruamu language of Madang Province, Papua New Guinea, 2004 Edition Nupela Testamen long tokples Aruamu long Madang Provins long Niugini long 2004

copyright © 2004 Pioneer Bible Translators and the Bible Society of Papua New Guinea

© Faith Comes by Hearing

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Godin Akar Aghuim in the Aruamu Language

This translation was produced by Pioneer Bible Translators, and was published in 2004 by the Bible Society of Papua New Guinea.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the Pioneer Bible Translators at www.pioneerbible.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-03-04

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 29 Jan 2022

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea

Contents

MATYU	1
MAK	97
LUK	154
JON	245
APOSEL	319
ROM	408
1 KORIN	455
2 KORIN	497
GALESIA	527
EFESUS	544
FILIPAI	560
KOLOSI	571
1 TESALONIKA	583
2 TESALONIKA	592
1 TIMOTI	598
2 TIMOTI	612
TAITUS	622
FILEMON	629
HIBRU	632
JEMS	670
1 PITA	683
2 PITA	696
1 JON	704
2 JON	715
3 JON	717
JUT	719
MOGOMER AKAR AGHURIAGHIRIZIM723	

Matyu Osirizir Akar Aghuim

Akar Faragha Zuim

Matyu Osirizir Akar Aghuim, a 4 plan akinafaribar faragha zui. Egha akinafarir 4 plan kaba, da Iesusin akar aghuim miġia, egha dughiar Iesus nguazimin ikiava amir bizir otivizibagh eghari.

Matyun akinafarim, a Maria Iesus batezir dughiamin otivizir bizibagh egharava, egha ghua dughiar me Iesus misoghezi an aremezimin tu. Egha a ua mozimin dikavigha, uan adarazi ategha Godin Nguibamin ghuavanabo.

Ezi bizir ekiar mam Matyu anakakaghasa, a kamakin, Iesus bizir God fomira dikirizir akamin dagh amigha gifa. Me Akar Dikirizir Gavgavir Ghurimin da osirizi, da iti. God akam akirigha ghaze, a Israelba ua me inisi gumazitam amadaghti a izam. Ezi akinafarir kam kamaghin en aka, Iesus a gumazir kamra. Egha Matyun akinafarir otevir aviravirir mabar, akaba kamaghin en miġia ghaze, bizir Iesus amiziba, da bar miġirigiar Godin akam niġha izir gumaziba fomira mikemezir akabar miraram otogha gifa. Ni gansi Matyu 1:22-23, 2:4-6, 2:14-15, 2:23, 4:13-16, 8:16-17, 12:15-21, 13:34-35, 21:2-5, 21:16, 26:24, 26:31, 26:54, 27:6-10.

Ezi bizir ekiar igharazir mam, Matyun akinafarim a miġei, a God Bizibar Ativamin Dughiam miġei. God kamaghin ifonge, Iesusin ingangarimin a bar gumazamizibar atirivimin ikiasa, eghti gumazamiziba bar an ifongiamin ġin mangam.

Ezi Matyun akinafarimin aven, Iesus mikemezir akar ruarir 5 pla, da iti. Faragha zuim, a sapta 5 ko 6 ko 7in iti, ezi akar Iesus miġhsiar mam ġisin ikia, mikemeziba an iti. Ezi akar kam a guizbangira God gumazamizibar arazibar en aka. Namba 2in akar ruarim, a sapta 10in iti. Kar akar Iesus uan suren gumazibagh aningizim. Dughiar kam, me mangiva Iesusin akam gumazamizir igharazibav kimasa, ezi Iesus me mangi damuamin bizibav ġei.

Ezi namba 3in akar ruarim, a sapta 13in iti, Iesus God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar isin zuimin gumazamizibav ġei. Ezi namba 4in akar ruarim, a sapta 18in iti, Iesus gumazamizir guizbangira an suren gumazibar itir arazibar gun miġei. Egha namba 5in akar ruarim, a sapta 24 ko 25in iti, Iesus dughiar abuanamin bizibar gun miġei.

Akinafarir kam uabi, gumazir akinafarim osirizimin gun mikemezir puvati. Akinafarir kam kamaghin ziar kam ini, Matyu Osirizir Akar Aghuim. Guizbangira, me gumazir dagiaba isir

Matyu, a ginighnisi. (Mt. 9:9-13in gan.)

Iesus nguazir kamin oto

(Sapta 1:1-4:16)

Iesusin inaziba ko ovavibar ziaba

(Luk 3:23-38)

¹ Kar Kraiss Iesusin inaziba ko ovavibar eghaghanim. Iesus a Devitin ovavim. Ezi Devit Abrahamin ovavim.

² Abraham Aisakin afeziam. Ezi Aisak, Jekopin afeziam. Ezi Jekop Juda ko an aveghbuabar afeziam.*

³ Ezi Juda, Peres ko Seran afeziam. Aningin amebam Tamar. Ezi Peres Hesronin afeziam, Ezi Hezron, Ramin afeziam.

⁴ Ezi Ram Aminadapin afeziam, Ezi Aminadap Nasonin afeziam; Ezi Nason Salmonin afeziam.

⁵ Ezi Salmon Boasin afeziam. An amebam Rahap. Ezi Boas Obetin afeziam, an amebam Rut. Ezi Obet Jesin afeziam, Ezi Jesi Atrivim Devitin afeziam.

⁶ Ezi Devit Solomonin afeziam, an amebam Urian amuim.†

⁷ Ezi Solomon Rehoboamin afeziam. Ezi Rehoboam Abiyan afeziam, Ezi Abiya Asan afeziam.

⁸ Ezi Asa Jehosafatin afeziam. Ezi Jehosafat Jehoram afeziam. Ezi Jehoram Usian afeziam.

⁹ Ezi Usia Jotamin afeziam. Ezi Jotam Ahasin afeziam. Ezi Ahas Heskian afeziam.

¹⁰ Ezi Heskia Manasen afeziam. Ezi Manase Emonin afeziam. Ezi Emon Josaian afeziam.

¹¹ Ezi Josaia Jehoiakin ko an aveghbuar mabar afeziam. Dughiar kamin Israelba ghua Babilonin kalabusin ghue.

¹² Ezi me Babilonin kalabusin ghuezi, gin Jehoiakin Sealtielin afeziam. Ezi Sealtiel Serubabelin afeziam.

¹³ Ezi Serubabel Abiutin afeziam. Ezi Abiut Eliakimin afeziam. Ezi Eliakim Asorin afeziam.

¹⁴ Ezi Asor Sadokin afeziam. Ezi Sadok Akimin afeziam. Ezi Akim Eliutin afeziam.

¹⁵ Ezi Eliut Eleasarin afeziam. Ezi Eleasar Matanin afeziam. Ezi Matan Jekopin afeziam.

¹⁶ Ezi Jekop Josepin afeziam, a Marian pam.

Ezi Maria Iesus bate, ezi me ziar kam Kraiss a gati. A Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim.

¹⁷ Kamaghin Abrahamin dughiamin ikegha ghua Atrivim Devitin dughiamin tu, 14 plan ovaviba otifi. Ezi Devitin dughiamin ikegha

1:1: Stt 22:18, 1 Sto 17:11 * **1:2:** (1:2) Juda uan aveghbuaba ko, me Israelin ikizir 12 plan inaziba. **1:3:** Stt 38:29-30, Rut 4:18-22 **1:6:** 2 Sml 12:24 † **1:6:** (1:6) Amizir ziar kagh otiviziba, Israelian amiziba puvati. Me Israelin gumazibar iti. Tamar ko Rahap aning Kenanin amizimning. Rut, a Moabin amizim. Betseba Solomonin amebam uabira Israelin amizim. A faragha Urian ike, Uria Hititin gumazim. **1:7:** 1 Sto 3:10-16 **1:11:** 2 Kin 24:14-15, 1 Sto 3:15, 2 Sto 36:10, Jer 27:20 **1:12:** Esr 3:2

ghua dughiar Israelba Babilonin nguibamin Kalabusin ikezim, 14 plan ovaviba otifi. Ezi dughiar me kalabusin ikezim in ikegha ghua God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, Kraisin dughiamin tuzim, uaghan 14 plan ovaviba otifi.

Maria Kraisa Iesus bate, a God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim
(Luk 2:1-7)

18 Kraisa Iesus otozir eghaghanimra kara, a God Uam e Iniasa Misevezir Gumazim. An amebam Maria, me Josepin ikiasa a ginaba. Egha aning tighar uaning inigh ikiasava amima, Maria navim asangi. Godin Duamra borim a gati.

19 Ezima Josep Godin damazim derazir gumazim an averara Maria ataghraghasa nighnisi. An azenimin Maria aghumsizim a daningan aghua.

20 Egha a kamaghin nighnigha itima Ekiamin enselin mam irebamin kamaghin a migei, "Josep, ni Devitin ovavim, ni atiatingan marki. Ni Maria inigh an iki. A navim asangizir borim, a Godin Duam da ize.

21 An otarim bateghtima, eghti a uan gumazamizibar arazir kuraba gin amadagh

men akurvaghham. Kamaghin ni ziam Iesus a datigh."‡

22 Arazir kabanagh kamaghin otiva, egha Godin akam inigha izir gumazir mam inigha migirigiamin miraram otifi.

23 A kamagh mikeme, "Amizir gumazitam ko akuizir puvatizim navim asegh, otaritam bategham. Eghti me ziar kam Emanuel a darigham, ziar kamin mingarim kara, 'God e ko iti.'"‡

24 Ezi Josep daguraguimin dikavigha, Ekiamin ensel irebamin aven a mikemezi moghin, ghua Maria inigha an iti.

25 A poroghamiba uari isava akuir arazitam Maria gamizir puvatigha, ghua an otarim bate. Ezi a ziam Iesus a isa a gati.

2

Saghon itir fofozir gumaziba Iesus bagha ize

1 Maria Distrigh Judian aven itir nguibam Betlehemin Iesus bate. Dughiar kamin Herot, Atrivimin iti. Amebam Iesus batezima fofozir gumazir maba aruem anadi naghin ikegha Jerusalem in ize.*

2 Egha me kamaghin azai, "Borir Judabar Atrivimin ikiamim, amebam a batezi

1:18: Lu 1:27, 1:35 1:19: Lo 24:1 1:21: Lu 1:31, 2:21, Ap 4:12, 13:23, 13:38

‡ 1:21: (1:21) Ziam Iesus Hibrun akamin bar roghira migirigiar kam, "Ekiam, a gumazamiziba ua me iniamin gumazim." Ziam Iesus Grighin akam. Me Hibrun akam Iesus, Josua a garisi.

1:23: Ais 7:14

1:25: Lu 2:7, 2:21

*

2:1: (2:1)

Atrivim Herot Judia ko Judian boroghin itir distrigh bar gari. Herot Atrivimin ikia, uaghan Rom in Atrivir Ekiam Sisar in apemin iti. 2:2: Num 24:17

a managh iti? E an gun migeir mikovezim aruem anadi naghin an ganigha an ziam fasa izi.”

³ Ezi Herot akar kam baregha an dighorim a bira. Ezi Jerusalemın itir darazi uaghan kamaghin ami.

⁴ Egha Herot ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan arazibagh fozir gumazibar diagha me akuvagha kamaghin men azai, “God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, an amebam managh a batam?”

⁵ Ezi me ghaze, “Judian Distrighin aven itir nguibam Betlehemın, an amebam a batam. E bizir kam kamaghin a gifo, Godın akam inigha izir gumazimın osizirim kamaghin iti,

6 ‘Ni Betlehem, ni Judan nguazimın aven iti.

Ni Judabar nguibar ekiabar tongin uaghan ziam iti,
nin aven atrivir ekiatam azenim giram,

egh a nan gumazamiziba Israelbagh ativagham.’ ”

⁷ Ezi Herot averara aruem anadi naghin izezir gumazibar diagha mikovezim otozir dughiam bagha men azai. A me faraghavira mikovezimın apizir dughiam gifogha,

⁸ egha me isa Betlehemın me amadagha kamaghin me migei, “Ia mangi borim

bativsi deraghvira rui. Ia a batoghiva ua na bagh migirigiam amadagh. Eghti ki uaghan mangi, an ziam fam.”

⁹ Me Herot baregha zuima mikovezir me faragha aruem anadi naghin ganizim, men faragha ghua borim itir danganim batogha a gisirara iti.†

¹⁰ Me mikovezimın ganigha bar akonge.

¹¹ Egha me dipenimın aven ghua borim bato, a uan amebam Maria ko. Me tevibar pirigha avigha ghuaghira borimın ziam fe. Egha me uan mitariba kuigha bizir aghuir a bagha inigha izezibar an ekarim gami. Me gol ko mughuriar aghuim itir boreme ko avir migharir muguriar aghuim gamim da isava a ganingi.

¹² Ezi God irebamın me batogha Herot bagh ua mangan me anogoroke. Ezi me tuavir igharazimın uamategha uan nguibamın ghue.

Josep ko Maria borim inigha Isipin zui

¹³ Fofozir gumaziba ghuezima Ekiamın enselin mam irebamın Josep batogha a migia ghaze, “Ni dikavigh borim iniva an amebam sara inighiva ia ari Isipin mangi. Herot borim bagh ruiva amisueghti an aremeghasa. Kamaghin amizi ia mangi maghira iki mangiti, dughiar ki ua ni mikimamim.”

2:6: Mai 5:2, Jo 7:42 † 2:9: (2:9) Betlehem a Jerusalemın saghon itir puvati. Aning tizim 8 kilomitan iti. 2:11: Sng 72:10, Ais 60:6, Mt 12:46

14 Ezima Josep dikavigha borim isa an amebam inigha me dimagarir kamra Isipin ghue.

15 Egha Josep Isipin ikia ghua, dughiar Herot ovengezim. Arazir kabanagh otiva Ekiamin akam inigha izir gumazir mam in akatorimin mikemezir migirigiabar min otifi. A kamaghin mikeme, "Nan Otarim Isipin itima ki an diazima a ize."

Atrivim Herot mikemezima, me borir aviribav soghezima da ariaghire

16 Ezi Herot garima, fofozir gumazir aruem anadi naghin izeziba a gifara. Ezi Herot bar puv atara uan midorozir gumaziba amadagha, migirigiar gavgavim me ganiga, me amadima me ghua, Betlehem koma an boroghin itir nguibaba bar dar ghua borir otarir azenir pumuning ko an apengan itiba, me misozima me ariaghire. Kar ana aruem anadi naghin izezir fofozir gumazibar migirigiamin gin ghua kamaghin ami.

17 Arazir kabanagh otiva Godin akam inigha izir gumazim Jeremaia mikemezi moghin, otifi. A ghaze,

18 "Me Raman nguibamin tiarir mam barasi, azir akam ko tuatem. Reselin boriba ua itir puvati. Kamaghira a

uan ovengezir boriba bagha azi. An navir amirizim inian aghua."

Josep amuim ko Iesus inigha uamategha uan nguibamin ize

19 Herot ovengezima, Josep Isipin itima, Ekiamin ensel irebamin Josep bato.

20 Egha kamaghin a migei, "Borim misoghasa amir darazi me ovenge. Kamaghin amizi, ni dikavigh borim koma an amebam inigh ua Israelin mangi."

21 Ezi a dikavigha borim isa an amebam inigha me ua Israelin ghue.

22 Egha an orazima, Arke laus uan afeziam Herotin danganim inigha Judian Atrivimin iti. Ezi Josep Judian Distrighin mangan atiatingi. Egha God da irebamin migirigiam inigha egha Galilin Distrighin ghu.‡

23 A ghua Galilin Distrighin nguibar mam, Nasaretin apera. Bizir kaba otiva Godin akam inigha izir gumazim mikemezi moghin otifi, a ghaze, "Me Nasaretian gumazim, a darigham."

3

Jon, Gumaziba Ruer Gumazim, akam akuri

(Mak 1:2-8 ko Luk 3:1-18 ko Jon 1:19-28)

1 Dughiar kamnaghin Gumaziba Ruer Gumazim

2:15: Hos 11:1 2:18: Stt 35:19, Jer 31:15 2:20: Kis 4:19 ‡ 2:22: (2:22) Herot ovengezima Rom in gavman a garir kantri abigha an otaribagh aningi. Ezi Arkelaus atrivimin ikia Distrigh Galili ko Distrigh Judian gari. A 10 plan azenibar atrivimin ike. 2:23: Ais 11:1, 53:2, Mk 1:24, Lu 2:39, Jo 1:45 3:1: Mk 1:4, 1:15, Lu 3:2-3, Jo 1:28

Jon izava, Judian gumaziba itir puvatizir danganimin ikia akam akuri.

² Egha ghaze, “God Bizibagh Ativamin Dughiam, a roghira ize. Kamaghin amizi, ia navibagh iragh.”*

³ Godin akam inigha izir gumazim Aisaia fomira Jonin gun migia ghaze, “Gumazir tiarir mam gumaziba puvatizir danganimin dia ghaze, ‘Ia Ekiam baghiva tuaviba azeniva, dar kir.’”

⁴ Jon kemelin ariziba ingarizir korotiaba aghuigha asizir inim uan ivariam ike. An odeziba ko ruarimin haniba api.†

⁵ Ezi gumamaziba, me Jerusalemın nguibar ekiam ko Judian Distrigh ko Jordanın danganimin ikegha, bar a bagha zui.

⁶ Me iza uan arazir kurabar gun migeima, Jon Jordan dipamin me rue.

⁷ Egha a gari, Farisiba ko Sadyusibar men avirim a gumaziba ruer danganimin izi. Ezi a kamaghin me migei, “Ia kuruzir divir anababa, tina ia mikemezi, ia Godin aningagharir gin izamimin ari mangasa?”

⁸ Ia navim girazir arazibar amu.

⁹ Egh ia pura uarigh nighnigh suam ‘E Abrahamın ovaviba.’ Ki ia migei, God dagiar kabara amighti da Abrahamın ovavibar min otivighamin gavgavim iti.

¹⁰ Sobiam datirighin temer povibar iti, eghti temer dagher ovizir aghuiba itir puvatiziba, God bar da okeghiva da isiva avim mikinam.

¹¹ “Ezi ki ia navibagh irazir arazim akakaghasa ki dipamin ia rue. Ezi nan gin izir gumazim, an gavgavim nan gavgavim gafira. Ezi ki an dagarir asuabar ateramin gavgaviba puvati. Gumazir kam Godin Duam ko avimin ia ruam.

¹² A witba misevir savol an agharimin iti, eghti a uan witba misiva dar daghebar arighiva, witba misevir dipenimin witin miseviba aviva, egh dar miseviba avir munger puvatizimin da akuntima, da isiam.”

Jon Iesus rue

(Mak 1:9-11 ko Luk 3:21-22)

¹³ Ezi dughiar kam Iesus Galilin Distrigh ategha Jon a ruasa, Jordanın dipamin zui.

¹⁴ Ezi Jon an anogorogha ghaze, “Ni manmagh sua, uabi ruasa na bagha izi?”

3:2: Mt 4:17, Mk 1:15 * **3:2:** (3:2) Ziar kamning, “Kingdom Bilong God” o “Kingdom Bilong Heven,” aning God Bizibagh Ativamin Dughiam migei. Ezi kagh Matyu osirizi Akar Aghuimin aven e ghaze, “God Bizibagh Ativamin Dughiam.”

3:3: Ais 40:3, Mk 1:3, Lu 1:76, Jo 1:23 **3:4:** 1 Sml 14:25-26, Sek 13:4, Mk 1:6 † **3:4:** (3:4) Jon apir dagheba ko an azuir korotiaba an akakagha ghaze, a Godin akam inigha izezir gumazim Elaijan min iti. Akar 2 King 1:8in itimin gan. **3:7:** Mt 12:34, 23:33, Lu 3:7, Ro 5:9, 1 Te 1:10 **3:9:** Jo 8:33, Ap 13:26, Ro 2:28-29, 4:1, 4:11-12, 4:16 **3:10:** Mt 7:19, Lu 13:6-9, Jo 15:6 **3:11:** Ais 4:4, Mal 3:2, Jo 1:26-27, 1:33, Ap 1:5, 2:3-4, 1 Ko 12:13 **3:12:** Mal 3:3, 4:1, Mt 13:30

Ni na ruti, kamaghin der-
agham!”

¹⁵ Ezi Iesus an migirigiam
ikaragha a migia ghaze,
“Marki. Ni datirighin ki
ni migei moghin ni damu.
Ga arazir kamin, God
ifongezir araziba dar gin
tighti, da otivam.” Ezi Jon an
migirigiamin min ghu.

¹⁶ Ezi Iesus ruegha givagha
zuamira dipam ategha
azenimin ize. Ezi ove-
riam kuiaghrizi a garima,
Godin Duam bunbamin min
mighegha izaghira a gisin
apera.

¹⁷ Ezi tiarir mam Godin
Nguibamin ikia dia ghaze,
“Kar nan Otarim, ki bar a
gifonge. Ki a bagha bar
akonge.”

4

*Satan Iesus gifarasa a gaka-
ghori*

(Mak 1:12-13 ko Luk 4:1-
13)

¹ Dughiar kamin Godin
Duam Iesus inigha ghua
Satan a gifarasa danganir
gumaziba itir puvatizimin
ghu.

² Ezi Iesus 40 plan arueba
ko dimagaribar daghetam in-
izir puvati. Ezi mitiriam an
azi.

³ Ezi gumazir ifavaribagh
amim Satan iza a batogha
kamaghin a migei, “Ni
guizbangira Godin Otarim, ni
dagiar kaba akar gavgavim

dav kemeghti da bretin
rubuzibar min otogh.”

⁴ Ezi Iesus Satan ikaragha
ghaze, “Godin Akinafarim ka-
maghin migei, ‘Gumazamiz-
iba daghebara damiva dar
gavgavimin ikian kogham.
Puvati. Me God migeir
migirigiaba bar dar gin
mangiva me ikirimirir
aghuim iniam.’”

⁵ Ezi Satan Iesus inigha
Jerusalem in ghua a isa Godin
Dipenimin pin mar anefa.

⁶ Egha Satan a migei, “Ni
oragh, Godin Akinafarim
kamagh migei, ‘A ni bagh uan
enselba akar gavgavim me
mikintima me deraghvira
nin ganam. Egh me uan
dafaribar ni fueghti, ni uan
dagarim dagiatamin ane-
seghan kogham.’ Kamaghin
ni guizbangira Godin Otarim,
ni kagh uabi ekunigh.”

⁷ Ezi Iesus an akam
ikaragha ghaze, “Godin
Akinafarim ua kamaghin
migia ghaze, ‘Ni uan Ekiam
God a gifariva, a gakaghonti,
a nin nighnizimin gin man-
gan marki.’”

⁸ Ezi Satan ua Iesus inigha
ghua mighsiar bar pin itir
mamin ghua nguazir kamin
kantriba bar, ko dar bizir
aghuiba an akakagha ghaze,

⁹ “Ni tevemning apirigh
nan ziam feghtima, bizir
kaba ki bar da ni daningam.”

10 Ezi Iesus a migia ghaze, “Satan ni na gitagh! Godin Akinafarim kamagh migei, ‘Ni uan Ekiam God, ni an apengara iki an ziamra fam.’”

11 Ezi Satan Iesus ataghizi enselba iza an akura.

Iesus Galilin Distrighin ingari

(Mak 1:14-15 ko Luk 4:14-15)

12 Ezi Iesus orazi, me Jon Gumaziba Ruer Gumazim a isa kalabus gati, ezi a uamategha Galilin Distrighin ghu.

13 Egha a Nasaretin nguibam ategha ghua Kaperneamin nguibamin iti. Nguibar kam dipar ekiam Galilin dadarimin Sebulun ko Naptalin nguazir asizimin iti.*

14 Arazir kabanagh otiva fomira Godin akam inigha izir gumazim Aisaia mikemezi moghin ofifi. A ghaze,

15 “Ia gumazamizir Sebulunin nguazim ko Naptalin nguazimin itiba, nguazir kam a tuavir ongarimin zuim boroghira itir danganim ko Jordanin dipar dadarir vongin itir danganim, a Galilin Distrighin nguazim. Danganir kam Kantrin Igharazibar Gumazir aviriba uaghan an aven iti.

16 Kar, gumazamizir arazir kurabar mitatemin aven

itiba, me angazangarir ekiamin gani. Egha gumazamizir ovengamin mitatemin aven ikeziba, angazangarim me gisira.”

Iesus akar aghuim akuri

(Sapta 4:17-9:34)

Iesus suren gumazir 4 plan diazi, me an gin zui

(Mak 1:16-20 ko Luk 5:1-11)

17 Dughiar kamın Iesus ingarim foregha akam akura gumaziba me migia ghaze, “God Bizibagh Ativamin Dughiam a roghira ize. Kamaghin amizi, ia navibagh iragh!”

18 Ezi Iesus Galilin dipar dadarimin ghua gari aveghbuar mamning iti. Saimon, me “Pita” a garisi. A uan dozim Endru ko, aning iver ekiaba dipamin da kuri. Aning osiriba isa da amadir gumazimning.

19 Ezi Iesus aning migia ghaze, “Gua nan gin izitima ki guan akakaghtima, gua osiriba isi moghin gumaziba iniam.”

20 Ezi aning an akam baraghavira, uan iveba ategha an gin zui.

21 Ezi Iesus mong sivagha ghua aveghbuar mamningin api. Jems, a Sebedin otarim, a uan dozim Jon ko iti. Aning uan afeziam Sebedi ko

4:11: Hi 1:6, 1:14 4:12: Mt 14:3, Mk 1:14, 6:17, Lu 3:19-20, Jo 4:43 4:13: Jo 2:12

* 4:13: (4:13) Israelin inazir pumuning Sebulun Ko Naptali fomira Galilin dipar dadarimin ike. Egha Iesusin dughiamin aning Galilin Distrighin aven iti. 4:16: Ais 42:7, Lu 2:32 4:17: Mt 3:2, 10:7, Mk 1:14-15 4:19: Mt 13:47, Lu 5:1-11

4:20: Mt 19:27, Mk 10:28, Lu 18:28

me botin mamın iti. Men iveba dighoraghrezi, me dar toribar kiri. Ezima Iesus aning diazima,

²² aning maghira uan afeziam ko bot ategha Iesusin gin zui.

Iesus akam akura arimariabar kiri
(Luk 6:17-19)

²³ Ezi Iesus Galilin Distrigh bar a garua me God ko migeir dipenibar aven men sure gami. Egha a God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar aghuim akura, men arimariaba akirava men mikarzibar itir bizir osimtiziba a uaghan da gefi.

²⁴ Ezi an biarim Sirian Provins bar an ghu. Ezima gumazamizir arimariaba itiba, me bar me isa a bagha izi. Gumazir aria mizazir kuraba baraziba, ko duar kuraba apazaziba, ko gumazir arimariar inirizibagh amiba, ko gumazir agharapaniba ariaghreziba, me bar me inigha a bagha izi. Ezi Iesus men arimariaba bar da gifa.†

²⁵ Ezi gumazamizir bizir dafam, me a koma arui. Galilin itir darasi ko Distrigh

Dekapolisin itir darazi ko Jerusalem ko Judian Distrigh, ko Jordanin vongin itir danganimin itiba me an gin arui.

5

Iesus mighsiamin akam akuri

¹ Iesus gari avirir ekiam an gin izima a mighsiar mamın anabogha, egha apera. Ezi an suren gumaziba a bagha izi.*

Iesus gumazamizibar sure gami

(Luk 6:20-23)

² Ezi Iesus kamaghin uan suren gumazibar sure gamua ghaze,†

³ "Ia Godin damazimin ia fo ia an bizibagh asa, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangam. Kamaghin ian naviba deragh.

⁴ Ia datirighin azia itir gumaziba, ia bar akuegham. Kamaghin ian naviba deragh.

⁵ Ia gumazir uan gavgaviba ko ziaba fer puvatiziba, God nguazim bar ia daningam. Kamaghin ian naviba deragh.

4:23: Mt 9:35, Mk 1:39, Lu 4:15, 4:44, Ap 10:38 **4:24:** Mk 6:55 † **4:24:** (4:24) Judan Nguibam Romın gavmanın apengan itir dughiamin, kantri Israel a Romın Provinsin ekiam Sirian aven iti. **4:25:** Mk 3:7-8 * **5:1:** (5:1) Judabar arazim, men tisaba apiava akam akuri. (Matyu 13:2 ko 24:3 koma Luk 4:20in gan.) † **5:2:** (5:2) Matyu 4:23-25 koma 9:35 ghaze, Iesus ingangarir pumuning gami. A faragha gumazamizibar sure gamigha gin men arimariaba batosi. Kamaghin e Matyu sapta 5in ikegha ghua sapta 7in tu Iesus, God Bizibagh Ativamin akabar men sure gami. Egha gin Matyu sapta 8 ko 9 e gari, Iesus men arimariaba batosi. Matyun Osirizir Akar Aghuimin aven Iesus migirigiar bar ruarir 5 pla akuni, sapta 5-7in itir migirigiar ruarim a 5 plan kabar faragha otifi, ezi 4 pla ikiavira iti. Akar sapta 5-7in itiba a mighsiar mamın ikia da akuni. **5:3:** Sng 51:17, Ais 57:15, Lu 6:20 **5:4:** Ais 61:2, Lu 6:121, MAA 7:17 **5:5:** Sng 37:11, Ais 29:19 **5:6:** Ais 55:1-2, 65:13

⁶ Ia gumazir arazir aghuiba baghavira ikia egha mati gumazim mitiriam an azi, egha mati gumazim kuarim an piri, God ian mitiriam a givagham. Kamaghin ian naviba deragh.

⁷ Ia gumazir apangkuvim igharazibar itiba, God ian apangkuvam. Kamaghin ian naviba deragh.

⁸ Ia gumazamizir navir averiar zueziba, ia Godin ganam. Kamaghin ian naviba deragh.

⁹ Ia gumazamizir adariba ko midoroziba ageviba, me 'Godin Boriba' ia darigham. Kamaghin ian naviba deragh.

¹⁰ Ia gumazamizir arazir aghuibagh amiba, ezi me arazir kam bagha osimtiziba ko mizaziba ia ganidi, God Bizibagh Ativamin Dughiam, a iananam. Kamaghin ian naviba deragh.

¹¹ Me ian gari ia na ko iti, ezi bizir kam bangin me paza arazir osimtiziba ko mizaziba ia ganidi, egha migirigiar ifavarir aviriba ia gasi, kamaghin ian naviba deragh.

¹² Ivezir bar ekiam ia mizua Godin Nguibamin iti. Godin akam inigha izir gumazir ian faragha ghueziba, me uaghan kamaghira

osimtiziba ko mizaziba me ganingi. Kamaghin ia naviba deragh bar akongegh."

Ia amangsizim ko angazangarimin min iti
(Mak 9:50 ko Luk 14:34-35)

¹³ Ezi Iesus ua me migia ghaze, "Ia gumazamiziba bar me bagha, amangsizimin min iti. Ia uan isingtizim ateghtima e manmaghin a damuti a ua singigham? Amangsizir kamaghin otiviba ingangariba puvati. Me a isi nguazimin aneku-nigh a dikabinam.

¹⁴ Ia mati nguazir kam in angazangarim. Ia kamagh nighnigh! Nguibar ekiar mam mighsiamin iki modoghan kogham.

¹⁵ Egha gumazitam lam tam a gaborogha a isa minetamin aven anetizir puvati. An a isi dakozim dafaghtima, an angazangarim gumazir dipenimin itiba bar me gisiragham.

¹⁶ Nin angazangarim kamaghira isightima, gumaziba bar an ganam. Egh me ian arazir aghuir kabar ganiva ian Afeziar uan Nguibamin itim, me an ziam fam."

Moses Osirizir Arazibar akaba

¹⁷ Egha Iesus ua migia ghaze, "Ia kamaghin nighnighan marki, egh suam,

5:7: Mt 6:14, Mk 11:25, Hi 6:10, Je 2:13

13:12, Hi 12:14, 1 Jo 3:2-3 **5:9:** Mt 5:45, Lu 6:35, Ro 14:19

5:10: 2 Ko 4:17, 2 Ti 2:12, Hi 12:4, 1 Pi 3:14 **5:11:** Lu 6:22, Je 1:2, 1 Pi 4:14 **5:12:** 2 Sto 36:16, Lu 6:23, Ap 5:41, 7:52, 1 Te 2:15, Hi 11:32-38, Je 5:10, 1 Pi 4:13

5:13: Mt 9:50, Lu 14:34-35 **5:14:** Snd 4:18, Jo 8:12, 9:5, Fl 2:15 **5:15:** Mk 4:21, Lu 8:16, 11:33 **5:16:** Jo 15:8, 1 Ko 14:25, Ef 5:8-9, 1 Pi 2:12 **5:17:** Mt 3:15, 9:13, 10:34-35, Ro 3:31, 10:4, Ga 3:24

ki Moses Osirizir Araziba ko Godin akam inigha izir gumazibar akaba batoghasa ize. Puvati. Ki izi dar amuti dar dagheba guizin otivam.

18 Ki bar guizbangira ia migei, Moses Osirizir Arazibar akar muziari-tam givaghan kogham, mangi nguazim ko overiam givaghamin dughiam otogham. Dar osizirir otevir muziariba ko ababanir me osiriziba, da kamaghira iki mangi bizir otivamiba bar otivigham.

19 Kamaghin amizi, gumazir manam Moses Osirizir Arazitamın kuragh egh suam, a pura bizim, egh kamaghira igharaz darazi men sure damuva, gumazir kamaghin amim, God Bizibagh Ativamin Dughiamın an ziam bar gin ikiam. Eghtima gumazir manam Moses Osirizir Arazibar gin mangiva egh kamaghira ua igharaz darazir men sure damuti me an min arazir kabar gin mangiti, gumazir kamaghin amizim, God Bizibagh Ativamin Dughiam, a ziar bar ekiam iniam.

20 Kamaghin ki ia migei, ia Godin ifongiamın gin tighan koghiva ian arazir aghuiba Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisibar arazir aghuiba dagh afiraghan kogham, eghti ia God Bizibagh Ativamin Dughiamın aven mangan

kogham.”

Iesus akabar kirir arazim migei

(Luk 12:57-59)

21 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ia migirigiar ian ovaviba iniziba, ia da baregha gifa egha dagh fo, ia tav misueghtima an aremeghan marki. Ian tav gumazitam misueghtima an aremegham, a kotiamın otivam.

22 Ezi ki kamaghin ia migei, gumazir manam uan aveghbuamın atari, a kotiamın mangam. Egh gumazitam migirigiar kurabar uan aveghbuam mikim suam, a Kotiar Ekiamın otivam. Egh gumazitam gumazir mamın atar suam, a gumazir onganım, a helin avir ekiamın mangam.

23 “Egh ni ofa damusi ofa gamir danganimın mangi, egh ni nighnigham, ni uan aveghbuam ko migirigiar osımtızim iti,

24 egh ni uan ofaba ofa gamir danganimın dar atigh. Eghiva uamategh mangi aveghbuam ko migirigiabar kirigh. Gua dar kirigh, egh ni datirighin mangi uan ofa isi God daning.

25 “Egh nin apanım ni inigh kotiamın mangiti, ni a ko osımtızir kam akırsi tuavımın a mikim mangi. Puvatıghtima, a ni inigh jasın damazımın mangam. Eghti jas ni inigh polisın agharım

datightima, polis ni inigh kalabuziam datigham.

²⁶ Ezi ki guizbangira ni migei, ni azenim giran kogham, iki mangi ni ivezim bar anakirighamin dughiamin gin, azenim giram."

Iesus poroghamiba uari bakeir arazibav gei

²⁷ Egha Iesus ua kamaghin migei, "Ia oraki, me fomira ghaze, ia poroghamiba uari bakeir arazim, damuan marki.

²⁸ Ezi ki kamaghin ia migei, ni gumazitam ni amizir mamn gara paza a ginighnisi, ni poroghamiba uari bakeir arazim uan navir averiamin aven, a ko a gamigha gifa.

²⁹ "Eghti nin damazir guvimin itim ni gami, ni arazir kuram damighti, anesigh a makunigh. Kamaghin dera, nin mikarzitam dutughti, ni arazir kuratam damighan kogham. Puvatightima, me nin mikarzim bar a isiva helin anakunigham.

³⁰ Eghti nin dafarir guvim ni damuti ni arazir kuratam damighti, ni anetugh a makunigh. Kamaghin dera, nin mikarzitam dutugh deragham, egh ni arazir kuratam damuan kogham. Puvatightima, me nin mikarzim bar a isi helin anakunigham."

Iesus ghaze, gumaziba uan amuiba ataghraghan kogham (Matyu 19:9 ko Mak 10:11-12 ko Luk 16:18)

³¹ Egha Iesus ua migia ghaze, "Me fomira kamaghin migei, 'Gumazir manam uan amuim ataghraghsi, an a bagh akinafarim osirigh egh anetegham.'

³² Ezi ki kamaghin ia migei, Gumazir manam uan amuimin garima, a gumazir igharazitam ko akuiz puvatizi a pura anetaki, gumazir kam uan amuim gamima a poroghamiba uari bakeir arazim gami. Eghti amizir kam gumazir igharazitamin ikiam, a poroghamiba uari bakeir arazim gami. Eghti gumazitam amizir pam ataghizimin ikiva, egh gumazir kam uaghan poroghamiba uari bakeir arazim gami."

Iesus ghaze, ia bizibav kim egh guizbangira darigh Godin Nguibamin akakaghan marki

³³ Egha Iesus ua kamaghin migei, "Migirigiar mamian ovaviba a inizi ia a baraki, a kara. 'Ia ifariva Godin Nguibamin akakagh mikiman marki. Egh ia Ekiamin damazimin migeir akamin mirara mangi, arazir kam deragh a damu.'

³⁴ Ezi ki ia migei, uan migirigiba gavgavim dar

aningsi, bizir katamin akakagh mikiman marki. Bar markiam. Ia Godin Nguibam akakagh egh mikim suam, 'Bar guizbangira,' ia kamaghin damuan marki. Bar markiam. Kar Godin Atrivir Dabirabim.

³⁵ Ia uan migirigiaba gavgavim dar aningsi, nguazir kam diponan marki. God nguazimin uan suemning arisi. Egh ia uan migirigiaba gavgavim dar aningsi, Jerusalem diponan marki. Jerusalem Atrivir Ekiamin nguibar ekiam.

³⁶ Egh ia uan migirigiaba gavgavim dar aningsi uan dapanibar akakaghan marki. Ia fo, ian tav uan dapanir arizitam damuti a pigham, o ghurghurighan kogham.

³⁷ Ia pura kamaghin mikim, 'Guizbangira' o 'Puvati.' A kamaghin dera. Ezi migirigiar igharazir isafuraziba, da Satanin otivaghirir migirigiaba."

Iesus ghaze, arazir kuraba ikarvaghan marki

(Luk 6:29-30)

³⁸ Egha Iesus ua kamaghin migei, "Ia oraki, me fomira ghaze, 'Tav igharaz tavin damazim a gasighasighti, eghti me uaghan an damazim gasighasigham. Eghti tav tavin ataritam asighti,

me uaghan an ataritam asigham.'

³⁹ Ezi ki kamaghin ia migei, gumazim arazir kuratam ia damightima, ia a ikarvaghan marki. Egh gumazitam ian koviatham apezeghti, ia koviatar vuem sara a daningh.

⁴⁰ Eghti tav ian korotiar azenan azuim bagh ia isi kotiam datighti, ia uaghan uan aven azuir korotiam sara a daningh.

⁴¹ Eghti tav uan biziba iniasa ni bagha gavgava ghaze, ni an biziba atera an aku tuavir asizitam mangam, eghti ni an aku tuavir asizir ruarir pumuningin angi.

⁴² Eghti tav biziba bagh ian azangsighti, ia a daningh. Eghti gumazitam pura ia da biziba iniasa ian azai, ia akirim ragh a gasan marki."

Iesus ghaze, ia uan apanibagh ifongegh

(Luk 6:27-28 ko 6:32-36)

⁴³ Egha Iesus migia ghua ghaze, "Ia oraki, me fomira kamaghin migei, 'Ia uan namakabagh ifongegh, egh pazi uan apanibar amu.'‡

⁴⁴ Ezi ki kamagh ia migei, ia uan apanibagh ifongegh, egh me bagh Godin azang, eghti God gumazir osimtiziba ko mizaziba ia ganidibar, men apangkuvigham.

5:35: Sng 48:2, Ais 66:1 5:37: Kl 4:6, Je 5:12 5:38: Kis 21:24, Wkp 24:20, Lo 19:21 5:39: Wkp 19:18, Ais 50:6, Lu 6:29, Jo 18:22-23, Ro 12:17-19, 1 Ko 6:7, 1 Pi 3:9 5:40: 1 Ko 6:7 5:42: Lo 15:8-10, Lu 6:30, 6:35 5:43: Lo 23:6, Sng 41:10 ‡ 5:43: (5:43) Migirigiar uan akar gumazibara ifongeghamim Wok Pris 19:18in iti. Ezi akar uan apanibagh ifongeghan koghamim itir danganim e a gifozir puvati. Pura Lo 7:2, ko 20:16; koma Song 139:21-22in gan. 5:44: Kis 23:4-5, Lu 23:34, Ap 7:60, Ro 12:14, 12:20, 1 Ko 4:12-13, 1 Pi 2:23 5:45: Jop 25:3, Ef 5:1

45 Arazir kam kamaghin ian akagham, ia guizbangira uan Afeziar uan Nguibamin itim, ia an boribara. Guizbangira, an aruem gamima, a gumazir kuraba ko aghuiba bar me gisisi. Egha an amozim gamima, a gumazir aghuiba ko gumazir arazir kurabagh amiba sara me gizi.

46 Eghti ia gumazir ia ifongezibagh ifueghiva ia ivezir manatam iniam? Puvati. Gumazir dagiaba isiba uaghan arazir kabagh ami.

47 Egh ia dughiam isi uan adarazira aning, egh ian arazir manam igharaz darazir arazim gafiragham? Gumazir God gifozir puvatiziba ti uaghan ia amir arazibagh ami!

48 Kamaghin amizi, ia uan Afeziar uan Nguibamin itim, an arazir aghuibara dagh ami moghin, ia uaghan arazir aghuibar amu."

6

Iesus igharazibar akurvazir arazim migei

1 Egha Iesus ua kamaghin migei, "Ia deraghvira gan. Ia gumazamiziba gansi osamiva, arazir aghuibar amuan marki. Ia kamagh damu, uan Afeziar uan Nguibamin itim da ivezitam inighan kogham.

2 "Egh ia bizitam isi gumazir asaghasazitam

daningsiva, tav amadaghtima a mangi ian arazir aghuir kam an gun mikiman marki, egh mati gumazir maba me God ko migeir dipeniba ko tuavibar tuiva odava ami moghin. Ia men min damuan marki. Kamagh amir darazi, me gumazamizibar damazibar uan araziba akakaghtima, me men ziaba fasa. Ki guizbangira ia migei, me uan ivezim inigha gifa.

3 Ia asaghasazitamın akurvaghshi, ian agharir guvim arazir kam damuti, agharir ikiriam arazir kam gifoghan kogham.

4 Eghti ian akurvazir arazir kam averara ikiti, ian Afeziar bizir mogomebar garim, ian arazir aghuim ikaragham."

Iesus God ko migeir arazibagh eghari
(Luk 11:2-4)

5 Egha Iesus ua kamaghin migei, "Ia God ko mikimsi, gumazir ifavariba ami moghin damuan marki. Me God ko migeir dipeniba ko tuavir ekiabar akabar tuiva, God ko mikimasa bar akonge. Me odava, egha ghaze, gumazamizir aviriba nan ganigh nan ziam fam. Ki guizbangira ia migei, me uan ivezim inigha gifa.

6 Egh ia God ko mikimsi, uan dipenir averiamın mangi tiam asaragh, egh modogh ia uan Afeziam ko mikim. Kamaghin, ian Afeziar bizir

mogomebar garim, a ian izevim ia daningam.

7 “Ia God ko mikimsiva migirigiar kinir aviribar amuva, God gifozir puvatizir darazi ami moghin damuan marki. Me ghaze, me migirigiar aviribar amuam, eghti kamaghin God me baragham.

8 Ia me ami moghin damuan marki. Guizbangira, bizir ia puvatiziba, dughiar ia tighar uan Afeziam da bagh an azangsighamim, ana dagh fogha gifa.

9 “Kamaghin amizi, ia kamaghin God ko mikim:

‘En Afeziam uan Nguibamin itim,
nin ziam bar zue,
ezi arazir kuraba an saghon iti.

10 Eghti Dughiar Ni Bizibagh Ativamim, a izi.

Eghti nin Nguibamin itir darasi nin ifongiamin gin zui moghin,
e uaghan nguazir kam
nin ifongiamin gin mangam.

11 Eghti ni e datirighin damamin dagheba da isi e daning.

12 Eghti me e gamir arazir kuraba e da gin amadi moghin,

ni en arazir kuraba gin amang.

13 Egh e ateghti, e osimtizar aven ikiti bizitam en navim biraghtima,
e arazir kuratam damuan kogham.
Ni arazir kurabar gavgavim da e inigh.*

14 “Guizbangira, ia gumazamiziba ia gamir arazir kuraba gin amangti, ian Afeziam uan Nguibamin itim, ian arazir kuraba gin amangam.

15 Ia men arazir kuraba gin amangan koghtima, ian Afeziam uaghan ian arazir kuraba gin amangan kogham.”

Iesus dagheba ataghrazir arazibav gei

16 Egha Iesus ua migia ghua ghaze, “Ia dagheba ataghrazir dughiamin ia gumazir ifavaribar min uan guabagh ekuan marki. Gumazir ifavariba dagheba ataghrazir dughiamin, gumaziba men ganasa, me uan guaba ruer puvatigha pughpurighav arui. Me odava arazir kabagh ami. Ki guizbangira ia migei, me uan izevim inigha gifa.

17 Eghti ia dagheba ataghrazir dughiamin, ia

6:7: 1 Kin 18:26-29, Ais 1:15 6:8: Mt 6:32 6:9: Lu 11:2-4 6:10: Sng 103:19-21, Mt 7:21, 26:39, 26:42, Lu 11:2, 22:42, Ap 21:14 6:12: Mt 6:14-15, 18:21-35 6:13: 1 Sto 29:11-13, Mt 26:41, Lu 22:40, 22:46, Jo 17:15, 1 Ko 10:13, 2 Te 3:3, 2 Ti 4:18, Je 1:13, 2 Pi 2:9

* 6:13: (6:13) Fofozir gumazir maba migirigiar kam “arazir kuraba,” a ghaze “Gumazir arazir kurabagh amim,” a Satanra. Fofozir gumazir maba ghaze, migirigiar otevir mam uaghan vezin kam in ikiam. Migirigiar kam kamakin: “Atrivir arazim koma, gavgavim koma, ziar ekiam bar ni nanabara, egh zurazurara ikiam.” 6:14: Ef 4:32, Kl 3:13 6:15: Mt 18:35, Je 2:13 6:16: Ais 58:5-9 6:18: Mt 6:4-6

borem uari aghiva uan guabaru,

¹⁸ eghti gumaziba ia dagheba ataghrzir arazir kam gifoghan kogham. Eghti ian Afeziar danganir mogomemîn itim, anarira ian ganigh fogham. Egh gin ian Afeziar bizir mogomebar garim, a ian ivezim ia daningam.”

Iesus biziba akumakuir arazibav gei

(Luk 12:33-34)

¹⁹ Egha Iesus migia ghua ghaze, “Ia nguazimîn ikia uari bagh bizir aghuiba akumakum dar pozibav kinam marki. Nguazir kamîn, barereba ko omebaba dar amiti, da maziva akughregham. Eghti okimakiar gumaziba biriba akar da okimam.

²⁰ Ia Godin Nguibamîn uari bagh bizir aghuiba pozibav kin. Godin Nguibamîn barereba ko omebaba bizibar aman koghtima, da mazigh, akughran kogham. Eghti okimakiar gumazitam biritam akarighiva da oke-meghan kogham.

²¹ Danganir manam nin bizir aghuiba iti, danganir kam nin navir averiamîn aven itir ifongiam, a uaghan ikiam.”

Damazim a namnamîn angazangarim

(Luk 11:34-36)

²² Egha Iesus migia ghua ghaze, “Damaziba, da lamîn

min namnamîn angazangarimîn min iti. Damazim deragham, angazangarim bar nin namnam gizivaghti, ni arazir aghuibar amuam.

²³ Eghti nin damaziba ikuvigham, nin namnam bar mitarmeghtima, ni arazir kurabar amuam. Eghti nin angazangarim mitarmegham, mitarmer kam bar pirigham.”

Ingangarir gumazitam, gumazir ekiar pumuning bagh ingaran kogham

(Luk 16:13)

²⁴ Egha Iesus migia ghua ghaze, “Ingangarir gumazitam, ingangarir gumazir ekiar pumuning bagh ingaran kogham. A tavin aghuagh, tav gifuegham. O, a tav baghivira iki, tav akirim a gasaragham. Ia God ko dagiaba bagh uaghara ingaran kogham.”

Ia pamten biziba bagh dighorim isiva dagh nighnighan marki

(Luk 12:22-31)

²⁵ Egha Iesus migia ghua ghaze, “Kamaghin amizi, ki ia migei, ia pamten uan ikirimirim ginighnighiva, kamaghin azangan marki, e dagher manatamra damam, o e dipar manatamra damam? Egh ia pamten uan nivafizibagh nighnigh mikiman marki, inir manatam uan nivafizim avam? Gumazimîn ikirimirim ti

6:19: 1 Ti 6:17, Hi 13:5, Je 5:2-3

6:20: Mt 19:21, Lu 12:33-34, 18:22, Kl 3:1-2, 1 Ti

6:19, 1 Pi 1:4

6:21: Lu 12:34

6:22: Lu 11:34-36

6:24: Lu 16:13, Ga 1:10, 1

Ti 6:17, Je 4:4, 1 Jo 2:15

6:25: Sng 55:22, Fl 4:6, 1 Ti 6:6-8, Hi 13:5, 1 Pi 5:7

daghebagh afira, ezi gumazimın namnam ti inibagh afira.

²⁶ Ia kuarazibar gari, da dagheba oparir puvati, egha da dar pozibagh aghua da isa dagher dipenibar amadir puvati. Ian Afeziar uan Nguibamın itim, dagheba me ganıdi. Ezi ian dabirabim ti kuarazibar dabirabim gafirazir puvati?

²⁷ Egh ian tav deraghvıra ikisi nighnigh kamaghın a ti uan ikirimirim damuti a tong ruaragham? Bar puvati.

²⁸ “Ia tizim sua, pamten korotiabagh nighnisi? Ia akimarir aghuaribagh nighnigh. Da manmaghın otifi? Me ingangarir ekiatam gamir puvati. Egha me korotiatam isamizir puvati.

²⁹ Ezi ki ia migei, fomıra Atrivim Solomon bizir bar avırıba ikiava an azuir adıariba bar dera, egha an korotiatam akimarir kabar mın otozir puvati.

³⁰ E fo, grazıba pura bizıba, da iti, gurumın gumazitam dar akoreghıva da ısıva avitam mikinigham. Grazir kınir kabanagh God adıarıba me gazui. Ia bizir kam gifogh, God uaghan adıarıba ia danıngam. Ia gumazamizir nighnızir gavgavir muziarim itıba!

³¹ Kamaghın, ia pamten nighnigh mikıman markı, ‘E dagher manatam ramegham? O, dipar manatam ramam?

O, e inir manatam ikegham?’

³² Gumazir God gifozir puvatızıba pamten bizir kabagh nighnisi. Ezi ian Afeziar uan Nguibamın itim fo, ia bizir puvatızir kaba, ia da inıam.

³³ Ezi bizir ia bar faragh damuamimra kara: Ia God Bizıbagh Atıvamin Dughıam baghıvıra nighnigh, egh God ifongezir arazir aghuıbar amuti, a bizir kaba ko maba sara bar ia danıngam.

³⁴ Kamaghın amızı, ia pamten gurumızaragham bagh dıghorım ısıva nighnighan markı. Gurum izamin dughıam, a mar uan bizıbara nighnigh. Dughıar manamin otıvir osımtızıba, da anarıra iki. Aruer manamin otıvamin bizıba, mar an bizıba.”

7

Ia munen arazıba tuisighan markı, egh suam, men arazıba ikufı

(Luk 6:37-38 ko 6:41-42)

¹ Egha İesus ua kamaghın migei, “God ia tuisigh ian kuraghan koghsi, kamaghın ia munen arazıba tuisighan markı suam, men arazıba ikufı.

² Ia me tuisigha men ikurvagha ami moghıra, God kamaghıra ia tuisigham. Egh ia men gara me gıñıgnızı moghıra, God ia gıñıgnigham.

³ Tizim bagha, mınezir bar muziarim nın aveghbuamın

damazimîn itima, ni ti an gara egha temer ararir ekiar nîn damazimîn itimîn garir puvati?

4 Ter ararir ekiam nîn damazimîn ikiti, ni manmaghîn uan aveghbuam mikim suam, 'Aveghbuam, ki nîn damazimîn itir minezim asigham?'

5 Ni bar ifari! Ni faraghvira ter ararir nîn damazimîn itim asigh, egh deragh ganiva minezir nîn aveghbuamîn damazimîn itim asigh.

6 "Ia God baghavira itir biziba inigh, afiabar aningan marki. Guizbangira, da ua raghrigh ia givigham. Egh ia uan manmaniar ikarizir aghuiba isi dabav kinan marki. Da pura da dikabinigham."

God bizir aghuiba isiva, gumazir a ko migeibar aningam

(Luk 11:9-13)

7 Egha Iesus migia ghua kamaghîn migei, "Ia God ko mikim, egh biziba bagh an azang, eghti a da isi ia daningam. Egh ia biziba bagh ruiva, ia da bativam. Egh ia tiam gafughafughti, God ia bagh tiam kuigham.

8 Gumazir Godin azaiba, me biziba isi. Ezi gumazir biziba bagha ruim, a biziba batifi. Ezi gumazir itiam gafughafuzim, God a bagh akuigham.

9 Eghti ia afeziaba, ian boritam bretba bagh ian azangtima, ia ti dagiatam a daningam? Puvati.

10 Eghti boritam osiriba bagh uan afeziamin azangti, a ti kuruzitam a daningam? Bar puvati.

11 "Ia afeziar arazir kurabagh amiba, ia zurara bizir bar aghuiba uan boribagh anidi. Egh ia kamagh deraghvira fogh, guizbangira ian Afeziar uan Nguibamin itim bar akueghvira bizir aghuiba isi gumazir a ko migeibar aningam.

12 "Kamaghîn, ia arazir aghuir igharaz darazi me ia damuasa ia ifongeziba, ia arazir kabara me damu. Migirigiar kaba, Moses Osirizir Araziba ko Godin akam inigha izir gumazibar osiziriba, dagh isin tu."

Tiar akar asuvazim ko aroghezim

(Luk 13:24)

13 Egha Iesus migia ghua ghaze, "Ia tiar akar asuvazimîn aven mangi. Tiar akar aroghezim nguibar ikuvtizimîn zui. Ezi nguibar kamîn zuir tuavim an aruegha bar ekefe. Ezi gumazamizir avirim an zui.

14 Ezi nguibar aghuimîn zuir tiar akam bar asufa, egha tuavir an zuim bar piri. Ezi gumazamizir vaghvaziba tuavir kam batogha an zui.

Kamaghin amizi, ia tiar akar asuvazimin aven mangi.”

*Ia akar ifavarim akurir gumaziba bagh deravira gan
(Luk 6:43-44 ko 13:25-27)*

¹⁵ Egha Iesus migia ghua ghaze, “Ia akar ifavarim akurir gumaziba bagh deravira gan. Me ia gifarsi migirigiar aghuibar anuam. Egha me guizbangira ia gasighasighasa izi. Me guizbangira afiar atiabar min ikia, egha me ifara en damazibar sipsipbar min sipsipbar ariziba aghui.

¹⁶ Ia men arazibar gan me gifogh, egh suam, me akar ifavarim akurir gumaziba. Gumaziba ter ataghataritamın wainın ovizitam kuarizir puvati. Egha me ti fighin ovizitam kuarasa ghua, dikonir ataghatarimin, da isi? Bar puvati.

¹⁷ Ezi kamaghira temer aghuiba ovizir aghuiba bati, ezi temer kuraba ovizir kuraba bati.

¹⁸ Eghti temer aghuitam ovizir kuratam bateghan kogham. Eghti temer kuratam ovizir aghuitam bateghan kogham.

¹⁹ Temer ovizir aghuiba batir puvatiziba, me da oka da isa avim mikiri.

²⁰ Kamaghin amizima, ia men arazibar gan fofogh suam, me akar ifavarim

akurir gumaziba, o akar aghuim akurir gumaziba.

²¹ Ia kamaghin nighnighan marki, gumazamizir ‘Ekiam, Ekiam’ na gariziba, me bar moghira God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikiam. Puvati. Gumazir nan Afeziamin ifongiamin gin zuiba, merara God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikiam.

²² Godin Kotin Dughiamin, gumazamizir avirim kamaghin mikimam, ‘Ekiam, Ekiam, e nin ziamin Godin akam akuri.’ Egh mikim suam, ‘E nin ziamin duar kuraba batoke,’ egh mikim suam, ‘E nin ziamin mirakelin bar aviribagh ami.’

²³ Eghti ki Dughiar kamın bighvira me mikim suam, ‘Ki tong ia gifozir puvati. Ia gumazir arazir kurabagh amiba, ia na gitagh!’ ”

Dipenir ingangarir arazir pumuning

(Luk 6:47-49)

²⁴ Egha Iesus migia ghua ghaze, “Gumazir nan akam baragha an gin zuim, a mati gumazir mam fofozir aghuim ikia, egha uan dipenim ingara gavgavim a daningasa dagiam gisin an ingari.

²⁵ Ezi amozim izima, aperiam otozima, aminir ekiam dikavigha dipenir kam givava a munamadi. Ezi

7:15: Ese 22:27, Mt 24:4, 24:24, Mk 13:22, Lu 6:26, Ap 20:29, 2 Pi 2:1, 1 Jo 4:1 **7:16:** Mt 7:20, 12:33, Lu 6:43-44, Ga 5:19-22, Je 3:12 **7:17:** Jer 11:19 **7:18:** Lu 6:43
7:19: Mt 3:10, Lu 3:9, Jo 15:2, 15:6 **7:20:** Mt 12:33 **7:21:** Hos 8:2, Mt 21:31, Lu 6:46, Ap 19:13, Ro 2:13, Je 1:22, 1:25 **7:22:** 1 Ko 13:2 **7:23:** Sng 6:8, Mt 10:33, 13:41-42, 25:12, 25:41, Lu 13:25-27, 2 Ti 2:19 **7:24:** Lu 6:47-48

dipenir kam dipiriaghrizir puvati. Dipenir kam me dagiam gisin an ingari. Kamaghin amizi, a irizir puvati.

²⁶ Ezi gumazir manam nan akam baregha an gin zuir puvati, a mati gumazir onganimin min gigimin uan dipenim okore.

²⁷ Ezi amozim izima aperiham otozima, aminir ekiam dipenir kam pamtem a givai. Bizir kaba dipenir kam gunabagha a munamadima, a iri. A guizbangira bar pazavira iri."

²⁸ Iesus migirigiar kabav mikemegha givazima, gumazamizir avirir ekiam digavir kuram gami.

²⁹ Me fo, Iesus Judan arazibagh fozir gumaziba ami moghin migeir puvati. A gumazir ziar ekiam itir mam in min men sure gami.

8

Iesus lepa itir gumazim gamizi, a ua dera

(Mak 1:40-44 ko Luk 5:12-14)

¹ Egha Iesus mighsiam ategha ghuaghirima avirir ekiam an gin zui.*

² Ezi gumazir lepa itir mam, Iesus bagha iza uan tevimning apirigha a migia

ghaze, "Ekiam, ni fueghiva na damuti, ki Godin damazimin zuegh ua deragham."†

³ Ezi Iesus uan agharim isa gumazir kam gatigha ghaze, "Ki ifonge. Nin mikarzim zuegh, egh ua deragh." A kamaghin migiavira itima, gumazir kam in lepan arimariam zuamira anetaghizima gumazim ua dera.‡

⁴ Ezi Iesus a migia ghaze, "Ni oragh, ni batozir bizir kam in gun mikiman marki. Ni mangi uan mikarzim isi ofa gamir gumazimin akagh, egh Moses fomira e mikemezi moghin, ni ua bagh Godin ofa damu. Eghti gumaziba fogh suam, nin arimariam gifa."

Iesus midorozir gumazimin ingangarir gumazimin arimariam a gifa
(Luk 7:1-10)

⁵ Egha Iesus ghua nguibar ekiam Kaperneamin avenghu. Ezi 100 plan midorozir gumazibar garir gumazir ekiam iza, Iesus gaghora ghaze,

⁶ "Ekiam, nan ingangarir gumazim ariava muna dipenimin iti. An soroghariba bar ariaghire, ezi a nizazir kuram barasi."

7:29: Jo 7:46 * **8:1:** (8:1) Akar Matyu 5:2in itimin gan. **8:2:** Mt 9:18, Mk 1:40-44, Lu 5:12-14, Ap 10:25 † **8:2:** (8:2) Moses osirizir akaba migia ghaze, gumazim o amizir lepan arimariam itim, a Godin damazimin mize. An arimariam givaghtima a ua mangi uabi isiva, ofa gamir gumazibar akagh, eghti me an gantima an arimariam givagham, eghti me a mikim suam, a Godin damazimin zuegha ua dera. Wok Pris 13 ko 14in gan. ‡ **8:3:** (8:3) Judabar akar mam ghaze, gumazim arimariam lepa ikitima ni an suiragh, ni uaghan Godin damazimin mize. Ezi Iesus uan dafarim isava gumazir lepa itir kam gati, egha Godin damazimin mizezir puvati. A gumazimin arimariam a gifa, ezi gumazim ua dera. **8:4:** Wkp 14:1-32, Mt 9:30, Mk 5:43, 7:36, Lu 5:14, 17:14 **8:5:** Jo 4:47

⁷ Ezi Iesus ghaze, “Ki mangi a damighti, a ua deragham.”

⁸ Ezi midorozir gumazir ekiam Iesusin akam ikaragha a migia ghaze, “Ekiam, ki gumazir aghuir manam, ni nan dipenimin aven izam? Marki. Ni pura mikimtima, nan ingangarir gumazim deragham.

⁹ Ki uabi midorozir gumazir mabar apengan iti, egha uabi mabar garima, da nan apengan iti. Ezi ki me migei, ‘Ia mangi,’ eghti me mangam. O, ki me mikimam, ‘Ia izi.’ Eghti me izam. Egh ki uan ingangarir gumazir mam mikim suam, ni ingangarir kam damu, eghti an a damuam. Egha ki fo, ni mikimti, nan ingangarir gumazim ua deragh.”

¹⁰ Ezi Iesus migirigiar kam baregha, digavir kuram gami. Egha ragha a ko izir gumazibav gia ghaze, “Ki bar guizbangira ia migei, ki Israelin aven kamaghin nighnizir gavgavim itir gumazitamin ganizir puvati.

¹¹ “Ki ia migei, gumazamizir avirim uan nguibabar aruem anadir danganim ko aruem ghuaghiri danganim ategh, izi Abraham ko Aisak ko Jekop dukuagh, God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven dakozimin daperagh damam.

¹² Egh God faragh uan Nguibamin ikiasa misevezir darazi, God me batuegh

me isiva danganir mitatem me akunigham. Eghti me tuangiava arangiava atariba kuskugh danganir kamin ikiam.”

¹³ Egha Iesus 100 plan midorozir gumazibar garir gumazir ekiam migia ghaze, “Ni mangi. Bizir ni nighnizir gavgavim itim, a ni bagh otogham.” Dughiar kamra, gumazir kamin ingangarir gumazim ua dera.

Iesus Pitan ivozir amizim gamizi, a ua dera

(Mak 1:29-31 ko Luk 4:38-39)

¹⁴ Ezi Iesus ghua Pitan dipenimin aven ghua garima, Pitan asamimin mikarzim an feima, an aria dakozim girighav iti.

¹⁵ Ezi Iesus an dafarim suirazima, an arimariam maghiram anetaghizima, a dikavigha Iesus bagha isai.

Iesus gumazamizir avirim gamizi, me ghuamaghe

(Mak 1:32-34 ko Luk 4:40-41)

¹⁶ Ezi aruem gevima, me gumazamizir avirir duar kuraba apazaziba inigha, Iesus bagha izi. Ezi Iesus duar kurar kabav gia me batozima, me an akamin gumazamiziba ataghrasi. Ezi Iesus arimariaba itir gumazamiziba bar men arimariaba agifa.

¹⁷ Godin akam inigha izezir gumazim Aisaia ghaze, “A uabi e bativir arimariaba ko

mizaziba da batoghezi, da ghue.” Iesus Aisaian akam damighti, an otivasa, arazir kabagh ami.

Iesus uabin gin mangamin arazibav gei
(Luk 9:57-60)

18 Egha Iesus garima, avirir ekiam anekufa. Ezi a uan suren gumazibav gia ghaze, “E dipam giregh vongin mangam.”

19 Ezi Judan arazibagh fozir gumazir mam iza, kamaghin Iesus migei, “Tisa, ni danganir manamin mangam, ki uaghan ni ko mangam.”

20 Ezi Iesus a migia ghaze, “Afiar atiaba nguazir toribar itima, kuaraziba mikonibar iti, ezi Gumazibar Otarim danganir dakuamiba puvati.”

21 Ezi gumazir mam, a uaghan Iesusin suren gumazim, a kamaghin Iesus migei, “Ekiam, ni faragh na amamangatightima, ki mangi uan afeziam mozim dafaka.”

22 Ezi Iesus a migia ghaze, “Marki. Ni nan gin izi, gumazir ovengeziba uari uan gumazir kuabar afi.”

Iesus migeima, aminir ekiam gifa

(Mak 4:36-41 ko Luk 8:22-25)

23 Ezi Iesus botin anabozi, an suren gumaziba an gin zui.

24 Me ghua ongarimin torimin aminir bar ekiam dikava ongarim gamima, a

dipira kurim avasava ami. Ezi Iesus akuavira iti.

25 Ezi an suren gumaziba agaghuragha a migei, “Ekiam, ni en akuragh, e arimighiregham!”

26 Ezi a kamaghin me migei, “Ian nighnizir gavgavim bar sufi. Ia tizim bagha atiati?” Egha a dikavigha aminim ko ongarim migirigiar gavgavim aning ganingizi, aminim givazima, dipam uam amiraghiri.

27 Ezi an suren gumaziba nighnizir aviribagh amua ghaze, “Kar gumazir manmaghin amizim? A migeima, aminim ko dipavsizim an akam barasi!”

Iesus gumazir pumuningin duar kuraba batoke

(Mak 5:1-17 ko Luk 8:26-37)

28 Ezi Iesus ghua Galilin ongarir dadarimin vongin itimin oto. Kar Gadaran nguazir asizim. Egha iza gumazir pumuning duar kuraba apazimning bato. Aning matmatin tongin ikegha izi. Egha aning bar ikuvizima, gumazamiziba aningin atiatigha tuavir kam garuir puvati.

29 Egha aning pamten dia ghaze, “Ni Godin Otarim, ni tizim ga damuasa? Dughiam tighari, ni kagh izi ga gasighasighasa?”

30 Ezi dar bizir ekiar mam mong saghon apa iti.

31 Ezi duar kurar kaba pamten Iesus gakaghora ghaze, "Ni e batosi, kamaghin ni e ateghtima, e mangi dar bizir munamin aven mangam."

32 Ezi Iesus me migia ghaze, "Ia mangi." Ezima duar kuraba gumazir kamning ategha ghua dabar aven ghue. Ezi dar bizir ekiam kam puv ara ghua davarir kurar mamn ghuaghira dipam apa bar ariaghire.

33 Ezi gumazir dabar gariba men ganigha ara ghue. Me ghua nguibar ekiamin otivigha bizir kabar gun gumazamizibagh eghari. Me uaghan gumazir duar kuraba apazazir pumuning bativizir bizibagh eghari.

34 Kamaghin amizi, nguibar ekiam kamn itir gumazamiziba Iesus bagha izi. Me iza an gara a gakaghora ghaze, a men nguazim ategh danganir igharazitamin mangi.

9

Iesus gumazir soroghafariba aremezim akirizi, a ua dera

(Mak 2:1-12 ko Luk 5:17-26)

1 Ezi Iesus ua bot inigha uamategha ongarir dadarir vongin itimin ghua uan nguibamin oto.

2 Ezi me soroghafariba aremezir gumazir mam inigha a bagha izi. Gumazir kam akuriamin iti. Ezi Iesus

men garima, me nighnizir gavgavim itima, a kamaghin arimariar gumazir kam migei, "Nan borim, nin navim bar amiragh iki. Ki nin arazir kuraba gin amada."

3 Ezi Judan arazibagh fozir gumazir maba Iesusin migirigiar kam baregha kamagh uariv gia ghaze, "Gumazir kam Godin danganim inigha kamaghin migei."

4 Ezi Iesus men nighnizibagh fogha givagha kamaghin me migei, "Ia tizim bagha nighnizir kurar kaba uan navir averiabar dagh ami?"

5 Ki akar manam mikimam? Pura gumazir kinitam kamaghin a mikim suam, ki nin arazir kuraba gin amada. Egh uaghan gumazir kinitam kamaghin a mikiman kogham, ni dikavigh uan akuriam inigh mangi, egh ua deragh.

6 Eghti ki ia kamaghin foghasa ki ifonge, Gumazibar Otarim, a nguazir kamn arazir kuraba gin amangamin gavgavim iti." Iesus kamaghin mikemegha soroghafariba aremezir gumazimin gara kamaghin a migei, "Ni dikavigh uan akuriam inigh uan dipenimin mangi!"

7 Ezi gumazir kam dikavigha uan dipenimin ghu.

8 Ezima gumazamiziba arazir kamn ganigha bar digavir kuram gami. Egha

me Godin ziam fa ghaze, “Godra gavgavir kam isa gumazibagh anidi.”

Iesus Matyun diazi, an an gin zui

(Mak 2:13-17 ko Luk 5:27-32)

⁹ Ezi Iesus danganir kam ategha ghua garima, gumazir mam dagiaba isir dipenimin aperaghav iti. An ziam Matyu. Ezi Iesus a miġia ghaze, “Ni nan gin izi.” Ezima Matyu dikavigha an gin zui.

¹⁰ Ezi Iesus dipenimin iki-ava apima, gumazir dagiaba isiba ko gumazir arazir kurabagha amir aviriba, me iza Iesus ko an suren gumaziba ko api.*

¹¹ Ezi Farisiba kamaghin gara Iesusin suren gumazibar azai, “Ian Tisa, a tizim bagha dagiaba isir gumaziba ko arazir kurabagh amir gumaziba koma api?”†

¹² Ezi Iesus migirigiar kam baregha kamaghin me migei, “Arimariaba puvatizir gumaziba, dokta bagha zuir puvati. Gumazir arimariaba itibara, me dokta bagha zui.

¹³ Ia mangi, Godin Akinafarir osizirim da fofozim inigh. Ki ia ofa gamir arazibagh ifongezir puvati. Nan ifongiamra kara, ia arazir aghuibar gumazir

igharazibar amu.” Egha Iesus ua me miġia ghaze, “Ki Godin damazimin derazir gumaziba bagha izezir puvati. Ki gumazamizir arazir kurabagh amibar dimasa ize!”

Iesus dagheba ataghrazir arazim migei

(Mak 2:18-22 ko Luk 5:33-39)

¹⁴ Ezi Jon Gumaziba Ruer Gumazimin suren gumaziba iza, kamaghin Iesusin azai, “Manmaghin amizi, e ko Farisiba, e God ko mikimasa dagheba ataghrazima, nin suren gumaziba dagheba ataghrazir puvati?”

¹⁵ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia niġniġ. Gumazitam amuimin ikisi damu, uan adarazi ko ikitima, me ti amughamugh, dagheba ataghraghan kogham. Puvati. Me dagheba ataghrazir dughiam iti. Gumazitaba gin izi, gumazir kamin aku mangiti, a me ategham, eghti dughiar kamin me dagheba ataghragham.

¹⁶ “Gumazitam inir avizir igiatam inigha korotiar ghuritam porogha a isamizir puvati. A kamagh damigh gin korotiar kam rueghtima, inir avizir korotiar bibizim apirizim akuvaghiva korotiar ghurim bar anebigham.

* **9:10:** (9:10) Matyu osirava migirigiar kam abizir puvati. Me ti tinan dipenimin api? Avirir ekiam ghaze, ti Matyun dipenim (Mak 2:15) Marazi ghaze Iesusin dipenim. † **9:11:** (9:11) Farisiba bar akar gavgavir aviribagh amigha dar gin zui. Egha ghaze, gumazir manam men migirigiabar gin zuir puvati, egha arazir kuram gami, kamaghin me Godin damazimin mize. Egh gumazir igharazitam gumazir kam ko ikegham, a uaghan Godin damazimin mize. Farisiba uaghan ghaze, gumazir Romin gavman bagha dagiaba isiba, me zurara Romin itir darazi ko iti, kamaghin me Godin damazimin mize. **9:13:** Hos 6:6, Mt 12:7, Mk 2:17, Lu 5:32, 1 Ti 1:15

17 Eghti gumazitam wainin igiam inigh, a isiva asizir inir misevir ghuritam agurighan kogham. A kamaghin damightima, wainin dipam gin buva anangva asizir inir ghurir kam abighti, wainin dipam nguazim giregham. Eghti wain ko asizir inim virara ikuvigham. Kamaghin me wainin igiam isa asizir inir igiabaram azui, eghti aning virara deraghvira ikiam.”‡

Iesus guivir aremezim gamizi, a ua dikafi. Egha uaghan amizir mam in arimariam agifa

(Mak 5:22-43 ko Luk 8:41-56)

18 Ezi Iesus Jonin suren gumaziba ko migiavira itima, gumazir dapanir ekiar mam iza Iesusin boroghin tevemning apirigha kamaghin a migei, “Nan guivim datirighrama areme, ezi ni izi uan dafarim a datightima a ua dikavigham.”

19 Ezi Iesus dikavigha an gin zuima, an suren gumaziba a ko zui.

20 Ezima amizir mam, a 12 plan azenibar, zurara ghuzim bati. Amizir kam Iesusin girakirangin iza an korotiar avizimin suira.

21 A kamaghin nighnigha ghaze, “Ki ti an korotiar

avizimin suiraghti, nan arimariam ti givagham.”

22 Ezi Iesus ragha an gara a migia ghaze, “Nan guivim, ni navim bar amiragh iki. Ni nighnzir gavgavim nan iti, kamaghin, nin arimariam gifa.” Dughiar kamra, amizir kam in arimariam gifa.

23 Ezi Iesus ghua gumazir dapanir ekiar kam in dipenim in otogha gari, amiziba ko gumaziba azia iti. Gumazir maba sighbagh ivima, gumazamiziba azia niginir ekiam gami.

24 Ezi Iesus me batogha me migia ghaze, “Ia dikavigh mangi. Guivim aremezir puvati. An akui.” A kamaghin migeima, me a dipofi.

25 A me batoghezi, me azenan ghuezima, Iesus aven ghua guivimin dafarim in suirazima, a dikafi.

26 Ezi Iesus amizir bizir kam in eghaghanim nguibaba bar dar ghu.

Iesus gumazir damazir okavirizir pumuning, ko gumazir migeir puvatizir mam, me gamizi, me ua dera

27 Ezi Iesus danganir kam ategha zuima, gumazir damazir okavirizir pumuning an gin iza kamaghin an dei, “Ni Devitin

‡ 9:17: (9:17) Judaba asizir memeba misoghava dar iniba isava dar dipav kivizibagh ami, egh me da inigh wainin dipabar aghuam. Wainin oviziba, me igiamra da mirmirighiva, da isiva wainin misevibar aghuam, egh aneteghti a dughiatabar ikegham. Egh wain, onganim itir dipam in otogham. Wain memen inir kam in aven iki buv mangi, egh memen inir ghurim abigham. Me wainin misevir bar igiam a gurighti, wain deravira iki, egh inir igiam abighan kogham.

Otarim, ni gan apangku-figh.”§

²⁸ A ghua dipenimin aven ghuzima, gumazir kamning a bagha izima, a kamaghin aningin azai. “Gua bizir ki damuamin kam, gua nighnizir gavgavim an iti, o puvati?” Ezi aning ghaze, “Are, Ekiam ga nighnizir gavgavim an iti.”

²⁹ Ezi Iesus uan dafarim isa aningin damazimning gatigha kamaghin migei, “Gua nighnizir gavgavim iti. Kamaghin, gua ua gan.”

³⁰ Ezi aningin damaziba kuiaghrezi, aning ua gari. Ezi Iesus aningin anogorogha aningin migia ghaze, “Gua tong bizir gua batozir kam tavin mikiman marki.”

³¹ Puvati. Aning ghua Iesus amizir arazir aghuir kamın gun bar distrighin kamın itir gumazamizibav keme.

³² Gumazir kamning Iesus ategha zuima, gumazamiziba migeir puvatizir gumazir mam inigha, Iesus bagha izi. Gumazir kam, duar kuraba a gapasa.

³³ Ezi Iesus an duar kuraba batoghezima, gumazir kam ua migei. Ezi gumazamiziba digavir kuram gamua ghaze, “Fomira, kantri Israelin aven, bizir kamagh garitam otozir puvati.”

³⁴ Ezi Farisiba ghaze,

“A duar kurabar gumazir dapanimin gavgavimin duar kuraba batosi.”

Iesus ingangarim isa uan suren gumazibagh anidi.

(Sapta 9:35-10:42)

Iesus gumazamizibar apangkufi

³⁵ Ezi Iesus nguibar eki-aba ko nguibar doziba bar dagh arua, men God ko migeir dipenibar aven ghua, gumazamizibar sure gami. A God Bizibagh Ativamin Dughiamin akam me migia men arimariaba ko osimtizir men namnabar itiba bar da gefi.

³⁶ A gumazamizir avirir dafamin garima, men nighniziba tintinibar itima, me osimtizibar aven arua, mati sipsipba ghuaviba puvatizir moghin iti. Kamaghin amizi, a bar men apangkufi.

³⁷ Egha a uan suren gumazibav gia ghaze, “Dagher bar avirim anigha givagha azenimin iti. Ezi ingangarir gumazir da iniamin aviriba puvati.

³⁸ Kamaghin, ia azenir kamın ghuavimin azangsighti, a ingangarir gumaziba amangtima, me an azenimin mangi, dagheba iniam.”

§ 9:27: (9:27) Judaba ghaze, Gumazir God ua Gumazamiziba Iniasa Misevezim, Atrivim Devitin ikizimin otivam. Gumazir damazir okavirizir kamning nighnizir gavgavim Iesus ikia ghaze, Israelba gumazir kamra mizuai. Kamaghin aning dia ghaze, “Devitin Otarim.” 9:29: Mt 8:13 9:30: Mt 8:4 9:32: Mt 12:22 9:33: Mk 2:12 9:34: Mt 10:25, 12:24, Mk 3:22, Lu 11:15 9:35: Mt 4:23, Mk 1:39, Lu 4:44 9:36: Nam 27:17, 1 Kin 22:17, 2 Sto 18:16, Ese 34:5, Sek 10:2, Mt 14:14, Mk 6:34 9:37: Mk 6:34, Jo 4:35

10

12 plan suren gumazibar ziaba

(Mak 3:13-19 ko Luk 6:12-16)

¹ Ezi Iesus uan suren gumazir 12 plan diazi, me izima, a duar kuraba batoghiva arimariar gumazamizibar itibar akiramin gavgavim me ganingi.

² Aposelin 12 plan ziabara kara: Men faragha zuim, Saimon, an ziar mam Pita, ko an dozim Andru. Ko Jems, Sebedin otarim, ko an dozim Jon,

³ Filip ko Bartolomyu ko Tomas ko Matyu, a gumazir dagiaba isim, ko Jems, an Alfiusin otarim, ko Tadius,

⁴ ko Saimon, a marazi ko me Selotin ikizimin iti, koma Judas Iskariot, gumazir Iesus isava, apanibagh aningizim.

Iesus ingangarim isa, 12 plan aposelbagh anidi

(Mak 6:7-13 ko Luk 9:1-5)

⁵ Ezi Iesus gumazir 12 plan kaba amaga akar kam me ganiga ghaze, "Ia Kantrin Igharazibar Gumaziba bagh mangan marki. Egh Samaritan nguibar ekiabar mangan marki.*

⁶ Ia sipsipin ovengezir Israelin ikizimin itiba bagh mangi.

⁷ Ia mangi, akam akun suam, 'God Bizibagh Ativamin Dughiam a roghira izegha gifa.'

⁸ Ia mangi gumazamizibar arimariaba agiva; egh gumazir aremeziba me damuti me ua dikav, egh lepa itir gumazibar amuti me ua zuegh, egh duar kurar gumazamizibagh apazaziba da batogh. Bizir ia inizim ia purama a ini, ia a givevezir puvati. Kamaghira ia pura a isi gumazamizibar aning. Ia a bagh ivezitam inian kogham.

⁹ "Ia gol tam o silvan dagiatam o kapan dagiatam inigh mangan marki.

¹⁰ Ia daruamin dughiaabar, ia biamitaritam inian marki. Egh ia siotiar pumuning, o dagarir asuatam o difizitam inigh mangan kogham. Bar puvati. Guizbangira, ingangarir gumaziba, me damamin dagheba, me da isi me daning.

¹¹ "Egh ia nguibar ekiatamin mangam, o nguibar dozitam in angsiya, ia deraghvira azangsih fogh, gumazir manam an arazir aghuibagh amua egha bar dera. Egh ia gumazir kam ko iki mangi, dughiar ia nguibar kam ategh mangamim.

¹² Egh dipenir ia aven zuim, ia kamaghin an aven itir daraziv kim, 'God deragh ia damuam.'

10:1: Mt 9:35, Mk 3:13-15, 6:7, Lu 9:1 Iesusin migirigiar ruarir mam, Namba 2. Akar 10:5-42in itiba, da suren gumaziba Godin akam akun darutima arazir me bativamibav gei.

10:7: Mt 3:2, 4:17, Lu 10:9-11

10:8: Ap 20:33

10:9: Lu 10:4

10:10: Nam

18:31, Lu 10:7, 1 Ko 9:14, 1 Ti 5:18

10:5: Ap 13:46

* **10:5:** (10:5) Kar

10:6: Jer 50:6, Mt 15:24

10:12: Lu 10:5-6

13 Egh gumamazir dipenir kamin itiba, ia gifueghiva ia inighti, ia me ko iki, egh ia Godin azaraghti, ian navir amirizim me ko iki. Me ian aghuaghti, ia uan navir amirizir kam me da uam a inigh.

14 Egh gumazitam ia inigh uan dipenimin manggan aghuagh, egh ian akam baraghan koghti, eghti dughiar ia dipenir kam o nguibar kam ataghraghamim, ia uan dagaribar itir mineziba apisigh.†

15 Ki guizbangira ia migei, Godin Kotin Dughiamin, God gumamazibar arazir kuraba tuisighiva, eghti gumamazir nguibar kamin itiba iniamin osimtizim, a Sodom ko Gomora uan arazir kuraba bagh inizimin osimtizim bar a gafiragham.”

Osimtizir aviriba otivam
(Mak 13:9-13 ko Luk 21:12-17)

16 Ezi Iesus migia ghua ghaze, “Ia oragh, ki sipsipbar min ia isava afiar atiabar tongin ia amadi. Eghti ia kuruzibar araziba iniva deravira bizibagh nighnigh ia gin dar amu. Egh ia kuarazir bunbabar arazibar amu, kamaghin ia arazir kuratam damusi nighnighan marki.

17 Ia deraghvira uari bagh gan. Me ian suiragh, uan

kaunselbar damazibar ia isi kotiam darighiva, egh uan God ko migeir dipenibar ia fozorogham.

18 Egh me nan ziam bangin, ia iniva gavmanba ko atrivibar damazibar mangam. Egh ia akar aghuimin gun gumazir ekiar kabav kim. Egh uaghan Kantrin Igharazibar Gumaziba, ia uaghan me mikim.

19 Egh me ia inigh kotiamin mangitima ia atiating kamaghin nighnighan marki, ‘E migirigiar manatam damuam? O, e manmaghin men akaba ikarvagham?’ Puvati. God uabi dughiar kamin ia mikimamin akaba ia daningam.

20 Ia uari mikiman kogham, puvati. Ian Afeziamin Duamra, ian akatoribar aghu mikimam.

21 “Gumaziba uan aveghbuaba isi kot darighiva, egh me misoghiva arimighrisi me mikimam. Eghti afeziaba kamaghira uan boribar amuam. Eghti boriba uan afeziaba ko amebaba pazi me damuva, me misoghti, me arimighrisi, gumazibav kimam.

22 Eghti gumaziba bar nan ziam bangin ian ikuvigham. Me bar paza ia damuti, eghti gumamazir gavgavigh iki mangi dughiar abuananamın otoghamiba,

10:14: Ap 18:6 † **10:14:** (10:14) Suren gumaziba arazir kam damutima, nguibar ekiamin itir gumamaziziba gan fogh suam, me arazir kuram gami. Mak 6:11 ko Aposel 13:51 in gan. **10:15:** Stt 19:24-28, Mt 11:24, Ju 7 **10:16:** Lu 10:3, Jo 10:12, Ap 20:29, Ro 16:19, 1 Ko 14:20, Ef 5:15 **10:17:** Mt 24:9 **10:18:** Ap 25:23, 27:24 **10:20:** Jo 14:26, 1 Ko 2:4 **10:21:** Mai 7:6, Mt 10:35, 13:12, Lu 21:16 **10:22:** Mt 24:9, 24:13, Mk 13:13, Lu 21:17, Jo 15:18-21

God men akurvagham.

²³ Egh gumazamiziba nguibar ekiar mamın pazi ia damuti, ia ari nguibar ekiar igharazimin angi. Ki guizbangira ia migei, ia Israelin nguibar ekiar kabar aven damuamin ingangariba, da givaghan koghtima Gumazibar Otarim uamategham.

²⁴ “Suren gumazitam uan tisa gafirazir puvati, ezi ingangarir gumazitam uan gumazir ekiam gafiraghan kogham.

²⁵ Eghti suren gumazim uan tisan mın otoghıva, egh deragham. Egh ingangarir gumazim uan ekiamın mın otoghıva, a uaghan deragham. Me ziar kam Belsebul a isa dipenimin ghuavim gati, ezi e kamaghın fo, me uaghan bar ziar kuraba da isıva an adarazi darıgham.”‡

*Gumaziba Godrama ati-
atingam*

(Luk 12:2-7)

²⁶ Egha Iesus migia ghua ghaze, “Gumaziba pazi ia damuti, ia men atiatingan marki. Bizir mogomebar aven ikeziba, bar azenim giram. Eghti migirigiar aven ikeziba, gumaziba bar dagh fogham.

²⁷ Ki mitatemin ia mikemezir akaba, ia angazangarimın dav kim.

Egh sighsırir akar ia oraghezıba, ia mangı dipenir nogorıbar tuiv dar gun gumazamizıbav kim.

²⁸ Ia gumazir namnar kınıbav sozıbar atiatingan marki. Me ian duabav sueghan kogham. Puvati. Ia Godram atiating. A namnam ko duam uaghara aning isıva avimın aning gasıghasıghamin gavgavim iti.

²⁹ Ia fo, gumazıba kuarazir dozir pumuning wan toean vırara aning givezegham. Ezi ian Afezıam deraghavıra kuarazir kabar gari. Ian Afezıam ifueghan koghtıma, kuarazir katam nguazim giran kogham.

³⁰ Egha God uaghan ian dapanir arızıba dar pone, egha a bar deraghavıra ia gıfo.

³¹ Kamaghın amızıma, ia atiatingan marki. Ia kuarazir dozir kabar mın itir puvati. Ia Godın damazımın bar ekevegha dagh afıra.”

*E Iesusın adarazir ikıva
aghumsıghan kogham*

(Luk 12:8-9)

³² Ezi Iesus migia ghua ghaze, “Gumazir manam gumazamizıbar damazımın ghaze, a nan anav, eghti ki uaghan uan Afeziar uan Nguıbamın itimın damazımın mikım suam, gumazir kam a nan anav.

10:23: Mt 16:28 **10:24:** Lu 6:40, Jo 13:16, 15:20 **10:25:** Mt 9:34, Mk 3:22, Lu 11:15 ‡ **10:25:** (10:25) Ziam Belsebul, a Satanın ziar mam. Matyu 12:22-28ın gan. **10:26:** Mk 4:22, Lu 8:17 **10:28:** Ais 8:12-13, Lu 12:4, Je 4:12, 1 Pi 3:14
10:30: Lu 21:18, Ap 27:34 **10:31:** Mt 6:26, 12:12 **10:32:** Lu 12:8, Ro 10:9-10, MAA 3:5 **10:33:** Mk 8:38, Lu 9:26, 2 Ti 2:12

33 Eghti gumazitam gumazamizibar damazimın mikim suam, a nan anav puvati, eghti ki uaghan uan Afeziar uan Nguibamın itimın damazimın mikim suam, gumazir kam nan anav puvati.”

Ia Iesus bar a gifuegh, faragh anetigh

(Luk 12:51-53 ko 14:26-27)

34 Ezi Iesus migia ghua kamaghın migei, “Ia nighnigha ghaze, ki navir vamıran arazim inigha, nguazir kamın ize. Ezi ia kamaghın nighnighan marki. Ki adariba ko midoroziba givasa izezir puvati. Puvati. Ki midorozir sabam inigha ize.

35 Ki bizir kam bagha ize, ki gumazim damuti, a uan afeziamın apanimın ikiam. Eghti guivim uan amebamın apanimın ikiam, eghti amizir pamın itim uan ivozir amebamın apanimın ikiam.

36 Gumazimın anababa uari, an apanim ikiva, an ikuvigham.

37 “Gumazir manam uan afeziam ko amebam bar aning gifongegha, faragha aning arigha, egha na isa gin arigha, a guizbangira nan namakam puvati. Egha gumazir manam uan otarim o guivim bar aning gifongegha,

faragha aning arigha, egha na isa gin arisi, a nan namakam puvati.

38 Egh gumazir manam uan ter ighuvir an ovengamim a gisaghpugha nan gin zuir puvati, a nan namakam puvati. §

39 Ezi gumazir manam deravira uan ikirimirim anekiriva, gumazir kam gin ikian kogham. Eghti gumazir manam na bagha nighnigha uan ikirimirim akirizir puvati, a guizbangira ikirimirim bativam.”

Gumazir manam Kraisin adarazi deragha me gami, a uan ivezir aghuim iniam

(Mak 9:41)

40 Ezi Iesus migia ghua ghaze, “Gumazir manam ia inigha arazir aghuibar ia gami, a na inigha arazir aghuibar na gami. Egha gumazir na inimizim, a Godin na amadazi ki izezim a ini.

41 Eghti gumazitam suam, ki Godin akam inigha izir gumazitamın akurvaghasa, egha Godin akam inigha izir gumazir kamın akua uan dipenimın ghua an akurvagha deragha a gami, God gumazir kam, bizir aghuir an akam inigha izir gumaziba isiba, God da isiva a daningam. Eghti gumazitam suam, ki gumazir aghuitamın

10:34: Lu 12:49-53 **10:36:** Sng 41:9, 55:13 **10:37:** Lo 33:9, Lu 14:26

10:38: Mt 16:24, Mk 8:34, Lu 9:23, 17:33, Jo 12:25 § **10:38:** (10:38) Romın gavman, nguibar gumazir igharaziba koma pura ingangarir gumazir arazir kurabagh amiziba, me me isava ter ighuvibar me dui. Me faragh uan ter ighuvim gisaghpugh mangi danganir me misevizimın otogham. Iesus akar isin zuir kamın uan suren gumazibav gia ghaze, tina guizbangira an suren gumazimın otivsiva uaghan ovengamin nighnizim iki. **10:39:** Mt 16:25, Mk 8:35, Lu 9:24, 17:33, Jo 12:25 **10:40:** Mk 9:37, Lu 9:48, 10:16, Jo 13:20 **10:41:** 1 Kin 17:10, 2 Kin 4:8

akurvaghasa, egha gumazir aghuitam inigha uan dipenimin ghua deraghavira an akurvaki, God gumazir kam uaghan, bizir aghuir gumazir aghuiba isiba, God da isiva a daningam.

42 Eghti tav suam, ki Iesusin suren gumazitamın akurvaghsi, egh pura dipar orangtızim a isiva suren gumazir ziaba puvatızir katam a danigam, bar guizbangira ki ia migei, God gumazir kam izevir aghuim a daningam.”

Iesus bar tinara

11

(Sapta 11:1-16:20)

Jon Gumaziba Ruer Gumazim, uan suren gumaziba amadazi me Iesus bagha ghue (Luk 7:18-35)

1 Ezi Iesus akar kaba uan 12 plan suren gumazibagh ganiga, egha danganir kam ategha nguibar igharazibar ghua men sure gamua Godin akam me mikiri.

2 Jon kalabusin ikia kamaghin God Ua Gumamaziziba Iniasa Misevezir Gumazimin ingangariba baregha uan suren gumaziba a bagha me amada.

3 Egha me migia ghaze, ia mangi kamaghin Iesusin azang, “Ti nirara, gumazir God faragha amangasa mikemezim? O, e ti ua gumazir igharazitam mizuamam?”

4 Ezi Iesus men azangsiziba ikaragha ghaze, “Ia mangi, bizir ia garava orazibar gun Jon mikim suam,

5 ‘Gumazir damazir okaviriziba ua gari, ezi gumazir suer amiriziba uam arui. Ezi gumazir lepa itiba ua zuegha dera, ezi gumazir kuarir orazir puvatiziba uam orasi. Ezi ovengezir gumaziba ua dikavima, ezi gumazir onganarazibagh amiba akar aghuim barasi.’*

6 Gumazir nan ganigha nighnizir gavgavim nan itim, an nighnizir gavgavim ikivira iki, eghti an navir averiam deraghti a bar akuegham!”

7 Ezi Jonin suren gumaziba an ategha ghuezima, Iesus an gun gumamazizibav gei, “Ia gumaziba itir puvatızir danganimin ghua tizimin ganasa ghue? Ia ti ghurunir aminim vaimin ganasa ghue? Puvati.

8 Ia tizimra ganasa ghue? Ia ti gumazir korotiar aghuiba aghuizitamın ganasa ghue? Puvati. Gumazir korotiar aghuiba azuiba, atrivibar dipenibar iti.

9 Ezi ia tizimin ganasa ghue? Ia Godin akam inigha izir gumazitamın ganasa ghue? Bar guizbangira! Ki ia migei, Godin akam inigha izir gumazir kam, a Godin akam inigha izir gumazir igharaziba, bar me gafira.

10:42: Mt 18:5-6, 25:40, Mk 9:41, Hi 6:10 11:2: Mt 14:3 11:3: Mal 3:1 * 11:5: (11:5) Godin akam inigha izevir gumazim Aisaia fomira ghaze, God uan adarazi Israelian akurvaghamim dughiam, arazir kaba otivam. Aisaia 35:1-7 ko 61:1-4in gan. 11:6: Mt 13:57, 26:31 11:7: Mt 3:5 11:9: Lu 1:76 11:10: Mal 3:1, Mk 1:2, Jo 3:28

10 Gumazir kam baghavira Godin Akinafarim miġia ghaze, 'Ia oragh. Ki uan abuir gumazim amadaghtima, a faragh mangiva ni bagh tuavim akiram.'

11 Ki guizbangira ia miġei, Jon Gumazibar Ruer Gumazim, gumazir nguazimin itiba, bar me gafira. Ezi gumazir God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikia ziaba bar puvatizim, a bar Jon gafira.

12 "Jon Gumaziba Ruer Gumazimin dughiamin ikegha iza datirighin, gumazir kuraba God Bizibagh Ativamin Arazim iniasa puv ingara misosi. Egha me midorozir arazir anabar igharazibagh amua, egha osimtizir aviriba a ganidi.†

13 Godin akam inigha izir gumazibar osiziriba ko Moses Osirizir Araziba, da Godin akam akura iza Jon otozir dughiamin tu.

14 Kamaghin amizi, ia dar akam baraghsi ifuegh, a baragh, 'Godin akam inigha izir gumazim Elaiza izam,' kar a Jon baghavira miġei.

15 Tina kuarimning iti, an oragh.

16 "Eghti ki datirighin itir gumazamizibar arazibar gun mikimsiva akar isin zuir manam mikimam? Me boribar min biziba amadir danganimin apiaghav ikia uarir dei,

17 'E ia bagha marvibagh ivima,
ia ighian aghua.

Ezi e ongerakar amirizibagh amima,
ia azir puvati.'

18 Datirighin itir gumaziba, borir kabar min ami. Jon izava pamten apir puvatighava wainin dipaba apir puvatizima, me ghaze, 'Duar kuraba a gapasa.'

19 Ezi Gumazibar Otirim izava dagheba ko wainin dipaba api. Ezi me ghaze, 'Ia gan, a gumazir puv daghem ko wainin dipam apim. Egha a dagiaba isir gumaziba ko gumazir arazir kurabagh amiba, a men roroabagh amua me ko iti.' Me kamaghin miġeima, gumazamiziba men gara fo, Godin fofozim a guizbangira bizim."

Navibagh irazir puvatizir gumazamiziba, me bar ikuvigham

(Luk 10:13-15)

20 Iesus nguibar ekiar mabar mirakelin aviribagh amizi me uan navibagh irazir puvati. Ezi Iesus dughiar kamin nguibar kabar gumazamizibar atara ghaze,

21 "Ia Korasinin nguibamin itir gumazamiziba, Iavzika! Ia kuram iniam. Ia Betsaidan nguibamin itir adarazi, Iavzika! Ia bar ikuvigham. Gumazitam Tairin nguibam

† 11:12: (11:12) Grighin akamin miġirigiar kam me deragha anebighizir puvati. Marazi nighnigha ghaze, Iesus ghaze, gumazitaba otivigh Romin gavman ko misogh me batuegh eghiva God Bizibagh Ativamin Dughiam damightima, a nguazimin ikiam. 11:14: Mal 4:5, Mt 17:10-13, Mk 9:11-13 11:18: Mt 3:4

11:19: Mt 9:10-14, Lu 7:35

ko Saidonin nguibamin ghua, mirakelin ki amiziba men tongin dagh amighai, Tair ko Saidonin itir darazi ti fomira navibagh iragha, egha azir adiariba aghuigha, averenim gapiava aguruava, egha uan arazir kamin uari akakagha ghaze, me uan arazir kuraba ataki.

²² Ezi ki ia migei, Godin Kotin Dughiamin, osimtizir ia iniamim, an osimtizir Tair ko Saidon iniamim gafiragham.

²³ Ezi ia Kaperneamin nguibamin itir darazi, ia ghaze, ia uari fegh Godin Nguibamin ikiam, a? Bar puvati, God ia akunighti ia Helin avim magiram. Ezi gumazitam ti Sodom in nguibamin ghua mirakelin ki ian tongin amizibagh amizi, kamaghin Sodom ti ikiavira ikiai.

²⁴ Ezi ki ia migei, Godin Kotin Dughiamin, osimtizir ia iniamim, an osimtizir Sodom in izim gafiragham.”

Ia na bagh iziva aghuvsazim iniam
(Luk 10:21-22)

²⁵ Egha dughiar kamin Iesus kamaghin migei, “Afeziam, ni nguazim ko overiam gativazir Ekiam! Ni fofozim ko nighnizir aghuiba itir gumaziba bizir kaba men modo, egha boribar min itir gumazibar aka. Kamaghin ki ni minabi.

²⁶ Guizbangira Afeziam, ni uan ifongiamin kamaghin ami.”

²⁷ Egha Iesus ua kamagh migei, “Nan Afeziam biziba bar ada isa nan dafarim gati. Ezi gumazitam Otarim gifozir puvati. Afeziam uabira a gifo. Egha tav Afeziam gifozir puvati. Otarim uabira, koma gumazir Otarim ifuegha Afeziam isava men akaziba, merara Afeziam gifo.

²⁸ Ia, gumazir ingangarir ekiabagh amua osimtizir aviriba ateriba, ia bar moghira na bagh izi. Eghti ki aghuvsazim ia daningam.

²⁹ Ia na da fofozim iniva nan migirigiar apengan iki, egha mati temer ruarir me bulmakauningin tuemning gatizima aning uaning inigha ingangarim gami moghin, ia nan apengan iki. Ia na gifo, ki uan navir averiamin aven uabi dikabiragha, egha ki gumazibar asughasusi. Egh ki ia damuti ia aghuvsazim iniam.

³⁰ Ter ruarir ki ian tuebagh arizim, ia a gumuam, ezi bizir ki aterim an osemzir puvati.”

12

Farisiba Sabatin dughiam bagha Iesus adoghadosi

(Mak 2:23-28 ko Luk 6:1-5)

¹ Egha Iesus Sabatin dughiar mam in uan suren gumaziba ko, raizin min garir dagher mam wit, an azenir

ekiamin torimin zui. An suren gumaziba mitiriam men azima, me witin ovizir maba kuara da api.

² Ezi Farisiba men ganigha kamaghin Iesus migei, “Ni gan, arazir nin suren gumaziba amim, en Judabar Araziba ghaze, me Sabatin dughiamin dar amuan kogham.”*

³ Ezi Iesus me ikaragha ghaze, “Ia ti Devit fomira amizir arazimin eghaghanimin ganizir puvati? Devit dughiar kamın uan adarazi ko mitiriam men azi,

⁴ ezi Devit Godin Averpenimin aven ghua me ofa damuasa atizir bret inigha uan adarazi ko me aneme. E fo, me bretin kam raman kogham. Puvati, Moses Osirizir Araziba ghaze, ofa gamir gumazibara bretin kam raman.

⁵ Egha ia ti Moses Osirizir Arazibar ganizir puvati, a ghaze, ofa gamir gumaziba me Godin Dipenimin aven Sabatin me ingaram. Me ingara, egha Godin damazim arazir kuraba puvati.

⁶ Ezi ki ia migei, bizir Godin Dipenim gafirazim a kagh iti.

⁷ Egha Godin Akınafarimin aven itir migirigiar mam ghaze, ‘Ki apanguvir arazim gifonge, ki ofan kinibagh ifongezir puvati.’ Ia

migirigiar kam gifogha, egha ia pura osimtiziba gumazir aghuibagh arighan koghai.

⁸ Ezi Gumazibar Otarim a Sabatin dughiamin Ekiam.”

Iesus gumazir dafarir ekonezim Sabatin dughiamin a gamizima a dera

(Mak 3:1-6 ko Luk 6:6-11)

⁹ Egha Iesus danganir kam ategha nguibar ekiar mamın ghua God ko migeir dipenimin aven ghu.

¹⁰ Ezi gumazir mam dipenir kamın aven iti, an dafarir mam bar ekone. Ezi gumazir maba Iesus akatam a gasasa, egha kamaghin an azai, “Moses Osirizir Araziba manmaghin migei? E Sabatin dughiamin gumazibar arimariabar akıram, o puvatigham?”

¹¹ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ian tongin itir gumazitam, a sipsipin mam ikitima, egh Sabatin dughiamin sipsipin kam mozitamin magirightima, eghti a ti mangi uam anesigham, o?”

¹² E fo, gumazimin ikirimirim sipsipin ikirimirim bar a gafira! Kamaghin amizima, e fo Moses Osirizir Araziba en amamangatizi, e Sabatin dughiamin gumazibar akurvagham.”

¹³ Egha a gumazir kam migei, “Ni uan dafarim

12:2: Kis 20:10, Mt 12:10, Lu 13:14, Jo 5:10, 7:23 * **12:2:** (12:2) Moses Osirizir Araziba, Sabatin ingangaribar amuasa Judabar anogorosi. Me Sabatin damuan koghamin ingangarir mam, a dagher andiziba iniamin ingangarim. Ni, Kisim Bek 34:21in gan. Farisiba ghaze, Iesusin suren gumaziba arazir kamın gin zuir puvati.

12:4: Wkp 24:9 **12:5:** Nam 28:9-10 **12:6:** Mt 12:41-42, Lu 11:31-32 **12:7:** Hos 6:6, Mt 9:13 **12:10:** Lu 14:3 **12:11:** Kis 23:4-5, Lo 22:4, Lu 14:5

onegh.” Ezi gumazim uan dafarim onezima an dafarim dafarir vuemin min, ua dera.

14 Ezi Farisiba dikavigha God ko migeir dipenim ategha uari akuvagha Iesus misoghasa tuaviba buri.†

Iesus a guizbangira Godin ingangarir gumazim

15 Farisiba Iesus misoghasa tuaviba burima, a men arazir kam gifoghava nguibar ekiar kam ategha ghu. Ezi gumazamizir aviriba an gin zuima, a men arimariaba bar dar kirima, me ua dera.

16 Ezi a men anogorogha ghaze, me an gun igharazibav kiman markiam.

17 A Godin akam inigha izir gumazim Aisaian migirigiam damuti, an otivasa, egha a kamaghin ami. Aisaia kamaghin mikeme,

18 “Kar nan ingangarir gumazim, ki uabi anemisefe, egha ki bar a gifuegha, a bagha bar akonge.

Ki uan Duam a datighti, a Kantrin Igharazibar Gumaziba me mikim suam, dughiar ki men araziba tuisighamim otivam.

19 Gumazir kam atar dagarvaghan kogham.

Me tuavibar an tiarim baraghan kogham.

20 Egh ighurunir gavgaviba puvatigha dipirasava amim, a bar dipirighan kogham,

egha lamin pamtem isir puvatizim, an anemungeghan kogham.

Egh kamaghira, a gavgaviba puvatizir gumazamizibar asughasugh deravira me damuam.

A kamaghira damu mangi, arazir aghuiba dar amutima

da bar azenim giramin dughiam otogham.

21 Eghti Kantrin Igharazibar Gumaziba nighnizir gavgavim an ikiva uarir akurvaghsiva a mizuam ikiam.”

Me ghaze, Iesus Belsebulin gavgavimin ingari

(Mak 3:20-30 ko Luk 11:14-23 ko 12:10)

22 Dughiar kamın me duar kuram apazazir gumazir mam inigha Iesus bagha ize. Gumazir kam migeir puvatigha uaghan garir puvati. Ezi Iesus gumazir kam a gamizima a deragha ua migia egha uaghan gari.

23 Ezi gumazamiziba digavir kuram gamigha migia ghaze, “Gumazir kam ti Devitin otarim, a?”‡

24 Ezi Farisiba migirigiar kam baregha ghaze, “Gumazir kam, duar kurabar

12:14: Mt 26:4, 27:1, Mk 3:6, Lu 6:11, Jo 7:1, 7:19, 11:53 † 12:14: (12:14) Farisiba ghaze, arimariaba agevir arazim uaghan ingangarir mam, egha Sabatin arazir kaba uaghan dar anogoroke. Ezi Farisiba gari, Iesus Sabatin arimariaba agevi, kamaghin me a baseme, egha a misueghasa tuaviba buri. Luk 13:14 ko Jon 5:16-18in gan. 12:15: Mk 3:7-10 12:16: Mt 8:4, Mk 3:12 12:22: Mt 9:32-33 ‡ 12:23: (12:23) Akar Matyu 9:27in itimin gan. 12:24: Mt 9:34, 10:25, Mk 3:22, Lu 11:15

gumazir dapanim Belsebul, gavgavim a ganingizi, ezi a gavgavir kamın duar kuraba batosi.”[§]

²⁵ Ezi Iesus men nighnizibagh fogha egha kamagh me migei, “Kantrin tamin gumaziba uari tuiragh uarira uariv soghiva, eghti men dabirabim ikuvigham. Eghti dipenir vamira itir darazi o nguibar vamira itir darazi uari tuiragh uarira uariv soghiva, eghti men dabirabim ikuvigham.

²⁶ Eghti kamaghira e fo, Satan uabi uabi batoghiva, an adarazi uari tuiraghiva, egha managh gavgavim inigh bizibagh ativam.

²⁷ Ia ghaze, ki Belsebul da gavgavim isa duar kuraba batosi. Ezi kamaghın, tina ian adarazir akurvazima, me duar kuraba batosi? Ian adarazi amir araziba, darara ian akagha ghaze, ia paza na migei.

²⁸ Eghti ki Godin Duamin gavgavim inighiva duar kuraba batoghti, eghti bizir kam ian akaghti, ia kamaghın fogh suam, God Bizibagh Ativamin Dughiam ia batogha gifa.

²⁹ “Eghti gumazir manam mangi pura gumazir gavgavitamin dipenimin aven mangiva an biziba oke-megham? Puvatigham. A

faraghvira benibar gumazir gavgavir kam ikegham. A kamaghın a damigh gumazir kamın dipenimin aven mangi, an biziba oke-megham.

³⁰ “Tina nan namakam puvati, a nan apanim. Ezi gumazim nan akuragha gumazamiziba akumakuir puvati, gumazir kam men gintizima me tintinibar zui.

³¹ “Kamaghın amizi, ki ia migei, gumazamiziba amir arazir kuraba ko me Godin ziam gasighasizir akaba, God bar da gin amadagham. Eghti gumazitam Godin Duamin ziam gasighasighti, God an arazir kurar kam gin amadaghan kogham.

³² Eghti gumazitam akar kuratam Gumazibar Otarim mikemeghti, God an arazir kurar kam gin amadagham. Eghti gumazitam Godin Duam akar kuratam a mikemeghtima, God dughiar kam ko gin izamin dughiamın, an arazir kurar kam, a gin amadaghan kogham. An arazir kurar kam an ikivira ikiam.”

Temer kuraba ovizir kuraba bati
(Luk 6:43-45)

³³ Ezi Iesus migia ghua ghaze, “Ni temer aghuim ikitima, an ovizir aghuiba uaghan ikiam. Egh ni temer

§ 12:24: (12:24) Belsebul uaghan Satanin ziar mam. 12:25: Mt 9:4, Jo 2:25, MAA 2:23 12:28: Dan 2:44, 7:14, Lu 1:33, 17:20-21, Ap 10:38, 1 Jo 3:8 12:29: Ais 49:24, Lu 11:21-23, 1 Jo 4:4 12:30: Mk 9:40, Lu 9:50, 11:23 12:31: Mk 3:28-29, Lu 12:10, Ap 7:51, 1 Ti 1:13, Hi 6:4-6, 10:26, 1 Jo 5:16 12:32: Mt 11:19, Lu 12:10, Jo 7:12, 7:52, 1 Ti 1:13 12:33: Mt 7:16-20, Lu 6:44 12:34: Mt 3:7, 15:18, 23:22, Lu 3:7, 6:45

kuram ikitima, an ovizir kuraba uaghan ikiam.

34 Ia gumazir kuraba, ia kuruzir kurabar min iti! Egh manmagh migirigiar aghuitam mikemegham? Puvati. Ian navir averiabagh izivazir nighniziba dar amara ian akatoribar otifi.

35 Gumazir aghuim, an navir averiamin aven nighnizir aghuiba a gizifa, egha amara arazir aghuibagh ami. Gumazir kuram, an navir averiamin aven nighnizir kuraba a gizifa, egha amara arazir kurabagh ami.

36 Ezi ki ia migei, Godin Kotin Dughiamin, a pura men migirigiar nighniziba pu-
vatiziba bagh vaghvagh men azangsighiva, me tuisigham.

37 God gin nin migirigiabagh nighnighiva, ni tuisigham, eghti nin migirigiabara ni damutima, God gumazir aghuim o gumazir kuram ni darigham.”

Me mirakelin tam damuasa Iesusin azai

(Mak 8:11-12 ko Luk 11:29-32)

38 Ezima Judabar arazibagh fozir gumazir maba ko Farisin maba kamaghin Iesus migei, “Tisa, ni mirakelin arazitam damuti, an otoghti e fogh suam, ni guizbangira Godin ingangarim gami.”

39 Ezi Iesus me ikaragha ghaze, “Gumazamizir

dughiar kamın itiba, me bar gumazamizir kuraba! Egha me guizbangira God baghavira itir puvati. Me zurara mirakelin tamin ganasa. Me tamin ganighan kogham. Puvati. God mirakelin arazir vamira men akagham. Godin akam inigha izir gumazim Jona batozir mirakelin kamra, me an ganam.

40 E fo, Jona arueba ko dimagarir pumuning ko mikezimın osirir ekiar mamın navir averiamın ike. Ezi kamaghira Gumazibar Otaram arueba ko dimagarir pumuning ko mikezimın nguazimın aven ikiam.**

41 Eghti God Kotin Dughiamin, Niniven gumazamiziba dikavigh ian arazir kurabar gun mikimam. Ia fo, Nineven adarazi Jona akunizir akam baregha navibagh ira. Ezi Gumazir datirighin ian tongin itir mam, a bar Jona gafira!

42 Fomira Seban Atrivir Amizim nguazir kamın saghon ikegha Solomonin fozozir aghuimin akaba baraghasa ize. Ezi gumazir mam bar Solomon gafiragha ian tongin iti. Kamaghin, God gumazamizibar Kotim Damuamin Dughiamin, Seban Atrivir Amizim tugh datirighin itir gumazamizibar arazir kurabar gun

12:38: Mt 16:1, Mk 8:11, Lu 11:16, Jo 6:30, 1 Ko 1:22 12:39: Mt 16:4, Mk 8:12, Lu

11:29-32 ** 12:40: (12:40) Ni Jona 1:17in gan. Godin akam inigha izir gumazim Jona, uaghan Jonan gun migia ghaze, a ghua nguibar ekiam Niniven ghua akam akurima gumazamiziba a baregha uan navibagh ira. 12:41: Jna 3:5 12:42:

1 Kin 10:1-10, 2 Sto 9:1-12, Mt 12:6

mikimam.”

Duar kuram uamategha ize

(Luk 11:24-26)

⁴³ Ezi Iesus migia ghua ghaze, “Duar kuram gumazir mam ategha dipaba puvatizir danganibar arua ikiamin danganiba buri, egha a tam batozir puvatigha,

⁴⁴ egha uabi migia ghaze, ‘Ki uamategh faragha ikezir dipenimin mangam.’ Egha a uamategha ghua garima, me dipenim avizi, a bar zuezima an itir biziba bar deragha ikia egha pura iti.

⁴⁵ Egh duar kurar kam mangi, 7 plan duar kurar a gafiragha arazir kurabagh amiba, men aku izam. Egh me mangi, dipenir kamin ikiam. Gumazir kam faragha paza ike, egh a datirighin bar paz ikiam, eghti an dabirabim a faragha ikezir dabirabim bar a gafiragh bar ikuvigham. Arazir kamaghira amizim, gumazamizir kurar datirighin itiba uaghan me bativam, eghti me bar pazi ikiam. Eghti men dabirabim, faragha ikezir dabirabim bar a gafiragh bar ikuvigham.”

Terara Iesusin amebam ko doziba

(Mak 3:31-35 ko Luk 8:19-21)

12:43: Jop 1:7, Lu 11:24, 1 Pi 5:8 **12:45:** Hi 6:4, 2 Pi 2:20-22 **12:46:** Mt 13:55, Mk 3:31, Jo 2:12, Ap 1:14 * **12:47:** (12:47) Fofozir gumazir maba mikovezir pumuningin (*) tongin itir migirigiar kabar ghaze, Matyu uabi da osirizir puvati. Gumazir igharazim gin da osiri, eghti da Mak 3:32 koma Luk 8:20 mirara mangasa.

12:50: Jo 15:14, Ro 8:29, Ga 5:6, 6:15, Kl 3:11, Hi 2:11 **13:2:** Lu 5:1-3 * **13:3:** (13:3) Kar Iesusin migirigiar ruarir Namba 3, a Matyun osiziribar aven iti. Akar kaba, da 12:3-52in iti. Ezi God Bizibagh Ativamin Dughiamin, migirigiar aviriba dar iti.

⁴⁶ Iesus me migiavira itima, an amebam ko doziba iza dipenimin azenimin ikia a ko mikimasa.

⁴⁷ Ezi gumazir mam a migia ghaze, “Ni gan, nin amebam ko doziba azenimin tuiy-ighav ikia ni ko mikimasa.”*

⁴⁸ Ezi Iesus gumazir kam ikaragha ghaze, “Tina nan amebam? Te nan doziba?”

⁴⁹ Egha uan suren gumazir akagha ghaze, “Ia gan! Nan amebam ko dozibara kara.

⁵⁰ Gumazamizir nan Afeziar uan Nguibamin itim ifongezir arazibar gin zuiba, me nan doziba ko nan amiziba ko nan amebam.”

13

Iesus witin oviziba akurir akar isin zuim migei

(Mak 9:14 ko Luk 8:4-8)

¹ Aruer kamra Iesus dipenim ategha azenan ghu. Egha ghua dipar dadarimin aperaghav iti.

² Ezi gumazamizir aviriba a bagha ize, egha men avirim bar ekefe. Kamaghin a kurir mamin biraghava apera. Ezima gumazamiziba dipar dadarimin tuiyighav iti.

³ Ezi Iesus akar isin zuir aviribar me migei. Egha kamaghin migei, “Ia oragh. Gumazir mam witin oviziba

inigha ghua uan azenimîn da akurava arui.*

⁴ A da akurima witin ovizir maba tuavimin irezima, kuaraziba iza da ame.

⁵ Ezi maba dagiabagh isin itir nguazir evarim gire. Nguazir kam mitemezir puvati, ezi witin oviziba zuamira afuangi.

⁶ Ezi dar biba bar nguazimin aven iraghuezir puvati, ezi aruem anaga dagh isirazi, ezi da isia misingi.

⁷ Ezi witin ovizir maba benir dikoniba itir nguazim giregha, benibar tongin afuangizi, benir dikoniba aghuava beniba da iki-aghariki. Ezi dar oviziba misevezir puvati.

⁸ Ezi witin ovizir maba nguazir aghuim giregha dagheba misefi. Maba 100 plan oviziba misevima, maba 60 plan oviziba misevima, maba 30 plan oviziba misefi.

⁹ Tina kuarimning iti, an oragh.”

Jesus nighnizir tizim ikia, akar isin zuibara migei

(Mak 4:10-12 ko Luk 8:9-10)

¹⁰ Ezi Iesusin suren gumaziba gin iza kamaghin an azai, “Ni tizim bagha akar isin zuibar gumamazibav gei?”

¹¹ Ezi a me ikaragha ghaze, “God fofozim ia ganingizima, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar mogomeba dagh fo. Ezi a fofozir kam me ganingizir puvati.

¹² Godin akabagh fozir gumazim, God uan akabar fofozir igharaziba a daningam, eghti a Godin akar aviribagh fogham. Eghti Godin akabagh foghan aghuazir gumazim, an fofozir muziarim God a dama inigham.

¹³ Men damaziba gara, egha me bizitamîn gari puvati. Egha me oragha, me bizitamîn mingarim bar anebighizir puvati. Ki bizir kamîn tugha akar isin zuibar me migei.

¹⁴⁻¹⁵ Godin akam inigha izir gumazim Aisaian migirigiaba gumamazir kaba bagha guizbangira otifi. A kamaghin mikeme.

‘Gumamazir kaba uan navir averiabar kua, ezi men kuariba oraghan aghua, ezi men damaziba kome. Me kamaghin amima, God ghaze, marki, men damaziba bizitamîn ganighai, men kuariba oreghai.

Ezi men naviba kuighrizima me migirigiabagh foghava egha navibagh iragha na bagha izima, ki ua me inigha me gamizima me deraghai.

Me kamaghin damuan aghua, kamaghin me zurara oraghiva,

egh deragh bizitamın
mıngarım gifoghan
kogham.

Me zurara ganıva, egh
deragh bizitamın
ganıghan kogham.'

16 Ezi ia, ian damaziba
bizibar gari, ezi ian kuariba
akam barasi. Kamaghın ia
bar akongegh!

17 Ki guizbangira ia mıgei,
fomıra Godın akam inıgha
ızır gumazır avırıba ko
gumazır aghuir avırıba, me
ia datırıghın garır bizibar
ganamın ifongıar bar ekıam
ıkıa, me dar ganızır puvatı.
Egha ia datırıghın orazır
akar kaba, me da baraghan
ifongıar bar ekıam ikıa, me
tam baraghızır puvatı.”

*Wıtın akar ısın zuımın
mıngarım*

*(Mak 4:13-20 ko Luk 8:11-
15)*

18 Ezi İesus mıgıa ghua
ghaze, “İa datırıghın oragh,
gumazım wıtın ovızıba
akunızır akar ısın zuımın
mıngarımra kara.

19 Gumazır God Bizıbagh
Atıvamın Dughıamın akam
baragha anebızır puvatızıba,
me wıtın ovızır tuavım
gırezıbar mın amı. Me
Godın akam barazıma, Satan
zuamıra izava me oraghızır
akaba me dama, da ini.

20 Ezi wıtın ovızır
dagıabagh ısın itır nguazım
gırezıba, da gumazıba Godın
akam baragha zuamıra
nıghnızır gavgavım an ikıa
bar akonge.

21 Ezi men bıba puvatı,
egha dughıar bar otevimra
ıtı. Eghtı gumazıtaba ızı
Godın akam bagh pazı
me damuva osımtızıba me
darıghtıma, me zuamıra God
ategham.

22 Ezi wıtın ovızır benır
dıkonıbar tongın irez-
ıba, kar gumazıba Godın
akam baraghava, egha
uaghan nguazır kamın
osımtızıbagh nıghnıgha, egha
uaghan dagıar avırıba inıasa
nıghnısı. Ezi bizır kaba Godın
akaba ikıagharıghızıma da
mısevir puvatı.

23 Ezi wıtın ovızır nguazır
aghuım gırezıba, kar gu-
mazır Godın akam baragha
deragha anebıgha a gıfozıba.
Gumazır kabanagh dagheba
mısefi, maba 100 pla, maba
60 pla, maba 30 plan ovızıba
mısefi.”

*Ogher kuraba azenımın
otıvızır akar ısın zuım*

24 Egha İesus uam akar
ısın zuır mamın kamagh
me mıgei, “God Bizıbagh
Atıvamın Dughıam matı
gumazır mam wıtın ovızır
aghuıba uan azenımın da
akunı.

25 Ezi gumazamızıba
akuıma gumazır wıtın
ovızıba akunızımın apanım
ıza ogher kuramın ovızıba isa
wıtır tongın da akunıgha
ghu.

26 Ezi wıtıba gın aguıgha
mısvıvasava amıma, me gari
ogher kurar kam uaghan ıtı.

27 Ezi azenir kamın ghuavimın ingangarir gumaziba ghua a miġia ghaze, ‘Gumazir ekiam, e ghaze ni witin ovizir aghuiba uan azenim mikini. Manmagh amizima, ogher kurar kam uaghan otifi?’

28 “Ezi a me miġia ghaze, ‘Nan apanir mam arazir kam gami.’ Ezi an ingangarir gumaziba an azai, ‘Ni ifueghtima, e mangi ogher kam suagham?’

29 Ezi a ghaze, ‘Marki. Ia ogher kuraba asighsuva, uaghan witba asiam. Kamaghin da asian marki.

30 Ia da ateghtima da mar witba ko aghung, mangi dagheba iniamin dughiamin otogh. Eghti ki ingangarir kam damuamin gumaziba kamagh me mikimam, “Ia ogher kurar kam faragh anesiva a dapongsiva an ikizibar amu. Eghiva ia witba iniva da akuvagh da isiva nan dagher dipenim darigham.” ’ ’ ”

Mastetin ovizimin akar isin zuim
(Mak 4:30-32 ko Luk 13:18-19)

31 Egha Iesus akar isin zuir igharazir mamın me miġia ghaze, “God Bizibagh Ativamin Dughiam mati zuravarir me mastet arizimin ovizimin min ami. Gumazir mam mastetin ovizim inigha ghua uan azenimin anakuni.

32 Mastetin ovizim dagher igharazibar ovizibar min ekevezir puvati. A bar sufi.

Egha an aghuir dughiamin an azenimin itir zuravarir mabagh afiragham. A tememin min aghungigham, eghtima kuaraziba iziva an aguabar mikonibar in-garam.”

Yisin akar isin zuim
(Luk 13:20-21)

33 Egha Iesus akar isin zuir igharazir mam kamaghin me miġei, “God Bizibagh Ativamin Dughiam, a yisin min ami. Amizir mam yisin muziarir mam inigha, flauan dramın ekiamın itim inigha, aning verevere. Ezi flauan kam ġin bar bui.”

Iesus Godin akam akar isin zuibara anakuri
(Mak 4:33-34)

34 Iesus gumazamizibav geir miġirigiaba, an akar isin zuibara da akuri. Egha a miġirigiatam abigha me mikemezir puvati, an akar isin zuibara me miġei.

35 Fomira Godin akam inigha izir gumazim kamagh miġia ghaze, “Ki akar isin zuibara ia mikimam. Bizir maba, nguazir kam otozir dughiamin da modogha iza datirighin tu, ezi ki bizir kabar eghaghanim damuasa.” Iesus akar kam damuti an otivasa, kamaghin an akar isin zuir kabagh ami.

Ogher kurabar akar isin zuimin mingarim

36 Egha Iesus gumazamiziba ategha ghua dipenimin aven ghu. Ezi an suren gumaziba an ġin iza ghaze,

“Ni ogher kurabar akar isin zuimin mingarimin gun e mikimam, o?”

³⁷ Ezi Iesus me ikaragha kamaghin migia ghaze, “Gumazir witin ovizir aghuiba akunizim, a Gumazibar Otarim.

³⁸ Azenim, kar nguazir kam. Witin ovizir aghuiba, kar gumazamizir God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikiamiba. Ogher kuraba, kar Satanin gumazamiziba.

³⁹ Apanir ogher kuram akunizim, a Satan. Dagheba iniamin dughiam, kar nguazir kam givamin dughiam. Ezi enselba, me dagheba iniamin ingangarir gumaziba.

⁴⁰ Egha mati gumaziba ogher kuraba akuva dagh aboi, kamaghira enselba nguazir kam givamin dughiamin, me kamaghin damuam.

⁴¹ Gumazibar Otarim uan enselba amadaghti, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven itir gumazir arazir kurabagh amiba ko gumazir nighnizir gavgabibagh asighasiziba, enselba bar me batuegham.

⁴² Egh me me isiva, avir ekiam me kunigham. Eghti me avir kamın ikıva arangıva atariba kuskugham.

⁴³ Eghti dughiar kamın gumazamizir aghuiba uan

Afeziam Bizibagh Ativamin Nguibamin aven iki, me aruemin min sigham. Tina kuarimning iti, an oragh.”

Bizir ivezir bar pin kozimin akar isin zuim

⁴⁴ Egha Iesus migia ghua ghaze, “God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, me bizir ivezir bar pin kozim isava azenimin nguazimin aven a modo. Ezi gumazir mam a bato, egha uam anevara. Egha bar akuegha, ghua uan biziba bar da amaga, dagiaba inigha ghua, azenir kam itir nguazim givese.”

Manmaniar ivezir bar pin kozimin akar isin zuim

⁴⁵ Ezi Iesus migia ghua ghaze, “God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, dagiar ingangarim gamir gumazir mam. Gumazir kam manmaniar bar aghuiba bagha ruiagha arui.

⁴⁶ Egha ghua manmaniar bar aghuir ivezir bar pin kozir mam bato. Egha ghua uan biziba bar dagiaba bagha da amada. Egha ghua manmaniar bar aghuir kam givese.”

Ivemın akar isin zuim

⁴⁷ Egha Iesus migia ghua ghaze, “Akar isin zuir mam kamakin. God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, me ivem akunizi a dipar

averiamin ghuaghira, osirir guar aviriba, dar akome.

⁴⁸ Ezi ivem izivazima, me a gekuigha dipar dadarim gati. Egha me apiagha osirir aghuiba misiva da isava itaribav kiri. Egha osirir kuraba me da makuri.

⁴⁹ Nguazir kam givamin dughiam kamaghira. Enselba iziva gumazir kuraba, gumazir aghuibar tongin me amisivam.

⁵⁰ Egh me me isiva, avir ekiamin me akunam. Eghti me avir ekiar kamin iki, arangiva atariba kuskugham.”

⁵¹ Egha Iesus uan suren gumazibar azai, “Ia ti akar kamin mingarim gifo?” Ezi me ghaze, “Are.”

⁵² Ezi a kamaghin me migei, “Kamaghin amizi, gumazir manam Judan arazibagh fozir gumazimin ikia, egha gin God Bizibagh Ativamin Dughiamin akabar mingariba a dagh fo, egha a mati dipenir mamin ghuavimin min ami. A uan dipenimin aven ghua bizir igiaba ko ghuriba bar da isava azenim garisi.”

Nasaretin itir darazi Iesusin aghuagha, akiribagh ragha a gasara

(Mak 6:1-6 ko Luk 4:16-30)

⁵³ Iesus akar kaba akunigha givagha danganir kam ategha

⁵⁴ uan nguibamin ghu. A ghua men God ko migeir

dipenimin aven ghugha, Godin akamin gumazamizibar sure gami. Ezi me an akam baragha digavir kuram gami. Egha ghaze, “Gumazir kam managh fofozir kam ini? Egha a mirakelba manmaghin dagh ami?”

⁵⁵ E a gifo, a dipenibar ingarir gumazimin otarim, ezi Maria an amebam. Ezi Jems ko Josep ko Saimon ko Judas, me an doziba.

⁵⁶ An buaramiziba bar kagh e ko iti. Kamaghin a manmagh bizir kabanagh damuti, da otivam.”

⁵⁷ Me kamagh mighia navir averiaba Iesusin ikufi. Ezi Iesus me mighia ghaze, “Godin akam inigha izir gumazim, nguibar igharazibar ziam otifi. Egha a uan nguibam ko uan dipenimin aven, a ziaba puvati.”

⁵⁸ Me nighnizir gavgavim an itir puvati, kamaghin amizi, a nguibar kamin mirakelin aviribagh amizir puvati.

14

Herot ghaze, Iesus ti Jon, Gumaziba Ruer Gumazim
(Mak 6:14-29 ko Luk 3:19-20 ko 9:7-9)

¹⁻² Dughiar kamin Galilin Distrighin Atrivim Herot, a Iesus amizir araziba baregha, kamaghin uan ingangarir gumazibav gei, “Gumazir kam ti, Gumaziba Ruer Gumazim Jon, an aremegha ua dikafi. Bizir

kam bagha a mirakelbar amuamin gavgavim iti.”*

³⁻⁴ Herot fo, a faragha uan dozimin Filipin amuim Herodias inigha an iti. Ezi Jon bizir kam bagha Herot miaviavira ikia ghaze, “Ni arazir kuram gamua uan dozimin amuim inigha an iti.” Ezi Herot bizir kam bagha Jonin suiragha a ikegha a isava kalabus gati.

⁵ Egha a Jon misueghti an aremeghasava nighnisi. Egha a gumazamizibar atiatingi. A fo, me ghaze, Jon Godin akam inigha izir gumazim.

⁶ Ezi aruer mamın gumazir maba iza Herotin gara, an amebam a batezir dughiam ginighnigha, a koma apa iti. Ezi Herodiasin guivim men guamin ighiam gami. Ezi Herot bar an ighiam bagha bar akonge.

⁷ Egha Herot overiam dafarim an akua kamaghin a migei, “Bar guizbangira, ni bizitizim gifonge, ki a isiva ni daningam.”

⁸ Ezi Herodias nighniziba uan guivim ganingi, ezi guivim ghua kamaghin Herot migei, “Ni Jon, Gumaziba Ruer Gumazimin dapanim isiva itaritam dafagh a inighi izi na daningigh.”†

⁹ Atrivim akar kam baregha bar oseme. Egha

a fo, a uabi akar gavgavim gumazir a ko itibar damazimin a gamigha, bizir kamın aghumsizim inian aghua. Egha a midorozir gumaziba akar gavgavim me ganingizima me guivim mikemezir moghin ami.

¹⁰ A gumazir mam amadazima, a ghua kalabusin midorozir gumazibav geima, me Jonin firim atu.

¹¹ Egha Jonin dapanim itarir mam dafagha, guivim bagha a inigha iza a isava a ganingi. Ezi an a inigha ghua uan amebam ganingi.

¹² Ezi Jonin suren gumaziba iza an namnam inigha ghua anerefa. Me anerefagha egha ghua Iesus mikeme.

Iesus dagheba isa 5,000 gumazibagh aningi

(Mak 6:31-44 ko Luk 9:10-17 ko Jon 6:1-13)

¹³ Ezi Iesus orazi, me Jonin firim atuzima an ovenge, ezima a nguibar kam ategha kurim inigha gumaziba itir puvatizir danganir mamın ghu. A uan suren gumaziba ko ghu. Ezi gumazamizir avirim orazima, a kagh ghu. Ezi me nguibar ekiam ategha, a buria uan suebar zui.

¹⁴ Ezi Iesus ghua dipar dadarimin otogha garima, avirir bar dafam iti. Ezi a

* **14:1-2:** (14:1) Herotin kamın ziar mam Antipas. A Galilin Distrighin gari. An afeziam atrivimin itima, Maria Iesus bate. Ni Matyu 2in gan. **14:3-4:** Wkp 18:16, 20:21, Mt 11:2, Lu 3:19-20 **14:5:** Mt 21:26, Lu 20:6 † **14:8:** (14:8) Herodias uan guivim ko, aning deraghvira foghasa, Jon guizbangira areme, kamaghin amizi aning ghaze, ni an dapanim isiva itarim datigh a inighi izi ga daningigh. **14:10:** Mt 17:12, Mk 6:27, Lu 9:9 **14:14:** Mt 9:36, Mk 6:34

men apanguva men areir gumazibar arimariaba agefi.

15 Aruem gevima, Iesusin suren gumaziba iza kamaghin a migei, "Kar gumaziba itir puvatizir danganim, ezi aminim pirasava ami. Kamaghin ni gumazamiziba amadaghti, me mangi nguibabar uari bagh daghebagh ivez."

16 Ezi Iesus uan suren gumaziba kamagh me migei, "Me tizim bagh mangam? Ia uari daghetaba me daningh."

17 Ezi me ghaze, "E dagher aviriba itir puvati. Kar 5 plan bretba ko osirir pumuningra."‡

18 Ezi a ghaze, "Ia bretin maba ko osirimning ingh izi."

19 Ezi Iesus gumazamizibav geima, me grazim gapia. Ezi a 5 plan bretba ko osirir pumuning ingha egha kogha overiamin gara Afeziam minabi. Egha bretba bigha uan suren gumazibagh aningi. Ezi an suren gumaziba da isava gumazamizibagh anidi.

20 Ezi gumazamizir kaba bar amegha, naviba bar izifa. Egha dagher naba itima, me da akuvagha 12 plan akirabagh aghui.

21 Gumazir amezibar dibobonim 5,000in tu. Me amiziba ko boriba diponezir puvati.

Iesus dipam gisin tugha zui
(Mak 6:45-52 ko Jon 6:16-

21)

22 Ezi Iesus uan suren gumaziba amaga me migia ghaze, me faragh bot ingh dipamin vongin mangi. A uabi iki gumazamiziba amadagham.

23 A gumazamiziba amadagha, egha uabira ikia God ko mikimasa mighsiamin ghuavanabo. Ezi aminim pirizima, Iesus uabira iti.

24 Ezi bot dadarimin saghon ghuzima, aminim botin guamin dikavigha me givaima ongarim men botin misosi.

25 Ezi aminim tiasasava amima, Iesus dipam gisin tugha uan suren gumaziba bagha zui.

26 Me garima, Iesus dipam gisin izima, me bar puv atiatiava agoi. Egha me ghaze, kar aser mam. Egha atiatiava arai.

27 Ezi Iesus zuamira me migia ghaze, "Ia gavgafigh, kar kirara. Ia atiatingan marki!"

28 Ezi Pita an akam ikaragha kamaghin migei, "Ekiam, guizbangira nirara, ni na mikemeghti, ki dipam gisin ni bagh mangam."

29 Ezi Iesus ghaze, "Ni izi." Ezi Pita bot ategha dipam gisin Iesus bagha zui.

30 A ghua aminir gavvimin gari, a bar ekevezima an atiatia dipamin

‡ 14:17: (14:17) Judaba ingarir bretba ekevezir puvati. Da en skonbar min gari. Ezi bretin 5 pla, gumazir pumuningra damam. 14:19: Mt 15:35-39, Mk 8:6-10

14:20: 2 Kin 4:44, Mk 6:42-43, Lu 9:17, Jo 6:11-13 14:23: Lu 6:12, 9:28 14:26: Lu 24:37 14:29: Jo 21:7

aven ghuaghiri. Egha dei, "Ekiam, ni nan akuragh!"

³¹ Ezi Iesus zuamira uan agharim amadagha Pitan suira. Egha kamaghin Pitan migei, "Nin nighnizir gav-gavim sufi. Ni tizim bagha okam nighnisi?"

³² Egha aning me gatin botin ghuavanabo, ezi aminim pura gifa.

³³ Ezima botin itir gumaziba Iesusin ziam fa ghaze, "Bar guizbangira, ni Godin Otarim!"

Iesus Genesaretian arimariar gumazir aviribar arimariaba agifa (Mak 6:53-56)

³⁴ Ezi Iesus uan suren gumaziba ko dipamin vongin ghugha, ghua Genesaretin nguibamin otifi.

³⁵ Ezi kagh itir darazi Iesusin gara a gifo. Egha akam amadazi, a nguibar roghira itibar ghuzi, me arimariaba itir darazi bar me inigha Iesus bagha ize.

³⁶ Egha me a gakaghora ghaze, a men asughtima, arimariaba itiba an korotiar avizibar suigham. Ezi gumazamizir an korotiam suiziba, men arimariaba gifa.

15

Godin araziba Judan ovavibar arazibagh afira (Mak 7:1-13)

¹ Dughiar kamin Farisin maba ko Judan arazibagh fozir gumazir maba Jerusalem ategha Iesus bagha ize. Egha me kamagh an azai,

² "Manmaghin amizi, nin suren gumaziba en ovaviba aningzir arazibar gin zuir puvati? Egha me damasa uan dafariba ruer puvati.*"

³ Ezi Iesus men akam ikaragha kamagh me migei, "Manmagh amigha ia Godin arazibar gin zuir puvati, egha uan arazibar gin zui?"

⁴ E fo, God ghaze, 'Ia uan afeziaba ko amebabar akaba baregh men apengan iki', egha ghaze, 'Gumazitam akar kuratam uan afeziam ko amebam mikemeghti, ia gumazir kam misueghti, an aremegh.'

⁵ Ezi ia kamaghin migei, 'Gumazitam uan amebam ko afeziamin akurvaghsi dagiaba atigha, egha ua gin aningin akuraghan aghuagha, kamaghin aning migei, "Ki guan akuraghasa atizir dagiaba, gua marki. Ki da isi God daningam." ' A kamaghin mikimiva, amebam ko afeziam ginighnigh deragh aningin akurvaghan kogham.

⁶ Ia kamaghin amuava, ian arazir kabar, ia Godin araziba ategha, uan ovavibar

14:31: Mt 8:26 **14:33:** Sng 2:7, Mk 4:39, Lu 4:41, Jo 6:69, Ap 8:37, Ro 1:4

14:36: Mt 9:20-21, Mk 5:27-28, Lu 8:44 **15:2:** Mk 7:5, Lu 11:38 * **15:2:** (15:2)

Suren gumazibar dafariba bar mizezir puvatizi me api. Puvati. Judaba Godin damazimin mizan atiatingi, egha bizir mizirizitamin suighan aghua. Kamaghin amigha me ghaze, me faragh uan dafariba ruegh, egh Godin damazimin zuegh, egh daghebar amam. **15:4:** Kis 20:12, 21:17, Wkp 20:9, Lo 5:16

araziba faragha darisi. Egha Godin akam gamima, a mati pura bizim.”

7 Ia uarira uarigh gifarir gumazibara! Godin akam inigha izezir gumazim Aisaia guizbangira ian arazibar gun kamaghin migei,

8 “Gumazamizir kaba, me uan akatoribar nan ziam fe, egha men naviba ko nighniziba bar saghon iti.

9 Me gumazibar akabar uari sure gamua uari gifara egha ghaze, kar Godin akam. Kamaghin amizi, me nan ziam guizbangira a fer pu-vati.”

*Iesus Godin damazimin
mizezir bizibav gei
(Mak 7:14-23)*

10 Egha Iesus gumazamiz-ibar diazima me a bagha iz-ima a kamaghin me migei, “Ia oragh, egh deragh nighnigh!

11 Bizir gumazibar aka-toribar ikegha ghuaghiriba, da me gamima, me Godin damazimin mizezir pu-vati. Bizir navibar ikia akatoribar otiviba, da gu-mazibagh amima, me Godin damazimin mize.”

12 Ezi gin an suren gu-maziba iza kamaghin a migia ghaze, “Ni ti kamaghin fos, Farisiba ni mikemezir migirigiam baregha men muriaba bar ikufi?”

13 Ezi Iesus me ikaragha ghaze, “Nan afeziar uan Nguibamin itim, an azenim iti. Egha bizir a dizezir

puvatiziba, a biba sara da asiam.

14 Ia gumazir kabagh nighnighan marki. Me damazir okaviriziba, egha me tuavim isava gumazir igharazimin akakasi. Eghti gumazir damazir okavirizim tuavim isava gumazir okavirizir mamın akakagh, egh aning virara mangi mozimin magirigiam.”

15 Ezi Pita Iesusin azai, “Ni gumazamiziba mikemezir akar isin zuimin mingarim e bagh anebighti, e a gifogham?”

16 Ezi Iesus ghaze, “Man-magh ami, ia ti uaghan gumazir igharazibar mirara fozir puvatighavira iti.”

17 Ia ti kamaghin fozir pu-vati, bizir akatorimin aven zuiba ghua navimin zuima, muriam da batozima, ezi gu-mazim dagh avi.

18 Ezi bizir akatoribar otiviba da nighnizimin ikegha ize. Egha da gu-mazibagh amima, me Godin damazimin mize.

19 Ki gumazibar nighnizibar otivir bizir kabanagh migei, nighnizir kuraba, ko gumaz-iba misogharizir araziba, ko gumaziba ko amiziba tintini-bar uari isava akuir araziba, ko poroghamiba uari bakeir araziba, ko okimakiar araz-iba, ko kotiabar gumazibagh ifarir araziba, ko gumazibar ziabagh asighasizir araziba.

20 Arazir kaba gumaz-ibagh amima, me Godin damazimin mize. Gumaziba dafariba ruer puvatigha api, arazir kam me gamima me Godin damazimin mizezir puvati.

Kenanian amizim nighnizir gavgavim Iesusin iti
(Mak 7:24-30)

21 Ezi Iesus nguibar kam ategha ghua nguibar eki-anning Taia ko Saidonin nguazimin ghu.

22 Ezi Kenanian amizir mam danganir kamin ikegha iza kamaghin dei, "Ekiam, ni Devitin Otarim, ni nan apangkuvigh! Duar kuram nan guivim gapazagha a gasighasisi."

23 Ezi Iesus migirigiatam a ikarvazir puvati. Ezi an suren gumaziba a bagha iza a migia ghaze, "Amizir kam diaghdiagha en gin izi. Ni anemadaghti a mangi."

24 Ezi Iesus kamaghin me ikara, "God Israelbar akurvaghasavira na amada. Me sipsipba gumazir dar ganamiba puvatizi moghin iti."

25 Ezi amizir kam Iesusin boroghira iza, tevimning apirigha aviragha uan guam nguazim gatigha a migia ghaze, "Ekiam, ni nan akuragh."

26 Ezi Iesus a ikaragha ghaze, "Kar arazir kuram, gumazimin boribar dagheba inigh afiabav kinam." †

27 Ezi amizim ghaze, "Ekiam, ni guizbangira migei. Ezi afiaba uaghan uan ghuavimin dakozimin apengan itir dagher muzemziariba api."

28 Ezi Iesus akar kam baregha kamagh amizim migei, "Amizim, nin nighnizir gavgavim bar ekefe. Bizir ni bativasa ni ifongezim, a mar ni batif." Ezima dughiar kamra an guivim ua dera.

Iesus arimariaba itir gumazir aviriba, men arimariaba agifa

29 Ezi Iesus nguibar kam ategha Galilin dipar dadarimin zui. Egha ghua mighsiar mam in anaboghava apera. Ezi avirir ekiam a bagha izi.

30 Egha suer kurabar ko, damazir okaviriziba ko, soroghafarir ikiziriziba ko, migeir puvatiziba ko, arimariar igharaziba uaghan, me da inigha iza Iesusin suemningin boroghin me ariki. Ezi a bar men arimariaba batozima, me ua dera.

31 Ezi gumazamiz-iba garima, migeir puvatiziba migei, soroghafarir ikiziriziba ua dera, suer

15:24: Mt 10:5-6, Ap 3:25-26, Ro 15:8

† 15:26: (15:26) Iesus amizir kam dikabinasava amir puvati. A kamaghin ifonge, a faraghavira Godin akar aghuim isiva Israelin adarazir aningh, eghti gin igharaziba oragham. Kamaghin Iesus akar isin zuir kam gamua ghaze, Israelba boribar min itima, igharazir darazi afiabar min iti. Da afiar atiaba puvati, en afiar e ko dipenibar akuiba. Ezi Iesus amizir kamin nighnizir gavgavimin garava an akura.

15:28: Mt 8:10, 8:13

15:31: Mk 7:37

kuraba uam arui, damazir okaviriziba ua gari, ezi me nighnizir aviribagh ami. Egha me Israelin Godin ziam fe.

Iesus dagheba 4,000 plan gumazibagh aningi
(Mak 8:1-10)

³² Ezi Iesus uan suren gumazibar diazi, me izima a kamaghin me migei, "Gumazamizir kaba, me na ko aruer pumuning ko mikezimin ikia, egha dagheba puvatigha mitiriam men azi, kamaghin ki men apangkufi. Mitiriam men aghiti, ki me amangan aghua. Me mangi damaziba men isirti, me tuavimin dagh iram."

³³ Ezi an suren gumaziba a migei, "Kar danganir gumaziba puvatizim. E managh Bretin aviriba inigh avirir ekiar kam daningam?"

³⁴ Ezi Iesus men azai, "Ia manmagh Bretin iti?" Ezi me ghaze, "E 7 plan Bretin rubuziba ko osirir dozir vaghvaziba iti."

³⁵ Ezi Iesus gumazamizibav geima, me nguazim gapia.

³⁶ Ezi a 7 plan Bretin rubuziba ko osiriba inigha God minabagha da biaghsuegha da tuiragha uan suren gumazibagh aningi. Ezi suren gumaziba da isava gumazamizibagh anidi.

³⁷ Ezi me bar apa izifa. Ezi dagher naba itima, me da isava 7 plan akirabagh aghui.

³⁸ Gumazir ameziba, men dibobonim 4,000in tu. Me ameziba ko boriba diponezir puvati.

³⁹ Ezi Iesus me amadazi, me zuima a bot inigha Magadan nguazimin ghu.

16

Me Iesus migia ghaze, a mirakelin tam damuam
(Mak 8:11-13 ko Luk 12:54-56)

¹ Ezi Farisiba ko Sadyusiba Iesus basamasa a bagha izi. Me iza ghaze, a mirakelin arazitam damighti, an otoghti me kamaghin fogham, a guizbangira Godin ingangarim gami.

² Ezi a kamaghin men migirigiaba ikaragha ghaze, "Ia guaratizibar ghaze, overiam aghevezi, ezi gurumin dughiam deragham.

³ Egha mizarazibar ia ghaze, ghuariam korogha pizima, aruem aghevezi, ezi ia ghaze, amozim datirighin izitima, dughiam deraghan kogham. Guizbangira, ia overiamin otivir biziba deravira dagh fo. Egha ia dughiar kamın otivir arazibar gara da abizir puvati.*

⁴ Gumazamizir dughiar kamın itiba, me bar gumazamizir kuraba! Egha me guizbangira God baghavira itir puvati. Me zurara mirakelin tamin ganasa. Me tamin ganighan kogham. Puvati. God mirakelin arazir

15:32: Mt 14:14 16:1: Mt 12:38, Lu 11:16, 1 Ko 1:22 * 16:3: (16:2-3) Fofozir gumazir aviriba ghaze, ves 2 ko ves 3in itir migirigiaba, gumazir igharazir mamgin da osiri. Egha ghaze, Matyu da osirizir puvati. 16:4: Mt 12:39, Lu 11:29

vamira men akagham. Godin akam inigha izir gumazim Jona batozir mirakelin kamra, me an ganam.” Egha Iesus me ategha ghu.

Farisiba ko Sadyusibar yisin akar isin zuim
(Mak 8:14-21)

⁵ Ezi Iesus uan suren gumaziba ko ghua dipamin vongin otifi, egha gin gari, me Bretin tam inian okinighniki.

⁶ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia deragh uari bagh gan. Ia Farisiba ko Sadyusibar yis bagh deravira gan.”

⁷ Ezi an suren gumaziba maghira uarira uariv gia ghaze, “E ti Bretin tam inigha izezir puvatizi, ezi a kamaghin yisin bizimin e migei.”

⁸ Ezi Iesus me migeir migirigiabagh fo, egha me migia ghaze, “Ia gumazir nighnizir gavgavir muziariba itiba! Ia tizim bagha uarira uariv gia ghaze, e Bretba puvati?”

⁹ Ia ti fozir puvati? Ia ti okinighniki, ki Bretin 5 pla inigha gumazir 5,000 pla dagheba me ganingi. Me amezi, ezi ia akiraba manmaghin dagh aghui, ia dagh nighnisi, o puvati?

¹⁰ Egha ia ti fo, ki Bretin 7 pla inigha gumazir 4,000 pla dagheba me ganingi. Ezi gin men dagher naba itima, ia akiraba manmaghin dagh aghui?

¹¹ Ia manmaghin amigha bizir kam gifozir puvati, ki Bretbagh nighnigha ia migeir puvati? Ki ghaze, ia Farisiba ko Sadyusibar yis bagh deragh uari bagh gan.”

¹² Ezi me akar kam baregha fo, Iesus Bret bagha amir yisin migeir puvati. Me fo, a Farisiba ko Sadyusiba sure gamir akabagh nighnigha, egha ghaze, ia akar kaba bagh deravira uari bagh gan.

Pita Iesusin gun migei
(Mak 8:27-30 ko Luk 9:18-21)

¹³ Ezi Iesus ghua Sisaria Filipain nguibamin boroghin itir danganimin ghu, egha dughiar kamin uan suren gumazibar azai, “Gumamaziba manmaghin migei, Gumazibar Otarim a tina?”

¹⁴ Ezi me ghaze, “Marazi ghaze, ni Jon Gumaziba Ruer Gumazim, marazi ghaze ni Elaija, marazi ghaze ni Jere-maia, o ni ti Godin akam inigha izir gumazir mam.”

¹⁵ Ezi Iesus men azai, “Ezi ia uari, ia manmaghin na diponam? Ki tina?”

¹⁶ Ezi Saimon Pita a ikaragha ghaze, “Ni Kraisa, God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim. Ni Godin zurara ikiavira itimin Otarim.”

¹⁷ Ezi Iesus a ikaragha kamaghin a migia ghaze, “Saimon, Jonin otarim, nguazimin gumazitam migirigiar kam nin akazir pu. Puvati. Nan Afeziar uan

Nguibamin itimra, nin aka. Kamaghin ni bar akongegh.

¹⁸ Ezi ki ni migei, ni Pita. Egh dagiar kam gisin ki uan siosin ingaram, eghti Ovevemın Gavgavim an suiragh anepirighiva a gasighasighan kogham.†

¹⁹ Eghti ki God Bizibagh Ativamin Dughiamin kiba isiva nin dafarim datigham. Eghti bizir manam ni nguazimin a ikeghti, eghti God uan Nguibamin uaghan a ikegham. Eghti ni nguazimin bizir manam a firighti, eghti God uan Nguibamin uaghan kamaghira a firigham.

²⁰ Egha Iesus pamten uan suren gumaziba anogorogha ghaze, me tong an gun tav mikim suam, a Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim.”

**Iesus ovengasa,
egha uan suren
gumaziba migia
ghaze, me uaghan
an amir araziba,
dar amuam**
(Sapta 16:21-20:34)

Iesus ghaze, an ovegh ua dikavam

(Mak 8:31-9:1 ko Luk 9:22-27)

²¹ Ezi dughiar kamin ikegha ghua, Iesus uan suren gumaziba bighavira me migia ghaze, a Jerusalemın mangam, eghti gumazir aruaba, ko ofa gamir gumazir

ekiaba, koma Judabar arazibagh fozir gumaziba, a men dafarimin bar mızazir ekiaba koma osımtıziba iniam. Eghti me an aghuaghiva a misueghtima an aremegham. Egh dughiar mıkezimin a ua dikavigham.

²² Ezi Pita akar kam baregha Iesus inigha miriamın ghua kamaghın an atara a migia ghaze, “Bar puviratigham. Arazir kaba ni bativan kogham.”

²³ Ezi Iesus raghrigha kamaghın Pita migei, “Satan, ni na gitagh! Ni nguazimin bizibagh nighnigha egha Godın bizibagh nighnızir puvati, kamaghın ni nan tuavim apiri.”

²⁴ Egha Iesus kamaghın uan suren gumazibav gei, “Gumazitam nan gin izisi, a ifongezir biziba gin amadagh uan temer ighuvim gisagh-pugh nan gin izi.

²⁵ Gumazir manam uan ikirimirim suiraghsi nighnighi, an ikirimirim gıvagham. Eghti gumazir manam na bagh uan ikirimirim ateghiva, uan ikirimirim iniam.

²⁶ Gumazitam nguazimin itir biziba bar da iniva, egh a gin oveghti, bizir kaba manmaghın an akuragham? Bar puvati. A ivezir manamin uan duam bagh anereningam? Bar puvati.

²⁷ Guizbangira, Gumazibar Otarim uan enselba ko, uan

† 16:18: (16:18) Grighın akamin aven, ziar kam Pita, an mingarimra kara, Dagiam.

16:19: Mt 18:18, Jo 20:23 16:24: Mt 10:38, Lu 14:27, Ap 14:22, 2 Ti 3:12 16:25:

Mt 10:39, Lu 17:33, Jo 12:25 16:26: Sng 49:7-8, Mt 4:8-9 16:27: Sng 62:12, Snd

24:12, Sek 14:5, Mt 25:31, 26:64, Mk 8:38, Lu 9:26, Ro 2:6, 1 Pi 1:17, MAA 22:12

Afeziamin angazangarir ekiam sara izam. Egh dughiar kamın izevim isi gumazamiziba vaghvagh men araziba bagh me daningam.

²⁸ Ki guizbangira ia migei, ia kagh tuivighav itir darasi, ian tarazi oveghan kogham. Ia ikivira iki gantima, Gumazibar Otarim, Atrivir Ekiamin min otogh ua izam.”

17

Iesusin mikarzim igharagha oto

(Mak 9:2-13 ko Luk 9:28-36)

¹ Ezi 6 plan arueba givazima, Iesus Pita koma Jems uan dozim Jon, ko a me inigha, me mighsiar ekiar mamın anabo, egha me uarira iti.

² Egha me garavira itima, Iesusin mikarzim igharagha oto. Ezi an guam mati aruem a gisira, ezi an korotiaba ghurghurigha angazangarir mamın min sira.

³ Ezi Moses ko Elaija otogha Iesus ko migei.

⁴ Ezi Pita kamaghin gara, egha Iesus migia ghaze, “Ekiam, bar deragha e kagh iti! Ni ifueghtima, ki averpenir pumuning ko mikezimin ingaram. Ni bagh tam, Moses bagh tam, egh Elaija bagh tam.”

⁵ Pita migiavira itima, ghuariam angazangarimin min isiragha me avara. Ezi ghuariar kamın aven me tiarir mam barazima a

kamaghin migei, “Kar nan Otarir ki bar ifongezim. Ia anariram oragh!”

⁶ Me kamaghin oragha, egha me bar puv atiatigha tevibar pirigha uan guaba nguazimin akuigha ireghav iti.

⁷ Ezi Iesus me bagha iza men suigha kamaghin me migei, “Ia dikafigh atiatingan marki.”

⁸ Ezi me dikavigha ua tavın garir puvati, Iesus uabira iti.

⁹ Egha me mighsiam ategha ghuaghira a me migia ghaze, “Ia irebamin min ganizir bizim, bar an gun tav mikıman marki. Egh iki mangi Gumazibar Otarim ovegh ua dikavigham.”

¹⁰ Egha me an azai, “Manmagh sua Judan arazibagh fozir gumaziba ghaze, Elaija faragh izeghti, God Ua e Iniasa Misevezir Gumazim gin izam?”

¹¹ Ezi a me ikaragha ghaze, “Guizbangira Elaija faragh izeghiva bizibar kiram.

¹² Ezi ki ia migei, Elaija izegha gıfa. Ezi gumaziba a gifozir puvati, egha uan nighnizibar gin ghua arazir kurabar a gami. Egh me kamaghira Gumazibar Otarim arazir kurabar a damuti, a mızazir kuram iniam.”

¹³ Iesus kamagh migeima me fo, a Jon Gumaziba Ruer gumazimin gun migei.

Iesus otarir mam da duar kuram batoke

(Mak 9:14-29 ko Luk 9:37-42)

¹⁴ Ezi Iesus uan suren gumazir pumuning ko mikezim inigha ghua gumazamizir avirir ekiam bato. Ezi gumazir mam iza Iesusin boroghin tevimning apirigha egha ghaze,

¹⁵ “Ekiam, ni nan otarimin apangkufigh. An dapanim abanganizi, a bar pazavira iti. Egha dughiar aviriba an aviba ko dipabar ghuaghiri.

¹⁶ Ki a inigha nin suren gumazir maba bagha izezima me anekiran ibura.”

¹⁷ Ezi Iesus an akam ikaragha kamaghin migei, “Oio, ki bar amira, ia dughiar kamin itir gumazamiziba, ian nighnizir gavgaviba puvati, ian araziba koma nighniziba bar derazir puvati. Ki dughiabar manmaghin ia ko ikiava egha ian osimtiziba ateri? Ni uan otarim inigh kagh izi.”

¹⁸ Ezi Iesus duar kuram batoghezi, duar kuram otarim ataghizima, an arimariam maghira gifa.

¹⁹ Ezi Iesusin suren gumazibara gin iza kamaghin an azai, “Manmagh amizi, e duar kurar kam batoghava avenge?”

²⁰⁻²¹ Ezi a me migia ghaze, “Ian nighnizir gavgavim bar sufi, ezi ia a batoghan

ibura. Ki guizbangira ia migei, ian nighnizir gavgavim zuravarim mastetin ovizitamin min ikiva, ia nighsiar kam mikim suam, ni sivagh munagh mangi, eghti a mangam. Ia nighnizir gavgavim iki, ia guizbangira biziba bar dar amuam.”*

Iesus ua ghaze, an ovegh dikavam

(Mak 9:30-32 ko Luk 9:43-45)

²² Ezi Iesus uan suren gumaziba ko ghua Galilin uari akuvaghava kamaghin me migei, “Me Gumazibar Otarim isiva gumazibar agharim datigham.

²³ Eghti me a misueghti an aremeghiva, egh dughiar mikezimin a ua dikavigham.” Ezi an suren gumaziba akar kam baregha, naviba bar osemi.

Iesus Godin Dipenimin ivezim aningi

²⁴ Ezi Iesus gin uan suren gumaziba ko ghua nguibar ekiam Kaperneamin otivigha itima, Godin Dipenimin takis isir gumaziba, Pita bagha iza kamaghin an azai, “Ian tisa ti uaghan Godin Dipenimin takis anidi, o?”

²⁵ Ezi Pita ghaze, “Are.”

Egha dipenimin aven zuima, Iesus maghira an azai, “Saimon, ni manmaghin nighnisi? Nguazir kamin

17:17: Lo 32:5, 32:20, Jo 14:9 **17:19:** Mt 10:1 **17:20-21:** Mt 21:21, Mk 11:23,

Lu 17:6, 1 Ko 12:9, 13:2 * **17:20-21:** (17:20-21) Fofozir gumazir maba nighnigha ghaze, migirigiar mam uaghan vezin kamin iti. A kamakin: “Duar kurar kaba batozir arazir vamira. E dagheba ataghragh egh uaghan God ko mikimam. Bar tuavir kamra e duar kuraba batogham, ua tuaviba puvati.” **17:22:** Mt 16:21

17:24: Kis 30:13, 38:26

atriviba takisin aviriba isa, egha me te da, takisba isi? Me uan adarazi da takisba isi, o me Kantrin igharazibar gumaziba da takisba isi?"

²⁶ Ezi Pita ghaze, "Me gumazir igharaziba da takisba isi." Ezi Iesus a migia ghaze, "Kamaghin amizima, men adarazi uari takisbar aningan kogham.

²⁷ Eghti me en ataran koghsiva, ni mangi dipamin akezim akun. Egh osirir ni faraghvira guraghamim, a inigh an akam akarigh, egh dagiatamin gantima a ikiam. Egh ni dagiar kam inigh, egh ga uaning bagh a isiva me daningigh."

18

God Bizibagh Ativamin Dughiamin, tina ziar ekiam iniam

(Mak 9:33-37 ko Luk 9:46-48)

¹ Dughiar kamin Iesusin suren gumaziba iza kamaghin an azai, "Tina God Bizibagh Ativamin Dughiamin ziar ekiam iniam?"*

² Ezi Iesus borir mamın dia, ezi a izima a men tongin anesara.

³ Egha a kamaghin me migei, "Ki guizbangira ia migei, ia uari giragh borir dozir kabar min otoghan kogh, egh ia God Bizibagh

Ativamin Dughiamin aven ikian kogham.

⁴ Gumazir uabi dikabiragha, egha borir dozir kamin min itim, gumazir kam God Bizibagh Ativamin Dughiamin ziar ekiam ikiam.

⁵ Egh gumazitam na ginighnigh egh borir dozir kamagh garitam inigh an akuragham, kamaghin a na inigha nan akurvasi."

Nighnizir gavgavibagh asighasizir bizir kuraba

(Mak 9:42-48 ko Luk 17:1-2)

⁶ Ezi Iesus migia ghua ghaze, "Tina nighnizir gavgavim nan itir borir katam damighti an arazir kuratam damighti, a helin mangiva, a bar ivezir kuram inigham. Kamaghin dera, me dagiar ekiam an firim dafaghiva ongarir konim mikinighti an aremegham.

⁷ "Ki ghaze, gumazir nguazimin ikiava igharaz darazigh amima me arazir kurabagh amiba, mevzika! Me kuram iniam! Arazir kuraba guizbangira otifi, ezi arazir kurabagh amima da otivir gumazim, ki ghaze, Noka! Ni kuram iniam!

⁸ "Eghti nin dafarim o suem ni damuti, ni arazir kuratam damighiva, anetugh a makunigh. Kamaghin dera, ni dafarir vamira ko

18:1: Lu 22:24 * **18:1:** (18:1) Matyun osiziribar aven, Iesusin migirigiar ruarir dibobonim 5 pla gami. Kar namba 4. Ezi abuananam ikiavira iti. Migirigiar 18:3-35in aven itiba, da arazir Iesusin gin mangamin gumazamiziba deragh uari damuamibav gei. **18:3:** Mt 19:14, Mk 10:15, Lu 18:17 **18:4:** Mt 20:27, 23:11 **18:5:** Mt 10:40-42, Lu 9:48, 10:16, Jo 13:20 **18:6:** Mt 17:27, Lu 17:1-2, 1 Ko 8:12 **18:7:** Lu 17:1, 1 Ko 11:19, 1 Ti 4:1 **18:8:** Mt 5:30, Mk 9:43

suer vamira ikiva zurara itir ikirimirir aghuimin aven mangam. Ni dafarir pumuning o suer pumuning ikiti me ni isiva avir munger puvatizim mikinigham.

⁹ Egh nin damazim ni damuti ni arazir kuratam damighiva, anesigh a maku-nigh. Kamaghin dera, ni damazir vamira iki egh uaghan zurara itir ikirimirir aghuimin aven mangam. Ni damazir pumuning ikitima me ni isiva helin avim mikinigham.

¹⁰⁻¹¹ “Ia deragh uari baghan! Ia borir dozir kabar tongin tav ginighnigh kamaghin mikiman marki, a pura bizim.† Puvati. Ki ia migei, men enselba zurara nan Afeziar uan Nguibamin itimin damazimin iti.”‡

Sipsipin ovengezimin akar isin zuim
(Luk 15:3-7)

¹² Ezi Iesus migia ghua ghaze, “Ia manmaghin nighnisi? Gumazitam 100 plan sipsipba ikiam, eghti vamira oveghti, a ti manmaghin damuam? A ti a burian gogham, o?

Puvati. A 99 plan sipsipba mighsiamin da ategh egh mangi ovengezir kam buriam.

¹³ Ki guizbangira ia migei, an a batogh egh bar akuegham. Egh an agoroger ekiar kam, an agoroger 99 plan ovengezir puvatizir kaba bagha itim, bar a gafiragham.

¹⁴ Kamaghira ian Afeziar uan Nguibamin itim, borir katam ovengan an aghua.”

Aveghbuar arazir kuram ni gamizim

¹⁵ Egha Iesus migia ghua ghaze, “Nin aveghbuam arazir kuram ni damightima, ni an bighan mangi egh gua uaningra ikiva ni a ko gua bizir kam anekirigh. A ni baragham, eghti ni ua uan aveghbuam inigham.§

¹⁶ Eghti a ni baraghan aghuagham, ni mangi gumazir igharazir mam, o gumazir igharazir pumuning, uam me inigh. Eghti me nin gin mangi. E fo, Godin Akinafarim kamaghin migei, ‘Ni gumazitamin arazir kuram an gun a mikimasa, gumazir pumuning ko mikezim

18:9: Mt 5:29, 17:27, Mk 9:47 **18:10-11:** Stt 48:16, Sng 34:7, Lu 19:10, Jo 3:17, 12:47, Hi 1:14 † **18:10-11:** (Akar 18:10-11in faraghavira itim) Grighin akam ghaze, “borir dozir kaba.” Akar otevir kam uaghan, ves 6 ko ves 14in iti. Akar kam Matyu 10:42, uaghan an iti, egha ghaze, “suren gumazir ziaba puvatiziba.” Iesus ti boribara migeir puvati, a uaghan uan suren gumazir igharazibav gei. ‡ **18:10-11:** (18:10-11in akar abuananam) Fofozir gumazir maba ghaze, migirigiar otevir mam uaghan vezin kam in iti. Akar kam ghaze, “E fo, Gumazibar Otarim gumamazir tuavim ataghiziba iniasa ize.” **18:15:** Wkp 19:17, Lu 17:3, Ga 6:1, Je 5:19-20, 1 Pi 4:8 § **18:15:** (18:15) Vezin kam in itir migirigiar otevim, “ni damightima,” fofozir gumazir maba kamaghin nighnisi, gumazir ti igharazim an osiri. Matyu uabi puvati. **18:16:** Lo 19:15, Jo 8:17, 2 Ko 13:1, 1 Ti 5:19 **18:17:** Ro 16:17, 1 Ko 5:9, 5:13, 6:1-6, 2 Te 3:6, 3:14

gavgavim nin migirigiabar aningam.'

¹⁷ Egh gumazir ni migeir kam uaghan men akam baraghan aghuaghtima, ni an arazibar gun Siosin adarazi mikimam. Eghti a uaghan me baraghan aghuaghtima, ni God gifozir puvatizir gumazim o dagiaba isir gumazimin min a damu.

¹⁸ "Ki guizbangira ia migei, bizir manam ia nguazimin a ikeghti, eghti God uan Nguibamin uaghan a ikegham. Eghti ia nguazimin bizir manam a firighti, eghti God uan Nguibamin uaghan kamaghira a firigham.

¹⁹ "Egha ki ua ia migei, gua taning kagh nguazimin bizitam bagh nighnizir vamira ikia a iniasa a bagha God ko migei, nan Afeziar uan Nguibamin itim a isiva gua daningam.

²⁰ Egh gumazir pumuning, o pumuning ko mikezim nan ziam uari akuvagh ikiti, ki uabi men tongin ikiam."

Iesus igharaz darazir arazir kuraba da gin amangasa akar isin zuim akuri.

²¹ Ezi dughiar kam in Pita iza kamagh Iesusin azai, "Ekiam, ki manmaghin dughiabar arazir kurabar na gamizir gumazimin araziba gin amangam. Ti 7 plan dughiaba?"

²² Ezi Iesus kamaghin a migei, "Ki 7 plan dughiabar

an arazir kuraba gin amangasa ni migeir puvati. Ni zurazurara an arazir kuraba gin amang.

²³ "Ia oragh. God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, atrivir mam ko an ingangarir gumazibar eghaghanim. Atrivim uan dagiaba isa uan ingangarir gumazibar dafarim gatigha ghaze, me gin ua da ikarvaghham. Dughiar mam atrivim me a ikarvaghamin bizim akirasa.

²⁴ An adar kirir dughiam, me gumazir atrivim da 10 million Kina inizimin akua izi.

²⁵ Ezi a dagiar inizir kabar ikarvaghan ibura. Kamaghin atrivim me migia ghaze, me gumazir kam inigh an amuiroghboriba sara dagiaba bagh me amadagh, egh men ivezim inigh. Egh me ateghti me gumazir igharazimin ingangarir gumazir kinibar min iki. Egh an biziba bar da amadagh, dagiaba inigh egh a na da inizir biziba ikaraghham.

²⁶ Ezi ingangarir gumazir kam kamaghin oragha atrivimin guamin irigha kamagh migia a gakaghori, 'Ni nan apangkuvigh, egh na mizuam. Eghti ki ni da inizir biziba bar da ikarvaghham.'

²⁷ Ezi atrivim an apangkuvigha, a inizir biziba uaghan da gin amada.

²⁸ "Ezi ingangarir gumazir kam atrivimin dipenim ategha ghua a ko ingaritav

bato. A ko ingarir gumazir kam, faragha a da 10 Kina inigha a ikarazir puvati. Ezi gumazir atrivim ko ikegha izir kam, maghrama an firmin suigha anegoava kamaghin a migei, 'Ni na da inizir dagiaba bar da ikaragh.'

29 "Ezi gumazir kam an guamin irigha a gakaghora ghaze, 'Ni nan apangkufigh, egh na mizuam. Eghti ki ni da inizir biziba ua da ikarvagh'am.'

30 Ezi gumazir kam a baraghan aghua, egha a inigha ghua kalabus gati, eghti a iki mangi dagiar kaba ikaragh'am.

31 "Ezi aning ko ingarir marazi, arazir kam in ganigha men naviba bar men ikufi. Egha me ghua atrivim batogha gumazir kam, a ko ingarir gumazim gamizir arazibar gun a mikeme.

32 Ezi atrivim gumazir kam in diazima, a uam a bagha ghu. Ezi a kamaghin a migia ghaze, 'Ni bar ingan-garir gumazir kuram! Ni faragha na gamuava araima, ki dagiar ni iniziba bar da gin amada.

33 Ki nin apangkufi, kamaghin amizima, ni tizim bagha ni ko ingarir tavin apangkuvan aghua?'

34 Egha atrivim atarava gumazir kam isava, mizaziba agasamin gumazibar da-farim gati. Eghti a kaghira

iki mangi, a biziba bar da ikarvaghamin dughiam in tugham.

35 "Eghti ia uan avegh-buabar arazir kurar me ia gamiba, ia guizbangira uan navir averiabar aven, da gin amangan koghtima, nan Afeziar uan Nguibamin itim uaghan kamaghira ia damuam."

19

Iesus poroghamiba uari ataghrazir arazibav gei

(Mak 10:1-12 ko Luk 16:18)

1 Iesus migirigiar kaba a givagha, egha Galilin Distrigh ataki, egha Judian Distrigh in ghua Jordan dipamin vong in ghu.

2 Ezi gumazamizir avirim an gin zui, ezi a danganir kam in men arimariaba agifa.

3 Ezi Farisiba Iesus basamasa iza kamagh in an azai, "Ni manmagh in nighnisi? Gumazim uan ifongiam in gin ghua uan amuim puram anetaghraghis i damuti, Judan Araziba ti an amamangatigham, o ti puvatigham?'

4 Ezi Iesus me ikaragha kamagh in men azai, "Ia ti God in migirigiaba itir Akinafarim in ganizir puvati? Akar kam ghaze, 'God faraghavira bizibar ingara, gumazamizibar ingari egha me gamizi, me gumazim ko amizim in oto.'

5 Ezi God ghaze, 'Kamagh in amizima, gumazim

uan afeziam ko amebam ateghiva a uan amuim ko aning uaningin porogham. Egh aning nivafizir vamiram otogham.'

⁶ God kamaghin mikemezima, aning ua gumazir pumuning puvati. Aning nivafizir vamira ikiam. Kamaghin amizima, God bizir pumuning isafuraghtima, gumazitam aning abighan kogham."

⁷ Ezi Farisiba kamaghin a migei, "Manmaghin amizima, Moses osira ghaze, gumazim amuim ataghragsiva, a bagh akinafarim osirigh a daningigh, egh amuim batueghtima a mangi?"

⁸ Ezi Iesus kamaghin me migia ghaze, "Ia gumazir akaba barazir puvatiziba. Kamaghin amizima, Moses ian amamangatizima, ia uan amuiba ataghrasi. Faraghavira arazir kam puvati.

⁹ Ezi ki kamaghin ia migei, gumazitamin amuim, a gumazir igharaziba tintinibar me isava akuir arazitam damighan koghtima, eghti an a batuegh egh amizir igharazitam inigh an ikiam, gumazir kam poroghamiba uari bakeir arazim gami."

¹⁰ Ezi Iesusin suren gumaziba akar kam baregha egha kamaghin Iesus migei, "Arazir kabanagh poroghamibar tongin

ikitima, gumaziba amibar ikian markiam."

¹¹ Ezi Iesus kamaghin me migei, "Gumaziba ko amiziba bar akar kam inian kogham. Puvati, God gavgavir kam isava gumazir vabaram aningi. Kamaghin me amuibar ikian kogham.

¹² Guizbangira, marazi amebaba me batima, men nivafiziba ikufi. Marazi, me me aghori, eghti me boriba inian kogham. Marazi God Bizibagh Ativamin Dughiam ginighnigha amuiba ko pabar ikian aghua. Tina akar kam inisiva a mar a ini."

Iesus ghaze, Ia boriba ateghti, me na bagh izi

(Mak 10:13-16 ko Luk 18:15-17)

¹³ Ezi dughiar kamın gumazamiziba boriba inigha Iesus bagha zui. Me ghaze, a dafarim me darigh egh me bagh God ko mikimam. Ezi an suren gumaziba, gumazamizir boriba isa izibar atari.

¹⁴ Ezi Iesus kamaghin me migei, "Ni tina God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikisi, borir dozir kabar min iki. Kamaghin amizima borir doziba ateghtima, me na bagh izi, egh men anogoroghan marki."

¹⁵ Egha Iesus dafarimning boribagh isin arigha, egha danganir kam ategha ghu.

Gumazir igiar bizir aviriba itim iza Iesus ko miġei

(Mak 10:17-31 ko Luk 18:18-30)

16 Ezi gumazir mam iza kamagh Iesusin azai, "Tisa, ki manmaghin damigh zurara itir ikerimrir aghuarim iniam?"

17 Ezi Iesus kamaghin a miġia ghaze, "Ni tizim bagha arazir aghuiba bagha nan azai? Gumazir vamira, a dera. Egh ni zurara itir ikerimrir aghuim inisiva, Godin akabar ġin mangi?"

18 Ezi gumazir kam kamaghin Iesusin aza ghaze, "Ni Godin akar gavgavir manabav gei?"

Ezi Iesus ghaze, "Ia gumazitam misuegħti an aremeghan marki, ia poroghamiba uari baķeir arazim damuan marki, ia okiman marki, egh ia pura gumazibagh ifariva, me isi kotiam darighan marki,

19 egh ia uan amebaba ko afeziabar apengan iki egh me baragh, egh ia uari ġifongezġi moghin gumazir igharazibagh ifongħe."

20 Ezi gumazir igiar kam kamaghin Iesus miġei, "Akar kabanagh, ki bar dar ġin zui. Ki ua tizim damuam?"

21 Ezi Iesus kamaghin a miġia ghaze, "Ni bar deragh otivan ifueghiva, egh mangi uan biziba bar da amadagh. Egh dar dagiaba inigh egh

da isiva gumaziba ko amizir biziba puvatizibar aningħ. Ni kamaghin damigh, bizir bar aghuiba ni bagħ Godin Nguibamin ikiam. Egh ni nan ġin izi."

22 Gumazir igiar kam, a bizir bar aviriba ikia, kamaghin oregha navim bar an osemezi, a għu.

23 Ezi Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, "Bar ġuizbangira ki ia miġei, gumazir dagiar aviriba itiba, God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangan iburagħam.

24 Egha ki ua ia miġei, kamelin tam iniba isair dikonir torimin aven mangiġi ingangarir dafam damigh aven mangam. Egh ti gumazir biziba avirasemeziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin mangiġi ġuizbangira bar iburagħam!"

25 Ezi an suren gumaziba akar kam baregha digavir kuram gamigha ghaze, "Kamaghin damightima, tinara zurara itir ikerimrir aghuir kam iniam?"

26 Ezi Iesus damazim meraram asaragħa ghaze, "Bizir kaba gumazimin bar osemegham. Bizir kaba Godin osemezir puvati. A biziba bar dagħ ami."

27 A kamagh mikemezi, Pita an akam ikaragħa ghaze, "Ni ge, e uan biziba bar da

ategha, nın gın ize. E tizitam iniam?”

²⁸ Ezi Iesus kamaghın me migei, “Ki guizbangira ia migei, God nguazim ko overiar igiam akiramin dughiamın. Gumazibar Otarim ziar bar ekiam iniam, egh atrivir dabirabim daperagham. Eghti ia nan gın aruizir darazi, ia uaghan 12 plan atrivir dabirabibar dapiagh Israelian anabar 12 plan ganam.

²⁹ Eghti tina nan ziam bagh nighnigh, uan dipeniba ko aveghbuaba ko amiziba ko afeziam ko amebam ko boriba ko nguazim, da ateghti, God gumazir kam ivezir bar aghuim a daningam. Ivezir kam, a nguazir kamın itir bizir kaba bar dagh afiragham. Eghti a uaghan zurara itir ikirimirir aghuimın aven ikiam.

³⁰ Eghti dughiar kamın faragha itir darazi, me gın ikitima, eghti gın itir darazi me faragh ikiam.”

20

Wainın azenimın ingarir gumazibar akar isin zuim

¹ Egha Iesus ua kamaghın miğia ghaze, “Ki gumaziba faragh faragh ikiasa migeir nighnizim ki kamaghın a mikimasa. God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, gumazir mam wainın azenir ekiam iti. Egha a mizarazimra ghua wainın

azenimın ingarasa ingangarir gumazir maba ini.

² Ezi gumazir kaba a ko akam akiri, egha wan kina wan kina aruer vamira iniasa ifonge, ezi gumazir ekiam me amadazi me an wainın azenimın ingarasa ghue.

³ Ezi gumazir ekiar kam 9 klok kamaghın ghua biziba amadir danganımın gumazir mabar gari, me iti.

⁴ Ezi a kamaghın me migei, ‘Ia uaghan mangi nan wainın azenimın ingar, eghti ki ian ingangarımın mirara ia gıvezam.’

⁵ Ezi me ingarasa ghue. Ezi gumazir ekiar kam 12 klok ko 3 kloghın ghua arazir kamram amua ua gumazir maba ini.

⁶ “Egha 5 klok ko kamaghın ghua ua gumazir mabar gari, me pura tuivighav iti. Ezi a kamaghın men azai, ‘Ia manmaghın amigha aruer kamın pura iti.’ Ezi me a miğia ghaze,

⁷ ‘Tav ingangaritam e ganıgızir puvati.’ Ezi gumazir ekiam me miğia ghaze, ‘Ia uaghan mangi nan wainın azenimın ingar.’

⁸ “Ezi aruem gıvazıma gumazir ekiam uan ingangarir gumazibar garir gumazim kamaghın a miğia ghaze, ‘Ni ingangarir gumazibar diagh men ivezim me daning. Egh ni gumazir bar gın izezibar ikegh ivezim me daning,

mangi faragha izezibar gifagh.'

⁹ Ezi gumazir 5 kloghin izeziba iza wan kina, wan kina isi.

¹⁰ Ezi gin gumazir faraghavira ingariba iza nighnigha ghaze, me ti dagiar ekiatam iniam. Puvati, me uaghan wan kina wan kina ini.

¹¹ Egha me dagiar me in-izibar gara wainin azenimin ghuavimin atara kamaghin a migia ghaze,

¹² 'Gumazir kaba bar gin izegha auan vamiran ingari, ezi e mizaraghara izegha ingangarir ekiam gamima, aruem e gaponge. Ezi ni izevir vavira bar e ganingi.'

¹³ "Ezi azenimin ghuavim akar kam baregha kamaghin men mav migei, 'Namakam, ki arazir kuratam ia gamizir puvati. Ia ti faragha, ia wan kina ini asa akam akiri?"

¹⁴ Ni uan ivezim inigh mangi. Ki kamaghin ifonge, ki dagiaba gumazir gin izezim givevir moghira ni givesi.

¹⁵ Kar nan bizimra. Ki ti uan dagiaba uan ifongiamin dar aningan kogham? Egha ki arazir bar aghuim gumazir kabagh amizima ni tizim bagha navir averiamin na baseme?"

¹⁶ Egha Iesus ghaze, "Kamaghira gumazir gin izeziba faragh ikiam, eghti faragha itiba me gin mangam."

Iesus uan ovever dugham,

20:16: Mt 19:30, Mk 10:31, Lu 13:30
19:28, Lu 22:30

dughiar mizezim in uam a migei

(Mak 10:32-34 ko Luk 18:31-33)

¹⁷ Egha Iesus uan suren gumazir 12 pla ko Jerusalem zui. Egha me ghua a me inigha danganir miriar mam in ghua me uarira ikiava, egha kamaghin a me migia ghaze,

¹⁸ "Ia oragh, E nguibar ekiam Jerusalem ghua-vanadi. Eghti gumazitam Gumazibar Otarim isiva, Judan arazibagh fozir gumaziba koma ofa gamir gumazir ekiabar aningam. Eghti me a isi kotiam datighiva, egh a misueghti an aremeghsiva me akabar kiram, egh me kamaghin a mikim suam, Ni aremegham.

¹⁹ Egh me a inigh Kantrin Igharazibar Gumazibar dafaribar aningti, eghti gumazir kaba a dipovam, egh a ifozoroghiva egh a isiva temer ighuvim gafughti an aremegham. Eghti aruer mizezim givaghtima, a ua dikavigham."

Jems ko Jon ekiamningin otivasa

(Mak 10:35-45)

²⁰ Ezi Sebedin amuim uan otarimning ko Iesus bagha izi. Me izava aning in amebam itevimning apirigha, egha ua bagha bizitam damuasa an azai.

²¹ Ezi Iesus an azara, "Ni tizim baka?" Ezi a ghaze, "Ni kamaghin na bagh damu, ni

20:18: Mt 16:21, 17:22-23 **20:21:** Mt

Atrivir Ekiamin otogh, egh nan otarimning ateghti, tav nin agharir guvim dapitima, tav nin agharir ikiriam daperagh.”

²² Ezi Iesus akam baregha egha kamaghin a ikara, “Ia azangsizir bizir kam, ia an mingarim gifozir puvati, egha ia a bagha nan azai. Gua ti ki ateramin osimtizim, uaghan an ateramin gav-gavim iti?” Ezi aning ghaze, “Are, ga gavgavim iti.”

²³ Ezi Iesus kamaghin aning miqia ghaze, “Guizbangira, gua ki ateramin osimtizim, gua a iniam. Egha ki tav amiseveghti a nan ikiriam ko guvimin dapiamin bizim, a nan bizim puvati. Ezi danganir kabanang, nan Afeziam dar apiasa gumazir maba amisevegha, egha me bagha dar kirigha gifa.”

²⁴ Ezi suren gumazir 10 pla akar kam baregha aning in atari.

²⁵ Ezima Iesus men diazi, me izima a ghaze, “Ia fo, Kantrin Igharazibar atriviba pamten me gamima, me bar men apengan iti. Ezi men gumazir dapaniba uan akaba baraghasa puvira me abiraghbirasi.

²⁶ Eghti arazir kaba ian tongin ikian kogham. Gumazir manam ian tongin ekiamin ikisi, a ingangarir gumazimin min iki.

²⁷ Eghti gumazir manam ian faragh mangisi, a bar ian

ingangarir gumazir kinimin min iki.

²⁸ Ezi kamaghira Gumazibar Otarim iza, gumazamizibar amuti me a bagh ingarasa, a izezir pu. Puvati, a me bagh ingarasa ize. Egha a gumazamizir aviriba bagh aremegh ua me givezagh me iniasa ize.”

Iesus gumazir damazir kurar pumuning gamizi, aning gari

(Mak 10:46-52 ko Luk 18:35-43)

²⁹ Ezi Iesus uan suren gumaziba ko Jerikon nguibar ekiam ategha zui. Ezi avirir ekiam an gin zui.

³⁰ Ezi gumazir damazir kurar pumuning tuavir apinimin aperaghav iti. Egha aning orazima Iesus tuavir kam in izima, aning pamten kamaghin dei, “Ni Devitin Otarim, ni gan apangkufigh.”

³¹ Ezi gumazamiziba aning barazi, aning deima, me pamten aning in anogorogha ghaze, gua uan akamning dukuagh. Me kamaghin aning in miqeiama, aning tiarim akarava dia ghaze, “Ekiam, ni Devitin Otarim, ni gan apangkufigh.”

³² Kamaghin amizima, Iesus tugha aning in dia ghaze, “Gua tizim gifonge, eghti ki gua bagh a damuam?”

³³ Ezi aning a ikaragha ghaze, “Ekiam, ni gan damaziba kuighiti, ga ua ganasa.”

34 Ezi Iesus aningın apangkuvigha egha dafarim aningın damazibagh atizi, aningın damaziba maghıra ua derazi, aning ua gari. Egha maghıra Iesusın gın zui.

Iesus Jerusalemın otogha gumazamizibar sure gami

21

(Sapta 21-25)

*Iesus atrivimın min
Jerusalemın aven zui*

(Mak 11:1-11 ko Luk 19:28-40 ko Jon 12:12-19)

1 Egha Iesus uan suren gumaziba ko me Jerusalemın boroghın izava Olivın Mighsiamın iza Betfagen nguibamın oto. Egha Iesus uan suren gumazir pumuning amaga,

2 kamaghın aning migei, “Gua nguibar munagh itimın mangi, egh gua gantima, donkin mam me a ikezima a uan nguzir asem ko iti. Aningın benim firigh na bagh aning inigh kagh izi.

3 Eghti gumazitam guan azangtima, gua a mikim suam, ‘Ekiam ingangarim aningın iti.’ Eghti gumazir kam zuamıra puram aning ateghti, aning izam.”

4 Godın akam inigha izir gumazim Aisaia faragha mikemezir akaba otivasa, bizir kaba otifi. Akar kam kamakın,

5 “Ni akar kam isıva Saionın nguibamın itir gumazamiz-ibav keme. Ia gan, ian atrivimra mara, ia bagha izi! A gumazir kınir ziaba puvatızir mamın mın donkin mam gaperagha izi, kar donkin amebamın nguzir asem.”

6 Ezi Iesusın suren gumazinning ghua a mikemezi moghın ami.

7 Egha aning donkin amebam nguzir asem sara aning inigha iza, egha uan korotiar azenan azuiba suegha donkingın akirimning gisin atizi, Iesus korotiar kabagh isin apera.

8 Ezi gumazamizir avırıba uan korotiar azenimın azuiba suegha tuavim mughara zui. Ezi marazi temer aguaba oka da isa tuavir torim garısı.

9 Ezi gumazamizir faragha zuiba ko Iesusın gın iziba, uan tiariba akara ghaze, “Hosana! Ia Devitin Otarimın ziam fi. An Ekiamın ziamın izir gumazim, eghti God deravıra a damu. Hosana! Ia Godın bar pın itimın ziam fi!”

10 Ezi Iesus Jerusalemın aven ghuzi, an itir gumazamiziba digavir kuram gamigha tintinibar uarir azai,

11 “Kar gumazir manam?” Ezi Iesusın gın izezir darazi ghaze, “Kar Iesus, a Godın akam inigha izir gumazim. A Galilin Distrighın aven itir nguibam Nasaretian

gumazim.”

Iesus Godin Dipenimin miriamin aven biziba amadir gumaziba, me batosi

(Mak 11:15-19 ko Luk 19:45-48 ko Jon 2:13-22)

¹² Ezi Iesus ghua Godin Dipenimin miriamin gumazibar garima, me biziba amadi, ezi a me batosi. Egha gumazir dagiaba uarir ikarvazibar dakoziba, ko kuarazir bunbaba amadir gumazibar dabirabiba, da fava egha da ighavkiri.*

¹³ Egha a kamaghin me migei, “Godin Akinafarim akar kam iti. ‘Nan dipenim, me ziar kam a darigham, Gumazamiziba God ko Migeir Dipenim. Ezi ia a gamima, an okimakiar gumazibar mogomer danganimin oto!’ ”

¹⁴ Egha a Godin Dipenimin aven itima, damazir okaviriziba ko suer amiriziba a bagha izima, a men arimariaba gefi.

¹⁵ Ezi ofa gamir gumazir ekiaba koma Judabar arazibagh fozir gumaziba izava an amir arazir ivinbabar gari. Egha me orasi, boriba Godin Dipenimin miriamin ikia dia ghaze, “Hosana! Devitin Otarimin ziam fi.” Kamaghin amizi, me bizir kaba bagha atari.

¹⁶ Egha kamaghin Iesusin azai, “Ni boriba migeir akaba barasi, o?” Ezi Iesus me

ikaragha ghaze, “Are, ia ti Godin Akinafarimin ganizir puvati? A ghaze, ‘Ni borir iririviba ko otem apavira itibagh amima, me deravira nin ziam fe.’ ”

¹⁷ Egha me ategha ghua Jerusalem in nguibam ategha Betanin nguibamin ghu, egha kagh akui.

Iesus temer figh mikemezi, a misingi

(Mak 11:12-14 ko 11:20-24)

¹⁸ Egha mizaraghara Iesus dikavigha ua Jerusalem in zui. A zuima, mitiriam an azi,

¹⁹ ezi a tuavir apinimin temer fighin mam in garima, a iti. Ezi a roghira ghua garima, fighin oviziba puvati. A pura dafarir kiniba iti. Ezi Iesus temer kam migia ghaze, “Ni ua ban kogham. Bar puvatigham.” Ezi temem maghira misingi.

²⁰ Ezi an suren gumaziba bizir kam in ganigha digavir kuram gamigha, egha ghaze, “Temem manmaghin amigha zuamira misingi?”

²¹ Ezi Iesus kamaghin me ikaragha ghaze, “Ki guizbangira ia migei, ia nighnizir gavgavim ikiva, egh okam nighnighan kogh, egh ia, ki fighin temem gamizir arazim, ia uaghan a damuamin gavgavim ikiam. Egha anarira puvati, ia uaghan mighsiar kam mikim

* **21:12:** (21:12) Gumaziba Godin Dipenimin miriamin iki bizibagh ivezisi, ofa gamir dagiabar dagh ivezam. Me Rom ko Grighin dagiabar ivezan kogham. Kuaraziba ko bizir me kagh iveziba, da Godin ofa gamir biziba. **21:13:** Ais 56:7, Jer 7:11, Mk 11:17, Lu 19:46 **21:14:** 2 Sml 5:8, Ais 35:5-6 **21:16:** 2 Sng 8:2 **21:19:** Lu 13:6 **21:21:** Mt 17:20, Lu 17:6, Jo 14:12, 1 Ko 13:2, Je 1:6

suam, 'Ni dikavigh mangi, uabi isi ongarim mikinigh.' Eghti a ia mikemezir moghin otivam.

²² Egh ia nighnizir gavgavim ikiva God ko mikimiva, ia bizir manaba bagh Godin azangsih, egh ia da iniam."

Judan gumazir dapaniba Iesusin gavgavim bagha an azai

(Mak 11:27-33 ko Luk 20:1-8)

²³ Egha Iesus ghua Jerusalem in otogha Godin Dipenimin miriamin aven gumazamiziba Godin akam men sure gami. Ezi ofa gamir gumazir ekiaba ko Judabar arazibagh fozir gumaziba iza kamaghin an azai, "Ni gavgavir manamin amodoghin bizir kabagh ami? Ezi tina gavgavir kam ni ganingi?"

²⁴ Ezi Iesus me ikaragha ghaze, "Ki azangsizir mam ia damuasa. Ia deravira a ikaraghtima, ki ia mikimam, ki gavgavir manamin amodoghin bizir kabagh ami.

²⁵ Ki Jon bagha ian azai, tina gavgavim Jon ganingizi a gumaziba rue? A ti Godin Nguibamin gavgavir kam ini, o a ti gumaziba dama a ini?"

Ezi me uarira uariv gia ghaze, "E suam, 'An rurim Godin ize,' eghti a ua kamaghin en azaragham, 'Ia manmaghin amigha nighnizir gavgavim Jon damuan aghua?"

²⁶ Eghti e suam, 'Jonin rurim gumazibar ize,' e kamaghin gumazamizibar atiatingi. E fo, me bar Jon migia ghaze, a Godin akam inigha izir gumazir mam."

²⁷ Kamaghin amizi, me Iesus migia ghaze, "E fozir puvati." Ezi Iesus kamaghin me migia ghaze, "Kamaghira, ki uan gavgavim inizir tuavimin, gun ia mikemeghan kogham."

Iesus gumazir mam in otarimning akar isin zuim migei

²⁸ Egha Iesus uam ofa gamir gumazir ekiaba ko gumazir dapaniba kamaghin me migei, "Ia manmaghin nighnisi? Gumazir mam otarir pumuning iti. Egha ghua kamagh otarir avebam migei, 'Otarim, ni datirighin mangi, wainin azenimin aven ingar.'

²⁹ Ezi otarim ghaze, 'Ki aghua.' Egha ua gin, nighnizim giragha ghua ingari.

³⁰ Ezi afeziam ghua otarir dozim kamaghira an azara. Ezi otarim ghaze, 'Ki mangi, ingaram.' Egha gin ghuzir puvati.

³¹ Ezi ia manmaghin nighnisi, otarir kamningin manamra afeziamin akam baragha an gin zui?" Ezi me Iesus migia ghaze, "Otarir avebam." Ezi Iesus kamaghin me migia ghaze, "Ki

guizbangira ia migei, gumazir dagiaba isiba ko amizir arazir kurabagh amiba, me ia gafiragha faragha God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven zui.

³² Guizbangira, Jon otogha arazir aghuimin tuavim ian aka, ezi ia nighnizir gavgavim an akamin ikian aghua. Ezi dagiaba isir gumaziba ko amizir arazir kurabagh amiba, me nighnizir gavgaviba an iti. Ia bizir kamin ganigha uan nighnizibagh irazir puvati, egha nighnizir gavgavim Jonin akamin itir puvati.”

Wainin azenimin garir gumazir kurabar akar isin zuim (Mak 12:1-12 ko Luk 20:9-19)

³³ Egha Iesus gumazir dapaniba ua kamagh me migei, “Ia akar isin zuir kam baragh. Gumazir mam wainin azenimin ingarigha, egha an divazim aghui. Egha wainin oviziba mirmiramin itarim gukuigha azenir dipenimin ingari, eghti ingangarir gumaziba an iki azenimin ganam. Egha azenir kam isa gumazir mabar agharim gatigha ghaze, me gin wainin dipataba uam a ikaragham. Egha dikavigha nguibar saghon itimin ghu.†

³⁴ Ezi wainin temeaba ber dughiam roghira izezima, gumazir kam uan ingangarir gumazir maba amadazima,

me wainin ovizi taba iniasa ghue.

³⁵ Ezi azenimin garir gumaziba ingangarir gumazir kaba inigha, mam misueggha, egha mam me a misoghezima an areme, egha dagiaba mam ginifi.

³⁶ Ezi azenimin ghuavim gin ua ingangarir gumazir igharaziba amangi. Me aviraseme, egha men dibobonim faragha izezibagh afira. Ezi wainin azenimin garir gumazir kaba kamaghira uam azenimin ghuavimin ingangarir gumazibagh ami.

³⁷ “Kamaghin amizima, azenimin ghuavim abuan uan otarim amada. Afeziam ghaze, ‘Me nan otarimin akam baragh deragh a damuam.’

³⁸ Puvati, gumazir kaba otarimin gari, a izima, me uarira uariv gei, ‘Gumazir kam iziva uan afeziamin biziba bar da inigham. Aria. E a misueghti, an aremegham. Eghti e uari bagh wainin azenimin iniam.’

³⁹ Kamaghin, me maghira an suigha, wainin azenimin azenan anakunigha, otarim misoghezi an areme.

⁴⁰ “Eghti wainin azenimin ghuavim izi manmaghin gumazir kabar amuam? Ia manmaghin nighnisi?”

⁴¹ Ezi me a migia ghaze, “A gumazir kurar kaba

21:32: Lu 3:12, 7:29-30 **21:33:** Mt 25:14 † **21:33:** (21:33) Wainin azenimin migirigiaba, Iesus Aisaia 5:1-2in da ini, egha God Israelba damuamin akar isin zuim mikeme. Akar kamin mingarim kamaghin ghu, God uabi, gumazir azenimin ingarizim. Ezi Israelba wainin azenimin min iti. **21:35:** Mt 22:6 **21:38:** Mt 27:18 **21:39:** Hi 13:12

puv me misueghti me arimighregham. Eghti an azenim isiva gumazir igharazibar anigam, eghti wainin oviziba iniamin dughiamin me a bagh pozim daghuigh a daningam.”

⁴² Ezi Iesus kamaghin men azai, “Ia Godin Akinafarimin aven itir osizirir kabar gani, o puvati? Osizirir kaba kamaghin migei,

‘Kar dipenir akinir ingangarir gumaziba aghuazim,

a datirighin dipenim aterir guarim gava.

Ekiam uabi arazir kam gamizima an oto.

Ezi e an garima, a bar dera.’

⁴³ “Kamaghin, ki ia migei, God Bizibagh Ativamin Dughiam, God ia dama a inigh a isiva, gumazamizir dughiar kamın aven iki arazir aghuibar amuamibar aningam.

⁴⁴ Eghti gumazir manam dagiar kam gisin irighiva, an aghariba dipirighregham. Eghti dagiar kam gumazitam gisin irighiva, bar anemisarigham.”[‡]

⁴⁵ Ofa gamir gumazir ekiaba ko Farisiba akar isin zuir kam baregha fo, Iesus akam isa, me gasara.

⁴⁶ Kamaghin amizi, me an suighasava amuava, egha gumazamizir aviribar gara atiatingi. Me fo, gumazamiz-

iba Iesusin migia ghaze, a Godin akam inigha izir gumazir mam.

22

Poroghamir isar ekiamin akar isin zuim
(Luk 14:16-24)

¹ Ezi Iesus uam akar isin zuir mamın gumazir dapanibagh amua kamaghin me migei,

² “God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, atrivir mamın otarim amuimin ikiasava amima, an a bagh isar ekiam gami.

³ Isar dughiam tighar otivam, a faraghavira gumazamizir mabav gia ghaze, ia izi. Dughiam otozima, a uan ingangarir gumaziba amadi, eghti me mangi gighamizir gumazamizibar diaghti, me izam. Puvati, gumazamizir a gighamiziba, me izan aghua.

⁴ Ezi a uan ingangarir gumazir maba amaga, kamaghin me migei, ‘Ia mangi, gumazir ki gighamiziba kamagh me mikim, “Ia oragh. Ki dagheba tuegha gifa, nan kaun apuriba ki dav suegha, egha uaghan uan asizir ekiabav soke. Ezi isamin biziba bar gifa. Ia poroghamir isar ekiamin izi.”

⁵ “Ezi ingangarir gumaziba ghua akar kamın gumazibav gei. Ezi me oraghan aghuagha tintinibar zui. Mav

21:42: Sng 118:22-23, Ais 28:16, Mk 12:10, Ap 4:11, Ro 9:33, Ef 2:20, 1 Pi 2:6-8

21:44: Ais 8:14-15, 60:12, Dan 2:44-45, Sek 12:3, 1 Pi 2:8 † **21:44:** (21:44) Baibelin fofozir gumazir maba ghaze, akar ves 44ın aven itiba, Matyu da osirizir puvati, ti gumazir igharazim gin da osiri. Luk 20:18ın gan. **21:46:** Mt 21:11, 21:26, Lu 7:16, Jo 7:40

22:4: Mt 21:36

uan azenimin zui, mav uan dagiar ingangarim bagha zui.

⁶ Marazi atrivimın ingangarir gumazibar suigha, puv me misoghezi me ariaghire.

⁷ “Kamaghın amizi, atrivim puv atari, egha kamaghın uan midorozir gumaziba amada. Ezi me ghua an ingangarir gumazibar misogheziba, me misogha bar me agivaghava, men nguibar ekiam gaborozi a isi.

⁸ “Ezi atrivim uan ingangarir gumazibav gei, ‘Poroghamir isamin dagheba isigha gifa. Ezi gumazir ki gighamiziba, me gumazir kuraba, kamaghın me isamin ikian kogham.

⁹ Kamaghın amizi, ia mangi tuavir akaba bar dar mangi, egh gumazir manaba ia me bativigh, egh ia men diaghti, me poroghamir isar kamın izi.’

¹⁰ A kamaghın mikemezima, an ingangarir gumaziba tuaviba bar dar ghuava gumazamiziba bar me akufa, gumazir aghuiba ko kuraba sara. Ezi me iza damasava apiazi dipenim bar izifa.

¹¹ “Ezi gumazamiziba apiazima, atrivim men ganasa aven zui. Egha a ghua gumazir mamın garima, a isamin izasa adiarir aghuitam aruzir puvati.

¹² Ezima atrivim an azai, ‘Namakam, manmaghın amizi, ni adiarir aghuitam aruzir puvatigha, puram

aven ize?’ Ezi gumazim mikiman asa.

¹³ Kamaghın amizi, atrivim ingangarir gumazibav gia ghaze, ‘Ia an sorogha-fariba ikegh, a isiva azenan mitatemın anekunigh. Danganir mitater kamın me puvira tuavara atariba kuskusi.’

¹⁴ “Ia oragh. God gumazimzir aviribar dei, egha vaghvazibara a me amisevima, me aven zui.”

Gumaziba dagiaba Atrivim Sisar daningam, o markiam?

(Mak 12:13-17 ko Luk 20:20-26)

¹⁵ Ezi Farisiba ghua akabav suegha Iesusin suighasa tuaviba buri. Egha me ghaze, a bizitam a paza mikemegham, eghti me an migirigiam baghavira an suigham.

¹⁶ Egha me uan suren gumazir maba ko Herotin gin zuir darazi amada, ezi me Iesus bagha ghua kamaghın a migei, “Tisa, e fo ni guizbangira bizibav geir gumazim. Ni Godin Arazibar gumazibar sure gamuava guizbangira me migei. Ni tavin nighnizimın gin zuir puvati. Akar vamira ni gumazir ziaba itiba, ko gumazir kiniba uaghara, me migei.

¹⁷ Kamaghın, ni deragh e mikim. Judan araziba manmaghın migei? E

dagıaba isıva Atrivim Sisar danıngtım, arazir kam Godın damazımın dera, o puvati? Ni manmaghın nıghnisi?"

18 Ezi İesus men nıghnızir kurar kam gıfo, egha kamaghın me mıgei, "İa gumazir ifavarıbagh amıba, ia tızim bagha na gifarasava amı?"

19 İa gavman ganıdır dagıatam nan akagh." Ezi me dagıar mam inıgha iza a ganıngı.

20 Ezi İesus kamaghın men azai, "Kar tınan nedazım ko tınan zıam?"

21 Ezi me ghaze, "Mar Sısarın nedazım ko an zıam." Ezi a me mıgia ghaze, "Kamaghıra, ia Sısarın bizıba Sısar danıngıva, egh Godın bizıba isi, God danıng."

22 Ezi me mıgırıgıar kam baregha dıgavir kuram gamıgha, egha anetegha ghue.

Sadyusıba gumazir aremegha ua dıkavızıbar arazım bagha İesusın azai

(Mak 12:18-27 ko Luk 20:27-40)

23 Ezi aruer kamra, Sadyusıba İesus bagha ize. Sadyusıba ghaze, gumazir aremezıba ua dıkavir puvati. Egha me kamaghın İesusın azai,

24 "Tısa, Moses kamaghın mıkememe, Gumazir manatam borıba puvatıgh aremeghti, an aveghbuatam an amuım inıgh an ikıti, amızir kam

borıba batı, eghtı an aveghbuamın ikızım kuvaremeghan kogham.

25 Ezi fomıra aveghbuar 7 pla, en tongın ike. Men avebam amuımın ikiava borıtam inızir puvati, egha areme. Kamaghın amızı, an dozır mam an amuım inıgha an itı.

26 Ezi an dozır kam uaghan borıtam inızir puvatıgha areme. Ezi anıngın dozır mıkezım ko an gın izıba kamaghıram amı.

27 Egha me bar aremegha gıfa, ezi abuan amızir kam uaghan areme.

28 Kamaghın ni e mıkim, gumazıba ua dıkavamın dughıamın, amızir kam tınan amuımıra? Ni nıghnıgh, me bar an ike!"

29 Ezi İesus me ikarvagha kamaghın me mıgei, "İa Godın Akınafarımın itir akam gıfozir puvati, egha ia uaghan Godın gavgavım gıfozir puvati. Kamaghın, ia paza mıgei.

30 Gumazamızir aremezıba ua dıkavamın dughıamın, paba amuıbar ikian kogham, uaghan me amuıba isi pabar arıghan kogham. Me enselbar mın Godın Nguıbamın ikıam.

31 "Ezi kı ua dıkavamın dughıam bagh ian azangasa. İa tı God ia mıkememiz akar kamın ganızir puvati, o? A ghaze,

32 'Kı Abraham ko Aısak ko Jekopın God.' God gumazir nıvafızir arıaghıbar

God puvati, a gumazir duar angamra itibar God.”

³³ Ezima gumazamiziba an akar kam baregha digavir kuram gami.

Godin arazir faraghavira itim

(Mak 12:28-31 ko Luk 10:25-28)

³⁴ Farisiba orazima, Iesusin migirigiaba Sadyusibagh amizima, me mikiman ibura. Ezi me uari akuvagha a bagha izi.

³⁵ Me ko izir gumazir mam, a Judabar arazibagh fo. Egha a Iesus basamasa kamaghin an azai,

³⁶ “Tisa, Godin arazir manamra maba bar dagh afira egha faraghavira iti?”

³⁷ Ezi Iesus kamaghin a migia ghaze, “Ni uan God, nin Ekiam, bar a gifongegh, egh ni uan navir averiam ko uan duam ko uan nighnizimin, uan God gifongegh.

³⁸ Kar arazir bar ekiam, egha a mabar a faraghavira iti.

³⁹ An girara itim, bar an mirara. A kamakin: ni uabira uabi gifongezi moghin, gumazamizir igharazibagh ifongegh.

⁴⁰ Moses Osirizir Araziba ko Godin akam inigha izir gumazibar akaba, da bar arazir kamning gisin tu.”

Iesus God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim bagha Farisibar azai

(Mak 12:35-37 ko Luk 20:41-44)

⁴¹ Farisiba uari akuvagha ikiav itima, Iesus men azai,

⁴² “Ia God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezir Gumazim, manmaghin a ginighnisi? A tinan otarim?” Ezi me an migia ghaze, “A Devitin Otarim.”

⁴³ Ezi Iesus kamaghin men azai, “Manmaghin amizi, Godin Duam nighniziba Devit ganidima, Devit gumazir kam ‘Ekiam’ a gati, egha Devit kamaghin migia ghaze,

⁴⁴ ‘Ekiam, nan Ekiam kamaghin a migei,

“Ni nan agharir guvim daperagh, egh na ko atrivimin ikiam.

Egh mangi dughiar ki nin apaniba,

me damighti me nin apengan ikiam.”’

⁴⁵ Eghti ia nighnigh, Devit uabi gumazir kamnin migia ghaze, a nan Ekiam. Ezi manmaghin, gumazir kam ua Devitin Otarimin min iti?”

⁴⁶ Ezi men tav bar Iesus ikarvaghan buraghuburaki. Egha me aruer kamnin ikegha ghua ua gin bizitam bagha an azangan atiati.

23

Farisiba ko Judan arazibagh fozir gumaziba arazir

kurabagh ami

(*Mak 12:38-39 ko Luk 11:43 ko 11:46 ko 20:45-46*)

¹ Ezi Iesus gin gumazir aviriba ko an suren gumazibagh eghari.

² Egha kamaghin migei, "Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, me Mosesin danganim inigha me Moses Osirizir Araziba ia eghari.

³ Kamaghin amizi, me ia migeir akaba, ia da baragh dagh eghari moghin ia damu. Egh me amir araziba ia men gin mangi dar amuan marki. Me migirigiar bar aviribagh amua egha uari dar gin zuir puvati.

⁴ Me kamaghin amua, mati me bizir bar osimtiziba isava gumazibagh isaghpuima, ezi me da ateran buraghbursi. Egha me tong uan dafarpuzitamin men akurvaghan nighnizir puvati.

⁵ "Arazir me amiba, me uarir ganasa oda dagh ami. Me Godin Akar maba, uan daveriaba ko guaghafivibar da osirigha, egha dagh amizi, da bar ekefe, ezi me da azui. Egha korotiar apinir sazir bar ruariba, me da azui. Egha ghaze, e arazir kamın me uari akakagh suam, e

guizbangira Godin akabar gin zui.*

⁶ Egha isar ekiabar me danganir ziaba itiba isava, God ko migeir dipenibar danganir faragha itibar apiaghiri.

⁷ Egh me biziba amadir danganibar mangiti, gumazamiziba 'Tisaba' me darigh, men ziaba fasa me bar akonge.

⁸ "Ki ghaze, gumazitam ia 'Tisa' a darighan marki. Bar marki. Ian tisan bar vamira, ia bar aveghdiariba.

⁹ Egh ia nguazimin kagh gumazitam 'Afeziam' a darighan marki. Ian Afeziar bar vamira, a uan Nguibamin iti.

¹⁰ Egh me 'Gumazir Dapanim' ian tav darighan marki. Ian Gumazir Dapanir vamira iti, a Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim.

¹¹ Ian gumazir ekiaba pura ian ingangarir gumazibar min iki.

¹² Te uarira uan ziaba fe, God me abiraghti, me apengan ikiam. Eghti te apengan iti, God me feghti me ziar ekiaba iniam."

Iesus Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba

23:3: Mal 2:7-8 **23:5:** Mt 6:1 * **23:5:** (23:5) God ko migeir daveriaba, kar Judaba akinafarir dozibar Godin akar maba osiri, egha da isava mitarir nguzir mabagh aghui. Egha da isava uan agharir ikiriabagh aghui, egha maba isava uan guabagh afe. Kisim Bek 13:9 ko 13:16 ko Lo 6:8 ko 11:18, dar gan. Judaba uaghan Akinafarim Namba 15:37-41in garava sazir otevíba uan korotiabagh itui. Iesus Judabar arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba migia ghaze, me daveriar ekiaba aghuigha, egha sazir ruariba azui, egha uari akakagha ghaze, e guizbangira Godin akabar gin zui. Kar me uarir ganasa odava arazir kabagh ami. **23:6:** Mt 6:5, Mk 12:38-39, Lu 11:43, 14:7 **23:11:** Mt 20:26-27, Mk 9:35, 10:43-44, Lu 22:26 **23:12:** Jop 22:29, Snd 15:33, 29:23, Ese 21:26, Lu 14:11, 18:14, Je 4:6, 1 Pi 5:5

men arazir kurabar gun me migei

(Mak 12:40 ko Luk 11:39-52 ko 20:47)

13-14 Egha Iesus ua kamaghin migei, "Ia Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika, ia bar ikuvigham! Ia ifavaribagh amir gumaziba! Ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin tiam asarazi, gumazamiziba azenan iti. Egha ia uaghan aven mangan aghua. Ezi gumazamiziba aven mangasava amima ia men tuaviba apiri.†

15 "Ia Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika! Ia bar ikuvigham! Ia ifavaribagh amir gumaziba! Ia ongariba ko nguazir igharaziba bar dar ghua, suren gumazir vamira iniasa ruiagha arui. Eghti ia gumazitam batogh Judabar arazibar a geghanti, eghti a ian nighnizibar gin mangi, egh a bar ian mirara uaghan helin mangam. Ia a damightima, a bar ia gafiragh arazir kurabar amuam.

16 "Ia damazir okaviriziba, egha ia gumazir igharaziba tuavim men akakaghasa! Iavzika, ia bar ikuvigham! Ia kamaghin gumazibar sure gamua ghaze, 'Gumazir manam guizin mikimsiva, Godin Dipenimin akakagh mikimti, an araziba pura

bizim. Egh gumazir kam guizin mikimsiva, golin Godin Dipenimin aven itibar akakagh mikimti, kar a guizbangira migei, egha a mikemezir arazimin gin mangi, a damu.'

17 Ia gumazir onganir damazir okaviriziba, tizim Godin damazimin ekefe? Ti gol, o ti Godin Dipenim? Ia fo, golin kam Godin Dipenimin aven iti, egha tuavir kamın golin kam Godin bizimin oto.

18 Egha ia uaghan kamaghin men sure gamua ghaze, 'Gumazitam uan migirigiabar amuti da guizin otivsi, altan akakaghti, an migirigiaba pura biziba. Eghti gumazim altan itir ofabar akakagh mikimti, kar a guizbangira migei, egh a mikemezir migirigiabar gin mangi.'

19 Ia damazir okaviriziba, bizir manam Godin damazimin ekefe, ti altan itir ofaba, o alta uabi? Ia fo, ofaba altan iti, egha tuavir kamın ofan kam Godin bizimin oto.

20 Eghti kamaghin, gumazim guizbangira mikimsiva altan akakagh mikimti, an migirigiaba alta ko altan ofaba virara aningın akakasi.

21 Egh gumazim guizbangira mikimsiva Godin Dipenimin akakagh mikimti, an migirigiaba Godin Dipenim,

23:13-14: Lu 11:52 † **23:13-14:** (23:13-14) Fofozir gumazir maba ghaze, akar kamnagh uaghan kagh ikiam. A kamakin, "Ia Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika. Ia gumazir mizer pumuning itiba, ia amizir paba ovengezibagh ifarava men dipenibar okiava, oda migirigiar bar ruariba God ko dagh ami. Kotiamin Dughiamin ia bar ikuvigham." Ni Mak 12:40in gan. **23:16:** Mt 5:33-34, 15:14

ko Godin uan Dipenimin aven itim, virara aningin akakasi.

²² Eghti gumazitam guizbangira mikimsiva Godin Nguibamin akakagh mikimti, an migirigiaba Godin atrivir dabirabim, ko Godin uan atrivir dabirabim gaperazim, uaghara aningin akakasi.

²³ “Ia Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika, ia bar ikuvigham! Ia ifavaribagh amir gumaziba! Ia isingtizim daghebagh anidir zuravarir 10 plan dafaribar aghava, egha dafarir vamira God ganidi. Egha Moses Osirizir Arazibar aven itir arazir ekiaba atagharsi. Ia, gumazamiziba deragha me gamir arazim, ko arazir apangkuvim itiba, ko nighnizir gavgavim Godin itir arazim, ia da gin amadi. Ia faragh arazir ekiar kabar gin mangi dar amu, egh uaghan arazir dozir ia amiba sara, uaghan dar amu.

²⁴ Ia damazir okaviriziba, egha gumazir igharaziba tuavim men akakaghasa! Ia mati, gumazim sibaba diparsizimin itima, a bar deravira gara da isa da makuri. Ezi asizir ekiam kamel, a diparsizimin aven itima, an an garir puvatigha, a tui.

²⁵ “Ia Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika! Ia bar ikuvigham! Ia ifavaribagh amir gumaziba!

Ia bar deraghavira kapba ko itaribar azeniba rue, ezi dar aven itir dagher kaba bar izifa. Ia, okimakiar araziba ko uarira uarigh nighnizir arazibar tuavimin, dagher kaba ini.

²⁶ Ia Farisiba, ian damaziba okafi! Ia faraghvira kapbar averiaba ruegh, eghti dar otighinaba uaghan zuegham.

²⁷ “Ia Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika! Ia bar ikuvigham. Ia ifavaribagh amir gumaziba! Ia mati, me matmatiam penin ghurghurim a gaghui, ezi azenan matmatiamin ganganim bar dera. Ezi an aven gumazir kuabar aghariba ko bizir kuriba bar izifa.

²⁸ Ia uaghan kamaghin iti. Me azenan ian gara ghaze, ia gumazir aghuiba. Ezi ifavarir araziba ko arazir bar kuraba, guizbangira ian navir averiabagh izifa.”

²⁹ Egha Iesus migia ghua ghaze, “Ia Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika! Ia bar ikuvigham! Ia ifavaribagh amir gumaziba! Ia, fomira itir Godin akam inigha izir gumaziba, men moziba deraghvira dar kirmigha, egha gumazir arazir aghuibagh amizibar moziba deraghavira dar adiaribagh ami.

³⁰ Egha kamagh uariv gei, ‘E ti uan inazibar dughiamin ikia, egha ti men akuragha Godin akam inigha izir

gumazibav soghezir pu-
vatighai.'

³¹ kamagh migia uari
akakagha ghaze, 'E Godin
akam inigha izir gumazibav
soghezir gumazibar boriba!'

³² Aria, mangi, ia uan
inaziba amuataghizir arazir
kuraba, bar da gifagh!

³³ "Ia kuruziba! Ia dabirizir
anababa! God uan kotin
aven ian araziba tuisighiva,
ia isi helin avir ekiamin
ia amangam! Ia man tu-
avitamin angi, helin avim
gitagham? Bar puvatigham!

³⁴ "Kamaghin amizima, ia
oragh, ki ia bagha Godin
akam inigha izir gumaz-
iba, ko gumazir nighnizir
aghuiba itiba, ko gumazir
Godin Akinafarim itir araz-
ibagh foziba, me amangam.
Eghti ia men tarazi misoghti
me arimighiram, egh tarasi
isiva temer ighuvibagh
afugham, egh tarazi ian God
ko migeir dipenibar aven
benibar me fozorogham.
Egh ia uan nguibar ekiabar
me batogh men gin tighti,
me ari nguibar igharazibar
mangam.

³⁵ Eghtima arazir aghuibagh
amir gumaziba bar, me
misoghezir gumazibar ivezir
kuram, ia a iniam. Gumazir
aghuibav sozir arazir kam,
gumazir aghuim Abelin
dughiamin ikegha, iza
Berekian otarim Sekaraiian
dughiamin tu. Gumazir
kam, ia Godin Dipenim ko

ofa gamir danganim tizimin
ia a misoghezi an areme,
ezi iarara ivezir kuram uan
arazir kuram bagh a iniam.

³⁶ Ki guizbangira ia migei,
arazir kurar kabar ivezir ku-
ram, a datirighin itir gumaza-
miziba me bativam."

Iesus Jerusalem in apangkufi
(Luk 13:34-35 ko 19:41-44)

³⁷ Egha Iesus migia ghua
ghaze, "Oio, ia Jerusalem
adarazi, ki ian apangkufi!
Ia Godin akam inigha izir
gumazibav sozi me ariaghiri,
egha God ia bagha amadir
gumaziba, ia dagiaba isa, me
ginivi, me ariaghiri. Dughiar
aviribar ki ian boriba akuy
me mughasa, mati tuarir
amebam uan avizimingin
nguziba avarazi moghin, ki
ia damuasa. Ezi ia na bagh
izan aghua.

³⁸ Ia oragh! Ian nguibam,
God anetaki, ezi a nguibar so-
riam gava.

³⁹ Ki guizbangira ia migei,
ia ua nan ganam kogh, kam-
aghira iki mangi dughiar ia
suam, 'God uan ziamin gu-
mazir kam anemada! God
deragh a damu!'

24

Iesus ghaze, Godin
Dipenim akarighrigham

(Mak 13:1-2 ko Luk 21:5-6)

¹ Egha Iesus Godin
Dipenimin miriam ategha
azenan zuima, an suren gu-
maziba a bagha izi. Egha me
Godin Dipenim an akakasi.

² Ezi an akar kamin me migei, "Ia Dipenimin itir bizir aghuir kabar gari? Ki guizbangira ia migei, dagiar kaba, gumaziba bar da pueghti da bar moghira dagh iregham. Eghti tam tam gisin ikeghan kogham."*

Iesus ghaze, osimtizir aviriba gin otivam

(Mak 13:3-13 ko Luk 21:7-19)

³ Egha Iesus ghua Olivin Mighsiamin aperaghav itima, an suren gumaziba uarira iza kamaghin an azai, "Ni e mikim, bizir kaba dughiar manamin otivam? Arazir manamnagh faragh otoghti, e fogh suam, 'Ni ua izam,' eghti nguazir kam uaghan givam?"

⁴ Ezi Iesus me ikaragha kamaghin me migei, "Ia uari bagh deraghvira gan, gumazitam izi ia gifaran marki.

⁵ Kamaghin amizi, gumazir bar aviriba izi, nan ziam isiva uari gasi suam, 'Kirara, ki Gumazir God Gumamaziziba Ua Me Iniasa Misevezim.' Egh me gumamazizir aviribagh ifaram.

⁶ Eghti ia roghira itir midorozir ekiabar niginiba baragh, egh saghon itir midorozir ekiabar akaba baragham. Egh ia digavir kuram damuan marki. Arazir

kaba otivam, eghti nguazir kam givamin dughiam tighar izam. Eghti ia roghira itir midorozir ekiabar niginiba baragh, egh saghon itir midorozir ekiabar akaba baragham. Egh ia digavir kuram damuan marki. Arazir kaba otivam, eghti nguazir kam givamin dughiam zuamira otoghan kogham.

⁷ Kantrin mamın itir darazi dikavigh kantrin igharazimın itir darazi ko misogham. Eghti atrivir mamın adarazi dikavigh atrivir igharazimın adarazi ko misogham. Danganir mabar dagheba bar puvaratightima, gumamaziziba mitiriamra ikiam. Eghtima mikimkiziba uaghan otivam.

⁸ Osimtizir kaba mati, amizim otasa faraghavira mizazim barazi moghin.

⁹ "Dughiar kamin me ian suighiva osimtiziba ia darighiva ia misoghti, ia arimighiram. Eghti gumamaziziba bar nan ziam bangin ian aghuagham.

¹⁰ Egh dughiar kamin gumamazizir aviriba, me uan nighnizir gavgavir nan itim ategham. Egh pazi uarira uari damuva, uari isiva apanibar agharim darigham.

¹¹ Eghti akar ifavarim akurir gumazir aviriba

24:2: Jer 26:18, Mai 3:12, Lu 19:44 * **24:2:** (24:2) Kar Matyu osirizir Iesusin migirigiar ruarir abuananam (4 pla faragha gifa). Akar kaba, da 24:2-25:46in iti. Da nguazim givamin dughiamin arazibar gun migei. **24:3:** Mt 24:27, 24:37-39,, Mk 13:3, 1 Te 5:1 **24:5:** Jer 14:14, 23:21, 23:25, Mt 24:23-24, Jo 5:43, Ap 5:36-37, 1 Jo 2:18 **24:7:** 2 Sto 15:6, Ais 19:2, Hag 2:22, Sek 14:13, Ap 11:28 **24:9:** Mt 10:22, Mk 13:9, Lu 21:12, Jo 15:18-20, Ap 4:2-3, MAA2:10, 2:13 **24:10:** Mt 11:6, 13:57, 2 Ti 1:15 **24:11:** Mt 7:15, 24:5, 24:24, Ap 20:29, 1 Ti 4:1, 2 Pi 2:1, 1 Jo 4:1

otivigh, gumamazir aviribagh ifaram.

12 Eghti arazir kuraba bar izivaghti, kamaghin gumaziba uarigh ifongezir arazim, givagham.

13 Eghti tina arazir kabar tongin gavgavigh iki, mangi dughiar nguazir kam givaghamim otoghti, God uam a iniam.

14 Eghti God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar aghuir kam, me a inigh a isiva nguazimin itir gumamaziziba bar me mikimtima, me a baragham. Eghtima gin nguazir kam givamin dughiam otivam.”

Iesus ghaze, bizir bar kuram otogham

(Mak 13:14-23 ko Luk 21:20-24)

15 Egha Iesus migia ghua kamagh migei, “Ia gantima, bizir bar kurar God ifongezir puvatizim, Godin Dipenimin aven ikiam. Fomira Godin akam inigha izir gumazim Daniel bizir kamın gun mikeme. (Gumazir osizirir kamın garim, a deraghvira nighnigh egh a gifogh.)

16 Dughiar kamın Judian Distrighin itir gumamaziziba ari danganir mighsiabar mangi.

17 Egh gumazir manam dipenimin pin itir avugh-sazir danganimin ikegh, nguazimin magiri, egh uam

aven mangi uan bizitam inisi nighnighan marki.

18 Egh gumazir manam azenir ekiamin ikegh, egh uamategh dipenimin mangi uan azenan azuir korotiam inian marki.

19 Ia naviba adair amiziba ko boriba oteba apir amebaba Iavzika! Dughiar izamin kaba bar ian ikuvigham!

20 Ia amozimin dughiam ko Sabatin dughiatamin aran aghuaghiva, uari bagh Ekiam ko mikim.

21 Dughiar kamın osimtizir bar ekiam otivam, nguazim igiamra otozir dughiamin ikegha iza datirighin itir dughiamin tu, osimtizir kamaghin ititam fomira otozir puvati, egh gin tam kamaghin uam otivan kogham.

22 Egha God uan gumamazizir misevezibagh nighnigha, egha dughiar kurar kamın dughiar maba aghorezi, da mong otefe. A ti dar aghorezir puvatizi, gumamaziziba bar ariaghreghai.

23 “Eghti gumazitam dughiar kamın kamaghin ia mikimam, ‘Ia gan, God Gumamaziziba Ua Me Iniasa Misevezir Gumazim, a kagh iti,’ o ‘a muna munagh iti,’ ia gumazir kamın akam baraghan marki.

24 Gumazitaba iziva ia gifar suam, ‘Kirara, God Gumamaziziba Ua Me Iniasa Misevezir Gumazim,’

o 'ki Godin akam inigha izir gumazir mam,' egh me mirakelin bar ekiaba koma digavir kuram gamir arazibar amuti da otivam. Me kamaghin ifonge, me gumazamiziba bar me gifaraghti, me onganigham. Egh me gavgavim iki, uaghan God ua bagha misevezir gumazamiziba, me uaghan me gifarasa. Kamaghin me mirakelin kabar amuam. Egh dughiatiba me me gifarsi damuva avegham.

25 Ia oragh! Bizir ki faragha ia mikemeziba, da otivam.

26 "Kamaghin amizi, me ia mikim suam, 'Ia gan. A muna gumaziba itir puvatizir danganimin iti,' eghti ia mangan marki. Egh me suam, 'Ia gan. A kara, dipenir kamın aven modoghav iti,' ia men akam baraghan marki.

27 Ia fo, onimarim tagh-tagha, an angazangarim aruem anadi naghin ikegha nguazim bar anevaragha ghua aruem ghuaghiri naghin tu. Eghti Gumazibar Otarim ua izamin arazim, uaghan kamaghiram otivti, nguazimin itir darazi bar an ganam.

28 "Danganir manam gumazir kuam irighav iti, a gisirara isaba uari akufi, eghti gumaziba fogham, kuar mam kagh iti. Kamaghira, Gumazibar Otarim izitima, gumaziba bar an ganam."

Iesus ghaze, Gumazibar Otarim gin izam

(Mak 13:24-27 ko Luk 21:25-28)

29 Egha Iesus migia ghua ghaze, "Osimtizir ekiar kaba otivigh givaghti,

'Aruem mitategham,
eghti iakinim isiraghan
kogham,
eghti mikoveziba overiamin
asighiram,
overiamin itir bizir gav-
gaviba bar uarira uari
sivaghsivagh,
uan danganiba
ataghragham.'

30 "Eghti, Gumazibar Otarim izamin dughiam, an arazarazim overiamin otivtima, nguazimin itir nguibaba bar aziam. Dughiar kamın gumaziba ganti Gumazibar Otarim ghuariabagh isin iki, uan gav-gavir ekiam koma angazan-garir ekiam sara izam.

31 Eghti sigham bar pamten arangti, a uan enselba amadaghti, me mangi nguazim ko overiamin danganiba bar dar mangi, a ua bagha misevezir gumazamiziba akuvam, egh enselba nguazimin oteviba bar, me akuvaghiva, men aku a bagh izam."

Iesus ghaze, ia temer fighin gan fogh

(Mak 13:28-31 ko Luk 21:29-33)

³² Egha Iesus miġia ghua kamaghin miġei, “Temer fighin aguaba ua diz murti, ia fogh suam, amozimin dughiam roghira ize. Ia temer fighin gan nighnizim iniam.

³³ Kamaghira ia bizir kabar ganti da otivti, ia fogh suam, Gumazibar Otarim a ua izamin dughiam roghira ize. A tiar akamin tughav iti.

³⁴ Ki guizbangira ia miġei dughiar kam in itir gumazamizir kaba ikivira ikiti bizir kaba bar otivam.

³⁵ Overiam ko nguazim givagham, eghti nan migirigiatam givaghan koghham.”

Iesus ghaze, a ua izamin dughiam, tav a gifozir puvati (Mak 13:32-37 ko Luk 17:26-30 ko 17:34-36)

³⁶ Egha Iesus miġia ghua ghaze, “Bizir ki ia miġeir kaba otivamin dughiam, tav a gifozir puvati. Enselin Godin Nguibamin itiba ko Godin Otarim uaghan fozir puvati. Afeziam bar uabira fo.

³⁷ Ezi bizir Noan dughiam in otiviziba, da uaghan Gumazibar Otarim izamin dughiam in otivam.

³⁸ Dipar ekier nguazim bar anevarazim tighar izamin dughiam in, gumazamiziba apava, dipar onganiba apava, egha amuiba ko pabar iti. Me kamaghin amua ikiav itima, Noa kurimin aven ghu.

³⁹ Me bizir me bativamin tam gifozir puvati, egha pura ikiav itima, aperiar ekiam otogha bar me avaragha me avigha ghue. Gumazibar Otarim izamin dughiam, uaghan kamaghirama otivam.

⁴⁰ Gumazir pumuning azenimin ikiti, God tav inighti, tav ikiam.

⁴¹ Amizir pumuning bretbar amusi flaua mirmiriva ikiti, God tav inighti, tav ikiam.

⁴² “Kamaghin amizi, ia deragh gan iki. Ian Ekiam izamin dughiam, ia a gifozir puvati.

⁴³ Ia arazir kam ginighnigh. Gumazir manam, okimakiar gumaziba dimagarimin izava an dipenim akarasava amima, a men dughiam gifogha, egha men arafa. Egha me ataghizi me an dipenim akarizir puvati.

⁴⁴ Kamaghira, ia uaghan aravagh iki gan. Guizbangira, dughiar ia Gumazibar Otarim mizuaman koghamin, a dughiar kamram otogham.”

Ingangaris gumazir aghuim ko ingangaris gumazir kuramin akar isin zuim (Luk 12:42-46)

⁴⁵ Egha Iesus miġia ghua kamaghin miġei, “Ingangaris gumazir manamra nighnizir aghuiba ikia deravira uan ingangarim gami? An gumazir ekiam a damuti, a

24:33: Je 5:9 **24:34:** Mt 16:28, 23:36, Mk 13:30, Lu 21:32 **24:35:** Sng 102:26, Ais 40:8, Mt 5:18, Mk 13:31, Lu 21:33, Hi 1:11 **24:36:** Sek 14:7, Ap 1:7, 1 Te 5:1-2
24:37: Stt 6:5-8 **24:38:** Stt 6:3-5, Lu 17:26, 1 Pi 3:20 **24:39:** Stt 7:6-24, 2 Pi 3:6
24:42: Mt 25:13, Mk 13:33, Lu 21:36 **24:43:** 1 Te 5:2, 2 Pi 3:10, MAA 3:3, 16:15
24:44: Mt 25:13, 1 Te 5:6

ingangarir gumazir igharaz-ibar ganam. Egh dughiar an gumazir ekiam ifongezimin, a dagheba isi ingangarir gumazibar aningam.

⁴⁶ Ingangarir gumazir kam ingara itima, an gumazir ekiam izava a batogha an ingangarir kamın garima, gumazir kamın navir averiam bar an dera.

⁴⁷ Ezi ki guizbangira ia migei, ingangarir gumazir kamın ekiam a damightima, an an ingangarir gumazir mabar ekiamın ikiva an biziba bar dar ganam.

⁴⁸ Eghti ingangarir gumazir kam guizbangira ikuvigh, egh kamaghın nighnigham, 'Nan ekiam zuamira izeghan kogham.'

⁴⁹ Egha uaghan a ko ingarir darazi misoghiva, dipar onganibar amiva, gumazir dipar onganiba apiba ko ikiam.

⁵⁰ Eghti an ekiam, dughiar an ingangarir gumazim a bagha garir puvatizimin, an otogham. A dughiar a fozir puvatizimin uamategham.

⁵¹ Ingangarir gumazir kamın gumazir ekiam bar pazav, a damigh, ivezir bar kuram a daningam. Egh a isiva ifavaribagh amir gumazibar tongin anetigham. Eghti a danganir kamın ikiva, arang atariba kuskugh ikivira ikiam."

25

Iesus 10 plan guivir igiabar akar isin zuim migei

¹ Egha Iesus migeia ghua Gumazibar Otarim ua izamin dughiam migei, "God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, guivir igiar 10 plan eghaghanimin min mangam. Gumazir mam igiamra amuimin ikiasa izi. Ezi guivir igiar maba uan lamba inigha tuavimin anapuasa zui.

² Men 5 pla, nighnizir aghuiba itima, 5 pla nighnizir aghuiba puvati.

³ Egha 5 plan nighnizir aghuiba itir puvatiziba, uan lamba isa, da bagha borer taba inizir puvati.*

⁴ Ezi guivir igiar nighnizir aghuiba itiba, uan lamba isa, egha uaghan borem itir misevir maba sara, ini.

⁵ Ezima gumazir amuimin ikiamim zuamira izezir puvati, ezi guivir kaba pariam men azima, me akui.

⁶ "Ezi dimagarir arizimin gumazir mam dia ghaze, 'Gumazir amuimin ikiamim, a roghira izi. Ia izi, e mangi, tuavimin a batogh a ko izam.'

⁷ Ezi guivir igiar kaba dikavigha uan lambar kiri.

⁸ Ezi guivir nighnizir aghuiba puvatiziba, nighnizir aghuim itibar aza ghaze, 'En lamba mungasava ami. Kamaghın, ia borer taba e daning.'

⁹ Ezi nighnizir aghuim itir guiviba, me ikarvaghera

24:46: MAA 16:15 24:47: Mt 25:21-23 24:51: Mt 8:12, 25:30 25:1: Lu 12:35,

MAA 19:7 * 25:3: (25:3) Israelin adarasi olivin borem isava, uan lambagh ruava dagh aboi, me en min karasin lambagh aboir puvati.

kamaghin miġia ghaze, 'Puvatigham! Borem bar en tughatighan kogham. Ia mangi, borer amadir danganitamin uari bagh tabagh ivesegh.'

¹⁰ Ezi guivir nighnizir aghuiba puvatizir kaba ghuezima, gumazir amuimin ikiamim oto. Ezi guivir boreba itiba, a ko isar ekiam bagha dipenimin aven ghue. Ezi gumaziba tiam asara.

¹¹ "Ezi ġin guivir ghueziba uamategha iza kamagh migei, 'Ekiam! Ekiam, ni izi e bagh tiam kuigh.'

¹² Ezi a me ikarvaghera kamaghin migei, 'Ki guizbangira ia migei, ki ia gifozir puvati.'

¹³ Egha Iesus ghaze, "Kamaghin, ia deraghavira gan. Ian Ekiam, aruem ko dughiar ia fozir puvatizimin, an otogham."

Ingangarir gumazibar dagiaba inizimin, akar isin zuim

(Luk 19:11-27)

¹⁴ Egha Iesus miġia ghua kamaghin migei, "God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, gumazir mam nguibar saghon itimin mangasava ami moghin. Gumazir kam uan ingangarir gumazibar diazi me izima, a uan biziba isi, me danightima, me a bagh dar ganam.

¹⁵ A gumazibar araziba ko gavgavibar gara, dagiaba tuiragha da isa me ganingi. A mav 5,000 Kina a ganiga,

mav 2,000 Kina a ganiga, mav 1,000 Kina a ganingi. A kamaghin amigha ghu.

¹⁶ A ghuzima, gumazir 5,000 Kina inizim maghira an ingara, 5,000 Kinan mam dagh isin uam a ini.

¹⁷ Ezi gumazir 2,000 Kina inizim kamaghira amua, uaghan 2,000 Kinan mam dagh isin uam a ini.

¹⁸ Ezi gumazir 1,000 Kina inizim ghua mozim okoregha uan ekiamin dagiaba isava mozim gatigha egha da modo.

¹⁹ "Ezi gumazir ekiam dughiar ruarimin saghon ikegha uamategha ize. Egha uan ingangarir gumazibar ingangaribagh fofoghasa men dei.

²⁰ Ezi gumazir 5,000 Kina inizim, 5,000 Kinan mam a dibagha, a inigha iza kamaghin migei, 'Ekiam, ni 5,000 Kina na ganingi. Ni ge, ki dagiar ingangarim gamua, 5,000 Kinan mam dagh isin uam a ini.'

²¹ "Ezi an ekiam kamaghin a migei, 'Ni ingangarir gumazir aghuim, ni ingangarir aghuim gami. Ni bizir doziba deravira dar gari. Kamaghin amizima, ni ingangarir ekiabar ganasa, ki ifonge. Ni izi uan ekiamin isamin aven iki, egh a ko bar akuegham.'

²² Ezi gumazir 2,000 Kina inizim iza kamaghin migei, 'Ekiam, ni 2,000 Kina na ganingi. Ni ge, ki dagiar ingangarim gamua, 2,000

Kinan mam dagh isin uam a ini.'

²³ Ezima an ekiam kamaghin a migei, 'Ni ingangarir gumazir aghuim, ni ingangarir aghuim gami. Ni bizir doziba deravira dar gari. Kamaghin amizima, ni ingangarir ekiabar ganasa, ki gifonge. Ni izi, uan ekiamin isamin aven iki, egh a ko bar akuegham.'

²⁴ "Ezi gumazir 1,000 Kina inizim uaghan izava, egha kamaghin migei, 'Ekiam, ki fo, ni gumazir apangkuviba puvatizim. Ni gumazir igharaziba oparir azeniba, ni uaghan daghebagh tui. Egha gumazir igharazim dagher oviziba akurima, ni uaghan pura dar aghafi.

²⁵ Kamaghin amizi, ki ati-atingi, egha nin 1,000 Kina inigha ghua nguazir mozim gatigha egha da modo. Nin dagiabar kara.'

²⁶ "Ezi an ekiam a ikaragha kamaghin a migei, 'Ni ingangarir gumazir kuram! Ni gumazir amirizim. Ni na gifo, ki gumazir igharaziba oparir azenibar daghebagh tui. Egha uaghan gumazir igharazim dagher oviziba akurima, ki uaghan pura dar aghavam.

²⁷ Ezi ni tizim bagha nan dagiaba isava, dagiabar ingaribagh amir dipenitam gatizir puvati? Eghti ki ua iziva, uan dagiaba iniva

dagiar igharazitaba dagh isin da iniam.

²⁸ Kamaghin amizi, ia ada 1,000 Kina inigh, a isiva 10,000 Kina itir gumazim daningh.

²⁹ Arazim kamaghin iti, gumazir biziba itiba, ki ua taba me daningam. Egh gumazir biziba puvatiziba, bizir vaghvazir me itiba ki uaghan me dama, da iningam.

³⁰ Ezi ingangarir gumazir bar kurar kam, ia a isi, azenan itir danganir mitatemin anekunigh. Danganir kamın me puvira tuangiva arang, atariba kuskugh ikiam.' "

Gumazibar Otarim, gumazamiziba bar me isi uan kotiamin aven men araziba tuisigham

³¹ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, "Gumazibar Otarim, Atrivimin min otogh uamategh uan enselba bar me ko iziva, egh uan atrivir dabirabim daperagham.

³² Eghti nguazimin itir gumazamiziba bar iziva an guamin uari akuvagham. Eghti a me tuiragh, egh bizir pumuning damuam, mati sipsipbar garir gumazim sipsipba isava, bizir mamın me amaga, memeba bizir mamın me amadi.

³³ A sipsipba isi agharir guvimin da amang, egh memeba isi agharir ikiriamin amangam.

25:29: Mt 13:12, Mk 4:25, Lu 8:18, Jo 15:2 25:30: Mt 8:12, 22:13, Lu 13:28

25:31: Sek 14:5, Mt 16:27, 19:28, Ap 1:11, 1 Te 4:16, 2 Te 1:7, MAA 1:7, 20:11-13

25:32: Ese 20:38, 34:17, Ro 14:10, 2 Ko 5:10, MAA 20:12

34 Egh Atrivim kamaghin agharir guvimin itir gumazamizibav kimam, 'Ia izi, nan Afeziam deragh ia damuasa ifonge! Ia iziva, danganir Afeziam fomira ia bagha inabazim inigh, a nguazir kam otzir dughiamin a ia bagha danganir kam akiri.

35 Ki faragha mitiriam nan azima, ia dagheba na ganingi; ezi kuarim nan pirima, ia dipam na ganingi; ezi ki nguibar igharazimin gumazimin min itima, ia na inigha uan dipenimin ghu;

36 ezi ki bibiamra itima, ia korotiaba na ganingi; ezi ki areima, ia nan akurvasi; ezi ki kalabusin itima ia iza nan gari. Kamaghin, ia aven izi.'

37 "Eghti gumazamizir aghuiba kamaghin a ikaragham, 'Ekiam, dughiar manamra, mitiriam nin azima, e dagheba ni ganingi? Ezi dughiar manam, kuarim nin pirima, e dipam ni ganingi?

38 Ezi dughiar manam, ni nguibar gumazir igharazimin min itima, e ni inigha uan dipenibar ghue? Ezi dughiar manam, ni bibiamra itima, e korotiaba ni ganingi?

39 Ezi dughiar manam, ni areima, en nin akura, o ni kalabusin itima, e ghua nin gani?'

40 "Eghti Atrivim me ikaragh kamaghin me mikimam, 'Ki guizbangira ia

migei, arazir ia nan gumazamizir kinibagh amiba, ia dar na gami.'

41 "Egh Atrivim uan agharir ikiriamin itir darazi kamaghin me mikimam, 'Ia na gitagh! Ia Godin aningagharimin aven itir darasi! Ia mangi, avir munger puvatizimin mangi. Avir kam, me Satan uan enselba ko me bagha anetizima a iti.

42 Ki faragha mitiriam nan azima, ia daghetam na ganingizir puvati; ezi kuarim nan pirima, ia dipatam na ganingizir puvati;

43 ezi ki nguibar igharazimin gumazimin min itima, ia na inigha uan dipenibar ghuzir puvati; ezi ki bibiamra itima, ia korotiatam na ganingizir puvati; ezi ki areima, ia nan akurazir puvati; ezi ki kalabusin itima, ia ghua nan ganizir puvati. Kamaghin, ia na gitagh!'

44 "Eghti me kamaghin a mikimam, 'Ekiam, e dughiar manam nin gari, mitiriam nin azi, o kuarim nin piri, o ni nguibar igharazimin gumazimin min ike, o ni bibiamra ike, o ni arei, o ni kalabusin iti, ezi e deravira ni gamizir puvati?'

45 "Eghti a me ikarvagh kamaghin me mikimam, 'Ki guizbangira ia migei, arazir ia gumazamizir kinibagh amizir puvatiziba, ia uaghan

arazir kabar na gamizir puvati.’

⁴⁶ Eghti gumamazir kamaghin amiziba mangi, ivezir kuram iniam, kar mizazir givan koghamim. Eghti gumamazir aghuiba mangi, ikirimirir aghuir zurara itim iniam.”

Jesus mizazim inigha aremegha ua dikafi

26

(Sapta 26-28)

Gumazir dapaniba Iesus misueghti an aremeghasa migirigiabar kiri

(Mak 14:1-2 ko Luk 22:1-2 ko Jon 11:45-53)

¹ Iesus migirigiar kaba da gifa, egha uan suren gumaziba kamaghin me migei,

² “Ia fo, aruer pumuning givaghtima, God Israelbagh Itazir Dughiamin isar ekiam otivam. Eghti me Gumazibar Otarim isiva apanibar agharim datightima me a isiva temer ighuvim gafugham.”

³ Dughiar kamın, ofa gamir gumazir ekiaba koma Judan arazibagh fozir gumaziba ghua, ofa gamir gumazibar dapanimın dipenimın uari akufa. Gumazir kamın ziam Kaiafas.

⁴ Egha me arazir mogometamıfla tizim bagha osımtizim Iesusın suiragh a misueghti an aremeghasa tuaviba buria, akabav sosi.

⁵ Egha me kamagh uariv gei, “E isar ekiamın dughiamın an suighan kogham. E damuti, gumazamizir isamın itiba men naviba osemegh, egh midorozir dafatam damigham.”

Amizir mam borem isa Iesusın dapanim ginge

(Mak 14:3-9 ko Jon 12:1-8)

⁶ Ezi Iesus ghua Betanin nguibamın ikia, Saimonın dipenimın iti, Saimon faragha arımarıam lepa an mikarzim gami.

⁷ Dughiar kamın Iesus dagher dakozimın aperaghav itima, amizir mam, borer mughuriar aghuim zuir mam, inigha izi. Borer aghuir kamın misevim, me dagıar ziam alabastan an ingari. Ezi borer kamın ivezim bar pın iti. Ezi amizir kam borer kam isava, Iesusın dapanim ginge.

⁸ Ezi an suren gumaziba kamaghın an gara, navir averiaba ikufi. Egha me ghaze, “Tizim bagha kav borer mughuriar aghuim zuim pazava a gami?”

⁹ E anemaga dagıar ekiatam inigha egha a isava asaghasazibagh anighai.”

¹⁰ Ezi Iesus men migirigiabagh fogha kamaghın me migei, amizir kam garisi? Ane-takigh! An arazir aghuim na gami.

11 Asaghasaziba zurara ia ko ikiam. Kırara, ia ko zurara ikian kogham.

12 Ezi amizir kam nan nam-nam mozim bagh anekırasa, borer aghuir kam na ginge.

13 Ki guizbangira ia migei, me nguazir kamin danganir manamin Godin akar aghuim akunıva egh amizir kam amizir arazim uaghan a mikimıva egh a ginighnıghıvıra ikiam.”

Judas İesus isıva gumazir ekiabar agharim darıghasa akam akırı

(Mak 14:10-11 ko Luk 22:3-6)

14 Ezi dughiar kamin Judas Iskariot, a 12 plan suren gumazir mam, a ofa gamir gumazir ekiaba bagha ghu.

15 Egha a kamaghın men azai, “Ki İesus isıva ian dafaribar atıghtı, ia tizim na danıngam?” Ezi me 30 plan silvan dagıar ovızir maba mega, da isa a ganıngı.*

16 Ezi dughiar kamin ikegha ghua, Judas, İesus men dafaribar arıghasa tuavıba buri.

İesus uan suren gumazıba ko api

(Mak 14:12-21 ko Luk 22:7-14 ko 22:21-23 ko Jon 13:21-30)

17 Ezi Yis Puvatızir Bretin İsam Damuamin Dughiam, an faragha zuir dughiam

otozi, ezi İesusın suren gumazıba iza kamaghın a migei, “Ni danganir manamin, e mangi, ni God İsrailbagh Itazir Dughiamın isam ramısı, e bizıbar akıram?”

18 Ezi a kamaghın me migei, “İa nguıbar ekiamın aven mangi, egh gumazir kam bagh mangi kamaghın a mikim, ‘İsa ghaze, nan dughiam roghıra izegha gıfa. Ezi ki uan suren gumazıba ko, God İsrailbagh Itazir Dughiamın isam, e nin dipenimin daghebar amam.’”

19 Ezi suren gumazıba İesus mikemezi moghın ghua God İsrailbagh Itazir Dughiam bagha dagheba ko bizıbar kırı.

20 Ezi İesus guaratıghın dagher dakozımın uan 12 plan suren gumazıba ko api.

21 Egha me apava a kamaghın me migei, “Ki guizbangıra ia migei, ian tav na isıva gumazir nan apanim gamıbar agharım darıgham.”

22 Ezi an suren gumazıba akar kam baregha, navıba bar oseme. Egha me bar vaghvagha kamaghın an azangıgha kamaghın migei, “Ekıam, ti narara, o?”

23 Ezi a me ikarvagha kamaghın migei, “Gumazir na isıva apanıbar agharım darıghamım, a uaghan na ko bret isava itarır vamıra

26:14: Jo 11:57 26:15: Sek 11:12, Mt 27:3 * 26:15: (26:15) Dagıar 30 silvan kaba ti datıghın en dagıabar dibobonım, ti manmakın? Da avıraseme, egha gumazım iakınır 5 pla o 6 plan ingarızir ıvezımın mın otogham. (Matyu 27:9-10ın gan.) 26:17: Kis 12:6, 12:14-20, Mk 14:12, Lu 22:7-9 26:18: Mt 21:3 26:23: Sng 41:9, Lu 22:21, Jo 13:18 26:24: Aıs 53, Dan 9:26, Mk 9:12, Jo 17:12

daghuam.

²⁴ Ezi Gumazibar Otarim, Godin Akinafarim mikemezi moghin, an aremegham. Eghti gumazir Gumazibar Otarim isava apanibar agharim gatizim, gumaka! A bar ikuvigham! Amebam a batezir puvatizima, a deraghai!"

²⁵ Ezi gumazir Iesus isiva apanibar agharim darighamim, Judas kamaghin an azai, "Ekiam, ni ti na migia, ma?" Ezi Iesus ghaze, "Ni migei moghira!"

Iesus bret ko wain uan suren gumazibagh anidi

(Mak 14:22-26 ko Luk 22:15-20 ko 1 Korin 11:23-25)

²⁶ Ezi Iesus uan suren gumaziba ko apa ikiava, a bretin mam inigha God minabagha anebigha, a isa uan suren gumazibagh aningi. Egha kamaghin me migei, "Kar nan nivafizim. Ia a inigh aneremi."

²⁷ Ezi a wain apir itarir mam inigha God minabagha, egha a isa me ganiga kamaghin migei, "Ia bar wainin dipar kam aneremi."

²⁸ Kar nan ghuzim, an Akar Dikirizir Gavgavim, a gavgavim a ganidi. A, gumazamizir aviribar arazir kurabagin amangasa, nan ghuzim me bagha ire.

²⁹ Ki guizbangira ia migei, ki ua wainin ovizimin dipatam rameghan kogh, kamaghira iki mangi Dughiar

Afeziam Bizibagh Ativamimin otogham. Eghti dughiar kam, ki ia ko wainin dipar igiam ramam."

³⁰ Egha me Godin ziam fer ighiar mam gamigha, dikavigha Olivin Mighsiamin ghue.

Iesus ghaze, Pita akirim ragha agasaragham

(Mak 14:27-31 ko Luk 22:31-34 ko Jon 13:36-38)

³¹ Egha Iesus kamaghin uan suren gumazibav gia ghaze, "Ia dimagarir kam in na bativamin arazibar ganiva ian nighnizir gavgavir nan itim givaghtima, ia na ategh aregham. Egh Godin Akinafarim mikemezi moghin otivam, 'Ki sipsipbar garir gumazim misueghtima, sipsipba tinimin aregham.'

³² Egh ki aremegh ua dikavigh ian faragh Galilin Distrighin mangam."

³³ Ezi Pita an akam ikaragha kamaghin a migia ghaze, "Me ti bar, ni bativamin arazibar ganiva, ni ataghragh aram, eghti kirara ni ateghan kogham."

³⁴ Ezi Iesus kamaghin a migei, "Ki guizbangira ni migei, datirighin dimagarir kam in ni uabi dughiar pumuning ko mizezim ni suam, 'Ki a gifozir puvati,' eghti tuarim gin akam."

³⁵ Ezi Pita a migei, "Ki ni ko ovengsiva ovengam, ki

bar kamaghin mikemeghan kogham. Bar puvatigham!" Ezi suren gumaziba bar kamaghiram a migei.

Iesus Getsemanin Azenimin God ko migei

(Mak 14:32-42 ko Luk 22:39-46)

³⁶ Egha Iesus uan suren gumaziba ko danganir ziam Getsemanin ghue. Egha kamaghin me migei, "Ia kagh dapiagh iki, eghti ki munagh mangi God ko mikimam."

³⁷ Egha Pita ko Sebedin otarimning inizima, me an gin ghue. Egha an navim bar a baseme, ezi a bar paza uabi barasi.

³⁸ Egha kamaghin me migei, "Nan navir averiam, osimtizim a iteragha ghuaghiri. Ezi ki aremeghasava ami. Ia kagh iki, egh na ko gan."

³⁹ Egha a sivagha ghua irigha, uan guam isa nguazim gatigha egha kamaghin God ko migei, "Nan Afeziam ni ifueghiva, ni na da osimtizir kam inigh. Ni nan ifongiamin gin mangan marki. Puvati, ni uan ifongiamra gin mangi."

⁴⁰ Egha Iesus dikavigha suren gumazir 3 pla bagha ghua garima, me akuavira iti. Ezi a kamaghin Pitan azai, "Manmaghin ami? Ia na ko dughiar otevimin gan ikian kogham?"

⁴¹ Ia na bagh deravira gan, egh God ko mikim, eghti osimtizitam ia damuti, ia

ireghan kogham. Ki fo, ian navir averiaba ifonge, ezi nivafiziba gavgaviba dar pu. Kamaghin pariam ian azi."

⁴² Egha a uamategha ghua kamaghin Afeziam ko migei, "Nan Afeziam, osimtizir kam na gitaghan koghti, ki anetertima, kamaghin ni uan ifongiamin gin mangi."

⁴³ Egha a uamategha suren gumaziba bagha iza gari, me akuavira iti. Pariam puv men azi.

⁴⁴ Ezi a me ategha dughiar mikezim in ghua, faragha Afeziam ko mikemezi moghin ua a ko migei.

⁴⁵ Egha a gin iza suren gumaziba kamaghin me migei, "Ia avughsava akuavira iti? Arazir kam atakigh! Dughiam oto. Ia gan, Gumazibar Otarim me a isiva gumazir arazir kurabagh amibar dafarim darighasa.

⁴⁶ Ia dikavigh! E mangan! Ia gan. Gumazir na isiva apanibar aningamim, a muna izi!"

Judas Iesus isava an apanibar agharim gati

(Mak 14:43-50 ko Luk 22:47-53 ko Jon 18:3-12)

⁴⁷ Iesus kamaghin migiavira itima, Judas oto, a 12 plan suren gumazibar mav. Ezi gumazir avirir ekiam iza asianiba ko midorozir sababa inigha Judas ko izi. Ofa gamir gumazir ekiaba ko gumazir dapaniba, me amadazi me Iesus bagha izi.

48 Gumazir Iesus isi men dafaribar arighasava amim faragha ghaze, “Ki arazir kam ian akagham. Gumazir ki toramim, anarira Iesus. Ia an suiragh.”

49 Egha a Iesus bagha ghuavira ikia ghaze, “Tisa, dimagarir aghuim,” egha an tore.

50 Ezi Iesus kamaghin a migia ghaze, “Namakam, ni damuasa izezir bizim, ni zuamira a damu.” Ezi gumaziba izava Iesusin agharibagh iregha, pamtem an suiki.†

51 Ezi gumazir Iesus ko itir mam, uan midorozir sabam asigha, ofa gamir gumazibar dapanimin ingangarir gumazimin kuarim atu, ezi kuarim dutuaghiri.

52 Ezi Iesus kamaghin a migia ghaze, “Ni ua uan sabam isi an misevim darugh. Gumazir sababar igharazibav soziba, me sababaram arighiram.

53 Egha ni ti kamaghin fozir puvati? Ki ifueghiva uan Afeziamin azaraghti, a midorozir enselin aviriba amadagham, men dibobonim 12 plan amibagh afira. Eghti me izi nan akuragham.

54 Egh ki kamaghin damightima, Godin Akinafarim mikemezir migirigiaba otivan kogham. Godin Akinafarim na bativamin

bizir kabav keme.”

55 Egha Iesus maghirama gumazir an suighasa izeziba kamaghin me migia ghaze, “Ki okimakiar gumazim puvati. Ia tizim bagha nan suighasa midorozir sababa koma asianiba atera izi? Ki zurara ia ko ikia, Godin Dipenimin miriamin aven gumazamizibar sure gami. Ezi ia nan suighan aghua.

56 Ezi Godin Akinafarimin Osizirim mikemezi moghira ia kamaghin na gami.”

Ezima Iesusin suren gumaziba bar aneteghava are.

Me Iesus isa kot gati

(Mak 14:53-65 ko Luk 22:54-55 ko 22:63-71 ko Jon 18:13-14 ko 18:19-24)

57 Ezi gumazir Iesusin suighiziba a inigha, ofa gamir gumazibar dapanim, Kaiafasin dipenimin ghue. Ezi Judan arazibagh fozir gumaziba ko gumazir dapaniba izava uari akuvagha iti.

58 Ezi Pita mong tizim a gatigha Iesusin gin ghua bar ghua, ofa gamir gumazibar dapanimin dipenimin divazimin aven ghu. Egha Godin Dipenimin garir polisba ko aperaghav iti. Egha a me Iesus gamir arazibar ganasa.

59 Dughiar kam, ofa gamir gumazir ekiaba koma Judan kotin aven itir gumaziba bar, Iesus akar ifavaribar agasasa

† 26:50: (26:50) Migirigiar otevir kam Grighin akam deragha anebizir puvati. Gumazir maba akar kam giragha ghaze, Iesus kamaghin migei, “Namakam, ni bizitam bagha izi?” 26:51: Jo 18:26 26:52: Stt 9:6, MAA 13:10 26:53: 2 Kin 6:17, Dan 7:10 26:54: Ais 53:7, Mt 26:56, Mk 14:49 26:55: Lu 19:47, 21:37 26:56: Mt 26:31

tuaviba buri. Me nighnigha ghaze, me an arazir kuratam batogh amisueghti an aremegham.

⁶⁰ Egha me tam batozir puvati. Ezi gumazir aviriba iza akar ifavariba isa Iesus gasi. Ezi gin gumazir pumuning iza,

⁶¹ kotin aven migia ghaze, “Gumazir kam kamaghin migei, ‘Ki Godin Dipenim akarigh, egh aruer pumuning ko mikezim in uam an ingarigham.’”

⁶² Ezi ofa gamir gumazibar dapanim tugha kamaghin Iesusin azai, “Ni akatam ikarvaghan aghua? Me ni gasir akar kam, a guizbangira, o?”

⁶³ Ezi Iesus nimira ikia migirigiatam gamir puvati. Ezi ofa gamir gumazibar dapanim a migia ghaze, “Ki akar gavgavim ni ganidi, ni Godin zurara itimin ziamin akakagh, egh guizbangira e mikim. Ni ti, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, ni ti Godin Otarimra, o puvati?”

⁶⁴ Ezi Iesus kamaghin a migia ghaze, “Are, ni mikemezi moghira. Egha ki ia migei, ni gin ganti, Gumazibar Otarim gavgavim itir Godin agharir guvim daperagham, egh overiamin ghuariabagh isin izam.”

⁶⁵ Ezi ofa gamir gumazibar dapanim uan korotiam abigha kamaghin migei, “A

Godin ziam gasighasisi! E tizim bagh ua akar akurvaziba buriam? Markiam! Ia datirighin uari a barasi, a migirigiar kurabar Godin ziam gasighasisi!

⁶⁶ Ezi ia manmaghin a ginighnisi, e arazir manatamin a damuam?” Ezi me a ikarvagha ghaze, “An arazir kuram gami, kamaghin an ovengam.”

⁶⁷ Egha me Iesusin guam giparava a misogha, marazi dafariba onegha a misosi.

⁶⁸ Egha ghaze, “Ni, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim! Ni Godin akam inigha izir gumazibar arazitam damuva, egh e mikim, ‘Kar gumazir manam ni misosi?’”

Pita ghaze, a Iesus gifozir puvati

(Mak 14:66-72 ko Luk 22:56-62 ko Jon 18:15-18 ko 18:25-27)

⁶⁹ Ezi Pita dipenimin divazimin aven an miriamin aperaghav iti. Ezi ingangarir amizir mam an boroghira iza ghaze, “Ni uaghan Galilin gumazim Iesus ko ike.”

⁷⁰ Ezi Pita uabin ghuara, ezi me bar an garima, a ghaze, “Ni migeir akar kam, ki a gifozir puvati.”

⁷¹ Egha gin ghua dipenimin divazimin itir tiar akar ekiamin ghua tughav iti. Ezi ingangarir amizir igharazir mam iza an ganigha, gumazamizir an boroghin itiba

kamaghin me migia ghaze, "Gumazir kam, a Nasaretin gumazim Iesus ko ike."

⁷² Ezi Pita ua uabin ghuaragha ghaze, "Bar guizbangira, ki Godin damazimin ia migei, ki gumazir kam gifozir puvati."

⁷³ Ezi gin gumazir roghira tuivighav itiba iza kamaghin Pita migei, "Bar guizbangira, ni men mavira, ni men mirara migei."

⁷⁴ Ezi Pita ua bagha pamten migia ghaze, "Bar guizbangira ki Godin damazimin ia migei, ki gumazir kam gifozir puvati. Ki ifartima, God na gasighasigh." A kamaghin mikemegha givazi, tuarim maghiram ake.

⁷⁵ Ezi Pita Iesus mikemezir migirigiam giniri, "Tuarim tighar akegham, eghti ni faraghvira dughiar pumuning ko mikezim, na mikim suam, ni na gifozir puvati." Egha Pita azenimin ghua bar puvirama azi.

27

Me Iesus inigha Pailat bagha zui

(Mak 15:1 ko Luk 23:1-2 ko Jon 18:28-32)

¹ Ezima aminim dutuzima ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan gumazir dapaniba Iesus misueghtima an aremighasa akabar kiri.

² Egha me gin senbar a ike, egha a inigha ghua Romin gavmanin gumazir ekiam Pailatin agharim gati.*

Judasin ovevem (Aposel 1:18-19)

³ Ezi Judas, gumazir Iesus isava apanibar agharim gatzim, a garima me paza Iesus gamuava a isa kotiam garigha, egha ghaze, an aremegham. Ezi Judas gara ghaze, ki uabi arazir kuram gami. Egha uan nighnizibagh ira. Egha dagiar silvan 30 plan ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan gumazir dapaniba a ganingiziba inigha ua me daningasa zui.

⁴ Egha ghua kamaghin migei, "Ki Godin damazimin arazir kuram gami. Gumazir ki ian dafaribagh atizim, arazir kuratam gamizir puvati. Ezi ia purama a misueghti an aremegham." Ezi me an akam ikaragha kamaghin migei, "Kar en bizim puvati. Nin bizimra."

⁵ Ezi Judas dagiar silvan kaba isa Godin Dipenimin miriamin aven da kunigha, egha ghua uabi aguragha areme.

⁶ Ezi ofa gamir gumazir ekiaba, dagiar silvan kaba inigha ghaze, "Dagiar kaba, gumazir ghuzimin ivezim. E fo, Moses Osirizir Araziba ghaze, e da isi ofa gamir

26:74: Mk 14:71 **26:75:** Mt 26:34, Mk 14:30, Lu 22:61-62, Jo 13:38 **27:1:** Lu 22:66 * **27:2:** (27:2) Pailat Romin gumazim. Romin gavman Judan atrivimin aneti. Judaba uari Iesusin misueghan kogham. Romin gavmanra gumazibav soghtima da arimighiram. Kamaghin Judaba Iesus inigha Pailat bagha ghu. Jon 18:31in gan. **27:3:** Mt 26:14-15 **27:5:** 2 Sml 17:23

dagiaba sara dar atighan kogham.”

⁷ Egha me akam misuegha dagiar kaba inigha ghua Minebar Ingangarir Gumazimin Nguazim givese. Me ghaze, nguazir otevir kam, gumazir saghon izezibar afamin matmatiamin otogham.

⁸ Kamaghin amizi, nguazir otevir kam, me ziar kam “Ghuzir Nguazim” a gati. Ezi me dughiar kam in ikegha iza, datirighin, nguazir kam me ziar kamra a garigha iti.†

⁹ Kamaghin amizi, Godin akam inigha izir gumazim Jeremaia mikemezir akaba guizin otifi. A kamaghin migia ghaze, “Me 30 plan silvan dagiaba ini, kar Israelba gumazir kam givezasa atizir ivezim.

¹⁰ Egha Ekiam na mikemezi moghira, me dagiar kabar Minebar Ingarir Gumazimin Nguazim givese.”

Pailat Iesusin azai, “Ni Judabar atrivim, o?”

(Mak 15:2-5 ko Luk 23:3-5 ko Jon 18:33-38)

¹¹ Ezi Iesus ghua gavmanin gumazir ekiam Pailatin damazimin tuzima Pailat kamaghin an azai, “Ni Judabar atrivim, o?” Ezi Iesus ghaze, “Are, ni mikemezi moghira.”

¹² Ezi ofa gamir gumazir ekiaba koma Judabar gumazir dapaniba akar aviriba

isava Iesus gasi. Ezi a men akatam ikarvazir puvati.

¹³ Kamaghin amizi, Pailat ua kamaghin an azai, “Ni me ni gasir akar avirir kaba, ni da barazi, o?”

¹⁴ Ezi Iesus Pailatin akatam ikarvazir puvati, ezi Pailat nighnizir aviribagh ami.

*Pailat Iesus isiva ter ighu-
vim gafughasa migei*

(Mak 15:6-15 ko Luk 23:13-25 ko Jon 18:38-19:16)

¹⁵ Azeniba bar, Rom in gavmanin gumazir ekiam arazir kam gami, a isar ekiar kam in dughiam in, a kalabusin itir gumazitam ateghti, an azenimin mangam. Kalabusin itir gumazir manam gumazamiziba ifongezim, Pailat a isi me bagh anemadagham.

¹⁶ Ezi dughiar kam in gumazir arazir kurabar ziam itir mam, a kalabusin iti. An ziam Barabas.

¹⁷ Ezi gumazamizir aviriba izava uari akufa, ezi Pailat kamaghin men azai, “Ia tina gifonge, eghti ki ia bagh anetaghrragham. Ki Barabas ataghrragham, o Iesus, me a dibora ghaze, ‘Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim,’ ki anetaghrragham?”

¹⁸ Pailat fo, men naviba pura Iesusin ikuvigha egha a inigha kotiam in ize, egha kamaghin men azai.

¹⁹ Egha Pailat uaghan kotiabagh amir dabirabimin

† **27:8:** (27:8) Migirigiar otevir kam “me dughiar kam in ikegha iza, datirighin, nguazir kam me ziar kamra a garigha iti,” an en dughiam migeir puvati. A Matyu akar kaba osirizir dughiam migei. **27:11:** Mk 15:2, Lu 23:3, Jo 18:33, 18:37, 1 Ti 6:13 **27:12:** Ais 53:7, Mt 26:63, Jo 19:9 **27:14:** Jo 19:9 **27:18:** Jo 11:47-48, 12:19

aperaghav itima, an amuim a bagha akam amaga miġia ghaze, “Ki dımangan irebamin arazir kuraba puvatizir gumazir kamın gani, egha bar osemi. Kamaghın, ni arazitam a damuan marki.”

²⁰ Ezi ofa gamir gumazir ekiaba koma Judabar gumazir dapaniba, gumazamizir avirimın navibagh iniva ghaze, me Pailatin azangti, a Barabas ategh, egh Iesus misueghti, an aremegham.

²¹ Ezi gavmanın gumazir ekiam ua men aza ghaze, “Ia gumazir manam gifonge, eghti ki anetaghragham?” Ezi gumazamiziba dia ghaze, “E Barabas gifonge.”

²² Ezi Pailat men azai, “Eghti, Iesus me a dibora ghaze, ‘God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim,’ ki manmaghın a damuam?” Ezi me bar dia ghaze, “A isi ter ighuvim gafugh!”

²³ Ezi Pailat men azai, “Manmagh su? An arazir kurar manam gami?” Ezi me bar pamten dia ghaze, “A isi ter ighuvim gafugh!”

²⁴ Ezi Pailat datirighın fo, me an akatam bareghan kogham. Egha a gari, midorozir ekiam otivasava ami. Egha dipam inigha men damazibar uan dafariba

rua ghaze, “Gumazir kamın ovevem, a nan osımtızim puvati. Kar ian bizimra.”

²⁵ Ezi gumazamiziba a ikarvagha ghaze, “An ovevemın osımtızim mar en iki, egh en boribar iki.”

²⁶ Kamaghın amizi, Pailat me bagha Barabas ataki. Egha midorozir gumazibav geima, me benibar Iesus ifozoroke. Egha ġin a isa midorozir gumazibar agharım gati, eghti me a isi ter ighuvim gafugham.

Midorozir gumaziba Iesus dipofi

(Mak 15:16-20 ko Jon 19:2-3)

²⁷ Ezi gavmanın gumazir ekiamın midorozir gumaziba Iesus inigha, gavmanın dipenir ekiamın miriamın aven ghuezi, midorozir gumaziba bar uari akuvazi, Iesus men tongin tughav iti.

²⁸ Egha me an korotiaba suegha, korotiar aghevır ruarır mam isa a garu.

²⁹ Egha me benir dikonibar atrivibar amianimın mın an ingari, egha a isa an dapanim garu. Egha difizir mam isava an agharır guvim gatizi, an an suira. Ezi me tevibar apıra a dipova ghaze, “Judabar Atrivim, nırara atrivir ekiam!”[†]

27:20: Ap 3:14 **27:24:** Lo 21:6-9, Mt 27:4 **27:25:** Jos 2:19, 2 Sml 1:16, Mt 23:35, Ap 5:28 **27:28:** Lu 23:11 **27:29:** Sng 69:19, Ais 53:3

† **27:29:** (27:29) Midorozir gumaziba Iesus dipovasa atrivimın mın an adiarım gami. Dughiar kamın, atriviba kamaghın adiaribagh ami, me korotiar aghevıba aghuava atrivibar dapanir asuaba azui. Egha me atrivibar dabirabibagh apia uaghan uan difizibar suisi. **27:30:** Ais 50:6, Mt 26:67 **27:31:** Ais 53:7

³⁰ Egha me a giparava a suirazir difizim inigha an dapanim misosi.

³¹ Me arazir kabar a gamua a dipovegha givagha, a da korotiar me a agaghuiziba suegha, ua ananaba agaghui. Egha a isa ter ighuvim a gafughasa an akua zui.

Me Iesus isa ter ighuvim gafu

(Mak 15:21-32 ko Luk 23:26-43 ko Jon 19:17-27)

³² Ezi midorozir gumaziba Iesus inigha, nguibar ekiam ategha ghua, me Sairinian nguibamin gumazir mam bato. An ziam Saimon. Egha me a gakaghorima, a Iesusin ter ighuvim gisaghpu.

³³ Egha me ghua danganir mam in ziam Golgata, me an otifi. (Danganir kam in ziam in mingarim kamagh in, Dapanir Agharir Danganim.)

³⁴ Ezi me danganir kam in Iesus damasa me dipar aninganir mam wain sara a veregha, egha mam inigha Iesus ganidi. Ezi a muziarir mam inigha anetaki.

³⁵ Ezi midorozir gumaziba Iesus isava ter ighuvim gafu. Egha an korotiaba tuiragh uari daningasa satu gikararai.

³⁶ Egha danganir kam in apiagha anesavsuisi.

³⁷ Me an dapanim gisin, an kotim gamizir migirigiam osiri. Me osirizir akam ghaze, “Kar Iesus, a Judabar Atrivim.”

³⁸ Me gumazir okiava midorozibagh amizir pumuning, Iesusin borogh in uaghan aning agura. Me mav isa Iesusin agharir guvim in itir ter ighuvim gafu, egha mav isa agharir ikiriam in itir ter ighuvim gafu.

³⁹ Ezi gumazamiziba mangi izegh gamua Iesus dipova, uan dapaniba roava a dipova ghaze,

⁴⁰ “Ni, gumazir God in Dipenim akarigh aruer pumuning ko mizekim in uam an ingarasa mikemezim! Ni uabi uab in akuragh! Egh ni guizbangira God in Otarim, ni ter ighuvim ategh izighiri.”

⁴¹ Ezi kamaghira ofa gamir gumazir ekiaba ko Judabar arazibagh fozir gumaziba ko Judabar gumazir dapaniba izava a dipova ghaze,

⁴² “A gumazir igharazibar akurvasi, egha uabi uab in akurvaghan ibura. A Israelbar Atrivim, kamagh in a ter ighuvim ategh izighiri, eghti e nighnizir gavgavim an ikiam.

⁴³ A nighnizir gavgavim God in ikia, egha ghaze, ki God in Otarim. Eghti God guizbangira ifongiam an ikiva, datirigh in an akuraghti, e ganika!”

⁴⁴ Ezi kamaghira okimakiar gumazir Iesus borogh in ter ighuvimning in guraghav itimning, uaghan akar kabar a dipova a migei.

Iesus areme

(Mak 15:33-41 ko Luk 23:44-49 ko Jon 19:28-30)

45 Ezi aruem iza paza-ghar torim gatima, mitatem nguazimin itir nguibaba bar da avaragha ghua, dughiam ghua 3 kloghin guaratizimin tu.

46 Egha dughiam 3 kloghin boroghira izima, Iesus pamten kamaghin dei, "Eli, Eli, lama sabaktani?" Akar kamin mingarim kamakin, "Nan God, nan God, ni tizim bagha na ataki?"

47 Ezi gumazir an boroghin tuivighav itiba akar kam baregha ghaze, "Gumazir kam ti Elaijan dei."

48 Egha men mav zuamira ivegha ghua dipamin suizir bizir mam inigha wainin afangtizim isava a gati. Ezi wain a gizivazima, an a isa aghorir mam gati. Egha aneremasa a isa Iesusin amadi.

49 Ezi marazi migia ghaze, "Ia tegh, e ganika, Elaija ti iziva an akuragham, o pu-vati."

50 Ezi Iesus ua pamtem diagha uan duam suegha areme.

51 Ezi dughiar kamra, Godin Dipenimin guraghav itir inir ekiam pin ikegha tongira bigha, ghuaghira vin otogha akuar pumuning iri. Ezi mikimkizim otozima, dagiar ekiaba biaghire.

52 Ezi matmatiaba kuaghirima, Godin gumaza-

mizir avirir ariaghreziba ua dikavigha,

53 egha uan moziba ataki. Eghti gin Iesus dikavightima, me nguibar ekiam Jerusalem aven mangam. Eghti avirir ekiam men ganam.

54 Ezi 100 plan midorozir gumazibar garir gumazir ekiar mam, uan midorozir gumaziba ko, me garima mikimkizim otozima, arazir kaba otivima, me bar puviram atiati. Egha me kamaghin migei, "Bar guizbangira, gumazir kam Godin Otarimra."

55 Amizir aviriba uaghan izegha iti. Me Galilin Distrigh ategha Iesusin akurvaghasa an gin ize. Amizir kaba mong saghon tuivighav ikia gari.

56 Men tongin, Makdalan nguibamin amizim Maria, ko Jems ko Josepin amebam Maria, ko Sebedin otarimningin amebam.

Me Iesusin kuam isa, dagiar torim gati

(Mak 15:42-47 ko Luk 23:50-55 ko Jon 19:38-42)

57 Ezi aminim pirasava amima, Arimatean nguibar ekiamin gumazir mam izi. An ziam Josep, a dagiar aviriba itir gumazim.

58 A uaghan Iesusin suren gumazir mam. Egha Pailat bagha ghua Iesusin kuam iniasa an azai. Ezi Pailat midorozir gumazibav kemezi, me Iesusin kuam isa Josep ganingi.

59 Ezi Josep a inigha inir ghurghurir aghuir mamın a riki.

60 Egha an kuam inigha ghua, a isa ua bagha okorezir mozir igiam gati. Egha Josep dagiar ekiar mam poghpuegha ghua mozimın akam gasaragha, anepiri. A kamaghın amigha ghu.

61 Ezi Maria, Makdalan nguibamın amizim, koma Marian igharazir mam, aning mozimın boroghın aperaghav ikia, an gara iti.

Midorozir gumaziba mozimın gara iti

62 Ezi Sabat bagha bizibar kirir dughiam gifa, ezi an gın izir dughiamın ofa gamir gumazir ekiaba ko Farisiba Pailat bagha ghue. §

63 Me ghua kamaghın a migei, “Gumazir ekiam, e gumazir ifavarir kam ikia mikemezir migirigiar mam giniri. A ghaze, ‘Aruer pumuning ko mikezim givaghtima ki ua dikavam.’

64 Kamaghın amizi, ni mikemeghti, me mozim aruer pumuning ko mikezimın deragh anepirigh. Puvatightima, an suren gumaziba an kuam okemegh, egh gumazamizibav kim suam, a ua dikafi. Eghti an ifavarir akar kam, a faragha amizir ifavarir akam gafiragham.”

65 Ezi Pailat kamaghın me migei, “Ia mangi,

midorozir gumaziba inigh me mikimtima, me mozimın gan iki. Egh ia mangi, mozim apırasa ifongezi moghın, ia damuva, egh bar anepirigh.”

66 Ezi me ghua mozim apiri. Egha ifevimın mın bizir mam mozir akam gighufa, egh me fogham, gumazitam dagiam giraghan kogham. Egha midorozir gumaziba ataghizima, me mozimın gara iti.

28

Iesus ua dikafi

(Mak 16:1-10 ko Luk 24:1-10 ko Jon 20:1-18)

1 Ezi Sabatin dughiam givazima, Sanden bar mizaraghara aruem anadima, Makdalan amizim Maria, ko Marian igharazim uamategha mozimın ganasa izi.*

2 Ezi mikimkızir ekiam maghıram oto. Ezi Godın enselin mam Godın Nguibam ategha izaghıra, dagiar Iesusin mozir akamın itim poghpuegha, mong mozir apinimın ghugha, egha dagiam gaperaghav iti.

3 Enselin ganganim, mati onımarım taghtazi moghın gari, ezi an korotiaba bar ghurghuri.

4 Ezi midorozir gumaziba an atiatia, inigha egha aremezi moghın iti.

5 Ezi ensel kamaghın amizir kamning migei, “Gua

27:60: Ais 53:9 § 27:62: (27:62) Kar Sabatin dughiamra. 27:63: Mt 12:40, 16:21, 17:23, 20:19, Mk 8:31, 9:31, 10:33-34, Lu 9:22, 18:31-33, Jo 2:19-21 27:65:

Dan 6:17 27:66: Dan 6:17 * 28:1: (28:1) Wikbar dughiar faragh zuım, a Sandera. 28:3: Dan 10:6, Mt 17:2, Ap 1:10

atiatingan marki. Ki fo, gua me ter ighuvim gafuzir gumazim Iesus bagha gara izi.

⁶ A kagh itir puvati. A faragha mikemezi moghin ua dikavigha gifa. Gua izi, a kagh irighav ikezir danganimin gan.

⁷ “Egh gua zuamira mangi, an suren gumazibav kim suam, a ua dikavigha givagha mozimin itir puvati. Ia oragh. A ia bativasa faragha Galilin zui. Ia mangi, munagh an ganam. Ki bizir kamın gun gua mikimasa ize.”

⁸ Ezi amizimning puv atiatiava, egha uaghan bar akonge. Egha zuamira mozim ategha, ivegha Iesusin suren gumazibav kimasa zui.

⁹ Ezi Iesus tuavimin maghira aning bato, egha ghaze, “Mizarazir aghuim.” Ezi aning an boroghin ghua, an dagarimning suiragha an ziam fe.

¹⁰ Ezi Iesus kamaghin aning migia ghaze, “Gua atiatingan marki. Gua mangi, nan aveghbuabav kim suam, me Galilin mangi egh munagh nan ganam.”

Midorozir gumaziba mikemezir akam

¹¹ Amizimning Iesusin suren gumaziba bagha zuima, midorozir gumazir mozimin gara ikeziba Jerusalemın aven ghue. Egha otivizir araziba bar dar gun

ofa gamir gumazir ekiabav keme.

¹² Ezi ofa gamir gumazir ekiaba, Judabar gumazir dapaniba inigha akar mam akiri. Egha dagiar aviribar midorozir gumazibagh ivezegha,

¹³ egha me migia ghaze, “Ia kamaghin mikim suam, e akuima, an suren gumaziba dimagarimin izava an kuam okemegha ghue.

¹⁴ Eghti gavmanin gumazir ekiam akar kam bareghtima, e uari a ko migirigiam akiram, eghti ia osimtiziba puvatigham.”

¹⁵ Ezi midorozir gumaziba dagiar kaba inigha, gumazir ekiaba mikemezi moghin ami. Ezi akar kam ghua Judabar tongin bar ekefegha iza dughiar kamın, Judaba kamaghira migiavira iti.

Iesusin suren gumaziba damuamin ingangarim, Iesus an gun me migei

(Mak 16:14-18 ko Luk 24:36-49 ko Jon 20:19-23)

¹⁶ Ezi Iesusin suren gumazir 11 pla Galilin ghua, mighsiar a me bativasa mikemezimin oto.

¹⁷ Egha me Iesusin garava an ziam fe, egha men marazi okam nighnisi.

¹⁸ Ezi Iesus men boroghira iza kamaghin me migei, “God nguazim ko overiam gativamin gavgaviba bar na ganingi.

19 Kamaghin amizi, ia nguazimin itir nguibaba bar dar mangi, gumazamiziba bar me damuti, me nan suren gumazamizibar otiv. Eghti ia Afeziamin ziam ko, nan ziam, ko Godin Duamin ziamin meru.

20 Egh ki ia mikemezir migirigiaba, ia bar da isiva men sure damu, eghti me dar gin mangi. Ia deravira fogh, ki ia ko ikivira iki mangiti, nguazir kamin dughiam givagham.”

Mak Osirizir Akar Aghuim

Akar Faragha Zuim

Mak osirizir akinafarim, an akar faragha itim kamaghin migei, "Kar Godin Otarim Kraiss Iesusin akar aghuimin mingarim."

Akinafarir kam e an gari, Iesus a gumazir ingangarir aviribar amuamin gavgavim ko ziam iti. Ezi dughiar a gumazamizibar sure gamiziba, ko dughiar a duar kuraba batogheziba, ko dughiar a gumazamizibar arazir kuraba gin amadaziba, e akinafarimin aven eghaghanir kabar gara kamaghin fo, a gavgavir ekiam ko ziar ekiam iti. Iesus a kamaghin uabi dibora ghaze, "Gumazibar Borim". Egha a kamaghin migei, a gumazamizibagh ivezasa, kamaghin a uabi me bagha ovenge. A bizir kam bagha ize (10:45).

Mak Iesusin ingangarir aviribagh eghani. Egha a Iesus gumazamizibar sure gamizir akar aviribagh eghanizir puvati. Mak faragha Jon, Gumazamiziba Ruer Gumazimin ingangarim, ko Iesusin rurim, ko Satan a gifarazir eghaghanimin gun migei. Ezi gin e Iesusin garima, a gumazir osimtizir aviriba ateribar apangkufi, egha men sure gami. Ezi faragha suren

gumaziba Iesus amir bizibar mingaribagh fozir puvati. Egha me nimira nimira me gin dagh fofosi.

E uaghan Iesusin apanibar gari, me osimtizir aviriba a garisi. Egha Mak Osirizir Akar Aghuir aboananaba, a Iesus aremegha egha ua dikavizir eghaghanim geghari.

Iesus, God Bizibagh Ativamin Dughiamin gun gumazamizibav kimasa ize

(Sapta 1:1-3:6)

Jon, Gumaziba Ruer Gumazim, faragha izava Iesusin akam akuri

(Matyu 3:1-12 ko Luk 3:1-9 ko 3:15-17 ko Jon 1:19-28)

¹ Kar Godin Otarim Kraiss Iesusin akar aghuim.

² God fomira uan akam, an akam inigha izir gumazim Aisaia ganingi. An an osirizima, an akinafarimin iti. Akar kamra kara.

"Ia oragh! Ki uan abuir gumazim amadaghtima, a faragh mangiva ni bagh tuavim akiram."

³ "Gumazir tiarir mam gumaziba puvatizir danganimin dia ghaze, 'Ia Ekiam baghiva tuaviba azeniva, dar kir.'"

⁴ Kamaghin amizima Jon izava gumaziba itir puvatizir

danganimîn ikiava gumaziba ruava kamaghîn akam akuri, “Ia navibagh iraghtima ki ia rueghtima God ian arazir kuraba gîn amadagham.”

⁵ An akar kabav geima Judian Distrighîn itir nguibaba koma Jerusalemîn itir gumazamiziba me bar izava uan arazir kurabar gun migeima a Jordanîn dipamîn me rue.

⁶ Jon, Gumaziba Ruer Gumazim, ana asizim kamelîn arizibar ingarizir iniba ikeghava asizir inim uan ivariam ike. A inir kaba ikeghava odeziba ko ruarimîn haniba api.*

⁷ Ezi an akam kamaghîn migei, “Nan gîn izamin gumazim an gavgavim guizbangîra nan gavgavim gafira. Ki an mingarir puvati. Ki uaghan aviraghîva an dagarir asuabar beniba fîran gavgaviba puvati.

⁸ Ki dipamîn ia rue, eghti a gîn Godin Duamîn ia ruam.”

Iesus ruezima gîn Satan a gifarasa a gakaghori

(Matyu 3:13-17; 4:1-11 ko Luk 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Dughiar kam Iesus Galilin Distrighîn itir nguibam, Nasaret, ateghava Jon bagha izezima, a Jordanîn dipamîn a rue.

¹⁰ Iesus dipamîn aven ikegha azenan otivavîra ikia garima overiam

kuiaghirizima Godin Duam bunbamin mîn mighegha a bagha izaghiri.

¹¹ Ezi tiarir mam Godin Nguibamin ikiava kamaghîn dei, “Ni nan Otarim. Ki guizbangîra ni gifueghava ni bagha bar akonge.”

¹² Ezi Godin Duam anemadazima a gumaziba itir puvatizir danganimîn ghu.

¹³ A ghugha, 40 plan dughiar abar danganir kamîn itima, Satan a gifarasa a gakaghori. A ruarimîn itir asiziba ko ikia dar torimîn itima, Godin enselba an garava an akurvasi.

Iesus faragha zuir suren gumazibar dei

(Matyu 4:12-17 ko Luk 4:14-15 ko Matyu 4:18-22 ko Luk 5:1-11)

¹⁴ Ezi me Jon, Gumaziba Ruer Gumazim, inigha kalabus gatizima, Iesus gîn Galilin ghugha Godin akar aghuim akuri.

¹⁵ A kamaghîn migei, “Dughiam otogha gîfa. God Bizibagh Ativamin Dughiam roghîra ize. Ia navibagh iraghîva nighnizir gavgavim Godin akar aghuimîn iki.”

¹⁶ Dughiar mam Iesus Galilin dipar miriamîn ghuava Saimon uan dozim Andru ko aningîn garima, aning osiriba baghava uan iver ekiaba kuri. Aning osiriba isa dagh ivezir gumazimning.

1:6: Wkp 11:22, 2 Kin 1:8, Mt 11:8 * **1:6:** (1:6) Ni kamel ko hanibar mingaribagh foghsi, akîrangin itir Akar Mingaribar gan. **1:7:** Ap 13:25 **1:8:** Ais 44:3, Jol 2:28, Ap 2:4, 10:45, 1 Ko 12:13 **1:11:** Stt 22:2, Sng 2:7, Ais 42:1, Mt 3:17, 12:18, Mk 9:7, Lu 3:22 **1:13:** Sng 91:11-13 **1:14:** Mk 6:17 **1:15:** Dan 9:25, Mt 3:2, Ga 4:4, Ef 1:10 **1:17:** Mt 13:47, Lu 5:1-11

17 Ezi Iesus kamaghin aning migei, "Gua nan gin izitima ki guan akakaghtima, gua osiriba isi moghin gumaziba iniam."

18 Aning an akam baraghavira uan iveba ategha an gin zui.

19 Ezi a mong sivagha ghuava, Sebedin otarim Jems uan dozim Jon ko aningın garima aning uan botin ikiava uan iver ekiabar kiri.

20 An aningın garavira aningın diazima, aning pura uan afeziam Sebedi koma an ingangarir gumaziba ataghizima me uan botin itima aning Iesusin gin zui.

Iesus duar kurar mam batoghezima a gumazim ategha azenan ize

(Luk 4:31-37)

21 Ezi Iesus ko an gin zuir darasi Kaperneamin ghue. Egha me zuima Sabat otozima, a God ko migeir dipenimin aven ghugha, dipenir kamin aven itir gumazamiziba men sure gami.

22 A men sure gamima gumazamiziba bar an akam baregha digavir kuram gami. An migirigiär kaba mati gavgavim itir gumazimin migirigiaba. An migirigiaba Judan arazibagh fozir gumazibar migirigiabar min zuir puvati. Ezi gumazamiziba digavir kuram gami.†

23 A kamaghin me migiavira itima gumazir duar

kuram apazazir mam izava God ko migeir dipenimin aven izegha dei.

24 A dia kamaghin migei, "Ni manmaghin e damuasa, Nasaretin gumazim Iesus? Ni e gasighasighasa ize? Ki ni gifo, ni God amadazir gumazim, ni Godin damazimin zuezir gumazim."

25 Ezima Iesus akar gavgavimin kamaghin a migei, "Ni nimira iki, egh gumazir kam ategh azenan izegh."

26 Ezi duar kurar kam Iesus bareghava gumazir kam gunabagha araviram azenan ize.

27 Ezi gumazamiziba bar bizir kamin ganigha guizbangira digavir kuram gamigha uarira uarir azangsis, "Kar manmaghin amizir bizim? A suren arazir igiam e gami. A gavgavim itir akabav gei. A uaghan akar gavgavimin duar kurabav geima da an akam barasi."

28 An amizir bizibar eghaghanim zuamira Galilin Distrigh bar a garui.

Iesus gumazamizir aviribar akuragha me gamima me ghuamaghe.

(Matyu 8:14-17 ko Luk 4:38-41)

29 Ezi Iesus gumazir maba ko God ko migeir dipenim ateghava Jems ko Jon sara, me Saimon ko Andrun dipenimin ghue.

30 Me ghua garima Saimonin asamim ariava

1:18: Mt 3:20, 19:27, Lu 5:11 1:21: Mt 4:13 1:22: Mt 7:28-29 † 1:22: (1:22) Ni Judan arazibagh fozir gumazibar mingarim gifoghsi, akirangin itir Akar Mingaribar gan. 1:24: Mk 5:7 1:26: Mk 9:26 1:28: Mt 4:24

mikarzim fiava dakozim girighav itima gumazir maba an gun Iesus migei.

³¹ Me a mikemezima, ezi an a bagha ghuava an agharimin suiragha a ghufe. Ezi an arimariam anetaghizima a dikavigha dagheba me ganidi.

³² Guaratizir kamra, aminim pirizima me gumazamizir arimariar kuraba koma duar kuraba apazaziba bar me inigha Iesus bagha izi.

³³ Nguibar kamın itir gumazamiziba bar izava dipenir kamın tiar akamın uari akufa.

³⁴ Ezima Iesus arimariar guar aviriba itir gumazamizir aviriba men arimariabagh amima me ghuamaghe. A duar kurar aviriba sarama otoghezima da gumazamiziba ategha azenan ize. Duar kuraba a gifo, a Godin Otarim. Ezi kamaghin a ghaze, ia kamaghin mikiman marki suam, Ki Godin Otarim. Egha a men anogoroke.

*Iesus gumaziba itir pu-
vatizir danganimin God ko
migei*

(Luk 4:42-44)

³⁵ Egha amimizaraghan aminim tighar itima, Iesus dikavigha dipenim ategha ghuava gumaziba itir pu-
vatizir danganimin ghugha God ko migei.

³⁶ A ghuzima Saimon uan roroaba ko a buriagharui.

³⁷ Me ghuava an apighava kamaghin a migei, "Gumazamiziba bar ni buria gari."

³⁸ Ezi Iesus men akam ikaragha kamaghin migei, "E nguibar igharazir roghira kagh itibar mangam. Ki uaghan munagh Godin akam akunam. Ki bizir kam bagha ize."

³⁹ A kamaghin mikemegha, egha Galilin Distrighin danganiba bar dagh aruava God ko migeir dipenibar aven Godin akam akurava gumazamizibagh apazazir duar kuraba batosi.

*Iesus lepa itir gumazir
mam gamizima, a ua dera.*

(Matyu 8:1-4 ko Luk 5:12-16)

⁴⁰ Ezi gumazir lepa itir mam Iesus bagha izava, an guamin aviraghava tevimning apirigha puvira a gaghori, "Ni fueghiva na damuti, ki Godin damazimin zuegh ua deragham." †

⁴¹ Iesus kamaghin oregha, guizbangira bar an apangkufi. Egha uan agharim isa gumazir kam gatigha ghaze, "Ki ifonge. Nin mikarzim zuegh, egh ua deragh."

⁴² Iesus kamaghin migiavira itima, lepan arimariam zuamira gumazir kam ataghizima an mikarzim ua dera.

1:34: Mk 3:11-12, Lu 4:41 **1:35:** Mt 14:23, Mk 6:46, Lu 4:42 **1:39:** Mt 4:23, 9:35 † **1:40:** (1:40) Lapan arimariar fomira Baibelin dughiamin ikezim ighara. Ezi datirighin itir lepan arimariam a igharaghav ami. Fomira ikezim pura mikarzir ghurghurim gumazir namnabar otifi. Egha uaghan bizir igharaziba sara posi.

43 Ezi Iesus gumazir kam amaga akar gavgavimîn kamaghin a migei,

44 “Ni oragh. Ni bizir kamîn gun gumazir igharazitam mikiman marki. Ni mangi uan mikarzim ofa gamir gumazimîn akagh. Moses fomira mikemezir arazim, ni arazir kamîn gin mangiva, uan arimariam givazir bizim bagh Godin ofa damu. Ni damightima, me ganigh fogham, nin arimariam guizbangira gifa.”

45 Ezima gumazir kam Iesus a mikemezi moghin damuan aghuaghava egha bizir kam bar me migei. Kamaghin amizima maburan avirim Iesus akuvazima, kamaghin a nguibar ekiatamîn aven azenaram aruir puvati. A uabira itir danganimîn itima, gumazamiziba a bagha tintinibar izavira iti.

2

*Iesus gumazir sorogha-
fariba amirazir mam
gamizima a ua dera*

(Matyu 9:1-8 ko Luk 5:17-26)

1 Ezi dughiar maba givazima, Iesus uamategha Kaperneamîn ghu. A ghuava dipenimîn itima gumazamizir aviriba a uamatengezir akam baraki.

2 Me akar kam baregha izezima dipenim bar izivazima an tiar akam sara

izifa. Ezi Iesus Godin akam me mikiri.

3 An akam akurima, gumazir maba gumazir soroghafariba aremezir mam inigha a bagha izi. Gumazir pumuning ko pumuning akuriamîn a gisaghpugha izi.

4 Me iza garima dipenimîn tiar akam bar izivazima, kamaghin me Iesus bagh mangan ibura. Egha me gumazir kam inigha dipenir siriamîn ghuavanabogha dipenir siriamîn torim gamigha beniba akuriam dafegha anemadazima a Iesus bagha ghuaghiri.*

5 Ezi Iesus gumazir kabar nighnizir gavgavimîn ganigha kamaghin sorogha-fariba amirazir gumazim migei, “Nan borim, nin arazir kuraba gifa.”

6 Iesus kamaghin a migeima, Judan arazibagh fozir gumaziba apiaghav ikiava uarira uan navir averiabar kamagh migei,

7 “Gumazir kam tizim bagha kamaghin migei? A Godin danganim iniasava ami! Gumazir kinitam gumazir igharazitamîn arazir kuraba gin amadaghan kogham. God uabira.”

8 Me kamaghin nighnizima, Iesus zuamira uan navir averiamîn men nighnizibagh fogha kamaghin me migei, “Ia manmagh sua kamaghin nighnisi?”

* 2:4: (2:4) Judabar dipeniba boksiabar min gari. Dar inogoriba puvatigha, egha pin barafi. Ezi dar miriabar azenan adidiaba iti. Dar dipenir akiniba puvati. Me pura nguazim gisin dar ingari. 2:5: Lu 7:48 2:7: Jop 14:4, Ais 43:25, 1 Jo 1:9

⁹Ki akar manam mikimam? Pura gumazir kinitam kamaghin mikim suam, ki nin arazir kuraba gin amada. Egh uaghan gumazir kinitam kamaghin mikiman kogham, ni dikavigh uan akuriam inigh mangi, egh ua deragh.

¹⁰Ki arazir kam damightima, ia ganigh fogham, Gumazibar Otarim a nguazir kamin arazir kuraba gin amangamin gavgavim iti." Egha a kamaghin gumazir soroghafariba amirazim migei,

¹¹"Ki ni migei, ni dikavigh uan akuriam inigh dipenimin mangi."

¹²Egha a migiavira itima me garima gumazir kam dikavighava uan akuriam inigha azenan ghu. Gumazamiziba bar an ganigha digavir kuram gamigha Godin ziam fava kamaghin migei, "E faragha bizir katamin ganizir puvati!"

Iesus uabin gin mangasa Livain dei

(Matyu 9:9-13 ko Luk 5:27-32)

¹³Ezi Iesus ua Galilin dipar miriamin ghuaghiri. A ghuaghirima, gumazamizir aviriba izava uari akuvazima, a men sure gami.

¹⁴A men sure gamuava dipar miriamin ghuava Alfusin otarim Livain garima,

a gavman daningamin dagiaba isir dipenimin aperaghav iti. Iesus an garava, kamaghin a migei, "Ni nan gin izi." Ezi Livai a baregha, dikavigha an gin zui.†

¹⁵Egha gin Iesus Livain dipenimin ikiava uan suren gumaziba koma api. Dagiba isir gumazir aviriba koma arazir kurabagh amir gumazir aviriba, me uaghan me koma api. Gumazir kamaghin amir aviriba, me uaghan Iesusin gin arui.

¹⁶Ezi me apa itima, Judan arazibagh fozir Farisin gumaziba me an ganigha, egha an suren gumazibar azangsis, "A manmagh sua dagiba isir gumaziba ko arazir kurabagh amir gumaziba koma api?"‡

¹⁷Ezi Iesus men azangsim baregha kamaghin me migei, "Arimariaba puvatizir gumaziba, dokta bagha zuir puvati. Gumazir arimariaba itibara, me dokta bagha zui. Ki Godin damazimin derazir gumaziba bagha izezir puvati. Ki gumazamizir arazir kurabagh amibar dimasa ize!"

Me God ko mikimasa dagheba atagharazir arazim bagha Iesusin azangsi

(Matyu 9:14-17 ko Luk 5:33-39)

2:12: Mt 9:33 **2:14:** Jo 1:43 † **2:14:** (2:14) Matyun ziar igharazim kara, Livai. **2:16:** Mt 11:19, Lu 15:1-2 ‡ **2:16:** (2:16) Farisibar arazir aviriba iti.

Gumazamizir men arazibar gin zuir puvatiziba me kamaghin ginighnisi, me Godin damazimin derazir puvati. Farisiba kamaghin dagiba isir gumazibagh nighnisi, me Romin gavman bagha dagiba isi. Kamaghin amizi me uaghan Godin damazimin derazir puvati. Me kamaghin amuava Romin gumaziba ko arazir kurabagh ami.

18 Ezi dughiar mam Jonin suren gumaziba koma Farisin suren gumaziba me God ko mikimasa dagheba ataghraasi. Ezi Iesusin suren gumaziba dughiar kamin apima gumazir maba Iesus bagha izava kamaghin an azangsi, "Kar manmaghin amizir arazim? Jonin suren gumaziba koma Farisin suren gumaziba me datirighin God ko mikimasa dagheba ataghrazima, nin suren gumaziba God ko mikimasa dagheba ataghrazir puvati."

19 Ezi Iesus kamaghin men azara, "Gumazitam amuimin ikiasa isar ekiam gamuava gumazir mabar diazima me ize. A me ko ikitima, me manmaghin damuam, me dagheba ategham, o? puvatigham. A me ko ikitima me dagheba ataghraghan kogham.

20 Me dagheba ataghrazir dughiam iti. Dughiar kam izitima, gumazitaba amuimin ikiamin gumazimin suiragh mangiti me dughiar kam dagheba ataghragham.

21 "Egh gumazitam inir avizir igiatam inigha korotiar ghuritam porogha a isamizir puvati. A kamaghin damighiva egh a rutima inir avizir igiam ekonegh korotiar ghurim gekuigh, anebightima an torim guizbangira bar ekevegham.

22 Eghti gumazitam wainin

igiam inighiva, asizir inir misevir ghurimin a ruighan kogham. A kamaghin damightima wain buva asizir inir misevir ghurim bighiva, wain ko asizir inim, aning virara ikuvigham. A kamaghin damuan kogham. A wainin igiam inigh asizir inir misevir igiamra ruigham."

Iesus Sabatin Ekiam

(Matyu 12:1-8 ko Luk 6:1-5)

23 Egha Iesus Sabatin dughiar mamin, raizin min garir dagher mam, wit, me an azenir ekiamin torimin zui. An suren gumaziba a ko ghuava witin oviziba kuara zui. §

24 Me zuima Farisin maba men ganigha kamaghin Iesus migei, "Ni gan. Me manmagh sua arazir kam gamuava Sabatin arazimin gin zuir puvati?"

25 Ezi Iesus me ikaragha kamaghin migei, "Ia, Devit amizir bizim me an osirizima a iti, ia an ganizir puvati? A uan gumaziba ko me mitiriam men azima a bizir kam gami.

26 A ghuava Godin Dipenimin aven ghugha God ganingizir bretba ame. A da apava, uaghan maba isa uan gumazibagh aningizima, me uaghan ame. Dughiar kam Abiatar, ofa gamir gumazibar dapanim itima, Devit dame. Judabar arazir kam iti. Bretin kaba ofa gamir gumazibara dapi,

gumazir kiniba puvati. Ezi Devit, gumazir kinim, bretin kaba ame.”

²⁷ Egha Iesus miġia ghua kamaghin me miġei, “God gumazibar akurvaghasa Sabat ati. A Sabat bagha gumaziba atizir puvati.

²⁸ Ezi Gumazibar Otarim a Sabatin dughiamin Ekiam.”**

3

Iesus Sabatin dafarim ekonezir gumazir mam gamizima a ua dera

(Matyu 12:9-14 ko Luk 6:6-11)

¹⁻² Egha dughiar igharazir mam Iesus God ko miġeir dipenimin ghuava, garima dafarim ekonezir gumazir mam gumazamizir aviribar tongin dipenir kam in aven iti. A itima gumazir maba uaghan iti. Me, Iesus bizitam damightima, me akam agasasa bar deravira an gari. Me kamagh sua an gari. A Sabatin gumazir kam in akuragham, o?

³ Me bizir kam bagha an garavira itima, Iesus kamaghin dafarim ekonezir gumazim miġei, “Ni dikavigh izi bar en guamin tugh.”

⁴ Gumazim dikavigha tuzima, Iesus kamaghin men azara, “Arazir manam Sabatin arazim abiki? E arazir aghuim damuam, o arazir kuram damuam, o gumazimin akuragham, o

gumazim gasighasigham?” A kamaghin men azarazima, me bar nimira iti.

⁵ An damazimning bar gumazamizibagh aruava, navimin aven men atari. A men garima, men naviba gavgavigha apangkuvir nighniziba men puvati. Kamaghin a bar osemegha gumazim kamaghin a miġei, “Ni uan dafarim onegh.” Ezi gumazir kam uan dafarim onezima, an dafarim ua dera.

⁶ Ezi Farisiba ikia ganigha dipenim ategha azenan izegha Herotin gumaziba ko ikia Iesusin misoghasa akabar kiri.

Iesus uan gavgavim men akazima an adarasi nighnizir gavgavim an itir puvati.

(Sapta 3:7-6:6)

Gumazamizir aviriba Iesusin gin zui

(Luk 6:17-19)

⁷ Ezi Iesus uan suren gumaziba koma Galilin dipamin ghuaghiri. A ghuaghirima gumazamizir aviriba Galilin Distrighin ikegħa an gin ghuaghiri.

⁸ Gumazamizir aviriba Judian Distrigh koma Jerusalem in nguibam koma Idumean Distrigh ko Jordan in dipamin vongin itir danganiba koma Tair ko Saidon in nguibamning ikegħa, me Iesus bagħa

ghuaghiri. Gumamazir avirir kaba, me an amizir bizibar akam bareghava a bagha ghuaghiri.

⁹⁻¹⁰ Me iraghuezima, Iesus gumamazir aviriba men akurazima, men arimariaba gifa. Arimariaba itir gumamazir aviriba uan arimariaba givasa Iesusin boroghin uari akuvagha, Iesusin suighasa uari munamadi. Kamaghin amizima, Iesus uan suren gumazibav gia ghaze, "Ia botin tam inigh izi puram anetighti a iki. Eghti gumamaziziba bar na akuvaghtima ki botin ghuavanangam."

¹¹ Iesus me migeima, duar kuraba apazazir gumazir maba izava, Iesusin garava duar kuraba zuamira me gamima me Iesusin guamin daighira kamaghin arai, "Ni Godin Otarim."

¹² Me kamaghin amima, an akar gavgavimin me migia ghaze, "Ia kamaghin mikiman marki, 'Ni Godin Otarim.'"

Iesus 12 plan aposelba me amisefe

(Matyu 10:1-4 ko Luk 6:12-16)

¹³ Ezi Iesus dipar miriamin ikegha dikavighava mighsiamin ghuavanabogha uan ifongezir gumazibar diazima, me a bagha zui.

¹⁴ Me zuima a gumazir 12 pla misevegha ziar kam, aposelba, me gati. Eghti me a ko ikiti, a gin me amadaghti

me mangi Godin akar aghuim akunam.

¹⁵ Egh a uan gavgavim me daningtima me uaghan duar kuraba batogham.

¹⁶ A misevezir gumazir 12 plan ziabar kara. Saimon (Iesus gin ziar kam, Pita, a gati),

¹⁷ Sebedin otarimning Jems ko Jon (A ziar kam aning gati, Boanerges. Ziar kamin mingarim kamaghin ghu, atara pamtem migeir gumazimning),

¹⁸ Andru ko Filip, Bartolomyu, Matyu, Tomas, Alfusin otarim Jems, Tadius, Saimon (a Selotiabar gumazir mam),

¹⁹ ko Judas Iskariot, gumazir Iesus isava, apanibagh aningizim.

Me kamaghin migei, "Iesus Belsebulin gavgavimin ingari"

(Matyu 12:24-32 ko Luk 11:14-23 ko 12:10)

²⁰ Egha Iesus uamategha dipenimin aven ghugha itima gumamazir aviriba izava anekufa. Me bar anekuvazima kamaghin a uan suren gumaziba koma me daghebar aman ibura. Me damamin dughiaba puvati.

²¹ Ezi gumamazir maba kamaghin migei, "An ongani." Ezi Iesusin adarasi akar kam bareghava, a inigh mangasa izi.

²² Ezi Judan arazibagh fozir gumazir maba Jerusalem in ikegha izaghrava kamaghin

migei, "Belsebul a gapasa. A duar kurabar gumazir dapanimin gavgavimin duar kuraba batosi."*

²³ Ezi Iesus me migeir akam bareghava, egha kamaghin gumazamizibar diaghava akar isin zuir maba me migei, "Satan manmaghin uabira uabi batuegham?"

²⁴ Kantrin tam tongira uari abighiva uarira uariv soghiva kantrin kam ikian kogham.

²⁵ Kamaghin uaghan, dipenir vamiran itir darasi me tongira uari abighiva uarira uariv sogh dipenir kamin itir darasi ikian kogham.

²⁶ Kamaghira Satanin adarazi uarira uari abighiva uariv misoghtima an gavgavim bar givaghiva ikian kogham.

²⁷ "Eghti gumazir manam puram aven mangi gumazir gavgavitamin dipenim akarighiva an biziba oke-megham? Puvatigham. A faraghvira benibar gumazir gavgavir kam ikegham. A kamaghin a damigh gumazir kamin dipenimin aven mangi, an biziba oke-megham.

²⁸ "Ki guizbangira ia migei, gumazamizibar arazir kuraba ko me Godin ziam gasighasizir akaba, God da gin amangamin tuavim iti.

²⁹ Eghti gumazitam Godin Duamin ziam

gasighasightima God an arazir kurar kam, a gin amadaghan kogham. Egh gumazir kam aremeghti, arazir kurar kam an ikivira ikiam."

³⁰ Me faragha kamaghin a migia ghaze, "Duar kurar mam a gapasa." A bizir kam bagha, akar kabar me migei.†

Iesusin amebam ko an doziba

(*Matyu 12:46-50 ko Luk 8:19-21*)

³¹ Ezima Iesusin amebam ko doziba izava, a itir dipenimin tiar akamin tughava gumazir mam amadazima a Iesusin mikimasa aven zui.

³² Gumazamizir aviriba a koma apiaghav ikiava kamaghin a migei, "Ni oragh, nin amebam ko doziba me ni bagha izeghava azenan iti."

³³ Me a mikemezima a kamaghin men azara, "Tina nan amebam? Te nan doziba?"

³⁴ A kamaghin men azaraghava, an okarigha apiaghav itir gumazamizibar garava, kamaghin me migei, "Ia gan! Nan amebam ko dozibara kara.

³⁵ Gumazamizir God ifongezir arazibar gin zuiba, me nan doziba ko nan amiziba ko nan amebam."

4

Iesus akar isin zuimin kamaghin migei, "Gumazir mam

* **3:22:** (3:22) Satanin ziar mamra kara, Belsebul. **3:23:** Mt 4:10, Lu 11:17-22
3:27: Ais 49:24, Mt 12:29 † **3:30:** (3:30) Iesus Godin Duamin gavgavimin ingari. Ezi me ghaze, a Satanin gavgavimin ingari. Me kamaghin Godin Duamin ziam gasighasisi. **3:31:** Mk 6:3, Jo 2:12, Ap 1:14

witin oviziba inigha azenimin da kuragharui"

(*Matyu 13:1-23 ko Luk 8:4-15*)

¹ Dughiar igharazir mam Iesus ua dipar miriamin ikiava, gumazamizir mabar sure gami. Me an akaba baraghasa anekuvagha guizbangira bar aviraseme. Ezi a botin mamın biragha dipam gisin aperaghav iti. Gumazamizir kaba an boroghın dadarimın api-aghav iti.

² An akar isin zuir aviribar men sure gamuava, kamaghın me migei,

³ "Ia oragh. Gumazir mam raizin mingarir daghem, wit, a inigha ghua uan azenimin da akuragharui.

⁴ A da akurima witin ovizir maba tuavimin irezima, kuaraziba iza da ame.

⁵ Ezi maba dagiabagh isin itir nguazir evarim gire. Nguazir kam mitemezir puvati, ezima witin oviziba zuamira afuangi.

⁶ Ezi dar biba bar nguazimin aven iraghuezir puvati, ezi aruem anaga dagh isirazi, ezi da isia misingi.

⁷ Ezi witin ovizir maba benir dikoniba itir nguazim giregha, benibar tongin afuangizi, benir dikoniba aghuava beniba da iki-aghariki. Ezi dar oviziba misevezir puvati.

⁸ Ezi witin ovizir maba nguazir aghuim giregha

aghuava dagheba misefi. Egha maba 30 pla misevima maba 60 pla misefe. Ezi maba ghua 100in tu."

⁹ Iesus me migia ghua kamaghın me migei, "Tina kuarimning iti, an oragh."

Iesus manmagh suavira akar isin zuibagh ami

¹⁰ Gumazamizir aviriba bar ghuezi, ezi Iesus uabira itima, an 12 plan gumaziba koma an boroghın itir gumaziba, me an akar isin zuimin mingarim bagha an azara.

¹¹ Me an azarazima a kamaghın me migei, "God fofozim ia ganingizima, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamın akar mogomeba dagh fo. Egha ki azenan itir gumazamiziba pura akar isin zuibar me migei.

¹² Kamaghın amizima

'Me zurazurara ganiva, me bizitam gifoghan kogham.

Me uaghan zurazurara oraghiva,

me deraghvira akar mingaritam gifoghan kogham.

Me amuava akar mingarim gifogha, uan navibagh irazi,

God men arazir kuraba gin amadaghai.' "*"

Witin akar isin zuimin mingarim

13 An akar kam me miġia ghua kamaghin miġei, "Ia witin akar isin zuir kamın mingarim ġifozir puvati? Ia manmaghin akar isin zuir igharazir tabagh fogham?"

14 Akar isin zuimin aven itir gumazir kam a mati gumazir Godin akam kuragharuim

15 Gumazir maba tuavim girezir witin ovizibar min ami. Me Godin akaba baraghizi Satan zuamira izava me oraghizir Godin akaba, me dama ada ini.

16 Gumazir maba dagiaba itir nguazim girezir witin ovizibar min ami. Me Godin akaba bareghava da bagha bar akonge.

17 Egha men biba iraghuezir puvatigha, egha uaghan dughiar ruarimin itir puvati. Me itima osimtiziba ko Godin ġin zuir gumazibagh asighasizir araziba izima, me pura God ataki.

18 Gumazir maba benir dikoniba itir nguazim girezir witin ovizibar min ami. Me Godin akaba baraki.

19 Me da bareghava me uaghan nguazir kamın osimtiziba bagha nighnighava, dagiar aviriba iniasa ifavarir nighnizibagh amuava, nguazir kamın bizir aviribar garava da bagha agoi. Bizir kabar nighniziba izava Godin akaba ikiagharizima da misevir puvati.

20 Ezi gumazir maba nguazir aghuim girezir witin ovizibar min ami. Me Godin akaba baregha dar suiragha dar ġin zui. Egha me misefi. Maba 30 pla misevima, maba 60 pla misefi. Ezi maba ghua 100in tu."

Lamin danganimra aneguragh

(Luk 8:16-18)

21 Egha Iesus kamaghin me miġei, "Ian tina lam gaboroghava a inigha itarir ekiamin anevara? O an a inigha dakozimin apengan aneti? Puvati! Ia a daborogh a inigh azenan an danganimra aneguragh.

22 Kamaghira mogomer biziba da ġin azenan otivigham. Eghti bizir amigha aveziba da uaghan ġin azenan otivigham.

23 Tina kuarinning iti, an oragh." †

24-25 Egha a miġia ghua kamaghin miġei, "Ia deraghvira akar kam baragh. Ia deraghvira a baraghiva deragh fogh, eghti God uan akabar fofozir aviriba ia daningam. Godin akabagh fozir gumazitam a Godin akar igharaziba uaghan da baragham. Eghti Godin akabagh foghan aghuazir gumazitam, an fofozir muziarim God a dama inigham. Ia Godin

4:18: Mt 26:31 4:19: Mt 19:23-24, 1 Ti 6:9, 6:17 4:21: Mt 5:15, Lu 11:33

4:22: Mt 10:26, Lu 12:2 † 4:23: (4:23) Iesus akar isin zuibar gumazamizibar sure gami. A kamaghin foghasa, me guizbangira God ġifongez ti puvati. Gumazir God ġifongeziba, akar isin zuiba baregha, dagh nighnighava ġin dar mingaribar gara dagh fo. Ezi gumazir God ġifongezir puvatiziba, nighnigha ghaze, akar isin zuiba, eghaghanir onganiba. Kamaghin me akar isin zuiba, dagh nighnizir puvatigha, dar mingaribar garir puvati.

akam barazi moghin God uaghan kamaghin damuva, bizir avirir maba sara ia damuam.”

Dagher ovizir afuarazibar akar isin zuim

²⁶ Egha Iesus migia ghua kamaghin me migei, “God Bizibagh Ativamin Dughiamin arazim kamakin. Gumazir mam dagher oviziba inigha nguazimin da kuri.

²⁷ Gumazir kam da kunighava, dimagaribar akuava, aruebar dikavigha arui. An aruima dagher ovizir kaba da afuegha aghui. Dagher ovizir kaba manmaghin afuegha aghui? Gumazir kam fozir puvati.

²⁸ Ezi nguazimra dagher ovizir kabagh amizima da aghua misefe. Da faragha afuegha aghua ghua aghariba otivigha egha adava ghua akimariba otivigha misefe.

²⁹ Da misevegha dagheba itima, gumazir kam sabam inighava dar akori. A fo, dagheba iti, ezi dar akoramin dughiam oto.”

Mastetin ovizimin akar isin zuim

(Matyu 13:31-32 ko Luk 13:18-19)

³⁰ Egha a ua kamaghin migei, “E manmaghin God Bizibagh Ativamin Dughiamin arazim mikimam? O, e akar isin zuir manamin an mingarimin gun mikimam?”

³¹ A mastetin ovizimin min gari. Mastetin zuravarir oviziba bar sufi. Temer igharazibar oviziba bar a gafiragha ekefe.‡

³² Gumazir mam anekunizima a gin aghua bar ekeveghava azenimin itir zuravariba bar dagh afiragha bar ekefe. An ekevegha an aguar ekiaba uari tuirazima kuaraziba izava an aguabar dughuazimin aven ikia mikonibar ingari.”

³³ Egha Iesus men nighniziba tuzinaghara min amir akar isin zuir aviribar Godin akabar me migei.

³⁴ An akabar gumazamizibav giava zurara akar isin zuibar me migei. Egha a uan suren gumaziba ko me uarira ikiava a bizibar mingariba abigha me migei.

Iesus aminir ekiam ko dipavsizim batoghezima aning pura nimira irighav iti

(Matyu 8:23-27 ko Luk 8:22-25)

³⁵ Aruer kam in aminim pirasava amima Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “E dipar kam atugh an vongin mangam.”

³⁶ A kamaghin me migeima gumazamiziba dadarimin ikiavira iti. Ezi me Iesus aperaghav itir botin ghuavanabogha pul gamua vongin zui. Botin igharazir maba uaghan me ko vongin zui.

³⁷ Iesus uan suren gumaziba ko zuima, Maia! Aminir ekiam dikafi. Ezi dipavsiziba

‡ 4:27: Je 5:7 4:29: Jol 3:13, MAA 14:15-18 ‡ 4:31: (4:31) Ni mastetin mingarim gifoghsi, akirangin itir Akar Mingaribar gan.

izava bot gafirazi dipam botin aven ghuaghira, bot gizifa, ezi an atam dipamin aven magirasava ami.

³⁸ Bot magirasava amima, Iesus botin kamin girakirangin dapanir aghoghonir mam uan dapanimin aghorogha akui. Ezi an suren gumaziba a gaghuragha kamaghin a migei, "Tisa, e gifa! Ni e bagha nighnisi, o puvati?"

³⁹ Ezi Iesus dikavigha tugha aminim batogha, egha dipavsizim kamaghin a migei, "Gua amiragh, egh nimira iki!" A migeima, aminim amirazima, dipam pura nimira irighav iti.

⁴⁰ Ezi Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, "Ia tizim bagha puv atiati? Ia nighnizir gavgavim otevegha kamaghira iti?"

⁴¹ Ezi me bar atiatigha kamaghin uarira uariv gei, "Gumazir kam tinara? Aminim ko dipavsizim uaghan an akam barasi!"

5

Iesus Gerasan gumazir mamın duar kuraba batoghezima da anetaki

(Matyu 8:28-34 ko Luk 8:26-39)

¹ Ezi Iesus uan suren gumaziba koma dipam atugha vongin Gerasan danganimin oto.

² Me otivigha, Iesus bot ategha dadarimin anadima gumazir duar kuram

apazazir mam, a matmatiamın ikegha Iesus bativasa izi.

³⁻⁴ A matmatiamın ikiava a gakui. Me dughiar aviriba senbar an agharimning ikiava, ankavba an suemning gazui. Ezi a zurara senin kabar suighava dar aghora egha an suemning ikezir ankavbav sogha dar aghoragharisi. Kamaghin amizima gumazitam gumazir kamin suiragh a ikiva avegham. Me uaghan senbar a ikeghti da an suiraghan kogham. Egh gumazitam gavgavigh a ikeghan kogham.

⁵ A dimagariba ko aruebar matmatiam ko mighsiabar purama aruava pamtem arava dagiabar uabi uan mikarzim aghori.

⁶ A saghon ikia Iesusin ganigha ivegha a bagha izava an guamin uan tevimning apiri.

⁷⁻⁸ Ezi Iesus kamaghin duar kuram migei, "Ni duar kuram, ni gumazir kam ategh azenan izi." Iesus kamaghin a migeima, ezi gumazir kam pamtem arava kamaghin migei, "Ni manmaghin na damuasa, Iesus biziba bar dar pin itir Godin Otarim. Ki Godin damazimin pamtem nin azangsisi, ni na gasighasighan marki."

⁹ A kamaghin migeima Iesus kamaghin a migei, "Ni uan ziam diborogh." Ezi duar kurar kam a ikaragha kamaghin a migei, "E bar

aviraseme, kamaghin nan ziam Aviriba.”

¹⁰ A Iesus danganir igharazitam me amangan aghuagha Iesus vivigha a gakaghori.

¹¹ Dughiar kam, men boroghira itir mighsiar miriamin dar aviriba ikiava api.

¹² Ezi duar kurar kaba kamaghin Iesus mighiava a gakaghori, “Ni e mikemegh e amadaghtima e mangiva dar bizir munabagh apazaka.”

¹³ Ezi a men amaman-gatizima duar kurar kaba gumazir kam ategha azenan izegha ghua dar bizim gapasa. Dar avirir kaba, dar dibobonim 2,000in boroghin ghu. Ezi daba puv ivemara ghuaghira davarir kuram giraghueghava dipamin aven ghuegha dipam apava ariaghire.

¹⁴ Ezi dabar garir gumaziba daba batoghezir bizimin ganigha ghua nguibar ekiamin ghua danganir kam in itir nguibar dozibar ghua bizir otozir kam in gun migei. Gumazamiziba bizir kam in ganasa dikavigha izi.

¹⁵ Me izava Iesus boroghin duar kuraba apazazir gumazimin garima, an nighnizim ua derazima, a uan korotiaba aghuighava aperaghav iti. Me an ganighava atiatingi.

¹⁶ Ezi otozir bizir kam in ganizir gumazamiziba, me duar kuraba apazazir gumazimin bizir otozir kabar

gumazir igharazibav gei. Me dar gun mighiava ghuava uaghan daba batozir bizimin gun migei.

¹⁷ Gumazamizir kaba bizir kam bareghava uan danganim ategh mangasa kamaghin me Iesus mighia a gaghori.

¹⁸ Ezi Iesus danganir kam ategh mangasa bot in birima duar kuraba apazazir gumazim Iesus ko mangasa pamtem a gaghori.

¹⁹ Ezi Iesus an anogoregha kamaghin a migei, “Ni uamategh uan adarazi bagh dipenimin mangiva Gumazir Ekiam nin akuragha ni gamizir bizibar gun me mikimiva egh a uaghan bar nin apangkuvizir bizimin gun me mikim.”

²⁰ Gumazir kam a bareghava ghua Iesus an akurazir bizimin gun Dekapolisin Distrighin itir nguibabar ghua bar me migei. Gumazamizir kaba a bareghava digavir kuram gami.

Iesus aremezir guivir mam koma arimariar amizir mam gamizima aning ua dera

(Matyu 9:18-26 ko Luk 8:40-56)

²¹ Ezi Iesus bot inigha uamategha dipamin vongin ize. A izegha dipar dadarimin itima gumazamizir aviriba izava anekufa.

²²⁻²³ Ezi God ko migeir dipenimin bizibar garir gumazir mam, an ziam Jairus,

a izava, Iesusin garava an guamin uabi ekunigha kamaghin puviram a gaghori, "Nan guivim aremeghasa an dighorimra isi. Ni iziva uan dafarim a datighti an arimariam givagh ua ikiam."

²⁴ Ezi kamaghin Iesus a ko zui.

A zuima gumazamizir aviriba bar anekuvaghava an gin zui.

²⁵ Me zuima men tongin ghuzim batir arimariar amizir mam uaghan me ko zui. Amizir kam, ghuzim batir arimariam an itima 12 plan azeniba gifa.

²⁶ A fomira arimariam a givasava doktaba bagha zuima, me an arimariam a givazir puvati. Ezi a mizazir kuram isi. A uan arimariam a givasava pura uan dagiabar me givezima an dagiaba bar gifa. Bizir kaba an arimariamın akurazir puvati. An ekiva ghuavira iti.

²⁷⁻²⁸ A Iesus amir bizibar akam baregha, a kamaghin nighnisi, "Ki puram an azenan itir korotiamra suiragh nan arimariam givagham." A kamaghin nighnighava egha damuasa. A gumazamizir aviribar gin izava me munamaga izava Iesusin korotiamın suira.

²⁹ Amizim an korotiamın suighavira, an ghuzir arimariam pura dutugha ghu. A uabi uabi baregha fo, an mikarzim ua dera.

³⁰ A kamaghin amimra, Iesus zuamira uabi uabi baregha a God gumazibar

arimariaba givaghasa a ganingizir gavgavim, an mikarzim ataghizi a fo, nan gavgavim ingari. Egha a ragha gumazamizibar garava men azara, "Tina nan korotiamın suira?"

³¹ Ezi an suren gumaziba a ikaragha kamaghin a migei, "Ni garima, gumazamizir aviriba ni akufa. Ezi ni tizim bagha kamaghin azai, "Tina nan korotiamın suira?" "

³² Me kamaghin Iesus miaviavira itima Iesus uan korotiamın suirazir gumazim gifoghasa raghrigha garagharui.

³³ A ruiavira itima, amizir kam a batozir bizim gifogha izava Iesusin guamin degiaghrigha, atiatia nighava guizbangira a batozir bizimın gun a migei.

³⁴ Ezi Iesus kamaghin a migei, "Nan guivim, ni nighnizir gavgavim nan iti. Ezi nin arimariam gifa. Ni navir amirizimın mangi, eghti nin arimariar kam ua ni damuan kogham."

³⁵ Iesus amizir kam miaviavira itima gumazir maba God ko migeir dipenimın bizibar garir gumazim, Jairusin dipenimın ikeghava ize. Me izegha kamaghin Jairus migei, "Nin guivim areme. Ni osimtizim Tisa daningan marki."

³⁶ Me kamaghin migeima Iesus me baregha kamaghin Jairus migei, "Ni atiatingan marki. Ni pura nighnizir gavgavim nan iki."

37 An gin aruir gumaziba a ko mangasa amima a men anogoregha, egha Pita, ko Jon an dozim Jems, merara inigha me zui.

38 Me ghua Jairusin dipenimin otivigha Iesus gumazamiziba barazima, me bar azia niginir dafam gami.

39 A me bagha aven ghua kamaghin me migei, "Ia tizim bagha azia niginir dafam gami? Borir kam aremezir puvati. An akui."

40 A kamaghin me migeima, me a dipovava an ingarava kava uariv gei, "E fo, a guizbangiram areme." Gumazamiziba kamaghin migeima ezi a bar me batuegha guivimin afeziam ko amebam inigha an suren gumazir pumuning ko mizezim, merara a ko zui. A me inigha me guivimin kuam itir danganimin aven zui.

41 Me ghuegha a guivimin agharim suiragha kamaghin a migei, "Talita kum!" (Akar kamin mingarim kamaghin iti, "Guivir dozim, ki ni migei, ni dikafigh!")

42 An a migeimrama, guivim dikavigha tughava arui. (An azenir 12 pla.) A dikavigha tughu aruima, me kamaghin guizbangira digavir kuram gami.

43 Ezi an akar gavgavimin guizbangira me migia ghaze, ia bizir kamin gun gumazir igharazitam mikimam marki.

A kamaghin me migiava daghetam a daningasa me migei.

6

Iesusin nguibamin itir darasi an aghuagha akirim a gasara

(Matyu 13:53-58 ko Luk 4:16-30)

1 Egha Iesus kagh tegha uan nguibamin ghua-vanadima an suren gumaziba a ko zui.

2 Ezi, Sabatin dughiam otozima a God ko migeir dipenimin aven ghua, gumazamizibar sure gami. Gumazamizir aviriba an akaba bareghava digavir kuram gami.

Me digavir kuram gamigha azara, "Gumazir kam managh akar kaba ini? A managh nighnizir aghuiba ini? A uaghan managh mirakel-bagh amir gavgavim ini?"

3 E fo, kar pura dipenibar ingarir gumazim. A Marian otarim, a Jems ko Josep, Judas, Saimon, a men avebamra. An buaramiziba e ko iti." Kamaghin amizima me dibovir akabar a migiava navibar aven an atari.

4 Ezi Iesus kamaghin me migei, "Godin akam inigha izir gumazim, a nguibar igharazitabar zuima, me an ziam fe. Ezi an nguibamin an adarasi, me an ziam fer puvati."

5 Kamaghin amizima a nguibar kamın mirakelin aviribagh amizir puvati. A pura dafarim arimariar gumazir vabara me garighizima, men arimariaba gifa.

6 Egha me nighnizir gavgavim an itir puvatizima, kamaghin a digavir kuram gami.

**Jesus uan gavgavim
suren gumazibar
akazi, ezi me
deragha a gifozir pu**
(Sapta 6:7-8:21)

Jesus uan 12 plan aposelba ingangarim me ganighava me amada

(Matyu 10:5-15 ko Luk 9:1-6)

Egha Jesus nguibabagh aruava gumazamizibar sure gami.

7 Jesus men sure gamuava, egha 12 plan aposelbar diazima, me a bagha izezima, a me akuvagha, me migiava me amada. Gumazir pumuning uaning inigha zui, ezi gumazir pumuning uaning inigha zui. A kamaghin amuava uaghan duar kuraba batozir gavgavim me ganigha me amada.

8-9 A migirigiar kam me gamuava me amada, "Ia mangi, bizir taba uari bagh da inian marki. Ia bretin tam ko mitaritam inian marki. Ia

dagiatam suighan marki. Ia uan dagarir asuaba aghuva, ua siotin tam inian marki. Ia uan aghorir asadivibara suiragh mangi.

10 Ia kamaghin damigh, mangiva nguibatamin mangighti me dipenitam ia danighti, ia dipenir kamra iki, mangi dughiar ia nguibar kam ataghraghmam.

11 Ia kamaghin damu mangi nguibatamin mangightima, me ian aghuagh ia inigh uan dipenibar mangighan koghiva, me uaghan ia migeir akaba baraghan koghtima, ia kamaghin damu. Ia nguibar kam ategh mangisi uan dagarir mineziba apisigh, egh nguibar kam ategh mangi. Ia kamaghin damighti, me ganigh fogham, me arazir aghuim ia gamizir puvati."*

12 A kamaghin me mikemeghava me amadazima me nguibabar ghua Godin akam akura ghaze, Ia uan navibagh iragh.

13 Me kamaghin me migiava, egha uaghan gumazir aviribar duar kuraba batogha arimariar gumazir aviriba boremin men dapaniba ingiava me gamima, me ua dera.

*Herot Jon, Gumaziba Ruer
Gumazimin, frim atu*

(Matyu 14:1-12 ko Luk 3:19-20 ko 9:7-9)

6:6: Ais 59:16, Mt 9:35, Lu 13:22 6:7: Lu10:1 6:11: Ap 13:51 * 6:11: (6:11) Judabar arazim kara, ni me baraghan koghtima, me nin sagh, uan dagarir asuaba mineziba apizighiva ni ategh igharagh mangam. Ezi en arazim kamakin, ki ni mikimti ni na baraghan koghti, ki apem apirigh uan tuavim gighuvagh, egh suam, ki nin sagham. 6:13: Je 5:14

¹⁴ Ezi Iesus bizir aviribagh amizima an ziam otogha ekevezima, gumazir aviriba a gifo. Ezi danganir kamın atrivim, Herot, a baraki. Me marazi kamagh migei, “Jon Gumaziba Ruer Gumazim aremegha ua dikafi. Kamaghın a mirakelbar amuamin gavgavim iti.”

¹⁵ Ezi me marazi kamagh migei, “A Elaija.”

Ezi marazi kamagh migei, “Kar Godın akam inigha izir gumazir mam, a mati fomıra ikezir Godın akam inigha izir gumazibar mın ami.”

¹⁶ Me akar kabav geima, Herot da baregha a fo, a fomıra Jonın firim atu. Kamaghın amizima a kamaghın migei, “Ki fomıra mikemezima, me gumazir mam Jon, Gumazibar Ruer Gumazimın firim atuzima, a ua dikafi.”

¹⁷⁻²⁰ Herot kamaghın amigha a fo, a fomıra uan dozim Filip da an amuim Herodias a ini. Ezi Jon zurara kamaghın a migei, “Herot, na arazir kuram gamuava uan dozim da an amuim ini.” Jon kamagh migeima, Herodias a bagha guizbangira navim isia, egha a Jon misueghti an aremeghasa a bagha puvıra Herotın migei. Ezi Herot Herodias ifongezir moghın damuan aghuaghava, a uan gumazir mabav kemezima me Jonın suiragha a inigha kalabus gati. Herot fo, Jon Godın damazimın zuegha

derazir gumazimra. Kamaghın amizima Herot an atiatiava, a inigha deragha an gari. Herot uaghan Jon migeir akaba baragha nighnizir aviribagh amuava, ana akaba baraghasa ifonge.

²¹ Ezi Herodias datırighın Jon misueghti an aremeghasa tuavim bato. Herot an amebam a batezir dughiam otozi, a dughiar kam ginighnigha isar ekiam gami. Herodias Jonın misoghamın dughiam datırighın oto. Herot isar kam gamuava, uan ingan garir ekiabar gari gumazir ekiaba, ko uan midorozir gumazibar gari gumazir ekiaba, ko Galilin itir gumazir ekiaba, a men diazima me a ko damasa ize.

²² Me izegha isam apima Herodiasın guivim izava me apir danganimın ghugha men guamın ighiam gami. A ighiam gamima, Herot ko izegha apir gumaziba ighiamın ganigha guizbangira an ighiam gifongegha a bagha bar akonge.

Me bar akuegha, egha Herot kamaghın guivir igiam migei, “Ni bizir manam gifongegh nan azaragh. Eghti ki bizir kam ni danigam.”

²³ A kamaghın a mikemegha, akar dikirizir gavgavim kamaghın a migei, “Ki guizbangira ni migei, ni bizitam gifongegh, na mikim. Ni ki garir bizibagh ifongeghıva, na mikim. Ki

tongira da bighiva, taba ni danigham.”

24 Guivir igiar kam akar kam baregha, azenan izegha ghua kamaghin uan amebam migei, “Amebam, ki bizir tizim bagh azaragham?”

Ezi an amebam kamaghin a migei, “Jon, Gumaziba Ruer Gumazimin, dapanim.”

25 Ezi guivir kam akar kam baregha, zuamira uamategha aven ghugha kamaghin Herot migei, “Ni datirighira Jon, Gumaziba Ruer Gumazimin, dapanim itaritam datigh na daningh.”

26 Ezi Herot a bareghava navim bar osemi. A faragha akar dikirizir gavgavim migeima a ko apir gumaziba a baraki. Kamaghin amizima, an an azangsim pueghan kogham.

27 Egha Herot a baraghavira, akar gavgavim uan midorozir gumazim mikemegha anemadazima a ghuava kalabusin aven iraghugha Jonin firim atu.

28 A Jonin firim atugha an dapanim inigha itarir mam gatigha a inigha izava guivir kam ganingizima anenigha ghua uan amebam ganingi.

29 Ezi Jonin suren gumaziba an ovevem baregha izava an kuam inigha ghuava a mozim gati.

Iesus dagheba 5,000in gumazibagh anidi

(Matyu 14:13-21 ko Luk 9:10-17 ko Jon 6:1-13)

30 Ezi Iesusin aposelba ua izegha an boroghin uari akufa. Egha me aruava amizir biziba ko akar gumazibar sure gamizibar gun Iesus migei.

31 Dughiar kam gumazamizir aviriba me bagha iza zuima, me damamin dughiba puvati. Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia uarira na ko mangiva gumaziba puvatizir danganimin mangiva avughsam.”

32 A kamaghin me migiava egha me uarira bot inigha gumaziba itir puvatizir danganir mamn zui.

33 Me zuima, gumazamizir aviriba men ganigha me gifo. Ezi nguibabar itir gumazamiziba bar men faraghavira ivegha ghuava me zuir danganimin otifi.

34 Ezi me ghuava dadarimin ghuegha Iesus gumazamizir aviribar garima, me guizbangira bar aviraseme. A men garima, me sipsipbar min ami, me ghuaviba puvati, me pura asaghasazibar min arui. A kamaghin bar men apangkufi. Egha a bizir aviriba men sure gami.†

35 A migiavira itima, aminim pirizima an suren gumaziba a bagha izava kamaghin a migei, “Kar

6:26: Mt 14:9 6:30: Lu 10:9-10, 10:17

1 Kin 22:17, 2 Sto 18:16, Ese 34:5, Mt 9:36

gigofhsi, akirangin itir Akar Mingaribar gan.

6:31: Mk 3:20

6:34: Nam 27:17,

† 6:34: (6:34) Ni sipsipin mingarim

6:35: Mt 14:15, Mk 8:1-9, Lu 9:12

gumaziba itir puvatizir danganim, ezi aminim piri.

36 Ni gumazamiziba amadaghti, me mangi danganir kamın itir nguibaba ko roghira itir nguibar dozibar mangiva me damisi uari bagh daghebagh ives.”

37 Ezi a me ikaragha kamaghın miği, “Ia uari daghetaba me daning.”

Ezi me kamaghın a miği, “Dagiar e me bagh bretbody ivezamim, a 200 Kinan tu. E da inigh, mangi, me bagh bretbody ivezegh me daningasa, ni ifonge?”‡

38 Ezi Iesus men azara, “Ia manmaghira bretba iti? Ia mangi ganigh.” A mikemezi, me ghua ganigha kamaghın a miği, “E bretin 5 pla koma osirir pumuning kati.”

39 Ezi Iesus me mikemezi me gumazamizibav geima, me uari uari tuiragha grazim gapia.

40 Ezi me uari tuiragha apia, marazi 50, marazi 100in ghu.

41 Me apiaghav itima, ezi Iesus bretin 5 pla inigha, osirir pumuning inigha, pin overiamin garava God minabagha bretba abiaghariki. Egha uan suren gumazibav geima, me da isa, gumazamizibagh anidi. A uaghan osirimning sara biagharighizima, me da isa, me ganidi.

42 Ezi gumazamizir kaba bar amegha, naviba bar izifa.

43 Men naviba bar izivazima Iesusin suren gumaziba, dagher nar me ataghiziba, me da inigha akırar 12 pla gaghuizima, da bar izifa.

44 Dagheba amezir gumazibara, men avirim 5,000in tu.

Iesus dipam gisin tugha zui (Matyu 14:22-36 ko Jon 6:16-21)

45 Gumazamiziba dagheba amezima, ezi Iesus kamaghın uan suren gumazibar ariragha ghaze, Ia botin binighiva faragh Betsaidan vongin nguibamin mangi. Ki uabira ikiva gumazamiziba amadaghtima me ua uan nguibabar mangam.

46 A me amadazi, me ghuezima, ezi a God ko mikimasa mighsiamin ghuvanabo.

47 Dughiar kam aminim pirima, men bot dipamin tongin itima, Iesus uabira dadarimin iti.

48 A ikiava uan suren gumazibar garima, aminir gavgavim izava men bot givai. Me pul gamua ingangarir dafam gamuava aminim ko uari adosi. Egha aminim tiasava amima, Iesus dipam gisin tugha me bagha zui. A mangi me gitagh mangasa.

49-50 Ezi me an garima, a dipam gisin tugha zuima, me

6:37: Nam 11:13, 11:22, 2 Kin 4:43, Mt 14:16, Lu 9:13, Jo 6:7 ‡ 6:37: (6:37) Grighin akam kamaghın miğia ghaze, gumazim bretba kamaghın ivesiva, an 8 plan iakinibar ingarigham. 6:41: Mk 7:34 6:46: Mk 1:35, Lu 5:16, 6:12, 9:28

kamaghin nighnisi, “Kar ti asetam.”

Me nighnizir kam gamuava, bar an ganigha puv atiatiava arai. Me araima, a zuamira kamaghin me migei, “Ia gavgafigh, kar kirara. Ia atiatingan marki!”

⁵¹⁻⁵² A kamaghin me miyiava, me gatin botin aven ghuzima, aminim pura dutugha ghu. Ezi me bizir kam, Iesus 5,000in gumaziba bretba me ganingizi, me damezi, me ganigha, kamaghin me tong bar fozir puvati. Men nighniziba otefe. Egha bizir kabagh nighnighava guizbangira digavir kuram gami. §

⁵³ Egha Iesus uan suren gumaziba ko dipamin vongin ghugha, ghua Genesaretin nguibamin otivigha, bot ike.

⁵⁴ Me bot ikegha dadarimin anadima, gumazamiziba Iesusin garavira a gifo.

⁵⁵ Me a gifogha, egha gumazamiziba Iesus itir danganim baregha, ivegha danganir kam garuava uan arimariar gumaziba inigha me akuriabagh arigha me inigha Iesus bagha izi.

⁵⁶ Iesus nguibar ekiaba ko nguibar doziba ko ruarir nguibaba dar zui. A zuir nguibar kaba me arazir kamram ami, me arimariar gumaziba inigha izava

nguibamin tongin da arigha, egha me a gakaghora ghaze, a men asughtima, arimariaba itiba an korotiar avizibar suigham. Ezi gumazamizir an korotiamin suiziba, men arimariaba gefi.

7

Godin araziba Judan ovavibar arazibagh afira.
(*Matyu 15:1-9*)

¹ Ezi Farisin gumazir maba ko Judan arazibagh fozir gumazir maba, me Jerusalem in ikegha, izaghrava, Iesus bagha izava anekufa.

² Me iza ikia garima, Iesusin suren gumazir maba men ovavibar arazibar gin ghuava dafariba ruegha dagheba apir puvati. Me pura dagheba api.

³ Farisin kaba koma Judan gumazamiziba bar, me uan ovavibar arazibar suighavira ikiava, me dafariba ruava api. Me pura daghebar aman kogham.

⁴ Me uaghan maketin inigha izir dagheba, me dar aman kogham. Me faragh da ruegh egh dar amam. Me uaghan uan ovavibar arazir avirir maba sara suiraghavira iti. Me pura dagheba isamigh dameghan kogham. Me faragh uan mineba ko itariba ko apir

§ 6:51-52: (6:52) Dughiar kamin Iesus bret gumazamizibagh anigava, uan gavvim men akakasi, me kamaghin ganigh suam, a bizir bar avirir igharagha garibar amuamin gavgavim iti. Ezima an suren gumaziba bizir kabar garava a dagh fozir puvati. Kamaghin me Iesusin garima a dipam gisin aruava aminim gamizima an amirazima me ganighava digavir kuram gami. 6:56: Mt 9:20, 14:36, Ap 19:12 7:2: Lu 11:38 7:3: Mk 7:5, 7:8, Jo 2:6, Ga 1:14 7:4: Mt 23:25

dakoziba, rueghiva egh me dagheba isamam.

⁵ Kamaghin, Farisiba ko Judan arazibagh fozir gumaziba, me Iesusin azara, "Manmaghin amizi nin suren gumaziba en ovavibar arazibar gin mangi dafariba ruan aghuagha, pura dagheba api?"

⁶ Ezi Iesus me ikaragha kamaghin migei, "Ia uarira uarigh ifarir gumazibara. Godin akam inigha izir gumazim Aisaia, a guizbangira ia amir arazibar gun miagiava kamaghin osiri,

'Gumazamizir kaba, me uan akatoribar nan ziam fe,
egha men naviba ko nighniziba bar saghon iti.

⁷ Me gumazibar akabar uari sure gamua uari gifara egha ghaze, kar Godin akam.

Kamaghin amizi, me nan ziam guizbangira a fer puvati.'

⁸ Ia kamaghin amua, Godin akaba, ia da ategha, uan ovavibar araziba, dar suiragha gavgafi."

⁹ A miagia ghua kamaghin me migei, "Ia ghaze, ia arazir aghuim gamua Godin akaba ategha uan arazibar gin zui. Ian arazir kaba bar ikufi.

¹⁰ Moses fomira kamaghin mikeme, 'Ia uan afeziaba ko amebabar akaba baregh men apengan ikiva, egh

gumazitam akar kuratam uan afeziam ko amebam mikemeghti, ia gumazir kam misueghti, an aremegh.'

¹¹ Ezi ia kamaghin migei, 'Gumazitam uan amebam ko afeziamin akurvaghsi dagiaba atigha, egha ua gin aningin akuraghan aghuagha, kamaghin aning migei, "Guan akuraghasa atizir dagiaba, gua marki. Ki da isi God daningam."'

¹² Ia kamaghin migeima, gumazir kam bizitam uan amebam ko afeziamin akuravazir puvati.

¹³ Ia kamaghin amuava, uan ovaviba da inizir arazibar gin ghuava, da gumazir igharazibagh anidi. Ian arazir kabar, ia Godin araziba ategha, uan ovavibar araziba faragha darisi. Egha Godin akam gami a mati pura bizim. Ia amir bizir avirir maba uaghan iti."

*Godin damazimin mizezir biziba, Iesus dav gei
(Matyu 15:10-20)*

¹⁴ Egha Iesus ua uabin boroghin itir gumazamizibar diazima, me a bagha izima, a kamaghin me migei, "Ia bar na baraghiva egh nan akar kaba, deraghvira dagh fogh.

¹⁵⁻¹⁶ Bizitam azenan ikegha gumazimin navimin aven magiri an navir averiam damighti, a Godin damazimin mizeghan kogham. puvati, gumazimin navimin aven ikegha azenan

izezir biziba, an navir averiam damightima, a Godin damazimin mizegham.” *

17 Iesus akar kaba gumazamizir aviribav kemegha, me ategha ghua dipenimin aven ghuzima, an suren gumaziba akar isin zuimin mingarim bagha an azara.

18-19 Ezi Iesus kamaghin me migei, “Eee! Ia ongani? Ia uaghan akar kam deravira a gifozir puvati? Ia bizir kam gifo? Daghetam guizbangira gumazimin navir averiamin magirigh ikeghan kogham. Da an navimin aven magirigh, egh an muriamin magirightima a gin dar aviam. Kamaghin gumazim apir bizitam azenan ikegh an akam ko muriamin magirigh, an muriam damightima a Godin damazimin mizeghan kogham.” (Iesusin akar gavgavim kamaghin migia ghaze, dagheba bar Godin damazimin bar zue. Ezi e dar amam.)

20 A migia ghua kamaghin me migei, “Gumazimin navimin aven ikegha azenan izezir biziba, an arazir kuraba, a gamima, an navim Godin damazimin mize.

21 Gumazimin navimin aven ikegha azenan izezir arazibar kara, nighnizir kuraba, gumazamiziba tintinba uari koma akui, biziba okei, gumazibav misozi da ariaghiri,

22 poroghamiba uari bakei, mighivira bizibagh ifonge, gumazir igharazibagh asighasighasa nighnisi, ifavariba, aghumsiziba puvatizir arazir kuraba, bizim bagha navim ikufi, gumazir igharazimin ziam gasighasisi, uabira uabi fe, arazir onganiba,

23 arazir kurar kaba bar navimin aven ikegha azenan iza, gumazim gamima a Godin damazimin mize.”

Fonisian amizim nighnizir gavgavim Iesusin iti (Matyu 15:21-28)

24 Egha Iesus Genesaret ategha Tairin nguibar ekiamin danganimin ghu. A gumazamiziba a gifoghan an aghuagha, egha mogomebar ghua dipenir mam in aven ghugha egha modozir puvati. Me bar fo, a dipenimin aven iti.

25 A dipenir kamin itima, guivir duar kuram apazazimin amebam, a Iesus izezir darorim baregha, zuamira a bagha izava an dagarimning iri.

26 Amizir kam, an amebam Fonisian Distrighin a bate. Sirian danganir ekiamin aven itir distrigh. Ezi a Grighin akamin migei. A duar kurar an guivim gapazazim batoghasa Iesus migiava a gakaghori.

27 Ezi Iesus kamaghin a migei, “E faragh boribar

* 7:15-16: (7:15-16) Bizir apiba azenan ikegha ghuaghira gumazimin muriar averiam gamima a Godin damazimin mizezir puvati. Ezi bizir kurar navimin aven ikegha azenan iziba a gamima an navir averiam mize. 7:20: Mt 15:8, Mk 7:23

dagheba me daningti, me damam. Arazir kuram, ki boribar dagheba inigh afiabav kınam.”

28 Ezi amizim kamaghın İesus migei, “Gumazir Ekiam, ki fo, afiaba uaghan boribar dakozimın apengan irezir dagher muzuemziariba api.”

29 Ezi İesus kamaghın a migei, “Nın migirigiam dera. Kamaghın ni uamateghıva uan dipenimın mangi. Duar kurar kam nın guivim ategha azenan ize.”

30 Ezi a uamategha uan dipenimın ghuava garima, an guivim uan dakozim girıghav iti. Ezi an an ganıgha fo, duar kurar kam an ategha azenan ghu.

İesus gumazir kuarir onganir mamın akurazi a dera.

31 Ezi İesus dikavıgha Tairın danganım ategha, ghua Saidonın danganimın otogha ghua, Dikapolisin Distrıghın otogha ghua, Galilın dipamın dadarım giraghu.

32 A ghuzıma, gumazir maba gumazir kuarir onganir mam inıgha İesus bagha izi. A uaghan mızem osemegha deravıra migeir puvati. Me izegha dafarım a darıghasa İesus gakaghori.

33 Ezi İesus gumazir kam inıgha gumazir avırıba ategha aning uaningra miriamın ghugha, egha a uan akakazir dafarımning gumazimın kuarımning

gatıgha aning asıgha, egha iparıgha, an mızemın suıra.

34 Egha İesus pin overiamın garava, gumazir kam bagha navım bıgha arava kamaghın migei, “Efata!” (Akar kamın mıngarım kamaghın ghu, “Kuıghrıgh!”)

35 İesus kamaghın migıavıra itıma, an kuarımning kuiaghırı. Ezi an mızem mıghıvghiki. Ezi a deravıra bizıbav gei.

36 Ezi İesus akar gavavımın bizir kamın gun mikıman men anogoroke. A men anogoroghezıma me ua puvırama bizir kamın gun migıavıra iti.

37 Me akar kam mıgeıma, gumazamızir kaba a baregha guızbangıra dıgavir kuram gamıgha kamaghın mıgei, “Gumazir kam an amir bizıba da bar dera. A kuarir onganıbagh amıma, me uam orası. Egha, mızer osımtızbıbagh amıma, me ua deravıra bizıbav gei.”

8

İesus 4,000ın gumazıba dagheba me ganıdı

(Matyu 15:32-39; 16:1-4)

1 Dughıar kam gumazamızir avırır ıgharazıba uarı akufa. Me damamın dagheba puvati. Ezi kamaghın İesus uan suren gumazıbar diazi me a bagha izıma a kamaghın me mıgei,

2 “Gumazamizir kaba, me na ko aruer pumuning ko mikezimin ikia, egha dagheba puvatigha mitiriam men azi, kamaghin ki men apangkufi.

3 Me marazi saghon kegha ize. Kamaghin ki me amadaghti, me mitiriaba sara, uan nguibabar mangiva damaziba men isirtima me iram.”

4 Ezi an suren gumaziba an akam ikara, “E managh gumaziba itir puvatizir danganir kamın tina bretin aviriba inigh me daningam?”

5 Me kamaghin migeima Iesus kamaghin men azara, “Ia manmagh bretba iti?” Me a ikaragha kamaghin migei, “7 pla.”

6 Ezi Iesus nguazimin dapiasa gumazamizibav kemezi me apia. Ezi a 7 pla bretba inigha God minabagha egha da biagharigha, gumazamizibar aningasa uan suren gumazibagh aningizima me me ganidi.

7 Ezi me uaghan osirir muziarir maba iti. Ezi a uaghan da bagha God minabagha da me daningasa uan suren gumazibav gei.

8 Gumazamizir aviriba me amegha bar izifa. Ezi gin suren gumaziba dagher nar me taghiziba, me da inigha 7 pla akirabagh aghuizima, da izifa.

9 Dughiar kamın itir gumazamizibar dibobonim 4,000in boroghin ghu. Me

amezima, a me amadazi, me uan nguibabar ghue.

10 Me zuima, a uan suren gumaziba koma botin binigha, Daramanutan danganimin ghue.

11 Ezi Farisiba izegha ifavarir azangsizibar Iesus gami. Eghti, God gavgavim a danighti, a mirakelin arazitam damighti, me ganigh fogh suam, God guizbangira anemada.

12 Ezi a men azangsizir ifavaribar amiragha ghuariba suegha, egha me migei, “Ia datirighin itir gumazamizir kaba tizim bagha mirakelin arazim bagha nan azangsisi? Ki guizbangira ia migei, God mirakelin arazitam ian akaghan kogham.”

13 Egha a me ategha uamategha botin biragha, egha dipamin vongin ghu.

Farisiba ko Herotin yisin akar isin zuim (Matyu 16:5-12)

14 Egha me ghuava Iesusin suren gumaziba bretba bakinighinigha ize. Me bretin vamira inizima a me ko botin iti.

15 Ezi Iesus akar gavgavimin kamaghin me migei, “Ia deragh uari bagh gan! Ia deravira Farisibar yis ko Herotin yis bagh deravira gan.” *

16 Iesus me mikemezima, me kamaghin uarira uariv gei, “E bret tam inigha izezir

8:11: Mt 12:38, Lu 11:16, Jo 6:30

8:12: Mt 12:39, Lu 11:29

8:15: Lu 12:1

* 8:15: (8:15) Ni yisin mingarim gifoghsi, akirangin itir Akar Mingaribar gan.

puvatizi, kamaghin amizima an e migei.”

17 Me uarira uariv geima, Iesus men migirigiabagh fogha kamaghin men azara, “Ia tizim bagha ghaze, e bret tam inigha izezir puvati? Eee, ia ki amir bizibar garava, fozir puvati. Ia tighar deraghvira dagh fofogham? Ian nighniziba bar otefe.

18 Ia damaziba ikia, garir puvati? Ia kuariba ikia, orazir puvati? Ia bizir kabagh nighnizir puvati?

19 Ia, ki breti 5 pla biagharigha ia ganingizima, ia 5,000in gumazibagh aningizima, me da apa izivagha, ataghizir naba ia da akiraba manmaghin aghui?” Me kamaghin a ikara, “E 12 pla akirabagh aghui.”

20 Ezi a ua kamaghin me migei, “Ezi ki breti 7 pla biagharigha ia ganingizima, ia 4,000in gumazimizibagh aningizima, me da apa izivazi ia dar naba akiraba manmaghin aghui?”

Me kamaghin a ikara, “E 7 pla akirabagh aghui.”

21 Me kamaghin a migeima, a kamaghin me migei, “Eee, ia tighar bizibagh fofogham.”

Iesus uan suren gumazibar sure gami

(Sapta 8:22-10:52)

Iesus Betsaidan gumazir damazir kurar mamın akurazi, an damazimning ua dera

22 Egha me Betsaidan ghuezima, gumazir maba gumazir damazir kurar mam inigha, Iesus bagha izi. Me izegha dafarim a darighasava Iesus gakaghori.

23 Ezi Iesus gumazir damazir kuramin agharimin suiragha, a inigha nguibam ategha azenan ghu. Aning azenan ghugha, egha Iesus gumazimin damazimning giparigha uan dafarimning a gisin atigha kamaghin an azara, “Ni bizitamın gari?”

24 Ezi gumazir kam kogha garava kamaghin migei, “Are, ki garima, gumaziba temebar min garav arui.”

25 Ezi Iesus ua uan dafarimning an damazimningin suirazima, gumazimin damazimning kuiaghrizima, a ua deragha bizibar gari.

26 Ezi Iesus anemaga kamaghin migei, “Ni ua nguibar kamın aven mangan marki. Ni uan dipenimin mangi.”

Pita Iesusin gun migei

(Matyu 16:13-20 ko Luk 9:18-21)

27 Egha Iesus uan suren gumaziba ko dikavigha Sisaria Filipain nguibar ekiamın boroghın itir nguibar dozibar zui. Me ghuava a tuavimin men azara, “Gumazimiziba tina na garisi?”

28 Me a ikaragha kamaghin migei, “Marazi ghaze, ni Jon, Gumaziba Ruer Gumazim. Ezi marazi ghaze, ni Godin akam inigha izir gumazim Elaija. Ezi marazi ghaze, ni

fomira ikezir Godin akam inigha izir gumazir mam.”

²⁹ Ezi Iesus kamaghin men azara, “Ezi ia? Ia tina na garisi?”

Ezi Pita kamaghin a ikara, “Ni Krai, God Ua e Iniasa Misevezir Gumazim.”

³⁰ Ezi Iesus akar gav-gavimin kamaghin me migei, “Ia nan gun gumazitam mikiman marki suam, ki tina.”

Iesus uan ovevem ko ua dikavamin migirigiam gami

(Matyu 16:21-28 ko Luk 9:22-27)

³¹ Egha Iesus men sure gamuava kamaghin migei, “Gumazibar Otarim bar mizazir ekiaba koma osimtiziba iniam. Eghtima gumazir aruaba, koma ofa gamir gumazir ekiaba, koma Judan arazibagh fozir gumaziba, me an aghuaghiva a misueghtima an aremegham. Egh dughiar pumuning ko mikezim givaghti a ua dikavigham.”

³² Iesus kamaghin uan ovevem aghurigha me migeima, ezi Pita a inigha miriamin ghugha, an atarava kamaghin a migei, “Ni kamaghin mikiman marki.”

³³ A kamaghin migeima, Iesus ragha uan suren gumazibar garava, Pitan atarava kamaghin a migei, “Satan, ni na gitagh mangi! Ni nguazimin bizibagh nighnigha egha Godin bizibagh nighnizir puvati.”

³⁴ Egha Iesus gumazamiziba ko uan suren gumazibar, diazima, me a bagha izima, a kamaghin me migei, “Gumazitam nan gin izisi, a ifongezir biziba gin amadagh uan temer ighuvim gisaghpuh nan gin izi.

³⁵ Gumazir manam uan ikirimirim suiraghsi nighnighti, an ikirimirim givagham. Eghti gumazir manam akar aghuim ko na bagh uan ikirimirim ateghiva, a uan ikirimirim iniam.

³⁶ Gumazitam nguazimin itir biziba bar da iniva, egh a gin oveghti, bizir kaba manmaghin an akuragham? Bar puvati.

³⁷ A ivezir manam uan duam bagh anereningam? Bar puvati.

³⁸ Ezi datirighin itir gumazamiziba me God akirim ragha a gasaragha arazir kurabagh ami. Men tina nan ziam ko nan akar aghuimin gun mikiman aghumsighti gin Gumazibar Otarim uan afeziamin boroghin ikeghiva Godin damazimin zuezir enselba koma Godin angazangarim sara izighiriva, uaghan men aghumsigham.”

9

¹ Iesus migia ghua kamaghin migei, “Ki guizbangira ia migei, ia kagh tuivighav itir darasi, ian tarazi oveghan kogham. Ia ikivira iki

gantima, God Bizibagh Ativamin Dughiam gavgavim sara izighram.”

Iesusin mikarzim igharagha oto

(Matyu 17:1-13 ko Luk 9:28-36)

2 Ezi dughiar 6 pla giavazima, Iesus Pita koma Jems ko Jon me inigha mighsiar ekiamin ghuavan-abogha, me uarira kagh iti. A kagh an mikarzim men damazimin igharaghav oto.

3 An korotiabar angazangarir gavgavir kam guizbangira ghurghuri. Ghurghurir kam nguazimin gumazitam ruezir bizir ghurghuritam an min garir puvati.

4 Ezi me garima Elaija ko Moses otogha Iesus ko me uariv gei.*

5-6 Me uariv giavira itima, Pita, Jems ko Jon me bar atiatigha, Pita mikimamin migirigibagh asagha pura kamaghin Iesus migei, “Tisa, bar deragha e kagh iti! E averpenir pumuning ko mikezimin ingaram. Ni bagh tam, Moses bagh tam, egh Elaija bagh tam.”

7 Ezi ghuariam otogha me avarazima ezi tiarir mam ghuariam in tongin otogha kamaghin migei, “Kar nan Otarir ki bar ifongezim. Ia anariram oragh!”

8 Egha zuamira me gara ua gumazitam in garir puvati. Iesus uabira me ko iti.

9 Egha me uamategha mighsiamin izaghrava Iesus bizir otuzir me ganizimin gun gumazitam mikiman bar men anogoroke. Kamaghira iki mangi Gumazibar Otarim aremegh ua dikavigham.

10 Me ganizir bizir kam merara itima, ezi me aremegh ua dikavighamin migirigiar mingarim bagha uarira uariv gei.

11 Egha me an azara, “Man-magh sua Judan arazibagh fozir gumaziba ghaze, Elaija faragh izeghti, God Ua e Iniasa Misevezir Gumazim gin izam?”

12 Ezi Iesus men azangisizim ikara, “Guizbangira Elaija faragh izeghiva bizibar akiram. Ezi tizim bagha fomira Godin Akinafarimin osizirim kamaghin iti, ‘Gumazibar Otarim osimtizar aviribar aven mangiti me akirim a gasaragham?’

13 Ezi ki ia migei, Elaija izegha gifa. Ezi gumazimiziba akinafarimin osizirim an gun mikemezimin mirara, me uan arazir me ifongezibar a gami.” †

Iesus otarir duar kuram apazazim gamizima a ua dera
(Matyu 17:14-23 ko Luk 9:37-45)

9:3: Dan 7:9 * 9:4: (9:4) Moses ko Elaija bar fomiram ovengezima, Iesus boghimra nguazir kam in ize. 9:7: Lo 18:15, Mt 3:17, Mk 1:11, Lu 3:22, Ap 3:22 9:9: Mt 12:16, Mk 8:30 9:11: Mal 4:5, Mt 11:14 9:12: Sng 22:1-18, Ais 53:3, Dan 9:26, Mal 4:5, Lu 23:11, Fl 2:7 9:13: Mt 11:14, 17:12, Lu 1:17 † 9:13: (9:13) Dughiar kam in Iesus Elaija izamin bizim migei, egha guizbangira Jon, Gumazibar ruer gumazim migei. Ni foghsi, Matyu 17:12 in gan. Jon izava Iesus izasava a bagha tuavibar akira faragha ize.

14 Egha me iza suren gumazir maba bativigha garima gumazamizir avirim me akuvazi Judan arazibagh fozir gumaziba me ko uariv gia uari adosi.

15 Me uari adozima gumazamiziba Iesusin garavira digavir kuram gamigha dughiam a daningasa ivegha zui.

16 Egha a kamaghin men azara, "Ia tizim bagha me ko ia uari adosi?"

17 Ezi gumazir mam gumazamizir avirimin torimin ikiava kamaghin migei, "Tisa, ki uan otarim inigha ni bagha ize, duar kuram a gapazazima, a migeir puvati.

18 Egha an a gamir dughiamin, an anekurima a daghira, pupuviba an akam misevima an atariba uariv tivima a mikirvasi. Ki duar kuram batoghasa nin suren gumazibar azarazi me a batoghezir puvati."

19 Ezi Iesus kamaghin migei, "Oio! Ki bar amira, datirighin itir gumazamiziba nighnizir gavgaviba puvati. Ki fomira ia ko itima, ia dazoghin bizitam gifogham? Ki dughiabar zurara ian osimtiziba ateram? Otarim inigh na bagh izi."

20 Ezi me otarim Iesus bagha a inigha ize. Ezima duar kuram Iesusin apigha, maghira otarim gamima a nisi. A nguazim girigha poghpogha pupuviba an akam misefi.

21 Ezi Iesus otarimin afeziamin azara, "A man dughiamin duar kuram a gapasa?" Ezi afeziam kamaghin migei, "An aghirimra itima an a gapasa.

22 An a damighti an aremeghasa dughiar aviribar anekurima an aviba ko dipabar ghuaghiri. Ni bizir kabar amuva, en apangkuvigh en akurvagh."

23 Ezi Iesus kamaghin migei, "Ni uabi! Ni nighnizir gavgavim ikiti biziba bar deragham."

24 Ezi otarimin afeziam zuamira kamaghin diagha migei, "Ki nighnizir gavgavim ikiava, an otefe. Ezi ni nan akuragh!"

25 Egha Iesus garima gumazamiziba ivemara men boroghin zuima a duar kuram batogha kamaghin a migei, "Ni duar kurar gumazibagh ami me orazi puvatizim ko migeir puvatizim, ki ni migei, azenan izi egh uam aven mangan marki!"

26 Ezi duar kam aregha pamtemin a gunabagha azenan ize. Ezi otarim gumazir kuamin min gari, ezi me bar kamaghin migei, "An areme."

27 Ezi Iesus an agharimin suiragha a ghufezi a dikavigha tu.

28 Egha Iesus dipenimin aven ghuzima an suren gumaziba mogomemin kamaghin an azara, "Manmagh

amizi, e duar kurar kam batoghava avenge?"

²⁹ Ezi a kamaghin me ikara, "Duar kurar kamaghin amiba God ko migeir arazimin gavgavimin azenan izi."

³⁰⁻³¹ Egha me danganir kam ategha Galilin Distrighin otogha zui. Me ghuava Iesus uan suren gumazibar sure gami. Bizir kam in Iesus me iti naghin gumazitam foghan an aghua. Me ghua, a kamaghin me migei, "Me Gumazibar Otarim isiva gumazibar dafarim darigham. Eghti me a misueghti an ovegham. Eghti dughiar pumuning ko mizezim givaghti a ua dikavigham."

³² Ezi me migirigiar a mikemezim a gifozir puvatigha, egha a bagha an azangsihan atiatingi.

Tinarama Ekiam

(*Matyu 18:1-5 ko Luk 9:46-48*)

³³ Egha me Kaperneamin izegha dipenimin aven ikia Iesus men azara, "Ia tuavimin tizim migia uari batosi?"

³⁴ Me tuavimin tinara ekiam, a migirigiam gamua uari batoke. Kamaghin me nimira iti.

³⁵ Egha Iesus aperaghav ikiava suren gumazir 12 plan diagha kamaghin migei, "Tina faragh ikisi, a bar gin kegh egh gumaziba bar men ingarir gumazimin otogh."

³⁶ Egha a borir dozim inigha me uan tongin anefazi a tughav iti. Egha a uan agharimning a muigha kamaghin me migei,

³⁷ "Gumazitam na ginighnigh egh borir dozir kamagh garitam inigh an akuragham, kamaghin a na inigha nan akurvasi. Egha ni tina nan akurvasi, ni na gamir puvati. Ni uaghan gumazir na amadazim gami."

Tina en apanim gami puvati a enanav
(*Luk 9:49-50*)

³⁸ Egha Jon kamaghin a migei, "Tisa, e garima gumazir mam duar kurabar nin ziamin da batosi. E fo, a en mav puvati, ezima e an anogorosi."

³⁹ Ezi Iesus kamaghin migei, "An anogoroghan marki. Gumazitam nan ziamin mirakel damigh, egh dughiar igharazim akar kuraba na damighan kogham.

⁴⁰ Tina en apanim gami puvati a enanav.

⁴¹ Ki guizbangira ia migei, ia Gumazir God Uam E Iniasa Misevezimin adarasi. Kamaghin tina nan ziamin dipatam ia daningiva a guizbangira uan ivezim iniam."

Arazir kuraba nighnizir gavgavim gasighasisi
(*Matyu 18:6-9 ko Luk 17:1-2*)

⁴² Iesus migia ghua kamaghin migei, "Eghiva tina

nighnizir gavgavim nan itir borir katam damighti an arazir kuratam damighti, a helin mangiva, a bar ivezir kuram inigham. Kamaghin dera, me dagiar ekiam an firim dafaghiva ongarim mikinighti an aremegham.

43-44 Egh nin agharim ni damighti na arazir kuratam damighiva, anetugh. Kamaghin dera, ni agharir vamira ikiva zurara itir ikirimirir aghuarimin aven mangam. Ni agharir pumuning virara ikiva helin mangam, nguibar avim mungemari puvatizim.

45-46 Egh nin suem ni damighti na arazir kuratam damighiva, anetugh. Kamaghin dera, ni suer vamira ikiva zurara itir ikirimirir aghuarimin aven mangam. Ni suer pumuning virara ikiti me ni isiva helin ni akunigham.

47 Egh nin damatuzim ni damuti na arazir kuratam damighiva anesigh. Kamaghin dera, ni damazir vamira ikiva God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangam. Ni damazimning virara ikiti, God ni isiva helin ni akunigham.

48 Danganir kam

'Apizir nguzir men mikarziba
apiba givaghan
kogham.

Ezi men mikarziba
isir avim uaghan

mungueghan kogham.'

49 "Gumaziba ofa God daningasa, me amangsizim ofa gamir daghebagh arigha avimin da tuava da isa, egha God ganidi. Amangsizim koma avim ofa gamir daghebagh amima da Godin damazimin zue. Kamaghira osimtiziba gumazamiziba bativam. Egh me damuti, me Godin damazimin zuegham.
‡

50 Amangsizim a dera, egh a uan singtuzim ateghti, ni manmaghin a damighti a ua singigham? Ia amangsizim inigh uari datigh, egh ia uari ko navir amirizimin iki."

10

*Poroghamiba uari
ataghraasi*

*(Matyu 19:1-12 ko Luk
16:18)*

1 Egha Iesus nguibar kam ategha ghua, Judian Distrighin ghua Jordanin dipamin vongin oto. An otozima, gumazamizir aviriba ua izava, anekuvazima, a zurara ami moghin men sure gami.

2 A men sure gamima, Farisin maba izava a gifarava kamaghin an azara, "Ni e mikim, en arazim manmaghin migei? Gumazim uan amuim ateghamin arazir kam deras, ti puvati?"

9:43-44: Mt 5:30 9:47: Mt 5:29 9:48: Ais 66:24 9:49: Ese 43:24 ‡ 9:49: (9:49-50) Ves 49 ko 50in migirigiar aviriba aningin aven iti. Ezima Grighin akam deragha dar akar mingarim abighizir puvati. Ezi migirigiar kam fofozir gumaziba uaghan nighnizir vamiram an itir puvati. 9:50: Mt 5:13, Lu 14:34-35, Ro 12:18, Ef 4:29, Kl 4:6, Hi 12:14

3 A men azangsizim ikaragha kamaghin men azara, “Moses arazir manam damuasa ia mikeme?”

4 Ezi me kamaghin migei, “Moses, gumazitam amuim ateghsi poroghamning uaning ataghraghamin akinafarir avizim osirigh amizim amadaghasa, an e mikeme.”

5 Ezi Iesus kamaghin me ikara, “Ian naviba gavgafi, kamaghin amizima Moses ia bagha arazir kam osiri.

6 Bar fomira God nguazir kam ko biziba bar dagh amuavira gumaziba ko amizibagh ami.

7 Kamaghin amizima, gumazim uan afeziam ko amebam ateghiva, a uan amuim ko aning uaningin porogham.

8 Egh aning nivafizir vamiram otogham. Aning ua gumazir pumuning puvati. Aning nivafizir vamira ikiam

9 Kamaghin amizima God bizir pumuning isafuraghtima, gumazitam aning abighan kogham.”

10 Egha me uamategha dipenimin aven ghua, Iesusin suren gumaziba bizir kam bagha an azara.

11 A me ikaragha kamaghin migei, “Gumazitam uan amuim ategh amizir igharazimin ikiva, gumazir kam uan amuim gasighasigha poroghamiba uari bakia uari isava akuir arazim gami.

12 Ezi amizitam uan pam ategh gumazir igharazimin ikiva, amizir kam poroghamiba uari bakia uari isava akuir arazim gami.”

*Iesus boriba ko
(Matyu 19:13-15 ko Luk 18:15-17)*

13 Ezi gumazamiziba borir doziba inigha Iesus bagha izi. Eghti a uan dafarimning me gisin darighasa me izima, an suren gumaziba men atarava men anogorosi.

14 Me men atarima, Iesus men ganigha navim an ikuvizima, a kamaghin me migei, “Ni tina God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikisi, borir dozir kabar min iki. Kamaghin amizima borir doziba ateghtima, me na bagh izi. Men anogoroghan marki.

15 Ki guizbangira ia migei, gumazitam borir dozir kabar min God Bizibagh Ativamin Dughiam inighan koghiva, egh an aven mangan bar iburagham.”

16 A kamaghin me mikemegha, boriba vaghvagha me isa me musi. Egha dafarim vaghvagha me gisin arighava, God arazir aghuim me damuasa Godin migei.

*Bizir aviriba itir gumazim
(Matyu 19:16-30 ko Luk 18:18-30)*

17 Egha Iesus dikavigha zuima, gumazir mam ivegha izava, uan tevimning apirighava Iesusin guamin

kamaghin a migei, "Tisan Aghuim, ki manmaghin damigh zurara itir ikirimirir aghuarim iniam?"

18 Ezi Iesus a ikaragha kamaghin a migei, "Ni manmagh sua gumazir aghuim na garisi? Gumazir aghuitam itir puvati. God uabira gumazir aghuarim.

19 Ni God Moses ganingizir arazim gifo, 'Ni gumazim misueghti an aremeghan marki, ni poroghamiba uari bakeir arazim damuam marki, ni gumazir igharazimin biziba okiman marki, ni bizibagh ifaran marki, ni ua bagh biziba inisi gumazibagh ifaran marki, ni uan afeziam ko amebamin apengan iki aningin akaba baragh.' "

20 Ezi an a ikaragha kamagh migei, "Tisa, ki fomiram aghirimra ikiava arazir kabagh amua iza datirighin ikia kati."

21 Ezi Iesus gumazir kam in garava, a gifongegha kamaghin a migei, "Ni bizir vamira ni tighar a damuam. Bizir ni itiba bar da amadaghiva dagiaba inigh, egh gumazir biziba puvatizibar aningigh. Egh ni Godin Nguibamin bizir aghuariba iniam. Egh, nan gin izi."

22 Ezi gumazir kam akar kam baregha, an guam misingi. A fo, a guizbangira

bizir aviriba itir gumazim. A kamaghin, an navim bar osemi a ghu.

23 Ezi Iesusin damaziba uan suren gumazibagh aruava, kamaghin me migei, "Gumazir biziba avirasemeziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin mangisi bar iburagham!"

24 An suren gumaziba an akar kaba baregha, digavir kuram gamizima, Iesus ua kamaghin me migei, "Boriba, gumazim God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangisi, a guizbangira bar iburagham.

25 Kamelin tam iniba isair dikonir torimin aven mangisi ingangarir dafam damigh aven mangam. Eghti gumazir biziba avirasemeziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangisi guizbangira bar iburagham!"*

26 A me migeima, me guizbangira digavir kuram gamuava nighnizir aviribagh amuava uarira uariv gei, "Kamaghin damightima, tinara zurara itir ikirimirir aghuir kam iniam?"

27 Ezi Iesus men garava kamaghin me migei, "Bizir kaba gumazimin bar osemegham. Bizir kaba Godin osememizir puvati. A biziba bar dagh ami."

28 Ezi Pita kamaghin a migei, "Ni ge, e uan biziba bar da ategha, nin gin ize."

10:19: Kis 20:12-16, Lo 5:16-20, 24:14, Je 5:4 10:21: Mt 6:19-20, 10:38, Mk 8:34, Lu 12:33 10:23: Mt 19:23, Mk 4:19, Lu 18:24, 1 Ti 6:17 * 10:25: (10:25) Ni kamelin mingarim gifoghsi, akirangin itir Akar Mingaribar gan. 10:27: Jer 32:17, Lu 1:37

29 Ezi Iesus kamaghin me migei, "Ki guizbangira ia migei, gumazitam nan akar aghuim ko na bagh, uan dipenim, o uan aveghbuaba, o uan buaramiziba, o uan afeziam ko amebam, o uan boriba, o uan azeniba ategh,

30 egh gumazir kam datirighin nguazir kamın God guizbangira bizir a faragha itiba bar dagh afiragh a daningam. A dipenir aviriba ko aveghbuaba ko buaramiziba ko amebaba ko borir aviriba, ko azenir aviriba a daningam. Eghti Godin gin zuir gumazibagh asighasizir araziba a uaghan dar aven ikiam. Eghtima dughiar gin izamim zurara itir ikirimirir aghuarim an a daningam.

31 Datirighin dughiar kamın faragha itir gumazir aviriba, me gin ikitima, datirighin gin itir gumazir aviriba, me gin faragh mangam."

Iesus uan ovevem, dughiar mikezimın uam a migei.

(Matyu 20:17-19 ko Luk 18:31-34)

32 Egha me Jerusalemın ghuavanagava Iesus farazima, an suren gumaziba an gin ghua nighnizir aviribagh amima, me ko zuir gumazamiziba atiati. Ezi Iesus ua uan 12 plan suren gumaziba inigha me miriamın ghughava, a bativamin bizibar gun me migei.

33 A kamaghin me migei, "Ia oragh. E nguibar ekiam

Jerusalemın ghuavanadi. Eghti gumazitam Gumazibar Otarim isiva, Judan arazibagh fozir gumaziba koma ofa gamir gumazir ekiabar aningam. Eghti me a isi kot datighiva, egh a misueghti an aremeghsiva akabar akiram, egh me kamaghin a mikim suam, An aremegham. Egh me a misueghti an aremeghsiva, a inigh Kantrin Igharazibar Gumazibar dafaribar arigham.

34 Egh Kantrin Igharazibar Gumaziba, me dibovir akabar a mikimiva, a gipariva, a fozoroghiva, egh a misueghti an aremegham. An aremeghti, dughiar pumuning ko mikezim givaghti a ua dikavigham."

Jems ko Jon ziar ekiamning iniiasa ifonge.

(Matyu 20:20-28)

35 Ezi Sebedin otarimning, Jems ko Jon, Iesus bagha izava kamaghin migei, "Tisa, ga bizir mam bagha ifonge. Ni ga bagha a damuasa ga nin azai."

36 Ezi Iesus kamaghin aningın azara, "Ki manmaghin guan akurvagham?"

37 Aning a ikaragha kamaghin migei, "Ni atrivir ekiamın otoghiva egh ga damighti gan tav nin agharir guvim daperaghti, tav nin agharir kiriam daperagham."

38 Ezi Iesus kamaghin migei, "Gua azangsizir bizir kam, gua an mingarim gifozir puvati, egha ia a bagha nan azai. Gua ti ki ateramin osimtizim, uaghan an ateramin gavgavim iti? O osimtizir dipar ki ruamim gua uaghan a guruam?"

39 Ezi aning a ikara, "Are, ga gavgavim iti." Ezi Iesus kamaghin aning migei, "Guizbangira, gua ki ateramin osimtizim, gua a iniam, egh osimtizir dipar ki ruamim gua a guruam.

40 Egha gua nan agharir guvim ko kiriam dapiasa azangsisi, kar nan bizim puvati. Danganir kaba Godin bizimra. A danganir kabar dapiamin gumaziba, a me gifogha, me bagha danganir kabagh ami."

41 Ezi Jems ko Jon bizir kamın Iesus migeima, 10 plan suren gumazir igharaziba a baregha, bizir kam bagha Jems ko Jonin atari.

42 Ezi Iesus men diagha, me akuvagha kamaghin me migei, "Ia fo, Kantrin Igharazibar atriviba pamten me gamima, me bar men apengan iti. Ezi men gumazir dapaniba uan akaba baraghasa puvira me abiraghbirasi.

43 Eghti arazir kaba ian tongin ikian kogham. Gumazir manam ian tongin ekiamin ikisi, a ingangarir gumazimin min iki.

44 Eghti gumazir manam ian faragh mangisi, a bar ian ingangarir gumazir kınimin min iki.

45 Ezi kamaghira Gumazibar Otarim iza, gumazamizibar amuti me a bagh ingarasa, a izezir pu. Puvati, a me bagh ingarasa ize. A gumazamizir aviriba bagh ovegh ua me givezagh me iniasa ize."

Iesus gumazir damazir kurar mam gamizi a dera

(Matyu 20:29-34 ko Luk 18:35-43)

46 Egha Iesus uan suren gumaziba ko Jerikon izegha, egha gumazamizir avirim sara nguibar ekiam ataghrasi. Ezi gumazir damazir kurar mam, an ziam Bartimeus (Timeusin otarim), a tuavir miriamin aperaghav ikiava biziba bagha inge.

47 Egha an orazima Nasaretin gumazim Iesus uaghan iza zuima a dia ghaze, "Iesus Devitin Otarim, nan apangkufigh!"

48 Ezi gumazamizir aviriba diman an anogoregha egha nimira ikiasava a migei. Ezi a pamtem diavira iti, "Devitin Otarim nan apangkufigh!"

49 Ezi Iesus tugha kamaghin migei, "An diagh." Ezi me gumazir damazir kuramin diagha ghaze, "Ni uabin gavgafigh, egh dikafigh! Iesus nin dei."

50 Ezi a uan korotiar azenan azuim suegha anekunigha zuamira dikavigha Iesus bagha ize.

51 Ezi Iesus an azara, “Ki ni bagh tizim damuasa ni ifonge?” Ezi gumazir damazir kuram kamaghin migei, “Tisa, ki ganasa ifonge.”

52 Ezi Iesus kamaghin a migei, “Mangi. Ni nighnizir gavgavim Godin itima, a ni gamizi ni ua dera.” Ezi zuamira a ua gari. Egha a Iesusin gin tuavimin zui.

Iesus mizazim inigha aremegha ua dikafi

11

(Sapta 11-16)

*Iesus atrivimin min
Jerusalem zui*

(Matyu 21:1-11 ko Luk
19:28-40 ko Jon 12:12-19)

1 Egha Iesus uan suren gumaziba ko Jerusalem boroghin izava Betfage ko Betanin boroghin Olivin mighsiamin oto. Egha Iesus uan suren gumazir pumuning aning amaga,

2 kamaghin aning migei, “Gua nguibar munagh itimin mangi, gua an mangiva gantima donkin igiar mam, me a ikezima, a iti. Gumazitam dughiatamin a gaperaghava aruizir puvati. Gua an benim firighiva a inigh kagh izi.*

3 Eghti tav guan azang suam, ‘Gua tizim bagha donki firi?’ gua kamaghin a mikim, ‘Ekiam ingangarim an iti. A uam anemangam.’”

4 Ezi aning ghua garima, me donki dipenir tiar akamin azenan tuavimin a ike. Ezi aning a firima,

5 gumazir maba tuivighav ikia aningin azara, “Gua tizim bagha donkin benim firi?”

6 Ezi Iesus aning mikemezi moghon aning men akam ikara. Ezi gumaziba aningin amamangatizima aning zui.

7 Egha aning donki inigha Iesus bagha izeghava uan korotiar azenan azuiba suegha donki gisin da ghuani. Ezi Iesus a gisin apera.

8 Ezi gumazamizir aviriba uan korotiar azenan azuiba suegha tuavimin da ghuari. Ezi marazi ruarimin tev seviba aghoregha da arisi.

9 Egha faragha zuiba ko gin zuiba me diava ara kamaghin migei,

“Hosana! Ia Godin ziam fi!

Gumazir kam Ekiamin ziam ko gavgavimin izi.

God deravira a damu.”

10 “En ovavim Devit fomira en atrivimin ikezi moghin gumazir kam en atrivimin ikiasa izi.

Eghti God deravira a damu.

10:52: Mt 9:22, Mk 5:34
itir Akar Mingaribar gan.

* 11:2: (11:2) Ni donkin mingarim gifoghsi, akirangin
11:9: Sng 118:25-26

Hosana! Biziba bar dar pin itir Godin ziam fi!”

11 Ezi Iesus Jerusalem aven ghugha ghua Godin Dipenir miriamin ghu. A ghugha biziba dar garava da asavsuisi. Ezi aruem givazi a suren gumaziba ko me Betanin ghue.

Iesus temer figh bar an anogoroke

(Matyu 21:18-19)

12 Amimizaraghan Iesus uan suren gumaziba ko ua Betani ataghragha, Iesus mitiriam an azi.

13 A saghon garima temer fighin mam dafaribara iti. Ezi a roghira mangi foghasa a dagheba iti, o puvati. Kar fighin temeba bamin dughiam puvati. Ezi kamaghin a ghua ovizitamın apizir puvati, dafarir kinbaram an iti.†

14 Egha a kamaghin temem migei, “Tav gin nin ovizitam rameghan kogham.” An a mikemezi, an suren gumaziba oraki.

Iesus Godin Dipenir miriamin ghua gumazir asiziba amadiba me batosi

(Matyu 21:12-17 ko Luk 19:45-48 ko Jon 2:13-22)

15 Egha Iesus uan suren gumaziba ko Jerusalem otivigha, Iesus Godin Dipenir miriamin ghuava gumazir asizir ofa gamibagh iveziba ko asizir ofa gamiba amadiba

me batosi. Egha dagiaba uari ikarvazir gumazibar dakoziba ko kuarazir bunbaba amadibar dabirabiba, da fava egha da ighagharisi.

16 Egha a tav bizir amaditam inigh Godin Dipenir miriamin aven izi mangan an anogoroke.

17 Egha a men sure gamuava kamaghin me migei, “Migirigiar kam Godin Akınafarımın osizirimın iti, o puvati?”

‘Nan dipenimin ingan-
garimin mingarim
kamakin,

kar nguaziba bar men
Gumazamiziba
God ko Migeir
Dipenim.’

Ezi ia gumazir okeibar danganir mogomemin min a gami.”

18 Gumazamizir avirim bar an suren migirigiaba baregha digavir kuram gami. Ezi kamaghin ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan arazibagh fozir gumaziba Iesusin ati-atigha, egh me a misueghti an aremeghasa maghira tu-aviba buri.

19 Ezi aruem gevima Iesus uan suren gumaziba ko me Jerusalemın nguibar ekiam ategha azenan zui.

Temer fighin misingizim
(Matyu 21:20-22)

20 Egha mizaraghara Iesus uan suren gumaziba ko ghua

11:13: Mk 11:20 † 11:13: (11:13) Ni fighin mingarim gifoghsi, akirangin itir Akar Mingaribar gan. 11:14: Lu 13:6 11:17: Ais 56:7, Jer 7:11 11:18: Mk 14:1 11:20: Mk 11:14

garima temer fighin biba sara misingi.

²¹ Ezi Pita nirigha Iesus migei, "Tisa ni gan, temer fighin ni asighasighasa mikemezim, a misingi!"

²² Iesus an migirigiam ikaragha kamaghin me migei, "Nighnizir gavgavim Godin iki."

²³ Ki guizbangira ia migei, tina mighsiar kam mikim suam, 'Mangi uabi fegh ongarim mikinigh,' egh uan navir averiamin igharagh nighnighan kogh, egh nighnizir gavgavim a mikemezir bizimin iki suam, 'An otivam,' eghti bizir kam a bagh otogham.

²⁴ Kamaghin amizima ki ia migei, ia bizir tizim bagh God ko migeir dughiam an azangsigh, egh nighnizir gavgavim iki suam, 'Ki a inigha gifa,' ni bizir kam inigham.

²⁵⁻²⁶ Egh ni tugh God ko mikimiva egh osimtizim tinan iti, ni an arazir kuram gin amadagh, eghti kamaghin nin Afeziar Ekiar uan nguibamin itim nin arazir kuraba gin amadagham."[‡]

Judan gumazir dapaniba Iesusin gavgavim bagha azara

(*Matyu 21:23-27 ko Luk 20:1-8*)

²⁷ Egha Iesus uan suren gumaziba ko uamategha

Jerusalemın otogha Iesus Godin Dipenimin miriamın aven aruima, ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan arazibagh fozir gumaziba ko Judan gumazir dapaniba a bagha ize.

²⁸ Egha Iesusin azara, "Ni gavgavir manamin amodoghin bizir kabagh ami? Egha tina bizir kabar amuasa gavgavim ni ganingi?"

²⁹ Ezi Iesus me ikara, "Ki azangsizir mam ia damuasa ia na mikemeghti ki gavgavir manamin bizir kabagha amimin gun ia mikimam."

³⁰ Jonin rurim—kar Godin bizim, o gumazibar bizim? Na mikemegh!"

³¹ Ezi me uarira uariv kemegha ghaze, "E suam, 'An rurim Godin ize,' eghtima a kamaghin ua en azaragham, 'Ia manmaghin amigha nighnizir gavgavim Jon damuan aghua?"

³² Eghti e suam, 'An rurim gumazibar ize'..." (Gumazamiziba bar moghira fo, Jon a guizbangira Godin akam inigha izir gumazim, kamaghin me gumazamizibar ati-atingi.)

³³ Egha me Iesusin azangsizim ikaragha kamaghin migei, "E fozir puvati." Ezi Iesus kamaghin migei, "Kamaghira, ki uan gav-

11:23: Mt 17:20, Lu 17:6, 1 Ko 13:2

11:25-26: Mt 5:23, 6:14-15, Kl 3:13

[‡] **11:25-26:** (11:26) Fofozir gumazir maba kamaghin nighnisi, migirigiar otevir mam uaghan vezin kamın aven iti. Migirigiar kamra kara, "Egh ia gumazamizir igharaziba, ia gamizir arazir kuraba gin amadaghan koghti, ian Afeziar uan nguibamin itim a uaghan ian arazir kuraba gin amadaghan kogham."

11:32: Mt 14:5, Mk 6:20

11:24: Mt 7:7, Lu 11:9, Jo 14:13, Je

gavim inizir tuavimin, gun ia mikemeghan kogham.”

12

Wainin azenimin garir gumazir kurabar akar isin zuim (Matyu 21:33-46 ko Luk 20:9-19)

¹ Ezi Iesus akar isin zuibar Judan gumazir dapanibav gei, “Gumazir mam wainin azenim oparigha an divazim aghui. Egha wainin oviziba mirmiramin itarim gukuigha pin iki wainin azenimin ganamin dipenimin ingari. Egha a wainin azenim isa wainin azenimin ganamin gumazir mabagh aningi (eghti me gin wain taba uam a ikaragham). Egha saghon igharagha ghu.*

² Ezi wainin oviziba kuaramin dughiam otozi, wainin azenir ghuavim ingangarir gumazir mam amadazi a wainin ovizir taba iniasa wainin azenimin garir gumaziba bagha ghu.

³ Ezi me an suiragha, a misuegha anemadazi a da-faribara uamatenge.

⁴ Ezi a ingangarir gumazir igharazim amadazi me a misogha an dapanim abigha aghumsizir arazibar a gami.

⁵ Ezi a ua mizekim amada, ezi kam me a misoghezi an areme. Ezi an avirir igharazir maba saram amangi; maba me pura me misoke, maba me me misoghezi me ariaghire.

⁶ “Ezi bar abuananam iti anenemangasa, an otarir kamra, a bar ifongezim. A bar men gin anemagava kamaghin migia ghaze, ‘Me nan otarir kamın akam baregh deragh a damuam.’ Egha anemadazi a ghu.

⁷ Ezi wainin azenimin garir gumaziba kamaghin uariv gei, ‘Kar gin wainin azenir kam iniamin otarim. Aria, e uari inigh a misueghti an aremeka. Egh wainin azenir kam, e an ghuaviba ikegham.’

⁸ Egha me an suiragha a misoghezi an areme. Ezi me a isava wainin azenimin azenan anakuni.

⁹ “Ezi wainin azenimin ghuavim bar manmaghira damuam? A iziva wainin azenimin garir gumazir kabav soghtima me arimighiram. Egh wainin azenim isiva igharaz darazir aningam.

¹⁰⁻¹¹ Ia Godin Akinafarir os-izirir kamın ganiz, o puvati?

‘Kar dipenir akinir ingangarir gumaziba aghuazim,

a datirighin dipenim aterir guarim gava.

Kar Ekiam arazir kam gami, ezi an en ganganimin bar dera.’ ”

¹² Ezi me fo an akar isin zuim me gasara, ezi kamaghin me an suiragh a iniasa tuaviba buri. Egha me an suighasa gumazamizibar ati-igha, anetegha ghue.

12:1: Ais 5:1-2 * **12:1:** (12:1) Ni wainin mingarim gifoghsi, akirangin itir Akar Mingaribar gan. **12:6:** Mt 3:17 **12:8:** Hi 13:12 **12:10-11:** Sng 118:22-23

Gumazamiziba dagiaba Sisar daningam, o puvatigham?

(Matyu 22:15-22 ko Luk 20:20-26)

13 Egha gin Judan gumazir dapaniba Farisin maba ko Herotin gin zuir darasi amadazi, me Iesus bagha ize. Eghti me Iesusin migirigiar otevitamin an suighasa.

14 Me izegha kamaghin migei, "Tisa, e fo, ni zurara guizbangira miגיava, migirigiar vamira gumazamiziba bar me ganidi. Gumazir ziaba itiba o gumazir kiniba, ni akar vamira me miגיava guizbangira Godin arazibar men sure gami. E Godin arazim gin mangiva, gavmanin dagiaba Sisar daningam o puvatigham? E ivezam, o ivezan kogham?"

15 Ezi Iesus men ifavarim gifogha kamaghin men azara, "Ia tizim bagha na gifari? Dagiatham na bagh a inigh iziti ki an ganika."

16 Ezi me dagiam a bagha a inigha izezi a men azara, "Tinan nedazim ko ziamra kara?" Ezi me kamaghin Iesus ikara, "Sisarin nedazim."

17 Ezi Iesus kamaghin me migei, "Kamaghira, ia Sisarin biziba Sisar daningiva, Godin biziba isi, God daning." Ezi me an ikarvazimin digavir kuram gami.

Sadyusiba gumazim aremegh ua dikavamin bizim

bagha Iesusin azangsis

(Matyu 22:23-33 ko Luk 20:27-40)

18 Ezi Sadyusiba, me kamaghin nighnisi, gumazim aremegh ua dikavighan kogham. Egha me azangsisir mam sara Iesus bagha ize.[†]

19 Me izegha kamaghin migei, "Tisa, Moses fomira kamaghin e bagha osiri, gumazim ovegh uan amuim ategh egh boriba puvatighti, an aveghbuam an amuir odiarimin ikiva a bagh boriba iniam.

20-21 Ezi dughiar mam 7 pla aveghbuaba iti. Avebam amuimin ikia boriba puvatigha aremezima, ua avebamra irim an ikia boriba puvatighava uaghan areme. Ezi mikezim kamaghiram ami.

22 Ezi 7 pla aveghbuar kaba bar me an ikia, boritaba inizir puvatigha ariaghire. Ezi abuan, amizim uaghan areme.

23 Aveghbuar 7 pla an ike. Egh kamaghin ua dikavamin dughiam, tinarama an pam?"

24 Ezi Iesus kamaghin me ikara, "Ia Godin Akinafarimin osizirim ko Godin gavgavim gifozir puvati, kamaghin ia paza nighnigha migei?"

25 Ariaghreziba dikavamin dughiam paba amuibar ikian kogham, uaghan me amuiba isi pabar arighan kogham. Me enselbar min Godin Nguibamin ikiam.

12:13: Mk 3:6 12:17: Ro 13:7 12:18: Ap 23:8 † 12:18: (12:18) Ni Sadyusibar mingarim gifoghsi, akirangin itir Akar Mingaribar gan. 12:19: Lo 25:5 12:25: 1 Ko 15:42, 15:49, 15:52 12:26: Kis 3:2, 3:6

26 “Ezi ariaghreziba ua dikavizir bizim bagha, ia Mosesin Akinafarimin aven temer isizimin eghaghanim ia an gani, o puvati? Eghaghanir kamın, God kamaghın Moses mikeme, ‘Ki Abraham, ko Aisak ko Jekopin God.’

27 God gumazibar nivafizir ariaghiribar God puvati, a gumazibar duar angamra itibar God. Ia bar paza nighnigha migei.”

*Godın arazir faragha zuim
(Matyu 22:34-40 ko Luk
10:25-28)*

28 Ezi Judan arazibagh fozir gumazir mam izima Sadyusiba Iesus ko uari adozima, a me barasi. An orazima Iesus ikarvazir aghuim me ganingizima, a Iesusin azara, “Godın arazir manamra maba bar dagh afiragha, faragha zui?”

29 Ezi Iesus a ikara, “Arazir bar ekiamra kara: ‘Israel, ia oragh. Ekiam en God, Ekiam uabira.

30 Ia uan Ekiam, ian God, uan navir averiam ko uan duam ko uan nighnizim ko uan gavgavim sara bar a gifongegh.’

31 Ezi arazir anarira irimra kara, ‘Ni uabi gifongezir moghin gumazamiziba bar me gifongegh.’ Ua arazitam kamningin min ekevegha aning gafirazir puvati.”

32 Ezi gumazir kam kamaghin Iesus ikara, “Ni

guizbangira migia ghaze, God uabira, tav ua itir puvati.

33 E uan navir averiam ko, uan nighnizim ko uan gavgavimin Ekiam gifongegh, egh uabi gifongezir moghin gumazamiziba bar me gifongegham. E arazir kamningin gin mangam, eghti arazir kamning ofan me bar avimin tueba ko ofa damuamin biziba bar dagh afira.”

34 Iesus orazima a deravira mikemezi, Iesus a migei, “Ni God biziba bar dagh ativagh dar ganamin dughiamin saghon itir puvati.” Egha datirighin tav ua azangsezitam ua Iesus damuan atiatingi.

*Iesus, God Uam E Iniasa
Misevezir Gumazim bagha
gumazamizibar azangsesi*

*(Matyu 22:41-46; 23:1-36
ko Luk 11:37-54; Luk 20:41-47)*

35 Egha Iesus Godın Dipenir miriamin gumazamizibar sure gamuava, men azara, “Manmagh amizi Judan arazibagh fozir gumaziba kamaghin migia ghaze, Kraisi, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, a Devitin ovavim?”

36 Devit uabi, Godın Duam nighnizir kam a ganingizi, a kamaghin mikeme,

‘Ekiam, nan Ekiam kamaghin a migei,

“Nan agharir guvim daperagh,

egh na ko atrivimîn
 ikiam.
 Egh mangî dughiar kî nîn
 apanibar amightî
 me nîn apengan ikiam.” ’

37 Egha Devit uabi ‘Ekiam’
 gumazir kam gati. Ezi
 manmaghîn amizî a ua De-
 vitin Otarim?” Ezi gumaza-
 mizir aviriba an migirigiaba
 baregha bar akonge.

38 Ezi Iesus gumamazibar
 sure gamua kamaghîn migei,
 “Ia Judan arazibagh fozir
 gumaziba bagh ganigh. Me
 korotiar ruaribar aghuigh
 daruti gumamaziziba me biz-
 iba amaga dagh ivezi naghîn
 ziar ekiaba me daningasa,
 me bar ifonge.

39 Egh God ko migeir
 dipenibar dabirabir aghuariba
 iniva, egh isar ekiabar dughî-
 aba me danganir ziaba itiba
 iniasa bar ifonge.

40 Me amuir odiaribagh
 ifarava men dipeniba okia,
 ghaze e dera. Egha gumaziba
 men ziaba fasa, egha me God
 ko migia migirigiar ruarib-
 agh ami. Kamaghîn amir
 gumaziba, men ivezir kuram
 gumazir arazir kurabagh
 amibar ivezim bar a gafi-
 rgham.”

Amuir odiarimîn ofa
(Luk 21:1-4)

41 Egha Iesus ghua dagiaba
 arizir danganimîn boroghîn
 aperaghav ikiava gumaza-
 mizir aviribar garima me
 uan dagiaba isa Godin
 Dipenimîn dagiaba arizir

danganimîn a da arisi. Gu-
 mazamizir dagiar aviriba
 itiba dagiar aviriba arisi.

42 Ezi biziba puvatizir
 amuir odiarim izava dagiar
 muziarir pumuning ati, an-
 ing dagiar rubuzir muziarir
 vamira an mîn ghu.

43 Ezi Iesus uan suren
 gumazibar diagha kamaghîn
 migei, “Kî guizbangîra ia
 migei, biziba puvatizir amuir
 odiarir kam dagiar muziarir
 pumuning dagiaba arizir
 danganim gati, ezi an dagiar
 pumuning gumazir igharaz-
 iba arighizir dagiabagh afira.

44 Me uan dagiar aviribar
 amodoghîn dagiar muziariba
 aningi. Ezima a uan
 dabirabir onganarazimîn
 mirara dagiar muziarir
 abuananam ati.”

13

Iesus ghaze, Godin
Dipenim gîn ikuvigham
(Matyu 24:1-2 ko Luk 21:5-
6)

1 Egha Iesus Godin Dipenim
 ategha azenan zuima, an
 suren gumazir mam a migei,
 “Tisa! Nî gan, kar dagiar
 bar ekiaba, me dar Godin
 Dipenimîn ingarizima, an
 ganganim bar dera! Godin
 Dipenim koma dipenir dozir
 an miriamîn itiba, da bar
 dipenir diriba!”

2 Ezi Iesus kamaghîn a
 ikara, “Nî dipenir dafar
 kabanaghîn gari? Da bar
 ikuvigham. Egh dagiar kaba,
 gumaziba bar da pueghti da

bar moghira dagh iregham. Eghti tam tam gisin ikeghan kogham.”

Iesus ghaze, osimtizir aviriba gin otivam

(Matyu 24:3-14 ko Luk 21:7-19)

³ Egha Iesus Olivin mighsiam gisin, Godin Dipenimin guam a misuegha aperaghav itima, Pita, Jems, Jon ko Andru me uarira ikiava an azara,

⁴ “E mikemegh, dipeniba ikuvighamin bizim, a manadzoghin otivam? Eghti arazir manam faragh otoghtima, e fogh suam bizir kaba otivamin dughiam roghira ize?”

⁵ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia uari bagh deraghvira gan, gumazitam izi ia gifaran marki.

⁶ Gumazir aviriba nan ziamin izi, suam, ‘Ki Krai, God ua e iniasa misevezir gumazim,’ egh gumamazir aviribagh ifaram.

⁷ “Eghti ia roghira itir midorozir ekiabar niginiba baragh, egh saghon itir midorozir ekiabar akaba baragham. Egh ia digavir kuram damuan marki. Arazir kaba otivam, eghti nguazir kam givamin dughiam tighar izam.

⁸ Kantrin mamın itir darazi dikavigh kantrin igharazimın itir darazi ko misogham. Eghti atrivir mamın adarazi dikavigh atrivir igharazimın adarazi

ko misogham. Danganir mabar dagheba bar puvatightima, gumazamiziba mitiriamra ikiam. Eghtima mikimkiziba uaghan otivam. Osimtizir kaba faragh otivighti nguazir kam givamin dughiam tighar. Osimtizir kaba mati, amizim otasa faraghavira mizazim isi mokin.

⁹ “Ia deravira uari bagh gan. Gumazitaba ia isi nguibabar garir gumazibar aningam. Egh me God ko migeir dipenibar ia misogham. Egh ia na bangin atriviba ko gavmanin gumazir ekiabar damazibar tuiva, egh ka amizir biziba ia dar gun me mikimam.

¹⁰ Eghti Godin akar aghuim gumaziba faragh nguibaba bar dav kinigh.

¹¹ Eghti gumazitaba dughiar manam ian suiragh ia inigh kotin mangiti, ia faragh mikimsi nighnighiva osiman marki. Pura migirigiar manam God kotin aven ni danighti, na mikim. Kar ni uabi migeir puvati, Godin Duam migei.

¹² “Aveghbuaba uarira uari isi apanibar aningti me me misoghti me arimighiram. Eghti afeziaba uan boriba uaghan kamaghira dar amuam. Boriba uan ameboghfeziabar akaba batoghiva ovengamin arazibar me damuti, me arimighiram.

¹³ Eghti gumazamiziba

bar nan ziam bangin ian aghuagham. Egh tina tugh gavgavigh mangi ana are-meghamin dughiamin tughti, God ikirimir aghuarim gin a daningam.”

Iesus ghaze, bizir bar kuram otivam

(Matyu 24:15-28 ko Luk 21:20-24)

¹⁴ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Ia ganti God bar aghuazir bizim an dipenimin ikiam. Kar a ikian koghamin danganim. A ikiti, God uan Dipenim ategham. (Ni tina osizirir kamın ganigh, deravira nighnighiva a gifogh.) God bar aghuazir bizir kam, dughiar kamın otoghti, Judian Distrighin aven itir darasi me zuamiram ari mighsiabar ghuavanangam.

¹⁵ Tav dipenimin avugh-sir danganimin ikeghiva dipenimin aven mangi uan bizitam inian marki.

¹⁶ Tav azenir ekiamin ikeghiva uamategh dipenimin mangi uan azenan azuir korotiam inian marki.

¹⁷ Naviba adair amiziba ko boriba oteba apir amebaba, mevzika; dughiar izamin kaba bar men ikuvigham!

¹⁸⁻¹⁹ Dughiar izamin kaba, da osimtizir ekiabar dughiaaba. God nguazim ko overiamin ingarizir dughiamin iza datirikin, egh ua kamaghin dughiatam otoghan kogham. Ezi kamaghin ia God ko mikim,

eghti osimtizir ekiar kaba amozimin dughiamin otivan marki.

²⁰ Egha Ekiam uan misevezir gumazamizibagh nighnigha, dughiar kurar kamın dughiar maba aghorezi da mong otefe. A ti dar aghorezir puvatizi gumazamiziba bar ariaghreghai.

²¹ “Dughiar izamim tav ia mikim suam, ‘Ia gan, Kraisra kara! A God Ua E Iniasa Misevezir Gumazimra,’ o, ‘Ia gan, Kraisra muna!’ an akam baraghan marki.

²² Gumazitaba iziva ia gifar suam, ‘Kirara, God Gumazamiziba Ua Me Iniasa Misevezir Gumazim,’ o ‘ki Godin akam inigha izir gumazir mam,’ egh me mirakelin bar ekiaba koma digavir kuram gamir arazibar amuti da otivam. Me kamaghin ifonge, me gumazamizibagh ifaraghti, me onganigham. Egh me gavgavim iki, uaghan God ua bagha misevezir gumazamiziba, me uaghan me gifarasa. Kamaghin me mirakelin kabar amuam. Egh dughiataba me me gifarsi damuva avegham.

²³ Ki gin otivamin biziba bar dar gun ia mikeme. Kamaghin ia deravira uari baghan.”

Iesus ghaze, gin Gumazibar Otarim izam

(Matyu 24:29-31 ko Luk 21:25-28)

24 Egha Iesus miġia ghua kamaghin miġei, "Osimtizir ekjar kabar dughiam ġivaghti, ġin izamin dughiamin bizir kaba otivam.

'Aruem mitategham,
eghti iakinim isiraghan
kogham;
25 eghti mikoveziba overiamin asighiram,
eghti overiamin itir
bizir gavgaviba
sivaghsivagh,
uan danganiba
ataghragham.'

26 Dughiar kamın gumaziba ganti Gumazibar Otarim gavgavir ekiam ko angazan-garir ekiam sara ghuariamın tongin izam.

27 Egh a uan enselba amadaghti me mangi nguazim ko overiamin danganiba bar ko nguazimin otevíba bar dar mangiva God misevezir gumamaziziba men aku a bagh izam."

Iesus ghaze, ia temer fighin gan fogh

(Matyu 24:32-35 ko Luk 21:29-33)

28 Egha Iesus miġia ghua kamaghin miġei, "Temer fighin aguaba ua diz murti, ia fogh suam, amozimin dughiam roghira ize. Ia temer fighin gan nighnizim iniam.

29 Kamaghira ia bizir kabar ganti da otivti, ia fogh suam,

Gumazibar Otarim a ua izamin dughiam roghira ize. A tiar akamin tughav iti.

30 Ki ġuizbangira ia miġei dughiar kamın itir gumazimizir kaba ikivira ikiti bizir kaba bar otivam.

31 Overiam ko nguazim ġivagham, eghti nan miġirigiaba ġivaghan kogham."

Iesus ghaze, a ua izamin dughiam tav a ġifozir puvati (Matyu 24:36-44)

32 Egha Iesus miġia ghua kamaghin miġei, "Tav fozir puvati, dughiar manamra ki ia miġeir bizir kaba otivam. Godin Nguibamin itir enselba ko Godin Otarim uaghan fozir puvati. Afeziar Ekiam uabira fo.

33 "Ia dughiar kamın izamin dughiam ġifozir puvati. Ia deravira uari bagh ganiva mizuum.

34 Dughiar kam mati gumazim igharagha zui. A uan dipenim ategha ghua uan dipenim isa uan ingan-garir gumazibar dafarim garighava dipenimin ingan-gariba me rome. A tiar akamin itir gumazimin miġia ghaze, ni deravira gan.

35 "Dipenimin ghuavim izamin dughiam ia a ġifozir puvati, a bogarangra izam, o dimagarir arizimin izam, o tuariba akiti a izam, o aminim tiraghti a izam, o? Kamaghin ia deravira gan.

³⁶ Puvatightima, a zuamiram otogh ian ganti, ia dakuvira ikiam.

³⁷ Ki ia migeir bizir kaba, ki gumazamiziba bar me migei, 'Ia deravira gan!' "

14

Gumazir dapaniba Iesus misueghti an aremeghasa migirigiar kiri

(Matyu 26:1-5 ko Luk 22:1-2 ko Jon 11:45-53)

¹ Dughiar kam, God Israelbagh Itazir Dughiam, koma Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiam, dughiar pumuningra ikiavira itima, ofa gamir gumazir ekiaba, koma Judan arazibagh fozir gumaziba, arazir mogometamin Iesusin suiragh amisueghti an aremeghasa tuaviba buri.*

² Me kamaghin uariv gei, "E isamin dughiamin an suighan kogham. E damuti isamin itir gumazamiziba midorozir ekiatam e damigham."

Amizir mam mughuriar aghuim zuir borem Iesusin dapanim ginge.

(Matyu 26:6-13 ko Jon 12:1-8)

³ Egha Iesus Betanin nguibamin ikiava lepa itir gumazim Saimonin dipenimin aven dagher dakozimin apava aperaghav iti. An apava aperaghav itima, amizir mam mughuriar

aghuim zuir borer mam. An alabastan ingarizir misevimin iti. An ziam nat, an ivezim bar pin iti. Amizir kam borer kam inigha Iesus bagha izegha borev sevim abigha borem Iesusin dapanim ginge.

⁴ Ezi uaghan itir darasi me naviba isiava kamaghin uariv giavira iti, "Tizim bagha kav borer mughuriar aghuim zuim pazava a gami?"

⁵ An anemadagha dagiar aviriba inighai. An ivezim azenir vamiran ivezim gafira. Eghti an dagiaba onganarazibagh amibar akuraghm." Egha me puv an atari, egha an anogorosi.

⁶ Ezi Iesus kamaghin migei, "Anetakigh. Ia tizim bagha osimtizim a garisi? Anetakigh! An arazir aghuim na gami.

⁷ Onganarazibagh amiba zurara ia ko ikiam. Ia dughiar manam men akurvaghsi, men akurvagh. Ki zurara ia ko ikian kogham.

⁸ Ki aremeghti a damuamin bizim, a na gami. A faragh mughuriar aghuim zuir borem nan mikarzim daghuighti me gin na mozim darigham.

⁹ Ki guizbangira ia migei, me nguazir kamin danganir manamin Godin akar aghuim akuniva egh amizir kam amizir arazim uaghan a mikimiva egh a ginighnivira ikiam."

14:1: Kis 12:1-27, Mk 11:18 * **14:1:** (14:1) Ni Israelbagh Itazir Dughiam koma Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiamin mingariba gifoghsi, ni akirangin itir Akar Mingaribar gan. **14:3:** Lu 7:37-38 **14:7:** Lo 15:11 **14:8:** Jo 19:40

Judas Iskariot Iesus inigh ofa gamir gumazir ekiabar dafarim darighasa akar gavgavim arkiri

(Matyu 26:14-16 ko Luk 22:3-6)

¹⁰ Ezi Judas Iskariot 12 plan aposelin mam, a Iesus isiva ofa gamir gumazir ekiabar dafarim darighasa me bagha ghu.

¹¹ Ezi me an akar kam baregha bar akonge, egha dagiaba a daningasa akar gavgavim arkiri. Ezi an an suiragh me daningasa tuaviba buri.

Iesus uan suren gumaziba koma api

(Matyu 26:17-25 ko Luk 22:7-14 ko 22:21-23 ko Jon 13:21-30)

¹² Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiabar faragha zuir dughiam, Judan gumaziba me arazir kam iti. Me faragh God Israelbagh Itazir Dughiam ginighnighiva sipsipin igiam inigh God danighiva an ofa damuam. Ezi Iesusin suren gumaziba an azara, “Ni danganir manamin, e mangi, ni God Israelbagh Itazir Dughiamin isam ramisi, e bizibar akiram?”

¹³ Ezi a uan suren gumazir pumuning amaga kamaghin aning migei, “Gua nguibar ekiamin mangiti gumazitam dipar minem ater izi gua batoghti, gua an gin mangi.

¹⁴ Dipenir an aven zuim gua an mangiva an ghuavim mikim suam, “Tisa kamaghin

azangsi, “Nan danganir ki uan suren gumaziba ko Israelbagh Itazir Dughiamin isamar amamim mana?” ’

¹⁵ Eghti a dipenimin aven pin itir danganir ekiam ian akagham. Danganir kam biziba bar ikia e baghavira mizuai. Eghti ia danganir kam e uari bagh biziba bar dar akir.”

¹⁶ Ezi an suren gumazinning me ategha nguibar ekiamin aven ghua garima biziba a migirigiamin mirara ghuzi, ezi aning maghira God Israelbagh Itazir Dughiam bagha dagheba ko bizibar kiri.

¹⁷ Ezi guaratizimin Iesus uan 12 plan suren gumaziba ko otifi.

¹⁸ Egha me dagher dakozimin apiaghav ikiava apava, Iesus kamaghin migei, “Ki guizbangira ia migei, ian tav na isiva gumazir nan apanim gamibar agharim darigham, a uaghan na ko ikiava api.”

¹⁹ Me an akam baregha, naviba bar osemi. Egha me bar vaghvagha an azangsiha kamaghin migei, “Kirara markiyama?”

²⁰ Ezi a me ikaragha kamaghin me migei, “Ia 12 pla ian tavra. Gumazir na ko itarir vamira bret azuim.

²¹ Ezi Gumazibar Otarim, Godin Akinafarim mikemezir moghin, an aremegham. Eghti gumazir Gumazibar Otarim isava apanibar agharim gatizim, gumaka! A

bar ikuvigham! Amebam a batezir puvatizi, deraghai!”

Iesus bret ko wain uan suren gumazibagh aningi

(Matyu 26:26-30 ko Luk 22:15-20 ko 1 Korin 11:23-25)

²² Ezi Iesus uan suren gumaziba ko apa ikiava, a bretin mam inigha God minabagha egha anebigha, a isa uan suren gumazibagh aningi. Egha kamaghin me migei, “Kar nan nivafizim. Ia a inigh aneremi.”

²³ Egha a wain apir itarim inigha egha God minabagha me ganingizi, ezi me vaghvagh uarir guri.

²⁴ Me wain apima a kamaghin me migei, “Kar nan ghuzim, an Akar Dikirizir Gavgavim, a gavgavim a ganidi. A gumazamizir aviriba bagha ire.

²⁵ Ki guizbangira ia migei, Ki uam wainin ovizimin dipatam rameghan kogham, kamaghira iki mangi Dughiar God Bizibagh Ativamimin otogham. Eghti dughiar kam, ki wainin dipar igiam ramam.”

²⁶ Egha me Godin ziam fer ighiar mam gamigha dikavigha Olivin Mighsiamin ghue.

Iesus ghaze, Pita gin mikim suam, a Iesus gifozir puvati.

(Matyu 26:31-35 ko Luk 22:31-34 ko Jon 13:36-38)

²⁷ Egha Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei,

“Godin Akinafarimin osizirim kamaghin iti,

‘Ki sipsipbar garir gumazim a misueghti sipsipba tintinimin aregham.’

Kamaghin ia bar nighnizir gavgavim nan itim givaghtima, ia na ategh aregham.

²⁸ Ki ia migei, ki aremegh ua dikavigh ian faragh Galilin Distrighin mangam.”

²⁹ Ezi Pita kamaghin migei, “Me bar ni ateghti kirara puvatigham.”

³⁰ Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ki guizbangira ni migei, datirighin dimagarir kamin ni uabi dughiar pumuning ko mikezim ni suam, ‘Ki a gifozir puvati,’ eghti tuarim gin akazir pumuning damuam.”

³¹ Ezi Pita akar gavgavimra amua ghaze, “Ki ni ko ovengsiva ovengam, ki bar kamaghin mikemeghan kogham. Bar puvatigham!” Ezi suren gumaziba bar kamaghiram a migei.

Iesus Getsemanin azenimin God ko migei

(Matyu 26:36-46 ko Luk 22:39-46)

³² Egha Iesus uan suren gumaziba ko temer olivbar azenim, an ziam Getsemanin ghuegha, Iesus kamaghin me migei, “Ia kagh dapiaghiv kiti ki God ko mikimam.”

³³ Egha a Pita, Jems ko Jon me inigha ghu. Ezi atiatim

puvıram an anadima, a bar osemegha,

³⁴ kamaghın me mıgei, “Nan navir averiam, osımtızim a iteragha ghughıri. Ezi ki aremeghasava ami. Ia kagh iki, deravıra gan.”

³⁵ Egha a mong isıvagha ghugha, egha uan guam moghın nguazim girıgha kamaghın God ko mıgıa ghaze, tuavir ıgharazitam ikitima God dughıar kurar kam na dam a inıgh.

³⁶ A kamaghın God ko mıgei, “O Ame, nan afeziam, bizitam bar nın osemezir puvati. Kamaghın osımtızir kam, ni na dam a inıgh. Ki ifongezir moghın puvati, ni ifongezir moghıra, ni damu.”

³⁷ Ezıma a uamategha uan suren gumazir pumuning ko mıkezimin bighan ghugha garima me akui. Ezi a kamaghın Pita mıgei, “Saimon, ni akui? Ni tong na ko iki ganıva dughıar otevimin ikeghan kogham?”

³⁸ Ia na bagh deravıra gan, egh God ko mıkim, eghti osımtızitam ia damuti, ia ireghan kogham. Ki fo, ian navir averiaba ifonge, ezi nivafızıba gavgavıba dar puvati. Kamaghın pariam ian azi.”

³⁹ Egha a uamategha ghugha faragha God ko mıkemezi moghın ua a ko mıgei.

⁴⁰ Egha a uamategha suren gumazıba bagha iza gari, me

akuavıra iti. Pariam puv men azi. Ezi a me gaghurazi, me a mıkimamin akabagh asa.

⁴¹ Ezi a dughıar mıkezimin ghugha God ko mıkemegha uamategha iza me mıgei, “Ia avughısava akuavıra iti? Arazir kam atakigh! Dughıam oto. Ia gan, Gumazıbar Otarım me a ısıva gumazir arazir kurabagh amıbar dafarım darıghasa.

⁴² Ia dikavıgh! E mangam! Ia gan. Gumazir na ısıva apanıbar anıngamra muna ızı!”

Judas İesus ısava an apanıbar dafarım gati

(Matyu 26:47-56 ko Luk 22:47-53 ko Jon 18:3-12)

⁴³ Egha İesus Pita, Jems ko Jon mıgiavıra itima, Judas, an suren gumazir 12 plan mam oto. Maburan avırım a ko mıdorozir sababa ko asianıba inıgha İesus bagha ızı. Ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan arazıbagh fozir gumazıba ko Judan gumazir dapanıba, me me amangızı, me ızı.

⁴⁴ Gumazir İesus isi men dafarıbar arıghasava amım faragha ghaze, “Ki arazir kam ian akagham. Gumazir ki toramım, kar İesusra. Ia an suıragh, egh deraghvıra an ganıva, egh a inıgh mangı.”

⁴⁵ Ezi Judas İesus bagha ghuvıra ikıa kamaghın mıgei, “Tısa!” Eghava an tore.

⁴⁶ Ezi gumazıba ızava İesusın agharıbagh iregha, pamtem an suiki.

⁴⁷ Ezima Iesusin boroghin itir gumazir mam uan midorozir sabam asigha, ofa gamir gumazibar dapanimin ingangarir gumazimin kuarim atu, ezi an kuarim dutuaghiri.

⁴⁸ Ezi Iesus kamaghin migei, "Ki okimakiar gumazim puvati. Ia tizim bagha nan suighasa midorozir sababa koma asianiba atera izi?"

⁴⁹ Ki zurara ia ko ikia, Godin Dipenimin miriamin aven sure gami. Ezi ia nan suighan aghua. Ezi Godin Akinafarimin osizirim mikemezir moghira ia kamaghin na gami."

⁵⁰ Ezima Iesusin suren gumaziba bar aneteghava are.

Gumazir igiar mam arav ghu

⁵¹ Ezi gumazir igiar mam bizitam aruzir puvati, egha inir ghurghurir azenan itimra ikegha Iesusin gin zui. Ezi Iesusin apaniba an suirazima,

⁵² a uan azenan itir inir ghurghurim ategha bibi-amrama arav ghu.

Iesus Judan kotin aven iti
(Matyu 26:57-68 ko Luk 22:54-55 ko 22:63-71 ko Jon 18:13-14 ko 18:19-24)

⁵³ Ezi Iesusin apaniba a inigha ofa gamir gumazibar dapanim bagha ghu. Ezi ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan gumazir dapaniba, ko Judan arazibagh fozir

gumaziba, me bar iza uari akufa.

⁵⁴ Ezi Pita mong tizim a gatigha Iesusin gin ghua bar ghua ofa gamir gumazibar dapanimin dipenimin divazimin aven ghu. Egha kagh ganganir gumaziba koma aperaghav ikia avimin fi.

⁵⁵ Ofa gamir gumazir ekiaba koma Judan kotin aven itir gumaziba bar Iesusin misueghti an aremeghasa akar men akurvaziba buri, egha tam batozir puvati.

⁵⁶ Gumazir aviriba ifavarir migirigiabar Iesus gami, ezi men migirigiaba voroghira zuir puvati.

⁵⁷ Ezi marazi dikavigha ifavarir akar kam in a migei,

⁵⁸ "E orazima, a ghaze, 'Ki Godin Dipenir gumaziba ingarizim anepirigh, egh dughiar pumuning ko mikezimin igharazitamin ingarigham. Godin Dipenir ki ingaramim gumaziba ingarizir puvatizim.'"

⁵⁹ Ezi migirigiar kaba uaghan guizbangira voroghira zuir puvati.

⁶⁰ Ezima ofa gamir gumazibar dapanim dikavigha men tongin tugha egha Iesusin azara, "Ni akatam ikarvaghan aghua? Me ni gasir akar kam, a guizbangira, o?"

⁶¹ Ezi Iesus nimira ikia men migirigiatam ikarazir puvati.

Ezi ofa gamir gumazibar dapanim uam an azara, "Ni Kraiss, God Uam E Iniasa

Misevezir Gumazim? Ni gumazamiziba ziam fer Godin Otarim?"

⁶² Ezi Iesus kamaghin a migei, "Ki an Otarimra. Eghti ni ganti, Gumazibar Otarim gavgavim itir Godin agharir guvim daperagh overiamin ghuariaba sara izam."

⁶³ Ezi ofa gamir gumazibar dapanim uan korotiaba abighava azara, "E tizim bagh ua akar akurvaziba buriam? Markiam!"

⁶⁴ Ia uari a barasi, a migirigiar kurabar Godin ziam gasighasisi. Ezi ia manmaghin nighnisi?" Ezi me bar akam a gasa, egha ghaze an aremegham.

⁶⁵ Egha marazi a gipari. Egha me an damaziba avara, egha me uan agharibar a misogha kamaghin migei, "Ni mikim. Tinara ni misosi?" Ezi ganganir gumaziba a inighava a misoghavira iti.

Pita ghaze, a Iesus gifozir puvati

(Matyu 26:69-75 ko Luk 22:56-62 ko Jon 18:15-18; 18:25-27)

⁶⁶ Dughiar kamra Pita dipenimin divazimin aven vanginan itima, ofa gamir gumazibar dapanimin ingangarir guvir mam izi.

⁶⁷ Egha Pitan garima an avimin fiima, a dikiraviram an gari. Egha kamaghin migei, "Ni uaghan Nasaretin gumazir kam, Iesus ko ike."

⁶⁸ Ezi a uabin ghuaragha ghaze, "Ki ni migeir bizir

mam gifozir puvati." Egha divazimin tiar akar ekiamin otivasa azenan ghu. Ezi tuarim ati.

⁶⁹ Ezi ingangarir guvir kam kagh an apigha tuivighav itir gumazamiziba ua me migei, "Muna men mav."

⁷⁰ Ezi a ua uabin ghuara. Ezi mong gin, an boroghin tuivighav itir darasi Pita migei, "Ni Galilin gumazim, kamaghin guizbangira ni men mavira."

⁷¹ Ezi a pamtem migia ghaze, Ki guizbangira migei, ki ifaraghtima God na gasighasigham. Egha kamaghin me migei, "Ki gumazir ia migeir kam gifozir puvati."

⁷² A kamaghin migiavira itima tuarim uam ake. Ezi Pita Iesus a mikemezir migirigiam giniri, "Ni faragh dughiar pumuning ko mikezimin suam, ki Iesus gifozir puvati, eghti tuarim gin dughiar pumuningin akegham." Egha Pita nighnighava avegha bar puvirama azi.

15

Me Iesus inigha Pailat bagha ghu

(Matyu 27:1-2 ko 27:11-14 ko Luk 23:1-5 ko Jon 18:28-38)

¹ Egha bar mizaraghara, ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judan gumazir dapaniba, ko Judan arazibagh fozir gumaziba, ko Judan kotin aven itir gumazir igharaziba sara, me nighnizir mam bato. Egha me Iesusin dafariba

ikegha an akua ghua Pailat ganingi.

² Ezi Pailat an azara, “Ni Judabar Atrivim, o?” Ezi Iesus a ikaragha kamaghin migei, “Are, ni deraghavira migei.”

³ Ezi ofa gamir gumazir ekiaba bizir aviribar a migiava, a gasi.

⁴ Ezi Pailat uam an azara, “Ni migirigiar kaba ikarvagham, o puvati? Ni orasi, me bizir aviriba ni migia ni gasi.”

⁵ Ezi Iesus bar migeir puvatizima, Pailat digavir kuram gami.

Pailat ter ighuvimin Iesus guasa migei

(Matyu 27:15-26 ko Luk 23:13-25 ko Jon 18:38-19:16)

⁶ Ezi Pailat amir arazim kamakin, azeniba bar isar ekiar kamin dughiam, me Pailatin mikintima a kalabusin itir gumazir me ifongezim, aneteghti, a mangam.

⁷ Gumazir mam, an ziam Barabas, a gumazir gavman ko misoziba me ko kalabusin iti. Me bizir kam bagha kalabusin iti. Me gavman ko uariv sogha gumazir mabav soghezi me ariaghire.

⁸ Ezi gumazamiziba Pailat iti naghin ghuavanabogha kalabusin itir gumazir me ifongezim ateghasa Pailatin azangsis. Kar arazir Pailat zurara amim.

⁹ Ezi Pailat men azara, “Ki Judabar Atrivim ategh ia bagh anemangasa, ia ifongez?”

¹⁰ Pailat fo, ofa gamir gumazir ekiaba Iesus amir biziba bagha naviba ikuvava, a isa Pailatin dafarim gati.

¹¹ Ezi ofa gamir gumazir ekiaba migirigiar navibagh iniviba gumazamizibagh anidi. Eghti me Pailatin mikemeghti a Iesusin anogoregh, egh Barabas ateghti a me bagh izam.

¹² Ezi Pailat azara, “Gumazir ia Judabar atrivim arizim, ki manmaghin a damuam?”

¹³ Ezi gumazamiziba pamtem dia kamaghin migei, “A isi ter ighuvimin aneguragh!”

¹⁴ Ezi Pailat men azara, “Manmagh su? An arazir kurar manam gami?” Ezi me bar pamtem dia migei, “Ter ighuvimin aneguragh!”

¹⁵ A me damuti men naviba deraghasa, Pailat Barabas ataki. Egha midorozir gumazibav kemezi me benibar Iesus fozoroghezi Pailat ter ighuvimin aneguasa me ganingi.

Midorozir gumaziba Iesus dipofi

(Matyu 27:27-31 ko Jon 19:2-3)

¹⁶ Egha midorozir gumaziba Iesus inigha gavmanin dipenir ekiamin miriamin aven ghuaghira midorozir gumaziba bar men diazi me iza uari akufa.

¹⁷ Egha me korotiar aghev vir ruarim a garugha egha dikonir amianim arkirigha an dapanim garu.

18 Egha me maghira an diava a migei, “Judabar Atrivim, nırara atrivir ekiam!”

19 Egha me aghorim an dapanim misoghava, egha uaghan a giparavira iti. Egha me ifara uan tevir akuribagh isin ira mati me guizbangira an ziam fe moghin ami.

20 Me arazir kabar a gamua a dipovegha givagha, a da korotiar me a agaghuiziba suegha, ananaba agaghui. Egha me a isa ter ighuvimin a gafughasa an akua zui.

Midorozir gumaziba Iesus isa ter ighuvimin aneguragha a gafu

(Matyu 27:32-44 ko Luk 23:26-43 ko Jon 19:17-27)

21 Sairinin gumazir mam Saimon, a Aleksander ko Rufusin afeziam, a nguibar igharazimin ikegha Jerusalemın aven zui. Ezi midorozir gumaziba Iesus guamin ter ighuvim a terasa an suirazi, an aneteri.

22 Egha me ghua danganir mamın ziam Golgata, me an otifi. (Danganir kamın ziamın mingarim kamakin, Dapanir Agharir Danganim.)

23 Egha me wain ko mızaziba agevir dipam veregha Iesus ganidima an an aghua.

24-25 Ezi aruem anabozi, me a isa ter ighuvimin aneguragha a gafu. Ezi midorozir gumaziba an korotiaba tuiragh uari daningasa satu gikararai. Tina faragh

otogh, korotiar manam iniam.

26 Egha me an gun migeir akar kam osiri, “A Judabar atrivim.” Me ghaze, a bizir kam bagha kotin tughava areme.

27-28 Me gumazir okiava midorozibagh amizir pumuning, Iesusın boroghın uaghan aning agura. Me mav isa Iesusın agharir guvimin itir ter ighuvim gafu, egha mav isa agharir ikiriamın itir ter ighuvim gafu.

29 Ezi iza zui darasi me dibovibar a miğiava uan dapaniba roava ghaze, “Ore! Ni, gumazir Godın Dipenim akarigh aruer pumuning ko mıkezimin uam an ingarasa mikemezim,

30 datirighın ni uabi uabın akuragh, ter ighuvim ategh izighiri!”

31 Ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan arazibagh fozir gumaziba uaghan kamaghiram a dipova uariv gei. Me kamaghın miğiaghaze, “A igharaz darazir akurvagha uabıra uabın akurvaghan asa!

32 Gumazir kam, a ghaze, ki God Ua Gumamaziziba Iniasa Misevezir Gumazim ko Israelbar Atrivim, a ter ighuvim ategh izighiritima, e an ganigh nighnızir gavvim an ikiam.” Gumazir okimakiar an boroghın guraghav itimning uaghan migirigiar kurar aviriba puviram a miğiavira iti.

Iesusin ovevem

(*Matyu 27:45-56 ko Luk 23:44-49 ko Jon 19:28-30*)

³³ Aruem iza pazaghar torimin itima mitatem nguazimin itir nguibaba bar da avaragha, ghua dughiam 3 kloghin guaratizimin tu.

³⁴ Egha dughiam 3 kloghin itima Iesus tiarir ekiamin pamtem kamaghin dei, "Eloi, Eloi, lama sabaktani?" Akar kamin mingarim kamakin, Nan God, nan God ni tizim bagha na ataki?

³⁵ Ezi roghira tuivighav itir darasi oregha ghaze, "Ia oragh, a Elaijan dei."

³⁶ Ezi gumazir mam ivegha ghua dipamin suizir bizim isa wainin afangtizim garugha a isa aghorir mam gatigha, Iesus damasa an an amadi. Egha a ghaze, "Ia tegh, e ganika, Elaija ti iziva an akuragham, o puvati."

³⁷ Ezi Iesus pamtem diagha duam sue.

³⁸ Ezi Godin Dipenimin itir inir ekiar guraghav itim pin ikegha tongira bigha ghuaghira vin otogha akuar pumuning iri.

³⁹ Ezi midorozir gumazir 100 plan garir gumazir dapanir mam, Iesusin boroghin tughav ikia orazi a pamtem diagha manmaghin aremezir arazimin ganigha ghaze, "Bar guizbangira, gumazir kam Godin Otarimra!"

⁴⁰ Ezi amizir maba mong saghon tuivighav ikia gari. Men tongin Makdalan nguibamin amizim Maria,

ko Jemsin igiam ko Josepin amebam Maria, ko Salome.

⁴¹ Amizir kaba Galilin ikegha Iesusin akurvagha egha an gin arui. Amizir avirir maba sara Iesus ko Jerusalemın anabogha uaghan iti.

Me Iesusin kuam isa dagiar torim gati

(*Matyu 27:57-61 ko Luk 23:50-55 ko Jon 19:38-42*)

⁴²⁻⁴³ Datirighin Sabat bagha bizibar kirir dughiam. (Eghti guaratizim Sabat otogham.) Ezi kamaghin aruem gevima, Arimatean gumazim Josep, Judabar kotin aven itir gumazir aghuir me bar fozim. A uabi uaghan God Bizibagh Ativamin Dughiam bagha mizuai. An atiatir puvatigha Iesusin kuam iniasa ghua Pailatin azai.

⁴⁴ Ezi Pailat orazi, Iesus aremegha givazi, a digavir kuram gami. Egha a midorozir gumazir 100 plan garir gumazim bagha akam amadazima a izima an an azara, "Iesus guizbangira aremezi, o?"

⁴⁵ Ezi an an migirigiam baregha a fo, Iesus guizbangiram areme. Ezi a Iesusin kuam iniasa Josepin amamangati.

⁴⁶⁻⁴⁷ Ezi Josep inir ghurghurir aghuir mam givezegha izava Iesusin kuam adangi. Egha a righa ghua dagiar torir me dutuzimin ghugha anerizima Makdalan amizim Maria

ko Josepin amebam Maria, aning garima, Josep Iesusin kuam isa dagiar torimin aven anetigha, dagiar ekiar mam poghpuegha izava an akam dukua.

16

Iesus ua dikafi

(Matyu 28:1-8 ko Luk 24:1-12 ko Jon 20:1-10)

¹ Egha Sabatin dughiam givazima, Makdalan amizim Maria, Jemsin amebam Maria, ko Salome mangi Iesusin kuam daghuasa borer mughuriar aghuarib-agh ivese.

²⁻³ ⁷ pla dughiabar faragha zuir dughiamin aruem anadima mizaraghara me dagiar torir matmatiamin ghua uarira uariv gei, "Tina dagiar torimin akam gasarazir dagiam puegham?"

⁴ Egha me ghua garima dagiar ekiar kam, me a poghpuegha ghua.

⁵ Ezi me dagiar torir akamin aven ghua garima gumazir igiar mam korotiar ghurghurir ruarim arugha agharir guvimin amadaghan aperaghav iti. Ezi me an ganigha bar aguaghfa.

⁶ Ezi a kamaghin migei, "Ia akongan marki. Ia Nasaretin gumazim Iesus bagha gari. A ter ighuvimin aremegha ua dikafi! A kagh itir puvati. Ia kagh a irighav ikezir dan-ganimin gan."

⁷ Egh ia mangi, Pita ko an suren gumazir igharazibav kemegh, 'A ian faragh Galilin mangam. A mikemezir moghin ia munagh a bati-vam.'

⁸ Ezima me digavir kuram gamigha aguava azenan ghuegha puv are. Me ati-atingi, kamaghin me taraziv kemezir puvati.

Makdalan amizim Maria Iesusin gani

(Matyu 28:9-10 ko Jon 20:11-18)

⁹ Iesus ⁷ pla dughiabar faragha zuir dughiamin mizaraghara ua dikavigha Makdalan amizim Maria faragha uabi isava an aka. Amizir kamnaghra Iesus faragha duar kurar ⁷ pla an itiba batoke.*

¹⁰ Ezi gumazamizir Iesus ko aruava ikeziba, me a bagha bar osemegha puv azia itima, Maria ghugha Iesusin gun me migei.

¹¹ Ezi me orazi, Iesus ua dikavigha uabi isa Makdalan Marian akazi, an an gani. Me kamaghin oregha nighnizir gavgavim amizir kam in akabar itir puvati.

Suren gumazir pumuning tuavimin Iesusin gani

(Luk 24:13-35)

¹² Egha dughiar kamnaghra gin Iesus gumazir igharazimin min otozi suren gumazir pumuning nguibar ekiamin azenan zuima an aning bato.

16:7: Mt 26:32, Mk 14:28

16:9: Lu 8:2

* **16:9:** (16:9-16) Fofozir gumazir

aviriba Sapta 16, ves 9in kegha ghua 20in tuzir akabav gia ghaze, Mak uabi an osirizir pu, gumazir mam gin an osiri.

16:10: Lu 24:10

¹³ Ezi aning uamategha iza bizir kamın gun maraziv ke-mezi, me uaghan nighnizir gavgavim aningın akabar itir puvati.

Iesus me damuamin ingan-garimin gun uan suren gumazibav gei

(Matyu 28:16-20 ko Luk 24:36-49 ko Jon 20:19-23)

¹⁴ Egha gın 11 plan suren gumaziba apima Iesus uabi isa men aka. Egha a, me nighnizir gavgavim puvatizir bizim ko, me navir gavgavim ikia a ua dikavizi migirigiam marazi an ganigha migeima me nighnizir gavgavim migirigiar kamın itir puvati, ezi bizir kaba bagha Iesus me migia men atari.

¹⁵ Egha a kamaghın me migei, “Mangi nguazir kam bar a daruva nguazir kamın itir gumazamiziba bar akar aghuim me mikim.

¹⁶ Eghti tina nighnizir gav-gavim nan ikiva, egh rueghti, God an akuraghti, a zurara God ko ikiam. Eghti tina nighnizir gavgavim nan itir puvati, a Godın kotin ikiva ivezir kuram iniam.

¹⁷⁻¹⁸ Eghti nighnizir gav-gavim nan itiba, mirakelin arazir kaba uaghan me bativam: me nan ziam duar kuraba batoghıva, me nguibabar akar fozir puvatizibav kimıva, egh kuruziba uan dafaribar dar suigham. Egh me imezir dipar ariaghitamar

ameghti a tong men nav-ibagh asighasighan kogham. Egh me uan dafariba isi arımarıar gumazıbar arıghti men arımarıaba gıvam.”

God Iesus inigha uan Nguibamin ghuavanabo

(Luk 24:50-53 ko Aposel 1:9-11)

¹⁹ Egha Ekiam Iesus bizir kabar me mikemegha gıvazıma God a inigha uan nguibamin ghuavanabo. Ezıma a Godın agharır guvımın amadaghan aper-aghav itı.

²⁰ Ezıma an suren gu-mazıba nguazır kamın dan-ganıba bar dar ghuava akam akurı. Ezi Ekiam me ko ingara uan akam gavgavim a ganıga mirakelin arazıba sara akakasi, kamaghın gumazamizıba fo, akar kam guızbangıra.

Luk Osirizir Akar Aghuim

Akar Faragha Zuim

Luk Osirizir Akar Aghuim, e Iesusin garima, a Israelbar gumazamiziba ua me inigha, egha Kantrin Igharazibar Gumaziba, uaghan me ini. Ezi Iesus uan ingangarim damuasa, kamaghin gumazamizibav miġia ghaze, God akar aghuim gumazir onganaraziba mikinasa na ginaba. Ezi kamaghin amizima, Ekiamin Duam nan iti. (Luk 4:18in gan.) Ezi bar guizbangira, akinafarir kamın Luk Iesus geghara ghaze, a gumazamizir osimtizir aviriba ateribar apangkuvigha deravira me gami.

Bizir Iesus amiba, da an adarazir gamima, me bar a gakonge. Dughiar Maria a batezimin, gumazamiziba bar akonge (Luk 1:42-48, 2:10), egha ghua akinafarim ġivazi naghin tuzi, Iesus Godin Nguibamin ghuavanabozima, me bar akuega mamaghira iti. (Luk 24:52in gan).

Iesusin ikimirimin bizir aviriba Luk uabira dagh eghari. Bizir kaba, da akinafarir igharazitamin itir puvati. Luk uabira, Iesus nguazimin izezir bizir avirir otivizibagh eghari. Luk uabira, a Iesusin akar isin zuir kam geghari, a kamakin: Gumazir mam osimtizim

tuavimin a bato, ezi Samaritan gumazim an akura. Ezi akar isin zuir igharazim, Luk a geghari, otarim afeziam ategha ghua tintinibar aruigha ġin uamategha ize. Egha Luk Iesusin akar isin zuir mabanang uaghan dagh eghari. Egha Luk uabira, bizir Saktus batozim geghari, kar gumazir dagiaba isim.

Bizir maba Luk akar aviriba dar iti, dar kara: God ko mikimivira ikiamin arazim, ko Godin Duamin ingangarim, ko God gumazamizibar arazir kuraba ġin amadir arazim. Egha Luk uaghan amiziba ingarizir bizibar akar aviriba da iti.

Lukin akaba, da akinafarir kamra itir puvati. Luk uaghan akinafarir igharazim osiri, e a dibora ghaze, Aposelbar Ingangaribar Akinafarim. E fo, Iesus Godin Nguibamin ghuavanabogha ġivazima, Aposelba bizir aviribagh ami. Ezi akinafarir kamın aven, Luk aposelba amizir bizibar eghaghanim osiri.

Luk osirizir akar faragha zuim

¹⁻⁴ Gumazir aruam, Tiofilus, ni fo, gumazir aviriba God en tongin amizir bizibar ganigha, dar gun osirasava ami. E gumazir uari uan damaziba ganizibar akam baraki. Egha me faragha Godin akamin ingangarir gumazibar otivigha, egha an akam akuri. Kamaghin amizi, ki uaghan akar

kam osirigh ni bagh aneman-gasa. Egha ki deraghavira dar mingaribagh foghasa ingara ghua dagh foghava, ni bagha bar deravirama da osiri. Ni dar gan fogh suam, bizir ni oraghizir kaba da guizin biziba.

**Jon Gumaziba Ruer
Gumazimin
amebam a batezir
dughiam, ko Maria
Iesus batezir
dughiamin
migirigiam**

(Sapta 1:5-2:52)

*Ensel Sekaraian migia
ghaze, Jon otogham*

⁵ Dughiar kamın Herot Judian atrivimın itima, Godın ofa gamir gumazir mamın ziam Sekaraia, an Abiyan adarazir gumazir mam. Ezima an amuim Elisabet, an Aronin ovavim.

⁶ Aning bar deraghavira Godın araziba koma an akam baragha dar gin zui. Ezima God aningin garima, aning an damazimin bar dera.

⁷ Elisabet furabagh ati, kamaghın amizima aning boriba puvatighava, dughiar ruarim pura ikia ghua bar ghuri.

⁸ Ezi dughiar mamın ofa gamir gumaziba ingarima, Sekaraia uaghan ofa gamir

gumazimin min Godın damazimin ingari.

⁹ Ezi me Godın Dipenimin ofa gamir gumazibar arazibar gintigha, gumazim amisivasa me dagiabagh da kuri. Ezi God anemisefe. Eghti Sekaraia Godın Dipenimin aven mangi migharir mughuriar aghuim zuim dapongam.*

¹⁰ Ezima migharir mughuriar aghuim zuim dapongamin dughiam otozima, gumazimizar Godın ziam feba, Godın Dipenimin miriamın uari akuvagha God ko migei.

¹¹ Ezima Ekiamın Ensel a batogha, migharir mughuriar aghuimın ofan danganımın agharir guvimın amadaghan tughav iti.

¹² Ezi Sekaraia an apigha digavir kuram gamigha bar atiatingi.

¹³ Ezima ensel kamaghın a migei, "Sekaraia, ni atiatingan marki, ni God ko mikemezir migirigiam, God a baraki. Ezima nın amuim Elisabet ni bagh otarim bategham. Eghti ni ziar kam, Jon a datigh.

¹⁴⁻¹⁵ Egh ni bar akuegh navir amirizimin iki. Eghti a Godın damazimin ziar ekiam iniam, kamaghın gumazamizir aviriba an otoghamin dughiamın bar akuegham. Eghti a wain ko dipar onganibar aman

1:5: 1 Sto 24:10 **1:6:** Stt 17:1, 1 Kin 9:4, Ap 23:1, Fl 3:6 **1:8:** 1 Sto 24:19, 2 Sto 8:14, 31:2 **1:9:** Kis 30:7-8, 1 Sml 2:28, 2 Sto 29:11 * **1:9:** (1:9) Kar men arazim, God gumazim uan ingangarim bagha anemisivasa, me ikararer kam gami. Ikararer kam a satun ikararer biziba iniasta ikararemın amir puvati.
1:10: Wkp 16:17, MAA 8:3-4 **1:12:** Het 6:22, Dan 10:8, Lu 1:29, Ap 10:4

kogham. Egh a uan amebamin navir averiamin aven ikivira ikiti, Godin Duam bar a gizivagham.

16 Egh a uam Israelin gumazamizir aviriba inigh men Ekiam God bagh mangam.

17 Egh Elaijan itir Godin Duam ko gavgavir kamra Jon Ekiamin faragh mangiva, afeziabar amutima me uan boriba ua dagh fueghiva, akiriba ragha God gasaraziba ua me damutima me ua nighnizir aghuibar gumazibar amuva, egh gumazibav kintima me uari akirighasi Ekiam mizuam ikiam.”

18 Ezi Sekaraia enselin azara, “Ki ghurizi, nan amuim uaghan ghurigha gifa. Kamaghin amizi, ki manmaghin bizir kam guizbangira a gifogham?”

19 Ezi ensel an akam ikara, “Ki Gabriel. Ki Godin damazimin tughav iti. God uabi na amadazima, ki akar aghuir kam n ni mikimasa ize.

20 Ni nan akaba baregha nighnizir gavgavim dar itir puvati. Ezi bizir kam bagh ni mikiman kogh nimira ikiam, mamaghira ikitima bizir kaba otivamin dughiam otogham.”

21 Ensel Sekaraia migeima, gumaziba ko amiziba azenan ikia Sekaraia mizua ghuav amiragha pura nighnisi, manmaghin amizim a

dughiar ruarimin Godin Dipenimin aven iti?

22 Ezi an azenan otoghava, me mikiman asaghasaki. Ezi me fo, a ti Godin Dipenimin aven irebamin min bizitamini gani. Egha an akamin me migeir puvatigha dafaribara me migei.

23 Eghava an ingangarir dughiam givazima, a uan nguibamin ghu.

24 Ezima dughiar maba ghua givazima an amuim Elisabet navim ada 5 plan iakinibar uabi modo.

25 Egha a kamaghin migei, “Ekiam na bagha bizir kam gami. A nan apangkuvigha nan aghumsizim gumazamizibar damazimin anedangi.”

Ensel Maria bagha akam inigha zui

26 Egha Elisabetin navir adasem 6 plan iakinimin otozima, God ensel Gabriel Nasaretin anemada, Galilin Distrighin aven itir nguibam.

27 Ezi ensel ghua, guivir igiar gumazitam koma akuizir puvatizim, an ziam Maria, me gumazim Josepin ikiasa a ginaba. Josep, an Atrivim Devitin ovavimra.

28 Ensel a bagha ghuava kamaghin a migei, “Dughiar aghuarim Maria. Ekiam ni gifongegha deravira ni gamua egha ni ko iti.”

29 Ezi Maria an akam baregha digavir kuram

gamigha pura nighnisi, “Kar akar manmaghin amizim?”

30 Ezi ensel kamaghin a migia ghaze, “Maria, ni atiatingan marki, God bar ni gifuegha ni ko iti.

31 Ni oragh, ni navim asegh otarim bateghiva, ziar kam Iesus, a datigh.

32 A ziar ekiam ikiti, me suam, kar Godin bar pin itimin otarim. Eghti God a damighti, a uan ovavim, Atrivim Devitin min ikiam.

33 Eghti a Jekopin adarazir atrivimin ikivira ikiam. Eghti a bizibagh ativamin dughiar kam givaghan kogham.”

34 Ezima Maria kamaghin enselin azara, “Ki guivir igiar patamin itir puvatizim. Ezima bizir kam manmaghin na batogham?”

35 Ezi ensel an akam ikaragha kamaghin migei, “Godin Duam ni bagh izeghti bar pin itir Godin gavgavim ni avaragham. Eghti borim Godin damazimin zueghti me Godin Otarim a darigham.

36-37 Bizitam Godin aven kozir puvati. Nin anabam Elisabet, a ghurigha, egha uaghan navim adai. Me ghaze, an navim asangan kogham, ezi an navir adasem datirighin iakinir 6 plan tu.”

38 Ezi Maria kamaghin ensel ikara, “Ki Godin ingangarir amizim. Ni mikemezir moghira God bizibar na damu.” Ezi ensel anetegha ghu.

Maria Elisabetin ganasa zui

39 Ezi dughiar kamın Maria uan biziba akirighava zuamira nguibar ekiar Judian Distrighin mighsiamin itimin ghu.

40 Egha a Sekaraian dipenimin aven ghugha dughiam Elisabet ganingi.

41 Ezi Elisabet Marian tiarim barazima, an borim an navimin aven aguaghfa, ezima Elisabet Godin Duam a gizifa.

42 Eghava a pamtemin tiarim akarigha kamaghin migei, “Ni amizibagh afirazi God bar bizir aghuim ni gami. Egh a uaghan bizir aghuim borir ni oteghamim gami.

43 Ezi God tizim bagha deravira na gami, ezima nan Ekiamin amebam na bagh izi?

44 Ezi ki ni barazi, ni dughiam na ganingizima borir na navir averiamin itim bar akuegha aguaghfa.

45 Ni nighnizir gavgavim Godin iti, ezi Ekiam ni mikemezi moghin bizibar ni gami. Kamaghin ni bar akongegh.”

Marian ighiam

46-49 Ezi Maria kamaghin migei,

“Ki pura Ekiamin ingangarir amizim,
kamaghin amizima a na giniri.

Kamaghin nan navim
 Ekiamin ziam fe.
 Ezi nan duam God bagha
 bar akonge,
 a nan akurvazim.
 God a bar gavgavigha bizir
 bar ekiabar na gami.
 Ezi an ziam bar zuegha
 dera.
 Kamaghin amizi,
 datirighin tugh mangi
 gumazamiziba na
 mikim suam,
 God deravira ni
 gami.

50 Ezima a gumazamizir an
 atiatiava an apengan
 itibar apangkufi.
 A kamaghira datirighin
 itir gumazamizibar
 amu
 gin izamin gumaz-
 iba ko amizibar
 amu mamaghira
 ikiam.

51 A uan dafarimin bizir bar
 gavgavibagh ami.
 Gumazir uarira uan
 ziaba feba, a men
 agrazima me are.

52 God atrivibar gavgavim
 dikabiragha
 gumazir kiniba fe.

53 A bizir aghuiba isava
 mitiriaba azibagh
 aniga,
 biziba bar izivaziba
 amangizima me pura
 ghue.

54-55 A uan ingangarir gu-
 mazim Israelin akura.
 Egha en ovavibagh
 amizir akar gavgavim
 ginighnighavira iti.

Egha Abrahamin
 apangkuvigha,
 egh gin otivamin gu-
 mazibar apangku-
 vigh mamaghira
 ikiam.”

56 Ezi Maria iakinir
 pumuning ko mikezimin Elis-
 abet ko ikegha gin uamategh
 uan nguibamin ghu.

*Elisabet Jon batezir
 dughiam*

57 Ezima Elisabet otamin
 dughiam otozima, an otarim
 bate.

58 An boroghira itir darasi
 koma an anababa kam-
 aghin oraki, Ekiam an
 apangkuvigha bizir aghuim
 a gamizima, me a ko bar
 akonge.

59 Ezi an 7 plan dugh-
 aba givazima, me borimin
 mikarzir mogomem agho-
 rasa izi. Egha me an
 afeziamin ziam Sekaraia a
 darighasa.

60 Ezima an amebam kam-
 aghin me migei, “Puvati! E
 Jon a darigham.”

61 Ezi me kamaghin a migei,
 “Nin anabatam ziar katam
 itir puvati.”

62 Egha me dafarimra
 an afeziamin azangsis, a
 ziar manatam uan otarim
 darigham.

63 Egha Sekaraia an ziam
 osirasa biziba bagha dafarib-
 ara men azangsis. Egha ka-
 maghin osiri, “An ziam Jon.”

Ezima me kamaghin ganigha bar aguaghfa.

⁶⁴ Ezima an akam zuamira kuiaghrizima an mizem firiaghrizima, a maghira miyiava Godin ziam fe.

⁶⁵ Ezima an boroghin itir darazi kamaghin ganigha, bar atiatingi. Ezima Judian Distrighin itir nguibar mighsiabar itibar gumaziba bizir otivizir kaba baregha dar gun uariv gei.

⁶⁶ Ezi Ekiamin gavgavim borir kam ko iti. Ezima me bar moghira bizir kam baregha, a ginighnigha a bagha azangsi, "Borir kam bar manmaghram otogham?"

Sekaraian ighiam

⁶⁷ Ezima an afeziam Sekaraia Godin Duam a gizivazima, a Godin nighnizimin gun migei,

⁶⁸ "Ekiam iza uan gumaziba ko amiziba ua me ini, kamaghin amizima, e an ziam fe, a Israelbar God.

⁶⁹ God en akurvaghasa uan ingangarir gumazim Devitin adarazir aven gumazir bar gavgavim amisefe.

⁷⁰ Godin akam inigha izir gumaziba bizir kamın gun fomira kamaghin me mikeme.

⁷¹ An en apaniba koma en atara pazav e gamibar dam e iniasa ize.

⁷² Egh apangkuvim en ovavibar akakaghiva,

uan Akar Dikirizir Gavgavim nirigham,

⁷³ akar gavgavir en ovavim Abraham ganingizim.

⁷⁴ Egh en apaniba dam e iniva,

en amamangatightima e an ingarsiva atiatin-gan koghiva,

⁷⁵ eghiva e an damazimin arazir aghuir a ifongezibar gin mangam,

eghti a ifongezir arazir aghuir kaba en ikiam.

⁷⁶ Ezi ni nan borim, ni faragh mangi Ekiam bagh tu-avim akar.

Kamaghin amizim, me Godin bar pin itimin akam inigha izir gumazim ni darigham.

⁷⁷⁻⁷⁸ Godin apangkuvim e ko itima, a uan gumazimiziba ua me iniamin fofozim me ganiga, men arazir kuraba gin amadi.

Ezima aruemin angazangarim Godin Nguibamin ikegh e bagh izighram.

1:66: Stt 39:2, Sng 80:17, Ap 11:21 **1:67:** Jol 2:28 **1:68:** Sng 41:13, 72:18, 106:48, Lu 7:16 **1:69:** Sng 18:2 **1:70:** Jer 23:5-6, Dan 9:24, Ap 3:21, Ro 1:2 **1:71:** Sng 106:10 **1:72:** Stt 17:1, 17:7, Wkp 26:42, Sng 105:8-9, 106:45 **1:73:** Stt 22:16-17, Mai 7:20 **1:74:** Ro 6:18, 6:22, Hi 9:14 **1:75:** Ef 4:24, 2 Ti 1:9, Ta 2:12-14, 1 Pi 1:15, 2 Pi 1:4 **1:76:** Ais 40:3, Mal 3:1, 4:5, Mt 3:3, 11:10 **1:77-78:** Jer 31:34, Ais 60:1-2, Mk 1:4, Lu 3:3 **1:79:** Ais 9:2, 49:9, 58:8, Mt 4:16, Ap 26:18

79 Egh angazangarim mitarmemîn iki-ava aremeghasava amibagh feghîva, egh navir amirizimîn tuavim en suebar akagham.”

⁸⁰ Ezîma Jon gin aghuiga givazîma an duam uaghan aghua gavgafi. Egha a Judian nguazir gumazîba putatizimîn iti. Egha ghua an azenim girigha Israelin gumazîbar damazimîn oto.

2

Maria Iesus bate (Matyu 1:18-25)

¹ Ezi dughiar kam Sisar Ogastus akar gavgavim amadagha ghaze, “Rom garir nguibabar gumazamizîba bar mangî uan ziaba osir.”

² Dughiar kam Kwirinius, a Sirian gumazir dapanimîn itîma, ziaba osirir dughiar faragha zuir kam oto.*

³ Ezi gumazamizîba uan ziaba osirasa uan nguibabara zui.

⁴ Ezi Josep uaghan Devitîn anabar mam. Kamaghîn a Galilin Distrighîn itir nguibam Nasaret ategha, Judian Distrighîn itir nguibam Betlehemîn zui, kar Devitîn nguibam.

⁵ A mangîva uan amuir inabazim Maria ko aning uan ziamning osirasa. Dughiar

kam Maria borimîn navim adai.

⁶ Egha aning ghuava Betlehemîn itîma, Maria borim batamin dughiar oto.

⁷ Ezi a uan otarir ivariam bate. Egha borim inir avizibar a nomke. Dughiar kam dipenir akuim izîfa. Kamaghîn amizi, aning borim isava bulmakauba apir danganimîn aneti.

Enselba akam inigha sipsipbar garir gumazîba bagha zui

⁸ Ezi sipsipbar garir gumazir maba nguibamîn azenan ikiava, dimagaribar uan sipsipbar gara me geghufi.

⁹ Ezi Ekiamîn enselin mam pura me batozi, Ekiamîn angazangarim me gisira. Ezi me bar atiatingi.

¹⁰ Ezi ensel kamaghîn me migei, “Ia atiatingan marki. Ia oragh! Ki akar aghuim inigha ia bagha izi. Akar aghuir gumazamizîba bar me damightî, me bar akongegham.

¹¹ Datirighîn Devitîn nguibamîn akurvazir gumazim ia bagha oto. A God Ua Gumazamizîba Iniasa Mîsevezir Gumazim, a en Ekiam.

¹² Ia mangî kamaghîn ganigh fogh, ia gantîma me borim inir avizibar a nomkeghîva bulmakauba

1:80: Mt 3:1, 11:7, Lu 2:40 * **2:2:** (2:2) Dughiar kam, Romîn gavman Israelbar nguibaba bar dagh ativagha dar gari. Israelin nguibar ekiam, a Provins Sirian aven iti. Romîn gavmanîn gumazîba, me men garir atrivîba dibora ghaze, “Sisar.” **2:5:** Lu 1:27 **2:7:** Mt 1:25 **2:10:** Stt 12:3, Mt 28:19, Mk 1:15, Lu 24:47, Kl 1:23 **2:11:** Ais 9:6, Mt 1:16, 1:21, Ap 2:36, Fl 2:11 **2:13:** Sng 103:20, Dan 7:10, Hi 1:14, MAA 5:11

apir danganim datightima a irighiv ikiam.”

13 Ezi maghira, Godin nguibamin enselin avirir bar dafam otogha enselin kam ko me Godin ziam fa kamaghin migei,

14 “Ia bizibar pin itir Godin ziam fi.

Eghti nguazimin itir gumaziba ko amizir God ifongeziba,
me navir amirizimin iki.”

Sipsipbar garir gumaziba Iesusin ganasa zui

15 Ezi enselba sipsipbar garir gumaziba ategha Godin nguibamin ghuezima, ezi sipsipbar garir gumaziba uarira uariv gei, “Aria, e Betlehemin mangiva Ekiam e mikemezir bizir otozimin ganika.”

16 Egha me zuamira ghuava Josep ko Marian api, egha borimin garima a bulmakauba apir danganim girighav iti.

17 Egha sipsipbar garir gumaziba borimin ganigha, egha ensel borimin gun me mikemezir akabar gun gumazir igharazibav gei.

18 Ezi gumazamiziba sipsipbar garir gumazibar eghaghanim baregha digavir kuram gami.

19 Ezi Maria bizir kaba uan navir averiam gatigha, egha dagh nighnighavira iti.

20 Ezi sipsipbar garir gumaziba uamatenge. Ensel me mikemezi me oraghizi moghin bizibar gari, da otifi. Kamaghin me bar akuegha Godin ziam fa zui.

Godin ensel me mikemezi mokon, me ziam Iesus a gati

21 Ezi 7 plan dughiba givazima an mikarzir mogomem aghoramin dughiam otozi me ziam Iesus a gati. Maria tighar navim asangam, ensel faragha a gatizir ziam.

Simeon ko Ana Godin Dipenimin Iesusin gari

22 Ezi Moses Osirizir Arazibar min amebam Godin damazimin zueghamin dughiam otozima, Maria ko Josep borim inigha Ekiam daningasa Jerusalem in zui.

23 Ekiam Moses ganingizir arazibar osizirim iti, borir otarir ivariaba me da isi ua Ekiam daningam.

24 Ezi aning Ekiamin arazir osiriziba mikemezi moghin, aning ofa damuasa, kuarazir bunbar pumuning, o bunbamin min gari kuarazir igiar pumuning inigha izi.

25 Ezi Jerusalem in aven gumazir mam, an ziam Simeon, a Godin damazimin deragha God baghavira iti. A Israelin gumazamizibar osimtiziba a givamin dughiam bagha mizuai iti.

26 Godin Duam bizir kam azenarama an akagha gifa,

a faragh Ekiamin Kraiss (Gumazir God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezim), an an ganighava, gin aremegham.†

27 Kamaghin amizima Godin Duam nighnizim a ganingizima a Godin Dipenir avizimin zui. Ezi Josep ko Maria Iesus inighava aven iza Ekiamin arazir osirizim mikemezi moghin, a damuasa.

28 Ezi Simeon Iesus inighava uan dafarimningin a ifiraghava Godin ziam fa kamaghin migei,

29-32 “Ekiam, ki nin ingan-garir gumazim.

Eghti nin akurvazimin angazangarim ni Kantrin Igharazibar Gumaziba me daningam.

Egh ziar ekiam Israelbar aningam; me nin gumazamiziba.

Ezi ni gumazamizibar damazibar me bagha akurvazir bizir kam gami.

Ezi ni en akuragh ua e iniamin bizir kam, ki uan damazimin an ganigha gifa.

Kamaghin amizi, ni fomira mikemezi moghin ni na ateghti ki mangi, navir amirizimin ikiam.”

33 Ezi borimin amebam ko afeziam Simeon an gun mikemezir migirigiba

baregha aning nighnizir aviribagh ami.

34 Ezi Simeon ghaze, God bizir aghuiba ia bagh a dar amu, egha Simeon an amebam Maria kamaghin a migei, “Borir kam God a ginaba, eghti Israelin aviriba God bagh tugh gavgavigham. Eghti aviriba iregham. Eghti gumazamiziba bizir an amibar ganiva akar kurabar dav kimam.

35 Kamaghin gumazir aviribar nighnizir navimin aven itiba azenan otivam. Eghti osimtizir ekiar mam uaghan nin mikarzin otivam.”

36 Ezi Godin akam inigha izir amizir mam iti, an ziam Ana, a Panuelin guivim, Aserin anabam. A faragha pamın itima aningın 7 plan azeniba, ezi an pam aremezima, ezi datirighin a bar ghuri.

37 Egha 84 plan azeniba, a odiarimin iti. A Godin Dipenim ataghrazir pu, egha dimagariba ko arueba Godin ziam fa, egha dagheba ataghragha God ko migei.

38 Egha dughiar kamra a uaghan iza men miriamin tu. A biziba bagha God minabi. Egha borir kamın gun gumazamizir aviribav gei, me God ua Jerusalemın itir gumaziba ko amiziba iniamin dughiam mizuai.

Josepuamategha Nasaretin

† 2:26: (2:26) Kraissin mingarimra kara, God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim.

2:34: Ais 8:14, Hos 14:9, Mt 21:42, Ap 28:22, Ro 9:32-33, 1 Ko 1:23, 1 Pi 2:7-8 2:35: Sng 42:10, Jo 19:25 2:37: Ap 26:7, 1 Ti 5:5 2:38: Ais 52:9, Mk 15:43, Lu 2:25, 24:21 2:39: Mt 2:23

zui

³⁹ Egha Josep ko Maria biziba bar Ekiamin arazir osirizim mikemezi moghin dagh amigha givagha, egha uamategha Galilin Distrighin aven itir nguibam Nasaretin zui.

⁴⁰ Ezi borim aghuiga mikarzimim gavgafi. Ezi fofozir aghuim bar a gizifa. Ezi bizir aghuiba God a bagha dagh ami.

Iesus otarir igiamra iki-ava, Godin Dipenimin ghu.

⁴¹ Azeniba zurara Iesusin amebam ko afeziam, God Israelbagh Itazir Dughiamin Isam bagha Jerusalem zui.

⁴² Ezi an azenir 12 plan otogha, arazim mirara me isam bagha zui.

⁴³ Isam givazima, an gin, an amebam ko afeziam uamategha nguibamin zuima, aningin otarim Iesus, a Jerusalemra itima aning a gifozir puvati.

⁴⁴ Aning ghaze, a ti uan namakaba ko izi. Egha aruer kamın ghuavira iti. Egha aning maghira uan namakaba koma anababar torimin a bagha rui.

⁴⁵ Egha aning an apizir puvati, egha aning a bagh ruiasa uamategha Jerusalem zui.

⁴⁶ Dughiar mikezimim gin aning Godin Dipenimin avizimim an api. A tisabar torimin aperaghav iti, egha me baragha azangsizibar me gami.

⁴⁷ Gumazir kaba bar an fofozim ko akar ikarvazir kaba baragha egha digavir kuram gami.

⁴⁸ Ezi an amebam ko afeziam an apigha, egha digavir kuram gami. Egha an amebam kamaghin a migei, "Nan otarim, ni tizim bagha arazir kurar kamın ga gami? Ga ni bagha bar osemegha ni buri."

⁴⁹ Ezi a kamaghin aningın azara, "Gua tizim bagha na buri? Gua ti fozir puvati, ki uan Afeziamin Dipenimin aven ikiam?"

⁵⁰ Ezi an aningın migeir bizimın mingarim aning a gifozir puvati.

⁵¹ Egha a aningın akam baregha aning ko Nasaretin uaghiri. Ezi an amebam bizir kaba baregha dagh nighnighavira iti.

⁵² Ezi Iesus fofozim ko mikarzim sarama aghui. Ezi an araziba God koma gumazibagh amima, me a gifonge.

Jon Iesus bagha tuavim akiri

3

(Sapta 3:1-4:13)

Jon, Gumaziba Ruer Gumazim, faragha izava Iesusin akam akuri

(Matyu 3:1-12 ko Mak 1:2-8 ko Jon 1:19-28)

¹ Dughiar kam Taiberius Sisarın 15 plan azenimın Romın atrivimın itim oto. Ezi Pontius Pailat Judian

Distrighin gavmanin gumazir dapanimin iti, Herot Galilin Distrighin gavmanin gumazir dapanimin iti. Ezi an aveghbuam Filip Iturian Distrigh ko Trakonitisin Distrighin gavmanin gumazir dapanimin ti, ezi Lisantias Abilenen Distrighin gavmanin gumazir dapanimin iti.

² Ezima Anas ko Kaiafas Godin ofa gamir gumazir dapanimningin iti. Dughiar kam Jon, Sekaraian otarim, gumaziba itir puvatizir danganimin itima, God uan migirigiam a ganingi.

³ Ezi Jon Jordanin dipar miriamin aruava akam kura kamaghin migei, "Ia uan navibagh iraghiva rueghti, God ian arazir kuraba gin amadagham."

⁴ Godin akam ingha izir gumazim Aisaian akinafarimin osirizir migirigiar mirara ghu, a kamaghin migei,

"Gumazir tiarir mam gumaziba puvatizir danganimin dia ghaze,
Ia Ekiam baghiva tuaviba azeniva, dar kir.

⁵ Kukuniba apemiva, mighsiaba ko akiribar amuti da magari.

Tuavir ighuagha aruiba dar amuti da voroghira iki.

Egh tuavir kurabar amuti da deragh.

⁶ Eghti nguazir kamın gumazamiziba bar Godin akurvazimin ganam.'"

⁷ Ezi Jon gumazamizir bizir ruasa a bagha izibav gei, "Ia kuruzir divir anababa! Tina ia mikemezi ia Godin adarimin ari mangasa?"

⁸ Ia navim girazir arazibara amu. Egh ia pura Abrahamin ovavibar uari arigh mikiman marki. Ki ia migei, God dagiar kabara amighti da Abrahamin ovavibar min otivighamin gavgavim iti.

⁹ Sobiam datirighin temer povibar iti, eghti temer dagher ovizir aghuiba itir puvatiziba, God bar da okeghiva da isiva avim mikinam."

¹⁰ Ezi gumazamiziba Jonin azara, "Ezi e manmaghira damuam?"

¹¹ Ezi Jon me ikara, "Gumazir korotiar aven azuir pumuning itim, tam isi gumazir puvatizim daningigh. Ezi dagheba itiba uaghan kamaghira damu."

¹² Ezi gavmanin dagiaba isir gumaziba uaghan ruasa ize. Egha me azangsiha ghaze, "Tisa, e manmaghira damuam?"

¹³ Ezi a kamaghin me migei, "Gumazibar dagiabagh isin ua dagiataba inian marki."

¹⁴ Ezi midorozir gumazir maba Jonin azara, "Ezi eia, e manmaghin damuam?" Ezi a me ikara, "Gumazamizibar dagiaba okimsiva

akar ifavaribar me gasan marki. Ia uan ingangarimın ıvezimra inıtı deragham.”

15 Gumazamiziba bizir kabar garima men navir averiaba me ginivima me pura nıghnıgha ghaze, Jon ti God Ua Gumazamiziba Inıasa Mısevezir Gumazım?

16 Ezi Jon bar men nıghnızıba ikara, “Ki dipamın ia rue. Ezi gumazır mam gın izam, an gavgavım bar nan gavgavım gafıra. An dagarır asuabar benıba ki da fıran gavgavıba puvati. A Godın Duam ko avımın ia ruam.

17 A witba mısevir savol an agharımın itı, eghtı a uan witba mısiıva dar daghebar arıghıva, witba mısevir dipenımın wıtın mısevıba avıva, egh dar mısevıba avır mungır puvatızımın da akuntıma, da isıam.”

18 Egha Jon mıgırıgıar avırır maba sara me mıgıa men navıbagh inıfi. Egha kamaghn akar aghuım me mıkıri.

Herot Jon kalabus gati

19 Ezi dughiar kam Herot gavmanın gumazır dapanımın ti. A uan aveghbuam Filipın amuım Herodias koma akui, egha arazır kurar maba sarama ami. Ezi kamaghn Jon Herodias bagha Herotın guam gatıgha a mıkeme.

20 Herot uan arazır kurar maba ko kam sara ısın atıghava, Jon kalabus gatıghava an tıam asara.

Jon İesus rue

(Matyu 3:13-17 ko Mak 1:9-11)

21 Jon gumazamiziba ruer dughiam, İesus uaghan, Jon a rue. Ezi İesus uan afezıam God ko mıgeıma, overıam kuiaghrızı,

22 Godın Duam bunbamın nivafızım gavagha a bagha izaghiri. Ezi tiarır mam overıamın otogha kamaghn mıgeı, “Nı nan Otarım, Otarır ki ifongezım. Ki ni bagha bar akonge.”

İesusın inazıba ko ovavıba (Matyu 1:1-17)

23 Dughiar kam İesus uabı 30 plan azenıba. Ezi a uan ingangarım maghıram a gamı. Gumazıba ko amızıba ghaze, İesus Josepın otarımra. Ezi Josep Helin otarım.

24 Ezi Heli Matatın otarım. Ezi Matat Livain otarım. Ezi Livai Melkin otarım. Ezi Melki Janain otarım. Ezi Janai Josepın otarım.

25 Ezi Josep Matatiasın otarım. Ezi Matatias Amosın otarım. Ezi Amos Nahumın otarım. Ezi Nahum Eslin otarım. Ezi Esli Nagain otarım.

26 Ezi Nagai Matın otarım. Ezi Mat Matatiasın otarım. Ezi Matatias Semının otarım. Ezi Semın Josekın otarım. Ezi Josek Jodan otarım.

27 Ezi Joda Joanain otarım. Ezi Joanan Resean otarım. Ezi Resea Serubabelın otarım. Ezi Serubabel Sealtielin otarım. Ezi Sealtiel Nerin otarım.

²⁸ Ezi Neri Melkin otarim. Ezi Melki Adin otarim. Ezi Adi Kosamin otarim. Ezi Kosam Elmadamın otarim. Ezi Elmadam Erın otarim.

²⁹ Ezi Er Josuan otarim. Ezi Josua Elieserın otarim. Ezi Elieser Jorimın otarim. Ezi Jorim Matatın otarim. Ezi Matat Livain otarim.

³⁰ Ezi Livai Simeonın otarim. Ezi Simeon Judan otarim. Ezi Juda Josepin otarim. Ezi Josep Jonamin otarim. Ezi Jonam Eliakimın otarim.

³¹ Ezi Eliakim Melean otarim. Ezi Melea Menan otarim. Ezi Mena Matatan otarim. Ezi Matata Natanın otarim. Ezi Natan Devitin otarim.

³² Ezi Devit Jesin otarim. Ezi Jesi Obetin otarim. Ezi Obet Boasin otarim. Ezi Boas Salmonın otarim. Ezi Salmon Nasonın otarim.

³³ Ezi Nason Aminadapın otarim. Ezi Aminadap Atminın otarim. Ezi Atmin Arnın otarim. Ezi Arni Hesronın otarim. Ezi Hesron Peresin otarim. Ezi Peres Judan otarim.

³⁴ Ezi Juda Jekopin otarim. Ezi Jekop Aisakin otarim. Ezi Aisak Abrahamın otarim. Ezi Abraham Teran otarim. Ezi Tera Nahorın otarim.

³⁵ Ezi Nahor Serukin otarim. Ezi Seruk Reun otarim. Ezi Reu Pelekin otarim. Ezi Pelek Eberin otarim. Ezi Eber Selan otarim.

³⁶ Ezi Sela Kainanın otarim. Ezi Kainan Arpaksatin otarim. Ezi Arpaksat Siemin otarim. Ezi Siem Noan

otarim. Ezi Noa Lamekin otarim.

³⁷ Ezi Lamek Metuselan otarim. Ezi Metusela Enokin otarim. Ezi Enok Jaretin otarim. Ezi Jaret Mahalalelin otarim. Ezi Mahalalel Kenanin otarim.

³⁸ Ezi Kenan Enosin otarim. Ezi Enos Setin otarim. Ezi Set Adamın otarim. Ezi Adam Godin otarim.

4

Satan Iesus gifarasa a gakhori

(Matyu 4:1-11 ko Mak 1:12-13)

¹ Iesus, Godin Duam bar a gizivazima a Jordanın dipam ategha uamategha Galilin Distriğhın zui. Ezima Godin Duam a inigha gumaziba itir puvatızir danganimın zui.

² Ezi Iesus danganir kamın 40 pla arueba ko dımagaribar itima, Satan bizibar a gifari. Iesus dughiar kabar daghetam amezir puvati. Ezima dughiar kaba gıvazima mitiriam an azi.

³ Ezima Satan kamaghın a migei, "Ni guizbangira Godin Otarim, ni dagıar kam mikemeghtıma a bretin min otogh."

⁴ Ezi Iesus Satan ikaragha ghaze, "Godin Akınafarım kamaghın migei, 'Gumazamiziba daghebara damıva dar gavgavimın ikian kogham.'" "

⁵ Ezi Satan Iesus inigha danganir bar pın itimın ghuvanaboghava, egha zuamıra

nguazir kamın nguibaba bar an aka.

⁶ Egha Satan kamaghın İesus miğei, “Bizir kaba nan agharımın iti, kamaghın amizima ki tina daningsi fueghıva, a danıgam. Kamaghın ki nguibar kabar ganamin gavgavim ko, dar bizir aghuiba ni danıgam.

⁷ Eghti ni tevımning apirigh nan ziam fiti, bizir kaba bar nina.”

⁸ Ezi İesus kamaghın an akam ikara, “Godın Akınafarım kamaghın miğei, ‘Ni uan Ekiam God, ni an apengara iki an ziamra fam.’”

⁹ Ezima Satan İesus inıghava Jerusalemın ghughava a isava Godın Dipenim pın mar anefa.

¹⁰⁻¹¹ Egha a kamaghın a miğei, “Godın Akınafarım kamaghın miğei, ‘A ni bagh uan enselbar mikemeghtima me deraghvıra nın ganam, egh me uan dafaribar ni feghtima ni dagıatam uan dagarım aseghan kogham!’ Kamaghın amizima ni guızbangıra Godın Otarım, ni kagh iki uabi ekunıgh.”

¹² Ezi İesus an akam ikara, “Godın Akınafarım kamaghın miğei, ‘Ni uan Ekiam God a gifar, a gakaghonti, a nın nıghnızımın gın mangan marki.’”

¹³ Ezi Satan ifavarir kaba bar İesus gamıgha gıvagha anetaki. A İesus ategha ghua

dughıar ıgharazım bagha mizuai.

İesus Galilin Distrıghın ghua ıngangarım gamı (Sapta 4:14-9:50)

İesus Galilin ghughava maghıra uan ıngangarım gamı

(Matyu 4:12-17 ko Mak 1:14-15)

¹⁴ Ezima İesus Godın Duamın gavgavımın a uamategha Galilin Distrıghın ghu. Ezima an akam bar moghıra nguıbabar ghu.

¹⁵ Egha a God ko miğeir dipenibar men sure gamıma, me bar an ziam fe.

Nasaretin itir gumazıba İesusın aghua

(Matyu 13:53-58 ko Mak 6:1-6)

¹⁶ Ezi İesus Nasaretin ghu, a ikiava aghungizi naghın. Egha Sabatın dughıamın a God ko miğeir dipenımın aven ghu, an arazir a zuraram amım. Egha tugha Godın Akınafarım diponasava ami.

¹⁷ Ezi me Godın akam inıgha ızır gumazım Aısaian akınafarır rıghızım a ganıngı. Ezima İesus akınafarır rıghızır kam onegha, mıgırıgıar kamın api.

¹⁸⁻¹⁹ “God akar aghuım gumazır onganarazıbav kınasa na gınaba,

ezi kamaghin amizima
 Ekiamin Duam nan iti.
 Egha uaghan akar kam ku-
 nasa na amada;
 akar kalabusin itiba
 ataghraghamin ko gu-
 mazir damazir kuraba
 ua ganamim.
 Egh osimtizar apengan
 itiba ki ua me firiva egh
 suam,
 Ekiam gumamazizibagh
 ifongezir dughiam
 otogha gifa.”

²⁰ Ezima Iesus akinafarim
 uam a righava, egha a
 isava ingangarir gumazim
 ganigha, egha apera. Ezima
 me bar moghira God ko
 migeir dipenimin aven
 pamtem an gari.

²¹ Ezima a maghira kam-
 aghin me migei, “Datirighin
 Godin migirighar ia oraghizim
 a guizbangram oto!”

²² Ezi me an akabagh
 ifongehava nighnizir
 aviribar akar aghuir a
 mikemezibagh ami, egha me
 kamaghin azara, “Kar pura
 Josepin otarimra, o?”

²³ Ezi Iesus kamaghin me
 migei, “Ia ti akar isin zuir
 kam na mikimam, ‘Dokta ni
 uabi uan mikarzim akirigh!’
 Egh e oraghizir bizir ni
 Kaperneamin amiziba ni

kagh uaghan uan nguibamin
 dar amu.”*

²⁴ Egha a migia ghuavira
 ikiava kamaghin migei, “Ki
 guizbangira ia migei, Godin
 akam inigha izir gumaziba,
 men adarazi me baraghan
 aghua.

²⁵ Ki guizbangira ia migei,
 Elaijan dughiamin, amuir
 odiarir bar avirim Israelin
 iti. Ezi amozim izir puvatigha
 ghua azenir pumuning ko
 mikezim ko azenir akuamin
 oto. Ezi dagheba bar
 puvatizir dughiam bar
 nguibabar oto.

²⁶ Ezi God Israelin
 amizitam bagha Elaija
 amadazir puvati. A Sidonin
 danganir aven itir nguibar
 mam, Sarefetin itir amuir
 odiarim baghavira anemada.

²⁷ Ezima Godin akam
 inigha izir gumazim Elisan
 dughiamin, lepan avirim
 Israelin ti. Ezi God men tav
 gamizima a zuegha derazir
 puvati. Ezi Namanra, God a
 gamizima a zuegha dera, a
 Sirian gumazir mam.”

²⁸ Ezi gumazir God ko
 migeir dipenimin aven itiba
 bar bizir kam bareghava
 men naviba Iesus bagha men
 isi.

²⁹ Egha me dikavigha, Iesus
 batoghezima a nguibam
 ategha azenan ghuzima, me a

4:22: Sng 45:2, Mt 13:54, Mk 6:2, Lu 3:23, Jo 6:42 **4:23:** Mt 4:13, Jo 2:12

* **4:23:** (4:23) Dokta uabi uan mikarzim akiramin akar mingarim, a kamaghin ghu. Gumazim ingangaritam damusi, a deravira gumamazizibar damazimin a damighti, eghti me nighnizir gavgavim an akamin ikiam. Luk 4:18-19in aven, Iesus God a ganingizir ingangarir ekiabav gei. Kamaghin, Iesus ghaze, gumamaziziba kamaghin nighnigham, me an ganti a faragh mirakelbar amighti, me an akam nighnizir gavgavim an ikiam. **4:24:** Jo 4:44 **4:25:** 1 Kin 17:1, 17:7, 1 Kin 18:1 **4:26:** 1 Kin 17:8-16 **4:27:** 2 Kin 5:1-14 **4:30:** Jo 8:59, 10:39

inigha nguibam itir mighsiar avarir konim anekunasa zui.

³⁰ Ezi a men tongin ghua munagh otogha ghu.

Iesus duar kuram gumazir mam dam a batoke (Mak 1:21-28)

³¹ Egha Iesus Galilin Distrighin aven itir nguibam, Kaperneamin ghuaghiri. Egha Sabatin dughiamin, a gumaziba ko amizibar sure gami.

³² Egha an akaba gavgavim dar ti. Egha bizir kam bagha me an suren migirigiaba baraghava digavir kuram gami.

³³ Ezima gumazir duar kurrar itir mam, a God ko migeir dipenimin aven iti. Egha a pamtem dia kamaghin migei,

³⁴ "Iesus, Nasaretin gumazim, ni manmaghira e damuasa ize? Ni e gasighasighasa izi? Ki ni gifo, ni God amadazimra, ni Godin damazimin zuezir gumazim!"

³⁵ Ezima Iesus an atarava a migei, "Ni nimira iki! Eghiva gumazim ateghiva azenan izi!" Ezima duar kuram men damazibar gumazim akunigha azenimin izava duatam gumazim gatizir puvati.

³⁶ Ezi me bar aguaghfagha egha uarira uariv gei. "Eei, kar migirigiar manam? A migirigiar gavgavimin duar kuraba batoghezima da azenan izi."

³⁷ Ezima an amir bizir kaba, dar migirigiam bar nguibabar ghu.

Iesus Pitan asamim akirizima a ghuamaghe (Matyu 8:14-15 ko Mak 1:29-31)

³⁸ Egha Iesus God ko migeir dipenim ategha Saimonin dipenimin ghu. Ezi Saimonin asamim ariava mikarzim puvira feima, me an akuravaghasa Iesusin azai.

³⁹ Ezi Iesus amizimin min tugha aviraghava akar gavgavimin an arimariam batoghezima arimariam ghu. Ezi amizim zuamira dikavighava me bagha daghebagh amuava me ganidi.

Iesus gumazamizir aviribagh amizi, me ua dera (Matyu 8:16-17 ko Mak 1:32-34)

⁴⁰ Ezi aruem ghuaghirima, gumazamiziba me gumazir arimariar anabar aviriba itiba Iesus bagha me inigha ize. Ezi a vaghvagha uan dafariba me gisin arizima me ghuamazi.

⁴¹ Ezi uaghan a duar kurabagh ami da gumaziba ataghragha azenan iza kamaghin dei, "Ni Godin Otarim!" Duar kuraba fo, kar God Gumazamiziba Ua Me Iniasa Misevezir Gumazim. Kamaghin amizima Iesus mikiman dar anogoroke.

Iesus nguibar igharazibagh arui

(Mak 1:35-39)

⁴² Ezi aminim tirazima Iesus danganir gumaziba puvatizimin ghu. Ezima gumazamiziba a buria ghuava a batogha, egha a me ategh mangan me an anogorosi.

⁴³ Ezima a kamaghin migei, "God akar aghuim kunasa na amada. Kamaghin amizima ki nguibar igharazibar uaghan dar mangi God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar aghuim akunam."

⁴⁴ Egha Judian Distrighin a God ko migeir dipenibar akam akura ghuavira iti.

5

Iesus faragha diazir suren gumaziba

(Matyu 4:18-22 ko Mak 1:16-20)

¹ Dughiar mamim Iesus Genesaretin dipar akarer miriamin tughav itima, gumaziba anekuvagha Godin akam barasi.*

² Ezima a dipar miriamin garima osiriba isir gumazibar botin pumuning pura iti. Aningin ghuaviba uan iver ekiaba rue.

³ Ezi Iesus botin mamim ghuavanabo, Saimonin bot. Egha an azaragha ghaze, ni tong a gisivaghtima a dipar miriam atakigh. Ezi a bot gaperaghav ikia gumaziba ko amizibar sure gami.

⁴ Egha Iesus mikemegha givagha Saimonin migei, "Bot gisivagh dipar konimin mangiva iver ekiaba osiriba bagh da akunigh."

⁵ Ezi Saimon an akam ikara, "Ekiam, e dimagarir kamin ingara ghua bar osiritam inizir puvati. Ezi ni migeima kamaghin ki iver ekiaba akunam."

⁶ Ezi me Iesus mikemezi moghin amigha, egha me osirir bar aviriba inizima men iver ekiaba maghira akarasava ami.

⁷ Ezi me uan namakar botin igharazimin itiba me gikarizima me iza men akura, egha me iza botin pumuning uaghara aning gaghuizima aning bar izivagha osemegha maghira dipamin ghuaghiri.

⁸⁻¹⁰ Ezima Saimon Pita, ko a ko itir darasi, me osirir me inizir kabar ganigha kamaghin digavir kuram gami. Saimonin roroamn-ing Jems ko Jon, Sebedin otarimning. Aning Saimon ko ingarir gumazimning, aning uaghan digavir kuram gami. Kamaghin amizima Saimon kamaghin ganigha, tevimning apirigha Iesusin suemningin boroghin iri. Egha ghaze, "Ekiam, ki gumazir arazir kurabagh amim! Kamaghin amizima ni na ategh mangi." Ezi Iesus kamaghin Saimonin migei, "Ni atiatingan marki,

4:43: Lu 8:1 4:44: Mt 4:23 * 5:1: (5:1) Ziam "Genesaret," a Galilin dipar akaremin ziar mam. 5:5: Jo 21:3 5:6: Jo 21:6 5:11: Mt 4:20, 19:27, Mk 1:18, Lu 18:28

datirighin tugh mangi, ni gumaziba iniam.”

¹¹ Ezi me uan botba mikirvegha, dipar dadarimin ghuavanega, egha biziba bar da ategha Iesusin gin zui.

Gumazir lepa itim

(Matyu 8:1-4 ko Mak 1:40-45)

¹² Ezima Iesus nguibar ekiar mamın itima, gumazir mam lepa bar anegirizima, a izava oto. Egha a Iesusin apighava ira uan guam nguazim mituaghava kamaghin a migei, “Ekiam, ni fueghiva ni na damuti, ki Godin damazimin zuegh ua deragham.” †

¹³ Ezi Iesus uan agharim isa gumazir kam gatigha ghaze, “Ki ifonge. Nin mikarzim zuegh, egh ua deragh.” Ezima lepa zuamira anetaki.

¹⁴ Egha Iesus akar gavgavim a ganingi, “Tavin mikiman marki. Egh mangi, uabi Godin ofa gamir gumazimin akagh, egh Moses mikemezi moghin, ni uabi zueghsi ofa damu. Eghti gumazamiziba fogh suam, nin arimariam gifa.”

¹⁵ Ezima Iesus amizir bizir kabar eghaghanim bar mar ghu. Kamaghin gumaziba ko amizir avirim a baraghiva men arimariaba ua deraghasa izi.

¹⁶ Ezi Iesus zurara me ataghragha ghua, gumazamiziba itir puvatizir danganimin ikia God ko migei.

Iesus gumazir soroghariba amirazim gamizima a dera

(Matyu 9:1-8 ko Mak 2:1-12)

¹⁷ Dughiar mamın Iesus gumaziba ko amizibar sure gami. Ezi Farisiba ko Judan arazibagh fozir gumaziba, me Galilin Distrigh ko Judian Distrighin itir nguibaba bar, ko Jerusalemın nguibamin ikegha izava apiaghav iti. Ezi Ekiamın gavgavim uaghan iti, kamaghin Iesus men arimariabar amutima da deragham.

¹⁸ Ezi gumazir maba gumazir soroghariba aremezim inighava akuriam gatighava a inigha dipenimin aven mangi Iesusin guamin anerighasa.

¹⁹ Ezi gumazamiziba bar aviraseme. Ezima me aven mangan iburaghava dipenir siriamın ghuavanabogha dipenir siriamın torim gamigha benibar an akuriam dafagha, nimira anetaghrazima a ghuaghira gumazamizir okuruamin tongin Iesusin guamin aneti.

²⁰ Ezima Iesus men nighnizir gavgavibar ganigha, egha kamaghin migei, “Namakam, nin arazir kuraba ki da gin amada.”

²¹ Ezima Farisiba ko Judan arazibagh fozir gumaziba maghira uan navir averiabar aven nighnisi, “Kar gumazir manam Godin danganim iniasa migirigiar kam gami?”

† 5:12: (5:12) Ni akar Matyu 8:2in itimin gan. 5:14: Wkp 14:1-32 5:16: Mt 14:23, Mk 1:35, 6:46 5:20: Lu 7:48 5:21: Sng 32:5, Ais 43:25, Lu 7:49

Gumazir kinitam arazir kuraba gın amangam, o puvati? God uabira.”

²² Ezi İesus men nighnizibagh fogha, egha a men azara, “İa tizim bagha bizir kabar uan navir averiabar dagh nighnisi?”

²³ Ki akar manam mikimam? Pura gumazir kinitam kamaghın mikim suam, ki nin arazir kuraba gın amada. Egh uaghan gumazir kinitam kamaghın mikiman kogham suam, ni dikavigh mangi, egh ua deragh.

²⁴ Ki arazir kam damightima, ia ganigh fogham, Gumazibar Otarim a nguazir kamın arazir kuraba gın amangamin gavgavim iti.” Egha kamaghın gumazir soroghafariba amirazim migei, “Ki ni migei, ni dikavigh uan akuriam inigh dipenimin mangi.”

²⁵ Ezima a zuamira men damazibar dikavigha, irighav ikezir akuriam inigha uan nguibamin ghuava Godın ziam fe.

²⁶ Ezi me bar digavir kuram gamigha Godın ziam fe. Egha agorogem me gizivazi me kamaghın migei, “E datirighin bizir bar igharagha garibar gari.”

İesus uabin gın mangasa Livain dei

(Matyu 9:9-13 ko Mak 2:13-17)

²⁷ Bizir kabar gın İesus ghua garima gavmanın dagıaba isir gumazir mam, an ziam Livai, a uan dagıaba isir dipenim gaperaghav iti. Ezi İesus kamaghın a migei, “Nan gın izi.”‡

²⁸ Ezi Livai dikavighava, biziba bar da ateghava an gın zui.

²⁹ Egha Livai isar ekiam İesus bagha uan dipenimin aneru. Ezima dagıaba isir gumazir avirim ko gumazir maba sara izava me koma api.

³⁰ Ezima Farisiba koma Judan arazibagh fozir gumazibar adarasi, me migirigiar mabar İesusın suren gumazibagh ami, “İa tizim bagha dagıaba isir gumaziba ko arazir kurabagh amir gumaziba koma api?”§

³¹ Ezi İesus men akam ikara, “Arımariaba puvatizir gumaziba, dokta bagha zuir puvati. Gumazir arımariaba itibara, me dokta bagha zui.

³² Ki Godın damazimin derazir gumaziba bagha izezir puvati. Ki, gumazamizir arazir kurabagh amibar dimiva men navibagh iraghasa, ki ize.”

Dagheba ataghrazir arazimin azangsizim

(Matyu 9:14-17 ko Mak 2:18-22)

³³ Ezi me kamaghın a migei, “Jonin suren gumaziba, me zurara God ko mikimasa dagheba atagharsi. Ezi

5:24: Jo 5:8 ‡ 5:27: (5:27) Ziar kam Livai, ti Matyun ziar igharazir mam. Ni Matyu 9:9in gan. 5:30: Lu 15:1-2 § 5:30: (5:30) Ni Matyu 9:11in itir akamin gan. 5:32: 1 Ti 1:15 5:33: Mt 9:14, Mk 2:18

Farisin suren gumaziba uakan. Ezi ninanaba apa mamaghira iti.”

³⁴ Ezi Iesus men akam ikara, “Gumazir amuimin ikiamim, a ia ko ikiti, ia a bagha izezir gumazibav kinti me dagheba ategham, o puvatigham?”

³⁵ Egh dughiam izitima gumazir amuimin ikiamim me me dama a inigh mangitima, eghti dughiar kabar me dagheba ategham.”

³⁶ Egha Iesus akar isin zuir kamin me geghari, “Gumazitam korotiar ghurim torim an ikitima, a korotiar igiatam abigh, egh inir avizir kam isi, korotiar ghurim a dukuagh a isaman marki. A kamaghin damuva, korotiar igiar kam arizigham. Egh uaghan inir avizir igiar korotiar ghurim dukuagha isamizim, korotiar ghurimin min ganan kogham.

³⁷ Ezi gumazitam wainin igiam isava wainin misevir ghuribagh ingezir puvati. A kamaghin damightima, wainin igiam wainin misevir ghuriba a bightima wainin iritima wainin miseviba ikuvigham.

³⁸ A kamaghin damuan kogham. Wainin igiam, wainin misevir igiam gingam.**

³⁹ Ezima gumazim wainin ghurim amegha, egha igiam gifongezir pu. Eghiva a kamaghin mikim suam, ‘Ghurim a

dera.’ ”

6

Iesus uabi Sabatin Ekiam (Matyu 12:1-8 ko Mak 2:23-28)

¹ Sabatin mam, Iesus uan suren gumaziba ko raizin min garir dagher mam wit, an kuriabagh aruava, egha an suren gumaziba witin asiziba ghuaza da kuava, dar tuziba api.

² Ezi Farisin maba kamaghin migei, “Ia tizim sua arazir Sabatin amir puvatizim gami.”*

³ Ezi Iesus me ikara, “Ia ti Devit fomira amizir arazimin eghaghanimin ganizir puvati? Devit dughiar kamin uan adarazi ko mitiriam men azi,

⁴ ezima Devit Godin Averpenimin aven ghua me ofa damuasa atizir bret inigha uan adarazi ko me aneme. Egha e fo, me bretin kam raman kogham.”

⁵ Egha Iesus me migei, “Ezi Gumazibar Otarim a Sabatin dughiamin Ekiam.”

Iesus Sabatin dughiamin dafarir ekonezir gumazim gamizi a ua dera

(Matyu 12:9-14 ko Mak 3:1-6)

⁶ Sabatin dughiar igharazim Iesus God ko migeir dipenimin aven ghugha men sure gami, ezi gumazir mam men tongin iti. An dafarir guvim ekonegha an areme.

5:34: Jo 3:29 ** 5:38: (5:38) Ni Matyu 9:17in itir akamin gan. 6:1: Lo 23:25

6:2: Kis 20:10, Jo 5:10 * 6:2: (6:2) Ni Matyu 12:2in itir akamin gan. 6:4: Wkp 24:5-9 6:7: Lu 14:1

⁷ Farisin maba ko Judan arazibagh fozir gumaziba an arazitamin apigh akam agasasa, me bar deravira an gari. Me kamagh sua, a Sabatin arimariaba batogham, o?

⁸ Kamaghin Iesus men nighnizibagh fogha egha gumazir dafarir ekonezim migei, "Dikavigh men damazibar tughtima me bar nin ganika." Ezi a dikavigha tughav iti.

⁹ Ezi Iesus me migia ghaze, "Ki ian azai, arazir manam Sabatin dera? E arazir aghuim damuam, o arazir kuram damuam, o gumazimin akuragham, o a gasighasigham?"

¹⁰ Egha a bar men ganigha egha gumazim migei, "Ni uan dafarim onegh." Ezi a uan dafarim onezima an dafarim bar moghira ua dera.

¹¹ Ezima me atara egha uarira uariv gia ghaze, e arazir tizitamin Iesus damuam.

Iesus 12 pla aposelba misefe

(Matyu 10:1-4 ko Mak 3:13-19)

¹² Dughiar kabar dughiar mam Iesus God ko mikimasa mighsiamin min ghuvanabogha, egha God ko migeima aminim a bangin tira.

¹³ Aminim tirazima, a uabin gin aruir gumazibar diazi me a da ghuezima ezi a 12 pla me amisefe. Egha

maghira ziam aposelba me gati:

¹⁴ Saimon (Iesus Pita a gati), ko an dozim Andru, Jems, Jon, Filip, Bartolomyu,

¹⁵ Matyu, Tomas, Jems Alfiusin otarim, Saimon, a Seltiabar gumazir mam,

¹⁶ Judas Jemsin otarim, ko Judas Iskariot, gumazir gin Iesus isava apanibagh aningizim.

*Iesus arimariaba batosi
(Matyu 4:24-25 ko Mak 3:7-12)*

¹⁷⁻¹⁸ Egha Iesus uan suren gumaziba ko ghuaghirava danganir zarimin tu. An gin aruir gumazamizir avirim iti. Ezi maburan avirim Jerusalem ko Tair koma Saidonin Ongarir dadarim, ko Judian aven itiba, bar Iesus baraghiva men arimariaba ghuamaghasa me ize. Ezi gumazamizir duar kuraba asighasighiziba, da me ataki.

¹⁹ Ezi gavgavim Iesus ategha azenan ghua gumaziba ko amiziba bar me gami me ghuamazi, ezi kamagh sua me bar moghira Iesusin mikarzimin suighasa.

Iesus ghaze, onganarazibagh amiba me bar akongegh.

(Matyu 5:1-12)

²⁰ Ezi Iesus uan gin aruir gumazibar garava kamagh migei,

“Ia biziba puvatiziba, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven iti, kamaghin ian naviba deragh.

21 Ia datirighin mitiriam aziba, ia gin izivagh, kamaghin ian naviba deragh.

Ia datirighin azi darasi, ia gin akam, kamaghin ian naviba deragh.

22 Me ian ganti ia Gumazibar Otarimin gin mangitima, men naviba ia bagh bar kuvigham.

Egh me ia batoghiva paz ia damuva ian zibagh asighasigham.

Bizir kaba ia bativti ian naviba deragh.

23 Men afeziaba fomira kamaghira Godin akam inigha izir gumazibagh amizi moghin me ia gami.

Ia uaghan ivezir ekiam Godin nguibamin a iniam.

Kamaghin dughiar kam otoghti, ia bar akongeghiva agoroguem sara pin uari akun.

24 Ia bizir aviriba itiba, datirighin ia navir aghuim inigha gifa, kamaghin ia ikuvigham.

25 Ia dagher aviriba itiba, ia gin mitiriam ian agham, kamaghin ia ikuvigham.

Ia datirighin ati darasi, ia gin arangiva temeribagh ruam, kamaghin ia ikuvigham.

26 Gumaziba migirigiar aghuibar ia damuti, eghti ia bar kuvigham.

Fomira men inaziba akam inigha izir gumazir ifariba migirigiar aghuiba me gami.

Kamaghira gumaziba me bar migirigiar aghuiba ia damuti, kamaghin ia bar ikuvigham.”

Arazir apanibagh ifongeziba

(Matyu 5:38-48)

27 Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Ezi ian na barazir darasi, ki ia migei, ia uan apanibagh ifongegh, arazir aghuiba ia gifongezir puvatiziba me damu,

28 migirigiar aghuiba ia migirigiar kuraba ia gamibar amu, paza ia gamiba ia me bagh afeziam ko mikim.

29 Eghti tav ian koviatham apezeghti, ia koviar vuem sara a daningi. Eghti tav ian korotiar azenan itim inightima, uaghan aven itir korotiam sara an taki.

³⁰ Egh te biziba bagha ian azangsis, ia da me daning. Egh te ian biziba ini, ua da bagh mikimiva me dam ada inian marki.

³¹ Ia arazir aghuir me ia damuamin ia ifongeziba, ia arazir kabara me damu.

³² “Egh ia, ia gifongezibara fueghiva, egh manmaghin arazir aghuitam damigham? Arazir kurabagh amiba uaghan kamaghiram ami. Me me gifongezi daraziragh ifonge.

³³ Egh ia deraghvira deragha ia gamir darazigh amua, egha kamaghin arazir aghuir manam ia gami? Gumazir arazir kurabagh amiba uaghan kamaghiram ami.

³⁴ Egh ia pura uan biziba me daning, egh nighnigh suam, me ti da ikarvagh, egh manmaghin arazir aghuitam damigham? Gumazir arazir kurabagh amiba me uaghan ghaze, ki gumazir kurar igharazim uan biziba a daningti, eghti a gin ua da ikarvagh.

³⁵ Ia uan apanibagh ifueghiva, deravira me damuva, eghiva biziba pura me daningiva, uamategh da ikarvaziba inisi nighnighan marki. Ezi God arazir aghuiba gumazir arazir kurabagh amiba koma gumazir a minabir puvatizibagh ami. Kamaghin amizi, gin ian ivezim bar

ekeveghtima, ia Godin bar pin itimin boribar min ikiam.

³⁶ Afeziamin apangkuvimin mirara, ia apangkuvim iki.”

*Igharaz darazir araziba tuisighan marki
(Matyu 7:1-5)*

³⁷ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “God ia tuisigh ian kuraghan koghsi, kamaghin ia munen araziba tuisighan marki suam, men araziba ikufi. Ivezir kuram aningan marki, eghti God ivezir kuram ia danigan kogham. Ia men arazir kuraba gin amadaghti, God ian arazir kuraba gin amadagham.

³⁸ Ia daning, eghti God ia daningam. Minem bar deravira izivaghtima, a isi mikebabar amangiva agasavkon, eghti a iri magiri ian apozibar inibagh iram. God bizir iziviriziba, ia ganidi moghin ia igharaz darazir aning.”

³⁹ Iesus uaghan akar isin zuir mam sara me mikeme; “Gumazir damazir kuram damazir kurar igharazitamin suiragh mangam, o? Aning virara mozim in magirigham.

⁴⁰ Suren gumazim, uan tisa gafirazir puvati. Ezi suren gumazir bar deravira uan sure a givazim, a uan tisan mirara ghu.

⁴¹ Tizim bagha, minezir bar muziarim nin aveghbuamin

damazimın itima, ni ti an gara egha temer ararir ekiar nın damazimın itimın garir puvati?

⁴² Ter ararir ekiam nın damazimın ikiti, ni manmagh uan aveghbuam mikim suam, 'Aveghbuam, ki nın damazimın itir minezim asigham?' Ni bar ifari! Ni faraghvira ter ararir nın damazimın itim asigh, egh deragh ganiva minezir nın aveghbuamın damazimın itim asigh."

Temem ko an ovizim

(Matyu 7:16-20 ko 12:33-35)

⁴³ Egha Iesus ghua kamaghın migei, "Temer aghuitam ovizir kuram batezir puvati, kamaghira temer kuratam ovizir aghuim batezir puvati.

⁴⁴ Gumaziba temer ovizibar gara fogha ghaze, temer aghuim o temer kuram. Me fighın oviziba temer ataghatarimın da kuari pu. Egha me wainın oviziba temer ataghatarir muziarir kuramın da isir puvati.

⁴⁵ Gumazimın navir averiamın ikezir biziba, an akatorim, dav gei. Kamaghın gumazir aghuim bizir aghuiba an navir averiamın ikegha otivaghiri. Ezi gumazir kuram bizir kuraba an navir averiamın ikegha otivaghiri."

Dipenimın ingarir gumazir dikiriam ko onanim
(Matyu 7:24-27)

⁴⁶ Egha Iesus ghua kamaghın migei, "Ia tizim bagha 'Ekiam' na garisi, egh a ki migeir biziba dagh amir puvati?"

⁴⁷ Tina iza nan migirigiaba baragha dagh ami, ki an araziba ian akagham.

⁴⁸ A mati gumazim dipenimın ingara, an okora bar vin ghuaghira dagiam gisin ter akiniba kuni. Dipenir kam me bar deraviram an ingari. Kamaghın amizima aperiamın dughiam dipam dipenir kamın aven ghuzima a nuighnuizir puvati.

⁴⁹ Ezi gumazir nan migirigiaba baragha dar gin zui puvatizim, mati gumazim uan dipenim nguazir kınim ko bizitam gisin an ingarizir puvati. Eghti dughiar dipam izamim a dipenir kam biraghtima, a irigh bar kuvigham."

7

Midorozir gumazir dapanimın nighnizir gavgavim
(Matyu 8:5-13)

¹ Ezi Iesus bizir kabar gumaziba ko amizibav kemegha givagha, Kaperneamin aven zui.

² Ezi 100 plan midorozir gumazibar garir gumazir dapanir ekiam iti. An ingangarir gumazir a bar ifongezim, ariava aremeghasava ami.

³ Ezi midorozir gumazir dapanir kam Iesus amizir

biziba baregha Judan gumazir aruar dapanir maba a baghava da amangi.

4-5 Ezi me Iesus bagha izeghava pamtem kamaghin a migei, "Gumazir kam en gumazamiziba bar me gifonge. Egha e bagha God ko migeir dipenimin ingari. Kamaghin gumazir kam an akurvazim baghava ami, ni an akuragh."

6 Ezi Iesus tagha me ko zui. A ghua dipenimin boroghin otozi, ezi midorozir gumazir dapanir ekiam uan namakaba amangizi me kamaghin a migei, "Ekiam, ki gumazir aghuir manam, ni nan dipenimin aven izam? Ezi ni izi nan dipenimin averiamin izan marki. Ni paz uabi damuan marki.

7-8 Kamaghin ki uabi ni bagh migirigiam inigh izan kogham. Ki uabi midorozir gumazir mabar apengan iti, egha uabi mabar garima, da nan apengan iti. Ezi ki me migei, 'Ia mangi,' eghti me mangam. O, ki me mikimam, 'Ia izi.' Eghti me izam. Egh ki uan ingangarir gumazir mam mikim suam, ni ingangarir kam damu, eghti an a damuam. Egha ki fo, ni mikimti, nan ingangarir gumazim ua deragham."

9 Ezi Iesus kamaghin oregha, digavir kuram gamigha, egha raghrigha gumazamizir a gin zuibav gei, "Ki ia migei, ki Israelin

aven kamaghin nighnizir gavgavim itir gumazitamın ganizir puvati."

10 Ezima gumazir amadaziba uamategha dipenimin ghuava ingangarir gumazimin garima a dera.

Amuir odiarimin otarim ua dikafi

11 Egha gin Iesus nguibar ziam Nainin zui. Ezi an suren gumaziba ko gumazir avirim an gin zui.

12 Egha a nguibar kamın tiar akar ekiam kamın boroghin ghua garima, gumazir maba gumazir kuam gisaghpugha nguibar ekiamin ikegha azenan izi. Gumazir aremezir kamnagh, an amizir pam aremezimin otarir vamira. Ezi nguibar ekiam kamın itir gumazir avirim amuir odiarir kam ko iti.

13 Ezi Iesus an gara egha bar an apangkuvigha kamaghin a migei, "Ni arangan marki."

14 Ezi Iesus roghira ghua gumaziba isaghpughav itir kezın suira. Ezi a gisaghpughav itir gumaziba voroghira mitivighav iti. Ezi a kamaghin gumazir igiam a migei, "Gumazir igiam, ki ni migei, ni dikafigh."

15 Ezima gumazir aremezim dikavigha maghira migeima, ezi Iesus uam a isava an amebam ganingi.

16 Ezima me kamaghin ganigha bar digavir kuram gamigha, Godin ziam fa,

egha ghaze, “Godin akam inigha izir gumazir ekiar mam en tongin oto.” Egha me ghaze, “God uan gumaziba ko amizibar akurvaghasa ize.”

17 Ezima Iesus amizir bizir kamin eghaghanim bar Judian Distrigh ko an boroghin itir nguibaba sara ghu.

Gumaziba Ruer Gumazim, Jon, a Iesus bagha azangsi
(Matyu 11:2-19)

18 Ezi Jon, Gumaziba Ruer Gumazim, an suren gumaziba bizir kabar gun bar a mikeme. Ezi a uan suren gumazir pumuningin diaghava,

19 egha Ekiam Iesusin azangsihasava aning amada, “Ti nirara, gumazir God faragha amangasa mikemezim? O, e ti ua gumazir igharazitam mizuamam?”

20 Ezi gumazimning Iesus bagha izegha, kamaghin a migei, “Jon, Gumaziba Ruer Gumazim nin azangsihasa ga amada, “Ti nirara, gumazir God faragha amangasa mikemezim? O, e ti ua gumazir igharazitam mizuamam?””

21 Ezi dughiar kamaghra Iesus gumazamizir arimariaba itiba gamuavira itima, me ua dera. Ezi a duar kuraba batosi, egha gumazir damazir kurar avirim, a me gamima, me ua gari.

22 Kamaghin amizi, Iesus Jonin abuir gumazimningin akam ikara, “Gua

uamategh mangi bizir gua ganigha oraghizar gun Jonin mikemegh! ‘Gumazir damazir okaviriziba ua gari, ezi gumazir suer amiriziba uam arui. Ezi gumazir lepa itiba ua zuegha dera, ezi gumazir kuarir orazir puvatiziba uam orasi. Ezi ovengezir gumaziba ua dikavima, ezi gumazir onganarazibagh amiba akar aghuim barasi.’* ”

23 Gumazir nan ganigha nighnizir gavgavim nan itim, an nighnizir gavgavim ikivira iki, eghti an navir averiam deraghti a bar akuegham!”

24 Ezi Jonin abuir gumazimning uamategha ghuzima, ezi Iesus maghira Jonin gun gumaziba ko amizibav gia ghaze, “Ia tizimin ganasa gumaziba puvatizir danganimin ghue? Ia aminim vair ghurunimin ganasa ghuez ti?”

25 Ti puvati, ezi ia tizimin ganasa ghue? Gumazir kurukazir aghuibagh amizim? Ti puvati, gumazir korotiar ivezir ekiaba itiba aghua egha bizir aghuiba men mikarzaribar itima, me atrivibar dipenibar iti.

26 Ezi ia tizimin ganasa ghue? Ia Godin akam inigha izir gumazimin ganasa? Are. Ki ia migei, Godin akam inigha izir gumazir kam Jon, a Godin akam inigha izir gumazir igharaziba bar dagh afira.

7:22: Ais 35:5-6, 61:1, Mt 11:4-5, Lu 4:18
akamin gan. 7:23: Ais 61:1, Lu 4:18
7:27: Mal 3:1

* 7:22: (7:22) Ni Matyu 11:5in itir
7:24: Mt 11:7 7:26: Mt 11:9, Lu 1:76

27 Gumazir kam baghavira Godin Akinafarim miġia ghaze, 'Ia oragh. Ki uan abuir gumazim amadaghtima, a faragh mangiva ni bagh tuavim akiram.'

28 Ki ia miġei, Jon nguazimin itir gumaziba bar me gafira, ezi tina borimin min God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven iti, a bar Jon gafira."

29 (Jon gumazamizir aviriba ruava egha maghira dagibaba isir gumaziba sara rue. Kamaghin me Iesusin akam baregha, egha fo Godin arazim, a bar guizbangira.

30 Ezi Farisiba koma Judan arazibagh fozir gumaziba, me Jonin rurim inizir puvati. Kamaghin me akirim ragha God men akazir tuavir aghuim gasara.)

31 Egha Iesus miġia ghua kamaghin miġei, "Egh ki gumazamizir datirighin itibar arazibav kimsiva, egha akar isin zuir manam mikimam? Me manmaghira gari?"

32 Me boribar min gara biziba amadir danganibar apiav ikia uarir dei,

'E ia bagha marvibagh ivima, ia ighian aghua.

Ezi e ongerakar amirizibagh amima, ia azir puvati.'

33 Egha Jon, Gumaziba Ruer Gumazim iza dagheba ko wainin dipaba apir puvatizi, ezi ia ghaze, 'Duar kuraba a gapasa.'

34 Ezi Gumazibar Otirim izava dagheba ko wainin dipaba api. Ezi ia ghaze, 'Ia gan, a gumazir puv daghem ko wainin dipam apim. Egha a dagibaba isir gumaziba ko gumazir arazir kurabagh amiba, a men roroabagh amua me ko iti.'

35 Ezi gumazamizir Godin fofozim iniziba, me gara fo, Godin fofozim a guizbangira bizim."

Amizir arazir kurabagh amir mam Iesusin dagarimningrue

36 Ezi Farisin gumazir mam uabi ko damasava Iesus bagha mikeme. Ezi kamaghin an a ko daperagh damasa an dipenimin ghu.

37 Ezi amizir arazir kurabagh amua nguibar kam in itim orazi, Iesus Farisin dipenimin ikiava api. Ezi amizir kam borer mughuriar aghuim zuim itir alabastan ingarizir misevim inigha izi.

38 Egha a Iesusin dagarimningin ginh tughav ikia azima, ezi an teriba Iesusin dagarimningin giri. Ezi a uan dapanir arizimin an dagarimningin adizava an dagarimningin torava egha borem an dagarimningin ginge.

39 Ezi Farisin an diazim bizir kam in ganigha uabira uabi miġei, "Gumazir kam a Godin akam inigha izir guizbangira gumazim a fogh suam, kar amizir manam an suisi, kar amizir arazir kurabagh amim."

40 Ezi Iesus an akam ikaragha ghaze, "Saimon ki ni mikimamin bizir mam iti." Ezi Saimon ghaze, "Tisa, na mikemegh."

41 Ezi Iesus kamaghin a migei, "Gumazir pumuning gumazir mam da dagiaba pura ada ini egh aning gin a da ikarvaghham. Ezi mav a da 500in dagiaba ini, ezi mav a da 50 plan dagiaba ini."

42 Ezi aning uaghara an dagiaba ikarvaghan ibura. Ezi a aning ikarvaghamin dagiar kaba gin amada. Ezi ni nighnigh, aningin tina gumazir kam bar a gifuegham?"

43 Ezi Saimon an akam ikara, "Ki kamaghin nighnisi, gumazir dagiar aviriba inigha ua da ikarvaghan iburazim." Ezi Iesus kamaghin a migei, "Ni deragha migei."

44 Egha a ragha amizimin garava kamaghin Saimonin migei, "Ni amizir kam in gari? Ki nin dipenimin izezima, ni nan dagarimning bagha dipatam na ganingizir puvati. Ezi amizim uan temeribar nan dagarimining ruegha, egha uan dapanir arizimin anedisi."

45 Ezi ni nan torezir puvati. Ezi amizir kam dughiar ki aven izezimin a nan dagarimningin tora mamaghira ikia iza datirikin.

46 Ezi ni borem nan dapanim gingezir puvati. Ezi amizir kam a borer mughuriar aghuim inigha

nan dagarimning ginge.

47 A bar na gifonge, kamaghin amizi, God an arazir kurar aviriba bar da gin amada. Ki ia migei, tina God an arazir kurar muziarim gin amadaghti, a kamaghin na gifongezir arazir muziarim ikiam."

48 Ezima Iesus amizim migei, "Nin arazir kuraba, ki da gin amada."

49 Ezi gumazir a ko ikiava apiba kamaghin oregha, maghira uarira uariv gei, "Kar gumazir manam uaghan arazir kuraba gin amadi?"

50 Ezi Iesus kamaghin amizim migei, "Nin nighnizir gavgavim nin akura. Eghti ni navir amirizimin mangi."

8

Amizir maba Iesusin gin arui

1 Egha bizir kabar gin, Iesus, nguibar ekiaba ko nguibar dozibagh arui, egha God Bizibagh Ativamin Dughiamin akam kuri. Ezima an gumazir 12 pla uaghan an gin arui.

2 Ezi amizir maba uaghan, me fomira Iesus men arimariaba ko duar kuraba batoke: Maria, me Makdalan nguibamin amizim a garisi, Iesus fomira a gamizima, 7 plan duar kuraba aneteghava azenimin ize,

3 Joana ko Susana koma amizir avirir igharaziba

uaghan a ko arui. (Joana, a Kusan amuim, a Herotin dipenir averiamin garir gumazir dapanim.) Amizir kaba uan bizibar Iesus ko an suren gumazibar akurvasi.

Iesus akar isin zuir gumazir witin oviziba akurir akar isin zuim

(*Matyu 13:1-9 ko Mak 4:1-9*)

⁴ Ezi gumazamizir avirim uan nguibaba ategha Iesus bagha izava uari akuvazima, an akar isin zuir kam migei:

⁵ “Azenir gumazir mam ghuava raizin min garir daghem, wit, an oviziba inigha uan azenimin da akuri. Egha a da akura zuima, maba tuavim gira ghuzima gumaziba da dike. Ezi kuarazir pin itiba iza-ghira bar da ame.

⁶ Ezima maba dagiaba itir danganibagh iregha afuangi. Ezi dipaba nguazimin puvati, kamaghin amizi witin kaba ua misingigha ariaghire.

⁷ Ezima witin ovizir mabanang benir ataghataribar torim gire, egha benir ataghatariba sara aghuima da da ikiaghariki.

⁸ Ezima mabanang nguazir aghuim giregha, aghua dagher bar aviriba iti, kamaghin da vaghvaghera 100pla bar misevegha iti.” An akar isin zuir kam me mikemegha, a pamtem kamaghin me migei, “Tina kuarimning iti, an oragh.”

Iesus manmagh sua akar isin zuibagh ami

(*Matyu 13:10-17 ko Mak 4:10-12*)

⁹ Ezi Iesusin suren gumaziba akar isin zuir kamın mingarim baghava an azara.

¹⁰ Ezima a migia ghaze, “God fofozim ia ganingizima, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar mogomeba dagh fo. Ezi igharaz darazi ki akar isin zuibara me migei, eghtima gariba me gan fofoghan kogham, ezi uaghan oraziba me akar mingaribagh foghan kogham.”

Witin akar isin zuimin mingarim

(*Matyu 13:18-23 ko Mak 4:13-20*)

¹¹ Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Kar akar isin zuir kamın mingarim. Witin ovizim a Godin akam.

¹² Ezi witin ovizir tuavim gireziba mati gumazamizir Godin akam baraghiziba, me a baraghizi ezi Satan iza men navir averiabar Godin akam batoke, eghtima me nighnizir gavgavim God damuan koghti God ua me inian kogham.

¹³ Ezima dagiaba itir danganibagh irezir witin oviziba mati gumazamizir akam baregha bar akongeziba, egha me biba itir puvati. Me dughiar otevimin nighnizir gavgavim Godin iti, ezima osimtizar dughiam me God ataki.

14 Ezima witin ovizir benir ataghataribar tongin ireziba mati gumazamizir akam baraghizibar min ti. Egh me deragha tu-avimin zuima nivafizibar agoroger osimtiziba, ko dagiar nighnizir osimtiziba, koma nguazir kamın bizir ganganir agorogeba, me isima me dar aven ikia egha misevir puvati.

15 Ezima witin ovizir nguazir aghuim gireziba mati, gumazamizir akar aghuim baraghiziba, me a inigha uan navir averiabagh atigha adar suira egha gav-gavigha ikia, men dagher aghuiba otifi.”

Gumazitam avir angazan-garim minemin aven anetizir puvati

(Mak 4:21-25)

16 Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Gumazitam lam gaborogha minemin aven a modogha egha a isa dakozimin apengan anefazir puvati. Egh an a isiva dakozim gisirarama anefagham, eghtima tina aven iziva angazangarimin ganam.

17 Kamaghira mogomer biziba da gin azenan otivigham. Eghti bizir amigha aveziba da uaghan gin azenan otivigham.

18 Ezi kamaghin amizima ia deraghvira akar kam baragh. Gumazitam Godin akabagh

foghti, God uan akabar fofozir igharaziba a daningam, eghti a Godin akar aviribagh fogham. Eghti Godin akabagh foghan aghuazir gumazim, an fofozir muziarim God a dama inigham.”

Tinara a Iesusin amebam koma doziba?

(Matyu 12:46-50 ko Mak 3:31-35)

19 Ezi Iesusin amebam ko doziba an ganasa izi. Ezi gumazamiziba bar anekufa, kamaghin amizi, me an boroghira mangan ibura.

20 Ezi mav Iesus migia ghaze, “Nin amebam ko doziba muna azenan tuivighav ikia, egha nin ganasa.”

21 Ezima an an akam ikara, “Tina Godin akam baragha an gin zui, me nan amebam ko doziba.”

Iesus migeima aminir ekiam areme

(Matyu 8:23-27 ko Mak 4:35-41)

22 Ezi dughiar mam Iesus uan suren gumazibav gia ghaze, “Aria e dipamin vongin mangam.” Eghava me botin ghuavanega egha vongin zui.

23 Egha me ghuava, Iesus pariam an azima an akui. Ezima aminir ekiam amozim sara dipamin oto, ezi dipam men bot bar a gizifa. Kamaghin me osimtizir ekiamin aven iti.

24 Egha suren gumaziba ghuava a gaghuragha a migia ghaze, “Gumazir Ekiam, ni

dikafigh! E ovengam!” Ezi a dikavighava aminim ko dipar puvira ingarim akar gavgavimin aning migei. Ezima aminim ko dipam aremegha amiraghavira iti.

²⁵ Ezima a uan suren gumaziba kamaghin men azara, “Ian nighnizir gavgavim managh iti?” Ezi me atiatia, nighnizir aviribagh amuava, uarira uarir azangsis, “Gumazir kam, a tina? A migeima aminim ko dipam, an akam barasi.”

Iesus gumazir mam in duar kuraba batoke

(Matyu 8:28-34 ko Mak 5:1-20)

²⁶ Egha Iesus uan suren gumaziba ko botin ghuava Gerasan Distrighin otifi, Galilin dipamin vongin.

²⁷ Egha Iesus bot ategha azenan izima, nguibar ekiar kam in itir gumazir duar kuraba apazazim a bato. A fomira iniba itir puvatighava dipenibar aven itir puvati, a gumazir ovengezibar dagiar mozir toribar aven iti.

²⁸⁻²⁹ Egha duar kurar kam dughiar aviribar an suigha anekurima a daghiri. Egha uaghan an dafariba ko sueba me senbar da ike, egha an garir gumaziba an boroghira ikiava an gari, ezi duar kurar kam a gamima a uan senba aghorava ara ghua gumaziba itir puvatizi naghin iti. Ezi Iesus duar kuram batogha ghaze, ni gumazim ategh azenan izi. Ezi a Iesus in apigha, arava

Iesus in dagaribar apengan irigha pamtem dia migei, “Ni tizim na damuasa, Iesus, Godin bar pin itimin otarim? Ezi ki nin azangsis ni arazir kuratam na damuam marki!”

³⁰ Ezi Iesus an azara, “Nin ziam tina?” Duar kurar aviriba an aven ghuz. Ezi a kamaghin migei, “Aviriba.”

³¹ Ezima duar kuraba Iesus kamaghin a gaghoravira iti, “Ni e batoegh e amadaghtima e torir mingariba puvatizir kam in mangan marki.”

³² Dughiar kam dar bizir ekiar maba mighsiar miriam in roghira ikiava api. Ezima duar kuraba Iesus gakaghora ghaze, “Ni en amamangatightima e mangi dar munabar aven mangeka.” Ezima a me ataghizima me zui.

³³ Ezi duar kuraba gumazim ateghava azenan izeghava dabar aven ghue. Ezima dar bizir kam ara ghua davarir kuram giraghuegha dipam amegha ariaghire.

³⁴ Ezima dabar garir gumaziba garima bizir kaba otivizima, me ara ghuava nguibar ekiam in bizir kabar gun migeima nguibar azenan roghira itiba sarama orasi.

³⁵ Ezima gumazamiziba ganasa izi, bizir tizimrama oto? Egha me Iesus bagha iza, egha garima, gumazir duar kuraba ategha azenan izezim, a Iesus in dagarim in min aperaghav iti. A korotiaba aghuizima an nighnizimra uam an izes.

Kamaghin me atiatingi.

³⁶ Ezi ikia bizir kamın ganizir darasi gumaziba ko amizibagh eghari, me eghara ghaze, Iesus duar kuraba apazazir gumazim gamizi a ua dera.

³⁷ Ezi gumazamizir Gerasan Distrighin itiba puvira atiatiava, egha Iesusin azangsi, "Ni e ategh danganir igharazimin mangi." Ezi a botin ghuavanabogha uamategha zui.

³⁸ Ezima duar kuraba ataghizir gumazir kam Iesusin azangsiha uaghan an gin mangasa, ezi Iesus anemadagha, a migia ghaze,

³⁹ "Ni uamategh uan nguibamin mangi, egh God ni gamizir biziba bar me mikim." Ezi gumazim uamategha ghua egha nguibam garuava Iesus a gamizir biziba bar dar gun migei.

Iesus aremezir guivir mam gamizima a ua dikafi Egha amizir an korotiamin suirazim gamizima a ua dera (Matyu 9:18-26 ko Mak 5:21-43)

⁴⁰ Egha Iesus uamategha Galilin dipamin vongin izezima gumazamiziba a izi me bativasa me a bagha oragha a mizua iti.

⁴¹⁻⁴² Ezima gumazir mam, an ziam Jairus, a God ko migeir dipenimin gumazir dapanim. An guivir vamira an azenir 12 plan boroghira ghugha, aremeghasava ami.

Kamaghin a iza Iesusin dagaribar apengan iri. Egha uan dipenimin mangasa Iesus gakaghori. Ezi Iesus ghuavira itima maburan avirim bar anekuvagha anedughadusi.*

⁴³ Ezima amizir 12 plan azenimin ghuzim batir arimariam itir mam, gumazitam a damightima a deraghan kogham. Ezi a men tongin zui.

⁴⁴ Egha a Iesusin gin izava an korotiar avizimin suira, egha zuamira an ghuzir arimariam dutugha ghu.

⁴⁵ Ezi Iesus azara, "Tina nan suira?" Ezi me bar uarir tiragha Pita ghaze, "Gumazir Ekiam, gumazamiziba bar ni akuvagha ni adughadusi."

⁴⁶ Ezi Iesus ghaze, "Ki kamaghin fo, gumazim nan suirazima gavgavim na ategha azenan ghu."

⁴⁷ Ezima amizim uabira uabin gara fo, a modoghan kogham. Eghava atiatim sara iza Iesusin dagaribar apengan iri. Egha a gumaziba ko amizibar damazibar migia ghaze, nan arimariam givaghasa, ki Iesusin korotiamin suira, ezi nan arimariam zuamira gifa.

⁴⁸ Ezi Iesus a migia ghaze, "Nan guivim, ni nighnizir gavgavim ni gamizima ni dera. Navir amirizimin mangi."

⁴⁹ Egha Iesus miaviavira itima, gumazir mam God

* **8:41-42:** (8:42) An guivir vamira, a 12 plan azenibar boroghira ghu, kamaghin amizi e ghaze, an azenir 12 plan boroghira ghu. **8:44:** Mt 9:20, Mk 5:28 **8:46:** Mk 5:30, Lu 6:19 **8:48:** Lu 7:50

ko migeir dipenimin garir gumazir dapanim, Jairusin dipenimin ikegha, Jairus bagha izi. Egha a Jairus migei, "Nin guivim areme. Eghti ni tisa ua ingangarim a daningan marki."

⁵⁰ Ezi Iesus kamaghin oregha, Jairus migia ghaze, "Ni atiatingan marki. Pura nighnizir gavgavim iki eghtima nin guivim ua der- agham."

⁵¹ Eghava a Jairusin dipenimin otogha, egha a ua tavin amamangatightima an an gin aven mangan an aghua, kerara a ko aven mangam, Pita, Jon, ko Jems koma guivimin amebam koma afeziam.

⁵² Dughiar kam gumazamiziba bar uan evaribav misogha azia iti. Ezi Iesus me migia ghaze, "Azir akam atakigh. Guivim aremezi puvati. An akui."

⁵³ Me fo, guivim aremezi, kamaghin me an ingaravati.

⁵⁴ Ezi Iesus guivimin dafarimin suiragha egha migia ghaze, "Nan borim, ni dikafigh!"

⁵⁵ Ezima an duam uamategha izezima a zuamira dikavigha tu. Ezima Iesus me migia ghaze, "Ia daghetam a daningigh."

⁵⁶ Ezi an amebam koma afeziam bar aguaghfa. Ezima

a kamaghin migia aning abira, bizir otozir kam gua gumazitam mikiman marki.

9

Iesus 12 pla gumaziba amangi

(*Matyu 10:5-15 ko Mak 6:7-13*)

¹ Egha Iesus 12 plan suren gumazibar diaghava me akuvaghava, egha gavgavim koma gavgavir duar kuraba batogham koma arimariaba agivamim sara me ganingi.

² Egha me amadagha ghaze, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin akam kunigh, egh gumazibar arimariabar akirtima me ua deragham.

³ Egha a me migei, "Ia mangisiva bizitam inian marki, mitariba, dagheba, dagiaba, koma siotin ia gin daghuamin tam inian marki.

⁴ Eghti dipenir ia aven zuir manam, anarira iki, mangiva nguibar kam ategh mangi.

⁵ Eghtima gumaziba ia gifueghan koghtima, dughiar ia men nguibam ataghraghamim, ia uan dagaribar mineziba apisigh, eghtima me fogh suam, arazir me amizir kam, a derazir pu."*

⁶ Ezima Iesusin suren gumaziba nguibabar ghuava, akar aghuim akurava egha

8:52: Lu 7:13, Jo 11:11-13

8:54: Lu 7:14, Jo 11:43

8:56: Mk 7:36, Lu 5:14

9:1: Mt 10:1, Mk 3:13-15

9:4: Mt 10:11, Mk 6:10

9:5: Mt 10:14, Mk 6:11,

Ap 13:51

* **9:5:** (9:5) Judabar arazim kara, ni me baraghan koghtima, me nin sagh, uan dagarir asuaba mineziba apizighiva ni ategh igharagh mangam. Ezi en arazim kamakin, ki ni mikimti ni na baraghan koghti, ki apem apirigh uan tuavim gighuvagh, egh suam, ki nin sagham.

9:6: Mk 6:12

arimariar gumazibar kirima me ghuamazi.

Herot foghasa, Iesus a tinara

(Matyu 14:1-2 ko Mak 6:14-16)

7-8 Ezi Herot, gavmanin dapanim, a bizir Iesus amiba baraghizima da ghuavira iti. A fo, marazi ghaze, Jon aremegha ua dikafi, ezi marazi ghaze, Elaija oto, maba ghaze, Godin akam inigha izir gumazir mam fomira ikegha aremegha ua dikafi. Kamaghin amizima Herot bar nighnizir aviribagh ami.

9 Egha Herot kamaghin migei, "Ki Jonin firim atu. Tina, bizir kabagh amima me dar gun migei?" Egha a Iesusin ganasa.

Iesus dagheba 5,000in gumazibagh anidi

(Matyu 14:13-21 ko Mak 6:30-44 ko Jon 6:1-13)

10 Ezima Iesusin aposelba uamategha izeghava, bizir me amizibar gun a migei. Ezima a me inigha me uarira nguibar mam an ziam Betsaidan ghue.

11 Ezi gumazir bizir avirim a gifoghava egha an gin zui. Ezi Iesus me gifueghava me isava, God Bizibagh Ativamin Dughiamin gun me migiava, eghava gumaziba ko amizibar arimariabar akiri.

12 Bar guaratizimin Iesusin 12 plan aposelba a bagha izeghava a migei, "E gumaziba itir puvatizir danganimin

iti. Egh, ni gumazamiziba me amadaghti me mangi danganir kamın itir nguibaba ko nguibar roghira itibar mangiva, egh dagheba koma dakuamin danganiba buri."

13 Ezi Iesus men akam ikara, "Ia uari daghetaba me daningigh." Ezima me kamaghin migei, "E bar Bretin rubuzir 5 pla koma osirir pumuningra iti. Egh e ua mangi gumazir avirir kam bagh dagher tabagh ivezeghan koghti, dagheba bar otevegham."

14 (Dughiar kam gumazibar dibobonim, 5,000 boroghin ghu.) Ezima Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, "Ia me mikimtima me 5 pla ten, 5 pla tenin, okuruabar dapighiri."

15 Suren gumaziba kamaghiram amizima, gumazamiziba bar apia.

16 Ezi Iesus Bretin rubuzir 5 pla koma osirir pumuning inigha kogha overiamin garava Afeziar Ekiam minabagha, egha Bretba ko osirimning apirighava gumaziba ko amizibar aningasa uan suren gumazibagh aningizi me me ganidi.

17 Ezima gumazamizir kaba bar amegha, naviba bar izifa. Ezima Iesusin suren gumaziba, dagher nar me ataghiziba, me da inigha 12 plan akirabagh aghuizima da bar izefe.

Pita Iesusin gun migia

ghaze, a tina

(Matyu 16:13-19 ko Mak 8:27-29)

¹⁸ Dughiar mamın İesus uabıra Afeziam ko miğeima, an suren gumaziba a ko itima, ezima a men azara, “Gumazamiziba tina na garisi?”

¹⁹ Ezima me an akam ikara, “Marazi ghaze, ni Jon Gumaziba Ruer Gumazim, ezi marazi ghaze, ni Elaija, ezima marazi ghaze, Godın akam inigha izir gumazir fomıra itir mam aremegha ua dikafi.”

²⁰ Ezima İesus azara, “Ezi ia? Ia uari ghaze ki tina?” Ezi Pita an akam ikara, “Ni Godın Kraıs, God Uam E İni-asa Misevezir Gumazim.”

İesus ghaze, an aremegh ua dikavigham

(Matyu 16:20-28 ko Mak 8:30-9:1)

²¹ Ezi İesus migirigiar gavgavim suren gumaziba ganıga ghaze, ia nan gun tav mikıman marki.

²² Egha kamaghın miğei, “Gumazibar Otarim bar mızazir ekiaba koma osımtıziba iniam. Eghtima gumazir aruaba, koma ofa gamir gumazir ekiaba, koma Judan arazibagh fozir gumaziba, me an aghuaghıva a misueghtima an aremegham. Egh dughiar mikezimın a ua dikavigham.”

²³ Egha a bar moghıra me miğei, “Gumazitam nan gın

izisi, a ifongezir biziba gın amadagh uan temer ighuvim zurara a gısaghpuğh nan gın izi.

²⁴ Gumazir manam uan ikirimirim suiraghıı nıghnıghti, an ikirimirim gıvaghıam. Eghti gumazir manam na bagh uan ikirimirim ateghıva, uan ikirimirim iniam.

²⁵ Gumazitam nguazimın itir biziba bar da inıva, egh a gın oveghti, bizir kaba manmaghın an akuraghıam? Bar puıvati.

²⁶ Tina nan ziam ko nan akar aghuımın gun mikıman aghumsıghti gın Gumazıbar Otarim uan afeziamın boroghın ikeghıva an Godın damazimın zuezir enselba koma Godın angazangarım sara izighırıva, uaghan men aghumsıghıam.

²⁷ Ki guızbangıra ia miğei, ia kagh tuıvıghav itir darası, ian tarazi oveghan kogham. Ia ikıvıra ikı gantıma, God Bizıbagh Atıvamin Dughıam otogham.”

İesusın mıkarzimıgharagha gari

(Matyu 17:1-13 ko Mak 9:2-13)

²⁸ Ezi İesus bizir kabav kemezi, 8 plan dughıaba gıvazıma, a gın Pita, Jon, koma Jems inigha me a ko ghua, God ko mikımasa mıghsıar mamın pın ghu.

²⁹ Ezima a God ko miġeima, an guamin ganganim ragha igharagha gari. Ezima an kotriaba bar ghurghurighava egha onimarimin min taghtasi.

³⁰ Gumazir pumuning, Moses koma Elaija,

³¹ aning Afeziar Ekiamin angazangarimin aven ikiava, egha Iesus ko uariv gei. Me Iesus nguazir kam ataghragham koma bizir a Jerusalem in damuamin bizibav gei.

³² Pita uan namakamning ko dakuasava ami, egha me oseghava, egha Iesus in angazangarir gavgavimin ganigha egha uaghan gumazir pumuning in gari, aning a ko tughav iti.†

³³ Ezima gumazimning ane ataghrazima Pita kamagh in Iesus miġei, “Tisa, bar deragha e kagh iti! E averpenir pumuning ko mizezimin ingaram. Ni bagh tam, Moses bagh tam, egh Elaija bagh tam.” (Pita akar kam miġiava a uabi miġirigiar a mikemezir kam gifozir puvati.)

³⁴ A miġiavira itima, ghuar-iar mam otogha me avara, ezima me ghuariam in aven ghuava bar atiatingi.

³⁵ Ezi tiarir mam ghuar-iam in tong in otogha kamagh in miġia ghaze, “Kar nan Otarim, ki a ginaba. Ia anariram oragh!”

³⁶ Ezima tiarir kam mikemegha givazima me

Iesus in garima a uabira iti. Ezima Iesus in suren gumaz-iba bizir me ganizim me an gun gumazitam mikemezir puvati.

Otarir mam, duar kuram a gapazazima Iesus a batoke

(Matyu 17:14-23 ko Mak 9:14-32)

³⁷ Egha me amimizaragh in miġhsiam ategha izaghirima gumazamizir avirim a bato.

³⁸ Ezi gumazir mam men torim in ikia dei, “Tisa, ki ni gakaghori, nan otarir bar vamira iti, kamagh in ni an ganigh.

³⁹ Duar kuram an aven ikiava a gamima a zuamira ara dei. Egha anekurima a nguazim gira puv nisi. Ezima pupuviba an akam in otifi. Duar kurar kam dughiar mabar an ikiava bar pazava a gamuava, egha anetaghrazir puvati.

⁴⁰ Ki a batoghasa nin suren gumazibagh akaghori. Ezi me a damuan ibura.”

⁴¹ Ezi Iesus kamagh in ikara, “Oio, ki bar amira, ia dughiar kam in itir gumazamiziba, ian nighnizir gavgaviba puvati, ian araz-iba koma nighniziba bar derazir puvati. Ki dughiabar manmagh in ia ko ikiava egha ian osimtiziba ateri? Ni uan otarim inigh kagh izi.”

⁴² Ezima otarim izavira itima, duar kuram an eku-nizima a nguazim girighava uam aguava egha puv nisi.

9:31: Mt 17:3, 17:9, Mk 9:4, 9:9, Lu 9:22, 13:33 **9:32:** Mt 17:2-3, Mk 9:2-4, Jo 1:14, 2 Pi 1:16-18 † **9:32:** (9:32) Bizir otozir kam ti dimagarim in oto. **9:35:** Ais 42:1, Mt 3:17, 12:18, 17:5, Mk 1:11, 9:7, Lu 3:22

Ezima Iesus duar kuram a batoghezima a borim ataghizima a dera. Ezi Iesus a isava uam an afeziam ganingi.

43 Ezima gumazamiziba bar Godin gavgavimin ganigha egha digavir kuram gami.

Me bar puv Iesus amizir bizibagh nighnizima, a uan suren gumazibav gei,

44 "Ia deraghvira na baraghtima, ki bizitam ia mikimasa. Me Gumazibar Otarim isiva gumazir kurabar dafarim darigham."

45 Ezima me migirigiar kamin mingarim gifozir puvati. A men modo, ezi kamaghin amizima me a gifozir puvati. Egha an azangsighan atiatingi.

Tina ziar ekiam iniam
(Matyu 18:1-5 ko Mak 9:33-37)

46 Ezima Iesusin suren gumaziba uarira uari adoghadogha egha ghaze, tina men dapanimin ikiam.

47 Me migeima, Iesus men nighnizibagh fo, egha a borim inizima an an min tughav iti.

48 Egha a kamaghin me migei, "Gumazitam na ginighnigh egh borir dozir kamagh garitam inigh an akuragham, kamaghin a na inigha nan akurvasi. Egha tina nan akurvasi, a nan Afeziar na amadazimin akurvasi. Kamaghin amizi,

tina ian tongin ziam puvati, a ziar ekiam iniam."

Tina ian apanim gamir pu, a iananav
(Mak 9:38-40)

49 Ezi Jon Iesus migei, "Tisa, e garima gumazir mam duar kurabar nin ziamin da batosi. E fo, a en mav puvati, ezima e an anogorosi."

50 Ezi Iesus kamaghin migei, "Tina ian apanim gamir puvati, a iananav. Eghti, ia an anogoroghan marki."

Iesus uan suren gumaziba ko Jerusalemın zui
(Sapta 9:51-19:28)

Samaritan gumaziba Iesus nguibamin izan me an aghua

51 Ezima God Iesus inigh uan Nguibamin ghuvanangamin dughiam roghira izezima, Iesus Jerusalemın mangasa nighnizim gamigha iti.

52 Egha uan migirigiar gumazir maba amangizima me akam inigha faragha ghue. Me Samaritan nguibar mamin a bagha bizibar akirasa ghue.

53 Ezima gumazamizir nguibar kamin itiba fo, Iesus Jerusalemın zui, kamaghin

amizima me Iesus inian aghua.‡

54 Ezima suren gumazimning, Jems koma Jon bizir kabar ganigha, egha an azara, “Ekiam, ni ifueghtima e Godin Nguibamin itir avim bagh diaghtima a izighriva gumazibar isigham.”

55 Ezima Iesus raghava angingin atari.

56 Egha me nguibar igharazimin ghue.

Iesusin gin mangamin ivezim

(Matyu 8:19-22)

57 Ezi Iesus uan suren gumaziba ko tuavimin zuima, gumazir mam Iesus migei, “Nguibar manam ni an zui, ki nin gin mangam.”

58 Ezi Iesus a migia ghaze, “Afiar atiaba nguazir toribar itima, kuaraziba mikonibar iti, ezi Gumazibar Otarim danganir dakuamiba puvati.”

59 Egha Iesus gumazir igharazim migei, “Nan gin izi.” Ezima gumazim an akam ikara, “Ekiam, ni faragh na amamangatightima, ki mangi uan afeziam mozim dafaka.”

60 Ezi Iesus a migei, “Marki. Gumazir ovengeziba uari uan gumazir kuabar afi. Egh ni mangiva God Bizibagh

Ativamin Dughiamin akam akunam.”

61 Ezima ua gumazir mam Iesus migei, “Ekiam, ki nin gin mangam. Egh ni faragh nan amamangatightima ki mangiva uan adarazir ganika.”

62 Ezi Iesus a ikara, “Tav itazim kuazagh egh a gin ganan koghiva, a God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ingaran kogham.”

10

Iesus 72 plan gumaziba amangizi me ghua an ingangarim gami

1 Egha bizir kabar gin Ekiam 72 plan gumazir igharaziba misevegha egha pumuning pumuning faragh nguibar ekiaba koma danganir a mangasa nighnizibar me amadi.*

2 Egha a kamaghin me migei, “Dagher bar avirim anigha givagha azenimin iti. Ezi ingangarir gumazir da iniamin aviriba puvati. Kamaghin, ia azenir kamn ghuavimin azangsighti, a ingangarir gumaziba amangtima, me an azenimin mangi, dagheba iniam.

‡ 9:53: (9:53) Samaritan gumazamiziba, me Gerasen Mighsiamin uari akuva God bagha ofa gamua Godin ziam fe. Ezi Judaba Jerusalemin nguibamin ghuava ofa gamua Godin ziam fe. Ni Jon 4:20in gan. Samaritan gumazamiziba ghaze, Judaba deravira Ekiamin ziam fer arazimin gin zuir puvati. Kamaghin, me dughiar kam Iesusin akurvaghan aghua. 9:54: 2 Kin 1:9-16 9:61: 1 Kin 19:20 10:1: Mt 10:1, Mk 6:7 * 10:1: (10:1) Fofozir gumazir aviriba kamaghin nighnisi, gumazir Iesus amadazibar dibobonim, a 72 puvati. Me ghaze, men dibobonim 70ra. Eghti namba 70, a Luk 10:1in ikiti, eghti Luk 10:17 uaghan, namba 70 an iki. 10:2: Mt 9:37-38, Jo 4:35, 2 Te 3:1 10:3: Mt 10:16

³ Ia mangi! Ki sipsipin nguziba afiar atiabar torimin iti moghin ia amadazi ia zui.

⁴ Eghiva dagiaba azuir mitarim ko begham ko dagarir asuaba inian marki. Eghti gumazitam tuavimin ia batoghiva dughiam ia daningti, ia ikaraghan marki.

⁵ “Eghiva ia dipenitamın aven mangi egh faragh kamaghın mikim suam, navir amirizim ia ko iti.

⁶ Eghti gumazir navir amirizim kagh ikiti, ia navir amirizim an iki. puvatightima ian navir amirizim ua ia bagh izegham.

⁷ E fo, ingangarir gumazim uan ivezim isi, kamaghın ia dipenir kamin aven iki, dagheba ko dipar tizir me ia ganidiba, ia dar ami. Eghiva dipenir mamın ikegh mamın mangan marki.

⁸ “Eghiva ia nguibar ekiamın aven mangightima me ia inigh, egh me tizim ia ganingi, ia puram anemi.

⁹ Egh ia arimariar itibar amightima da deraghtima, kamaghın me mikemegh, God Bizibagh Ativamin Dughiam roghira ize.

¹⁰⁻¹¹ Egh ia nguibar eki-atamin aven mangitima, me ia inighan koghtima, tuavir dozibar aven mangi egh mikim suam, ‘Ian nguibar ekiamın nguaziba en dagaribar poghezi, e a da disi, eghti ia kamaghın ganigh

fogh suam, ia amizir arazir kam, a derazir puvati.’

¹² Ezi ki ia migei, Godin Kotin Dughiamın, osimtızir nguibar kam iniamim, an osimtızir Sodomın nguibam iniamim gafiragham.”

Gumazamizir navim girazir puvatiziba bar kuvigham

(Matyu 11:20-24)

¹³ Egha Iesus ghua migia uan 72 plan gumazibav gei, “Ia Korasinın nguibamın itir gumazamiziba, iavzika! Ia kuram iniam. Ia Betsaidan nguibamın itir adarazi, Iavzika! Ia bar ikuvigham. Gumazitam Tairın nguibam ko Saidonın nguibamın ghua, mirakelin ki amiziba men tongın dagh amighai, Tair ko Saidonın itir darazi ti fomira navibagh iragha, egha azir adiariba aghuigha, averenim gapiava agura, egha uan arazir kamin uari akakagha ghaze, me uan arazir kuraba ataki.

¹⁴ Godin Kotin Dughiamın, osimtızir ia iniamim, an osimtızir Tair ko Saidon iniamim gafiragham.

¹⁵ Ezi ia Kaperneamin nguibamın itir darazi, ia ghaze, ia uari fegh Godin Nguibamın ikiam, a? Bar puvati, God ia akunighti ia Helin avimin magiram.

¹⁶ “Tina ia barasi uaghan na barasi, tina ia barazir puvati a uaghan na barazir

puvati. Egha tina na barazir puvati, a nan Afeziar na amadazim uaghan a barazir puvati.”

72 plan gumaziba uamatenge

¹⁷ Ezima 72 plan gumaziba ua iza bar akuegha kamaghin migei, “Ekiam, e nin ziam diborima duar kuraba en akabar mirara zui.”

¹⁸ Ezi a me ikara, “Ki Satanin garima a ira onimarimin min Godin nguibamin tagha gifa.

¹⁹ Ezima ki gavgavim ia ganigha gifa eghti ia kuruziba ko tuighiakaba gisin daruva da dikiva, egh uan apanibar gavgavim a givagham. Eghti me bizir kuratam ia damuan iburagham.

²⁰ Eghti duar kuraba ian akam mirara ghuzir bizim gakongan marki. Ian ziaba Godin Nguibamin aven osirizir bizim baghiva akong.”

Iesus bar akuegha uan Afeziam minabi

(Matyu 11:25-27 ko 13:16-17)

²¹ Ezi dughiar kamra, Godin Duam Iesus gamima a bar akongeghava migei, “Afeziam, ni nguazim ko overiam gativazir Ekiam! Ni fofozim ko nighnizir aghuiba itir gumaziba bizir kaba men modo, egha boribar min itir gumazibar aka. Kamaghin ki ni minaba. Guizbangira

Afeziam, ni uan ifongiamin kamaghin ami.”

²² Egha Iesus ua kamagh migei, “Nan Afeziam biziba bar da isa nan dafarim gati. Ezi gumazitam Otarim gifozir puvati. Afeziam uabira a gifo. Egha tav Afeziam gifozir puvati. Otarim uabira, koma gumazir Otarim ifuegha Afeziam isava men akaziba, merara Afeziam gifo.”

²³⁻²⁴ Egha a ragha uan suren gumazibar gara kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, fomira Godin akam inigha izir gumazir aviriba ko gumazir aghuir aviriba, me ia datirighin garir bizibar ganamin ifongiar bar ekiam ikia, me dar ganizir puvati. Egha ia datirighin orazir akar kaba, me da baraghan ifongiar bar ekiam ikia, me tam baraghizir puvati. Ezi ia, ian damaziba dar gari, kamaghin ia bar akongegh!”

Samaritan gumazim Judan mavin akurazir eghaghanim, Iesus a gami

²⁵ Ezi dughiar mam Judan arazibagh fozir gumazir mam dikavighava Iesus gifarasa purama an azara, “Tisa, ki manmaghin damighiva zurazurara itir ikirimirir aghuarim iniam?”

²⁶ Ezi Iesus a ikara, “Akar manam Moses Osirizir Arazimin akamin aven iti? Ni manmaghin an gari?”

10:18: Jo 12:31, 16:11, MAA 9:1, 12:8-9

10:20: Kis 32:32, Ais 4:3, Dan 12:1, Mt

10:22: Mt 28:18, Jo 1:18, 3:35, 10:15, 17:2

Wkp 19:18, Lo 6:5

10:19: Sng 91:13, Mk 16:18, Ap 28:5

7:22, Fl 4:3, Hi 12:23, MAA 3:5, 21:27

10:25: Mt 19:16, Lu 18:18

10:27:

27 Ezi an a ghaze, “Ni uan God, nin Ekiam, bar a gifongegh, egh ni uan navir averiam ko uan duam ko uaghan bar uan gavgavim ko uaghan bar uan nighnizimin, uan God gifongegh. Egh uaghan, ni uabira uabi gifongezì moghin, gumazamizir igharazibagh ifongegh.”

28 Ezi Iesus an akam ikara, “Ni bar deragha migei. Ni mamaghira damigh, zurara itir ikirimirir aghuarim iniam.”

29 Ezi a gumazibar damazimin deraghasa, kamaghin a Iesusin azara, “Ezi tina nan namakaba?”

30 Ezima Iesus an akam ikaragha ghaze, “Gumazim Jerusalem ateghava Jerikon uaghira, egha gumazir kuraba batozima, me an korotiaba sueghava, puviram a misueghava are, egha anetaghizima a mikirigha irighav iti.

31 Ezima ofa gamir gumazim tuavir kamra uaghira egha an gara a gitagha zui.

32 Kamaghira Livain gumazim uaghan iza danganir kamnaghra an gara a gitagha zui.

33 Ezima Samarian gumazir mam, iza danganir gumazir kam itimra izava, an apighava bar an apangkufi.

34 Egha an a bagha ghua wain ko borem an duaba ruegha egha da nomke. Egha a gumazim isa uan donki gisin anefagha, egha a inigha

ghua daguir dipenir mamın aven ghugha egha deraviram a gami.

35 Egha amimizaraghan a dagiar pumuning dipenir ghuavim ganigha ghaze, ‘Deragh an gan eghti dughiar ki uamategham, ki izi bizir tizir ni uam a gamiziba ki da ikaragham.’

36 “Ezi ni manmaghin nighnisi, gumazir pumuning ko mizezir kabar manam gumazir kuraba misoghezir gumazimin namakam?”

37 Ezi Judan arazibagh fozir gumazim a ikara, “Gumazir an apangkuvizim.” Ezi Iesus a migia ghaze, “Ni mangiva kamaghira damu.”

Iesus Maria ko Martan dipenimin iti

38 Eghava Iesus uan suren gumaziba ko tuavimin izavira ikiava egha nguibamin oto. Ezi amizir mam, an ziam Marta an diazima an an dipenimin ghu.

39 Ezi an afumimin ziam Maria. A Iesusin dagarimin boroghira aperaghav ikiava a barazima a migei.

40 Ezi Marta ingangarir avirim an nighnizimin izi, ezi an osimtizim sara dagher me damamibagh ami. Egha a Iesus bagha iza egha an azara, “Ekiam, nan afumim na ataghizima ki uabira ingangaribagh ami, ezi ni na ginighnisi, o? A mikemeghtima a nan akuragh!”

41 Ezi Ekiam a ikara, “Marta, Marta, ni bizir aviribagh nighnigha egha da bagha muriam ni dighori.

42 Ni bizir vamira bagh nighnigh. Maria a bizir aghuimra misefe. Ezi bizir kam gumazitam a dama a inigham kogham.”

11

Iesus God ko migeir araz-ibar men sure gami

(Matyu 6:9-15 ko 7:7-11)

1 Dughiar mam Iesus danganir mamın ikia God ko migei. Egha a givazima, an suren gumazir mam a migei, “Ekiam, ni God ko migeir arazibar en sure damu, mati Jon uan suren gumazibar sure gamizi moghin.”

2 Egha Iesus kamaghın me migei, “Ni God ko mikimiva, kamaghın mikim:

‘En Afeziam, nin ziam bar zue, ezi arazir kuraba an saghon iti.

Eghti Dughiar Ni Biz-ibagh Ativamim, a izi.

3 Ni dughiaaba meng en dagheba vaghvagh e daning,

dughiar zurara apir dagheba e daningigh.

4 Ezi tina arazir kurabar e gami, e men arazir kuraba gin amadi.

Kamaghın amizi, ni en arazir kuraba gin amadagh.

Egh e ateghti, e osimtizar aven ikiti bizitam en navim biraghtima, e arazir kuratam damighan kogham.’”

5-6 Ezima Iesus kamaghın uan suren gumazibav gei, “Ian tongin gumazitam namakatam ikiva, egha dimagarir arizimin a bagh mangiva, egh kamaghın a mikimam, ‘Namakam, ni daghetaba nan akuragh. Nan akar gumazim tuavimin iza na batozi, ki a daningamin dagheba puvati.’

7 “Eghti, gumazir dipenimin aven itim kamaghın an akam ikaragham, ‘Ni ingangarim na daningan marki. Ki tiar akam asaragha gifa, egha uan boriba koma akui. Kamaghın ki dikavighiva bizitam ni daningan kogham.’

8 Ezi ki ia migei, dipenir ghuavim dikavighiva uan namakam puvatizir biziba bar a daningam. A bizir kaba uan namakam daningan ifongezir pu, egha an a ganingi. An namakam a dimvira ikian, an aghuagha egha dikavigha iza bizir a bar ifongeziba a ganingi.”

9 Egha Iesus migia ghua kamaghın migei, “Ia God ko mikim, egh biziba bagh an azang, eghti a da isi ia daningam. Egh ia biziba bagh ruiva, ia da bativam. Egh ia tiam gafughafughti, God ia bagh tiam kuigham.

10 Gumazir Godin azaiba, me biziba isi. Ezi gumazir biziba bagha ruim, da batifi. Eghti gumazir itiam gafughagham, God a bagh akuigham.

11 “Egh ian boritam uan afeziam osiriba bagha an azangsightima, eghti a kuzuzitam a danigam, o?”

12 Egh borim tuarir aro-riam bagh uan afeziamin azangsightima, a tuighakam a danigam, o?”

13 Ia afeziar arazir kurabagh amiba, ia zurara bizir bar aghuiba uan boribagh anidi. Egha ia kamagh deraghvira fogh, guizbangira ian Afeziar uan Nguibamin itim bar akuueghvira uan Duam isi gumazir a ko migeibar aningam.”

Me ghaze, Iesus duar kuram ko ingari

(Matyu 12:22-30 ko Mak 3:20-27)

14 Ezi Iesus duar kurar gumazim gamima a migeir puvatizim a batoke. Ezi duar kuram anetaghizi, gumazir migeir puvatizim datirighin migei. Ezima gumazamiziba digavir kuram gami.

15 Ezi marazi ghaze, “A Belsebulin gavgavimin duar kuraba batosi, a duar kurabar gumazir dapanim.”*

16 Ezi marazi Iesus basamasa egha ghaze, “Ni Godin gavgavimin mirakelin

arazitam damighti, an overiamin ikegh izighriti, e an ganigh fogham.”

17 Ezi Iesus men nighnizibagh fogha, egha me migei, “Kantrin tamın gumaziba uari tuiragh uari uariv soghiva egh men dabirabim ikuvigham. Eghti dipenir vamiran itir darazi uariv sogh, egh uari abigh egh men dabirabim ikuvigham.

18 Ia ghaze, ki ti Satanin gavgavimin duar kuraba batosi. Kamaghin amizi, ki ian azaragha ghaze, Satan uan adarazi ko uari abigh uariv sogh, egh me manmaghin tugh gavgavigh bizibar ganamin gavgavim ikiam?”

19 Ia ghaze, ki Belsebul da gavgavim isa duar kuraba batosi. Ezi kamaghin, tina ian adarazir akurvazima, me duar kuraba batosi? Ian adarazi amir araziba, darara ian akagha ghaze, ia paza na migei.

20 Eghti ki Godin gavgavim inighiva duar kuraba batoghti, eghti bizir kam ian akaghti, ia kamaghin fogh suam, God Bizibagh Ativamin Dughiam ia batogha gifa.

21 Eghti gumazir gavgavitam midorozir biziba bar da inigh egh uan dipenim bagh ganti an biziba bar deraghvira ikiam.

22 Eghti gumazitam bar gavgavigh a gafiragh a

11:11: Mt 7:9-10 11:15: Mt 9:34, 10:25, 12:24 * 11:15: (11:15) Satanin ziar mamra kara, Belsebul. 11:16: Mt 12:38, 16:1, Mk 8:11 11:17: Mt 12:25, Mk 3:24, Jo 2:25 11:20: Kis 8:19 11:22: Kl 2:15

ko uaning misogh, egh a gafiragh, egh an midorozir bizir a gami a gavgavigha ikia misoziba inigh, mangi da tuiragh a da isi gumazir igharazibar aningam.

23 Tina nan namakam puvati, a nan apanim. Ezi gumazim nan akuragha gumazamiziba akumakuir puvati, gumazir kam men gintizima me tintinibar zui.”

Duar kuram uamategha ize
(Matyu 12:43-45)

24 Ezi Iesus migia ghua ghaze, “Duar ikuratam gumazitam ategha dipaba puvatizir danganibar arua ikiamin danganiba buri, egha a tam batozir puvatigha, egha uabi migia ghaze, ‘Ki uamategh faragha ikezir dipenimin mangam.’

25 Egha a uamategha ghua garima, me dipenim avizi, a bar zuezima an itir biziba bar deragha iti.

26 Egh duar kurar kam mangi, 7 plan duar kurar a gafiragha arazir kurabagh amiba, men aku izam. Egh me mangi, dipenir kamın ikiam. Gumazir kam faragha paza ike, egh a datirighin bar pazavira ikiam, eghti an dabirabim a faragha ikezir dabirabim bar a gafiragh bar ikuvigham.”

Gumazir manaba bar akuegham?

27 Ezi Iesus bizir kabav giavira itima, amizim gumazamizibar torimin ikia dia migei, “Amizir kam ni bategha oteba ni ganidi, a bar akongegh.”

28 Ezi Iesus a ikara, “Ezi tina nan Afeziamin akam baragha egha an gin zui, a bar akongegh.”

Mirakelin azangsizim
(Matyu 12:38-42 ko Mak 8:12)

29 Ezima gumazamiziba otiva izavira itima, Iesus kamaghin me migei, “Datirighin itir gumazamiziba bar ikufi. Me mirakelin arazir ki damighti me ganigh foghamim bagha azangsisi. Eghti ki arazitam me danigan kogham. God Jona gamizir arazimin min, me arazir kamın ganam.

30 Kamaghin amizi, Jona nguibar ekiam, Niniven gumazamiziba arazim men aka, ezi kamaghira Gumazibar Otarim datirighin itir gumazamiziba arazim men akagham.

31 Fomira Seban Amizir Atrivimin nguazir kamın saghon ikegha Solomonin fofozir aghuimin akaba baraghasa ize. Ezi gumazir mam bar Solomon gafiragha ian tongin iti. Kamaghin amizi, Gumazamiziba Godin Kotiamin Tuivamin Dughiamin, Seban Amizir Atrivim tugh datirighin

itir gumamazibar arazir kurabar gun mikimam.

32 Eghti Godin Kotin Dughiamin, Nineven gumamaziba dikavighian arazir kurabar gun mikimam. Ia fo, Nineven adarazi Jona akunizir akam baregha navibagh ira. Ezi Gumazir datirighin ian tongin itir mam, a bar Jona gafira!”

Nin damazimning mikarziming angazangarim

(Matyu 5:15 ko 6:22-23)

33 Ezi Iesus ghua kamaghin migei, “Gumazitam lam gaborogha danganir mogometamin a modozir puvati, o a isava itarir ekiamin aven amadazi pu. Puvati, anesi an danganimram anefagham. Eghti tina aven izi, an angazangarimin ganam.

34 Damaziba, da lamin min namnamin angazangarimin min iti. Egha damazim derazi, nin namnam angazangarim bar a gizifa. Eghti nin damazim ikuvightima, nin namnam, mitatem anevaragham.†

35 Kamaghin amizi, ni ua bagh deravira gan, angazangarir nin itim, mitarmem an epazagham.

36 Kamaghin amizi, angazangarim bar nin mikarzim gizivaghti, eghti

mitarmem tong an epazaghan koghti, nin mikarzim bar angazangarimin ikiam, mati lamin angazangarim ni gisirazi moghin.”

Farisiba ko Judan arazibagh fozir gumaziba, arazir kurabagh ami

(Matyu 23:1-36 ko Mak 12:38-40 ko Luk 20:45-47)

37 Ezima Iesus mikemegha givazima, Farisin mam Iesus ko damasava an gighamizima, ezi Iesus an dipenimin aven ghugha dagher dakozim gaperu.

38 Ezi Farisi garima, Iesus ruezir puvatigha a koma api. Ezi a kamaghin ganigha aguaghfa.

39 Ezi Ekiam kamaghin a migei, “Ia Farisiba, ia kapba ko itariba azenan da rua da zue, ezi ian aven navir averiaba bar kufi. Okimakiam koma arazir kuraba, ia dagh ami.

40 Ia bar gumazir onganiba! God azenan ingarizir biziba, a uaghan aven dar ingari?

41 Eghti ia bizir itaribar aven itiba isiva gumazir onganaraziba me daning, eghti biziba bar ian zuegham.

42 “Ia Farisiba, ia ghaze, ia uan azenibar itir zuravariba tongira da tuiragh, egh akuaba isi God daning. Egha ia Godin arazir aghuim ko a gifongezir arazim ataghrasi. Egha ia arazir kabar amuasa

11:32: Jna 3:5 11:33: Mt 5:15, Mk 4:21, Lu 8:16 11:34: Mt 6:22 † 11:34: (11:34) Israelba kamaghin nighnsi, nin damazimning angazangarim puvatighi, me suam ni akurvazir puvati. 11:37: Lu 7:36, 14:1 11:38: Mt 15:2, Mk 7:3 11:39: Mt 23:25, Mk 7:4, Ta 1:15 11:41: Ais 58:7, Dan 4:27 11:42: Wkp 27:30, Mt 23:23

gavgavigh, egh uaghan arazir maba ataghraghan kogham. Kamaghin amizi ia bar kuvigham!

⁴³ “Ia zurara God ko migeir dipenibar dabirabir danganir aghuariba iniasa bar ifonge. Egha uaghan maketin danganiba me dughiaba ia daningasa, ia bar ifonge. Kamaghin amizi, ia bar ikuvigham.

⁴⁴ “Ia mati matmatiar me gan foghan koghamibar min iti. Eghti gumaziba me gisin daruam. Egh Godin damazimin zueghan kogham. Kamaghin amizi, ia bar kuvigham!”

⁴⁵ Ezi Judan arazibagh fozir gumazir mam a ikara, “Tisa, ni bizir kabav gia, uaghan e gasighasisi.”

⁴⁶ Ezi Iesus a ikara, “Ezi ia Judan arazibagh fozir gumaziba, ia gumazamiziba osimtiziba me garizima me da ateran ibura. Ezima ia uari, uan dafaribar men akuragh bizitam aterir puvati. Kamaghin amizi, ia bar kuvigham!

⁴⁷ Ian inazir afeziaba Godin akam inigha izir gumazibav soghezima me ariaghire. Ezi ia me bagha dagiar mozir aghuiba okoregha men aghariba mozibagh ariki. Kamaghin amizi ia bar ikuvigham!

⁴⁸ Ezi ia arazir kam gumazibar akakagha ghaze, ian inazir afeziaba amir arazir kam dera. Ezi me Godin

akam inigha izir gumazibav soghezi da ariaghire, ezi ia me bagha mozibagh ami.

⁴⁹ Bizir kam bagha, Godin fofozim kamaghin migei, ‘Ki me bagh nan akam inigha izir gumaziba koma aposelba amangam, eghti men tarazi, me me misoghtima, me arighiram. Eghtima igharaziba, me arazir kurabar me damuam!’

⁵⁰ Fomira nguazir kam otozir dughiam, Godin akam inigha izir gumaziba, me me misoghezi me ariaghira, ezi arazir kam iza datirighin tu. Kamaghin amizima ia datirighin iti darasi, men ivezim iniam.

⁵¹ Ezi modorozir arazir kam, an Abelin dughiamin tugha iza Sekaraian dughiam. Gumazir kam, Sekaraia, me ofan danganim ko Godin Dipenimin tizimin a misoghezima an areme. Ezi ki ia migei, arazir kurar kabar ivezim gumazir datirighin itiba bativam.

⁵² “Ia Judan arazibagh fozir gumaziba Godin fofozimin tiar akamin kiba inigha ghue. Ia uari aven ghuezir puvati. Egha aven mangamin gumazibar tiar akam apiri.”

⁵³ Egha Iesus danganir kam ataghrazima, Judan arazibagh fozir gumaziba koma Farisiba, me akar kurabar a migei. Egha azangsizir aviribar a gami.

⁵⁴ Egha an gari, a bizitam

paziva a mikemeghtima, me an suigham.

12

Farisibar arazir ifavariba bagh gan

(Matyu 10:26-27)

1 Ezi dughiar kamin gumazamizir bar avirim uari akuvaghav ikia uari dikabiri. Ezi Iesus maghira uan suren gumaziba faragha dav gia ghaze, "Ia uari bagh gan. Farisiba mati, yis bretin aven ghughava a gamizima a bar buiz moghin ian aven mangi ia gasighasigham. Kamaghira ifavarir araziba uaghan bar ia gasighasigham.

2 Bizir tizir mongeziba, da azenim giregham. Akar aven itiba, gumaziba dagh fogham.

3 Ezi bizir ia aminir birimin mikemeziba, me aruer angazangarimin da baragham. Ezima bizir tizir ia sighsirir akabar uan kuaribagh arigha dipenir averiabar uariv kemeziba, me dipenibagh isin tuiv dar gun mikimam."

Gumazim Godram atiating

(Matyu 10:28-31)

4 Egha Iesus ghua kamaghin migei, "Nan namakaba, ki ia migei, ia gumazir namnar kinibav sozibar atiatingan marki. Egh me

gin ua bizitam damighan kogham.

5 Ezi, tinarama ia an atiatingam, ki ian akaghama. Ia Godin atiating, a ian namnam gasighasighiva, gin ia inigh helin avim mikinamin gavgavim iti. Ezi ki guizbangira ia migei, ia Godin atiating.

6 Ezi ia fo, gumazim kuarazir dozir 5 pla 2 toarama dagh ivese. Ezi God men tav bakinighnizir puvati.

7 Egha God uaghan ian dapanir ariziba dar pone, egha a bar deraghavira ia gifo. Kamaghin amizima, ia atiatingan marki. Ia kuarazir dozir kabar min itir puvati. Ia Godin damazimin bar ekefe, egha dagh afira."

E Iesusin ziamin aghumsighan kogham

(Matyu 10:32-33 ko 12:32 ko 10:19-20)

8 Egha Iesus ghua kamaghin migei, "Ki ia migei, Gumazir manam gumazamizibar damazimin ghaze, a nan anam, eghti Gumazibar Otaram uaghan Godin enselbar damazibar mikim suam, gumazir kam a nan anam.

9 Eghti gumazitam gumazamizibar damazimin mikim suam, a nan anav puvati, eghti ki uaghan Godin enselbar damazibar mikim suam, gumazir kam nan anav puvati.

10 Eghti gumazitam akar kuratam Gumazibar Otarim mikemeghti, God an arazir kurar kam gin amadagham. Eghti gumazitam Godin Duam akar kuratam a mikemeghtima, God an arazir kurar kam, a gin amadaghan kogham.

11 Me ia inigh God ko migeir dipenibar mangam. Egh gavmanin gumazir ekiaba ko gumazir ziaba itibar damazibar mangitima, ia atiatingan marki. Egh suam, ki manmaghin ua bagh ganam, o manmaghin mikimam?

12 Dughiar kamra Godin Duam ni mikemeghtima ni me mikimam.”

Gumazir dagiaba bar avirasemezir onganimin akar isin zuim

13 Ezi gumazir mam gumazamizibar torimin ikia kamaghin Iesus migei, “Tisa, nan aveghbuam mikemeghtima a gan afeziam ga bagha taghizir bizitaba na bagh taba tuiragh.”

14 Ezi Iesus a ikara, “Tinara guan osimtizibar kir guan biziba tuiraghasa, na misefe?”

15 Egha a me migei, “Ia uari bagh ganigh. Biziba bar dagh ifongezir arazir kaba bagh, uari bagh ganigh! Gumazimin dabirabim a bizir avirir a itir kaba saram otozir puvati.”

16 Eghava an akar isin zuir kamin me migei, “Gumazir

dagiaba bar avirasemezir mam iti. Egha uan nguazimin dagher aghuir aviriba isi.

17 Ezi a kamaghin uabi ginighnisi, ‘Ki manmaghin damuam? Ki uan daghebar arighamin danganiba puvati.’

18 “Egha a ghaze, ‘Ki kamaghin damuam. Ki uan dagher dipeniba kuarighiva, dipenir ekiabara ingarigham. Egh dipenir ekiaba, ki uan maziaba ko dagheba ko biziba bar dar arigham.

19 Egh ki uabira uabi mikimam, “Ni dughiar aviriba bagha ua bagha bizir aghuir avirim ariki. Egh ni damiva, wainin dipabar amiva, egh dughiar aghuarim iniva, egh bar akuegh ikiam.”’

20 “Ezi God a migia ghaze, ‘Ni gumazir onganim. Dimagarir kamra nin ikirimirim ki a inighti, naremegham. Eghti tina ni ua bagh arighizir bizir kabanagh iniam?’

21 “Ezi tina ua bagh biziba puv dar pozim mikiniva, egh a Godin damazimningin onganarazibar amuti, bizir kam a bativam.”

Nighnizir aviribar amuan marki

(Matyu 6:25-34)

22 Egha Iesus uan suren gumaziba kamaghin me migei, “Kamaghin amizi, ki ia migei, ia pamten uan

ikirimirim ginighnigh, egh kamaghin azangan marki, e dagher manatam ramam, o e dipar manatam ramam? Egh ia pamten uan nivafizibagh nighnigh mikiman marki, e inir manatam uan nivafizim avam?

²³ Gumazimin ikirimirim, a daghebagh afira, ezi gumazimin namnam inibagh afira.

²⁴ Ia kotkotbar gan. Me dagheba opari puvatighava dagh eghuvir puvati, me dagheba arizir dipeniba puvati. Ezi God dagheba dagh anidi! Ezi ian dabirabim bar kuarazibagh afira.

²⁵ Egh ian tav deraghvira ikisi nighnigh kamaghin a ti uan ikirimirim damuti a tong ruaragham? Bar puvati.

²⁶ Ni bizir muziarir kam damuan iburagh, ni tizim bagha biziba bar a dagh nighnizir aviribagh ami?

²⁷ "Ia akimarir aghuaribagh nighnigh. Da manmaghin otifi? Me ingangarir ekiatam gamir puvati. Egha me korotiatam isamizir puvati. Ezi ki ia migei, fomira Atrivim Solomon bizir bar aviriba itima an azuir adiariba bar dera, egha an korotiatam akimarir kabar min otozir puvati.

²⁸ E fo, graziba pura biziba, da iti, gurumin gumazitam da akoreghiva da isiva avitam mikinigham. Grazir kinir kabanagh God adiariba me gazui. Ia bizir kam gifogh,

God uaghan adiariba ia daningam. Ia gumazamizir nighnizir gavgavir muziarim itiba!

²⁹ Egh ian nighnizim dagheba ko dipabara ikian marki. Egh ia pamtem dagh nighnighan marki.

³⁰ Nguazir kamin gumaziba bizir kaba puv dagh nighnisi. Ezi ian Afeziam fo, ia da iniam.

³¹ Eghti ia faragh God atightima, a ian Atrivimin ikitima, ia an gin mangi. Eghti, a bizir kaba ia daningam."

Bizir aghuiba akumakuir arazim
(Matyu 6:19-21)

³² Egha Iesus ghua kamaghin migei, "Ia sipsipin bizir muziarim, ian Afeziam ia damighti, ia Atrivimin otivasa a bar akonge. Kamaghin ia atiatingan marki.

³³ Ia uan biziba amangiva dagiaba inigh, egh gumazir onganarazibar aning. Egh uari bagh dagiaba azuir mitariba inigh dar arightima da dighorighiran kogham. Ian bizir aghuir Godin Nguibamin itiba, da givaghan kogham. Godin nguibamin okimakiar gumaziba roghira izan kogham, eghti barareba dagh asighasighan kogham.

³⁴ Danganir manam nin bizir aghuiba iti, danganir kam nin navir averiamin

aven itir ifongiam, a uaghan ikiam.”

Dakuan marki, ia uari bagh gan

(Maty 24:42-44)

³⁵ Egh Iesus ghua kamaghin migei, “Ia ingaramin korotiabar aghuighiva otivamin bizim bagh ganiva uan lamba ateghtima da isi, mamaghira iki.

³⁶ Egh mati gumazim uan otarim amir ikizir isam bagha ghugha uamategh izasa, me a mizuai. Eghti a uamategh izi tiam gafughti me zuamiram a bagh tiam kuigham.

³⁷ Ingarir gumazir kabar gumazir aruam uamategh izi men ganti, me a mizua gari. Kamaghin me bar akuegham. Ki guizbangira ia migei, a dagheba, me daningsi, uabin kurukegham. Egh me mikemeghti, me dakozim dapiaghti a izi dagheba me daningam.

³⁸ Egh men gumazir aruam dimagarir arizim, o aminim titim a uamategh izi men ganti me a bagh gan mizuam ikiti, kamaghin me bar akuegham.

³⁹ Ia arazir kam ginighnigh. Gumazir manam, okimakiar gumaziba dimagarimin izava an dipenim akarasava amima, a men dughiam gifogha, egha men arafa. Egha me ataghizi me an dipenim akarizir puvati.

⁴⁰ Kamaghira, ia uaghan aravagh ikigan. Guizbangira, dughiar ia Gumazibar Otarim mizuaman koghamin, a dughiar kamram otogham.”

Ingangarir gumazir aghuim ko kuramin akar isin zuim

(Maty 24:45-51)

⁴¹ Ezi Pita Iesusin azara, “Ekiam, ni akar isin zuir kamin erara migei, o e bar moghira?”

⁴² Ezi Ekiam an akam ikara, “Ingangarir gumazir manamra nighnizir aghuiba ikia deravira uan ingangarim gami? An gumazir ekiam a damuti, a ingangarir gumazir igharazibar ganam. Egh dughiar an gumazir ekiam ifongezimin, a dagheba isi ingangarir gumazibar aningam.

⁴³ Ingangarir gumazir kam ingara itima, an gumazir ekiam izava a batogha an ingangarir kamin garima, gumazir kamin navir averiam bar an dera.

⁴⁴ Ezi ki guizbangira ia migei, ingangarir gumazir kamin ekiam a damightima, an an ingangarir gumazir mabar ekiamin ikiva an biziba bar dar ganam.

⁴⁵ Egh ingangarir gumazibar dapanim uabira uabi mikimam, ‘Nan gumazir ekiam dughiar ruarimin ikegh izam.’ Egh a dikavigh ingangarir gumaziba ko ingangarir amizibav

12:35: Kis 12:11, Mt 25:1-13, Ef 6:14, 1 Pi 1:13 **12:36:** Mk 13:34-36, 1 Pi 1:13

12:37: Jo 13:4 **12:39:** 1 Te 5:2, 2 Pi 3:10 **12:40:** Mk 13:33, 1 Te 5:6, 2 Pi 3:12

12:44: Mt 25:21-23

soghiva, damiva, wainin dipabar amiva dapanim onanigham.

⁴⁶ Eghti an ekiam, dughiar an ingangarir gumazim a bagha garir puvatizimin, an otogham. A dughiar a fozir puvatizimin uamategham. Eghtima an ekiam bar an-erghorarighiva a inighiva gumazir God gifozir puvatiziba ko anetigham.

⁴⁷ "Ingangarir gumazibar dapanim fo, an ekiam bizir tizim damuasava a mikeme, ezima an a gamizir puvati. Eghti an ekiam dughiar aviribar a ifozoregham.

⁴⁸ Eghti ingangarir gumazim an ekiam ifongezir arazibagh fozir puvatighiva, egh a uabi misoghamin arazibar amuti, an ekiam dughiar aviribar a ifozoreghan kogham. Tina bar bizir aviriba ini, a ua bizir aviriba God daningam. Ezima tina God bizir aviriba an dafarim gariki, God uam a dam aviriba inisiva an azangsigham."

Iesus gumazamiziba abighasa ize
(Matyu 10:34-36)

⁴⁹ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, "Ki nguazim avim a darighasa izi. Ezi avim datirighira isiasa ki ifonge.

⁵⁰ Ki tighar rurir mam a iniam. A mati dipam gumazim avarazi moghin, osimtiziba na bativam. Ezi

ki a inizir puvati. Kamaghin ki bar oseme, mangi dughiar kam otogham!

⁵¹ Ni ghaze, ki navir amirizim inigha nguazir kam in izi? puvati, ki ia migei, ki gumazamiziba abighasa ize.

⁵² Datirighin tugh mangi 5 plan amuiroghboriba dipenir tam in ikiv uari tuiragham, 3 pla pumuningin apanimin ikiam, eghti, pumuning 3 plan apanimin ikiam.

⁵³ Me uari tuiragham, afeziam uan otarimin apanimin ikiam, eghti otarim uan afeziamin apanimin ikiam. Amebam uan guivimin apanimin ikiam, eghti guivim uan amebamin apanimin ikiam. Otarimin amuim uan pamin amebamin apanimin ikiam, eghti, otarimin amebam uan otarimin amuimin apanimin ikiam."

Iesus dughiar otivamibar gun migei

(Matyu 16:2-3)

⁵⁴ Egha Iesus gumazamizir aviribav gei, "Ia ganti, ghuariam aruem magiramin amadagham anangtima, ia zuamira suam, 'Amozim izam,' eghtima a izam.

⁵⁵ Egh Sainain aminim vangti, ia suam, aruem gan bar puvira isiam. Eghti an otogham.

⁵⁶ Ifavarir gumaziba! Ia overiam ko nguazimin otivamin bizibar gun mikimasa

fo. Manmaghin amizi, ia datirighin otivamin bizibagh fozir puvati?"

Ni gumazir ni isi kot daraghasa migeim ko akabar kirigh

(Matyu 5:25-26)

⁵⁷ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, "Ezi ia uari uarir azangsighan aghua, bizir tizim a dera.

⁵⁸ Egh nin apanim ni inigh mejistretbar damazimin mangitima, ni a ko osimtizir kam akirsi tuavimin a mikim ganigh. Puvatightima, a ni inigh jasin damazimin mangam. Eghti jas ni inigh polis in dafarim datightima polis ni isi kalabuziam datigham.

⁵⁹ Ki ni migei, ni azenim girighan kogham, kamaghira iki mangi ni ivezim bar anetigh azenim giram."

13

Gumaziba navibagh iraghan kogh arimighregham

¹ Ezi dughiar kamin gumazir maba ikiava Galilin gumazibar gun Iesus migei, Pailatin midorozir gumaziba me misoghezima men ghuziba God bagha tuer asizibar ghuziba sara verevere.

² Ezi Iesus men akam ikara, "Galilin gumazir kaba kamaghin ariaghire. Kamaghin amizima ia ghaze men arazir kuraba Galilin gumazir igharaziba bar men arazir kurabagh afira?"

³ Ezi ki guizbangira ia migei, bar puvati! Egh ia navibagh iraghan koghiva, ia uaghan bar arimighregham.

⁴ Egh ia uaghan bizir kam ginighnigh, 18 plan gumazir Siloamin dagiar dipenim dipirigha me misoghezima me ariaghire. Ezi ia ghaze, men arazir kuraba bar Jerusalem itir gumaziba men arazir kurabagh afira?"

⁵ Ezi ki guizbangira ia migei, bar puvati. Ezi ia navibagh iraghan koghiva, ia uaghan bar arimighregham."

⁶ Ezi Iesus akar isin zuir kamin me migei, "Gumazir mam temer figh uan wainin azenimin anekaragha egha ghuava oviziba bagha an gara tamin apizir puvati.

⁷ Egha a wainin azenimin garir gumazim kamaghin a migei, 'Ki 3 plan azenibar arua izava fighin oviziba bagha garava avenge, da bar puvati. An okegh! Manmagh sua a puram aghui?"

⁸ "Ezima a kamaghin a migei, 'Ekiam aneteghtima, an azenir tam uam an ikitima, ki an povimin nguaziba a darightima a dagher aghuiba iniam.

⁹ An azenir munamin beghti, deragham. Puvatightima ni na mikemeghtima ki an okegham.'"

Iesus amizir akirir kuram akirizi, a ua dera

¹⁰ Egha Iesus Sabatin dughiamin God ko migeir dipenir mam in sure gami.

11 Ezima amizir mam 18 plan azenimin duar kuram an akiragharim gamizima an aviraghavira ikiava bar uabi aminava avenge.

12 Ezi Iesus an apighava an diazima an ada zuima, a kamaghin a migei, "Amizim, nin arimariam ni ataki."

13 Egha uan dafarimning a gisin atizima, a zuamira uabi aminegha tugha, Godin ziam fe.

14 Iesus Sabatin amizim akirizima a dera, ezi bizir kam bagha God ko migeir dipenimin garir gumazim atarava, egha a kamaghin gumazamizibav gei, "Ingan-garir dughiar 6 pla iti, egh ia dughiar kabar izitima, a ian arimariaba akiram. Egh Sabatin dughiamin ia izan marki."

15 Ezi Ekiam an akam ikara, "Ia uarira uari gifarir gumaziba! Ian tav Sabatin dughiamin uan bulmakau o donki firigha a inigha ghua dipatam a ganidir puvati?"

16 Kamaghin amizi, amizir kam an Abrahamin ovavim, Satan 18 plan azenir kabar a ike. Ezi kamaghin amizima ki Sabatin dughiamin a firighti a deragham."

17 Egha a kamaghin mikemezima, an apaniba bar moghira aghumsiki. Ezima gumaziba ko amiziba an amizir bizir aghuibar gara bar akonge.

Mastetin ovizir akar isin zuim

(Matyu 13:31-32 ko Mak 4:30-32)

18 Egha Iesus gumazamiz-ibar azara, "God Bizibagh Ativamin Dughiam manmaghin gari? Ezi ki akar isin zuir manamin a mikimam?"

19 A mastetin ovizim mingari. Ezi gumazim a inigha uan azenimin an ekarazima, an aghua ghuava temem gava. Ezima kuaraziba an aguabar mikonibagh ami."

Yisin akar isin zuim
(Matyu 13:33)

20 Eghava Iesus ua gumazamizibar azara, "Ki bizir manatamin God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar isin zuim mikimam?"

21 A yisin min ami. Amizir mam yisin muziarir mam inigha, flauan dramin ekiamin itim inigha, aning verevere. Ezi flauan kam gin bar bui."

Tiar akar asuvirizim
(Matyu 7:13-14 ko 7:21-23)

22 Egha Iesus Jerusalem in ghuava nguibar ekiaba ko dozibar bar gumazamizibar sure gamua zui.

23 Ezi mav an azara, "Ekiam, God gumazamizir vabara ua me iniam, o?"

24 Ezima a kamaghin me migei, "Ki ia migei, aviriba tiar akar asuvirizir kamin aven mangiva avegham. Ezi

kamaghin amizima ia gav-gavigh tiar akar asuvirizir kamin dirighiva aven mangi.

25 Eghti dipenimin ghuavim dikavigh tiam asaraghtima. Ia azenan ikiva tiam misogh dimiva avegh suam, 'Ekiam, e bagh tiam kuigh.' Eghtima a kamaghin ian akam ikaragham, 'Ki ia gifozir puvati. Ia managh izava otifi?'

26 "Eghti ia kamaghin mikimam, 'E ni ko dagheba ko dipaba ame. Ezima ni tuavibar en sure gami.'

27 "Eghti a kamaghin ian akam ikaragham, 'Ki ia gifozir puvati. Ia managh izava otifi. Na gitagh, ia arazir kurabagh amiba!'

28 "Egh ia, Abraham ko Aisak ko Jekop ko Godin akam inigha izir gumaziba me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikitima ia men gan ikiam. Egh ia azenan ikiva bizir kam bagh aziva atariba kuskugham.

29 Egh gumazamizir aviriba nguazimin mikebaba bar dar ikegh iziva God Bizibagh Ativamin Dughiamin isam bagh uan danganiba iniam.

30 Ia oragh, gin itir gumaziba me faragham, eghti gumazir faraziba me gin ikiam."

*Iesus Jerusalem in apangkufi
(Matyu 23:37-39)*

31 Ezi dughiar kamra Farisin maba Iesus bagha iza kamaghin a migei, "Herot ni misoghasa. Kamaghin amizima ni nguibar kam ategh igharagh mangi."

32 Ezi Iesus men akam ikara, "Mangi afiar ifarir mam mikemegh, 'Ni oragh, ki datirighin ko gurumizaragham duar kuraba batoghiva egh gumazibar arimariaba akiram. Egh ki zuerimin uan ingangarim a givam.'

33 Ezi ki ia migei, Godin akam inigha izir gumazitam Jerusalem azenan aremeghan kogham. Ezi ki datirighin ko gurumizaragham ko zuerimin mangvira ikiam."

34 Egha Iesus migia ghua ghaze, "Oio, ia Jerusalem adarazi, ki ian apangkufi! Ia Godin akam inigha izir gumaziba misozi me ariaghiri, egha God ia bagha amadir gumaziba, ia dagiaba isa, me ginivi, me ariaghiri. Dughiar aviribar ki ian boriba akuy me mughasa, mati tuarir amebam uan avizimingin nguziba avarazi moghin, ki ia damuasa ifonge. Ezi ia na bagh izan aghua.

35 Ia oragh! Ian nguibam, God anetaki. Ezi ki guizbangira ia migei, ia uan nan ganan kogham kamaghira iki mangi dughiar ia suam, 'God uan ziamin

gumazir kam anemada! God deragh a damu!’ ”

14

Iesus mikarzim buizir gumazim gamizi a ua dera

¹ Sabatin mam Iesus ghua Farisibar gumazir ekiamin dipenimin api. Ezima dughiar kam gumazamiziba bar deraviram an gari.

² Ezima an guamin gumazir mikarzim buizir mam iti.

³ Ezi Iesus Farisiba ko Judan arazibagh fozir gumaziba men azara, “Moses osirizir araziba, da Sabatin gumazamizibar arimariaba ghumaghasa amaman-gatizi, o puvati?”

⁴ Ezi me nimira itima a gumazimin suiragha a gamizima a dera. Egha anemadazi a ghu.

⁵ Ezi a men azara, “Ian tavin otaritam o bulmakaun tam Sabatin dughiam mozir-pamin a girightima, eghti ni zuamira a gekuigham, o puvatigham?”

⁶ Ezi me mikimamin ak-abagh asa.

Iesus ghaze, ia uarira uari fan marki

⁷ Dughiar kam Iesus gari, gumazir gighamiziba me dabirabir danganir ekiaba dagher dakozimin da isi. Ezi Iesus akar isin zuir kam in me migei,

⁸ “Gumazitam amuir ikizimin isam bagh diaghti, ni mangi dabirabir danganir

ekiar faragha itim dapian marki. Me, gumazir ziar ekiar nin ziam gafirazim, a bagha a ginaba.

⁹ Eghti, isar ghuavir virara guan diazim izi kamaghin ni mikimam, ‘Ni uan misiam gumazir kam daningigh.’ Eghti ni bar aghumsighiva, danganir bar gin itim inigham.

¹⁰ Kamaghin dughiar me nin diazim, ni danganir apengan itim inigh, eghti isar ghuavim izi suam, ‘Ro-roam, danganir aghuir pin itimin mangi.’ Eghti ni ziar aghuarim ni ko itir darazir tongin a iniam.

¹¹ Te uarira uan ziaba fe, God me abiraghti, me apengan ikiam. Eghti te apengan iti, God me feghti me ziar ekiaba iniam.”

Godin ikarvazim o gumazimin?

¹² Egha Iesus ua isar ghuavim migei, “Ni isam damuva, egh uan roroaba, aveghbuaba, o anababa, o nin namakar biziba bar avirasemeziba, me diaghan marki. Ni men diaghti, me uamategh nin diaghtima, kamaghin ni uan ikarvazim uamategh a inigham.

¹³ Ezi ni isam damuamin dughiam, ni onganarazibagh amiba, soroghafariba ikuviziba, suer kurar aruir puvatiziba, ko damazir kurabar diagh.

¹⁴ Eghti God arazir aghuim ni damigham. Gumazir

kaba nin dagheba ikaraghan kogham. Kamaghin amizim, ni uan ikarvazim dughiar gumazir Godin damazimin deraziba ua dikavamin dughiamin a iniam.”

Isar ekiamin akar isin zuim

(Matyu 22:1-10)

¹⁵ Egha Iesus ko dakozimin itir gumaziba men mav Iesusin akaba baregha, kamaghin Iesusin migei, “Gumazir God Bizibagh Ativamin Dughiamin isar ekiam ramamim, a bar akongegham.”

¹⁶ Ezi Iesus a ikara, “Dughiar mam gumazir mam isar ekiam bagh bizibar akirava gumazir avirimin dia.

¹⁷ Isam azuir dughiamin isar ghuavim a gighamiziba bagha uan ingangarir gumazim me mikimasa anemaga ghaze, ‘E biziba bar dar akirigha gifa, kamaghin amizima ia izi.’

¹⁸ “Ezima me bar moghira mangan aghuaghava uan dimdiam ava migirigiar ifavaribagh ami. Egha farazim kamaghin migei, ‘Ki datirighira nguazim givese, egh mangiva an ganasa. Noka, ki izan kogham.’

¹⁹ Ezi igharazim ghaze, ‘Ki 10 plan bulmakaubagh ivese, egha ki da ingangarim gatigha dar ganasa zui. Noka, ki izan kogham. Ga uaning, ni nan gun isar ghuavim mikemegh.’

²⁰ Ezi kamaghira gumazir mikezim a migei, ‘Ki amuim ini, kamaghin amizi ki izan kogham.’

²¹ “Ezi ingangarir gumazim uamategha izava akar kabar gun uan ekiam mikeme. Ezi isar ghuavim atara kamaghin migei, ‘Ni zuamira azenan mangiva nguibar ekiamin itir tuavir ekiaba ko afeghtiabar mangiva onganarazibagh amiba, ko soroghafariba ikuviziba, ko damazir kuraba, ko suer kurar aruir puvatiziba, me inigh izi.’

²² Ezi ingangarir gumazim kamaghin a migei, ‘Ekiam, ni mikemezir moghin ki amigha gifa, ezi danganir maba ikiavira iti.’

²³ Ezi isar ghuavim uan ingangarir gumazim kamaghin a migei, ‘Ni mangi bar tuavir ekiaba ko tuavir dozibar itiba bar me mikimti, me izi, eghti nan dipenim izivaka.

²⁴ Ezi, ki ni migei, gumazir ki faragha diaziba men tav isar kamın dagher tam rameghan kogham.’”

Faragh deravira nighnighiva Iesusin gin mangi

(Matyu 10:37-38)

²⁵ Ezi gumazir bizir dafam Iesus koma arui. Ezi a ragha men gara kamaghin migei,

²⁶ “Tina na bagh iziva, egha uan afeziam ko amebam, o amuim ko boriba, o aveghbuaba, o amezamebaba ko buaramiziba bar men

aghuaghiva, egha uaghan uan ikirimirim ateghan koghiva, egh nan suren gumazimin otoghan kogham.

²⁷ Eghiva tina uan ter ighuvim a gupugh, egh nan gin izan koghiva, nan suren gumazimin otoghan kogham.*

²⁸ “Ian tina dipenir ekiamin ingarasa, a ti faragh daperagh nighnighiva, egh suam, ki dagiaba manmaghira dipenir kam a givagham?”

²⁹⁻³⁰ Egh ian tina dipenir ekiamin ingarsi, faragh daperagh nighnigh suam, ‘Ki dagiaba manmaghira dipenir kam a givagham?’ Puvatightima, a ghuriamra damighiva, egh anegivaghan koghtima, me bar an ganiva dibovir migirigiabar a damu, suam, ‘Gumazir kam dipenimin ingara bar anegivazir puvati.’

³¹ “O, ki kamaghin mikim suam, atrivir mam atrivir igharazim ko midorozir ekiam damuasa. A ti faragh daperagh uabira uabin azangsih suam, ‘Ki ti 10 tausen gumaziba ko mangi, na bagha izir atrivimin 20 tausen gumaziba gafiragham, o puvatigham?’

³² A misoghan buraghiva, egh atrivim saghuiamira ikitima, an abuir gumaziba mangi suam, midorozim marki.

³³ Ezi kamaghira, ian tina bizir a itiba bar moghira a

da ateghan koghiva, egh nan suren gumazimin otoghan kogham.”

Amangsizir kuramin akar isin zuim

(Matyu 5:13 ko Mak 9:50)

³⁴ Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Amangsizim a dera, egh a uan singtizim ategh egh manmaghin ua uan singtizim iningham?”

³⁵ An obarir nguazim ko bulmakaubar buariba uaghan dar akuraghan kogham. Kamaghin amizi, me a makuni. Tina kuarimning iti, an oragh.”

15

Sipsipin ovegezimin akar isin zuim

(Matyu 18:12-14)

¹ Ezi arazir kurabagh amir gumaziba ko dagiaba isir gumaziba, me Iesus baraghasa anekuvagha iti.

² Ezi Farisiba ko Judan arazibagh fofozir gumaziba an atara a migia ghaze, “Gumazir kam gumazir arazir kurabagh amiba ko migia me koma api.”

³ Ezi Iesus akar isin zuir kamin me migei,

⁴ “Ian tav 100 pla sipsipba ikiti tam oveghtima, a 99 pla ateghti da puram azenan iki damiti, eghti a mangi ovegezim buri mangi, an apighivira givagham?”

⁵⁻⁶ Egh anan apighiva bar akuegh a isi uan dipizim datigh a gisaghpugh ngun

14:27: Mt 10:38, 16:24, Mk 8:34, Lu 9:23, 2 Ti 3:12 * **14:27:** (14:27) Ni akar Matyu 10:38in itimin gan. **14:33:** Fl 3:7-8 **14:34:** Mt 5:12, Mk 9:50 **15:2:** Ap 11:3, Ga 2:12 **15:4:** Ese 34:11, 34:16, Mt 18:12, Lu 19:10

mangam. Egh a uan namakaba ko an boroghin itir darazir diagh me akuvagh, egh kamaghin mikimam, 'Ki uan sipsipin ovengezim uam an api! Ia izi. E a givarvaram.'

⁷ Ki ia migei, kamaghira enselba gumazir kuram bagha agoir agorogem bar 99 plan derazir gumazir kabagh afigham. Gumazir kuram a navim girazi ezi 99 pla gumaziba me ghaze me dera egha navibagh irazir puvati."

Dagiar ovengezimin akar isin zuim

⁸ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, "Egh amizitam 10 pla wan Kina ikiti, tam oveghtima, a manmaghin damuam? A lam daborogh, egh dipenim aviva a buri mangi, an apighivira givagham.

⁹ Egh an apigh, egh uan namakaba ko an boroghin itir darazir diagh me akuvagh kamaghin me mikimam, 'Ki uan ovengezir wan Kina batogha gifa. Ia na ko e a givarvaram.' "

¹⁰ Egha Iesus ghua kamaghin migei, "Ki ia migei, gumazir arazir kurabagh amitam navim giraghti, ia nguazimin a givarvara akongezi moghin Godin enselba Godin Nguibamin a givarvaram."

Afeziar otarir pumuning itimin akar isin zuim

¹¹ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, "Gumazir mam otarir pumuning iti.

¹² Ezi dozim kamaghin uan afeziam migei, 'Afeziam, ni ga bagha tuirazir biziba nananaba na daningigh.' Ezi aningin afeziam uan biziba aning bagha da taira.

¹³ "Ezi a mong gin uan biziba akuvagha da inigha saghon itir nguibar mamingu. Egha nguibar kamini ikiava pura tintinimin arazir kurabagh amima, an dagiaba bar gifa.

¹⁴ Ezi an dagiaba bar givazima, ezi nguibar a itir kam dagheba puvatizir dughiam oto. Ezi a uabizitam itir puvati.

¹⁵ Kamaghin amizi, a ghua nguibar kamini itir gumazir mamini ingarasa a bato. Ezi a anemadazi a ghua an dabar gara dar akuagh api.

¹⁶ Ezi gumazitam daghetam a ganingizi puvati. Kamaghin amizi, a dabar gari da nguezibar miseviba api. Ezi a uaghan tabar amasa bar ifonge.

¹⁷ "Ezi datirighin nighnizir aghuarim an izima, a kamaghin migei, 'Nan afeziamini ingangarir gumaziba dagher aviriba iti. Ezi ki kagh mitiriam bangin aremegham.

¹⁸ Ki ti uamategh uan afeziam bagh mangi kamaghin a mikimam, "Afeziam, ki arazir kuramin God ko ni gami.

19 Ki datirighin gumazir aghuim puvati. Eghti ni borim na darighan marki. Ni na ateghti ki pura nin ingangarir gumazimin min ikiam.”

20 Egha a dikavigha uan afeziam bagha zui.

“Ezi a saghon izavira itima, an afeziam an apigha bar an apangkufi. Egha an a bagha ivegha ghua uan agharimn-ingin a muigha an tori.

21 “Ezi an otarim kamaghin a migei, ‘Ki arazir kuram God ko ni gami. Ki ua gumazir aghuim puvati, ni borim na darighan marki.’

22 Ezi an afeziam kamaghin uan ingangarir gumazibav gei, ‘Ia zuamira! Korotiar bar aghuir ruarim inigh iziva a darugh. Egh ring an dafarim darugh, egh dagarir asuaba a daghuigh!

23-24 Nan borim ovegha ua iti. Egha ovengezi e uam an api. Kamaghin ami, ia mangi bulmakaun nguzir mikarzim sara itim a inigh iziva a misuegh e anemiva a givarvaram.’ Egha me a givarvara isam gami.

25 “Ezi dughiar kamin otarir ekiam azenibar ikegha izi. A dipenimin boroghin iza orazi, me ighiabagh amua izi ighiam gami.

26 Ezi a uan afeziamin ingangarir gumazir mamın di- agha an azara, ‘Marazi tizim gami?’

27 Ezi a an akam ikara, ‘Nin dozim uamategha ize. An

aremezi puvatigha deravira ikiava uamatenge. Kamaghin, nin afeziam a bagha bulmakaun nguzir mikarzim sara itim misoke.’

28 “Ezi an otarir ekiam atarava dipenimin aven mangan aghua. Ezi an afeziam azenan ghua aven mangasa a gakaghoravira iti.

29 Ezi a uan afeziamin akam ikara, ‘Ni gan! Ki azenir kabar ki pura ingangarir gumazir kinimin ikia pura nin ingara, egha nin akaba batozir puvati. Ezi ni bar dughiatamin ki uan namakaba ko iki bar akueghasa ni memen nguzitam na ganingizi puvati.

30 Ezi nin otarir kam arazir kurabagh amua amiziba ko ikia uan dagiaba a givagha izezi, ni bulmakaun nguzir mikarzim sara itim a bagha a misoke!’

31 Ezi afeziam kamaghin a migei, ‘Nan otarim, ni zurara na ko iti. Ezi nan biziba da nin biziba.

32 Nin dozim ovegha ua dikafi. Egha an ovengezi e uam an api. Kamaghin amizi, e a bagh isam gamuava ivarvari.’ ”

16

Gumazir fofozir aghuim ikiava nighnizir aghuaribagh amimin akar isin zuim

1 Egha Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “Dughiar mamın dagiaba bar avirasemezir gumazir mam, an ingangarir gumazibar

dapanim iti. An ingangarir gumaziba a miġia ghaze, 'Nin gumazir dapanim nin dagaġaba pura da makuri.'

² Ezima an an diazima an aven ghuzima an an azangsi, 'Ni bizir tizim gamizima ki ni baraki? Ni uan ingangarimin aven ni amizir bizibar gun miġeir akinafarim na daningigh. Ezi bizir kam bagh ni ua gumazir dapanimin ikian kogham.'

³ "Ezima gumazibar dapanim uabira uabi miġei, 'Nan gumazir ekiam, nan ingangarimin na ġivazima, ki manmaghin damuam? Egha ki nguazim ġikuamin gavgaviba puvatigha, biziba bagh azangsiġhan aghumsiki.

⁴ Ezi ki fo, ki manmaghin damuam, nan gumazir ekiam ingangarimin na ġivaghtima, gumaziba na mikimtima ki men dipenibar mangam.'

⁵ "A fo, gumazir maba pura gumazir ekiamin biziba da ini, me tighar an biziba ua da ikarvagh. Eghava a gumazir kaba vaghvagher men deima me aven zui. Eghava a faragha zuimin azara, 'Ni manmaghin nan gumazir ekiam da biziba ini?'

⁶ Ezima a kamaghin miġia ghaze, 'Ki 800 pla dram wel ini.' Ezima gumazir dapanim kamaghin a miġia ghaze, 'Ni uan akinafarim inigh zuamira daperagh 400in an osirigh.'

⁷ Ezima a ua mavin azara, 'Ezi ni manmaghin nan gumazir ekiam da biziba ini?' Ezima a ghaze, '100 bek plaua.' Ezima a kamaghin a miġei, 'Ni uan akinafarim inighiva 80 osirigh.'

⁸ "Nguazir kam in gumaziba me amir ingangariba me bar dagh fo. Egha angangarimin itir gumaziba bar me gafira. Ezi kamaghin gumazir ekiam gumazir dapanim amizir arazim ġifogha, egha gumazir dapanir kurar kam in ziam fe. A gumazir niġhnizir aghuim itimin arazim gami.

⁹ "Ki ia miġei, ia nguazir kam in dagaġar kuram gumazibar akuravagh me namakabar amu. Egħti dugħiar da ġivamim otogħtima, God ni inightima ni mangi iki magħira ikiamin nguibamin mangam.

¹⁰ "Egh tina bizir doziba deraghavira dar gari, a uaghan bizir ekiaba deraghvira dar ganam. Egha tina deraghavira bizir dozibar garir puvati, a uaghan bizir ekiaba deraghavira dar ganam kogham.

¹¹ Egh ia nguazir kam in dagaġar kuram deragh an ganam kogħtima, tina ġuizbangin biziba ia daningħtima ia dar ganam?

¹² Egh ia gumazir igharazimin biziba deraghvira dar ganam kogħtima, tina ian biziba ia daningam?

13 “Ingangarir gumazitam ingangarir gumazir ekiar pumuning bagh ingaran kogham. A tavin aghuagh egh tav gifuegham, o a tav baghivira iki egh tav akirim a gasaragham. Ia uaghara God ko dagiaba bagh ingaran kogham.”

Farisin dagiaba bagha bar ifongeziba

(Matyu 5:31-32 ko 19:9 ko Mak 10:11-12)

14 Ezi Farisin dagiaba bagha bar ikuviziba bizir kaba baregha Iesusin garav minbaba sighsiravira iti.

15 Ezima a kamaghin me migei, “Ia gumazamizibar damazibar bizibagh amua ghaze ia dera. Ezi God ian nighnizibagh fo. Ezi bizir gumazamiziba gari men damazibar bar deraziba, da Godin damazimin bar ikufi.”

16 Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Moses Osirizir Araziba koma Godin akam inigha izir gumazibar akam akura mamaghira ikia ghua Jonin dughiamin tu. Ezi dughiar kamin, Jon God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar aghuim kuri. Ezi gumaziba ko amiziba bar moghira dughiar kamin aven mangasa uari ghasaghasagha uari munakuri.

17 Nguazim koma overiam givagham. Eghti God osizirir

arazibar akar otevitam, miseveghirighan kogham.

18 “Ezi ni gumazir manam uan amuim ategha amizir igharazimin ikiva mati, ni amizir munamin mikarzim okeme. Ezi ni gumazir manam ni amizir me ikegha taghizimin iti, ni uaghan amizimin mikarzim okeme.”

Gumazir dagiaba avirasemezim ko Lasarus

19 Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Dughiar mam, gumazir dagiaba avirasemezir mam iti. Egha a korotiar bar aghuir aghevim arugha dagher aghuiba ikia zurara isabagh amua da apa mamaghira iti.

20 Ezima an tiar akamin, gumazir puv biziba bagha azangsizir mam, duaba bar a gizivazima a irighav iti, an ziam Lasarus.

21 Egh gumazir dagiaba avirasemezir kamin dagher oteviba dakozimin apengan suaghiriba, a dar amasa gara iti. Ezima afiaba uaghan izava an duaba ozisi.

22 “Ezi gumazir puv biziba bagha azangsizim aremeghamin dughiam otozima, an areme. Ezima enselba a inigha ghua Abrahamin min aneti. Ezima gumazir dagiaba avirasemezim uaghan aremezima me anefa.

23 Ezi a helin ikia mizazir kuram isi. Egha a kogha pin garava Abrahamin garima, a

bar saghon itima Lasarus an min iti.

²⁴ Egha an Abrahamın dei, 'Afeziam Abraham, nan apangkufigh. Ki mızazim isava avimın iti. Ezi bizir kam bagh Lasarus amadaghtıma, a uan dafarir puzim dipam darugh nan mızem orangigh.'

²⁵ "Ezima Abraham an dımdiam ikara, 'Otarim, ni bizir kam giniri, ni angamra itir dughiamın, ni bizir aghuiba iti. Ezi Lasarus bizir kuraba iti. Ezima a datırighın kagh deraghavıra itima ni mızazir kuram isi.

²⁶ Ezi ua bizir mam, ga ko no en tızimın ruzir konim e abiki. Ezi te kagh ikegh ni bagh mangisi iburagham, o tina magh ikegh kagh izisi iburagham.'

²⁷⁻²⁸ "Ezi dagiaba avirasemezir gumazim Abrahamın akam pamtemın a ikara, 'Ki aveghbuvar 5 pla iti. Kamaghın amizi, Afeziam, ki pamtemın nin azangsisi, Lasarus amadaghtıma a nan afeziamın dipenimın mangi. Egh me mikemeghti, me ki itir nguıbar mızazıba isir kamın izan marki.'

²⁹ "Ezima Abraham an akam ikara, 'Me Moses koma Godın akam inigha izir gumazıbar osızırıba men iti. Ezi me men akaba baragh.'

³⁰ "Ezima an Abraham migei, 'Puvati, Afeziam. Gumazir ovengezitam ua dikavigh me bagh

mangıtıma, me navıbagh iragham.'

³¹ "Ezima Abraham kamaghın a migei, 'Me Moses koma Godın akam inigha izir gumazıbar akaba baragham koghtıma, tav aremegh ua dikavigh izi, me mikımtıma, me nıghnızır gavgavımın an akabar ikian kogham.'

17

Arazir kuraba, nıghnızır gavgavım gasıghası

(Matyu 18:6-7 ko 18:21-22 ko Mak 9:42)

¹ Egha İesus kamaghın uan suren gumazıbar gei, "Bizir gumazamızıbagh amıma me arazir kurabagham amıba. da guızbangıra izam. Ezi gumazir dagh amı da otıvım, a bar kuvıgham.

² A ikıva borır katam arazir kuratam an akagham, kamaghın ia a inıghıva dagıam an fırim ikeghıva a isi ongarım mikınıghtı, an aremeghti, kamaghın deragham.

³ Kamaghın amızıma ia deravıra uarı bagh gan.

"Eghıva nin aveghbuam arazir kuratam damıghtıma, ni pamtem a mikım suam, ni da atakıgh. Eghtı a navım gıraghtıma, ni an arazir kuraba gın amada.

⁴ Eghıva a 7 plan dughıabar arazir kurabar ni damıghıva, egh 7 plan dughıabar uamategh ni bagh izi kamaghın mikımam, 'Ki navım gıra,'

ni an arazir kuraba da gın amadagh.”

Iesus nighnizir gavgavimın arazim migei

⁵ Ezi aposelba kamaghın Iesus migei, “Ni en nighnizir gavgavim damightıma an ekefegh!”

⁶ Ezima a kamaghın me migei, “Egh ian nighnizir gavgavim suvigh zuravarim mastetin ovizitamın min ikitima, ia temer kam mikim suam, ‘Ni uabi asighıva egh biba sara mangıva ongarimın uabi ekaragh,’ eghti a ian akam baragham.” *

Iesus ingangarir gumazimın arazim migei

⁷ Egha Iesus migıa ghua kamaghın migei, “Ian tav ingangarir gumazitam an azenimın ingari o sipsipbar gari. Ingangarir gumazim azenibar ikegh izitima, eghti a suam, ni izi daperagh damı? Puvati. Ia kamaghın migeir kuvati.

⁸ Gumazir dapanim kamaghın mikimam, ni na bagh dagheba isamigh uan inim kegh da tuigh faragh na danighti ki dar amam, eghti ni gın damı.

⁹ A ingangarir gumazim amizir bizir kaba bagha a minabagham, o puvatigham? Puvati.

¹⁰ Ezi ia uaghan, God damuasa ia mikemezir bizıba bar dagh ami, egh suam, E pura ingangarir gumazir kuraba, ingangarir Ekiam e ganıngızıba e pura dagh ami.”

Iesus 10 plan gumazir lepa itibar kirizıma me ua dera

¹¹ Ezi Iesus Jerusalemın ghuava, Samaria koma Galilin Distrighın tızimın zui.

¹² Ezi a nguıbar mamın aven zuıma, 10 pla lepa itir gumazıba a bato. Me mong saghon tuıvıghav ikiıva,†

¹³ tiarir arozimın an dei, “Iesus, Gumazir Ekiam, en apangkufıgh.”

¹⁴ Ezima a men apıghava, kamaghın me migei, “Ia mangıva, uari isıva Godın ofa gamir gumazıbar akagh.” Ezima me me bagha ghua tu-avir arızimın men mikarzıba zuegha dera

¹⁵ Ezi men mav, uabın garıma an arımarıam gıvazıma a uamategha izava pamtemın Godın diıva egha an zıam fe.

¹⁶ Egha Iesusın suemningın apengan irıghava uan guam nguazim mıtuaghava, Iesus a gamızir bizim bagha a minaba. A Samarian gumazimra.

¹⁷ Ezi Iesus kamaghın azara, “Ezi ki 10 plan gumazir

17:5: Mk 9:24 **17:6:** Mt 17:20, 21:21, Mk 9:23, 11:23 * **17:6:** (17:6) Mastetin ovizim, a bar sufi. **17:8:** Lu 12:37 **17:10:** Mt 25:30, Ro 3:12, 1 Ko 9:16-17, Fm 11 **17:11:** Lu 9:51-52, 13:22, Jo 4:4 **17:12:** Wkp 13:46 † **17:12:** (17:12) Lapan arımarıar fomıra Baıbelın dughıamın ikezim ıghara. Ezi datırıghın itir lepan arımarıam a ıgharaghav ami. Fomıra ikezim, pura mikarzır ghurghurım gumazır namnar otıfi. Egha uaghan bizır ıgharazıba sara posi. **17:13:** Wkp 13:45-46 **17:14:** Wkp 13:2, 14:1-32, Mt 8:4, Lu 5:14

kaba akiris ti, o puvati? Ezi 9 pla managh iti?

¹⁸ Ezi Judan gumazitam ua iza, a Godin ziam fe, o puvati? Gumazir saghuiamin izezim uabira izava Godin ziam fe.”

¹⁹ Eghava a kamaghin a migei, “Ni dikavigh mangi. Nin nighnizir gavgavim ni gamizima, ni dera.”

God Bizibagh Ativamin Dughiam izam

(Matyu 24:23-28 ko 24:37-41)

²⁰ Dughiar mamın Farisin gumaziba Iesusin azara, “God Bizibagh Ativamin Dughiam mana dazoghın izam?” Ezima Iesus men akam ikara, “Ia orasi, God Bizibagh Ativamin Dughiamın arazaraziba ia uan damazibar an ganighan kogham.

²¹ Eghti gumazitam kamaghin mikıman kogham suam, ‘A kara,’ o ‘A muna.’ Ezi God Bizibagh Ativamin Dughiam, a ian navir averiamın aven iti.” †

²² Egha Iesus uan suren gumazibav gei, “Dughiam izıtima ni Gumazibar Otarim izamin dughiam a bagh gansi damuva avegham.

²³⁻²⁴ Gumaziba ia mikımam, ‘Ara muna!’ o ‘Ara kara!’ Ezi ia fo, Gumazibar Otarim izamin dughiam an onımarımın min taghtagham. Eghtima

an angazangariba bar ove-riamın ruaghatevimning uagharam aningın tagham. Eghti ia ivemariv men akaba gin mangan marki.

²⁵ Egh a faragh bizir aviriba bagh mızazim inigham. Eghtima datirighın dughiar kamın itir gumaziba an aghuagham.

²⁶ “Ezi bizir Noan dughiamın otiviziba, da uaghan kamaghın Gumazibar Otarim izamin dughiamın otivam.

²⁷ Gumazamiziba dagheba ko dipaba apava, uarir ikiava mamaghıra ikia ghua, Noa uan kurımın ghuavanabozir dughiam. Ezima aperiam izava bar me kuavareme.

²⁸ “Ezi Lotın dughiamın kamaghıra, gumazamiziba dagheba ko dipaba apava, dagıaba bagha biziba amagava, dagh ivezava, dagheba oparava dipenibar ingari.

²⁹ Ezi Lot Sodom ataghizir dughiamın, avim koma dagıar isiba amozımın min overiamın ikegha suaghıra izaghıra bar moghıra me kuavareme.

³⁰ “Gumazibar Otarim azenimra izighramın dughiam biziba uaghan kamaghıram otivam.

³¹ Eghti dughiar kamın ni tina uan dipenımın avughsizir danganım ikıva, egha uan biziba ataghizi da

17:19: Mt 9:22, Mk 5:34, Lu 7:50 **17:20:** Jo 3:3, 18:36 **17:21:** Mk 13:21, Lu 17:23, Ro 14:17 † **17:21:** (17:21) Gumazir maba kamaghın akar otevir kam giragha ghaze, “Ia oragh. God Bizibagh Ativamin Dughiam, ian aven iti.” **17:22:** Mt 9:15, Jo 17:12 **17:25:** Mk 8:31, 9:31, Lu 9:22 **17:26:** Stt 6:5-8, 7:1-24, Mt 24:37 **17:27:** Stt 7:6-24 **17:30:** 2 Te 1:7 **17:31:** Stt 19:17, 19:26, Mt 24:17-18, Mk 13:15-16

aven iti, ni da bagh magiri da inian marki. Kamaghira, tina azenibar iti, a bizir tam bagh nguibamin mangan marki.

³² Ni Lotin amuim ginighnigh!

³³ Ezima tina uan mikarzim geghufi, an aremegham. Ezi tina na bagha uan mikarzim anataki, a gin deraghvira ikiam.

³⁴ Ki ia migei, dimagarir kamin taning uaning inigh misiar vamira dakutima, God tav inighiva tav ategham.

³⁵⁻³⁶ Eghti amizir pumuning uaning inigh maziaba righrightima, God tav inighiva tav ategham.”§

³⁷ Ezi me an azara, “Ekiam managhira?” Ezima a men akam ikara, “Gumazir kuaba managh iti naghin, taragiaba uari akuvagham.”

18

Zurara God ko migeir arazimin akar isin zuim

¹ Egha Iesus akar isin zuir mamın uan suren gumazibav gei, egh men akaghti, me zurara God ko mikim mamaghra ikiam. Egh amiraghan marki.

² Egha a kamaghin migei, “Nguibar ekiar mamın aven jasin mam iti, a Godin atiatir puvati. Egha gumazibagh nighnizir puvati.

³ Ezi amuir odiarir mam uaghan nguibar ekiar kamin iti. Ezi gumazir mam pazava a gamua osimtiziba a garisi. Ezi a jas bagha zurara izava a migei, ‘Ni kotamin nan akuragh.’

⁴ “Ezima dughiar avirir maba a bizitam gamizir puvati. Eghava abuan a uabira uabi migei, ‘Ki Godin atiatir puvati. Egha ki gumazibagh nighnizir puvati.

⁵ Ezi amuir odiarir kam dughiar aviribar na bagha izi. Ki bar amira. Kamaghin amizi, ki ua bagh zuamira an osimtizim akirigham, eghti a ua izi na damutima ki bar amiraghan kogham!”

⁶ Egha Iesus migia ghaze, “Ia jasin kuramin migirigiam baragh.

⁷ Ezi Godin inabaziba, me dimagariba ko aruebar a bagha araima, a men osimtiziba bagha iza a da akiram, o puvatigham? A me ataghraghti me pura mangam? Bar puvati.

⁸ Ki ia migei, a men osimtizibar ganiva, zuamira men akuragham. Kamaghin amizima, Gumazibar Otirim uamateghamin dughiamin, a ganti, nguazimin itir gumazamiziba nighnizir gavgavim an ikiam, o puvati?”

Gumazir pumuning God ko migeir akar isin zuim

17:32: Stt 19:26 **17:33:** Mt 10:39, 16:25, Mk 8:35, Lu 9:24, Jo 12:25 **17:34:** Mt

24:40-41, 1 Te 4:17 § **17:35-36:** (17:35-36) Baibelin fozozir gumazir maba ghaze akar otevir mam uaghan kagh iti. Akar otevir kam kamakin, “Gumazir pumuning azenimin ikiti, God aningın tav inigh egha tav ategham.” Ni deragh foghsi, Mt 24:40in gan. **17:37:** Jop 39:30, Mt 24:28 **18:1:** Ro 12:12, Ef 6:18, Kl 4:2, 1

Te 5:17 **18:5:** Lu 11:7-8 **18:7:** MAA 6:10 **18:8:** Hi 10:37, 2 Pi 3:8-9 **18:9:** Lu 10:29, 16:15

⁹ Gumazir mabara uarira uan ziaba fava egha igharaz daraziv gia ghaze, me derazir puvati. Ezi Iesus kamagh amir gumaziba bagh akar isin zuir kam gami,

¹⁰ “Gumazir pumuning God ko mikimasa Godin Dipenimin ghu, aningin mav Farisi, ezi mav dagiaba isir gumazim.

¹¹ Ezi Farisin gumazim dikavigha tugha uabira ua bagha God kamaghin a migei, ‘Ki ni minaba, ki gumazir mabar min amir puvati. Me biziba okiava, arazir kurabagh amuava egha martiar amiziba okia me koma akui. Egha ki uaghan dagiaba isi gumazir kam min amir puvati.

¹² Ki wighin vamiran dughiar pumuningin ni ko mikimasa dagheba ataghrasi. Egha bizir ki isiba, ki tongira da tuiragha uaghan ni ganidi.’

¹³ Ezi dagiaba isir gumazim mong munamaghin tu. Egha a kogha overiamin gari puvatigha uan evarim misogha kamaghin migei, ‘Ki gumazir kuram, God ni nan apangku-figh!’

¹⁴ Kamaghin amizima ki guizbangira ia migei, gumazir dagiaba isir kam, a Godin damazimin deragha egha dipenimin ghu. Ezi igharazim puvati. Te uarira uan ziaba fe, God me

abiraghti, me apengan ikiam. Eghti te apengan iti, God me feghti me ziar ekiaba iniam.”

Iesus ghaze, borir doziba na bagh izi

(Matyu 19:13-15 ko Mak 10:13-16)

¹⁵ Ezi gumazamiziba borir doziba Iesus dafarimning me darighasa, me inigha izi. Ezima an suren gumaziba kamaghin ganigha egha men atari.

¹⁶ Ezi Iesus borir dozibar diazi me a bagha zuima a migia ghaze, “Ni tina God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikisi, borir dozir kabar min iki. Kamaghin amizima borir doziba ateghtima me na bagh izi, egh men anogoroghan marki.

¹⁷ Ki guizbangira ia migei, gumazitam borir dozir kabar min God Bizibagh Ativamin Dughiam inighan koghiva, egh an aven mangan bar iburagham.”

Gumazir dapanir biziba avirasemezim, Iesus ko migei

(Matyu 19:16-30 ko Mak 10:17-31)

¹⁸ Ezi Judabar gumazir dapanir mam Iesusin azara, “Tisan Aghuim, ki manmaghin damigh zurara itir ikirimirir aghuarim iniam?”

¹⁹ Ezi Iesus an akam ikara, “Ni manmagh sua gumazir aghuim na garisi? Gumazir

aghuitam itir puvati. God uabira gumazir aghuimra.

²⁰ Ni God Moses ganingizir arazim gifo, 'Ni gumazim misueghti an aremeghan marki, ni poroghamiba uari bakeir arazim damuam marki, ni gumazir igharazimin biziba okiman marki, ni bizibagh ifaran marki, ni ua bagh biziba inisi gumazibagh ifaran marki, ni uan afeziam ko amebamin apengan iki aningin akaba baragh.' "

²¹ Ezi a kamaghin Iesus migei, "Ki fomiram aghirimra ikiava arazir kabagh amua iza datirighin ikia kati."

²² Ezima Iesus kamaghin oregha, egha a migei, "Ni bizir vamira ni tighar a damuam. Bizir ni itiba bar da amanghiva dagiaba inigh, egh gumazir biziba puvatizibar aningigh. Egh ni Godin Nguibamin bizir aghuariba iniam. Egh, nan gin izi."

²³ A biziba bar aviraseme, kamaghin amizima, a Iesusin akam baregha bar oseme.

²⁴ Ezi Iesus an gara egha a migia ghaze, "Gumazir biziba avirasemeziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin mangisi bar iburagham!"

²⁵ Kamelin tam iniba isair dikonir torimin aven mangisi ingangarir dafam damigh aven mangam. Eghti gumazir biziba avirasemeziba,

me God Bizibagh Ativamin Dughiamin mangisi guizbangira bar iburagham!"

²⁶ Ezi marazi kamaghin oregha an azara, "Kamaghin damightima, tinara zurara itir ikirimirir aghuir kam iniam?"

²⁷ Ezi Iesus me ikara, "Bizir kaba gumazimin bar osemegham. Bizir kaba Godin osemzir puvati. A biziba bar dagh ami."

²⁸ Ezi Pita a migei, "Ni ge, e bizir e itiba bar da ategha, nin gin ize."

²⁹ Ezi Iesus kamaghin me migei, "Ki guizbangira ia migei, gumazitam God Bizibagh Ativamin Dughiam bagha uan dipenim, o uan amuim, o aveghbuaba, o ameboghfeziaba, o boriba ataki,

³⁰ egh datirighin itir dughiar kamın God bizir aviriba me faragha inizir bizibagh afiragh me daningam. Egh dughiar gin otivamim me zurara itir ikirimirir aghuarim iniam."

Dughiar mizezim Iesus ua migia ghaze, an aremegh ua dikavigham

(Matyu 20:17-19 ko Mak 10:32-34)

³¹ Egha Iesus 12 plan suren gumaziba inighava me uarira ikiava a me migei, "Ia oragh! E nguibar ekiam Jerusalemın ghuavanadi.

18:20: Kis 20:12-16, Lo 5:16-20, Ro 13:9, Ef 6:2, Kl 3:20 **18:22:** Mt 6:19-20, 19:21, 1 Ti 6:19 **18:24:** Mt 19:23, Mk 10:23, Snd 11:28 **18:27:** Jer 32:17, Sek 8:6, Mt 19:26, Mk 14:36 **18:28:** Mt 4:19-20, 19:27, Mk 10:28 **18:29:** Lo 33:9, Mt 19:29, Mk 10:29-30 **18:30:** Mt 19:29, Mk 10:30 **18:31:** Sng 22, Ais 53, Mt 16:21, Mk 10:32, Lu 24:44

Eghti Godin akam inigha izir gumaziba, Gumazibar Otarimin gun mikemezir osizirir biziba bar, guizbangira otogham.

³² Eghti me a isi Kantrin Igharazibar Gumazibar dafaribar arigham. Eghti me a dipova a mikimam. Egh aghumsizir arazibar a damuam. Egh a gipariva, eghiva a ifozoregh egh a misueghti an aremegham.

³³ Eghti dughiar mikezim a ua dikavigham.”

³⁴ Ezima an suren gumaziba bizir katam gifozir puvati, a bizir tizim migei. Dar mingarim men monge, ezi me bar fozir puvati.

Iesus gumazir damazir kuram gamizima, a gari

(Matyu 20:29-34 ko Mak 10:46-52)

³⁵ Egha Iesus Jerikon boroghira izima, gumazir damazir kurar mam tuavir miriamin aperaghav ikia biziba bagha azangisi.

³⁶ Egha an orazima gumazamizir avirim iza zuima, a men azara, kar tizim.

³⁷ Ezi me a migia ghaze, “Nasaretin gumazim Iesus iza zui.”

³⁸ Ezi a dia migei, “Iesus, Devitin Otarim, ni nan apangkufigh!”

³⁹ Ezi faragha zuiba me an atarava egha a migia ghaze, ni nimira iki. Ezi a bar pamtem dia migei,

“Devitin ovavim, ni nan apangkufigh!”

⁴⁰ Ezi Iesus tugha akar gavgavim gumazibav gia ghaze, “Gumazir munam inigh na bagh izi.” Ezi a roghira izima, Iesus an azara,

⁴¹ “Ki tizim ni bagha a damuasa, ni ifonge?” Ezi an a ikara, “Ekiam, ki ganasa ifonge.”

⁴² Ezi Iesus a migia ghaze, “Ni gan. Nin nighnizir gavgavim nin akurazi, ni dera.”

⁴³ Ezi a zuamira gari. Egha Iesusin gin ghua Godin ziam fe. Ezima gumazamiziba an ganigha, me uaghan Godin ziam fe.

19

Iesus Sakiusin dipenimin ghu

¹ Ezi Iesus Jerikon nguibamin ghuava, aneteghasa tuavimin zui.

² Gumazir mam nguibar kamın iti, an ziam Sakius. A dagiaba isir gumazibar gumazir dapanim, a dagiaba bar aviraseme.

³ A Iesusin ganasa, a manmaghira garir gumazim. Sakius bar gumazir otevim, egha gumazamizir avirimın tongin iti. Egha kamaghın a Iesusin garir puvati.

⁴ A fo, Iesus tuavir kamra izam. Kamaghın amizi, a ivegha faragha ghua, Iesusin ganasa temer fighın ghua-vanabo.

⁵ Ezi Iesus danganir kamın oto. Egha kogha temer

kam gisin gara, kamaghin Sakiusin migei, "Sakius ni zuamira izighiri. Datirighin ki nin dipenimin ikiam."

⁶ Ezi a zuamira iza-ghrighava, bar akonge. Egha Iesus inigha uan dipenimin zui.

⁷ Ezi gumaziba bar an ganigha, egha me kamaghin miyiava ngavamadi, "A ghua gumazir kuramin dipenimin iti."

⁸ Me dipenimin ikiava, Sakius tughava, kamaghin Ekiam migei, "Ekiam, Ni oragh! Datirighin ki uan biziba bar da tuiragham. Egh taba ki gumazir biziba puvatizibar aningam. Egh ki gumazir tam gifaraghiva, an bizitam okemeghiva, ki datirighin uamategh bizir pumuning ko pumuning a daningam."

⁹ Ezi Iesus kamaghin a migei, "Gumazir kam a uaghan Abrahamin ovavim. Kamaghin amizi, datirighin God dipenir kam in gumamaziziba bar men akura.

¹⁰ Gumazibar Otarim, gumazir ovengeziba bagha ruiava men akurvaghasa ize."

Dagiaba inizir ingangarir gumazir 10 plan akar isin zuim

(Matyu 25:14-30)

¹¹ Gumamaziziba ikia Iesus barazima, a migei. A Jerusalem boroghin itima, me ghaze, datirighira

God Bizibagh Ativamin Dughiam otogham. Kamaghin amizima, an akar isin zuir mam me migei.

¹² A kamaghin me migei, "Gumazir aruar mam nguibar saghuiamin mangasa, eghti me a damightima an atrivimin ikiam. A gin uamategh uan nguibamin izeghiva, men ganam.

¹³ A mangasa, a uan ingangarir gumazir 10 plan diagha, 20 kina, 20 kina bar moghira me rome. Egha kamaghin me migei, 'Ia dagiar kaba inighiva uari bagh dagiar ingangaribar amu ikiti, ki uamategham.'

¹⁴ "An apengan itir gumaziba me bar navir kuram an iti. Kamaghin amizi, me akam inigha zuir gumaziba amadazima me nguibar gumazir aruam ghuzimin ghu. Me kamaghin migei, 'E gumazir kam en atrivimin otivan, e aghua.'

¹⁵ Ezi gumazir igharaziba gumazir aruar kam a gamizima an atrivimin otogha, egha gin uamatenge. A uamategha izegha, kamaghin me migei, 'Gumazir ki fomira dagiaba aningiziba, men diagh. Ki foghasa me manmaghin nan dagiabagh isin dagiaba ini.'

¹⁶ "Ezima gumazir faragha zuim iza kamaghin migei, 'Ekiam, ki nin 20 kinan kam in dagiar ingangarim

19:7: Mt 9:11, Lu 5:30, 15:2

19:8: Kis 22:1, Nam 5:6-7, 1 Sml 12:3, 2 Sml 12:6

19:9: Lu 13:16, Ap 16:31, Ro 4:11-13, Ga 3:7

19:10: Mt 10:6, 18:11, Lu 15:4, Jo

3:17, 1 Ti 1:15

19:11: Mt 25:14-30, Ap 1:6

19:14: Jo 1:11

gamighava a gisin 200 kina ini.'

17 Ezi atrivim kamaghin a migei, 'Ni nan ingangarir gumazir aghuim, egha ni ingangarir bar aghuim gami. Ni bar deraghvira bizir muziarim gami, kamaghin ki datirighin bizir ekiam ni danightima, ni nguibar ekiar 10 plan ganam.'

18 "Ezima ingangarir gumazir igharazim iza migei, 'Ekiam, ki nin 20 kinan kamın dagiar ingangarim gamigha datirighin a gisin 100 kina ini.'

19 Ezi atrivim a migei, 'Ki ni atighti ni nguibar ekiar 5 plan ganam.'

20 "Ezi ingangarir gumazir mikezim iza migei, 'Ekiam nin 20 kina ikia kati. Ki a isa inir avizimin a nomkezima, a kati.

21 Ki ni gifo, ni gumazir atarim. Gumazir igharaziba amir biziba, ni pura da isi. Egha dagher me opariziba, ni uaghan pura da isi. Kamaghin ki nin atiati.'

22 "Ezima atrivim kamaghin ingangarir gumazim migei, 'Ni ingangarir gumazir kuram! Nin akamra ki ni tuisigham. Ni kamaghin na ginighnisi, ki ti gumazir atarim. Egha ki gumazir igharaziba amir biziba, ki ti pura da isi. Egha dagher me opariba, ki ti uaghan pura da isi?

23 Manmaghin amizima, ni nan dagiaba benk gati zi pu-vati, eghti ki uamategh iziva

ua da iniva dagiataba a gisin ua da iniam?'

24 Ezi a kamaghin an boroghin tuivighav itir gumazibav gei, 'Ia ada 20 kina inighiva gumazir 200 kina itim daningh.'

25 Me kamaghin a migei, 'Ekiam, a 200 kina inigha gifa.'

26 "Ezima a ghaze, 'Ki ia migei! Gumazitam bizir taba ikiti, ki aviritaba uam a danigham. Eghti gumazitam biziba puvatighiva, eghti bizir muziarim a itim, ki ada da inigham.

27 Nan apaniba, ki men atrivimin ikian me nan aghua, ia me inigh kagh iziva nan damazimin me misueghti me arimighregh.' "

28 Iesus akar isin zuim gamigha givagha, uan darorim gamua tuavir Jerusalemın ghuzim ghua-vanadi.

Iesus Jerusalemın otoghava Godin Dipenimin gumaziba ko amizibar sure gami

(Sapta 19:29-21:38)

*Iesus atrivimin min
Jerusalemın aven zui.*

(Matyu 21:1-11 ko Mak
11:1-11 ko Jon 12:12-19)

29 Iesus Betfage ko Betanin boroghin oto, mighsiam Oliv gisin. Egha uan suren gumazir pumuning amaga,

³⁰ kamaghin aningın migei, “Gua nguibar munagh itimin mangi. Gua nguibar kamın mangi gantima donkin igiar mam me a ikezima, a iti. Gumazitam dughiatamin a gaperaghava aruizir puvati. Gua an benim firighiva donki inigh kagh izi.

³¹ Tav kamaghin guan azaragham, ‘Gua tizim bagha donkin kam firi?’, eghti gua suam, ‘Ekiam ingangarim an iti.’”

³² Egha Iesus aning amadazima aning ghua garima, biziba bar moghira Iesus mikemezi moghin iti.

³³ Ezi aning donkin benim firima, an ghuaviba aningın azara, “Gua tizim bagha donkin benim firi?”

³⁴ Ezima aning kamaghin a migei, “Ekiam ingangarim an iti.”

³⁵ Egha aning donki inigha Iesus bagha izi. Egha aning uan azenan azuir korotiar ruariba donki gisin da ghuani. Egha aning Iesusın akurazima a donki gisin apera.

³⁶ A donki gaperagha zuima, gumazamiziba uan korotiar ruariba suava tu-avim mighuari.

³⁷ A iza danganir tu-avir Olivin mighsiamin ghuaghirimin boroghin iz-ima, an gin aruir darazi me God amizir mirakelbar ganighava da bagha bar

akongegha pamtem Godin ziam fe.

³⁸ Me kamaghin araghasi, “God uan ziamın atrivim amada! God deravira a damu! Navir amirizim Godin Nguibamin iti. Ia Godin ziam fi!”

³⁹ Ezi Farisin marazi gumazamizir kabar tongin ikia, kamaghin Iesusın migei, “Tisa, ni uan suren gumaz-ibav kintima, me nimira iki! Me kamaghin mikiman marki!”

⁴⁰ Ezi a kamaghin migei, “Ki ia migei, me nimira ikitima dagiaba uari araghasam!”

Iesus Jerusalem bagha azi

⁴¹ Iesus Jerusalemın boroghira iza, egha an gara a bagha azi.

⁴² Egha a kamaghin migei, “Jerusalem, ki kamagh sua, ni amua datirighin navir amirizimin bizibagh foghai. Kamaghin amizi, a datirighin nin modo.

⁴³ Dughiam iziti, eghti nin apaniba nguazir divazim ingarighti, a ni arughtima, ni arimangighan kogham.

⁴⁴ Eghiva ni Jerusalem me nin borir nin aven itiba sarama asighasigham. Ni Godin dughiar nin akuraghasa izezim, ni a gifozir puvati. Bizir kam bagh dipenimin ingarizir dagiatam, me aneteghti, a tam gisin keghan kogham.”

19:32: Lu 22:13 **19:35:** 2 Kin 9:13, Mt 21:7, Mk 11:7, Jo 12:14 **19:36:** 2 Kin 9:13, Mt 21:8 **19:38:** Sng 118:26, Lu 2:14, 13:35, Ef 2:14 **19:40:** Hab 2:11
19:41: Jo 11:35 **19:42:** Ais 6:9-10, Mt 13:14, Ro 11:8 **19:43:** Ais 29:3-4, Jer 6:3, 6:6, Lu 21:20 **19:44:** Dan 9:24, Mai 3:12, Mt 24:2, Mk 13:2, Lu 1:68, 21:6

Iesus ivezir gumaziba ko biziba amadir gumaziba Godin Dipenim me batosi

⁴⁵ Egha a Godin Dipenir avizimin aven ghuava, biziba amadiba me batosi.

⁴⁶ A kamaghin migei, "God fomira Aisaian akinafarimin aven kamaghin osiri, 'Nan dipenim God ko migeir dipenimra, ezi ia a gamizima, an okimakiar gumaziba modir danganimin min oto.'"

⁴⁷ A zurara Godin Dipenimin aven men sure gami. Ezima ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan arazibagh fozir gumaziba ko gumazir dapaniba, me a misueghti an aremeghasa.

⁴⁸ Ezi gumazamiziba a baraghasa bar ifongegha, bar an boroghin iti. Kamaghin amizi, an apaniba a misoghan ibura.

20

Me Iesusin gavgavim bagha an azara

(Matyu 21:23-27 ko Mak 11:27-33)

¹ Dughiar mamın Iesus Godin Dipenir avizimin aven ikiava, gumazamizibar sure gamuava akar aghuim akuri. Ezi ofa gamir gumazir ekiaba, koma Judan arazibagh fozir gumaziba, ko Judan gumazir aruaba, me izava anekufa.

² Egha me kamaghin migei, "E mikemegh, ni gavgavir manamin bizir kabagh

ami? Tina gavgavir kam ni ganingi?"

³⁻⁴ Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, "Ki uaghan azangsizitam ia damuasa. Ia na mikim, Jonin rurim, a Godin ize o gumazibar ize?"

⁵ Ezi me uarira uariv gei, "E suam, 'An rurim Godin ize,' eghti, a kamaghin mikim suam, 'Ia manmaghin amigha ia nighnizir gavgavim Jon damuan aghua?"

⁶ E suam, 'An rurim gumazibar ize,' eghti gumaziba dagiabar e ginivightima, e arighregham. Me kamaghin fo Jon a Godin akam inigha izir gumazim."

⁷ Egha me Iesus ikara, "E fozir puvati, Jonin rurim manmaghin ize."

⁸ Ezi Iesus kamaghin migei, "Kamaghira, ki uan gavgavim inizir tuavimin, gun ia mikemeghan kogham."

Wainin azenir gumazibar akar isin zuim

(Matyu 21:33-46 ko Mak 12:1-12)

⁹ Egha Iesus miaviavira ikia akar isin zuir kam gumazamizibav gei, "Gumazir mam wainin azenim oparigha, egha azenimin garir gumazir mabar dafarim garigha ghaze, me gin a givezam. Egha a ghua dughiar ruarimin saghon iti.

¹⁰ Egha wainin oviziba kuarir dughiamin a ingangarir gumazir mam

amadagha ghaze, me wainin ovizir andizir taba a daningam. Ezi azenimin garir gumaziba a misueghava anemadazima, a dafaribara uamatenge.

11 Ezi a ingangarir gumazir igharazim amada, ezi me uaghan a misuegha aghumsizir arazibar a gamigha, anemadazi a dafaribara uamatenge.

12 Ezi a ua mikezim amadazi, me bar puv a misuegha a isa azenim mikini.

13 “Ezi wainin azenir ghuavim uabira uabi migei, ‘Ki manmaghin damuam? Ki uan otarir ifongezim amangam. Eghti me ti a misueghan kogham.’

14 Ezi wainin azenimin garir gumaziba otarir kamin ganigha, kamaghin uariv gia ghaze, ‘Kar otarir gin azenir kam iniamim. E a misueghti an aremeke. Eghti wainin azenir kam enanam.’

15 Egha me a isa azenim mikinigha a misoghezima an areme.”

Egha Iesus ghua kamaghin gumazamizibav gei, “Wainin azenir ghuavim manmaghira azenimin garir gumazir kabar amuam?”

16 A iziva azenimin garir gumazir kabav soghti, me arimighiram. Eghti a wainin azenim isiva igharazibar anigam.”

Ezi gumazamiziba bizir kam baregha migei, “Bar puvatigham!”

17 Ezi Iesus merara gara ghuava azara, “Ezi Godin Akinafarimin migirigiar otevir kam, an mingarim manmakin?”

‘Kar dipenir akinir ingangarir gumaziba aghuazim, a datirighin dipenim aterir guarim gava?’

18 Ni tina temer guarir kam gisin irighiva dipirigh irigham, eghti a tina gisin irightima gumazir kam bar misarighregham.”

19 Ezi Judan arazibagh fozir gumaziba, ko ofa gamir gumazir ekiaba Iesus bar kaghiram an suighasa tuaviba buri. Me fo, an akar isin zuir kam me gasara, ezi me an suighan gumazamizibar atiati.

Dagiaba Sisar ganidi

(Matyu 22:15-22 ko Mak 12:13-17)

20 Egha me bar deravira a bagha garava, egha moga garir gumaziba amadazi, me ifara mati me guizin migei. Me kamagh sua, me Iesusin migirigiar otevitamin an suiraghiva, egh a isi Romin gavmanin gumazir ekiam danigam.

21 Ezi moga garir gumazir kaba an azangsi, “Tisa, e fo ni bizir aghuibav giava sure gamuava, ziabagh nighnizir puvati. Ni gumazamiziba Godin arazibar mirara guizbangira men sure gami.

22 Ni e mikim. E gavmanin dagiaba Sisar daningam, o puvatigham?"

23-24 Ezi a men nighnizir ifavaribagh fogha, egha a me migei, "Dagiatam nan akagh. Tinan nedazim ko ziam an iti?"

25 Ezi me kamaghin migei, "Sisarin ziam koma nedazim an iti." Ezi a me migei, "Kamaghira ia Sisarin biziba Sisar daningiva, Godin biziba isi, God daning."

26 Ezi me gumazamiz-ibar tongin, a mikemezir migirigiaba bagha an suighan ibura. Egha me purama an migirigiabagh nighnighava nimira iti.

Aremezir gumaziba ua dikavigham

(Matyu 22:23-33 ko Mak 12:18-27)

27 Sadyusin maba azangsizir mam sara Iesus bagha ize. (Me kamaghin nighnisi, aremeziba ua dikavan kogham.)

28 Egha me Iesus kamaghin a migei, "Tisa, Moses e bagha akinafarim osira ghaze, gumazitamin aveghbuam amuimin ikiva boriba puvatighiva aremeghti, anarira irir aveghbuam an amuir odiarimin ikiva a bagh boriba iniam.

29 Ezi 7-plan aveghbuaba iti. Egha men mav faragha amuimin ikia boriba puvatigha areme.

30-31 Ezi anarira irim an ikia kamaghira, ezi mikezim

kamaghira ghu. Kamaghira, 7 plan aveghbuaba bar ariaghregha, me boriba puvati.

32 Abuan amizir kam uaghan areme.

33 Fomira me bar amizir kamın ike. Kamaghin a ua dikavamin dughiamin, a tinan amuim gavagham?"

34 Ezi Iesus men akam ikara, "Dughiar kamın gumaziba ko amiziba me poroghamibagh ami.

35 Eghti gumazamizir God inabaziba, me uaghan dughiar izamim ko ua dikavamin dughiam, me poroghamibar amuan kogham.

36 God me damightima, me ua dikavigham. Me ua dikavighti e fogh suam me Godin boribara, egh me enselbar min ikiam. Kamaghin me uam arimighiran koghiva, egh kamaghin me poroghamibar amuan kogham.

37 Ezi Moses uabi temer avimin eghaghanimin aven en aka, aremeziba ua dikavam. A kamaghin migei, 'Ekiam, Ni Abraham ko Aisak ko Jekopin God.'

38 Kamaghin e fo, God aremezibar God puvati, a gumazir angamra itibar God. Ezima an damazimin an boriba bar angamra iti."

39 Ezi Judan arazibagh fozir gumazir maba kamaghin migei, "Mar migirigiar aghuim, Tisa."

40 Egha me uam an azangsighan atiati.

Iesus a tina?

(Matyu 22:41-46 ko Mak 12:35-37)

41 Ezi Iesus gumazamiziba kamaghin me migei, "Manmaghin amizi gumazamiziba ghaze, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim Kraisa, a Devitin ovavim?"

42 Devit uabi Ighiabar Akinafarimin aven mikeme,

'Ekiam, nan Ekiam kamaghin a migei,

"Nan agharir guvimin amadaghan daperagh.*

43 Egh mangi dughiar ki nin apaniba,

me damutima me nin apengan ikiamim."'

44 Egha Devit 'Ekiam' a gati. Manmaghin amizi, a Devitin ovavim?"

Judan arazibagh fozir gumaziba arazir kurabagh ami
(Matyu 23:1-36 ko Mak 12:38-40 ko Luk 11:37-54)

45 Ezi gumazamiziba orazima a uan suren gumaziba kamaghin me migei,

46 "Ia Judan arazibagh fozir gumaziba bagh gan. Me uari fava korotiar ruarir kaba aghuraruasa ifonge. Ezi gumazamiziba maketin danganimin men ziaba fasa me bar akonge. Egha God ko migeir dipenir averiamin dabirabir aghuariba iniva, egha isar ekiabar dughiabar

me danganir ziaba itiba iniasa bar ifonge.

47 Me amuir odiaribagh ifara, men dipeniba okia, ghaze e dera. Egha gumaziba men ziaba fasa, egha me God ko migia migirigiar ruaribagh ami. Kamaghin amir gumaziba, men ivezir kuram gumazir arazir kurabagh amibar ivezim bar a gafiragham."

21

Amuir odiarim dagiamning
God ganingi

(Mak 12:41-44)

1 Ezi Iesus damazimning fegha garima dagiaba itir gumaziba uan dagiaba isa Godin Dipenimin dagiaba arizir danganim garisi.

2 Ezi a garima dagiaba puvatizir amizir pam aremezir mam uaghan uan dagiar muziarimning, ati.

3 Ezi Iesus kamaghin migei, "Ki guizbangira ia migei, biziba puvatizir amuir odiarir kam dagiar muziarir pumuning dagiaba arizir danganim gati, ezi an dagiar pumuning gumazir igharaziba arighizir dagiabagh afira.

4 Me uan dagiar aviribar amodoghin dagiar muziariba aningi. Ezima a uan dabirabir onganarazimin mirara dagiar muziarir abuananamning ati."

* **20:42:** (20:42) Ekiam Iesus, God ko biziba bar dar ganam. **20:46:** Mt 23:5, Lu 11:43 **21:1:** Mk 12:41 **21:3:** 2 Ko 8:12

*Iesus ghaze, Godin
Dipenim ikuvigham*

*(Matyu 24:1-2 ko Mak
13:1-2)*

⁵ Ezi an suren gumazir maba Godin Dipenimın garava kamaghın migei, "Me dagiar bar aghuibar an ingarighava, Afeziar Ekiam daningamin bizir aghuir maba an kuruke."

⁶ Ezi Iesus kamaghın migei, "Ia datirighın garir bizir kabanagh, dughiam izitima dagiar kaba, gumaziba bar da pueghti da bar moghira daghregham. Eghti tam tam gisin ikeghan kogham."

*Iesus ghaze, osimtiziba gin
otivam*

*(Matyu 24:3-14 ko Mak
13:3-13)*

⁷ Ezi me an azara, "Tisa, bizir kaba manadizoghın otivam? Eghti arazir manam faragh otoghtima, e fogh suam, dughiar kam roghira ize?"

⁸ Ezi Iesus kamaghın migia ghaze, "Ia uari bagh deraghvira gan, ia men ifavariba baraghan marki. Gumazir aviriba nan ziamin iziva suam, 'Kirara!' ezi, 'Dughiam roghira ize!' Men gin mangan marki.

⁹ Egh ia inogoviba ko adoghadozir midorozir akaba baraghiva, atiatingan marki. Bizir kabanagh faragh otivigham, eghtima nguazir kam givamin

dughiam datirighira otoghan kogham."

¹⁰ Egha a kamaghın me migei, "Nguibaba uarira uariv soghtima, dakoziba uarira uariv sogham.

¹¹ Eghti mikimkizir gavgav-iba, koma dagheba otevir dughiaaba koma arımarıar gavgavıba nguıbar tabar otıvtıma, atıatingamin bizıba koma overıamin pın arazarazir ekiaba otıvam.

¹² "Eghti bizir kaba gin otivam, me faragh ian suiraghıva arazir kurabar ia damuam. Me ia kotiam darıghıı ia inıghıva God ko mıgeir dipenıba koma kalabuzıabar aven mangam. Eghtıma ia nan gin zuir gumazıba me bizir kam bangın ia inıghıva atrıvıba koma gavmanın gumazir ekiabar damazımın mangam.

¹³ Eghti kar dughiar aghuir ia nan akam me mikınamim.

¹⁴ Eghti ia deraghvira nıghnıgh. Ia faragh me mikımsı akabagh nıghnıghan marki.

¹⁵ Eghti ki nıghnızir aghuıba koma mıgırıgıar aghuıba ia danıngıma, ia mıgırıgıar aghuıbara damutıma, ian apanıtam ian akaba batoghıva ia adoghan kogham.

¹⁶ "Eghti ian amebogh-feziaba, ko aveghbuaba, ko anababa, ko namakaba merara, ia inıghıva gumazir kurabar dafarıbar atıghtı,

21:6: Mt 24:2, Mk 13:2, Lu 19:44 **21:8:** Mt 24:4-5, Mk 13:5-6, Ef 5:6, 2 Te 2:3

21:12: Mt 24:9, Mk 13:9 **21:14:** Mt 10:19, Mk 13:11 **21:15:** Ap 6:10 **21:16:** Mai 7:6, Mt 10:21-22, Mk 13:12, Ap 7:59, 12:2

me ian taraziv soghti ia arimighregham.

¹⁷ Eghti gumazamiziba bar nan ziam bangin ian aghuagham.

¹⁸ Egh me bar tong arazitam ia damuan kogham. Kamaghin ian dapanarizitam asighiran kogham.

¹⁹ Ia tugh gavgavighvira ikiva, dabirabir bar aghuim iniam.”

Jesus ghaze Jerusalem kuvigham

(Matyu 24:15-21 ko Mak 13:14-19)

²⁰ Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Ni Jerusalem nuibamin gantima midorozir gumaziba iziva a kontima, ni fogham a gasighasighamin dughiam roghira ize.

²¹ Egh gumazir Judian itiba ari mighsiabar mangitima, Jerusalem nuibamin itiba azenan mangitima, Jerusalem azenan itir gumaziba uam an aven mangan markiam.

²² Kar osimtizar dughiam, God da isiva Israelbar aningiva, men arazir kuraba ikarvagham. A fomira osirizir moghin otogham.

²³ Aiee! Amizir naviba adaiba koma oteba boribagh anidiba dughiar izamiba bar men osemegham! Eghtima God gumazir kabar atartima,

osimtizar ekiam nguazir kam bativam.

²⁴ Eghti midorozir gumaziba misozir sababar tarazigh inivtima me arighiriti, me tarazi suighiva, me amangtima me nguibar Israelin azenan itibar mangam. Eghti Kantrin Igharazibar Gumaziba Jerusalem bar paziva an itir bizibar amu mangi dughiar me Jerusalem ganamin dughiam givagham.”

Gumazibar Borim gin izam

(Matyu 24:29-31 ko Mak 13:24-27)

²⁵ Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Eghti arazaraziba aruem ko iakinim ko mikoveziba bativam. Eghti ongarim dipir tingaghivira ikitima nguazimin gumazamiziba bar atiatigh okam nighnigham.

²⁶ Eghti overiamin biziba bar nigham, kamaghin gumaziba atiatingiva damaziba men isirtima me daighiriva, egh me otivamin biziba bagh mizuamiva nighnigham.

²⁷ Egh me dughiar kamin Gumazibar Borimin ganti, a ghuariam tongin gavgavim ko angazangarir ekiam sara izam.

²⁸ Eghti bizir kabanagh otivighritima ia dikavigh, uan dapaniba fegh gan!

21:20: Mt 24:15, Mk 13:14 **21:22:** Lo 32:35, Jer 5:29, 46:10, Dan 9:26-27, Hos 9:7
21:23: Mt 24:19, Mk 13:17, 1 Ko 7:26 **21:24:** Esr 9:7, Sng 79:1, Ais 63:18, Ro 11:25, MAA 11:2
21:25: Sng 46:2-3, 65:7-8, Ais 13:10, Ese 32:7, Jol 2:31, Mt 24:29, 2 Pi 3:10-12, MAA 6:12-13 **21:27:** Dan 7:13, Mt 24:30, 26:64, MAA 1:7, 14:14 **21:28:** Ro 8:19, 8:23, 13:11

God ua ia iniamin dughiam roghira ize!”

Temer fighin akar isin zuim

(Matyu 24:32-35 ko Mak 13:28-31)

²⁹ Egha Iesus kamaghin akar isin zuimin me migei, “Ia temer fighin ganiva temer maba sara gan.

³⁰ Temeba dafariba asitima ia fogham, aruem ganamin dughiam roghira ize.

³¹ Kamaghira ia bizir kabar gan fogh suam, God Bizibagh Ativamin Dughiam roghira ize.

³² “Ki guizbangira ia migei dughiar kamän itir gumazamizir kaba ikivira ikiti bizir kaba bar otivam.

³³ Overiam ko nguazim givagham, eghti nan migirigiaba givaghan kogham.”

Iesusin suren gumaziba uari bagh deraghvira gan

³⁴ Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Ia uari bagh ganigh! Isaba ko, dipar onganiba ko nguazir kamän biziba, ia puv dagh nighnighti, da ia dikabinti, dughiar otivamin kam puram otoghiva, mati asizibar azuazimin min ian suigham.

³⁵ Eghti dughiar kam nguibaba koma nguazir kamän gumaziba bar me bativam.

³⁶ Ia zurara uari bagh gan Afeziam ko mikimvira

ikitima, a gavgavim ia daningtima ia bizir otivamin kabagh itavragham. Egh ia Gumazibar Otarimin damazimin tuivam.”

³⁷ Egha dughiabar zurara Iesus, Godin Dipenimin aven men sure gamuava, guaratizibar Olivin mighsiamin ghuava dimagaribar an iti.

³⁸ Ezi gumaziba bar Iesus baraghasa, mizarazibar Godin Dipenimin arui.

Iesus mizazim inigha aremegha ua dikafi

22

(Sapta 22-24)

Judas Iesus isa gumazir kurabar dafaribagh ati

(Matyu 26:1-5 ko 26:14-16 ko Mak 14:1-2 ko 14:10-11 ko Jon 11:45-53)

¹ Datirighin Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiam roghira izi. An ziam, God Israelbagh Itazir Dughiam.

² Ezi ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judan arazibagh fozir gumaziba, me gumazibar atiatighava, kamaghin me Iesusin misoghasa tuaviba buri.

³⁻⁴ Iesusin 12-plan gumazir mam Judas, an ziar mam Iskariot. Satan an navir averiamin ghu. Ezi a Iesus isava Godin Dipenimin garir gumazir ekiaba, ko ofa gamir

21:33: Sng 102:26-27, Ais 40:8, Lu 16:17, 1 Pi 1:25 **21:34:** Mt 24:48-50, Mk 4:19, Lu 17:27, Ro 13:13, 1 Te 5:3, 5:6, 1 Pi 4:7 **21:35:** 1 Te 5:2, 2 Pi 3:10, MAA 3:3, 16:15

21:36: Mt 24:42, Mk 13:33, Lu 18:1, Ef 6:13, MAA 6:17 **21:37:** Lu 19:47 **22:1:**

Kis 12:1-27 **22:2:** Sng 2:2, Lu 20:19, Ap 4:27

gumazir ekiabar dafaribar arighasa ghua me koma migirigibagh ami.

⁵ Ezi me an migirigiam gi-fuegha ivezim a daningasa, akabar kiri.

⁶ Ezi Judas ivezim inian ifuegha Iesus isiva men dafaribar arighasa tuaviba buri. A ghaze, Iesus uabira ikiti, an an suiragh men dafarim darigham.

Suren gumazimning daghebar kiri

(Matyu 26:17-25 ko Mak 14:12-21 ko Jon 13:21-30)

⁷ Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiam datirighin oto. Ezi dughiar kamin me God Israelbagh Itazir Dughiamin isam bagha sipsipin nguzim misuegh anemi ikiva, a ginighnighasa.*

⁸ Ezi Iesus Jon koma Pita amadagha kamaghin aning migia ghaze, "Gua mangiva e God Israelbagh Itazir Dughiamin isam ramamin daghebar kir."

⁹ Ezi aning an azara, "Ga managh a bagh danganim akiram?"

¹⁰ Ezi a kamaghin aning migei, "Gua nguibar ekiamin aven mangiti, gumazitam maghira miner dipam ater izi gua batoghtima, gua an gin a zuir dipenimin mangi.

¹¹ Egh dipenimin ghuavim mikim suam, "Tisa kamaghin migia ghaze, "Nan danganir

ki uan suren gumaziba ko God Israelbagh Itazir Dughiamin isam ramamin mana?"'

¹² Eghti a ghuriamin aven danganir bar ekiatam guan akagham, dakoziba koma dapiagh damamin dabirabiba ko biziba bar ikiti, gua magh bizibar kir."

¹³ Ezi aning ghua garima, biziba bar Iesus mikemezi moghirama otifi. Ezima aning God Israelbagh Itazir Dughiam bagha dagheba ko bizibar kiri.

Iesus bret ko wain uan aposelbagh anidi

(Matyu 26:26-30 ko Mak 14:22-26 ko 1 Korin 11:23-25)

¹⁴ Ezi damamin dughiam otozi, Iesus uan aposelba ko me dagher dakozimin min apiaghav iti.

¹⁵⁻¹⁶ Egha a kamaghin me migei, "Ki guizbangira ia migei, ki ua God Israelbagh Itazir Dughiamin isamin dagher katam rameghan kogham. Kamaghira iki mangi, God Bizibagh Ativamin Dughiamin otogham. Kamaghin amizima ki ia ko isar kam ramasa bar ifonge. Egh ki gin mizazim iniam."

¹⁷⁻¹⁸ Egha Iesus wain apir itarim inighava Ekiam minabagha kamaghin migei, "Ki ia migei, ki uam wainin ovizimin dipar katam raman kogham, kamaghira ikitima God Bizibagh Ativamin

22:5: Sek 11:12 **22:7:** Kis 12:1-27 * **22:7:** (22:7) Ni, God Israelbagh Itazir Dughiam koma Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiamin mingariba gifoghsi, ni akirangan itir Akar Mingaribar gan. **22:13:** Lu 19:32

Dughiam otogham. Kamaghin, ia kagh a inigh ia uari daning.”

¹⁹ Egha a bret inigha, Ekiam minabagha anebighava me ganiga kamaghin me migei, “Kar nan nivafizim, * ki ia bagha aneningi. Ia anemi, na ginighnigh.”

²⁰ Me amegha givazima, ezi kamaghira a wainin apir itarim inighava kamaghin migei, “Itarimin aven itir wainin kam, an Akar Dikirizir Gavgavir Ighiam, ki uan ghuzimin a gamizima, a ia bagha iri.

²¹ Eghti ia gan, dafarir na inighiva gumazir kurabar dafarim darigham, a kara na ko dakozim gaperaghavti.

²² Eghti Gumazibar Borim tuavir Afeziam faragha a bagh atizimin gin mangam. Ezi gumazir a inigha gumazir kurabar dafarim gatizim, gumaka, a bar ikuvigham.”

²³ Ezi me akar kam baregha uarira uarir azangsis, “Tina bizir kam damuam?”

Iesusin aposelba uari adogha migei, tina faragham?

²⁴ Egha aposelba uari adogha ghaze, tinara en faragham?

²⁵ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Kantrin Igharazir

Gumazibar atriviba, me uan gavgaviba ko ziaba fava, arazir kuraba gumazibagh amuava, egha kamaghin migei ‘E gumazibar akurvasi.’

²⁶ Ia kamaghin damuan marki. Gumazir ian torimin ikia ian faragha zuim, a uabi apengan ikiva, borimin min uabi arigh. Ezi gumazir ian faragha zuim, ian ingangarir gumazimin min iki.

²⁷ Tinara ekefe, gumazir pura dagher dakozimin aperaghav itim o gumazir dagheba anidim? Gumazir pura dagher dakozimin aperaghav itim. Ezima ki ian torimin ikia mati ian ingangarir gumazim.

²⁸ “Ki osimtiziba aterima ia na ko iti.

²⁹ Kamaghira nan afeziam Atrivimin min na atizima, ki uaghan atrivibar min ia arighasa.

³⁰ Eghti nan atrivir dughiamin aven ia na ko atrivimin dabirabir aghuaribar apiaghiva Israelbar anabar 12 plan ganam.”

Iesus kamaghin migia ghaze, Pita akirim ragh a gasaragham

(Matyu 26:31-35 ko Mak 14:27-31 ko Jon 13:36-38)

22:19: Mt 26:26, Mk 14:22, Lu 24:30, 1 Ko 11:24 * **22:19:** (22:19-20) Fofozir gumazir maba kamaghin nighnisi, Akar mikovezir pumuningin (*) tongin itiba, Luk uabi da osirizir puvati. Gumazir igharazim gin a da osiri. **22:20:** Jer 31:31-34, 1 Ko 10:16 **22:21:** Sng 41:9, Mt 26:21-23, Mk 14:18, Jo 13:21-22, 13:26

22:22: Mt 26:24, Ap 2:23, 4:28 **22:23:** Mt 26:22, Jo 13:22, 13:25 **22:24:** Mt 18:1, Mk 9:34, Lu 9:46 **22:25:** Mt 20:25-27 **22:26:** Mt 23:11, Mk 9:35, Lu 9:48, 1 Pi 5:3 **22:27:** Mt 20:28, Lu 12:37, Jo 13:12-15, Fl 2:7 **22:28:** 2 Ko 1:7, 2 Ti 2:12, Hi 4:15 **22:29:** Lu 12:32 **22:30:** Sng 49:14, Mt 19:28, 1 Ko 6:2, MAA 3:21

22:31: Amo 9:9, 2 Ko 2:11, 1 Pi 5:8

31 Egha Iesus kamaghin migei, "Saimon, Saimon, Satan nin nighnizir gavgavim tuisigh a gifoghasa, Godin azara.

32 Ezi ki ni bagha Afeziar Ekiam ko mikemegha gifa, nin nighnizir gavgavim irighan kogham. Egh ni uamategh na bagh iziva, egh uan aveghbuaba gavgavim me daning."

33 Egha Pita kamaghin migia ghaze "Ekiam, ki ni ko kalabusin mangam o aremeghasa ifuegha iti."

34 Ezi Iesus kamaghin Pitan akam ikara, "Ki ni migei, ni datirighin dughiar pumuning ko mikezimin mikim suam, ni na gifozir puvati, eghti tuarim maghirama akam."

Iesus ghaze, suren gumaziba uan dagiar mitariba ko ruagha aruir mitariba ko midorozir sababa ini

35 Egha Iesus men azara, "Ki dughiar kam in ia amadagha bizir kataba sara ia amadazir puvati, dagiaba azuir mitariba koma ruagha aruir mitariba koma dagarir asuaba. Ezi ia bizitam in otevez o puvati?" Ezi me kamaghin migia ghaze, "Puvati."

36 Ezi a kamaghin me migei, "Eghti ia datirighin uan dagiar mitariba ikiva, da inigh, egha ruagha aruir mitariba ikiva, uaghan da

inigh. Eghti ia midorozir sababa puvatighiva, ia uan initam amadaghiva tam givesegh.

37 Kamaghin Godin Akinafarim ghaze, 'Gumaziba an gara ghaze, a gumazir kuram.' Ki ia migei, bizir kaba na bativam. Are, Afeziar Ekiam in akinafarim osirizir moghin biziba na bativavira iti."

38 Ezi me migei, "Ekiam, ni gan. E midorozir sabar pumuning kagh iti." Ezima a kamaghin me migei, "A gifa."

Iesus Olivin mighsiam in God ko migei

(Matyu 26:36-46 ko Mak 14:32-42)

39 Egha Iesus nguibar ekiam, Jerusalem, ategha, Olivin mighsiam bagha zui. A zurara ami moghin. Ezi an suren gumaziba an gin zui.

40 Egha me danganir kam in otivigha a kamaghin me migei, "Ia uari bagh God ko mikim. Eghtima osimtizir ekiar kam ia damutima, ia ireghan kogham."

41 Egha a me ategha mong saghon ghua, mati gumazim dagiam akuri moghin, egha a tevimming apirigha kamaghin God ko migei,

42 "Afeziam, ni ifueghava na da osimtizir kam inigh. Egh nan ifongiam in gin mangan marki. Ni uan ifongiam in gin mangi."

43 * Ezi ensel mam Godin Nguibamin ikegha izava gav-gavim a ganidi.

44 Ezi Iesus nighnighava bar osemi, egha a pamtem Afeziam ko migei. Ezi an doriba otivaghira mati ghuzim nguazim giri.

45 An Afeziam ko mikemegha, dikavighava uamategha uan suren gumaziba bagha zui. Egha a men garima, me bar osemeghava akuavira iti.

46 Ezi a me migei, "Ia tizim bagha akui? Ia dikavighiva Afeziam ko mikim. Eghti osimtizir ekiam ia damutima, ia ireghan kogham."

Judas Iesus isava, gumazir kurabar dafarim gati

(Matyu 26:47-56 ko Mak 14:43-50 ko Jon 18:3-11)

47 Egha Iesus miaviavira itima maburan gumazir bizim oto. An 12 plan gumazir mam Judas men faragha iza tuavim men aka. A Iesusin boroghira izeghava an torasava ami.

48 Ezi Iesus kamaghin an azara, "Judas kar ni Gumazibar Otarinin torehiva a inighiva, gumazir kurabar dafarim darighasa?"

49 Ezi suren gumaziba Iesus ko ikia garima arazim otivasava amima, me kamaghin migei, "Ekiam, e uan midorozir sababar me misogham, o?"

50 Ezi men mav midorozir sabam inighava, ofa gamir gumazibar ekiamin in-gangarir gumazir mam misoghava, an kuarim bar anetuzi a iri.

51 Ezi Iesus kamaghin migei, "Arazir kam atakigh!" Egha an an kuarimin suirazi, a dera.

52 Ezi ofa gamir gumazibar ekiaba, ko Godin Dipeninim garir gumazir ekiaba, ko Judan gumazir dapaniba me iza Iesusin suighasava amim, a kamaghin me migei, "Ia midorozir sababa ko asianiba inigha iza mati ia okimakiar gumazim o midorozir gumazim buri?"

53 Ki zurara ia ko Godin Dipeninim aven itima, ia dafarim na garizir puvati. Ezi datirighin ian dughiam. Datirighin mitarmemin gav-gavim oto."

Pita ghaze, a Iesus gifozir puvati

(Matyu 26:57-58 ko 26:69-75 ko Mak 14:53-54 ko 14:66-72 ko Jon 18:12-18 ko 18:25-27)

54 Ezi Iesusin apaniba an suighava a inigha ofa gamir gumazibar dapanimin dipeninim zui. Ezima Pita men gin ghua mong girara iti.

55 Ezima me dipeninim divazimin aven avim atighava apiaghav itima, Pita uaghan me koma aperaghav iti.

* **22:43:** (22:43-44) Fofozir gumazir maba kamaghin nighnisi, Akar mikovezir pumuningin (*) tongin itiba, Luk uabi da osirizir puvati. Gumazir igharazim gin a da osiri. **22:44:** Jo 12:27, Hi 5:7 **22:49:** Lu 22:36 **22:52:** Lu 22:37, Jo 7:30, 8:20, Kl 1:13 **22:53:** Lu 19:47, 21:37, Jo 12:27 **22:54:** Sng 31:11, Lu 22:33 **22:56:** Ap 4:13

56 Ezi ingangarir guivir mam avir angazangarimın an garima, a me koma aperaghav itima, a mighigha an garava kamaghın a migei, "Gumazir kam a ko ike."

57 Ezima Pita kamaghın migia ghaze, "Puvati! Amizim, ki a gifozir puvati."

58 A mong ikezima gin ua mav izava an apigha kamaghın a migia ghaze, "Ni uaghan men mav." Ezi Pita kamaghın migei, "Ai! Ki bar puvati!"

59 Dughiam mong ghugha givazima, gumazir igharazim izava pamtem ghaze, "Guizbangira kav, a Galilin gumazimra. Kamaghın e guizbangira fo, a uaghan a ko ike."

60 Ezi Pita kamaghın migia ghaze, "Aiee! Ni tizim migei? Ki bar fozir puvati!" Eghava a miaviava itima tuarim ake.

61 Ezi Ekiam raghrighava mighigha Pitan garima, a mikemezir akabagh iniri, "Ni datirighın dughiar pumuning ko mikezimın mikim suam, 'Ni na gifozir puvati,' eghti tuarim maghirama akegham."

62 Egha Pita inirighava azenimın ghua bar puvirama azi.

Me Iesusin misoghava a dipofi

(Matyu 26:67-68 ko Mak 14:65)

63 Ezi gumazir Iesusin suighiziba dibovir akabar a miaviava a misosi.

64 Egha me inir avizimın an damazimning ikegha kamaghın a migei, "Godin akam inigha izir gumazim, ni e mikim! Tina ni misoke?"

65 Egha me akar kurar avirir maba saram a mikeme.

Iesus gumazir apanibar damazimın tughav iti

(Matyu 26:59-66 ko Mak 14:55-64 ko Jon 18:19-24)

66 Ezi aminim tirazima, Judan kotin aven itir gumazir aruaba (ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judan arazibagh fozir gumaziba) me bar iza uari akuvaghav itima, me Iesus inighava men damazimın zui.

67 Ezi me kamaghın migei, "Ni e mikim, kar ni Kraiss, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, o ti puvati?" Ezi, a kamaghın me migia ghaze, "Ki ia mikemeghtima, ia nighnizir gavgavim nan ikian kogham."

68 Eghti ki ian azaraghtima, ia na mikemeghan kogham.

69 Eghti datirighın ko gin izamin dughiaaba, Gumazibar Otarim gavgaviba bar itir Godin agharir guvimın daperaghiv ikiam."

70 Ezi me bar an azara, "Kar ni Godin Otarim?" Ezima a me migia ghaze, "Ia guizbangira migei, ki an Otarimra."

71 Egha me kamaghın migia ghaze, "E tizim bagh uamategh gumaziba inighti me gumazir kamın arazibar gun e mikimam? A uabi

bizir kam mikemezima e an akatorim baregha gifa.”

23

Me Iesus inighava Pailatın damazimın zuima a mitıghav iti

(*Matyu 27:1-2 ko 27:11-14 ko Mak 15:1-5 ko Jon 18:28-38*)

¹ Egha gumazir bizim bar dikavigha Iesus inigha Pailat bagha zui.

² Egha me dikavigha a gifara, kamaghın a miğia ghaze, “E gumazir kamın garima an en gavmanın ikura. Egha an e dagıaba Sisar danıngan bar en anogoregha, kamaghın miğia ghaze, a uabi atrivim ko God Um E Iniasa Misevezir Gumazim, Krais.”

³ Ezi Pailat Iesusın azara, “Ni Judabar atrivim, o?” Ezi Iesus ghaze, “Are, migirigiar ni migeim, a guizbangıra.”

⁴ Ezi Pailat kamaghın ofa gamir gumazir ekiaba koma gumamazibav gıa ghaze, “Ki gumazir kamın arazir kuratamın apizir puvati.”

⁵ Ezi me bar gavgavigha kamaghın miğia ghaze, “A Galilin Provinsin ikegha nguıbabagh aruava men sure gamua men navibagh inivava da fe. Egha datırighın a Judian Provinsin izegha kagh otogha kamaghın amuavıra iti.”

Me Iesus inighava Herotın damazimın zui

⁶ Ezi Pailat migirigiar kam baregha, kamaghın men azara, “Kar Galilin gumazim?”

⁷ Iesus Herot garir Provinsin ikezima, Pailat kamaghın foghava, anemadazi a Herot bagha ghu. Dughiar kamın Herot uaghan Jerusalemın iti.

⁸ Herot fomıra Iesusın ganasa ifuegha, an ganizir puvatıgha, dughiar kamın an an ganıgha, bar akonge. Egha Iesusın akaba baregha an mirakelin tamın ganasa.

⁹ Egha Herot azangsızir avıravıribar Iesus gamıma, a bar an azangsızitam ikarazir puvati.

¹⁰ Ezi ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judan arazibagh fozir gumazıba, me roghıra tuıvıghava, an atarava, akaba pamtem a gası.

¹¹ Egha Herot uan midorozir gumazıba ko an atarava dibovır akar kurabar a mıgeı. Egha me atrivımın inır aghuir mam inıgha a gıkegha, uam anemadazi, a Pailat bagha zui.

¹² Fomıra Herot Pailatın anıngaghe, egha dughiar kam anıng ua uanıng inı.

Me Iesus isi temem gafughasa, Pailatın mıgeı

(*Matyu 27:15-26 ko Mak 15:6-15 ko Jon 18:38-19:16*)

¹³ Ezi Pailat, ofa gamir gumazir ekiaba, ko gumazir dapanir ekiaba, ko gumamazim-

iba, men deima me bar uari akuvagha iti.

¹⁴ Ezima a kamaghin migei, "Ia gumazir kam inighava na bagha ize. Egha ia kamaghin migei, 'A gumazamizibav geima me gavmanin ikura.' Ezi ki ian damazimin arazir kabanagh bagha an azangsiki. Ia oragh! Ki gumazir kam in arazitam batozir puvati. Ia purama a gifari.

¹⁵ Ezi Herot uaghan nighnizir kam ikiava, gumazir kam e bagha uam anemada. Ia oraki! An arazir kuratam damighiva, an ovengam. Gumazir kam arazir kuratam gamizir pu, an ovengan kogham.

¹⁶⁻¹⁷ Kamaghin, ki purama a fozoregh, an ateghtima a mangam."*

¹⁸ Ezi amiziba ko gumaziba bar moghira tuai, "Gumazir mam in misokegh! Egh Barabas ateghti a e bagh izi!"

¹⁹ (Barabas a fomira Rom in gavmanin ikuragha Jerusalem in nguibamin aven midorozim fore. Ezi gumazir maba ariaghire. Ezi me a isa kalabus gati.)

²⁰ Ezi Pailat Iesus ateghti a mangasa ua me migei.

²¹ Ezi me kamaghin tuai, "A misokegh! A misokegh! A isi ter ighuvim gafugh!"

²² Ezi dughiar mizezim a kamaghin migei, "Man-

magh su? An arazir kurar manam gami? Ki an arazir kuratamin apizir puvati. An arazir kuratam damighiva an ovengam. Gumazir kam arazir kuratam gamizir puvati. Ki purama a fozoreghiva aneteghti, a mangam."

²³ Ezima me bar moghira gavgavigha dei, "Iesus isiva ter ighuvim gafugh!" Ezi men dimdiaba bar Pailatin akam gafira.

²⁴ Ezima Pailat men akamin gin ghugha, Iesus in migia ghaze, an ovengam.

²⁵ Gumazamiziba me Pailatin deima a Barabas ataki. Gumazir kam a gavman ikuragha midorozim forezima, gumazir maba ariaghire. Ezi me a isa kalabus gati. Ezima Pailat gumazamizibar nighnizimin gin ghuava, Iesus isava midorozir gumazibar dafarim gati.

Me Iesus isa ter ighuvim gafu

(Matyu 27:32-44 ko Mak 15:21-32 ko Jon 19:17-27)

²⁶ Ezi midorozir gumaziba Iesus inigha zuima, gumazir mam an ziam Saimon, a Sairinin gumazir mam. A Jerusalem in mangasa iza me gitavirazima, me an suira. Egha me ter ighuvim an dipizim gatigha a migeima a Iesus in gin zui.

²⁷ Ezima gumazir avirim an gin ghua, amiziba a

23:16-17: Mt 27:15, Jo 18:39 * **23:16-17:** (23:16-17) Fofozir gumazir maba migia ghaze, akar igharazir mam uaghan vezin kam iti. A kamakin, "Me arazir kam iti, me azeniba bar, Isar Ekiam in Dughiar kam in itima, Pailat kalabus in gumazir mam ataghizi a me bagha zui." Ni Mak 15:6 in gan. **23:26:** Mt 27:32, Mk 15:21

bagha aziava azir akar ighiar amirizibagh ami.

28 Ezima Iesus raghrigha kamaghin me migia ghaze, "Ia Jerusalem in amiziba, ia na bagh arangan marki. Ia uari ko uan boriba bagh arang!

29 Gin dughiatam otoghtima, me kamaghin mikim suam, 'Amizir furabaghatiba ko amizir tighar boriba batamiba ko, amizir oteba boribagh aningizir puvatiziba, me bar akuegham.'

30 'Egh me dughiar kamin kamaghin mighsiabav kimam,

"Ia e gisin irighiva, e mongegh!"'

31 "Me datirighin arazir kamin temer angamtizim damighiva arazir mana tamin temer midiarim damuam?"

32 Ezi midorozir gumaziba gumazir kurar pumuning Iesus ko aningin misueghtima me aremeghasa aninghizi.

33 Egha me ghua danganir mam in oto, an ziam Dapanir Agharim. Egha me danganir kam Iesus isava tememin anegura. Me uaghan gumazir kuramning agurazima, mam an guvimin itima, mam an kiriamin iti.

34 Ezi Iesus kamaghin migei, "Afeziam, me amir biziba me dagh fozir puvati. Ni men arazir kuraba gin

amadagh." Ezi midorozir gumaziba Iesusin korotiaba iniasa satu gikararai.

35 Ezi gumazamiziba an gara tuivighav itima, gumazir dapanir ekiaba uaghan an gara minbaba sighsirava kamaghin a migei. "A gumazir mabar akurvakis. Egh a guizbangira God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, gumazir God inabazim, a uabi uabin akuragh."

36-37 Ezi midorozir gumaziba izava uaghan a dipovava, egha wainin dipar misozim a ganigha kamaghin a migei, "Ni guizbangira Judabar atrivir gumazim, ni uabi uabin akuragh!"

38 Egha midorozir gumaziba osizirir mam Iesusin dapanim gisin anegura. An osiziriba kamaghin migei, "Gumazir kam Judabar Atrivir Gumazim."

39 Ezi gumazir kurar mam ter ighuvimin guraghav ikia, atara kamaghin Iesusin migei, "Ni guizbangira God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, ni uabin akurvaghiva ga sarama akuragh!"

40 Ezi gumazir kurar igharazim atarava kamaghin migei, "Ni ovengasava amuava, Godin atiati, o puvati?"

41 Me deragha ga gami, ga uan arazir kurabagh ipuri. Ezima gumazir kam arazir kuratam gamizir puvati."

42 Egha gumazir kam kamaghin Iesus migei, "Iesus, ni gin atrivimin ikiamin dughiam ni na ginirigh."

43 Ezima Iesus a migei, "Ki guizbangira ni migei, ni datirighin na ko Godin Nguibar Aghuarimin ikiam."

Iesus areme

(Matyu 27:45-56 ko Mak 15:33-41 ko Jon 19:28-30)

44-45 Ezi aruem dughiar kamin garir puvati. Kamaghin amizi, mitatem 12 kloghin nguazim bar anevaragha ghua 3 kloghin tu. Ezima Godin Dipenimin itir inir ekiam tongira biki.

46 Ezi Iesus pamtem kamaghin dei, "Afeziam, ki uan duam nin dafarim garisi." A kamaghin mikemeghava uan duam sue.

47 Ezi midorozir gumazibar gumazir ekiam kamaghin ganighava Godin ziam fe. Egha kamaghin migei, "Guizbangira, kar gumazir aghuim, a bizitam pazava a gamizir puvati."

48 Ezi gumazamizir iza itiba bizir kabanaghin gari da otivima, me azia, uan afarizibav misogha, egha uan dipenibar zui.

49 Ezima Iesus gifozir gumaziba, ko amizir an gin Galilin izeziba, me mong saghon tuivigha ikia, bizir kabar gari da otifi.

Me Iesusin kuam dagiar torim garisi

(Matyu 27:57-61 ko Mak 15:42-47 ko Jon 19:38-42)

50-51 Ezi gumazir mam, an ziam Josep, a Judian Provinsin nguibam Arimatean ikegha ize. A gumazir aghuim, a Godin damazimin derazir mam, a Kaunsel memban mam. Egha a men nighniziba ko arazibar gin mangan aghua. A God Bizibagh Ativamin Dughiam a baghavira muza iti.

52 Egha Josep Iesusin kuam iniasa ghua Pailatin azarazima, Pailat an amamangati.

53 Ezi a Iesusin kuam tememin anedegha, inir ghurghurimin a righa, a inigha ghuava dagiar torir me fomira gumazir kuatam atizir puvatizim gati.

54 Kar dughiar bizibar kirim, ezi Sabatin dughiam roghira ize.

55 Ezi amizir Iesusin gin Galilin izeziba, me Josepin gin ghua dagiar torimin gari. Egha me uaghan garima, Josep manmaghin Iesusin kuam ati.

56 Egha me ganigha givaghava, uamategha uan dipenibar ghuava bizir mughuriaba itiba ko boreba isa da arisi. Egha Godin osizirim mikemezi moghin, me Sabatin dughiamin avughsi.

24

Iesus ua dikafi

(Matyu 28:1-10 ko Mak 16:1-8 ko Jon 20:1-10)

¹ Ezi Sanden bar mizaraghara, amiziba borer mughuriar aghuir me arighiziba, inighava dagiar torimin zui.*

² Egha me gari, me torim avarazir dagiam, me a puegha ghu.

³ Egha me aven ghua Iesusin kuam bagha garava avege.

⁴ Egha me kamaghin ganigha nighnizir aviribagh amua tuivighav itima, gumazir pumuning zuamira aningin korotiaba onimarimin min taghtagha men min tughav iti.

⁵ Ezi amiziba bar atiatigha avigha nguazimin gari, ezi gumazimning kamaghin me migei, "Ia tizim bagha gumazir angamra itim gumazir ovengezibar danganimin a buri?"

⁶ A kagh itir puvati; a ua dikafi! A ia ko Galilin ikia ia mikemezir bizim, ia a ginighnigh,

⁷ 'Gumazibar Otarim, me a isi gumazir arazir kurabagh amibar dafarim datighti, me a isi ter ighuvimin a guragham. Eghti a dughiar mikezimin ua dikavigham.' "

⁸ Ezi a mikemezir akaba me a dagh iniri.

⁹ Egha me mozim ategha uamategha ghua bizir kabar

gun Iesusin suren gumazir 11 plan mighava igharaz darazi sara mikeme.

¹⁰ Amizir bizir kabar gun Iesusin 11 plan aposelba ko igharaz daraziv kemeziba. Makdalan nguibamin amizim Maria, ko Joana, ko Maria a Jemsin amebam, koma amizir igharazir maba uaghan me ko ikia bizir kabar gun aposelbav migei.

¹¹ Ezi me amizibav gia ghaze, me ti onganighama, egha kamaghin me nighnizir gavgavim men akabar itir puvati.

¹² * Egha Pita kamaghin oregha dikavigha ivegha mozimin ghu. Egha an aviragha, mozimin gara bizitamin apizir puvatigha inir ghurghuribara gari da ireghav iti. Egha a uamategha ghua nighnizir aviribagh amua ghaze, kar manmaghin amizir bizim.

Gumazir pumuning Emeusin tuavimin Iesus bato (Mak 16:12-13)

¹³ Ezi dughiar kamra gumazir pumuning Emeusin nguibamin zui, Emeusin nguibamin ikegha Jerusalem in zuir tuavimin ruarim, a 11 kilomita.

¹⁴ Ezi aning bizir otivizir kabar gun uaningra uaningin migei.

¹⁵ Egha aning bizir kabav gia uaningin azangsizima,

* **24:1:** (24:1) Wikbar faraghavira zuir aruem, a Sandera. **24:4:** Ap 1:10 **24:5:**

Lu 2:9 **24:9:** Mk 16:10 **24:10:** Lu 8:3 **24:11:** Mk 16:11, Lu 24:25 * **24:12:** (24:12) Fofozir gumazir maba kamaghin nighnigha ghaze, akar otevir mikovezir pumuningin (*) tongin itiba, Luk uabi da osirizir puvati. Gumazir igharazir mamgin da osiri. **24:15:** Mt 18:20, Lu 24:36

Iesus uabi otogha aning ko me zui.

¹⁶ Ezi aning an garava egha deragha a gifozir puvati.

¹⁷ Ezi an aningın azara, “Gua tizibar uaningın miġia tuavimın zui?”

Ezi aning tughava an garava bar osemegha aziasava ami.

¹⁸ Ezi aningın mav, an ziam Kliopas, an azara, “Jerusalemın izezir gumaziba bar bizir kam ġifo. Ezi ni ti uabira dughiar ġivazibar Jerusalemın bizir kabagh fozir puvati?”

¹⁹ Ezi Iesus aningın azara, “Bizir tiziba?”

Ezi aning a ikaragha ghaze, “Ga Nasaretin Iesus bativizir bizibav ġei. A Godın akam inigha izir gumazir mam, ezi an akaba ko ingangariba God ko gumaziba bar men damazimın bar gavgafi.

²⁰ Ezi en ofa gamir gumazir ekiaba ko en gumazir aruaba a isa gavmanın dafarim gatizi, me a misoghezi an areme, ezi me ter ighuvimın a gura.

²¹ Ezi e faragha nighnizir gavgavim kamaghın an iti, a God Ua Israelba Iniasa Misevezir Gumazim.

“Ezi miġirigiar mam ua iti, bizir kaba otivigha ġivazi, ezi datirighın an aremezir dughiar mikezim oto.

²²⁻²³ Ezi datirighın en amizir maba mizaraghara

mozimın ghuegha an kuamın apizir puvati. Egha iza e mikemezi, e bar aguaghfa. Egha me ghaze, e irebamın min enselbar garima, me kamaghın e miġia ghaze, a ua dikafi.

²⁴ Ezi en marazi mozimın ghuegha amiziba mikemezi moghın bizibar gari da iti, ezi me an apizir puvati.”

²⁵ Ezi Iesus kamaghın aning miġei, “Gua gumazir onganimning! Gua Godın akam inigha izir gumazimın akaba nighnizir gavgavim koma navim zuamirama adar itir puvati.

²⁶ Ezi gua ti fozir puvati? God Ua Gumamaziziba Iniasa Misevezir Gumazim, faragh mızaziba inigh egh ġin Godın damazimın ziar ekiam iniam.”

²⁷ Egha Iesus aning geghari. A faragha Moses osirizir akabav ġia, ghua Godın akam inigha izir gumazibar akaba bar aning miġei. A Godın Akınafarimın itir akar an gun mikemeziba, dar mingariba bar aningın sure gami.

²⁸ Egha me nguibar me ikiamimın boroghıra ghuava, Iesus aning bada ghuavira itima,

²⁹ aning a miġia ghaze, “Aruem bar ġivazima aminim piri. Ni ga ko dakuam.” Ezima a ghuava aning koma akui.

24:16: Jo 20:14, 21:4 **24:18:** Jo 19:25 **24:19:** Mt 21:11, Jo 6:14, Ap 2:22
24:20: Lu 23:1, Ap 13:27-28 **24:21:** Lu 1:68, 2:38, 19:11, Ap 1:6 **24:24:** Jo 20:3-10
24:26: Lu 9:22, 24:44, Ap 17:3, 1 Pi 1:11 **24:27:** Stt 3:15, Nam 21:9, Lo 18:15, Sng 22:1-21, Ais 7:14, 7:53, Dan 9:24, Mal 3:1, Jo 13:31, Ap 3:13 **24:30:** Mt 14:19, Lu 22:19

30 Egha Iesus damasa aning koma aperaghav ikia, bret inighava Afeziar Ekiam minabagha, bret abigha aning ganidi.

31 Ezi aning datirighin an garava a gifofozima, a pura puvati.

32 Ezima aning maghira uaningin migei, "A tu-avimin ga batogha Godin Akinafarimin akabar ga migeima, gan navimning dikafi."

33 Egha aning dikavigha zuamira ghua Jerusalem uamategha ghua garima, 11 pla Iesusin suren gumaziba, me marazi ko me uari akuvagha itima,

34 aning kamaghin me migei, "Bar guizbangira! Iesus aremegha dikavigha ghua Saimon bato!"

35 Ezi aning maghira tuavimin otivizir bizibar gun me migiava ghaze, a bret abighizima aning an ganighava a gifo.

Iesus uan suren gumaziba bato

(Matyu 28:16-20 ko Mak 16:14-18 ko Jon 20:19-23)

36 Iesusin suren gumazir 11 pla ko marazi, bizir kabar gun uariv geima, Iesus pura men tongin tughav ikia, * a kamaghin me migei, "Navir amirizim ia ko iti."

37 Ezi me bar atiatigha ghaze, me duamin gari.

38 Ezi a kamaghin me migei, "Ia tizim bagha atiatiava nighnizir aviribagh ami?"

39 Ia kagh nan dafariba ko dagaribar gan. Egh ia fogh suam, kar ki Iesus uabi. Egh ia nan suigh ia fogh. Duam aghariba ko nivafiziba puvati. Ezi ia nan gari, ki da iti."

40[†] A kamaghin mikemegha uan dafariba ko dagariba men akakasi.

41 Egha me bar akuegha tintinibar nighnigha, egha nighnizir gavgavim an itir puvati. Ezi a men azara, "Ia damamin daghetam iti?"

42 Ezi me osirir tuazimin akuam a ganingizima,

43 a men damazibar a inighava anepi.

44 Egha a kamaghin me migei, "Fomira Moses Osirizir Araziba, ko Godin akam inigha izir gumazibar osiziriba, ko Devitin ighiaba, da nan gun mikemezir biziba, da bar moghira guizin otivam. Kar bizir ki ia ko ikia ia mikemeziba."

45 Egha a nighnizir aghuiba me ganingizima me Afeziar Ekiamin Akinafarimin akabar mingaribagh fo.

46 Ezi a kamaghin me migei, "Afeziar Ekiamin Akinafarim kamaghin mikeme, God Ua Gumazamiziba Ini-

24:34: 1 Ko 15:4-5 24:36: 1 Ko 15:5

* 24:36: (24:36) Fofozir gumazir maba ghaze, akar otevir mikovezir pumuningin (*) tongin itiba, Luk uabi da osirizir puvati. Gumazir igharazir mam gin da osiri. 24:37: Mt 14:26 † 24:40: (24:40) Fofozir gumazir maba ghaze, akar otevir mikovezir pumuningin tongin itiba, Luk uabi da osirizir puvati. Gumazir igharazir mam gin da osiri. 24:41: Jo 21:5

24:44: Mt 16:21, 20:18, Mk 8:31, Lu 9:22 24:45: Lu 24:27, Ap 16:14 24:46: Sng 22, Ais 50:6, 52:14-53:12, Hos 6:2, Lu 24:26, Ap 17:3

asa Misevezir Gumazim, Krai, an aremegh dughiar pumuning ko mikezimîn ikegh uamategh mozimîn dikavigham.

⁴⁷ Egh ia nan ziamîn ia nan akam inigh mangam. Ia Jerusalem ikeghiva nan akam inighiva nguazimîn mikebaba bar dar mangi. Ia gumazamizibav kîmti, me navibagh iraghti kî men arazir kuraba gîn amadagham.

⁴⁸ Ia uari uan damazibar bizir kabar ganizi moghîn dar gun mikim.

⁴⁹ Ia oragh. Afeziam faragha akam akiragha ghaze, a uan Duam isi ia daningam. Ezi kî a mikemezi moghîn, ia bagh anemangam. Kamaghîn ia nguibar ekiamîn iki. Egh mamaghira iki mangi dughiar God ko itir gavgavim izighritima ia a iniam.”

God Iesus inigha uamategha uan Nguibamîn ghuavanabo

(Mak 16:19-20 ko Aposel 1:9-12)

⁵⁰ Egha Iesus uan suren gumaziba inigha ghuava Betanin boroghîn itir danganimîn tu. Egha a uan agharim ghufegha arazir aghuim me damuasava Godin azai.

⁵¹ An arazir aghuim me damuasa Godin azavira

itima, God a inigha uan Nguibamîn ghuavanadi.

⁵² Ezima me an ziam fa bar akuegha uamategha Jerusalemîn zui.

⁵³ Egha me Godin Dipenimîn aven ikiava an ziam fa mamaghira iti.

Jon Osirizir Akar Aghuim

Akar Faragha Zuim

Jon Osirizir Akar Aghuir kam, a kamaghin miġia ghaze, Iesus a "Godin Akam, a gumazimin min otogha iza en tongin iti." Jon kamaghin ifonge, gumazamiziba bar nighnizir gavgavim Godin Otarim Iesusin ikiam. Egh me kamaghin fogh suam, Iesus a Gumazir God ua me Iniasa Misevezim. Jon kamaghin fo, gumazir nighnizir gavgavim Iesusin itiba, me ikirimirir aghuarir zurara itim iniam. Kamaghin an akinafarir kam osiri. Ni Jon 20:31in gan.

Jon faragha e mikeme, Akar Kam fomira God ko iti. Egha ġin Jon Iesusin mirakelbar eghaghanibar gun miġei. Ezi e dar gan fogham, Iesus a Gumazir God ua e Iniasa Misevezim, a Godin Otarim. Jon uaghan Iesus amizir mirakelbar akar mingaribar e mikeme. Ezi e gumazamizir mabar gari, me nighnizir gavgavim Iesusin ikiava an ġin zui. Ezi marazi nighnizir gavgavim an ikian aghua.

Akar sapta 13-17in itiba, Iesusin apaniba dimagarimin an suiragha a gamizir araziba, Jon a dagh eghari. Dimagarir kam,

Iesus uan suren gumaziba ko ikia miġirigiar aghuir aviriba me ganingi. Ezi ġin apaniba Iesusin suiragha a kot gatigha, egha a isa ter ighuvimin a gafu. Akar abuananam, Iesus mozimin ua dikavizi, an suren gumaziba an gani. Bizir e dughiar aviribar Jonin akinafarimin garim, a kamakin, Iesus nguazimin itir gumazamizibar dabirabimin bizibar gara da isa akar isin zuim dav gei. Ezi amininim akam, ko dipamin akam, ko bretin akam, ko anganzangarimin akam, ko wainin tememin akam, ko sipsipbar garir gumazimin akam, dipenimin tiarakamin akam, bizir kaba Jonin akinafarimin aven iti.

Akam gumazimin min otogha iza gumazamizibar tongin iti

(Sapta 1)

Akar Ikirimirir Zurara Itim Anidim, a gumazimin min oto

1 Bar fomira fomira, biziba bar tighar otivamin dughiam, Akam iti. Akar kam God ko iti, egha a uabi God.

2 Bar fomira fomira Akam God ko iti.

3 Ezi Akar kam, God biziba bar dar ingarizima, da otifi. Ezi bizitam tuavir

igharazi tamın otozir puvati. Akam uabi bizibagh amizima, da otifi.

⁴ Egha Akar kamra, a zurara itir ikirimirir aghuarimın mingarim. Ezi ikirimirir aghuarir kam, a uaghan gumazamiziba angazangarim me ganidi.

⁵ Ezi angazangarir kam a mitatemın isima, mitatem anevarahava egha anemu-gezir puvati.

⁶ Ezi God gumazir mam amada, an ziam Jon.

⁷ An akam akunasa ize. An angazangarir kamın akamın gun mikimtima, gumazamiziba bar moghira a baraghiva egh nighnizir gavgavim an ikiam. A ingangarir kam damuasa ize.

⁸ Egha Jon uabi angazangarir kam puvati. An angazangarir kamın akamın gun mikimasa ize.

⁹ Ezi angazangarir kam guizbangın angazangarim. Egha nguazir kamın izegha gumazamiziba bar angazangarim me ganidi.

¹⁰ Akam nguazir kamın iti. An gavgavimın, God nguazir kamın ingari, ezi nguazimın itir gumazamiziba a gifozir puvati.

¹¹ A uan nguibamra ghuzima an anababa an aghuagha a inizir puvati.

¹² Ezi gumazamizir maba a ini, egha nighnizir gavgavim an ziamın iti. Kamaghın amizi, a me gamizima me Godın boribar mın otifi.

¹³ Me amebaba ko afezi-abar ghuzibar otifi, o mikarzibar ifongiamın, o gumazimın ifongiamın Godın boribar otivizir puvati. Bar puvati. God uabi me gamizima me an boribar otifi.

¹⁴ Akam uabi gumazimın mın oto. A bar Godın Otarir vamira, ezi God a gamizi a Godın gavgavim ko angazangarim ini. Ezi God anemadazima an en tongın iti. Ezi e an gavgavim ko angazangarimın gani. Ezi apangkuvim ko guizin akam bar a gizifa.

¹⁵ Ezi Jon gumazir kamın gun me migei. Egha pamten dia ghaze, "A gumazir kam, ki faragha an gun ia mikemegha gifa. Ki kamaghın migei, 'Gumazir nan gin izim, a bar fomira iti, ezi nan amebam gin na bate. Kamaghın amizi, an gavgavim bar nan gavgavim gafira.'"

¹⁶ Ezi apangkuvim bar a gizifa, ezi a uan apangkuvimın a dughiar aviribar bar deravira e gami.

¹⁷ Guizbangira, Moses Osirizir Araziba, God e bagha

1:5: Jo 3:19 **1:6:** Mt 3:1, Mk 1:4, Lu 1:13-17, 1:76, 3:1-2, Jo 1:33 **1:7:** Ap 19:4
1:8: Jo 1:20 **1:9:** Ais 49:6, Jo 1:4, 8:12, 1 Jo 2:8 **1:10:** Jo 1:3, 17:25, Hi 1:2, 11:3
1:11: Lu 19:14, Ap 3:26, 13:46 **1:12:** Ro 8:15, Ga 3:26, 2 Pi 1:4, 1 Jo 3:1 **1:13:**
 Jo 3:3-6, Je 1:18, 1 Pi 1:23 **1:14:** Ais 60:1-2, Mt 1:16, 1:20, Lu 9:32, Jo 2:11, Ro 1:3-4,
 Ga 4:4, Fl 2:7, Kl 1:19, 1 Ti 3:16, Hi 2:11-16 **1:15:** Mt 3:11, Lu 3:16, Jo 1:27-32, 8:58,
 Kl 1:17 **1:16:** Jo 3:34, Ef 1:6-8, Kl 1:19, 2:9-10 **1:17:** Kis 34:28, lo 4:44, Jo 8:32,
 Ro 3:24, 6:14, 10:4

da isa Moses ganingizi, ezi Moses e ganingi. Ezi God, Kraisi Iesusin aven apangkuvim ko guizbangin arazim en aka.

¹⁸ Gumazitam bar Godin ganizir puvati. Ezi kar Godin Otarir vamira, a uabi God, egha a bar Godin boroghira iti. A uabira God en aka.

Jon Gumaziba Ruer Gumazim, an akam akuri
(Matyu 3:1-12 ko Mak 1:7-8 ko Luk 3:15-17)

¹⁹ Ezi Judan gumazir aruaba, me ofa gamir gumazir maba ko Livain gumazir maba amadazi, me Jerusalem ategha Jon bagha iza kamaghin an azara, "Ni tinara?"

²⁰ Ezi Jon bighavira migia akam modir puvati. A kamaghin migei, "Ki God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezir Gumazim puvati."*

²¹ Ezi me an azara, "Ni tinara? Ni ti Elaija, o?" Ezi a migei, "Puvati." Ezi me migei, "Ni ti Godin akam inigha izir gumazir kamra, e ni mizuai." Ezi an akam ikara, "Puvati."

²² Kamaghin amizima, me uam an azara, "Ni bar tinara? E ikarvazir aghuitam inigh mangiva gumazir e amadazibav kimam. Ni manmaghira uabi migei?"

²³ Ezi Jon kamaghin migei,

"Ki gumazir kamın tiarim, ki gumaziba puvatizir danganımın ikia egha kamaghın dia migei, 'Ia Ekiam bagh tuavim akir.'"

(Kar akar Godin akam inigha izir gumazim Aisaia fomira osirizim.)

²⁴ Gumazir kaba, Farisiba me amangizi me ize.

²⁵ Egha me kamaghin Jon azara, "Ni Gumazir God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezim puvatigh, egh ni Elaija puvatigh, egh ni Godin akam inigha izir gumazir kam puvatigha, egha ni tizim sua gumazamiziba rue?"

²⁶ Ezi Jon kamaghin men akam ikara, "Ki dipamin me rue. Ezi gumazir mam ian tongin iti, ia a gifozir puvati.

²⁷ A gumazir kam, a nan gin izi. Ki an dagarir asuabar beniba firan ibura."

²⁸ Jon Betanin nguibamin ikia akar kam me mikeme, nguibar kam Jordanin dipamin vongin iti. Danganir kamın Jon gumazamiziba rue.

Iesus a Godin Sipsipin Nguzim

²⁹ Ezi amimizarakan Jon Iesusin garima an a bagha izi. Ezi Jon kamaghin migei. "Ia munagh gan! Munar Godin Sipsipin Nguzim. A

1:18: Kis 33:20, Mt 11:27, Lu 10:22, Jo 6:46, 1 Ti 1:17, 6:16, 1 Jo 4:9, 4:12, 4:20

1:19: Jo 5:33 **1:20:** Lu 3:15-16, Jo 3:28, Ap 13:25 * **1:20:** (1:20) Grighin akamin, God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezir Gumazim, me a dibora ghaze, "Krais." **1:21:** Lo 18:15-18, Mal 4:5, Mt 11:14, 17:10-13, Jo 6:14, 7:40 **1:23:** Ais 40:3, Mt 3:3, Mk 1:3, Lu 3:4 **1:25:** Mt 21:25, Jo 1:33 **1:27:** Jo 1:15, 1:30, Ap 13:25, 19:4 **1:28:** Mt 3:6, Jo 10:40 **1:29:** Kis 12:3, Ais 53:6-7, 53:11, Jo 1:36, Ap 8:32, 1 Ko 15:3, 1 Pi 1:19 **1:30:** Jo 1:15, 1:27

nguazimin itir gumazamiz-ibar arazir kuraba gin amadi!

³⁰ A gumazir kam, ki fomira kamaghin an gun mikeme, 'Gumazir nan gin izim, a bar fomira iti, ezi nan amebam gin na bate. Kamaghin amizi, an gavgavim bar nan gavgavim gafira.'

³¹ Ki uabi a gifozir puvati, a tina. Ki gumazir kam aghurightima, Israelin gumazamiziba a gifoghasa, kamaghin ki iza dipamin gumazamiziba rue."

³² Ezi Jon ua kamaghin an gun migei, "Ki garima Godin Duam kuarazir bunbamin min Godin Nguibam ategha mighegha izaghira gumazir kam gisin iti.

³³ Ki uabi a gifozir puvati. God dipamin gumazamiziba ruasa na amadazi ki ize. A faragha kamaghin na mikeme, 'Ni gantima, Godin Duam izighrighiva, gumazitam gisin ikiam, a gumazir kamra, a Godin Duamin gumazamiziba ruam.'

³⁴ Ki uabi bizir kamin ganigha egha an gun kamaghin ia migei, gumazir kamra, a Godin Otarin."

4 plan gumaziba Iesusin suren gumazibar otifi

³⁵ Egha amimizarakan Jon uan suren gumazir mamning ko ua danganir kamin tuivighav iti.

³⁶ Ezi a garima Iesus a gitavirazima, Jon aning migei, "Gua gan! Kar Godin Sipsipin Nguzim!"

³⁷ Ezi suren gumazir kamning a barazima a kamaghin akar kam mikemezima, aning ghua Iesusin gin zui.

³⁸ Ezi Iesus ikigha gara aning azara, "Gua tizim buri?" Ezi aning an azara, "Rabi, ni dipenir manamin iti?" (Ziar kam "Rabi" an mingarim kamakin, "Tisa.")

³⁹ Ezi Iesus kamaghin aning migei, "Gua izi ganigh." Ezi aning ghua dipenir a itimin gari. Dughiam, 4 kloghin guaratizim. Ezi dughiar kam aning a ko iti.

⁴⁰ Egha Andru, a Iesusin gin zuir gumazir kamningin mav. A Saimon Pitan aveghbuam.

⁴¹ Egha Andru Iesus ategha maghira ghua uan aveghbuam Saimon batogha, egha kamaghin a migei, "E Mesaian gani." (Ziar kam "Mesaia" a kamakin, "Gumazir God Ua E Iniasa Misevezim.")

⁴² Egha Andru Saimon inigha Iesus bagha ghu. Ezi Iesus an gara egha migei, "Ni Saimon, Jonin Otarin. Eghti me gin ziam 'Sifas' ni darigh ni diponam." (Ziar kam "Sifas," a ziar kam "Pitan" mirara ghu. An mingarim kamakin, "Dagiam.")†

1:32: Mt 3:16, Mk 1:10, Lu 3:22 **1:33:** Mt 3:11, Lu 3:2-3, Ap 1:5, 2:4, 19:6 **1:34:** Mt 3:17, 17:5, 27:54 **1:36:** Jo 1:29 **1:40:** Mt 4:18-20 **1:41:** 1 Sml 2:10, Sng 2:2, Jo 4:25 **1:42:** Mt 16:18, Mk 3:16 † **1:42:** (1:42) Ziar kam Sifas, an Aramin akam ize. Dughiar kamin a Judabar akam. Ezi ziar kam Pita, a Grighin akamin ize.

Iesus Filip ko Natanielin dia

⁴³ Egha amimizarakan, Iesus Galilin Distrighin mangasa. Egha a ghua Filip batogha, kamaghin a migei, “Ni nan gin izi!”

⁴⁴ (Filip a Betsaidan nguibamin gumazir mam. Andru ko Pitan nguibam, Betsaida.)

⁴⁵ Ezi Filip ghua Nataniel batogha kamaghin a migei, “E gumazir kamin ganigha gifa, Moses fomira Judabar Arazibar Akinafarimin osira gumazir kamin gun osiri. Ezi Godin akam inigha izir gumaziba uaghan gumazir kamin gun osiri. A Nasaretin nguibamin gumazim Iesus, a Josepin otarim.”

⁴⁶ Ezi Nataniel kamaghin an azara, “Ti akurvazir bizir aghuitam Nasaretin nguibamin otivam? Ti puvatigham!”

Ezi Filip a migei, “Ni izi ganigh.”

⁴⁷ Ezi Iesus garima Nataniel a bagha izi. Ezi a kamaghin migei, “Ia ganigh. Gumazir izir kam, a guizbangira Israelin gumazim. Ezi ifavarir akatam ko ifavarir arazir tam an itir puvati.”

⁴⁸ Ezi Nataniel kamaghin Iesusin azara, “Ni manmaghin na gifo?” Ezi Iesus

kamaghin an akam ikara, “Filip tighar nin dimamin dughiamin, ni temer fighin povimin itima, ki nin gani.”

⁴⁹ Ezi Nataniel akar kam baregha egha kamaghin a ikara, “Tisa, ni Godin Otarim! Ni Israelbar Atrivim!”

⁵⁰ Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ki kamaghin ni migei, ni temer fighin povimin itima, ki nin gani. Ezi bizir muziarir kamin, ni nighnizir gavgavim nan iti. Ni gin bizir ekiabar ganti da bizir kam bar a gafiragham.”

⁵¹ Egha Iesus ua kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, ia gin Godin Nguibamin ganti a kuighrigham, eghti ia Godin enselbar ganti da Gumazibar Otarim bagh ghuavanangiva, ua izighram.”

Iesus uan gavgavir bar ekiam akakagha mirakelin arazibagh ami

2

(Sapta 2-4)

Iesus dipam girazima a wainin dipamin oto

¹ Dughiar pumuning givazima, gumazir mam Kanan nguibamin ikia amizimin ikiasa, ezi amuimin ikiamin isam oto. Kanan

1:43: Mt 8:22, Mk 2:14 **1:45:** Stt 3:15, 49:10, Lo 18:18, Ais 7:14, 9:6, Jer 23:5, Ese 34:23, Sek 6:12, Mt 2:23 **1:46:** Jo 7:41, 7:52 **1:47:** Sng 32:2, Jo 8:39, Ro 2:28, 9:6
1:49: Mt 14:33, 16:16, 27:42, Mk 3:11, Jo 12:13 **1:51:** Stt 28:12, Mt 4:11, Lu 2:9,

2:13 * **2:1:** (2:1) Iesus amizir mirakelin aviribar akaba, da Jonin akinafarimin aven iti. Arazir kabar, an akagha ghaze, a guizbangira Godra. Ni gansi, Luk 2:11, 2:18-19, Luk 2:23, 3:2, 4:54, 6:2, 6:14, 6:26, 9:16, 11:45, 12:18, ko 12:37.

nguibam a Galilin Distrighin aven iti. Dughiar kam Iesusin amebam uaghan iti.*

² Ezi me uaghan Iesus uan suren gumaziba ko men diazima me uaghan amuimin ikiamin isar kamın ghuegha iti.

³ Ezi wainin dipam givazima, Iesusin amebam kamaghin a migei, “Me ua wainin dipaba puvati.”

⁴ Ezi Iesus kamaghin a migei, “Amebam, kar nin bizim, a nan bizim puvati. Nan dughiam a tighari.”

⁵ Ezi an amebam ingangarir gumazibav gei, “A bizitam damusi ia mikimti, ia a damu.”

⁶ Ezi dipenir kamın 6 plan dagiar miner ekiaba iti, da ekevegha egha vaghvagha 100 litan dipaba dar iti. Judaba uan rurir arazibar gin ghua dipar kabagh rue.

⁷ Ezi Iesus kamaghin ingangarir gumazibav gei, “Ia miner kabar dipaba tuigh.” Ezi me da tuizima da bar izevegha akabagh imara.

⁸ Ezi a kamaghin me migei, “Ia datirighin miner nguzim inigh dipatam tuighiva a inighiva gumazir isamin faragha zuim bagh mangi.” Ezi ingangarir gumaziba maba inigha zui.

⁹ Ezi dipar kam wainin dipamin otogha gifa, ezi gumazir isamin faragha zuim anepava a barasi, egha a fozir puvati, me managh wainin dipar kam ini. Ezi

ingangarir gumazir dipam tuiziba, merara fo. Kamaghin amizi, isamin faragha zuir gumazim a gumazir amuimin ikiasava amin, an dia,

¹⁰ egha kamaghin a migei, “Gumaziba bar wainin dipar aghuim faragha me ganidi. Ezi gumaziba wainin avirim amegha givazima, me gin wainin dipar mong afangizim anidi. Ezi no, ni wainin dipar aghuimin anogoregha, egha datirighira ni a inigha izi!”

¹¹ Kar mirakelin arazir faragha zuir Iesus amizim. A Galilin Distrighin aven itir nguibam Kanan, mirakelin arazir kam gami. Ezi mirakelin kamın, Iesus bar uan gavgavir ekiam aka. Ezi an suren gumaziba an ganigha egha nighnizir gavgavim an iti.

¹² Ezi bizir kabar gin, Iesus uan amebam ko aveghbuaba ko an suren gumaziba, me Kanan ategha Kaperneamin nguibamin ghuaghiri. Egha me dughiar mabar nguibar kamın iti.

Iesus Godin Dipenimin aven dagiaba bagha ingarir gumaziba batosi

(Matyu 21:12-13 ko Mak 11:15-16 ko Luk 19:45-46)

¹³ Ezi Israel bagh Itazir Dughiamin Isam otivasa roghira izima, ezi bizir kam bagha Iesus Jerusalemın nguibar ekiamin ghu.

14 Egha a Godin Dipenimin avizimin aven ghua bizibar garima, gumaziba dagiaba iniasa bulmakauba ko sip-sipba ko kuaraziba amadi. Ezi a garima dagiaba uari ikarvazir gumaziba api-aghav iti.

15 Ezi Iesus beniba inigha bizimin min a da ike. Egha a gumaziba ko men sipsipba ko bulmakauba bar me batoke, ezi me Godin Dipenimin avizim ategha zui. Ezi a dagiaba uari ikarvazir gumazibar dakoziba akuri da ira dagiaba akiziragha tintinibar zui.

16 Ezi a kamaghin gumazir dagiaba bagha kuaraziba amadiba pamten me migei, "Ia kuaraziba inigh mangi! Ia nan Afeziamin dipenim biziba amadir danganimin min a damuan marki."

17 Ezi an suren gumaziba an amizir arazir kamın ganigha, egha me Godin Akınafarimin itir akar giniri. Akar kam a kamakin, "Nan navir averiam bar nin dipenim gifuegha egha a baghavira iti."

18 Ezi Judan gumazir aruaba Iesus amizir arazir kamın ganigha, egha me kamaghin an azara, "Ni mirakelin arazir manam damigh en akagh suam, ni gavgavim ikia gatirighin arazir kam gami?"

19 Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, "Ia Godin

dipenir kam apirighti, eghti ki dughiar pumuning ko mikezimin uam an ingarightima a tugham."

20 Ezi Judaba kamaghin migei, "Me 46 plan azenibar Godin Dipenir kamın ingari. Eghti ni ti dughiar pumuning ko mikezimin a ingarighti a tugham, o?"

21 Ezi Iesus migeir Godin dipenir kam, an mikarzimra.

22 Ezi God gin mozimin a gamizima a ua dikafi, ezi an suren gumaziba ua akar a fomira mikemezir kam giniri. Egha akar Godin Akınafarimin itim ko akar Iesus mikemezir kam nighnizir gavgavim dar iti.

Iesus gumazibar araziba bar dagh fo

23 Ezi Iesus Israel bagh Itazir Dughiamin Isamin Jerusalemin itima, gumazamizir avirim mirakelin arazarazir Iesus amizibar gani. Kamaghin amizima me nighnizir gavgavim an iti.

24 Ezi Iesus, a bar men araziba ko nighnizibagh fo. Kamaghin, a nighnizir gavgavim men itir puvati.

25 A uabi gumazibar navir averiabar aven itir nighnizibagh fogha gifa. A fofozitamin otevezir puvati, eghti gumazitam gumazibar arazibar gun a mikiman gogham.

3

Iesus Nikodemus ko migei

1 Gumazir mam iti, an ziam Nikodemus, a Farisin mam, egha a Judabar gumazir aruar mam.

2 Dimagarir mam gumazir kam Iesus bagha izegha kamaghin a migei, "Tisa, e fo, God tisan min ni amadazima ni ize. E fo, God gumazitam ko ikian koghtima, eghti gumazir kam mirakelin ni amir kaba, a tam damuva avegham."

3 Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, "Ki bar guizbangira ni migei. Gumazitam ua gumazir igiamin otoghan koghiva, a God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikian kogham."

4 Ezi Nikodemus an azara, "Manmaghira gumazim ghurigha givagha egha ua igiam gava? A ti uamategh uan amebamin navir averiamin mangiti an amebam uam a bategham?"

5 Ezi Iesus kamaghin a ikara, "Ki guizbangira ni migei, gumazitam dipam ko Godin Duamin ua gumazir igiamin otoghan kogh, egh a God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikian kogham."

6 Nguazir kamın itir amiziba boriba batima, borir igiaba otifi. Ezi Godin Duam gumazimin duam gamima, a gumazir igiamin oto.

7 Ni akar ki ni mikemezimin ni digavir kuram damuan marki, 'Ia ua igiabar otifigh.'

8 Aminim a uan ifongiamin gin tigha egha pura tintinibar vua zui. Ni an niginim barasi, egha ni fozir puvati, a managh iza egha ua managh zui. Kamaghira, Godin Duam gumaziba bar me gamima me igiabar otifi."

9 Ezi Nikodemus kamaghin an azara, "Bizir ni migeir kam, a manmaghin otogham?"

10 Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, "Manmaghin ami? Ni Israelbar tongin itir tisan ekiam, egha ni ti bizir kabagh fozir puvati, o?"

11 Ki guizbangira ni migei, e fozir bizim e a migei. Egha e bizir e ganizimin gun migei. Ezi ia, e mikemezir akam akirim ragha a gasara.

12 Ki nguazir kamın bizibar ia mikeme, ezi ia nighnizir gavgavim dar itir puvati. Eghti kamaghin ki Godin Nguibamin bizibar ia mikimti, ia manmaghin nighnizir gavgavim dar ikiam?"

13 Gumazir igharazitam Godin Nguibamin ghuavanabozir pu. Puvati. Gumazibar Otaram uabira Godin Nguibam ategha zaghiri.

14 "Fomira Moses gumaziba puvatizir danganimin ikia kuruzimin nedazir aghorimin itim a ghufe, eghti

3:2: Mt 22:16, Jo 9:16, 9:33, Ap 2:22, 10:38 3:3: Mt 18:3, Ga 6:15, Ta 3:5, Je 1:18, 1 Pi 1:23, 1 Jo 3:9 3:5: Ese 36:25-27, Mk 16:16, Ap 2:38, Ta 3:5 3:6: Sng 51:5, Jo 1:13 3:8: Sav 11:5, 1 Ko 2:11 3:11: Mt 11:27, Jo 3:32, 7:16, 8:26 3:12: Lu 22:67 3:13: Snd 30:4, Jo 3:6, 6:33, 6:38, Ap 2:34, Ro 10:6, 1 Ko 15:47, Ef 4:9-10 3:14: Nam 21:9, Jo 8:28, 12:32

kamaghira me Gumazibar Otarim ghufam.

¹⁵ God kamagh sua, gumazir nighnizir gavgavim Gumazibar Otarim itiba, me bar zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. Bizir kam bagh me Gumazibar Otarim ghufam.

¹⁶ “God Otarir bar vamira iti. Egha God nguazim itir gumazamiziba, bar me gifonge. A kamagh sua, gumazamiziba bar nighnizir gavgavim an Otarim itir ikiva ovengan koghiva, zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. Bizir kam bagha an Otarir bar vamiran kam me ganingi.

¹⁷ God uan Otarim nguazim gumazamizibar jasin min me tuisighasa anemadazir puvati. A men akurvaghasa anemada.

¹⁸ Gumazim nighnizir gavgavim Otarim ti, a kotiaba puvati. Ezi gumazim nighnizir gavgavim an ikian aghua, a kotin ikia bar ovegha gifa. A nighnizir gavgavim Godin Otarir vamiran kam itir puvati, kamaghin an ovegha gifa.

¹⁹ Ezi Godin kotiamin mingarimin arazim kamakin, Godin angazangarim nguazim izegha gifa. Ezi gumazamiziba, me amir araziba bar ikufi, kamaghin amizi me mitatem bagha bar ifonge, me angazangarimin aghua.

²⁰ Gumazir arazir kurabagh amiba bar, angazangarimin apaniba. Men arazir kuraba azenim giran me aghua, kamaghin amizi me angazangarimin izir puvati.

²¹ Ezi gumazir guizbangin arazim gamim, a Godin angazangarimin izi. A kamaghin ifonge, Godin angazangarim deravira kamaghin gumazamizir igharazibar akagham, a Godin gavgavimin uan ingangarim gami. Ezi kamaghin gumazir kam Godin angazangarimin aven izi.”

Jon Gumaziba Ruer Gumazim, deraghavira bighatigha ghaze, Iesus a tina

²² Ezi bizir kabar gin Iesus uan suren gumaziba ko me Judian Distrighin zui. A me ko danganir kam ikia gumazamiziba rue.

²³ Jon Aionin nguibamin ikia gumazamiziba rue, Salimin nguibamin boroghira. Dipar avirim danganir kam ti, ezi gumazamizir avirim rurim iniasa izi.

²⁴ (Dughiar kam Herot Jon tighar a isi kalabus darigham.)

²⁵ Ezi akavdorozir mam Jonin suren gumaziba ko Judan gumazir mam tongin oto. Me uari adogha ghaze, e rurir arazir manamin gin mangi, Godin damazim zuegham?

26 Egha suren gumaziba Jon bagha ghuegha kamaghin a migei, "Tisa, gumazir kam fomira ni ko Jordanin dipamin vongin ike, ezi ni an gun mikeme, gumazir kam datirighin gumazamiziba ruema, gumazamiziba bar a bagha zui."

27 Ezi Jon kamaghin ikara, "Godin uan Nguibamin itim, bizitam gumazim danigan koghti, an a inighan kogham."

28 Ki fomira akar kam ia mikeme, ezi ia uari a baraki, 'Ki God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim puvati. God na amadazima ki an faragha ize.'

29 Gumazitam amizitam in ikiam, eghti amizir kam a gumazir kam in amuim. Ezi gumazir kam in namakam, a tugha gumazir amuimin itimin akam baraghasa bar akonge. Ezi kamaghira agorogem nan navir averiam bar a gizifa.

30 An ziam bar ekevegh maghira ikiti, eghti nan ziam bar magirigh.

31 "Gumazir Godin Nguibamin pin ikegha izezim, a bar bizibagh isin iti. Ezi nguazir kam in gumazim, a nguazir kam in bizibagh amua egha nguazir kam in bizibav gei. Ezi gumazir Godin Nguibamin izezim a bar bizibar isin iti.

32 A bizir a ganiziba ko oraghizar gun migei. Ezi gu-

mazitam a mikemezir akar katam inigha nighnizir gavgavim an itir puvati.

33 Ezi gumazim an akam inigha nighnizir gavgavim an ikia, egha tuavir kam in kamaghin men aka, God a guizin akam migei.

34 Gumazir God amadazir kam, God uan Duam isa bar a ganingi. Kamaghin amizi, a Godin akam akuri.

35 Afeziam uan Otarim bar a gifonge, egha biziba bar an agharim gatizi a bar dagh atifa.

36 Gumazim nighnizir gavgavim Otarim in ti, a zurara itir ikirimirir aghuarim iti. Ezi gumazim Otarim in akam in gin zuir puvati, a zurara itir ikirimirir aghuarim inian kogham, Godin aningagharim an ikivira ikiam."

4

Jesus Samaritan amizim ko migei

1 Ezi Farisiba kamaghin oraki, Jesus gumazamizir aviriba rue ezi gumazamizir kaba an suren gumazibar otifi. Ezi men dibobonim Jonin suren gumazibar dibobonim gafira.

2 (Guizbangira, Jesus uabi gumazamiziba ruer puvati. An suren gumaziba me rue.)

3 Jesus kamaghin fo, Farisiba orazima gumazir aviriba an suren gumazamizibar

3:27: Jo 19:11, 1 Ko 4:7, Hi 5:4, Je 1:17
3:28: Mal 3:1, Mt 11:10, Mk 1:2, Lu 1:17, Jo 1:20, 1:23, 1:27
3:29: Mt 9:15
3:31: Mt 28:18, Jo 8:23, Ro 9:5, 1 Ko 15:47, Ef 1:21, Fl 2:9, 1 Jo 4:5-6
3:32: Jo 3:11, 8:26, 15:15
3:33: Ro 3:4, 1 Jo 5:10
3:34: Ais 42:1, Jo 1:16, 7:16
3:35: Mt 11:27, Lu 10:22, Jo 5:20, 10:17, Hi 2:8
3:36: Lu 3:7, Jo 1:12, 3:16-18, 6:47, Ro 1:17, 1 Jo 5:10-12

otifi, kamaghin a Judian Distrigh ategha uamategha Galilin Distrighin ghu.

⁴ Ezi tuavir a zuir kam, a Samarian Distrigh abigha ghu.

⁵ Egha a ghua Samar-ian Distrighin aven itir nguibar mamın oto, an ziam Sikar. Ezi Sikarin nguibam, a nguazir Jekop uan otarim Josep ganingizimın boroghira iti.

⁶ Jekop fomira kuizir mozir dipam iti, a nguibar kamın ti. Ezi Iesus iza ghua bar amira. Egha a mozir dipar kamın boroghın apera. Ezi dughiam an aruer arızimın ghu.

⁷ Ezi Samarian amizir mam, a dipam tuasa izi, ezi Iesus kamaghin a migei, “Ni dipatam na daningam, o?”

⁸ (Dughiar kamın Iesusın suren gumaziba daghebagh ivezasa nguibamın ghu.)

⁹ Ezi Samarian amizim a migei, “Ni Judan gumazim ezi ki Samarian amizim. Manmagh sua, ni dipam ramasa na migei?” (Amizir kam fo, Judaba me Samarian gumamaziziba ko itir puvati, kamaghin an akar kam Iesus migei.)

¹⁰ Ezi Iesus kamaghin amizim ikara, “Ni, God gumamazizibagh aningizir bizir aghuim gifoghıva, egh gumazir dipam bagha ni migeir kam gifoghıva, egh ni an azaraghti, a dipar

ikirimırir zurara itim anıdim ni daningam.”

¹¹ Ezi amizim a migei, “Gumazir ekiam, ni mineba pu. Mozir dipar kam bar kone. Eghti dipar ikirimırir zurara itim anıdim, ni managh a inigham?”

¹² En ovavim Jekop mozir dipar kam e ganingi. Egha a uabi uan boriba ko bul-makauba ko an asiziba, me bar mozir dipar kam ame. Ezi ni ghaze, ni ti Jekop gafira, o?”

¹³ Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, “Gumaziba bar dipar kam ramegh, men kuariba ua pıram.

¹⁴ Ezi gumazitam ki daningamin dipar kam ramegham, an kuarim dughiatamin uam an pıran kogham. Puvati. Dipar ki daningamin kam, a dipar nguazimın averiamın ikiava otivi moghıra, an navir averiamın otivam. Egh dipar ikirimırir zurara itim anıdir kam otiv mamaghıra ikıva, egh zurara itir ikirimırir aghuarim a daningam.”

¹⁵ Ezi amizim kamaghin Iesus migei, “Gumazir ekiam, dipar kam na daning. Eghti nan kuarim gin ua pıran kogham, eghti ki ua kagh izi dipam tuan kogham.”

¹⁶ Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ni mangi uan pamın diaghıva egh gua kagh izi.”

¹⁷ Ezi amizim a ikara, “Ki paba puvati.”

Ezi Iesus a miġei, “Are, ni deragha miġei, ni paba puvati.

¹⁸ Guizbangira, ni faragha 5 pla paba iti. Ezi gumazir ni datirighin itim, a guizbangira nin pam puvati. Nin akar kam a bar guizbangira.”

¹⁹ Ezi amizim a miġei, “Gumazir Ekiam, ki datirighin fo, ni Godin akam inigha izir gumazir mam.

²⁰ En ovaviba me miġhsiar kam in uari akuva, egha Godin ziam fe. Ezi ia Judaba ghaze, danganir gumaziba mangiva Godin ziam fam, a Jerusalem in iti.”*

²¹ Ezi Iesus kamaghin a miġei, “Amizim, ni niġhnizir gavgavim nan iki. Dughiatam otoghtima ia miġhsiar kam in Afeziam in ziam fan koghiva, egh uaghan Jerusalem in nguibamin an ziam fan kogham.

²² Ia Samariaba ia fozir puvatizir God, ia an ziam fe. Ezi e Judaba e fozir God, e an ziam fe. E fo, Godin gumazamizibar akurvazir in-gangarim, a faragh Judabar agharim in ikegh egh gin gumazamizir igharaziba bagh mangam.

²³ Ezi dughiar otivamim, an otogha gifa, ezi gumazamiziba bar guizbangira Afeziam in ziam fasa, me

an Duamin gavgavim ko guizbangin arazim in an ziam fam. Ezi Afeziam, gumazamizir kamaghin amiba, me an ziam fasa a bar ifonge.

²⁴ God, a Duam. Ezi gumazir an ziam feba, me Godin Duamin gavgavim ko guizbangin arazim in an ziam fe.”†

²⁵ Ezi amizim kamaghin Iesus miġei, “Ki fo, Mesaia a izam (a God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim.) A izamin dughiam, a biziba bar e mikimam.”

²⁶ Ezi Iesus kamaghin a miġei, “Kar kirara, datirighin ni ko miġei.”

²⁷ Ezi Iesus kamaghin miġeima, dughiar kam in an suren gumaziba uamategħa izi. Me an garima an amizir mam ko uaning miġeima, ezi me okam niġhnisi. Egha tav kamaghin amizim in azarazir puvati, “Ni tizim iniasa?” Egha tav Iesus in azarazir puvati, “Ni tizim sua amizir kam ko miġei?”

²⁸ Ezi amizir kam uan minem ataki, egha uamategħa nguibamin ghu. Egha kamaghin gumazamiz-ibav gei,

²⁹ “Ia izi gumazir mam in ganigh. Ki fomira amizir araziba, a bar dar na mikeme. Ka ti gumazir

4:19: Lu 7:16, Jo 6:14, 7:40, 9:17, 1 Ko 14:24-25 **4:20:** Lo 12:5, 12:11-14, 1 Kin 9:3, Sng 122:1-5 * **4:20:** (4:20) Miġhsiar amizir kam an gun miġeim, a Gerazim in Miġhsiam, a Samarian Distrighin iti. Samarian gumazamiziba miġhsiar kamra ghuava Godin ziam fe. Ni deragh foghsi, Luk 9:53 in vezin itir akam in gan. **4:21:** Mal 1:11, 1 Ti 2:8 **4:22:** 2 Kin 17:29-41, Ais 2:3, Lu 24:47, Ro 9:4-5 **4:23:** Jo 1:17, Fl 3:3 **4:24:** Ro 12:1, 2 Ko 3:17, Fl 3:3 † **4:24:** (4:23-24) Gumazir maba akar kam “Godin Duamin gavgavim in,” me a giragħa ghaze, “me uari uan duabar gavgavim in.” **4:25:** Jo 1:41 **4:26:** Mt 26:63-64, Mk 14:61-62, Jo 9:37

kamra, God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim?"

³⁰ Egha me nguibam ategha, Iesus bagha izi.

³¹ Ezi dughiar kamin, Iesusin suren gumaziba agakaghora kamaghin a migei, "Tisa, ni dami."

³² Ezi a kamaghin me migei, "Dagher ki damamim, ia a gifozir puvati."

³³ Ezi an suren gumaziba uarira kamaghin uariv gei, "Gumazitam ti a bagha dagheba inigha iza a ganingi?"

³⁴ Ezi Iesus kamaghin me migei, "Nan daghemra kara, ki Godin ifongiamin gin zui, a gumazir na amadazi ki izezim. Ezi ki a na ganingizir ingangarim, a givagham."

³⁵ Ia kamaghin migei, '4 plan iakiniba givaghti, e dar gin azenibar aghoram.' Ezi ki ia migei, ia tintinibar ganiva egh deravira azenibar gan. Dagheba aghuigha gifa, ezi azenibar aghoram dughiam otogha gifa!

³⁶ Gumazir dagheba isim, a datirighin uan ivezim isi, egha zurara itir ikirimirir aghuarim bagha dagheba akufi. Kamaghin amizima, gumazir dagheba oparim ko gumazir dagheba isim aning virara bar akuegham.

³⁷ Akar kam a guizbangira, 'Gumazir mam azenim opari, ezi gumazir igharazim an dagheba isi.'

³⁸ Ki, ia faragha ingarizir puvatizir azenimin dagheba iniasa, ki ia amada. Gumazir igharaziba azenir kamin ingari, ezi ia ghua me uan gavgavimin oparizir otivizir dagheba isi."

³⁹ Amizir kam faragha ghaze, "Gumazir kam, ki fomira amizir araziba, a bar dar na mikeme." Ezi nguibar kamin itir Samarian gumazamizir aviriba, me an akam baregha egha kamaghin nighnizir gavgavim Iesusin iti.

⁴⁰ Egha Samariaba a bagha ize, egha me uarir gan ikiasa agakaghoravira iti. Ezi a dughiar pumuningin me ko iti.

⁴¹ Ezi gumazamizir igharazir avirir maba, me uaghan Iesusin akam baregha nighnizir gavgavim an iti.

⁴² Egha me kamaghin amizim migei, "E nin akamra baregha nighnizir gavgavim gumazir kamin itir pu. Puvati. E uari an akam baraki, egha e fo, gumazir kamra, a guizbangira nguazir kamin itir gumazamizibar Akurvazir Gumazim. Kamaghin e nighnizir gavgavim an iti."

Iesus atrivimin ingangarir gumazimin borim gamizima, a ua dera

⁴³ Ezi Iesus dughiar pumuningin Samarian adarazi ko ikegha givagha, egha nguibar kam ategha Galilin Distrihgin ghu.

44 Iesus uabi migirigiar kam gami, “Godin akam inigha izir gumazim, a uan nguibamra ziaba puvati.”

45 Galilin Distrighin itir gumazamiziba, me uaghan Israel bagh Itazir Dughiamin Isam bagha Jerusalem in nguibamin ghue, ezi Iesus dughiar kam in mirakelin aviribagh amizima me dar gani. Ezi kamaghin Iesus datirighin uamategha ghua Galilin otozima, ezi Galilin gumazamiziba bar akuegha a ini.

46 Ezi Iesus ua Kanan nguibamin ghu, a Galilin Distrighin aven itir nguibam. A faragha nguibar kam in dipam girazima a wain in dipamin oto. Ezi dughiar kam in atrivimin ingangarir gumazir mam, a Kanan nguibamin iti. Ezi an otarim aria, Kaperneamin nguibamin iti.

47 Ezi gumazir kam akam kamaghin a baraki, Iesus Judian Distrigh ategha Galilin Distrighin ize. Ezima a Iesus bagha ghua agakaghora ghaze, “Ni Kaperneamin nguibamin magiri, egh nan otarim damighti, a ua deraka. Nan otarim bar ovengasava ami.”

48 Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ia mirakelba ko digavir kuram gamir arazibar ganan koghiva, ia nighnizir gavgavim nan ikian koghama.”

49 Ezi ingangarir gumazir kam kamaghin a migei, “Gumazir Ekiam, ni zuamira izighiri. puvatightima, nan otarim aremegham.”

50 Ezi Iesus a migei, “Ni mangi, nin otarim angamra ikiam.” Ezi gumazir kam nighnizir gavgavim Iesusin akamin ikiava, egha a ghu.

51 Egha gumazir kam tuavimin ghuvira itima, an ingangarir gumaziba iza tuavimin a bato, egha me kamaghin a migei, “Nin otarim an angamra iti!”

52 Ezi a men azara, dughiar manamra borim mong dera. Ezi me ghaze, “Boghinaron 1 kloghin aruer arizimin, an arimariam givazi mikarzim orangi.”

53 Ezi afeziam fo, boghinaron dughiar kamra Iesus a mikeme, “Nin otarim an angamra ikiam.” Kamaghin amizi, a nighnizir gavgavim Iesusin itima, an adarazi uaghan nighnizir gavgavim iti.

54 Kar dughiar namba 2, Iesus Judian Distrigh ategha ua iza Galilin Distrighin ikiava mirakelin mam uam a gami.

**Iesus uan
ingangarim gamua
egha Sabatin
dughiabar
gumazamizibar
sure gami**

5

(Sapta 5-10)

Iesus Betesdan mozir dipamin gumazir mam gamizi a ua dera

1 Dughiar maba givazi, Judabar isar ekiam otozima, ezi Iesus isam bagha Jerusalemın nguibar ekiamın ghu.*

2 Ezi Jerusalemın mozir dipar ekiar mam iti, ezi Hibrun akam me Betesda, a garisi. A Sipsipba Aven Zuir Tiar Akar Ekiamın boroghira iti. Ezi mozir dipar kamın miriam azuarir 5 pla iti.†

3-4 Ezi azuarir kaba arimariar gumazamizir avirim dar iti, damazir okaviriziba ko suer kuraba, ko soroghafariba amiraziba.‡

5 Gumazir mam an azuarir mamın iti, an suemning bar amirazima a 38 plan azenibar arimariar kam an iti.

6 Ezi Iesus gumazir kamın garima a irıghav iti, ezi a fo, a fomıram arıa iti. Ezi Iesus an azara, "Ni ua deraghasa ni ifonge?"

7 Ezi arimariar gumazim kamaghın Iesusın akam ikara, "Gumazir ekiam, ki

akurvazir gumaziba puvati. Dipam sirvamadir dughiam, gumazitam na inigha ghua mozir dipamin averiam gatizir puvati. Ki uabi mangasa ifonge, ezi gumazir igharaziba faragha ghuaghira egha na gafisi."

8 Ezi Iesus kamaghın a migei, "Ni dikavighiva uan daguivsiaba inigh, daru mangi."

9 Ezi gumazir kamın suemning zuamıra ua dera. Ezi a uan daguivsiaba inigha egha zui.

Ezi dughiar kam a Sabatin dughiam,

10 ezi Judaba me gumazir kamın ganigha egha kamaghın a migei, "Datirighın Sabatin dughiam. Moses Osirizir Araziba, da ghaze, ni Sabatin dughiamın uan daguivsiaba ater daruan kogham."

11 Ezi a kamaghın men akam ikara, "Gumazir na gamizima ki derazim, a kamaghın na migei, 'Ni dikavighiva uan daguivsiaba inigh, daru mangi.'"

12 Ezi me an azara, "Gumazir manamra, ni migia

* **5:1:** (5:1) Jonın akinafarımın aven itir saptan 5, 6, 7, 8, 9, ko 10, Iesus Sabatin dughıaba ko Judabar Isar Ekiamın dughıabar, ingangarir aviribar akaba iti. Ni gansi, Luk 5:1, 5:9, 6:4, 7:2, 10:22. Fofozir gumazir aviriba kamaghın nighnisi, Jon kamaghın en akaghasa, Iesus a Judabar Dughiar Ekiaba, a uabi dar mingarim. Ni gansi, Luk 2:13 ko 2:23 ko 11:55. † **5:2:** (5:2) Dughiar kam Jerusalem nguibamın divazir bar ekiam iti. Ezi tiar akar aviriba an iti. Ezi tiar akar kabar mam, an ziam Sipsipba Aven Zuir Tiar Akam. Betesdan mozir dipar ekiam, a tiar akar kam boroghira iti. ‡ **5:3-4:** (5:3-4) Fofozir gumazir maba ghaze, akar igharazir mam uaghan vezin kam iti. Akar kam kamakin: "Me dipar kam siravamangasa, me a mizuai. Dughiar maba Ekiamın enselin mam ghuaghırigha dipam gamima a siravamadi. Dipam siravamangigha givazi, gumazir arimariar manam itim, a dipamin aven magirigh, egh a ua deragham." **5:8:** Mt 9:6 **5:10:** Kis 20:10, Neh 13:19, Jer 17:21, Mt 12:2, Mk 2:24, Lu 13:14, Jo 9:14

ghaze, 'Ni dikavighiva uan daguivsiaba inigh, daru mangi.' ”

13 Ezi gumazir ua derazir kam a fozir puvati, tinara a mikeme. Dughiar kam gumazamizir avirim nguibar kamın iti, ezi Iesus men tongin suiaghrigha ghu. Kamaghın amizima, gumazir kam fozir puvati, tina an akura.

14 Ezi gin Iesus Godin dipenimin miriamin aven ghua an garima a iti. Ezi Iesus a migei, “Ni oragh. Ni datirighin ua dera. Ni uam arazir kuratam damuan marki. Ni oraghan koghti, osimtızir bar ekiatam ni batogham.”

15 Ezi gumazir kam ghua kamaghın Judabav gei, “Gumazir na gamizi ki derazim, a Iesusra.”

16 Iesus Sabatin dughiamin bizir kabagh ami, bizir kamın Judaba osimtıziba Iesus garigha ghaze, an en apanim.

17 Ezi Iesus kamaghın men akam ikara, “Nan Afeziam a zurara ingara iza datirikin. Ezi ki uaghan ki ingari.”

18 Ezi Judaba me akar kam baregha me fo, Iesus Sabatin dughiamin Arazimin gin zuir puvati, egha a uaghan ghaze, God guizbangira nan Afeziamra. Akar kamın, a uabi uabi gamigha egha Godin min oto. Kamaghın amizi,

Judaba Iesus misueghti an aremeghasa me bar ifonge.

Godin Otarim a ingangarim damuamin gavgavim iti

19 Ezi Iesus Judabar akam ikara, “Ki guizbangira ia migei, Otarim bizitam a uan nighnizimin a damighan kogham. Puvati. An Afeziamın gari, an amir biziba darara a dagh ami. Egha bizir Afeziam amiba, Otarim uaghan dagh ami.

20 Afeziam bar Otarim gifonge, egha bizir a uabi amiba, a bar ada isa uan Otarimın aka. Afeziam kamagh sua, a ia damuti ia digavir kuram damuam, kamaghın a ingangarir ekiar igharaziba sara uaghan uan Otarimın akagham, da ingangarir an amigha gıvazibagh afiragham.

21 Afeziam gumazir ariaghrezibagh amima me ua dikavima an angamra itir ikirimirim me ganıdi. Ezi kamaghira Otarim uaghan gumazir a miseveziba angamra itir ikirimirim me ganıdi.

22 Afeziam kotin gumazitamın araziba tuisızir puvati. Egha gumazibar araziba tuisighamin ingangarim, an a isa Otarim ganingi.

23 Afeziam kamagh sua, gumaziba bar Afeziamın ziam fe moghin, me Otarimın ziam fam, kamaghın a gumaziba

tuisighamin ingangarim isa Otarim ganingi. Gumazim Otarimın ziam fer puvati, an Afeziar Otarim amadazimın ziam fer puvati.

24 “Ki guizbangira ia migei, gumazim nan akam baragha, egha nighnizir gavgavim Afeziar na amadazimın ikiava, egha a zurara itir ikirimirir aghuarim iti. A kotiaba puvati. An ovevem ategha, egha datirighin an angamra iti.

25 “Ki guizbangira ia migei, dughiar otivamim, a datirighin otogha gifa. Ezi gumazir ariaghreziba me Godin Otarimın akam baragham. Gumazamizir a baraghiziba, me angamra ikiam.

26 Afeziam, a uabi ikirimirir zurara itim aningamin gavgavim iti. Kamaghira a uan Otarim gamizi, a uaghan ikirimirir zurara itim aningamin gavgavim iti.

27 A Gumazibar Otarim, kamaghin amizima Afeziam gumazibar araziba tuisighamin gavgavim a ganingi.

28 Ia nan akar kam inigh egh digavir kuram damuan marki. Dughiam otivasava amima gumazir ariaghreziba, me bar Otarimın akam baragham.

29 Egh me bar moziba ategh azenimın izam. Gumazamizir arazir aghuibagh

amiziba, me ua dikavighiva egh zurara angamra ikiam. Eghti gumazamizir arazir kurabagh amiziba, me ua dikavighiva kotiamın ikiam, eghti ki kamaghin me mikimam, me bar helin mangiva ivezir kuram iniam.”

Marazi uaghan ghaze, Iesus a tina

30 Egha Iesus kamaghin migei, “Ki uabi uan nighnizimın gin mangi bizitam damighan kogham. Ki akar Afeziam da inizimın gin ghua, egha gumazamizibar araziba tuisisi. Ki uabi uan ifongiamın gin zuir puvati. Ki Afeziamın ifongiamın gin zui, anemadazima ki ize. Kamaghin amizi, ki gumazamizibar araziba deravira da tuisisi, ezi nan kotiam a bar guizbangira ghua egha bar dera.

31 “Eghti ki uabi ua bagh uan ingangariba ko arazibar gun mikimtima eghti gumaziba nighnizir gavgavim ki gun migeir akar kamın ikian marki. §

32 Ezi igharazitav a iti, egha a uaghan nan araziba ko nan ingangaribar gun migei. Ezi ki fo, a kon gun migeir akam guizbangira.**

33 “Iarara fomira gumazir maba amangizi me Jon bagha

5:24: Jo 3:15-18, 6:40, 8:51, 1 Jo 3:14 5:25: Jo 5:28, Ef 2:1, 2:5-6, Kl 2:13 5:27: Dan 7:13-14, 7:22, Jo 5:22, Ap 10:42, 17:31 5:29: Ais 26:19, Dan 12:2, Mt 16:27, Jo 6:40, Ap 24:15, 1 Ko 15:52, 1 Te 4:16 5:30: Mt 26:39, Jo 4:34, 5:19, 6:38 5:31: Jo 8:13-14, MAA 3:14 § 5:31: (5:31) Ni Lo 19:15in gan. 5:32: Mt 3:17, Jo 5:36-37, 8:18, 1 Jo 5:6-9 ** 5:32: (5:32) Iesus “igharazitav” migia, a uan Afeziam Godin migei.

ghuezi a nan gun mikeme, ezi an akam guizbangira.

³⁴ Ki uabi, ki gumazitamin akam nan akam gavgavim a daningasa nighnizir puvati. Egha ki God ian akurvaghasa, ki ifonge. Kamaghin amizi, ki Jonin akamin gun ia migei.

³⁵ Jon a lamın min ikia isia angazangarim gumazamizibagh anıdi. Ezi dughiar otevimın ia an akam iniasa ifongezi ezi Jonin angazangarim ia gisiragha ia gamima ia bar akonge.

³⁶ “Ezi nan gun migeir akar mam iti, a Jonin akam gafira, akar kam datirighin a nan gun ia migei. Afeziam, ki ingangarir kam damuva egh anegıvasa, na ganıngi. Ezi ingangarir ki amir kaba, da bar deraghavıra nan gun gumazamizibav migei, Afeziam na amadazi ki ize.

³⁷ Ezi Afeziar na amadazi ki izezim, a uabi nan gun migei. Ezi ia tong an akam barazir puvati. Egha ia dughiatam an guamin ganizir puvati. Bar puvati.

³⁸ Ia Afeziam amadazir gumazir kamın akam nighnizir gavgavim an itir puvati. Ian arazir kaba ian gun migei, Afeziamın akam uaghan ian navir averiabar itir puvati.††

³⁹ Ia ghaze, akar Godın Akınafarımın itim, a zurara

itir ikirimirir aghuarim ia ganıdi. Kamaghın amizima ia akar Godın Akınafarımın itibar gara da tuisisi. Ezi Godın Akınafarım uaghan nan gun migei!

⁴⁰ Ezi ia na bagh izi zurara itir ikirimirir aghuarim inian aghua.

⁴¹ “Ki gumaziba da ziar ekiam iniasa, egha migirıgiar kabagh amir puvati.

⁴² Ezi ki ia gıfo. Ian navir averiabar, ia guizbangira God gifongezir puvati.‡‡

⁴³ Ki uan Afeziamın ziamın ize, ezi ia nan akam baraghan aghua. Eghti gumazitam uabi uan ziamın izeghti, ia an akam zuamıram a baregham.

⁴⁴ Ia uan adarazira me da ziar ekiaba isi. Ezi God uabıra ziar ekiam anıdima, ia a inian aghua. Egh ia arazir kabar amuva, egh ia manmaghin nighnizir gavgavim nan ikiam? Bar puvatıgham!

⁴⁵ “Ia kamaghın nighnighan marki, ki Afeziamın damazımın akam ia gasam. Puvati. Gumazir akam ia gasamım, a Moses uabi, a gumazir kam ia ghaze, a ian akuragham.

⁴⁶ Ezi akar Moses osiriziba, da nan gun migei. Kamaghın, ia Mosesın akam nighnizir gavgavim an ikıva, egh uaghan nighnizir gavgavim

5:35: Mt 13:20-21, Mk 6:20, 2 Pi 1:19

5:37: Mt 3:17, 17:5, Mk 1:11, Lu 3:22, Jo 5:32, 6:27, 8:18, 1 Ti 1:17, 1 Jo 4:12

†† **5:38:** (5:38) Gumazir Afeziam amadazir kam, a Iesus uabi.

5:39: Lo 18:15-18, Lu 16:29, 24:27, 24:44, Jo 5:46, Ap 13:27, 17:11, 2 Ti 3:15, 1 Pi 1:10-11

5:40: Jo 1:11, 3:19

5:41: Jo 5:34, 1 Te 2:6

‡‡ **5:42:** (5:42) Gumazir maba akar kam giragha

ghaze, “Godın apangkuvim ian navibar itir puvati.”

5:43: Mt 24:5, 24:24

5:44: Jo 12:43, Ro 2:29

5:45: Lo 31:26-27, Ro 2:12

5:36: Jo 3:2, 10:25, 10:38, 14:11, 1 Jo

5:9

5:39: Lo 18:15-18, Lu 16:29, 24:27, 24:44, Jo 5:46, Ap 13:27, 17:11, 2 Ti 3:15, 1 Pi 1:10-11

5:40: Jo 1:11, 3:19

5:41: Jo 5:34, 1 Te 2:6

5:42: (5:42) Gumazir maba akar kam giragha

ghaze, “Godın apangkuvim ian navibar itir puvati.”

5:43: Mt 24:5, 24:24

5:44: Jo 12:43, Ro 2:29

5:45: Lo 31:26-27, Ro 2:12

5:46: Stt 3:15, Lo 18:15-18, Jo 1:45,

nan akamin ikiam. Kamaghin amizi, ia guizbangira nighnizir gavgavim Mosesin akam ko nan akamin itir puvati.

⁴⁷ Ezi kamaghin ia nighnizir gavgavim Moses osirizir akabar itir puvati, egh ia manmaghin nighnizir gavgavim na akamin ikiam?"

6

Iesus dagheba isa 5,000in gumazibagh anidi

(Matyu 14:13-21 ko Mak 6:30-44 ko Luk 9:10-17)

¹ Ezi bizir kabar gin Iesus Galilin Dipamin dadarir vuemin ghu, dipamin ziar mam Taiberias.

² Gumazamizir avirim faraghavira an garima a mirakelin arazarazibar arimariar gumazibagh amima me ua dera. Kamaghin amizima me datirighin an gin zui.

³ Ezi Iesus mighsiamin ghuavanabogha, egha uan suren gumaziba ko aperaghav iti.

⁴ Ezi dughiar kamın Israelbagh Itazir Dughiamın Isam otivasa roghira izi.

⁵ Ezi Iesus garagharua egha garima gumazamizir avirir ekiam a bagha izi. Ezi a kamaghin Filipin azara, "E managh gumazamizir kaba bagh daghebagh ivezagh me daningam?"

⁶ (Ezi Iesus Filipin nighnizir gavgavim, gavgavim a daningasava, akar kam

puram a gami. Iesus uabi bizir a damuamim gifo.)

⁷ Ezi Filip a ikara, "E 200 kina inigh bret givezeghti, da bar gumazamizibar tughatighan kogham, me vaghvagh bretin akuar muziariba ini dar amam."

⁸ Ezi Iesusin suren gumazibar mav, an ziam Andru, a Saimon Pitan aveghbuam, a kamaghin migei,

⁹ "Otarir mam a kagh iti, a bretin me balin daghemın ingarizir 5 pla, ko osirir pumuning iti. Ezi gumazamizir avirir ekiam iti. Kamaghin bretin ko osirir kamning, da manmaghin en akuragham?"

¹⁰ Ezi Iesus kamaghin migei, "Ia gumazamizibav mikimtima me dapiagh." (Grazir avirim danganir kamın iti.) Ezi gumazamiziba apia. Egha men tongin, 5000in gumaziba iti.

¹¹ Me apiaghav itima, ezi Iesus bretin kam inigha God minabagha egha gumazamizibagh anidi. A uaghan osirir pumuning kamaghira aning gami. A me ganidi, ezi me uan ifongiamın amegha tughati.

¹² Me amegha naviba bar izivazima Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, "Ia dagher nar ikiavira itiba bar da akumakumigh. Taba pura ikian marki."

¹³ Gumaziba, 5 plan bretin me balin daghem ingariziba, me da amegha givazima

bretin naba iti. Ezi suren gumaziba Bretin nar muziarir itiba akumakumigha egha 12 plan akirabagh aghuizi da izifa.

¹⁴ Ezi gumazamiziba mirakelin arazarazir Iesus amizir kamin ganigha, kamaghin migei, "Bar guizbangira kar Godin akam inigha izir gumazim, God nguazir kamin anemangasa mikeme!"

¹⁵ Ezi Iesus akar kam baregha egha a fo, me iziva an suiraghiva, egh a damighti a men atrivimin ikiam. Kamaghin amizima a danganir kam ategha egha uabira uamategha mighsiamin ghu.

Iesus Galilin Dipam gisin arua zui
(Matyu 14:22-33 ko Mak 6:45-52)

¹⁶ Ezi guaratizir kamin Iesusin suren gumaziba dipamin ghuaghiri.

¹⁷ Egha me botin mam inigha egha dipam abigha Kaperneamin nguibam bagha zui. Iesus tighar me bativam, ezi aminim pirigha gifa.

¹⁸ Ezi aminir dafam oto, egha ongarim givaima an ekiabar dikafi

¹⁹ Ezi me 5 o 6 plan kilometan ghua pul gamua ghuava, egha me garima Iesus dipam gisin arua ghuava botin boroghira zui. Ezi me bar atiatingi.

²⁰ Ezi Iesus kamaghin me migei "Kar kirara izi. Ia ati-atingan marki."

²¹ Ezi me a inigh botin aven izasa bar ifonge, ezi bot zuamira danganim me zuimin oto.

Gumazamiziba Iesus buri

²² Amimizarakan, gumazamizir dipamin vongin ikiavira ikeziba, me fo, botin vamira boghinaron ike, egha Iesus uan suren gumaziba ko botin kamin ghuzir puvati. Suren gumazibara botin kamin ghue.

²³ Ezi Taiberiasin nguibamin botin maba, da danganir kam boroghira izi, danganir Ekiam Godin minabagha egha Bret gumazir aviribagh aningizi me amezim.

²⁴ Ezi gumazamiziba me kamaghin ganigha fo, Iesus itir puvatizima, an suren gumaziba uaghan itir puvati. Kamaghin amizi, me botin kabar ghuavanega, egha Iesus buriasa Kaperneamin nguibamin zui.

Iesus, a dagher ikirimir zurara itim anidim

²⁵ Ezi gumazamiziba dipamin vongin Iesus batogha gifa, egha me kamaghin a migei, "Tisa, ni manadizoghin kagh ize?"

²⁶ Ezi Iesus kamaghin akam ikara, "Bar guizbangira ki ia migei, ia mirakelin arazarazir ia ganiziba dagh nighnigha iza na buri, o?"

Puvati. Ki ghaze, ia dagher ki ia ganingizir kam amegha egha ian naviba bar izefe, ezi bizir kam bagha ia na buri.

²⁷ Ia dagher kuraghriba bagh ingar da inian marki. Ia dagher zurara ikia mamaghira itim bagh ingariva a inigh, kar dagher zurara itir ikirimirir aghuarim anidim. Afeziam God kamaghin ian aka, Gumazibar Otarim, a uabin torogha gavgavim a ganingi. Kamaghin amizi, dagher kam, Gumazibar Otarim a ia daningam.”

²⁸ Ezi me an azara, “E manmaghin damighiva egh e Godin ingangarim damuam?”

²⁹ Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, “Godin ingangarim kamakin. Ia gumazir God amadazir kam, ia nighnizir gavgavim an iki.”

³⁰ Ezi me an azara, “Ni mirakelin arazarazir manam damighti e ganighiva egh nighnizir gavgavim nin ikiam? Ni tizim damigham?”

³¹ En ovaviba dagher mam an ziam mana, me gumaziba itir puvatizir danganimin ikia aneme. Godin Akinafarimim itir akam mikemezi moghin, ‘A Godin Nguibamin daghem me ganingizima me aneme.’”

³² Ezi Iesus me migei, “Ki guizbangira ia migei, ka Moses Godin Nguibamin daghem ia ganingizir pu. Puvati. Ka nan Afeziam a

guizbangin Uan Nguibamin daghem ia ganingi.

³³ Dagher God e ganingizir kam, a Godin Nguibam ategha izaghiri, a nguazir kamim itir gumazamiziba gamima me ikirimirir aghuarim iti.”

³⁴ Ezi me an azara, “Ekiam, ni dagher kam zurara e daningvira iki.”

³⁵ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ki uabi, dagher ikirimirir zurara itim anidim. Gumazir na bagha izim, a ua mitiriam an aghan kogham. Ezi gumazir nighnizir gavgavim nan itim, a dipam ramisi kuarim uam an piran kogham.

³⁶ Ki ia mikeme, ia nan ganigha gifa, egha ia nighnizir gavgavim itir puvati.

³⁷ Ezi gumazamizir Afeziam na ganingiziba, me bar na bagh izam. Egh gumazir na bagh izamim, ki a batueghan kogham.

³⁸ Ki uan ifongiamin gin mangasa Godin Nguibam ategha izaghirizir puvati. Ki Afeziar na amadazimim ifongiamin gin mangasa ki izaghiri.

³⁹ Ezi Afeziar na amadazimim ifongiam, a kamakin, ki gumazamizir a na ganingizitam ateghan kogham. Puvati. Ki Godin Kotin Dughiamin me damighti me bar ua dikavigham.

40 Nan Afeziamin ifongiam kamakin, gumaziba bar Otarimin ganighiva egh nighnizir gavgavim an ikiva, me zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. Eghti Godin Kotin Dughiam otoghti ki me damighti me ua dikavigham.”

41 Ezi Judaba akar kam baraki, “Ki uabi ki dagher kam, Godin Nguibam ategha egha izaghiri,” egha me atarava egha uarigh imobi.

42 Me ghaze, “Gumazir kam a Iesus, Josepin otarim. E an afeziam ko amebam gifo. Ezi manmagh sua a ghaze, ‘Ki Godin Nguibam ategha, egha ki zaghiri?’ ”

43 Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, “Ia atara egha uarigh imobir arazir kam atakigh.

44 Gumazitam uabi uan ifongiamin na bagh izeghan kogham. Puvati. Afeziar na amadazim, an nighnizim feghiva egh a inigh na bagh izam. Eghti Godin Kotin Dughiam ki mozimin a damighti a ua dikavighiva angamra ikiam.

45 Akar kam kamaghin Godin akam inigha izir gumazibar Akinafarimin iti, ‘God bar gumazamizibar sure damuam.’ Ezi kamaghin gumazamiziba Afeziamin akam baregha egha Afeziam da fofozim isa, me na bagha izi.

46 “Gumazitam Afeziamin ganizir puvati. Gumazir

Afeziam ko ikegha izezir kam, a uabira Afeziamin gani.

47 Ki guizbangira ia migei, gumazir nighnizir gavgavim nan itim, a zurara itir ikirimirir aghuarim iti.

48 Ki uabi, ki dagher ikirimirir zurara itim anidim.

49 Ian ovavir kaba me, dagher ziam mana, me gumaziba itir puvatizir danganimin ikia aneme, egha ariaghire.

50 Ezi dagher kam Godin Nguibam ategha izaghiri, gumazamiziba anemiva, egh me aremeghan kogham.

51 Ki uabi dagher kam, ikirimirir zurara itim anidim, Godin Nguibam ategha egha zaghiri. Eghti gumazitam dagher kamra ameghiva, a zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. Dagher ki a daningamim, a nan nivafizim. Ki kamagh sua, nguazimin gumazamiziba me angamra ikiam, kamaghin ki me bagh uan nivafizim anenigham.”

52 Ezi Judaba akar kam baregha egha me uari tongin uarir atara ghaze, “Gumazir kam manmaghin uan nivafizim e danighti e anemam?”

53 Ezi Iesus kamaghin me migei, “Bar guizbangira ki ia migei, ia Gumazibar Otarimin nivafizim rameghan koghiva, egh an ghuzim rameghan

koghiva, egh ia angamra itir ikirimirim ian ikian kogham.

⁵⁴⁻⁵⁵ Nan nivafizim a guizin daghem, ezi nan ghuzim a guizin apir bizim. Kamaghin ami, gumazim nan nivafizim apava egha nan ghuzim api, a zurara itir ikirimirir aghuarim iti. Eghti Godin Kotin Dughiamin ki a damighti a ua mozimn dikavigham.

⁵⁶ Ezi gumazim nan nivafizim apava egha nan ghuzim api, a nan poroghav iti, ezi ki an poroghav iti.

⁵⁷ Afeziar ikirimirir angamra itim anidim, a na amadzima ki ize, ezi ki Afeziamin gavgavimin angamra iti. Ezi kamaghira gumazim nan nivafizim api, a nan gavgavimin ikirimirir angamra itim iniam.

⁵⁸ Dagher kamra, a Godin Nguibam ategha izaghiri. Egha dagher kam, a dagher ian ovaviba fomiram anemegha gin ariaghrezimin min garir pu. Puvati. Gumazir dagher kam apim, a zurara itir ikirimirir aghuarim iniam.”

⁵⁹ Iesus Kaperneamin nguibamin itir God ko migeir dipenimin aven ikia, egha a gumazamizibar sure gamua akar kam me ganingi.

Iesusin akaba, da zurara itir ikirimirir aghuarim anidi

⁶⁰ Ezi suren gumaziba Iesusin akar kam baregha,

egha men avirim kamaghin migia ghaze, “Akar kam e gamima e nighnizir aviribagh ami. Tina akar kam baragham?”

⁶¹ Ezi Iesus uan navir averiamin aven kamaghin fo, an suren gumaziba puvira akar a mikemezim migia imobi. Ezi a men azara, “Akar kam ti ian nighnizir gavgaviba gasighasisi, o?”

⁶² Egh ia Gumazibar Otarimin ganighti, a nguibar a fomira ikezimin ua ghuvanaboghti, eghti ia manmaghin nighnigham?

⁶³ Godin Duam uabi, angamra itir ikirimirim gumazamizibagh anidi. Gumazimin gavgavim tong ian akuraghan kogham. Akar ki ia mikemezir kaba, da Godin Duamin bizim, da angamra itir ikirimirim ia ganidi.

⁶⁴ Ezi gumazir ian tongin itir maba, me nighnizir gavgaviba nan itir puvati.” (Iesus fomira iza datirighin, a nighnizir gavgavim itir puvatizir gumazibagh fo. Egha a gumazir a isi apanibar dafarim darighamin kam gifo.)

⁶⁵ Egha Iesus ua me migei, “Me nighnizir gavgavim nan itir puvati, ezi bizim kam bagha, ki ia mikeme, ‘Afeziam gavgavim gumazitam danigan koghti, kamaghin gumazir kam na bagh izeghan kogham.’”

⁶⁶ Iesus akar kamn

gun mikemegha givazima, an suren gumazir avirim anetegha ua ghue, egha uam a ko aruir puvati.

⁶⁷ Ezi Iesus kamaghin 12 plan suren gumazibar azara, “Ezi ia? Ia ti uaghan na ategh mangasa?”

⁶⁸ Ezi Saimon Pita an akam ikara, “Ekiam, e tina bagh mangam? Nin akabara, da zurara itir ikirimirir aghuarim anidi.

⁶⁹ Ezi e nighnizir gavgavim ikiava, egha deravira kamaghin fo, ni gumazir Godin damazimin bar zuegha arazir kuram nin puvatizim, God ua bagha ni ginaba.”

⁷⁰ Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, “Manmaghin ami? Ki uabi ia 12 plan suren gumaziba misefe. Ezi ian tongin itir mav, a duar kuram.”

⁷¹ A Judasin migei, a Saimon Iskariotin otarim, a 12 plan suren gumazibar mav. Iesus fo, Judas gin a isi apambar dafarim datighti me a misueghti, an aremegham.

7

Judabar Averpenibar Isar Ekiamin Dughiam otozi, Iesus an ganasa zui

¹ Dughiar maba givazima, Iesus Galilin Distrighin aven arui. A fo, Judaba a misueghti an aremeghasa egha a bagha mizuai. Kamaghin amizima, a ua Judian Distrighin mangan aghua.

² Ezi Judabar Averpenibar Isar Ekiamin Dughiam otivasa roghira izi.

³ Ezi an doziba kamaghin a migia ghaze, “Ni danganir kam ateghiva egh Judian Distrighin mangi. Eghti nin suren gumaziba ingangarir ni amibar ganam.

⁴ Egh gumazitam gumazamiziba bar a gifoghsi, a modogh ingangarim damuan kogham. Egh ni bizir kabar amuava, kamaghin ni uabi isi gumaziba bar men akagham.”

⁵ (An doziba uaghan nighnizir gavgavim an itir puvati, egha akar kam mikeme.)

⁶ Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, “Nan dughiam a tighar izam. Ezi dughiaa bar, ian dughiar aghuiba.

⁷ Ezi nguazir kamin itir gumazamiziba me ian apanim damuan kogham. Ezi ki men arazir kurar me amibar gun migei. Kamaghin amizi, me nan apanim gami.

⁸ Ia uarira isamin dughiar kam bagh Jerusalem mangi. Eghti ki, nan dughiam tighar izam, kamaghin, ki isamin dughiamin mangighan kogham.”

⁹ A kamaghin me mikemegha, egha a Galilin Distrighin ikiavira iti.

¹⁰ Ezi an doziba ghuegha givazima, Iesus uaghan gin zui. An azenara zuir puvati, a

mogomebar zui, ezi gumazamiziba a gifozir puvati.

11 Ezi isar ekiamin dughiamin, Judabar gumazir ekiaba a bagha garagharui, egha migei, "Gumazir kam managh iti?"

12 Ezi gumazamiziba uarir tongin a bagha sighsirakaba uariv gei. Marazi ghaze, "A gumazir bar aghuim." Ezi marazi ghaze, "Puvati, a gumazamizibagh ifari."

13 Egha me Judabar gumazir ekiabar atiati. Kamaghin amizi tav an araziba azenara dav geir puvati.

14 Ezi isamin dughiar kamin tongin, Iesus Godin dipenimin miriamin aven ghugha egha gumazamizibar sure gami.

15 Judaba an akar kam barasi, egha me nighnizir aviribagh amua egha migei, "Manmagh amizi gumazir kam fofozir kaba iti? A suren ghuzir puvati."

16 Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, "Ki ia ganingizir akar kam, kar nan akam puvati, kar Godin akam, a na amadazima ki ize.

17 Ezi gumazitam Godin akam bar an gin mangasa ifonge, an akar ki mikemezir kamin mingarim bar a gifogham. Egh a fogham, akar kam Godin ize, o a pura nan nighnizimin ize.

18 Gumazir pura uan nighnizimin migeim, a uabi uan ziam fasa ifonge. Ezi gumazim a gumazir anemadazimin ziam fasa ifonge, gumazir kam a guizin akabara migei, egha a bizitam gifarir puvati.

19 "Fomira Moses Godin Araziba osirigha ia ganingi. Egha gumazitam ian tongin ikia Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati. Ia tizim bagh na misueghti ki aremegham?"

20 Ezi gumazamiziba an akam kamaghin a ikara, "Ti duar kuratam ni gapasa! Gumazir manamra ni misueghti na aremegham?"

21 Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, "Ki mirakelin ingangarir vamira a gami, ezi ia bar nighnizir aviribagh ami.*

22 Ezi ia nighnigh, Moses mikarzir mogomem aghorir arazim ia ganingi, ezi ia Sabatin dughiarbar uaghan otaribar mikarzir mogomebar ghor. (Guizbangira, Moses uabi arazir kam atizir puvati. Arazir kam ian ovavibar oto.)

23 Ia Moses Osirizir Araziba deragh a dar gin mangisi, egh ia Sabatin dughiamin otaribar mikarzibar ghoram. Ezi ki gumazir mam Sabatin dughiamin a gamizima a ua

7:11: Jo 11:56 7:12: Mt 21:46, Lu 7:16, Jo 10:19 7:13: Jo 9:22, 12:42, 19:38, 20:19 7:15: Mt 13:54, Lu 2:47 7:16: Jo 3:11, 8:28, 12:49, 14:10 7:17: Jo 8:43 7:18: Jo 5:41, 5:44, 8:50 7:19: Kis 24:3, Lo 33:4, Mt 12:14, Mk 3:6, Ap 7:38, 7:53,

Ro 2:21-24 7:20: Jo 8:48, 8:52, 10:20 * 7:21: (7:21) Iesus faragha Betesdan mozir dipamin boroghin ikia mirakelin kam gamigha, egha datirighin a migei. Ni Jon 5:1-18in gan. Egha Kisim Bek 31:14-15in gan. 7:22: Stt 17:9-13, Wkp 12:3 7:23: Jo 5:8-10, 5:16

bar dera, ezi manmagh sua ia nan aningaghe?†

²⁴ Ia pura damazir kinibar bizibar ganiva, da tuisighan marki. Ia guizin arazimin araziba deravira da tuisigh.”

Gumazamiziba foghasa, Iesus a tinara

²⁵ Ezi Jerusalemin gumazamizir maba Iesus amizir bizibar ganigha egha migei, “Manmaghin ami? Kar gumazir kamra, en gumazir ekiaba a misueghtima an aremeghasa, me ifonge.

²⁶ A kara, an azenara migei, ezi me migirigiatam a gamir puvati. Me ti fo, a gumazir kam, God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim?

²⁷ Ezi e gumazir kamin nguibam gifo. Eghti God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim otoghti, gumazitam an nguibam gifoghan kogham.”

²⁸ Ezi Iesus Godin Dipenimin ikia egha akam gumazamizibav kiri. Egha a kamaghin dei, “Ia ghaze, ia ti bar na gifo, egha ia nan nguibar ki izezim gifos, o? Ezi, ki uabi uan ifongiamin izezir puvati. Afeziar na amadazim, an akam bar guizbangira. Ezi ia a gifozir puvati.

²⁹ Ezi ki a gifo. Ki a ko itima, a na amadazima ezi ki ize.”

³⁰ Me akar kam baregha egha a isi kalabus darighasa. Ezi an dughiam tighar, kamaghin amizi, gumazitam an suirazir puvati.

³¹ Ezi gumazamizir avirim me nighnizir gavgavim an ikia, egha me migei, “Gumazir God Ua E Iniasa Misevezim otoghiva, a mirakelin aviribar amuti da mirakelin gumazir kam amibagh afiragham ti?”

Me Godin Dipenimin garir plisba amangizi me Iesus kalabus darighasa izi

³² Ezi Farisiba me gumaziba barazima me sighsirakaba Iesus amizir bizibav gei. Kamaghin amizi, me ko, Godin ofa gamir gumazir ekiaba, me plisin gumaziba amadazima me Iesusin suighasa izi.

³³ Ezi Iesus migei, “Dughiar bar oveghevezimin ki ia ko ikiam, egh ki uamategh Afeziar na amadazim bagh mangam.

³⁴ Eghti ia nguibar ki ikiamimin mangighan kogham. Kamaghin ia na buriam, egh nan apighan kogham.”

† **7:23:** (7:23) Moses Osirizir Araziba kamaghin migei, amizitam otaritam batezimrama, me an girara dughia bar bora, egha dughiar namba 8in me otarimin mikarzir mogomem aghori. Ni gansi, Wok Pris 12:3in gan. Iesusin dughiamin, me Sabatin dughiamin ingangaribar anogoroke. Eghti otaritamın mikarzir mogomem aghoramin dughiam Sabatin dughiatamın otogham, me ingangarir kam damuam. Me ghaze, mikarzir mogomem aghorin arazim uaghan ingangarir mam, egha me guizbangira ingangarir kam Sabatin dughiam uaghan a gami.

7:24: Wkp 19:15, Lo 1:16-17, Ais 11:3-4, Jo 8:15, Je 2:1 **7:25:** Jo 5:18 **7:27:** Mt 13:55, Mk 6:3, Lu 4:22, Jo 7:41, 9:29 **7:28:** Mt 11:27, Jo 5:32, 5:43, 8:14, 8:26, 8:55 **7:29:** Mt 11:27, Jo 10:15 **7:30:** Mk 11:18, Lu 19:47, Jo 7:44, 8:20, 8:37, 13:1

7:31: Jo 2:23, 8:30, 10:42, 11:45, 12:11, 12:42 **7:33:** Jo 13:33, 16:16 **7:34:** Hos 5:6, Jo 8:21, 13:33, 13:36, 17:24

35 Ezi Judaba uarir tongin uarira uariv miġia ghaze, “A managh mangiti eghti e an ganighan kogham? A ti en gumazamizir kantri Grighin itiba bagh mangigham, egh Grighin gumazamizibar sure damuam, o?”

36 A ghaze, ‘Ia na buriva, egh ia nan apighan kogham.’ Egha ghaze, ‘Ia nguibar ki ikiamim ia an mangigham kogham.’ Ezi akar kamın mingarim manmakın?”

Iesus, dipar ikirimirir zurara itim anidim, an a miġei

37 Ezi isar ekiamın dughiar abuananam, a dughiar bar ekiam. Ezi dughiar kamin Iesus tugha egha pamten di- agha kamaghın miġei, “Gumazitam kuarim an piri, a na bagh izi egh dipam ramam.

38 Akar Godin Akinafarimın itim kamaghın miġei, ‘Gumazir nighnizir gavgavim nan itim, a dipar ikirimirir zurara itim anidim, an navir averiam gizivaghiva, egh fasfagh iram.’” †

39 Iesus Godin Duam miġei, gumazir nighnizir gavgavim an itiba, me a iniam. Ezi dughiar kamin Iesus ziar ekiam tighar a iniam, kamakin Godin Duam tighar izam.

Gumazamiziba uari abiki

40 Ezi gumazir maba akar a mikemeziba baregha egha me miġei, “Bar guizbangira, gumazir kam a Godin akam inigha izir gumazim, God nguazim anemangasa mikeme.”

41 Ezi marazi ghaze, “A Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim.” Ezi marazi ghaze, “Puvati, Gumazir God Uam E Iniasa Misevezir kam, a Galilin otoghan kogham. Puvati.

42 Godin Akinafarim kamaghın mikeme, Gumazir God Uam E Iniasa Misevezir kam Atrivim Devitin anabamın otogham, eghti an amebam Betlehemın nguibamin a bategham, nguibar kam Atrivim Devit fomira an ike.”

43 Kamaghın amizi, gumazamiziba nighnizir aviriba Iesusin ikia, egha uarira uari abiki.

44 Marazi a isi kalabus darighasa ifonge, ezi gumazitam an suirazir puvasi.

Judabar gumazir aruaba nighnizir gavgavim Iesusin ikian aghua

45 Ezi Godin Dipenimın garir plisba uamategha Godin ofa gamir gumazir ekiaba ko Farisiba bagha ghu. Ezi me kamaghın me azara, “Manmagh amizima ia Iesusin akua izir puvasi?”

7:37: Wkp 23:36, Ais 55:1, Jo 4:10, 4:14, 6:35, MAA 22:17 7:38: Ais 12:3, 58:11, Ese 47:1, Sek 14:8 † 7:38: (7:38) Godin Akinafarimın aven, akar otevir mam, akar Iesus vezin kamın mikemezi moghin, akar kam ko, aning magh ghuzir puvasi. Ni Aisaia 44:3 ko Sindaun 18:4in gan. 7:39: Ais 44:3, Jol 2:28, Jo 12:16, 16:7, 20:22, Ap 2:4, 2:17, 2:33 7:40: Lo 18:15-18, Jo 1:21, 2:11, 6:14 7:41: Jo 1:46, 4:29 7:42: 2 Sml 7:12, Sng 89:3-4, 132:11, Jer 23:5, Mai 5:2, Mt 2:5-6, Lu 2:4 7:43: Jo 9:16 7:44: Jo 7:30 7:45: Jo 7:32 7:46: Mt 7:29, Mk 1:22

46 Ezi plisin gumaziba kamaghin me akam ikara, "Gumazitam faragha gumazir kam mikemezi moghin migeir puvati."

47 Ezi Farisiba kamaghin men akam ikara, "A ti uaghan ia gifara?"

48 E gumazir dapaniba ko Farisiba, ia ti en tongin gumazitamin garima a nighnizir gavgavim an iti, o? Bar puvati.

49 Nighnizir gavgavim an itir darasi, ka gumazamizir Moses Osirizir Arazibagh fozir puvatiziba. God ghaze, me ovengam."

50 Ezi Nikodemus, a gumazir kam faragha Iesus bagha ghu, a Farisin mav, a kamaghin me migei,

51 "En Arazir Moses Osiriziba ti ghaze, e pura gumazitam kotin aven a mikim suam, ni aremegham? Puvati. E faragh an akam baregham, egh an amizir bizim deravira a gifogham."

52 Ezi me kamaghin an akam ikara, "Ni ti uaghan Galilin gumazitam, o? Ni Godin Akinafarimin itir akaba ni bar deravira dargan, egh ni uaghan kamaghin fogham, Godin akam inigha izir gumazitam Galilin Dis-trighin otoghan kogham."

Me amizir arazir kuram gamizim inigha Iesus bagha izi

53* Ezi gumazamiziba bar uan

8

dipenibar ghue. ¹ Ezi Iesus Olivin mighsiamin ghu.

² Ezi aminim tirazi, ezi bar mizaraghara a ua Godin Dipenimin miriamin aven ghu. Ezi gumazamiziba bar a bagha izi. Ezi an aperaghav ikia men sure gami.

³ Ezi Judan arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba me pam itir amizir mam, me an garima a gumazir igharazim ko akui, ezi me an akua ghua egha a gamima a gumazamizibar damazimin tughav iti.

⁴ Egha me kamaghin Iesus migei, "Tisa, pam itir amizir kam, a gumazir igharazim ko akuima, me an gani.

⁵ Ezi Moses Osirizir Araziba kamaghin migei, e dagiaba fiva kamaghin amir amizim mikintima an aremegham. Ezi ni manmaghin migei."

⁶ Me ghaze, an akatam mikemeghti, me akar kam bagh akam a gasam. Egha me a gifarasa migirigiar kam gami. Ezi Iesus aviragha uan dafarpuzimin nguazim osiri.

⁷ Ezi me an azangsighavira iti, ezi Iesus tughha egha kamaghin me migei, "Gumazir manam ian tongin arazir kuratam gamizir puvati, a faragh dagiam amizir kam mikinigh."

7:48: Jo 12:42 7:50: Jo 3:1-2 7:51: Lo 1:16-17, 19:15 7:52: Jo 7:41-42

* 7:53: (7:53-8:11) Fofozir gumazir maba kamaghin nighnisi, akar mikovezir pumuning (*) tongin itim, Jon uabi an osirizir puvati. Gumazir igharazim gin an osiri. Ni Jon 8:13 ko Lo 19:15in gan. 8:1: Lu 21:37 8:5: Wkp 20:10, Lo 22:22-24

8:6: Mt 22:15 8:7: Lo 17:7, Ro 2:1

⁸ Ezi a uam aviragha nguazimin osiri.

⁹ Me akar kam baregha, egha me bar vaghvagha danganir kam ataghragha zui. Gumazir ghuriba me faragha zui, ezi marazi men gin zui. Ezi Iesus uabira aviragha ikia iti, ezi amizim an damazimin tughav iti.

¹⁰ Ezi Iesus tugha egha kamaghin amizimin azai, "Amizim, gumazir kaba managh ghue? Gumazir akam ni gasamiba ti puvati?"

¹¹ Ezi amizim migei, "Ekiam, ua gumaziba puvati." Ezi Iesus a migei, "Ki uaghan akam ni gasir puvati. Ni mangi, egh gin uam arazir kuratam damuan marki."

Iesus, a gumazir angazangarim nguazimin itir gumazamizibagh anidim

¹² Egha Iesus ua gumazamizibav gia ghaze, "Ki uabi, ki gumazir angazangarim nguazir kam in itir gumazamizibagh anidim. Gumazim nan gin izi, a mitatemin daruan kogham. Puvati. An angazangarir gumazamizibagh amima me angamra itim, an an aven ikiam."

¹³ Ezi Farisiba akar kam baregha egha kamaghin Iesus migei, "Ni uabi uan ingangariba ko arazibar gun migei. Kamaghin gumaziba nin akar ni mikemezim nighnizir gavgavim an ikian

kogham. Nin akam, a pura bizim."

¹⁴ Ezi Iesus men akam kamaghin a ikara, "Guizbangira, ki uabi uan arazibar gun migei. Ezi ki nguibar ki dikavigha izezim ki a gifo, egha ki danganir ki uamategh mangamim, ki a gifo. Kamaghin amizi, gumaziba nan akam nighnizir gavgavim an iki. Ezi ia nan nguibam gifozir puvati. Egha danganir ki gin mangamim, uaghan ia a gifozir puvati.

¹⁵ Ia gumaziba nguazir kam in arazibar me tuisisi. Ki gumazitam in araziba tuisizir puvati.

¹⁶ Eghti ki gumazitam in araziba tuisighti, gumaziba nan akar ki mikemezim nighnizir gavgavim an ikiam. Ki uabira a tuisizir puvati. Afeziar na amadazim, a na ko ingari, kamaghin nan tuisizir arazim bar guizbangira.

¹⁷ Ian Arazir Moses Osiriziba, akam kamaghin iti, gumazir pumuning akar otevir vamira mikimam, eghti aningin akam a guizbangira.

¹⁸ Ki uabi ki uan araziba ko ingangaribar gun migei, ezi Afeziar na amadazim, a uaghan nan ingangariba ko arazibar gun migei."

¹⁹ Ezi Farisiba kamaghin an azara, "Nin Afeziar ni migeir kam, a managh iti?"

Ezi Iesus kamaghin me ikara, "Ia guizbangira na gifozir puvati. Egha ia nan

Afeziam gifozir puvati. Ia na gifoghiva egh uaghan nan Afeziam gifogham.”

²⁰ Iesus Godin Dipenimin ikia dagiaba arizir danganimin boroghira gumazamizibar sure gami. Ezi an dughiam tighari, kamaghin amizi gumazitam an suirazir puvati.

Iesus ghaze, gumazamiziba ki mangamin danganim, me an mangan kogham

²¹ Egha Iesus ua gumazamizibav gia ghaze, “Ki zui. Ia na buriva nan apighan kogham. Ian arazir kuraba ikivira ikiam, eghti ia aremegham. Egh ia ki mangamin danganim, ia an mangan kogham.”

²² Ezi Judan gumazir aruaba akar kam baregha egha me uarira kamaghin uariv gei, “Manmagh sua a ghaze, ‘Ia danganim ki zuimin mangan kogham?’ A ti uabira uabi misueghiva aremegham?”

²³ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia nguazimin vin itir darasi. Ezi ko, ki pin iti tav. Ia nguazir kamın adarasi. Ezi ki nguazir kamın gumazim puvati.

²⁴ Kamaghin ami, ki ia mikemegha gifa, ian arazir kuraba ikivira ikiam, eghti ia aremegham. Ia kamaghin nighnizir gavgavim nan ikian

kogh egh mikim suam, Ki Uabi Ki Kamaghin Iti, eghti ian arazir kuraba ikivira ikiti ia arimighiram.”*

²⁵ Ezi me an azara, “Ni tina?”

Ezi Iesus me ikara, “Ki tina, ki faraghavira ia mikemegha gifa.

²⁶ Ki ian araziba bagha akar aviriba ki ia mikimasa iti. Egh uaghan ki ian arazir kuraba jasin min da tuisighasa. Ezi gumazir na amadazim, an araziba bar guizbangira. Ezi akar a na mikemezi ki oraghiziba, ki bar dar gun nguazimin gumazamizibav gei.”

²⁷ Me kamaghin fozir puvati, Iesus uan Afeziamın gun me migei.

²⁸ Kamaghin amizi, a kamaghin me migei, “Ia Gumazibar Otarim fiva ter ighuvimin aneguragh, egh ia kamaghin fogh, Ki Uabi Ki Kamaghin Iti. Egh kamaghin fogh, ki uabi uan nighnizimin gin ghua bizitam gamir pu. Puvati. Ki akar Afeziam na mikemeziba, darara gun migei.

²⁹ Afeziar na amadazi ki izezim, a na ko ikiavira iti. Ki zurara bizir a ifongezibagh ami, kamaghin a na ataghizima ki uabira itir puvati.”

³⁰ Ezi gumazamiziba orazima Iesus akar kam mikeme,

8:20: Jo 7:30 **8:21:** Jo 7:34-36, 8:24, 13:33 **8:22:** Jo 7:35 **8:23:** Jo 3:31

* **8:24:** (8:24) Kisim Bek 3:14, God Moses ko uaning migia, egha a uabi uan ziam dibora ghaze, “Ki Uabi Ki Kamaghin Iti.” Ezi Iesus uaghan kamaghira uabi dibori. Ezi gumazamiziba a migeir akar kam deragha a gifozir puvati. Ni Jon 8:28 ko 8:58 ko 13:19in ganigh. **8:26:** Jo 7:28, 12:49 **8:28:** Jo 3:11, 3:14, 5:19, 5:30, 12:32, Ro 1:4 **8:29:** Jo 8:16, 16:32 **8:30:** Jo 7:31

ezi men avirim nighnizir gavgavim an iti.

Guizin akam gumazamiz-ibar amuti me firighrigham

31 Ezi Iesus kamaghin Judan nighnizir gavgavim an itibav gia ghaze, "Ia nan akamin suiragh gavgavigh egh ia guizbangira nan suren gumazibar otogham.

32 Egh ia guizin akam gifogham, eghti guizin akam ia damuti ia firighrigham."

33 Ezi me kamaghin an akam ikara, "E Abrahamin ovaviba. E dughiatamin pura gumazitamin ingangarir gumazir kinibar ikezir puvati. Ezi manmagh sua ni ghaze, 'Ia firighrigham?'"

34 Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, "Bar guizbangira ki ia migei, gumazir arazir kurabagh amiba, me bar arazir kuramin ingangarir gumazir kinibar min iti.

35 Ingangarir gumazir kiniba me zurara anababa ko itir pu. Puvati. Otarimra zurara anabamin aven iti.

36 Eghti kamaghin Otarim ia damuti, ia firighrighiva, egh ia guizbangira firighrigham.

37 Ki fo, ia Abrahamin ovaviba. Egha ia nan akam baraghan aghua, kamaghin amizima, ia na misoghasava ami.

38 Ki nan Afeziam nan akazir akabar gun migei. Ezi ia uan afeziam da inizir araziba ia dagh ami."†

39 Ezi Judaba Iesusin akam ikara, "En afeziam, an Abraham."

Ezi Iesus me migei, "Ia Abrahamin boriba, kamaghin ia an mirara arazir an amizibar amuam.

40 Ki, guizin akar God nan sure gamiziba, ki bar dar gun ia migei. Ezi datirighin ia na misoghasa ifonge. Kar Abrahamin arazim puvati!

41 Ia uan afeziamin arazim gami."

Ezi me a migei, "En amebaba pura ikia e batezir pu. Puvati. E afeziar vamira iti, a God."

42 Ezi Iesus kamaghin me migei, "Ezi ki God ko ikegha ize. Ki uabi uan ifongiamin izezir pu. Puvati. God na amadazi ezi iki ize. Kamaghin God guizbangira ian Afeziamra, eghti ia na gifuegham.

43 Ezi manmaghin amizi ia deravira nan akam gifozir puvati? Ia nan akam baraghan aghua, egha bizir kam bangin ia deravira nan akam gifozir puvati.

44 Ia uan afeziam Satanin boriba. Egha ia uan afeziamin ifongiamin gin mangasa bar gavgafi. A fomira ikia gumazibav

8:32: Ro 6:14, 6:18, 6:22, 8:2, Je 1:25 **8:33:** Mt 3:9, Lu 3:8 **8:34:** Ro 6:16, 6:20, 2 Pe 2:19 **8:36:** Ro 8:2, Ga 5:1 **8:37:** Jo 5:38, 7:19, 8:40 **8:38:** Jo 3:32, 5:19, 5:30
 † **8:38:** (8:38) Fofozir gumazir maba ghaze, e akar kam ti kamaghin a giragham, "Ia bizir ian Afeziam mikemezibara, ia dar amu." **8:39:** Mt 3:9, Ro 2:28, Ga 3:7, 3:29 **8:40:** Jo 8:26, 8:37 **8:41:** Lo 32:6, Ais 63:16, 64:8 **8:42:** Jo 16:28, 1 Jo 5:1 **8:43:** Jo 7:17, Ro 8:7 **8:44:** Mt 13:38, 1 Jo 3:8, Ju 6

sosi ezi me ariaghiri. Ezi guizbangin arazim an itir puvati, kamaghin a guizbangin arazibar gin zuir puvati. An akar ifavaribagh ami, kar an akamra. An akar ifavaribagh amir gumazim, egha guizbangira akar ifavaribar afeziam.

⁴⁵ Ezi ko, ki guizin akam akuri, ezi kamaghin ia nan akam nighnizir gavgavim an itir puvati.

⁴⁶ Ia ghaze, ki ti arazir kuram gami? Ia kamaghin nighnighiva, ia nan arazir kuram azenim datigh. Ezi ki guizin akam akuri, ezi manmagh sua ia nan akam nighnizir gavgavim an itir puvati?

⁴⁷ Godin boriba Godin akaba bar da barasi. Ezi ia Godin boriba puvati, kamaghin ia an akam barazir puvati."

Iesus ghaze, ki fomira iti, ezi Abraham gin oto

⁴⁸ Ezi Judaba an akam ikara, "E ghaze, ni Samarian gumazir mam, ezi duar kuram ni gapasa. Ezi e nin azai, bizir kam ti guizbangira, o?"

⁴⁹ Ezi Iesus kamaghin akam ikara, "Duar kuram na gapazazir pu. Puvati. Ki uan Afeziamin ziamra fe, ezi ia nan ziam dikabiri.

⁵⁰ Ki uabi uan ziam fer puvati. Ezi gumazir mam nan ziam fasa iti, egha a jas.

⁵¹ Ki guizbangira ia migei, gumazir nan akamin

gin zuim, an aremeghan kogham. Bar puvati."

⁵² Ezi bizir kamın Judaba kamaghin Iesus migei, "E datirighin fo, duar kuram ni gapasa. Abraham aremegha gifa, ezi Godin akam inigha izir gumaziba uaghan ariaghregha gifa. Ezi ni ghaze, gumazir nan akamin gin zuim, an aremeghan kogham?"

⁵³ Manmaghin ami? En ovavim Abraham aremegha gifa! Ni ti Abraham gafira, o? Ezi Godin akam inigha izir gumaziba uaghan ariaghire. Ezi ni uabi ghaze, ni bar tinara?"

⁵⁴ Ezi Iesus kamaghin akam ikara, "Ki uabi uan ziam fiti, eghti nan ziam pura bizim. Ezi nan Afeziam, a nan ziam fe. Ezi ia kamaghin migei, a ian God.

⁵⁵ Egha ia a gifozir puvati. Ezi ko, ki a gifo. Egh ki suam, 'Ki a gifozir puvati,' egh ki ian min gumazir ifavarimin otogham. Ki a gifogha givagha, egha ki deravira an akamin gin zui.

⁵⁶ "Ian afeziam Abraham, a nan dughiar ki izamimin ganasa, a bar akonge. Ezi an an ganigha givagha, egha an navim bar dera."

⁵⁷ Ezi Judaba akar kam baregha egha kamaghin Iesus migei, "Ni 50 plan azeniba puvati. Ni ti Abrahamin ganis, o?"

58 Ezi Iesus me migei, “Ki guizbangira ia migei, Abraham tighar otivam, ki fomira, Ki Iti.”[‡]

59 Ezi me a ginivasa dagiaba isi. Ezi Iesus uabi modogha egha Godin Dipenimin miriam ategha azenan ghu.

9

*Gumazir damazir okavirizim m
eghaghanim*

1 Egha Iesus ghuavigha gumazir damazir okavizir mam in api. An damazimning okavizi amebam a bate.

2 Ezi Iesusin suren gumaziba an azara. “Tisa, tina arazir kuram gami, gumazir kam o an amebam ko afeziam, ezi kamaghin an damaziba okavizi amebam a bate?”

3 Ezi Iesus kamaghin akam ikara, “Gumazir kam arazir kuram gamizir puvati, egha an amebam ko afeziam uaghan arazir kuratam gamizir puvati. God kamagh sua, bizir gumazir kam in otozim, gumazamiziba an ganiva fogham, Godin ingangarim azenara men oto. Kamaghin an damaziba okavizi amebam a bate.

4 Ezi datirighin aruem ikiavira itima, e gumazir na amadazi ki izezim an ingangarim damuam. Aminim pirasava roghira izi, ezi gumaziba ingangaritam damighan kogham.

5 Dughiar ki nguazir kam in itim, ki gumazir angazangarim nguazim in itir gumazamizibagh anidim.”

6 Iesus kamaghin mikemegha egha nguazim giparigha egha nguazim sara veregha, egha gumazim in damazim gati.

7 Egha Iesus kamaghin a migei, “Ni mangiva Siloam in mozir dipam guruegh.” (Ziar kam Siloam, an mingarim kamaghin ghu, “Amada.”) Ezi gumazir damazir okavirizim ghua rue. Egha uamategha iza, biziba bar deravira dar gari.

8 Gumazir kam faragha dagiaba uabi daningasa gumazamizibagh inge, ezi gumazamizir aviriba an gani. Datirighin men marazi ko an boroghin itir darazi, me ghaze, “Gumazir kamra, a faragha apiav ikia dagiaba bagha gumazibagh inge?”

9 Egha marazi ghaze, “Are, gumazir kamra.” Ezi marazi ghaze, “Puvati. A gumazir kam in mirara gara, egha a ighara.” Ezi gumazir kam uabi ghaze, “Kar kirara.”

10 Ezi me an azara, “Manmaghin amizima nin damazimning dera?”

11 Ezi a kamaghin men akam ikara, “Gumazir kam an ziam Iesus, a nguazim ko dipam veregha nan damazimning gati. Egha na migei, ‘Ni Siloam in mozir

8:58: Ais 43:13, Jo 1:1, Kl 1:17, MAA 1:8 gan. **8:59:** Jo 10:31 **9:2:** Kis 20:5, Ese 18:20, Lu 13:2-4 **9:3:** Jo 11:4 **9:4:** Jo 4:34, 5:17, 5:20, 11:9, 12:35, 17:4 **9:5:** Mt 5:14, Jo 1:5, 1:9, 3:19, 8:12, 12:35 **9:6:** Mk 7:33, 8:23 **9:7:** 2 Kin 5:10

[‡] **8:58:** (8:58) Ni akar Jon 8:24 in itim in

dipamin mangigh egh ruegh.' Ezi ki ghua ruezima nan damazimning dera, ezi ki deravira bizibar gari."

12 Ezi me an azara, "Gumazir kam managh iti?" Ezi a migei, "Ki fozir puvati."

13 Egha me gumazir faragha damaziba okavizir kam me a inigha Farisiba bagha zui.

14 Ezi dughiar Iesus nguazir beghneazimin ingarigha gumazimin damazimning gamizi a garim, kar Sabatin dughiam.

15 Ezi kamaghin Farisiba uam an azai, "Nin damazimning manmaghin amigha dera?"

Ezi a kamaghin me migei, "A nguazir beghneazim isa nan damazimning gatizi, ezi ki rue, egha ki biziba deravira dar gari."

16 Ezi Farisin maba ghaze, "Gumazir kam a Sabatin dughiamin arazibar gin zuir puvati. Kamaghin e fo, God gumazir kam amadazi puvati." Ezi marazi ghaze, "Manmagh amizi gumazir arazir kuram itim mirakelin kabar amigham." Egha me uari abiki.

17 Egha Farisiba ua faragha gumazir damaziba okavizir kam in azangsis, "Ni ghaze, gumazir kam nin damazimning akiri, ezi kamaghin ni manmaghin nighnisi, a gumazir manmaghira garim?" Ezi gumazir kam kamaghin me akam ikara, "A Godin

akam inigha izir gumazir mam."

18 Bar guizbangira, faragha gumazir kam in damazimning okafi, egha datirighin an damazimning kuiaghiri. Ezi Judan gumazir aruaba bizir kam nighnizir gavgavim an ikian aghua. Egha kamaghin me gumazir kam in amebam ko afeziam in diagha ghaze, gua izi.

19 Ezi aning izima me kamaghin aning in azai, "Ka ti guan borimra? Dughiar amebam a batezim, an damazimning okavigha iti, gua kamaghin mikeme, o? Ezi manmagh amizima a datirighin gari?"

20 Ezi an amebam ko afeziam kamaghin men akam ikara, "Ga fo, kar gan borim. Ezi dughiar amebam a batezim, an damazimning okavigha iti, ga uaghan a gifo.

21 Ezi datirighin an damazimning manmaghin kuiaghiri, ga uaghan fozir puvati. Ezi tina an damazimning kui, ga uaghan fozir puvati. Ia an azaragh. An asegha gifa. A uabi ua bagh mikimam."

22 An amebam ko afeziam Judabar atiatigha, egha kamaghin migirigiar kam gami. Me fo, Judaba faragha kamaghin akam misoke, gumazitam kamaghin mikim suam, "Iesus a Gumazir God Uam E Iniasa Misevezir kam," eghti me an anogoreghti a ua God ko migeir dipenimin aven

ikian kogham.

²³ Ezi kamaghin gumazir kam in amebam ko afeziam ghaze, "An asegha gifa. Ia an azangish."

²⁴ Egha gin me ua gumazir faragha damaziba okavizim dia, egha a migia ghaze, "Ni Godin damazimin guizin akam mikimsi egh akar dikirizim damigh. E fo, gumazir ni mikemezir kam, an arazir kurabagh amir gumazim."

²⁵ Egha a kamaghin akam ikara, "An arazir kurabagh amir gumazim o puvati, ki kamaghin fozir puvati. Egha bizir vamira, ki a gifo, ki faragha damazimning okafi, egha datirighin nan damazimning kuiaghiri."

²⁶ Ezi me uam an azara, "A manmaghin ni gami? A manmaghin nin damazimning akiri?"

²⁷ Ezi a kamaghin men akam ikara, "Ki ia mikemegha gifa, ezi ia oraghan aghua. Ia manmagh sua dughiar aviribar oraghasa? Ia ti uaghan an suren gumazibar otivasa, o?"

²⁸ Ezi Farisiba dibovibar kamaghin gumazir kam migei, "Nirara an suren gumazim. E Mosesin suren gumaziba.

²⁹ E kamaghin fo, God akam Moses ganingi. Ezi gumazir kam, e fozir puvati, a nguibar manamin oto."

³⁰ Ezi gumazir faragha damaziba okavizir kam, a kamaghin men akam ikara, "Ia akar bar igharazim migeima, ki digavir kuram gami! Gumazir nan damazimning akirizir kam, ia ghaze ia gifozir puvati, a nguibar manamin oto.

³¹ E fo, God gumazir arazir kurabagh amiba barazir puvati. Gumazitam Godin ziam fiva egh an ifongiamin gin mangiti, eghti God a baragham.

³² Bar fomira iza datirikin, gumazitam in damazimning okavizi amebam a batezi, ezi gin gumazir mam an damazimning akirizi, e eghaghanir katam e a baraghizir puvati.

³³ God gumazir kam amadaghan koghai, a bizitam damighan kogham."

³⁴ Farisiba me akar kam baregha egha kamaghin an akam ikara, "Manmagh ami? Arazir kuram bar ni avara, dughiar nin amebam ni batezimin tugha egha iza datirikin. Ezi ni ti en sure damuasa, o?" Egha me a batoghezima a zui.

Gumazir nighnizir gavgavim itir puvatiziba, me mati men damaziba okafi

³⁵ Iesus orazima me gumazir kam batoke, ezi a ghua a buri. Egha a batogha kamaghin a migei, "Ni Gumazibar Otirim nighnizir gavgavim an ti, o puvati?"

³⁶ Ezi a kamaghin an akam ikara, “Gumazir Ekiam, Gumazibar Otarir kam a tina? Ki nighnizir gavgavim an ikisi, kamaghin ni na mikim, a tina.”

³⁷ Ezi Iesus a migei, “Ni an ganigha gifa. A gumazir datirighin ni ko migeim.”

³⁸ Ezi gumazir kam migei, “Ekiam, ki nighnizir gavgavim iti.” Egha Iesusin guamin tevimning apirigha an ziam fe.

³⁹ Ezi Iesus ghaze, “Ki gumazamizibar araziba tuisighasa ki ize. Ki kamagh sua, gumazir damaziba okavigha itiba me ganam, ezi gumazir gariba, men damaziba okavigham. Bizir kam bagha, ki nguazir kamın ize.”

⁴⁰ Farisin maba me Iesusin boroghira ikia akar kam baraki. Egha an azara, “Ni kamaghin e mikimasa, e ti uaghan damaziba okafi, o?”

⁴¹ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ian damaziba okavizi, ia arazir kurabar osimtiziba puvatighai. Egha ia ghaze, ‘En damaziba gari.’ Kamaghin amizima ian arazir kurabar osimtizim ikiavira iti.”

10

Iesus, a sipsipbagheghuvir gumazir aghuim

¹ Egha Iesus ua kamaghin migei, “Bar guizbangira ki ia migei, gumazim sipsipbar divazimin tiar akamin aven

zuir puvatigha, egha tu-avir igharazimin divazimin ikiavkinigha egha aven ghua, a mati okimakiar gumazim egha gumazir igharaz darazir biziba isim.

² Ezi gumazir tiar akamin aven zuim, a sipsipbagh eghuvir gumazim.

³ Tiar akamin garir gumazim a gumazir kam bagha tiam kui. Ezi sipsipba an tiarim barasi. Ezi a vaghvaghera uabi uan sipsipbar ziabar diava egha men akua azenan zui.

⁴ A uan sipsipbar akua azenan ghugha, egha a uabi men faragha zui. Ezi sipsipba an tiarim barasi. Kamaghin me an gin zui.

⁵ Me gumazir igharazibar gin zuir puvati. Me gumazir igharazibar tiaribagh fozir puvati. Kamaghin ami, gumazir igharazim men dimti, sipsipba an aregham.”

⁶ Iesus akar isin zuimin me mikeme, ezi me akar kamın mingarim, me a gifozir puvati.

⁷ Kamaghin amizi, Iesus ua kamaghin me migei, “Ki bar guizbangira ia migei, ki uabi, ki sipsipba aven zuir tiar akam.

⁸ Gumazir nan faragha izeziba, me bar okimakiar gumaziba egha gumazibar biziba isir gumaziba. Ezi sipsipba me barazir puvati.

⁹ Ki uabi ki tiar akam. Ezi gumazitam na bagh iziva egh divazimin aven mangighti,

God an akurvaghäm. Eghti an aven mangighiva egh azenan izam, egh daruva dagheba iniam.

10 “Okimakiar gumazim, a sipsipba okimiva me misoghtima me arimighiram, egh me gasighasighasa izi. A bizir igharazitam damuasa izir puvati. Ezi ko, ki ia angamra itir ikirimirim iniasa, ki ize, eghti ikirimirir aghuarim guizbangira ia gizivaghäm.

11 “Ki uabi ki sipsipbagh eghuvir gumazir aghuim. Egha sipsipbagh eghuvir gumazir aghuim, a uan sipsipbar akurvaghäsi me bagh aremegham.

12 Ezi gumazir dagiar ingangarimra amim, a guizbangira sipsipbagh eghuvir gumazim puvati, a sipsipbar ghuavim puvati. Egha a sipsipbar garima afiar atiar mam izima, a sipsipba ategh arimangighäm. Eghti afiar atiam sipsipbar amiva egh men agintighti me tintinibar mangeghäm.

13 Gumazir kam uan ivezim iniasavira ingara iti. A guizbangira sipsipbagh nighnizir puvati. Kamaghin, a sipsipba ategh arimangighäm.

14-15 “Ki uabi ki sipsipbagh eghuvir gumazir aghuim. Afeziam na gifozima, ki Afeziam gifozi moghira ki

uan sipsipbagh fo, ezi nan sipsipba na gifo. Ezi ki sipsipbar akurvaghäsi, me bagh aremegham.

16 Ki sipsipin maba uaghan iti, da divazir kamän sipsipba puvati. Ezi ki sipsipin kaba uaghan men aku izam, eghti me nan tiarim baraghäm. Eghiva me bar sipsipin okuruar vamira ikiti, eghti sipsipbagh eghuvir gumazir vamira bar me geghuvam.

17 “Ki kamagh sua, ki ua dikavigh angamra ikiam, kamaghin ki aremeghasa ifonge. Kamaghin ami, Afeziam bar na gifonge.

18 Gumazitam na misueghti ki aremeghan kogham. Puvati. Ki uabi nan ifongiamin ki aremegham. Ki oveghamin gavgavim ikia, egha uaghan ua dikavamin gavgavim iti. Nan Afeziam kamaghin damuasa na mikeme.”

19 Judaba akar kam baregha egha ua uari tuiragha okoroar pumuning iti.

20 Egha gumazir aviriba ghaze, “Duar kuram a gapasa, ezi an ongani. Manmagh sua ia an akam barasi?”

21 Ezi marazi ghaze, “Akar kam, a duar kuram gapazazir gumazimin akam puvati. Eghti duar kuram manmaghin gumazir damazim

10:11: Sng 23:1, Ais 40:11, Ese 34:11-23, Jo 15:13, Hi 13:20, 1 Pi 2:25, MAA 7:17

10:12: Sek 11:16-17, Ap 20:29 10:16: Ais 56:8, Ese 34:23, 37::22-24, Jo 11:52, Ef 2:14, 1 Pi 2:25 10:17: Ais 53:7-8, 53:12, Fl 2:8-9, Hi 2:9 10:18: Jo 2:19, 5:26, 6:38,

14:31, 19:11, Ap 2:24, 2:32 10:19: Jo 7:43 10:20: Jo 7:20, 8:48, 8:52 10:21:

Sng 94:9, 146:8, Jo 9:6-7, 9:32-33

okavizim akirigham?"

*Judaba me Iesusin
apanimin iti*

²² Ezi dughiar kamın, isar ekiamın dughiar Jerusalemın oto. Kar dughiar me fomira Godın Dipenim ginighnigha ghaze, dipenir kam a God baghavira itir dipenim. Ezi datirighin me dughiar kam ginighnisi. An orangtizimin dughiamin oto.

²³ Ezi Iesus Godın Dipenimin ikia Solomonın Azuarimin aven arui.

²⁴ Ezi Judaba iza anekuvagha egha kamaghın an azara, "Dughiar manamra ni deravira e mikimam, ni bar tinara? Ni gumazir kamra, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, egh ni deravira e mikim."

²⁵ Ezi Iesus kamaghın men akam ikara, "Ki ia mikemegha gifa, ezi ia nighnizir gavgavim nan ikian aghua. Ki ingangariba bar uan Afeziamın ziamın dagh ami, ezi ingangarir kaba nan gun miğia ian akakasi, ki tinara.

²⁶ Egha ia nan sipsipba puvati, kamaghın amizima ia nighnizir gavgavim nan itir puvati.

²⁷ Nan sipsipba nan tiarim barasi, ezi ki me gifozi, me nan gin izi.

²⁸ Ki zurara itir ikirimirir aghuarim me ganıdi, eghti me ovengam kogham. Bar

puvati. Eghti gumazitam nan dafarimın me batueghan kogham.

²⁹ Nan Afeziam me isa na ganingi. Egha an gavgavim bar ekevegga, bizir igharazibar gavgaviba, bar dagh afira. Kamaghın amizi gumazitam an dafarimın me batueghan kogham.

³⁰ Ezi ki uan Afeziam ko, ga gumazir vamıran mın iti."

³¹ Judaba akar kam baregha egha me ua a ginivasa dagiaba isi.

³² Ezi Iesus kamaghın me miğei, "Nan Afeziam na mikemezi, ki ingangarir aghuir aviribagh amima ia dar gani. Egha, ia ingangarir kabar manamra nighnigha egha dagiaba na ginivasa?"

³³ Ezi Judaba kamaghın an akam ikara, "E ingangarir aghuitam ginighnigha egha dagiaba fi ni mikinasa, puvati. Ni Godın danganım iniasa, kamaghın e dagiaba ni mikinasa. Ni pura gumazir kinim, egha ni kamaghın miğia ghaze, ni uabi ni God."

³⁴ Ezi Iesus kamaghın men akam ikara, "Ian Arazir Moses Osirizimin aven, akar kam iti, 'God ghaze, 'Iarara godba.'"

³⁵ Fomira God akar kamın gun gumazibav keme, egha me miğia ghaze, me godba. Ezi e fo, Godın Akinafarimın

10:24: Ap 3:11, 5:12, Lu 22:67 **10:25:** Jo 3:2, 4:26, 5:36, 10:38 **10:26:** Jo 6:64, 8:45-47, 1 Jo 4:6 **10:27:** Jo 8:47, 10:3-4, 10:14 **10:28:** Jo 3:16, 6:37-39, 17:11-12, 18:9 **10:29:** Jo 14:28, 17:2, 17:6 **10:30:** Jo 17:11, 17:22 **10:31:** Jo 8:59 **10:33:** Wkp 24:16, Mt 26:65, Jo 5:18 **10:34:** Sng 82:6 **10:35:** Mt 5:18 **10:36:** Jo 3:17, 5:17-18, 6:27, 9:35-37

itir akam zurara ikivira ikiva, igharagha otoghan kogham.

³⁶ Ezi ko, Afeziam uabi na misefe, egha na amadazima ki nguazimin ize. Egha ki ghaze, 'Ki Godin Otarim,' ezi manmagh sua ia ghaze, 'Ni Godin danganim iniasa?'

³⁷ "Ki uan Afeziamin ingangarim damuan koghti, eghti ia nighnizir gavgavim nan akamin ikian marki.

³⁸ Ezi ki an ingangarim gami. Ezi ia nan akam nighnizir gavgavim an ikian aghuaghiva, egh ia nighnizir gavgavim nan ingangarir ki amibar iki. Eghti ia deravira fofoziba ko nighniziba kamaghin da ini, Afeziam nan aven iti, ezi ki Afeziamin aven iti."

³⁹ Egha me uam an suighasava amima, ezi a men tongin suiaghrigha ghu.

⁴⁰ Egha Iesus uamategha ghua Jordanin dipam abigha vongin ghu. Egha ghua danganir Jon fomira gumaziba ruezimin oto, egha a danganir kamin iti.

⁴¹ Ezi gumazamizir aviriba a bagha izi. Egha me ghaze, "Guizbangira, Jon gavgavim uan akam daningasa mirakelin arazitam gamizir puvati. Egha akar Jon gumazir kamin gun mikemeziba, da bar guizbangira."

⁴² Ezi dughiar Iesus danganir kamin itim, gumazamizir aviriba nighnizir gavgavim an iti.

Iesus Judian Distrih ko Jerusalem nguibamin ghuzima, gumazir aruaba a misueghti an aremeghasa

11

(Sapta 11-12)

Lasarus aremegha gifa

¹ Gumazir mam Lasarus, an arei. A Betanin nguibamin gumazim. Betanin nguibam, Maria uan avenamebam Marta aning itir nguibam.*

² (Marian kamra, a mughuriar aghuim zuir borem isa Ekiamin dargarimning ginge, egha uan dapanir arizibar anedisi. Datirighin an dozim Lasarus arei.)

³ Ezi an amizimning Iesus bagha akam amada, "Ekiam, gumazir ni bar ifongezim, an arei."

⁴ Ezi Iesus oregha, egha kamaghin migei, "Kar gumazim aremegh bar givaghamin arimariam puvati. Kar gumazamizibar amuti me Godin gavgavimin ganiva egh ziar ekiam a daningam. Ezi tuavir kamra, Godin Otarim uaghan ziar ekiam iniam."

⁵ Iesus bar Marta ko an afu-mim ko Lasarus, me gifonge.

⁶ Ezi a Lasarusin arimariam an akam baregha, egha ua dughiar pumuningin

10:38: Jo 14:10-11 **10:39:** Lu 4:30, Jo 8:59 **10:40:** Jo 1:28 **10:42:** Jo 7:31

11:1: Lu 10:38-39 * **11:1:** (11:1) Maria ko Marta, aning Lasarusin amizimning.

11:2: Mt 26:7, Mk 14:3, Jo 12:3 **11:3:** Jo 11:36 **11:4:** Jo 9:3, 11:40

nguibar a itir kamin ikiavira iti.

⁷ Egha a gin suren gumazibav gei, “E uamategh Judian Distrighin mangam.”

⁸ Ezi suren gumaziba a migia ghaze, “Tisa, boghimra Judian Distrighin itir gumaziba, me dagiaba fi ni mikinasava ami. Ezi ni uamategh Judian Distrighin mangasa, a?”

⁹ Egha Iesus kamaghin men akam ikara, “Dughiar vamira aruem ti 12 plan auan gari, o? Gumazim aruemin aruava, nguazir kamin angazangarimin garava, kamaghin an asaghpora irir puvati.

¹⁰ Ezi gumazim dimagarimin aruava, a ganamin angazangariba puvati, kamaghin an asaghpur irigham.”

¹¹ Iesus kamaghin migia, egha gin ua me migei, “En roroam Lasarus an akui. Ezi ki mangiva a damighti a dikavigham.”

¹² Ezi suren gumaziba akar kam baregha egha kamaghin migei, “Ekiam, a dakuighiva, an arimariam givagham.”

¹³ Suren gumaziba me kamaghin fozir puvati, Iesus ghaze, Lasarus aremegha gifa. Me ghaze, Iesus Lasarusin migia ghaze, a puram akui.

¹⁴ Ezi datirighin Iesus deravira kamaghin me migia ghaze, “Lasarus an aremegha gifa.

¹⁵ Ezi ki ia ginighnisi, egha ki fo, bizir kam ia damuti, ia nighnizir gavgavim ikiam. Kamaghin, ki a ko dughiar kamin ikezir puvatigha, egha ki bar akonge. Egh datirighin, e a bagh mangam.”

¹⁶ Iesus mikemegha givazima, ezi Tomas an ziar mam Fufuzim, a kamaghin suren gumazir igharazibav gei, “E uaghan uan Tisa ko mangiva, egh a ko ovengam.”

Iesus ghaze, Ki uabi, ki gumazir gumazamizibagh amima me ua dikavim, egha ki uabi, ki gumazir ikirimir zurara itim anidim

¹⁷ Ezi Iesus uan suren gumaziba ko ghuava Betanin nguibamin boroghin zui, egha kamaghin oraki, Lasarus 4 plan dughiarbar mozimin ike.

¹⁸ Betanin nguibam a Jerusalem in boroghin iti, tuavimin ruarim a 3 plan kilomitan tu.

¹⁹ Ezi Judian gumazamizir aviriba iza Marta ko Marian gara iti. Aningin dozimin ovevem bagha, me aningin akurvaghamin migirigiar tabav kimti aningin navimning deraghasa, me ize.

²⁰ Ezi Marta orazima Iesus izi, ezi a Maria ataghizi a dipenimin itima a ghua tuavimin Iesus bato.

²¹ Egha Marta kamaghin Iesus migei, “Ekiam, ni kagh ikezi, nan dozim aremeghan koghai!

22 Ezi ki uaghan fo, ni datirighin bizitam bagh Godin azaraghti a ni danigam.”

23 Ezi Iesus a migei, “Nin dozim ua dikavigham.”

24 Ezi Marta a migei, “Ki fo, a nguazim givaghamin dughiamin dikavigham, dughiar gumazamiziba bar dikavamim.”

25 Ezi Iesus a migei, “Ki uabi, ki gumazir gumazamizibagh amima me ua dikavim, egha ki uabi, ki gumazir ikirimirir zurara itim anidim. Gumazitam, nighnizir gavgavim nan ikiva aremeghiva, an angamra ikivira ikiam.”

26 Ezi gumaziba bar angamra ikia egha nighnizir gavgavim nan iti, me aremeghan kogham. Puvati. Me angamra iki mamaghira ikiam. Ni nighnizir gavgavim akar kabar iti, o puvati?”

27 Ezi Marta kamaghin Iesus migei, “Are, Ekiam! Ki nighnizir gavgavim ikia fo, ni Godin Otarim. Ni gumazir kam God nguazimin ni amangasa mikeme, Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim.”

Iesus Lasarusin apangkuvigha egha azi

28 Marta kamaghin mikemegha, egha ghua uan avenamebam Marian dia. Egha nimira Marian kuarim gatigha kamaghin a migei, “Tisa a ize, egha ni bagha azai.”

29 Ezi Maria kamaghin oregha, egha zuamira dikavigha Iesus bagha ghu.

30 (Iesus tighar nguibamin otivam. A danganir Marta faragha a batozi naghira iti.)

31 Ezi Judaba Marian apangkuvigha egha a ko dipenim iti, egha an garima a zuamira dikavigha azenan ghu. Ezi me an gin zui. Me ghaze, a ti aziasa mozimim zui.

32 Ezi Maria ghua Iesus itir danganir kamin oto, egha Iesus bato. Egha a Iesusin suemningin boroghira tevimningin apirigha, egha kamaghin a migei, “Ekiam, ni ti kagh ikezi, nan dozim aremeghan koghai.”

33 Ezi Iesus Marian garima an azi. Egha a Judan Marian gin izezibar garima me uaghan azi. Egha a bar men apangkuvigha egha uaghan aziasava ami.

34 Egha a me migei, “Ia managh anefa?”

Ezi me a migei, “Ekiam, ni izi ganigh.”

35 Ezi Iesus azia teriba iri.

36 Ezi Judaba an ganigha egha kamaghin uariv gei, “Munagh gan. A gumazir kam bar a gifonge.”

37 Egha marazi ghaze, “A gumazir damaziba okaviziba akirizima me ua gari. Egha a gumazir kamin akurazi an aremeghan koghai. A ti manmagh sua an akuraghan aghua?”

11:24: Lu 14:14, Jo 5:29 11:25: Jo 6:35, Kl 3:4, 1 Jo 1:1-2, 5:10 11:26: Jo 8:51

11:27: Mt 16:16, Jo 4:42, 6:14, 6:69 11:29: Jo 11:20 11:32: Jo 11:21 11:35:

Lu 19:41 11:37: Jo 9:6

Iesus Lasarus gamizima a ua dikafi

38 Ezi Iesus ua bar oseme, egha a ghua mozimin oto. Mozir kam a dagiar mozim me mighsiamin an ingari. Ezi dagiar ekiar mam an tiar akam avara.

39 Ezi Iesus ghaze, "Ia dagiam puegh munagh amadagh."

Ezi Marta, a gumazir aremezimin amizim, a kamaghin Iesus migei, "Ekiam, an kuam 4 plan dughubar mozimin ike. An mughuriar kuram otivam."

40 Ezi Iesus a migei, "Ki faragha ni mikemegha gifa, ni nighnizir gavgavim ikiva, egh ni Godin gavgavir ekiamin ganam."

41 Egha me dagiam puegha munagh amadazi, Iesus kogha overiamin gara egha kamaghin migei, "Afeziam, ni na barasi, kamaghin amizima ki ni minaba.

42 Ki fo, ni zurara na barasi. Ezi ki gumazir kagh tuivighav itibagh nighnigha, egha kamaghin ifonge, me kamaghin fogh suam, ni na amadazi ki ize. Kamaghin ki akar kam gami."

43 Iesus mikemegha givagha, egha a pamtem dia ghaze, "Lasarus, ni azenan izi."

44 Ezi Lasarus ua dikavigha egha azenan ize. An sueba ko aghariba ko guam, me inimin da nomke.

Ezi Iesus kamaghin me migei, "Ia inim adeggh, egh an ateghti, a daru."

Gumazir dapaniba Iesus misueghti an aremeghasa akam misoke
(Matyu 26:1-5 ko Mak 14:1-2 ko Luk 22:1-2)

45 Ezi Judan gumazamizir iza Maria ko itiba, men avirim Iesus amizir bizir kamin ganigha egha kamaghin nighnizir gavgavim an iti.

46 Ezi men marazi Farisiba bagha ghuegha bizir Iesus amizir kamin me migei.

47 Kamaghin amizi, ofa gamir gumazir ekiaba ko Farisiba, me Judan kotin aven itir gumaziba bar men diagha iza uari akuvagha egha kamaghin me migei, "E manmaghin damuam? Gumazir kam mirakelin avirim gami!

48 E kamaghin aneteghti an arazir kam damuvira ikiti, eghti gumazamiziba bar nighnizir gavgavim an ikiam. Eghti Romin gumazir ekiaba iziva en Godin Dipenim ko en adarasi saram asighasigham."

49 Ezi men tongin gumazir mam, an ziam Kaiafas, an azenir kamin ofa gamir gumazir ekiabar dapanim. A kamaghin me migei, "Ia fofoziba bar puvati.

50 Ia ti arazitam gifozir puvati, a ian akurvagham. Puvatightima, en adarazi bar ovegham."

51 Kaiafas uabi uan nighnizimîn akar kam mikemezir puvati. A azenir kamîn ofa gamir gumazir ekiabar dapanimîn iti. Egha an arazir Godin akam inigha izimîn mirara migia ghaze, Iesus a Judabar akurvaghsi aremegham.

52 Ezi Iesus Judabar akurvaghsivira aremeghan kogham. Puvati. A Godin borir tintinibar itiba bagh aremegh me akuvaghti me vamiran otogham.

53 Ezi dughiar kamîn ghuava gumazir aruaba Iesus misueghtima an aremeghasa tuaviba buria egha akabar kiri.

54 Kamaghîn amizi Iesus Judabar tongin uabi azenim gatigha aruir puvati. Egha a nguibar kam ategha egha a ghua gumaziba itir puvatizir danganim boroghira itir nguibar mamîn iti. Nguibar kam, an ziam Efraim. Ezi a uan suren gumaziba ko, me nguibar kamîn iti.

55 Ezi God Israelbagh Itazir Dughiamîn isar ekiam roghira ize. Kamaghîn tintinimîn nguibabar gumazamiziba Jerusalemîn ghua, Godin damazimîn uari zuasa ghue.

56 Egha me Iesus bagha ruiavira iti. Me Godin Dipenimîn mîriamîn aven tuivighav ikia, egha me uarir tongin kamaghîn uarir azangsisî, "Ia manmaghîn

nighnisi? A ti izi isar ekiamîn dughiamîn ganam, o puvatigham?"

57 Ezi gumazir aruaba ko Farisiba me gumazamizibav kemegha gifa, gumazitam danganir Iesus itim gifogh, egh me mikemegh. Eghti me an suiragh kalabus darighasa.

12

Maria mughuriar aghuim zuir borem Iesusin dagarimninginge

(Matyu 26:6-13 ko Mak 14:3-9)

1 Ezi 6 plan dughiaba ikiavira itima, ezi God Israelbagh Itazir Dughiamîn isar ekiam otivasa. Ezi dughiar kamîn Iesus Betanin nguibamîn ghû. Betani a Lasarusin nguibam, a gumazir Iesus mozimîn a gamizima a ua dikavizim.

2 Ezi me nguibar kamîn Iesusin ziam fasa dagheba isai. Ezi Marta dagheba tui. Ezi Lasarus, a gumazir Iesus ko dakozimîn apiaghav ikia apibar mav.

3 Ezi Maria, mughuriar aghuim zuir borem, a misevir mamîn ikia bar izivagha, egha a bar dikirigha egha an ivezim bar pin ko. Egha an a inigha iza Iesusin dagarimninginge, egha uan dapanir arizimîn anedisi. Ezi borer kamîn mughuriar aghuim dipenim bar akoro.

4 Ezi an suren gumazir mam, a Judas Iskariot, a gumazir kam a gin Iesus isa apanibar agharim gati, a kamaghin migei,

5 “Manmagh sua e borer kam isa 300 silvan dagiaba bagh anemangan aghua, eghti e an dagiaba inighiva gumazir onganarazibar aningam?”

6 Judas onganarazir gumazibagh nighnizir puvati, egha a kamaghin migei. Puvati. An okimakiar gumazim. Egha Iesusin adarazir dagiabar mitarim an gara iti, egha dughiar maba a da okei.

7 Ezi Iesus akar kam baregha egha kamaghin migei, “Amizir kam atakigh! Eghti a bizir an amizir kam nighnizim ikivira iki mangi dughiar ki aremeghti me na mozim datigham.

8 Gumazir onganaraziba ia ko ikivira ikiam. Eghti ko, ki ia ko zurara ikivira ikian kogham.”

Ofa gamir gumazir ekiaba Lasarus misueghti an aremeghasa, akam misosi

9 Ezi Judan avirir ekiam oregha me fo, Iesus Betanin nguibamin iti. Ezi me a bagha izi. Me Iesusin ganasavira izir puvati. Me fo, Iesus faragha Lasarus mozimin a gamizima a ua dikafi. Ezi me uaghan Lasarusin ganasa.

10 Kamaghin ofa gamir gumazir ekiaba uaghan

Lasarus misueghti an aremeghasa akam misosi.

11 Me fo, Judan aviriba Iesus Lasarus gamizir bizim ginighnisi, egha me ofa gamir gumazir ekiaba ategha akirim ragha me gasara, egha me nighnizir gavgavim Iesusin iti. Bizir kam bagha me Lasarus misoghasava ami.

Iesus atrivimin min Jerusalem aven zui

(Matyu 21:1-11 ko Mak 11:1-11 ko Luk 19:28-40)

12 Ezi gumazamizir aviriba God Israelbagh Itazir Dughiamin isar ekiamin ganasa iza Jerusalem iti. Boghinaronra Iesus Lasarusin dipenimin ame. Ezi datirighin gumazamiziba kamaghin oraki, Iesus roghira iza Jerusalem otivasa.

13 Ezi me uan agharibar okavir aghuabar suigha ghua tuavimin Iesus bativasa, egha me kamaghin dei,

“Godin ziam fi!

Gumazir Ekiamin ziamin izir kam, God deravira a damu.

A Israelbar Atrivim!”

14 Egha Iesus donkin mam inigha egha a gaperagha zui. Godin Akinafarim bizir kam in gun migei,

15 “Ia Saionin nguibamin gumazamiziba, ia atiatingan marki.

Ia gan. Ian Atrivim a izi.

A donkin igiam gaperagha izi.”

¹⁶ An suren gumaziba, me dughiar kam akar kamin mingarim gifozir puvati. Egha gin God ziar ekiam isa Iesus ganigha givazima, ezi me akar Godin Akinafarimim itim ginirigha egha me fo, a Iesusra migei. Egha me ua bizir gumaziba Iesus gamizim ginighnisi.

¹⁷ Lasarus aremegha egha mozimim itir dughiam, gumazamizir avirim Iesus ko ikia egha Iesusin garima, a Lasarus mozimim an diagha a gamizima a ua dikafi. Ezi datirighin gumazamizir kaba, Iesus amizir bizir kamin gun migiavira iti.

¹⁸ Ezi gumazamiziba orazima a mirakelin kam gami, ezi kamaghin me ghua tuavimim a bato.

¹⁹ Ezi Farisiba ganigha, egha me uarir tongin kamaghin uariv gei, “Ia an gan! Bizir e damuamin kam, a datirighin otoghan kogham. Gumazamiziba bar ghua an gin zui.”

Grighin marazi Iesusin ganasa

²⁰ Ezi dughiar kamin, gumazamiziba isar ekiamin Godin ziam fasa Jerusalem ghuavanabo, ezi men tongin, Grighin marazi uaghan iti.

²¹ Egha Grighin gumazir kaba Filip bagha ize. (Filip

a Betsaidan nguibamin gumazim, a Galilin Distrighin iti.) Egha me kamaghin a migei, “Gumazir ekiam, e Iesusin ganasa ifonge.”

²² Ezi Filip ghua Andru mikeme. Egha Andru, Filip ko aning ghua Iesus migei.

²³ Ezi Iesus kamaghin aningin akam ikara, “Dughiar Gumaziba Otarim ziar ekiam iniamim, an otogha gifa.

²⁴ Ki guizbangira ia migei, witin ovizitam nguazim girigh egh aremeghan koghiva, a uabira ikiam. Egh an aremegh, a uam aghungiva egh witin ovizir aviriba misivam.

²⁵ Gumazir uabira uan mikarzim gifongezim, an aremegham. Ezi gumazir nguazir kamin ikia uabi uan mikarzim aghuazim, an angamra itir ikirimirimim suiragh mangi zurara ikivira ikiam.

²⁶ Ezi gumazir nan ingangarim damuasa ifongezim, a nan gin izi. Egh nguibar ki itim, nan ingangarir gumazim uaghan na ko ikiam. Ezi gumazir nan ingangarim gamim, Afeziam ziar ekiam a daningam.”

Iesus uan ovevem migei

²⁷ Ezi Iesus ua kamaghin migei, “Datirighin nan navim bar osemegha nighnizir aviriba iti. Egha ki manmagh mikimam? Ki ti kamagh mikimam, ‘Afeziam, ni bizir

12:16: Lu 18:34, Jo 2:22, 7:39, 14:26

12:17: Jo 11:43-44

12:19: Jo 11:48

12:21: Lu 19:3, 23:8, Jo 1:44

12:23: Jo 13:31-32, 17:1

12:24: 1 Ko 15:36

12:25: Mt 10:39, 16:25, Mk 8:35, Lu 9:24, 17:33

12:26: Jo 14:3, 17:24, 1 Te 4:17

12:27: Sng 6:3, 42:5, Mt 26:38, Lu 12:50, 22:53, Jo 18:37

na bativamim batokegh?’ Puvati. Ki kamaghin mikiman kogham. Osimtizir dughiar kamin otivim, a na bativam. Bizir kam bagha ki ize.

28 Afeziam ni uan ziam damuti, an ekefegh!”

Jesus mikemegha givazima, ezi tiarir mam Godin Nguibamin zaghira ghaze, “Ki uan ziam gamizima an ekevegha gifa, eghti ki ua kamaghin damuam.”

29 Ezi gumazamizir roghira tughav itiba, me tiarir kam baraki, egha me kamaghin migei, “Ararim dagara!” Ezi marazi ghaze, “Enselin mam a migei!”

30 Ezi Jesus kamaghin akam ikara, “Akar ia datirighin oraghazir kam, a nan akurvaghasa izezir puvati. A ian akurvaghasa ize.

31 Datirighin God nguazir kamin gumazamizibar araziba tuisigham. Egh nguazir kam gativazir gumazir dapanim Satan a batuegham.

32 Datirighin ki nguazimin iti, ezi gin me na feqh ter ighuvimin na aguragham, eghti dughiar kamin ki gumazamiziba bar me damuti me na bagh izam.”*

33 (Jesus migirigiar kam gamua egha arazir an ovengamimin gun migei.)

34 Ezi gumazamiziba kamaghin an akam ikara, “E kamaghin Moses Osirizir Arazibar akam baraki, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim otogh, egh a iki mamaghira ikiam. Egha manmagh sua ni ghaze, ‘Me Gumazibar Otaram feqh ter ighuvimin aneguragham?’ Gumazibar Otaram kam, a bar tinara?”

35 Ezi Jesus kamaghin me migei, “Dughiar ovezimin angazangarim ian tongin ikiam. Datirighin angazangarim ian ikiavira iti, ezi ia angazangarimin aven daru. Puvatighi, mitatem ia avaragham. E fo, gumazim mitatemin arui, a fozir puvati, a managh zui.

36 Angazangarim datirighin ia ko ikiavira iti, eghti ia nighnizir gavgavim angazangarimin iki. Kamaghin ia angazangarimin gumazamizibar min otivigham.”

Judan gumazir avirim nighnizir gavgavim Iesusin itir puvati

Jesus gumazamiziba ko mikemegha givagha, egha me ategha ghua men modo.

37 Me an garima a mirakelin avirim gami. Ezi me nighnizir gavgavim an itir puvati.

12:28: Mt 3:17 12:29: Ap 23:9 12:30: Jo 11:42 12:31: Mt 12:29, Lu 10:18, Jo 9:39, 14:30, 16:11, Ap 26:18, Ef 2:2 12:32: Jo 3:14, 8:28, Ro 5:18, Hi 2:9

* 12:32: (12:32) Iesus ghaze, “Gumaziba na feqh ter ighuvimin na aguragham.” Tuavir kamra, God a feqhti an an Nguibamin mangi, egh bar pin ikiam. Ni Filipai 2:9-11in gan. 12:33: Jo 18:32 12:34: Sng 89:4, 89:36, 110:4, Ais 9:9, 53:8, Ese 37:25, Dan 2:44, 7:14, Mai 4:7 12:35: Jer 13:16, Jo 1:9, 7:33, 8:12, 11:10, Ef 5:8, 1 Jo 2:10-11 12:36: Ef 5:8 12:37: Jo 2:11 12:38: Ais 53:1, Ro 10:16

38 God kamagh sua, an akam inigha izir gumazim Aisaian akam guizbangira otogham. Aisaia kamaghin mikeme,

“Ekiam, tina en akam nighnizir gavgavim an iti?

Egha tina Ekiamin garima, a uan gavgavim an aka?”

39 Kamaghin amizi me nighnizir gavgavim Iesusin ikian aghua. Ezi bizir kamın mingarim, Aisaia uaghan akar igharazim an osiri. A kamaghin miği,

40 “God kamagh sua, me bizitamın ganan koghıva, egh me naviba akamın mingarim gifoghan kogham.

Egh me navibagh iragh egh ua na bagh iziti, ki me damighti me ua deraghan kogham.

Kamaghin God men damazibagh amizi da okafi, ezi me gari puvati.

Egha men nighnizibagh amizi me ongani.”

41 Aisaia Iesusin angazangarim ko gavgavimın ganigha, kamaghin an an gurara miği.

42 Guizbangira, gumazir dapanir avirim uaghan nighnizir gavgavim Iesusin

iti. Egha me Farisibar atiatigha, egha uan nighnizir gavgavimın gun miği pu vati. Me atiatigha ghaze, Farisiba men anogoreghti me ua God ko miği dipenimın aven ikian kogham.

43 Gumaziba men ziaba fasa me bar ifonge, egha God men ziaba fasa me ifongezir puvati.

Akar Iesus mikemezim, a gumamazibar araziba tuisigham

44 Ezi Iesus kamaghin diagha ghaze, “Gumazir nighnizir gavgavim nan itim, a nighnizir gavgavim narara itir puvati. A nighnizir gavgavim Afeziar na amadazi ki izezim uaghan an iti.

45 Ezi gumazir nan garim, a uaghan Afeziar na amadazi ki izezimın gari.

46 Ki kamagh sua, gumazir nighnizir gavgavim nan itiba, me bar mitatemın ikian kogham. Bizir kam bagha ki angazangarimın mın nguazir kamın ize.

47 “Gumazitam nan akam baregha egha nan gin zuir puvati, ki jasin mın a tuisighan kogham. Ki nguazimın gumamazibar jasin ikiasa izezir puvati. Ki men akurvaghasa ize.

48 Ezi gumazim akirim na gasara egha nan akam inizir puvati, a kot iti, eghti jas a tuisigham. Akar ki mikemezim, a nguazim

givaghamin dughiamin an an araziba tuisiḡham.

⁴⁹ Ki uabi uan niḡnizimin miḡeir puvati. Afeziam na amadazi ki ize. A uabi akaba bar na mikeme, ezi ki dar gun miḡei.

⁵⁰ Ezi ki fo, Afeziamin akam a gumazamizibagh amima, eḡti ḡin me zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. Kamaghin ami, akar ki mikemezir kaba bar, ki Afeziam na mikemezi moghin ki dagh ami.”

Iesus kamaghin suren gumazibav migia ghaze, a me ategh ua Afeziam bagh mangam

13

(Sapta 13-17)

Iesus uan suren gumazibar dagariba rue

¹ Dughiar kam, God Israelbagh Itazir Dughiam a gurumizaraghan otivam. Ezi Iesus fo, a mangamin dughiam otozi, a nguazir kam ategh uan Afeziam bagh mangasava ami. A uan gumazamizir nguazir kam in itiba a fomira bar me gifonge, egha me gifueghavira ikia ghua an areme.

² Ezi guaratizir kam in me apa iti. Satan faragha niḡnizir Iesus isi apanibar agharim darighamim isa

Judasin navim gatigha gifa. Judas, a Saimon Iskariotin otarim.

³ Iesus kamaghin fo, Afeziam bizibar amuamin gavgavim bar a isa a ganingi. A uaghan kamaghin fo, God anemadazi a ize, egh a ua God bagh mangam.

⁴ Kamaghin amizima Iesus dagher dakozim ategha dikafi, egha uan korotiar ruarim suegha, egha taulin mam inigha uan ivariam ike.

⁵ Egha dipam itarir mam ginge, egha maghira uan suren gumazibar dagariba ruegha, egha taulin a uan ivariam amighirizimin da adisi.

⁶ Egha a Saimon Pita bagha ize. Ezi Pita an azara, “Ekiam, nirara nan dagariba ruam?”

⁷ Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, “Bizir ki amim, ni datirighin a gifozir puvati. Egh ni ḡin a gifogham.”

⁸ Ezi Pita a miḡei, “Ni nan dagariba ruan marki. Bar marki!”

Ezi Iesus kamaghin akam ikara, “Ki nin dagariba rueghan koghtima, eḡti ni na ko ikian kogham.”

⁹ Ezi Saimon Pita a miḡei, “Ekiam, ni kamaghin nan dagaribara ruan marki. Ni nan dagariba ko dafariba ko dapanim sara, bar da ruam!”

¹⁰ Ezi Iesus a miḡei, “Gumazir ruegha givazim, a zue, a ua ruan marki. A pura

dagaribara ruegh egh bar zuegham. Ezi ia bar moghira zuegha givagha iti. Ezi ian gumazir vamira, a zuezir pu.”

11 (Iesus gumazir a isi apanibar agharim darighamim, an a gifogha gifa. Kamaghin a ghaze, “Ia bar moghira zuezi, ezi ian vavira zuezir puvati.”)

12 Iesus men dagariba ruegha givagha, egha uan ko-rotiar ruarim uam anerugha egha ua ghua uan dapiamin danganim gaperu. Egha kamaghin men azai, “Ia, ki ia bagha amizir bizir kamın mingarim gifo, o?”

13 Ia ‘Tisa’ na garigha egha ‘Ekiam’ na garisi. Guizbangira, ki Tisa egha ki ian Ekiam. Egha bar deragha ia kamaghin migei.

14 Ki, ian Ekiam ko ian Tisa, egha ki ian dagariba rues. Ezi ia uaghan uarira uarir dagariba ruegh.

15 Ki arazim ian akazi, ezi ia uaghan arazir ki datirighin ia gamizir kamra damu.

16 Ki guizbangira ia migei, ingangarir gumazir kinitam uan Ekiam gafirazir puvati. Ezi akam inigha izir gumazitam, a gumazir anemadazir a ghuzim gafirazir puvati.

17 Ezi datirighin ia arazir ki amizir kamın mingarim gifogha gifa, kamaghin ia de-

raghvira an gin mangiva, egh ia bar akuegham.

18 “Ki bar ia migeir puvati. Ki gumazir ki ua bagha misevezibagh fo. Egha ki kamaghin fo, akar Godin Akinafarimın itim, a guizbangiram otivam. Akar kam kamakin ‘Gumazir na ko dagheba apim, nan apanimın oto.’

19 Bizir kam tighar otivam, ezi ki datirighin ia mikemegha gifa. Eghti kamaghin a gin otoghamin dughiam, ia kamaghin nighnizir gavgavim iki fogh, Ki Uabi Ki Kamaghin Iti.*

20 Ki guizbangira ia migei, gumazir manam ingangarir gumazir ki amadazim inigh, egha deravira a gami, gumazir kam na inigha egha deravira na gami. Egha gumazir na inizim, a Godin na amadazi ki izezim a ini.”

Judas Iesus isi apanibar agharim darigham.

(Matyu 26:20-25 ko Mak 14:17-20 ko Luk 22:21-23)

21 Iesus mikemegha gifa, ezi an navim bar a baseme. Egha bighavira kamaghin migei, “Ki guizbangira ia migei, ian tav na isiva gumazir nan apanim gamibar agharim darigham.”

22 A kamaghin mikemezi, an suren gumaziba vagh-

13:13: Mt 23:8-10, Lu 6:46, 1 Ko 8:6, 12:3, Fl 2:11 **13:14:** Mt 20:28, Lu 22:27, Ro 12:10, Ga 6:1-2, 1 Pi 5:5 **13:15:** Mt 11:29, Fl 2:5, Kl 3:13, 1 Pi 2:21, 1 Jo 2:6 **13:16:** Mt 10:24, Lu 6:40, Jo 15:20 **13:17:** Mt 7:24, Je 1:25 **13:18:** Sng 41:9 **13:19:**

Jo 14:29, 16:4 * **13:19:** (13:19) Ni akar Jon 8:24in itimın gan. **13:20:** Mt 10:40, 25:40, Mk 9:37, Lu 9:48, 10:16 **13:21:** Mt 26:21, Mk 14:18, Lu 22:21, Jo 12:27, Ap 1:17, 1 Jo 2:19

vagha uari uarir gari. Me fozir puvati, Iesus tina miġei.

²³ Egha suren gumazibar mav, gumazir Iesus bar ifongezim, a bar Iesusin boroghira iti.

²⁴ Ezi Saimon Pita benim akuigha egha a miġei, "Ni an azaragh, a tina miġei?"

²⁵ Ezi suren gumazir kam uan dapanim isa Iesusin afarizim boroghiram atigha, egha kamaghin an azara, "Ekiam, ni tina miġei?"

²⁶ Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, "Ki dagher otevir kam inigh egh diparsizim darugh, egh gumazitam daningam. A gumazir kamra, ki a miġei." Egha a dagher otevim isa diparsizim garu, egha Judas ganingi, a Saimon Iskariotin otarim.

²⁷ Ezi Judas dagher kam inigha ġivazima, ezi dughiar kamra Satan an navir averiamin aven ghua a gapasa. Ezi Iesus kamaghin a miġei, "Bizir ni damuasa ifongezim, ni zuamira a damigh!"

²⁸ Gumazir dakozimin apiaghav itiba, me bar akar Iesus Judasin mikemezir kam baregha, egha me akamin mingarim ġifozir puvati.

²⁹ Judas daghabar mitarimin gari. Ezi marazi ghaze, Iesus ti isar ekiam bagha bizibagh ivezasa a mikeme, o a mangi biziba gumazir onganarazibar aningam.

³⁰ Ezi Judas dagher otevir kam inigha ġivagha, egha zuamira azenan gh. Ezi aminim pirizi mitatem otogha ġifa.

Iesus arazir igiam suren gumazibagh anidi

³¹ Judas azenan ghugha ġivazima, ezi Iesus miġei, "Datirighin Gumazibar Otarimin ziar ekiam azenan oto. Ezi God uan Otarim isa gumamazibar akazi Otarim me damuti me fogham, God ziar bar ekiam iti.

³² Eghti God uabi uan Otarim isi gumamazibar akaghti me fogham, Gumazibar Otarim ziar ekiam iti. Egh God zuamira a damigham.

³³ Nan boriba, dughiar otevimra ki ia ko ikiam. Eghti ia na buriam. Ki Judabav mikemezi moghin, akar kamra ki ua ia miġei, ia danganir ki mangamim, ia an mangan kogham.

³⁴ Ezi datirighin ki arazir igiam ia ganidi, a kamakin, ia uari uarigh ifongegh. Ki bar ia gifonge, ezi kamaghira ia uari uarigh ifongegh.

³⁵ Ia uari uarigh ifongeghti, gumaziba bar arazir kamın ganigh fogh suam, ia nan suren gumaziba."

Iesus ghaze, Pita akirim ragh a gasaragham

(Matyu 26:31-35 ko Mak 14:27-31 ko Luk 22:31-34)

13:23: Jo 19:26, 20:2, 21:7, 21:20, 21:24

12:6 **13:31:** Jo 12:23, 14:13, 1 Pi 4:11

Wkp 19:18, Jo 15:12, 15:17, 1 Pi 1:22, 1 Jo 2:7-8, 3:23, 4:21, 2 Jo 5

4:20 **13:36:** Jo 7:34, 21:18-19, 2 Pi 1:14

13:27: Lu 22:3, Jo 6:70, 13:2

13:29: Jo

13:32: Jo 17:5

13:33: Jo 7:34

13:34:

13:35: 1 Jo 2:5,

³⁶ Ezi Saimon Pita kamaghin Iesusin azara, "Ekiam, ni managh mangam?"

Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, "Nguibar ki mangamim, ni datirighin nan gin an mangighan kogham. Egh ni gin nan gin izam."

³⁷ Ezi Pita an azara, "Ekiam, manmagh amizima ki datirighin nin gin mangighan kogham? Ki ni bagh aremeghasa ifonge."

³⁸ Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, "Ni ghaze, ni ti na bagh aremegham? Ki guizbangira ni migei, tuarim tighar akegham, eghti ni dughiar pumuningin ko mizezim kamaghin mikimam, ni na gifozir puvati."

14

Iesus, an Afeziam bagha zuir tuavim

¹ Ezi Iesus ua kamaghin uan suren gumazibav gei, "Ia nighnizir aviribar amuva osiman marki. Ia nighnizir gavgavim Godin ikiva, egh uaghan nighnizir gavgavim nan iki.

² Nan Afeziamin dipenimin danganir aviriba iti, ezi ki mangiva ia bagh danganibar kiram. Bizir kam guizbangira puvatizi, ezi ki ia mikemeghan koghai.

³ Ki mangiva ia bagh danganim akirighiva, egh ua izi ia inigh mangiti ia na

ko ikiam. Egh nguibar ki ikiamim, ia uaghan na ko an ikiam.

⁴ Ezi ia nguibar ki zuim, ia an tuavim gifogha gifa."

⁵ Ezi Tomas a migei, "Ekiam, e fozir pu, ni managh zui, kamaghin e manmaghin tuavir ni zuim gifogham?"

⁶ Ezi Iesus kamaghin a migei, "Ki uabi ki tuavim, egha ki guizin akamin mingarim, egha ki ikirimirir aghuimin mingarim. Ezi gumazitam tuavir igharazimin Afeziam bagh mangigham kogham. Puvati. Kirara ki Afeziam bagha zuir tuavim.

⁷ Eghti ia na gifoghiva, egh uaghan nan Afeziam gifogham. Ezi datirighin tugha ghua, ia nan Afeziam gifofogha, egha an gari."

⁸ Ezi Filip ghaze, "Ekiam, ni Afeziam en akagh, eghti e uan damazibar an ganika, eghti e ua nin azangan kogham."

⁹ Ezi Iesus a migei, "Filip, dughiar ruarimin ki ia ko iti, ezi ia ti na gifozir puvati? Gumazim nan gari, an Afeziamin gari. Ezi manmagh sua ni ghaze, 'Ni Afeziam en akagh'?"

¹⁰ Filip, ni ti nighnizir gavgavim iki fogh suam, ki Afeziamin aven itima Afeziam nan aven iti? Akar ki ia migeiba, ki uan nighnizimin dav geir puvati.

Afeziar nan aven itim, a uabi uan ingangarim gami.

11 Ia nighnizir gavgavim akar kamın iki, ki Afeziarın aven iti, ezi Afeziarın nan aven iti. Puvatighti, ia nan ingangarir ki amibagh nighnigh, eghti ingangarir kaba ian nighnizir gavgavibar amuti da gavgavigham.

12 Ki bar guizbangira ia migei, gumazir nighnizir gavgavim nan itim, a uaghan ki amir ingangarir kabar amuam. Ki uan Afeziarın bagh mangam, kamaghın amizi, ingangarir ekiar gumazir kam damuamiba, da ingangarir ki amibagh afiragham.

13 Ki kamagh sua, Afeziarın ziar ekiam uan Otarimın ingangarimın a iniam. Kamaghın ia nan ziamın biziba bagha azaraghti, ki dar amuam.

14 Ia nan ziamın bizitam bagh nan azangsighti, ki a damuam.”

Iesus ghaze, a Godin Duam amadaghti a izam

15 Egha Iesus ua kamaghın migei, “Ia bar na gifueghiva, egh ia deravira nan akaba baragh dar gin mangam.

16 Eghti ki Afeziarın azangsighti, a gavgavim ia daningamin Akurvazir mam ia bagh anemangam. Eghti a ia ko iki mamaghira ikiam.

17 Ezi Akurvazir kam a Godin Duam, a guizin akam migeir Duam. Ezi nguazir kamın gumazamiziba me an ganighan koghiva, egh a gifoghan kogham, kamaghın me a inighan kogham. Ezi iarara, a ia ko iti, egh a ian navir averiabar aven ikiam. Kamaghın ia a gifo.

18 “Ki ia ateghti ia uarira ikian kogham, mati borim amebam ko afeziarın puvatizi moghin. Puvati. Ki ua ia bagh izam.

19 Dughiar ovezimın nguazimın gumazamiziba ua nan ganan kogham. Eghti ia nan ganam. Ki angamra iti, eghti kamaghın ia uaghan angamra ikiam.

20 Ezi dughiar kamın ia kamaghın fogham, ki uan Afeziarın aven iti, ezi ia nan aven iti, mati ki ian aven iti moghin.

21 Ezi tina nan akam baragha egha an gin zui, gumazir kam a bar na gifonge. Egha gumazir na gifongezim, nan Afeziarın a gifuegham. Eghti ki uaghan a gifuegham, egh ki uabi isiva an akagham.”

22 Iesus kamaghın mikeme, ezi Judasın igharazim (a Judas Iskariot puvati) a kamaghın Iesusın azara, “Ekiam, manmagh su ni uabi isiva en akaghasa, egha ni uabi

14:11: Jo 5:36, 10:38, 14:20 **14:12:** Mt 21:21, Mk 16:16-20, Lu 10:17 **14:13:** Mt 7:7, Lu 11:9, Jo 15:7, 15:16, Je 1:5, 1 Jo 3:22 **14:15:** Jo 14:21-23, 15:10, 15:14, 1 Jo 5:3 **14:16:** Jo 14:26, 15:26, 16:7, Ro 8:15, 8:26 **14:17:** Mt 10:20, Jo 16:13, Ro 8:26, 1 Ko 2:14, 1 Jo 2:27, 4:6 **14:18:** Mt 28:20, Jo 14:3, 14:28 **14:19:** Jo 16:16, 1 Ko 15:20 **14:20:** Jo 10:38, 14:10, 17:21-26 **14:21:** Jo 14:15, 14:23, 15:10, 16:27, 1 Jo 2:5, 5:3 **14:22:** Ap 10:41-42

isiva nguazimin gumazamiz-ibar akaghan aghua?"

²³ Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, "Gumazitam na gifueghiva, egh deraghvira nan akamin gin mangam. Eghti nan Afeziam bar gumazir kam gifuegham. Eghti ga iziva a ko iki mamaghira ikiam.

²⁴ Gumazim na gifongezir puvati, a deravira nan akamin gin zuir puvati. Ezi akar ia oraghizir kam, ka nan akam puvati. Kar Afeziamin akam, a na amadazi ezi ki ize.

²⁵ "Dughiar ki ia ko ikiavira itim, ki bizir kabar gun ia mikeme.

²⁶ Ezi Gavgavim ia Daningamin Akurvazir Gumazim, a Godin Duam. Ezi nan ziamin, Afeziam anemadaghti a izam. A biziba bar ian sure damuam. Eghti akar ki ia mikemeziba, a ian sure damuti ia uam a dagh nighnigham.

²⁷ "Ki ia ataghraghasa, egha ki navir amirizim ia ganidi. Ezi nan navir amirizir ki ia ganidim, a nguazimin gumaziba anidi moghin puvati. Kamaghin amizima, ia nighnizir aviribar amuva egh osiman marki, egh atiatingan marki.

²⁸ Ezi ia akar ki ia ganingizir kam baregha gifa, 'Ki ia ategha egha ki zui, egh ki ua ia bagh izam.' Egh ia bar na gifueghti, eghti akar kam

ia damuti ia bar akuegham. Afeziamin gavgavim bar ekevegha egha nan gavgavim gafira, kamaghin, ki uan Afeziam bagha zui.

²⁹ Ki kamagh sua, bizir kam gin otoghti, eghti ia an ganigh nighnizir gavgavim nan iki. Kamaghin ki datirighin bizir kam tighar otivamin dughiamin, ki an gun ia migei.

³⁰ "Nguazir kam gativazir gumazir dapanim, a na gativamin gavgaviba puvati. Egha a datirighin izi. Kamaghin amizi, ki ua migirigiar aviriba ia mikiman kogham.

³¹ Ki kamagh sua, nguazimin gumazamiziba kamaghin fogh, ki bar Afeziam gifonge, egha ki bizir Afeziam na mikemezibara dagh ami. Ia dikavigh, danganir kam ategh, e mangam."

15

Iesus a guizbangira wainin ikarzimmin min iti

¹ Ezi Iesus ua kamaghin migei, "Ki uabi ki guizbangira wainin ikarzimmin min iti. Ezi nan Afeziam a wainin azenimin ghuavim.

² Ezi nan agharir ber puvatiziba, Afeziam vaghavagha dar ghora da makuri. Egha agharir oviziba itiba, Afeziam vaghavagha a dar ghora da otefi. A ghaze,

da zuegh ikiva, egh gin da biva ovizir aviriba ikiam, kamaghin a dar ghorì.

³ Ia zuegha gifa. Akar kam ki ia ganidi, a ia gamima ia zue.

⁴ Ia nan porogh, eghti ki ian porogham. Ezi wainin ikarzimìn agharim, a ikarzimìn poroghan koghiva, egh a ban kogham. Kamaghira, ia nan poroghan kogh, ia uaghan ban kogham.

⁵ “Ki uabi ki wainin ikarzim, ezi ia wainin aghariba. Ezi gumazim nan porozi, ezi ki an poro, a zurara bava ovizir aviriba iti. Ezi ia na ategh, ia bizir tam damighan kogham.

⁶ Eghti gumazitam nan poroghan kogh, egh a mati wainin ikarzimìn agharim me a makunizi a misingi. Egha me agharir kaba akuva da isava avim mikira egha dagh aboi.

⁷ “Ia nan porogh ikiti, nan akam ian aven ikiam, eghti ia uan ifongiamìn bizitam bagh azangam, eghti biziba ia mikemezi moghin otivam.

⁸ Egh ia biva ovizir aviriba iki, egh kamaghin ia nan suren gumazibar min ikiam. Eghti tuavir kamìn nan Afeziam ziar ekiam iniam.

⁹ “Afeziam bar na gifonge, ezi arazir kamra ki ia gifonge.

Egh ia nan poroghti ki ia gifuegh mamaghira ikiam.

¹⁰ Ki uan Afeziamìn araziba ko akabar gin zui, egha an porozi a na gifongezì moghin, ia uaghan nan araziba ko akabar gin mangiva egh nan poroghti ki ia gifuegh mamaghira ikiam.

¹¹ “Nan navir agorogem ian ikiasa ki ifonge. Ezi agoroger kam bar ian navir averi-abagh izivagham. Kamaghin amizi ki migirigiar kam ia migei.

¹² Ki ia mikemezir arazimra kara: ki bar ia gifongezì moghin, arazir kamra ia uari uarigh ifongegh.

¹³ Gumazitam uan namakam a gifuegh egh a bagh aremegham, ezi an arazir uarira uari ifongezim, a gumazamizir igharazibagh ifongezir araziba bar dagh afira.

¹⁴ Ezi ki ia mikemezi moghin ia ami, egha ia nan namakabar iti.

¹⁵ E fo, ingangarir gumazim bizir an gumazir ekiam amiba, a dagh fozir puvati. Kamaghin amizi ki ua ‘ingangarir gumaziba’ ia diborir puvati. Akaba bar ki uan Afeziam da, da baregha egha ki ia mikemegha gifa. Kamaghin amizi, ki ‘namakaba’ ia garisi.

¹⁶ “Ia uari ko ikiasa na

15:3: Jo 13:10, 17:17, Ef 5:26, 1 Pi 1:22
Hos 14:8, Jo 15:16, 2 Ko 3:5, Fl 1:11, 4:13
7:7, Jo 14:13-14, 15:16, 16:23
15:8: Mt 5:16, Jo 8:31, Fl 1:11
15:10: Jo 14:15,
14:21-23, 1 Jo 2:5
15:11: Jo 16:24, 17:13, 1 Jo 1:4
15:12: Jo 13:34, 15:17, 1 Te
4:9, 1 Pi 4:8, 1 Jo 3:11, 3:23, 4:21, 2 Jo 5
15:14: Mt 12:50, Jo 14:15, 14:23
15:15: Jo 17:26, Ap 20:27
15:16: Mt 28:19,
Mk 16:15, Jo 6:70, 14:13, 1 Jo 4:10, 4:19

15:4: Jo 6:56, Kl 1:23, 1 Jo 2:6
15:6: Mt 3:10, 7:19, 13:42
15:7: Mt
15:10: Jo 14:15,
15:12: Jo 13:34, 15:17, 1 Te
4:9, 1 Pi 4:8, 1 Jo 3:11, 3:23, 4:21, 2 Jo 5
15:13: Jo 10:11, Ro 5:7-8, Ef 5:2, 1 Jo 3:16
15:16: Mt 28:19,
Mk 16:15, Jo 6:70, 14:13, 1 Jo 4:10, 4:19

misevezir pu. Puvati. Ia nan adarazir ikiasa ki ia misefe. Ezi ki ingangarim ia ganidi, eghti ia mangiva egh biva dagher aviriba iki, eghti ian dagheba ikivira ikiam. Kamaghin ia bizitam uari daningsi nan ziamin Afeziamin azaraghti, a ia daningam.

17 Kar nan arazim, ki ia ganidi: Ia uari uarigh ifongegh.”

Nguazimin gumaziba suren gumazibar apanim damuam

18 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Nguazimin gumaziba ian apanim damuti, eghti ia okinighnighan marki, me faragha uaghan nan apanimin ike.

19 Ezi ia nguazir kamin gumazibar min ikezi, nguazimin gumaziba uan adarazigh ifongezi moghin, me ia gifueghai. Ezi ia nguazir kamin gumaziba puvati. Ki ia misevegha gifa, ezi ia nguazir kamin araziba ategham. Kamaghin amizima nguazimin gumazimiza ian aghuagha ian apanim gami.

20 Ia akar ki ia mikemeziba deraghvira da ginighnigh, ingangarir gumazim uan gumazir ekiam gafirazir puvati. Kamaghira me paza na gami, eghti me uaghan pazi ia damuam. Egh me

na akam baragham, egh me uaghan ian akam baragham.

21 Egha me Afeziam gifozir puvati, a na amadazi ki izes. Ezi ia nan adarasi, kamaghin, me arazir kurar kaba bar dar ia damuam.

22 Ezi ki ti izeghan kogha egha akam me ganizir puvatizi, me arazir kurabar osimtiziba puvatighai. Ezi datirighin me uan arazir kurabar mongan tuaviba puvati.

23 Ezi gumazitam nan aghuagha nan apanim gami, a uaghan nan Afeziamin aghuagha an apanim gami.

24 Ki men tongin ikia mirakelbagh ami, da gumazir igharazi tam faragha amizir puvatizir ingangariba. Ezi ki men tongin mirakelin kabagh amizir puvatizi, me arazir kurabar osimtiziba puvatighai. Ezi datirighin me mirakelin ki amizibar ganigha gifa, egha me na ko Afeziam sara, gan aghuagha gan apanim gami.

25 Osizirir mam, Judan Arazibar aven iti, a kamaghin migei, ‘Gumaziba pura nan apanim gami.’ Ezi akar kam guizbangira otivasa, kamaghin me nan apanim gami.

26 “Godin Duar Gavgavim ia Daningamim, a izam. An Afeziam ko iti, ezi ki ia bagh anemangam. A guizbangira migeir Duam,

15:17: Jo 13:34 15:18: Mt 10:22, 1 Jo 3:1, 3:13 15:19: Jo 17:14, 1 Jo 4:5

15:20: Ese 3:7, Mt 10:24, Lu 6:40, Jo 13:16 15:21: Mt 5:11, 10:22, 24:9, Mk 13:13,

Jo 16:3 15:22: Jo 9:41, Ro 1:20, Je 4:17 15:23: Lu 10:16, 1 Jo 2:23 15:24: Jo

3:2, 7:31, 9:32, 9:41, 14:11 15:25: Sng 35:19, 69:4 15:26: Lu 24:49, Jo 14:26,

16:7, 16:13, Ap 2:33, 1 Jo 5:6

egha an Afeziam ko ikegh izam. Egh a iziva deravira nan araziba ko ingangaribar gun mikimam.

²⁷ Ki faragh ingangarim gamima, ia na ko ikia iza datirighin. Kamaghin, ia uaghan nan gun mikimam.

16

¹ “Ezi ki kamagh sua, ia uan nighnizir gavgavim ataghraghan marki, kamaghin ki bizir kam ia mikeme.

² Me ian anogoreghti ia ua God ko migeir dipenibar aven ikian kogham. Eghti gin dughiam otogham, gumaziba ia misueghti ia aremegham, egh me suam, me Godin ingangarir aghuim gami.

³ Egha me Afeziam gifozir puvati, egha na gifozir puvati. Kamaghin me arazir kabar amuam.

⁴ Ki kamagh sua, gumaziba gin arazir kabar ia damuti, eghti ia akar ki ia mikemezir kam ginighnigham. Kamaghin, ki datirighin bizir otivamin kaba, dar gun ia mikemegha gifa.”

Iesus Godin Duamin ingangarim migei.

Egha Iesus kamaghin migei, “Ki faragha uabi ia ko

iti, kamaghin ki bizir kabar gun ia mikemezir puvati.

⁵ Egha datirighin Afeziam na amadazi ezi ki izezim, ki a bagha zui. Ezi ian tav nan azarazir puvati, ‘Ni managh zui?’

⁶ Ki akar kam ia mikeme, ezi datirighin ian naviba bar oseme.

⁷ Ezi ki guizbangira ia migei, ki ia ategha zui, kar ian akurvaghim. Ki fo, ki mangighan koghti, Godin Duar Gavgavim ia Daningamim, a ia bagh izeghan kogham. Egh ki mangighiva, ki ia bagh anemadagham.

⁸ Eghti a iziva nguazir kamin gumazibar amuti me arazir kuramin mingarim ko arazir aghuimin mingarim ko Godin kotiamin mingarim, me dagh fogham

⁹ Arazir kuramin mingarim, a kamakin, me nighnizir gavgavim na itir puvati.

¹⁰ Arazir aghuimin mingarim, a kamakin, ki Afeziam bagh mangighi, ia ua nan ganighan kogham.*

¹¹ Godin kotiamin mingarim, a kamakin, nguazir kam gativazir gumazir dapanim, God kotiamin aven a tuisigha gifa egha ghaze, a iveziz kuram inigh aremegham.

15:27: Lu 1:2, 24:48, Ap 1:8, 1:21-22, 1 Pi 5:1, 2 Pi 1:16 **16:1:** Mt 11:6, 24:10, 26:31

16:2: Mt 24:9, Lu 6:22, Jo 9:22, 9:34, Ap 8:1, 26:9-11 **16:3:** Jo 15:21, Ro 10:2, 1 Ko

2:8, 1 Ti 1:13 **16:4:** Jo 13:19, 14:29 **16:5:** Jo 7:33, 13:3, 13:36, 14:28, 16:10, 16:16

16:6: Jo 14:1, 16:22 **16:7:** Jo 14:16, 14:26, 15:26, Ap 2:33, Ef 4:8 **16:9:** Jo 3:18,

15:22, Ap 2:22-37 **16:10:** Jo 3:14, 5:32, Ap 2:32, 5:31, Ro 4:25 * **16:10:** (16:10)

Nguazir kamin gumaziba Iesus isa kot gatigha ghaze, an arazir kuram gami, egh an ovengam. Ezi God Iesus gamizi a ua dikavizi anenigha ghuzi, an a ko iti. Arazir kamra, God gumazibar akagha ghaze, Iesus arazir aghuimram ami. **16:11:** Jo 12:31, Ap 26:18, Ef 2:2, Kl 2:15, Hi 2:14

12 “Ki ia mikimamin akar aviriba iti, ezi datirighin ian nighniziba bar izifa, eghti ia bar da bareghan kogham.

13 Ezi Godin Duam, a guizin akam migeir Duam, a iziva, ian nighnizibar amuti ia guizin akaba bar dagh fogham. A uabi uan nighnizimin akatam mikemeghan kogham. Puvati. Akar an oraghizim, akar kamra an an gun mikimam. Egh a bizir gin otivamibar gun ia mikimam.

14 A nan akam inighiva egh an gun ia mikimam. Egh arazir kamın a nan ziar ekiam ko nan gavgavim, ian akagham.

15 Afeziamın biziba da bar nan biziba. Kamaghın amizi ki kamaghın ia mikeme, an Duam nan akam inighiva egh an gun ia mikimam.”

Bar akongezir arazim, a navir osimtizimin danganim inigham

16 Egha Iesus ua kamaghın migei, “Dughiar bar ovezimin ia ua nan ganighan kogham. Egh dughiar bar otevimin gin ia ua nan apigham.”

17 Ezi suren gumazir maba uarira uarir tongin uariv gei, “Kar akar manamin mingarim an a gami? A ghaze, ‘Dughiar bar ovezimin ia nan ganighan kogham. Egh ua dughiar otevimin gin ia ua nan apigham.’ Egha uaghan ghaze, ‘Bizir kamın

mingarim, a kamakın, ki Afeziam bagha zui.’ ”

18 Egha me migia ghuavira iti, “Dughiar ovezir a mikemezir kam, a bizir tizim? E akar a mikemezir kamın mingarim gifozir puvati.”

19 Ezi Iesus fo, me an azangsighasa, ezi a me migei, “Ia ti tintinibar akar ki mikemezir kamın mingarim bagha azangsisı? Ki kamaghın migei, ‘Dughiar ovezimin ia nan ganighan kogham. Egh gin dughiar otevimin ia uan nan apigham.’ Ia ti bizir kam bagha azai, o?

20 Ki bar guizbangira ia migei, ia puviram aziva arangam. Eghti nguazimin gumazamiziba bar akuegham. Ian naviba osemegham. Eghti ian navir osimtizir kam iraghrighima navir agorogem otogham.

21 Amizim borim batasava amuava, a fo, an mızazim iniamin dughiam otogha gifa. Kamaghın an oseme. Egha an otegha gıvagha, a ua mızazir kam ginighnızir puvati. An borim nguazimin otogha gifa, kamaghın amizi a bar akonge.

22 Ezi kamaghıra, ia datirighın naviba oseme. Eghti ki ua ian ganti, ian naviba bar akuegham. Eghti tav ian agoroger kam adeghan kogham.

23 Eghti dughiar kamın ia ua bizitam bagh nan

16:12: Mk 4:33, 1 Ko 3:1-2, Hi 5:12 **16:13:** Jo 14:17, 14:26, 15:26, 1 Jo 2:20, 2:27

16:15: Mt 11:27, Jo 3:35, 17:10 **16:16:** Jo 7:33, 14:19, 16:10 **16:21:** Ais 26:17

16:22: Ais 66:14, Lu 24:41, 24:52, Jo 14:1, Ap 2:46, 1 Pi 1:8 **16:23:** Mt 7:7, Jo 14:13, 15:16

azaraghan kogham. Ki guizbangira ia migei, ia bizitam bagh nan ziamin Afeziamin azaraghtima eghti a ia daningam.

24 Ia faragha bizitam nan ziamin azarazir puvati. Ia azangsighiva, egh ia iniam, eghti agorogem bar ian navibagh izivagham.”

Iesus nguazir kamin gavgavim dikabirazi a iraghu

25 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ki akar isin zuimin akar kabar ia gami. Ki gin ua akar isin zuitam ia mikemeghan kogham. Puvati. Ki deravira ia mikimiva, egh Afeziamin ia mikimam.

26 Egh dughiar kamin ia nan ziamin azangsigham. Ezi ki kamaghin migeir puvati, ki ia bagh Afeziamin ko mikimam. Puvati.

27 Afeziam a uabi ia gifonge. Ia a gifongegha ia nighnizir gavgavim nan ikia egha fo, ki Afeziam ko ikegha ize. Kamaghin a ia gifonge.

28 Guizbangira, ki fomira Afeziam ko ikegha, egha ki an ategha nguazimin ize. Egh datirighin ki ua nguazim ategh, egh ki ua Afeziam bagh mangam.”

29 Ezi an suren gumaziba kamaghin migei, “Are, ni datirighin deravira migei, ni datirighin akar isin zuibav geir puvati.

30 Ezi e datirighin fo, ni biziba bar dagh fo. Gu-mazitam bizir mam nin azangsighasava amima, ni an nighnizibagh fogha gifa. Ni an azangsizim bagha mizuai puvati, ni fogha gifa. Kamaghin amizi, e nighnizir gavgavim ikia ghaze, ni God ko ikegha egha ni ize.”

31 Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, “Ia datirighin nighnizir gavgavim iti, o?”

32 Ia oragh. Dughiam a roghira izi, egha a izegha gifa, eghti me vaghvagh ian agintighti ia tintinibar uan nguibabar mangam. Egh ia na ateghti ki uabira ikiam. Ezi Afeziam na ko iti, kamaghin ki bar uabira ikeghan kogham.

33 Ia nan poroghiv ikiva egh ia navir amirizim ikiasa ki ifonge. Kamagh sua ki akar kam ia mikeme. Eghti ia nguazir kamin ikiti, osimtiziba ia bativam. Egh ian naviba gavgavigh iki! Ki nguazir kamin gavgavim dikabiragha egha anegifa!”

17

Iesus suren gumaziba bagha God ko migei

1 Ezi Iesus suren gumazibav kemegha givagha, egha kogha overiamin gara, egha kamaghin migei, “Afeziam, dughiam izegha gifa. Eghti nin Otarim ziar ekiam ni daningsi, kamaghin ni

datirighin ziar ekiam uan Otarim daningh.

² Kamaghin ami, ni gavgavim a ganigha gifa. Ni kamaghin ifonge, a ikirimirir aghuim gumazir ni a ganingiziba, bar me daningam. Kar zurara itir ikirimirir aghuarim. Bizir kam bagha, ni gumazamiziba bar men dapanimin ikiasa anemisefe.

³ Ezi zurara itir ikirimirir aghuarim, a kamakin: Gumazir ikirimirir aghuarir kam iniziba, me ni gifo, ni uabira ni guizbangin God. Egha me Krai Iesus gifo, ni anemadazi a ize.

⁴ “Ki nin ziar ekiam ko gavgavim nguazir kamın gumazamizibar akagha gifa. Egha ki, ingangarir ki damuasa ni na ganingizir kam, ki a gamigha gifa.

⁵ Afeziam, fomira nguazim tighar otivam, ki ni ko ikia nan ziam ekefe. Ezi datirighin ni uan damazimin, ni ua ziar ekiam na daningasa, ki ifonge.

⁶ “Ki nin ziar ekiam isa nguazir kamın gumazir ni na ganingizibar aka. Me nin gumazamiziba, ezi ni me na ganigha gifa. Ezi me deravira nin akam baragha an gin zui.

⁷ Egha me datirighin fo, bizir ni na ganingiziba, da bar nirara ize.

⁸ Ezi akar ni na ganingiziba, ki bar da isa me ganingi. Ezi me da ini, egha me guizbangira kamaghin fo, ki fomira ni ko ikegha, egha ki ize. Egha me nighnizir gavgavim ikia kamaghin fo, ni na amadazi ezi ki ize.

⁹ “Ki me bagha ni ko migei. Ki bar nguazimin gumazamiziba bagha ni ko migeir pu. Ki fo, gumazamizir ni na ganingizir kaba, me nin adarasi. Kamaghin amizi, ki me bagha ni ko migei.

¹⁰ Ezi nan gumazamiziba, me nin adarasi. Ezi nin gumazamiziba, me nan adarasi. Ezi gumazamiziba nan gumazamizir kabar gari, me nan ziar ekiam gifo.

¹¹ “Ki datirighin ni bagh izam, egh ki ua nguazimin ikian kogham. Ezi me nguazimin ikiavira iti. Ezi Afeziam, ni bar zue ezi tav nin min itir puvati! Ki kamagh sua, me uari inigh navir vamira iki, mati ni na ko, ga uaning inigha iti moghin. Bizir kam bagha, ni uan ziamın gavgavimin deravira men gan. Kar ziar ni na ganingizim.

¹² Ezi dughiar ki me ko itiba, ki nin ziamın gavgavimin men gari. Kar ziar ni na ganingizim. Ki bar deravira men garima men tav ovengezir puvati.

17:2: Dan 7:14, Mt 11:27, Jo 6:37, 1 Ko 15:25-27, Fl 2:10, Hi 2:8 **17:3:** Ais 53:11, Jo 5:36-37, 1 Ko 8:4, 1 Te 1:9, 1 Jo 5:20 **17:4:** Jo 4:34, 13:31, 14:13, 14:31, 15:10 **17:5:** Jo 1:1-2, 17:24, Fl 2:6, Kl 1:15-17, Hi 1:3, 1:10 **17:6:** Sng 22:22, Jo 6:37-39, 10:29 **17:8:** Jo 8:28, 12:49, 14:10, 16:27, 16:30 **17:9:** Jo 6:37, 6:44, 1 Jo 5:19 **17:10:** Jo 16:15 **17:11:** Jo 10:30, 13:1, 17:21, 1 Pi 1:5, Ju 1 **17:12:** Sng 41:9, 109:8, Jo 6:39, 13:18, 18:9, Ap 1:20, Hi 2:13, 1 Jo 2:19

Ezi gumazir ovengamim, a uabiram ovengam. Ki kamagh sua, nin Akinafarimim itir akam guizbangira otivam, kamaghin gumazir kam ovengam.

13 “Ki datirighin ni bagha izi. Ki kamaghin ifonge, nan agorogem men navibagh izivagh ikiam. Kamaghin, dughiar ki nguazimim itim, ki akar kabav mikeme.

14 “Nin akam, ki me ganigha gifa. Ki nguazir kamim gumazim puvati. Ezi kamaghira, nan gumazamiziba me nguazir kamim gumazamiziba puvati. Kamaghin amizima, nguazir kamim gumazamiziba men aghuagha men apanim gami.

15 Ki, ni nguazir kamim me inigh azenan mangasa nin azangsizir pu. Puvati. Ki, ni men ganasa, ki nin azai, eghti Gumazir Kuram pazi me damuan kogham.

16 Ki uabi ki nguazir kamim gumazim puvati. Ezi kamaghira, me nguazir kamim gumazamiziba puvati.

17 Ezi nin akam a bar guizbangira. Ezi ki, ni uan akam damuti a men navir averiabar ingarasa, ki ifonge. Eghti ni me damuti me uari isi ni daningam

18 Ni fomira na amadazi ezi ki izegha nguazir kamim gumazamizibar tongin iti. Ezi kamaghira ni gumazir na ganingiziba, ki me amadagha

ghaze, me nguazir kamim gumazamizibar tongin ikiam.

19 Ki kamaghin ifonge, me bar guizbangira uari isi ni daningam. Bizir kam bagha ki men akurvaghasa, ki bar uabi isa ni ganingi.

20 “Ki gumazir kabara bagha God ko migeir puvati. Ki, gumazamizir men akam baragh egh nighnizir gavgavim nan ikiamiba, ki uaghan me bagha God ko migei.

21 Egha gumazir kaba bar navir vamira ikiasa ki ifonge. Afeziam, ni nan aven itima ki nin aven iti, ezi kamaghira me gan aven ikiasa ki ifonge. Eghti nguazimim gumazamiziba nighnizir gavgavim iki egh fogh suam, ni na amadazi ezi ki ize. Kamaghin ki ghaze, me bar navir vamira iki.

22 Ki ghaze, ni na ko, ga navir vamira iti moghin, kamaghira me navir vamira ikiam. Bizir kam bagha, ni ziar ekiar na ganingizim, ki ziar ekiar kamra isa me ganingi.

23 Ki kamagh sua, nguazimim gumazamiziba fogh suam, ni na amadazi ezi ki ize. Egh fogh suam, ni na gifongezi moghira ni nan adarazigh ifonge. Kamaghin ki men aven iti, ezi ni nan aven iti, ezi arazir kamim me guizbangira navir vamira ikiasa ki ifonge.

17:13: Jo 15:11 **17:14:** Jo 8:23, 15:18-19, 17:16, 1 Jo 3:13 **17:15:** Mt 6:13, Ga 1:4, 2 Te 3:3, 1 Jo 5:18 **17:17:** Sng 119:142, Ap 15:9, Ef 5:26, 1 Pi 1:22 **17:18:** Jo 20:21 **17:19:** 1 Ko 1:2, 1:30, 1 Te 4:7, Hi 10:10 **17:21:** Jo 10:16, 10:38, 17:11, Ro 12:5, Ga 3:28 **17:22:** Jo 14:20, Ap 4:32, 1 Jo 1:3, 3:24 **17:23:** Kl 3:14 **17:24:** Jo 12:26, 17:5, 1 Te 4:17

24 “Afeziam, gumazamizir ni na ganingiziba, me na ko nguibar ki itimin ikiasa ki ifonge. Me nan angazangarir ekiam ko nan gavgavimin ganasa ki ifonge. Dughiar nguazim tighar otivam, ni na gifonge, egha ni angazangarir kam ko gavgavim na ganingi.

25 “Ni Arazir Aghuibara Amir Afeziam, nguazimin gumazamiziba ni gifozir puvati. Ezi ki ni gifo. Ezi nan adarasi, me fo, ni na amadazi ezi ki ize.

26 Ki kamaghin ifonge, me igharazigh ifongezir arazim inigham, ni na gifongezi moghin. Eghti ki uaghan men aven ikiam. Kamaghin ki ni isa men aka, egh ki kamaghin damu mamaghira ikiam.”

Iesus mizazim inigha aremegha egha ua dikafi

18

(Sapta 18-20)

*Judas Iesus isa apanibar
agharim gati*

(Matyu 26:47-56 ko Mak
14:43-50 ko Luk 22:47-53)

1 Ezi Iesus kamaghin God ko mikemegha givagha, egha uan suren gumaziba ko me ghua Kidronin zarim girigha vongin ghu. Ezi dipar kamın vongin azenir mam iti, ezi Iesus uan suren gumaziba ko me azenir kamın aven ghue.

2 Dughiar aviribar Iesus uan suren gumaziba azenir kamın me batifi. Kamaghin Judas, a Iesus isi gumazir apanibar agharim darighamim, a uaghan azenir kam gifo.

3 Egha Judas, a Romın midorozir gumaziba ko, ofa gamir gumazir ekiaba ko Farisiba amadazir plisin maba, a me inigha danganir kamın ghue. Egha me adenir aviba ko lamba ko midorozir biziba sara suigha zui.

4 Ezi Iesus bizir a bati-vamiba a bar dagh fo. Egha a sivagha men boroghira ghua egha kamaghin me azai, “Ia tina buri?”

5 Ezi me kamaghin an akam ikara, “E Nasaretin gumazim Iesus buriasa izi.” Ezi Iesus me migei, “Kar kirara.” Dughiar kam Judas, a gumazir Iesus isa me ganidim, a me ko tughav iti.

6 Me Iesus barazi a migei, “Kar kirara,” egha me ua sivagha ghua nguazim gire.

7 Ezi Iesus ua men azara, “Ia tina buri?” Ezi me ghaze, “Nasaretin gumazim Iesus.”

8 Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, “Ki ia mikemegha gifa, kar kirara. Kamaghin ia na buriva, gumazir kaba ateghti me mangi.”

9 A kamagh sua an akar fomira mikemezim, an daghem otogham, “Ezi gumazir ni na ganingiziba,

men tav ovengezir puvati.” Kamaghin an arazir kam gami.

¹⁰ Ezi Saimon Pita midorozir sabar mam inigha ize, egha uan sabam a mikirigha egha ofa gamir gumazir ekiabar dapanimın ingangarir gumazim misuegha, egha an kuarir guvimın itim atu, ezi a iri. Ingangarir gumazir kamın ziam, Malkus.

¹¹ Ezi Iesus Pita migei, “Ni sabam inigh ua an nodozim darugh. Manmagh ami? Ni ghaze, ki ti Afeziam na ganingizir osimtizir kam inian kogham, o?”

Me Iesus inigha Anas bagha zui

¹² Ezi Romın midorozir gumaziba ko men gumazir ekiam, ko Judan plisin gumaziba, me Iesusın suighava egha benimın a ike.

¹³ Egha faraghava a inigha Anas bagha ghu. Anas a Kaiafasin ivozir afeziam. Kaiafas a azenir kamın ofa gamir gumazir ekiabar dapanim.

¹⁴ Egha Kaiafas, Judaba kamaghin me mikemezir gumazim, “Kamaghin a dera, gumazir vamira gumazamizibar danganım inigh egh aremegham.”

Pita ghaze, a Iesus gifozir puvati

(Matyu 26:69-70 ko Mak 14:66-68 ko Luk 22:55-57)

¹⁵ Ezi Saimon Pita ko suren gumazir igharazir mam, aning Iesusın gin zui. Ofa gamir gumazir ekiabar dapanim, a suren gumazir kam gifo, ezi kamaghin a Iesusın gin ghua ofa gamir gumazir ekiabar dapanımın dipenımın divazımın aven ghu.

¹⁶ Ezi Pita azenan ikia tiar akamın boroghira tughav iti. Ezi suren gumazir igharazim, a ghua amizir tiar akamın garim mikemegha, egha Pita inigha aven zui.

¹⁷ Ezi amizir tiar akamın garim a kamaghin Pitan azara, “Ni ti uaghan gumazir kamın suren gumazim?” Ezi Pita ghaze, “Puvati. Ki an suren gumazim pu.”

¹⁸ Ezi danganım bar orange. Kamaghin amizi ingangarir gumaziba ko plisin gumaziba me avir mam ati. Egha me avımın fiava an min tuivighav iti. Ezi Pita uaghan me ko tughav ikia egha avımın fia iti.

Ofa gamir gumazir ekiabar dapanim Iesusın kotim gami

(Matyu 26:59-66 ko Mak 14:55-64 ko Luk 22:66-71)

¹⁹ Ezi dughiar kamın ofa gamir gumazir ekiabar dapanim, a Iesusın suren gumaziba ko akar a men sure gamizim bagha, a Iesusın azangsisı.

20 Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, “Ki gumazamiziba azenara me mikeme. Egha ki zurara God ko migeir dipeniba ko Godin Dipenimin aven gumazamizibar sure gami. Kar danganir Judaba bar uari akuviba. Ki modogha akatam mikemeziru pu.

21 Ezi manmagh amizi ni nan azangsi? Ni gumazir akar kam baraghizibar azangsih. Me ki mikemeziru akam gifo.”

22 Iesus kamaghin migeima ezi plisin gumazir mam tughav ikia, egha an an guam a misuegha kamaghin migei, “Ni kamaghin ofa gamir gumazir ekiabar dapanimin akam ikara, kar ti arazir aghuim, o?”

23 Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, “Ki akar kuratam mikemeghti, eghti ni deravira akar ki mikemezim an gun mikim. Eghti ki migirigiar aghuim damighti, ezi ni tizim bagha na apese?”

24 Ezi Iesus Iesus isa ofa gamir gumazir ekiabar dapanim Kaiafas bagha anemada. Egha me Iesus ikezir benim firizir puvati.

Pita ua ghaze, a Iesus gifozir puvati

(Matyu 26:71-75 ko Mak 14:69-72 ko Luk 22:58-62)

25 Saimon Pita tughav ikia egha avimin fii. Ezi me kamaghin an azara, “Ni ti uaghan an suren gumazir mam?” Ezi a migei, “Puvati. Ki an suren gumazim puvati.”

26 Ezi ofa gamir gumazir ekiabar dapanimin ingangarir gumazir mam iti, a Pita kuarim atuzir gumazimin adarazir mav. A ghaze, “Ki ti nin gani, ni Iesus ko azenimin aven ikes?”

27 Ezi Pita ua migei, “Puvati.” Ezi dughiar kamra tarim ake.

Me Iesus inigha Pailat bagha zui

(Matyu 27:1-2 ko 27:11-14 ko Mak 15:1-5 ko Luk 23:1-5)

28 Egha Judaba Iesus inigha Kaiafasin dipenim ategha an akua gavmanin dapanir ekiamin dipenimin zui. Ka bar mizaraghara. Egha me ghaze, “E Godin damazimin mizeghiva, egh e God Israelbagh Itazir Dughiamin isar ekiamin asizim rameghan kogham.” Kamaghin amizi, me uari gavman dapanir ekiamin dipenimin aven ghuzir puvati.*

29 Me azenan iti, ezi Pailat me bagha izi, egha kamaghin men azara, “Ia akar manam gumazir kam gasarazi, a kotin iti?”

18:22: Jer 20:2, Ap 23:2 18:25: Mt 26:69-71, Mk 14:69, Lu 22:58 18:26: Jo 18:10 18:27: Mt 26:74, Mk 14:72, Lu 22:60, Jo 13:38 18:28: Mt 27:2, Mk 15:1, Lu 23:1, Ap 3:13, 10:28 * 18:28: (18:28) Gavmanin faragha zuir gumaziba, Pailat ko an adarasi, me bar Romin gumaziba. Egha Judabar Arazibar gin zuir puvati. Me Godin damazimin zuegh ikiamin nighniziba puvati. Kamaghin amizi, Judaba kamaghin nighnigha ghaze, me Romin gumaziba ko poroghiva Godin damazimin ti mizegham.

30 Ezi me kamaghin an akam ikara, "An arazir kuram gamir puvatizi, e ni bagha a inigha izeghan koghai."

31 Ezi Pailat kamaghin me migei, "Kamaghin, ia a inigh mangiva uan Arazibagh isin a tuisigh." Ezi Judaba kamaghin akam ikara, "E gumazir tam puram a misueghti an aremeghan kogham."†

32 (Iesus fomira uan ovengamin arazim migei. A kamagh sua, an akar kam guizbangira otivam, ezi kamaghin Pailat ko Judaba kamaghin uariv gei, ezi bizir kam oto.)

33 Ezi Pailat uamategha gavmanin dipenimin aven ghua, egha Iesusin diazima a izi. Ezi a kamaghin an azara, "Ni Judabar Atrivim, o?"

34 Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, "Ni uabi nighnigha egha ni akar kam gami, o gumazir igharazitam nan gun ni mikeme?"

35 Ezi Pailat kamaghin an akam ikara, "Manmaghin ami? Ni ghaze, ki Judan mav, o? Ni uan adarazi ko ofa gamir gumazir ekiaba, me nin akua na bagha ize. Ni bizir tizim gami?"

36 Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, "Ki nguazir kamın atrivim puvati. Ki

nguazir kamın atrivimın ikiai, kamaghin nan ingan-garir gumaziba na bagha misoghai, egha tav na isa Judabar agharim gatighan koghai. Ezi ki nguazir kamın atrivibar mın ingarir puvati."

37 Ezi Pailat an azara, "Ezi ni guizbangira atrivir mam, o?"

Ezi Iesus kamaghin akam ikara, "Atrivimın migirigiari kam, kar nin akamra. Amebam na batezi ezi ki nguazir kamın ingangarir vamira damuasa ize. Ingangarir kam kamakin: ki guizin akam akunam. Egha gumazir guizin akamin gin mangamiba, me nan akam barasi."

38 Ezi Pailat an azara, "Guizin akam, a bar bizir tizimra?"

Pailat ter ighuvimın Iesus gafughasa migei

(Matyu 27:15-31 ko Mak 15:6-20 ko Luk 23:13-25)

Pailat mikemegha givagha egha ua Judaba bagha azenan ghu. Egha kamaghin me migei, "Ki an arazir kuratam batozir puvati.

39 Egha ia, arazir ki gin zuir kam, ia a gifo. Ezi azeniba bar, God Israelbagh Itazir Dughiamın, ki ian arazimın gin ghua gumazir vamira kalabusin a isa azenim gati. Ia ifueghti ki Judabar

18:31: Jo 19:6-7, Ap 18:15 † **18:31:** (18:31) Romın gavman Judabar Nguazim gatifa. Egha me amamangatizi, Judaba uari uan kotin aven bizitabar akiram. Egha me Judabar kotiabar kamaghin anogoroke, me gumazitam bagh mikimti, an aremeghan markiam. Arazir gumazim ter ighuvim gafuzi an aremeghamim, kar Rombar arazimra. **18:32:** Mt 20:19, Jo 3:14, 12:32-33 **18:33:** Mt 27:11 **18:35:** Jo 1:11 **18:36:** Dan 2:44, 7:14, 1 Ti 6:13 **18:37:** Jo 8:47, 1 Ti 6:13, 1 Jo 3:19, 4:6 **18:38:** Mt 27:24, Lu 23:4 **18:39:** Mt 27:15, Mk 15:6, Lu 23:17

atrivir kam firigh ia bagh anemangam, o?"

⁴⁰ Ezi me kamaghin dia ghaze, "Mam puvati! Ni Barabasa a firigh!" (Barabas, a gumazir okeim egha uaghan misosi.)[‡]

19

¹ Ezi Pailat me mikemezi me Iesus inigha a ifozorosi.

² Ezi midorozir gumaziba dikoniba itir beniba inigha egha atrivimın dapanir asuamın mın an ingarigha, an dapanim garu. Egha me korotiar aghevır mam a garu.

³ Egha me an boroghira izegha a migei, "Judabar Atrivim, nırara atrivir ekiam!" Egha me kamaghin migiava an guam apezavira iti.

⁴ Ezi Pailat ua azenan ghugha kamaghin gumazamizibav gei, "Ia oragh. Ki a inigh ia bagh azenan izam, eghti ia fogham, ki an arazir kuratamın apizir puvati."

⁵ Ezi Iesus azenan zui. Ezi dapanir asuar me benir dikoniba itimın ingarizim, an an dapanimın ikiavira iti. Ezi korotiar aghevır kam, a uaghan an ikiavira iti. Ezi Pailat me migei, "Ia gan, gumazir kam a kara."

⁶ Ezi ofa gamir gumazir ekiaba ko plisin gumaziba an ganigha kamaghin dei, "Ter

ighuvimın a gafugh! Ter ighuvimın a gafugh!"

Ezi Pailat kamaghin me migei, "Ia uari a inighiva egh ter ighuvimın a gafugh. Ki uabi, ki an arazir kuratamın apizir puvati."

⁷ Ezi Judaba kamaghin an akam ikara, "A uabi ghaze 'Ki Godin Otarim.' Ezi en Arazibar Osizirir mam iti, ezi arazir kam kamaghin migei, gumazir kamagh migeim, an aremegham."

⁸ Ezi Pailat akar kam baregha egha bar atiatingi.

⁹ Egha a ua ghua gavmanın dipenimın aven ghugha, egha kamaghin Iesusın azai, "Ni nguibar manamın ikegha ize?" Ezi Iesus an akar kam ikarazir puvati.

¹⁰ Ezi Pailat a migei, "Manmaghin amizi ni nan akam ikarvaghan aghua? Ki ni firighamin gavgavim iti, egha uaghan ni isiv temer ighuvim gafughamin gavgavim iti. Ezi ni ti bizir kam gifozir puvati?"

¹¹ Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, "Godin pin itim, a gavgavim ni ganingizir puvatighai, ni na dikabinamin gavgaviba puvatigham. Ezi gumazir na isa nin agharim gatizim, an arazir kuramın osimtizim, a nin arazir kuramın osimtizim, bar a gafira."

¹² Pailat akar kam baregha egha Iesus ateghti a mangasa

18:40: Lu 23:19, Ap 3:14 ‡ **18:40:** (18:40) Fofozir gumazir aviriba kamaghin nighnisi, Barabas, a gumazir Judan nguazim bagha Romın gavman ko misozir mav. **19:1:** Mt 20:19, Mk 15:15, Lu 18:33 **19:2:** Lu 23:11 **19:3:** Jo 18:22
19:4: Jo 18:38, 19:6 **19:6:** Jo 18:31, Ap 3:13 **19:7:** Wkp 24:16, Mt 26:65, Jo 5:18 **19:9:** Ais 53:7, Mt 26:62-63, 27:12-14, Lu 23:9 **19:11:** Lu 22:53, Jo 7:30, 10:18, Ap 2:23, Ro 13:1 **19:12:** Lu 23:2, Ap 17:7

tuaviba buri. Ezi Judaba kamaghin dei, "Ni gumazir kam ateghti a mangiti, ni Sisarın namakam puvati. Guizbangira, gumazim uabira uabi miġia ghaze, an atrivim, egha a Sisarın ananim."

¹³ Pailat akar kam baregha, egha Iesusın akua azenan ghu. Egha a jasin dabirabim gaperaghav iti, danganir kam me "Dagiar Azuarim" a garisi. (Hibrun akam me ghaze, "Gabata").

¹⁴ Ezi dughiar kam a dughiar me God Israelbagh Itazir Dughiamın isam bagha daghebar amuva bizibar kiram. Kar aruer arizim. Ezi Pailat Judabav gei, "Ia ganigh! Ian Atrivim kara."

¹⁵ Egha me kamaghin dei, "A batokegh! A batueghti a mangi! Ter ighuvimın a gafugh!"

Ezi Pailat men azara, "Ia ifonge, ki ian Atrivim isi ter ighuvimın a gafugham?"

Ezi ofa gamir gumazir ekiaba kamaghin akam ikara, "E atrivir igharaziba puvati. Sisar bar uabira!"

¹⁶ Kamaghin amizi Pailat Iesus inigha, me ter ighuvimın a gafughasa, a men agharim gati.

Me Iesus isa ter ighuvimın a gafu

(Matyu 27:32-44 ko Mak 15:21-32 ko Luk 23:26-43)

Ezi me Iesus inigha zui.

¹⁷ Ezi a uabi uan ter ighuvim gupugha, egha nguibar ekiam ategha egha danganir mamın zui, an ziam "Dapanir Agharir Danganim." (Ezi Hibrun akam me ghaze "Golgota.")

¹⁸ Ezi danganir kamın me a isa ter ighuvimın anegura. Egha me gumazir igharazir pumuning a ko, aning agura, mam vongin itima, mam vongin iti. Ezi Iesus aningın torimın iti.

¹⁹ Ezi Pailat uaghan me migeima me ziar mam osirigha ter ighuvim gati. Ziar kam a kamakin, "Nasaretin Gumazim Iesus, Judabar Atrivim."

²⁰ Me ziar kam, Hibrun akam ko Romın akam ko Grighin akamın, men akabar an osiri. Danganir me Iesus ter ighuvimın anegurazim, a nguibar ekiam boroghira iti, kamaghin amizi Judan avirim izava osizirir kamın gara egha a dibori.

²¹ Ezi ofa gamir gumazir ekiaba kamaghin Pailat migei, "Ni kamaghin osiran marki, 'Judan Atrivim.' Bar marki. Ni ziam kamaghin an osirigh, 'Gumazir kam ghaze, ki Judabar Atrivim.'"

²² Ezi Pailat men akam ikara, "Marki. Akar ki osirigha ġivazim, a kamaghira iki."

²³ Midorozir gumaziba ter ighuvimın Iesus gafugha ġivagha, egha ġin me an korotiaba inigha egha 4 plan

akuabar uari rome. Egha me akuar vamira vamira isi. Egha me uaghan an korotiar ruarim sara ini, egha midorozir gumaziba kamaghin gari, me inir akuar aviriba inigha korotiar ruarir kam isamizir pu. Puvati. Me inir vamiram an ingari, egha me a isamizir puvati.

24 Egha midorozir gumaziba kamaghin uarira uariv gei, "E korotiar ruarir kam abighan kogham. Puvati. E satu gikararangiva gumazir a iniamim gifogham."

Godin Akinafarimin itir akar mam kamaghin migei, "Me nan korotiaba tuiragh, egh uari daningam. Egh me satu gikararangiva gumazim amisevegti a nan korotiar ruarim iniam." Ezi akar kam guizbangira otoghasa, kamaghin arazir kamra midorozir gumaziba a gami.

25 Ezi Iesusin amebam ko, an amebamin afumim ko, Klopasin amuim Maria ko, Makdalan nguibamin amizim Maria, me bar an ter ighuvimin boroghira tuivighav iti

26 Ezi Iesus garima an amebam ko suren gumazir a bar ifongezim, aning roghira tughav iti. Ezi a kamaghin uan amebam migei, "Amizim, gumazir kam datirighin, a nin otarim."

27 Ezi a kamaghin suren gumazir kam migei, "Amizir kam, a datirighin nin ame-

bam." Ezi dughiar kamın ghua, suren gumazir kam Maria inigha uan dipenimin ghugha egha an gara uan amebamin min a gami.

Jesus areme
(Matyu 27:45-56 ko Mak 15:33-41 ko Luk 23:44-49)

28 Ezi Iesus fo, an ingan- gariba datirighin bar gifa. Egha a kamaghin migei, "Nan kuarim nan piri." Godin Akinafarimin itir akar mam guizbangira otivasa, kamaghin an akar kam gami.

29 Ezi miner mam wainin afangtizim an ikia roghira iti. Egha me dipamin suizir bizim inigha egha wainin dipam garu. Ezi wain a gizivazima, me a isa hisopin aghorim gikegha a isa Iesusin akam darighasa an amadi.

30 Ezi Iesus wainin kam amegha givagha, egha migei, "A datirighin gifa." Egha a dapanim aviragha egha uan duam sue.

Midorozir gumazir mam Iesusin ivim bira

31 Kar dughiar me Sabat bagha bizibar akirim. Sabatin dughiar kam, a dughiar bar ekiam. Kamaghin amizima Judaba me gumazir kuaba dughiar kam temer ighuvibar ikian me aghua. Egha me Pailat kamaghin an azangsigha ghaze, a men amamangatighti me temer ighuvibar itir gumazibar suer agharibav sogh da apirighti, me zuamiram

aremeghti me men kuaba adegħ izighram.

³² Ezi midorozir gumaziba ghua gumazir Iesus ko guraghav itir mamın suer agharimning misogha aning apirigha, egha ghua gumazir igharazim uaghan an suer agharimning misogha aning apiri.

³³ Egha me iza Iesusin garima an aremegha gifa. Kamaghın amizima me an suer agharimning apirizir puvati.

³⁴ Ezi midorozir gumazir mam afuzim inigha Iesusin ivim bira. Ezi ghuzim ko dipam zuamira ire.

³⁵ (Ki, Jon, ki gumazir bizir kamın ganizim, ki kamaghın ifonge, ia bizir kam gifoghıva nighnızir gavgavim an ikiam. Kamaghın ki an gun ia migei. Akar ki gun migeir kam, a guizbangira. Ki uabi fo, ki guizbangira migei.)

³⁶ Godın Akınafarimın itir akar mam, a kamakin, "Me an agharitam apirighan kogham." God kamagh sua, akar kam guizbangiram otogham, ezi kamaghın bizir kam oto.

³⁷ Ezi akar igharazir mam Godın Akınafarimın iti, a kamakin, "Me, gumazir afuzimın ruazir kam bagħ ganam."

Me Iesusin kuam isa mozir igiar mam gati

(Matyua 27:57-61 ko Mak

15:42-47 ko Luk 23:50-56)

³⁸ Ezi gin Arimatean nguibamın gumazim Josep ghua Iesusin kuam iniasa Pailatin azangısı. Josep a Iesusin suren gumazir mam, egha a Judabar atiatigha, egha uan nighnızir gavgavim modo. Ezi Pailat an amaman-gatizi, a ghuava Iesusin kuam ini.

³⁹ Ezi Nikodemus, gumazir faragħa dimagarimın Iesusin ganizim, a uaghan ize. Egha borer mughuriar aghuir maba inigha ize, me temer pumuningın borem inigha aning veregha, egha borer kam gami. Ezi borer kamın osımtızim 30 plan kilogramın ghu.

⁴⁰ Ezi Josep ko Nikodemus aning Iesusin kuam inigha borer kam an kuam gaghui. Egha inir aghuimın an mikarzim nomke, Judaba uan gumazir oveaghuez-ibagh ami mogħın.

⁴¹ Ezi midorozir gumaziba Iesus ter ighuvimın anegurazir danganir kamın boroghıra, azenir mam iti. Egha azenir kamın mozir igiar mam iti, me dagıar torim atugħa, egha me faragħa gumazitamın kuatam a gatizir puvati.

⁴² Kar dugħiar Judaba Sabatin dugħiam bagħ biz-ibar kiramim, ezi mozir kam, a Iesus aremezir danganım boroghıra iti. Kamaghın amizi, aning Iesusin kuam

19:34: 1 Jo 5:6-8

19:35: Jo 21:24

19:36: Kis 12:46, Nam 9:12, Sng 34:20

19:37: Sng 22:16-17, Sek 12:10, MAA 1:7

19:38: Mt 27:57, Mk 15:42, Lu 23:50,

Jo 7:13, 9:22

19:39: Jo 3:1-2, 7:50

19:40: Ap 5:6

19:42: Ais 53:9, Jo 19:31

inigha ghua mozir kamın aneti.

20

Iesus ua dikafi

(*Matyu 28:1-8 ko Mak 16:1-8 ko Luk 24:1-12*)

¹Ezi Sanden bar mizaraghara, aminim mitateghavira iti, ezi Makdalan nguibamin amizim Maria, a mozimin ghu. Egha a garima mozimin tiar akam gasarazir dagiam ua itir puvati.*

²Ezi a, Saimon Pita ko suren gumazir igharazir kam, a gumazir Iesus bar ifongezim, an aning bagha ivegha ghu. Egha Maria kamaghın aningın migei, “Me Ekiamın kuam mozimin a inigha ghu, ezi e fozir puvati, me managh aneti.”

³Ezi Pita ko suren gumazir igharazir kam, aning nguibam ategha egha mozimin zui.

⁴Aning virara ivegha ghua, suren gumazir igharazir kam Pita gafiragha, egha faragha mozimin oto.

⁵Egha an aviragha mozimin aven gari, egha inir aghuir me Iesusın kuam avarazir kabar gara egha an aven ghuzir puvati.

⁶Ezi Saimon Pita an gın ghua, mozimin averiamın ghu. Egha a inir aghuir kabar garima da iti.

⁷Egha a inir igharazir mamın garima a uaghan iti,

a inir me Iesusın dapanimın ikezim. Inir kam a inir igharaziba ko itir puvati. Saimon ghaze, me ti a righa egha igharagha aneti.

⁸Ezi suren gumazir igharazir faragha mozimin otozim, a uaghan aven ghu. Egha a bizir kabar ganigha egha nighnızir gavgavim iti.

⁹(Guizbangıra, Godın Akınafarimın itir akam ghaze, Iesus mozimin ua dikavigham. Ezi dughiar kamın aning akar kam tighar deraghvıra a gifogham.)

¹⁰Egha suren gumazimning uamategha dipenimın ghu.

Makdalan nguibamin amizim Maria Iesusın gani

(*Matyu 28:9-10 ko Mak 16:9-11*)

¹¹Ezi Maria mozimin azenan tughav ikia azi. Egha an aziavıra ikia egha aviragha mozimin averiamın gari.

¹²Egha a enselin pumuningın garima, aning korotiar ghurghurimning aru. Egha aning danganir Iesusın kuam faragha ikezimın aperaghav iti. Egha mam an dapanim ikezir naghın apera ezi mam an suemning ikezir naghın apera.

¹³Egha aning kamaghın Marian azai, “Amizim, ni manmagh suava azi?”

Ezi a kamaghın aningın migei, “Me nan Ekiamın

20:1: Mt 28:1, Mk 16:1, Lu 24:1 * **20:1:** (20:1) Wikbar faraghavıra zuir aruem, a Sandera. **20:2:** Jo 13:23, 19:26, 21:7, 21:20, 21:24 **20:5:** Jo 19:40 **20:7:** Jo 11:44 **20:9:** Sng 16:10, Ap 2:25-31, 13:34-35 **20:11:** Mk 16:5 **20:14:** Mt 28:9, Mk 16:9, Lu 24:16, 24:31, Jo 21:4

kuam inigha ghu, ezi ki fozir puvati, me managh aneti.”

14 A kamaghin miġiava, ragha garima, Iesus tughav iti. Ezi Maria fozir puvati, ka Iesus.

15 Ezi Iesus kamaghin an azara, “Amizim, ni manmagh suava azi? Ni tina buri?”

Ezi Maria ghaze, kar ti azenimn garir gumazim, egha a kamaghin Iesus miġei, “Gumazir aruam, ni an kuam inigha ghu, egh danganir ni an atizimin gun na mikemegh. Egħti ki mangiva a iniam.”

16 Ezi Iesus kamaghin a miġei, “Maria!”

Ezi Maria ragha kamaghin Hibrun akamin a miġei, “Rabonai.” Akar kamin mingarim a kamakin, “Tisa.”

17 Ezi Iesus kamaghin a miġei, “Ki tighar uan Afeziam bagh mavanangam, kamaghin ni nan suiraghvira ikian marki. Egh ni nan aveghbuaba bagh mangiva egh kamaghin me mikim, kon Afeziam, ko men Afeziam, ki a bagha uamategha ghuvanadi. A nan God, ko uaghan men God.”

18 Ezi Makdalan Maria ghua suren gumaziba kamaghin me miġei, “Ki Ekiamin ganigha gifa.” Egha an akar Iesus a mikemezimin gun me miġei.

Suren gumaziba Iesusin gani

(Matyu 28:16-20 ko Mak

16:14-18 ko Luk 24:36-49)

19 Ezi Sanden guaratizimin aminim pirigha gifa. Ezi suren gumaziba me Judabar atiatingi, egha dipenir me itim, me pamten an tiar akaba ase, egħti azenan itir gumazitam aven izan kogham. Ezi Iesus iza pura suren gumazibar tongin tughav iti. Egha a kamaghin me miġei, “Ian naviba amiragh iki.”

20 A kamaghin miġia, uan duar torir dafarimningin itimning ko duar ivir vuemin itim, men aka. Ezi suren gumaziba Ekiamin ganigha me bar akonge.

21 Ezi Iesus ua me miġei, “Ian naviba amiragh iki. Afeziam na amadazi ezi ki ize. Ezi kamaghira ki ia amadima ia zui.”

22 A kamaghin miġia, egha uan aminim men a giveragha men amada, egha kamaghin me miġei, “Ia Godin Duam uan navir averiabar a inigh.

23 Egh ia gumazamizibar arazir kuraba gin amadagham, egħti God uaghan men arazir kuraba gin amadagħti, da ua puvatigham. Egħti ia men arazir kuraba gin amadaghan kogħti, men arazir kuraba ikivira ikiam.”

Tomas Iesusin gani

24 Dughiar Iesus uan suren gumaziba batozim, men 12 plan suren gumazibar mav, a

me ko itir puvati. Kar Tomas, an ziar mam Fufuzim.

²⁵ Ezi suren gumazir igharaziba kamaghin Tomas migei, “E Ekiamin ganigha gifa.”

Ezi Tomas kamaghin me migei, “Ki an duar torir me an dafarimning gafuzimningin ganighan koghiva, egh ki uan dafarpuzim an duar torimning datighan koghiva, egh ki uan dafarim an ivir vuemin itir duam datighan koghiva, egh ki nighnizir gavgavim ikian kogham. Bar puvatigham.”

²⁶ Ezi 7 plan dughiaba givazima, suren gumaziba ua dipenimin aven iti, ezi Tomas me ko aven iti. Me tiar akaba bar pamten da asegha gifa. Ezi Iesus iza men tongin tughav iti. Egha me migei, “Ian naviba amiragh iki.”

²⁷ Egha a kamaghin Tomas migei, “Ni uan dafarpuzimin kagh suiragh, egh ni nan dafarimningin ganigh. Egh ni uan agharim amadagh uan dafarim nan ivir vuemin itir duam datigh. Ni nighnizir pumuning ikian marki. Ni nighnizir gavgavim nan iki.”

²⁸ Ezi Tomas kamaghin an akam ikara, “Ni nan Ekiam. Ni nan God.”

²⁹ Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ni nan ganigha gifa, egha ni nighnizir gavgavim nan iti, o? Gumazir na ganizir puvatiziba, me nighnizir gavgavim ikiva,

egh gumazir kaba bar akuegham.”

Akinafarir kamın mingarım

³⁰ Iesus mirakelin avirir maba uaghan suren gumazibar damazimin dagh ami. Ezi ki bar Akinafarir kamın da osirizir puvati.

³¹ Egha, akar ki osirizir kam, ki ia nighnizir gavgavim Iesusin ikiasa, ki an osiri. A Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim, a Godin Otarim. Eghti ia nighnizir gavgavim an ikiva, egh ia an ziamin zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. Ki kamagh sua, akinafarir kam an osiri.

Iesus ua uabi isa uan suren gumazibar aka

21

(Sapta 21)

7 plan suren gumaziba Iesusin gani

¹ Ezi dughiar maba givazima Iesus ua uan suren gumaziba Galilin dipamin boroghira uabi isa men aka. Galilin dipamin ziar mam Taiberiasin dipam. Bizir kam kamaghin oto.

² Dughiar kam Saimon Pita ko Tomas (an ziar mam Fufuzim), ko Nataniel (an nguibam, Kanan nguibar Galilin Distrighin aven itim), ko Sebedin otarir pumuning, ko Iesusin suren gumazir igharazir pumuning, me bar uari inigha iti.

³ Egha Saimon Pita kamaghin me migei, "Ki osiriba burisi mangam."

Ezi me ghaze, "E ni ko mangam." Egha me dikavigha botin mamin ghuvanabogha egha me zui. Ezi dimagarir kamin me osirir taba inizir puvati.

⁴ Ezi aruem anangasa ovirima, me gumazir mamin garima a dipamin dadarimin tughav iti. Ezi suren gumaziba kamaghin fozir pu, kar Iesus.

⁵ Ezi Iesus kamaghin men azara, "Otariba, ia osiritaba in iz, o?"

Ezi me kamaghin a ikara, "Bar puvati."

⁶ Ezi a me migei, "Ia ivem inigh, agharir guvir botin amadaghan itimin anekunigh, egh ia osiritaba inigham." Kamaghin me ivem akunizi a iraghu, ezi me osirir bar aviriba inigha, egha ua ivem gekuigha anagav avenge.

⁷ Ezi suren gumazir Iesus bar ifongezim, a kamaghin Pita migei, "Kar Ekiamra." Pita faragha ingarasava uan korotiar aruzim sue. Egha a kamaghin oraki, "Kar Ekiamra," egha korotiam uam anerugha uabi ikegha egha dipam uabi akunigha egha dipamin ghua dadarimin oto.

⁸ Ezi suren gumazir igharaziba me botin zui, egha me ivem osiriba sara anemikirigha zui. Me dipar

dadarimin boroghin 100 mitan min iti.

⁹ Ezi me iza dadarimin otogha givagha, egha me avir mamin garima osiri maba avim gisin iti. Ezi bretin maba sara iti.

¹⁰ Ezi Iesus kamaghin me migei, "Osirir ia datirighin in iziba, ia taba inigh izi."

¹¹ Ezi Saimon Pita botin ghuavanabogha egha ivem a mikirigha dipar dadarimin ghu. Ezi osirir ekiabara ivem gizifa, da bar moghira, 153 plan osiriba. Egha osiriba bar aviraseme, ezi ivem dutuaghrizir puvati.

¹² Ezi Iesus kamaghin me migei, "Ia izi dami."

Ezi suren gumaziba ati- atigha men tav an azarazir puvati, "Ni tina?" Me fo, kar Ekiamra.

¹³ Egha Iesus avim boroghira ghua egha bret inigha me ganidi. Egha osiriba sara inigha uaghan me ganidi.

¹⁴ Dughiar Iesus mozimin dikavizimin gin, kar an namba 3in dughiam a uabi isa uan suren gumazibar aka.

Iesus Pita migia ghaze, ni nan sipsipba deraghvira men gan men akuragh

¹⁵ Iesus uan suren gumaziba ko amegha givazima, Iesus kamaghin Saimon Pitan azai, "Saimon, Jonin otarim, ni ti bar na gifonge, egha ni na gifongezir arazir

kam, a gumazir kaba na gifongezir arazibagh afira?"

Ezi Pita ghaze, "Are, Ekiam, ni fo, ki ni gifonge."

Ezi Iesus a migei, "Ni nan gumazamiziba sipsipin nguzibar min men akuragh deraghvira men gan."*

¹⁶ Ezi Iesus uam an azara, "Saimon, Jonin otarim, ni ti na gifonge?"

Ezi Pita a ikara, "Are, Ekiam, ni fo, ki ni gifonge."

Ezi Iesus a migei, "Ni nan gumazamiziba sipsipbar min men akuragh deraghvira men gan."†

¹⁷ Egha dughiar mizekimin uam an azara, "Saimon, Jonin otarim, ni ti na gifonge?"

Ezi Pita Iesus baseme, a dughiar mizekim uam an azara ghaze, ni ti na gifonge? Ezi a kamaghin Iesus migei, "Ekiam, ni bar bizibagh fo. Ni fo, ki ni gifonge."

Ezi Iesus kamaghin a migei, "Ni nan gumazamiziba sipsipbar min men akuragh deraghvira men gan.‡

¹⁸ Ki guizbangira ni migei, ni fomira igiamra ikia, ni uabi letiam uan ivariam ikegha egha danganir ni mangasa ifongezibagh arui. Ezi ni ghurighamin dughiam, ni uan agharimning feghti,

eghti gumazir igharazim ni gikegh ni inighiva danganir ni mangasa ifongezir puvatizimin mangam."

¹⁹ (Iesus migirigiar kam migia kamaghin Pitan aka, a tuavir manamin aremegh ziar ekiam God daningam.) Egha a kamaghin Pita migei, "Ni nan gin izi."

Suren gumazir Iesus bar ifongezir kamın akam

²⁰ Ezi Pita ragha suren gumazir Iesus bar ifongezir kamın garima, an aningın gin izi. Suren gumaziba faragha Iesus koma apava, gumazir kam uan dapanim isa Iesusin afarizim boroghira anetigha, egha kamaghin an azai, Ekiam, tina ni isi apanibar agharim darigham?

²¹ Ezi Pita an ganigha kamaghin Iesus azara, "Ekiam, gumazir kam, bizir tizim a batogham?"

²² Ezi Iesus kamaghin an akam ikara, "Ki ifueghti a ikivira iki mangi dughiar ki uamategh izamim otogham, kar nin bizim pu. Ni nan gin izi."

²³ Kamaghin amizima, akar kam tintinibar arui, ezi gumazamiziba kamaghin nighnigha ghaze,

* **21:15:** (21:15) Gumazir maba Iesusin akar kam kamagh a giragha ghaze, "Ni ti bar na gifuegha, egha bizir igharazibagh ifongezir puvati?" Kamaghira gumazir maba uaghan Pitan akar kam giragha ghaze, "Ekiam, guizbangira, ni fo, ki nin roroam." **21:16:** Ap 20:28, Hi 13:20, 1 Pi 2:25 † **21:16:** (21:16) Gumazir maba Pitan akar kam kamaghin a giragha ghaze, "Ekiam, guizbangira, ni fo, ki nin roroam." **21:17:** Jo 13:38, 16:30 ‡ **21:17:** (21:17) Gumazir maba Iesusin akar kam kamagh a giragha ghaze, "Ni nan roroam?" Egha Pitan akar kam giragha ghaze, "Ni fo, ki nin roroam." **21:18:** Jo 13:36, Ap 12:3-4 **21:19:** Mt 16:24-25, Mk 1:17, Jo 13:36, 2 Pi 1:14 **21:20:** Jo 13:23-25, 20:2 **21:22:** Mt 16:27-28, 25:31, 1 Ko 4:5, MAA 22:7, 22:20

“Suren gumazir kam an aremeghan kogham.” Ezi Iesus guizbangira kamaghin mikemezir puvati, an aremeghan kogham. Puvati. A ghaze, “Ki ifueghti a ikivira iki mangi dughiar ki uamategh izamim otogham, kar nin bizim pu.”

²⁴ Kar suren gumazir kamra, a datirighin bizir kabar gun mikemegha, egha an akar kaba osiri. E datirighin fo, akar a gun mikemezir kaba, da guizbangira.

²⁵ Ezi bizir avirir igharazir maba Iesus uaghan dagh amizi, da iti. Ezi me ti vaghvagha bizir kaba akinafaribar da osirighai, nguazir kamin akinafarir kabar arighamin danganibar puvatigham.

Aposelbar Ingangariba

Akar Faragha Zuim

Akinafarir kam, Aposelbar Ingangariba, Lukra an osiri. Luk faragha, akinafarir igharazim osiri, a Luk Osirizir Akar Aghuim. Egha datirighin Aposelbar Ingangariba osiri.

E akinafarir kamin garima, Godin Duam aposelba tuavim men akazi, ezi me Iesusin Akar Aghuim "Jerusalemın nguibamin aven ko, Judian danganiba bar moghira ko, Samarian Distrigh ko, nguazir kamin otevíba bar," an gun me migei. (Ni 1:8in gan.)

Aposelin Akinafarim kamaghin migia ghaze, Iesusin sios Judabar tongin dikavigha egha gin a ghua bar ekevegha tintinibar ghua nguazimin otevir mabar ghu. Luk uaghan kamaghin en akaghasa, Kraisin ingangarim ko gumazamizir an gin zuibar dabirabim, da God fomira Israelin gumazamiziba bagha dikirizir akam bar a ko voroghira ghu.

Ezi bizir ekiar vamira Aposelbar Akinafarim a migei, a Godin Duamin ingangarim. Pentikosin dughiamin Godin Duam faragha Iesusin suren gumazibar ize. Egha gin Godin Duam nighniziba me ganiga, egha gavgavim me ganidi. Ezi akinafarir kam e uaghan aposelba akar

ruarir aviribar gari. Dughiar aviriba aposelba Iesusin Akar Aghuim gumazamizir igharazibav kınasa. Ezi e garima gumazamizir avirim Akar Aghuir kamin gin zui, ezi sios otogha gavgafi.

Aposelin Akinafarim, an aposelin aviribar eghaghaniba an iti. Egha akar bar aviriba, Pita ko Pol amizibav gei. Pita a suren gumazir mam, a uaghan Iesus ko arui. Ezi Pol faragha Iesusin gin aruizir puvati. A Iesusin sios gumazamiziba dikabirasa pamtemin ingari. Ezi Iesus Polin diazi, ezi a gumazir aghuimin otogha guizbangira an ingangarim pamtem a gami.

Ezi akinafarimin otevir maba, Luk bizir Pol bativizibar geghanasa, a ghaze, "Eia" dagh ami. Fofozir gumazir avirim ghaze, Luk uabi ti Pol ko dughiar mabar arui, kamaghin amizi, a ghaze, "Eia". pb

Aposelba Jerusalem aven Iesusin akam akuri

(Sapta 1:1-8:3)

Iesus akar dikirizimin ghaze, a Godin Duam anemangam

1-2 Tiofilus, ki akinafarir kam ni bagha an osiri. Nan akinafarir faragha zuimin, ki Iesus amizir biziba bar, ko a gumazamizibar sure gamiziba bar, da osiri. Dughiar kamin Iesus dikavigha uan ingangarim gamua mamaghira ikia, ghua

a Godin Nguibamin ghuvanabozir dughiamin tuzir biziba, ki da osiri. A tighar Godin Nguibamin mangasa, aposelba misevegha egha Godin Duamin gavgavimin ingangarir akabar me migei.*

³ A faragha mizaziba inigha aremegha egha ua dikafi. Egha a tighar Godin Nguibamin mangasava, a uabi isa uan aposelbar aka. Egha a bizir aviribar men akazi, me bar foz, a ua dikavigha iti. 40 plan dughiaaba, dughiar kamin aven dughiar aviriba a uabi men akakaghava God Bizibagh Ativir Arazimin gun me migei.

⁴ Dughiar mam a me ko ikiava, apava migirigiar gavgavir kam me ganingi, "Ia Jerusalem in nguibar ekiam ategh mangan marki. Bizir aghuarir nan Afeziam ia daningasa akam akirizim a izam. Ia a barazi, ki an gun ia mikeme. Ia a bagh iki.

⁵ Jon dipamin gumazamiziba rue, ezi gurumra ia Godin Duamin ruegham."

⁶ Ezi me uari akuvazir dughiamin, me an azara,

"Ekiam, ni dughiar kam atrivim Israel danightima, a ua Israelin nguazimin ganam, o?"†

⁷ Ezi Iesus kamaghin me migei, "Biziba otivamin dughiaaba, nan afeziam uabi uan gavgavimin da ati. Ezi ia tizim bagh dughiar an atizir kam gifoghasa. Kar ian bizim pu.

⁸ Eghti Godin Duam ia gisin izighirighti, ia an gavgavim iniam; eghti ia bizir ia ganigha foziba, Jerusalem in nguibamin aven ko, Judian danganiba bar moghira ko, Samarian Distrih ko, nguazir kamin oteyiba bar, me geghanam."

Iesus Godin Nguibamin zui
(Mak 16:19-20 ko Luk 24:50-53)

⁹ Ezi Iesus kamaghin mikemegha, egha an aposelba garavira itima God anesiarafazima a Godin Nguibamin ghuavanabo. Ezi ghuariam me gari naghin a modo.

¹⁰ A ghuavanadima me kogha overiamin garavira itima, gumazimning korotiar ghurghurimning arughava bemira men min tu.

* **1:1-2:** (1:1) Luk, a akinafarir kam Aposelbar Ingangariba, an osiri. A faragha zuir akinafarim an osirizi, a Luk Osirizir Akar Aghuim. **1:3:** Mt 28:17, Mk 16:12, Lu 24:36-49, Ap 10:41, 1 Ko 15:5-7 **1:4:** Lu 24:49, Jo 14:16-17, Ap 2:33 **1:5:** Mt 3:11, Mk 1:8, Lu 3:16, Jo 1:33, Ap 11:16 **1:6:** Ais 1:26, Dan 7:17, Amo 9:11, Mt 24:3, Lu 24:21 † **1:6:** (1:6) Fomira Israelin gumazir maba uari atrivimin ikia uan nguazimin gari. Egha Iesusin dughiamin Israelba Rom in apengan iti. Ezi Iesus dughiar kamin otogha aruima, gumazir aviriba kamaghin nighnisi, a Rom in gavman batueghiva uabi Israelbar ganam. Eghti gin Israel Kantrin igharaziba dar ganiva egh dar apengan ikian kogham. **1:7:** Mt 24:36, Mk 13:32, 1 Te 5:1 **1:9:** Mk 16:19, Lu 24:50-51, Jo 6:62, 20:17 **1:10:** Mt 28:3, Mk 16:5, Lu 24:4, Jo 20:12, Ap 10:3, 10:30 **1:11:** Mt 24:30, 26:64, Lu 21:27, Jo 14:3, 1 Te 1:10, 4:16, MAA 1:7

11 Egha aning kamaghin me migei, “Galilin gumaziba, ia tizim bagha kagh tuivighav ikia pin overiamin gari? Gumazir kam Iesus, God a inizima a ia ategha uan Nguibamin ghu. Ia an ganizima a Godin Nguibamin ghuzi moghin, kamaghira a uamategham.”

Me Judasin ingangarir danganim bagha Matias a misefe

12 Egha Iesusin aposelba Olivin Mighsiam ateghava ua Jerusalem zui. Olivin Mighsiar kam Jerusalem roghira ikiava an ruarim kilomitan vamiran mirara ghu.

13 Egha me otivighava, ghuriar pin itir me zurara itimin ghuavanabo. Men ziabara kara:

Pita, Jon, Jems ko Andru, Filip ko Tomas, Batolomyu ko Matyu, Jems, Alfiusin otarim, ko Saimon a Seltiabar gumazir mam, ko Judas, a Jemsin otarim.

14 Egha me zurara navir vamira ikia uari inigha God ko migei, amizir maba ko Maria, Iesusin amebam, koma an doziba sara.

15 Dughiar kabar aven Pita nighnizir gavgavim Iesusin itir darasi tongin tugha, (men avirimin dibobonim 120)

16 egha kamaghin migei, “Nan adarasi, Godin Duam

fomira Devit gamizi, an akar mam mikeme. Ezi akar kam Godin Akinafarimin aven iti. Akar kam a Judasin migei. Judas, a gumazir Iesus isa gumazir an suirazibar akazim. Akar kam datirighin otogha gifa, Devit mikemezir moghira.

17 Judas fomira en gumazir mamra, egha uaghan ingangarir e amir kam gami.”

18 (Ivezir a uan arazir kuramin inizim, Judas nguazir mam givese. Egha nguazir kamin a uabi ekunigha aremegha an mikarzim afoaraghiri, ezi an muriaba bar azenim gire.

19 Kamaghin amizi, Jerusalem itir darasi bar moghira bizir kam baraki, egha me nguazir kam uan akamin ziar kam a gati, Akeldama. An mingarim kamaghin, ghuzir nguazim.)

20 Egha Pita ghua kamaghin migia ghaze, “Ezi Godin Akinafarimin itir Ighiabar aven osizirir kam iti,

‘An danganim pura iki,
tav an danganir
kamin ikian
marki.’

Egha a uaghan ghaze,

‘A gumazir dapanim,
eghti igharaz tav an
danganim ini.’

21 “Ezi kamaghin, e gumazir zurara e ko ikia

uaghan Iesus ko aruizir gumazitam a misivam.

²² Dughiar Jon gumaziba ruezim ko Iesus faragha ingangarim igiamra a gamir dughiam ikegha, ghua dughiar God Iesus inizi an e ategha ghuavanabozir dughiamin tu. E dughiar kaba bar e ko ikezir gumazitam a misivam. Gumazir kam Iesusin garima, a ua dikafi. An e ko migirigiar kam in gun akam akunam.”

²³ Egha me gumazir pumuningin ziamning diboro, Josep, an ziar mam Barsabas (an ziar igharazir mam Jastus) ko Matias.

²⁴⁻²⁵ Egha me God ko migei, “Ekiam, ni gumazibar navir averiaba bar dagh fo. Ni en akagh, ni aningin tav amiseveghtima, an aposelin ingangarim bagh Judasin dangamin iniam. Ingangarir kam Judas anetegha uan danganir ikiamimin ghu.”

²⁶ Egha me dagiaba aningin ziamning osirigha torim gatigha aning givazvasi. Ezi dagiar Matiasin ziam gisin itim faragha azenim giri. Ezi me Matias isa, uaghan 11 pla aposelbar tongin aneti.

2

Godin Duam izaghiri

¹ Ezi Pentikosin Dughiar Ekiam otozima, nighnizir gavgavim Iesusin itir darasi,

me bar moghira uari akuvaghva danganir vamiran iti.*

² Ezima zuamira niginir mam Godin Nguibamin ikeghava zaghira mati aminir gavgavim izi. Egha dipenir me apiaghav itim bar a gizivaghva a noke.

³ Egha me garima bizir mam mati avir mizariaba biaghirava vaghvaghva men dapanir siriabagh apiaghiri.

⁴ Ezi Godin Duam bar moghira me gizivaghava, gavgavim me ganiga me gamima, me nguibar igharazibar akabav gei.

⁵ Ezi Judan gumazamizir Godin apengan itir maba, me uan nguazimin itir kantriba bar dar ikegha izegha datirighin Jerusalem in iti.

⁶ Egha me niginir kam baregha iza bar uari akuvaghav ikiava, me vaghvaghva orazima gumazamiziba men nguibabar akabav gei. Ezi kamaghin me osemegha okam nighnisi.

⁷ Egha me digavir kuram gamighava azangsis, “Gumazamizir migeir kaba, me bar Galilin gumazamizibara!

⁸ Ezima manmaghin amizima e vaghvaghva me barazima me en nguibabar akabav gei?

⁹ E marazi, Partian kantri ko Midian kantri ko Elamin kantribar ize. Ezi marazi Mesopotemian Distirighin izezir gumaziba. Ezi marazi

1:22: Mt 3:16, Mk 1:9, 16:19, Lu 3:21, 24:51, Jo 15:27, Ap 4:33 **2:1:** Lo 16:9-11, Ap

1:14 * **2:1:** (2:1) Pentikosin Dughiar Ekiam, an ziar igharazimra kara: Obaribar

aghavir dughiar ekiam. **2:2:** Ap 4:31 **2:3:** Mt 3:11 **2:4:** Mk 16:17, Ap 1:5,

4:31, 10:44-46, 1 Ko 12:10, 13:1 **2:7:** Ap 1:11 **2:9:** 2 Ti 1:15

Judian Distrigh ko Kapadosian Provins ko Pontusin Provins koma Esian Provinsin ize.

¹⁰ Ezi maba Frigian Distrigh ko Pampilian Provinsin ize. Ezi marazi Isipin kantri, ko Libian Distrighin aven itir danganim a nguibar ekiam Sairinin boroghira itiba ize. Ezi marazi Judan gumazir Romın nguibamın ikegha izeziba.

¹¹ E bar moghira, Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba, me Judan arazibagh amuava dar gin ghua, egha me uaghan, mati en marasi. Ezima en marazi Kritian arighatizim koma Arabian Distrighin gumaziba, e vaghvagha me barazima me en nguibabar akabar God amizir bizir ekiabar gun migei!"

¹² Egha Judan gumaziba digavir kuram gamighava pura okam nighnighava uarir azangsisı, "Kar bizir tizim?"

¹³ Ezima Judan gumazir maba dibovir akabar migia ghaze, "Me wainin dipar aviriba amegha ongani."

Pita akam akuri

¹⁴ Ezi Pita 11 plan aposelba ko tughav ikia, egha a gumazamiziba pamtem kamaghın me migei, "Ia Judaba koma Jerusalemın itir gumazamiziba, ia bar deraghviram na baragh. Ki bizir otozir kamın gun

ia mikemeghtima, ia a gifogham.

¹⁵ Gumazir kaba wainin dipamin onganizir puvati. Ia fo, kar 9 kloghin mizarazimra.†

¹⁶ Bizir otozir kam, kar Godın akam inigha izir gumazim Joel fomira mikemezir moghin,

¹⁷ 'God kamaghın migia ghaze,

Dughiar gin izamibar ki uan Duam gumazamiziba bar me daningam.

Eghtima ian otariba ko guiviba Godın akam inigha izir gumazibar mın mikimtima,

ian gumazir igiaba irebabar mın bizibar gantima,

ian gumazir ghuriba irebabar ganam.

¹⁸ Eghti nan ingangarir gumazamiziba,

ki uaghan uan Duam dughiar kabar me daningam,

eghtima me Godın akam inigha izir gumazibar akabav kimam.

¹⁹ Eghti ki pin overiamın digavir kuram gamir arazibar akakagh,

egh nguazimın mirakelin arazibar amuam.

Eghti ghuzim ko avim ko muturir dafam otogham.

2:15: 1 Te 5:7 † 2:15: (2:15) Judaba dughiar kamın mizaraghara dipar onganiba apir puvati. Kamaghın Pita akar kam me migei.

²⁰ Eghtima aruem mitarmeghti,
iakinin ghuzimin min
otogham.

Bizir kaba faragh
otivighti, gin Ekiam
Izamin Dughiam oti-
vam.

Dughiar kam Ekiam uan
gavgavim ko angazan-
garim sara izam.

²¹ Ezi Ekiamin ziamin deir
darasi,
a ua me inigham.'

²² "Israelin gumazamiziba,
ia migirigiar kam baragh.
Nasaretin Iesus, God ia
baghava anemadagha gav-
gavim a ganingizima, ezima a
ian aven ingangarir gavgavir
ekiaba koma mirakelin gav-
gavibar ian tongin bizibagh
amizima, da otivizima ia dar
ganigha uari fo.

²³ God uan ifongiamin
gin ghua ia bagha fomira
nighnizir mam gamigha, uan
otarim isava ian agharim
gati. Ezima ia gumazir
kurabar agharimin, ia a
isava ter ighuvim gatighava
a gafuzi, an areme.

²⁴ Ovevem bar Iesusin
suiraghan kogham. Ka-
maghin, God a gamizi
a dikavigha ovevem
osimtizim ataki.

²⁵ Devitin Ighiabar
Akinafarim kamaghin
mikeme,

'Ki Ekiamin garima a zurara
bar nan boroghin

ikiavira iti.

A gavgavim na ganidi.

Eghti bizitam
na damuti, ki
akongiva atiati-
atingan kogham.

²⁶⁻²⁷ Ezima ni na ateghtima ki
ariaghrezibar tongin
mozimin aven ikian
kogham.

Egh ni ua bagha inabazir
gumazim aneteghtima
an nivafizim
kurighan kogham.

Kamaghin nan navim de-
razi ki migirigiar
aghuibagh ami.

God na damuamin bizir
aghuiba, ki da bagha
mizuai.

²⁸ Ni, ikirimirir aghuarim ini-
amin tuavim, a nan ak-
agha gifa.

Ni na ateghti ki ni
ko ikiam, egh ni
na damuti, ki bar
akuegham.'

²⁹ "Nan adarasi, ki
guizbangira ia migei, en
ovavim Devit aremezima
me anefa. Ezima an dagiar
mozim datirighin e ko ikia
kati.

³⁰ Egha, Devit a Godin
akam inigha izir gumazir
mam, egha a fo, God
migirigiar gavgavim a ganiga
ghaze, 'Nin atrivir dan-
ganimin ki nin ovavitam
afagham.'

³¹ God gin damuamin
bizim, Devit a gifo, a Gumazir

God Uam E Iniasa Misevezim, Kraiss, an aremegh ua dikavamin bizim migei. Egha ghaze, God aneteghtima an ariaghrezibar tongin mozimin aven ikian kogham. Egh an nivafizim kurighan kogham.‡

32 Ezi gumazir kam Iesus, God a gamizima a ua dikafi. Ezi e uari uan damazibar an ganigha, egha migei.

33 Ezima a ghuavanaga uan Afeziam Godin agharir guvim gaperaghav ikia a da pin gavgavim isi. Ezi an Afeziam a mikemezir moghin God uan Duam Iesus ganingi. Ezi datirighin ia oragha garir bizir kaba, Iesus uabi dagh ami.

34 Devit Iesusin min Godin Nguibamin ghuzir puvati. Egha a kamaghin migei,

‘Ekiam kamaghin nan Ekiamin migia ghaze,
“Ni kagh nan agharir guvimin daperagh.

35 Mamaghira ikitima ki nin apaniba dikabiraghti me nin apengan ikiam.”’

36 “Ezi kamaghin amizi, ia Israelba ia bar bizir kam gifo, ia misuegha ter ighuvimin gurazir Iesusin kam, datirighin God a gamizi an Ekiamin oto, a Kraiss, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim.”

*Gumazir aviriba uan nav-
iba iragha rue*

37 Egha gumazamiziba Pitant akam barasi, a men navibagh kuizi, me kamaghin Pita koma aposelin igharazibav gei, “En aveghbuaba, e manmaghin damuam?”

38 Ezi Pita kamaghin me migei, “Ia bar navibagh iragh Kraiss Iesusin ziamin rueghti a ian arazir kuraghin amangti, God uan Duam ia daningam.

39 God fomira akam akirigha ghaze, a uan Duam ia danigam, ia koma, ian boriba koma, ian saghon itir darasi, me bar. God, en Ekiam, gumazamizir a men diaziba, a uan Duam me daningam.”

40 Egha Pita migirigiar aviribar me gamuava akar gavgavir maba sara me mikeme, “Ia uari uarir akuragh, eghti God dughiar kamin gumazamizir kurar kabagh asighasighiva uaghan ia gasigasighan kogham.”

41 Ezima gumazamizir aviriba an akam baregha a gifuegha, egha rue. Ezi dughiar kamnagh God ua 3,000in gumazamizir maba ua me inizima me Kraissin adarazir aven ize.

*Godin gumazamizibar
ikirimirim*

42 Egha Kraissin adarasi me aposelbar migirigiba

‡ 2:31: (2:31) Grighin akam me ghaze, “Kraiss”, an mingarim God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim. 2:32: Ap 1:8, 2:24 2:33: Jo 14:26, Ap 1:4, 5:31, 7:55-56, 10:45, Ef 4:8, Hi 10:12 2:36: Ap 5:30-31 2:37: Sek 12:10, Lu 3:10-12, Ap 9:6, 16:30 2:38: Lu 24:47, Ap 3:19 2:39: Ais 57:19, Jol 2:28, Ap 10:45, 14:27, Ef 2:13, 2:17 2:40: Lo 32:5, Fl 2:15 2:41: Ap 2:47, 4:4, 5:14 2:42: Ap 20:7

baragha, bizibar uarir akur-
vagha, egha uari isava apava,
God ko mikimasa bar ifonge. §

⁴³ Ezi aposelba digavir
kuram gamir arazir aviriba
ko mirakelin aviribagh ami.
Kamaghin gumazir aviriba
digavir kuram gami.

⁴⁴ Eghava nighnizir gav-
gavim Iesusin itir darasi,
navir vamira iti. Egha men
bizir men itiba, me uarira
akurvasi.

⁴⁵ Egha me uan nguaziba
ko biziba amaga dar dagiaba
isava egha dagheba otevez-
ibar akurvasi.

⁴⁶ Zurara dughiaba me
Godin Dipenimin avizim uari
akufi. Egha dipeniba roa
vaghvagha dagh arua, uari
isava apava, bar akongegha,
men naviba bar dera.

⁴⁷ Egha Godin ziam fema,
ezi gumazir igharaziba bar
me bagha bar akonge. Ezima
Ekiam zurara dughiabar
gumazamizir igiabar akur-
vaghavira iti. Kamaghin me
bar aviraseme.

3

*Gumazir suer kurar mam
ua dera*

¹ Dughiar mam aruem 3
kloghin tu, kar Judaba God
ko migeir dughiam. Dughiar
kamra Pita ko Jon Godin
Dipenimin zui.

§ **2:42:** (2:42) Fofozir gumazir aviriba kamaghin nighnisi, Faragha zuir Kraisin adarasi uari akuva egha uari koma api. Me amegha givagha, me Iesusin nivafizim ko ghuzim ginighnigha bret ko wainin dipam api. **2:43:** Mk 16:17, Ap 4:33, 5:11-12 **2:44:** Ap 4:32-35, 5:12, 6:8 **2:46:** Lu 24:53, Ap 1:14, 20:7 **2:47:** Ap 2:41, 4:33, 5:14, 6:7, 11:21, 11:24, Ro 14:18 **3:1:** Sng 55:17, Ap 2:46, 10:3, 10:9, 10:30 **3:2:** Jo 9:1, Ap 14:8 **3:4:** Ap 14:9 **3:6:** Ap 3:16, 4:10, 16:18 **3:8:** Ais 35:6, Jo 5:14, Ap 14:10 **3:9:** Ap 4:16, 4:21

² Ezi gumazir navimin
averara suem ikuvizir mam
iti. Ezi gumaziba anetera
ghua Godin Dipenimin tiar
akar mamın anerisi. Tiar
akar kamın ziam, Aghuim.
A kagh ikiava dagiaba
bagha gumazamizir Godin
Dipenimin aven zuiba me
ginge.

³ Ezi a gari Pita ko Jon aven
mangasa izima a dagiaba
bagha aning ginge.

⁴ Ezi Pita bar anarira gari,
ezi Jon uakan. Egha Pita
ghaze, "Ni kagh gan ganigh!"

⁵ Ezi gumazim bizitam ini-
asa nighnigha, aningra gari.

⁶ Ezi Pita kamaghin migei,
"Ki dagiaba puvati. Ki itir
bizim, ki ni daningasa. Eghti,
Nasaretin gumazim Krais
Iesus, an ziamin, ni daru!"

⁷ Egha Pita an agharir
guvimin suiraghava, a ghufe.
Ezi an duiavaniba ko da-
gariba zuamira gavgafi.

⁸ Ezi a dikava uabi eku-
nigha maghiram arui.
Egha a Pita ko Jon sarama
Godin Dipenir avizibar aven
ghuava, aruava, egha pin
uabi ekurava, eghava Godin
ziam fe.

⁹ Ezima gumazamiziba bar
an garima an aruava Godin
ziam fema,

¹⁰ ezi me an ganigha a
gifogha ghaze, gumazir
kamra Godin Dipenimin

tiar akar ziam, tiar akar Aghuimın apiav ikiava, dagıaba bagha gumazamizibagh inge. Egha me digavir kuram gamigha pura nighnisi, manmaghin amizir bizim kav bato.

Pita Godın Dipenimin aven akam akuri

¹¹ Ezi gumazamiziba akar kam baregha, egha digavir kuram gamigha, ivemara ghua gumazir kamın gari. Ezi me an garima a Pita ko Jonin suiragha, Godın Dipenir azuarimın tughav iti. Dipenir azuarir kamın ziam, Solomonin Azuarim.

¹² Ezi Pita kamaghin ganigha, me migei, "Israelin gumazamiziba, tizim bagha bizir kam ia gamizima ia digavir kuram gami? Ia tizim bagha pamtem gan gara ghaze, ga ti uan gavgavibar tuavim, o ga Godın damazimın deravira itir tuavimın, ga gumazir kam gamizima an arui? Bar puvati.

¹³ Abraham, Aisak ko Jekopin God, en ovavibar God, a uan ingan-garir gumazim Iesus bar a pirafa. Ia an aremeghasa a isava apanibar dafarim gati. Egha dughiar Pailat anetagherghasa migeim, ia kamaghin migei, 'E tong a gifongezir puvati!' Egha akirim a gasara.

¹⁴ Ia Godın damazimın zuegha derazir gumazimın aghuaghava, egha gumazir kuram uari bagh anetagherghasa Pailat migei. A gumazibav soghezi me aremezir gumazim.

¹⁵ Ia gamizi ia angamra itir gumazim, ia a misoghezi an aremezi God a gamizi a ua dikafi. Ga uaning bizir kamın ganighava a gifoghava an gun migei.

¹⁶ Ga Iesusın ziamın nighnizir gavgavim iti. Ezi Iesusın ziamın gumazir ia ganigha fozir kam, a gavgavim ini. Iesusra gan nighnizir gavgavir kam gamizima, ezi nighnizir gavgavir kamra gumazir kam gamizima, a bar dera, ia datirighin uari an gari.

¹⁷ "Ezi nan adarasi, ki kamaghin fo, ia amizir arazim ia a gifozir puvati, ian gumazir dapaniba sara.

¹⁸ Ezi God fomira an akam inigha izir gumaziba bar me mikemezima, me migia ghaze, a God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, Kraiss, mizazim iniam. Ezi God uan migirigiabagh amizi moghin dar dagheba ofiti.

¹⁹⁻²⁰ "Ia kamaghin ifueghtima, God ian arazir kuraba angarighti dughiar kabar Godın Duam iziva ian duaba avughsizim ko navir amirizim, ia danighti, God ia bagh Iesus uam anemangam, a Gumazir God

Uam E Iniasa Misevezim, a ia bagha anemisefe. Ia bizir kabagh niġhniġh da inisi, ia uan navibagh iraghiva uamategh God bagh izi.

²¹ God fomira uan akam inigha izir gumazir zuezibav kemezima, me ghaze, 'Iesus datirighin Godin nguibam iki, mangi dughiar God bizibar amuti da bar igiabar otivam.' Eghti God mikemezir moghin, biziba bar otivam.

²² Ezi akar dikirizir kam God fomira Moses mikemezi, a kamaghin migei, 'Ekiam ian God, a nan min ia bagh akam inigha izir gumazitam, ian tongin ian gumazitamra misevegham. Ia, bizir tizir a migeiba, ia bar da baragh egh dar amu.

²³ A barazir puvatiziba God me gasighasigham. Eghti me ua Godin adarazi ko ikian kogham.*

²⁴ Godin akam inigha izir gumaziba bar, Samuelin tugha izi, me bar migia dughiar kabar gun mikeme.

²⁵ "God fomira uan akam inigha izir gumaziba akar gavgavim me ganingizima, ezi ia men boriba min iki, egh akar gavgavir kabanang uaghan iana. God fomira Akar Dikirizir Gavgavir ian ovaviba ko ingarizima, ezi ia men boriba min iki, egh

akar gavgavir dikirizir kam, a uaghan iana. God kamaghin Abraham mikemezi moghin, 'Ki kamaghin damuam, nin ovavibar borimin tuavimin, ki nguazir kam in itir nguibaba bar deravira me damuam.'

²⁶ God kamaghin ifonge, ia vaghvagh uan arazir kuraba ateghti, kamaghin a deravira ia damuam. Egha bizir kam bagha a uan ingangarir gumazim a misevegha ia bagha faragha anemada."

4

Pita ko Jon Judan kotin iti

¹ Pita ko Jon gumazamizibav giavira itima, ofa gamir gumaziba ko Godin Dipenimin garir gumazibar ekiam ko Sadyusiba, me izava aning bato.*

² Egha me fo, Pita ko Jon Iesus aremegha ua dikavizir bizir kam in gun gumazamizibav gei. Kamaghin amizima gumazir dapanibar naviba aning bagha bar ikufi.

³ Egha me Pita ko Jonin agharimning suiraghava aning kot darighasava amima, aminim piri. Kamaghin, me aning sel gatizi aning ikia ghua amimizaraghan.

⁴ Ezi gumazamizir aviriba akar kam baregha niġhniġir

3:22: Lo 18:15-19, Ap 7:37 **3:23:** Wkp 23:29 * **3:23:** (3:23) Akar kam, akam inigha izir gumazir God amadazim, a Lo 18:15, 16, 17, 18, 19 in iti. Pita kamaghin migia ghaze, Iesus, a uabi akam inigha izir gumazim. **3:25:** Stt 12:3, 18:18, 22:18, Ro 9:4, 9:8, Ga 3:8, 3:26 **3:26:** Mt 10:5, Lu 24:47, Ap 13:32-33, 13:46

4:1: Lu 22:4, 22:52 * **4:1:** (4:1) Godin Dipenimin garir gumazibar ekiam, a ofa gamir gumazir mam. A Livain gumaziba, a me gativagha men garima, me Godin Dipenimin miriamin ingara bizibar gara polismanin ingangarim gami. **4:2:** Mt 22:23, Ap 23:8 **4:4:** Ap 2:41

gavgavimin an iti. Egha Kraisin adarazir dibobonim bar ekevegha ghua 5,000in boroghin tu.

Me Pita ko Jon kot gati

⁵ Egha amimizaraghan Judan gumazir ekiaba ko gumazir dapaniba ko Judan arazibagh fozir gumaziba, me Jerusalem uari akuvaghav iti.†

⁶ Anas, ofa gamir gumazibar dapanim, a uaghan iti, ezima Kaiafas ko Jon koma Aleksanda koma ofa gamir gumazibar dapanimin adarazir gumazir igharaziba, me uaghan iti.

⁷ Egha me mikemezi, gumaziba Pita ko Jon inighava men damazibar izezi, me maghiram aningin azangsis, "Gua gavgavir manam inigha, egha tinan ziamin gua bizir kabagh ami?"

⁸ Ezima Godin Duam Pita gizivazima, a kamaghin me migei, "Judan gumazir ekiaba ko gumazir dapaniba!

⁹ Ia ti gumazir suer kurar ga akurazir kam bagha gan azangsihasa, egha ia ti uaghan foghasa, gumazir kam a manmaghin dera.

¹⁰ Eghti ia koma Israelin itir darasi bar moghira, ia bizir kam gifogh! Kar Nasaretin gumazim Krai

Iesusin ziamin gumazir ian damazibar tughav itim a ua dera. Gumazir kam a Iesus, ia a inigha ter ighuvim gafuzi, an aremezi God a gamizi a ua dikafi.‡

¹¹ Ezima Iesus,

'Kar dipenir akinir ingangarir gumaziba aghuazim,

a datirighin dipenim aterir guarim gava.'

¹² Nguazir kamin gumazitam en akuraghan kogham, bar puvati. Iesusin ziamra e akurvazir aghuim iniam. A uabira, en akurvazir gumazim."

¹³ Egha me Pita ko Jonin garima aning bar gavgavighav atiatir puvatighava me migeima, me aningin ganighava fo, aning sure gamizir puvati. Aning pura gumazir kinimning. Egha me aningin gara digavir kuram gamigha ghaze, gumazir kamning Iesus koma arui.

¹⁴ Egha me gumazir faragha suer ikuvizimin gari, a Jon ko Pita, aning ko tughav itima, me bizitam mikiman asa.

¹⁵ Kamaghin me akar gavvimram aning ganingizima aning Judan kotin dipenim

† 4:5: (4:5) Gumazir okuruar pumuning ko mikezim, me uari akufa. Egha me Judabar Kaunselbar min iti. Egha men ingangarim kamakin, me Judabar dabirabim gativagha egha men gari. 4:7: Mt 21:23, Ap 7:27 4:8: Mt 10:19-20 4:10: Ap 2:24, 3:6, 3:13-16 ‡ 4:10: (4:10) Gumazir okuruar kam, Judabar Kaunselba, merara Pailat (Roman gavman faragha zuir gumazim) migia ghaze, a Iesus misueghti an ovengegh. Ni Luk 22:66 ko 23:5in gan. Egha Iesus ovengegha givazi, me gumazamiziba nighnizir gavgavimin an ikian me aghua. 4:11: Sng 118:22, Ais 28:16, Mt 21:42 4:12: Mt 1:21, Ap 10:43

ategha zuima, me aning bagha akam misosi.

¹⁶ Egha me uarir azangsisi, “E manmaghin gumazir kamning damuam? Jerusalem itir gumaziba, me fo, aning mirakelin bar ekiam gami. Eghti e kamaghin mikiman kogham, bizir kam guizbangira otozir puvati.

¹⁷ Ezi e kamaghin aghua, gumazamizir igharaziba bizir kam baraghan kogham. Egh e akar bar gavgavimra aning danightima aning ua Iesusin ziamin gun bar tav mikiman kogham.”

¹⁸ Egha me ua aningin diazima aning aven ghuzima me akar gavgavimin aningin migia ghaze, gua uamateghiva Iesusin ziamin gun mikimiva egh gumazitabar sure damuan bar marki.

¹⁹⁻²⁰ Ezima Pita ko Jon men akam ikaragha migei, “Ga uaning ganighava oraghizir biziba ga dar ghuangsihan kogham, ga dar gun mikimvira ikiam. Ia uari nighnigh, arazir manam Godin damazimin dera, ga Godin akam baragham, o ga ian akam baragham?”

²¹⁻²² Gumazir Pita ko Jon Godin gavgavimin amizir derazim, a 40 plan azenibagh afira. Kamaghin gumazamiziba uari bizir kabar gari da otivizima, me Godin ziam fe. Kamaghin amizima, gumazir dapaniba ivezir kuram aning daningasa pura nighnisi, me

manmaghin aning damuam. Egha me atiatir migirigiaba ko migirigiar gavgavibar maba uam aning gamighava aning amadazima aning zui.

*Nighnizir gavgavim
Iesusin itir darasi God ko migei*

²³ Ezima Judan kotin aven itir gumaziba Pita ko Jon ataghizima aning azenim girigha uamategha uan adarazi bagha ghu. Egha aning ofa gamir gumazir ekiaba ko gumazir dapaniba aningin mikemezir akabar gun uan adarasi bar me mikeme.

²⁴ Ezi me kamaghin oreghava uari akuvaghava God ko migei. Me kamaghin migei, “En Ekiar en garim, ni overiam ko nguazimin ingarighava, ongarim sara ingari, egha dar itir biziba sara, bar dar ingari.

²⁵ Fomira nin Duam akar mam en ovavim Devit, a nin ingangarir gumazim, ni akar kam a ganingi. Ezi Devit kamaghin mikeme,

‘Ezima Kantrin Igharazibar Gumaziba tizim baghava atari?

Egha me tizim bagha arazir kurabar amuasava akabav sosi?

²⁶ Ezima nguibabar atriviba me God misoghasava ami.

Ezima gumazir dapanir ekiaba uari inigha Ekiam misoghasa.

Egha uaghan God
Uam E Iniasa
Misevezir Gu-
mazim misoghasa.'

²⁷ "Bar guizbangira, Herot ko Pontius Pailat, Israelin gumaziba, Kantrin Igharazibar Gumaziba sara, me Jerusalemın nguibamın uari akuvaghava arazir kurabar Godin ingangarir gumazir zuezim, Iesus damuasava akabav sosi. A ni fomira uan ingangarim bagha inabazir gumazim.

²⁸ Me nin gavgavim ko nin nighnizimın gin zui, ni fomiram otivasa mikemezir biziba.

²⁹ Eghti, Ekiam, me atiatir akar e ganingizibagh nighnigh. Egh en akuraghtima e tugh gavgavigh atiatingan kogh nin akam kunam.

³⁰ Egh ni uan agharim arimariar gumazibar arightima me deragham. Egh ni mirakelin aviribar bizibar amutima da Iesusın ziamın otivam, a nin ingangarir gumazir zuezim."

³¹ Egha me Afeziam ko mikemegha givazima, danganir me itim ivazvazima, me bar moghira Godin Duam me gizivazima, me atiatir puvatigha Godin akam kuri.

*Nighnizir gavgavim
Iesusın itir darasi uan bizibar
uarir akurvasi*

³² Egha nighnizir gavgavim Iesusın itir darasi, me bar

navir vamira ko nighnizir vamira iti. Men tav uabira uan bizitam gamir puvati, me uari inighava biziba bar moghira dagh ami.

³³ Egha aposelba Iesus aremegha ua dikavizir bizir kamın gun gumazamiziba, Godin gavgavimın amodoghın me migei. Ezi Godin apangkuvir ekiamra me ko iti.

³⁴⁻³⁵ Kamaghın men tav bizitamın otevezir puvati. Ezima gumazir nguaziba ko dipeniba itiba, me da amaga dar daghaba isa izava, aposelbagh anidima, me da isava gumazir biziba puvatizibar akurvasi.

³⁶ Gumazir mam Josep, a Livan gumazim. Ezi aposelba Barnabas a garisi. An mingarim kamaghın ghu, gumazibar akurvagha gavgavim me ganidir gumazim. Barnabas Saiprusın nguibar arighatizimın ize.

³⁷ A uan nguazir mam amadagha, an daghaba inighava aposelbagh aningi.

5

Ananias ko Safaira God gifari

¹ Gumazir mam Ananias, an amuim Safaira, aning uaghara fuegha uan nguazir mam amadagha an izezim ini.

² Egha aning uaghara bar fogha, Ananias daghar maba

ua bagha dar suira. Egha naba inigha aposelbagh ifaragha me ganingi.

³ Ezi Pita kamaghin Ananias migei, “Ni manmagh sua, Satan ataghizima a nin navim gizivazi, ni Godin Duam gifari? Egha nguazir ivezimn dagiar maba ni ua bagha dar suira?”

⁴ Kar nin nguazim, ni uabi ifuegha anemada. An ivezimn dagiaba uaghan nin dagiabara. Ni manmaghin nighnigha an dagiar kabar e gifari? Ni gumazibagh ifari puvati, ni God gifari.”

⁵ Ezi Ananias kamaghin oregha degiaghriha areme. Ezi gumazamiziba bizir kam baregha atiatir ekiam me ini.

⁶ Ezi gumazir igiaba izava an kuam nomkegha a inigha azenan ghuava a mozim gati.

⁷ Ezi kloghin auan pumuning ko mikezim givazi, an amuim fozir puvatigha aven izi.

⁸ Ezi Pita an azara, “Ni na mikim, kar nguazir ivezim, ni Ananias ko gua a ini?”

Ezi a kamaghin migia ghaze, “Are, bar an ivezimra.”

⁹ Ezi Pita kamaghin a migei, “Gua manmagh sua virara fuegha Godin Duam gifari? Ni gan! Gumazir nin pam mozim gatiziba, me tiar akamin iti. Egh me uaghan nin kuam inigh azenan mangam.”

¹⁰ Ezi Pita migiavira itima, Safaira an suemningin irighava areme. Ezi gumazir igiaba aven iza garima an aremezi me a inigha azenan ghugha an pamin mozimin miriamin anefa.

¹¹ Ezima atiatir ekiam Kraisin adarazi bar me batozi, gumazir bizir kaba baraghiziba uaghan bar atiatingi.

Mirakelin aviraviriba otifi

¹² Aposelba mirakelin aviriba ko digavir kuram gamir bizir aviriba, gumazamizibar tongin dagh ami. Ezi nighnizir gavgavim Iesusin itir gumazamiziba, me Solomonin Azuarimin zurara uari akufi.

¹³ Gumazir igharaziba, me ko poghasa tong nighnizir puvati. Me men ziaba fava egha fo, me arazir aghuim gami.

¹⁴ Marazi me ko poghan aghua, ezi avirim nighnizir gavgavim Ekiamin ikia men aven zuima, men dibobonim bar ghuavanabo.

¹⁵ Ezi kamaghin gumaziba arimariar gumaziba inigha men misiaba ko akuriaba sara me atera izava tuavimin miriamin me arisi. Me kamaghin nighnizir gavgavim iti, Pitan nedazim me gisin mangiti me ua deragham.*

¹⁶ Ezi uaghan Jerusalem torim gatizir nguibar dozibar gumazir avirim, me uan arimariar gumazamiziba

5:3: Lo 23:21, Lu 22:3, Jo 13:2 **5:12:** Ap 2:43, 4:32, 14:3, Ro 15:19, 2 Ko 12:12 **5:14:** Ap 2:41, 21:20 **5:15:** Mt 9:21, 14:36, Ap 19:12 * **5:15:** (5:15) Gumazamizir kaba nighnizir gavgavim kamaghin iti, aruem Pita gisiraghti an nedazim arimariar gumazibagh isin ikiti, me ua deragham. **5:16:** Mk 6:56, Ap 19:11-12

inigha ize. Egha uaghan uan gumazamizir duar kuraba apazaziba inigha izezima, me bar moghira ghua maghegha dera.

Ensel aposelbar akurazi, me kalabus ataki

¹⁷ Ezi ofa gamir gumazibar dapanim ko an akurvazir darasi, kar Sadyusibar aven itir gumaziba. Me aposelba amir biziba bagha navim ikufi.

¹⁸ Egha Sadyusiba men suiragha kalabuziar ekiam gati.

¹⁹ Me kalabusin itima, dimangan Ekiamin ensel tiaba kuigha me inigha azenan ize.

²⁰ Egha ensel kamaghin migei, "Ia mangi, Godin Dipenir miriamin avizibar tuiva ikirimirir igiar kamin migirigiaba bar, ia gumazamizibav kim."

²¹ Ezi aminim itima aposelba, ensel me mikemezi moghin Godin Dipenir miriamin aven ghua, gumazamizibar sure gami.

Ezi ofa gamir gumazibar dapanim uan akurvaziba ko iza, Judan kotin aven itir gumazibar diazi, me ghua uari akufa. Israelin gumazir dapaniba bar uari akufa. Egha me aposelba inigh izasa kalabusin dipenimin akam anemada.

²² Ezi polisın maba ghua kalabusin dipenimin otogha

garima me kagh puvatizi, me uamategha izava bizir kamin gun migei,

²³ "E kalabusin dipenimin garima me deravira an tiam asarazi kalabusin dipenimin garir gumaziba an tiar akamin tuivighav iti. Ezi e tiaba kuigha garima, tav aven itir puvati."

²⁴ Ezi me ghua bizir kamin gun mikemezi, Godin Dipenimin garir gumazibar dapanim ko ofa gamir gumazir ekiaba pura nighnisi, bizir tizitam uam otogham?†

²⁵ Ezi gumazir mam iza ghaze, "Ia oragh! Gumazir ia kalabus gatiziba Godin Dipenir miriamin tughav ikia gumazamizibar sure gami."

²⁶ Kamaghin amizima Godin Dipenimin garir gumazibar dapanim uan gumazir a ko ingariba, me ko ghua aposelba inigha izi. Me kamaghin atiati, gumazamiziba dagiabar me ginivigham, egha me pura nimira me inigha izi.

Aposelba Judan kotin aven itir gumaziba akam me mikiman atiatiir puvati

²⁷ Ezi Godin Dipenimin garir gumaziba, me aposelba inigha izegha me migeima, me Judan kotin aven itir gumazibar damazimin tuifi. Ezi ofa gamir gumazibar dapanim me kotin iitir bizim bagha men azangsisi.

5:17: Ap 4:1-2, 4:6 **5:19:** Ap 12:7-10, 16:26 † **5:24:** (5:24) Grighin akam, vezin kamin deragha bigha mikemezir puvati. Gumazir maba akar kam giragha ghaze, "Me nighnigha egha ghaze, bizir tizim datirighin otogham?" **5:26:** Mt 14:5, 21:26 **5:28:** Mt 27:25, Ap 2:23, 2:36, 4:18, 7:52

28 Ezi ofa gamir gumazibar dapanim kamaghin me migei, “E akar gavgavim ia ganiga ghaze, ia Iesusin ziamin gumamazibar sure damuan marki! Ezi ia orazir puvatigha men sure gamima ian suren migirigiaba Jerusalem bar a garui. Egha migia ghaze, e Iesus misoghezi an areme.”

29 Ezi Pita aposelin igharaziba ko, me kamaghin migei, “E God baragham, e gumaziba baraghan kogham.”

30 Iarara Iesus misuegha ter ighuvimin an gurazima an areme. Ezi en ovavabar God Iesus fezi a ua dikafi.

31 Ezi God a isa uan agharir guvimin anetizima, an Atrivimin Otarim ko gumazibar Akurvaghamin Gumazimin ikiam. Egha a Israelbar amuti me navibagh iraghti God men arazir kuraba gin amadagham.

32 E God amizir bizir kabar gun migeir gumaziba, ezi Godin Duam uakan. A baragha an gin zuiba, God uan Duam me ganidi.

Gamalielin fozim

33 Egha Judan kotin aven itir gumaziba kamaghin aposelbar akam baregha men naviba me bagha bar ikufi. Egha me misueghti me aremeghasa nighnisi.

34 Ezi Farisin gumazir mam Gamaliel, Judan arazimin

sure gamir gumazir me bar ifongezim. A Judan kotin aven dikavigha tughha, ghaze, aposelba tong azenan ikegh.‡

35 Egha a migirigiabar kabagh ami, “Israelin gumaziba, ia arazitam gumazir kabar amusi deravira nighnigh.

36 Boghimra Teudas otogha kamaghin uabi migia ghaze, ki gumazir dapanir mam, ezi 400in boroghira ghuzir gumaziba an gin ghue. Ezi gavman a misoghezi, an areme. Ezi an gin zuir darazi bar uari aghamsiki. Ezi me amizir bizir kam dagheba puvati.

37 Ezi an gin, gavman gumaziba diborir dughiam, Galilin gumazir mam Judas oto. Egha, a gumazir bizir mam in faragha ghuava me gavman ko misosi. A uaghan aremezi an gin zuir darasi, me uari aghamsiki.

38 Kamaghin amizima datirighin, bizir kamnagh ki kamaghin ia mikimasa. Bizitam gumazir kabar amuan marki! Me ateghti me mar mangi! Ia pura gan, men ingangarim gumazitam gisin tughiva, degeghirigham.

39 Egh me Godin tugh bizim damuti, ia men anogoroghan kogham. Ia fogh suam, ia God ko misosi.”

40 Ezi me Gamalielin nighnizimin gin ghue. Egha aposelbar diazi, me aven

5:29: Ap 4:19 5:30: Ap 3:15, 10:39, 13:29, Ga 3:13, 1 Pi 2:24 5:31: Ap 2:33-34, 3:15, Ef 1:20, Fl 2:9, Hi 2:10, 12:2 5:32: Jo 15:26-27, Ap 1:8, 2:4, 10:44 5:33: Ap 2:37, 7:54 ‡ 5:34: (5:34) Dughiar Pol tighar Kraisin adarazir mavin otivam, gumazir kam Gamaliel an sure gami. Ni akar Aposel 22:3in itimin gan. 5:36: Ap 21:38 5:37: Lu 2:1-2 5:38: Ais 8:10, Mt 15:13 5:39: Lu 21:15, Ap 7:51, 9:5, 1 Ko 1:25 5:40: Ap 4:18

ghuezi me pura me fozoroke. Egha Iesusin ziamin bizibav kiman men anogoregha me ataghizi me ghue.

⁴¹ Egha me ghaze, God e bagha bar akongegha en amamangatizi, e Iesusin ziamin osimtiziba ini. Egha kamaghin me Judan kotin aven itir gumaziba ataghragha bar akonge.

⁴² Egha dughiaba zurara me Godin Dipenimin miriaba ko dipenibar akar aghuim gumazamiziba sure gamuavira iti. Egha akam me mikira ghaze, Iesus a Kraiss, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim.

6

Me 7 pla gumazir maba aposelbar akurvaghasa me amisefe

¹ Dughiar kabanang Iesusin suren gumazamizibar dibobonim bar ghuvanadi. Ezi suren gumazir maba Grighin akam a migei, ezi marazi Aramin akam migei. Ezi Grighba me ghaze, "Dughiar aviriba ia zurara gumazamizir dagheba puvativar akurvasi, egha ia en amuir odiaribar akurvazir puvati." Bizir kam bagha me atari.*

² Ezi aposelin 12 pla, me suren gumaziba bar men diazima me iza uari akuvazima, me kamaghin me migei, "E Godin akam akurir

ingangarim ateghiva dagher ingangarim damuam, kamaghin a derazir puvati.

³ Kamaghin amizima, en adarasi, ia uarir tongin 7 plan gumaziba misefegh. Men araziba, gumaziba ko amizibar damazibar bar deragha, egh Godin Duam me gizivazi, me uaghan fofozir aghuarim iti. Eghtima e me isiva ingangarir kam datightima me an ganam.

⁴ Eghti e uari ingangarir kamning damuam, God ko mikimiva, Godin akar aghuim gumazamizibar sure damuam."

⁵ Ezi gumazamiziba akar kam baregha bar a gifonge. Egha me Stiven amisefe, a gumazir bar nighnizir gavgavim itim, ezi Godin Duam bar a gizifa. Ezi me Filip, Prokorus, Nikanor, Timon, Parmenas ko Nikolas me amisefe. Nikolas an Antioghin gumazim, a Judan gumazim puvati, a faragha Judan arazibagh amuava dar gin zui. Egha a datirighin Kraissin gin zui.

⁶ Ezi me gumazir kaba inigha aposelbar damazimin ghuzima me dafariba men dapanibagh isin atigha me bagha God ko migei.

⁷ Ezi Godin akam bar moghira ekeveghe bar nguibabar ghue. Ezi Jerusalem itir suren gumazibar dibobonim

5:41: Mt 5:10-12, 1 Pi 4:13 **5:42:** Ap 9:22, 17:3 **6:1:** Ap 2:41, 4:35, 5:14, 9:29

* **6:1:** (6:1) Aramin akam, a Judia ko Galilin Distirighin gumazibar akam. A Hibrun akamin min ghu. **6:3:** Lo 1:13, Ap 1:21, 16:2, 1 Ti 3:7 **6:5:** Ap 8:5 **6:6:** Ap 13:3, 14:23 **6:7:** Jo 12:42, Ap 2:41, 12:24, 16:5, Kl 1:6

zuamiram ekefe. Ezima ofa gamir gumazir avırım Godin akam baregha nighnizir gavgavim an ikia uaghan an gin zui.

Judan gumaziba Stivenin suira

⁸ Ezi God guizbangira Stiven akuragha, egha apangkuvim ko gavgavim a ganingizima, a digavir kuram gamir araziba ko mirakelin araziba gumazamizibar torimin a dagh amima a da ofifi.

⁹ Egha marazi dikavigha Stiven ko me akamin migirigiabar uari adosi. Me Judan God ko migeir dipenir mamın gumaziba, dipenir kamın ziam, Friman. Me Sairinin nguibamın gumaziba, ko Aleksandrian nguibamın gumaziba, ko Silisian Provins ko Esian Provinsin gumaziba. Me Stiven ko uari adosi.†

¹⁰ Ezi Godin Duam fofozir aghuim isava Stiven ganingi. Kamaghın amizi, Judan gumaziba an akaba ko mikiman ibura.

¹¹ Ezi me mogava, gumazir mabagh ifarasa me abira ghaze, ia kamaghın mikim, “E orazima Stiven migirigiari kurabar Moses ko God gami.”

¹² Ezi arazir kamın me gumazamiziba, gumazir dapaniba ko Judan arazibagh fozir gumazibar navibagh amima da dikafi. Ezi me Stiven bagha ghughava an

suiragha a inigha Judan kotin aven itir gumazibar damazimin ghue.

¹³ Egha me migirigiari ifavarir tabar a damuasa gumazir maba ini. Gumazir kaba kamaghın migei, “Gumazir kam zurara akar kuraba Godin Dipenim ko Judan arazibagh asi.

¹⁴ E orazima a kamaghın migei, ‘Gumazir kam Nasaretin gumazim, Iesus, a Godin Dipenir kam apirighiva a gasighasigh, egh arazir Moses fomira e ganingiziba otivkinigham.’”

¹⁵ Ezi Judan kotin aven itir gumaziba bar moghira apiaghav ikiava damaziba bar pamtem Stiven gari. Egha me garima an guam mati enselin min taghtasi.

7

Stiven Judan kotin damazimin akam akuri

¹ Ezi ofa gamir gumazir dapanim Stivenin azara, “Me ni gasir akar kaba, da guizbangira, o?”

² Ezi Stiven me ikara, “Nan aveghbuaba ko nan afeziaba ia na baragh! En ovavim Abraham, a tighar Haranin mangam, a Mesopotemian kantri ikiavira itima angazangarim itir God, a bato.

³ Egha a migia ghaze, ‘Ni uan adarazi koma uan

6:8: Ap 2:43 6:9: 2 Ti 1:15 † 6:9: (6:9) Frimanin gumazir kaba, me fomira pura ingangarim gamir gumazir kiniba. Egha datirighin me gumazitamın apengan ikia ingarir puvati. 6:10: Ais 54:17, Lu 21:15, Ap 5:39 6:11: Mt 26:59-61 6:13: Jer 26:11 7:2: Stt 11:31 7:4: Stt 11:31, 12:4

nguazim ategh egh nguazir ki nın akaghamimın mangi.’

4 “Ezi ma Abraham Kaldian nguazim ategha Haranin nguazimın ikiasa zui. Ezi an afeziamın ovevemın gin God nguazir ia datirighin itir kamın anemada.

5 God tong nguazir otevitam atugha a uan adarazi ko, me ganingizir puvati. God a ko akam akıra ghaze, a ko an ovavir gin izamiba nguazir kamın ikiam. Ezi dughiar kamın Abraham uabi boriba puvati.

6 Egha God kamaghın Abrahamın migei, ‘Nın ovaviba igharazir darazir kantrin ikiam. Eghti me 400 plan azenibar pura men ingan garir gumazibar otivighti me paz me damuam.

7 Eghti ki gin men arazir kurar me gamim ki a ikaragham. Eghti gin me kantrin kam ategh azenan izegh, egh danganir kamın nan ziam fam.’

8 Egha God mikarzir mogomem aghorimın Akar Dikirizir Gavgavim Abraham koma a gami. Ezi Abraham, Aisakin afeziamın oto, egh amebam a batezi, 8 plan dughiabar gin Abraham Aisakin mikarzir mogomem atu. Egha gin Aisak Jekopin afeziamın oto. Ezi Jekop en inazir 12 plan afeziam.

9-10 “Ezi en inaziba navir averiabar Josepin ikuvigha

Isipin nguibamin ingarir gumazimın ikiasava anemada. Ezi God a ko ikia an osımtıziba a gıvagha egha an akura. God Josep fofozir bar aghuiba a ganingizima an arazir aghuarim akakasi, ezi Isipbar atrivim bar a gifongeghava egha a gamizi a Isipin gumazir dapanir ekiamın iti. Egha an dipenimın biziba sara gari.

11 “Ezi gin dagheba otevezir dughiam Isipin nguibaba bar ko Kenanin nguaziba bar me batifi. Ezi gumazamiziba osımtızir ekiam isi. En inaziba uaghan dagheba puvati.

12 Ezi Jekop orazima dagheba Isipin itima, ezi a uan otariba, en inaziba amadazima me darorir farazim gamua zui.

13 Ezi me darorir gin zuimın ua zuima Josep uan aveghbuabagh eghara ghaze, ‘Ki Josep.’ Ezi gin atrivim uaghan Josepin adarazigh fo.

14 Egha bizir kamın gin, Josep uan afeziam Jekop koma an adarazi 75 plan bar me bagha izamin akam amada.

15 Ezi Jekop Isipin nguibamin iraghu. Egha kagh a ko en inaziba ariaghıre.

16 Ezi me men kuaba inigha uamategha Sekemın nguibamin ua izegha me dagıar torir mozim gariki,

Abraham fomira Sekemin nguibamın Hamorın otariba da ivezezir mozim.

17 “Ezi God Abraham ko dikirizir akar gavgavim guizbangrama otivasava roghira izima, ezi en gumazamizir Isipın itiba bar aviraseme.

18 Ezi gin atrivir igharazim, a Josep tong a gifozir puvatigha, Isipın atrivimın iti.

19 Egha an en gumazamiz-ibagh ifara arazir kurabar en inazibagh ami. Eghti me uan borir iririviba puram azenan datighti, me ariaghrasa a me gakaghori.

20 “Ezi dughiar kamın Mosesın amebam a bate, a Godın damazimın bar derazir borim. An iakinir pumuning ko mıkezimın uan afeziamın dipenimın iti, me an gari.

21 Egha gin me a inigha azenan anetizima, atrivimın guivim a inigha ghua uan borimın mirarama an gari.

22 Ezi Moses Isipbar fozozir ekiar aghuim inigha egha an araziba ko an migirigiaba bar gavgafi.

23 “Egha Moses 40 plan azenibar anetuzima, ezi a uan adarazi Israelbar ganas a nighnisi.

24 Egha a men mavın garima Isipın mav a misogha bar pazava a gami. Ezi a ghua an akuragha, egha a Isipın gumazim arazir kuram ikarvagha, a misoghezi an areme.

25 Egha Moses kamaghın nighnisi, an adarazi kamaghın fogh suam, God men akurvaghasa nan aven ingari. Ezi me bar fozir puvati.

26 Egha amimizaraghan Moses garima Israelin gumazimningra uaning misosi. Ezi aning uaning gifueghasa a navir amirizimın aning migei, ‘Maning, gua orakigh, gua avetinganing, egha gua tizim bagha kaghira uaning misosi?’

27 “Ezi gumazir igharazitav sozim, Moses a dugha ghua, egha ghaze, ‘Tina ni amisevezi ni en gumazir dapanim ko jasin ikiava en gari?’

28 Ni boghinaron Isipın gumazir misoghezi an aremezi moghin, datirighın na misueghti ki aremeghasa?’

29 Ezi Moses kamaghın oregha Isip ategha ara ghua Midian nguazir igharazimın ikia egha borir otarir pumuning ini.

30 “Egha 40 plan azenibar gin, Moses nguazir gumaziba puvatizimın itima, God enselin mam a bagha anemada. Enselin kam Sainain mighsiamın boroghın avivzariar tememın isi naghın purama a bato.

31 Ezi a bizir kamın ganigha digavir kuram gami. Egha bar roghira mangi deragh ganasava ami, egha Ekiamın tiarim barasi,

32 ‘Ki nin inazibar God, Abrahamın God ko Aisak ko

Jekop.' Ezi Moses niġha eġha ganan atiatingi.

33 "Ezi Ekiam a miġei, 'Ni tughav iti naghin, a nan nguazir ki a anogoroghezim. Kamaghin, ni uan dagarir asuaba suegh.

34 Ki uan gumamazibar arazir bar kurar me Isipin me gamibar gani. Eġha ki men arareba bareġha, eġha men osimtiziba givasa izaghiri. Ni izi, ki ua Isipin ni amangam.'

35 "Mosesin kamra Israelba an aghuagħa ġhaze, 'Tina ni amisevezi ni en gumazir dapanim ko jasin ikiava en ġari?' Ezi kar anarira, gumazir God uabi men gumazir dapanimin iki eġh ua me iniasava amadazim. E fo, God Moses baġha enselin mam amadazi ensel temer isim aven otozi Moses an ġara God amadazir akam ini.

36 Ezi a me inigha Isip ateghasava eġha mirakelin aviribagh ami. A Isipin ko Retsin, dagħ ami. Eġha gumaziba puvatizir danganimin a 40 plan azenibar dagħ ami.

37 "Eġha kar Mosesin kamra, a Israelbav ġia ġhaze, 'God ian tongin akam inigh izir gumazitam nan min anemisevegham.'

38 Ezi Israelba gumaziba puvatizir danganimin uari akuvagħa itima a men aven iti, a Sainaian

mighsiamin ġhuavanabozi ensel a mikeme. Ezi an akar angamra itim e daningasa, a inis.

39 "Ezi en inaziba Mosesin akaba baragħan aġhua. Eġha me an miġirigiaba batosi. Eġha men navir averiabar aven me uamateġh Isipin mangasa.

40 Eġha me Aronin miġei, 'E fozir puvati, gumazir e inigha Isipin azenan izezim, Moses, bizir tizim a bato. Eġh, ni e baġh marvir guabar ingarightima da en faragħ mangam.'

41 Eġha dugħiar kamın marvir guam me bulmakaun nguzimin mirarama an ingari. Eġha me an ofa ġamua eġha me uan dafaribar ingarizir bizim baġha isava igħiabagh amua bar akongē.

42 Ezi God akirim ragħa me gasaragħa, eġha me atagħizi me overiamin mikovezibar ziaba fe. Akam inigha izir gumazibar akinafarimin akam an mirara ġhu.

'Ia Israelin gumaziba, mar ia 40 plan azenibar gumaziba puvatizir danganimin ikia nan ofa ġami?

Bar puvati.

43 Ia asem Molekin marvir guamin aver dipenim ia aneteri, eġha uagħan asem Refanin mikovezir

nedazim ateragha
arui.

Kar asemningin, ia
aningin arazibar gin
mangasa aningin in-
gari.

Kamaghin amizima,
ki ian nguazimin
ia batoegh,
egh ia amadaghti ia
mangi Babilonin
nguazimin vongin
ikiam.*

44 “Ezima en inaziba
gumaziba puvatizir dan-
ganimin itima Godin Aver-
penim me ko iti. Dipenir
kamın aven me fo, God me ko
iti. God Moses mikemegha an
akazim moghira, Israelbav
kemezi me an ingari.

45 Ezi en inaziba Aver-
penim inigha, egha anetera
egha Josuan gin izi. Me
ghua nguibar igharazimin
nguazim, God men damaz-
ibar me batoghezi, me a
ini. Averpenir kam me
ko ikiavira itima Devitin
dughiam oto.

46 Ezi Devit Godin
damazimin derazi God de-
raviram a gami. Egha a
kamaghin Godin azara, ‘Ki
Jekopin God bagh dipenimin

ingaram, o?’ Ezi God ghaze,
‘Puvati.’

47 Ezi gin Solomonra a
bagha dipenimin ingari.

48 “Ezi Godin bar pin itim
dipenir gumaziba ingaribar
itir puvati. Godin akam
inigha izir gumazim kam-
aghin mikeme,

49 ‘God ghaze, overiam a nan
atrivir dabirabim.

Ezi nguazim ki uan
suebar asir dan-
ganim.

Dipenir manmagh
garim, ni na bagha an
ingarasa?

Ezi ki avughsamın
danganım man-
agh iti?

50 Ezi bizir kaba bar,
ki dar ingari.’ ”

51 Egha Stiven maghira
Judan kotin gumazibav gei,
“Ia bar orazir puvatizir
darasi! Egha ian naviba ko
nighniziba mati, God gifozir
puvatizir gumaziba! Ia uan
inazibar mirarama ami! Ia
uaghan Godin Duam zurara
a batosi!

52 Ian inaziba osimtiziba
Godin akam inigha izir
gumaziba bar moghira
me gariki. Ezi me fomira

* **7:43:** (7:43) Molek, a gumazir igharazibar asem, Judaba puvati. Ezi Refan a mikovezir mamın iziam, me Godin min an ziam fe. Migirigiar Stiven amir kamnagh, a Godin akam inigha izir gumazim, Amosin akinafarimin iti. (Amos 5:25-27) Amos kamaghin mikeme, Israelba faragha guizin Godin ziam fer puvati. Me Godin akaba batogha egha gumazir igharazibar godbar ziaba fe. Ezi azenir aviribar gin God Israelbar gari me akirim a gasara. Ezi God amamangatzı Babilonba izava Israelbav sogha me inigha ghua Babilonin me kalabus gati. (2 King 24:10-16in gan.) **7:44:** Kis 25:9, 25:40, 26:30, Hi 8:5 **7:45:** Jos 3:14-17, 18:1, 23:9, Neh 9:24, Sng 44:2, Ap 13:19 **7:46:** 1 Sml 16:1, 2 Sml 7:1-16, 1 Kin 8:19, 1 Sto 17:1-14, Sng 89:19, 132:1-5 **7:47:** 1 Kin 6:1-38, 8:20, 1 Sto 17:12, 2 Sto 3:1-17 **7:48:** 1 Kin 8:27, 2 Sto 2:6, 6:18 **7:49:** Mt 5:34-35, 23:22 **7:51:** Kis 32:9, Wkp 26:41, Lo 10:16, Ais 48:4, 63:10, Jer 6:10, 9:26 **7:52:** 2 Sto 36:16, Mt 21:35, 23:31, 1 Te 2:15

Godin damazimin derazir gumazimin izirimın gun migeima, ian inaziba me misozi me ariaghire. Egha datirighin ia a isa gumazir kurabar dafaribagh atigha egha a misoghezi an areme.

53 Ia enselbar dafaribar Moses Osirizir Araziba inigha, egha a dar gin zuir puvati.”

Me dagiabar Stiven ginivizima an areme

54 Ezi me kamaghin oregha, men navir averiaba a bagha bar ikuvigha egha a bagha uan ataribagh ivi.

55 Ezi Godin Duam Stiven gizivazima, a kogha Godin Nguibamin Godin angazan-garir gavgavimin gari, ezi Iesus Godin agharir guvimin tughav iti.

56 Ezi a kamaghin migei, “Ia Gan! Ki Godin Nguibamin garima, a kuiaghrizima Gumazibar Otarim Godin agharir guvimin tughav iti.”

57 Ezi me kamaghin oregha pamtem diava ara, egha dafaribar uan kuaribav kongegha, egha ivemara a bagha zui.

58 Egha a kurugha nguibar ekiamin azenan ghugha, egha maghirama dagiabar a ginifi. Egha akam a gasir darasi uan azenan azuir korotiaba suegha egha

gumazir igiam, an ziam Solin dagarimningin a da arisi.†

59 Egha me dagiabar a ginivavira itima, Stiven God ko migei, “Ekiam Iesus, nan duam inigh.”

60 Egha a uan tevimning apirigha irigha egha pamtem dei, “Ekiam, men arazir kurar kam ginighnighan marki, a gin amadagh.” A kamaghin mikemegha,

8

egha areme. 1 Ezi Sol uaghan ikia bizir kamın ganigha ghaze, a dera.

Sol Kraisin adarasi pazavira me gami

Dughiar kam me Stiven misoghezima an areme. Ezima me Jerusalemın itir Kraisin adarasi pazavira me misoghava, egha arazir kurabar me gami. Kamaghin amizima, Kraisin adarasi bar ara Judian Distrigh ko Samaritan Distrighin ghue. Ezima aposelbara Jerusalemın iti.

2 Ezi gumazir God baghavira itiba, me Stivenin kuam isava mozim gatigha a bagha puvira azi.

3 Ezima Sol Kraisin adarasi me gasighasighavira ikiava, egha men dipenibar vaghvagha dar ghuava gumazamiziba sara me isava me kurvagha kalabus garisi.

7:53: Kis 20:1, Ap 7:38, Ga 3:19, Hi 2:2 7:54: Ap 5:33 7:55: Mt 22:44, Ap 2:33-34, 5:31, 6:5 7:56: Ese 1:1, Dan 7:13, Mt 3:16, Ap 10:11, Kl 3:1 7:58: Lo 13:9, Lu 4:29, Ap 6:13-14, 22:20, Hi 13:12 † 7:58: (7:58) Moses Osirizir Araziba ghaze, gumazitam arazir kuram damighti, me a inigh nguibamin azenan mangi dagiaba isi a ginivighti, an aremegham. Ni Wok Pris 24:13-16, ko Namba 15:35in gan. 7:59: Sng 31:5, Lu 23:46 7:60: Mt 5:44, Lu 23:34, Ap 9:40, 21:5 8:1: Ap 7:58, 8:4, 11:19, 22:20

Aposelba akar aghuim Judian Distrigh ko Samaritan Distrigh anekura gharui (Sapta 8:4-12:25)

*Filip Samaritan Distrighin
akar aghuim akuri*

⁴ Ezi gumazamizir areziba, me akar aghuim nguibar me itibar anekuri.

⁵ Ezi Filip Samaritan Distrighin aven itir nguibar mamın ghua, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, Kraisin akam kuri.

⁶ Ezi gumazamizir okuru-aba an akaba baragha, egha a mirakelin arazibagh amima da otifi, ezima me kuariba arigha bar deravira a barasi.

⁷ Ezi me Filipin garima a duar kurar gumazamizibagh apazaziba batozima, da pamtem diava arava me ataghraghava azenan izi. Ezi gumazir aviribar agharir amiriziba ko suer kuvtiziba uaghan ua dera.

⁸ Kamaghin amizima, nguibar kamın amiziba ko gumaziba bar akonge.

*Saimon, kukunir gu-
mazimin eghaghanim*

⁹ Gumazir mam an ziam Saimon, a fomira Samaritan nguibamın ikia mirakelin ifavarir kuraba dagh amima, Samaritan gumazamiziba an ganigha nighnizir aviribagh ami. A kamaghin migei, “Ki gumazir ekiam.”

¹⁰ Ezima gumazir ekiaba ko gumazamizir kiniba, me Saimonin akam baraghasa ifonge. Egha me kamaghin migei, “Kar aser gavgavim, an ziam Gavgavir Bar Ekiam, a Saimonin iti.”

¹¹ A dughiar aviribar mirakel ifavarir kurabagh amima da otivima me dar garava, nighnizir aviribagh ami. Bizir kam bagha, me an akam baraghasa ifongegha an gin arui.

¹² Egha datirighin Filip, a God Bizibagh Ativir Arazimin akar aghuim ko Kraisin Iesusin ziam sara akuri. Kamaghin amizima, gumazamiziba nighnizir gavgavim Filipin akamin ikiava, me rue.

¹³ Ezi Saimon uaghan nighnizir gavgavim ikiava egha rue. Egha Saimon Filipin gin arua garima, Filip arazarazir ekiaba ko mirakelbagh amima da otivima, a digavir kuram gami.

¹⁴ Ezi Jerusalemın itir aposelba orazima, Samaritan gumazamiziba Godin akam inigha givazi, kamaghin me Pita ko Jon amadazima aning me bagha ghu.

¹⁵⁻¹⁶ Samaritan gumazamiziba, me Iesusin ziamın ruegha, me Godin Duam inizir puvati. Kamaghin amizima Pita ko Jon ghuava otogha me Godin Duam iniasava aning me bagha God ko migei,

¹⁷ Ezima aning God ko mikemegha, uan aghariba

fegha me gisin atizima me Godin Duam isi.

18 Ezi Saimon garima, aposelning uan aghariba fegha me gisin atizima me Godin Duam isi. Ezima a dagiaba inigha aning ganiga, kamaghin migei,

19 “Gua gavgavir kam uaghan na daningigh. Eghti ki uan agharim fegh tav gisin datightima, a Godin Duam iniam.”

20 Ezi Pita kamaghin Saimon mikeme, “Ni ghaze, ni dagiaba ga daningigh, egh tuavir kam in God aningizir bizir aghuim givezam. Bar puvati! Bizir kam bagh ni uan dagiaba sara helin mangam.

21 Nin navir averiam Godin damazimin derazir puvati. Kamaghin amizima, ni Godin ingangarimin aven ikian hogham.

22-23 Ki nin garima, ni navim ikufi, egha uaghan arazir kuraba nin ike. Kamaghin navim giragh arazir kuraba da ateghiva, Ekiam ko mikim. Eghti a ti nighnizir kurar nin navir averiamin itiba gin amadagham.”

24 Ezima Saimon an akam ikara, “Gua na bagh Ekiam ko mikimtima, bizir gua mikemeziba na bativan hogham.”

25 Ezi Pita ko Jon Ekiam aningin akurvaghizir bizibar gun migiava, an akam akuri. Egha aning uamategha Jerusalem in ghuava, akar aghuim Samarian Distrighin

nguibar aviribar an akura zui.

Filip Itiopian gumazim akar aghuimin a migei

26 Ezi Ekiam in ensel Filip in migei, “Ni Sautin tuavimin mangi, a Jerusalem ategha ghuaghira Gazan nguibamin oto. Tuavir kam gumaziba puvatizir danganimin iti.”

27-28 Ezima, a maghira zui, a tuavir arizimin Itiopian gumazir mam bato. Ezi a gumazir dapanim, a Itiopian atrivir amizim Kandasin dagiabar garir gumazim. Gumazir kam Jerusalem in ghugha Godin ziam fegha uamategha izi. Egha a karis gaperagha, Godin akam inigha izir gumazim, Aisaian akinafarimin gari.

29 Ezi Godin Duam Filip migei, “Ni mangiva karisin munamin boroghin iki.”

30 Ezi Filip ivegha ghuava karisin boroghin ghugha Itiopian gumazim barasi, a Aisaia, Godin akam inigha izir gumazimin akinafarimin gari. Ezi Filip an azara, “Ni garir bizir kam ni a gifo?”

31 Ezi Itiopian gumazim a ikara, “Ki manmaghin fogham? Tav na geghanightima, ki fogham.” Egha a Filip migia ghaze, “Ni izivanang na ko daperagh.”

32-33 Itiopian gumazim Godin Akinafarimin itir akar kabar gari,

“A mati sipsipin min me a
misoghasava,
a inigha ghu.

Sipsipin nguziba, me dar
ariziba aghorasava
amima
da pura nimira iti.

Kamaghira gumazir kam, me
a misoghasava amima,
a pura nimira ikia
bizitam migeir puvati.

Ezi me bar a dikabiragha,
egha deraghavira an ko-
tiam gamizir puvati.

Kamaghin amizima, a boriba
puvati,
ezi tina an gun me
geghanam?

Me an ikirimirim a givazima,
ezima a ua nguazimin
itir puvati.”

34 Egha Itiopian gu-
mazim Filipin azara, “Ni na
mikemegh, ga uaning, Godin
akam inigha izir gumazim,
a tinan gun migei? A uabi
migei, o igharazitav migei?”

35 Ezi Filip dikavigha Godin
Akinafarimin aven akar
kamra an mingarimin migia
ghua, egha Iesusin akar
aghuimin gun a migei.

36-37 Ezi me tuavimin
ghuava, dipar mam bato.
Egha Itiopian gumazim
kamaghin migei, “Ni gan,
dipam kara. Ki datirighira
ruasa, bizir tizitam ua nan
suigham?”*

38 Egha Itiopian gumazim
karisin suizir gumazim
migeima, a karis gamizima
a tu. Ezima Filip ko Itiopian
gumazim dipamin aven
iraghughzi, Filip a rue.

39 Ezi me dipamin ikegha
azenan izezima, Ekiamin
Duam zuamira Filip inigha
ghu. Ezi Itiopian gumazim ua
Filip bagha garava avenge,
egha tuavimin ghuava bar
akonge.

40 Ezima Filip gari, a
Azotuzin nguibamin oto.
Egha a ghuava, nguibaba bar
dar akar aghuim akura ghua
Sesarian oto.

9

Sol uan navim gira

(Aposel 22:4-16 ko 26:9-18)

1-2 Egha dughiar kam
Sol Iesusin suren gu-
mazibagh asighasighiva,
egh me misoghtima me
arighirasa, migirigiar gav-
gavim gamuavira iti. Kam-
aghin amizi, an ofa gamir
gumazibar dapanir ekiam
bagha ghua kamaghin azai,
“Ni Damaskusin itir God
ko migeir dipenibar garir
gumazir dapaniba bagh
akinafariba osir suam, ‘Sol,
gumazitam o amizitam,
Iesusin Tuavimin gin mangiti,
an an apigh, an suiraghiva

8:35: Lu 24:27, Ap 18:28 **8:36-37:** Ap 10:47 * **8:36-37:** (8:37) Fofozir gumazir maba kamaghin nighnisi, akar otevir igharazir mam uaghan kagh iti. Filip kamaghin migei, “Ni guizbangira uan navimin aven nighnizir gavgavim ikiti, ki ni ruam.” Ezi Itiopian gumazim kamaghin migei, “Ki nighnizir gavgavim Kraiss Iesusin iti, a Godin Otarim.” **8:39:** 1 Kin 18:12, 2 Ki 2:16, Ese 3:12-14 **8:40:** Ap 21:8 **9:3:** Ap 22:6, 26:12, 1 Ko 15:8

mang'iva kalabusin gumazimın mın a ikirarighıva, Jerusalemın mangam.' "

³ Ezi a Damaskusin nguıbamın boroghın izima overiamın angazangarır gavgavım a gısıra.

⁴ Ezi a irıgha nguazım girıgha egha orazi, tiarır mam kamaghın a mıgei, "Sol, Sol, nı tızım bagha na gasıghası?"

⁵ Ezi Sol azara, "Ekıam, nı tına?"

Ezi a kamaghın a mıgei, "Kı İesus, nı na gasıghası.

⁶ Egh nı dikavıgh, nguıbamın mangı. Egh mıgırıgıar nı manmaghın damuamım, gumazır mam tıghar nı mıkimam."

⁷ Ezi gumazır Sol koma zuıba, me pura gumazımın mıgırıgıar kınım baregha egha gumazıtamın garır puvatı. Kamaghın amızı me mıgırıgıaba puvatıgha pura itı.

⁸ Ezi Sol ua dikavıgha, egha uan damazımning kuıgha, egha a bıızıtamın garır puvatı. Ezi a koma aruır gumazıba an agharımningın suırıgha a ınıgha me Damaskusin zui.

⁹ A Damaskusin itıma an damatuzımning dughıar pumuning ko mıkezımın ikuvıghavıra itıma, a daghetam ko dıpatam amezır puvatı.

¹⁰ Dughıar kam Damaskusin aven İesusın suren gumazır mam itı, an zıam Ananias.

Ezi Ekıam irebamın mın bıızımın garımın aven an dei, egha ghaze, "Ananias!"

Ezi an a ikara, "Ekıam, kı kati."

¹¹ Ezi Ekıam a mıgıa ghaze, "Gumazır mam, an zıam Sol, a Tarsusın gumazım. A na ko mıgıa itı. Kamaghın amızı, nı dikavıgh, tuavır kam mangı, an zıam Voroghıra Zui. Nı Judasın dıpenımın mangı Sol bagh azaragh.

¹² Sol irebamın mın bıızımın garıma, gumazımın zıam Ananias, a ıza agharım a gısın atıgha an damazımning gamızıma, anıng ua der- aghasa."

¹³ Ezi Ananias a ikara, "Ekıam, kı orazıma, gumazır avırıba gumazır kamın gun mıgei, me ghaze, a nın gumazır Jerusalemın aven itıba paza me gamı.

¹⁴ Ezi ofa gamır gumazıbar dapanıba akar gavgavım an amamangatızı a ize. Egh tına nın zıamın nı ko mıgeıba, a men suıghıva kalabus darıgham."

¹⁵ Ezıma Ekıam kamaghın Ananias mıgei, "Nı mangı! Gumazır kam, mar kı ın-abazır ıngangarır gumazım. A nan zıam ater Kantrın İgharazıbar Gumazıba ko men atrıvıba koma İsrailın gumazıba bagh mangam.

¹⁶ Eghti a mıızıba ko osımtızır nan zıamın ını-amıba, kı da an akaghıam."

17 Ezi Ananias dipenimin ghua an aven ghu. Egha uan dafarimning Sol gisin atigha, egha ghaze, “Nan aveghbuam, Sol, ni kagh izima Ekiam Iesus tuavimin ni bato. Ni ua ganti, Godin Duam ni gizivaghasa, kamaghin amizi a na amadazi ki ize.”

18 Ezi bar zuamirama, osirir naziamin min garir bizim Solin damazimningin ikegha kuiaghiri. Ezi a datirighin ua gari. Ezi a dikavizima me Iesusin ziamin a rue.

19 Ezi a dagher maba amegha gin ua uan gavgavim ini. Egha Sol Iesusin suren gumaziba ko mong dughiar mabar Damaskusin ike.

Solakar aghuim Damaskusin anekuri

20 Egha Sol Iesusin suren gumaziba ko Damaskusin ikia maghira God ko migeir dipenibar akam kura ghaze, Iesus a Godin Otarim.

21 Ezi Solin migirigiam baraghizi darasi, me digavir kuram gamighava azai, “Kar ti gumazir kamnaghra, a Jerusalem in ikia Iesusin ziar kamin deir gumazamiziba, men suigha me gasighasisi? Egh a ti me inigh mangi kalabusin gumazibar min me ikirarigh ofa gamir gumazibar dapanibar dafarim darighasa, egha a kagh ize?”

22 Ezi Solin akar a kuri kabanangin gavgavim bar ghuanabozi a migirigiam bar deravirama anebighizi,

Judan gumazir Damaskusin itiba fo, Iesus a Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim, Krais.

Judaba Solin apanimin itima an arav ghu

23 Ezi dughiar aviriba ghuezima, ezi Judaba Sol misueghti an aremeghasa tuaviba buri.

24 Egha me a misoghasava amua arueba ko dimagariba zurazurara a bagha nguibar ekiamin tiar akabar gari, ezi Sol men nighnizir kurar kam gifo.

25 Ezi an gin aruir gumaziba, me dimagarimin a mikemezi an akirar ekiam gaperazima, me dagiar divazir torir mam in anetaghizima a ghuaghira nguibar ekiamin divazimin azenan iri.

Sol Jerusalem in iti

26 Ezi Sol Jerusalem in izegha, egha Iesusin suren gumaziba uaghan men aven angasa ami. Ezi me nighnizir gavgavim kamaghin an itir puvati, a Iesusin suren gumazim, egha me bar an atiatingi.

27 Ezi Barnabas a inigha an gun aposelbav kimasa zui. Egha a me migei, Sol tuavimin ghua Ekiamin gani. Ezi Ekiam a mikeme, egha Damaskusin tavin atiatingizir puvatigha, Iesusin ziamin akam akuri.

28 Ezi Sol Jerusalem in deravira me koma aruava

me ko ikia, egha atiatir puvatigha Iesusin ziamin akam kura ghuavira iti.

²⁹ Egha a Judan Grighin akam migeir gumaziba ko me uariv gia uari adosi, ezi me a misueghti an aremeghasava ami.

³⁰ Ezi Kraisin adarasi kamaghin oregha fogha, egha a inigha Sesian nguibamin ghuaghira, egha a isa Tarsusin nguibamin anemada.*

³¹ Ezi Judian Distrigh ko Galilin Distrigh ko Samarian Distrighin aven itir Kraisin adarasi, dughiar kamin navir amirizimin ikia deravira itima, Godin Duam gavgavim me ganidi. Ezi Kraisin adarazir dibobonim ghuavanadi. Gumazamiziba Godin atiativa an apengan iti.

Pita Ainas gamizima a ua dera

³² Ezi Pita nguibaba bar dagh aruigha, egha Lidan nguibamin itir Godin gumazamizibar ganasa zui.

³³ Egha nguibar kamin gumazir mam bato, an ziam Ainas. An soroghafariba amirazima, ezi a 8 plan azenibar misiamra iti.

³⁴ Ezi Pita kamaghin a migei, "Ainas, Krais Iesus ni gamizi, ni dera. Ni dikavigh uan akuriam apirigh." Ezi Ainas zuamira dikafi.

³⁵ Ezi Lidan nguibam ko Saronin danganir voroghira

irighav itimin itir gumazamiziba, me an ganigha uan navibagh iragha Iesus bagha ize.

Pita Tabita gamizima a ua dikafi

³⁶ Ezi Jopan nguibamin suren amizir mam iti, an ziam Tabita, Grighin akamin an ziam Dorkas, a zurarama arazir aghuibagh amuava gumazir onganaraziba akurvasi.

³⁷ Ezi dughiar mam in arimariam a inizima an areme. Ezi me an kuam ruegha a isava ghuriar pin itimin aneti.

³⁸ Jopan nguibam Lidan nguibam boroghira iti, kamaghin suren gumaziba kamaghin orazima, Pita Lidan itima, ezi me gumazir pumuning a mikimasa aning amadazima aning zui. Ezi aning ghua a migia ghaze, "E uari, ni zuamira datirighira ga ko izi!"

³⁹ Ezi Pita aning ko ghuava otogha egha maghira ghuriar pin itimin ghuavanabo. Ezi amizir odiarir pura itiba an miriamin tuivighav ikiava, aziava egha uan korotiaba ko korotiar azenan azuir Dorkas me ko angamra ikia me bagha ingariziba an akakasi.

⁴⁰ Ezi Pita gumazamiziba bar me amangizi me azenan ghue. Ezi a uan tevimning apirigha God ko migei. Egha a raghrighava amizir

9:29: Ap 6:1, 9:23, 11:20, 2 Ko 11:26

9:30: Ga 1:21 * 9:30: (9:30) Ezi gin Barnabas Sol inigh Antioghin mangasa, egha ghua Tarsusin nguibamin a buri. Ni Aposel 11:25in gan.

9:34: Ap 3:6, 3:16, 4:10 9:35: 1 Sto 5:16, Ap 11:21 9:36:

1 Ti 2:10, Ta 3:8 9:40: Mt 9:25, Mk 5:40-41, Jo 11:43, Ap 7:60

aremezim garava ghaze, "Tabita, ni dikafigh." Ezi a uan damazimning kuigha egha Pitan apigha, egha dikavigha apera.

⁴¹ Ezi Pita an akuragha a fezi a dikavigha tu. Ezi a nighnizir gavgavim God baghavira itir gumazamizir odiaribar diagha men akazi me gari, an angamra iti.

⁴² Ezi Jopan itir gumazamiziba bizir kamın eghaghanim baregha men aviriba nighnizir gavgavim Ekiamin iti.

⁴³ Ezi Pita dughiar mabar Jopan itir gumazir asizir inibar bizibar ingarir mam, an ziam Saimon, a ko ike.

10

Ensel Kornilius bagha izeghava akam a ganidi

¹ Gumazir mam Sesarian nguibamin iti, an ziam Kornilius. A Romın midorozir gumazir 100 plan garir gumazim. A uaghan men mav, me Italin Kantrin Midorozir Gumaziba.

² Kornilius a God ifongezir arazibagh amir gumazim, a uan adarazi ko me Godın apengan iti. Egha a uaghan Judan gumazamizir onganarazibar akurvagha, egha zurara God ko migei.

³ Dughiar mamın 3 kloghin guaratizimin Kornilius bar deravira garima Godın ensel irebamin min bizimin aven iza kamaghın a migei, "Kornilius!"

⁴ Ezima Kornilius atiatia dikiraviram an gara, kamaghın an azara, "Ekiam, bizir itizim?"

Ezima ensel an azangsizim ikara, "God nın migirigiba baragha, ingangarir ni gumazamizir onganarazibagh amir biziba, an a dagh ifuegha egha dagh nighnisi.

⁵ Egh ni datirighın gumazitaba Jopan me amadaghtima, me mangi gumazir kam an ziam Saimon, me uaghan Pita a garisi, a batogh a inigh izi.

⁶ A Saimon ko iti, asizir inibar bizibar ingarir gumazim. An dipenim ongarir miriamin iti."

⁷ Egha enselin Kornilius mikemezim anetegha ghuzima, a uan ingangarir gumazimning koma midorozir gumazir bar God gifongezim uaghan a ko itimin diazima me a bagha izi.

⁸ Ezima a bizir otivizir kaba, dar gun bar me mikemegha, me amadazima me Jopan ghue.

Pita irebamin min bizimin gari

⁹ Ezi amimizaraghan aruer arizimin Kornilius amadazir gumaziba ghuava Jopan nguibar ekiamin boroghın otivima, dughiar kamra Pita dipenimin avughsir danganimin ikia God ko migei.

¹⁰ Egha Pita mitiriam an azima, a daghetam ramasa,

ezi me daghebagh amuavira itima, a irebamin min bizir mamın gari.

¹¹ Egha a pin garima overiam kuiaghrizima, bizir mam inir avizir dafamin min gari. Bizir kam, me an ru-aghatevir 4 plan suirazima, a nguazimin izaghiri.

¹² Egha an aven, asiziba bar—asizir soroghafariba ikia aruiba, ko nguazim davaragha aruir asiziba, ko pin itir kuaraziba iti.

¹³ Ezi tiarir mam kamaghin a migei, “Pita, ni dikavigh, dav suegh dar ami.”

¹⁴ Ezi Pita kamaghin a ikara “Ekiam bar puvatigham! Ki fomiram Godin damazimin bizir mizirizitam amezir puvati.”

¹⁵ Ezi tiarim uam a migei, “Bizir God amizir zueziba, ni uam mizirizibar dar ponan marki.”

¹⁶ Ezi bizir kamnagh dughiar pumuning ko mikezimin Pita bato. Ezima inir avizir ekiar kam zuamira uamategha overiamin ghuvanabo.

¹⁷ Pita irebamin min ganizir bizir kamın mingarim ginighnighavira itima, Kornilius amadazir gumaziba otifi. Egha me Saimonin dipenim bagha azangsisı, an dipenim managh iti. Egha me datirighin izava an tiar akamin otifi.

¹⁸ Egha me diava azangsisı, “Saimon, an ziar mam Pita, a kagh iti o puvati?”

¹⁹ Pita irebamin min ganizir bizim ginighnighavira itima, Godin Duam a migei, “Saimon, gumazir pumuning ko mikezim ni buria gharui.

²⁰ Ki me amadazima me ni bagha izi. Kamaghin, ni me ko mangisi nighnizir aviribar amuan marki. Ni dikavigh vanginan magiri.”

²¹ Ezi Pita vanginan iraghugha me migei, “Kar kirara, ia na buri. Ia tizim bagha izi?”

²² Ezi gumaziba an akam ikara, “Kornilius 100 plan midorozir gumazibar garir gumazim ni bagha e amadazima e ize. A Godin damazimin deragha an apengan itir gumazim. Judan gumazamiziba bar a gifongegha an ziam fe. Ezima Godin enselin mam a migia ghaze, ni Pita bagh akam amadaghti a nin dipenimin izegh migirigiatabar amuti ni da baragh.”

²³ Egha Pita me migeima, me dipenimin aven ghu. Me akuigha amimizaraghan nighnizir gavgavim Iesusin itir gumazir maba sara, Jopan ikeghava uaghan me ko Sisarian zui.

Pita Korniliusın dipenimin ghu

²⁴ Me akuigha ua dikavigha ghua, me Sesarian oto. Ezi Kornilius me mizua iti. A uan roroaba ko uan adarasi diagha, me akuvagha me ko iti.

25 Pita dipenimin aven zuima, Kornilius a batoghava, an guamin uan tevir akurimning pirighav aperghav an ziam fe.

26 Ezi Pita an suiraghav a fe, egha ghaze, "Ni dikavigh tugh. Ki pura gumazir kinim."

27 Pita a miġiavira dipenimin aven ghua garima, gumazamizir aviriba uari akuvaghav iti.

28 Ezima a me miġei, "Ia bar fo, e Judaba en arazim. E Kantrin Igharazibar Gumazibar boroghira mangan kogħ me ko ikian kogħam. Ezi God kamaghin na miġia ghaze, ki gumazitam Godin damazimin mizirizim a darighan kogħam.

29 Ezi ia na bagħa akam amadazima ki aghuazir puvatigha, egha kagh ize. Egha ki ian azangsisi, ia tizim bagħa na bagħa akam amada?"

30 Ezi Kornilius an akam ikara, "Dughiar pumuning ko pumuning ġivazima, ki 3 klogħin guaratizimin uan dipenimin aven ikia God ko miġei. Ezi gumazir mam korotiar ghurghurim arughā bemira nan guamin mitighav iti.*

31 Egha ghaze, 'Kornilius, God nin miġirigiam baraki, egha arazir ni gumazamizir

onganarazibagh amir biziba, an adagh nighnisi.

32 Eghti Saimon, an ziar mam Pita, a bagħ gumazitam amadagħtima, a Jopan mangiva a inigh izi. A Saimon asizir inibar bizibar ingarir gumazimin dipenimin akuima, anan gara iti. Dipenir kam ongarir miriamin iti.'

33 Kamaghin amizima ki ni bagħa zuamiram akam amada. Ezi ni deragħa izi. Egha e datirighin bar iza Godin damazimin iti. God ni mikemezir akaba, ni dav kintima e bar da baragħam."

Pita Korniliusin dipenimin Godin akam kuri

34 Ezi Pita Korniliusin dipenimin aven itir darasiv ġei, "Bar ġuizbangira, ki datirighin fos. God gumazir vabara ifuegħa merara garir puvati, a bar gumazibagh ifonge.

35 Nguibaba bar dar itir gumazamizir an apengan ikia, arazir aghuibagh amiba, a me ġifonge.

36 Kar God Israelin gumazamiziba bagħa amadazir akam. A kamaghin miġei, Krais Iesus a bar mogħira en Ekiam. Egha an e gamima, e God ko navir amirizimin iti.

37 Ia uari fo, bizir manaba kantri Israelin nguibaba bar da batifi. Bizir kaba Distrigh

10:26: Ap 14:13-15, MAA 19:10 10:28: Jo 4:9, Ap 15:8-9, Ga 2:12-14, Ef 3:6

10:30: Ap 1:10, 3:1 * 10:30: (10:30) Gumazir kam, a Godin enselin mam.

10:31: Dan 10:12, Hi 6:10 10:34: Lo 10:17, 1 Sml 16:7, Ro 2:11, Ga 2:6, Ef 6:9, Kl 3:25, 1 Pi 1:17 10:35: Jo 9:31, Ro 2:13, 1 Ko 12:13, Ga 3:28, Ef 3:6 10:36: Sng 107:20, Ais 52:7, 57:19, Mt 28:18, Ro 10:12, MAA 17:14 10:37: Mt 4:12-17, Lu 4:14

Galilin dikafi. Da, Jon gumaziba ruasa akam kuragha aruigha givazima, da gin otifi.

³⁸ Ia fo, God Nasaretin gumazim Iesus, uan Duam ko gavgavim a ganingi. Egha God a ko itima, kamaghin amizi a nguibabagh arua gumazamizibar akurvasi. Egha Satanin apengan itir gumazamizibagh ami me ua dera.

³⁹ “E uari uan damazibar an garima, an en nguibar Judan aven itiba ko Jerusalemın nguibamin bizir aviribagh ami. Ezi me a misuegha ter ighuvimin anegurazima an areme.

⁴⁰ Ezi dughiar pumuning ko mikezim givazima God a gamima a ua dikafi. Ezi God a isava gumazamizibar aka.

⁴¹ Egha a bar Judaba bar me bativizir pu. Puvati. An e gumazir God miseveziba, erara an gari. An aremegha ua dikavizir dughiamin gin, an e ko ikiava dagheba ko dipaba ame.

⁴² Iesus an akam gun gumazamizibav kimasava e mikeme. A ghaze, e kamaghin me mikim suam, God gumazir kam, Iesus anemisevezima, anarira en kotiaba baragham, ovia ghueziba ko angamra itiba sara.

⁴³ Godin akam inigha izir gumaziba bar, me Iesusin guizin akar kam kuni. Egha

ghaze, gumazitam nighnizir gavgavim Iesusin ziamin ikiti, God Iesusin ziamin tuavimin an arazir kuraba gin amadagham.”

Kantrin Igharazibar Gumaziba Godin Duam isi

⁴⁴ Pita akam kuravira itima, gumazamiziba a baragha itima, Godin Duam bar me gisin izaghiri.

⁴⁵⁻⁴⁶ Judan gumazir nighnizir gavgavim itiba, Pita ko ize. Egha me orazima me nguibar igharazibar akabar Godin ziam fe. Kamaghin me digavir kuram gamigha kamaghin migia ghaze, “Munagh gan! God uan Duam bizir aghuarimin min Kantrin Igharazibar Gumaziba uaghan me ganingi.”

⁴⁷ Ezi Pita kamaghin migia ghaze, “Gumazamizir kaba, me en min Godin Duam inis. Ezi tina, e dipamin me ruam en anegorosi?”

⁴⁸ Ezima Pita kamaghin gumazir kabav gei, “Ia Kraisi Iesusin ziamin me ruam.” Ezi me ruegha givagha, egha uari ko dughiar tabar ikiasava Pita migei.

11

Pita Jerusalemın ghugha egha bizir otivizibar gun migei

¹ Ezi aposelba ko Judian nguibabar aven itir darasi, me kamaghin oraki, Kantrin

10:38: Mt 3:16, Lu 4:17-20, Jo 3:2, Hi 1:9
10:39: Ap 2:32, 5:30
10:40: Ap 2:24, 1 Ko 15:4-7
10:41: Lu 24:42-43, Jo 14:17-24, 15:27, Ap 1:8, 13:31
10:42: Mt 28:19-20, Ap 17:31, Ro 14:9-10, 2 Ko 5:10, 2 Ti 4:1, 1 Pi 4:5
10:43: Ais 33:24, 53:5-6, 53:11, Jer 31:34, Dan 9:24, Mai 7:18, Sek 13:1, Ro 10:11, Ga 3:22
10:44: Ap 4:31, 8:15-16, 11:15, 15:8
10:45-46: Ap 2:4, 10:23, 11:18, 19:6, Ga 3:14
10:47: Ap 8:36, 11:17, 15:8-9, Ro 10:12
10:48: Ap 2:38

Igharazibar Gumaziba uaghan Godin akam ini.

²⁻³ Ezi kamaghin Pita uamategha Jerusalem in ghua vanabo. Ezi gumazir uan mikarzir mogomebar iniba aghoregha nighnizir gavgavim Iesusin itiba, me Pitan atara egha ghaze, "Ni ghua uan mikarzir mogomebar iniba aghorezir puvatizibar gumazibar dipenibar ghua egha me koma api."

⁴ Ezi Pita maghira bizir a batoziba bar deravira dar gun me migei,

⁵ "Ki Jopan nguibar ekiamin ikia God ko migei. Egha irebam in min bizim in garima, bizim mati inir avizir dafam, me an ruaghatevir 4 plan suirazima, an overiam ategha izaghira ki iti nagh in asara.

⁶ Ezi ki an aven garima, asizir soroghafariba ikia nguazim in itiba, ko asizir atiar maba, ko nguazim in davaragha aruir asiziba, ko pin itir kuaraziba iti.

⁷ Ezi ki orazi, tiarir mam na migei, 'Pita, dikavigh, asizitam misuegh anemi.'

⁸ "Ezi ki a ikara, 'Ekiam! Bar puvatigham! Nan akam Godin damazim in bizir mizirizir katam bar anemezir puvati.'

⁹ "Ezi tiarim ua Godin Nguibam in migei, 'Bizir God amizir zueziba, ni uam mizirizibar dar ponan marki.'

¹⁰ Ezi dughiar pumuning ko mikezim in bizir kam

amigha eghava ua ekuighava overiam in ghua vanabo.

¹¹ "Ezi dughiar kamra gumazir pumuning ko mikezim, me na bagha Sisarian nguibam in me amadazima me iza dipenir ki itim in oto.

¹² Ezi Godin Duam na migia ghaze, ni me ko mangisiva nighnizir aviribar amuan marki. Ezi 6 plan aveghbuaba uaghan na ko zui. Egha e gumazir na bagha akam amadazim in dipenim in aven ghue.

¹³ Ezi an e migia ghaze, enselin mam an dipenim in aven a batogha egha ghaze, ni gumazitaba amangighti, me Jopan nguibam in mangi, Saimon, an ziar mam Pita, a batogh.

¹⁴ Eghti a Godin akam inigh izi, ni mikimti, eghti tuavir kam in ni ko nin dipenim in itir gumazamiziba bar, Ekiam uaghan ua me iniam.

¹⁵ "Ezi ki maghira migeima Godin Duam me gisin izaghiri, mati bar faraghavira an e gisin izaghirizi moghin.

¹⁶ Ezi ki Ekiam mikemezir migirigiam giniri, 'Jon dipam in ia rue, eghti ki Godin Duam in ia ruam.'

¹⁷ E fo, e faragha nighnizir gavgavim Ekiam Kraiss Iesusin itima, Godra uan Duam bizir aghuim in min e ganingi. Egha kamaghira datirigh in God Kantrin Igharazibar Gumaziba

11:5: Ap 10:9-48

11:12: Jo 16:13, Ap 10:19, 10:23, 10:45

11:14: Ap 16:31

11:15: Ap 2:4

11:16: Jol 2:28, Mt 3:11, Jo 1:26, 1:33, Ap 1:5

11:17: Ap 10:47,

uaghan uan Duam, bizir aghuimin min me ganingi. Kamaghin amizima ki tina, ki God me ko ingaramin ingangarimin anogoregham?"

18 Ezi nighnizir gavgavim Iesusin itir gumaziba kamaghin oregha, egha uam ataramin nighniziba putatigha Ekiamin ziam fa, ghaze, "A dera, God uaghan Kantrin Igharazibar Gumaziba amamangatightima me uaghan navibagh iragh egh ikirimirir zurara itim iniam."

Antioghin itir gumazamiziba nighnizir gavgavim Iesusin iti.

19 Me Stivenin misoghezi an aremezir dughiamin, me arazir kuram uaghan nighnizir gavgavim Iesusin itir igharazibagh amizi, me tintinibar arava, egha saghon Fonisian Distrigh ko Saiprusin arighatizim koma Antioghin nguibar ekiamin ghua Godin akam Judan gumazibara me migei.

20 Ezi men marazi uaghan Saiprusin arighatizim ko Sairinin nguibar ekiamin ikegha ize, egha Antioghin ghuegha Ekiam Iesusin akar aghuimin gun Grighin gumazibav gei.

21 Ezi Ekiamin gavgavim me ko iti. Ezi gumazamizir bar avirim nighnizir gavgavim Ekiamin ikia egha uan navibagh iragha Ekiam bagha ize.

22 Ezi Jerusalemın itir Kraisin adarasi bizir kamın eghaghanim baregha, egha me Barnabas amadazima an Antioghın ghu.

23 Ezi an otogha gari, God men apangkuvigha, men akurvagha arazir aghuibar me gamizi Barnabas bar akonge. Egha me uan navir averiabar aven guizbangira Ekiam ko ikiamin migirigiabar a bar me migei.

24 A bar gumazir aghuim, Godin Duam a gizivazi Godin nighnizir gavgavim an iti. Ezi gumazamizir bar avirim Ekiam bagha ize.

25-26 Ezi Barnabas Sol buriasa Tarsusin zui. Egha an apigha, a inigha Antioghın ize. Egha azenir vamira Barnabas ko Sol uaning inigha Kraisin adarazi koma uari akufa. Egha gumazamizir bar aviriba men sure gami. Ezi Antiokra suren gumaziba faragha ziar kam, Kraisin gin zuir darazi, me a ini.

27 Ezi dughiar kamnang, Godin akam inigha izir gumazir maba Jerusalemın ikegha Antioghın izaghiri.

28 Ezi men mav, an ziam Agabus, a dikavigha tugha egha Godin Duamin gavgavimin ghaze, Romın nguaziba bar dagheba otevegham. (Sisar Klodius, atrivimin itir dughiamın bizir kam oto.)

29 Ezi suren gumaziba

11:18: Ap 13:48, 14:27, Ro 10:12-13, 15:9, 15:16

2:41 11:22: Ap 4:36

11:23: Ap 13:43

11:19: Ap 8:1-4

11:21: Ap

11:24: Ap 2:41, 5:14, 6:5, 11:21

11:27: Ap 13:1, 15:32, 21:9, 1 Ko 12:28, Ef 4:11

11:28: Ap 21:10

11:29: Ro

15:26, 1 Ko 16:1, 2 Ko 9:1

akam misuegha egha me vaghvagh uan dabirabimın min dagıaba aningıva, Judian itir darazir akurvaghı a da amangasa.

³⁰ Egha kar me kamaghın ami, me uan dagıaba isava, Barnabas koma Sol ganingizi, aning ghua men gumazir aruabagh aningı.

12

Herot Jems misoghezima an areme, egha Pita kalabus gati

¹ Dughiar kamın Atrivim Herot Kraisın adarazir marazir suigha me gasighasighasa.

² Egha a migeima, me Jonin aveghbuam Jems midorozir sabamın a misoghezima, an areme.

³ Ezi Herot garima, an amizir arazir kam, Judaba a gifonge, kamaghın amizıma, a uaghan Pita isa kalabus gati. Herot Yis puvatizir Bretin Isamin Dughiamın bizir kam gami.

⁴ A Pitan suiraghava a isa kalabus gati. Egha a isa midorozir gumazir 4 plan okuruabar agharim gati. Ezi me dughıaba isa vaghvagh a an gari. Egha 4 plan okuruar kabanang, me dar vaghvagh a 4 plan gumazıba inizıma me an gari. Herot, God Israelbagh Itazir Dughiamın Isar Ekiar kam gıvaghıtıma, a Pita

isi gumazamizir aviribar damazimın a kot darıghasa.

⁵ Ezi Pita kalabusın dipenimın aven itıma Kraisın adarasi uan navir averıabar a bagha puvıra God ko miıavıra itı.

Ensel kalabuziar dipenimın Pita inıgha azenim gati

⁶ Egha Herot Pita inıgh kot bagh mangasa dughiar mam diboro. Ezi dimagarir kamın, aminim tıghar tıam, me senın pumuningın a ikezıma a midorozir gumazir pumuningın tongın akui. Ezi midorozir gumazir ıgharazir maba kalabuziar dipenimın a bagha gara tiar akamın itı.

⁷ Ezi zuamıra Ekiamın ensel otozıma, an angazan-garım kalabuziar dipenimın aven sira. Egha ensel Pitan ivim a misuegha a gaghura kamaghın migei, "Ni zuamıra dikafıgh!" Ezıma senın an agharımning gıkezımning fıriaghrıgha nguazım giri.

⁸ Ezi ensel a migei, "Koro-tiam arughıva, egh dagarir asuabar aghuıgh." Ezi Pita kamaghın amıgha gıvazi ensel a migei, "Ni uan korotiar ruarım arugh nan gın izi."

⁹ Ezi Pita kalabuziar dipenim ategha, enselin gın azenan ghu. Egha a bizir kabagh fozir puvatizıma, ensel dagh amıma, da guızbangıram otifi. Pitan

11:30: Ap 12:25 * **12:1:** (12:1) Atrivir kam Herot, a Maria İesus batezir dughiamın itir Atrivir kam Herotın ovavir borım. Egha a Atrivim Agripan afeziam. **12:2:** Mt 4:21, 20:23 **12:3:** Ap 4:3 **12:4:** Kis 12:1-27 **12:5:** Je 5:16 **12:6:** Ap 5:23 **12:9:** Ap 10:3, 10:17, 11:5 **12:10:** Sng 34:7, Dan 3:28, 6:22, Ap 5:19, Hi 1:14, 2 Pi 2:9

nighnizim ghaze, a irebamin min bizimin gari.

¹⁰ Aning ghuava, kalabusin dipenimin garir gumazir pumuning gitagha, ghua kalabusin zuir ainin tiar akar nguibar ekiamin zuimin oto. Aning an otozi, tiam uabi kuiaghrizima, aning azenan ghua tuavir mam in zui. Aning mong saghon ghuava, ensel zuamirama Pita ategha ghu.

¹¹ Ezi Pitan nighnizim ua izima, a kamaghin migei, “Ki datirighin guizbangira fo, Ekiam uan ensel amadazima a ize. Egha a Herotin agharim da nan akura, egha Judaba na damuasa nighnizir bizir kuraba sara nan akura.”

¹² Ezi Pita bizir kabagh foghava, Jonin amebam Marian dipenimin ghu. Jonin ziar mam Mak. Ezi gumazamizir avirim uari akuvagha dipenir kam in ikiava God ko migei.

¹³ Ezi Pita azenan ikiava divazimin tiar akar azenan itim gafughafuzima, ingangarir amizimin ziam Roda, a bagha tiam kuasa izi.

¹⁴ Egha a Pitan tiarim baregha, bar akuegha, tiam kuizir puvatigha uamategha ivegha aven ghugha, kamaghin gumazamizibav gia ghaze, “Pita muna iza tiar akamin iti!”

¹⁵ Ezi me kamaghin a migei, “Ni onganis ti.” Ezi a bar gavgavigha kamaghin migei, “Puvati. Guizbangira a iti.” Ezi me a migia ghaze, “Ni ti an enselin gani.”†

¹⁶ Ezi Pita tiam gafughafuzima, me izava tiam kuigha an apigha, digavir kuram gami.

¹⁷ Ezi Pita uan dafarimin me aminivazima, me aghumra iti. Ezi an Ekiam kalabuziar dipenimin aven a inigha azenan anetizir arazibagh eghari. Egha a kamaghin migei, “Ia bizir kabar gun Jems koma aveghbuaba sara mikemegh.” Egha Pita me ategha danganir igharazimin ghu.‡

¹⁸ Egha aminim tirazima, midorozir gumaziba Pita bagh garava avenge. Egha bar digavir kuram gamigha uarira uarir azangsigha ghaze, “Pita managh ghu?”

¹⁹ Ezi Pita itir puvatizima, Herot a gumazibav kezima me Pita buriasa ghue. Egha me tong bar an apizir puvati. Kamaghin amizima an midorozir gumazir Pitan ganiziba, Herot me isa kot gatigha egha ghaze, me aremegham. Egha Herot gin Judian danganim ategha, Sesarian nguibar ekiamin ikiasa uaghiri.

Herotin ovevem

12:12: Ap 4:23, 12:5, 12:25, 15:37 **12:15:** Mt 18:10, Ap 26:24 † **12:15:** (12:15) Dughiar kam Judan aviriba kamaghin nighnizir gavgavim iti, enselin maba gumazibar ganamin ingangariba iti. Egha me ghaze, Pitan ensel markiamo.

12:17: Ap 13:16, 19:33, 21:40 ‡ **12:17:** (12:17) Jemsin kam a Iesusin dozim. Ni Galesian 1:19in gan. Jems Jerusalem siosin itir gumazir dapanimin oto **12:18:**

Ap 5:22-24 **12:20:** 1 Kin 5:9-11, Ese 27:17

20 Egha Herot adarim Tair koma Saidonian gumazamizibar iti. Me Herot garir nguibar ekiamin uan dagheba isi, kamaghin amizi, me datirighin uari akuvaghav izav an ganasa. Me faraghav Blastus ko uari mikemezi a me ko navir amirizim inis. Blastus, an Atrivim Herot akuir danganimin garir gumazim. Ezima, me gin Herot men apangkuvigh adarir kam a givaghava, me Herotin ganasa zui

21 Herot dughiar atizimin uan atrivir korotiaba arughava, egha uan atrivimin dabirabim gaperaghava, gumazamizibav gei.

22 Ezi me pamtem diava ghaze, "Kar gumazitam migeir puvati. Kar godin mam migei."

23 Herot Godin ziam fer puvati, kamaghin amizima Ekiamin ensel zuamira a misoghezima a iri. Ezima muriamin itir apiziba angamra anepa zuima, an areme.

24 Ezima Godin akam nguibaba bar dar ghua bar ekevegha ghuavira iti.

25 Ezi Barnabas koma Sol aning uan ingangarim Jerusalem anegivagha, uamategha Antioghin ghu. Jon, an ziar mam Mak, aning a inighava a sara ghu.

Pol kantrin aviribar

ghuava Iesusin akar aghuim akuri

13

(Sapta 13:1-21:14)

God Barnabas ko Sol kantrin igharazibar akar aghuim akunasa aning amisefe

1 Antioghin itir Kraisin adarasi, men marazi iti, Godin akam inigha izir gumaziba ko tisaba. Men ziaba Barnabas, ko Simeon (an ziar mam Niger,) Sairinin Lusius, koma Manain (a Atrivim Herotin roroam, a Herot koma aghungi) ko Sol.*

2 Ezima dughiar mam Kraisin adarasi, me Godin apengan ikiava uari isava God ganighava, egha God ko mikimasa dagheba ta. Ezi Godin Duam kamaghin me migei, "Ki Barnabas ko Sol uan ingangarim bagha aningin dia. Ia ingangarir kam bagh aning amiseveghtima, aning nan ingangarim bagh mangi."

3 Kamaghin me God ko mikimasava dagheba tagha, God ko migei. Egha uan aghariba isava Barnabas ko Sol gisin atighava, aning amadazima aning zui.

Barnabas ko Sol Saiprusin arighatizimin akar aghuim akuri

12:23: 1 Sml 25-38, 2 Sml 24:17, Sng 115:1, Dan 5:20 12:24: Ais 55:11, Ap 6:7, 19:20, Kl 1:6 12:25: Ap 11:29-30, 12:12, 13:5, 13:13, 15:37 13:1: Ap 11:27

* 13:1: (13:1) Ziar kam Niger, an mingarim kamaghin ghu, "pizim." Gumazir maba ghaze, Simeon Niger, a Afrikan gumazim. 13:2: Ap 9:15, Ro 10:15, Ga 1:15, Ef 3:7-8, 1 Ti 2:7, Hi 5:4 13:3: Ap 6:6 13:4: Ap 15:39

⁴ Ezima Godin Duam Barnabas ko Sol amadazima, aning Selusian nguibar ekiamin ghugha, ua kurim inigha Saiprusin arighatizimin ghu.

⁵ Egha me Salamisin otivigha Godin akam Judabar God ko migeir dipenibar akam akuri. Jon Mak aning ko ghua egha aningin akura.

⁶ Egha me Saiprusin nguibar arighatizim a garua ghuava Pafosin nguibar ekiamin oto. Egha me Judan kukunir gumazir mam bato. A Godin akam inigha izir ifavarir gumazim, an ziam Bar-Iesus.

⁷ A Sergius Paulus, gavmanin dapanim a ko iti. Sergius Paulus, a gumazir nighnizim koma fofozir aghuiba iti. Ezi a Godin akam baraghasava, kamaghin a Pol koma Barnabasın diazima aning ize.

⁸ Me kukunir gumazir kam Grighin akamin ziar kam Elimas me a gati, an mingarim kukunir gumazim. Egha Elimas, a gavmanin gumazim Sergius Paulus, a Iesus nighnizir gavgavim an ikian an aghua. Kamaghin, a Barnabas ko Solin ingan-garim paziva a damuasa.

⁹ Ezima Sol, an ziar mam Pol, Godin Duam a gizivazima, ezi a dikiravira Elimasin garava kamaghin migei,†

¹⁰ “Ni Satanin borim. Egha ni arazir aghuaribar apanimin iti. Egha ifavarir araziba ko arazir kuraba bar ni gizifa. Egha ni tizim baghavira Ekiamin arazir aghuibagh asighasisi? Ni ti arazir kuraba ataghraghan aghua?”

¹¹ Datirighin Ekiam nin apanim damuva uan gavgavimin nin damazimning okavigham. Eghtima, ni aruer angazangarimin ganan kogh dughiatabar ikegham.”

Ezima zuamira ghuariam an damazimning korozima aminim an piri. Egha a tavin agharimin suiraghasa pura ruiava asaghinifi.

¹² Egha gavmanin gumazir dapanim Ekiamin akam bareghava digavir kuram gami. A bizir otivizir kabar ganighava egha kamaghin nighnizir gavgavim Ekiamin iti.

Barnabas ko Pol Antioghın aven Iesusın akam akuri

¹³ Ezi Pol, a ko aruir gumaziba sara, me kurim Pafosin me inigha ghua Pergan nguibamin otifi. A Pamfilian Provinsin aven iti. Ezi Jon Mak kagh me ategha uamategha Jerusalemın ghu.

¹⁴ Ezi me Pergan nguibamin dikavigha ghua Antioghın nguibamin otifi, a Pisidian Distrighin aven iti. Egha,

13:5: Ap 12:12, 12:25, 13:13, 13:46, 15:37 **13:8:** 2 Ti 3:8 † **13:9:** (13:9) Ziar kam Sol, a Hibrun akamin otivir ziar mam. Ezi ziar kam Pol, a Grighin akam otivir ziam. Gumazir maba ghaze, Sol Grighin akamin migeir darasi tongin ingara, egha kamaghin dughiar kamin a ziar kam Pol uabi garis. **13:10:** Mt 13:38, Jo 8:44, 1 Jo 3:8 **13:11:** Kis 9:3, 1 Sml 5:6, Ap 9:8 **13:13:** Ap 13:5, 15:38

Judaba avughsa Godin ziam fer dughiamin, me God ko migeir dipenimin aven ghueghava apiaghav iti.‡

15 Ezi God ko migeir dipenimin garir gumazir dapanir ekiaba, me Moses Osirizir Araziba ko Godin akam inigha izir gumazibar akaba dar bora me migei. Me dar ponegha givaghava, me Pol ko Barnabasın akam migia ghaze, “Aveghbuaba, ia akurvazir migirigiatam gumazir kabav mikimsiva, ia me mikim.”

16 Ezi Pol dikavighava, uan dafarimin me aminiva, kamaghin migia ghaze, “Ia Israelin gumaziba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba, Godin apengan ikiava uari isava God ganidi, ia na baragh!

17 Dughiar kamın me Israelin ikiava, Israelbar God en ovaviba amiseveghava, gumazibagh amim me bar aviraseme. Eghava a uan gavgavimin Isipin me inighava azenim gati. Fomira Israelin gumazamizibar God en ovaviba amisevezima, kamaghin me an gumazamizibara. Egha gin me uan nguibam ategha ghua Isipin kantrin ghue. Egha dughiar kamın God me gamima men dibobonim bar pin ghua, me bar aviraseme. Ezima gin

God uan gavgavimin Isipin me inighava azenim gati.

18 Egha a 40 pla azenimin gumaziba puvatizir danganim me ko ikiava, men osimtiziba aterava men akurvasi.

19 Eghava Kenanın nguazimin, God 7 plan gumazamizir bizim gasighasighava, men nguazim uan gumaziba ko amizibagh aningi. Ezima me dar ghuaviba ikiangi.

20 Bizir kaba 450 azenimin aven otifi.

“Egha bizir kabar gin God Israelbar ganasa gumazir dapaniba amisefe, mamaghira ikia ghua Godin akam inigha izir gumazim Samuelin dughiamin tu.

21 “Ezi me atrivim bagha Godin azangsisı. Ezima a Sol me ganingi, Kisın otarim, Benjaminın adarasi, a 40 plan azenibar men gari.

22 Ezi God Sol agivaghava, Devit amisevezima an an danganim inighava atrivimin oto. Ezima a Devitin gun me migei, ‘Ki Devitin gani, Jesin otarim, gumazir ki bar ifongezim, a bar bizir ki ifongezibar amuam.’

23 “God fomira akam akirizir moghin, God gumazir mam amadazi a Israelin ize. A Iesus, Devitin ovavir mam, en Akurvazir Gumazim.

‡ **13:14:** (13:14) A Sabatin dughiam **13:15:** Lu 4:16, Ap 13:27, 15:21, Hi 13:22
13:16: Ap 12:17 **13:17:** Kis 1:7, 6:6, 12:5, Lo 7:6-7, Sng 105:23-24 **13:18:** Kis 16:35, Nam 14:34, Lo 1:31, Sng 95:10, Ap 7:36 **13:19:** Lo 7:1, Jos 14:1, Sng 78:55
13:20: Het 2:16, 1 Sml 3:20 **13:21:** 1 Sml 8:5, 8:19, 10:1, 10:21 **13:22:** 1 Sml 13:14, 15:23-26, 16:12-13, 2 Sml 2:4, Sng 89:20, Hos 13:11 **13:23:** 2 Sml 7:12-16, Sng 132:11, Ais 11:1, Lu 1:32, 1:69, Ro 11:26 **13:24:** Mt 3:1-2, Mk 1:4, Lu 3:3, Ro 11:26

24 “Jesus tighar izamin dughiamin, Jon faragha izava navibagh iraghamin akam ko rurumin akamin Israelin gumazibav gei.

25 Jonin ingangarir dughiam givasava amima, a kamaghin me migei, ‘Ia ghaze, ki tina? Ki gumazir ia mizuaim puvati. A nan gin izi. Ki an dagarir asuabar beniba firan kogham. Ki gumazir kinim.’

26 “Aveghbuaba, ia Abrahamin igiaba, koma ia God gifuegha an apengan itir Kantrin Igharazibar Gumaziba, e bagha, God uam e iniasava migirigiar kam amadazima a ize.

27 Jerusalem gumazamiziba koma gumazir dapanir ekiaba, me kamaghin fozir puvati, Jesus en Akurvazir Gumazim. Egha me zurara Sabatin dughiamin Godin akam inigha izir gumazimin akaba dibora, egha deragha dagh fozir puvati. Egha ghaze gumazir kam aremegham. Kamaghin amizima, Godin akam inigha izir gumazimin akaba guizbangira otos.

28 Egha me a misueghtima an aremeghan migirigiar otevir aghuitam batozir puvati. Ezi me kamaghin Pailat pamten a migia ghaze, ni midorozir gumazibav

kemeghti me a misoghti an aremegham.

29 Me fomirama Godin akam inigha izir gumaziba mikemezi moghin ami. Egha me ter ighuvimin anedeghava a inigha dagiar torim gati.

30 Ezima God a gamizima a ua dikafi.

31 A koma Galilin ikiava Jerusalem zuir gumazamiziba dughiar aviribar an gani. Ezi datirighin gumazir uari an ganizir kaba, me an gun Judan gumazamizibav gei.

32 “E akar aghuim kamaghin ia migei. God fomira en ovaviba bagha amizir akam akira ghaze, a gumazir uam e iniamim amadagham.

33 Datirighin a Jesus a gamizima a matmatin ua dikafi. E men boriba, kamaghin amizima an e bagha uan akar dikirizir kam gamizima a guizbangira oto. Ighiamin Akinafarir Namba 2, kamaghin a migei,

‘Ni nan otarim;
ezi datirighin ki nin
afeziamin otos.’

34 E fo, God a gamizima a ua matmatin dikafi. Ezi a ua matmatin mangi kurighan kogham. God bizir kam in kamaghin mikeme,

13:25: Mt 3:11, Mk 1:7, Lu 3:16, Jo 1:20-27 13:26: Mt 10:6, Lu 24:47, Ap 13:16, 13:46 13:27: Lu 23:34, 24:20, 24:44, Jo 16:3, Ap 3:17, 15:21, 1 Ko 2:8 13:28: Mt 27:22-23, Mk 15:13-14, Lu 23:21-23, Jo 19:15 13:29: Mt 27:57-61, Mk 15:42-47, Lu 18:31, 23:50-56, Jo 19:28-30, 19:36-42 13:30: Mt 28:6, Ap 2:24 13:31: Ap 1:3, 1:8 13:32: Stt 12:3, Ap 13:23, Ro 4:13, Ga 3:16 13:33: Sng 2:7, Ro 1:4, Hi 1:5, 5:5 13:34: Ais 55:3

'Ki guizbangira deraghvira ia
damuva,
bizir aghuiba ia
daningam,

ki fomira Atrivim Devit akar
dikirizibar a mikemezi
moghin.

Ezi bizir kam ki
mikemezi moghin
guizbangiram otivam.'

³⁵ Ezi akar igharazir mam
uaghan Godin Akinafarimin
iti. A kamaghin migei,

'Ni uan ingangarim bagha
misevezir gumazim
ateghtima,
a matmatin iki kurighan
kogham.'

³⁶ "E fo, dughiar kamın
Devit nguazimin ikiava, a
Godin nighnizimin gin zui.
Egha a gin aremezima, me
an kuam inigha ghua an
ovaviba afir naghin anefa.
Ezima an kuam kuri.

³⁷⁻³⁸ Ezi gumazir God amizi
a ua matmatin dikavizir
kamnang, an kuam kurizir
puvati. Nan adarasi, kam-
aghin amizima, e ua migei,
ia akar kam gifogh, gumazir
kam Iesus ian arazir kuraba
gin amangasa ize.

³⁹ Moses Osirizir Araziba
ian akuragh ian arazir
kuraba gin amadaghan
koghti, ia Godin damazimin
deragham. Puvati. Gumazir
kam Iesusin ingangarimin,
God gumazir nighnizir
gavgaviba itiba bar, men
akuragha men arazir kuraba

bar, da gin amagava, me
gamima me an damazimin
dera.

⁴⁰ Ia uari bagha gan, Godin
akam inigha izir gumaziba
fomira mikemezir moghin,
bizitam ia batoghan kogham:

⁴¹ 'Ki ian dughiamin
bizir igharazitam
damightima
a ia batogham.

Eghtima gumazitam ia
mikimtima
ia nighnizir gavgavim an
ikian kogham.

Kamaghin, ia gumazir
dibovir akar kurabagh
amiba, ia gan,
ia digavir kuram damigh
ikuvigham.'

⁴² Egha Pol ko Barnabas
Judabar God ko migeir
dipenim ataghrazima, gu-
mazamiziba kamaghin an-
ingin migei, "Gua Sabatin mu-
namin dughiamin uamategh
iziva bizir kabar migirigiar
tabar uam e mikim."

⁴³ Egha me bar God ko
migeir dipenim ateghava
azenan ghue. Ezi Judan
avirim ko gumazir igharaz-
iba, me Judan araziba bar
dar gin zuir gumaziba, me
Pol koma Barnabasın gin zui.
Ezima aning me migiava,
men nighniziba fa ghaze,
ia Godin nighnizimin gin
mangiva an apangkuvimin
apengan iki.

44 Ezi Sabatin dughiar igharazim otozi, nguibar ekiar kamın itir gumazamizir avırım bar iza uari akuvaghava Ekiamın akam barasi.

45 Ezi Judaba gumazamizir okuruar kamın ganigha, men naviba bar ikufi. Ezima me Polın akaba kurakuraghava a migei.

46 Kamaghın amizima Pol ko Barnabas atiatir putatigha, akar bar gavgavımın me migei, "Ia Judaba, ga faragha Godın akamın ia mikeme. Ezi ia akırım ragha akar kam gasara. Egha ghaze, e ikirimirir aghuir zurara itim inian kogham. Kamaghın amizima, ia oragh, ga uam akar kamın ia mikiman kogham. Ga Kantrin Igharazibar Gumazibav kimam.

47 Ekiam bizir kam bagha kamaghın e mikeme:

'Ni nguazir kamın itir gumazamiziba bar men akuraghtima
ki ua me iniasa,
bizir kam bagh, ki ni amisevezima,
ni tuavim Kantrin Igharazibar Gumazibar aka.' "

48 Ezi Kantrin Igharazibar Gumaziba, me akar kam baregha, bar akuegha ghaze, akar kam bar dera. Ezi gumazamizir God ikirimirir aghuir zurara ikiam bagha

miseveziba, me bar nighnizir gavgavım an iti.

49 Ezi Ekiamın akam bar nguibaba bar dar ghu.

50 Amizir maba God gifueghava an apengan ikiava ziar ekiaba iti, ezi gumazir iziaba itir maba, me uaghan nguibar ekiar kamın iti. Judaba men navibagh inivima, me osimtiziba Pol ko Barnabas garisi. Egha me uan distrighın aning batoke.

51 Kamaghın amizima, Pol ko Barnabas, uan dagarimningin itir nguaziba apisi, eghtima gumazamiziba fogh suam, men arazir kam osimtizim me ganingi. Ezima, Pol ko Barnabas Antiok ategha Aikoniam nguibamın ghu.

52 Kamaghın amizi Antioghın itir Kraisın suren gumaziba, Godın Duam bar me gizivazima me bar akonge.

14

Pol ko Barnabas Aikoniamın Iesusın akar aghuim akuri

1 Egha Pol ko Barnabas Antioghın ikiav amizir arazibara, aning izava Aikoniamın Judaba God ko migeir dipenibar dagh ami. Egha kagh aning bar deraghvira akam akurima, Judan aviriba ko Kantrin Igharazibar Gumazir aviriba nighnizir gavgavım Iesusın iti.

² Egha Judan marazi nighnizir gavgavim men akabar ikian aghuagha Kantrin Igharazibar Gumazibar nighnizibagh asighasighava men navibagh inivima, me nighnizir kurabar nighnizir gavgavim Iesusin itir darazigh ami.

³ Egha Pol ko Barnabas dughiar ruarimin Aikoniamin ikiava, Ekiamin apangkuvimin akam mikimasava atiatir puvati. Ezima Ekiam gavgavim aning ganingizima, aning mirakelba ko digavir kuram gamir bizibagh amima, da otifi. Ezi kamaghin Ekiam gumazamizibar akakagha ghaze, akar aning me migeir kaba, da guizin akaba.

⁴ Ezi nguibar ekiar kamın itir gumazamiziba uari abiki, marazi Judabar gin zuima, marazi aposelning bagha zui.

⁵ Egha gin Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba, me uan gumazir dapanir ekiaba ko, me nighnigha tuaviba buria migia ghaze, me Pol ko Barnabas aremeghasa, me arazir kurabar aning damuasa ifonge. Egha me dagiabar aning ginivasava ami.

Pol ko Barnabas Listra ko Derben akar aghuim akuri

⁶ Ezima Pol ko Barnabas kamaghin oreghava arava Listra ko Derben ghu, aning

Likonian Distrighin nguibar ekiamning. Egha uaghan nguibar aningın boroghira itiba sara ghu.

⁷ Egha aning kagh akar aghuim akuravira iti.

⁸ Egha Listran nguibar ekiamin aven gumazir mam, an dagarimning ikuvighava an amirazima an aruir puvatighava aperaghavira iti. An amebam a batezima a kamaghira gari.

⁹ A Pol barazima an akam akuri. Ezima Pol dikiraviram an gara egha kamaghin fo, gumazir kam nighnizir gavgavim iti, a deragham.

¹⁰ Egha Pol kamaghin pamtemin dia, "Ni dikavigh mitigh!" Ezi gumazir kam uabi ekunigha mitigha maghiram arui.

¹¹ Egha gumazamizir avirir kam Pol amizir bizir kamın ganigha, pamtemin Likonian akamin dia migei, "Aseba gumazibar min otivigha e baghava izaghire!"

¹² Egha Barnabas, me asem Sus a gati. Pol a migirigiabar faragha zuir gumazim, kamaghin me asem Hermes a gati.*

¹³ Asem Susin dipenim, a Listran nguibar ekiamin min azenan iti. Ezi Susin ofa gamir gumazim, a ko gumazir aviriba, me Pol ko Barnabas bagha asizibav sueghiva aningın

14:3: Mk 16:20, Ap 19:11, Hi 2:4 **14:5:** Ap 14:19, 2 Ti 3:11 **14:6:** Mt 10:23

14:8: Jo 9:1, Ap 3:2 **14:9:** Mt 8:10, 9:28-29, Ap 3:4 **14:11:** Ap 8:10, 28:6

* **14:12:** (14:12) Grighin gumazamiziba nighnizir gavgavim kamaghin iti, aser aviriba uaghan iti. Men aser mam, Sus, a men asebar gumazir dapanir ekiam. Ezi Hermes, a men aser akaba inigha me bagha izim.

ofa damuasa. Kamaghin, a bulmakaun apuriba ko akimarir biziziba inigha Listran nguibar ekiamin tiar akamin ize.

¹⁴ Egha aposelning Pol ko Barnabas, aning bizir kaba baregha, aning uan korotiaba abiagharigha, ivegha gumaziba itir okuruamin aven ghua pamtem dia migei,

¹⁵ “Maia! Gumaziba, ia tizim bagha arazir kam gami? Ga uaghan ian min gari, pura gumazir kinimning. Ga kamagh sua akar aghuir kam ia migei. Ia pura bizir kinir kabar ziaba fan marki. Egh ia uari isiva Ekiam daning, angamra itir God. A Godin overiam ko nguazim ko ongarim gamizim, egha bizir dar itiba sara bar.

¹⁶ Fomira, God nguibaba bar, me ataghizima me pura uan nighnizibar arua bizibagh ami.

¹⁷ Egha a ian modozir puvati, eghti gumaziba a gifoghan kogham. puvati. A zuraram arazir aghuibar ia gamuava, amozim ia ganiga, dagher aghuir aviriba ia ganiga egha dagher aghuibagh ami da otifi. Egha ia gamima ian naviba deragha bar akonge.”

¹⁸ Aning bizir kabar pamten me migia, uaningin ofa damuan men anogoroghavila
iti.

¹⁹ Ezi gin Judan gumazir maba Antiok ko Aikoniamin ikegha Listran izegha, me gumazibar nighnizibagh ekuigha me gamizi, me Polin apanibar otifi. Egha me dagiabar Pol ginivigha an ganigha ghaze, an aremes. Egha anemikirigha Listran nguibar ekiamin azenan ghu.

²⁰ Ezi gin suren gumaziba izava anekuvazi, a dikavigha uamategha Listran nguibar ekiamin ghu. Egha dughiar igharazimin a ko Barnabas ghua Derben zui.

Pol ko Barnabas suren gumaziba gavgavim me ganidi

²¹ Egha Pol ko Barnabas Derben nguibar ekiamin iki-ava akar aghuim akurava gumazamizir aviribagh amima, me suren gumazibar otifi. Egha aning uamategha Lистра ko Aikoniam ko Antioghin ghu.

²² Egha aning gavgavim suren gumazibagh anighava akurvazir migirigiabar me gamua ghaze, ia uan nighnizir gavgavibar tu-ivigh gavgafigh. Aning kamaghin me migia ghaze, “Gumazamizir God Ativaziba, e uaghan men avirir kam in aven mangisi, e faragh osimtizir aviribar aven mangigham.”

²³ Egha Pol ko Barnabas Kraisin adarazi itir nguibaba bagha vaghvagha Godin ingangarir gumazir aruaba

14:15: Kis 20:11, 2 Sml 12:21, Sng 33:6, 146:6, Ap 10:26, 1 Ko 8:4, 1 Te 1:9, Je 5:17

14:16: Sng 81:13, Ap 17:30, 1 Pi 4:3 **14:17:** Sng 147:8, Jer 5:24, 14:22, Ap 17:27,

Ro 1:20 **14:19:** Ap 13:45, 17:13, 2 Ko 11:25, 2 Ti 3:11 **14:21:** Mt 28:19 **14:23:**

Ap 13:1-3, 15:40

amisefe. Godin ingangarir gumazir aruar kaba uan nighnizir gavgaviba Ekiam gatis. Ezi aning me bagha dagheba taghragha Ekiam ko mikemegha bar me isava Ekiamin agharim gati.

Pol ko Barnabas uamategħa Antioghın zui, Sirian Distrighın aven

²⁴ Egha Pol ko Barnabas Pisdian Distrighın ghugħa ġin iza Pamfilian Provinsin għu.

²⁵ Egha aning Pergan nguibamin akar aghuim akunigha ġivagħa Atalian nguibam uaghiri.

²⁶ Egha aning Atalian ikegħa kurim inigha uamategħa Antioghın nguibamin għu. Nguibar kamra, aning kagh faragħa ikezi, Antioghın itir Kraisin adarasi aning isava Godin agharim ganingħa ghaze, Godin apangkuvim aning ko ikiti aning ingangarir kam damuam. Ezi aning ingangarir kam gamua iza datirighın anegifa. Egha aning uamategħa Antioghın għu.

²⁷ Egha aning Antioghın otogħa, Kraisin adarazir diazima me uari akuvazima aning bizir God aningın agharimningın amizibar gun bar me miġei. Egha uaghan God Kantrin Igharazibar Gumaziba bagħa nighnizir

gavgavimin tiam kuizir akam me miġei.

²⁸ Egha aning kagh dughiar ruarimin suren gumaziba ko ike.

15

Kraisin adarasi Jerusalemın nguibamin uari akufa

¹ Ezi Judian Distrighın gumazir maba Antioghın izegħa Kraisin adarazir sure gamua ghaze, "Ia Moses sure gamizir arazimin mogħin ua mikarzir mogomeba aghoran kogħti, God guizbangira ua ia inighan kogħam."*

² Ezi kamaghın Pol ko Barnabas maburan odorozim me koma a gami. Kamaghın amizi Kraisin adarasi Pol ko Barnabas ko nighnizir gavgavim Iesusın itir gumazir maba sara me amisevegħa ghaze, me Jerusalemın mangi bizir kam bagħ aposelba ko Godin ingangarir gumazir aruabav kimasa.

³ Egha Kraisin adarasi me amadazima me zui. Me Fonisian Distrigh ko Samarian mogħin ghua egha Kantrin Igharazibar Gumaziba uan navibagh irazir bizimin gun me miġei. Ezi Kraisin adarasi bar migirigiar kam baregħa bar akongħe.

⁴ Ezi Pol ko Barnabas ko Godin ingangarir gumazir aruaba, me Jerusalemın otivizi, aposelba ko Kraisin adarazi ko men gumazir

14:26: Ap 13:1-3, 15:40 **14:27:** Ap 11:18, 15:4, 15:12 **15:1:** Wkp 12:3, Jo 7:22,

Ga 2:12, 5:2, Kl 2:8, 2:11, 2:16 * **15:1:** (15:1) Gumazir kaba me Judan gumaziba, egha me ghaze, gumazir azenan itiba me en arazibar amuam. Men marazi fomira Farisibar ike. **15:2:** Ap 11:30, Ga 2:1 **15:4:** Ap 14:27

dapaniba bar akuegha me ini. Ezi Pol ko Barnabas God aningın agharımın amızır biziba. aning dar gun me migei.

⁵ Ezi nighnızır gavgavım İesusın itir gumazır maba, me fomıra Farisibar mın ikia, me dikavigha kamaghın migei, “Kantrin Igharazibar Gumaziba uaghan Moses Osirizir Arazibar gın mangıva uan mikarzir mogomebar aghor.”†

⁶ Ezi aposelba ko Godın ingangarir gumazır aruaba akar kam akirasa uari akufa.

⁷ Dughiar ruarımın me bizir kam migia ghua, egha Pita dikavigha me migei, “Nan adarasi, ia fo dughiar maba gıvazi God kamaghın ifonge, Kantrin Igharazibar Gumaziba nan akar torımın akar aghuımın migirigiam bareghıva nighnızır gavgavım İesusın ikiam. Egha a ian tongın na misefe.

⁸ E fo, God gumamazıbar navir averiabagh fo. Egha a uan Duam me ganingi. An e gamizi moghıra, me gami. Egha tuavir kamın a kamaghın en aka, a me gifuegha ua me ini.

⁹ Godın damazımın Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba, e bar magh ghue. Kantrin Igharazibar Gumaziba nighnızır gavgavım İesusın itima, God men nighnızır gavgavımın

tuavımın, men navibagh amızı me an damazımın dera

¹⁰ Ezi kamaghın ia tizim bagh God damighti, a ian nighnızibar gın mangam? Egha osımtızır faragha en ovavıba ateran iburazıba ko osımtızır e uaghan datırighın ateran iburazıba, da isava nighnızır gavgavım İesusın itir darazıgh arisi.

¹¹ Kamaghın puvati. En nighnızır gavgavım ghaze, en Ekiam İesusın apangkuvımın, God uam e inızır moghıra me ini.”

¹² Ezi gumazır uari akuvazıba bar nımıra ikia Barnabas ko Pol barasi. Ezıma aning mirakelin arazarazıba ko digavır kuram gamır bizıbar gun me migei. Egha aning ghaze, God aningın agharıbar arazır kaba Kantrin Igharazibar Gumazıbar tongın, dar ingari.

¹³ Aning mikemegha gıvazi Jems kamaghın migei, “Nan adarasi, ia na baragh.

¹⁴ Saimon kamaghın e geghara ghaze, kar faragha zuir dughiam, God Kantrin Igharazibar Gumazıba uan apangkuvım men akagha, men tongın gumazır maba ua bagha me inıgha me gamizi, me an gumamazıbar otifi.

¹⁵ Godın akam inıgha izir gumazıbar migirigiamın mirara ghu. Me fomıra kamaghın osiri, men migirigiamın osizirimra kara,

† **15:5:** (15:5) Ni akar Filipai, 3:2in itimin gan. **15:7:** Ap 10:1-43 **15:8:** 1 Sto 28:9, Ap 1:24, 2:4, 10:44, 11:15 **15:9:** Ap 10:15, 10:28, 10:34-35, Ro 10:11, 1 Ko 1:2, 1 Pi 1:22 **15:10:** Mt 11:30, 23:4, Lu 11:46, Ga 3:10, 5:1 **15:11:** Ro 3:24, Ga 2:16, Ef 2:5-8, Ta 2:11 **15:12:** Ap 14:27 **15:13:** Ap 12:17, Ga 2:9 **15:14:** Ap 15:7-9

16 'God kamaghin migei,
 Devitin ovaviba
 asizir inibar
 amizir dipenimin
 min degiaghiri.
 Egh ki gin uamategh izi,
 an ingarighti a
 tugham.
 An bizir ikuviziba ki ua
 dar ingarigham,
 egh ki a damighti a
 ua deragham.

17 Eghti gumazamizir ikiavira
 itir naba
 God bagh ruiam.
 Kantrin Igharazibar Gu-
 mazir nan ziamin itiba
 bar uaghan na buriam.

18 Ekiam kamaghin mikeme.
 A bizir kaba fomira gu-
 mazamizibar akazi
 me dagh fo.' "

19 Egha Jems ghua kamagh
 migei, "Nan nighnizimra
 kara, Kantrin Igharazibar
 Gumaziba, me navibagh
 iragha God bagha zui. Eghti e
 men tuaviba apiran kogham.

20 E pura me bagh osir
 kamagh me mikim suam, ia
 me marvir guabagh anidir
 daghebar ami, egh ia Godin
 damazimin mizegham. Ia
 dagher kabar aman marki.
 Ia uari isava akuir arazir
 kurabar amuan marki. Egha
 asizir me benibar firibav
 kirima ariaghiriba, dar ghuz-
 iba darara iti. Ia dar aman

marki. Egh ia ghuzitam
 raman marki.

21 E fo, Moses osirizir
 arazir kamnagh fomira iza
 datirighin, me an akam
 nguibar ekiabar aven bar
 anekurava, egha Sabatba zu-
 rara God ko migeir dipenibar
 aven a dibori." ‡

*Me Kantrin Igharazibar
 Gumazir God gifoziba bagha
 akinafarim amadi*

22 Egha aposelba ko Godin
 ingangarir gumazir aruaba
 ko Jerusalem in itir Kraisin
 adarazi bar me mikemegha
 uari tongin gumazir maba
 miseveggha me amadazi me
 Pol ko Barnabas ko Antioghin
 zui. Me gumazir dapanir
 pumuning uaghan aning
 amisefe: Sailas ko Judas, an
 ziar mam Barsabas. Gumazir
 kamning Kraisin adarazir
 faragha zui.

23 Egha me akinafarir kam
 me koma anemada:

E, aposelba ko Godin in-
 gangarir gumazir aruaba,
 e ian adarasi.

Ia Kantrin Igharazimin
 itir nighnizir gavgavim
 Iesusin itir darazi, ia An-
 tioghin nguibar ekiam ko
 Sirian Provins ko Silisian
 itiba. Akinafarir kam ia
 bagha izi. Dughiar aghuim.

24 E kamaghin oraki,
 en tongin marazi, en
 azarazir puvatigha ghua

15:20: Stt 9:4, Kis 34:15-17, Wkp 17:10-16, 18:6-23, 1 Ko 6:9, 6:18, 8:1, Ga 5:19, Ef 5:3, Kl 3:5, 1 Pi 4:3 15:21: Ap 13:15 ‡ 15:21: (15:21) Judaba, me Israelin nguazimra itir puvati. Fomira me ghua kantrin igharazir Israelin nguazim boroghira itibar iti. Egha men God ko migeir dipeniba, nguibar ekiamin uaghan nguazir kam iti. Ni akar Ap 2:5-11 in itimin gan. Kamaghin, nguibar ekiar kabar itir gumazamiziba, me Moses Osirizir Arazibar akaba da baregha gifa. 15:24: Ap 15:1

ia miġia ian niġhnizibagh asigħasiki. Me ia gifarazi ia okam niġhnisi.

²⁵ Kamaghin e bar navir vamira inigha gumazir maba ko en namakar aghuimning Barnabas ko Pol a misevegha me amada.

²⁶ Gumazir kamning, aning en Ekiam Kraisi Iesusi ziam bagħa nguazir kam in ikerimirim ategħa egha uaning in sa.

²⁷ Kamaghin amizi, Judas ko Sailas akamin uaghan ia mikimasa, e kamaghin aning amada.

²⁸ E Godin Duam ko navir vamira ikia kamaghin niġhnigha ghaze, e osimtizitam ua ia darighan kogham. Bizir e ia mikemeziba, darara ia dar gin mangi.

²⁹ Ia me marvir guabagh anidir dagħebar aman marki, egh asizibar ghuzibar aman marki, egh me beniba firibav kirima ariagħirir asizibar aman marki, egh uari isava akuir arazir kurabar amuan marki. Ia bizir kaba ategħ de- ragħam. En akam kamagħira tu.

³⁰ Egha Jerusalem itir Kraisi Adarasi gumazir kaba amadazi, me Jerusalem ategħa Antioghin iragħuegha Kraisi adarazi akuvagħa akinafarim me ganingi.

³¹ Ezi Antioghin itir Kraisi

adarazi akinafarir kam barazima, a gavgavim me ganiga men navibagh ami da dera. Ezi me bizir kam bagħa bar akonghe.

³² Judas ko Sailas aning uaghan Godin akam inigha izir gumazimning. Egha aning miġirigiar aviribagh ami. Kamaghin aning gavgavim Kraisi adarazi ganiga miġirigiar akurvazir aviriba me gami.

³³⁻³⁴ Ezi me dugħiar maba mong Antioghin me ko ike. Ezi gin Kraisi adarazi navir amirizim sara me amadazi, me Jerusalem uamategħa gumazir me amangiziba bagħa zui. §

³⁵ Ezi Pol ko Barnabas Antioghin ikiava avirir maba ko gumazamizibar sure gamua Ekiamin akam akuri.

Pol ko Barnabas uaning abiki

³⁶ Ezi dugħiar maba givazi gin Pol kamaghin Barnabas miġei, "Ga uamategħ nguibar ekiar ga bar Ekiamin akam akunizibar mangiva, ga uan adarazir ganam, me manmagħin iti."

³⁷ Ezi Barnabas kamaghin niġhnisi, a Jon, an ziar mam Mak, an a inightima, a aning gin mangam.

³⁸ Jon Mak Pamfilian purama aning ataki, egha aning

15:26: Ap 13:50, 14:19, 1 Ko 15:30, 2 Ko 11:23, 11:26 **15:28:** Mt 23:4

15:29: Wkp 17:14, Ap 15:20, 21:25, MAA 2:14, 2:20 **15:32:** Ap 11:27, 13:1,

14:22 § **15:33-34:** (15:33-34) Fofozir gumazir maba uaghan kamaghin niġhnisi, miġirigiar otevir mam uaghan kagh iti. Miġirigiar kam kamaghin għu, "Ezi Sailas uan niġhnizim gin ghua Antioghin iti." **15:37:** Ap 12:12, 12:25, Kl 4:10, 2 Ti 4:11

15:38: Ap 13:13, Kl 4:10

ko ingangarim a givazir pu-
vati. Kamaghin an aning ko
mangan Pol aghua.

³⁹ Egha aning odorozir
dafam gamigha kamaghin
aning uaning abiki. Ezi
Barnabas ko Mak kurim
inigha arighatizim Saiprusin
ghu.

⁴⁰ Ezi Pol Sailas amisefe.
Ezi Kraisin adarazi uari
akuvagha aning isa Godin
agharim gatigha kamagh
migei, "Godin akurvazim gua
ko iki." Ezi aning ghu.

⁴¹ Egha aning Sirian
Provins ko Silisian moghin
ghua Pol gavgavim Kraisin
adarazigh anidi.

16

*Timoti Pol ko Sailasin gin
zui*

¹ Egha Pol ghua Derben
otogha ghua Listran oto.
Ezi kagh suren gumazir
mamin ziam Timoti, a iti.
An amebam Judan amizim,
a Kraisin mav. Ezima an
afeziam Grighin gumazim.

² Listra ko Aikoniamin itir
en adarasi kamaghin a migia
ghaze, Timoti gumazir bar
aghuim.

³ Ezi Pol a inightima, an a
ko mangasa ifonge. Judaba
danganir kamin iti. Egha me
bar foz, an afeziam Grighin
gumazim. Kamagh sua Pol
Timotin mikarzir mogomem
atu.

⁴ Egha me nguibar eki-
abagh arui. Akar aposelba

ko Godin ingangarir gu-
mazir aruaba Jerusalem
mikemegha amamangatizim,
gumaziba da baragh, dar
gin mangasa, me me migia
gharui.

⁵ Kamaghin amizima
Kraisin adarasi, men
nighnizir gavgaviba gavgafi.
Ezi men dibobonim dughiaba
bar pin ghuavanadi.

*Pol irebamin min bizimin
Masedonian gumazimin gani*

⁶ Ezi Godin Duam Pol, ko
an gin aruir darazi, me Es-
ian Provinsin akar aghuim
kunan men anogoroke. Ka-
maghin amizi, Pol, Sailas, ko
Timoti, me Frigian Distrighin
nguibar ekiam ko Galesian
Distrighin moghin ghu.

⁷ Egha me Misian Distrigh
ko Bitinian Provins suiz-
inningin otogha Bitinian
Provinsin aven mangasava
amima, Iesusin Duam men
anogoroke.

⁸ Ezi me kamaghin Misian
Distrighin miriam gatigha,
Troasin ira ghue.

⁹ Ezi dimangan Pol ire-
bamin min bizimin garima,
Masedonian Provinsin gu-
mazim tughav ikiava agak-
aghora, egha ghaze, "Ia Mase-
donian iziva en akuragh."

¹⁰ Pol irebamin min bizir
kamin ganigha, e zuamira
bizibar kirighava Masedo-
nian mangasa tuavibar kiri.

E foz, God akar aghuim me mikinasav en dia.*

Filipain amizim, Lidia, Kraisin anavin oto

¹¹ Egha e Troasin kurim inigha Samotres baghavira zui. Egha amimizaraghan Neapolis bagha zui.

¹² Egha e kagh dikavighava ghua Filipain otifi. Romba fomira izava apiazir nguibar ekiam. A Masedonian Distrighin nguibar faragha zuir mam. Eghava e kagh dughiar mabar ike.

¹³ Ezi Sabatin dughiamin, e nguibar ekiamin tiar akamin azenan ghua dipamin uaghiri. E ghaze, God ko mikimamin danganitam ti kagh ikiama? Ezi e kagh amizir mabar garima me uari akuvagha itima, e me migei.

¹⁴ Amizir e barazir kabanagh, mavin ziam Lidia, a faragha Taiatarian nguibar ekiamin ikiava izegha inir pighagheviba amadi. A zurara Godin ziam fer amizim. Ekiam an navim kuizima a Polin migirigiaba barasi.

¹⁵ Egha a ko an gara dipenir vamiran itir darazi, e me ruegha givazima, a uan dipenimin mangasa en gighami. A kamaghin migia ghaze, "Ia suam, ki guizbangira nighnizir gavgavim Ekiamin ikiti, ia izi

nan dipenimin iki." Egha a kamaghin e migia bar e gakahgone.

Pol ko Sailas kalabusin iti

¹⁶ Dughiar mam in e God ko migeir danganimin zuima, ingangarir amizir igiam, duar kuram a gapazazi, an e bato. Duar kuram a gapazazima a gin otivamin bizibagh fogha dar gun migei. Ezi kamaghin an garir gumaziba an amir ingangarir kam in dagiar aviriba isi.

¹⁷ Ezi guivir kam, Pol ko bar en gin iza kamaghin dia migei, "Gumazir kaba Godin bar pin itimin ingangarir gumaziba. Me God ian akurvaghamin tuavimin gun ia migei."

¹⁸ A dughiar aviribar kamaghin ami. Ezi Pol an amirigha raghrigha kamaghin duar kuram migei, "Ki Kraisin Iesusin ziamin ni migei, ni azenim girigh!" Ezi maghira duar kuram anetaki.

¹⁹ Ezi an garir gumaziba fo, men dagiaba isir tuavim piri. Kamaghin amizima me Pol ko Sailasin suiragha aning amikirigha gumazir dapanir ekiaba bagha danganir ekiamin ghu.

²⁰ Egha me aningin akua jas bagha ghugha kamaghin

* **16:10:** (16:10) Buk Aposelin akar otevir maba iti, "Eia" iti. Gumazir avirim a ghaze, Luk, Pol koma dughiar mabar arui, kamaghin a migei, "Eia." Dughiar kam Luk Pol ko ghua Filipain tughu, egha Filipain iti. Bizir kam bagha, Pol Filipai ataghizima, akar kam, "eia", ua itir puvati. Aposel 16:40 an ganigh. **16:15:** Ap 16:33, 18:8 **16:16:** Ap 19:24 **16:17:** Mk 1:24, 1:34 **16:18:** Mk 16:17 **16:19:** Ap 19:25-26, 2 Ko 6:5 **16:20:** 1 Kin 18:17, Mt 5:11, Mk 13:9, Ap 17:6

migei, “Kar Judan gumazimning. Aning en nguibar ekiamin itir gumazamizibar navibagh inivima osimtizir aviriba otifi.

²¹ Egha aning gumazamiziba, Romin kantri men anogoroghezir arazibar gin mangasa, me migei.”

²² Ezi gumazamiziba me iza uari akuvagha uaghan me akabar Pol ko Sailas gasi. Ezi jas midorozir gumaziba miya ghaze, ia aningin korotiaba suegh aning misogh.

²³ Me Pol ko Sailas puv aning misuegha givagha, aning isa kalabus gati. Egha deraghiva aning ganamin akar gavgavim isava, kalabusin garir gumazim ganingi.

²⁴ Ezima kalabusin dipenimin garir gumazim jasin akam baregha, egha aning isa selin danganir bar aven itim gatigha, aning sueba pamtem temem sara da ike.

²⁵ Ezi dimagarir arizimin Pol ko Sailas God ko miyava ighiabagh ami. Ezima kalabusin itir gumazir maba aning barasi.

²⁶ Ezi zuamira mikimkizir dafar mam otogha, kalabusin dipenimin dagiar mingarir gavgavim anidibagh inoba. Ezi kalabusin tiar akaba zuamira kuiaghire. Ezi me kalabuziaba ikezir senba bar firiaghire.

²⁷ Ezi kalabusin dipenimin garir gumazim osegha dikavigha kalabusin dipenimin

tiar akabar garima da bar kuiaghire, an nighnizim ghaze gumazir kalabusin itiba bar are. Kamaghin a uan bainat asigha egha uabi uabi biragh aremeghasa.

²⁸ Ezi Pol pamtemin dia, “Ni pazi uabi damuan marki! E bar ka iti.”

²⁹ Ezi kalabusin garir gumazim angazangariba bagha dei, egha ivegha ghua Pol ko Sailas itir danganimin ghua atiattia puvira nigha, egha aningin suebar iri.

³⁰ Egha an aning inigha azenan otogha aningin azangsi, “Aruamning, ki tizim damightima God nan akuragham?”

³¹ Ezi aning a ikara, “Ni nighnizir gavgavim Ekiam Iesusin iki, eghti a nin akuragham, ni ko itir darasi sara.”

³² Ezi aning Ekiamin akam a miyava egha uaghan a ko itir darazi bar me migei.

³³ Dimagarir kamra, gumazir dapanir kam aning inigha egha aning duaba rue. Egha aning zuamira a koma uan adarazi Iesusin ziamin bar me rue.

³⁴ Ezi kalabusin gumazir dapanim Pol ko Sailas inigha uan dipenimin aven ghua, egha dagheba aning ganidi. A uan adarazi ko nighnizir gavgavim Godin iti. Kamaghin amizi, me bar akonge.

³⁵ Ezi aminim tirazima,

amadazima me iza kamaghin kalabuziar dapanim migei, "Jasba kamaghin migei, 'Ni Pol ko Sailas ateghtima aning mangi.'"

³⁶ Ezi kalabuziar dapanim kamaghin Pol migei, "Jasba ni ko Sailas ataghraghasa na mikeme. Ezima gua datirighin mangi. Gua navir amirizimin mangi."

³⁷ Ezi Pol gavmanin gumazibav gei, "Ga Romin gumazimning. Me ga isa kot gatizir puvatigha gumazir aviribar damazimin pura ga misogha, ga isa kalabusin ga amada. Ezi me datirighin nimira ga amangasa? Puvati! Me uari iziva gan aku mangam."†

³⁸ Ezi gavmanin gumaziba akar kabar gun jsbav keme. Ezi me orazi Pol ko Sailas Romin gumazimning. Ezi me atiatingi.

³⁹ Kamaghin amizima, jasba kalabusin dipenimin ghu. Egha kamaghin aning migia ghaze, gua ataran marki. Egha me aningin akua azenan ghuava, aningin azangsi, "Gua nguibar ekiar kam ategh mangi."

⁴⁰ Ezi aning kalabusin dipenim ategha Lidian dipenimin ghu. Egha Kraisin

adarazir ganigha, akar maba me migiava, gavgavim me ganidi. Egha aning ghu.

17

Me Tesalonikan nguibamin aven akam akuri

¹ Pol ko an gin aruir gumaziba, me Amfipolis ko Apolonian nguibamning ategha ghuavira ikia Tesalonikan nguibamin oto. Tesalonikan nguibamin aven, Judabar dipenir God ko migeir mam iti.

² Egha Pol God ko migeir dipenimin aven ghu. Kar a zuraram amir arazim. Egha Sabatin pumuning ko mizekimin Godin Akinafarimin itir osiziriba me geghara me migei.

³ An osiziriba men akakagha dar mingaribav gia ghaze, "Krais mizazim inigh aremegh ua dikavamin migirigiam, a guizbangira." Egha kamaghin migei, "Iesusin ki akam akurir kamnagh, a Gumazir God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezim, a Krais."*

⁴ Ezi Judan gumazir maba oregha nighnizir gavgavim akar kabar ikiava Pol ko Sailasin nighnizimin gin zui.

† **16:37:** (16:37) Dughiar kamın Romın nguibar ekiamın atrivim, an ziam Sisar. A Mediterenian ongarir ekiamın boroghira itir kantribar gari. Kamaghin amizi Romın kantrin itir gumaziba mati gumazir ziar ekiaba iti moghin iti. Ezi men osirizir arazim kamaghin migia ghaze, Kotba ko gavmanın gumaziba pura me misoghan kogham. Dughiar mabar Romba, gumazir igharaziba uaghan me ataghizima me uaghan Romın kantrin gumazibar min otifi. Polin afeziam a uaghan kamaghin amizir gumazir mam. Kamaghin amizi, Polin amebam a batezi, a uaghan Romın kantrin gumazir mam. (Ni Aposel 22:24-29 an ganigh.) **16:39:** Mt 8:34 **17:1:** 1 Te 1:1-2, 2:1-2 **17:3:** Lu 24:26, Ap 3:18, 9:22, 18:28, Ga 3:1 * **17:3:** (17:3) Migirigiar kamın mingarim, Krais, kamaghin ghu, "God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim." **17:4:** Ap 13:50, 15:22, 15:27, 15:40, 28:24

Ezi uaghan Godin atiatir Grighin gumazir avirim ko ziaba itir amizir aviriba sara.

⁵ Gumazir avirim Pol ko Sailasin nighnizimin gin zuima, Judaba kamaghin naviba bar ikufi. Egha puram aruir gumazir kurar maba akumakumigha gumazir bizir dafam gami. Egha ghua nguibar ekiamin aven arua pamtem atarava araghasi. Me Pol ko Sailas inigh avirir torim bagh mangasa, egha me aning buriasa ivemara Jesonin dipenimin aven ghue.

⁶ Egha me aningin apizir puvatigha, Jeson ko Kraisin marazi kurivegha nguibar ekiamin garir gumazir dapaniba bagha me inigha ghua. Egha kamaghin dei, "Gumazir kaba osimtizim nguazir kamin nguibaba bar dagh arigha iza datirighin kagh oto.

⁷ Ezi Jeson me inigha uan dipenim gati. Gumazir kaba bar moghira Sisar osirizir arazibar gin mangan aghua. Egha kamagh migei, Atrivir ekiar igharazim uaghan iti, an ziam Iesus."

⁸ Ezi gumazamizir avirir uari akuvaziba ko nguibar ekiamin garir gumazir dapaniba, me men akar kam baragha digavir kuram gamigha diava arai.

⁹ Egha nguibar ekiamin garir gumazir dapaniba, me Jeson ko an adaraziv kemezi, me sel givese. Ezi me me

ataghizi, me zui.

Berian nguibamin itir Judabar arazir aghuim

¹⁰ Ezi aminim pirima, Kraisin adarazi zuamira aning amadazi aning Berian nguibamin ghua. Aning ghua otivavira Judabar dipenir God ko migeimin aven ghua.

¹¹ Berian Judaba, men araziba ko men nighniziba bar dera. Me Polin migirigiaba baraghasa bar ifonge. Egha me Polin migirigiabar mingariba abigh bar dagh fofoghasa zurara Godin Akamin Osiziribar gari. Me kamaghin foghasa, Polin migirigiaba, da guizin migirigiaba, o? Kamaghin, me Tesalonikan itir Judabar arazibagh afira.

¹² Ezi Judan aviriba nighnizir gavgavim Polin migirigiabar iti. Ezi uaghan Grighin amizir ziaba itir maba ko Grighin gumazir aviriba sara.

¹³ Ezi Judan gumazir Tesalonikan itiba orazi, Pol Berian ikia Godin akam akuri. Ezi me uaghan Berian otivigha gumazamizir kabar nighnizim gasighasigha men navibagh inifi.

¹⁴ Ezi Kraisin adarazi zuamira Pol amadazi an ongarir miriamin ghua. Sailas ko Timoti Berian ikiavira iti.

¹⁵ Ezi Polin akua zuir gumaziba, ghua Atensin aneti. Ezi Pol, Sailas ko Timoti zuamira a bativasa, egha aning bagha akam isa me ganingi.

Pol Atensin ikiava akam akuri

¹⁶ Egha Pol Atensin ikia Sailas ko Timoti bagha mizuai. Egha a gari, Atensin nguibar ekiamin aven marvir guaba bar izifa. Ezi kamaghin Polin muriam bar ikufi.

¹⁷ Egha a bizir kam bagha God ko migeir dipenibar aven a Judaba ko Grighin Godin atiatia itir gumaziba sara migei. Egha uaghan bizibagh ivezir danganimin zurara gumazir pura iza otivibav gei.

¹⁸ Ezi Epikurian ko Stoikin gumazir fofoziba Pol ko me uari adosi. Marazi kamagh migei, "Onganir mam tizibav gei?" Ezi marazi kamagh migei, "A ti aser igharazibar akam akuri." Pol Iesus ko a ua dikavizir bizimin akar aghuim akurima, kamaghin me migirigiar kabar a gami.†

¹⁹⁻²⁰ Egha me a inigha Atensin garir gumazir dapanibar tongin ghua me mighsiamin Areopagus uari akuvagha iti. Egha me kamaghin Pol migei, "Ni nighnizir e fomira tong oraghizir puvatizibav gei. E dar mingarim gifoghasa ifonge. Kamaghin e foghasa, kar nighnizir igiar manam, ni an gumazibar sure gami. Ni e mikim."

²¹ (Atensin gumaziba ko Atensin azenan itir gumazir

iza itiba, zurara pura ikiava nighnizir igiar otozir kamnaghra a migiava a barasi.)

²² Ezi Pol Areopagusin tongin tugha kamagh migei, "Ia Atensin gumaziba! Ki ian gari, ia godin min asebar gin mangasa bar gavgafi.

²³ Ki arua bar deravira bizir ia ziaba febar ganis, egha ki uaghan ofa gamir danganir mamn gari, ziar kam an iti: e fozir puvatizir godin ofa gamir danganim. Ezi datirighin ki, godin ia fozir puvatigha egha gin zuim, ki an akam ia mikimasa.

²⁴ "Godin mam iti, a nguazir kam ko an itir biziba bar dar ingari, anarira overiam ko nguazimin Ekiam. Egha God gumazir dafaribar ingarir dipenibar itir puvati.

²⁵ Godin kam a uabi ikirimirim ko biziba bar gumazamizibagh aningi. Egha a bizitamin otevezir puvati. Kamaghin e uan dafaribar an akurvagh bizitam damighan koghham.

²⁶ Ezi God gumazir vamira an ingari, egha an ovavir kamn a gumaziba bar men ingari. Egha me isa nguazimin danganiba bar dagh ariki. Egha a uabi me ikiamin ikirimirimin dughiana ariki. Egha danganir me itiba a me bagha nguazir mitaghniaba ariki.

²⁷ God kamaghin ifonge,

17:17: Ap 18:19 † **17:18:** (17:18in faragha zuir akam) Grighbar tongin gumazir aviriba, me fofozir gumazir fomira ikezibar nighnizibar gin zui. Men fofozir gumazibar mamning, aning ziamning Epikurian ko Stoik. **17:24:** Mt 11:25, Ap 7:48, 14:15 **17:25:** Jop 12:10, Sng 50:12, Sek 12:1, Ap 7:48 **17:27:** Lo 32:8, Sng 145:18, Ais 55:6, Jer 23:23, Ap 14:17, Ro 1:20

gumazamiziba a buriva, ti a bagh suighsuighiva a gifogham, kamaghin a bizir kabagh ami. Guizbangira God e vaghvagha en saghon itir puvati.

28 'Anarira e gamima, e iki-ava, aruava egha ikirimirim isi.' Ezi ian fofozir gumazir mabara kamaghin mikeme, 'E Godin boribara.'[‡]

29 "Kamaghin amizi, e guizbangira an ovavibar ikiava, egh kamaghin nighnighan kogh suam, God ti gol o silva o dagiar nedaziba. Egh e kamaghin nighnighan kogh suam, a mati e gumaziba uari uan dafariba ko uan nighnizibar ingarizir marvir guaba.

30 "Fomira gumazamiziba God gifozir puvatizi, egha me fozir puvatigha amizir biziba God dagh nighnizir puvati. Egha datirighin God migirigiar gavgavim aniga ghaze, gumazamizir managh managh nguazir kamın itiba, me bar uan navibagh iragh.

31 God gumazamizibar arazir kuraba bagh me tuisighamin dughiam akirigha gifa. An arazir aghuimin mirara, a inabazir gumazim nguazir kamın gumazamiziba tuisigham. Gumazir kam aremezi God a gamizima a ua dikafi. Bizir kamın God e tuisighamin

ingangarim gumazamiziba bar men akazi, me fo, a guizbangira otogham."

32 Egha me ua dikavamin migirigiam baregha, marazi a dipofi. Ezi marazi kamagh migei, "Ni dughiatam ua bizir kam mikimti, e ni baraghasa."

33 Ezima Pol me ategha ghu.

34 Ezi gumazir maba Polin nighnizimin gin ghua nighnizir gavgavim an migirigiar iti. Men tongin Dionisius, a Areopagus kaunselin aven itir gumazir mam. Ezi uaghan amizir mam, an ziam Damaris, ko gumazamizir igharazir maba uakan.

18

Pol Korin nguibar ekiamin Godin akar aghuim akuri

1 Bizir kabar gin, Pol Atens ategha Korinin nguibamin ghu.

2 Egha kagh Judan gumazir mam bato, an ziam Akwila. An nguibam Provins Pontusin aven iti. A uan amuim Prisila ko, aning mong fomira kantri Italian ike, ezi Sisar Klodius Judabavgia ghaze, me Romın nguibar ekiam ategh igharagh mangi. Kamaghin amizi, aning Italia ategha Korinin ize. Ezi Pol aning ganasa zui.

17:28: Kl 1:17, Ta 1:12, Hi 1:3 [‡] **17:28:** (17:28) Pol gumazir kaba an akam deravira agifoghasa, egha a men fomira itir Grighin gumazibar akar otevir pumuning isa, uan akam gavgavim a daningasa, aning gun me migei. **17:29:** Ais 40:18-20, 44:10-17, Ap 19:26 **17:30:** Ap 14:16, Ro 3:25, Ta 2:11-12, 1 Pi 1:14 **17:31:** Sng 9:8, 96:13, Ap 2:24, 10:42, Ro 2:16, 14:10 **18:2:** Ro 16:3, 1 Ko 16:19, 2 Ti 4:19 **18:3:** Ap 20:34, 1 Ko 4:12, 1 Te 2:9, 2 Te 3:8

³ Pol uaghan aning mirara, selin dipenibar ingari. Kamaghin amizi, an aningin ganasa ghugha, aning ko ikia egha me ko ingari.

⁴ Sabatin dughiabar, Pol zurara Judaba God ko migeir dipenibar ghuava me ko uariv gei. A Judaba ko Grighba, men nighnizibar amutima, me nighnizir gavgavim Iesusin ikiasa me gakaghori.

⁵ Ezi Sailas ko Timoti Masedonia ategha izaghirizi, Pol dughiaba bar zurara Godin akar aghuim akuri. An akar gavgavim kamaghin Judaba deravira me geghari, Iesus a Kraias, Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim.

⁶ Ezi Judaba Polin akam baraghan aghuaghava, migirigiar kuraba a ganidi. Ezi a kamaghin amighava, uan korotiamin mineziba pizigha, egha kamaghin me migei, "Kamaghin ia Godin saghon iki ovegti, mar ian osimtizimra. Ezi ki uabi osimtiziba puvati. Datirighin ki Godin akar aghuim Kantrin Igharazibar Gumaziba me mikanam."

⁷ Ezi Pol God ko migeir dipenim ategha Titius Jastusin dipenimin ghu. Gumazir kam zurara Godin ziam fe. An dipenim a Judaba God ko migeir dipenimin boroghin iti.

⁸ Krispus, Judabar God ko migeir dipenibar garir

gumazir dapanir ekiam. Ezi a uan adarasi ko me nighnizir gavgavim Ekiamin iti. Ezi Korinin gumazamizir avirim Polin akam baregha egha nighnizir gavgavim Iesusin ikia egha rue.

⁹ Ezi dimagarir mamın Ekiam irebamın mın bizimın Polin mikeme, "Ni atiatingan marki; ni mikimvira iki; nimira ikian marki.

¹⁰ Ki ni ko iti, nan gumazamizir aviriba nguivar ekiar kamın iti. Kamaghin tav pazi ni damighan koghan, egh ni misueghan kogham."

¹¹ Ezi Pol azenir vamira koma akuamin ikiava, Godin akar aghuim men sure gami.

¹² Galio, Akaian Provinsin gavmanin gumazir dapanimin itima, Judan gumaziba bar dikavigha Polin apanimin ikiava a isa kot gati.

¹³ Egha me ghaze, "Gumazir kam, a gumazamizibav gia ghaze, 'Ia Moses Osirizir Araziba riaghriaghiva, arazir igharazimin Godin ziam fi.' "

¹⁴ Pol bar men akam ikarvaghasava amima, ezi Galio Judabav gei, "Ia Judaba, gumazir kam Rom osirizir araziba abigham, o an arazir kuratam damightima, eghtima ki ian akam baregham.

¹⁵ Ezi ia migirigiar arazaraziba ko ziaba ko ian araziba, dagh nighnigha na bagha izi. Markiam. Ia uari

dar kirmigh. Ki bizir kabar kotiabareghan kogham.”

¹⁶ Kamaghin a me amadazima me kot ategha azenan ize.

¹⁷ Ezi Korinin gumaziba, maghira Sostenesin suira, a Judabar dipenir God ko migeimin garir gumazir dapanim, egha kotin danganim boroghira a misosi. Ezi Galio bizir me amizir kam gunuira.*

Pol uamategha Antioghin nguibam, Distrigh Sirian ghu

¹⁸ Pol dughiar mabar Korinin ikeghava, egha Kraisin adarasi ategha kurim ghuvanabogha Sirian Distrighin ghu. Prisila koma Akwila a ko zui. Dughiar a tighar kurimin mangamim, a Senkrian ikia God ko akar dikirizir mamgami. Kamaghin a uan dapanir arizim gise.†

¹⁹ Ezi me Efesus otivigha, Pol Prisila koma Akwila kagh aning ataki. Egha a uabi Judabar dipenir God ko migeimin ghua me ko uarivgei.

²⁰ Ezi me dughiar tabar uarir gan ikiasava a migeima, a ghaze, Puvati.

²¹ Ezi a me ataghragha, egha an akar dikirizim gamua me migei, “God ifueghtima, ki ua ia baghizam.” Egha kurim inigha Efesus ategha ghu.

* **18:17:** (18:17) Grighin akam deragha bizir kam gifozir puvati. Fofozir gumazir maba ghaze, Judaba uari uan gumazir dapanir ekiamin atarav egha me a misosi.

18:18: Nam 6:18, Ap 21:24, Ro 16:1 † **18:18:** (18:18) Judaba kamaghin ami, me Godin akar dikirizim gin mangiva, uan dapanir arizim gisegham. **18:19:** Ap 17:17

18:21: Ro 1:10, 1 Ko 4:19, Hi 6:3, Je 4:15 **18:25:** Ap 19:3, Ro 12:11

18:26: Ap 19:8 **18:27:** 1 Ko 3:6, 2 Ko 3:1

²² Ezi a Sisarian otogha, egha Jerusalemın itir Kraisin adarazi getiasa ghuavanabo. Egha gin Antioghin nguibamin ghuaghiri.

²³ Egha Pol dughiar mabar Antioghin ikegha, egha a Distrigh Galesia ko Frigian itir nguibaba bar dagh aruava, men nighnizir gavgavir Iesusin itiba gavgavim me ganidi.

Apolos Godin akar aghuim Efesusin nguibamin anakuri

²⁴ Judan gumazir mam, an ziam Apolos, an Aleksandrian gumazim. A izava Efesusin nguibamin iti. A bar deravira migiava egha a Godin Akinafarimin Osiziriba bar dagh fo.

²⁵ Me Ekiamin tuavimin a geghani, ezi a gumazamizibar sure damuasa an navim bar a dikafi. A bar deravira Iesus amizir bizibar me migei. Egha a Jonin rurimra fo.

²⁶ Egha Apolos Judabar God ko migeir dipenim ghugha, egha atiatu puvatigha Godin akam akuri. Ezi Prisila ko Akwila a baregha a inigha uan dipenimin ghugha Godin tuavim a geghanizi, a deravira Godin tuavim gifos.

²⁷ Ezi Apolos Akaian mangasava amima, Efesusin itir Kraisin adarazi, gavgavim a

ganidi, egha a iniasava Akaian suren gumaziba bagha akinafarim osiri. Dughiar kam Apolos Akaian otogha, egha nighnizir gavgavim Godin itir darasi akurvazir ekiam me gami. God men apangkuvifi, kamaghin amizi me nighnizir gavgavim Godin iti.

²⁸ Apolos bar gavgavigha gumazamizibar damazibar akam akuri, egha men akaba ikarvagha, egha Judabar akar kurar me migeiba dikabiri. A Godin Akinafarimin itir akam akuri, eghti me fogh suam, Iesus a God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, Kraiss.

19

Pol Efesusin akam akuri

¹ Dughiar kam Apolos Korinin ikiavira itima, Pol mighsiabar itir nguibabagh arua ghua iza Efesusin oto. Egha a kagh suren gumazir maba bato.

² Egha men azara, "Ia faraghavira nighnizir gavgavim Iesusin itima, Godin Duam ia gizivazi, o puvati?"

Ezi me ghaze, "Puvati, e uaghan tong oraghizir puvati, Godin Duam iti."

³ Ezi Pol men azara, "Ia rurir manamra ini?"

Ezi me ikara ghaze, "Jonin rurim."

⁴ Ezi Pol ghaze, "Jonin rurim a navim girazir rurim. Jon gumazamizibav gia

ghaze, ia nighnizir gavgavim nan gin izamin gumazimin iki, a Iesus."

⁵ Ezi me kamaghin oraghizi, Pol Ekiam Iesusin ziamin me rue.

⁶ Ezi Pol uan agharimning me gisin atizi, Godin Duam me bagha izegha me avara. Ezi me nguibar igharazibar akabav gei. Egha Godin akam inigha izir gumazibar min Godin akam migei.

⁷ Me bar moghira men dibobonim 12 pla.

⁸ Ezi Pol iakinir pumuning ko mikezimin, a God ko migeir dipenimin aven, gumazamiziba akar gavgavibar me migia atiatir puvati. A God Bizibagh Ativir Arazimin migirigiamin gun me migia men nighniziba iraghasa me migei.

⁹ Ezi marazir naviba gavgavizi, me nighnizir gavgavim Polin akabar ikian aghuagha, egha gumazibar damazibar azenara migirigiar kurabar Godin Tuavim gami. Ezi Pol me ategha nighnizir gavgavim Iesusin itir darazi inigha ghu. Egha dughiaba zurara Tiranusin suren dipenimin bizibar me migei.

¹⁰ Pol azenir pumuningin aven arazir kam gamima, kamaghin Judaba ko Grighin Esian Provinsin itiba, me bar Ekiamin akam baraki.

Skevan otariba duar kuraba batoghasa

18:28: Ap 9:22, 17:3, 18:5 **19:1:** 1 Ko 1:12, 3:6 **19:2:** Ap 2:38, 8:16 **19:3:** Mt 3:11 **19:4:** Mt 3:11, Mk 1:4, 1:7-8, Lu 3:4, 3:16, Jo 1:15, 1:26-30, Ap 18:25, 19:4
19:6: Ap 2:4, 6:6, 8:17, 10:44-46 **19:9:** Ap 9:2, 2 Ko 6:14-18, 2 Pi 2:2 **19:10:** 2 Ti 1:15

11 Egha God mirakel bar gavgavir igiaba Polin da-fariba dagh ami.

12 Ezi uaghan inir avizir doriba adiziba ko, inir avizir maba, me da Polin mikarzimîn poghezima, me da isa ghuava arimariabagh arizi da ghuamazima, duar kuraba me ataghrasi.

13 Ezi Judan gumazir maba nguibabagh arua duar kuraba batosi. Me Ekiam Iesusin ziamin duar kurar gumazibar aven itiba batoghasa. Me kamaghin migei, "Iesusin Pol akam akurimîn ziamin, ki pamtem ni migei, 'Ni azenan izi.'" "

14 Ezi Skeva, a Judan ofa gamir gumazir dapanir mam. An otarir 7 pla, arazir kam gami.

15 Ezi dughiar mam, duar kurar mam kamaghin me migei, "Iesus, ki a gifo, egha Pol ki a gifo, ezi ia taia?"

16 Ezi gumazir duar kuram apazazir kam, uabi fegha me mikinigha puv me misuaghariki. A mizazir kuram me gasima me ghuzibagh rua bibiabara dipenim ategha arava azenan ghue.

17 Ezi Judaba ko Grighin gumazir Efesusin itiba bizir kam baregha bar atiatingi. Ezi Ekiam Iesus an ziam, gumaziba bar a pirafa.

18 Faragha nighnizir gav-gavim Iesusin itiba datirighin iza gumazibar damazimîn

uan arazir kurabar gun migei.

19 Ezi gumazamizir avirir imeziba ko mirakel kurabagh amiba, me uan akinafarir mirakel kuraba itiba a da inigha iza, gumazamizibar damazimîn da tue. Me akinafarir kabar ivezim diborima, 50,000in silvan dagiabar tu.

20 Kamaghin amizi, Ekiamin migirigiam nguibaba bar dar zui. Ezi gumazamizir avirim nighnizir gavgavim Ekiamin migirigiamin itima a pamtem men navibar aven ingari.

Efesusin nguibamin gumaziba dia Polin atari

21 Bizir kaba otivigha givazi, Pol Godin Duamin gin Masedonian Provins ko Akian Provins moghin mangi, Jerusalemîn otivasa. Egha ghaze, "Ki nguibar kamîn ikeghiva, gin uaghan Romîn nguibar ekiamin mangam."

22 Egha an akurvazir gumazimning, Timoti ko Erastus, an aning isa Masedonian aning amada. Egha a uabi mong Esian Provinsin ike.

23 Dughiar kamra gumazir maba Ekiamin Tuavimin adarir migirigiar dafam gami.

24 Ezi gumazir mam, an ziam Demitrius. A silvan bizibar ingarir gumazim. A dagiaba iniasa, aser amizim Artemisin dipenimin min, a dipenir dozibar ingarigha,

19:11: Ap 14:3

19:12: Ap 5:15

19:17: Lu 7:16, Ap 2:43, 5:5, 5:11

20:22, 23:11, Ro 1:13, 15:24-28, Ga 2:1

1:8 19:24: Ap 16:16-19

19:13: Mk 9:38

19:15: Mk 1:24, 1:34

19:20: Ap 6:7, 12:24

19:21: Ap 18:21,

19:22: Ro 16:23, 2 Ti 4:20

19:23: 2 Ko

silvan dagh ami. Gumazir aviriba Demetrius ko ingara dagiar aviriba isi.

²⁵ Egha a ko an ingangarir gumaziba ko men ingangarimin min amir ingangarir igharazibagh amir gumaziba, men dia. Egha kamaghin migei, "Maia, ia fo. E dagiar ingangarir kam gamua dagiar dafam isi.

²⁶ Ia garava orasi, gumazir kam Pol, gumazamizir avirim an akaba bangin ira dar gin zui. Efesusin kaghira puvati, Esian Provins bar. A gumazibar nighnizibagh ami, da tuavir igharazibar zui. A kamaghin migia ghaze, gumaziba amir marvir guaba, da guizbangira godba puvati.

²⁷ Polin akar kam en dagiar ingangarimin ziar aghuim gasighasigham. Bizir kamra puvati, uaghan gumazamizibar nighnizimin, Artemisin dipenim pura bizir kinim gavagham. Eghti Artemis uabi, me Esian Provins ko nguazir kam bar moghira ua godin min an ganan kogham. An marvir guam pura bizir kinim gavagham!"

²⁸ Ezi me oregha atara maghira pamtem migia ghaze, "Aser amizim Artemis, an Efesusin bar Ekiam!"

²⁹ Ezi mong gin nguibar kamin itir gumazamiziba bar niginir dafam gami. Egha me bar, Gaius ko

Aristarkusin suiragha aning a mikirighava, voroghira uari akuvir danganir ekiamin zuamira ivemara ghue. Aning, Masedonian gumazir Pol koma aruimning.

³⁰ Pol uabi gumazamizir okuruamin tongin mangasa nighnisi. Ezi Kraisin adarazi an anogorosi.

³¹ Ezi uaghan Efesusin gavmanin gumazir maba, me Polin namakaba, me a bagha akam amaga pamtem a gakaghora ghaze, a danganir ekiar gumazamiziba uari akuvimin mangan marki.

³² Ezi uari akuvazir gumazamiziba me okam nighnisi, marazi bizir mam migia dei, ezi marazi bizir igharazim migia dei. Gumazir avirim fozir puvati, me tizim bagha iza uari akufa.

³³ Ezi Judaba, me gumazir mam Aleksander tivazi, a ghua faraghavira tu. Ezi marazi ghaze, Aleksander ti osimtizimin mingarim. Ezi a uan dafarimra nimira ikiasa me migei. A men akaba ikarvaghasa.*

³⁴ Ezi me fo, a Judan gumazir mam, me bar moghira uari inigha dia ghaze, "Aser amizim Artemis, an Efesusin bar Ekiam." Men dindiam auan pumuningin ghu.

³⁵ Ezi Efesusin nguibar ekiamin kuskus gumazir okuruar kam me aminivagha kamaghin me migei, "Efesusin gumazamiziba,

19:26: Sng 115:4, Ais 44:10-20, Jer 10:3, Ap 17:29, 2 Ti 1:15 **19:29:** Ap 20:4, 27:2, Ro 16:23, 1 Ko 1:14, Kl 4:10, Fm 24 **19:31:** 2 Ti 1:15 * **19:33:** (19:33) Grighin akam bizir kam deragha a gifozir puvati.

nguazir kamin gumazamiziba bar fo. Artemisin marvir guam overiamin ikegha kagh suiaghiri. Ezi Efesusin nguibar ekiam, an Artemisin dipenim ko an marvir guamin garir nguibam.

³⁶ E fo, gumazitam akar kabar ghuaraghan kogham. Kamaghin ia nimira iki, zuamira bizitam damuan marki.

³⁷ Ia gumazir kamning inigha kagh ize. Aning Artemisin dipenimin bizitam okemezir puvati. Egha aning Artemisin ziam gasighasighizir puvati.

³⁸ Demitrius ko a ko ingarir gumaziba, me osimtizitam gumazitamini ikiti, kotiaba ko gumazir kotiaba baraziba iti. Me men osimtizim kotiamin dar kiram.

³⁹ Ka kot puvati. Egh ia osimtizitaba ua ikiva, ia kotin dughiamin dar kir.

⁴⁰ Kamaghin gavmanin gumaziba bizir datirighin otozir kam baregh, egh e isi kot datigham. Kamaghin e pamtem atara amizir bizir kam bagh, me e damighti e ivezegham. E amizir bizir kamin mingariba puvati. Kamaghin me bizir kam bagh azaraghti e mikimamin migirigiaba puvati."

⁴¹ A kamaghin mikemegha givagha gumazamiziba amadazi me ghue.

20

Pol Provins Masedonia

20:4: Ap 19:29, 21:29, Ef 6:21

koma kantri Grighin zui

¹ Ezi gumazamizibar arareba ko dimdiaba givazima, Pol gumazamizir nighnizir gavgavim Iesusin itiba, men diazima me iza uari akufa. Ezima an akar mabar me migia ghaze, me tuivigh gavgavigh. Egha a men dafariba suigha me ategha Masedonian ghu.

² Egha Pol nguibar kabagh arua akar avirir men navibar amutima me tuivigh gavgavighamibav gei. Egha a gin ghua Grighin kantrin oto.

³ Egha a iakinir pumuning ko mikezimin Grighin iti. Pol kurim inigha Sirian mangasava amima, Judaba a misoghamin migirigiar mam akiri. Kamaghin amizima, a uam ategha Masedonian ghu.

⁴ Egha Pol zuima, Berian gumazim, Sopater, a Pirusin otarim, an gin zui. Ezi Aristarkus koma Sekundus, aning Tesalonikan gumazimning. Ezi Gaius, nguibar ekiam Derben gumazim. Ezi Timoti ko gumazir pumuning, Tikikus koma Trofimius, aning Provins Esian gumazimning, me bar uaghan Pol ko ghue.

⁵ Ezi gumazir kaba faragha ghuava Troasin nguibamin e bagha mizua iti.

⁶ Egha e Filipain ikiavira itima, Yis puvatizir Bretin Dughiaba givazi, e kurim inigha Filipai ataki. Ezi 5 plan dughiaaba ua givazima e ghua Troasin gumazir e

bagha mizuaiba batifi. Egha 7 plan dughiaiba Troasin iti.*

Pol Troasin nguibamin Yutikus gamizima a ua dikafis

7 Wighin kamin faragha zuir dughiam, e bret abigharigha damasava iza uari akufa. Ezi Pol amimizaraghan mangasa, kamaghin an akam akura ghuavira ikia dimagarir arizimin tu. †

8 Ghuriar e uari akuvazir pin itir kam, lamin aviriba an iti.

9 Ezima windon aperaghav itir gumazir igiam, an ziam Yutikus, an osemegha akuava onгани. Ezima Pol migiavira itima, Yutikus pin akuavigha dega nguazim giri. Ezi me ghuava a inigha garima, a bar areme.

10 Ezi Pol ghuaghira, a gisin ghua a muki. Egha a kamaghin migei, "Ia atiatingan marki. An angamra iti."

11 Egha Pol ghuriar pin itimin ghuavanabogha, bret abigharigha egha gumazamiziba ko me da api. Egha Pol me migiavira itima aminim tira. Ezima a zui.

12 Ezima me gumazir igiar angamra itim inigha uan dipenimin ghua bar akonge.

Pol Troas ateghava uan suebar Miletusin nguibamin zui

13 Ezi e Pol ategha faragha kurim inigha Asosin nguibamin zui. E ghaze, e Asosin Pol batogh a inigh kurimin mangam. Pol uabi ghaze, ki tuavimin mangam.

14 Ezi Pol Asosin e batogha e koma kurir kam inighava Mitilinin nguibamin ghu.

15 Egha amimizaraghan e kurimin ghua Kiosin arighatizimin otifi. Egha dughiar kamin gin e ghua Samosin nguibamin otogha, egha dughiar abuananamin e ghua Miletusin nguibamin otifis.

16 Pol dughiar aviribar Esian Provinsin ikian aghua, a zuamira mangasa. A Jerusalem otoghiva, Pentikosin Dughiar Ekiamin ganasa ifonge. Bizir kam bagha an Efesus azovagh mangasava nighnizir mam gami.‡

Pol ko Efesusin Kraisin adarazir gumazir dapaniba

17 E Miletusin otivighava egha Pol Efesusin Kraisin adarazir gumazir aruaba, me bagha akam amada.§

18 Ezima me izava otivizima, a me migei, "Ia ki amir arazibagh fo, ki

* **20:6:** (20:6) Fofozir gumazir avirim kamaghin nighnisi, Pol Filipain otogha, Luk inigha a ko ghu. Kamaghin amizima migirigiar otevir kam iti, "e". (Aposel 16:10 a ganigh.) **20:7:** Ap 2:42, 2:46, 1 Ko 16:2, MAA 1:10 † **20:7:** (20:7) Fofozir gumazir avirim kamaghin nighnisi, me dagher kam gamua, Iesusin nivafizim ko ghuzim ginighnisi.

20:10: 1 Kin 17:21

20:16: Ap 18:21, 24:17, 1 Ko 16:8

‡ **20:16:** (20:16) Ni Aposel 2:1in akamin ganigh. **20:17:** Ap 18:21 § **20:17:** (20:17) Miletusin nguibam, a Efesusin nguibam mong an saghon iti. Aning tongin ababanim 50 kilomitan tu. **20:18:** Ap 18:19, 19:10

dughiar faragha ghuzimın Esian Provinsın izegha arazir kabagh amua, iza datırighın tu.

¹⁹ Judaba na misoghasa miğei. Kamaghın ki bar uabi dikabıraghava egha osimtıziba koma terir damazim sara Ekiamın ingangarim gami.

²⁰ Ia kamaghın fo, ki ian akurvaghamin akar tam ia mikimsıva ia mikimam, ki atiatir puvati. Egha ki vaghvagha ian dipeniba koma azenara ian sure gami.

²¹ Ki akar gavgavimra Judaba koma Grighın gumazamizıbarv gıa ghaze, ia uan navıbagh iraghıva ia uan arazir kuraba ateghıva Godın gın mangı, egh nıghnızır gavgavim e uan Ekiam Kraıs İesusın iki.

²² “İa oragh, Godın Duar nan aven itim, a datırighın Jerusalemın mangasava puvıra na miğei. Ezi ki fozir puvati, bizir manatam munagh na batogham.

²³ Ki kamaghın bizir kabagh fo, nguıbar ekiaba bar ka dar zuıma Godın Duam na miğıa ghaze, kalabusba ko osimtıziba na mızua iti.

²⁴ “Ezi ki uan mikarzir angamra itim gınıghnızıma a pura bizim. God ingangarir mam na ganıngı. Ezi ingangarir kam kamakın, ki bizitam iniıasa ivemari. Gumazim uan ivemarim a gıvasava ami, kamaghıra ki

uaghan uan ingangarim a gıvasa bar ifonge. İngangarir kam kamakın, God uan apangkuvim gumazamizıba bar men akakaghısa. Ezi ki bizir kabar akam akuri.

²⁵ “Ezi ia oragh. Ki ian tongın ikıa God Bizıbagh Atıvir Arazımın akam akuragha aruis. Ezi ki fo, datırighın ia ua nan guamın apıghan kogham.

²⁶⁻²⁷ Ezi bizir kam bagha ki atiatir puvatıgha Godın nıghnızıba bar ia miğei. Kamaghın amızıma, datırighın ki bar deraghvıra ia mikımasa, gumazıtam ian tongın oveghtıma, kar ian osimtızım.

²⁸ İa uarı uarı bagh ganıva, egh uaghan Godın gumazamizıbar gan. Godın Duam Godın gumazır nıghnızır gavgavıba iti, a bar dar ganasa ia mısefe. İa gumazıba gari gumazıbar mın iki, ia Kraısın adarazır gan. God uabi uan Otarımın ghuzımın me gıvese.

²⁹ Ki kamaghın fo, ki gın ia ategh mangıghtıma, gumazır maba afıar atıabamın ian tongın izam. Ezi afıar atıaba sıpsıp bagha asıghasızi moghın, gumazır kaba nıgarır darazı gasıghasıgham.

³⁰ Eghtı ian tarazı, nıghnızır gavgavım Kraısın itibar amutıma, me men gın mangısi, me ian tongın dikavıgh guızın akam giragh

me mikimam.

³¹ Kamaghin amizima, ia uari bagh gan. Ki azenir pumuning ko mikezimin amizir araziba, ia dagh nighnisi. Ki arueba ko dimagariba, terir damazim sara, zurazurara nighnizir aghuiba vaghvagha ia migia, tong mitetam atizi puvati. Egha ghaze, ia uari bagh ganigh.

³² “Ezima ki datirighin ia isava Godin agharim gati, eghtima an apangkuvimin akam ia damutima ia gavgavigham. Egh gin apangkuvimin akar kam, bizir aghuiba ia daningiva, ia ko Godin damazimin zueziba sara me daningam. akurvazir aghuibar gumazamizir Godin damazim zuezibar tongin gin ia daningam.

³³ “Ki tavin silva ko gol ko inibagh ifongezir puvati.

³⁴ Ia uari kamaghin fo, nan dafarir kamning, ki uabi ua bagha ingarir biziba isava uabi uan akurvagha egha na ko ingarir darazir akurvasi.

³⁵ Ezi ki amizir ingangariba bar, ki kamaghin ian aka, e kamaghin amizir ingangarir osimtizibar, e ingaran iburazir gumaziba, e men akurvagham. Ezi ia Ekiam Iesus, a uabi mikemezir akam ginighnigh, ‘Arazir aghuarim, ni bizim munav ganingi. Egha a uaghan ni ua baghivira biziba isir arazim

gafira.’”

³⁶ Egha Pol akar kam mikemeghava, a me ko me bar moghira teviba apirighava, gumazir dapanir ekiaba ko, me God ko migei.

³⁷ Ezi me bar aziava a muigha egha an tori.

³⁸ Ezi Pol me migia ghaze, “Ia ua nan guamin ganighan kogham.” Ezi bizir kam bagha, me bar osemegha bar nighnighava avenge. Egha Polin akua, kurimin anemangasa zui.

21

Pol kurimin Jerusalem in zui

¹ Egha e, Efesusin Kraisin adarazir gumazir dapaniba, ataghragha e bar osemi. Egha e kurim inigha Kosin arighatizim baghavira zui. Egha amimizaraghan gin e Rodesin arighatizimin ghue. Egha Rodes ategha Pataran nguibamin ghue.

² Egha e Pataran kurir mam bato. A Finisian zuima, e an binigha zui.

³ Egha e Saiprusin arighatizimin gara, agharir kiriamin amadaghan a gitagha ghua, Sirian Provinsin zui. Egha Tairin nguibamin aghegha kurimin itir biziba kagh dar arighasa.

⁴ Egha e kagh Kraisin adarazir apigha me ko 7 pla dughiabar ike. Ezi Godin Duam me mikemezi me Pol

20:31: Mk 13:37, Ap 19:8-10, 1 Te 2:11
20:32: Ap 26:18, Ef 1:18, Kl 1:12, Hi 13:9
20:33: 1 Sml 12:3, 1 Ko 9:11-12, 2 Ko 7:2
20:34: Ap 18:3, 1 Ko 4:12, 1 Te 2:9
20:35: Mt 10:8, 2 Ko 11:9, 11:12, Ef 4:28, 1 Te 4:11, 2 Te 3:8
20:36: Ap 21:5
20:38: Ap 20:25
21:4: Ap 20:23, 21:12

migia ghaze, ni Jerusalemın mangan kogham.

⁵ Ezi kurim Tair ataghraghassa amima, Kraisin adarazi uan amuiroghboriba ko, en gin nguibar ekiamın azenan zui. Egha ongarir dadarimın e teviba pirigha God ko migei.

⁶ Ezi e me ko uaghara uan agharibar suigha, e kurim inigha zuima me ua uan dipenibar zui.

Godın akam inigha izir gumazim Agabus akar mam Pol ganingi

⁷ Ezi e Tair ategha Tolemesin nguibamın otivigha, dughiar aghuim Kraisin adarasi ganigha egha e me ko dughiar vamiran ike.

⁸ Egha amımizaraghan me ategha Sisarian nguibamın otivigha Filipin dipenimın iti. A gumazir aviribar Ekiamın akar aghuim akurir gumazir mam. Egha a 7 plan gumazir aposelbar akurvazir gumazir mam.

⁹ An guivir igiar pumuning ko pumuning iti, egha me Godın akam inigha izir amizibar mın akam akuri.

¹⁰ E mong dughiar maba Sisarian ikezima, Godın akam inigha izir gumazir mam, Agabus, a Judian Distrighin ikegha Sisarian izaghiri.

¹¹ Egha a en bighan izava Polin letiam uan dafarimning ko suemning ikegha kamaghın migei, “Godın Duam kamaghın migei, ‘Kamaghıra

Judan Jerusalemın itiba, letin kamın ghuavim ikeghıva a isıva Kantrin Igharazibar Gumazibar aningam.’”

¹² E kamaghın oregha, e ko Sisarian gumazamizıba Jerusalemın mangan koghasa Pol gakaghori.

¹³ Ezi Pol me ikaragha kamaghın migei, “İa tizim bagha aziava nan navim gamima a ikufi? Me na ikisi, a dera. Ki uaghan İesusın ziam bagh Jerusalemın aven aremegham, a dera.”

¹⁴ Pol bar gavgavizima e tagha anetegha kamaghın migei, “Bizir tizim Ekiam a damusi ifongegh, an a damu.”

Pol Judian kalabusın itima me an kotiam barasi (Sapta 21:15-26:32)

Pol ghua Jerusalemın oto

¹⁵ Egha gin e bizibar kirigha Jerusalemın ghua-vanabo.

¹⁶ Ezi Sisarian itir Kraisin adarasi, men marazi en akua ghua Nasonin dipenimın e ikiamin naghın e ati. A Saiprusın gumazir bar faraghavıra İesus gifogha an gin zuim.

¹⁷ Egha e Jerusalemın otozima Kraisin adarasi e bagha bar akonghe.

¹⁸ Egha e amımizaraghan, Pol en marazi ko Jemsın ganasa zui. Dughiar kam

Godin ingangarir gumazir aruaba bar uaghan iti.

¹⁹ Pol dughiar aghuim me ganigha, Ekiam Kantrin Igharazibar Gumazibar tongin an dafarimin amizir biziba bar dar gun me migei.

Gumazir dapaniba Godin Dipenimin mangasa Polin migei

²⁰ Ezi Kraisin adarazir gumazir dapaniba kamaghin oregha Ekiamin ziam fe. Egha me Polin migia ghaze, "Enanav, ni fo Judan gumazamizir bar aviriba nighnizir gavgavim Ekiamin iti. Egha me bar Moses Osirizir Araziba bagha gavgafi.

²¹ Ezi gumazir maba me migia ghaze, Pol Judan gumazir Kantrin Igharazibar Gumazibar tongin itibar Moses Osirizir Arazibar gin mangan men anogorosi. Egha ghaze, ia uan boribar mikarzir mogomebar iniba aghoran marki, egh Judaba e uan arazibar amuan marki.

²² E fo, ni izezima, me oregham, eghti e ua manmaghin damuam?

²³ Ni kamaghin damu. Kagh e ko itir gumazir pumuning ko pumuning God ko akar dikirizir gavgavir mam gami.

²⁴ Ni me inighiva ia Godin damazimin zueghsi, arazir kam damu. Egh me uan dapanir ariziba gisamin ofaba, ni adagh ivezam.

Ni kamaghin damightima, gumaziba bar fogh suam, ka ti akar ifavaritam, ezi ni uaghan Judan arazibagh ami.*

²⁵ Ezi Kantrin Igharazibar Gumazir Iesusin gin zuibara, e akinafarir mamın uan nighnizim osirigha me bagha fomira anemada. Egha me migia ghaze, ia marvir guabar ofa gamir asizibar aman marki. Egh ia uaghan asizir ghuziba itiba koma asizir me firagharim gafa misozibar aman marki, egh uari isi dakuva arazir kurabar amuan marki."

²⁶ Kamaghin Pol tagha ghua gumazir kaba ini. Egha amimizaraghan me ghua arazir Godin damazimin zuezim a me koma a gami. Egha a Godin Dipenir miriamin aven ghua ofa gamir gumazibav gia ghaze, dughiar manamin e Godin damazimin zueghamin dughiam givaghti me e bagh vaghvagh ofa damuam.

Judan gumaziba Godin Dipenimin Polin suira

²⁷ Ezi dughiar 7 pla givasava amima Judan gumazir Esian Provinsin itiba Godin Dipenimin miriamin aven Polin api. Egha gumazamizibar navibagh inivima me Polin suiragha kamaghin dia migei,

²⁸ "Israelin gumaziba, ia en akuragh! Gumazir

21:19: Ap 15:4, 15:12, Ro 15:18-19

21:20: Ap 15:1, 15:5, 22:3, Ro 10:2, Ga

1:14 **21:21:** Ap 16:3, Ga 2:3

21:24: Ap 18:18

* **21:24:** (21:24) Ni Aposelbar

Ingangariba 18:18in gan, uaghan Namba 6:1-21.

21:26: Nam 6:13, Ap 24:18, 1

Ko 9:20

21:27: 2 Ti 1:15

21:28: Ese 44:7, Ap 6:13

kam, en gumamazizibagh asighasighasa, gumazir igharaziba ko nguibar igharaziba bar men sure gami. Egha Moses Osirizir Araziba ko Godin Dipenim gasighasigha migei. A uaghan Grighin gumaziba inigha Godin Dipenimin miriamin aven ghua God ua bagha inabazir dipenim gamima a Godin damazimin mize.”

29 (Me faragha Efesusin gumazim Trofimusin garima, a Pol ko nguibar ekiamin aven arui. Ezi me kamaghin nighnisi, Pol a inigha Godin Dipenimin miriamin aven ghu.)

30 Ezi nguibar ekiamin gumamaziziba bar naviba me ginivima, me tintinibar ivemara izi. Egha Godin Dipenimin miriamin Polin suiragha a kurugha zui. Egha me zuamira Godin Dipenimin miriamin tiar akar ekiaba ase.†

Romin midorozir gumaziba Polin suira

31 Egha Judan gumamaziziba aremeghamin midorozim Pol gamima Romin midorozir gumazibar ekiam oraki. Ezi migirigiam ghua kamaghin a bato, Jerusalem in gumamaziziba uariv sosi.

32 Ezi a zuamira midorozir gumazibar garir gumazir maba ko midorozir gumaziba inigha me ivemara danganir gumamazir avirim iti naghin zui. Ezi Polin misozir gumaziba midorozir gumazir ekiam ko an gumazibar ganigha Pol ataki.

33 Ezi midorozir gumazibar ekiam iza Polin suiragha me migeima, me senin pumuning a ike. Egha a Judan gumazibar azara, “Kar tina, egha a tizim gami?”

34 Ezi avirir ekiar kamin aven me pura tintinimin bizibav gei. Me nighinir kuram gamima, midorozir gumazibar ekiam deragha bizitam gifozir puvati. Egha kamaghin a uan midorozir gumazibav kemezima, me a inigha uan dipenimin ghu.

35 Pol dipenir kamin adiriziamin otivasava amima me a misoghasa bar kagharam anerisi. Ezi midorozir gumaziba a gisaghpu.

36 Ezi gumamazizir avirir men gin zuiba diava kamaghin migei, “A misueghti, an aremegh!”

Pol uan nighnizir gavvimin gun Judaba geghari

37 Ezi me Pol inigh midorozir gumazibar dipenimin aven mangasava

21:29: Ap 20:4, 24:5-6, 2 Ti 4:20

† 21:30: (21:30) Divazir aviriba Godin Dipenim okari, ezi gumazir igharazibar adarasi divazir faraghavira itimrama aven mangam. Akar kam, “Me Pol kurugha Godin Dipenimin divazir azenan itimin ghu,” a divazir namba 2 migei. Tiar akaba me da ase, kar namba 2 in divazimin tiar akaba. Kamaghin gumamaziziba danganir ekiar uari akuvir itimin iti, kar Godin Dipenimin divazir namba 1 an okarizim. 21:33: Ap 20:23 21:36: Lu 23:18, Jo 19:15, Ap 22:22

amima, a men gumazir ekiamin Grighin akam an azara, “Ki bizitam ni mikimam, o?”

Ezi midorozir gumazibar ekiam an azara, “Ni Grighin akam migei?”

³⁸ Ki ghaze, ni Isipin gumazim, a fomira gavman ko misogha, egha 4,000in gumazir kuraba inigha ghua gumaziba puvatizir danganimin ghu. Ni gumazir kam, a?”

³⁹ Ezi Pol kamaghin migei, “Puvati. Ki Judabar gumazim, ki Silisian Distrighin aven itir nguibam Tarsusin gumazim. Ki ziam itir nguibar ekiamin gumazim. Ki ni migei, ni na amamangatightima, ki akatam gumaziba ko amizibav kimasa.”

⁴⁰ Ezi midorozir gumazibar ekiam a mikemezi, Pol adiriziamin tugha uan dafarimra gumazamiziba aminifa. Ezi me bar moghira nimira iti. Ezi a

22

Hibrun akamin me migei, ¹ “Nan adarasi ko nan afeziaba, ia oragh. Ki datirighin deravira ia geghanam. Ki osimtizitam gamizir puvati.”

² Ezi me a barazima, a Hibrun akam me migeima, me bar nimira iti. Ezi Pol kamaghin migei,

³ “Ki Judan gumazir mam, nan amebam Tarsusin nguibamin na bate, Silisian Distrigh. Ezi ki nguibar kam

Jerusalemın ikiava aghungi. Ki Gamalielin agharimin itima a en ovavibar arazibaran sure gamizi, ki bar deravira dagh fo. Egha ia datirighin ami moghin ki Godin gin mangasa bar gavgafi.

⁴ Ki faragha gumazir nighnizir gavgaviba itiba Tuavir Kamın gin zuima, ki me gasighasisi. Ki me misozima me ariaghiri. Egha gumazamiziba bar moghira men suighava senbar me ikiava me isa kalabusin averiam garisi.

⁵ Godin ofa gamir gumazibar dapanim ko Judan kotin aven itir gumaziba bar nan arazibagh fo, egh me dar gun ia mikimam. Me Judan Damaskusin itir en darazi bagha osirizir akinafaribana ganingi. Ezi ki ghaze, ki gumazamizir nighnizir gavgaviba itir Tuavir Kamın gin zuiba, kalabusbar min me inigh Jerusalemın iziva, mizaziba me daningam. Egha ki bizir kam bagha Damaskusin ghu.”

Pol manmaghin amigha datirighin Iesus bagha nighnizir gavgavim an iti

(Aposel 9:3-19 ko 26:12-18)

⁶ Egha Pol migia ghua kamaghin me migei, “Ki aruer arizimin Damaskusin boroghira zuima, angazangarir gavgavim Godin nguibam ikia bar na gisira.

⁷ Ezi ki nguazim girighava orazima, tiarir mam na migei, 'Sol! Sol! Ni manmagh sua na gasighasisi?'

⁸ "Ezi ki an azara, 'Ekiam, ni tina?'

"Ezi tiarir kam na ikara, 'Ki Nasaretin gumazim Iesus, ni na gasighasisi.'

⁹ Ezi na ko zuir darasi, me angazangarimin ganigha, egha me migirigiam baragha deragha fozir puvati, tina na migei.

¹⁰ "Ezi ki azara, 'Ekiam, ki manmaghin damuam?'

"Ezi Ekiam na migei, 'Ni dikavighiva Damaskusin mangi. Eghti gumazitam munagh, ki ni bagha misevezir ingangariba bar, a dar ni mikimam.'

¹¹ Ezima angazangarir kam nan damazimning okavizi, ki garir puvati. Kamaghin amizima na ko itir darasi me uan dafaribar na inigha Damaskusin ghu.

¹² "Ezi gumazir mam, an ziam Ananias, a God baghavira ikiava, egha Moses Osirizir Araziba bar deraghavira dar gin zui. Ezi Judan Damaskusin itir darasi, me a migia ghaze, a gumazir aghuim. Ezi a iza nan gari.

¹³ A nan boroghin tughav, egha migei, 'Nan aveghbuam, Sol, nin damazimning ua deragh.' Ezi dughiar kamra, ki maghira an gari.

¹⁴ "Ezima Ananias na migei, 'En ovavibar God

uan nighnizim gifoghasa ni ginaba. Ni Gumazir arazir aghuibagh amir kamın ganiva, an akamin otivir migirigiaba baragh.

¹⁵ Ni an akam akuniva, egh ni ganigha oraghizir bizibar gun gumazamiziba bar me mikimam.

¹⁶ Ezi datirighin ni tizibav zuai? Ni dikavigh rueghiva, egh an ziamin diaghtima a nin arazir kuraba gin amadagh.' "

God Kantrin Igharazibar Gumaziba bagha Pol amada

¹⁷ Egha Pol migia ghua ghaze, "Egha ki gin uamategha Jerusalemın izeghava, ki Godin Dipenimin aven God ko migia ikiava irebamin min bizimin gari.

¹⁸ Ki Ekiamin garima a na migei, 'Ni zuamira dikavighiva Jerusalem ategh mangi. Ni kagh nan akam akuntima, me a bareghan kogham.'

¹⁹ "Ezi ki a ikara, 'Ekiam, gumazir kabagh foz, ki God ko migeir dipenibar arua gumazamizir nighnizir gavgavim nin itiba suigha me kalabus garigha, me misosi.

²⁰ Ezi nin akam akurir gumazir kam Stiven, me a misoghezi an areme. Ezi ki an boroghin tughav ikiava, egha nan damazim arazir kamın garima a dera. Ezi ki Stiven misoghezima an aremezir darazir korotiar ruaribar gari.'

21 “Ezi Ekiam na miġei, ‘Ni mangi. Ki saghon itir gumazamizir Kantrin Igharazibar Itiba bagħ ni amangam.’”

Pol midorozibar gumazibav ġia ghaze, ki Romin gumazim

22 Ezi gumazamizir avirim Polin miġirigiaba baragħa ghua miġirigiar kam gami, a Kantrin Igharazibar Gumaziba bagħ mangasa. Ezi Judaba magħira tiariba akarava, egha dagarvasi, “E a misuegħtma an aremegħ! Gumazir kamagħin amim nguazimin ikian kogħam.”

23 Egha me dagarvagħa uan korotiaba makurava egha nguazir minemniaba pin da akuri.

24 Ezi Romin midorozir gumazibar ekiam, uan midorozir gumazibav geima, me Pol inigħa uan dipenibar ghu. Ezi a kamagħ deragħ fogħasa, manmagħin amizima me Pol kamagħin a dagarvasi. Kamagħin a bizir kam ġifogħasa, uan midorozir gumazibav keme, ia a fozoregh an azangsigh.

25 Ezi me Polin sorogħa-fariba ikegħa a fozorogħasa. Ezi Pol ġari, Romin midorozir gumazir 100 plan ġarir gumazim tughav itima, Pol an azara, “Romin ġavmanin osirizir arazitam Romin kantrin gumazitam damuasia an amamangati, o puvati?”

Ki Romin gumazim. Ia na kotiam gatizi puvatigħa egh na fozorogħasa.”*

26 Ezi midorozir gumazibar ġarir gumazim kamagħin oreghava, Romin midorozir gumazibar ekiam bagħa ghuava a miġei, “Ni manmagħin damuam? Kar Romin gumazim.”

27 Ezi midorozir gumazibar ekiam Pol bagħa ghua an azara, “Ni na mikim, ni Romin gumazimra?”

Ezi Pol a ikara, “Are, kirara.”

28 Ezi midorozir gumazibar ekiam kamagħin miġei, “Ki ivezir dafam gamigħa, egha Romin gumazimin oto.”

Ezi Pol kamagħin miġei, “Nan afeziam, a Romin gumazim, ezi ki Romin gumazim.”

29 Ezi an azangsighasava amir gumaziba me kamagħin oreghava, zuamira uarigh ekuigħa sagħuiamin tuivighav iti. Ezi midorozir gumazibar ekiar senin Pol ikezim a fo, Pol Romin gumazimra. Kamagħin a uaghan atiatingi.

Pol Judan kotin aven akam akuri

30 Ezi amimzarakan midorozir gumazibar ekiam bar deragħ fogħasa, Pol arazir tizim gamizima, Judaba a miġei. Ezi a Polin senba firigħa, egha Godin ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan

22:21: Ap 9:15, 13:2, 13:46, Ga 1:15-16, 1 Ti 2:7 22:22: Ap 21:36 22:25: Ap 16:37

* 22:25: (22:25) Ni akar Aposel 16:37in itimin gan. Romin Arazir mam kamagħin miġiava anogoroke, me Romin gumazitam bar fozorogħan kogħam.

22:29: Ap 16:38

kotin aven itir gumaziba bar men diazima me iza uari akufa. Ezi a Pol inigha ghua men damazimin

23

anetizima a tughav iti. ¹ Egha Pol dikiravira Judan kotin aven itir gumazibar garava egha kamaghin me migei, "Nan adarasi, ki ingangarir God baghava amizim, ki bar deravira a gamua iza datirighin tu. God nan nighnizibagh fo, ki uan araziba deravira da tuisigha egha arazir aghuimin gin zui."

² Pol kamaghin mikemezi, ofa gamir gumazibar dapanim, Ananias Polin akatorim misoghasa an boroghin itir gumazibav gei.

³ Ezi Pol kamaghin a migei, "God uaghan ni misuegham! Ni mati dipenir birir kuram, me azenan aneghefe. Eghti me aven an kuramin ganan kogham. Ni magh aperaghav ikiava Moses Osirizir Arazibagh gisin tughana na kot garisi. Egha ni na misoghasa migeir migirigiamin ni uabi Moses Osirizir Arazim gasighasisi."*

⁴ Ezi Polin boroghin tu-ivighav itir gumaziba kamaghin migei, "Ni Godin ofa gamir gumazir dapanim akar kuramin a migei."

⁵ Ezi Pol kamaghin migei, "Nan adarasi, ki kamaghin fozir puvati, an ofa gamir gumazir dapanir ekiam. Godin Akinafarimin osizirim kamaghin iti, 'Akar kurabar ia uan atrivibav kiman marki.'"

⁶ Ezi Pol fo me marazi Sadyusiba, ezi marazi Farisiba. Ezi a Judan kotin aven itir gumazibar diagma kamaghin migei, "Nan adarasi, ki Farisin mav, nan afeziam a Farisin gumazim. Ki nighnizir gavgavim kamaghin iti, ovengeziba ua dikavam. Me bizir kam baghana isava kot gati."

⁷ Egha Polin migirigiam me gamizi Farisiba ko Sadyusiba me uari abigha, egha uari adosi.

⁸ (Sadyusiba ghaze, ovengeziba ua dikavan kogham, egha uaghan ghaze enselba ko duaba itir puvati. Ezi Farisiba ghaze, bizir kaba bar iti.)

⁹ Kamaghin amizi adoghadozir dafam otozi Judan arazibagh fozir gumaziba (me Farisiba), me dikavigha pamtem migia ghaze, "Gumazir kam osimtiziba an puvati. A ti guizbangira migei, ensel o duar tam ti a mikemeghama."

¹⁰ Men odorozim bar gavgavizima midorozir gumazibar ekiam kamaghin ati-atingi, Judaba Pol misoghiva

23:1: Ap 24:16, 1 Ko 4:4, 2 Ko 1:12, 2 Ti 1:3 23:2: 1 Kin 22:24, Jer 20:2, Jo 18:22-23

23:3: Wkp 19:35, Lo 25:1-2, Mt 23:27-28, Jo 7:51 * 23:3: (23:3) Wok Pris 19:15 kamagh migei, gumazir kotiam barazim an arazir aghuimra kotin a damu. Pol ti migirigiar kam ginighnigha egha kamagh migei, ofa gamir gumazir dapanim uabi Moses Osirizir Arazim abiki. 23:5: Kis 22:28 23:6: Ap 4:2, 24:15, 24:21, 26:5, Fl 3:5 23:8: Mt 22:23, Mk 12:18, Lu 20:27 23:9: Ap 5:39, 22:7, 22:17-18, 25:25

a gekuti, a bighregham. Kamaghin a midorozir gumazibar kemezi me ghuaghira me da anemikegha a inigha midorozir gumazibar dipenimin ghu.

¹¹ Ezi aminim tirazi ua dimangan Ekiam an boroghin tugha ghaze, “Ni atiatingan marki! Ni Jerusalemin nan gun mikemezi moghira ni nan gun Romin me mikim.”

Judaba Pol misueghti an aremeghasa akam akiri

¹² Egha amimizarakan Judan gumaziba uari akuvagha Pol misueghti an aremeghasa God ko akam akiri. Me kamaghin akam akiri, “E daghetam o dipatam rameghan kogh, mangi dughiar Pol aremegham.”

¹³ Akam akirizir gumazir kabar dibobonim a 40 gafira.

¹⁴ Egha me Judan gumazir dapaniba ko ofa gamir gumazir ekiaba bagha ghuava kamaghin me migei, “E kamaghin akam akira ghaze, e Pol misueghti an aremeghti, e gin daghetam ramam.”

¹⁵ Ezi datirighin ia ko Judan kotin aven itir gumaziba, ia midorozir gumazibar ekiam kamaghin a bagh ifar akam amadagh, “E Polin migirigiar otevitam deravira a gifoghasa. Eghti e a bagh piragham. A tighar izi ia bativti, e a misueghti an aremegham.”

¹⁶ Ezi me migeima Polin amizimin otarim oregha

ghua midorozir gumazibar dipenimin Pol mikeme.

¹⁷ Ezi Pol Romin midorozir gumazir 100 plan garir gumazir mam in diagha ghaze, “Otarir igiar kam inigh midorozir gumazibar ekiam bagh mangi. A bizir mam a mikimasa.”

¹⁸ Ezi midorozir gumazibar garir gumazim Polin amizimin otarim inigha midorozir gumazibar ekiam bagha zui.

Egha midorozir gumazibar garir gumazim ghaze, “Kalabusin itir gumazim Pol na bagha akam amada. Egh otarir igiar kam inigh ni bagh izasa nan azara. Otarir igiar kam ni mikimamin migirigiar mam iti, kamaghin ki a inigha ni bagha izi.”

¹⁹ Ezi midorozir gumazibar ekiam otarimin dafarim suuragha aning min ghugha an an azara, “Ni tizimin na mikimasa?”

²⁰ Ezi otarim ghaze, “Judaba nin azangsighasa akam akiri. Me ghaze, ni Pol amadaghti a gurumizaraghan Judan kotin mangam. Me ifara ghaze, a mangiti Judan kot deravira an migirigiaba iniam.

²¹ Gumazibar dibobonim 40 gafira, me an aravagha a bagha monge. Kamaghin ni me baraghan marki. Me akam akirigha gifa, me daghetam ko dipatam rameghan kogham mangi me a misueghti an aremeghivira givagham. Datirighin me nin

amamangatighamin akamra mizuai iti.”

²² Ezi midorozir gumazibar ekiam anemaga akar gav-gavim kamaghin a migei, “Ni na mikemezi bizir kam tav mikiman marki.”

Me Pol amadazi a gavmanin gumazir ekiam, Feliks bagha ghu

²³ Egha midorozir gumazibar ekiam, uan midorozir gumazir 100 plan garir gumazir pumuningin diagha kamaghin aningin migei. “Gua 200 midorozir gumaziba ko 70 pla hoziar gumaziba ko 200 pla afuzir gumaziba akumakum. Egh ia 9 kloghin datirighin dimagarimin Sisarian mangi.

²⁴ Egh ni Pol isin dapiamin hoziataba uaghan da inigh. Eghti a deravira mangi gavmanin gumazir ekiam Feliks bativam.”

²⁵ Ezi midorozir gumazibar ekiam kamaghin akinafarim osiri:

²⁶ Ki Klodius Lisias.

Ki bar pin itir gavmanin gumazir ekiam Feliks bagha akinafarim osiri.

Dughiar aghuim, ni deravira iki.

²⁷ Judaba gumazir kam in suiragha a misueghti an aremeghasa. Ki kamaghin fo, a Rom in gumazim, egha ki uan midorozir gumaziba ko ghuava ua a ini.

²⁸ Ki foghasa, me bizir tizim bagha akam a gasi.

Egha ki a inigha men kotin ghu.

²⁹ Ki kamaghin fo, me uan osirizir arazibar migirigiam gamuava pura akaba a gasi. An aremegham o kalabusin mangamin arazitam gamizir puvati.

³⁰ Gumazir man na mikemezi, ki fo, me a misueghti an aremeghasa, moga akabav sosi. Ezi ki ni bagha zuamira anemadi. Egha akam a gasir gumaziba, ki uaghan nin damazimin me uan migirigiabar amuasa, me mikeme.

³¹ Ezi midorozir gumaziba akam baregha dimagarimin Pol in akua ghua Antipatrisin oto.

³² Amimizaraghan hoziar gumaziba a ko zuima, midorozir gumazir igharaziba uamategha uan dipenimin Jerusalem in ghue.

³³ Ezi hozin zuir gumaziba Sisarian otogha akinafarim isa gavmanin gumazir ekiam ganiga egha Pol isava a ganingi.

³⁴ Ezi gavmanin gumazir ekiam akinafarimin ganigha Pol in azara, “Ni provinsin manamin gumazim?” Ezi Pol kamaghin migei, “Ki Silisian gumazim.” Gavmanin gumazir aruam kamaghin oregha,

³⁵ egha ghaze, “Akam ni gasir gumaziba kagh otivighti ki nin kotiam baragham.” Egha a Herotin

dipenir ekiamin Pol atigh egh deraviram an ganasa, me mikeme.

24

Judan gumazir dapanir aruaba Pol kot gati

¹ Dughiar 5 pla givazima, Godin ofa gamir gumazibar dapanim Ananias, a Judan gumazir dapanir maba ko Romin gavman osirizir arazibagh fozir gumazir mam, an ziam Tertulus, me Sisanian ghuaghiri. Egha me Pol gasir akamin gun gavman gumazir ekiam migei, egha me akar kam bagha Pol isi kot darighasa.

² Egha gavman gumazir ekiam Polin diazima an aven ghuzima, Tertulus, Feliksin damazimin maghiram akabar a gasi. A kamaghin migei, "Gumazir Ekiam Feliks, ni en akurazima e dughiar ruarimin bar deraghvira iti. Nin nighnizir aghuarimin ni en akurvagha en kantrin aven itir bizir aviribar akiri.

³ Nguibaba bar ko dughibaba zurara e bar ni minabi: Feliks, ni bar gumazir aghuim.

⁴ "Ezi ki nin suiraghtima ni dughiar ruarimin ikeghan kogham, ni en deragh en akar otevim baraghasa, ki nin azangsis.

⁵ "E gumazir kamın garima an osimtizir aviribagh ami. A Judan nguibaba bar dar itiba adariba koma midoroziba fomira dagh ami da otifi, a Nasaretin ifarir darasi, gumazir dapanim.

⁶⁻⁸ Egha uaghan Godin Dipenim damuti a Godin damazimin mizeggha kuvighasava ami. Bizir kam bagha e an suighasa. Kamaghin ni uabi gumazir kamın azaraghiva, egh ni deraghvira akar e a gasibagh fogham."*

⁹ Ezi Judaba uaghan Tertulusin akuragha akaba bar Pol gasi. Me kamaghin migei, bizir kaba bar guizbangira.

Pol Feliks migei

¹⁰ Ezi gavman gumazir ekiam mikimasa dafarim Polin akuizima, a kamaghin ikara, "Ki fo, azenir aviriba ni gumazimizir kabar jasın iti. Kamaghin ki nin akam ikarvaghasa nan navim bar dera.

¹¹ Ezi ni puram azangsighiva, egha ni fogham, ki 12 plan dughiar ghuzibara, Godin ziam fasa Jerusalemın ghuvanabo.

¹² Ezi akam na gasibar damazimin, ki gumazitam ko, Godin Dipenim danganimin aven akatamin anedoghezir puvati. Egha me nan gari, ki gumaziba

24:5: Ap 6:13, 16:20, 17:6, 21:28, 1 Pi 2:12, 2:15 **24:6-8:** Ap 21:28-30 * **24:6-8:** (24:6-8) Fofozir gumazir maba kamaghin nighnisi, migirigiar otevir mam uaghan kagh iti. A kamaghin iti: "E uan araziba bagh a isi kot darighasa. Ezi puvati, midorozir gumazibar ekiam Lisias uan gumaziba ko izava en tongin an suiragha a gekui. Egha kamaghin migei, "Tina gumazir kam kot darighsi ni bagh kagh izi."'

24:11: Ap 21:17, 21:26, 24:17

God ko migeir dipeniba o Jerusalemın aven me akuva men navibagh inivizir puvati.

¹³Ezi me datirighin na gasir akaba, me nin akaghamin tuavitam itir puvati. Akar me na gasir kam, a guizin akam puvati.

¹⁴“Ezi ki guizbangira migei, ki en ovavibar Godin ziam fava egha Tuavir kamın zui. Tuavir kamın ziam Judaba kamaghin a dibori, ifarir darasi. Ki nighnizir gavgavim bar Moses Osirizir Araziba ikiava, egha Godin akam inigha izir gumaziba osirizir akabar iti.

¹⁵Ezi ki nighnizir gavgavim Godin ikiava kamaghin fo, a ua gumazir ovengeziba me damutima me dikavam. Gumazir aghuiba ko kuraba sara. A damuamin bizim, ki a bagha mizuai. Ezi akam na gasir gumaziba uaghan bizir kam bagha mizuai iti.

¹⁶Kamaghin ki zurara God ko gumazibar damazimin uan araziba deravira da tuisighiva egh arazir aghuimin gin mangasa, ki pamtem ingari.

¹⁷“Egha ki azenir mabar nguibar igharazibar ikegha, egha uamategha Jerusalemın ize. Ki God daningamin ofaba ko gumazir onganarazibar akurvaghasa dagiaba, da inigha izi.

¹⁸Ezi ki Godin Dipenimin itima me nan garima ki Godin damazimin zue. Gumazir avirim na ko itir puvatizima, niginir aviriba uaghan puvati.†

¹⁹Ezi Judan gumazir Esian itir maba, me iza nan suiki, kamaghin me akatam nan ikiva, me uari kagh iziva, nin damazimin na isiva kot darigh.

²⁰Ezi dughiar ki Judan kotin aven tughav itim, gumazir kagh itir kaba me nan gari arazir kurar manam nan iti, me ni mikim.

²¹Ezi ki ti men tongin tughav ikia migia dia mikemezi me a gifongezi puvati. Akar kam, ‘gumazir ovengeziba ua dikavam, ezi bizir kam bagha me na inigha ian kot darighasa ize.’”

²²Feliks men nighnizir gavgaviba ko arazir me Ekiamin gin zuir Tuavim gifogha gifa. Ezi Pol mikemegha givazima, Feliks Judaba migia ghaze, “Ia orarkegh. Lisias, midorozir gumazibar ekiam izitima, ki ian migirigiabar kiram.”

²³Egha a Pol kalabus darighasa midorozir gumazibar garir gumazim migei, egha ghaze, ni kalabusin gavgavim Pol damuan marki. Polin namakaba bizibar an akurvati me ni men

24:14: Ap 24:5, 26:22, 28:23, 2 Ti 1:3 **24:15:** Dan 12:2, Jo 5:28-29, Ap 23:6, 26:6-7, 28:20 **24:16:** Ap 23:1 **24:17:** Ap 11:29-30, 20:16, Ro 15:25-26, 2 Ko 8:4, Ga 2:10 † **24:18:** (24:18) Tertulus ves Gin Pol akam a gasa ghaze, Pol Godin Dipenim damuti, a Godin damazimin mizegham. Ezi Pol akar kam ikarvaghasa, kamaghin migei, a zuegha givagha gin Godin Dipenimin aven zui. **24:19:** Ap 23:30, 25:16, 2 Ti 1:15 **24:21:** Ap 23:6, 28:20 **24:22:** Ap 23:26 **24:23:** Ap 27:3, 28:16, 28:30

anogoroghan marki.

Feliks Polin tivazima a azenir pumuningin kalabusin iti

²⁴ Dughiar maba givazima, Feliks uan amuim Drusila ko ize. A Judan amizim. Ezi Feliks Polin diaghava egha a migirigiaba barazima a nighnizir gavgavim Kraisis Iesusin itir arazibav gei.

²⁵ Ezi Pol Godin damazimin derazir arazimin migirigiam gamua egha navir ghurimin arazim dikabirir arazimin migirigiam gamua, egha Godin Kotiar Gin Izamin migirigiabagh ami. Ezi Feliks bizir kam baregha atiatigha ghaze, “Kamaghira tuzima, ni mangi. Ki gin dughiatam ikiva ua nin diagham.”

²⁶ Ezi dughiar kamra Feliks nighnizim ghaze, Pol dagiataba inigh a daningtima a Pol ateghtima a mangam. Bizir kam bagha dughiar aviribar an deima Pol izava a ko migirigiaba ami.

²⁷ Ezi azenir pumuning givazima, Porsius Festus a Feliks danganim ini. Feliks Judabar amuti me a bagh bar akueghasava a Pol ataghizima a kalabusin ikiavira iti.

25

Pol ghaze, Sisar nan kotiam baragham

¹ Ezi Festus Judian Distrighin izezi, dughiar pumuning ko mikezim

givazima a Sisaria ategha Jerusalemın ghuavanadi.

² Festus Jerusalemın ghuvanabozi, ofa gamir gumazir ekiaba ko Judabar gumazir dapaniba Festusın kotiamın tugha akaba Pol gasi.

³ Me pamten Festus kamagh a migei, ni en akuragh egh gumazir kam amadaghti, a Jerusalemın ghuavanang. Me gumazir maba migia ghaze, ia Pol misueghti an aremeghsi, mangi an aravagh mongegh. Kamaghın amizi, me kamaghın Festus migei.

⁴ Ezi Festus me ikara, “Pol a Sisarian kalabusin iti. Ezi ki gurumra Sisarian magiram.

⁵ Pol guizbangın osımtızim damighti, ia akam a gasisi, ian gumazir dapanir taba nan gin Sisarian magiriva kotiam baragh.”

⁶ Festus 8 pla o 10 plan dughiaaba kamaghın me ko ikegha Sisarian iraghu. Egha amimizaraghan a kotin aperagha me mikemezi me Pol inigha a bagha izi.

⁷ Pol izava otozima Judan Jerusalemın ikegha izaghireziba an okarigha tuifi. Egha kamaghın migei, gumazir kam arazir kurar aviribagh ami. Egha me an osımtızitam Festusın akazir puvati.

⁸ Ezi Pol ua bagha kamaghın migei, “Ki Judabar arazitam abighizir puvati. Egha Godin Dipenim

gasighasighizir puvati, egha osimtizitam Sisar gatizir puvati.”

9 Ezi Festus Judabar akurvaghasa nighnighava Polin azara, “Ni kotiam bagh Jerusalemın ghuavan-aboghtima, ki munagh akar me ni gasiba baragham? Ni kamaghın ifonge, o?”

10 Ezi Pol a ikara, “Kotin ki tughav itir kam, kar Sisarın kotiam. Kotin kamra, kar nan kot. Ni uaghan bar fo, ki osimtizitamın Judabagh amizir puvati.

11 Ki guizbangıra ovengamin arazitam damighıva ki ovengam. Ki ovevemın arımangıghan kogham. Ezi Judaba na gasir migirigiaba, da mingariba puvatıghti, tav na inıgh Judabar dafarım datıghan kogham. Sisar nan kotiam baraghasa ki ifonge!”*

12 Festus a ko kotiam barazir gumazıbar nighnızım inıgha, egha Polın mıgei, “Ni Sisar nın kotiam baraghsı, aria ni Sisar bagh mangı!”

Atrivım Agripa Polın kotiam barası

13 Ezi dughıar maba gıvazıma, Atrivım Agripa uan amuım Bernaisi ko anıgh Festusın ganıva dughıar aghuım a danıngasa Sisarian zui.†

14 Anıgh dughıar avıribar Sisarian itima Festus Polın gun Atrivım Agripa mıgei. Festus ghaze, “Gumazir mam kagh itı. Feliks a isa kalabus gatızı a ikiavıra ikia kagh itı.

15 Ki Jerusalemın itima ofa gamır gumazir ekiaba ko Judan gumazir dapanıba akaba a gasa azangsıgha ghaze, an osımtızım bagh ni mıkemeghti, mıdorozir gumazıba a mııueghti an aremegham.

16 “Ezi ki kamaghın me mıgei, ‘Romın arazımra kara, me gumazıtım puram a mııueghan kogham. A faragħ akam a gasir gumazıba ko kotiamın tugham. Egh a me ko me uarır ganam. Dughıar kam a ua bagh mıkim suam guızın bizim o puvati.’

17 “Ezi me na ko kagh izezi, ki tong sughsughizir puvati. Egha amııızaragħan ki kotiam gaperagħa gumazım inıgh aven izasa mıkemezi, me a inıgha ize.

18 Akam asir gumazıba me akam Pol gasir dughıamın, ki orazi me arazır kuratam bagħava a gasir puvati. Ki ghaze, an arazır kuratam gamızı, me akam a gası. Ezi puvati.

19 Judaba uan nighnızır gavgavıba bagħa Pol ko uarı adosi. Egha aremezır

25:11: Ap 23:29, 25:25, 26:31-32, 28:19 ghaze, Romın gumazıtım nıghnısi, kotın aven me deragħa an akam baragħızır puvati, eghtı a kotın azaraghti, Sisar uabı an kotiam baragħam. Sisar, a Rombar atrıvıbar zıam. † 25:13: (25:13) Atrivım Agripa, a Atrivım Herotın otarım. Atrivım Herot faragħa Jonın dozım Jems mııogħezi an areme. Ni akar Aposeł 12 vin itımın gan. 25:14: Ap 24:27 25:19: Ap 18:15, 23:29

* 25:11: (25:11) Romın Arazıbar mam

gumazir mam Iesus, Pol ghaze, an angamra itima me bizir kam bagha uari adosi.

²⁰ Ki akar kamın mingarim buriava avenge. Ki deragha fozir puvati. Egha kamaghın an azai, 'Ni ti Jerusalemın mangıva akar me ni gasir kaba bagh kotiam damu?'

²¹ Ezi Pol ghaze, 'Ki kalabusın ikiam, eghti gın Sisar nan kotiam baragham.' Kamaghın ki me mikemezi, me an suirazi a kalabusın iti. Eghti ki gın tuavitam batoghıva Sisar bagh anemangam."

²² Ezi Agripa oregha kamaghın miği, "Ki uabi gumazir kam baraghasa."

Ezi Festus kamaghın miği, "Ni gurumın an kotiam baragh."

²³ Ezi amimizaragham Agripa ko Bernaisi atrivimın kurukazir aghuaribagh amigha, midorozir gumazir aruaba ko nguibar ekiamın gumazir aruaba sara me gumaziba itir naghın aven zui. Ezi Festus mikemezi me Pol inigha aven ize.

²⁴ Ezi Festus kamaghın miği, "Atrivim Agripa ko ia bar e ko kagh itir darasi, ia gumazir kamın gan! Judan gumazamizir Jerusalemın itiba ko Sisarian kagh itiba, me akam a gasa bar pamtem dia ghaze, 'Ni a misueghti an aremegh, an angamra ikian marki!'

²⁵ Ezi ki an aremeghamin arazir kuratam batozir puvati. Ezi Sisar an kotiam baraghasa Pol ifonge. Kamaghın ki a isa Romın anemadi.

²⁶ Ezi ki bizir tizitamra uan ekiam Sisar bagh an osirigh anemangam? Eghti a fogh suam, me bizir kam bagha akam a gasi. Kamaghın amizi ia bar kagh itir gumaziba ko, nırara Atrivim Agripa, ki a inigha ia bagha ize. Eghti ni an kot bareghti, ki deravira an gun osiram.

²⁷ "Nan nighnizim, ki pura kalabuziar gumazitam amangıva, an arazimın gun osirighan koghtıma, kar arazir aghuim puvati."

26

Pol Agripa miği

¹ Ezi Agripa kamaghın Pol miği, "Ni uabi uan akam geghan."

Ezi Pol uan agharim fegha egha uan akabav gıa ghaze,

² "Atrivim Agripa, ki Judaba na gasir akar kam ikarvaghasa. Ezi a bar dera ki an gun ni mikimam.

³ Kamaghın ami, ni e Judaba en araziba ko bizir e miğia uarir atariba ni bar a dagh fo. Kamaghın ki nın azai, ni nımıra daperagh ikıva nan akaba baragh.

⁴ "Ezi Judaba me bar na gıfo, nan ikirimirimın ki aghirimın ikia uan nguibamın uan adarazir

25:20: Ap 25:9 **25:23:** Mt 10:18, Mk 13:9 **25:24:** Ap 25:2-3, 25:7, 22:22

* **26:4:** (26:4) Pol, dughiar aghirimra itimın, a Tarsusın nguibar Silisian Provinsin itimın iti. Ni akar Aposel 22:3in itimın gan.

ko ikia ghua iza gin ki iza
Jerusalemın iti.*

⁵ Me fomıra na gıfo, egh me
ifongegh, nan arazıbar gun ni
mikim. Ki uan igiamın ikiava,
egha Farisıbar gumazir
mamın otogha men arazıbar
gin zui. Ezi gumazıba men
arazıbar gin mangan bar
buragħburaki.

⁶ “God fomıra en ovavıba
ko akar dikirizir mam gami.
Ezi ki niġhnizir gavgavım
akar kamın ikiava a bagħa
datirighın kotın iti.

⁷ Ezi kar Godın akar
dikirizim, en 12 plan adarasi,
me Godın ziam arueba
ko dimagarıbar a fe, egha
niġhnizir gavgavım ikia bizir
kam bagħavıra mizuai. O
Atrivım, e bizir kam bagħa
mizuai, ezi bizir kamın,
Judaba a bagħa akaba na
gasi.

⁸ “Manmagħın amizıma
ia gumazir maba ghaze,
e niġhnizir gavgavım God
ikian kogħam, a gumazir
oveagħuezıba me damutı me
ua dikavam?

⁹ “Fomıra ki uabi ghaze, ki
bizir bar avirıbar amutı da
Nasaretın gumazım İesusın
ziam gasıghasıgham.

¹⁰ “Egha ki bizir kaba
Jerusalemın dagħ ami. Ki
Godın ofa gamir gumazir
ekiaba da gavgavım ini,
egha ki Kraisın adarazir
avirıba me isa kalabus gati.
Ezi gumazir dapanıba me
misogħtım a remegħasa me

mıgeıma, ki uagħan ghaze,
me aremegħam.

¹¹ Egha dugħiar avirıba ki
God ko mıgeir dipenıba roa
dar aven ghua, men suıgha
egha me misosi. Ki kam-
agħ sua, me İesusın ziam
akar kurabar a mikim, egh
niġhnizir gavgavım İesusın
ikian kogħam. Nan navım
me bagħa puv nan isi, ezi ki
nguıbar sagħon itıbar ghua
me gasıghasıghasa me buri.”

*Pol uabi gegħari, a man-
magħın Kraisın anavın oto
(Aposeł 9:3-19 ko 22:6-16)*

¹² Egha Pol mıgıa ghua
kamagħın mıgei, “Ezi darorir
kabar mam, ki Godın ofa
gamir gumazir ekiaba da
akar gavgavım ini, ezi me na
amadazıma ki Damaskusın
nguıbar ekiamın għu.

¹³ O Atrivım, dugħıam
kamagħın 12 kloğħın zuıma,
ki tuavımın għuava, egha
garıma, angazangarır mam
Godın nguıbamın ikegha
iza, angazangarır kam bar
gavgavıgha egha aruemin
angazangarım gafıra. Ezi na
koma arui darası koma ko, a
bar e gısıra.

¹⁴ Ezıma e bar nguazım
gire, egha ki orazıma akar
mam Hibrun akamın ka-
magħın na mıgei, ‘Sol,
Sol, ni manmagħ sua na
gasıghasıghavıra itı? Ki nın
akurvagħasava amıma, ni
nan akurvazım tıvagħa, uabi
osımtızım uabi ganıdi.’

26:5: Ap 22:3, 23:6, 24:15, 24:21, Fl 3:5
9:24, Ap 23:6, 28:20 26:9: 1 Tim 1:13
Ap 9:3, 22:6

26:6: Lo 18:5, Sng 132:11, Ais 7:14, Dan
26:10: Ap 9:14, 9:21, Ga 1:13 26:12:

15 “Ezima ki an azara, ‘Ekiam, ni tina?’

“Ezi Ekiam ikara, ‘Ki Iesus, ni na gasighasighavira iti.

16 Ni dikavigh tugh. Ki ni amiseveghtima, ni nan ingangarim damuasa, ki datirighin ni bato. Ezi bizir datirighin otozir ni ganiziba ko bizir ki gin nin akakaghamiba, na dar gun mikimam.

17 Eghti ki nin ganiva nin akurvagham, eghti nin gumazamiziba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba paza ni damighan kogham. Ki me bagha ni amadi,

18 eghti ni men damaziba kuightima, me akirim ragh mitatemın arazir kurabagh asaraghiva, angazangarimın izi. Egh me Satanın atrivir gavgavim ateghiva, God bagh izi. Kamaghın ki men arazir kuraba gin amangam, eghti me nighnizir gavgavim nan itir gumazamizibar tongin danganim iniam. Nan gumazamizir kaba, me nighnizir gavgavim nan itima, ki me gamizi me zue. Ni ingangarir kam damusi, ki me bagha ni amadi.’ ”

Pol uan ingangarimın gun Agripa migei

19 Egha Pol migia ghua kamaghın migei, “Atrivim Agripa, ki Godın Nguibamın izezir irebamın mın bizimın ganigha an aghuazir puvati, ki an akam baraki.

20 Egha ki faragha Damaskusın nguibamın akam akunigha, egha Jerusalemın akam akunigha, egha Judan nguibaba bar dar akam akurava, egha uaghan Kantrin Igharazibar Gumaziba sara akam me mikira ghaze, ‘Ia uan navibagh iragh egh ua God bagh izi. Eghti ian arazir ia amiba, ian gun mikim suam, ia navibagh iragh gifa.’

21 Ezi ki bizir kabar akam akurima, me Godın Dipenir avizibar nan suira. Eghti Judaba na misueghtima ki aremeghasa.

22 God nan akurazima ki deragha ikia iza datirikin, egha ki kagh tughav ikia akam me migei, gumazir kiniba ko gumazir ekiaba me bar. Akar kamra, Moses ko Godın akam inigha izir gumaziba fomira an gun mikeme. Ki uam akar igharazitam akuri puvati.

23 Me ghaze, Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim, Kraıs mizazim inighiva aremegh, egh a gumazir faragh dikavigham. Eghiva a Godın angazangarimın gun Israelba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba me mikimam.”

Pol Agripa nighnizir gavgavim Godın ikiasa an a migei.

24 Pol akam akuravira itima, Festus akar aruam kamaghın migei, “Pol, ni

ongani! Ni suren aviriba dagh amima, da ni gamima ni ongani!”

²⁵ Ezi Pol kamaghin migei, “Gumazir Aruam Festus, ki onganizir puvati, ki guizbangira migei, ki nighnizim ikiava ki migei.

²⁶ Ezi Atrivim Agripa bizir kaba bar dagh fo, da modogha otivizir puvati, ezi ki fo, bizir kaba a gitazir puvati. Kamaghin amizima ki atiatir puvatigha, dar gun bar Atrivim Agripa migei.

²⁷ Atrivim Agripa, ni nighnizir gavgavim Godin akam inigha izir gumazibar iti, o puvati? Ki fo, ni nighnizir gavgavim iti.”

²⁸ Ezi Agripa kamaghin Polin azara, “Ni ghaze, dughiar otevir kam ni na mikim na damightima, ki Kraisin ananavin otogham ti?”

²⁹ Ezi Pol a ikara, “Dughiar otevim o dughiar ruarim, ki kamaghin God ko mikimam, ni ko karasi ia datirighin nan akam baraki, ia bar nan min otivigham. Ezi bizir vamira, me senbar ia ikeghiva ia isi kalabus darighan, ki aghua.”

³⁰ Ezi Atrivim ko gavmanin dapanim ko Bernaisi koma gumazir me ko ikeziba, me dikavighava

³¹ dipenim ategha ghua, egha uarira uariv gia ghaze, “Gumazir kam arazir kuratam damighiva, an are-

megham, o a kalabusin ikiam. An arazir kuratam gamizir puvati.”

³² Ezi Agripa kamaghin Festus migei, “A uabi ghaze, Sisanan kotiam baragham. A ti kamaghin mikemezir puvatigha, egha firiaghrighai.”

Pol Romın nguibar ekiamın zui

27

(Sapta 27-28)

Me Pol isa kurim gatizi a Romın zui

¹ Me, e kurim inigh Italin mangasa akam akirigha givagha, egha me Pol ko kalabuziar igharaziba sara isava 100 plan midorozir gumazibar garir gumazimin dafarim gati. An ziam Julius, an Atrivim Sisanin garir midorozir gumazibar mav.*

² E Adramitiumin nguibamin kurimin bini. Kurir kamnagh Esian Provinsin itir ongarir mikebabar mangasa, ezi e an zui. Ezi Aristarkus, a Tesalonikan Provinsin itir nguibam Masedonian gumazim, a uaghan e ko iti.

³ E aminizaraghan Saidonin oto. Egha Julius arazir aghuim Pol gamuava anetaghizi a uan adarazi bagha zuima me dagheba ko bizibar an akurvasi.

⁴ E Saidonin ikegha uamategha zuima aminim bar gavgavizi, kamaghin

26:26: Jo 18:20 **26:31:** Ap 23:9, 23:29, 25:25 **26:32:** Ap 25:11 **27:1:**

Ap 25:12, 25:25 * **27:1:** (27:1) Pol Jerusalemın izima, Luk ti uaghan a ko ize. Ni Aposel 16:10 ko Aposel 21:17in gan. Ezi Pol Judia ategha Romın zuima, Luk ti uaghan a ko ghu. **27:2:** Ap 19:29 **27:3:** Ap 24:23

e Saiprusin arighatizimin aminim amirazir naghin zui.

⁵ E ongarir ekiam a bigha Silisian Provins ko Pamfilian Provinsin dadarimning gitagha ghua Lisian Provinsin itir nguibar ekiam Mairan oto.

⁶ 100 plan midorozir gumazibar garir gumazim kagh Aleksandrian kurimin gari a Italin mangasa. Egha a batogha e isava a gati.

⁷ Egha e dikavigha kurim dughiar aviribar nimira zuima e pamten ingarava ghua nimira Nidusin boroghin zuima, aminim bar gavgavizima kurim uan tuavim ategha ghua Kritin arighatizimin oto, Salmonin arighatizimin nguazir otvimin boroghin. Egha Kritin aminim vai puvatizir danganimin ghuaghiri.

⁸ Aminim bar amirazi, e pamten ingara ongarir dadarimin boroghram anaga izava, danganir ziam Ongarir Mikebar Aghuim bato. Danganir kam a Lasean nguibamin boroghin iti.

⁹ Kurir darorir kam ikufi; ezi dughiar aviriba pura gifa. Ezi kamaghin Judaba dagheba ataghrazir dughiar kam otogha gifa. Ezi Pol kamaghin me migei,†

¹⁰ "Gumaziba, ki kamaghin nighnisi, e datirighira mangiva dughiar kuram batoghtima kurim ko bizir aviriba ovengam. E uaghan

ovengam."

¹¹ Ezi midorozir gumazibar garir gumazim Pol baraghan firin, kurimin ghuavim ko an suizir gumazimin migirigiam baraki.

¹² Kuritam aminir ekiamin ongarir mikebar kam in ikeghan kogham. A bar ikufi. Kamaghin gumazir aviriba mangvira ikiasa migei. Egha ghaze, manmaghin e Finiksra otivighiva ikiti aminir ekiam givagham. Kar Kritin arighatizimin itir ongarir mikebam. Finiks, a Kritin arighatizimin Sautin ongarir mikebamin aven iti. An aruem ghuaghiri naghin gari.

Aminir ekiam ko ongarim dikafi

¹³ Ezi Sautin aminir amirizim dikafi. Ezi me ghaze, me ti deravira mangi ongarir mikebar me mikemezim batogham. Egha kamaghin me kurimin anka asigha egha Kritin ongarir dadarimin miriamin zui.

¹⁴⁻¹⁵ Egha mong ikezi aminir bar gavgavim dikavigha ongarim gamima a puvira ingari. Me kamaghin aminir kam dibori, "Not ko Istin tizimin dikavir aminim." A Kritin arighatizimin vongin izava pamten kurim givava a munamadi. Aminim bar gavgavizi kurimin ingarir gumaziba kurimin suizir puvatigha kurim ataghizi aminim a givaima a pura zui.

† 27:9: (27:9) Dughiar ekiar kam, a dughiar ekiar God gumazamizibar arazir kuraba da gin amadi. Ezi ni gansi, Wok Pris 23:26-32. Ezi azenir dughiar kam, aminir ekiaba Mediterenian Ongarimin dikafi, ezi kuriba aruir puvati. 27:10: Ap 27:22

16 E ghua Kaudan arighatizimîn miriamîn ghue. Arighatizim aminim mong anepazazima e botin dozim gekuigha kurimîn boroghîn izasa bar ingan-garir ekiam gami.

17 Ezi kurimîn ingarir gumaziba botin dozim fegha pin anetigha, egha me benibar a ikegha, kurim sara a ikezi a gavgafi. Egh me mangi Afrikan ongarir dadarimîn gighimîn ghuanagan ati-atigha, egha kurimîn selba akunizi aminim kurim gisivaghsvazima a zui.

18 Ezi aminim ko ongarim virara bar gavgavigha puvira e misosi. Ezi aminizaraghan kurimîn ingarir gumaziba kurimîn aven itir biziba isava ongarim da makuri.

19 Dughiar mikezimîn me kurimîn sel ko an biziba sara uaghan da makuri. Me uan dafaribar da isa da makuri.‡

20 Egha dughiar aviribar e aruem ko mikovezibar garir puvati. Ezi aminim pamtem vavira iti. Kamaghîn bar abuan e uarir akurvaghamin nighnizitam bar en itir puvati. Egha ghaze, e arimighregham.

21 Dughiar ruarimîn gumaziba daghetam amezir puvatizi, Pol dikavigha men guamin tugha kamaghîn migei, "Gumaziba, ia nan akam baregha, e Kritin arighatizimra ikegha dughiar kurar kam batozir

puvatizi, ezi bizitaba oveghan koghai.

22 Ki datirighîn ia mikimasa, en tav oveghan kogham. Kamaghîn ia atiatingan marki, egh pura nimira iki. Kamaghîn amizi, kurim uabira guizbangira bar ikuvigham.

23 Ki Godin gumazim, ki an ziam fe. Ezi dimangan Godin ensel iza na boroghîn tugha kamaghîn migei,

24 'Pol, ni atiatingan marki. Ni mangiti, Sisar nin kotiam baragh. Ni oragh, God nin azangsizim baregha givagha nin apangkufi. Gumazir ni ko kurimîn itiba, me oveghan kogham.'

25 Gumaziba, ia oragh! Ki nighnizir gavgavim Godin ikia kamaghîn fo, God na mikemezi moghira biziba otivam. Kamaghîn, ia gavgafigh atiatingan marki

26 E kurim ateghti a mangi arighatizitamîn dadarimîn poroka."

27 Ezi 14 pla dughiaaba givazi ghua dimagarimîn aminim e givarazi e Mediterenianin ongarir ekiam gisin zui. Ezi dimagarir arizim roghira izezima kurimîn ingarir gumaziba nighnisi, e nguazimîn boroghîn izi.

28 Ezi kamaghîn me ongarimîn konim gifofoghasa benim akunizi a iraghu. Ezi ongarimîn konim 40

‡ 27:19: (27:19) Grighîn akam deravira bizir kam a mikemezi puvati. 27:22: Ap 27:10, 27:31 27:23: Dan 6:16, Ap 23:11, Ro 1:9 27:24: Ap 23:11 27:25: Ro 4:20-21, 2 Ti 1:12 27:26: Ap 28:1

mitan tu. Egha kurim mong isivagha ghuzi, me ongarimın abarima a 30 mitan tu.

²⁹ Ezi me kamaghın atiatingi, kurim mangi daghataba iti naghın biraghıva bar misarighregham. Egha me ankan 4 pla kurimın girakirangın a da akunigha, egha aminim zuamira tiasa me God ko migei.

³⁰ Egha kurimın ingarir gumaziba, me kurim ategh arasa tuaviba buri. Egha odava botın muziarim isava ongarim dafa. Egh ifar suam, kar kurimın guamın tir anka.

³¹ Ezi Pol kamaghın 100 plan midorozir gumazibar garir gumazim ko midorozir gumazibav gei, "Gumazir kaba kurimın ikian koghti, ia ovegham."

³² Kamaghın midorozir gumaziba botın muziarimın beniba aghorezi an ongarim giraghu.

³³ Egha aminim tiasava amima Pol daghetam ramasa bar me gakaghori, "Ia, 14 plan dughıaba ian dughoriba mitivighav itima dagheba ian navıbar puvati, ia daghetam amezir puvati.

³⁴ Ezi datirighın ki daghetam iniasa ia gakaghori. Daghem ian akuraghti ia gavgavigham. Ian tongın tav ikuvighan kogham. Ian dapanir arizitam oveghan kogham."

³⁵ A kamaghın mikemegha gıvagha, egha Bretin mam inigha bar men guamın God

minabi. Egha anebigha maghıram anepi.

³⁶ Ezi kamaghın me bar navir aghuarim ikiava egha uari dagheba api.

³⁷ E gumazir kurimın itiba, en dibobonim bar 276ın tu.

³⁸ Egha me amegha navıba izıvagha, egha ghaze, kurim mighıvghigh pırara ikiam. Egha me witın nar kurimın itiba isa ongarimın da akuri.

Kurim ikufi

³⁹ Ezi aminim tirazi aruem anadima, kurimın ingarir gumaziba ongarir dadarir e zuimın garava a gifozir puvati. Egha me ongarir mikebar mamın gari, a bar aven ghugha egha gigir aghuim iti. Ezi me ghaze, me deravira kurim damighti a ti gigir dadarir kamın azenan mangasa, me ifonge.

⁴⁰ Egha me ankabar suighızir beniba aghorezi da ongarim giraghue. Egha kurimın pul gamir pulın ekiamning ikezir beniba firi. Egha me aminim bagha kurimın guamın itir sel agurazi aminim kurim inigha dadarimın zui.

⁴¹ Ezi kurim ghuava ongarir torimın itir gigir fightızimın ghuavanabogha, egha maghıram aperaghav iti. Kurimın guam ghua gigim vuigha ghugha bar gavgafi. Ezi an ginkevım, ongarim izava a misozi a bar biaghıre.

⁴² Midorozir gumazıba kamaghın nighnigha

atiati, kalabusin gumazitaba mangiva dadarimin otivigh arimagiregham. Egha me misueghti me aremeghasa nighnisi.

⁴³ Ezi 100 plan midorozir gumazibar garir gumazim, a Pol aremeghan an aghua. Egha a midorozir gumazibar anogoroke. Uari suvim gamua foziba, a me migia ghaze, ia faragh kurimin uari akunigh uari suvim damu dadarimin mangi.

⁴⁴ Eghti igharazir darazi ter arariba ko kurimin arariba dagh isin mangi. Ezi me kamaghin bar moghira deravira nguazimin otifi.

28

Pol Maltan arighatizimin iti

¹ E deraghavira ghuava ongarir dadarimin otivigha, egha e gara fo, e arighatizir mamn ti, an ziam Malta.

² Ezi gumazir arighatizir kamn itiba arazir aghuaribar e gami. Ezi amozim izima, en mikarziba bar orange, kamaghin amizi e avimin fingasa, me e bagha avim atigha egha e inigha avim boroghira ghu.

³ Pol dazir pozir mam inigha da avim garisi. Ezi kuruzir mam dazibar aven itima, avir fefem a inizima an azenan oto. Egha kuruzim Polin agharim givigha guraghav iti.

⁴ Ezi arighatizir kamn itir gumazamiziba kamaghin an garima, kuruzim an agharim gitoroghav itima, me kamaghin uariv gei, "Gumazir kam ti gumazibav sozi da ariagherir gumazim, an ongarimin aremezir puvati. Kamaghin amizi, godin arazir kuraba ikarvazim datirighin a ikarvagher ghaze, an angamra ikian kogham."

⁵ Ezi Pol kuruzim kavkinizi an avim gira ghu. Ezi bizitam Pol batozir puvati.

⁶ Ezi gumaziba pura Polin mizuai, me ghaze, an mikarzim ti buigham, o a ti irighiva aremegham. Me dughiar ruarimin an gara a mizua ghuava puram an gari, bizitam a batozir puvati. Egha me ghaze, a godin mam.

⁷ Ezi nguazir mam danganir kamn boroghira iti, kar Publiusin nguazim, an arighatizimin gavman gumazir dapanim. An e inighava uan dipenimin ghuzi e dughiar pumuning ko mizezimin a ko itima a deraghvira en garima e iti.

⁸ Ezi an afeziam aria iti, an mikarzim an feima, ezi a buarir dipabagh avi. Ezi Pol an ganasava aven ghu, egha a bagha God ko mikemegha, gin uan dafarimning a gisin atizima, a ghuamaghe.

⁹ A kamaghin amizima, arighatizir kamn itir arimariar gumaziba bar moghira izima a me gamima me ua dera.

10 Me arazir aghuibar e gami, ezi e me ataghrazima, me bizir e puvatiziba e ganigava egha da isa kurim garisi.

Pol ghua Romın oto

11 Ezi iakinir pumuning ko mıkezim gıvazıma e mangasa. Ezi kurir mam Maltan itima, amınir ekiamın dughiam gıfa. An Aleksandrian nguıbamın kurim. Kurımın guamın god Susın otarir fufuzimningın nedazimning an iti. Aningın ziamning Kastor ko Polluks.

12 Ezi e ghua Sirakyusın otivigha, dughiar pumuning ko mıkezimın an iti.

13 Egha e kagh dikavigha ghua Regiumın otifi. Egha amızaraghan, Sautin amadaghan amınim dikavizi, e dughiar mıkezimın e Puteolin otifi.

14 E kagh Kraısın adarasi men marazi batifi. Ezi me 7 plan dughıabar uari ko ikıasa e mıkemezi, e me ko iti. Kamaghın e me ko ghua Romın nguıbar ekiamın oto.

15 Ezi niğhnızir gavgavim İesusın itir darası Romın ikiava e barazıma e izıma, ezi me e batıvasa izi. Ezi e Apıusın bizıba amadır danganim ko Pasindian Dipenir 3pla itir danganimın me bato. Ezi Pol men ganıgha, egha God mınabagha an navim gavgavim ini.

16 Egha e Romın otivizi, gavmanın gumazir dapanim Polın amamangatıgha ghaze,

a uabıra dipenitamın ikiti midorozir gumazitam an ganam.

Pol Romın akar aghuım kuri

17 Ezi 3 pla dughıaba gıvazıma, Pol Judan gumazir dapanir ekiabar diazıma me iza uari akufa. Ezi a kamaghın me mıgei, “Nan aveghbuaba, kı bizitam e uan adarasi paza me gamızir puvati, o en ovavıbar arazıtam iriazir puvati. Ezi me Jerusalemın na kalabus gatıghava, egha na isa Romın gumazıbar dafarım gati.

18 Ezi me nan kotiam baragha, egha nan gara fo, kı arazir kuratam gamızir puvati. Kı tam damıghıva ovegham. Kamaghın amızı me na ataghraghasa.

19 Ezi Judaba kamaghın aghua. Kamaghın amızı kı tuavıba ua puvati. Kı ghaze, Sisar nan kotiam baragham. Ezi kı uan adarazi akam me gasamın bizir mıngaritam itir puvati.

20 Ezi bizir kam bagha kı ian diazi ia ize. Kamaghın kı ian ganıva ia ko mıkımasa. Ezi kı niğhnızir gavgavim ikıa mızuai bizir kam, İsrailba bar uaghan a mızuai. Bizir kam bangın me datırıghın senın kamın na ike.”

21 Ezi me kamaghın Pol ikara, “E Judian Provınsın gumazıba da akınafarır osirızir nı mıgeitam inızir puvati. Ezi Judan gumazıtam iza eghaghanıtam e geghara

egha migirigiar kuratam ni gamizir puvati.

22 E fo, nguibaba bar men gumazamiziba migirigiar kurabar Judan aven itir dakozir igiar igharazir kam migei. Kamaghin amizi, e nin nighnizim baraghasa.”

23 Ezi me dughiar mam diborogha, gumazir aviriba iza Pol bagha a itir dipenir kamın zui. Mizarazimın ghua guaratizimın, a God Bizibagh Ativir Arazimın akam geghara an gun me migei. Egha Moses Osizirir Arazibar akaba ko Godın akam inigha izar gumazibar akaba, an akar kabar men nighniziba fava migei. Egha akar kabar me nighnizir gavgavim Iesusın ikiasa a ifongegha pamtem ingara me migei.

24 Ezi marazi ghaze, Pol mikemezir akaba da guizbangira, ezi marazi nighnizir gavgavim dar ikian aghua.

25 Egha me uarira uarir tongin akaba uariv sogha egha me mangasava amima, Pol akar abuananam me migei, “Godın Duam guizbangira ian ovavibav keme. An akam inigha izar gumazim Aisaian akatorimın kamaghin ia mikeme,

26-27 ‘Gumazamizir kabar naviba ikuvigha gifa.

Me uan kuaribar or-
aghan aghuaghava,
egha me uan damaz-
ibar ganan aghua.

Me kamaghin amima, ki
ghaze, marki.

Me uan damazimın
ganighai,
egha me uan
kuaribar oreghai.

Me kamaghin aghua.

Me kamaghin amua
bizibagh fozir pu-
vati.

Me amua guizin navibagh
iragha na bagha izezi,
ki me gamizi me der-
aghai.

Me kamaghin
damuan aghua.

Kamaghin, ni gumazamizir
kaba bagh mangi, egh
kamaghin me mikim,
Ia akam baraghiva,

egh ia an mingarim
gifoghan kogham;

ia ganiva,

egh ia bizitamın
ganighan kogham.’ ”

28-29 Egha Pol migia ghua, kamagh migei, “Kamaghin ami, ki kamagh sua, ia kamaghin fogh, Godın akur-
vazim, a Kantrin Igharaz-
ibar Gumaziba bagha ane-
madagha gifa. Eghti me
oragham!”*

30 Pol azenir rubuzir
pumuningin dipenir mam
ikia egha dipenir kam givesi.

28:22: Ap 24:5, 24:14, 1 Pi 2:12, 4:14 28:25: Ais 6:9-10, Mt 13:14 28:26-27: Ais 6:9-10 28:28-29: Sng 67:2, Lu 3:6, Ap 13:46-47, 18:6, 22:21, Ro 11:11 * 28:28-29: (28:28-29) Fofozir gumazir mabar ghaze, migirigiar otevir mam uaghan iti. Akar kam kamakin, “Pol akar kam mikeme gha givazima, Judaba anetegha ghu. Ezi adarir dafar men tongin otozima me uarira uariv gia, akabar uariv sosi.” 28:30: Ap 28:16

Ezi gumazamiziba an ganasa
an dipenimîn izima a bar
akonge.†

³¹ Eghava Pol God Bizibagh
Ativir Arazimîn akam aku-
rava egha gumazamiziba
Ekiam Kraîs Iesusin akabar
men sure gami. Egha
a uaghan atiatir puvati,
bizitam bar an tuavim
apirizir puvati.

† **28:30:** (28:30) Luk azenir pumuning Pol batozir bizimîn gun e mikemezir puvati. Ezi gumazir maba ghaze, gavmanîn gumaziba kalabusin a firizi a ghua nguibar igharazibar Godin akam akuri. Ezi gumazir maba ghaze, Romîn gavmanîn gumaziba Pol misoghezîma an aremes. **28:31:** Ap 4:31, 28:23, Ef 6:19

Akinafarir Pol Romın Nguibar Ekiamın itir Sios bagha Osirizim

Akar Faragha Zuim

Pol kamaghın ifonge, a mangıva Romın nguibar ekiamın itir Kraisin adarazir ganasa. Kamaghın, an akinafarir kam osiri. A ghaze, a dughiar otevimın me ko ikegh, egh gın a mangıva kantri Spenin mangı akar aghuim akunam. Akinafarir kamın, Pol bar deraghvıra bigha İesusın Akar Aghuimın gun me miğia, egha İesusın gın aruir gumazamizibar ikirmirimın gun me miğei.

Pol faragha Romın itir Kraisin adarazi miğia ghaze, a zurara God ko miğiava, men akurvaghasa Godın azangısı. Egha a gın akinafarir kamın akar mingarim abigha ghaze, "Nıghnızir gavgavımın tu-avimira e Godın damazımın gumazamizir aghuibar otivıgham" (1:17). Pol kamaghın miğei, gumazamiziba bar, me Judaba o me Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, me bar arazir kurabagh ami. Kamaghın amızı, God men apangkuvıghıva ua me iniam. Gumazir nıghnızir gavgavım Kraıs İesusın itim, God uam a iniam, eghti a Godın namakamın otoghıva egh Kraıs İesusın avegh-boamın ikiam.

Kamaghın God ua gumazitam nıghti, eghti an ikirmirim igiamın mın otogham. God a ko itima, Godın Duam a gizıfa. Ezi kamaghın ovevem ko arazir kuram ua a dikabınıva egh a gativaghamın gavgavıba puvati. Sapta 5, 6, 7, ko 8, Pol Godın Arazibar mingarım miğiava, egha Godın Duamın gavgavım miğei. Pol ghaze, Godın Duam, gumazamizir nıghnızir gavgavım İesusın itibar aven ikia, egha men ikirmirimın aven ingari.

Sapta 9, 10 ko 11, Pol uan osımtızir mamın gun miğei. Pol uabi Judabar gumazir mam. Kar gumazamizir God fomıra kamaghın ua baghavıram amısevıza. Ezi Judan avırir ekiam, me İesus akirim ragha a gasara. Ezi Kantrin Igharazibar Gumazamizir avırıba, me İesusın suren gumazamizibar otifi. Ezi Judaba puvati. Egha Pol kamaghın miğei, arazir kurar kam, me uari men osımtızim. Egha me bizir ekiar God me damuasa ifongezir kam me deragha a gınıghnızir puvati. Ezi Polın nıghnızim, gın Judan gumazamizir taba me uaghan İesusın adarazir aven izam.

Ezi Polın akinafarımın akar aboananaba, Sapta 12, 13, 14, 15, ko 16, Pol Kraisin adarazi gın mangamın arazıbagı. A ıgharaz darazıgh ifongezir arazımın miğirıgiar avırıbagı ami. Egha a uaghan Godın ingangarımın arazım damuasa miğiava,

egha gavmanin apengan
ikiamin arazim miğiava,
egha igharaz darazir akur-
vaghamin arazim miği.

**E nighnizir
gavgavim Kraisin
ikia, egha tuavir
kamin, e Godin
damazimin dera**

(Sapta 1-4)

*Pol uan aposelin ingan-
garimin gun miği*

¹ Ki Pol, ki ia bagha
akinafarir kam osiri. Ki
Krais Iesusin ingangarir
gumazir mam. Krais Iesus
nan diagha ghaze, ni nan
aposelin otogham. Egha a
na misevegha akar aghuim
akunamin ingangarim na
ganiği.

² Faraghavira God akam
akira ghaze, akar aghuir kam
otogham. Egha akar kam
inigha, an akam inigha izir
gumazibav keme. Ezi me
akar kam osirizi a Godin
Akinafarimin iti.

³ Akar aghuir kam a Godin
Otarimin gun miği. Otarrir
kam, a gumazimin min
otogha, egha kamaghin a
Atrivim Devitin ikizim.

⁴ Egha Godin Duamin
gavgavimin tuavimin, God
a gamizi a ua dikafi, a
kamaghin en aka, a gavgavim
itir Godin Otarrim: A Krais
Iesus, en Ekiam.

⁵ Ezi God kamaghin ifonge,
kantriba bar itir gumaza-
mizir maba, nighnizir gav-
gavim Iesusin ikiva an
akamin gin mangam. Ka-
maghin God, Krais Iesusin
ingangarimin tuavimra, a en
apangkufi. Egha God, Krais
bagha, aposelin inangarim
damuasa e ati.

⁶ Ezi ia uaghan, Krais Iesus
ian diagha ghaze, ia nan
adarasi, ezi ia an gin zui.
Egha ia Iesusin aven itir
marasi.

⁷ God ia gifongegha ian di-
agha ghaze, ia nan adarasi,
egh na baghivira iki. Ezi
ki akinafarir kam ia Romin
nguibar ekiamin itir gumaza-
miziba bagha an osiri.

Egha ki ghaze, en Afeziam
God ko en Ekiam Krais Iesus,
aning ian apangkuvighiva
navir amirizim ia daningam.

*Pol Romin nguibar
ekiamin mangasa bar ifonge*

⁸ Ki faragh kamaghin
mikimasa. Nguazir kamin
nguibaba bar dar itir
gumazamiziba, me ian
nighnizir gavgavimin
eghaghanim barasi. Ezi Krais
Iesus na gamima, ki ia bagha
bar God minabi.

⁹⁻¹⁰ Ki bar God bagha
pamten ingara, egha uan
gavgavim sara ingari, egha
an Otarrimin akar aghuim
akuri. God nan gara na
gifo, ki ia ginighnighavira

1:1: Ap 9:15, 13:2, 22:21, 1 Ko 1:1, Ga 1:15 **1:2:** Ap 26:6, Ro 3:21, 16:25-26, Ga 3:8, Ta 1:2 **1:3:** Mt 22:42, Lu 1:32, Jo 1:14, Ap 2:30, Ro 9:5, Ga 4:4, 2 Ti 2:8 **1:4:** Ap 13:33, Hi 9:14 **1:5:** Ap 26:16-18, Ro 12:3, 15:18, 1 Ko 15:10, Ga 2:7-9, Ef 3:8
1:7: Nam 6:25-26, 1 Ko 1:2-3, 2 Ko 1:1, Ga 1:3, Ef 1:2, 1 Te 4:7 **1:8:** Fl 1:3, Kl 1:3-4, 1 Te 1:2, 1:8

iti. Ezi ki God ko migia zurara kamaghin an azai, a ifueghiva, a uabi na bagh tuavitam atighti, ki ia bagh iziva ian ganam.

¹¹ Ki kamagh sua, ki ia damuti, Godin Duam amir ingangarir aghuiba, ian ikiam, eghti ian duaba gav-gavigham. Kamaghin, ki ian ganasa bar ifonge.

¹² Ki kamaghin nighnisi. E uarira uarir akurvaghham. Ian nighnizir gavgavim nan akuraghham. Eghti nan nighnizir gavgavim ian akurvaghham.

¹³ Nan adarasi, ia kamaghin fogh, ki dughiar aviribar izi ian ganasava amima, bizir aviriba otiva nan tuavim apirima, kamaghin ki izir pu. Ki kamagh sua, ki Kantrin Igharazibar Gumazibar tongin ingarizi, men aviriba navibagh ira, kamaghira, ki ian tongin ingarti, ian gumazamizir aviriba navibagh iragham.

¹⁴ God Grighba ko gumazir Grighin aven itir puvatiziba bar men akurvaghasa ingangarim na ganingi, egha uaghan fofozim itir gumaziba ko fofozim puvatizir gumaziba sara. Kamaghin, ki gumazamiziba me ikarvaghamin osimtizim ateriva, ingangarir kam damuam.

¹⁵ Kamaghin amizi ia Romin itir gumazamiziba, ki akar aghuim uaghan ian

mikinasa, nan navim dikafi.

Godin gavgavim, an an akar aghuimin aven iti

¹⁶ Ki fo, Godin gavgavim an akar aghuimin aven iti. Gav-gavir kam gumazir nighnizir gavgavir an itiba bar men akurvaghham. A faragh Judabar akurvaghiva, egh uaghan Kantrin Igharazibar Gumazibar akurvaghham. Kamaghin ami, ki akar aghuim akunasa aghumsizir pu.

¹⁷ Akar aghuir kam, a God arazir aghuir an amizim en aka, an e mikim suam, an damazimin dera. Nighnizir gavgavimin tuavimra e an damazimin gumazamizir aghuibar otogham. Mati akam Godin Akinafarimin iti, "Gumazamizir nighnizir gavgavim an itiba, God me mikim suam, me nan damazimin dera, eghti gumazamizir kaba zurara deraghvira ikiam."

Gumazamiziba bar akirim God gasara

¹⁸ E fo, God uan Nguibamin ikia uan aningagharim azenimra aneka. A, gumazir akirim agasaragha arazir kurabagh amiba, ivezir kuram me daningam. Men arazir kurar kam guizin akam abiri.

¹⁹ God gumazir kaba uabi deravira men akazi, me an arazir aviribagh fo. Me guizbangira fo, egha me

1:13: Jo 15:15-16, Ap 19:21, Ro 15:23, 16:7, Fl 4:17 **1:16:** Sng 119:46, Mk 8:38, Ap 3:26, 13:46, 1 Ko 1:18-24, 2 Ti 1:8 **1:17:** Hab 2:4, Jo 3:36, Ro 3:21-22, Ga 3:11, Hi 10:38 **1:18:** Ap 17:30, Ef 5:6, Kl 3:6, 2 Te 2:12 **1:19:** Jo 1:9, Ap 14:15-17, 17:24-28

akirim God gasara, kamaghin amizima God ivezir kuram me ganidi.

²⁰ God nguazimin biziba bar dar ingarizir dughiamin, iza datirighin gumaziba bar a ingarizir bizibar gani. Tu-avir kamın, gumaziba Godin arazir mogomer maba devavira dagh fogham. Egha me an arazir aghuibar mingarim ko an gavgavir bar ekir zurara itim gifos. Kamaghin amizi, gumazitam kamaghin mikıman kogham egh suam, "Ki God gifozir puvatigha kamaghin ki osımtıziba puvati." Bar puvatigham!

²¹ Me God gifogha egha me kamaghin nighnızir pu, "A guizbangıra God." Egha an ziam fan aghua. Egha a minabir pu. Puvati. Men nighnıziba onganizi moghin itima, me fofozir aghuiba puvati, ezi mitatem men nighnıziba avaragha dagh izifa.

²² Me ghaze, me fofozir aghuim iti. Ezi me guizbangıra puvati, me ongani.

²³ Me Godin zurara itim akirim a gasara, egha an ziam fer pu. Puvati. Me aremeghamin gumazibar min gara, marvir guaba ko, kuaraziba ko, asıziba ko, kuruziba ko, ipebar min marvir guabar ingara, egha da isa dar ziaba fe.

Gumazamiziba arazir kurar igharagha garir aviribagh ami

²⁴ Gumazamiziba God akirim a gasara, ezi bizir kam bagha a me ataghizima men navibar ifongezir arazir kuraba me dikavima, me arazir bar kurar aghumsıziba itibar uari gami.

²⁵ Kamaghin amir gumazamiziba, me Godin guizin akamin gin mangan firin, akar ifavarimin aneti. Me biziba bar adar ingarizir Godin kamnangin ziam fan aghuagha, uam akirim ragha a gasara. Egha a ingarizir bizibar ziaba fava da bagha ingari. God a biziba bar dar mingarim, kamaghin amizima, e zurazurara an ziam fi mamaghıra ikiam! Guizbangıra!

²⁶ Me God akirim a gasara, kamaghin amizi God akirim ragha me gasaragha me ataghizi, me uan aghumsızim itir arazir kurabagh ami. Ezi men amuiba poroghamibar arazir aghuim ategha egha arazir kuraba amizir igharaziba ko uari gami.

²⁷ Kamaghıra, gumaziba poroghamibar arazir aghuim ategha men naviba me dikava mati avim men isi, ezi me arazir kuraba gumazir igharaziba ko uari gami. Gumaziba aghumsızir araziba uarira uari gami,

1:20: Jop 12:7-9, Sng 19:1, Ap 14:17, 17:27, Hi 11:3 **1:21:** Jer 2:5, Ef 4:17-18
1:22: Jer 10:14, 1 Ko 1:20 **1:23:** Lo 4:16-18, Sng 106:20, Jer 2:11, Ese 8:10, Ap 17:29 **1:24:** Ap 7:42, 14:16, 1 Ko 6:18, Ef 4:18, 1 Te 4:4 **1:25:** Ais 44:20, Jer 13:25, 16:19, Amo 2:4, Ro 9:5, 1 Te 1:9, 1 Jo 5:20 **1:26:** Wkp 18:22-23, Ef 5:12 **1:27:** Wkp 18:22, 20:13, 1 Ko 6:9

bizir kam bagha me uarira uan arazir kurabar ivezir kuram iniam.

²⁸ Me Godin guizin fozim suiragh a ginighnighan aghua, kamaghin amizi God me ataghizi, me uan nighnizir kurar mizirizibar gin ghua arazir bar kurar e damuan koghamibagh amua, nighniziba bar ikufi.

²⁹ Me arazir kurar avirir kabagh ami: men araziba bar ikuvigha, munavin bizim bagha navim dikafi, egha uarir apanim gamigha, bizir aviriba itir gumaziba bagha navim ikufi, egha gumazibav sozima da ariaghiri, egha biziba bagha uarir atara uari abisi, egha gumazibagh ifari. Egha gumaziba paza me damuasa nighnisi, egha girakirangin migirigiar kurabar gumazibagh ami.

³⁰ Egha migirigiar ifavarir gumazir igharazibar ziabagh asighasizibagh ami. Egha Godin apanim gamua, egha tiraghtirazir arazim gamua, egha uan navir averiabar aven ghaze erara e bar dera, egha me uari uan ziaba fe. Egha me uari arazir kurar igiar mabagh ami da otifi. Egha me uan afeziaba ko amebabar akaba batosi.

³¹ Me nighnizir aghuiba puvati. Egha me uari uan akar dikirizibar gin zuir puvati. Egha me igharaz darazir akurvaghan aghua, egha men apanguvir puvati.

³² Me fo, Godin Akinafarimin

itir akar gavgavim kamaghin migia ghaze, "Gumamazir kamaghin amiba, me ivezir kuram inigh arimighregham." Gumazir kaba Godin akar gavgavim gifo, egha me a batogha arazir kurar aviribagh ami. Egha uaghan me arazir kurar kabarama amir pu. Puvati. Me arazir kurar kabagh amir gumazir igharazibar ziaba fe.

2

God gumamazibar araziba tuisizir arazim, a guizbangira ghua bar dera

¹ Kamaghin amizi, ia igharaz darazi akaba me gasir gumaziba, ki vaghvagh kamaghin ia mikimasa, ni kamaghin nighnighan marki suam, ki uabi osimtiziba nan puvati. Ia orakigh, ni akam igharazitav gasi, egha ni uabi arazir me amiba ni uaghan dagh ami, kar ni akam uaghan uabi gasi.

² E fo, God, gumazir arazir kurar kabagh amiba, men araziba tuisigha ivezir kuram me ganidi, arazir God amir kam a bar guizbangira ghua bar dera.

³ Ia arazir kabagh amir gumaziba akam me gasi, egha ia uari arazir kaba uaghan me ko dagh ami. Ni ghaze, God ti akam ni gasan kogham? Bar puvati!

⁴ Manmaghin amizi God arazir aghuibar ni gamua, egha dughiar ruarimin ni

mizua ikia, egha nin arazir kuram bagha ivezir kuram zuamira ni ganingizir puvati. Godin arazir aghuarir kam, ni ti an garima a ti pura bizim? God ni uan navim giraghasa a ifongegha, arazir aghuimin ni gami. Ni foz, o?

⁵ Ni uan navimin suiragha gavgavigha egha uan navim gighasa nighnizir pu. Egha arazir kamın ni uabi ivezir ekıar kuram bar uabi garisi.

⁶ God gumamaziziba amizir araziba bagh ivezim vaghvagh me daningam.

⁷ Gumamazizir maba arazir aghuiba bagha gavgavigha dar gin ghuava, egha God ko dabirabir aghuim, ko ziar ekiam, ko ikirimirir ikuvighan koghamim, da iniasa tuavim buri. God ikirimirir zurazurara itim gumamazizir kabar aningam.

⁸ Ezi gumamazizir maba uarira uari ginighnigha, egha guizin akam akirim ragh a gasaragha egha arazir kurabar gin zui. Eghti God uan aningagharim isi gumamazizir kabagh ingeghıva ivezir bar kuram me daningam.

⁹ Osimtızir ekiam ko mizazir kuram gumamazizir arazir kurabagh amiba batogham. Judaba faraghtima Kantrin Igharazibar Gumaziba gin.

¹⁰ Eghti God dabirabir aghuim ko ziar ekiam ko navir amirizim isi gumaza-

mizir arazir aghuibagh amibar aningam. Judaba faraghti Kantrin Igharazibar Gumaziba gin.

¹¹ God ikızitam uabin toroghan kogham, egh a bar gumamaziziba bar men araziba deravira da tuisigham

¹² Kantrin Igharazibar Gumaziba, me Moses Osirizir Araziba men puvati. Egha arazir kuram gamigha, Moses Osirizir Arazibar saghon ikia me ovenge. Ezi Judaba Moses Osirizir Araziba ikia dagh fo. Egha arazir kuram gamizi, God men gara Moses Osirizir Arazibar aven itir akamin gin ghua men araziba tuisisi.

¹³ E fo, gumazitam Moses Osirizir Araziba pura da baragha, a Godin damazimin derazir pu. Puvati. Gumazir Moses Osirizir Arazibar gin zuibara, God me migia ghaze, me an damazimin dera.

¹⁴ Kantrin Igharazibar Gumaziba, me Moses Osirizir Araziba puvati. Egha men marazi uan nighnizimra arazir aghuıbar gin zui, ezi arazir kaba Moses Osirizir Araziba mirara zui. Me Moses Osirizir Araziba puvati, egha dar aven itir arazir aghuıbar gin zui. Arazir kam kamaghın en aka, arazir aghuıba men nighnizimin iti me fo, me manmaghın damuam.

¹⁵ Me amir arazir kamın e fo, God Moses Osirizir

Arazibar akam men navir averiabar an osirizima an azenim giri. dughiar maba men nighnizimra akam me gasi; egha dughiar maba men nighnizim ghaze, ia deraviram ami. Kamaghin amizi, nighnizir men navir averiabar aven itir kam uaghan kamaghin en aka, Moses Osirizir Araziba guizbangira men navir averiabar aven iti.

¹⁶ Kamaghin, akar aghuir ki kurim kamaghin migei, God gumazamiziba bar men navir averiabar itir nighnizir mogomeba tuisighamin dughiam, gumazamizir kabar nighnizibara arazir kurar me amiziba bagh men araziba tuisigham. God gumazamizibar araziba bagh me tuisighamin ingarim isava, Kraisi Iesusin dafarim gati.

Judaba ghaze, Moses Osirizir Araziba men akurvasi

¹⁷ Ezi datirighin ia manmaghin ami? Ia ghaze, erara e Judaba; e Moses Osirizir Araziba gisin tu. Egha ia uari fa ghaze, e Godin adarasi, erara God uabin toro.

¹⁸ Kamaghin ia God ifongezir araziba dagh fo. Moses Osirizir Araziba ian sure gami, ezi ia fo, arazir manaba dera, o da ikufi.

¹⁹⁻²⁰ Ia kamaghin nighnisi, Moses Osirizir Araziba fofozimin mingarir aghuim ko guizin akaba bar e ganingi.

Kamaghin ia ghaze, e gumazir damazir okaviziba tuavim men akakasi. Egha mitatemin itir gumazamiziba, angazangarim men akakasi. Egha gumazamizir onganiba fofozim me ganiga, egha borir doziba men sure gami.

²¹ Guizbangira, ia marazir sure gami. Egha manmagh sua ia uari sure damuan aghua? Ia kamaghin akam akuri, biziba okiman marki. Egha iarara biziba okei.

²² Ia ghaze, poroghamiba uari isi arazir kurabar amuan marki. Egha ia uaghan kamaghin ami. Ia ghaze, e godin ifavarir marvir guaba, bar dar aghua. Egha manmagh sua dar dipenibar ghua, marvir guaba okei.

²³ Ia uarira uan ziaba fa ghaze, "E Moses Osirizir Araziba iti." Egha ia dar gin mangan aghua. Egha arazir kamin ia Godin ziam gasighasisi.

²⁴ Ia fo, Godin Akinafarim bizir kamin migirigiam iti, "Ia Judaba, ian arazir kuraba bangin, Kantrin Igharazibar Gumaziba Godin ziam gasighasisi."

Guizin mikarzir mogomer dighorimin arazim

²⁵ Ia guizbangira Moses Osirizir Arazibar gin mangiti, ian arazir mikarzir mogomem aghorim a dera.

Egh ia Moses Osirizir Arazibar gın mangan koghti, ian mikarzir mogomem aghorir arazim pura bizimın oto.

²⁶Eghti Kantrin Igharazimın Gumazitam, a me mikarzim atuzir puvatizir gumazim, a Moses Osirizir Araziba bar dar gın mangiti, God an ganigh mikim suam, a mati gumazir me mikarzim atuzim.

²⁷Ia Judaba guizbangıra Moses Osirizir Arazibar akınafarim iti, ezi me ian mikarziba aghore. Ezi ia deravıra Moses Osirizir Arazibar gın zuir puvati. Ezi Kantrin Igharazibar Gumaziba, Moses Osirizir Araziba deravıra dar gın zui, ezi me men mikarzir mogomeba aghorezir puvati. Bar guizbangıra, ia Judaba, Moses Osirizir Araziba gın mangan koghti, Kantrin Igharazibar Gumaziba ian araziba tuisigh egh mikim suam, ian araziba ikufi.

²⁸Akar kamın mingarim kamakın: mikarzir mogomer dighorimın arazim gumazitam damuti, a guizin Judan gumazimın otoghan kogham. Mikarzir mogomem aghorir arazim a nivafızimın bizim puvati.

²⁹Puvati. Guizin Judan gumazim a kamakın: an nighnızim ko navir averiamın aven Judan gumazimın iti. Guizin mikarzir dighorim, a uaghan gumazimın nighnızim ko

navir averiamın aven ikegh otıyam. Guizin mikarzir dighorim, a Moses Osirizir Arazibar gın zuir tuavimın otivir puvati. Kar bizir Godın Duamın tuavimın otivim. Gumazir kamaghın amim, gumazimın damazimın ziar aghuim isir puvati. Egha Godın damazimın a ziar aghuim isi.

3

God deravıra uan akamın gın zui

¹E fo, mikarzir mogomemın dighorim a pura nivafızimın bizim puvati. Kamaghın Judaba ti manmaghın Kantrin Igharazibar Gumazibagh afıra? Ezi bizir aghuir manaba mikarzir dighorimın arazimın otifi?

²E! God bizir bar aghuir avırıba Judabagh anıngi. Bar bizir ekiam, God uan akam isa Judabagh anıga ghaze, ia deravıra an ganam.

³Bar guizbangıra, Judan marazi akar kam deravıra an gın zuir puvati. Eghti God manmaghın damuam? Me nighnızir gavgavim Godın ikian koghti, bizir kam God damighti, a uan akamın gın mangan kogham, o?

⁴Bar puvati! Gumaziba bar ifari, ezi God uavıra zurara guizbangıra migei. Godın Akınafarimın osizirim kamaghın migei,

“God, ni migeima, gumazamiziba fo, ni guizbangira migei.

Egh me nin araziba tuisighiva me fogh suam, ni arazir kuratam itir puvati.”

⁵ Ezi manmaghin ami? E kamaghin mikim suam, en arazir kuraba ti Godin arazir aghuiba azenim garisi? O, e kamaghin mikim suam, God en arazir kuraba ikarvagha ivezir kuraba e ganiga, kamaghin a ti arazir kuram gami? (Migirigiar kaba, nguazimin itir gumazibar migirigiabar min zui.)

⁶ Bar puvati! God deraghan koghiva, manmaghin gumazamiziba bar men araziba tuisigham? Bar puvati, an araziba dera, kamaghin a gumazamizibar arazir kuraba ikarvasi.

⁷ Gumazitam kamaghin mikim suam, “Nan akar ifavarim, Godin guizin akam gamizi, an azenim giri, egh an ziam gamima an ekefe. Egh manmagh su, God na mikim suam, ki gumazir arazir kuram gamim, egh nan arazir kuram ikaragham?”

⁸ Migirigiar onganir igharazir mamra kara: “Aria, e arazir kuram damutima arazir aghuim otivam.” Gumazir maba akam na gasa ghaze, ki kamaghin bizibav gei! Kamaghin God me gasighasighti, bar deragham.

Gumazitam Godin damazimin derazi puvati

⁹ Ezi manmaghin ami? E Judaba ti Kantrin Igharazibar Gumaziba Godin damazimin me gafira? Bar puvati! Ki mikemegha gifa, Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba sara, arazir kurabar gavgavim bar e avarazi e an apengan iti.

¹⁰ Godin Akinafarim bizir kam kamaghin a migei,

“Gumazitam Godin damazimin derazi puvati. Bar puvati.

¹¹ Gumazitam fofozir aghuim itir puvati.

Gumazitam God buri puvati.

¹² Gumaziba bar tuavir aghuim ataki.

Gumaziba bar pazav ami.

Men tav arazir aghuim gamir puvati. Bar puvati.

¹³ Men akar toriba mati gumazir moziba akaba akari;

kamaghin me migeima ovevem otifi.

Me akar ifavarir bar aviribagh ami.

Egha men akar toriba gumazibagh asighasizir migirigiaba bar izifa,

mati kuruzir kurabar imezim.

¹⁴ Dughiaba zurara me akav ghuriaba gumazibagh arigha,

migirigiar gumazibagh asighasisibagh amua osimtiziba me garisi.

15 Me zurara atamra ghua gumazibav sozi, me ariaghiri.

16 Me aruava bizir gumazamizibar dahirabim gasighasizibagh amua, egha mizaziba ko osimtiziba me garisi.

17 Me navir amirizimîn tuavim gifozir puvatigha igharaz darasi ko der- agha apiaghiri puvati.

18 Me tong bar Godin ati- atir puvati.”

19 E fo, God kamaghin ifonge, an kotin dughiamin Judaba ko Kantrin Igharaz- ibar Gumaziba sara, me Godin arazir gumazamiz- iba tuisizim riagh egh migirigiatam damighan kogham. Kamaghin God, Moses Osirizir Araziba isa, Judabagh aningi. Eghti me dar gin mangi dar apengan ikiam.

20 E fo, tav Moses Osirizir Arazibar gin mangiti, God ka- maghin mikiman kogham, ni nan damazimîn dera. Pu- vati. Gumazir Moses Osirizir Arazibar gin mangasava amim, a uan arazir kuramin gara fo, kar arazir kuram.

Gumazir nighnizir gav- gavim Kraisin itim, God ghaze, a nan damazimîn dera

21 Ezima tuavir e Godin damazimîn derazim, a datirighin azenim giri. A Moses Osirizir Arazibar gin

zuir tuavimîn otozir puvati. A tuavir igharazimîn oto. Mosesin Osiziriba, ko Godin akam inigha izir gumazibar Akinafariba bizir kamîn gun migei.

22 Bizir kam kamakin, gumazamiziba bar nighnizir gavgavim Kraiss Iesusin ikiti, God suam ia nan damazimîn dera. Tuavir igharazitam ua itir puvati.

23 Gumazamiziba bar moghira arazir kuram gami, egha kamaghin Godin angazangarimîn saghon ikia egha an aven mangan ibura.

24 Ezi God en apangkuvigha egha Kraiss amizir ingan- garimîn a uam e givezegha ghaze, ia nan damazimîn dera. E uan ingangaritamîn Godin damazimîn derazir puvati. Puvati. God Kraiss Iesusin ingarim bangin, a bizir aghuir kam isava pura e ganingi.

25 God kamaghin ifonge, Kraiss aremeghiva, egh tuavir kamîn a gumazamizibar amuti, men arazir kuraba a da gin amadagham. Bizir kam bagha, God Kraiss amisefe. Eghti tina nighnizir gavgavim Iesusin ikiti, God suam, ni nan damazimîn dera. Kraissin ovevemîn tuavimîn, God uabi en ak- agha ghaze, a uabi bar dera. Fomira God gumazamizibar asughav ikia, egha zuamira men arazir kurabar ivezir

3:18: Sng 36:1 **3:19:** Jo 10:34, Ro 1:20, 2:2, 3:9, 3:23 **3:20:** Sng 143:2, Ap 13:39, Ro 7:7, Ga 2:16, Ef 2:8-9, Ta 3:5 **3:21:** Ap 10:43, 15:11, 26:22, Hi 11:4, 1 Pi 1:10 **3:22:** Ro 1:17, 10:12, Ga 2:16, 3:28, Kl 3:11 **3:23:** Ro 3:9, 5:2, 11:32, Ga 3:22 **3:24:** Ro 5:1, Ef 1:7, 2:8, Kl 1:14, 1 Ti 2:6, 1 Pi 1:18-19 **3:25:** Ap 13:38-39, 17:30, Ef 1:7, Kl 1:20, Hi 9:15

kuram da ikarazir puvati.

²⁶ Egha datirighin dughiar kam God uabi en akagha ghaze, a uabi bar dera. A uan arazir aghuim kamaghin en aka, eghti gumazamiziba nighnizir gavgavim Iesusin ikiti, a suam, ia nan damazimin dera.

²⁷ Eghti e tizim bagh uarira uan ziaba fam? Biziba bar pu. E kamaghin mikiman kogham, e Moses Osirizir Arazibar gin zuima kamaghin God e migia ghaze, e dera. Bar puvati. Gumazamiziba nighnizir gavgavim Iesusin ikiti, God suam, ia nan damazimin dera.

²⁸ E fo, Moses Osirizir Arazibar gin zuir tuavir kam gumazitam gamizi, a Godin damazimin derazir puvati. Nighnizir gavgavim itir gumazamiziba, merara Godin damazimin dera.

²⁹⁻³⁰ Ezi manmaghin ami, God a ti Judabar Godra? O, a ti Kantrin Igharazibar Gumaziba sara, men God? Are. A Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba bar moghira men God. Godin vamira iti. Egha a gumazir uan mikarzir mogomebar aghoreziba, men nighnizir gavgavimin garava, egha uaghan a gumazir uan mikarzir mogomebar aghorezir puvatiziba, men nighnizir gavgavimin gari. Egha a ghaze, ia nan damazimin dera.

³¹ Ezi manmakin? E kamaghin mikim suam, nighnizir gavgavim bar bizir ekiam,

egh e ti suam, Moses Osirizir Araziba pura bizim? Bar puvati. E kamaghin mikim suam, Moses Osirizir Araziba da gavgavigha ingangarim iti.

4

God Abraham dibora ghaze, a nan damazimin dera

¹ Kamaghin, e Abraham ginighnigham, an en min nguazir kamın gumazir mam, egha en ovavim. Bizir tizim guizin a bato?

² Pura nighnigh: Abraham arazir aghuibar amuti, God suam ni nan damazimin dera, eghti bizir kam bagh Abraham uan ziam fam. Ezi bizir kam guizin bizim puvati. Abraham tuavir kamın Godin damazimin gumazir aghuim otozir puvati. Egh bizir kam bagh Abraham uan ziam fan kogham.

³ Godin Akinafarim ghaze, "Abraham nighnizir gavgavim Godin itima, ezi God an nighnizir gavgavim bagha a dibora ghaze, ni nan damazimin dera."

⁴ Gumazim ingangarim gamima, me ivezim a ganidi. Ivezir kam, a bizir aghuir me pura a ganidir puvatizim. Puvati. Kar an ingangarimin ivezimra.

⁵ Eghti gumazitam Godin damazimin gumazir aghuimin min otivsi, a manmaghin damuam? An arazir aghuim bagh pamten ingaran marki. Puvati. A

3:27: Ro 2:17, 2:23, 1 Ko 1:29-31, Ef 2:9
2:16 **3:31:** Mt 5:17, Ro 8:4 **4:2:** Ro 3:20, 3:27-28 **4:3:** Stt 15:6, Ga 3:6, Je 2:23

4:4: Ro 11:6

3:28: Ap 13:38-39, Ro 3:20-22, 8:3, Ga

nighnizir gavgavim Godin iki suam, God arazir kurabagh amizir gumazim dipon suam, ni nan damazimin dera. God gumazir kamın nighnizir gavgavimın garava a medagha ghaze, ni nan damazimin dera.

⁶ Devit uaghan akar otevir kam gamua ghaze, gumazir arazir aghuibagh amir puvatizim, God ghaze, a nan damazimin dera. Gumazir kam bar akongegh. Devit kamaghin migei,

7 “Gumazir arazir kurabagh amim,

God an arazir kuraba gin amadagha egha da avara,

eghti gumazir kam bar akuegham.

8 Gumazir arazir kuram gamim,

God an arazir kuram mengvira ikian kogham,

eghti gumazir kam bar akuegham.”

⁹ Bar akongezir arazir kam, tein bizim? A gumazir uan mikarzir mogomebar aghorezibar bizimra? O, gumazir mikarzir mogomebar aghorezir puvatiziba uaghan, men bizim? Ia deravira nighnigh. E kamaghin migei, “Abraham nighnizir gavgavim Godin itima, ezi God an nighnizir gavgavim bagha a dibora ghaze, ni nan damazimin dera.”

¹⁰ Ia nighnigh, dughiar manamra God ghaze, ni nan

damazimin dera? Dughiar a tighar uan mikarzir mogomem aghoramim, an a mikemezi, o? Dughiar a uan mikarzir mogomem atugha givazimin gin, an a mikeme? Guizbangira, Abraham tighar uan mikarzir mogomem aghoramim dughiamin God ghaze, ni nan damazimin dera!

¹¹ Ezi gin, me an mikarzir mogomem atu. God mikarzir mogomemin dighorimin arazim a ganingi, eghti me Abrahamın duar kurimın gan fogh suam, dughiar a tighar mikarzir mogomem aghoramim a nighnizir gavgavim Godin iti. Ezi bizim kam bagha God ghaze, ni nan damazimin dera. Ezi kamaghin amizi, Abraham gumazamizir nighnizir gavgavim Godin itibar ovavimin min oto. Gumazir kaba, me gumazir mikarzir mogomem aghorezir puvatiziba. Egha nighnizir gavgavim Godin itima God ghaze, ia nan damazimin dera.

¹² Egha Abraham uaghan mikarzir mogomeba aghorezir marazir ovavim, me pura mikarzir mogomeba aghorezir pu. Puvati. Me mikarzir mogomeba aghoregha, me uaghan en ovavim Abrahamın arazibar gin ghua, nguazir kamın ikia nighnizir gavgavim Godin iti, mati Abraham, dughiar a tighar mikarzir mogomem aghoramimin, a nighnizir gavgavim Godin iti.

God Abraham ko dikirizir akam

13 Fomira God akar dikirizim Abraham ko an gin zuir ovaviba me ganiga ghaze, a nguazir kam me daningam. Abraham, Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvatigha, ezi God a ko akar dikirizim gami. Puvati, Abraham nighnizir gavgavim Godin itima, kamaghin God ghaze, ni nan damazimin dera. Egha God Abrahamin nighnizir gavgavimin ganigha, kamaghin a ko akar dikirizim gami.

14 Eghti gumazitam Moses Osirizir Arazibar gin mangiva a Godin akar dikirizimin biziba da initi, kamaghin gumazimin nighnizir gavgavim a pura bizimin otozi, ezi Godin akar dikirizim gavgaviba puvatighai.

15 E kamaghin fo, Moses Osirizir Araziba itima gumaziba dar gin zuir puvatizima bizir kam God gamima a men aningazi. Moses Osirizir Araziba puvatightima, eghti e kamaghin mikiman kogham, gumaziba Moses Osirizir Arazibar akaba batosi.

16 God kamaghin ifonge, a Abrahamin gin zuir ovavibar apangkuvighiva akar dikirizim me daningam. Kamaghin amizi, God Abrahamin nighnizir gavgavimin

ganighava, a gisin akar dikirizim Abraham koma a gami. Gumazamizir Moses Osirizir Arazibar gin zuibara, bizir kaba inian kogham. Puvati. Tina Abrahamin min nighnizir gavgavim ikiva me uaghan bizir kaba iniam. Kamaghin, Abraham, a bar en afeziam.

17 Kamaghin Godin Akinafarim kamaghin migei, "Ki ni damighti ni kantrin aviribar afeziamin otogham." Akar dikirizir kam, God uabi a gamizi an an damazimin gavgafi. Godin kamra, Abraham nighnizir gavgavim an iti. Egha Godin kam, a gumazir ovengezibagh amima me ua dikafi, egha a pura migeima bizir faragha itir puvatiziba, da otifi.*

18 Abraham fozir puvati, God manmaghin uan akar dikirizim damighti an otivam. Egha a guizbangira nighnizir gavgavim Godin ikia, bizir aghuir a fogha iniamiba bagha mizuai iti. Egha kamaghin a "Kantrin aviribar afeziamin oto." Godin Akinafarim mikemezi moghin, "Nin ovavir boriba bar avirasemegham."

19 Abraham fo, an mikarzim bar ghurigha mati aremezir gumazim. Egha a 100 plan azenibar roghira ghu. Egha a fo, an amuim

4:13: Stt 17:4-6, 22:17-18, Ga 3:29 **4:14:** Ga 3:18 **4:15:** Ro 3:20, 5:13, 5:20, 7:8, 2 Ko 3:7-9, Ga 3:10, 3:19 **4:16:** Ro 3:24, Ga 3:7, 3:22 **4:17:** Stt 17:5, Ais

48:13, 1 Ko 1:28, Ef 2:1, 2:5, 1 Pi 2:10 * **4:17:** (4:17) Grighin akam, vezin kam deragha bigha mikemezir puvati. Marazi nighnigha ghaze, vezin kam kamaghin migei, "Abraham, Godin damazimin en ovavir afeziam." **4:18:** Stt 15:5, Hi 11:1 **4:19:** Stt 17:17, 18:11, Hi 11:11-12

Sara boritam batan kogham, a navim ronghe.

20-21 Egha Abraham uan nighnizir gavgavim ane-taghizir puvati. Egha a Godin akar dikirizim ginighnigha navir pumuningin itir puvati. Egha an nighnizir gavgavim a gamima a bar gavgavigha Godin ziam fe. A bar fo, God uan akar dikirizimin gin mangi bizir kam damuamin gavgavim iti.

22 Kamaghin God Abrahamin nighnizir gavgavim a ginighnigha a dibora ghaze, a nan damazimin dera.

23 Akar kam Godin Akinafarimin iti, "God a dibora ghaze, a nan damazimin dera." Kar an Abrahamra migeir puvati.

24 Kar uaghan en migirigiam. E uaghan nighnizir gavgavim Godin iti. God Iesus en Ekiam gamizi a ua mozimin dikafi, ezi e nighnizir gavgavim an iti. Kamaghin God uaghan e dipon suam, ia nan damazimin dera.

25 En arazir kuraba bagha, God Iesus isa gumazir kurabar dafarim gatizi me a misoghezi, an areme. E an damazimin deraghasa, an e bagha Iesus gamizi a ua mozimin dikafi.

E Kraiss ko aremegha uaghan a ko angamra iti

5

(Sapta 5-8)

E datirighin Godin damazimin dera

1 Ezi e nighnizir gavgavim Godin itima, tuavir kamin God ghaze, e an damazimin dera. Kamaghin amizi en Ekiam Kraiss Iesus an e gamizi, e navir vamira God ko iti.

2 E Kraiss nighnizir gavgavim an itima, tuavir kamin an e inigha God bagha ghuzima, e datirighin Godin apangkuvimin aven iti. E fo, e Godin ziar ekiam ko dabirabir aghuim a ko a iniasa, egha bizir kam mizuai iti, kamaghin e bar akonge.

3 Egha e bizir kabanaghra bagha bar akongezir puvati. E fo, e osimtizibar aven itima, eghti osimtiziba e damuti, e tugh gavgavighamin arazim gifogham. Kamaghin e bar akonge.

4 E tugh gavgavighi, kamaghin God migirigiar aghuim e damuam. Eghti an migirigiar kam e damuti, e bizir aghuir gin izamiba bagh mizuam iki suam, e da iniam.

5 God uan Duamin, an arazir gumazamizibagh ifongezim e gingezi, a bar en navibagh izifa. Kamaghin amizi e Godin bizir aghuiba bagha mizuua, egha bar fo, e pura mizuai puvati, da guizbangira otivam.

6 E uarira uarir akurvaghan iburazir dughiamin, Kraiss e gumazamizir kuraba bagha areme. An ovevem, God inabazir dughiamin oto.

7 Guizbangira, gumazir aghuimin akurvaghsi aremeghamin bizim bar oseme. Ezi ti dughiar vabara, tarazi ti, gumazir aghuitam bagh aremegham.

8 Ezi e arazir kurabagh amuavira itir dughiamin Kraiss, en akurvaghasa areme. Arazir kamın, God bar e gifongezir arazim en aka.

9 Bizir bar ekiam, Kraiss e bagh aremezi, tuavir kamın God en gara ghaze, ia nan damazimin dera. Kamaghin e fo, gin Godin kotiamin dughiamin an aningagharim otoghti, a dughiar kam guizin uaghan en akurvagham.

10 E faragha Godin apaniba, ezi an Otarimin ovevemın an e gamizi e an namakaba. Datirighin e an namakaba, ezi Iesus angamra ikiava, kamaghin bar guizbangira a en akurvagham.

11 Uaghan bizir mam kamakin, en Ekiam Kraiss Iesus e gamizi e guizin Godin namakabara, kamaghin e bar akonge.

Adamın aven, ovevem otozi, ezi Kraissin aven, ikirimirir zurara itim oto

12 Kamaghin amizi, gumazir vamira arazir kuram gamizi, ezi tuavir kamın

arazir kuraba nguazir kamın oto. Ezi nguazir kamın gumazamiziba arazir kurabagh amima, ovevem oto. Ezi gumazamiziba bar arazir kurabagh amima, kamaghin ovevem bar me bato.

13 E fo, fomira dughiar Moses Osirizir Arazibar tighar otivam, dughiar kamın arazir kuraba nguazir kamın iti. Ezi Moses Osirizir Araziba itir puvatizi, God gumazibar arazir kurar kaba medir puvati.

14 Ezi Adamın dughiamin ikegha ghua Mosesin dughiamin, ovevem gumazamiziba gativagha me avara. Gumazir maba Adamın min arazir kuratam gamizir puvati, men arazir kuraba ighara. Ezi ovevem uaghan me avara. Ezi Adam mati Gumazir Izamimin nedazim.

15 Ezi Godin apangkuvir a pura aningizim, an Adam amizir arazir kuramın min amir puvati. Guizbangira, gumazir vamira Adam arazir kuram gamima, ezi tuavir kamın gumazir aviriba ariaghire. Ezi gumazir vamira Kraiss Iesus an apangkuvimin, God e gamizi, e an damazimin dera. Ezi Godin apangkuvimin gavgavim bar ovevemın gavgavim gafira. Bizir kam, a gumazamizir aviriba pura me ganingizi, a me gizifa!

16 Egha uaghan God puram e ganingizir bizim ko, gumazir vamiran arazir

kuramın otözir bizim, aning uaghara zuir puvati. Aning arazir vamıra e gamir puvati. Bar puvati. Gumazir kam arazir kurar vamıra amizi, God gumazamiziba me tuisigha ghaze, ia bar ikuvigham. Egha God puram e ganingizir bizim kamakin, gumazamiziba arazir kurar aviribagh amima, God men apangkuva gari, mati me arazir kuratam gamizir puvati.

17 Guizbangıra, gumazir vamıra Godın akam batoghezi, ezi an arazir kuramın ovevem gumazamiziba bar me gatifa. Ezi God uan apangkuvim gumazamiziba avarazi a me gizifa, egha ghaze, ia nan damazimın dera. Kar a pura aningizir bizim. Egh gumazir vamıra Kraıs İesusın ingangarımın, tina God pura anıdır bizim iniva, a Kraıs ko ikıva bizibagh atıvagh dar ganam. Egh me kamagh ikıva me bizibagh atıvaghamin gavgavım, ovevemın gavgavım gafıragham.

18 Ezi kamaghın, e deravıra akar kam gıñıghnıgham. Gumazir mañ arazir kurar vamıram amizi, kamaghın God ghaze, gumazamiziba bar moghıra bar ikufi. Kamaghıra, Gumazir İgharazir Vamıra arazir aghuir Godın damazimın derazim gami. Kamaghın God gumazamiziba bar men gari, mati me arazir kuratam gamizir

puvati. Egh God me zurara itir ikirimirir aghuarım me danıngam.

19 Gumazir vamıra Godın akam baraghizir puvati, ezi an arazir kam gumazamizir aviribagh amizi, me arazir kurabagh amir gumazibagh ava. Kamaghıra Gumazir Vamıra Godın akam baraghizi, ezi an arazir kam gumazamizir aviribagh amizi, me Godın damazimın dera.

20 God kamaghın nıghnıgha, egha Moses Osirizir Arazıba anıngi, eghti gumazamiziba arazir kurabar amuamin tuavıbagh fogh dar amuti, arazir kurar avirim otıvıghram. Kamaghın gumazamiziba puv arazir kurabagh ami, ezi Godın apangkuvim bar ekevegħa, bar dar pın iti.

21 Arazir kuram faragħa gumazamizıbagħ amıma me arıagħırı, kamaghın ovevemın tuavımın arazir kuram men atrıvımın mın iti. Kamaghıra Godın apangkuvım datırıghın gumazamizıbagħ amıma, me an damazımın dera. Kamaghın apangkuvım en atrıvımın mın iti. Eghti gın izamin dughıam, en Ekıam Kraıs İesusın ingarımın, God zurara itir ikirimirir aghuarım e danıngam.

6

E Kraıs ko ovenge

¹ Kamaghin amizi, e manmaghin mikimam? E ti arazir kuraba dar amuvira ikiam, eghti Godin apangkuvim ekevegh mangvira ikiam?

² Bar puvatigham! E aremezir gumazibar min ikiava, egha arazir kurar e amiba ategha gifa. Egh e manmagh su, uam arazir kurabar tuavimin gin mangvira ikiam?

³ Ia ti kamaghin fo, e bar Krai Iesusin aven ruegha a ko poka. Arazir kamın e bar an ovevem ko poka.

⁴ E ruegha, egha tuavir kamın Kraisin ovevemın poka, ezi Afeziam Krai ko mozimin aven e akaragha e avara. Egha mati an gavgavir ekiam Krai gamizi a mozimin ua dikafi, kamaghira, e uaghan ikirimirir igiar aghuimin ikivira ikiam.

E uaghan Krai Iesus ko ikirimirir aghuarimin ikiam

⁵ Ezi, e Krai ko puegha egha mati an aremezi, moghin areme. Kamaghira, e a ua dikavizi moghin e a ko puegh ua dikavigham.

⁶ E kamaghin fo, en navir ghurimin araziba, da Krai ko ter ighuvimin aremegha gifa, ezi en nivafizimin agoroger arazir kurabar gavgavim gifa. Kamaghin, e ua arazir kuramin ingangarir gumazibar ikian kogham.

⁷ Guizbangira, gumazitam aremeghti, arazir kuramin

gavgavim uam a gativaghti, an an apengan ikian kogham.

⁸ E ghaze, e Krai ko areme, egha e nighnizir gavgavim kamaghin iti, e uaghan a ko ikirimirir aghuir kamın ikiam.

⁹ E kamaghin fo, Krai mozimin ua dikavigha gifa. Egha uam aremeghan kogham. Ovevem, a ua gavgavir a misueghti a uam aremeghamim, puvati.

¹⁰ Egha Krai dughiar vamiram aremegha ua aremeghan kogham. Egha ovever arazir kamın, an arazir kuramin gavgavim gamizi, eghti a uam a gativsi damuan kogham. Egha datirighin a ikirimirir aghuarimin ikia God baghavira iti.

¹¹ Kamaghira, nighnizir kam ian iki, ia uaghan Krai ko aremegha egha arazir kuramin gavgavim uam an apengan itir puvati. Egha ia Krai Iesus ko porogha God baghavira ikia ikirimirir aghuimin iti.

¹² Ovever mikarzim en iti, ezi ia arazir kuram ateghtima a ian mikarzibagh ativan marki. Kamaghin arazir kuram ia gekutima ia mikarzim ifongezir arazir kuramin gin mangan kogham.

¹³ Egh ia arazir kuram amamangatighi a ian soroghariba ko bizitaba ikirarighi

6:2: Ro 7:4, Ga 6:14, Kl 3:3, 1 Pi 2:24, 4:1
6:3: 1 Ko 15:29, Ga 3:27
6:4: Ro 8:11, Ga 6:15, Ef 4:22-24, Kl 2:12, 3:10
6:5: Fl 3:10-11
6:6: Ga 5:24, 6:14, Ef 4:22, Kl 2:11, 3:5, 3:9
6:7: 1 Pi 4:1
6:9: MAA 1:18
6:10: Lu 20:38, Hi 9:26-28, 1 Pi 3:18
6:11: Ro 6:2, 2 Ko 5:15, Ga 2:19, 1 Pi 2:24
6:12: Stt 4:7, Sng 19:13, 119:133
6:13: Ro 7:5, 12:1, Ef 2:5, 5:14, Kl 3:5, Je 4:1

ia arazir ikuratam damuan marki. Ia mati, gumazamizir ovegha mozimin ikegha ua dikavigha angamra itiba, kamaghin ia uari isi God daning. Egh God amaman-gatightima a ian mikarzim bar a gativaghti ia arazir aghuibar amu.

¹⁴ Arazir kuram ua ian mikarzibagh ativan kogham. Ia Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvati, ia Godin apangkuvimin apengan iti.

E arazir aghuibar ingan-garir gumaziba

¹⁵ Ezi e datirighin Moses Osirizir Araziba ua dar apengan itir puvati, egh e manmaghin damuam? E Godin apangkuvimin apengan iti, egh e arazir kurabar amuvira iki, ti deragham, o? Bar puvati!

¹⁶ Ia ti kamaghin fos, o? Ia uari isi, gumazitam a daningiva, egh an akamin gin mangiva, egh ia an ingangarir gumazibar otivigham. Kamaghira, ia arazir kuramin ingangarir gumazibar ikiti, a ia damighti ia aremegham. Egh ia Godin akam bareghiva egh an gin mangiva, ia an ingangarir gumazibar ikiti, a ia damighti, ia an damazimin deragham.

¹⁷ Guizbangira, ia faragha arazir kuramin ingangarir gumazibar ike, ezi God gin ia isa, uan akamin apengan ia ariki. Me Godin guizin akam ian sure gami, ezi ia a inigha

guizbangira an gin zui. Bizir kamın, e God minabi!

¹⁸ Faragha arazir kuraba ia ikiaghariki, ezi God ia firi. Egha God ia gamizi, ia arazir aghuibar ingangarir gumazibar otifi.

¹⁹ Iavzika. Ian navir ghuribar nighniziba otefe, ezi ia foghasa ki bizir kam akar otevir isin zuimin ia migei. Bizir kam guizbangira, ia faragha uan mikarziba bar da aningizi, da arazir kurabar ingangarir gumazibar otivizi, ia arazir miziriziba ko bar ikuvizir arazibagh ami. Egh datirighin ia bar uan mikarziba bar dar aningti, da arazir aghuibar ingangarir gumazibar otivighti, ia Godin mirara zuegh ikiam.

²⁰ Faragha ia arazir kurabar ingangarir gumazibar ikia, ia arazir aghuimin gavgavimin apengan itir puvati.

²¹ Egha ia faragha amir arazibagh amima da akurvazir manaba ia gami? Arazir kaba, ia datirighin dagh nighnighava aghumsisi. Arazir kabara gumazibagh amima me ariaghiri.

²² Ezi datirighin God ia firizi, ia arazir kurabar gavgavimin apengan itir puvati, egha Godin ingangarir gumazibar otifi. Egh ia iniamin bizir aghuimra kara, God ia damighti, ia Godin mirara zuegh ikiva, egh zurara itir ikirimir aghuarim iniam.

23 Guizbangira, arazir kuram ivezim isava uan ingangarir gumazim ganingi. Ivezir kam an ovevemra. Ezi God bizir aghuarir pura e ganingizimra kara, zurara itir ikirimirir aghuarim. Ikirimirir kamnagh, e uan Ekiam Kraiſ Iesus ko porogha, egha a isi.

7

Datirighin e navir igiamin arazibar gin ghua ingangarim gami

¹ Nan adarasi, ia Moses Osirizir Arazibagh fozı ki ia migei. Ia fo, gumazim angamra ikiavira ikia, a Moses Osirizir Arazibar apengan iti. Egha gumazim aremegha Moses Osirizir Arazibar uam a dar apengan itir puvati.

² Amizim pam ikiam, eghti an pam angamra ikivira ikitima, eghti Moses Osirizir Araziba uaghara aning ike. Amizimin pam aremeghti, Moses Osirizir Arazir uaghara aning ikezim uam amizim ikeghan kogham, eghti amizim firighrigham.

³ Gumazim angamra ikivira ikiti, amizim gumazir igharazim ko dakuighti, eghti me amizir kam mikim suam, a poroghamiba uari bakeir arazim gamir amizim. Amizir kamın pam aremeghti, Moses Osirizir Arazim a ikeghan kogham,

eghti a firighrigham. Kamaghın, a gumazir igharazimin ikiti, me kamaghın mikiman kogham, a poroghamiba uari bakeir arazim gami. Puvati.

⁴ Kamaghira, nan adarasi, ia Kraisin mikarzim ko poke, egha bizir kamın ia a koma ovegha, uam Moses Osirizir Arazimin apengan itir puvati. God kamaghın ifonge, e a bagh ingarti dagher aghuiba otivam. Kamaghın, ia datirighın gumazir God amizi ua mozimin dikavizim, ia an adarasi.

⁵ E faragha uan navir ghurimin arazibar gin ghua, ezi Moses Osirizir Araziba agoroguer kuram en mikarzibagh aningizima, e arazir kuram gami. Ezi arazir kamın ovevem e bato.

⁶ Ezi datirighın e Kraisin min ovevge, egha faragha en suighizir biziba, e da ataki. Kamaghın amizi, Moses Osirizir Araziba uam en suirazir puvati, e firiaghıre. Ezi datirighın en ingangarir e amiba, da ua Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati. Datirighın, Godın Duam e gamima e tuavir igiamın gin ghua ingangarim gami.

Arazir kuraba paza e gami

⁷ Eghti manmakın? Moses Osirizir Araziba agoroguer kuram en mikarzibagh aningizima, e arazir kuram gami, e manmagh mikimam? Tarazi suam, Moses Osirizir Araziba ti ikufi. Bar puvati.

Moses Osirizir Araziba ikian koghtıma, ki guizin kamaghın azangam, arazir kuraba, da tizim? Ki dagh foghan kogham. Moses Osirizir Araziba kamagh migei, “Ni munavın biziba bagh navim dikavan marki.” A kamaghın mikemeghan koghti, ki foghan kogham, biziba bagha navim dikavir arazim, an arazir kuram.

⁸ Ezi arazir kuram nan navir ghurımın aven ingara egha Moses Osirizir Arazibar aven tuavımın apıgha nıghnızir kuraba na ganıdı. Egha tuavir aviribar nan navim gami a dikavıma, ki gumazir ıgharazibar bizibar gara nan navim da bagha arai. Moses Osirizir Araziba ti puvatızıma, arazir kuram gavgavıba puvatıghai.

⁹⁻¹⁰ Fomıra Moses Osirizir Araziba itir puvatızı, ki angamra iti. Ezi Moses Osirizir Araziba otozi, arazir kuraba dikavıgha angamra iti, ezi ki fo, ki Godın damazımın areme. Moses Osirizir Arazibar ingangarımra kara, a ikirimırir aghuarım e ganıdı. Ezi ki Moses Osirizir Arazibar tuavımın, ki ikirimırir aghuarım inızir pu. Puvatı, da na gamızı, ki areme.

¹¹ Ezi arazir kuram nan aven ingara egha Moses Osirizir Arazibar aven tuavımın apıgha na gifari. Egha Moses Osirizir Arazibar tuavımın na misoghezi, ki areme.

¹² E kamaghın fo, Moses

Osirizir Araziba, da Godın otıvaghıre. Moses Osirizir Arazibar aven itir mıgırıgiar gavgavıba, da uaghan Godın otıvaghıre, egha da Godın damazımın derazir arazibar amuasa e migei, egha da gumazamızibar akurvası.

¹³ Ezi manmagh ami? Bizir aghuir kam ti na gamızı ki ovenge? Bar puvatı. Arazir kuram uabı na gamızı ki ovenge. God kamaghın ifonge, arazir kuram azenım girıghtıma e bar fogh suam, arazir kuram a bar bizir kuram. Kamaghın God arazir kuramın amamangatızı, arazir kuram bizir aghuir kamın aven otogha na gamızı ki ovenge. Kamaghın Moses Osirizir Arazibar tuavımın, God guızbangıra kamaghın en aka, arazir kuram bar kurıgha mughası.

Arazir kuram en mıkarzıbagh atıfa

¹⁴ E fo, Moses Osirizir Arazıba, da Godın Nguıbamın bizim, ezi ki nguazir kamın gumazım. Ezi arazir kuramın gavgavım nan suıra, ezi ki arazir kuramın ingangarır gumazımın oto.

¹⁵ Egha ki amir arazıba, ki deragha dar mıngarıbagh fozir puvatı. Arazir ki damuasa bar ifongezıba, ki dagh amir puvatı. Egha arazir ki ifongezir puvatızıba, ki zurara dagh ami.

¹⁶ Ezi arazir ki ifongezir puvatızıba, ki dagh ami, ezi nan

arazir kam kamaghin ian aka, ki ti kamaghin mikimam, Are, Moses Osirizir Araziba da bar dera.

¹⁷ Kamaghin, ki uabi arazir kurar kabagh amir pu. Puvati. Arazir kurar nan aven itim, dagh ami.

¹⁸ Ki fo, bizir aghuitam nan aven itir puvati. Ki uan navir ghurim migei. Kamaghin amizi, ki arazir aghuibar amuasa ifonge, egha dar amuamin gavgaviba pu.

¹⁹ Arazir aghuir ki damuasa ifongeziba, ki dagh amir pu. Egha arazir kurar ki damuasa ifongezir puvatiziba, ki dagh ami.

²⁰ Egha arazir ki aghuaziba, ki dagh ami, egha kamaghin fo, ki uabi kamaghin amir pu. Puvati. Arazir kurar nan aven itim, dagh ami.

²¹ Kamaghin ki gari, arazir kam guizbangira kamaghin nan ingari: ki arazir aghuibar amuasa ifonge, ezi arazir kuram zurara na ko ikia nan tuavim apiri.

²² Guizbangira, nan navir averiamin aven, Godin otivir Moses Osirizir Arazibar, ki dagh nighnighavira ikia da bagha bar akonge.

²³ Kamaghin, ki arazir igharazimin garima, a nan mikarzimmin aven ingari. Egha Godin migirigiar nan nighnizimmin aven itibav sosi. Arazir igharazir kam, na gamima, ezi Moses Osirizir

Arazibar otozir arazir kuram, a nan mikarzimmin aven ingara na ikiagharigha na gatifa.

²⁴ Maia! Ki ghaze, ki bar ikufi! Tina nan akuraghtima, ki mikarzir ovengamin kammin firighrigham?

²⁵ Eghti Godra, a en Ekiam Kraiss Iesusin ingangarimmin tuavimmin, a nan akuragham! Ezi ki God minabi! Egha ki uabi, uan nighnizimmin navir averiamin aven Godin migirigiabar ingarir gumazimmin iti. Egha uan navir ghurimmin aven, ki uaghan Moses Osirizir Arazibar otozir arazir kuram, ki an ingangarir gumazimmin iti.

8

Kraiss arazir kuraba givagha Godin Duame ganingi

¹ Kamaghin e Kraiss Iesus ko pogheziba, God datirighin uan kotiamin aven uam ivezir kuram e daningsi mikiman kogham.

² E fo, e bar datirighin Kraiss Iesus ko poroghav itiba, Godin Duamin gavgavim ikirimirir aghuarim e ganiga, egha ovevemmin arazim ko arazir kuramin e firaghariki. Eghti arazir kaba ua e gativagh e ikirarighan kogham.

³ En navir ghuriba, gavgaviba puvati. Kamaghin amizi, Moses Osirizir Araziba, en arazir kurabar gin amangamin gavgaviba puvati. Ezi Moses Osirizir

Araziba damuan koghamin bizir kam, God uabi a gami. God uan Otarim amadazi, a gumazimin min otogha, egha arazir kurabagh amir gumazimin min gari. A en arazir kuraba agivasa ize, ezi an ingangarimin tuavimin, God gumamaziziba itir arazir kurabar gavgavim agivagha a gasighasiki.

⁴ Ezi e datirighin navir ghurimin arazibar gin zuir puvati, e Godin Duamin arazibar gin zui. God kamaghin ifonge, Moses Osirizir Arazibar aven itir arazir aghuiba en navibar aven deragh otogham. Kamaghin God en arazir kurabar gavgavim a givagha a gasighasiki.

⁵ Guizbangira, navir ghurimin arazibar gin zuir gumamaziziba, me dughiaba bar navir ghurim ifongezir biziba baghavira nighnisi. Ezi Godin Duamin gin zuir gumamaziziba, me Godin Duam ifongezir biziba baghavira nighnisi.

⁶ Eghti gumazim navir ghurimin araziba baghivira nighnighiva, an aremegham. Eghti gumazim Godin Duam baghivira nighnighiva, a ikirimirir aghuarim koma navir amirizim iniam.

⁷ Ezi gumazitam navir ghurimin araziba baghivira nighnighiva, gumazir kam Godin aghuaghiva an apanimin ikiam. A Godin

otivir Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati; egh guizbangira dar gin mangan kogham.

⁸ Gumamazizir navir ghurimin arazibar gin zuiba, me God ifongezir arazibar amuan kogham.

⁹ Eghti Godin Duam guizbangira ian navir averiabar aven ikiti, ia ua navir ghurimin arazibar gin mangan kogham, ia Godin Duam ifongezir arazibar gin mangam. Guizbangira, gumazitam an navir averiamin aven Kraisin Duam an itir puvati, a Kraisin anam puvati.

¹⁰ Ia arazir kuram gami, egha bizir kam in ia areme. Eghti Kraisi ian navir averiabar aven ikiti, God ia mikim suam, ia nan damazimin dera, eghti Godin Duam ikirimirir aghuarim ia daningam.

¹¹ Godin Duam Iesus mozimin a gamizi a ua dikafi, ezi Duar kamra, ian navir averiabar aven iti. Egha gumazir Kraisi gamizi a dikavizir kam, a ian ovengamin mikarzibar amuti, da ua dikavighiva angamra ikiam. God uan Duar ian navir averiabar aven itimin tuavimin, bizir kam damuam.

Godin Duam ia gamizi, ia Godin boribar otifi

¹² Kamaghin amizi, nan adarasi, e ikarvazir ingan-

garir mam iti. Ikarvazir ingangarir kam, a navir ghurimin bizim puvati, e an gin mangan kogham.

¹³ Ia navir ghurimin arazibar gin mangiva, ia arimighregham. Egh ia Godin Duamin gavgavimin tuavimin, ia uan mikarzibar arazir kurabav soghti, da aremeghti, ia angamra ikivira ikiam.

¹⁴ E fo, gumazamizir Godin Duam men faragha zuima me an gin zuiba, eghti gumazamizir kaba bar Godin boriba.

¹⁵ E kamaghin fo, Duar God ia ganingizim, a ia gamizi, ia pura ingangarir gumazibar otuzir puvati, egha ia bizibar atiati. Puvati. Godin Duam ia gamizi, ia an boribar otifi. Egha e Godin Duamin gavgavimin e an dia ghaze, "Aba, En Afeziam!"*

¹⁶ Godin Duam uabi, a en duaba ko porozi, e uarir gun migei, e Godin boriba.

¹⁷ E Godin boriba, egh gin bizir aghuir God e daningasa e bagha inabaziba, e da iniam. Bizir kaba, en avebam Kraiss da inigha gifa. E fo, e datirighin Kraiss ko mizazir a iniziba e da ateriva, egh gin a ko ziar ekiam ko dabirabir aghuim uaghan a iniam.

E gin Godin Nguibamin mangiva ziar ekiam ko

dabirabir aghuim iniam

¹⁸ Ki fo, ziar ekiam ko dabirabir aghuir kam God gin en akaghti, e a gifogham. Ezi ki kamaghin nighnisi, bizir kam a, mizazir e datirighin isiba, bar dagh afiragham.

¹⁹ Guizbangira, God ingarizir biziba bar, me dughiar God uan boriba azenim darighamim a bagha mizua, uan dapaniba fegha tintinibar gara nighnighisi, dughiar manamra bizir kam otivam?

²⁰ Guizbangira, God fomira nguazimin itir biziba da tuisigha ghaze, da bar ikufi, da pura bizir kiniba. Da uari kamaghin otuzir pu. Puvati. God uabi dagh amizi da kamaghin otifi. Egha da God damuamin bizir aghuim bagha mizuai.

²¹ Datirighin, nguazimin itir biziba da ovevem ko biziba kuraghrir arazimin apengan ikia, mati da kalabusin iti. Egha me kamaghin fo, dughiar God misevezimin, God biziba kalabusin itir arazir kam a givaghti, eghti biziba bar Godin boriba ko firighreghiva dabirabir aghuarim ko ziar ekiam iniam.

²² E fo, bizir God ingariziba bar moghira, mati amizim borim batasa mizazim isi moghin, da mizazim isi. Egha

8:13: Ga 6:8, Ef 4:22, Kl 3:5 **8:14:** Ga 5:18 **8:15:** 1 Ko 2:12, 4:6, 2 Ti 1:7, Hi 2:15

* **8:15:** (8:15) Aramin akam, a Iesusin nguibamin akam, me uan afeziam dibora ghaze, "Aba." Egha Iesus uan Afeziam ko migia, a kamaghin a dibora ghaze, "Aba." Ni Mak 14:36in gan. **8:16:** 2 Ko 1:22, Ef 4:30 **8:17:** Ap 26:18, Ga 4:5-7, Fl 1:29, 2 Ti 2:11-12, MAA 21:7 **8:18:** Ro 5:2, 2 Ko 4:17 **8:19:** Kl 3:4, 2 Pi 3:13, 1 Jo 3:2

8:20: Stt 3:17-19 **8:21:** 2 Pi 3:13, 1 Jo 3:2

da bar puv tuava ara, iza datirighin oto.

²³ Ezi bizir kabarama arair pu. Puvati, e uari uaghan arai. E Godin Duam inigha gifa, a kamakin, a God e daningamin bizir aghuibar faragha zuir bizim, an e ganingi. Egha e tuava ara, dughiar God e damighti e an boribar miraram otivamimin, e a bagha mizuai. Dughiar kam, God en mikarzipar amighti da firighregh ganir igharazimin otogham.

²⁴ E bizir aghuir e fogha iniamiba bagha mizuai itima, kamaghin God en akura. Egh e suam, e bizir mam bagh mizuamam, egh fogham, e tighar a iniam. Egh gumazim tizim bagh bizir a inigha givazim baghiva mizuam ikiam?

²⁵ Ezi e fo, bizir e tighar iniamiba e guizbangira da iniam. Egha kamaghin e navibar suigha da bagha mizuai.

²⁶ Kamaghira, Godin Duam e gavgaviba puvatizir darazir akurvasi. E fozir pu, e manmagh biziba bagh God ko mikimam? En migirigiaba ofete. Kamaghin amizi, Godin Duam uabi e bagha God ko migia, tuava ara, an ararem akar e mikiman asazibagh afira.

²⁷ Ezi God gumazamizibar navir averiaba guizbangira

dar gari. A uan Duamin nighnizim gifo. Kamaghin, an Duam Godin ifongiamin gin ghua Godin gumazamiziba bagha a ko migei.

²⁸ E fo, God bizibagh amima da virara uari inigha ingara, egha gumazamizir God bar a gifongezibagh amima, ezi me dera. Kar gumazamizir God ua me iniasa mikemegha givaziba, a men dia.

²⁹ Kar, gumazamizir God fomira ua me iniasa migeiba, a uaghan me ginaba, eghti me uaghan an Otaramin min ikiam. Eghti borir aviriba ikiti Kraisi uabi men avebar ekiamin min ikiam.

³⁰ Ezi gumazamizir a fomira me ginabaziba, a uaghan men dia. Egha gumazamizir a diazir kaba, a me dibora ghaze, ia nan damazimin dera. Egha gumazamizir an damazimin derazir kaba, a ziar ekiam ko dabirabir aghuim me ganingizi me a ko a isi.

Bizitam e damuti, e Kraisi e gifongezir arazimin saghon ikian kogham

³¹ E bizir kabagh foghava, egh e manmaghin mikimam? E fo, God e baghivira ikiti, tina e dikabiraghiva e gafiragham? Bar puvatigham.

³² God uan Otaramin suirazir pu. Puvati, a bar moghira e bagha ofan min

8:23: 2 Ko 5:2-4, Ga 5:5, Ef 1:14, 4:30 **8:24:** 2 Ko 5:7, Hi 11:1 **8:26:** Sek 12:10, Ef 6:18, Je 4:3 **8:27:** Sng 7:9, 139:1, Ap 1:24, 1 Ko 4:5, 1 Te 2:4, 1 Jo 5:14 **8:28:** Ro 9:11, 9:23-24, Ef 1:11, 2 Ti 1:9 **8:29:** Jo 17:22, 2 Ko 3:18, Ef 1:5, 1:11, Kl 1:5, 1:11, 1:18, 2 Ti 2:19, Hi 1:6 **8:30:** Ro 9:24, 1 Ko 6:11, Ef 4:4, 1 Pi 2:9 **8:31:** Nam 14:9, Sng 118:6 **8:32:** Jo 3:16

aneningizi, an areme. E fo, a uan Otarim e ganingi, egha e uaghan kamaghin fo, a bizir aghuir igharaziba bar, da uaghan pura e daningam.

³³ Eghti gumazir manatam God inabazir gumazamizibar kotin aven akam me gasam? Puvati. God uabi gumazamizir kabav gia ghaze, ia nan damazimin dera.

³⁴ Tinara e mikim suam, ia uan arazir kuramin ivezim iniam? Puvati, Kraiss Iesus, gumazir aremezim, God a gamizi a ua dikafi, egha datirighin Godin agharir guvimin aperaghav iti. Egha anarira e bagha God ko migei!

³⁵ Kraiss bar e gifongehavira iti, kamaghin gumazir manatam e damuti, e Kraiss e gifongezir arazimin saghon ikiam? Puvati. Osimtiziba e bativam, o dughiar kuram e bativam, o gumaziba arazir kurabar e damuam o, mitiriaba en agham o, bizir daghuamiba puvatigham o, bizir kuram e gasighasigham o, me e misoghti e arimighiram o, bizir kabanang e damuti, e ti Kraiss e gifongezir arazimin saghon ikiam, o? Bar puvati.

³⁶ Guizbangira, Godin Akinafarim mikemezi moghin bizir kaba e batifi:

“E nin gumazamizibar min itima,

kamaghin me dughiaba bar, me e misoghti e arimighrasa, me e gami.

Me en gari, e mati me misozi ariaghirir sipsipba, ezi me paza e gami.”

³⁷ Bar puvati. Kraiss bar e gifonge, ezi bizir manam e batifi, a zurara e gamima e uan apanim dikabiri.

³⁸ Guizbangira, Kraiss bar e gifonge, ezi nan nighnizir gavgavim kamakin, bizitam e damuti, e Kraiss e gifongezir arazimin saghon ikian kogham: ovevem, o ikirimirir aghuim, o enselba, o duar kuraba, o gavgaviba itir biziba, o datirighin itir biziba, o bizir gin otivamiba, ³⁹ o bizir pin itiba, o bizir vazimin itiba, o God ingarizir biziba bar, dar tongin bizitam e damuti, e God e gifongezir arazimin saghon ikian kogham. An arazir e gifongezir kam, a Kraiss Iesus en Ekiamin ingangarimin, e ganingi.

God Israelbagh Amizir Arazim, Pol a geghari

9

(Sapta 9-11)

*Pol Israelbagh nighnigha
men apangkufi*

¹ Ki Kraissin gumazim, kamaghin ki guizbangira migei,

ki ifarir puvati. Godin Duam nighnizir zuezim na ganingi, ezi nan navimin aven ki kamaghin fo, nan akar kam a guizbangira.

² Ki zurara uan anabam bagha nighnigha, bar men apangkuvigha, osemegha nan navir averiam ikufi.

³ Ki kamaghin bar ifonge, God nan anabam Israel, ua men iniam. Eghti Kraiss nan nighnizimin gin mangan koghti, ki an azangsigh a ko mikimti, a uan gumazamizibar tongin na batueghti, nan anabam Israel nan danganim iniam. Bizir kam men akurazi, kamaghin a deraghai.

⁴ Me Israelin gumazamiziba, ezi God me dibora ghaze, me an boriba. Me an ziar ekiam ko dabirabir aghuim God koma inigha gifa. Ezi God uan Akar Dikirizir Gavgavim me ko a gami. Egha Moses Osirizir Araziba isa, me ganingi. Egha uan ziam fer arazim men akagha, egha me ko akam akiri.

⁵ Men ovavir faragha itiba, bar ziar ekiaba iti. Ovavir kabar iza, Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim, Kraiss nguazir kamin gumazimin min men ikizimin aven oto. Kraiss a God, egha biziba bar dar dapanimin iti. Eghti zurazurara e Kraissin ziam fam!*

God Israelbagh amir

arazim, Pol an gun migei

⁶ Ki kamaghin migeir puvati, Godin akar dikirizim pura ghua otozir pu. Puvati. E fo, gumazamizir maba, Israelin anabamin aven itiba, me guizin Israelba puvati.

⁷ Guizbangira, Abrahamin ovaviba, men marazi Godin boriba puvati. Fomira God kamaghin Abraham mikeme, "Aisakin ovavibara, ki men gan me dipon suam, merara nin ovaviba."

⁸ Akar kamin mingarim kamaghin ghu, borir nivafizimin otoziba, me Godin boriba pu. Puvati. Borir Godin akar dikirizimin otiviba, me guizbangira Abrahamin ovaviba.

⁹ Ezi akar dikirizim kamaghin ghu, "Dughiar ki inabazimin, ki uamategh iziti, Sara otarim batam."

¹⁰ Kamaghira puvati, akar igharazir mam iti: Rebekan otarir pumuning afeziar vamiran oto, a Aisak, en ovavim.

¹¹⁻¹² God arazir a zurara amimin gin ghua, gumazamiziba uan nighnizimin me ginabi. A gumazamizibar ingangarim bagha nighnizir pu. Puvati. A uabi men diava me ginabi. Kamaghin Rebeka tighar otarir pumuning batamin dughiamin, aning arazir kuratam o arazir aghuim

9:3: Kis 32:32 **9:4:** Kis 4:22, 9:4, Lo 7:6, 14:1-2, Ap 3:25, 13:22, Ef 2:12, Hi 8:8-10, 9:1 **9:5:** Mt 1:1-16, Jo 1:1, Ro 1:25 * **9:5:** (9:5) Gumazir maba nighnigha ghaze, e mikovezir pumuningin tongin itir akaba kamaghin dagh iragh suam, "God biziba bar dar dapanimin iti. Eghti e zuraram an ziam fi mangvira ikiam." **9:6:** Nam 23:19, Jo 8:39, Ro 2:28, 3:3, Ga 6:16 **9:7:** Stt 21:12, Ga 4:23, Hi 11:18 **9:8:** Ga 4:23 **9:9:** Stt 18:10, 18:14 **9:10:** Stt 25:21

gamizir puvatizi, God Rebeka kamaghin a migei, "Otarir ni faragh oteghamim, a ni gin oteghamin otarimin ingarir gumazimin otogham."

13 Bizir kam, Godin Akinafarim mikemezir moghin, "Ki Jakob gifongegha, egha Ison aghua."

14 Kamaghin amizi, e manmaghin mikimam? E suam, God ti arazir kuram gami? Bar puvati!

15 Guizbangira, God kamaghin Moses migei, "Ki gumazitamın apangkuvighsi ifongegh, ki an apangkuvam. Ki gumazitamın kuarkuvighsi ifongegh, egh ki an kuarkuvam."

16 Kamaghin God gumazitam ginabaghasa, a gumazimin nighnizim ko an ingangarimin gara a ginabir pu. Puvati. God uan apangkuvimra gin ghua gumazibagh inabi.

17 Guizbangira, Godin Akinafarimin itir akam Isipin atrivim migia ghaze, "Ki kamagh sua, ki uan gavgavir ekiam nin akaghti, nguazir kamin itir gumazamizir aviriba nan ziar ekiam fam. Kamaghin, ki Isipin atrivimin ikiasa ni ati."

18 Kamaghin amizi e fo, God gumazitamın apangkuvighsi ifongegh, an an apangkuvam. Egh a gumazitam damighti an dapanim gavgavigh an akam batoghsı a

ifongegh, a damuam.

19 Ian tav ti na mikim suam, "God kamaghin amigha, tizim sua e migia ghaze, 'Ia uan arazir kurabar ivezim iniam?' Gumazitam God ifongezı moghin a iriaghan kogham."

20 Ezi ni gumazir kinim! Ni Godin arazir an amizim bagh an ataran marki! Nguazir minem gumazir an ingarizim kamaghin a mikiman kogham, "Tizim bagha ni kamaghin nan ingari?"

21 Nguazir minemin ingarizir gumazim, a uan nighnizimin gin mangi miner pumuning ingarigham. A nguazitam inigh, miner pumuning ingarighti, miner tam dughiar ekiam bagh ikiam, eghti miner igharazir mam, me zurara pura bizir kuraba a mikinam. Kar an nighnizim.

22 God uaghan kamaghin ami. God kamagh sua, a uan aningagharim azenim datightima, eghti gumaziba bar an gavgavir ekiam gifogham. Nguazir miner ivezir kuram ini-amiba, kar gumazamizir an asighasighasava amiba, egha a dughiar ruarim me ganingi, egh a gin me abighrarigham.

23 A kamagh sua, an ziar bar ekiam ko dabirabir aghuim azenim girighti, gumazamiziba bar a gifogham.

9:13: Lo 21:15, Mal 1:2-3, Lu 14:26 9:14: 2 Sto 19:7, Jop 8:3, 34:10, Sng 92:15
 9:15: Kis 33:19 9:16: Ef 2:8 9:17: Kis 9:16, Ga 3:8, 3:22 9:18: Kis 4:21, 9:12,
 14:4 9:19: 2 Sto 20:6, Jop 23:13, Dan 4:35 9:20: Ais 29:16, 45:9, 64:8 9:21:
 Jer 18:6, 2 Ti 2:20 9:23: Ro 8:28-30, Ef 1:3-12, Kl 1:27

A fomira a uan ziar ekiam ko dabirabir aghuim e a ko da iniasa, egha gumazim nguazir mineba akirizir moghin, an en navibar akiri. Egha uan ziar ekiam ko dabirabir aghuim isa, nguazir miner an apangkuvim itibagh ingezi, da bar izifa.

²⁴ Nguazir miner apangkuvim iniamin kaba, kar e gumazamizir God deiba. E Israelbara men tongin izezir puvati, e uaghan Kantrin Igharazibar Gumazibar tongin ize.

²⁵ Ezi Hosean akinafarimin, God kamaghin migei,

“Gumazamizir fomira nan adarazi puvatiziba, datirighin ki me dipon suam, ia nan adarasi. Kantrin ki fomira aghuazir kam, ki gin me mikim suam, ia ki bar ifongezi darasi.

²⁶ Ia faragha danganir mamın itima ki ia migia ghaze, ia nan adarazi puvati. Egha danganir kannaghra ki ia mikim suam, Ia Godin zurazurara itimin boriba.”

²⁷⁻²⁸ Aisaia Israelbagh nighnigha kamaghin akam akuri, “Guizbangira, Ekiam dughiar vamira gumazamizir nguazimin itiba bar men araziba tuisigh, egh zuamira men ivezim me

danigam. Israelin gumazamizibar avirimın dibobonim, an ongarimin gigimin dibobonimin min otogham, egha pura bizim, me marki. Ekiam men puningra ua me inigham.”

²⁹ Bizir kaba Aisaia fomira mikemezi moghin otifi, a kamaghin migei, “Ekiar Gavgavir Ekiam Itim, en abamin tongin tarazi ataghizi puvatizi, e bar ikuvighai, mati Sodom ko Gomora ikuvizi moghin.”

Israelba nighnizir gavgavim itir puvati

³⁰ Are, e manmaghin mikimam? E kamaghin mikimam, Kantrin Igharazibar Gumaziba, Godin damazimin deraghasa ingangarir ekiam gamizir puvati. Egha me nighnizir gavgavim Godin itima, God ghaze, me nan damazimin dera.

³¹ Ezi Israelba me Moses Osirizir Arazibar gin ghua ingara, Godin damazimin deraghasa tuavim buriava, egha a batozir puvati.

³² Manmaghin amizi, me a batozir puvati? Me Godin damazimin deraghasa, uan gavgavibar pamtem ingarava avenge. Me nighnizir gavgavimin tuavimin gin zuir puvati. Dagiar dagariba asim, me a gasaghporghiri.

³³ Godin Akinafarim bizir kam migia ghaze,

“Ia oragh! Ki gumaziba asaghporir dagiar mam amisevegha a isa Sionin mighsiamin anefa.

Dagiar kam me damuti me iram.

Egh gumazir nighnizir gavgavim an itiba, me aghumsighan kogham.”

10

Israelba Godin araziba devirira dagh fozir puvati

¹ Nan adarasi, ki uan navir averiamin aven God Israelba ua me iniassa, ki bar ifonge! Egha me bagha God ko migei.

² Ki Israelba bar deragha me gifogha kamaghin migei, me Godin arazibar gin mangasa bar gavgafi. Egha me guizin God ifongezir arazim gifozir pu.

³ Me, tuavir God ghaze e an damazimin derazim, me a gifozir puvati. Egha uan gavgavibar, Godin damazimin deraghasa tuaviba buri. Kamaghin me Godin damazimin deraghamin tuavimin apengan itir pu.

⁴ E fo, Kraiss Moses Osirizir Arazibagh amizima, dar gavgavim gifa. Kamaghin, tina nighnizir gavgavim Kraissin iti, anarira Godin damazimin deragham.

⁵ Gumazir Godin damazimin deraghasa Moses Osirizir Arazibar gin zuim, Moses a

migia kamaghin osiri, “Gumazim Moses Osirizir Araziba migei moghin damuva egh dughiaba zurara dar amuti, arazir kaba a damuti, a ikivira ikiam.”

⁶ Kar Godin Akinafarimin akar otevir mam, a gumazir nighnizir gavgavimin tuavimin Godin damazimin derazim, a kamaghin a migei, “Ni uan navir averiamin kamaghin mikimam marki, ‘Tina Godin nguibamin ghuavanangam?’ ” (Akar kam kamakin, ni Kraiss e bagh izighrisi, ni mangiva an azangam?)

⁷ “Egh ni uaghan kamaghin mikiman marki, ‘Tina gumazibar ovia itir danganimin magiram?’ ” (Akar kam kamakin, ni ovevemim mozimin angi, Kraiss inigh anangam?)

⁸ Ezi Godin Akinafarim kamaghin migei, “Godin akam bar nin boroghira iti, a nin akatorim ko nin navir averiamin aven iti.” Ka nighnizir gavgavimin akar e ia migeim.

⁹ Ni uan akamin kamaghin mikim suam, “Iesus a nan Ekiam,” egh uan navir averiamin aven nighnizir gavgavim iki, kamaghin fogh, God Iesus gamizi a mozimin ua dikafi, eghti God nin akurvaghti, ni ikivira ikiam.

¹⁰ E fo, ni navir averiamin nighnizir gavgavim Iesusin ikiti, kamaghin God suam, ni nan damazimin dera. Egh uaghan ni uan akatorimin suam, “Iesus nan Ekiam,”

eghti God nin akuraghti, ni ikivira ikiam.

¹¹ Egha Godin Akinafarim kamaghin migei, "Gumazim nighnizir gavgavim Godin ikiva, egh a uabi aghumsighan kogham. Puvati."

¹²⁻¹³ Egha Godin Akinafarim ghaze, "Gumaziba bar Ekiamin ziamin diaghti a men akurvaghham." Kamaghin, Godin vamira iti, a bar en Ekiam. Eghti gumazir an deiba, a bar bizir aghuir aviriba men akurvaghham. Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba, Godin damazimin magh gari.

¹⁴ Ezi manmakin? Guizbangira, gumazir nighnizir gavgavim Godin itir puvatiziba, me manmaghin an ziamin dimam? Egh gumazir eghaghanim baraghizir puvatiziba, me manmaghin nighnizir gavgavim an ikiam? Eghti gumazitam akar aghuim me mikinighan koghti, me manmaghin a baregham?

¹⁵ Eghti siosba akar aghuim akurir gumaziba amangan koghtima, me manmaghin akamin gun me mikimam? Godin Akinafarimin aven Aisaia kamaghin osiri, "Godin akar aghuim inigha izir gumazibar darorim, a bar dera."

*Israelba akar aghuim in-
izir puvati*

¹⁶ Ezi Israelin gumazir maba me Godin akar aghuim inizir puvati. Aisaia uabi kamaghin migei, "Ekiam, tinara en akar aghuim nighnizir gavgavim an iti?"

¹⁷ Kamaghin e fo, nighnizir gavgavim a gumaziba akar aghuim barazir tuavimin izam. Eghti gumazir Kraisin akam akurimin tuavimin, gumaziba akar aghuim baregham.

¹⁸ Ezi ki ian azai, Israelin gumamaziziba me Godin akar aghuim, me uan kuariba a baraghizir puvati, o? Ki ghaze, me guizbangira oraki. E fo, Godin Akinafarim kamaghin migei,

"Akam inigha izir gumazibar akatoribar otivir migirigiaba,

da ghua nguazir kamin nguibaba bar dar otozi,

gumamaziziba bar,
men kuariba a baraki."

¹⁹ Ezi ki ua ian azai, Israelba me ti akar kamin mingarim gifozir pu, o? Puvati. Me fos. Moses God bagha faragha kamaghin mikeme,

"Ki Kantrin Igharazibar Gumazir ziaba puvatigha pura bizibar min itiba ki me inightima,

ian naviba bar ikuvigham.

Eghti ki gumamazir fo-
foziba puvatiziba
inightima,
bizir kam ia damighti ia
ataram.”

²⁰ Ezi Aisaia uaghan akar gav-
gavimin kamaghin migei,

“Na burir puvatiziba, me nan
api.

Na bagha azai pu-
vatiziba,
ki uabi men aka.”

²¹ Egha a Israelbav gia kam-
aghin migei,

“Ki dughiaba zurara men
suigh me mughasa me
bagha garima,

me nan akaba barazir pu-
vatigha akirim ragha
na gasara.”

11

*God Israelbar tongin itir
varazira men apangkuvigha,
ua bagha me amisefe.*

¹ Kamaghin amizi, ki bizir
kam ginighnigha ian azai,
God uan gumamaziziba
batosi, o? Bar puvati! Ki
uabi Israelin gumazir mam,
ki Abrahamin ovavim, ki
Benjaminin anabar gumazir
mam.

² God uan gumaza-
mizir fomira ua bagha
me amiseveziba, a me
batozir puvati. Ia Godin
Akinafarimin itir Elaijan
eghaghanim ginighnigh.

Elaija Israelbar osemegha
me bagha God pamtem an
azangsisi,

³ “Ekiam, Israelba nin
akam inigha izir gumazibav
soghezi me ariaghire, egha
me nin ofa gamir danganiba
gasighasiki. Ezi ki uabira ni
bagha ikiavira itima, me na
misoghasava ami.”

⁴ Ezi God manmaghin an
akam ikara? A ghaze, “Ki
ua bagha Israelbar tongin
itir varazira amisefe, ezi me,
7000in gumaziba Israelin
ikiavira iti. Me ifavarir god
Baal bagha teviba apirizir
puvati.”

⁵ Ezi kamaghira, dughiar
kamin uaghan Israelbar
tongin itir varazira, God men
apangkufi, egha a ua bagha
me amisefe.

⁶ Guizbangira, God men
apangkuvigha, kamaghin a
me amsefe. A me amir ingan-
garibagh nighnizir puvati.
God gumaziba amisevezir
arazim, a gumaziba amir
ingangarimin tuavimin
otogham, egh a guizbangira
Godin apangkuvimin tu-
avimin otogham kogham.

⁷ Ezi manmakin? Is-
raelba Godin damazimin
deraghamin bizim bagha
pamtem ingara, egha a
inizir puvati. Ezi Israelin
avirimin tongin itir varazira
God miseveziba, merara a
ini. Israelin igharaz darazi,
naviba gavgavigha Godin

dimdiamin aghua.

⁸ Godin Akinafarimin osizirim iti,

“God me gamizi, me mati gumazir aremezim moghin akui.

Ezi men damaziba bizibar garir puvatizi, men kuariba biziba barazir puvatigha, iza datirighin tu.”

⁹ Ezi Devit Godin Akinafarimin aven kamaghin migei,

“Ki kamaghin ifonge, dughiar me isar ekiaba bagha uari akuvibar, men isar ekiar kaba me damuti me iriva, mati azuazim asizim a misoke.

Eghti me iriva, uan arazir kurabar ivezim iniam.

¹⁰ Eghti God men damazibar amighti da komegh, ganan kogham.

Eghti a me damuti me osimtiziba ateriva akiraghariba avigh mamaghira ikiam.”

God Kantrin Igharazibar Gumaziba ua me ini

¹¹ Ki ua ian azai, Israelba asaghporiaghrigha, egh me iregh mamaghira iki, egh ua daruan kogham, o? Bar puvati! Guizbangira, men arazir kuraba bangin Godin akurvazim Kantrin Igharazibar Gumazibar ize. God kamaghin ifonge, Israelba na bagh ua izam, kamaghin

ki Kantrin Igharazibar Gumazibar akurvagh, eghti me men ganighiva naviba ikuvigh egh ua na bagh izam.

¹² Israelba akirim God gasarazima, God bizir aghuir aviriba nguazir kamin itir gumazamizibar akura. Israelba Godin arazimin irezi, God akurvazir ekiam Kantrin Igharazibar Gumazibagh aningi. Kamaghin, gin Israelin God miseveziba bar God bagh ua izeghti, God guizbangira bizir bar aghuir aviribar gumazamizibar auum.

¹³ Ia Kantrin Igharazibar Gumaziba, ki ia migei, God ian tongin ingarasa na amada, ezi ingangarir ki amir kam, ki bar a gifonge.

¹⁴ Tuavir kamin, ki uan adarazir navibar nighnizibar amuti, men naviba God ia gamizir arazir aghuim bagh dikavam. Eghti nan ingangarir kamin, God men tarazi ua me iniam.

¹⁵ God Israelba batuegha, egha nguazimin itir gumazamizibagh amizima me a ko navir vamira iti. Kamaghin gin God ua Israelba inighti, bar deragham, mati God gumazir aremezibar amighti, me ua dikavam.

¹⁶ Ni bretin ingariva, ni plauan atiaritam inigh faragh a isi ofan min God daningigh. Egh arazir kamnangin bretin igharaziba uaghan da Godin biziba. Eghti, gumazitam temer biba God daningti, an aguaba

uaghan Godin biziba.

17 Israelba mati olivin temer aghuir mam, ezi God an aguar maba aghor-aghariki. Ezi ia Kantrin Igharazibar Gumaziba mati ruarimin itir olivin temer atiamin aguaba. God ia inigha olivin temer aghuimin aguar a dighorezibar danganimin ia isavsuiki. Ezi ia datirighin olivin temer aghuimin bimin daghem isi, egha mati olivin aguar faragha ikezibar min deragha iti.

18 Ezi kamaghin, ia kamaghin nighnighan marki, ia bar deragha guizin olivin tememin aguabagh afira. Ia faragha deravira nighnighiva, egh nighnizir kam damu. Ia olivin aguaba daghem olivin bim ganidir pu. Puvati. Temer bim daghem ia ganidi.

19 Eghti ia ti kamaghin mikimam, God e isa, temer aguar kabar danganimin an e isavsuiraghasa, kamaghin a dar aghore.

20 Guizbangira, God kamaghin ami. Arazir an amizir kamin mingarim kamakin, me nighnizir gavgavim Godin itir puvati, ezi a me aghore. Ezi ia nighnizir gavgavim Godin ikia, egha deravira iti. Kamaghin ia deragh uari bagh gan, uari uan ziaba fan marki. Ia atiatingti deragham.

21 Ia nighnigh, God

fomira guizin olivin aguaba ataghizima, da ikezir puvati. Kamaghin ia akaba batoghtima, a ia ateghtima ia ikian kogham.

22 Kamaghin ia deravira nighnigh. God arazir aghuibagh amua, uaghan ivezir kuraba anidi. Gumazir an arazibar gin zuir puvatiziba, a ivezir kuram me ganidi. Ia an arazir aghuibar suiragh tugh gavgavightima, an arazir aghuibar ia damuam. Ia dar amuan koghtima, a uaghan ia aghoregham.

23 Olivin temer aguar a fomira dighoreziba, me nighnizir gavgavim Godin ikian koghamin arazim ateghti, a ua me inigh olivin tememin me isavsuiragham. Guizbangira, God me inigh ua tememin me isavsuiraghamin gavgavim iti.

24 Ia fo, ia fomira ruarimin itir olivin atiamin aguaba, ezi God ia aghoregha olivin aghuimin ia isavsuiki. Kar guizbangira ian temem pu. Kamaghin amizi, a temer kamin aguar faragha an ikezibara inigh uam ada isavsuiragham, ezi kar pura bizim, ingangarir ekiam puvati.

God gumazamiziba bar uan apangkuvim men akaghasa ifonge

25 Nan adarasi, ki guizin akar mogomer mam ia a

gifoghasa ki ia migei. Ia a gifogh, egh kamaghin mikiman kogham, ia fofozir ekiam iti. Akar kam kamakin: Israelin marazi datirighin nighnizir gavgavim ikian aghua; men arazir kam zurara ikivira ikian kogham. Me kamaghira iki mangi, Kantrin Igharazibar Gumazir God miseveziba bar God bagh izamin dughiamin tugham. Egh me gin Godin gumazamizibar tongin ikiam.

²⁶ Tuavir kamnangra God Israelba bar men akurvaghham. Godin Akinafarim kamaghin mikeme,

“Akurvazir Gumazim
Jerusalem in ikegh
izam.
Egh a Jekopin ovavibar
amightima
me Godin akam
barazir puvatizir
arazim ategham.

²⁷ Ki men arazir kuraba bar da agivaghiva,
egh dughiar kamin uan
Akar Dikirizir Gav-
gavir kam
me ko a damuam.”

²⁸ Israelba Iesusin akar aghuim akirim agasara, egha me mati Godin apaniba. Ezi men arazir kam Kantrin Igharazibar Gumazibar akura. God fomira uan gumazamiziba amisevegha, egha me gifueghavira iti. A men ovavir fomira itibagh nighnigha kamaghin ami.

²⁹ God diazir gumazamiziba, a bizir aghuiba me ganingi, egh a gin uamategh uan nighnizim giragh kamaghin mikiman kogham, ia marki, ki uan dimdiam ko bizir aghuiba ua da iniam.

³⁰ Ezi ia Kantrin Igharazibar Gumaziba, ia fomira Godin akam batoke, ezi datirighin Israelba a batosi, ezi tuavir kamin ia Godin apangkuvim ini.

³¹ Kamaghira, Israelba Godin akam batoke. Ezi Godin apangkuvir ia inizir kam bangin, me datirighin Godin apangkuvim uaghan a iniam.

³² God kamaghin ifonge, a uan apangkuvim gumazamiziba bar men akaghham. Kamaghin, gumazamiziba bar Godin akam batoke. Kamaghin me uan arazir kuramin apengan ikia kalabuziar gumazibar min iti. God me gamizi, me kamaghin iti.

E Godin ziam fam

³³ Ame! Godin bizir aghuiba ko an fofozim ko an nighnizim, da guizbangira bar ekevegha bar pin iti! Egha ongarimin min bar kone! Gumazitam an nighnizimin mingarim manmaghin deraviram a geghanam? Puvati. Ezi a zuraram amir araziba, gumazitam manmaghin dagh fogham? Bar puvati!

³⁴⁻³⁵ Bizir kam, Godin Akinafarimin aven iti,

“Guizbangira, tina Ekiamin nighnizim gifo?

Egh tina kamaghin a mikim suam, ni tuavir aghuir kamın gin mangi?

Bar puvati!

Egh tina bizitam isi God danighti,

a uam a ikarvaghsi nighnigham?

Bar puvati?”

³⁶ E fo, God uan dafarimin biziba bar dar ingari, egha a dar mingarim, ezi da a baghavira ikiava, mamaghira iti. Kamaghin e zurara an ziam fam! Guizbangira.

Pol ghaze, Kraisin adarasi me arazir manabar amuam

12

(Sapta 12:1-15:13)

E uan nivafiziba isi ofan min God daningam

¹ Kamaghin amizi, nan adarasi, ki Godin apangkuvir ekiam ginighnigha, egha ki kamaghin ia gakaghori: Ia uari uan nivafiziba isi angamra itir ofan min God daningvira iki. Egh a baghvira ikiva an ingangarim damu. Egh ia God damuti, eghti a bizir kam bagh bar akuegham. Ia uari isiva God daningamin arazir kam, kar guizin arazir Godin ziam fem.

² Ia nguazir kamın itir gumaziba amir arazibar gin mangan marki. Ia teghtima God nighnizir igiaba ia daningti ia arazir igiabar amuam. Kamaghin, ia Godin ifongiam gifogham, a kamakin: ia arazir aghuiba, ko God bar akongezir araziba, ko arazir bar deragha arazir mabagh afiraziba, ia dagh fogham.

God ingangaribar amuasa fofoziba isa e ganingi, eghti e igharaziba bagh ingangarim deravira a damuam

³ God uan apangkuvimin gin ghua ingangarim damuasa bizir aghuim na ganingizi, ezi ki vaghvagha kamaghin ia mikimasa. Ia uari fiva pin uari arighin marki. Ia deragh nighnighiva, God ia ganingizir nighnizir gavvimin ganiva, egh tuavir kamın ia uari tuisigh.

⁴ E fo, nivafizir vamira itima, an aven soroghafariba ko bizir maba sara iti. Ezi nivafizir kamın aven itir bizir kaba, vaghvagha ingangarir igharazibagh ami.

⁵ Kamaghira, e gumazamizir aviriba ikia, egha e datirighin Kraisi ko porogha nivafizir vamiran min oto. Egha nivafizir kamın aven itir bizir kabar min, e uari inigha Kraisin poroghav iti.

11:36: 1 Ko 8:6, Ga 1:5, 2 Ti 4:18, Hi 13:21, 2 Pi 3:18 **12:1:** Sng 50:13-14, Jo 4:24, Ro 6:11-13, 1 Ko 6:13, 6:20, Hi 10:20, 1 Pi 2:5 **12:2:** Ef 1:18, 4:23, 5:10, 5:17, Kl 1:21, 1 Pi 1:14, 1 Jo 2:15 **12:3:** 1 Ko 3:10, 12:7, 12:11, Ga 2:9, Ef 4:7 **12:4:** Ef 4:16 **12:5:** 1 Ko 12:27, Ef 4:25 **12:6:** 1 Ko 12:28, 13:2, 1 Pi 4:10-11

⁶ Kamaghin, God uan apangkuvimin gin ghua ingangaribar amuasa fofoziba isa mati bizir aghuibar min vaghvagher e ganingi. Eghti gumazitam, a Godin akam inigha izir fofozim ikiva, egh a uan nighnizir gavgavimin mirara deravira Godin akam gun me mikimam.

⁷ Eghti gumazitam igharazibar akurvaghamin fofozim ikiva, egh a deravira men akurvagh. Eghti gumazitam igharazibar sure damuamin fofozim ikiva, egh a deravira men sure damu.

⁸ Eghti gumazitam gavgavim igharaz darazir navibar aningamin fofozim ikiva, egh a bar deravira ingangarir kam a damu. Eghti gumazitam biziba isi gumazibagh anidir fofozim ikiva, egh an aviriba me daning. Eghti gumazitam ingangarimin faragha zuir fofozim ikiva, egh a deravira an apengan itir gumazibar ganiva ingangarir kam damu. Eghti gumazitam igharaz darazir apangkuvamin fofozim ikiva, egh a men apangkuvsi bar akongegh mamaghira iki.

E navir averiabar aven guizin gumamazibagh ifongegh

⁹ Eghti ia ifar gumazibagh ifongan marki, ia uan navir

averiabar aven guizin gumamazibagh ifongegh. Egh arazir kurabar aghuaghiva, egh arazir aghuibar suiragh gavgafigh.

¹⁰ Ia uan ikizimin aven uari uarigh ifongegi moghin, ia uaghan Kraisin adarazir aven uari uarigh ifongegh. Egh zurara ia uarira uan ziaba pirafisi pamtem ingar.

¹¹ Ia pamten ingariva amirvaghan marki, eghti Godin Duam ian navibar amuti ia zurara Ekiamin ingangarim damusi naviba dikavam.

¹² Egh ia, bizir aghuir ia fogha iniamiba bagha mizua, dagh nighnigh bar akongegh. Egh osimtiziba izamin dughiamin, ia iki uaghan da ateriva tugh gavgafigh. Egh zurara God ko mikim.

¹³ Eghti Godin gumamaziziba biziba puvatighti, bizir ia itiba men akurvagh. Eghti nguibar igharazimin gumaziba ian bighan izamin dughiamin, ia me inigh uan dipenibar mangi deragh me damu.

¹⁴ Gumazim arazir kuramin ni damighti, ni arazir aghuimin a damusi Godin azangsigh. Egh a gasighasighsi Godin azangsighan marki.

¹⁵ Eghti igharaz darazi bar akongeghti ia me ko bar akongegh. Egh igharaz

12:7: Ap 13:1, Ga 6:6, 1 Ti 5:17 **12:8:** Ap 15:32, 20:28, 2 Ko 9:7, 1 Pi 5:2 **12:9:** Sng 34:14, Amo 5:15, 1 Ti 1:5, 1 Pi 1:22 **12:10:** Fl 2:3, Hi 13:1, 1 Pi 1:22, 2 Pi 1:7
12:11: Ap 18:25, MAA 3:15 **12:12:** Ap 2:42, Fl 3:1, 1 Te 5:16-17, Hi 3:6, 10:36, Je 1:4 **12:13:** 1 Ko 16:1, 2 Ko 9:1, 9:12, Hi 13:2, 13:16, 1 Pi 4:9 **12:14:** Mt 5:44, Lu 6:28, Ap 7:60, 1 Ko 4:12, 1 Pi 3:9 **12:15:** Sng 35:13

darazi osemeghti, ia me ko osemegh.

¹⁶ Egh ia arazir vabara, gumaziba bar me damu. Egh uarira uari fan marki. Egh gumazir ziaba puvatizibar namakabar amu. Kamaghin uabi ginighnighan marki, kirara fozozim iti.

¹⁷ Gumazitam arazir kuratamin ni damightima, ni uam arazir kuramin a ikarvaghan marki. Puvati. Ia zurara gumazibar damazimin derazir arazibar amu.

¹⁸ Ia uari navir amirizim ikiva gumazir igharaziba ko navir vamira ikisi pamtem ingar.

¹⁹ Nan namakar aghuiba, me arazir kuram ia damighti, eghti ia men arazir kuram ikarvaghan marki. Ia teghti, God uabi uan aningagharimin tuavimin me ikarvaghham. Ia fo, Godin Akinafarimin aven en Ekiam kamaghin migei, "Ikiarvazim nan ingangarim, ki uabi men arazir kuraba ikarvaghham."

²⁰ Egh ni Godin Akinafarim mikemezi moghin damu, "Nin apanim, mitiriam an aghiti, ni daghem a daning. Eghti kuarim an partti, ni dipatam a daning. Nin arazir aghuir kam a damighti, a uan arazir kuram ginighnigh bar aghumsigham."

²¹ Ni arazir kuram ateghti, a ni gafighan marki. Ni arazir aghuim damuti, nin arazir

kam arazir kuram abiragh a gafiraghham.

13

E gavmanin apengan ikiam

¹ Gumaziba bar gavmanbar apengan iki. E fo, gavman tam puram otozir puvati. Gavmanin ingangariba Godin dafarimram oto. Gavmanin aven itir gumazir dapaniba bar, God uabi me ariki.

² Kamaghin amizima, gumazitam gavmanin dapanibar akam batogha, kamaghin a God uabi ingangarir kam damuasa misevezir gumazibar akaba batosi. Gumazir kamaghin amiba, me uari uan arazibar ivezir kuraba injiam.

³ Gavmanba gumazir arazir aghuibagh amiba atiatim me daningasa itir puvati. Gavmanba gumazir arazir kurabagh amiba atiatim me daningasa iti. Kamaghin amizi, ni gavmanin atiatingan koghsi, ni arazir aghuibar amuti, eghti me nin ziam fam.

⁴ E fo, gavman a Godin ingangarir gumazim, egha an arazir aghuibar, ian akurvaghasa ia bagha ingari. Ni arazir kuram damigh gavmanin atiating. Ni fo, gumazibagh asighisighamin ingangarim ko gavgavim gavmanin dafarimin iti,

12:16: Sng 131:1-2, Snd 3:7, Ais 5:21, Jer 45:5, Ro 11:20, 15:5 **12:17:** Mt 5:39, Ro 14:16, 2 Ko 8:21, 1 Te 5:15 **12:18:** Mk 9:50, Ro 14:19, Hi 12:14 **12:19:** Lo 32:35, Snd 24:29, Mt 5:39, Ro 12:17, 13:4, 1 Te 1:6-7, Hi 10:30 **12:20:** Kis 23:4-5, Snd 25:21-22, Mt 5:44 **13:1:** Snd 8:15, Dan 2:21, Jo 19:11, Ta 3:1, 1 Pi 2:13 **13:3:** 1 Pi 2:13-14, 3:13 **13:4:** Ro 12:19, 1 Te 4:6

a puram aningın suirazir puvati. A Godin ingangarir gumazim, ni tina arazir kuram damighti, a nin arazir kuramin izevim ni daningam.

⁵ Kamaghın amizi, ni gavmanbar apengan iki. Ia gavman apengan ikian kogh, izevir kuram iniam, kar guizbangira. Ezi ia uaghan kamaghın fogh, ia uan navir averiamın aven uan araziba deravira da tuisigh, arazir aghuibar gin mangi. Ia kamaghın damuva, egh ia gavmanbar apengan ikiam.

⁶ Gavmanba Godin ingangarir gumazibar iki, zurara ingangarir God me ganingizim deragh a damu. Bizir kam bagh ia uaghan takisin dagiaba isi me daningam.

⁷ Bizir tizir ia gavmanba daningamiba, ia me daning. Takisin dagiaba ko takisin igharazir maba sara, me daningiva, egh arazir aghuibar me damu, egh men ziaba fi.

E gumazamizir igharaziba bar me gifuegham

⁸ Ia ikarvaghamin biziba, tam ikian marki, ia bar da gifagh. Eghti ikarvaghamin bizir mam zurara ikiam. A kamakin: e gumazir igharaziba bar me gifuegham. Tina gumazir igharaziba bar me gifonge, a guizbangira Moses Osirizir Arazibar gin zui.

⁹ E fo, Moses Osirizir Araziba kamaghın migei, "Ia gumazibav soghti, me arimighiran marki. Ia okiman marki. Ia gumazir igharazibar biziba bagh naviba dikavan marki. Ia poroghamiba uari bakim uari ko dakuan marki." Moses Osirizir Arazir kaba ko maba sara uaghan iti, da bar moghira akar vamira an aven iti, akar kam kamakin: "Ni uabira uabi gifongezir moghin, gumazir igharazibagh ifongegh."

¹⁰ Ni gumazir igharazim gifongegh, arazir kuratamin a damighan kogham. Kamaghın amizi, gumazim igharaz darazigh ifongegha, a Moses Osirizir Araziba guizin dar gin zui.

E angazangarimin aruir gumazibar min daruam.

¹¹ Dughiar e datirighın itim, ia a gifo, kamaghın arazir ki ia mikemeziba ia dar amu. Kar dughiar ia daguraguim ategh dikavigh angamra ikiamim. Ia fo, fomira dughiar e nighnizir gavgavim Kraisin itim, koma God en akuraghamin dughiamın, aning mong uaningın saghon iti. Ezi datirighın God en akurvaghamin dughiar kam a roghira ize.

¹² Aminirbirim givasava amima, aminim tiasa. Kamaghın amizi, e mitatemin araziba bar dar ateghiva

angazangarimin aven misoghsî midorozir biziba inigh dar aghuigh.

¹³ E angazangarimin aruir gumazibar min deraghvira daruam. E dipar onganibar amiva onganan kogh, egh pura gumazamiziba isi pamten dimiva ighiar kurabar arazibar amuan marki. Egh gumaziba ko amiziba pura tintinibar uari ko dakuva, afiar arazibar amuan marki. Egh uari uariv soghiva, egh munavin biziba bagh navim ikuvighiva da inisi navim isian marki.

¹⁴ Egh ia uan Ekiam Kraiss Iesus arugh, mati gumazim midorozir biziba aghui. Ia uan navir ghurimin arazibagh nighnighiva, egh navir ghurimin ifongiam uam an gin mangan marki.

14

Ia uan adarazir araziba tuisighan marki, egh suam, ian araziba ikufi

¹ Gumazim nighnizir gavgavim Kraissin ikia, egha an nighnizir gavgavim gavgazir puvati, ia gumazir kam inigh aven iziti a ian tongin ikiam. Ia, an navir averiamin aven itir nighniziba bagh, a ko uari adoghan marki.

² Gumazir nighnizir gavgavim itim, a biziba bar a dapi. Ezi gumazir nighnizir gavgavim mong gavgazir

puvatizim, an asiziba apir puvati.*

³ Gumazir biziba bar da apim, gumazir asiziba apir puvatizim girakirangin adarir nighnizibar gumazir kam damuan marki. Eghti uaghan gumazir asiziba apir puvatizim, a fo, God a inizi a siosin aven ize, kamaghin, a gumazir biziba bar da apimin arazibar gan da tuisighan marki egh suam, an araziba ikufi.

⁴ Ni tina, ni ghaze, ki ti gumazir igharazimin ingangarir gumazimin araziba tuisigham. Puvati. Bizir a tugh gavgavigham o a irighamim, kar an Gumazir Ekiamin bizim. Ekiam uabi a damighti a gavgavigham, kamaghin a guizbangira tugh gavgavigham.

⁵ Gumazitam suam, dughiar mam dughiar mabagh afira. Eghti gumazir igharazim suam, dughiaba bar magh gari. Eghti gumaziba bar vaghvagh uari gifogh suam, nighnizir manam men nighnizimin dera.

⁶ Gumazir dughiar mam pirafim, an Ekiamin ziam fasa kamaghin ami. Ezi gumazir biziba bar a da apim, a dagheba bagha God minabi, egha tuavir kam in Ekiamin ziam fe. Gumazir asiziba apir puvatizim, a God minaba, Ekiamin ziam fasa nighnigha, egha dagher

13:13: Lu 21:34, Ef 5:18, Fl 4:8, 1 Te 4:12, Je 3:14, 1 Pi 2:12, 4:3 **13:14:** Ga 3:27, 5:16, Kl 3:10, 1 Pi 2:11 **14:1:** Ro 15:1, 15:7, 1 Ko 8:9-11, 9:22 **14:2:** Stt 1:29,

9:3, Ro 14:14, 1 Ko 10:25, 1 Ti 4:4 * **14:2:** (14:2) Ia akar 1 Korin 8:1in itimin gan.

14:3: Kl 2:16 **14:4:** Mt 7:1, Je 4:11-12 **14:5:** Ga 4:10 **14:6:** 1 Ko 10:31, Ga 4:10, 1 Ti 4:3

maba ataghrasi.

⁷ E fo, en tongin itir gumazitam suam, nan ikirimirir angamra itim, a nan bizimra puvati. Eghti gumazitam suam, nan ovevem, uaghan nan bizimra puvati.

⁸ E angamra ikiva, e Ekiam bagh ikiam. E aremegh, e Ekiam bagh aremegham. Kamaghin, e angamra iti, o areme, e Ekiamin adarazira.

⁹ Bizir kamin mingarim kamakin. Krai aremegha ua dikafi. Kamaghin an angamra itiba ko aremeziba bar moghira men Ekiamin iti.

¹⁰ E fo, e bar Godin kotiamin tuivighti, an en araziba tuisigham. Kamaghin amizi, ni uabi, ni uan adarazir araziba tuisighan kogh suam, men araziba ikufi. Ni uabi, ni uan adarazir girakirangin adarir nighnizibar me damuan marki.

¹¹ E fo, Godin Akinafarim kamaghin migei,

“Ki ian Ekiam, ki zurara ikivira ikiam, kamaghin ki guizbangira ia migei,

‘Nguazimin itir gumazamaziba bar nan guamin uan teviba apir,

egh uan akabar nan gun mikim suam, ki guizbangira God.’ ”

¹² Kamaghin amizi, e bar vaghvagh uan arazir amizibar gun Godin mikimam.

Ni uan tav damuti, an arazir kuram damuan kogham

¹³ Kamaghin amizi, e gumazir igharazibar araziba ua da tuisighan kogham. Egha ia nighnizir igharazimin gin mangiva, egh e uan adarazir amuti me arazir kuram damuva iran kogham.

¹⁴ Ki Ekiam Iesus ko poroghav ikia, ezi bizir kam nan nighnizim gamizi a bar kuiaghrizi, ki guizbangira kamaghin fo, bizitam uabi Godin damazimin mizezir puvati. Eghti gumazitam suam, bizir manam an damazimin zuezir puvati, eghti bizir kam an nighnizimin guizbangira bar mize, eghti an a damuan marki.

¹⁵ Kamaghin, ni daghetam ramiti, nin anav gan nighnigh suam, a Godin damazimin mize, eghti arazir kamin ni an nighnizim gasighasigham. Ni kamaghin damuva ni munav gifongezir arazimin gin mangan kogham. Krai munav bagha areme, ezi ni puram apir arazim a damuva a gasighasighan marki.

¹⁶ Egh ia kamaghin damuan marki, ia igharaz darazir amuti, me ian arazir aghuim mikim suam, ia arazir kuram gami.

14:7: 1 Ko 6:19-20, Ga 2:20, 1 Te 5:10, 1 Pi 4:2 **14:8:** Lu 20:38, Ga 2:20, 1 Te

5:10 **14:9:** Ap 10:36, 2 Ko 5:15 **14:10:** Mt 25:31-32, Ap 10:42, 17:31, 2 Ko 5:10

14:11: Ais 45:23, Fl 2:10-11 **14:12:** Mt 12:36, Ga 6:5, 1 Pi 4:5 **14:13:** 1 Ko 8:9,

8:13, 10:32 **14:14:** Ap 10:15, Ro 14:2, 14:20, 1 Ko 8:7-8, 1 Ti 4:4, Ta 1:15 **14:15:**

1 Ko 8:11-13 **14:16:** Ta 2:5

17 E fo, gumazitam, God Bizibagh Ativir Arazim mikimsi, a dagheba apir araziba o dipaba apir araziba dav kiman kogham. Puvati. A Godin damazimin derazir arazim ko, navir vamiran ikiamin arazim ko, bar akongezir arazim, dav kimam. Arazir aghuir kaba, da Godin Duamin aven otifi.

18 Eghti tina tuavir kamın Kraisin ingangarim damigh, a God damuti, an a bagh bar akuegham. Eghti a gumazamizibar amuti, me migirigiar aghuibar a mikimam.

19 Kamaghın amizi, e zurara igharaz darasi ko navir vamiira ikiamin arazibar gin mangıva, egh arazir gumazir igharazibar amuti me tugh gavgavighamiba, dar gin mangı dar amuam.

20 Ni daghemra nighnigh, tuavir kamın God amizir arazibagh asighasighan marki. Guizbangira, dagheba bar, da dera. Eghti ni daghetam ramiti, bizir kam gumazir igharazim damighti, an arazir kuram damigh irigham, eghti kamaghın ni arazir kuram gami.

21 Kar tuavir aghuim, ni kamaghın damuan marki: ni asizitam ko wainin dipatam ramıva egh bizir igharazitam damighti, da nin anav damighti a irigham.

22 Ni nighnizir gav-

gavir bizir kamın itim, a nin navimin iki. God nin nighnizim gifo, eghti ni gumazir igharazitamın mikiman marki. Guizbangira, gumazitam bizitam ginighnizima, bizir kam dera, ezi an navim osemezir puvati, gumazir kam bar akongegham.†

23 Gumazitam asizitam o daghetam amıva, egh nighnizir pumuning ikiti God a mikim suam, an arazir kuram gami. An amir arazir kam, nighnizir gavgavim gisin tuzir puvati, kamaghın osımtizim an iti. Guizbangira, e nighnizir gavgavim gisin tughan kogh arazir manam damuti, God suam, an arazir kuram.

15

E Kraisin nighnizim ko arazimin gin mangam

1 E gumazamizir nighnizir gavgavim itiba, gumazamizir gavgavıba puvatizıba, men osımtizıba ater men akurvaghām. E uarira uarir akurvaghısi nighnighan kogham.

2 E bar vaghvagh uan adarazi bagh pamten ingar men akurvaghām. E kamaghı sua, men nighnizir gavgavim gavgavıgh ikıvıra ikiam, kamaghın e men akurvaghām.

3 E fo, Kraıs uabi uabın akurvaghısa nighnizir puvati. Godin Akinafarımın

14:17: 1 Ko 8:8 14:18: 2 Ko 8:21 14:19: Ro 12:18, 15:2, 1 Ko 14:12, 1 Te 5:11

14:20: Mt 15:11, Ro 14:14-15, 1 Ko 8:9, 8:13, Ta 1:15 † 14:22: (14:22) Grighın akam vezın kamın deragha bigha mikemezır puvati.

14:23: Ta 1:15 15:1: Ro 14:1, Ga 6:1 15:2: Ro 14:19, 1 Ko 9:19, 9:22, 10:24, 10:33, 13:5, Fl 2:4-5 15:3:

Sng 69:9, Mt 26:39, Jo 5:30, 6:38

arazir a batozimin osizirim kamakin, "Akar kurar gumaziba ni gazeziba, da uaghan na gire."

⁴ Godin migirigiar me fomira Godin Akinafarimin osiriziba, da bar en sure damuasa me ada osiri. Migirigiar kam e damuti, e nimira iki, osimtiziba ateriva tugh gavgavigh God e daningamin bizir aghuiba bagh mizuamam.

⁵ Datarighin ki ia bagha God ko migia ghaze, God uabi e gamima, e nimira ikia osimtiziba atera tugh gavgafi. Egh a ia damuti, ia Kraiss Iesus amizir arazibar gin mangi, egh tuavir kam in ia igharaz darazi ko navir vamira ikiam.

⁶ Kamaghin ki ia bagh Godin azangsihti, ia navir vamira ikiva bar moghira uari inigh Godin ziam fam, an en Ekiam Kraiss Iesusin Afeziam.

Kraiss, Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba uaghan, bar men akura

⁷ Kamaghin amizi, gumazimiziba Godin ziam fisi, ia Kraissin adarasi ia uarira uari inigh bar akongegh. Kraiss ia inigha aven izezi moghin, ia igharaz darazi inigh aven izi bar akongegh.

⁸ Ki ia migei, Kraiss Judabar ingangarir gumazimin oto. A nighnizir kam faraghaviram an iti, a kamaghin men

akagham, God mikemezir akaba da bar guizbangira. Da kamakin, God en ovaviba ko amizir akar dikiriziba, da guizbangira otivigham.

⁹ Kraiss uaghan kamagh sua, a Kantrin Igharazibar Gumazibar amighti, me Godin apangkuvim bagha an ziam fam. Godin Akinafarim bizir kam kamaghin a migei,

"Kamaghin amizi, ki Kantrin Igharazibar Gumazibar tongin ikiva ni minabam.

Egh ki nin ziam fiva ighiabar amuam."

¹⁰ Egha Godin Akinafarim migirigiar igharazim uaghan iti,

"Ia Kantrin Igharazibar Gumaziba, ia Godin gumazimiziba Israelba, ia me ko iki bar akongegh."

¹¹ Ezi migirigiar mam uaghan kamaghin migei,

"Ia Kantrin Igharazibar Gumazimiziba bar, ia Ekiamin ziam fi! Egh nguazimin itir anababa, ia bar an ighiabar amu!"

¹² Ezi Aisaia uaghan kamaghin mikeme,

"God Jesin ikizimin tav amiseveghti,

an atrivimın otogh izıva
Kantrin Igharazibar
Gumazibar ganam.

Egh a me damuti,
me bizir aghuir a me
daningamiba bagh
mizuam ikiam.”

¹³ Ki ia bagha God ko migei,
Godra, a ian akuraghti, ia
bizir aghuir gin izamiba bagh
mizuamam. God kamagh
sua, an Duamin gavgavimın,
a ia damuti, ian arazir gin
izamin bizir aghuiba bagha
mizuaim, an aghung mangi
bar ekevegham. Kamaghın,
God ian nighnızir gavgavim
an itir tuavimın, a ia damuti,
navir amirizim ko bar
akongezir arazim, bar ia
gizivagham.

**Pol uabi uan
ingangarim
geghara, egha uan
akam isa uan
namakaba bagha
anemadi**

(Sapta 15:14-16:27)

*Pol uan ingangarim bagha
bar akonge*

¹⁴ Nan adarasi, ki uan
navimın aven ki nighnızir
gavgavim ikia kamaghın fo,
ia zurara arazir aghuibagh
ami. Egha fofozir guar
avırıba iti. Kamaghın ia
vaghvagh nighnızir aghuiba
uarira uari daningam.

¹⁵⁻¹⁶ Ezi ki akinafarir
kamin aven akar mabagh
nighnıgha, kamaghın ian
nighnıziba dikavasa ia bagha

mong akar gavgavıba osiri.
Ki fo, God nan apangkuvigha
na misevezi, ki Kraıs İesusın
ingangarir gumazimın ikiava
egha Kantrin Igharazibar
Gumazıba bagha ingari. God
kamaghın ifonge, Kantrin
Igharazıbar Gumazıba, me
ofan min iki a damuti eghti
a me bagh bar akongegham.
Eghti Godın Duam me
damighti, me God baghıvıra
ikiam. Kamaghın amizi, nan
ingangarim kamaghın iti, ki
ofa gamir gumazimın min
ingara Godın akar aghuim
me mikiri.

¹⁷ Ki Kraıs İesus ko porogha
ingangarim gami, kamaghın
ingangarir ki God bagha amir
kam, ki a bagha bar akonge.

¹⁸⁻¹⁹ Ki bizir igharazıbar
gun mikıman kogham, bizir
vamıran kam ki an gun
mikımasa: Ki Kraıs ko in-
garıma Kraıs na bagha tu-
avıba arızıma, ezi ki Kantrin
Igharazıbar Gumazıba an
gin mangasa men sure gami.
A nan aven ingarıma, ezi
mıgırıgıar ki me mıgeıba
ko arazir ki amızıba, ko
mirakelin gavgavıba ko
arazarazir ki amızıba, me
dar garıma da me gamıma
me Godın gin zui. Bizir
otozir kaba, Godın Duamin
gavgavimın ki a dagh amıma
da otifi. Kamaghın amizi, ki
Jerusalemın ikegha Kraısın
akar aghuim bar anekura
ghua İlirikumin Provinsın
oto.

²⁰ Nan ifongiam kamakin:

ki akar aghuim danganir gumaziba oraghizir puvatizibar anekunasa bar ifonge. Ki kamaghin aghua, me suam, Pol gumazir igharazim kunizir dipenir akinibagh isin dipenimin ingari.

²¹ Godin Akinafarim mikemezi moghin ki damuasa,
 "Gumazir an eghaghaniba faragha da baraghizir puvatiziba,
 datirighin da baragham,
 eghti gumazir faragha an migirigiaba baraghizir puvatiziba,
 datirighin dagh fogham."

Pol Romin itir Kraisin adarazir ganigh, egh Spenin Kantrin mangam

²² Dughiar aviriba, ki ia bagha izasava amima, ingangarir kam nan suirazi, kamaghin ki izezir puvati.

²³ Egha datirighin ki nguibar kabar ingangariba puvati. Ki azenir aviribar ian ganasa ifonge,

²⁴ kamaghin amizi, ki datirighin izasa. Ki ghaze, ki kagh dikavigh Spenin Kantrin mangisi damuva, ki ti Spenin darorim ateghiva ti tong ia ko ikegham, egh gin Spenin mangam. Ki ian ganigh, egh tong ia ko ikisi bar akuegham. Eghti ia tuavimin ivezim nan akuraghti, ki Spenin mangam.

²⁵ Ezi datirighin ki Godin adarazi bagh akurvazitam inigh Jerusalem Nguibar Ekiamin mangam.

²⁶ Ia fo, Jerusalem in itir Godin adarasi, men tongin itir gumazamizir maba biziba bar puvati. Kamaghin, Masedonia ko Akaiian Provinsin itir siosba me bagha dagiaba arighasa bar ifuegha akam misoke.

²⁷ Me uan ifongiamra an gin ghua kamaghin ami. Kar guizbangira, Kantrin Igharazibar Gumaziba, me Israelin gumazamizir onganarazibar akurvaghamin ingangarim iti. Guizbangira, Israelba fomira Godin bizir aghuir aviriba isa Kantrin Igharazibar Gumazibagh aniga men duabar akura. Kamaghin amizi, Kantrin Igharazibar Gumaziba ikarvaghamin bizim iti, me nguazir kam in bizir aghuiba isi Israelbar aningiva me ikarvagham.

²⁸ Ki faragh dagiar kaba bar a da inigh Jerusalem mangamin ingangarim a givaghiva, egh gin Spenin mangisi izi ian ganigh, mangam.

²⁹ Ezi ki fo, ki izi ia bativamin dughiam, Kraisi bizir aghuir bar aviribar en tongin dar amuam.

³⁰ Nan adarasi, en nighnizir gavgavir Ekiam Kraisi Iesusin itim ko, Godin Duam e ganidir igharaz darazigh

ifongezir arazim, ki bizir kamning ginighnigha kamaghin ia gakaghori, ia na ko porogh pamtem God ko mikim na bagh an azangsigh.

³¹ Egh kamaghin mikim, Judian itir nighnizir gavgavim puvatiziba na gasighasighan kogham. Eghti Jerusalem in itir Kraisin adarasi nan ingangarir ki me bagha amim bagh bar akuegham.

³² Kamaghin God ifueghtima, ki ia bagh izisi nan navir averiam bar akuegham. Egh ia ko avughsi ua uan gavgavim inisi, egh bar akuegham.

³³ Ki kamaghin Godin azai, Godin navir amirizim ko dabirabir aghuim anidim, bar moghira ia ko iki. Guizbangira.

16

Pol gumazamizir aviriba bagha akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki

¹ Ki ghaze, ia kamaghin fogh, Fibi en buaramizim, an amizir bar aghuim. Ia deragh a damu. An ingangarim kamakin, a Senkrian nguibar ekiamin itir siosin akurvazir amizim.

² Ki kamagh sua, ia Ekiam ginighnigh Fibi inighti a ia ko iki. Kar arazir aghuir e Godin gumazamiziba damuamim. Egh a bizitizim puvatighti ia an akuragh. Guizbangira, a gumazamizir aviribar akurvagha egha uaghan nan akura.

³ Ezi ki uan akam isa Prisila ko Akwila bagha anemaga ghaze, Afeziam aning ko iki. Aning na ko Kraisi Iesusin ingangarim gami.

⁴ Aning nan akurvagha na bangin oveghai. Kamaghin amizi, ki uabira puv aning minabi. Ezi Kantrin Igharazibar Gumazibar siosba uaghan aning minabi.

⁵ Egha ki uan akam isa aningin dipenimin uari akuvir sios bagha anemaga ghaze, Afeziam vaghvagh me ko iki.

Egha ki uan akam isa nan namakam Epainetus bagha amaga ghaze, Afeziam a ko iki. A Provins Esian itir gumaziba bar men faraghavira nighnizir gavgavim Kraisin iti.

⁶ Egha ki uan akam isa Maria bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. A ian akuraghasa pamten ingari.

⁷ Egha ki uan akam isa Andronikus ko Junias bagha anemaga ghaze, Afeziam aning ko iki. Aning e Judan ikizir vamira, egha na ko kalabusin ike. Aning Kraisin aposelbar tongin itima, me bar aning gifo. Ezi aning nan faragha ghua Kraisi gifo.

⁸ Egha ki uan akam isa Ampliatus bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. Ga uaghara Ekiam ko porogha kamaghin ga namakar aghuimningin min iti.

⁹ Egha ki uan akam isa Urbanus bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. An

e koma Kraisin ingangarir gumazim. Egha Stakis uaghan, ki a bagha akam amaga ghaze, Afeziam a ko iki. A uaghan nan namakar aghuim.

¹⁰ Egha ki uan akam isa Apeles bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. A Kraisin gin zuima osimtiziba a bativima, an nighnizir gavgavim Kraisin ikiavira iti, ezi bizir kam bagha a ziam iti. Egha ki uan akam isa Aristobulusin dipenimin itir darasi bagha anemaga ghaze, Afeziam me ko iki.

¹¹ Egha ki uan akam isa Herodion bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. Ga Judan ikizir vamira. Egha ki uaghan uan akam isa Narsisusin dipenimin aven itir Ekiamin adarasi bagha ghaze, Afeziam me ko iki.

¹² Egha ki uan akam isa Trifina ko Trifosa bagha anemaga ghaze, Afeziam aning ko iki. Aning Ekiam bagha pamten ingari. Egha uaghan uan akam isa nan ro-roam Persis bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. A uaghan Ekiam bagha pamten ingari.

¹³ Egha uaghan ki uan akam isa Rufus bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. A gumazir bar deragha Ekiamin gin zuim. Egha an amebam uaghan, ki a bagha akar aghuim anemdi. A

guizbangira uan borimin min deravira na gami.

¹⁴ Egha ki uan akam isa Asinkritus ko Flegon ko Hermes, ko Patrobas, ko Hermas, ko nighnizir gavgavim Ekiamin ikia me ko itiba bar, me bagha anemaga ghaze, Afeziam bar me ko iki.

¹⁵ Egha ki uan akam isa Filologus ko Julia, ko Nereus uan buaramizim sara, ko Olimpasi, ko Godin gumazamizir me ko uari akuviba bar, me bagha anemaga ghaze, Afeziam bar me ko iki.

¹⁶ Ia Kraisin adarasi, e uan arazimin gin mangiva, ia uan adarazir agharibar suigh. Ezi Kraisin siosba bar uan akaba isa ia bagha da amaga ghaze, Afeziam ia ko iki.

Ia gumazir ia abiziba bagh deragh gan

¹⁷ Nan adarasi, ki akar gavgavim ia mikimasa, Ia gumazir ia abiziba bagh deragh gan. Gumazir kaba, ian marazir nighnizir gavgavibagh asighasighava, egha suren akar ia inizar apanim gami. Kamaghin, ia men saghon iki.

¹⁸ Me en Ekiam Kraisi Jesusin ingangarim gamir pu. Puvati. Me uan nivafizim ifongezir arazibar gin zui. Me migirigiar aghuiba ko migirigiar navibagh inivibagh amuava, gumazamizir arazir kurabagh ifozir puvatiziba me gifara,

men nighnizibagh amima, me okam nighnisi.

¹⁹ Gumazamiziba bar kamaghin oraki, ia akar aghuim inigha deravira an gin zui. Kamaghin, ki ia bagha bar akonge. Ki kamaghin ifonge, ia arazir aghuiba bar adagh fogh, egh arazir kurabar amuamin fofoziba puvatigham.

²⁰ Dughiar bar otevimin, Godin navir amirizim ko dabirabir aghuarim anidim, a Satanin gav-gavim gasighasighiva ian amamangatighti, ia Satan dikaraghtima, a ian dagaribar apengan ikiam. En Ekiam Kraiss Iesusin apangkuvim ia ko iki.

Gumazir maba uan akaba isa Romin itir gumazamiziba bagha da amadi

²¹ Timoti, na ko ingarir gumazim, a uan akam isa ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Ezi Lusius ko, Jason ko, Sosipater, me na ko e ikizir vamira, me uaghan ia bagha akam amadi.

²² Ki Tertius Kraissin ananav, ki uaghan uan akam isa ia bagha anemadi. Ki Polin akaba inigha ia bagha akinafarir kamın da osiri.

²³⁻²⁴ Ezi Gaius uan akam isa, ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Gaiusra, ki Pol ki an dipenimin aven itima, a bar deragha na gami. Egha Siosin mam uaghan

Gaiusin dipenimin aven uari akufi. Ezi Erastus nguibar kamın Gavmanin dagiabar garir gumazim, ko en mav Kuartus, aning uan akam isa ia bagha anemadi.*

E Godin ziam fam!

²⁵⁻²⁶ E Godin ziam fam! God gavgavir ekiam ikia, kamaghin a ia damuti ian nighnzir gavgavimin suiragh gavgavigham! Bizir kam, ki an akar aghuim akura, bizir kam uaghan a migei. Akar aghuir ki akurim, a Kraiss Iesusin akar aghuim, a guizin akar mogomem, bar fomira azenir aviribar modogha iza, datirighin azenim giri. Guizin akar mogomer kam, Godin akam inigha izir gumazibar osiziriba, da gumazamizibagh amizi, me akar mogomer kam a gifo. Godin ovengan koghamim, akar gavgavimin kamaghin migia ghaze, akar mogomer kaba azenim giriti, Kantrin Igharazibar Gumaziba bar dagh foghiva, nighnzir gav-gavim Kraissin iki kamaghin an gin mangam.

²⁷ Ezi ki kamaghin ifonge, Kraiss Iesus e damuti, e Godin ziam fam. Anarira a God, egha a uabira fofoziba bar iti. Kamaghin, e zurara an ziam fi mamaghira ikiam. Guizbangira!

16:20: Stt 3:15, Ro 15:33, 1 Ko 16:23, 1 Te 5:28, MAA 22:21 **16:21:** Ap 16:1, 19:22, 20:4 **16:23-24:** Ap 19:29, 1 Ko 1:14, 2 Ti 4:20 * **16:23-24:** (16:23-24) Fofozir gumazir maba uaghan ghaze, akar otevir mam uaghan vezin kamın iti. Akar kam kamakin. En Ekiam Kraiss Iesusin apangkuvim zurazurara ia ko iki. Guizbangira. **16:27:** 1 Ti 1:17, 6:16, Ju 25

Akinafarir Faragha Zuim, Pol Korinin Nguibamin itir Sios baghava an Osiri

Akar Faragha Zuim

Polin dughiamin, Korin, a nguibar ekiar mam, an Akavian Provinisin iti. A uaghan Grighin nguazimin aven iti. Pol uabi faragha Iesusin akam Korinin nguibam anekunigha, egha sios gamizi a tu. Egha gin Pol me ategha, ghua nguibar igharazibar ingaragha aruima, osimtiziba Korinin sios batifi. Kamaghin amizi, Pol nighnizir aghuiba me daningiva egh men osimtiziba akirasa akinafarir kam osiri.

Pol garima, Korinin itir Kraisin adarazi, men araziba ikufi. Ezi a kamaghin nighnisi, me uan nighnizir gavgavim ategham. Egha a kamaghin men apangkufi. A poroghamiba arazir aghuibar amuasa migei. Egh me Godin Duam amamangatighti, a men daroriba bagh faragh mangan koghti, eghti osimtiziba guizbangira me bativam. A Godin ziam fer arazir aghuim migia, egha uaghan Godin Duam bizir aghuibar me mikeme. Egha gumazir ovengezibav gia ghaze, me ua dikavam.

Bizir kaba, osimtiziba Korin itir darazigh anidi. Ezi me Godin ifongiam gifoghasa Pol akar bar aghuim me gami. Egh men akuraghti, me a gifogham. Akar otevir Kraisin adarazi bar ifongezir mam, a sapta 13in iti. Sapta 13in kam Pol kamaghin men akagha ghaze, igharaz darazigh ifongezir arazim, a bizir bar aghuir God uan gumazamizibagh anidim.

Kraisin adarasi uarira uari adogh uan ziaba fan marki

(Sapta 1-4)

¹ Ki Pol, ki Kraisi Iesusin aposel. God uabi ifongegha, na gamizi ki aposelin oto. Ki, Kraisin gin zuir gumazim Sostenes ko,

² ga akinafarir kam ia Korinin nguibar ekiamin itir sios bagha an osiri. Kraisi Iesus ia gamizima, ia a baghavira iti. Egha a ua bagha ia amisevezi, ia a ko poroghav iti. A ia ko, nguazimin itir gumazamizir Kraisi Iesusin ziamin feba bar, a ia misefe. Kraisi Iesus, en Ekiam. A men Ekiam, ko uaghan en Ekiam.

³ Ki God ko migia ghaze, God en Afeziam ko en Ekiam Kraisi Iesus, aningian apangkuv, egh navir amirizim ia daning.

Pol God minabi

⁴ God, Kraisi Iesusin ingangarimin tuavimin, ian apangkuvigha, deragha ia

gami. Kamaghin ki zurara ia ginighnigha uan God minabi.

⁵⁻⁶ Ki a minabagha ghaze, Kraisin akar e ian mikinizim, a ian navibar ikia gavgafi. Ia Krai ko poroghav itima, God bizir aghiur avirim ia ganingizi, da ia gizifa, kar akam akurir arazir aviriba, ko fofozir guar aviriba.

⁷ Kamaghin, ia datirighin en Ekiam Krai Iesus azenim giramin dughiam mizuai, egha ia Godin Duam aningizir bizir aghuitam, ia an otevizir puvati.

⁸ Krai Iesus gavgavim ia daningti, ia gavgavigh mangi, dughiar abuananam in otogham, eghti bizir kuratam en Ekiam Krai Iesus Uamateghamin Dughiamin ian ikian kogham.

⁹ God uan Otarim Krai Iesus, en Ekiam a ko navir vamira ikiasa ian dia. Eghti God damuasa mikemezi biziba, a bar adar amigham.

Sios bar biaghire

¹⁰ Nan adarasi, ki en Ekiam Krai Iesusin ziamin pamtem kamaghin ia gakaghor, ia bar navir vamira uariv geir migirigiba iki. Egh ia tintinimin bighiran marki. Ia ikizir vamira, ko nighnizir vamira, ko ifongiar vamira iki.

¹¹ Nan adarasi, Kloen adarazi na migia ghaze, ia adariba uari gami.

¹² Ki arazir ia uari adozibar ian tongin itim migei. Marazi kamaghin migei, "Ki Polin anav." Ezi marazi kamaghin migei, "Ki Apolosin anav." Ezi marazi kamaghin migei, "Ki Pitan anav." Ezi marazi kamaghin migei, "Ki Kraisin anav."

¹³ Ezi manmakin? Krai ti biaghireghama? Ki Pol ti ian akurvaghaza ter ighuvimin aremez, o? Ia ti nan ziamin rurim iniz, o? Bar puvati!

¹⁴ Ian tongin, ki Krispus ko Gaiusra rue, egha gumaziba ua puvati. Kamaghin ki God minabi.

¹⁵ Kamaghin amizi, gumazitam kamaghin mikiman kogham, "E Polin ziamin rurim ini."

¹⁶ (Guizbangira, ki igharaz darazi uaghan me rue, kar Stefanasin dipenimin itir adarazi. Egha ki fozir puvati, ki ti igharaz darazi uaghan me rues.)

¹⁷ Krai gumaziba ruasa na amadazir puvati. Puvati. An akam akunasa na amada. Eghti ki apezeperir migirigiba ko nguazir kam in itir gumazibar fofozim anekunan kogham. Ki kamaghin damu, egh Kraisin ter ighuvimin ovevem damighti, a mati pura bizim.

Krais, a Godin gavgavim

¹⁸ Guizbangira, gumazir ovengamiba ghaze, ter

1:5-6: 1 Ko 2:1-2, 12:8, 2 Ko 8:7, 2 Ti 1:8, MAA 1:2 **1:7:** Lu 17:30, Fl 3:20, 2 Te 1:7, Ta 2:13, 2 Pi 3:12 **1:8:** Fl 1:6, Kl 1:22, 1 Te 3:13, 5:23 **1:9:** Ais 49:7, Jo 17:21, 1 Ko 10:13, 1 Te 5:24, 1 Jo 1:3 **1:10:** Ro 12:16, 2 Ko 13:11, Fl 2:2, 3:16, 1 Pi 3:8 **1:12:** Jo 1:42, Ap 18:24-28, 19:1, 1 Ko 3:4 **1:14:** Ap 18:8, 19:29, Ro 16:23 **1:16:** 1 Ko 16:15 **1:17:** Mt 28:19, Jo 4:2, 1 Ko 2:1, 2:4, 2:13, 2 Pi 1:16 **1:18:** Ap 17:18, Ro 1:16, 1 Ko 2:14, 15:2, 2 Ko 4:3

ighuvimîn miġirigiam, mati miġirigiar onganim egha mingariba puvati. Ezi e gumazamizir God en akurvaziba, e fo, ter ighuvimîn miġirigiam, a Godin gavgavim.

¹⁹ Godin Akinafarim kamaghin miġei,

“Ki niġhnizir aghuiba itir gumazibar niġhnizim batueghiva, egh fofozir gumazibar fofozim aġivaghham.”

²⁰ Egħti e manmagħin nguazir kamîn itir gumazibar niġhnizir aghuibav kimam? E manmagħin Judan Arazibagh fozir gumazibav kimam? E gumazir akaba uarij sozir arazim bar a gifoziba, e manmagħin me mikimam? Guizbangira, God nguazir kamîn itir fofozibagh amizima, da mati miġirigiar onganiba egha mingariba puvati.

²¹ Godin niġhnizir aghuim ko an fofozimîn, God kamaghin fo, nguazir kamîn itir gumazamiziba uan fofozimîn tuavimîn me Godin fofozim inighan kogham. Kamaghin, God tuavir igharazir mam men akuragħasa anemisefe. Kar, me “miġirigiar onganim” arizir akam, e aneakuri. Gumaziba akar kam baragħa

niġhnizir gavgavim Godin iti, ezi God men akurvasi.

²² Judaba mirakelbar ganasa bar gavgafi, ezi Kantrin Igharazibar Gumaziba niġhnizir aghuim ko fofozim bagħa pamtemin ingari.

²³ Ezi e Kraiss ter ighuvimîn aremezir akam me mikiri. Ezi akar kam Judabar niġhnizimîn, mati bizir me asagħporagħirim. Ezi Kantrin Igharazibar Gumazibar niġhnizim ghaze, kar miġirigiar onganim.

²⁴ Ezi e gumazamizir God diaziba, e Juda ko Kantrin Igharazibar Gumaziba uaghara, e fo, Kraissa a Godin gavgavim ko Godin fofozim.

²⁵ Nguazimîn itir gumaziba kamaghin niġhnigha ghaze, “Godin niġhnizir maba bar ongani.” Ezi niġhnizir kamra bar gumazibar niġhnizibagh afira. Ezi me kamaghin niġhnisi, Godin arazir maba kamaghin en akakasi, God gavgaviba puvati. Ezi an arazir kabara bar gavgavigha, bar gumazibar gavgavim gafira.

²⁶ Nan adarasi, ia dugħiar God ian diazim ġinighnigh. Ian aviriba faragħa, nguazir kamîn itir gumazibar damazimîn, fofozir gumazibar min ikezir puvati. Ezi ian aviriba, gavgaviba puvati.

1:19: Ais 29:14, Jer 8:9 **1:20:** Jop 12:17, Ais 19:12, 33:18, 44:25, Mt 11:25, Lu 10:21, Ro 1:20-21, 1:28 **1:21:** Mt 11:25, Lu 10:21, Ro 1:20-21, 1:28 **1:22:** Mt 12:38, Mk 8:11, Jo 4:48, Ap 17:18, 17:32 **1:23:** Ais 8:14, Mt 11:6, Jo 6:60, 6:66, Ro 9:32, 1 Ko 2:14, Ga 5:11 **1:24:** Ro 1:4, 1:16, 1 Ko 1:18, Kl 2:3 **1:25:** 2 Ko 13:4
1:26: Mt 11:25, Jo 7:48, Je 2:1-5

Egha ian aviriba, ziar ekiaba itibar ananabar otivizir puvati.

²⁷ God kamagh sua, a nguazir kamın itir fofozir gumazibar amuti, me bar aghumsigham. Kamaghın, a gari, gumazir nguazimin itir gumazibar damazimin nighnizir onganiba itiba, gumazir kabara God me amisefe. God ghaze, a gavgaviba itir gumazibar amuti, me aghumsigham. Kamaghın, gumazir nguazir kamın itir gumazibar damazimin gavgaviba puvatiziba, merara God me amisefe.

²⁸ Egha a nguazir kamın ziaba puvatizir gumaziba ini, kar gumazir me kamaghın migeiba, me bizir kiniba, egha me men aghua. Ezi arazir kamın, God ziar ekiaba itiba ko gavgaviba itibagh amizi, da mati bizir kinibar mın iti.

²⁹ Kamaghın amizi, gumazitam Godın damazimin uabi uan ziam fan kogham.

³⁰ God uabi ia gamizi, ia Kraıs İesus ko poroghav iti. Ezi a Kraıs gamizi, a en nighnizir aghuımın mingarımın iti. Ezi Kraısın ingangarımın, God e gamizıma, e Godın damazımın deragha, egha God baghavıra iti. Ezi Kraısın ingangarımın, a uam e givezegha, arazir kuramın gavgavımın e fıri.

³¹ Ezi Akınafarım mikemezi

moghın God kamaghın ifonge, “Tina bar akongeghsi, a God amizir arazibagh nighnigh, da bagh bar akongegh, egh Godın ziam fı.”

2

Pol Korinın itir gumazimizar nighnizir gavgavımın migei

¹ Nan adarasi, ki ia bagha izezir dughiamın, ki Godın akar mogomemın ia migia, egha fofozir gumazibar mın akar ekiar guar aviritaba ia mikemezir puvati.

² Ki faraghavıra kamaghın nighniki, ki ian tongın iki-amin dughiamın, ki bizir igharazitam ginighnighan kogham. Puvatigham. Ki Kraıs İesusra nighnighıva, egh uaghan a ter ighuvımın aremezir ovevem ginighnigham.

³ Kamaghın, ki ia ko itir dughiamın, ki guizbangıra gavgaviba puvati. Ki atiati-ava, egha mıghavıram agoi.

⁴ Ezi akar ki mikemezim ko akar aghuir ki kunizim, ki nguazir kamın itir fofozim o nighnizibagh etuir akam, ia mikemezir pu. Puvati. God uan Duamın gavgavımın, a ian akazi, ia fo, ki migeir akaba da guizbangıra.

⁵ Guizbangıra, ki kamagh sua, ian nighnizir gavgavım nguazir kamın itir fofozim gısın ikian kogham. Puvati. İan nighnizir gavgavım,

Godin gavgavimra, a gisın tugham.

Godin Duam nighnizir aghuim ko fofozim e ganidi

⁶ Guizbangira, gumazamizir gavgavigha Godin arazibar gin zuiba, e fofozir aghuim me ganidi. Ezi fofozir me inizir kam, a nguazir kamın itir fofozim puvati. Egha uaghan a nguazir kamın gumazir dapanibar fofozim puvati, kar gumazir ovengasava amiba.

⁷ Puvati. Fofozir aghuir e ia ganidir kam, a Godin nighnizir mogomem. Fomira, God tıghar nguazimın ingaramın dughiamın, a uan fofozir aghuimın a kamaghın ifonge, e an Nguibamın iki, ziar ekiam ko dabirabir aghuim a ko a iniam. Ezi dughiar kamın ikegha iza datirighın an fofozir aghuir kam en modo.

⁸ Ezi, nguazir kamın gumazir dapanitam a gifozir pu. Puvati. Me ti foghava, ziar ekiam itir Ekiam isa ter ighuvim gafughan koghai.

⁹ Ezi e Godin Akınafarimın itir akamın miğirigiar kam miği, a kamakın,

“Bizir gumazitam faragha ganizir puvatiziba,
ko akar gumazitam faragha oraghizir puvatiziba,

ko bizir gumazitamın nighnizimın itir puvatiziba,

bizir bar aghuir kaba,
God gumazamizir a gifongeziba bagha dar kiri.”

¹⁰ Bizir kabar miğirigiam fomira modo, ezi Godin Duamın ingangarimın God da azenim gatizi, e dar gari. Godin Duam biziba bar deravira dar gari, egha uaghan Godin nighnizir mogomebar gara fo.

¹¹ Tav gumazir igharazitamın nighnizim gifoghan kogham. Puvati. Gumazir kamın duar an aven itimra fo. Kamaghira, gumazitam Godin nighnizim gifoghan kogham. Godin Duam, a uabira fo.

¹² E nguazir kamın duam inizir pu. Puvati. E God amadazir Duam ini. Eghti tuavir kamın, e bizir aghuir God e ganingiziba, e deraghvira dagh fogham.

¹³ E bizir aghuir kabav gei, ezi en miğirigiaba nguazimın itir fofozimın tuavimın otozir pu. Puvati. Godin Duam uabi en sure gamima, e akar kabagh ami. E Godin Duamın akaba isa, Godin Duam itir gumazamiziba akar kaba bigha me geghari.

¹⁴ Ezi gumazir Godin Duam puvatizim, a Godin Duamın bizir aghuiba inighan

2:6: 1 Ko 1:28, Ef 4:13, Fl 3:15, Hi 5:14

2:8: Lu 23:34, Jo 7:48, Ap 13:27, 2 Ko 3:14

2:11: Snd 20:27, Jer 17:9, Ro 11:33-34

2:13: 1 Ko 1:17, 2:4, 2 Pi 1:16

1 Ko 1:18, 1:23

2:7: Ro 16:25-26, Ef 3:5, 3:9, Kl 1:26, 2

2:9: Ais 64:4

2:10: Mt

2:12: Jo

2:14: Mt 16:23, Jo 8:47, 14:17, Ro 8:5-7,

kogham. Guizbangira, a kamaghin nighnigha ghaze, da bizir onganiba, egha mingariba puvati. Bizir aghuir kaba, da Godin Duamin otifi. Kamaghin amizi, gumazir Godin Duam itiba, merara Godin Duamin bizir aghuir kaba tuisighamin fofozim iti.

¹⁵ Gumazir Godin Duam itim, a biziba bar da tuisisi. Eghti gumazitam, Godin Duam itir gumazimin araziba tuisighiva avegham.

¹⁶ Godin Akinafarim kamaghin migei,

“Tina Ekiamin nighnizim gifo?

Tina an sure damuam?”

Ezi erara, Kraisin nighnizim en iti.

3

Siosin ingangarir gumazim, a Godin ingangarir gumazim

¹ Nan adarasi, ki gumazamizir Godin Duamin gin zuibav gei moghin ia mikiman kogham. Puvati. Ki gumazamizir navir ghurimin arazibar gin zuibav geir moghin, ki ia migei. Dughiar kamın ia borir iririvibar min ikia, Kraisin arazibar gin zui.

² Ki faragha, mati otem ia ganingi, egha dagher gavgavitam ia daningan ibura. Faraghavira, ki fo, ia tighar

dagher gavgavitam iniam. Egha datirighin uaghan, ia kamaghira iti.

³ Ki fo, ia navir ghurimin arazibar gin ghuavira iti. Ia uan aveghbuabar navim ikuvir arazim, ko uarir adoghadozir arazim, da ian ikiavira iti. Arazir ia amir kaba, kar navir ghurimin araziba. Ia dagh amua, egha nguazir kamın itir gumazibar min ami.

⁴ Gumazir mam kamaghin migei, “Ki Polin anav.” Ezi mav kamaghin migei, “Ki Apolosin anav.” Ezi arazir kamın ia mati nguazir kamın gumaziba.

⁵ Ia deravira nighnigh. Apolos, a tina? Ki Pol, ki tina? Ga ingangarir gumazir kinimning. Ekiam ingangariba isa, vaghvagha ga ganingi. Ezi ingangarir ga amir kabar, ia nighnizir gavgavim Kraisin iti.

⁶ Ki mati, dagher ovizim opari. Ezi Apolos dipam a ganidi. Ezi God a gamima, an aghui.

⁷ Ezi gumazir dagher ovizim oparim, a ziam puvati. Ezi gumazir dipam a ganidim, a uaghan ziam pu. Ezi God daghebagh amima, da aghui, kamaghin a uabira ziam iti.

⁸ Gumazir dagher ovizim oparim, ko gumazir dipam anidim, aning uaghara Godin

2:15: 1 Te 5:21, 1 Jo 2:20, 4:1 **2:16:** Jop 15:8, Ais 40:13, Jer 23:18, Jo 15:15, Ro 11:34 **3:1:** Jo 16:12, 1 Ko 2:14-15 **3:2:** Jo 16:12, Hi 5:12-14, 1 Pi 2:2 **3:3:** 1 Ko 1:10-11, 11:18, Ga 5:20-21, Je 3:16 **3:4:** 1 Ko 1:12 **3:6:** Ap 18:4-11, 18:24-28, 19:1, 1 Ko 1:30, 2 Ko 3:5, 10:14-15 **3:7:** 2 Ko 12:11, Ga 6:3 **3:8:** Ro 2:6, Ga 6:4-5, MAA 22:12

ingangarir gumazimning. Egh aning vaghvagh uan ingangarir amizibar ivezim iniam.

⁹ Ga uaning inigha Godin ingangarim gami, ezi ia mati an azenim.

Siosin ingangarir gumazim, mati dipenibar ingarir gumazim

Egha ia uaghan mati Godin Dipenim.

¹⁰ God uan apangkuvimin, fofozim na ganingizi, ki mati dipenibar ingarir gumazir fofozir bar ekiam itim. Egha ki dagiaba arizima, gumazir igharazim dagh isin dipenimin ingari. Eghti dipenimin ingarir gumaziba vaghvagh deravira ganiva dipenimin ingar.

¹¹ Ia fo, God Kraiss Iesus isa, dipenimin ingarir dagiar faragha atizimin min anetigha gifa. Eghti gumazitam, dipenimin ingarir dagiar faragha itir igharazitam, uam anerighan kogham.

¹² Ezi gumaziba dagiar kam gisin dipenimin ingarsi, tarazi ti golin dagiabar an ingaram, tarazi ti silvan dagiabar an ingaram, eghti tarazi ti dagiar ivezim bar pin kozibar an ingaram, eghti tarazi temebar an ingaram, eghti tarazi dadabar an ingaram, eghti tarazi maziar misiabar an ingaram.

¹³ Eghti gin, Godin Kotiamin Dughiamin, gumaziba bar, men ingangariba azenim giram. Eghti dughiar kam avir ekiamin min otoghti, avir kam men ingangaribar isiva vaghvagh da tuisigham, men ingangariba deraz, o puvati.

¹⁴ Eghti gumazir manam dagiar kam gisin dipenimin ingarighti, an dipenim isian koghti, ingangarir gumazir kam ivezir aghuim iniam.

¹⁵ Ezi ingangarir gumazir manamin dipenim bar isighti, a uan ingangaribar ivezim inighan kogham. Ingangarir gumazim uabi ovengan kogham, a mati gumazir avimin miseviagherizim.

Ia Godin Dipenimra

¹⁶ Ia Godin Dipenimra, ezi Godin Duam ian aven iti. Ia ti kamaghin fozir puvati?

¹⁷ Godin Dipenim, a ua baghaviram a ginabas. Ezi dipenir kam, kar iarara. Kamaghin, gumazitam Godin Dipenim gasighasightima, God gumazir kam gasighasigham.

E gumazibar ziaba fan kogham

¹⁸ Ian tav uabi uabi gifaran marki. Ki ghaze, ian tongin gumazitam nguazir kamın bizibagh fogh kamagh nighnigham, "Ki fofozir bar aghuim iti," egh gumazir

3:9: Mt 13:3-9, Ap 15:4, 2 Ko 6:1, Ef 2:20-22, Hi 3:3-4, 1 Pi 2:5 **3:10:** Ro 15:20, 1 Ko 4:15, 15:10, 1 Pi 4:11, 2 Pi 3:15, MAA 21:14 **3:11:** Ais 28:16, Mt 16:18, 2 Ko 11:4, Ga 1:7, 1 Pi 2:4-6 **3:13:** Lu 2:35, 1 Ko 4:5, 2 Te 1:7-10, 1 Pi 1:7, 4:12 **3:16:** 1 Ko 6:19, 2 Ko 6:16, Ef 2:21-22, Hi 3:6, 1 Pi 2:5 **3:18:** Snd 3:7, Ais 5:21

kam faragh gumazir on-
ganimin min otogh, gin bar
fofozir gumazimin otogham.
Kamaghin deragham.

¹⁹ Guizbangira, nguazir
kamin fofozir aghuim, a
Godin damazimin mati
arazir onanim. Godin
Akinafarim kamaghin migei,
“Gumazir maba paza gu-
mazir igharazibar amuasa,
arazir aviribagh nighnisi. Ezi
God gumazir kabar araz-
ibagh amima, da meraram
asighasisi.”

²⁰ Godin Akinafarim
uaghan kamaghin mikeme,
“Ekiam a fofozir gumazibar
nighnizibagh fo. A fo, me
damuasa nighnizir biziba, da
otivan kogham.”

²¹ Kamaghin amizi, ia
gumazibar ziaba fer arazim
atakigh. Biziba bar, ian
biziba.

²² Pol, ko Apolos, ko
Pita, ko nguazir kam, ko
ikirimirim, ko ovevem, ko
bizir datirighin itiba, ko gin
otivamin biziba, da bar iana.

²³ Ezi ia Kraisin adarasi, ezi
Krais, Godin anav.*

4

*Ekiam uabi uan ingangarir
gumaziba tuisisi*

¹ Ia kamagh e ginighnigh,
e Kraisin ingangarir gu-
maziba. Egha Godin akar
mogomeba deraghvira dar
ganamim ingangarim gami.

² Eghti gumazitam tavin
ingangarir gumazimin iki,
egh a uan gumazir ekiamin
akaba deraghvira dar gin
mangi.

³ Kamaghin amizi, ia nan
araziba tuisighsi, o gumazir
igharazitaba nan araziba
kotin da tuisighsi damuti, kar
pura bizim. Ki uaghan uabi
uan araziba tuisizir puvati.

⁴ Guizbangira, ki uan arazir
kuratam gifozir puvati. Ki
kamaghin mikiman kogham,
“Ki gumazir arazir kuraba
puvatizim.” Puvati, na
tuisighamin ingangarim, kar
Ekiamin bizimra.

⁵ Kotiamin Dughiam tighar
otivam. Kamaghin amizi, ia
gumazir igharazibar araziba
tuisighan marki. Ia Ekiam
izamin dughiam mizuam. A
bizir mitarmemin mueghav
itiba inigh angangarimin
dar atigham. Egh a gumaziba
bar men navir averiabar
itir nighniziba, azenim
darigham. Eghti dughiar
kamin, God bar vaghvagh e
mikim suam, en ingangarim

3:19: Jop 5:13, 1 Ko 1:20, 2:6 **3:20:** Sng 94:11 **3:21:** 1 Ko 1:12, 3:4-6, 2 Ko
4:5, 4:15 **3:23:** Ro 14:8, 1 Ko 11:3, 2 Ko 10:7, Ga 3:29 * **3:23:** (3:23) 1 Korin
1:12 ko 3:4, Pol kamaghin migei, Korinin siosin itir darazi uari abigha, egha marazi
ghaze, e Polin adarasi, ezi marazi ghaze, e Apolosin adarasi. Ezi migirigiar kaba
da nguazimin gumazibar nighnizibar gin zui. Korinin siosin itir gumazimiziba
deravira Godin nighnizim gifogh, egh kamaghin mikim suam, Pol bar enanav,
ezi Apolos bar enanav. Pol ko Apolos ko bizir igharaziba sara, me ingangarir
gumazibar min iki, Korinin siosin akurvagh egh me damuti, me guizin Kraisin
adarazir min otivam. Kamaghin, God me ginaba. 2 Korin 3:1-9in gan. **4:1:** Lu
12:42, 1 Ko 3:5, 2 Ko 6:4, Ta 1:7, 1 Pi 4:10 **4:2:** Lu 12:42 **4:4:** Jop 9:2, Sng 143:2,
Snd 21:2, Ro 4:2 **4:5:** Ro 2:1, 2:29, 1 Ko 3:8, 2 Ko 5:10, MAA 20:12

dera, o a ikufi.

Korinba uari uan ziaba fe

6 Nan adarasi, ki ian nighnizibar akurvaghasa, egha Apolos ko ga uaning geghari. Ia ga ginighnigh, egh Godin Akinafarim mikemezi moghin deravira an gin mangi. Egh ia arazir osirizir kamın mirara mangi. Ia akaba batogh uari fiva, gumazir mabar ziaba fiva igharazibar ziaba abinan marki.

7 Namakam, tina gumazir ekiamın ni ati? Ni ti bizir aghuir ni ititam, God dama a inizir puvati, o? Ezi guizbangira, bizir ni itiba, God ni ganingi, ezi ni manmagh sua ni uabi uan ziam fe, mati ni bizir kabagh amizi, da otifi?

8 Guisi, ia ti biziba bar izivaghama? Ia ti biziba bar izivagha deraghavram apia? Ia ti e gafiragha atrivibar otivighama? A dera, ki mamagh sua, ia guizin atrivibar ikitima, e ia ko uaghan atrivibar ikiam.

9 Ki ghaze, puvati. Nan nighnizimin, God ti e aposelba isa, danganir bar gin itimin e ati. E mati gumaziba me kotin aven ghaze, e aremegham, egh me nguazir kamın itir enselba ko gumazamiziba bar, men damazimin e misueghti, e aremegham.

10 E Kraisin ziam fer arazim bangin, e gumazir onganibar min iti. Ezi ia Kraiso poroghav ikia, egha ia fozozir gumazibar min iti. E gavgav-iba puvati, ezi ia bar gavgafi. E ziaba pu, ezi ia ziar ekiaba iti.

11 Bar fomira iza datirikin, e mitiriaba sara iti, ezi kuariba puv en piri, ezi e korotiar biaghreziba azui. Ezi me tintinibar e misosi. Ezi e deravira danganitam gaperazir puvati.

12 E uari uan dafaribar ingangarir bar osimtizibagh ami. Me pazava e migei, ezi e deragh me damuasa Godin azangisi. Me arazir kurabar e gami, e pura nimira ikia osimtiziba ateri.

13 Me akar bar kurabar e migei, e akar aghuaribar men akaba ikarvasi. E mati bizir kurar gumaziba makuniziba. Gumazibar damazibar e mati bizir kurar bar miziriziba. E kamaghira ikia iza datirikin.

Korinba Polin arazibar gin mangasa a ifonge

14 Ki akar kam, ia damuti ia aghumsighasa an osirizir puvati. Ki kamagh sua, ia mati nan boribara. Egha ki ian nighnizibar amuti ia deragh foghasa. Kamaghin, ki akar kam osiri.

15 Gumazir bar avirim ia ko ikiam maraghe, Kraisin arazibar ian akurvagh, ia geghuf, a pura bizim. Ia afeziar vamira iti. Ki akar

4:6: Ro 12:3, 1 Ko 1:12, 3:4, 3:21 4:7: Jo 3:27, Ro 12:6, Je 1:17, 1 Pi 4:10 4:8: MAA 3:17, 3:21 4:9: Ro 8:36, 1 Ko 15:30-31, 2 Ko 6:9, Hi 10:33 4:10: Ap 26:24, 1 Ko 1:18, 3:18 4:11: Ap 23:2, Ro 8:35, 2 Ko 11:23-27, Fl 4:12 4:12: Sng 109:28, Mt 5:44, Ap 18:3, 1 Ko 9:14-15, 1 Te 2:9, 2 Te 3:8, 1 Ti 4:10 4:13: Kra 3:45 4:15: Ap 18:11, Ga 4:19, Je 1:18

aghuim inigha ia bagha iza ia ganingizi, ia Kraiſ Ieſuſ ko poroghav iti. Kamaghin, ki ian afeziamin min oto.

¹⁶ Kamaghin ki ia gak- aghori, ia nan arazibar gan, dar gin mangi.

¹⁷ Bizir kam bagha, ki Timoti ia bagha anemada. A nan otarimin min iti, ezi ki bar a gifonge. An Ekiamin ingangarim deragha an gari. Ki kamaghin ifonge, a nan arazir ki Kraiſin poroghav ikia amir arazibar gun ia mikimam. Arazir kabara, ki zurara nguibaba bar dar ghua, siosba bar dar men sure gami. Eghti, Timoti arazir kabar ia mikim, ian nighnizibar amuti, da dikavam.

¹⁸ Ian marazi ghaze, ki izi ian ganan kogham, egha me akaba batogha uan ziaba fe.

¹⁹ Ezi puvati. Ekiam ifueghtima, ki ia bagh zuamira izam. Egh ki izeghamin dughiamin, ki gumazir uan ziaba feba, ki men akaba baraghsi izan kogham. Puvati. Ki izi foghasa, me gavgavir manam iti.

²⁰ Guizbangira, God Bizibagh Ativamin Arazim, kar pura migirigiar kinimin bizim puvati. Kar gavgavir ekiam itir bizim.

²¹ Ezi ki manmaghin damuasa ia ifonge? Ki ia misoghamin aghorim inigh ia bagh izasa, ia ifonge? Ki

uan navim ia daningiva, egh ian asughasugham?

Kraiſin adarazi arazir kurar men tongin otiviba akir

5

(Sapta 5-6)

Gumazamiziba tintinibar uari isava akuir arazim, Korinin siosin aven iti

¹ Ki kamaghin eghaghaniba baraki, gumazamiziba tintinibar uari isava akuir arazim ian tongin oto. Kar arazir bar kuram. Egha a, Kraiſ gifozir puvatizir gumaziba amir arazir kuraba, bar dagh afira. Arazir kam kamakin, gumazir mam uan afeziamin amuim koma akui.

² Egha ia manmaghin ghaze, ia bar pin ikia, marazi gafira? Ia ti arazir uan ziaba fer kam atakigh, egh azi. Egh gumazir arazir kurar kam gamizim, ia a batueghtima, a ua ia ko ikian kogham.

³ Guizbangira, ki uan nivafizimin ian saghon iti, egha ki uan duam ia ko iti. Egha mati, ki guizbangira uabi ia ko ikia, gumazir arazir kurar kam gamizimin arazim tuisigha gifa.

⁴ Egha ki kamaghin migei, ia en Ekiam Ieſuſin ziamin, ia uari akuvaghti, en Ekiam Ieſuſin gavgavim, ko nan duam uaghan, ia ko ikiti,

⁵ ia gumazir kam isi, Satanin dafarim datighti,

4:16: 1 Ko 11:1, Fl 3:17, 1 Te 1:6, 2 Te 3:9
18:21, 19:21, 1 Ko 16:5, 2 Ko 1:15, 1:23, Hi 6:3
18:7-8, Lo 22:30, 27:20, Ef 5:3 5:3: Kl 2:5
13:10 5:5: Ap 26:18, 1 Ti 1:20, 1 Pi 4:6

4:17: Ap 19:22, Fl 2:19-22 4:19: Ap
4:20: 1 Ko 2:4, 1 Te 1:5 5:1: Wkp
5:4: Mt 16:19, 18:18, Jo 20:23, 2 Ko

an nivafizim ikuvigham. Ekiam Izamin Dughiamin, God gumazir kamın duamin akurvaghsi, ia kamaghın damuam.

Korinba gumazir arazir kuram gamim batokegh

⁶ Ia uari uan ziaba fe, kar arazir aghuim puvati. Ezi manmakın? Ia ti fozir pu, yisin muziarim, a bret damuamin flaua bar a gamima, a bui?

⁷ Kamaghın, ia yisin ghurimin min arazir kuraba bar da batokegh, egh zuegh, mati bretin igiar yisba puvatizimin min iki. Ezi ki kamaghın fo, ia yis puvatizir bretin min iti. Ia fo, God Israelbagh Itazir Dughiam Ginighnizir Isar Ekiam, an adiarim gamigha gifa. Me, mati Isar Ekiam bagha sipsip isa ofa gami moghın, me Kraisa isa sipsipın min a misoghezi, an areme.

⁸ Kamaghın amizi, en araziba, gumazir Isar Ekiar kam damuasava amir arazibar min mangi. Egh uan arazir kuraba batuegh, mati me Isar Ekiam damuasa uan dipenibar yisin ghuriba isa, da makuri. Egh arazir zuruzim ko guizin akamin gin mangam, eghti arazir kam mati bretin igiar yis puvatizim.*

⁹ Akınafarir igharazir ki ia bagha faragha osirizimin, ki kamaghın ia mikeme, "Ia gumazamizir tintiniba uari bakia akuiba, me ko ikian marki."

¹⁰ Ki, ia bar nguazir kamın gumazir arazir kurar kabagh amibar ataghraghasa, miğeir puvati. Ki, gumazamizir tintinibar uari bakiava akuiba, ko gumazir igharazibar biziba bagha naviba dikaviba, ko gumazir igharazibar biziba okeiba, ko gumazir marvir guabar ziaba feba, ki davgeir pu. Puvati. Ia gumazamizir kabanang bar me ataghraghsi, ia bar nguazir kamın ikian kogham.

¹¹ Ki osirizir akar kam, an mingarim kamakin: Gumazir Kraisin adarazir aven iti tam arazir kurabagh amua, gumazamizir uari bakiava akuir arazim gami, o gumazir igharazibar biziba bagha navim dikafi, o marvir guabar ziaba fe, o akar kuraba uari gasir arazim gami, o dipar onganiba api, o gumazir igharazibar biziba okei, ia gumazir kam ko ikian marki. Puvati. Ia uaghan gumazir kamaghın amim ko daghebar aman kogham.

¹² Ezi manmakın? Ki ti Kraisin adarazir azenan itir gumazamiziba tuisizir

5:6: 1 Ko 3:21, 15:33, Ga 5:9, Je 4:16 **5:7:** Kis 12:5, 12:21, 13:7, Ais 53:7, Jo 1:29, 1

Pi 1:19, MAA 5:6, 5:12 **5:8:** Lo 16:3, Mt 16:6, 16:12, Lu 12:1 * **5:8:** (5:6-8) Ves 6in ikegha ghua ves 8in tuzir migirigiam, God Israelbagh Itazir Dughiam an arazibagh nighnigha, Judaba amir arazibav gei. Ni Kisim Bek 12:3-21in ganigh, egh 13:5-7in gan. An arazir kaba bar dagh amizima, da Kraisin adarazir dabirabimin nedazim oto.

5:9: Mt 18:17, 2 Ko 6:14, Ef 5:11, 2 Te 3:14 **5:10:** Jo 17:15, 1 Ko 1:20, 10:27

5:11: Mt 18:17, Ro 16:17, 2 Te 3:6, Ta 3:10, 2 Jo 10 **5:12:** Mk 4:11, 1 Ko 6:1-4, Kl 4:5, 1 Te 4:12, 1 Ti 3:7

ingangarim iti? Bar puvati. Ezi Kraisin adarazir aven itir gumazamiziba tuisizir ingangarim, a ian ingangarimra.

¹³ Azenan itir gumaziba, God uabi men araziba tuisigham. Ezi Godin Akinafarim kamaghin mikeme, "Ia gumazir kurar ian tongin itim batokegh."

6

Kraisin adarazi uarira uari kot darighan marki

¹ Ian tongin tav osimtizitam Kraisin adarazir mavin ikia, tizim bagha Godin gumazamiziba ategha ghua Godin gin zuir puvatizibar damazimin a isa kot garisi? Ia arazir kam gamua aghumsizir puvati, o?

² Ia ti kamaghin fozir puvati? E Godin gumazamiziba, e nguazimin itir biziba bar, da tuisigham. Egh ia guizbangira gin nguazir kam in biziba tuisighamin fofozim iki, egha datirighin ia manmagh sua osimtizir muziarir kaba uarir tongin ia da tuisighamin fofoziba puvati?

³ Ia ti kamaghin fozir puvati? E enselbar araziba tuisigham. E kamaghin damuva, e guizbangira nguazir kam in osimtiziba tuisighamin fofozim iti.

⁴ Kamaghin amizima, osimtizitam ian tongin otoghtima, tizim bagh ia osimtizir kam tuisighamin

ingangarim isava, siosin azenan itir darazigh anidi?

⁵ Ia aghumsighasa, ki kamaghin migei. Ki ghaze, ti ian tongin, gumazir fofozim ititam ikia mati, egha Kraisin adarazir tongin osimtiziba tuisighamin fofozim iti.

⁶ Ezi mamagh sua, Kraisin adarasi uari isava, gumazir nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizibar damazimin ghua uari isa kot garisi.

⁷ Ia Kraisin adarasi, ia osimtiziba uari ikia, uari isa kotin zui, ezi ian arazir kam kamaghin e gamizi e fo, Kraisin arazir ia gin zuim, ia anetakis. Manmagh sua ia me ateghti, me paza ia damuan ia aghua? Manmagh sua ia me ateghti, me pura ian biziba inian ia aghua?

⁸ Egha ia arazir aghuir kabar gin mangan aghua. Puvati. Ia uari paza me gamua men biziba pura da isi. Egha arazir kamra, ia uaghan uan adarazigh ami.

⁹ Gumazamizir arazir kurabagh amiba, God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangan kogham. Ia ti kamaghin fozir puvati? Ia uari uan navibagh ifaran marki. Gumazamizir tintinibar uari isava akuiba, ko gumazamizir marvir guabar ziaba feba, ko poroghamiba uari bakeir arazim gamiba, ko gumazir uarira uari isa akua arazir aghumsizibagh amiba,

10 ko okimakiar gumaz-iba, ko gumazir igharaz darazir biziba bagha navim dikaviba, ko dipar onganiba apiba, ko akar kuraba uari gasir arazim gamiba, ko gumazir pura igharazibar biziba uari bagha da isiba, gumazamizir kamaghin amiba bar, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikian kogham.

11 Fomira ian marazi kamaghin ike. Ezi God ia ruegha, ia gamizi, ia an gumazamizibar otifi. Ia, Ekiam Kraisis Iesusin ziam ko en Godin Duamin gavgavimin, God ia gamizi, ia an damazimin derazir gumazamizibar otifi.

En nivafiziba, da Godin Duamin Dipenimin min iti

12 Gumazir maba kamaghin migei, "Bizitam nan suirazir puvati, kamaghin ki biziba bar dar amuam." A Guizbangira, egh ni uaghan nighnigh, bizir maba nin dabirabimin akurvazir puvati. Guizbangira, ki firighiri biziba bar dar amuam. Egh ki bizitam ateghti a na damighti, ki an ingangarir gumazimin min ikian kogham.

13 Gumazir maba ghaze, "Dagheba, da navim bagha itir biziba, ezi navim, a dagheba isir bizim." Akar kam guizbangira, ezi God bizir kamning viraram aning a givagham. Eghti en

nivafiziba, gumazamiziba uari bakia akuir arazim bagh ikian kogham. Puvati. En nivafiziba, Ekiam bagh ikiva, an ingangarim damuam. Ezi Ekiam en nivafizibar gara dar akurvasi.

14 God uan gavgavimin Ekiam gamizi, a ua dikafi, egh uaghan en nivafizibar amighti e ua dikavam.

15 Ia ti kamaghin fozir puvati? Ian nivafiziba, da Kraisis nivafizir akuaba. Kamaghin amizima, ki ti Kraisis nivafizir akua tam inighiva, amizir arazir kurabagh amimin nivafizim ko porogham, kar arazir aghuim? Bar puvati! Ki kamaghin damighan kogham!

16 Gumazim arazir kurabagh amir amizim ko porogha, a ko aning nivafizir vamiram oto. Ia ti kamaghin fozir puvati? Godin Akinafarim kamaghin mikeme, "Aning, nivafizir vamiram otogham."

17 Eghti gumazitam Ekiam ko porogh, egh a ko Duar vamiram otogham.

18 Ia zurara arazir gumazamizir uari bakia akuisin ari mangi, an saghon iki. Arazir kurar igharaziba, gumaziba dagh amima, da nivafizimin azenan otifi. Ezi gumazitam, gumazamiziba tintinibar uari ko akuir arazim gamigha, a uabi uan nivafizim gasighasisi.

6:11: Ef 2:2, Kl 3:7, Ta 3:3-7, Hi 10:22

6:12: 1 Ko 10:23

6:13: Ro 14:17, 1 Ko

6:15, 15:19-20, Kl 2:22-23, 1 Te 4:3-7

6:14: Ro 6:5, 6:8, 8:11, 1 Ko 15:20, 2 Ko 4:14,

Ef 1:19-20

6:15: Ro 12:5, 1 Ko 12:27, Ef 4:12, 4:16, 5:30

6:16: Stt 2:24, Mt 19:5,

Ef 5:31

6:17: Jo 17:21-23, Ro 8:9-11, Ef 4:4

6:18: Ro 1:24, 6:12-13, 1 Te 4:3, Hi

13:4

19 Ia ti kamaghın fozir puvati? Ian nivafiziba, da Godın Duamın Dipenimın min iti. God uan Duam isa ia ganıngizima, a ian aven iti. Ia uarira uari bagha itir puvati, ia God bagha iti.

20 God ivezir bar ekiamın ia givese. Kamaghın amizima, ia uan nivafiziba isi, God daning an ziam fi.

Pol poroghamir arazimın akam migei

7

(Sapta 7)

*Pol poroghamibar
arazimın azangsiziba ikarvasi*

1 Ki datirighın migirigiar ia akınafarımın osiriziba ikarvaghasa. Gumazim poroghamim gamizir puvati, a dera.

2 Gumamazir uari bakia akuir arazim, bar ekevima, kamaghın gumaziba bar, vaghvagh amuımın iki, eghti amiziba bar, vaghvagh pamın iki.

3 Pamın nivafizim, kar an amuımın bizim, ezi gumazim an anogoroghan kogham. Kamaghıra, amuımın nivafizim, kar an pamın bizim, ezi amuım an anogoroghan kogham.

4 Amizim uabi, uan nivafizim gativan kogham. Puvati, an pam a gatifa. Kamaghıra, gumazim uabi, uan

nivafizim gativan kogham. Puvati, an amuım a gatifa.

5 Gua poroghamning, gua akirim ragh uaning gasi uaningın aghuaghuagh, egh uan nivafizimning uaningın anogoroghan marki. Gua God ko mikimsi, virara ifongegh uaning mikim suam, ga dughiar otevimın uan nivafizimning anogoregham, arazir kam dera. Egh arazir kamın girara, gua ua uaningın porogh. Gua kamaghın damuan koghti, Satan gua gifarsi, gua gakaghonti, gua uan nivafizimın agoroguem dikabiniva avegh, irigham.

6 Akar ki ia mikemezir kam, ki pura ian amamangarisi. Ki akar gavgavim ia ganıdir puvati.

7 Ki kamagh sua, gumazimiziba bar nan min pura odiaribar iki. Ezi God vaghvagha gavgavim isa, gumazimiziba vaghvagha me ganıngi. Gumazir mam, gavgavir mam iti, ezi gumazir igharazir mam, gavgavir igharazir mam iti.

8 Gumaziba ko amizir odiarbar itiba, ko amizir men paba arighireziba, ki kamaghın migei, me nan min odiarımın ikiti, a dera.

9 Ni uan nivafizimın agoroguem dikabinamin gavgavim puvatighıva, ni amuımın iki, o pamın iki. Ni odiarımın ikitıma, nivafizir agoroguem bar nin ekeveghti, ni gumaza-

miziba pura tintinibar uari ko akuir arazim bagh bar ikuvigham.

¹⁰ Poroghamiba, ki akar gavgavir kam ia ganidi, kar nan akam puvati, kar Ekiamin akam. A kamakin: Amizim uan pam ataghraghan kogham.

¹¹ Egh amizim uan pam ategh, a pura iki. Puvatightima, a uamategh uan pam bagh mangiva a ko navir vamira iki. Eghti gumazim uaghan uan amuim a batoghan marki.

¹² Ezi, gumazir igharazir maba, ki kamaghin me mikimasa, akar kam Ekiamin akam puvati. Ki uabi kamaghin me migia ghaze, Kraisin adarazir tavin amuim, nighnizir gavgavim Kraisin ikian kogh, egh amizir kam a ko ikisi bar ifongeghti, gumazir kam a batoghan kogham.

¹³ Eghti Kraisin adarazir amizitamın pam, nighnizir gavgavim Kraisin ikian kogh, egh gumazir kam a ko ikisi bar ifongeghti, amizir kam anetaghiraghan marki.

¹⁴ Gumazir nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizim, amizir nighnizir gavgavim Kraisin itim ko poroghti, arazir kamın God a damuti, a God baghavira itir gumazimın otogham. Ezi amizir nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizim, gumazir nighnizir gavgavim Kraisin itim ko poroghti, arazir kamın God a damuti, a

God baghavira itir amizimın otogham. Me kamaghin amizir puvatizi, men boriba ti Godin damazimın zuezir puvatighai. Ezi datirighin men boriba God baghavira itir boriba.

¹⁵ Ezi nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizitav, nighnizir gavgavim Kraisin itir tav ataghraghsi, a dera. A mar anetakigh. Arazir kam otoghti, pam o amuir nighnizir gavgavim Kraisin itim, datirighin poroghamir arazir kam aning ikirarighan kogham. Aning firiaghiri. Ia fo, God navir amirizimın ikiasa en dia.

¹⁶ Ni amuim, ni manmaghin fogh, egh uan pamin akuraghtima, a nighnizir gavgavim Kraisin ikiam? Ni kamaghin fozir puvati. Ezi ni pam, ni manmaghin fogh, egh ni uan amuimın akuraghtima, a nighnizir gavgavim Kraisin ikiam, o puvatigham? Ni uaghan fozir puvati.

E ikirimirir God e bagha inabazimın moghin ikiam

¹⁷ God vaghvagha e bagha inabazir ikirimirim isa, e ganingi. Kamaghin, e devavira ikirimirir kamın aven daruam. Eghiva e ikirimirir God faragha en diazim, e an ikiva kamaghira daruam. Ki zurara arazir kam siosba bar men sure gami.

¹⁸ Gumazir mam, me an mikarzir mogomem atughti, eghti gin God an diaghti, a uan duar kurim mongan

marki. Eghti gumazitam, me an mikarzir mogomem atughan koghti, eghti gin God an diaghti, a uan mikarzir mogomem aghoran marki.

19 Mikarzir mogomem atuz, o anetuzir puvati, aning pura bizim. Godin arazibar gin zuir arazim, a bizir ekiam.

20 E bar moghira, dughiar God en diazimin, manmaghin itir ikirimirim e faragha an iti, e ikirimirir kamra ikiam.

21 Ni ti fomira ingangarir gumazir kinim o ingangarir amizir kinimin itima, God nin dia? Ni bizir kamin osiman marki. Eghti tuavir ni firighrighamin tam ikitima, ni tuavir kamin gin mangi.

22 Gumazim ingangarir gumazir kinimin itima, God an dia, ezi a datirighin Ekiamin gumazimra. An Ekiamin damazimin firiaghrigha, ua ingangarir gumazir kinimin min itir puvati. Kamaghira, gumazim firiaghrigha itima, God an diazi, a datirighin Kraisin ingangarir gumazir kinimin min iti.

23 God bar ivezir ekiamin ia givese, kamaghin amizi ia gumazibar ingangarir gumazir kinibar min ikian marki.

24 Nan adarasi, manmaghin itir ikirimirim e an itima, God en dia, eghti ikirimirir kamra e an aven daru God ko porogham.

Pol akam isa odiarir gumazamizibagh anidi

25 Ekiam gumazamizir odiaribar mikimamin akatam na ganingizir puvati. Ezi ki uan nighnizimin gin mangi mikimasa. Ia fo, Godin apangkuvimra na gamizi, ki guizin akam akurir gumazimin oto.

26 Ki dughiar kamin osimtizir ekiabar gara ghaze, ia kamaghira iti moghira iki, kamaghin dera.

27 Ni amuimin iti, ni anetagherhsi tuaviba burian marki. Ni odiarimin iti, ni poroghamim damusi nighnighan marki.

28 Ni amimin iki, kar arazir kuram puvati. Ezi amizir igiam pamin iki, kar arazir kuram puvati. Guizbangira gumazamizir poroghamibagh amiziba, nguazimin itir osimtiziba me bativam. Ki osimtizir kaba, ia bativan ki aghua.

29 Nan adarasi, ki kamaghin ia migei, dughiam bar otefe. Ezi dughiar kamin tugh mangiva, poroghamibagh amizir gumaziba, me gumazir amibar itir puvatizi moghin iki.

30 Ezi gumazir aziba, me azi puvatizi moghin iki. Eghti gumazir bar akongeziba, me akongan marki. Eghti gumazir bizibagh iveziba, me biziba puvatizi moghin iki.

31 Ezi nguazimin biziba bagha ingarir gumaziba, me

7:19: Jo 15:14, Ro 2:25, Ga 5:6, 6:15

2:16 7:23: 1 Ko 6:20, 1 Pi 1:18-19

1:12-13, 1:16 7:28: 1 Ko 7:38

1 Pi 1:24, 1 Jo 2:17

7:22: Jo 8:36, Ga 5:13, Ef 6:6, Fm 16, 1 Pi

7:25: 1 Ko 7:6, 7:10, 7:40, 2 Ko 8:8-10, 1 Ti

7:29: Ro 13:11 7:31: Sng 39:6, Je 1:10, 4:14,

bizir kaba bagh pamtem nighnighan marki. E fo, dughiar ruarim puvati, eghti nguazir kam ko an itir biziba bar givagham.

32 Ki kamaghin ifonge, nguazir kamin navir osimtiziba tintinibar ian nighnizibagh ekuan marki. Odiarir gumazim, a mighigha Ekiamin bizibagh nighnisi. An Ekiam ifongezir arazibar amuasa.

33 Ezi poroghamim gamizir gumazim, a mighigha nguazir kamin bizibagh nighnisi. A uan amuim ifongezir arazibar amuasa.

34 Ezi a kamaghin nighnizir pumuning a getui. Amizir igiaba ko odiarir amiziba, me mighigha Ekiamin bizibagh nighnisi. Me uan duaba ko nivafiziba bar da isi God daning, egh God baghivira ikiasa. Ezi poroghamim gamizir amizim, a mighigha nguazir kamin bizibagh nighnisi. A uan pam ifongezir arazibar amuasa.

35 Ki ian akuraghti ia deragh ikiasa akar kam gami. Ki ian anogoroghasa nighnizir puvati. Ki kamagh sua, ia zurara arazir aghuibar gin mangi, Ekiamin ingangarim damu. Bizitizim pura tintinimin ian nighnizibagh ekuan ki aghua.

36 Gumazitam kamaghin nighnigh suam, ki amizir igiar me na bagha inabazim, arazir aghuiba a gamir puvati. Egha a bagha nighnigha,

uan nivafizimin agoroguem dikabinamin gavgavim puvati. Ezi a gari, tuaviba ua puvati. Eghti kamaghin a uan ifongiamin gin mangi, aning uaning iki. An arazir kuram gamir puvati.

37 Eghti gumazitam uabin gavgavigh, egh avighan kogh, egh uan nivafizimin agoroguem dikabiniva, egh uan nighnizimin suam, ki amizir igiar me na bagha inabazimin ikian kogham, egh ga pura odiarimningin ikiam, arazir kam dera.

38 Kamaghin, gumazir poroghamim gamizim, an arazir aghuim gami. Ezi gumazir odiarimin itim, bar arazir aghuim gami.*

39 Amizitamin pam ikivira ikiti, amizir kam a ko porogh mamaghira iki. Eghti an pam aremeghti, datirighin a firiaghiri. A ua gumazitamin ikisi, tavin iki. Eghti a ikiamin gumazim, nighnizir gavgavim Ekiamin iki.

40 Ki uabi kamaghin nighnisi, an odiarimin ikiva, kamaghin a bar akuegham. Ki nighnisi, Godin Duam nan iti, ezi ki akar kabav gei.

Me marvir guabar ofa gamir asiziba, Kraisin adarazi dar amam, o puvati?

8

(Sapta 8-10)

7:34: Lu 10:40 * 7:38: (7:38) Grighin akam ves 36in ghua 38in tuzim, deragha bigha migeir puvati. 7:39: Ro 7:2-3, 2 Ko 6:14 7:40: 1 Ko 7:25, 1 Te 4:8

Pol asizir me isa marvir guabar ofa gamibav gei

1 Ki datirighin asizir me marvir guabar ofa gamua apir arazimin mikimasa. Gumazir maba ghaze, "E bar, fofozim iti." Akar kam guizbangira, fofozir kinim, gumazamizibagh amima, me uarira uan ziaba fe. Ezi gumazir igharazibagh ifongezir arazim, a gumazamizibagh amima, men nighnizir gavgavir Kraisin itim bar gavgafi.*

2 Gumazitam suam, a biziba bar dagh fo. Ti puvati, an fofozim apengara iti.

3 Ezi gumazir God gifongezim, God bar a gifo.

4 Ezi, asizir me marvir guabar ofa gamua apir arazimin, ki a mikimasa. E fo, marvir guam, a guizin bizim puvati, a nedazir kinim. Godin aviriba puvati. Godin bar vamira iti.

5 Guizbangira, bizir aviriba me "god" dagh arisi, egha bizir aviriba me "ekiam" dagh arisi. Da guizin overiam o nguazimin iti, da pura biziba.

6 E Godin vamira iti, a God Afeziam. A biziba bar dar mingarim, ezi e an gumazamizibar min iti. Ezi Ekiar vamira iti, a Kraisi Iesus.

A biziba bar dar ingarigha, egha e gamima, e angamra iti.

7 Ezi gumazir maba bizir kabagh fozir puvati. Marazi fomira marvir guabar arazibar gin ghue, kamaghin amigha, datirighin asizir me apir kaba, me ghaze, kar marvir guabar guizin ofa. Men nighniziba kuiaghrezir puvatigha egha gavgavizir puvati, ezi me asizir kaba apava ghaze, me derazir puvatizir arazim gami.

8 Guizbangira, daghem e damighti, e bar Godin boroghira mangan kogham. E daman koghti, bizir kam e damighti, e Godin damazimin ikuvighan kogham. Egh e damiti, bizir kam uaghan e damighti, e Godin damazimin deravira ikian kogham.

9 Ia deravira ganigh. Ia kamaghin fo, dagher tizir ia ifongezim, ia pura aneremam. Ezi gumazamizir nighnizir gavgavir muziariba itiba, ian arazir ia amir kam ganiva, arazir kuramin aven mangam.

10 Ni gumazir fofozim itim, ni marvir guabar dipenimin mangi asizibar amiti, eghti gumazir nighniziba kuiaghrezir puvatigha gav-

8:1: Ap 15:20, 15:29, Ro 14:3, 14:10, 14:14, 1 Ko 10:19 * **8:1:** (8:1) Polin Dughiamin, nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizir gumaziba asiziba isa, marvir guabar dipenibar ghua dav sogha, marvir guabar ofa gami. Egha me gin asizir kaba isa maketin ghua da amadi. Ezi nighnizir gavgavim Kraisin itir darazi, bizir kam bagha Polin azangsis, me asizir kamaghin amizibar amam, o puvatigham?
8:2: 1 Ko 13:8-9, 13:12, Ga 6:3, 1 Ti 6:4 **8:3:** Nah 1:7, Mt 7:23, Ga 4:9 **8:4:** Lo 4:35, 4:39, 6:4, Ais 41:24, 1 Ko 10:19, Ga 4:8, Ef 4:6, 1 Ti 2:5 **8:6:** Mal 2:10, Jo 1:3, Ap 17:28, Ro 11:36, 1 Ko 12:6, Ef 4:5-6, Fl 2:11 **8:7:** Ro 14:14, 14:23, 1 Ko 10:28-29
8:8: Ro 14:17 **8:9:** Ro 14:13-15, 14:20, Ga 5:13

gavizir puvatiziba, izi nin ganti, eghti nin arazir kam gavgavim an navim a danighti, me uaghan asizir me marvir guabar ofa gamibar amam.

¹¹ Ezi nin arazir kamin, nin fofozim gumazir nighnizir gavgavir muziarim itim gasighasigham. Kar, nin anav, Kraiis uaghan a bagha areme.

¹² Ia oragh. Kraisin adarazi, men marazi, men nighniziba kuiaghrezir puvatigha gavgavizir puvati. Ezi ia arazir kurar kam me gamua egha men nighnizir gavgavibagh asighasisi, egha arazir kamin ia mati arazir kuram Kraiis gami.

¹³ Kamaghin, dagher manam nan aveghbuam damuti, eghti an arazir kuramin aven mangiti, kamaghin ki tong uam asizitam rameghan kogham. Ki uan aveghbuam damuti, an arazir kuramin aven mangan, ki aghua.

9

Pol aposelin ingangarimin ivezim isir puvati, egha bar akonge

¹ Ia nan gan fogh, ki gumazir firighirizim! Ki guizbangira aposelin mam! Egha ki uabi Iesus en Ekiam, ki an ganigha gifa. Egha ki Ekiamin ingangarim

gamima, ezi nan ingangarimin a ia gamizima, ia Kraisin adarazir otifi!

² Marazi ghaze, ki aposel puvati. Ezi ia fo, ki aposel. Ia Kraisin adarazir otivigha, egha a ko poroghav iti, ezi bizir kam kamaghin ian aka, ki guizin Ekiamin aposel.

³ Gumazir maba nan araziba tuisigha, akam na gasi. Ezi ki kamaghin ua bagha me ikarvasi.

⁴ A ti kamaghin derazir puvati, e aposelba uan ingangarim bagh, ivezimin min dagheba ko dipaba iniam? Guizbangira, e da iniam.

⁵ A ti kamaghin derazir puvati, e amubar ikiva, me ko tuavir saghuiabar mangam, mati aposelin igharaziba, ko Ekiamin aveghbuar doziba, ko Pita amizi moghin? Are, arazir kam uaghan dera.

⁶ Ga ti Barnabasra, uan ingangarimin ivezim isir puvatigha, egh uan ikirimirim bagh dagiar ingangarim damuam, eghti aposelin igharaziba ti puvatigham? Puvati, e bar moghira ingangarimin ivezim iniam.

⁷ Gumazir manam midorozir gumazimin ingangarim gamua, uabi ua bagha dagheba buri? A guizbangira, da burir puvati. Gumazir manam ua bagha azenim oparigha, egha an dagheba isir pu? Puvati, an ada iniam. Gumazir manam sipsipbar gara, egha a uabi

dar oteba apir pu? Puvati, an ada api.

8 Ia suam, ki ti nguazir kamın gumazibar niğniğzibar gin ghua miğiriğiar kam gami. Puvati. Moses Osirizir Araziba uaghan kamaghın mikeme.

9 Moses Osirizir Arazibar aven a kamaghın mikeme, “Bulmakau raizin iniba tuir dughiamın, ia an akam ikeghıva, a damisi an anogorohan marki.” God ti bulmakaubagh niğniğha miğiriğiar kam gami, o? Puvati.

10 An e ginighniğha miğiriğiar kam gami. Guizbangira, gumazir azenim bagha nguazim abızim, ko gumazir raizin inim amisevim, aning fo, aning uan ingangarimın daghetam iniam. Kamaghın e fo, miğiriğiar kam, en miğiriğiam.

11 E Godın Duamın bizir aghuariba ian tongın da opari. Eghti ia nivafizimın akurvazir bizibar en akurvaghti, kamaghın ti deragham? Are, arazir kam dera, e oparizir bizibar dagheba iniam.

12 Ia igharaz darazi amamangariğhti, me ia da biziba iniam, egh ia zurara en amamangariğhtıma, e biziba iniam. Eghti bizir ia e ganıdiba, me ganıdir biziba, dagh afiragham.

Ezi bizir e ia da ini-amiba bar, e da isir puvati. Kamaghın e osımtızir avırıba ateri. E Kraisin akar aghuimın tuavim apıran aghua, kamaghın e da isir puvati.

13 Ia fo, gumazir Godın Dipenimın ingangarim gamıba, me Godın Dipenimın dagheba isi. Ezi gumazir ofa gamir danganimın ingangarıba, me gumazamizıba ofa gamir asızir naba isa da api. Ia ti kamaghın fozir puvati?

14 Kamaghıra, Ekiam miğiriğiar kam e ganıngi, gumazir akar aghuim akurıba, me gumazamizir akar aghuim barazıbar dafarimın, men nivafizimın akurvazir bizıba iniam.

15 Ezi arazir Ekiam damuasa mikemezim, ki uabi a gamir puvati. Egha datırıghın uaghan, ki ian bizıtam iniasava akar kam osirir puvati. Bar puvati. Ki ti aremeghti, ia bizıtam na danıngam. Arazir ki amim, ki a bagha bar akonge, egha gumazıtam anegivan ki bar aghua.

16 Ki akar aghuim akunıva, egh ki uabi uan ziam fı bar akongeghan kogham. Puvati. Akar aghuim akurir ingangarim, kar Ekiam na ganıngizir ingangarim. Ki akar aghuim akunan kogh, egh ki bar ikuvıgham.

9:9: Lo 25:4, 1 Ti 5:18 9:10: 2 Ti 2:6 9:11: Ro 15:27, Ga 6:6 9:12: Ap 20:33-35, 1 Ko 9:15, 9:18, 13:7, 2 Ko 11:7-9, 11:12 9:13: Wkp 6:16, 6:26, Nam 18:8, 18:31, Lo 10:9, 18:1 9:14: Mt 10:10, Lu 10:7, Ga 6:6, 1 Ti 5:17 9:15: Ap 18:3, 20:34, 2 Ko 11:10, 1 Te 2:9 9:16: Jer 20:9 9:17: 1 Ko 3:8, 3:14, 4:1, Ga 2:7, Kl 1:25

17 Ki uabi uan ifongiamin gin mangi ingangarir kam damuva, egh ki an ivezim iniam. Puvati. Ekiam ingangarir kam na ganingizi, ki a gami.

18 Kamaghin, ki ivezir manam iniam? Ki akar aghuim akura iniasava amir biziba, ki da isir puvati. Ki pura akar aghuim gumamazibav kinas, bar akonge. Ezi bar akongezir arazir ki isir kam, a mati nan ivezimra.

Pol gumamazibava bar men ingangarir gumazimin min iti

19 Ki firiaghrigha iti, egha gumazitam in ingangarir gumazimin itir puvati. Egha ki uan ifongiamin gumaziba bar men ingangarir gumazimin min oto. Ki gumazir avirim uam me inigh, Kraisin adarazir aven izasa. Kamaghin, ki men ingangarir gumazim min iti.

20 Ezi dughiar ki Judaba ko itim, ki me iniasa, kamaghin ki Judabar arazibar gin zui. Ki uabi Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvati. Egha ki Moses Osirizir Arazibar apengan itiba iniasa, kamaghin ki men damazimin, ki Moses Osirizir Arazibar apengan itir gumazimin min iti.

21 Kamaghira, ki Kantrin Igharazibar Gumaziba, me iniasa. Kamaghin, ki me ko

ikia, mati Kantrin Igharazibar Gumazimin min iti. Egha ki kamaghin amua, Godin arazim ataghizir puvati. Guizbangira, ki Kraisin arazimin apengan ikiavira iti.

22 Ki gumazir nighnizir gavgavir muziariba itiba, me iniasa. Kamaghin, ki men damazibar, ki gavgaviba puvatizir gumazimin min iti. Ki gumazir guar aviriba, men marazi iniasa, egha tuavir aviriba buri. Kamaghin ki pura tintinimin gumaziba bar men arazibar min zui.

23 Ki fo, Ekiam gin bizir aghuiba isi, gumazimizir nighnizir gavgavim akar aghuimin itiba, me daningam. Ki kamagh sua, ki uaghan bizir aghuir kataba me ko da iniam. Bizir kam bagha, ki Iesusin akar aghuim damuti a gavgavasa, kamaghin ki ingangarir kabagh ami.

E pamtem ivemari ivezim iniam

24 Gumazir ivemariba, me bar ivemari, egha vamira ivezim isi. Ia ti kamaghin fozir puvati? Ia uaghan pamtem ivemari egh ivezim iniam.

25 Eghti gumazitam ivemarimin faragh otoghsi, nivafizimin ifongiam dikabin, egh ivezim inisi pamten ingar. Ivezir a isir kam, a zurara ikian kogham. Ezi

ivezir e iniasa amim, a zurara ikiam.

²⁶ Kamaghin amizi, ki mati gumazim pamtem ivemara tintinimin garir puvatizim. Egha mati misozir gumazim deragha misogha, egha pura agharim makurir puvatizim.

²⁷ Puvati. Ki uan nivafizim misogha a dikabirima, a nan apengan iti. Ki kamaghin aghua, ki akar aghuim gumazamizir igharazibav kimiva, egh ki gin ivezim inighan kogham.

10

Ia ifavariba ko akaghoriba bagh gan ia ua iregham

¹ Nan adarasi, ia kamaghin foghasa ki ifonge. Mosesin dughiamin, en ovaviba bar ghuariar God tuavimin men akakazimin apengan iti. Ezi me bar deravira Retsin Dipam abigha ghue.

² Egha me bar ghuariam ko ongarimin rurim ini, ezi rurir kam me gamizima, me Mosesin gin aruir gumazamizibar otifi.

³ Egha me bar moghira dagher God me ganingiziba ame.

⁴ Egha me bar moghira dipar God me ganingiziba ame. God dagiar me ko

aruim gamizima, ezi dipam an ikegha otivaghirima, me aneme. Ezi dagiar kam, a Kraiss uabi.*

⁵ Ezi God gumazamizir kabar aviriba, men arazibagh ifongezir puvati. Kamaghin, God me misuagharigha, men kuaba pura tintinimin danganir dipaba puvatizimin pura da kavamangi.

⁶ Ezi arazir me amizir kaba, da mati nedaziba, e dar ganigh ua men min bizir kuraba bagh naviba dikavan kogham.

⁷ Ia marvir guabar zibaba fan marki, mati men marazi amizi moghin. Godin Akinafarim kamaghin migei, "Me apiagha dagheba ko dipaba amegha, gin dikavigha ghua ighiar kurabagh ami."

⁸ E gumazamiziba uari bakiava akuir arazim damuan kogham, mati men marazi amizi moghin. Ia fo, dughiar vamiran, men 23,000in gumazamiziba ariaghire.

⁹ E Kraiss bizitam damusi a gakaghonan kogham, mati men marazi amizi, kuruzir kuraba me givima me ariaghire.

9:27: Ro 6:18-19, 8:13, 13:14, 2 Ko 13:5-6, Kl 3:5 **10:1:** Kis 13:21-22, 14:22-29, Nam 9:18, Neh 9:12, Sng 78:13 **10:3:** Kis 16:35, Neh 9:15, 9:20, Sng 78:24 **10:4:**

Sng 78:15 * **10:4:** (10:4) Akinafarir Mosesin ingangarimin gun migeiba, da migirigiar otevir pumuning iti, aning Israelba dipam dagiamin a inizir arazim geghari. Mam, Kisim Bek 17:1-7in iti, ezi mam Namba 21:1-13in iti. Judabar marazi ghaze, migirigiar otevir kamning dagiar vamiram eghari. Dagiar kam Israelba gin danganir me aruiba bar dagh arui. **10:5:** Nam 14:16, 14:29-30, Sng 106:26, Hi 3:17, Ju 5 **10:6:** Nam 11:4, 11:34, Sng 106:14, 1 Ko 10:11 **10:7:** Kis 32:6, 1 Ko 10:14 **10:8:** Nam 25:1-18, Sng 106:29, MAA 2:14 **10:9:** Kis 17:2, 17:7, Nam 21:5-6, Lo 6:16 **10:10:** Kis 16:2, Nam 14:2, 14:29, 14:37, 16:41-49, 1 Sto 21:15, Hi 3:11, 3:17

10 Egh ia God gimoman marki, mati men marazi amizi, Ovevemın Ensel iza me misoghezi me ariaghire.

11 Bizir me batozir kabanagh, da mati nedaziba, eghti gumazir igharaziba dar ganam. God kamaghın ifonge, a nighnızim e datirighın itir gumaziba danighti, e deraghvira uari bagh ganam. Kamaghın amizi, gumaziba fomıra eghaghanir kaba Godın Akınafarımın e bagha da osiri. Dughiar e itir kam, kar nguazim gıvamim dughiar abuananam.

12 Kamaghın, gumazitam suam, ki tugha gavgafi, a deragh gan, egh iran marki.

13 Osimtızir ia bativiba, da osimtızir kabanagh da gumaziba bar me batifi. Ezi God uan akar dikirızimın gın ghua, egh osimtızir ian gavgavibagh afirazi tam ateghti, a ia batoghan kogham. Osimtıziba ia batoghti, God ian akuraghsi tuavim damigham. Tuavir kam kamakin: a ia damighti, ia tuivigh gavgavigham, eghti osimtızir kam ia abiraghan kogham.

E God ko marvir guam virara aningın ziaba fan kogham

14 Kamaghın, nan namakaba, ia marvir guabar ziaba fer arazimın saghon iki.

15 Ia fofoziba iti, kamaghın ki ia miğei. Ia uari nan akaba tuisigh.

16 Itarir kam Godın bizir aghuiba an iti, ezi e a bagha God minabi, egha e an wainın dipam apir dughiamın an e gamima, e bar moghıra uari inigha Kraisın ghuzimın posi. Ezi Bretin e bizir kam, e anepir dughiamın, an e gamima, e bar moghıra uari inigha Kraisın nivafızimın posi.

17 Bretin rubuzir vamıra iti, ezi e bar moghıra uari inigha Bretin rubuzir kamnaghram api, kamaghın e gumazamizir avırıba, e nivafızir vamıra iti.

18 Ia Israelbar arazim ginighnigh. Me alta gisın tuezir asıziba apir dughiamın, me uari inigha ofa God ganıdi.†

19-20 Ki kamaghın miğeir puvati, asızir me isa ofan mın marvir guaba ganıdiba, da bizir ekiam, o marvir guaba da bizir ekiaba. Puvati, da pura bizıba. Guizbangıra, ki kamaghın miğei, bizir Godın ziam fer puvatızir darazi ofa gamıba, me da isa duar kuraba ganıdi. Me God bagha ofa gamir puvati. Egh ia uari inigh duar kuraba ko poghan, ki aghua.

21 Ia Ekiamın itarım ko duar kurabar itarımning viraram aningın daman marki. Egh ia Ekiamın

10:11: Ro 15:4, 1 Ko 10:6, Fl 4:5, Hi 10:25, 10:37, 1 Pi 4:7, 1 Jo 2:18 **10:13:** Jer 29:11, 1 Ko 1:9, 2 Pi 2:9 **10:14:** 2 Ko 6:17, 1 Jo 5:21 **10:16:** Mt 26:26-28, Mk 14:22-24, Lu 22:19-20, Ap 2:42, 2:46 **10:17:** Ro 12:5, 1 Ko 12:27, Ef 4:16 **10:18:** Wkp 7:6, 7:15 † **10:18:** (10:18) Grighın akamın, vezin kam deragha miğirigiam a bhıgızir puvati. **10:21:** Lo 32:38, 2 Ko 6:15-16

dagher dakozim ko duar kurabar dagher dakozimning viraram aningın daman marki.

²² E ti Ekiam damighti, an navim ikuvigham? O, e ti ghaze, en gavgavim ekevegha, Ekiamın gavgavim gafiras? Bar puvati!

E zurara Godın ziam fam

²³ Marazi ghaze, “God en amamangarigha ghaze, e biziba bar dar amuam.” Ezi e amir bizir maba deravira en akurvazir puvati. Marazi ghaze, “God en amamangarigha ghaze, e biziba bar dar amuam.” Ezi e amir bizir maba, e Kraisin adarazi, gavgavim e ganidir puvati.

²⁴ E uarira uarir akurvaghsi, nighnighan kogham. Puvati, e igharaz darazir akurvaghsi nighnigham.

²⁵ Asizir me maketin amadir manaba, ia dar ami. Ia navir averiamın nighnizir aviribar amu, tintinimın azangsighan marki, a deragh o a ikufi. Puvati.‡

²⁶ E fo, Godın Akinafarim ghaze, “Nguazir kam ko an itir biziba bar, da bar moghira Ekiamın biziba.”

²⁷ Eghti gumazir nighnizir gavgavim Iesusın itir puvatizitam, ia ko damisi ia mikimti, eghti ia ifongegh, a ko mangi. Dagher manam

a ia danighti, ia pura anere-mam. Ni navir averiamın nighnizir aviribar amu, pura tintinimın azangsighan marki egh suam, dagher kam deras, o a ikufi.

²⁸ Eghti gumazitam ia mikim suam, “Dagher kaba, me da isa, marvir guabar ofa gami.” Eghti ia gumazir ia mikemezim bagh nighnigh, egh daman marki. Ia ua paza damuan marki.

²⁹ Ia paza uarir amuasa, ki ia migeir puvati. Ki gumazir igharazir kamnagh migei, A ua suam, ia pazav ami.

Eghti gumazitam kamaghın azangsighan, tizim bagh ki gumazir igharazimın nighnizimın gın mangıva, bizir ki damuamim, ki a damuan kogham?§

³⁰ Ki God minabagh damiti, gumazir igharazitam tizim bagh migirigiar kurabar nan dagher ki God minabazir kabav kimam?

³¹ Kamaghın amizi, ia dagheba api, o ia dipaba api, o ia bizir igharazibagh ami, ia ziar ekiam God daningsi, bizir kaba bar dar amu.

³² Ia Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba ko Kraisin adarazigh nighnighıva, egh me damuti, me arazir kuramın iran marki.

10:22: Lo 32:21, Ese 22:14 **10:23:** 1 Ko 6:12 **10:24:** Ro 15:1-2, 1 Ko 13:5, Fl 2:4, 2:21 ‡ **10:25:** (10:25) Dughiar mabar me asiziba marvir guabar ofa gamua, egha gın da isa ghua maketin da amadi. Ezi Pol kamagh migei, Kraisin adarazi maketin ivezir asizibagh nighnigh osiman marki, egh suam, me dar amegh, egh me paza damigham. Puvati. Me dar amam. **10:26:** Kis 19:5, Lo 10:14, Sng 24:1 **10:27:**

Lu 10:8 **10:28:** 1 Ko 8:7 **10:29:** Ro 14:16 § **10:29:** (10:29) Grighın akam vezin kamın migirigiam deravira anebighazir puvati. **10:30:** Ro 14:6, 1 Ti 4:3-4

10:31: Kl 3:17, 1 Pi 4:11 **10:32:** Ro 14:13, 1 Ko 8:13, 2 Ko 6:3, 1 Ti 3:5

³³ Ki amir arazibara, ia dar gin mangi. Ki kamagh sua, God gumazamiziba bar men akurvaghasa. Kamaghin, ki ifonge, ki amir araziba bar, da me damighti, me dagh ifuegham. Ki uabi uabin akurvaghasa amir puvati, ki gumazir igharazibar akurvaghasa

11

ami. ¹ Ia nan arazibar gin mangiva, mati ki Kraisin arazibar gin zui moghin.

Pol Godin Duam anidir bizir aghuiba ko Godin ziam fer arazir aghuibav gei.
(Sapta 11-14)

Pol dapaniba aver arazimin migei

² Ia zurara na ginighnigha, egha migirigiar ki isa ia ganidiba, pamtem dar suisi. Kamaghin amizi, ki ghaze, ia arazir bar aghuim gami.

³ Egha ki kamagh sua, ia uaghan migirigiar igharazir mam gifogh, a kamakin: Kraiss, a gumaziba bar men dapanim, ezi gumazim uan amuimin dapanim, ezi God Kraisin dapanim.

⁴ Ezi gumazim uan dapanim avaragha God ko migei, o Godin akam azenim garigha, gumazir kam a uan

dapanim Kraiss, aghumsizim a ganidi.

⁵ Ezi amizitam uan dapanim avaraghan koghiva, God ko mikimam, o Godin akam azenim darighiva, a uaghan uan pam, aghumsizim a daningam. Amizir kamaghin amim, amizir bar uan dapanim gisezim, aning uaghara aghumsizim anidi.

⁶ Eghti amizim uan dapanim avaraghan koghiva, a uan dapanarizim apirighti an otefegh. A uan dapanarizim otiv, o bar a gisan aghumsigh, egh a uan dapanim avaragh.

⁷ Gumazim Godin nedazimin min ikia, Godin ziar ekiam ko gavgavim akakasi, kamaghin a uan dapanim avan marki. Ezi amizim, gumazimin ziar ekiam ko gavgavim akakasi.

⁸ God amizimin nivafizimin gumazimin ingarizir puvati. A gumazimin nivafizimin amizimin ingari.

⁹ Egha God amizimin akurvaghasa nighnigha, gumazimin ingarizir puvati. A gumazimin akurvaghasa nighnigha, amizimin ingari.

¹⁰ Egh enselba amizir kam gansi, kamaghin amizir kam uan dapanim avaraghti, e bar fogh suam, a Godin ingangarim gami.*

¹¹ E datirighin Ekiam ko

10:33: Ro 15:2, 1 Ko 9:20-22, 10:24

11:1: 1 Ko 4:16, Ef 5:1, Fl 3:17, 2 Te 3:9

11:3: Stt 3:16, 1 Ko 3:23, 15:27-28, Ef 5:23, 1 Pi 3:1, 3:5-6

11:7: Stt 1:26-27,

Je 3:9 11:8: 1 Ti 2:13 * 11:10: (11:10) Grighin akam vezin kam in deravira bigha migeir puvati. Gumazir maba kamaghin nighnisi, Pol ghaze, amiziba uan dapaniba aver puvatigha, egha Godin akam azenim garisi, ezi arazir kam mati me gumaziba ziar ekiam me ganidi. Kamaghin me uan dapaniba aviti, me bar fogh suam, amiziba Godin ingangarim gami.

porogha fo, amiziba uari baghavira itir puvati, ezi gumaziba uari baghavira itir pu. Puvati. Amizim gumazimin akurvazim, ezi gumazim amizimin akurvazim.

¹² Faraghavira God gumazimin nivafizimin amizimin ingari. Kamaghira, datirighin gumazim amizimin nivafizimin otifi. Ezi God uabi, biziba bar dar mingarim.

¹³ Ia uari akar kam tuisigh, amizim uan dapanim avaraghan kogh, God ko mikimti, arazir kam dera?

¹⁴ Nguazir kamın gumazamizibar arazim, kamaghin en aka, gumazimin dapanarizim ruaraghti, a kamaghin derazir puvati.

¹⁵ Eghti amizimin dapanarizim ruaraghti, kar an adiarir aghuarim. Guizbangira, God dapanarizir ruarim an dapanim avasa a ganingi.

¹⁶ Eghti gumazitam nan migirigiar kaba adoghsi, a deravira kamaghin fogh, e arazir igharazitabar gin zuir puvati, ezi Godin siosba uaghan arazir igharaziba itir puvati.

Korinba Ekiam Ginighnizir Isamin Dughiam, arazir aghuim gamir puvati

¹⁷ Ki datirighin arazitabar ia mikemeghtima, ia dar gin mangam. Ki gari, dughiar ia uari akuva Godin ziam fem, arazir aghuim otivir pu.

Puvati, arazir ia amim, mong derazir puvati. Kamaghin, bizir ki ia mikimamim, ki ia fe moghin migirigiatam damuan kogham.

¹⁸ Ki faraghavira kamaghin ia mikimasa, ki kamaghin oraki, dughiar ia Godin ziam fasa uari akuviba, ia uari abigha uari adosi. Ezi ki mong nighnizir gavgavim migirigiar kamın iti.

¹⁹ (Ki kamaghin fo, ia uari abigh, egh deravira foghasa, ian gumazamizir manaba guizin God ifongezir arazibar gin zui.)

²⁰ Egha ia Godin ziam fasa uari akuvir dughiam, ia ghaze, ia Ekiam Ginighnizir Isam api. Egha ia guizbangira anepir puvati.

²¹ Ia damasava amigha, ian marazi vaghvagha faraghavira uari bagha dagheba isa da api. Ezi kamaghin marazi mitiriaba sara itima, marazi pamtemin dipar onganiba apava ongani.

²² Manmaghin ami? Ia ti dagheba ko dipaba apir dipeniba puvati? Ia ti ghaze, Godin sios, a pura bizim? Egha ia izava dagheba puvatizir aveghbuabagh amima, me aghumsisi. Ki manmaghin ia mikimam? Ki ti ia amir arazim bagh ian iziam fiti, ia bar akongegham? Puvati. Bizir kam bagha, ki ian ziam famin akar aghuitamin ia mikiman kogham. Bar puvati.

Ekiam Iesus bret ko wainin dipam aposelbagh aningi
(*Matyu 26:26-29 ko Mak 14:22-25 ko Luk 22:14-20*)

23 Akar ki ia mikemezim, kar Ekiamra na ganingi. Akar kam kamakin: Dimagarir Judas Iesus isava apanibar agharim gatizimin, Iesus bret inigha,

24 egha God minabagha anebigha ghaze, "Kar nan nivafizim, ki ian akurvaghasa anenidi. Ia kamaghin damuva, na ginighnigh."

25 Me amegha givazi, a wainin itarim inigha, kamaghiram ami. A kamaghin migei, "Wainin itarir kam, an Akar Dikirizir Gavgavir Igiam, ki uan ghuzimin a gamua gavgavim a ganidi. Ia anemamin dughiamin, ia anemiva na ginighnigh."

26 Iesusin akar kam kamaghira en aka, zurara dughiaaba ia bretin kam, ko wainin itarir kam ramiva, ia Ekiamin ovevem in gun mikim, mangi dughiar a uamategh izamimin tugham.

E deravira uan naviba tuisighiva Ekiam Ginighnizir Isam ramam

27 Eghti gumazitam Ekiamin bret o an wainin itarimin apir dughiamin, an arazir aghuitam damuan koghti, kamaghin an arazir kurabar Ekiamin ghuzim ko nivafizim gami.

28 Gumazim faragh deraghvira uan navim tuisighiva, egh bretin kam ko wainin itarimin dami.

29 Kamaghin gumazitam Ekiamin nivafizimin mingarim gifoghan koghiva, bret ko wainin itarimin damiva, a uabi paz uabi damuam, eghti God ivezir kuram a daningam.

30 Bizir kam baghavira gumazamizir ian tongin itir aviriba gavgavim putatigha, ariava egha marazi ariaghire.

31 Ezi e deravira uari uan naviba tuisigh damiva, egh e osimtiziba inian kogham.

32 Ekiam kamaghin ifonge, e nguazimin itir gumazamiziba ko ovengan kogham. Egha kamaghin an en arazir kuraba akirasa osimtiziba e ganidi.

33 Kamaghin amizi nan adarazi, dughiar ia Ekiam Ginighnizir Isam ramasa uari akuvamimin, ia igharaz adaraziv zuum.

34 Ian tav mitiriam an aghitima, a uan dipenimin damegh. Kamaghin ia uari akuvir dughiamin, God ivezir kuram ia daningan kogham. Migirigiar maba ikiavira iti, ki izi ian ganamin dughiamin, da akiram.

12

Pol Godin Duam aningizir bizir aghuir guar aviribav gei

¹ Nan adarasi, ki datirighin deravira Godin Duam aningizir bizir aghuibar ia mikimasa.

² Ia kamaghin fo, ia fomira Kraisin adarazir otivizir puvatizir dughiamin, biziba tintinimin ia getuima, ia migei puvatizir marvir guar kaba pura dar gin zui.

³ Kamaghin amizi, ia kamaghin foghasa ki ifonge, Godin Duam gumazitamin ikitima a kamaghin mikemeghan kogham, "Jesus, a ikufigh." Ezi uaghan Godin Duam puvatizir gumazitam kamaghin mikemeghan kogham, "Jesus, an Ekiam."

⁴ Godin Duam bizir aghuir guar aviribagh ami, egha Duar kamra ada nidi.

⁵ God bagha ingarir tuavir guar aviriba iti, ezi e Ekiar kamra bagha ingari.

⁶ Ingararim gamir arazarazir aviriba iti, ezi Godin vamirara gavgavim ko fofozim bar gumazamizibagh anidima, me ingangarir kabagh ami.

⁷ Godin Duam gumazamiziba vaghvagha men aven uan ingangarim akakasi, egh tuavir kamın a gumazamiziba bar men akurvagham.

⁸ Gumazir mam, Godin Duam akar nighnizir aghuiba itim mikimasa gavgavim a ganidi. Egha gumazir

igharazim, Duar kamra akar fofozim bar izivazim mikimasa gavgavim a ganidi.

⁹ Duar kamra, nighnizir gavgavim ikiasa gavgavim gumazir mam ganidi. Egha Duar kamra, arimariar gumaziba amuti, me ghuamaghamin gavgavim gumazir igharazim ganidi.

¹⁰ Egha igharazitav, a mirakelbagh amir gavgavim a ganidi. Egha igharazitav, a Godin otivir akabar gun migeir gavgavim a ganidi. Egha igharazitav, a duaba tuisighamin gavgavim a ganidi. Egha igharazitav, Godin Duamin otivir mizer guar aviribav kimamin gavgavim a ganidi. Egha igharazitav, a mizer kabagh ighavkinamin gavgavim a ganidi.

¹¹ Duar vamira, anarira bizir kaba bar dagh ami. A uabi ifongezi moghin, bizir aghuarir mam isa gumazir mam ganiga, egha ua bizir igharazir aghuir mam isa, gumazir igharazim ganidi.

E bar moghira, e mati nivafizir vamiran akuaba

¹² Gumazir nivafizir vamira, egha an akuar aviriba iti. Ezi akuar avirir kaba, nivafizir vamiran poro. Ezi Kraıs uaghan kamaghira.

¹³ Ezi, Duar vamira bar moghira e ruezi, e nivafizir

12:2: Sng 115:5-7, Hab 2:18-19, 1 Ko 6:11, Ef 2:11-12, 1 Pi 4:3 **12:3:** Mt 16:17, Mk 9:39, 2 Ko 3:5, 1 Jo 4:2-3 **12:4:** Ef 4:4, Hi 2:4, 1 Pi 4:10 **12:5:** Ro 12:6-8, Ef 4:11 **12:7:** 1 Ko 14:26, Ef 4:7, 1 Pi 4:10-11 **12:8:** 1 Ko 13:2, 2 Ko 8:7 **12:9:** Mt 17:19-20, 1 Ko 13:2, 2 Ko 4:13, Je 5:14 **12:10:** Ap 2:4, Ro 12:6, 1 Ko 14:5, 14:29, 1 Jo 4:1 **12:11:** Ro 12:4-8, 1 Ko 7:7, 2 Ko 10:13, Hi 2:4 **12:12:** Ro 12:4-5, 1 Ko 10:17, Ga 3:16, Ef 4:4, 4:16 **12:13:** Jo 6:63, Ro 6:5, Ga 3:28, Kl 3:11

vamiran min iti. E Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba, ko ingangarir gumazir kiniba ko firiaghrezir gumaziba, Godin Duam bar moghira e gamizi, mati gumazamizir aviriba uari inigha diparitarir vamiran api moghin, e uari inigha Godin Duam ko poro.

¹⁴ E fo, nivafizim an akuar vamira puvati, an akuar aviriba iti.

¹⁵ Eghti suem suam, “Ki dafarim puvati, egha ki nivafizimin akuam pu,” puvati, suem a nivafizimin akuar mam.

¹⁶ Eghti kuarim suam, “Ki damazim puvati, egha ki nivafizimin akuam pu,” puvati, kuarim a nivafizimin akuar mam.

¹⁷ Eghti nivafizim bar moghira damazimra, a manmaghin oragham? Egh nivafizim bar moghira kuarimra, a manmaghin bizibav ghuriabar amuan?

¹⁸ Ezi guizin nivafizim kamaghin puvati. God an akuaba a uabi ifongezi moghin, vaghavagha bar da isa an poke.

¹⁹ Nivafizim an akuar vamira ikiva, kamaghin a guizin nivafizim puvati.

²⁰ Ezi nivafizim a kamaghin puvati. Nivafizim akuar aviriba iti, egha da bar nivafizir vamiran poke.

²¹ Eghti damazim kamaghin dafarimin mikiman kogham, “Ni ikian koghti, ki uabira deravira ikiam.” Eghti

dapanim uaghan kamaghin suem mikiman kogham, “Ni ikian koghti, ki uabira deravira ikiam.”

²² Puvati. Nivafizimin akuar maba, e dav gia ghaze, da gavgaviba puvatigha egha da pura biziba, eghti da ikian koghti, nivafizim deraghvira ikian kogham. Bar puvatigham.

²³ Egha nivafizimin akuar maba, e dav gia ghaze, da derazir puvati. Egha e bar deravira da asii. Egha nivafizimin akuar e aghumsiziba, e bar deravira da ave.

²⁴ Egha nivafizir akuar igharaziba, e da ave puvati, da pura iti. God bar deravira nivafizimin akuaba ingarizi da bar uari akufa. Egha kamaghin nivafizir akuar iziaba puvatizibagh amizi, da uaghan ziar ekiaba iti.

²⁵ God kamaghin ifonge, nivafizimin akuaba uari abighan kogh, egh bar uari inigh uarir akurvaghsi nighnigham.

²⁶ Kamaghin amizi, nivafizimin akuatam mizazim inighti, nivafizimin akuaba uaghan bar mizazim iniam. Eghti nivafizimin akuatam ziar ekiam inighti, nivafizir akuar igharaziba uaghan a ko bar akongegham.

²⁷ Ia bar moghira Kraisin nivafizim. Egha ia vaghavagham an nivafizimin akuaba.

²⁸ Egha God siosin ingangarim damuasa, faragha

12:18: Ro 12:3, 1 Ko 3:5, 12:11, 12:28

12:28: Ap 13:1, Ro 12:6, Ef 2:20, 4:11-12

12:27: Ro 12:5, Ef 1:23, 5:30, Kl 1:24

13

apospelbav sefe, egha apospelba gin an otivir akabar gun migeir gumazamizibav sefe, egha men gin God ifongezir arazibar igharaz darazir sure gamir gumazamizibav sefe. Egha uaghan mirakelbagh amir gumazamiziba ko, gumazir arimariabagh amima, da ghuamaziba ko, gumazamizir igharaz darazir akurvaziba ko, siosin ingangaribar amuasa gumazamizibav gia ingangariba vaghvagh me ganidiba ko, Godin Duamin otivaghirir mizebav geir gumazamizibav sefe.

²⁹ Ezi manmakin? Me ti bar apospelbar ingangarim damuam? Me ti bar Godin otivir akabar gun migeir ingangarim damuam? Me ti bar gumazamizibar sure gamir ingangarim damuam? Me ti bar mirakelbagh amir gavgavim ikiam?

³⁰ Me ti bar arimariabar amuti da ghuamaghamin gavgavim ikiam? Me ti bar Godin Duamin otivaghirir mizebav kimam? Me ti bar mizer kabagh ighavkinamin fozozim ikiam? Bar puvati, me bar vaghavagha ingangariba iti.

³¹ Ia Godin Duam anidir gavgavir faragha zuiba ia da inisi, bar ifongegh. Eghti ki datirighin arazir faraghavira itim, ki ian akagham.

E gumazamizir igharaziba bar me gifuegham

¹ Ki enselba migeir mizeba o nguazimin itir gumazibar akabav geir fozozim ikiva, egh ki igharaz darazi ifongeghan koghti, da pura bizim. Ki mati dibiarimin min pura nidi, egha belon min pura tingazi.

² Eghti God gavgavim na danighti, ki an otivir akabar gun migeir gavgavim ikiva, egh Godin nighnizir mogomebagh fogh, egh fozozir aviriba bar ikiva, eghti nan nighnizir gavgavim bar ekevegh na damuti ki mighsiaba munamangamin gavgavim ikiam. Eghti ki igharaz darazigh ifongeghan koghiva, ki mati pura bizim.

³ Ki bizir itiba bar da isi onganarazibar anighiva, egh uaghan uan nivafizim ateghti, me nan suiragh nan nivafizim avimin na daboroghti, eghti ki igharaz darazigh ifongeghan koghti, nan arazir kaba tong bar nan akuraghan kogham.*

⁴ Gumazir igharaz darazigh ifongezim, arazir kaba an iti. A zuamira atarir puvatigha, arazir aghuibar gumaziba bar me gamua, egha igharaz darazir biziba bagha navim ikuvir

12:31: 1 Ko 14:1 **13:2:** Mt 17:20, 21:21, Mk 11:23, Lu 17:6, 1 Ko 12:8-10, 12:28

13:3: Mt 6:2 * **13:3:** (13:3) Grighin akamin akinafarir ghuriba bar vezin kamir migirigiaba da uaghara zuir puvati. Akinafarir maba akar kam iti, "ki uaghan uan nivafizim ateghti, me nan suiragh nan nivafizim avimin na daboroghti, ki aremegham." Ezi maba akar kam iti, "Me nan suiragh na gekuigh mangitima, ki ziar ekiam iniam." **13:4:** Snd 10:12, 1 Pi 4:8

puvatigha, a uabi uan ziam fer puvati.

⁵ Gumazir kam, an akaba batozir arazim gamir puvatigha, egha uabi uabi ginighnizir puvatigha, egha zuamira navim isir puvatigha, egha an arazir kurar me a gamibagh nighnighavira itir puvati.

⁶ An arazir kuraba bagha aguer pu. Puvati, an agorogem guizin araziba bagha iti.

⁷ Gumazir igharaz darazigh ifongezim, bizir kaba an otivam. A biziba bar da aterti, bizitam anebinan kogham. Egh a nighnizir gavgavir Godin itim ateghan kogham. Egh bizir aghuir a fogh a iniamiba bagh mizuam ikiva, egh osimtizar dughiamin a tugh gavgavigh irighan kogham.

⁸ Ezi igharaz darazigh ifongezir arazir kam givaghan kogham. Bar puvati. Godin otivir akabar gun migeir arazim mangi givagham. Eghti Godin Duamin otivaghirir mizeba mangi givagham. Eghti gumazibar fofozir guar aviriba, da uaghan mangi givagham.

⁹ Guizbangira, en fofozim mong otefe, ezi arazir e Godin otivir akaba gun migeim, a uaghan mong otefe.

¹⁰ Eghti gin otivamin bizim, a guizbangira bar deragh, egh bizitam gasaghan kogham. Eghti dughiar

kamin, bizir mong otevezir kaba, da givagham.

¹¹ Ki borimra ikiava, ki borimin min miagiava amuava, egha borimin min nighnigha, egha borimin min bizibagh fofosi. Egha ki gumazir aruamin otogha, egha ua boribar arazir kabagh amir puvati.

¹² Godin bizir e datirighin gariba, e deravira dar garir puvati, mati e ganganimin aven dar gari. Eghti gin izamin dughiamin, e deraghvira Godin guamin ganiva a gifogham, mati datirighin God bar deravira e gifozi moghin.

¹³ Guizbangira, arazir pumuning ko mikezim zurara ikivira ikiam. Dara kara: nighnizir gavgavim Godin itim ko, bizir aghuir e iniamiba bagha mizuair arazim ko, igharaz darazigh ifongezir arazim. Egha arazir mam, arazir igharazibagh afiragha bar faraghavira iti. Kar, igharaz darazigh ifongezir arazim.

14

Ia Godin otivir akabar gun mikimsi bar ifongegh

¹ Ia igharaz darazigh ifongeghsi pamtemin ingar. Egh ia Godin Duam anidir gavgaviba inisi bar gavgafigh. Ezi Godin otivir akabar gun migeir gavgavim,

a gavgavir mabar fara, eghti ia inisi bar ifongegh.

² E fo, Godin Duamin otivaghiriir mizebav geir gumazim, a gumazir igharazim migeir puvati. A Godin migei. Guizbangira, gumazitam a migeir bizibagh fozir puvati. A Godin Duamin gavgavimin, guizin akar mogomebav gei.

³ Ezi gumazir Godin otivir akaba gun migeim, a gumazamizibav gia, men nighnizir gavgaviba gavgavim dagh aniga, arazir aghuibar amuasa me abirava, men navibagh amima da dera.

⁴ Ezi Godin Duam otivaghiriir mizebav geir gumazim, a uabira uabin akurvasi. Ezi gumazir Godin otivir akaba gun migeim, a siosin gumazamiziba uari akuvir dughiamin, a bar men akurvasi.

⁵ Ia bar, Godin Duamin otivaghiriir mizebav kimasa, ki ifonge. Egh ia uaghan Godin otivir akabar gun mikimasa, ki guizbangira bar ifonge. Gumazitam Godin Duamin otivaghiriir mizebav kimti, dagh ighavkinamin gumazitam ikiva akabagh ighavkintima, siosin aven itir adarazi gavgavim iniam. Akam ighavkinamin gumaziba puvatighti, eghti gumazir Godin otivir akabar gun migeim, an ingangarim bar ekevegha, a gumazir Godin Duamin otivaghiriir mizebav geimin ingangarim gafira.

⁶ Nan adarasi, ia deravira

akar kam ginighnigh. Ki ia bagh iziva, Godin Duamin otivaghiriir mizebav kimiva, kamaghin ki manmaghin ian akuragham? Ki ian akurvaghsi, ki migirigiir God nan akazitaba, o fofozir aghuir taba, o Godin otivir akataba, o ian sure damuamin akataba, ki ia daningam.

⁷ Ia bizir kam ginighnigh. Bizir arareir aghuiba, mati marvim o gita, da gumazibar min duaba itir puvati. Egh da deraghvira arangan koghiva, egh deraghvira uan ingangarim damuan kogham. Egh kamaghin e manmaghin fogh suam, me ighiar manam gami?

⁸ Kamaghira sigham deraghviram arangan koghti, tina midorozim damusi biziba iniam?

⁹ Ia uaghan kamaghira. Ia Godin Duamin otivaghiriir mizebav kimtima, eghti gumaziba ian akaba baraghan asaghiva, egh manmaghin migirigiir kabar mingaribagh fogham? Nin migirigiaba, mati gumazibar tuaghagiriabav gei, egha pura zui.

¹⁰ Nguazimin itir nguibar akar bar aviriba iti. Egha da bar akar mingariba iti.

¹¹ Eghti ki gumazitam mikimamin migirigiam gifoghan kogh, egh nighnigh suam, a nguibar akar igharazimin gumazim. Eghti a uaghan kamaghin nighnigh suam, ki nguibar akar

igharazimın gumazim.

¹² Arazir kamra, ian tongin otivam. Ki fo, ia Godin Duam anidir gavgaviba iniasa bar ifonge. Egh ia siosin aven itir darasi gavgavim me daningamin gavgaviba, ia da inisi pamtemin ingar.

Pol Godin Duamin otivaghbir mizebav geir arazim migei

¹³ Ezi gumazir Godin Duam otivaghbir mizebav geim, a God ko mikimiva, a uan akar kaba ighavkinamin gavgavim inisi, Godin azangsigh.

¹⁴ Ia fo, ki Godin Duamin otivaghbir mizebar God ko mikimti, kamaghin nan duam God ko migeima, na nighnizim pura iti.

¹⁵ Kamaghin ki manmaghin damuam? Ki uan duamin God ko mikimiva, egh uaghan uan nighnizimin God ko mikimam. Ki uan duamin ighiam bangiva, egh uaghan uan nighnizimin ighiam bangam.

¹⁶ Ni kamaghin damuan kogh, egh ni duamin aven God minabiti, gumazir kinitam ian tongin ikiva, ni amir migirigiar kam gifoghan koghiva, a manmaghin nin minabir migirigiam gifogh suam, "A guizbangira?" A foghan kogham, ni tizibav gei.

¹⁷ Guizbangira, ni God minabir migirigiam a bar deragham. Eghti gumazir

igharazim bar akurvazitam inighan kogham.

¹⁸ Ki Godin Duamin otivaghbir mizeba dughiar aviribar dav gei, egha arazir kamin ki bar ia gafira. Kamaghin ki God minabi.

¹⁹ Egh siosin aven itir gumazamiziba uari akuvir dughiamin, ki men sure damusi, egh akar otevir 5 pla me foghsi men mikimam, kamaghin deragham. Egh Godin Duamin otivaghbir mizer bar aviribar me mikiman kogham.

²⁰ Nan adarasi, ian nighniziba aghiribar min ikian marki. Egh ia borir iririvibar min arazir kurabagh ami puvatizi moghin iki. Eghti ian nighniziba, da gumazamizir aruabar nighnizibar min iki.

²¹ Godin Akinafarimin aven osizirim kamaghin iti,

"Ekiam kamaghin migei,
Gumaziba nguibar
igharazibar akabav
geir tuavimin,
ki dar aven gumazamizir
kabav kimam.
Ki nguibar igharazibar gu-
mazibar amuti, me me
mikimti,
eghti me nan akaba
baraghan aghuagham."

²² Kamaghin amizi, Godin Duamin otivaghbir mizebav geir gavgavim, God nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizibar akakaghasa, aneningi. Egha a nighnizir

gavgavim itiba bagha aneningizir puvati. Egha Godin otivir akabar gun migeir gavgavim, God nighnizir gavgavim Kraisin itibar akakaghasa, aneningi. Egha nighnizir gavgavim puvatiziba bagha, aneningizir puvati.

²³ Kamaghin, siosin gumazamiziba uari akuvaghamin dughiamin, ia bar moghira Godin Duamin otivaghilir mizebav kimti, eghti gumazamizir kiniba o nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatiziba aven izi, ia baragh suam, ia ti onгани.

²⁴ Eghti ia bar moghira Godin otivir akabar gun mikimti, gumazir kinitam o nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizitav aven izi, ia baraghti, ian migirigiba an navim biragh, egh a damuti, a fogh suam, ki arazir kurabagh ami.

²⁵ Nighnizir mogomer an navimin itiba, da azenim girigham. Eghti a tevimning apirigh magirigh, Godin ziam fi, egh suam, "Guizbangira, God ian tongin iti."

Siosin gumazamiziba uari akuvir dughiamin, me deravira bizibar amu

²⁶ Kamaghin amizi, nan adarasi, ia uari akuva Kraisin ziam fer dughiamin, ia manmaghin damuam? Ia bar moghira ingangariba iti. Gumazir mam Godin ziam fer ighiam iti, ezi mav

suren migirigiam iti, ezi mav God an akakazir migirigiam iti, ezi mav Godin Duamin otivaghilir mizev girigiam iti, ezi gumazir igharazim mizev girigiar kam ighavkinamin gavgavim iti. Egh bizir ia damuamiba bar, ia gavgavim sios daningsi, ia dar amu.

²⁷ Egh tarazi Godin Duamin otivaghilir mizebav kimsi, gumazamizir pumuning o gumazamizir pumuning ko mikezimra, dav mikimam. Egh me uaghara mikiman marki. Tav mikemeghtima, tav mikim. Eghti tav men mizev girigiabagh dagh ighivkin.

²⁸ Ezi akam ighivkinamin gumaziba puvatighti, gumazir Godin Duamin otivaghilir mizebav geiba, me nimira iki, egh me God ko nimira uariv kim.

²⁹ Eghti gumazamizir pumuning, o gumazamizir pumuning ko mikezim, me Godin otivir akaba gun migeir gavgavim ikiva, egh merara akam akunam. Eghti igharaz darazi men akaba tuisigh.

³⁰ Ezi tav daperaghav ikiti, God migirigiatam an akaghti, gumazir faragha migeim, a nimira iki.

³¹ Tuavir kamın, ia bar Godin otivir akaba vaghvagh dar gun mikimam, kamaghin siosin gumazamiziba bar fofozim ko gavgavam iniam.

³² Gumazamizir Godin otivir akaba gun migeir gav-

gaviba itiba, me deraghvira uan gavgaviba gativagh dar gan. Egh dar dughiamra, me dav kim.

33-34 Ia fo, God okam nighnizir arazim gamima an otivir puvati. A uan biziba bar deravira dar kiri. Egha, e navir vamiran iki deraghvira ikiasa, a kamaghin ifonge.

Siosin gumazamiziba Godin ziam fasa uari akuvir dughiamin, amiziba bizibav kiman marki. Me pura nimira iki. Godin gumazamizibar siosba bar, arazir kam iti. Amiziba faragh mangan kogham, me puram apengan iki, mati Moses Osirizir Araziba mikemezi moghin.

35 Amizim bizitam gifoghsi, mangi uan dipenimin uan pamin azangsigh. Amizim sios uari akuvir dughiamin bizibav kimiva, kamaghin a uabi aghumsizim uabi daningam.*

36 Guizbangira, Godin akam faragha ian tongin otogha, egha tintinimin ghuzir puvati. Egha an akam ia baghavira izezir puvati!

37 Eghti gumazitam suam, a Godin otivir akabar gun migeir gumazir mam, o a gumazir Godin Duam nighnizir aghuim aningizir mam, a kamaghin fogh suam, bizir ki ia bagha osirizim, kar Ekiam aningizir akar gavgaviba.

38 Eghti a nan akar kam baraghan koghti, ia an akam baraghan marki.

39 Kamaghin amizi, nan adarasi, ia Godin otivir akabar gun mikimsi, bar ifongegh. Egh Godin Duamin otivaghirir mizebav kimsi uarir anogoroghan marki.

40 Ia uari akuvir dughibar, ia arazir aghuimin gin mangiva, bar deraghvira bizibar amu.

Gumazamizir ariaghreziba, me ua dikavam

15

(Sapta 15)

Krais aremegha ua dikafi

1 Nan adarasi, ki ua ian nighnizibar amuti, ia ua akar aghuir ki ia mikinizim, ginighnigh. Ia akar aghuir

14:33-34: 1 Ko 11:3, 14:40, Kl 3:18, 1 Ti 2:11-12, Ta 2:5, 1 Pi 3:1 * **14:35:** (14:34-35) Pol, sios uari akuvaghti, dughiar kam amiziba bizitam mikiman men anogoroghezir pu. Puvati, Pol sapta 11in nigia ghaze, amiziba God ko mikimiva, egh Godin otivir akabar gun mikimam. (Ni 1 Korin 11:5in gan.) Pol kamaghin ifonge, Godin gumazamiziba, me uari akuvir dughiamin, uarira uarigh nighnigh, Godin Duam aningizir gavgavibar deravira ingangarim damu, egh Godin ziam fam. Pol sios gavgavighasa, egha akar kam me ganingi. Korinin amiziba ti Godin otivir akabar gun migeir arazim, ko Godin Duamin otivaghirir mizebav geir arazim nigia, mizem girighirigha niginir aviribagh ami. Ezi bizir kam, Godin ziam fer arazim, akoravira ikia an tuavim apiri. Pol ghaze, Korinin amiziba mizem girighirigh azangsizir aviribav kim, egh Godin ziam fer arazimin tuavim apiran kogham. Me azangsiziba iki, uan paba dipenimin men azangsigh. **14:37:** 2 Ko 10:7, 1 Jo 4:6 **14:39:** 1 Ko 12:31, 1 Te 5:20 **14:40:** 1 Ko 14:33, Kl 2:5 **15:1:** Ro 5:2, Ga 1:11 **15:2:** Ga 3:4

kam inigha a gisin tuivigha gavgafi.

² Kar akar aghuir ki ia mikinizim. Ia pamtemin an suiragh gavgavighti, ian nighnizir gavgavim pura bizim min ikian koghti, tuavir kamın God ian akurvagham.

³ Akar bar ekiar ki inizim, ki ia ganingi. Akar kam kamakin: Kraıs en arazir kuraba batoghasava aremegha, mati Godin Akınafarımın osizirim mikemezi moghin.

⁴ Ezi me an kuam isa mozim gatizi, ezi dughiar pumuning ko mikezim gıvazıma, a ua dikafi, mati Godin Akınafarımın osizirim mikemezi moghin.

⁵ Egha a Pita batogha, gin 12 plan aposelba bato.

⁶ Egha gin a dughiar vamıra gumazamizir an gin zuir avırım batifi, men dibobonim mong 500 gafira. An ganizir gumazamizir avırıba ikiavıra iti, ezi marazi ariaghıre.

⁷ Egha a uaghan Jems bato, egha gin aposelba bar me batifi.

⁸ Egha bar men gin a uaghan na bato. Kamaghın ki mati borir amebam borim batamin dughiamra, a batezir puvatizim.

⁹ Ki aposelbar tongin, ki bar men gin iti. Faraghavıra, ki Godin sios gasighasisi,

kamaghın ki nighnisi, me ziam “apotel” na darıghan kogham.

¹⁰ Ezi Godin apangkuvimin a na gamizi, ki datirighın kamaghın oto, egha ki aposelin iti. Ezi an apangkuvir a nan itim, a pura zuir puvati. Bar puvati, ki pamtem ingari, ezi nan ingaramin gavgavim aposelin ıgharazıbar ingaramin gavgavim gafira. Egha ki uabi ingari puvati, Godin apangkuvim nan itima, ki ingari.

¹¹ Ezi kamaghın akar kam, ki anekuri, o me anekuri, e bar moghıra İesus aremegha ua dikavizir akar aghuım akuri. Ezi ia a baregha nighnizir gavgavim an iti.

Gin gumazamizir aremez-ıba me ua dikavam

¹² E zurara kamaghın akam akura ghaze, Kraıs ovegha ua dikafi. Ezi manmagh sua ian marazi ghaze, “Ariaghrezıba, me ua dikavan kogham”?

¹³ Ia nighnigh. Ariaghrezıba ua dikavan koghti, kamaghın God ti Kraıs gamizi a ua dikavizir puvatıghai.

¹⁴ Kraıs ti ovevemın ua dikavizir puvatizi, akar e ia mikınamim, ti mingarıba puvatıghai. Ezi uaghan, ia nighnizir gavgavim iniamin akaba mingarıba puvatıghai.

¹⁵ Kraıs ti ovevemın ua dikavizir puvatizi, e ti God

15:3: Sng 22:15, Aıs 53:5-12, Dan 9:26, Sek 13:7, 1 Ko 11:2, 11:23, Ga 1:12 **15:4:** Sng 16:8-10, Mt 12:40, Lu 24:26, 24:46, Ap 2:24-32, 13:33-35 **15:5:** Mt 28:16-17, Mk 16:14, Lu 24:34-36, Jo 20:19 **15:7:** Lu 24:50, Ap 1:3-4 **15:8:** Ap 9:3-6, 22:14, 22:18, 1 Ko 9:1 **15:9:** Ap 8:3, 9:1, Ga 1:13, Ef 3:8, 1 Ti 1:13-15 **15:10:** Ap 8:3, Ro 15:18-19, 2 Ko 3:5, 6:1, 11:5, 11:23, Fl 2:13 **15:15:** Ap 1:22, 2:24-32, 4:10, 4:33, 5:32, 13:30

amizir bizibagh ifarir gumazibar min otivighai. E kamaghin akam ia mikiri, God Kraiss gamizi a ua dikafi. Ezi guizbangira gumazir aremeziba ua dikavan koghai, kamaghira Kraiss ua dikavizir puvatighai.

16 E fo, God ti gumazir aremezibagh amima me ua dikavan koghti, e kamaghin mikim suam, "God Kraiss gamizi, a ua dikavizir puvati."

17 God ti Kraiss gamizi a ua dikavizir puvatizi, ian nighnizir gavgavir Kraissin itim, a pura bizir kinim. Ezi arazir kurabar gavgavim ia gativazi, ia ti adar apengan ikiavira ikiai.

18 Ezi uaghan, nighnizir gavgavim Kraissin ikiava ariaghreziba, me uaghan ti bar ovegha givagha uan ivezir kuram inighai.

19 E nighnizir gavgavim Kraissin ikia, bizir aghuir e fogha iniamiba bagha mizuai iti. Egh, e nguazir kam in itir biziba baghivira mizuamiva, egh gin izamin biziba bagh mizuaman koghti, gumaziba bar en kuarkuvigham. Eghti me en kuarkuvir arazir kam, a me gumazir igharazibar kuarkuvir arazim, bar a gafiragham.

20 Ezi guizin bizim kamakin: God Kraiss gamizima, a ua dikafi. An oveaghuezi-ibar faragha dikavigha,

mati azenimin dagher ovizir faragha zuim. Kamaghin e fo, oveaghueziba ua dikavam.

21 Gumazir mam a ovevem gamizi, an oto. Ezi gumazir igharazim ua dikavir arazim gamizi, an oto.

22 Ia fo, gumazamiziba Adam ko porogha kamaghin an min me bar areme, egha kamaghira gumazamiziba Kraiss ko poro, eghti kamaghin an min me bar ua dikavigham.

23 Egh me bar vaghvagh uan dughiamra ua dikavam. Kraiss bar men faraghti, eghti a ua izamin dughiam, an adarazi ua dikavam.

24 Eghti nguazir kam givaghamin dughiam otogham. Eghti Kraiss duar gavgavir gumazamizibagh ativiba ko, nguazir kam in garir adariaba ko, aser gavgaviba, a bar me gasighasigham. Egh a God Bizibagh Ativamin Dughiam isi, God Afeziamin dafarim darigham.

25 E fo, Kraiss atrivimin ikivira iki, mangiti, God an apaniba bar me dikabiragh me isi an suemningin apengan me arighamin dughiamin tugham.

26 God dikabinamin apanir abuananamra kara: ovevem.

27 God in Akinafarim kamaghin mikeme, "God biziba bar da isa an suemningin apengan da ati." Akar kam kamaghin migia ghaze,

God uabi biziba isa Kraisin suemningin apengan da ariki. Ezi e fo God uabi Kraisin apengan itir puvati.

28 Eghti gin, biziba bar Kraisin apengan ikiti, eghti Godin Otarim uabi uabi isi, Godin apengan uabi atigham. Faraghvira God biziba bar da isi, Otarimin apengan dar arigham. Eghti dughiar Otarim uabi uabi isi Godin apengan uabi atighamim, God biziba bar moghira dar dapanimin ikiam.

29 Ia nighnigh, marazi ariaghreziba bagha rue, egha tizim bagha me kamaghin ami? Me manmaghin men akuvaghasa arazir kam gami? Gumaziba ua dikavan koghtima, ezi tizim bagha gumaziba men akurvaghasa rue?

30 Ezi e manmaghin damuam? E aruava, aremegha ua dikavir akam akurir ingangarim gamima, gumazir aviriba zurara e gasighasighasava ami. Ariaghreziba ua dikavan koghti, e tizim bagha ingangarir kam gami?

31 Nan adarasi, ki dughiar zurara ovevem bativasava ami. Ki ia ko, en Ekiam Krai Iesus ko porogha, egha ki ia bangin bar akonge, kamaghin ki

akar kam ian modir puvati.

32 Ki ti nguazir kam nighnizimin gin ghua Efesusin nguibamin ikia, "asizir atiaba" ko uariv soke, kamaghin ki ivezir aghuir manam iniam? Bar puvati. Ariaghreziba ua dikavan koghtima, eghti kamaghin e migirigiar kam gin mangam, "E gurumizaraghan aremegham, kamaghin e datirighin dagheba ko dipabar amam." *

33 Ia gumazir igharazibar amamangatighti, me ia gifaran marki. Ia akar kam gifo, "Ia gumazir kuraba ko poroghti, me ian arazir aghuibagh asighasigham." †

34 Ia arazir onganiba ateghiva deravira nighnigh. Egha ia uam arazir kurabar amuan marki. Ia oragh, ian marazi God gifozir puvati. Ia aghumsighasa ki akar kam ian migei.

Nivafizir ua dikavamim, igharagh ganam

35 Eghti gumazitam azangam, "Ariaghreziba manmaghin ua dikavigham? Me manmaghin garir nivafiziba ikiam?"

36 Ni gumazir onganim! Ni ter ovizim nguazimin aven

15:30: Ro 8:36, 2 Ko 11:26, Ga 5:11

15:31: Ro 8:36, 2 Ko 4:10-11, 1 Te 2:19

15:32: Sav 2:24, Ais 22:13, Lu 12:19-20, 2 Ko 1:8, 4:10-11

* 15:32: (15:32)

Gumazir maba ghaze, Pol guizin asizir atiabav gei. Romin gumaziba, arazir kurabagh amir gumazibav soghasa, dughiar mabar me gamima, me asizir atiaba ko misosi, mati laion. Ezi gumazir aviriba ghaze, Pol guizin asizir atiabav geir puvati. An akar isin zuimin a gasighasighasava amir gumazibav gei. † 15:33:

(15:33) Kar Grighin fozozir gumazir mamim migirigiam. 15:34: Ap 26:8, Ro 13:11,

1 Ko 6:5, Ef 5:14, 1 Te 4:5

15:35: Jo 12:24, 1 Jo 3:2

15:36: Jo 12:24

an oparighti, a faragh aremeghiva, biam otivam.

³⁷ Ezi ter ovizir ni oparizir kam, a witin ovizim, o tizimin ovizim, a bizir gin aghungamimin min garir puvati, a pura ter ovizir kinim.

³⁸ God ifongezi moghin, a uabi aguaba ko namnam ko dafariba isa, igharagha garir dagheba ko graziba ko temebagh anidi. Egha bizir God aningizir kaba, mati men nivafiziba. Kamaghin amizi, da bar moghira vaghvagha nivafizir igharagha gariba iti.

³⁹ Ezi nivafizir angamra itiba, bar uaghara garir puvati. Gumazim nivafizir igharagha garim iti. Ezi asizim nivafizir igharagha garim iti, ezi kuarazim nivafizir igharagha garim iti, ezi osirim nivafizir igharagha garim iti.

⁴⁰ Ezi overiamin itir biziba, mati me nivafiziba iti moghin, igharagha gari. Ezi nguazimin itir biziba uaghan, mati me nivafiziba iti moghin, igharagha gari. Overiamin itir nivafizibar digiriba, nguazimin itir nivafizibar digiriba min garir puvati.

⁴¹ Aruem digirir igharazim iti, ezi iakinim digirir igharazim iti, ezi mikovezim digirir igharazim iti, egha mikovezibar aven da vaghvagha digirir igharagha gariba iti.

⁴² Gumazir aremegh ua dikavamin arazim, a kamakin. Nivafizir e dafazim, a ikuvigham, eghti nivafizir ua dikavamim, ikuvighan kogham.

⁴³ Nivafizir e dafazim, a derazir puvati, eghti nivafizir ua dikavamim, a digirir aghuim ikiam. Nivafizir e dafazim, a gavgaviba puvati, eghti nivafizir ua dikavamim, bar gavgavigham.

⁴⁴ Nivafizir e dafazim, a nguazir kamın otozir bizim. Ezi nivafizir ua dikavamim, a Godin Duam anidir bizim. Kamaghira e fo, nguazimin nivafiziba iti, ezi uaghan Godin Duam anidir nivafiziba iti.

⁴⁵ Godin Akınafarim ghaze, "Gumazir faragha otozim, Adam, God a gamizi an angamra iti." Ezi Adamın bar gin izezim, a Duamın otogha, egh gumazamizibar amuti me angamra ikiam.‡

⁴⁶ Godin Duam anidir ikirimirim faragha otozir pu. Puvati, nguazir kamın otozir ikirimirim faragha oto, ezi Godin Duam anidir ikirimirim gin oto.

⁴⁷ Adamın faragha zuim, a nguazimin gumazim. God nguazimin an ingari. Ezi Adamın gin zuim, a Godin Nguibamın ikegha ize.

⁴⁸ Nguazir kamın gumazamiziba, me nguazir kamın otozir gumazir kamın min ami. Ezi Godin Nguibamın

15:38: Stt 1:11 15:42: Dan 12:3, Mt 13:43 15:43: Fl 3:20-21 15:45: Stt 2:7, Jo 6:33, 6:39-40, 6:54, 6:63, 2 Ko 3:4-6, 3:17, Fl 3:21 ‡ 15:45: (15:45) Adamın bar gin otozir kam, a Kraistra. 1 Korin 15:21-22 ko Rom 5:14-19in ganigh. 15:47: Stt 2:7, 3:19, Jo 3:13, 3:31

gumazamiziba, me gumazir Godin Nguibamin ikegha izezir gumazir kamın mın ami.

⁴⁹ E datirighin nguazimin otozir gumazir kamın mın gari, egh gın Godin Nguibamin izezir gumazimin mın ganam.

⁵⁰ Nan adarasi, ki ia kamaghın foghasa ki ia migei. Nguazir kamın gumazamiziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamın aven mangı iki an bizir aghuiba inian kogham. Egh ariagheriba, bizir ariagherir puvatiziba inian kogham.

⁵¹⁻⁵² Ia oragh. Ki akar mogomer mamın gun ia mikimasa. En tarazi oveghan kogham. Me ikivıra ikitima, sighar abuananam arangam, eghti dughiar kamra God me damighti men nivafiziba igharagh otogham. Bizir kam bar zuamiram otogham, mati damazim komokoi moghın. Sigham arangamin dughiamın, ariaghreziba ua dikavighıva uam ikuvan kogham. God bar moghıra e damighti e nivafizir igharagha garibar otivam.

⁵³ A kamakın, mati gumazim korotiar ghurim suegha egha korotiar igiam aruzi moghın, e nivafizir kuram suegh, egh ikuvighan koghamın nivafizim arugham. Egh e ariagherir nivafizim suegh,

egh ariagherir puvatizir nivafizim arugham.

⁵⁴ E gın uan ariagherir nivafizir kuram sueghıva, uan nivafizir ikuvan koghamıbar aghuighti, dughiar kamın Godin Akinafarımın itir migirigiam a guizin otogham,

“God ovevem dikabiragha, a gasighasiki, egha bar a gafira.

⁵⁵ Ovevem, ni gumazamiziba dikabirir gavgavim managh iti?

Ovevem, ni gumazamiziba mızazim me ganıdir gavgavim managh iti?”

⁵⁶ Ovevem, mızazir gavgavir gumazamizibagh anıdim, arazir kuram dama a ini. Ezi arazir kuram uan gavgavim, Moses Osirizir Araziba dama a ini.

⁵⁷ En Ekiam Krais Iesusin ingangarımın, God gavgavim e ganıdima, e ovevem ko misogha a dikabiri. Kamaghın, e Godin mınabi!

⁵⁸ Kamaghın, nan namakar bar aghuiba, ia tuivigh gavgavigh, eghti bizitam ia munamangan marki. Ia kamaghın fo, ingangarir ia Ekiam bagha amıba pura zuir puvati. Kamaghın, ia zurara Ekiam bagh ingarsi bar gavgavigh.

**Pol, a damuasava
amir bizibav gei**

15:49: Ro 8:29, 2 Ko 3:18, Fl 3:21, 1 Jo 3:2

15:50: Mt 16:17, Jo 3:3-5, 1 Ko 6:13

15:51-52: 1 Te 4:15-17

15:53: 2 Ko 5:4

15:54: Ais 25:8, Hi 2:14-15, MAA 20:14

15:55: Hos 13:14

15:56: Ro 4:15, 5:13, 6:14, 7:5, 7:13

15:57: Ro 7:25, 1 Jo 5:4-5

15:58: 2 Sto 15:7, 1 Ko 3:8, 2 Pi 3:14, MAA 14:13

16

(Sapta 16)

*Me Jerusalem in aman-
gasava amir dagiaba, Pol dav
gei*

1 Ki datirighin dagiar ia Jerusalem in itir Godin adarasi bagha darighasava amibav kimasa. Ki faragha Galesian Provinsin itir siosba, arazir kam men aka, egha ki kamaghin ia mikimasa, ia uaghan arazir kam damuam.

2 Ia bar, Sandebar zurara, vaghvagh dagiar ia isiba mirara, dagiataba tuiragh, egh da isi uan dipenibar da mongegh. Eghti dagiaba tong avirasemegham. Eghti dughiar ki izamimin, ia ua dagiaba burian kogham.

3 Ki izeghiva, gumazir ia miseveziba, ki men gun migeir akinafarim me daningiva, me amadaghti, me mangam. Eghti me dagiar ia aningizir kaba inigh mangi Jerusalem in itir darazir dafarim darigham.

4 Biziba deraghti, ki uaghan mangiti, me na ko mangam.

*Pol mangi Korinbar
ganasa ifonge*

5 Ki ia bagh mangisi, Masedonian Provins abigh mangigh, gin ian bighan otogham. Ki faragh Masedonian mangasa ifonge.

6 Ki ti tong dughiatabar ia ko ikegham, ki foghan kogham, ki ti ia ko ikitima orangtizim ko aminir gavgavimin dughiam givaghtima, ki managh mangisi ifongeghti, ia nan akuraghtima ki mangam.

7 Ki izi, dughiar otevimin ia ko ikian aghua. Ki tong dughiar ruarimin ia ko iki-asa ifonge. Ekiam kamaghin ifongeghti, ki dughiar ruarim ia ko ikiam.

8 Ki Efesusin Nguibamin kagh iki mangiti, Pentikosin Dughiar Ekiam givagham.*

9 Ki fo, God na bagha tuavim kuizima, ki kagh iki ingangarim damuamin dughiar aghuim iti. Egh ki gumazamizir aviribar akuraghtima, me Kraisin adarazir otivigham. Ezi uaghan gumazir aviriba en apanim gami.

10 Timoti ia batoghtima, ia a inigh an akurvaghtima, a ian tongin ia ko navir amirizimin iki, egh atiatingan kogham. Ia fogh, ki Ekiam bagha ingari moghin, a ingari.

11 Ian tarazi an gan kamaghin mikiman marki, a pura bizim. Ia an akuraghti, a navir amivizim sara mangi darorim givagh, egh ua na bagh izam. Ki, an aveghbuaba ko izasa, ki a bagha mizua gari.†

16:1: Ap 24:17, Ro 15:25-26, 2 Ko 8:1-9, Ga 2:10 16:2: Ap 20:7, MAA 1:10

16:5: Ap 19:21 16:6: Ro 15:24, Ta 3:12 16:7: Ap 18:21 16:8: Wkp

23:15-21, Lo 16:9-11 * 16:8: (16:8) "Pentikosin Dughiar Ekiam", Aposel 2:1in itir migirigiamin gan. 16:9: Ap 14:27, 19:8-10, 2 Ko 2:12, Kl 4:3, MAA 3:8 16:10:

1 Ko 4:17 † 16:11: (16:11) Timoti a gumazir igiam, ezi bizir kam bagha gumazir maba akirim ragha a gasi. Ni 1 Timoti 4:12in gan. 16:12: 1 Ko 1:12, 3:6

¹² Ezi en aveghbuam Apolosin migirigiam a kamakin. Ki dughiar aviribar aveghbuar igharaziba ko izi, ian ganasa pamtemin a migei. Ezi a datirighin tong izasa nighnizir puvati. Gin, tuavitam ikiti, a izam.

Migirigiar abuananaba

¹³ Ia uari bagh gan, egh nighnizir gavgavimin tugh gavgafigh. Egh gavgavighiva bizitam in atiatingan marki.

¹⁴ Ia God ko gumazamizir igharaziba bar me gifongeghiva uan ingan garibar amu.

¹⁵⁻¹⁶ Nan adarasi, ia Stefanas ko an adarazigh fo. Me Akaiian Provinsin ikia faraghavira Kraisin adarazir otifi, ezi gin Akaiian Provinsin itir gumazamizir igharaziba gin Kraisin adarasi otifi. Ezi Stefanas uan adarazir ko, uari isa ingangarir Godin gumazamizibar akurvaghhamim ganingi. Nan adarasi, ki kamaghin ia gakhghora ghaze, ia kamaghin amir gumazibar apengan iki, egh uaghan gumazir me ko ingaribar apengan iki.

¹⁷ Stefanus ko Fortunatus ko Akaikus na bagha ize. Ia na bagh izamin tuaviba puvatizi, ezi me ian danganim inigha na ko iti. Kamaghin ki bar akonge.‡

¹⁸ Me nan navim gamizi, an amira, egha uaghan ian navibagh ami. Ia kamaghin amir gumazibar akaba baragh.

¹⁹ Esian Provinsin itir siosba uan akam isa ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Ezi Akwila ko Prisila, ko aning in dipenimin uari akuvir sios, Ekiam in ziam in uan akam isa ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki.

²⁰ Kagh itir Kraisin adarazi, me bar uan akaba isa ia bagha da amaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Ia Kraisin adarasi, ia uan arazim in gin mangiva, egh ia uan adarazir agharibar suigh.

²¹ Ki Pol, ki uabi uan dafarim in dughiar aghuir kam ia bagha an osiri. §

²² Tina Ekiam gifongezir puvati, a ikuvigh. En Ekiam, ni izi!

²³ En Ekiam Iesus in apangkuvim, ia ko iki.

²⁴ E bar Krai Iesus ko poroghav ikia, egha arazir kam in ki bar moghira ia gifonge. Guizbangira.

16:13: Sng 31:24, 1 Ko 15:1, Ef 6:10, Fl 1:27, Kl 1:11, 1 Te 5:6 **16:14:** 1 Ko 14:1, 1 Pi 4:8 ‡ **16:17:** (16:17) Grighin akam vezin kam in deragha akatam migeir pu.
16:18: Fl 2:29 **16:19:** Ap 18:2, 18:18, 18:26, Ro 16:5, 2 Ti 1:15 **16:20:** Ro 16:16, 2 Ko 13:12 **16:21:** Kl 4:18, 2 Te 3:17 § **16:21:** (16:21) Pol uabi uan akinafariba osirir pu. Puvati, a migeima gumazir igharazim a bagha osiri. Ezi migirigiar vezin kam in itim, Pol uabi uan dafarim in an osiri. **16:22:** Ga 1:8-9

Polin Akinafarir Namba 2, a Korinin Nguibamin itir Sios baghava an Osiri

Akar Faragha Zuim

Korinin nguibar ekiamin siosin gumazamizir maba akar kurabar Polin mikeme. Ezi bizir kam Pol gamima, a bar osemi. Pol Korinin sios ko akabar kirasa. Kamaghin amizi a me bagha akinafarir kam osiri. Egh a ua me gakuegham. Ezi akar otevir akinafarimin itim, Pol akar gavgavir a faragha Korin bagha amizimin gun migei. An akar kam mikiman aghua, egha me a barazir puvatigha, egha me akar kurabar a mikeme. Ezi kamaghin an akar gavgavim me ganingi.

Ezi dughiar kamin Judian Distrighin itir Kraisin adarasi, me paza iti. Ezi Pol me bagha daghaba akumakui, egh da nigh mangi me daningasa. Egha Sapta 8 ko 9, Pol akar Korinbar navibagh aghuvkintima, me daghaba isi ingangarir kam daningamin akabav gei.

Ezi akinafarimin akar otevir abuananam, aposelin ifavarir iza Korinin itir maba, me Polin ziam dikabira egha an Aposelin ingangarim gasighasisi. Kamaghin Pol men arazibar gun migei.

Pol ingangarir God aposeibagh aningizimin gun migei

(Sapta 1-7)

¹ Ki Pol, ki Kraisi Iesusin aposelin mam. God uan ifongiamin gin ghua, aposelin min ikiasa na amisefe. Ki en aveghbuam Timoti ko, ga akinafarir kam osirigha, ia Korinin nguibar ekiamin aven Godin siosin itiba, ko Godin gumazamizir Akaian Provinsin danganiba bar itiba, ia bagha an osirigha anemadi.

² Egha ga God ko migia ghaze, God en Afeziam, ko en Ekiam Kraisi Iesus ian apanguva, navir amirizim ia daningam.

*Pol God an akurazir bizim
bagha a minaba*

³ E Godin ziam fam, a God, egha en Ekiam Kraisi Iesusin Afeziam. A en Afeziam, ezi akurvazir arazim ko apanguvir arazim an ofiti. Ezi a, gumazir osimtiziba ateriba, a men girakirangin tuiva egha navir amirizim me ganidi.

⁴ God kamaghin ifonge, an en girakirangin tuiva navir amirizim e ganidi moghin, e gumazir osimtizir aviriba ateritabar girakirangin tuiva navir amirizim me daningam. Kamaghin, osimtiziba e bativir dughibar, an en girakirangin tuiva navir amirizim e ganidi.

⁵ Kraiss osimtizir bar ekiam aterezi moghin e uaghan aneteri. Ezi God Kraiss girakirangin tugha navir amirizim a ganingizi moghin, God Kraissin ingangarimin, en girakirangin tuzima navir amirizim e giziva.

⁶ God kamagh sua, ia navir amirizim ko an akuravazim iniam, bizir kamın e osimtizim ateri. God navir amirizim e daningiva, a uaghan navir amirizim ia daningam. Ia en min tuivigh gavgavigh osimtiziba ateri, God navir amirizim en min ia daningam.

⁷ Ezi e kamaghin nighnizir gavgavim Godin ikia bar fogha ghaze, ia tuivigh gavgavigham. E fo, ia e ko osimtizim ateri, kamaghin amizi, ia uaghan e ko navir amirizim iniam.

⁸ Nan adarasi, e osimtizir Esian Provinsin e batoziba, ia a gifoghasa. Osimtizir bar ekiam e avara, egha en gavgaviba bar dagh afira. Ezi kamaghin e ghaze, e ti ovegham.

⁹ Bar guizbangira, e mati gumazim jas ovengasava a migei moghin, e uari barasi. God kamagh sua, e uan gavgavibara nighnighan kogham. Puvati, e Godin gavgavimra nighnigh a gisin tugham, a gumazir ovengezbagh amizi me ua dikafi. Kamaghin, bizir kam e bato.

¹⁰ Kar bizir bar kuram, an e gamizi e atam oveghai.

Ezi God en akura. Egh a gin uam en akuragham. E nighnizir gavgavim Godin ikia bar fogha ghaze, zurara bizir kuram e bativtima, God uam en akuraghtima, e deraghvira ikiam.

¹¹ Egh ia en akuragh God ko mikim. Eghti God gumazimizir aviribar dimdiaba baragh en akuragham. Eghti gumazimizir bar aviriba ganigh, egh me God en akuragha e gamizir biziba bagh a minabagham.

Pol Korinbagh ifarazir puvati

¹² Bizir kam na gamima ki bar akonge. Nan navir averiamin, ki uan araziba deravira da tuisigha kamaghin fo, ki nguazir kamın ikia arazir aghuim gami, egha guizbangira ian damazibara e arazir bar aghuim gami. Ki arazir God nan akazir kam gamua God baghavira itir arazibar gin ghua, bizitam ian modozir puvati. Ki nguazir kamın fofozim isa arazir kam gamizir pu. Puvati, ki Godin apangkuvimin gavgavim isa, arazir kam gami.

¹³⁻¹⁴ Egha ki ia bagha akinafarim osirava, akar ia deravira gan dar mingaribagh foghamiba, ki dararama osiri. Ki ia bagha akar igharazitaba osirir puvati. Guizbangira, dughiar mabar ki osirir migirigiar maba, ia deragha dagh fozir

1:5: Sng 34:19, 94:19, Kl 1:24 1:7: Ro 8:17, 2 Ti 2:12 1:8: Ap 19:23, 1 Ko 15:32

1:10: 2 Ti 4:18, 2 Pi 2:9 1:12: 1 Ko 1:17, 2:4, 2:13, 2 Ko 2:17, Hi 13:18 1:13-14:

2 Ko 5:12, Fl 2:16

puvati. Ki kamagh sua, ia en Ekiam Iesus Izamin Dughiamin, ki ia bagha ziar ekiam inizi moghin, ia na bagh ziar ekiam iniam. Kamaghin ia guizbangira nan akabar mingaribagh foghasa, ki ifonge.

15-16 Ki kamaghin nighnizir gavgavim ikia ghaze, ia na bagh ziar ekiam iniam. Ezi bizir kam bagha, ki akam akirigha ghaze, ki faragh izi ian ganam. Egh ki ia ategh, Masedonian Provinsin mangam. Egha ki Masedonia Provins ataghizir dughiamin, ki uamategh izi ian ganasa nighnisi. Ezi arazir kamin God dughiar pumuningin arazir aghuimin ia damuam. Eghti ia nan akuraghti, ki Judian Distrighin mangam.

17 Ezi manmaghin ami? Ia ti ghaze, ki amizir migirigiar kaba, ki pura ia gifari. Ia ti ghaze, ki nguazir kamin gumazibar min puram akar dikirizibagh amua dar ghuangsigha egha ghaze, "Guizbangira" o "Puvati" uaghara aningin mikimam? Bar puvati.

18 God zurara uan migirigiabar gintisi. Ezi kamaghira ki guizbangira ia migei, migirigiar ki ia gamiba bar, da uaghara "guizbangira" o "puvati" migeir pu.

19 Ki, ko Sailas, ko Timoti, e ian tongin akam akuri, a Godin Otarim Kraiss Iesusin

akam. Ezi ia fo, Kraiss a "guizbangira" ko "puvati," uagharam aningin migeir puvati. Kraiss zurara guizbangira migei.

20 Godin akar dikirizir aviriba iti. Ezi Kraiss "guizbangira" akar dikirizir kaba bar dav gei. Kamaghin amizi, e Godin akam barazima a Kraissin ziamin ghaze, "A guizbangira," ezi e Godin ziam fe.

21 Ezi God uabi gavgavim isa, e ko ia ganidi, ezi e Kraiss ko porogha, ikia gavgafi. Egha a uabi ua bagha e amisefe.

22 Egha a uabi uan inabazir ababanim e gati, kamaghin me en gan fogh suam, e an gumazamizibara. Egha uan Duam en navir averiabar ikiasa an e ganingi. Godin Duamra a uaghan bizir aghuir faragha zuir mam, God e daningasa. E Godin Duam inigha givagha, kamaghin e fo, e guizbangira bizir avirir maba sara iniam.

Pol zuamira Korinin ghuzir puvati

23 God, a gumazir nan migirigiaba gavgavim dagh anidim, egha a nan navimin gari. Ezi ki an ziamin guizbangira kamaghin migei, ki osimtizim ia daningan aghua, kamaghin amizi ki zuamira Korinin izezir puvati. Kamaghira tu.

24 Ki kamaghin mikemezir puvati, e ian nighnizir

gavgavibar ganti, da en apengan iti. Puvati. E fo, ia nighnizir gavgavim Kraisin ikia mitivigha gavgavigha gifa. Egha e ian agorogem damuti, an otivasa, e ia ko ingari.

2

¹ Ki kamaghin nighnisi, ki ia bagh izan kogham, egh ia damuti ia fomira na basemezi moghin na basiman kogham. Kamaghin ki izezir puvati.

² Egh ki ia damuti, ia na basemeghtima, tina iki na damuti ki bar akuegham? Ia, gumazamizir ki ia gamizi ia na basemeziba, iarara ikiam.

³ Ia gumazamizir agorogem na ganidiba, kamaghin ki ia bagh izi osimtizim ia daningan aghua. Ezi bizir kam bagha ki fomira ia bagha akinafarir mam osirighava anemada. Ki fo, ki bizitam bagh bar akueghti, ia uaghan bar moghira bar akuegham.

⁴ Guizbangira, ki ia bagha akinafarim osirir dughiamin, ki bar ian apangkuvigha, nan navim bar osemezi, ki puviram azi. Ki osimtizim ia daningasa akinafarir kam osirizir puvati. Ki ghaze, ia kamaghin fogh suam, ki bar ia gifuegha, bar uan navim ia ganingi. Kamaghin ki ia bagha osiri.

Korinba, gumazir arazir kurabagh amizim in arazir kuram gin amang

⁵ Gumazitam osimtizim gumazir igharazibagh aningi,

an osimtizim na ganingizir puvati. Ki migirigiar gavgavir aviribar bizir kam mikiman aghua. Ki kamaghin mikimasa, a ia gamizima, ian naviba bar moghira, mong ian oseme.

⁶ Ezi ian aviriba ghaze, gumazir kam a ivezir kurar tam inigh. Ezi datirighin anenigha givagha, kamaghira tu.

⁷ Kamaghin amizi, ia arazir igharazitamin datirighin a damu. Ia an arazir kuraba gin amadaghiva, an girakirangin tugh, egh navir amirizim a daning. Puvatighti, osimtizir bar ekiam gumazir kam dikabiragham.

⁸ Kamaghin, ki ia gakahora ghaze, ia an akaghti a fogham, ia a gifuegha mamaghira iti.

⁹ Akinafarir ki faragha osirizim, mar ki pura ia basamasa an osiri. Ki kamaghin foghasa, ia nan akabar gintigha biziba bar dagh ami, o puvati?

¹⁰ Eghti ia gumazitam in arazir kuraba gin amangti, ki uaghan da gin amangam. Eghti ki gin amangamin arazir kuratam ikiti, ki ian akurvaghsi Kraisin damazim a gin amangam.

¹¹ Ki atiatia ghaze, Satan ti e gifaragh e dikabiragham. Kamaghin ki arazir kuraba gin amadi. E Satan in mogomer nighnizir kurabagh fogha gifa.

Pol Taitusin ganasa

12 Ki Kraisin akar aghuim akunasa izava, Troasin nguibar ekiamin otogha gari, Ekiam ki ingangarir kam damuasa, a na bagha tuavim ati.

13 Ezi ki uan aveghbuam Taitusin ganizir puvati. Kamaghin nan navim derazir puvati. Kamaghin amizi, ki Troasba ategha uamategha iza Masedonian Provinsin oto.

Aposelba Godin gav-gavimin midorozibagh afisi

14 Ezi God, Krais ko porogha en faragha zuima, e an gin ghua kalabuziar gumazibar min ghua bar akuegha migia ghaze, Krais modorozim gafiragha apaniba dikabiragha gifa! Ezi arazir kamın gumazamiziba bar God gifoghamin fofozim ini. A mati mughuriar aghuimin min otozi, aminim a birazi a tintinibar ghu. Bizir kam bagha ki Godin minabi.*

15 Guizbangira, e mati paوران min migharir mughuriar aghuim zuim, Krais a ingha ofan min God ganingi. Mughuriar kam, a Godin Nguibamin zuir tuavimin zuir gumazibar tongin otiva zui. Egha uaghan helin zuir tuavimin itir gumazibar tongin otiva zui.

16 Egha helin tuavimin zuir darasi, mughuriar kam barazima, an ovever mughuriamin min zui.

Egha a me gamima, me ovei. Ezi Godin Nguibamin tuavimin zuir darasi, me mughuriar kamra a barazima, a mati ikirimirir aghuim isi mughuriam. Egha a ikirimirir aghuim me ganidi. Tinara gavgavigh ingangarir kamagh garim damuam? Bar puvati.

17 Ezi e gumazamizir mabar min amir puvati, me danganiba bar dagh aruava Godin akam migia, mati me dagiaba bagha biziba amadi. God uabi ingangarir kam e ganingi, ezi e ifarir puvati, e guizbangira migei. E Krais ko porogha, egha Godin damazimin e deraviram an akaba akuri.

3

Aposelba akar gavgavir dikirizir igiamin ingangarir gumazibar otifi

1 E ti ian aghariba apirti, ia suam, e gumazir aghuiba, kamaghin e ti migirigiar kabagh ami? O e ti gumazir mabar min e gumazibav kimti, me ia bagh akinafariba osir ia mikim suam, e gumazir aghuiba? O e uarir akurvaghsi ian azangsighti, ia en akurvaghamin akinafarim osiram? Bar puvati!

2 Ia uari, mati akinafarir en gun gumazibav geim. Ezi akinafarir kamın osiziriba, da en navir averiabar aven iti. Eghti gumazamiziba bar

* 2:12: Ap 14:27, 1 Ko 16:9 2:14: (2:14) Grighin akar otevitam kagh deragha mikemezir puvati. 2:15: 1 Ko 1:18, 2 Ko 4:3 2:16: Lu 2:34, Jo 9:39, 1 Ko 15:10, 2 Ko 3:5-6, 1 Pi 2:7-8 2:17: 2 Ko 1:12, 4:2, 11:13, 1 Pi 4:11, 2 Pi 2:3 3:1: Ap 18:27, Ro 16:1, 2 Ko 5:12 3:2: 1 Ko 9:2

akinafarir kamın ganıva a diponam.

³ Ia bar azenara iti, mati akinafarir mam Kraıs an osirizi e a inıgha ize. A finfinir dipamın an osirizir puvati. A zurara ikiamin Godın Duamın an osiri. Egha a dagıar ekiatam gisin an osirizir puvati. A gumazamizibar navir averiabar an osiri.

⁴ E fo, God ingangarir kam damuasava e amısefe. Ezi Kraıs fofozir kam e ganingı. Kamaghın, e akar kabar gun ia migei.

⁵ Guızbangıra, e uari ingangarir kam damuan buraghburaı, kamaghın amizi e uari kamaghın mikıman kogham, e uari bizibagh ami. Puvati, God uabıra gavgavim e ganıdima, e ingangarir kam gami.

⁶ Ezi a uabi e gamizıma, e Akar Dikirizir Gavgavir Igiar kam, e an ingangarir gumazıbar otifi. Akar Dikirizir kam, a bizir me akinafarımın osirizir puvatızim, mati Moses Osirizir Arazir fomıram otozıba. Puvati. Kar Godın Duamın bizim. Moses Osirizir Arazıba gumazıbagh amıma me ovei. Ezi Godın Duam ikirimirir aghuim me ganıdi.

⁷ Ingangarir God amizim, a Moses Osirizir Arazıbagh amizi da otifi. Ezi tuavir kamın ovevem otos. Dughıar kam God dagıam abıghizi,

osizirıba vaghavagha an otifi, ezi Godın angazangarim uaghan ize. Egha angazangarir kam Mosesın guam a gısıra, ezi Israelba an guamın ganan buraghburaı. Ezi gın angazangarir kam gıfa.

⁸ Ingangarir God uan Duam gumazamizibar anıngasava amizim, a ingangarir Moses Osirizir Arazıba anıngasava amizim, a bar a gafıra. Eghti Godın angazangarim ko gavgavim, ingangarir kamın iki mamaghıra ikiam.

⁹ Moses Osirizir Arazıbar ingangarir kam, a en arazıba tuisıghıva e mikim suam, e ovengam. E fo, ingangarir kam Godın angazangarim sara ize. Egh ingangarir kam Godın angazangarim sara iziti, ingangarir gumazamizibar amuti me Godın damazımın deraghamim, a Godın angazangarir bar ekiam sara izi mamaghıra ikiam.

¹⁰ Godın angazangarir ekiam ko gavgavim, ingangarir igiar an amizim ko ikia bar ekevegħa mamaghıra iti. Egha angazangarir kam, Godın angazangarir ingangarir ghurim ko itim, bar a gafıra. Kamaghın, e datırıghın gara nıghnısi, ingangarir ghurımın angazangarim munge.

¹¹ Ingangarir ghurir kam a zurara ikian kogham. Puvati,

3:3: Kis 24:12, Jer 31:33, Ese 11:19, 36:26, 1 Ko 3:5, Hi 8:10 **3:4:** 2 Ko 2:16 **3:5:** Jo 15:5, 1 Ko 15:10, Fl 2:13 **3:6:** Jer 31:31, Jo 6:63, Ro 7:6, 1 Ko 11:25, Ga 3:10, Ef 3:7, Kl 1:25, Hi 8:6-8 **3:7:** Kis 34:1, 34:28-30, Lo 10:1, Ro 7:10 **3:8:** Ga 3:2, 3:5 **3:9:** Lo 27:26, Ro 1:17, 3:21 **3:10:** Kis 34:29

a mungegham. Egha a Godin angazangarim sara ize. Kamaghin e fo, ingangarir igiar zurara ikiamim, a Godin angazangarir bar ekiam sara iza mamaghira iti.

¹² Ezi e nighnizir gavgavim ikia bar fo, angazangarir kam iziva e bativ mamaghira ikiam, ezi a bagha mizuai. Kamaghin, e atiati puvatigha azenara an gun migei.

¹³ E Moses amizi moghin amir puvati. An guamin angazangarim siragha mungemarima, a kamaghin aghua, Israelba an ganam. Kamaghin a iniravizim inigha uan guam avara.

¹⁴ Ezi fomira iza datirighin tuzir dughiamin, Israelbar nighniziba bar pirizi, me Godin Akar Dikirizir Gavgavir Ghuribar gara, dar mingariba deragha dagh fozir puvati. Egha mati Mosesin guam avarazir iniravizim, men nighniziba avaraghavira iti. Ezi gumazitam me avarazir iniravizir kam adangizir puvati. Krais uabira, gumazim a gifoghtima, God a da iniravizir a dukuaghav itim adeggham.

¹⁵ Guizbangira, dughiaba bar me Moses Osirizir Araziba dibori, ezi iniravizir kam ikia men nighniziba apira, iza datirighin oto.

¹⁶ Egh gumazim uan navim

Ekiam bagh a giraghti, God iniravizir an nighnizim avarazim adeggham.

¹⁷ Ki Ekiam migia, kar ki Godin Duam migei. Eghti Ekiamin Duam gumazitam inikiti, eghti bizitam gumazir kam in suiragh a ikirarighan kogham. Bar puvati. A bar firighrigh ikiam.

¹⁸ E bar moghira, bizitam en guaba avarazir puvati. Ezi Ekiamin angazangarir ekiam e gisirazima, e ganiganir guabar garimin min otogha, Godin angazangarim gumamazibar akakasi. E zurara Godin angazangarir kam isavira iti, ezi a bar en arazibagh ighavira itima, e Ekiamin nedazimin min otivavira iti. Ekiam, a Godin Duam, egha a bizir kabagh ami.

4

Aposelba, me nguazir minebar min iti

¹ God en apangkuvigha egha ingangarir kam e ganingi. Ezi kamaghin e ingangarir kam gamuava amiraghmirazir puvati.

² E aghumsizir arazir gumaziba mogava amiba, e akirim ragha dagh asara. E ifavarir arazibagh amir puvati. Egha e Godin akam girazi, a igharagha otozir puvati. E Godin guizin akam azenarama anekuri, eghti gumamaziziba bar uan navir

averiabar aven en araziba tuisgham. Egh me kamaghin fogham, e ingangarir bar aghuim Godin damazimin a gami.

³ Ezi tarazi akar aghuir e kurir kamın mingarim gifoghan kogh, mati iniravizim men nighnizim avaraghavira iti. Gumazir kaba, me helin zuir tuavimin itibara.

⁴ Satan a nguazir kamın godin ifavarim, a gumazir kabar nighniziba mitatem dagh aningizima, me nighnizir gavgavim puvati. Ezi kamaghin Kraisin akar aghuimin angazangarim ko an apangkuvim men navir averiabar aven ghuava avenge. Kamaghin, me Krai deragha an garir puvati, a uabi Godin mirara itir nedazim.

⁵ E uari uan arazibar akam kurir puvati. E kamaghin akam akura ghaze, "Krais Iesus, a en Ekiam. Ezi e Iesusin migirigiamin gin ghua egha ian ingangarir gumazibar iti."

⁶ Fomira God kamaghin migia ghaze, "Mitatemın aven, angazangarim otogh siragham." Ezi Godin kamran angazangarim iza en navir averiabar ikia egha e gamizima, e Godin fofozir aghuiba iti. E Krai Iesusin guamin angazangarir kamın gara, egha e Godin angazan-

garim ko an gavgavim gifo.

⁷ E pura nguazir minerkınir gavgaviba puvatiziba min ami, ezi bizir bar aghuir kam en aven iti. Bizir kam kamaghin en aka, gavgavir bar ekiar kam, a Godin otifi, an en otivir puvati.

⁸ Ezi dughiar mabar osimtizir aviriba e bativigha, egha da e dikabirazir puvati. Ezi bizir aviriba en nighnizibar iza e gamima e okam nighnisi, ezi da en nighniziba bar da apirizir puvati.

⁹ Gumazir aviriba en apanibar iti, ezi God e ataghizir puvati. Me e misogha pazava e gami, egha bar e gasighasighizir puvati.

¹⁰ E kamagh sua, e uan ovengamin nivafizir kabar, e gumamaziziba Iesusin ikirimirir aghuim men akaghtima, me dar ganam. Kamaghin e zurara uan ovengamin nivafizibar, Iesusin ovevem men akakasi.

¹¹ E kamaghin ifonge, e uan ovengamin nivafizir kabar, e gumamaziziba Iesusin ikirimirir aghuim men akaghtima, me dar ganam. Kamaghin e angamra ikia Iesusin ingangarim bangin gumaziba e misozi, e dughiar aviribar atam ariaghiri.

¹² Kamaghin, e ghaze, ovevem e bativasa amuavira iti, eghti en arazir kam ia damuti, ia ikirimirir

aghuarim iniam.

¹³ Gumazir mam Godin Duamin fozozim an itima, a Godin Akinafarim kamaghin osiri, "Ki nighnizir gavgavim Godin ikia, egha kamaghin ki an gun migei." Kamaghira, Godin Duam en aven ingara e gamima, e uaghan nighnizir gavgavim Godin ikia egha kamaghin an gun migei.

¹⁴ E kamaghin fo, God, Ekiam Iesus gamizi, a ua mozimin dikavigha ikirimirir aghuarim ini. A uaghan e damighti, e Iesus ko ua dikavighti, a bar e inigh, ia ko mangiti, e an boroghin ikiam.

¹⁵ Bizir e bativir kaba bar, da ia bangin e batifi. God kamagh sua, arazir kamın an apangkuvim gumazamizir aviriba bativ mangvira ikiam. Egh gumazamizir kaba a minabi mangvira iki, egh an ziam fam. Kamaghin bizir kaba e batifi.

Aposelba nighnizir gavgavim Kraisin ikia egha gavgavim ini

¹⁶ E ingangarir bar aghuir God amizir kam ginighnigha, kamaghin an ingangarim damuasa amiraghamirazir puvati. E fo, en nivafizir azenan itiba, bar ikuvighasava amima, ezi en navir averiabar aven, e zurara dughiabar gumazir bar igiabar min otivavira iti.

¹⁷ E fo, osimtiziba ko mizazir e datirighin ateriba, da osimtizir ekiaba puvati. Egha da dughiar otevimra ikiam. Egh da en akuraghti, e dabirabir bar aghuim Godin Nguibamin zurazurara a iniam. E fo, bizir aghuir e iniamin kaba, da bizir igharaziba bar dagh afraghti, eghti osimtizir e datirighin aterir kaba, da pura bizibar min otivigham.

¹⁸ E uan damazibar garir biziba, e dar gara dagh nighnizir puvati. Bizir e uan damazibar ganan koghamiba, e mighigha a dar gara dagh nighnisi. Bizir e uan damazibar gariba, da bar dughiar otevimra ikiam. Ezi bizir aghuir e uan damazibar ganan koghamiba, da bar zurara ikiam.

5

¹ E kamaghin fo, nguazimin averpenir e datirighin aven itir kaba, da gin dipirighrigh ikuvigham, kar en nivafizimin ovevem. Eghti dughiar kam God dipenir igharazir aghuim e daningam, kar en nivafizir igiam. Dipenir kam, gumazitam an ingarizir puvati, God uabi an ingari. A Godin Nguibamin iki zurazurara ikivira ikiam.*

4:13: Sng 116:10, Ro 1:12, 2 Pi 1:1 **4:14:** Ro 8:11, 1 Ko 6:14 **4:15:** 1 Ko 3:21, 2 Ko 1:3-6, Kl 1:24, 2 Ti 2:10 **4:16:** Ro 7:22, Ef 3:16, Kl 3:10, 1 Pi 3:4 **4:17:** Mt 5:12, Ro 8:17-18, 1 Pi 1:6 **4:18:** Ro 8:24, 2 Ko 5:7, Kl 1:16, Hi 11:1-3 **5:1:** 2 Ko 4:7, 2 Pi 1:13-14

* **5:1:** (5:1) Averpenir nguazimin itir kamnang, kar nivafizir e nguazir kamın inizibar akar isin zuim. Ezi dipenir igharazir mam, kar e Godin Nguibamin iniamin nivafizir igharagha garir bar igiaba. **5:2:** Ro 8:23

² E datirighin nguazimin dipenir kamın ikia, egha navim bigha ara ikia egha uan dipenir Godin Nguibamın itim inigh, egh korotiamin min e anerughasa bar ifonge.

³ Egh e anerugh uan nivafizim avaragh, egh bibi-amra ikian kogham.

⁴ E nguazimin averpenimin aven ikiavira ikia, egha e osimtıziba atera navim bigha ara iti. Ezi da e gamima e uan nivafizir ghurir kam ataghraghasa puvati. E nivafizir igiar aghuim a gisin aneghuasa ifonge, mati e korotiar igiam ghurim gisin anerughtima, anagapazagh ganganir bar aghuim damuam. Tuavir kamın en nivafizir ovengamim, a ua iraghırigh, egh nivafizir angamra ikivira ikiamim min otogham.

⁵ God uabi e akirigha angamra ikiavira itir dabirabir kam e ganingi, egha uan Duam e ganingi. God bizir bar aghuir maba e daningasa, egha faragha uan Duam e ganingi. Ezi e Godin Duam inigha gifa, egha bar fo, e bizir aghuir igharaziba uaghan da iniam.

⁶ Ezi kamaghın e bizir kam ginighnigha egha tuivigha gavgavighavira iti. E fo, e nivafizir kam sara iki, egh Ekiam ko an Nguibamın ikian kogham.

⁷ Bizir e gariba, e dagh nighnigha, dar gin zuir puvati. E pura nighnizir gavvim Ekiamın ikia, egha an gin zui.

⁸ Ezi ki mikemegha gifa, e uan navibar suigha iti, egha atiatur puvati. E nivafizir ghurir kam ategh mangi Ekiam ko iki an Nguibamın ikiasa bar ifonge. Eghti an Nguibar a itim, guizbangira en nguibamın min ikiam.

⁹ Egha e nguibar manamın iti, an en nguibam, o Godin Nguibam, e zurara kamaghın bar ifonge, e arazir aghuir Ekiam ifongezibar amuam.

¹⁰ Guizbangira, e bar moghira Kraisin kotin otivighti, an en araziba tuisigham. Dughiar e nguazimin nivafizimin aven itim, e arazir aghuibagh ami, o arazir kurabagha ami, egh kotiam dughiamın e bar vaghvagh uan arazir amizibar ivezim iniam.

E gumazamizibar akuraghti, me Godin namakabar otivam

¹¹ Egha e Ekiamın atiatia egha an apengan iti. Egha kamaghın gumazamiziba nighnizir gavvim Godin ikiasa, e men nighniziba fa me gakaghorı. God guizbangira bar en nighniziba ko arazibagh fo. Ki uaghan kamaghın nighnisi, ia en araziba tuisigha egha fo, e ingangarir aghuim gami.

¹² E ua miġeir akar kam, e ian aghariba apirti, ia en ziaba fi suam, e gumazir aghuiba, e kamaghin nighnizir puvati. Ia fo, marazi pura gumazibar ziar ekiaba itiba bagha bar akonge, egha men navimin aven otivir araziba bagh nighnizir puvati. Ezi e kamagh sua, ia gumazir kabar akaba ikarvaghamin fofozim iki. Bizir kam in e ia bagha osiri, eghti ia en arazir aghuiba bagh bar akongegham.

¹³ Guizbangira, marazi ghaze, en araziba ko en nighniziba ti gumazir onganibar min iti. Puvati, kar e guizbangira Godin ingangarim gami. Egh e nighnizir aghuarim ikiva, egh ian akurvaghsi e kamaghin damuam.

¹⁴ E deragha nighnigha egha fo, gumazir mam bar e bagha areme. Ezi tuavir kam mati, e bar moghirama ovegha gifa. Kamaghin Kraiss e gifongezir arazim, en naviba fa e abirima, e an ingangarim gami.

¹⁵ Gumazir kam kamaghin ifonge, e gumazir angamra itiba uari uari baghivira ikian kogham. E gumazir e bagha ovegha ua dikavizim baghivira ikiam. Kamaghin, a bar moghira e bagha ovege.

¹⁶ Kamaghin amizi,

e datirighin uam navir ghurimin arazimin gin ghua gumazamizibar araziba tuisizir puvati. Guizbangira, e faragha navir ghurimin arazimin gin ghua Kraissin araziba tuisiki. Egha datirighin ua kamaghin amir puvati.

¹⁷ Gumazitam Kraiss ko poroghti, God gumazir kam damighti, a gumazir bar igiam otogham. Eghti bizir ghurim bar givaghti, bizir bar igiam otogham.

¹⁸ Bizir kaba bar, God dagh amima, da e batifi. E fomira an apanibar min iti, ezi Kraissin ingangarimin an e gamizi, e datirighin an namakabar otifi. Egha a uaghan, ingangarir kam e ganingi, eghti an apanir igharazibar amighti, me an namakabar otivam.

¹⁹ En migirigiam kamakin: God, Kraissin ingangarimin tuavimin, a nguazimin itir gumazamiziba bar me gamima, me Godin apanim gamir arazim ataghragha, egha an namakabar min otifi. Egha men arazir kurar me amiziba, a ua dagh nighnizir puvati. Egha a ingangarir kam e ganiga ghaze, ia akam nan apanibav kinighti, me oregh egh nan namakabar otivigham.

²⁰ Kar e Kraissin abuir gumazibar otivigha, mati God uabi uan dindiam ia

5:12: 2 Ko 1:14, 3:1 **5:14:** Ro 5:15 **5:15:** Ro 14:7-8, 1 Ko 6:19, Ga 2:20, 1 Te 5:10, 1 Ti 2:6, 1 Pi 4:2 **5:16:** Jo 6:63, 15:14, Fl 3:7-8, Kl 3:11 **5:17:** Ais 43:18, Ro 8:1, 8:9-10, Ga 5:6, 6:15, Ef 2:15, MAA 21:5 **5:18:** Ro 5:10, Ef 2:16, Kl 1:20, 1 Jo 2:2
5:19: Ro 3:23-25, Kl 1:19-20 **5:20:** 2 Ko 3:6, 6:1, Ef 6:20

ganingizi moghin, e akar kam ia mikiri. Kamaghin, e Kraisin danganim isa, ia gakaghora ghaze, ia Godin apanim gamir araziba ategh an namakabar otifigh.

²¹ Krais uabi arazir kuratam gamizir puvati. Ezi God kamagh sua, e Krais ko porogh, egh an gavgavimin e Godin damazimin gumazamizir aghuibar otivam. Kamaghin, God en akurvaghasa egha, en arazir kuraba bar Krais gisin da ariki, ezi Krais mati uaghan gumazir arazir kurabagh amir mamin min oto.

6

Aposelba uan ingangarim gamua osimtizir aviriba ateri

¹ E God ko ingara egha pamten ia gakaghora ghaze, ia gumazamizir Godin apangkuvim iniziba, ia aneteghti a pura bizimin min otivan marki.

² God kamaghin migei, "Dughiar ki ian kuarkuvigha atizim, an otozi, ki ian dimdiam barasi. Dughiar ki ian akurvaghasa atizim, an otozi, ki ian akura." Ia oragh! Ki ian kuarkuvighamin dughiam datirighin otos. Ezi uaghan ki ian akurvaghamin dughiam datirighin otos!

³ E gumazitam migirigiar kuratam e amir ingangarim damuan e aghua, egha kamaghin en arazir amiba bar, e

gumazitam gamizi a uan dagarim asegha irizir puvati.

⁴ E Godin ingangarir gumazibar ikia, egha kamaghin zurara uan arazir aghuiba gumazamizibar akakasi. E men aghariba apira me migeima me kamaghin fo: Osimtizir e bativiba, ko bizir me bar pazava e gamiba, ko bizir e gasighasiziba, e dar tuivigha gavgavighavira iti.

⁵ Me e misogha, egha e isa kalabusin e arisi. Apanir aviriba e akumakua niginir dafam gamua en atari. Ezi e puvira ingara, egha deragha akuir puvatigha, egha mitiriabara iti.

⁶ Egha e arazir Godin damazimin zuezibagh amua, egha guizin akamin fofozimin suira. E akamadariba ikarvagha egha bemiram atarir puvati. E arazir aghuibar gumazamizibagh ami. E Godin Duamin gavgavim iti. E igharaz darazigh ifongezir arazim guizbangiram a gami. E arazir kabagh amua kamaghin ian aka, e guizbangira Godin ingangarir gumaziba.

⁷ E guizin akam akura, egha Godin gavgavimin uan ingangarim gami. E Godin arazir aghuimin suira, mati inogovimin bizibar min, e uan agharir ikiriam ko guvimin dar suigha, Godin ingangarim bagha misosi.

⁸ Gumazir maba en zi-

5:21: Ais 53:6-12, Jo 8:46, Ro 5:19, 1 Ko 1:30, Ga 3:13, Fl 3:9, Hi 4:14-15, 1 Pi 2:22-24, 1 Jo 3:5 6:1: 1 Ko 3:9, 2 Ko 5:20, Hi 12:15 6:2: Ais 49:8, Lu 4:19-21 6:3: Ro 14:13, 1 Ko 9:12, 10:32 6:4: 2 Ko 4:2 6:5: Ap 16:23, 2 Ko 11:23-27 6:6: 1 Ti 4:12 6:7: 1 Ko 2:4, 2 Ko 10:4, Ef 6:11-13, 2 Ti 4:7

aba fe. Ezi igharaziba en zia bagh asighasisi. Ezi marazi girakirangin e migia e gasighasisi, ezi igharaziba en gun uan namakabav gia ghaze, e arazir aghuibagh ami. Gumazir maba ghaze, e gumazir ifariba. Ezi kamaghin puvati, e gumazir guizin akabav geiba.

⁹ Marazi en gara, mati me e gifozir puvati. Ezi guizbangira, gumazamiziba bar moghiram e gifos. Marazi en gara ghaze, dughiar aviriba e atam ovei. Ezi guizbangira, e angamra ikiavira iti. Marazi en gara ghaze, God uam e akirmighasa mizazir ekiar kam e ganidi. Ezi guizbangira, e aremezir puvati.

¹⁰ Marazi en gara ghaze, e bar oseme. Ezi guizbangira, e zurara bar akongegha iti. Marazi en gara ghaze, e onganarazibar min iti. Ezi guizbangira, e gumazamizir aviribar akurvazima, me Godin Duamin amodoghin, bizir aghuir aviriba bar izifa. Marazi en gara ghaze, e biziba puvatizi moghin pura iti. Ezi guizbangira, e Godin Duamin amodoghin, e biziba bar avirasemegha iti.

¹¹ Ia, Korinin itir Kraisin adarasi, e azenara bighvira ia mikimasa. E guizbangira uan naviba kuighava da isa ia ganidi.

¹² E uan naviba dukuazir

puvati. Puvati, e ia bagha bar ifonge. Ezi ia uari uan navibar kumi. Ezi navir vamiran itir arazir kam, en tongin itir puvati.

¹³ Ki datirighin mati Afeziam uan boribav gei moghin, ki ia migei. Ia arazir e amibar min, ia uaghan uan naviba kuighava da isi e daningam.

E Godin Dipenimin min iti

¹⁴ Kraisin adarazir azenan itir gumazamiziba, men araziba bar ighara. Kamaghin amizi, ia me ko porogh egh me ko ingangaribar amuan marki. Ki ian azai, Godin arazir aghuim ko arazir kuram ti manmaghin uaning ko porogh uaning ko ingaram? Eghti angazangarim ko mitatem manmagh uaning inigh ikiam? Bar puvatigham.

¹⁵ Krai ko Satan, aning ti navir vamiran iti, o? O, gumazir nighnizir gavgavim itim, ko gumazir nighnizir gavgavim puvatizim aning manmaghin nighnizir vamira ikiam? Bar puvati.

¹⁶ Manmagh su, e Godin Dipenim ko marvir guabar dipeniba isafuragham? God fomira kamagh migei, "Ki me ko iki, egh men tongin daruam. Eghti me nan gumazamizibar min ikiti, ki men Godin ikiam." Kamaghin amizi, ia fo, e uari Godin zurara itimin dabirabir Dipenim.

17-18 Ezi Ekiam ua kamaghin migei, “Ia me ategh, egh mangi danganir igharazitamin iki. Egh ia bar deraghvira uari bagh gan, ia ua bizir Godin damazimin zuezir puvatizitam uam an suighan marki. Ki uabi ia inigh, egh ian Afeziamin min ikiti, ia nan boribar min ikiam.’ Godin bar gavgavir ekiam itim kamaghin migei.”

7

1 Nan namakar aghuiba, e Godin e bagha inabazir itir bizir kaba e da inigha gifa. Kamaghin, e nivafizim ko duam gami aning mizezir biziba, bar da batuegh, egh Godin damazimin bar zuegham. Egh e Godin atiating an apengan ikiam. Egh uari isi bar God danigh, egh Godin arazir zuezim zuraram an gin mangam.

Korinba navibagh irazima Pol bar akonge

2 Ia uan naviba kuighiva, da isi e daning. E gumazitam arazir kuratamin a gamizir puvati. Egha e gumazitam pazava a gamizir puvati. Egha e gumazitam gifaragha puram an bizitam inizir puvati.

3 Ki akatam ia gasa migirigiar kam ia migeir puvati. Ia fo, ki fomira mikeme, e uan naviba bar ia ganiga egha bar ia gifueghivira ikiam. Egh e ovengam, o e angamra ikivira ikiam, arazir kam kamaghira ikiam.

4 Ki kamagh fogha egha bizitam modozir puvati. Ki bighvira ia mikimam, nan navim bar amiraghrizi, ki ia bagha bar akonge. Osimtiziba guizbangira e batifi, ezi da pura biziba. E ia ginighnisi, ezi bizir kam e gamizi, en naviba ia bagha bar akueghavira iti.

5 E ghua Masedonian itir dughiam, e avughsasa amuava avenge. Nguibar kamin osimtizir avirir maba zurara e isi. Gumaziba e ko akaba, e uari batogha uariv gei. Ezi atiatir nighniziba, en navir averiabar aven iti.

6 Gumazamizir osimtiziba men naviba abinigha itiba, God men girakirangin tuiva navir amirizim me ganidi. Egha a Taitus amadazima, a uam e bagha izezima, en navir averiaba bar dera.

7 Taitus ua izezir arazir kamra, God e gamizi en naviba derazir puvati. Ia faragha Taitus gamizi an navim ian dera, egha a ian arazir kamin gun e geghani. Ian arazir kamin God uaghan en navibagh amizi da dera. Taitus kamaghin e migia ghaze, ia nan ganasa bar ifonge, egha ararer kam ian navir averiabar iti. Egha ia na ko navir vamiran ikiasa bar puvira nighnisi. Ezi kamaghin ki bar guizbangira bar akonge.

8 Ki fo akinafarir ki ia bagha osirizim ia gamizi, ian naviba oseme. Ezi ki uabi bizir kam mighigha a ginighnizir puvati. Ki

guizbangira faragha bizir kam ginighnigha egha ian apangkufi, egha datirighin puvati. Akinafarir ki ia bagha osirizir kam ia gamizi, ia osemegha aghumsiki. Ezi arazir kam bar dughiar otevimram iti.

⁹ Ezi ki datirighin bar akonge. Ki fo, ia oseme, ezi ki bizir kam bagha bar akongezir puvati. Ki fo, ian osimtizim ko aghumsizim ia gamizi, ia uan navibagh ira, ezi ki bizir kam bagha bar akonge. Ki fo, God uabi ia gamizi, ian naviba osemegha aghumsiki. Ezi en migirigiar kataba bar ian navibagh asighasighizir puvati.

¹⁰ E fo, Godin otivir osimtiziba ko aghumsizir araziba, da gumazamizibagh amima, me uan navibagh iraghrasi. Arazir kamın God uam en akura. Kamaghin, e arazir kam bagh uan navibagh isin nighnizir aviribara amuan markiam. Ezi nguazir kamın osimtiziba ko aghumsizir araziba, da gumazamizibagh amima ovevem otifi.

¹¹ Ia kamaghin deragh nighnigh. God ia ganingizir osimtizir kam, bizir bar aghuir igharagha gariba dar ia gami. Bizir kamın God ia gamizi, ia uari uari bagha uan osimtizim deravira bighvira mikimasa ia ifonge. Ezi God ian naviba fezi, ia gumazir arazir kuram gamizimın atari. Ezi a ia gamizi, ia

an atiatingi. Ia datirighin mighigha e ginighnigha, egha gumazir arazir kuram gamizimın arazim akirasa pamten ingari. Arazir ia migirigiar kam akirasava amiba, kamaghin akagha ghaze, ia Godin damazimın osimtizitam itir puvati.

¹² Ki akinafarir kam ia bagha an osira, egha arazir kuram gamizir gumazim ginighnigha an osirizir puvati. Egha gumazir igharazir pazava a gamim, ki uaghan a ginighnighizir puvati. Bar puvati. Ki kamaghin ifonge, ian arazir aghuim azenim girighti, ia Godin damazimın deragh fogh suam, ia bar na gifonge. Bizir kam bagha ki akinafarir kam osiri.

¹³ Ezi datirighin ian arazir kam e gamizi, en navir averiaba amiraghavira iti. En naviba amirazima, e bar akonge. Ia Taitusin akuragha an osimtiziba givazi, an navim amira. Ezi bizir kamın e guizbangira bar akonge.

¹⁴ Ki faragha ian arazir aghuibar gun Taitusin migia egha ian ziaba fe. Egha uan migirigiar kamın aghumsizim inizir pu. Puvati. Akar e ian arazir aghuibar gun mikemeziba, da guizbangira. Kamaghin datirighin Taitus fos, e ian ziaba fer migirigiaba, da bar guizbangira.

¹⁵ Taitus ia bagha izezir dughiamın, ia atiattia nigha, egha a inigha, bar an migirigiabar mirara

ghue. A ian arazir kam ginighnighavira ikia egha bar ian apangkuvigha egha navim ia bagha ikiavira iti.

¹⁶ Ki datirighin bar fogha ghaze, ia arazir aghuibara damuam. Kamaghin ki bar akonge.

Korinba, Judian itir Kraisin adarazir akurvaghsi dagiabar arigh

8

(Sapta 8-9)

Kraisin adarazi, Judian itir Kraisin adarazi bagha dagiaba arisi

¹ Nan adarasi, e kamaghin ia mikimasa, God Masedonian Provinsin itir siosba bar men apangkuvigha men akurvasi.

² Osimtizir ekiam me batozi, dughiar kamin me biziba bar puvati. Ezi God me gamizi, me bar akuegha, egha Kraisin adarazigh nighnigha, egha men akurvaghasa dagiar bar aviriba arizi, da bar izifa.

³ Ki deravira kamaghin ia mikimasa, me uari uan ifongiamin gin ghua dagiar kaba aningi. Bizir me daningamin itiba, me da aniga, egha dagh isin bar aviriba aningi.

⁴ Me pamten e gaghora e migia ghaze, e men amamangatighti, me Godin apangkuvir arazim inigh, siosin igharaziba ko ingar,

egh Judian itir Godin gumazamizibar akurvagham.

⁵ E kamaghin nighnisi, me dagiataba aningam. Ezi men arazir aghuim, en nighnizi moghin, bar a gafira. Me uari isa God bar a ganiga, egha God ifongezir arazimin gin ghua egha uaghan uari isa bar e ganingi.

⁶ Taitus faragha Godin apangkuvir arazimin gin ghua ingangarir aghuir kam ian tongin a gami. Kamaghin amizi, e anemadi, eghti a uamategh mangi, uan ingangarir nam bar anegivagham.

⁷ Bizir ia amiba bar, da guizbangira bar dera. Ia nighnizir gavgavim Godin ikia, egha deraviram an gun migei. Egha ia fofozir ekiam ikia, egha Godin ingangarim damuasa bar moghira ifonge. Egha ia uaghan e bagha bar ifonge. Kamaghira, datirighin ia apangkuvir arazimin gin mangiva a gisin arazir bar aghuir kam isafuragh ingangarir kam damu.

⁸ Ia nan akar kamin girara mangasa ki akar gavgavim ia ganidir puvati. Puvati, ki kamaghin nighnigha ia migei, gumazamizir igharaziba ingangarir kam damuasa naviba me dikafi. Eghti ia damuamin arazir manatamin, ki dar ganiva da tuisigh deragh dagh fogham, ia igharaz darazigh ifongezir arazim a guizbangrama otifi, o puvati?

⁹ Ia fo, en Ekiam Kraiss Iesus, en apangkuvir arazim bar ekefe. A Godin Nguibamin bizir aghuir bar aviriba ikia, egha ia bangin nguazir kamın izegha onganarazimın mın iti. A ian akuraghti, ia bizir aviriba iniasa, ezi kamaghın a biziba puvatizir gumazimın mın oto.

¹⁰ Ki datirighın ia dagiaba arizir ingangarir kamın uan nighnizim ia daningasa. Ia azenir givazimın ingangarir kam ia a gamizi a dikafi. Egha ia ingangarir kam damuasa bar ifonge.

¹¹ Egh ia datirighın ingangarir amir kam, ia gavgavigh anegifagh! Ia faragha ingangarir kam damuamin ifongiam iti moghin, ia zuamira a damigh anegifagh. Ia itir bizibar amodoghın, ia ingar mangi otogh.

¹² Gumazim bizibar aningsi bar ifueghti, God da inisiva bar akuegham. God bizir gumaziba vaghvagha ikiava anidibagh nighnigha, egha bizir me anidiba isi. A gumazir biziba puvatizibagh nighnigha egha men araziba tuisizir puvati.

¹³⁻¹⁴ Ki ia osimtizir ekiam aterti, igharaz darasi deravira ikiasa, ki migeir pu. Puvati. Ki e arazir magh garibara e vaghvagh uarir amuasa, ki ifonge. Ia datirighın dughiar kamın bizir aviriba iti, egha ia biziba otevezir gumazamizibar akuragh. Eghti gin ia bizibar

oteveghti, me bizir avirir me itibar ian akurvaghham. Kamaghın, ia bar arazir vabara amu, egh ia deravira ikiam.

¹⁵ Mati Godin Akınafarim mikeme, “Dagher avirir gumaziba iniziba, da me isir dibobonim gafirazir puvati. Ezi dagher muziarir gumaziba iniziba, men dagheba otevir puvati.”

Pol gumaziba amangizima me Korinın ghue

¹⁶ God Taitusin navim fezima, an e ko nighnizir vamirama ami, egha uaghan ian akurvaghasa bar akonge. Kamaghın e God minabi.

¹⁷ E ua ia bagh mangasava an azangsisı, ezi a mangasa bar ifonge. Egha a uaghan ingangarir kam damuasa bar ifonge. Kamaghın amizi, a uabi ifuegha, egha ia bagha ghu.

¹⁸ Ezi e uaghan Kraissın adarazir mav amadima, a Taitus ko mar zui. Egha gumazir kam siosba bar dar akar aghuim akura, egha iziam iti.

¹⁹ Ezi bizir kamra puvati. Siosba, en gin daru egh apangkuvim itir ingangarir kam damuasa, anemisevegha ghaze, an en akuragh dagiabar arigham. E kamagh sua, e ingangarir kamın e Ekiamın ziam fam, eghti uaghan gumazamiziba fogham, en naviba ingangarir kam damuasa dikavima e a gami. Bizir kamning

bagha, e ingangarir kam gami.

20 E bizir ekiar gumazamiziba aningizir e garim, gumazitam a bagh akar kuratam e gasan e aghua. Kamaghin amizi, e Kraisin adarazir kav inizi an e ko izi.

21 E arazir aghuibara damuasa. Egh e arazir aghuir kam Godin damazimra a damuan aghua. Puvati, e gumazamizibar damaziba uaghan, dar amuam.

22 Ezi e Kraisin adarazir gumazir igharazir mam uaghan anemadazima, an aning ko zui. E dughiar aviribar ingangarir guar aviriba a ganiga an garima, a gavgavigha deragha dagh ami. A bar fo, ia bar arazir aghuibara damuam. Kamaghin datirighin a ingangarir kam damuasa bar ifonge.*

23 Ia Taitus gifogha gifa, a nan roroam ko na ko ingarir gumazim, egha a ian akurvasi. Ezi en aveghbuar kamning, ia kamaghin aning gifo, aning siosbar ingangarir gumazimningin ikia, aningin ingangarimn aning Kraisin ziam fe.

24 Eghti ia arazir bar aghuibar gumazir kabar amu. Eghti ian arazir kam siosbar gumazamizibar akaghti, me fogh suam, ia guizbangira igharaz darazigh ifonge. Egh me fogham, e faragha me migia

e ian ziam fe, ezi akar kam, a guizbangira, e pura migeir puvati.

9

Korinba dagiaba Godin gumazamizibar akurvaghsi dar aningam

1 Ia dagiar e Godin gumazamizir Judian itibar akuraghasa arighizibagh fogha gifa. Kamaghin amizi, ki akar ruaritam bizir kam bagh an osiran kogham.

2 Ki fogha gifa, ia igharaz darazir akurvaghasa ian naviba dikavigha gifa. Ezi ki zurazurara ian ziaba Masedonian gumazamizibar damazibar da fe. Ki kamagh me migei, "Azenir givazim Akaiaba ingangarir kam damuasa biziba akirigha gifa." Egha me orazi ia dagiaba aningasa bar ifonge, ezi bizir kam Masedonian aviribar naviba fema me uaghan dagiabar aningasa.

3 Ezi nan migirigiar ki ian ziaba fer kaba, pura bizimn min otivan, ki kamaghin aghua. Ki kamaghin ifonge, ia dagiaba arighiva, egh ki mikemezi moghin, ia da me daningsivira ia gan iki. Ki bizir kam ginighnigha, egha aveghbuar kaba amangizi, me ia bagha izi.

4 Ki guizbangira nighnizir gavgavim kamaghin iti, ia dagiabar aningasa da arigha mizuai iti. Nan nighnizim

8:21: Snd 3:4, Ro 12:17, Fl 4:8, 1 Pi 2:12

* 8:22: (8:22) E aveghbuar, Taitus ko Korinin mangasava amir kamningin ziamning, e deragha aning gifozir puvati. Pol ves 18 ko 20in mavin gun mikeme. Egha igharazitav Pol ves 22in an gun mikeme.

8:24: 2 Ko 7:13-14, 8:1-7

9:1: 2 Ko 8:1-7

Masedonian gumazitaba na ko izi ganti, ia dagiaba arighan koghti, ki bizir kamın aghumsızim inigham. Eghti ia uaghan bar aghumsigham.

5 Kamaghın ki ghaze, ki gumazir kaba amadaghti me faragh izi ian ganam, egh ian akuragh dagiar ia daningasa akam akiriziba, da akirigh egh da amadaghti da mangam. Eghti ki izamin dughiamın, gumaziba ian ganti, ia bar akuegh egh dagiar kabar aningam. Egh me kamaghın nighnighan kogham, e men dagiaba okimasa me gifari. Puvati.

6 Ia deragh bizir kam ginighnigh. Gumazim dagher bofera dikaragh, a bar bofera iniam. Eghti gumazim dagher aviribar karagh, a dagher bar aviriba iniam.

7 Kamagh amizi, ia bar vaghvagh deravira faragh nighnigh, egh bizir ia aningasa ifongezim faragha a gifogh. Gumazitam uan bizitam aningsi egh osiman maraghe, egh suam, me bizibara aningasa puvirama e gaghora e abiri. Gumazir bar akuegha uan ifongiamın gin ghua biziba anidim, God gumazir kam bar a gifonge.

8 God bizir aghuir guar aviriba ia daningamin gav-gavim iti, eghti ia bizir aghuir bar aviriba ikiam. Kamaghın, ia zurazurara biziba bar izivagham. Eghti

ia ingangarir aghuiba bar dar amusi, bizir bar aviriba ia bagh izivagh ikiam.

9 Godin Akinafarim arazir kam migia ghaze, "Gumazir bizir aviriba isa onganarazibagh anidim, a mati gumazim dagher oviziba oparasa pura tintinibar nguazim mikiri. Ezi an arazir aghuim zurazurara ikiavira iti."

10 God dagher oviziba gumazibagh anidima me uan azenibar da opari. Egha dagher guar bar aviriba isa gumaziba bar me ganidima, me da api. Kamaghıra God biziba uaghan ia daningti, ia bar izivagham. Kamaghıra ia Godin gumazamizir igharaziba men akurvagham. Eghti ian arazir aghuiba otiv mangvira ikiam, mati gumazim dagher oviziba oparizi dar dagheba otiva ghuavira iti.

11 God zurara bizir bar aviriba ia daningti, ia bizir aviriba igharaz darazi daningamin tuavim ikiam. Eghti en ingangarimın, ia me daningamin bizir kaba, me damighti, me God bar a minabagham.

12 Kamagh amizi, ingangarir ia amir kam Godin gumazamizibar akuraghti, me uam bizibar oteveghan kogham. Egh uaghan ingangarir kam gumazamizibar amighti, me God bar a minabagham.

9:6: Snd 11:24, 22:9, Ro 12:8, Ga 6:7-9
Snd 28:27, Fl 4:19 9:9: Sng 112:9
2 Ko 1:11, 4:15 9:12: 2 Ko 8:14

9:7: Lo 15:7, Snd 11:25, Ro 12:8 9:8:
9:10: Ais 55:10, Hos 10:12, Mt 6:1 9:11:

13 Ingangarir ia amua men akurvazir kam, a ian arazir aghuim bar azenaram anakagham. Eghti me fogh suam, ia Kraisin akar aghuim guizin a inigha, deraghavira an akamin gin zui. Eghti me bizir avirir ia me ganingiziba, ko bizir ia gumazamizir igharazibagh aningiziba uaghan dar gan, egh Godin ziam fam.

14 Egh me kamaghin fogham, Godin apangkuvim guizbangira bar ia gizifa. Kamaghin, me bar ia gifuegh, egh God bar deravira ia damusi, me ia bagh Godin azangsigham.

15 Bizir aghuir God e ganingizim, a guizbangira bar ekefe, ezi e a mikimamin akabagh asa. E pura bizir ekjar kam bagh God minabagham!

**Gumazir maba
akar kuramin Polin
mikeme, egha
Korinbagh amizi,
me Polin oseme. Ezi
Pol men nighniziba
ua dar kiri.**

10

(Sapta 10-13)

Pol gumazir an ingangarim abinasava amibar akaba ikarvasi

1 Gumazir maba kamaghin akam na gasa na migia ghaze, Pol e ko ikia bar uabi abiragha iti. Egha a saghon ikia akar bar gavgaviba e ganidi. Ezi ki Pol, nan ifongiam kamakin, ia uari amiragha itir arazim, ko igharazibar asughasugha deragha me gamir arazir Kraisin amizim ginighnigh. Egh ki Kraisin arazir kabar gin ghua, egha akar ki migeiba ia deragh dagh nighnighasa ki ian azangsisisi.*

2 Ki kamagh ia gaghora ia mikimasa, ia deravira ganigh fogh, ki izi ia ko ikiva uam akar bar gavgavitam ia mikiman maraghe. Ki, gumazir e migia ghaze, e nguazimin bizibar gin zuiba, ki akar gavgavim me mikimamin gavgavim iti.

3 Guizbangira e nguazir kamın iti, egha e nguazir kamın itir gumazibar min misozir puvati.

4 Ezi inogovir bizir e suighiziba, da nguazimin inogovir biziba pu. Bar puvati. Bizir kaba, Godin gavgavim dar iti. Eghti e da suighiva apanibar divinir gavgavim abighrarigham.

5 Egha e ifavarir akaba, ko nighnizir guar aviriba dikabiri. Nighnizir kaba, gumazamiziba Godin fo-

9:15: Je 1:17 10:1: 1 Ko 2:3 * 10:1: (10:1) Sapta 10-13in itir migirigiaba, ada 2 Korinin itir saptan igharaziba, mong adar mirara ghuzir puvati. Pol sapta 9in migia ghaze, a Korinbar araziba bagha bar ifonge. Egha ua sapta 10in bar akar gavgavibar me gami. Bizir kamın fofozir gumazir maba kamagh nighnisi, Sapta 10-13in akinafarir Pol dughiar igharazimin osirizimin aven iti. Ezi gin moghirama gumaziba virara aning isafura. 10:2: 1 Ko 4:21 10:4: 1 Ko 2:5, Ef 6:13-17, 1 Te 5:8, 1 Ti 1:18 10:5: 1 Ko 1:19, 3:19

fozim iniasava amima, da men tuaviba apiri. Ezi e gumamazibar nighniziba ikiaghariki, mati me gumazir kuram isa kalabus gati. Egh e men nighnizibar amighti, men nighniziba Kraisin akamin girara mangasa.

⁶ Ezi e iarara mizuai. Ia en akaba bar dar gin mangiti, e gumazir akaba batoziba, mizazim me daningam.

⁷ Ia bar deravira bizir azenan itir ia gariba tuisigh. Egh gumazitam uabira uabi mikim suam, a guizbangira Kraisin anav, egh a bar deravira nighnigh egh kamaghin fogh, e uaghan an mirara Kraisin ananaba.

⁸ Ekiam ingangarir kam damuasa gavgavim e ganingi. Egha, e ian nighnizir gavgaviba fasa, a ifonge. Egha e ian nighnizir gavgavibagh asighasighan a bar aghua. Kamagh amizi, ki ingangarir e amir kam bagh bar akueghiva, egh uan ziaba tong ada fegh, egh akar mikemezir kamın aghumsighan kogham.

⁹ Ia kamaghin na ginighnigham ki aghua, ki gumazir akinafariba ia bagha da osira egha atiatim ia ganidim.

¹⁰ Gumazir maba guizbangira a uaghan ia avara. Kamaghin, dughiar e akam ia mikirim, e ababanir kamın ikiavkinizir puvati. Erara bar faraghavira Korinin iza akar aghuir kam ia bagha a inigha

gavgaviba puvati. Egha akam akurir arazim bar deragha a gifozir puvati.

¹¹ Gumazir migirigiar kabagh amiba, me bar deragh nighnigh egh kamaghin fogh, arazir e iza ia ko ikia amiba, da mati arazir e saghon ikia ia bagha Akinafarim osirizi moghin, da adar mirara ghu.

¹² E kamagh mikiman kogh, uari tuisigh suam, e gumazir uarira uan ziaba feba ko, e virara ghue. Egh e kamaghin mikiman kogham, en araziba men araziba ko magh ghu. Puvati, gumazir kaba uari uan araziba tuisisi. Egha gumazir mam uan arazim igharazitavin arazim koma a tuisisi. Gumazir kamaghin amiba, me fofozir aghuiba bar puvati.

¹³ Ezi e uari uari gisivagh pin mavanangan aghua, eghti en ziaba bar pin mar ikiam. Puvati, e ingangarir God e bagha inabazim damuasa, egh God e bagha abarazi moghin, e uan araziba tuisighasa. Ezi ingangarir God e ganingizir kamın ababanim, ia Korinba uaghan aven iti.

¹⁴ Ezi ingangarir God e ganingizir kamın ababanim, kamaghin, dughiar e akam ia mikirim, e ababanir kamın ikiavkinizir puvati. Erara bar faraghavira Korinin iza akar aghuir kam ia bagha a inigha

ize.

15 E uan ababanim gafirarizir puvatigha, egha gumazir igharaziba amizir ingangarim ginighnigha, egha uan ziaba fer puvati. Bar puvati: E ingangarir God e ganingizim guizbangrama a damuasa ifonge. Eghti ian nighnizir gavgaviba gavgavighi, en ingangarir kam ian tongin bar ekevegham.

16 Eghti e akar aghuim inigh ian girakirangin itir kantribar mangam. E nguibar gumaziba ingangarim gamigha givazibar mangan aghua. Egha e gumazir igharaziba amigha givazir ingangarim bagh pura uan ziaba fan aghua.†

17 Godin Akinafarim kamaghin migei, "Gumazitam bar akueghsi, egh Ekiam bagh bar akongegh."

18 E fo, gumazim bar akuegha uabira uan ziam fe, gumazir kam Godin damazimin ziaba puvati. Bar puvati. Eghti Ekiam gumazimin ziam fiti, gumazir kam guizbangira ziam iti.

11

Polin arazim Aposelin ifavaribar arazibar mirara ghuzir puvati

1 Ia nan amamangatighi, ki onganizi moghin tong

mikemeka. Ia nan amamangatigham, o?

2 God gumazamiziba anarirama apengan ikiasava a ifonge. Ezi kamaghira, ki uaghan ia Kraistra gin mangasa, ki ifonge. Ki ia Kraisin adarazir mirara ikiasa ki ia misefe, mati ki amizir igiar bar zuezim a inigh, an par a ko poroghamim, mangi a daningam.

3 Ia kuruzim fomira Eva gifarazir eghaghanim ginighnigh. Ki kamaghin ati-atingi, bizir Eva batozir kam uaghan ia batogham. Gumazir kuram ia gifaraghan maraghe, eghti ia ua Kraisa baghavira itir guizin arazim ategham.

4 Ki fo, gumazir maba ia bagha iza Iesusin igharazimin akam ia mikiri. Kar Iesusin e akam ia mikinizim, puvati. Ezi arazir kam in ia duar igharagharim ini. Kar ia faragha inizir Godin Duam puvati. Ia akar aghuir igharazim ini. Kar akar aghuir ia faragha inizim puvati. Ki fo, me ian tongin arazir kam gamizi, ia pura uari isava men migirigiabar gin mangasava ami.

5 Ia orakigh! Ki ghaze, ia gumazir "Aposelin ekiaba" ariziba, me na gafirazi ki men apengan itir pu. Bar puvati.

10:15: Ro 15:20 † 10:16: (10:16) Pol, Korinin girakirangin itir kantribav gei. Kar, a ti Korinin aruem uaghiri naghin itir kantribagh nighnisi. A ti Rom ko Spen aningn migei. 10:17: Ais 65:16, Jer 9:24, 1 Ko 1:31 10:18: Snd 27:2, Ro 2:29, 1 Ko 4:4-5 11:2: Hos 2:19-20, 1 Ko 4:15, Ga 4:17-18, Ef 5:26-27, Kl 1:28 11:3: Stt 3:1-5, 3:13, Jo 8:44, Hi 13:9, 2 Pi 3:17 11:4: Ga 1:7-9 11:5: 1 Ko 15:10, 2 Ko 12:11, Ga 2:6 11:6: 1 Ko 1:17, 2:1, 2:13, 2 Ko 4:2, 10:10, Ef 3:4

6 Guizbangira, ki akam akurir arazim mong deragha a gifozir puvati. Ezi nan fofozim otevezir puvati. Arazir e zurarama amibar, e uan fofozim gumazamiziba bar men akakasi, ia deravira dar gani.

7 Ia fo, ki Godin akar aghuim ia mikini, egha ingangarir kamın izevitam inizir puvati. Arazir kamın, ki ia fasa, egha uabira uabi abiragha iti. Manmaghin ami, arazir ki amir kam, ki ti arazir kuram gami, o? Puvati.

8 Ki ian tongin ingangarim gamima, ezi siosin igharaziba nan akurazi, ki me da dagiaba ini. Arazir kamın mati, ki men biziba okemegha egha ian akura.

9 Dughiar ki ia ko itimin, ki dagiabar otevegga, egha da bagha ian tavın azangizir puvati. Puvati, Kraisin marazi Masedonian Provinsin ikegga iza bizir ki otevegga ifongeziba, me bar dar nan akura. Ki kamaghın nighnisi, ki osımtızim ia daningan aghua, egha nighnızir kam suiraghavira iti.

10 Ki fo, ki uan arazir kam bagha uan ziam fe. Ezi Kraisin guizin akam na ko itima, ezi ki guizin kamagh migia ghaze, Akaiian Provinsin nguibabar bar, dar gumazitam ki uan ziam fer arazir kam bagh, nan tuavim apirighan kogham.

11 Ki tizim bagh kamaghın damuam? Ki ti ia gifongezir pu? Puvati, God bar fo, ki bar ia gifonge.

12 Gumazir maba uarira uan ziaba fasa tuaviba buri, egha gumazibar damazibar e ko magh otivasava ami. Ezi ki men tuavir kam apırasava ami. Ki kamaghıra ingar manmaghıra ikiam.

13 Gumazir kaba me aposelin ifavariba ko ingarir gumazir ifavariba. Me gumazibagh ifara uan araziba otavkiri, eghti gumazamiziba men gan suam, me guizbangıra Kraisin aposelbar iti.

14 Eghti ia men arazir kurabar gan, egh digavir kuram damuan marki. E fo, Satan uabi uan arazim oteghavkinigha, egha angazangarimin enselin min oto.

15 Kamaghın amizi, Satanın ingangarir gumaziba uaghan uan araziba otevkınigh, egh Godın arazir aghuimin ingangarir gumazibar miraram otogham, eghti e kamaghın ganigh digavir kuram damuan markiam. Me gin me amir arazir kurar kam baghivira ivezim guizbangıram a iniam.

Pol Aposelin ingangarim gamir dughiamın, an osımtızir bar aviriba ateri

16 Ki faragha mikemegha gıfa, egha datırighın ua migei, ia nan migirigiar kam baragh

11:7: 1 Ko 9:12, 9:18 11:9: 2 Ko 12:13, Fl 4:15-18, 1 Te 2:9 11:10: 1 Ko 9:15

11:13: Ro 16:18, 2 Ko 2:17, Ga 1:7, Fl 3:2, 2 Pi 2:1, MAA 2:2 11:14: Ga 1:8 11:15:

2 Ko 3:9, Fl 3:19 11:16: 2 Ko 12:6

egh kamaghin nighnighan marki, ki gumazir onganim. Egh ia gumazir onganimin na arisi, a uaghan dera. Egh ia nan amamangatightima, ki uan ziam tong a feka.

17 Ki Ekiamin ifongiamin gin ghua migirigiar kam gamir puvati. Ki gumazir onganimin min migia, uabi uan ziam fe.

18 Gumazir aviriba nguazimin bizibar gin ghua, egha uari uan ziaba fe. Eghti ki uaghan arazir kam in gin mangi, egh uan ziam fam.

19 Ia gumazir nighnizir aghuiba itiba, gumazir onganiba migirigiar onganiba ia daningasa, ia bar ifonge.

20 Bar guizbangira, gumazitam ia gativaghti, ia mati kalabuziar gumazibar min ikiam, o a ian biziba bar da givagham, o a ia gifar ia isi uan gavgavimin apengan darigham, o a uabi uabi damigh egh gumazir ekiamin min ikiam, o a ian tav akar kurabar a damuva, mati a an guam apezegham, eghti gumazir arazir kabar ia gamiba, ia uari men amamangatighti, me uari ifongezi moghin ia damuam.

21 Iavzika, e arazir kabar ia damuamin gavgaviba puvati. Ki ia arazir kurar kaba aghuran bar aghumsiki.

Eghti gumazitam uan

arazir an amiba bagh gavgavigh mikimam, eghti ki uaghan gavgavigh mikimam. Ki fo, ki datirighin gumazir onganimin min migei.

22 Me ti Hibrun gumaziba? Ki uaghan, ki Hibrun gumazir mam. Me ti Israelin gumaziba? Ki uaghan Israelin gumazir mam. Me ti Abrahamin adarasi? Ki uaghan Abrahamin adarazir mav.

23 Me ti Kraisin ingangarir gumaziba? Ki datirighin gumazir bar onganimin min migei. Kraisin ingangarimin, ki bar me gafira. Nan ingangarir ki amizir kam, bar men ingangarim gafira. Dughiar aviribar gumaziba na isa kalabus gati, ezi osimtizir kabar ki gumazir kaba guizbangira bar me gafira. Dughiar bar aviriba me na fozorosi, ki dar dibobonim gifozir puvati. Dughiar aviribar ki atam ovia taghrasi.

24 Ezi Judaba benim isa, 39 plan ifozorozibar na gami. Arazir kam, 5 plan dughiar na bato.*

25 Dughiar 3 plan, me aghorim na misoke. Egha dughiar mam in me dagiaba na ginifi. Ezi dughiar 3 plan, ki kuribar aven itima da ongarim ghiraghu. Ki dimagarim ko aruer vamiran

11:21: Fl 3:5 11:23: Ap 16:23, 1 Ko 15:10 11:24: Lo 25:3 * 11:24: (11:24) Lo 25:1-3, a kamaghin migei, Israelba gumazitam fofozim a daningsiva benimin a ifozorogh, egh me mengvira a ifozorogh mangi 40ra tugham. Ezi Judaba nighnisi, me ti paza mega ghua ababanim gafira. Kamaghin amizi, Judaba gumazim fofozim a daningsiva, egh mengvira a misogh a ifozorogh mangi 39ra tugham. 11:25: Ap 14:19, 16:22, 27:41 11:26: Ap 9:23, 13:50, 14:15, 20:3, 23:10-11

ongarim gisin pura iti.

²⁶ Dughiar aviribar ki saghuiabar ghua, egha dipabar ovengasava ami, egha okimakiar gumazibar dafaribar atam ovei. Egha uan adarasi Judabar dafaribar atam ovia, egha uaghan Kantrin Igharazibar Gumazibar dafaribar atam ovei. Egha nguibar ekiabar aven atam ovei. Egha ruaribagh arua atam ovei. Egha ongarim gisin arua atam ovei. Egha ifavarir Kraisin adarazir dafaribar atam ovei.

²⁷ Ki osimtiziba itir ingangarir bar aviribagh ami. Ki dughiar aviribar dimagaribar ingara egha deraviram akuir puvati. Mitiriaba nan azi ki pura iti. Egha dipam bagha kuarim nan piri. Dughiar aviribar ki dagheba puvati. Ezi dughiar aviribar arugharuzim na isima, ki daghuamin korotiar mitiaba puvati.

²⁸ Ezi osimtizir avirir igharazir na batoziba, ki dav kiman aghua. Egha ki dughiaabar bar, ki siosbar ganamin ingangarim atera a ginighnisi. Ezi bizir kam osimtizir ekiam na gati.

²⁹ Eghti Kraisin adarazir tav, gavgaviba puvatigham, eghti ki uaghan gavgaviba puvatigham. Eghti bizitam otogh Kraisin adarazir tav damighti, an arazir kuramin irigham, eghti ki arazir kam bagh guizbangira osemegh

ataram.

³⁰ Tuaviba bar puvatighti, eghti ki uabira uan ziam fam, egh ki bizir otivigha nan gavgaviba puvatizir arazimin akaziba, ki dav kimam. Bizir kam bagh ki uan ziam fam.

³¹ God, a en Ekiam Iesusin God koma an Afeziam, a fo, ki ifari puvati. E an ziam zurazuraram a fam.

³² Ki Damaskusin nguibar ekiamin itima, Atrivim Aretas nan suiragh egh na kalabus darighasa, kamaghin a uan midorozir gumazibav kemezi, me nguibamin divazimin tiarakabar tuivigha na bagha gari.

³³ Ezi Kraisin adarazir marazi, na isa akirar ekiam garugha, egha akiram isa, divazir torimin azenan nimira na ataghrazima, ki izaghirava egha azenan nguazimin otogha tu. Egha arazir kam ki midorozir gumazibar dafarimin modogha arav ghu.

12

God irebamin min amir bizimin, akar aviribar Polin mikeme

¹ Ezi tuaviba ua puvati. Ki uabi uan ziam fam. Arazir kam guizbangrama en akuraghan kogham. Ezi marki, ki irebaba ko akar mogomer God nan akazibav kimam.

² Ki Kraisin adarazir mav gifozi, God fomira, 14 plan azenibar faragha, a inigha ghua namba 3 overiamin

ghuavanabogha Godin Nguibamin oto. Ki fozir puvati, a ti uan nivafizim sara ghu, o a uan nivafizim ategha duamin ghu. God uabira bizir kam gifo.*

3-4 Ki kamaghin fo, God gumazir kam inigha uan Nguibar Aghuarimin ghu. (A uan nivafizim ikiavira iti, o uan nivafizim ategha duamin iti, ki fozir puvati, God uabira fo.) Egha a Nguibar Aghuarir kamin ikia akar gumazibav kiman koghamiba barasi, ezi akar kaba akunamin anogorozim iti.

5 Ki gumazir kamin ziam fasa ifonge, egh ki uabira uan ziam fan kogham. Ki kamaghin mikim suam, ki gavgaviba puvati, egh ki bizir kam baghivirama uan ziam fam.

6 Ki guizbangin uan ziam fisi, ki gumazir onganimin min mikiman kogham. Ki guizin akamra akunam. Ki ghaze, gumazamiziba nan nighnizimra gin mangi egh ziar ekiam na daningan, ki aghua. Nan nighnizim kamakin: Me nan arazir ki amiba, ko akar ki kuribara gan, egh arazir kamin me nighnizir aghuim nan iki. Kamaghin, ki uabira uan ziam fan aghua.

Bizim dikonir atarimin min Polin mikarzim mitifi

* **12:2:** (12:2) Akar kam "Kraisin adarazir mav," kar ti Pol uabi. Ves 7in gan. **12:5:** 2 Ko 11:30 **12:6:** 2 Ko 10:8, 11:16 **12:7:** Jop 2:6, Ese 28:24, Lu 13:16, Ga 4:13-14 † **12:7:** (12:7) Pol ghaze, dikonir atarimin min garir bizim an mikarzim mitifi. Kar guizbangira dikonir atarim puvati. Kar ti osimtizitaba an mikarzim batozima, a bizir kam gisin akar isin zuim migei. **12:8:** Mt 26:44 **12:9:** 2 Ko 11:30, Fl 4:11-13, 1 Pi 4:14 **12:10:** Ro 5:3, 2 Ko 7:4, 13:4

7 God bizir bar aghuiba nan akakaki, egha kamaghin aghua, ki bizir kabagh nighnigh egh ki uan arazim bagh bar akuegham. Ezi a dikonir atarimin min garir bizir mam ataghizi a iza nan mikarzim mitiva na ko ikiavira iti. Bizir kam, a Satanin ingangarir gumazim, a na dikabiraghti ki bar akuegh egh uabira uan ziam fan koghasa, a ize.†

8 Ki dughiar 3 plan bizir kam batoghasa Ekiamin azangsiha a gakaghone.

9 Ezi a kamaghin na migei, "Nan apangkuvim ni baghavira iti, eghti ni bizitam oteveghan kogham. Guizbangira, nan gavgavim, gumazir gavgaviba puvatiziba, bar me gizefi." Ekiam kamaghin mikemezi, ki datirighin gumazir gavgaviba puvatizimin min ikia bar akuegha iti, eghti Kraisin gavgavim na ko iki na avaragham.

10 Guizbangira, dughiar ki gavgaviba puvatizim, dughiar kamra ki gavgavir bar ekiam iti. Kamaghin amizi, Kraisin ziam bangin ki gavgaviba puvati, ezi gumaziba pazavira na gami, ezi osimtizir aviriba na batifi, ezi gumaziba arazir kurabar na gami, ezi gumaziba bar na gasighasighasava ami. Ezi ki

arazir kabagh nighnigha nan navir averiam bar deravira uabin asugha iti.

Pol Korinin itir Kraisin adarazir nighnizir gavgavim damighti me gavgavighasa ifonge

¹¹ Ki migeir migirigiar kam, a gumazir onganamin migirigiamin min ghu. Ezi ia uari na gamizi, ki migirigiar kam gami. Ia nan arazir aghuiba dar, gun mikemeghti, deragham. Ia kamaghin amizir puvati, ki uabi migei. Guizbangira ki pura bizim, egha ki ian "Aposelin Ekiaba" bar men apengan itir puvati.

¹² Ki ian tongin ikia egha bizir bar aviribagh ami, egha kamaghin uabi ian aka, ki guizin Aposel. Ki tugha gavgavigha osimtiziba ateri, egha mirakelin aviriba, ko digavir kuram gamir araziba, ko Godin gavgavim itir ingangariba, ian tongin dagh ami. Ezi bizir kaba kamaghin nan ian akazi ia fo, ki Godin ingangarim gami.

¹³ Ki siosin igharazibagh amir arazibara, ki uaghan dar ia gami. Bizir bar vamira, ki ian tongin a gamizir puvati, a kamakin: Ki dagiabar uabin akurvaghasa osimtizim ia gatizir puvati. Kar ki pazava ami, o? Ki paza damighti, ia nan arazir kurar kam gin amadagh.

¹⁴ Ki datirighin namba 3in dughiamin ia bagh izasa.

Ki izegh uam osimtizim ia daningan kogham. Ki ian biziba iniasa puvati, ki iarara iniasa. Ia fo, boriba uan ameboghfeziaba bagh dagheba buri dar pozim mikinan kogham. Puvati. Ameboghfeziaba uan boriba bagh dagheba buriva dar pozim mikinamin ingangarim iti.

¹⁵ Ki uan biziba isi ia daningasa bar akuegha iti. Egha ki ian duabar akurvaghisi, bar moghira uan ikirimirim aningasa bar akonge. Ki guizbangira bar ia gifonge, ezi bizir kam ti ia gamizi, ia mong na gifongezir puvati.

¹⁶ Ezi ia bar moghira nan arazibagh fogha ghaze, "Pol dagiabar uabin akurvaghasa osimtizim e gatizir puvati." Ezi marazi ghaze, "An e apezeperir migirigiabagh amua, e gifara egha en bizir aviriba pura dagh ekua da isi."

¹⁷ Ezi manmaghin ami? Gumazir ki ia bagh amadaziba, men tavin dafarimin, ki ti ia gifaragha egha ian biziba okeme, o? Puvati.

¹⁸ Ki Taitus nighnizim a ganingizi, ezi a ia bagha zui. Ezi ki en aveghbuar igharazir mam amadazima an an gin ghu. Taitus ti ia gifaragha ian biziba okeme, o? Bar puvati. Ga nighnizir vamira iti. Egha ga tuavir vamiran gin zui.

¹⁹ Ki ghaze, ia ti migirigiar kabar garava nighnigha

ghaze, e uan arazibar ian damazibar dar kirasa, egha da osiri. Bar puvati. God guizbangira en garima, e Kraisin ingangarir gumazibar mirara migei. Nan adarasi, e amir biziba bar, da ian akurvaghasa, e dagh ami.

²⁰ Ki kamaghin nighnigha atiati, ki ia bagh izi ian ganti, ia gumazir ki ganasa ifongezir puvatizibar miraram otogham. Eghti ia uaghan nan ganti, ki gumazir ia ganasa ifongezir puvatizimin miraram otogham. Ki ua ian ganti, arazir guar avirir kaba ian tongin ikian, ki atiatingi. Arazir kabanang, akaba uari batogha, egha naviba uarir ikuva, egha adarir migirigibagh amua, egha uan biziba baghavira nighnigha, egha akar kurabar igharaz daraziv gia, egha girakirangin uariv gia, egha uan ziaba fava, egha ingangaribagh amima da pazaviram otifi.

²¹ Ki kamaghin atiati, ki magh mangam, eghti faragha otozir bizir kam, ikivira ikiam. Eghti God na damighti, ki ian damazibar aghumsizir bar dafam iningham. Ki kamaghin atiatingi, gumazamizir arazir kurar me fomira amiziba, me datirighin dagh amuavira iti, eghti ki mangi men ganigh ua me bagh aziam. Me afiar araziba ko, pura tintinibar uari ko akuir araziba ko,

aghumsizir puvatizir araziba, me da tegha navibagh irazir puvati.

13

Korinba uan nighnizir gavgavim deragh an gan

¹ Ki datirighin namba 3in dughiamin, ki ia bagh izasa. Godin Akinafarim kamagh migei, "Gumazir pumuning, o pumuning ko mikezim uaghara, gumazim amizir arazir kuramin ganigh a mikimti, kamaghin e osimtizibar akiramin tuavim iti."

² Ki namba 2in dughiamin izegha ia ko ikia, gumazir arazir kuraba faragha dagh amiziba, ko gumazir igharaziba sara, ki men arazir kuram ikarvaghamin arazim, ki me mikeme. Ki datirighin saghon ikia, egha ua kamaghin me mikimasa, ki ua ia bagh izegh, egh gumazir arazir kurabagh amiziba ateghti me pura mangighan kogham.

³ Ia kamaghin foghasa, Kraiss nan akamin aven, akam akuri, o puvati. Arazir kamin ki ia damighti, ia bar deraghvira fogham. Ia orakigh. Kraiss ian arazir kuraba akirsi amirvaghan kogham. Puvati. A guizbangira uan gavgavim ian akaghham.

⁴ Guizbangira, fomira Iesus gavgaviba puvatizi, me a isa ter ighuvimin a gafu. Ezi datirighin Godin gavgavimin an angamra iti. E uaghan

an puegha gavgaviba puvati. Egh Godin gavgavimin, e angamra a ko ikiam. Egh e gavgavir kam ian tongin anekaghti, ia an ganam.

⁵ Ia zurara uan nighniziba ko araziba tuisigh, egh uan nighnizir gavgavim gifogham, a gavgafi, o puvati. Ia bar deraghvira uari uan araziba tuisigh. Ia ti kamaghin fozir puvati, Kraiss Iesus ian navir averiabar iti? Egh a ia ko ikian koghti, e fo, ia guizin nighnizir gavgavim an itir puvati.

⁶ Ki kamagh ifonge, ia deravira e tuisigh kamaghin fogh, e guizbangira Kraissin ingangarim gami.

⁷ E ia bagha Godin ko migia ghaze, a ian akuraghti, ia arazir kuratam damuan kogham. E kamaghin nighnizir puvati, ia kamaghin e ginighnigh suam, e Kraissin ingangarir gumazibar ikia egha migirigiar kabagh ami. Puvati. E fo, marazi e ginighnigha ghaze, e pura ifara ingangarir kam gami. Ezi pura bizim. En ifongiar ekiamra kara, ia arazir aghuibara amuasa, e ifonge.

⁸ Ia fo, e guizin akam dikabinamin bizitam damighan kogham. Puvati, e guizin akamin akurvaghasavira ingari.

⁹ Eghti ia gavgaviba ikiti, e gavgaviba puvatigham, egh e bizir kam bagh bar akongegham. Ezi e zurara ia bagha God ko migia ghaze,

ia ua tugh, gavgavighvira ikiam.

¹⁰ Ekiam uan ingangarimin ganasava na misefe, egha ingangarir kam damuasa gavgavim na ganingi. A ghaze, ki ian nighnizir gavgaviba, gavgavim dar aning, egh ia gasighasighan kogham, kamaghin a gavgavir kam na ganingi. Ki kamaghin aghua, ki ia bagh iziva, egh gavgavir kam gisin, akar gavgavibar ia mikimiva ian arazir kurabar kiram. Kamaghin, ki saghon ikia, egha akinafarir kam ia bagha an osiri.

Pol migirigiar abuanan-aba, me ganidi

¹¹ Nan adarasi, ki datirighin uan akam agivasa. Ia uan araziba

akirigh, ua tuivigh gavgavighvira iki. Egh nan akam baragh. Egh ia bar moghira navir vamira ikiva egh navir amirizimin iki. Eghti Godin ia gifongegha, navir amirizim ia ganingizim, a bar moghira ia ko ikiam.

¹²⁻¹³ Eghti ia bar moghira vaghvagh uarira uan agharibar suigh, mati e Godin gumazamiziba ami moghin. Ezi Godin gumazamizir na ko itiba, uan akam isa, ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Ki ia bagha Godin azangsigha ghaze, Ekiam Kraiss Iesusin apangkuvim, ko God ia gifongezir arazim, ko arazir Godin Duam ia gamima ia

navir vamira itim, da bar
moghira ian iki.*

* **13:12-13:** (13:13) Inglisin akam Buk Baibelin maba ves 12 abigha an akuar pumuning gami. Egha mam migia ghaze, ves 12, egha igharazim ves 13in a migei. Egha ves 13in migia ghaze, ves 14.

Akinafarir Pol Galesian Provinsin itir Sios bagha Osirizim

Akar Faragha Zuim

Gumazamizir faragha Iesusin gin zuiba, me Judan gumazamizibara. Ezi gin Iesus Pol amadazima, a ghua Kantrin Igharazibar Gumazamiziba uaghan Akar Aghuim me mikiri. Ezi gumazamizir kaba Iesusin gin zuima, osimtizir mam oto. Fomira gumazamizir kaba Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati, mati Judaba ami moghin. Egha me Kraisin gin zuima, azangsizir ekiam kamaghin iti: me uaghan Moses Osirizir Arazibar gin mangam, o puvatigham?

Gumazir maba kamaghin ifonge, me gumazir kabar amutu me Judabar arazimin gin mangi uan mikarzir mogomebar aghor, egh Mosesin arazir mabar gin mangam. Ezi Pol ghaze, puvati. A ghaze, e nighnizir gavgavim Kraiss Iesusin iti, ezi bizir kamra e gamima, e Godin damazimin gumazir aghuibar otivigha egha ikirimirir igiam ini.

Judan gumazir kabar maba ti faragha Galesian Provinsin ghue, egha me Kraisin adarazigh amima, me Moses Osirizir Arazibar

gin mangsava ami. Pol bizir otozir kam baregha, egha ua Galesiabar nighnizir gavgaviba ko arazibar kirasa, egha a akinafarir kam me bagha an osiri.

Pol akinafarir kamın faragha kamaghin migei, God uabi Aposelin ingangarim damuasava anemisefe. A uabi uan ifongiamin gin zuir puvatigha, egha gumazitam akamin gin zuir puvati. God an diagha egha Kantrin Igharazibar Gumazamiziba Akar Aghuim akunamin ingangarim a ganingi. Akinafarir kamın, Pol ghua kamaghin migei, gumazamizir nighnizir gavgavim Kraiss Iesusin itiba, merara Godin damazimin deragha iti. Akinafarir kamın akar abuananaba kamakin, Kraiss e firizima, Godin Duam tuavim en akazima, e arazir aghuibar igharaz darazigh ami.

God aposelin ingangarim damuasa Pol amisefe

(Sapta 1:1-2:4)

¹ Ki Pol. Nguazir kamın gumazitam aposelin ikiasa na misevegha ingangarir kam na ganingizir puvati. God, en Afeziar Iesus gamizi a ua dikavizim, a ko Ekiam Kraiss Iesus, aning aposelin ikiasa na misefe.

² Ki, na ko itir darazi, e Galesian Provinsin itir Kraisin adarazi bagha akinafarir kam amadi.

3-5 Datirighin e nguazir kamin itima, arazir kuraba bar e ikiava e adafi. Ezi God en Afeziam en akurvaghasa ifonge. Ezi kamaghin Ekiam Kraiss Iesus en arazir kuraba batoghiva, en akurvaghasava areme. En Afeziam God ko Ekiam Kraiss Iesus, aning apangkuvim ko navir amirizim ian ikia, egha aning kamaghin ami. Eghti zurazurara gumazamiziba bar Godin ziam fi. Guizbangira.

Ki gari, ia God ataghrazi, ezi kamaghin ki digavir kuram gami

6 Ki faragha Kraissin akar aghuimin ia mikemezi, ia fo, Kraissin apangkuvim ian iti. Ia foz, kamaghin God ian dia ghaze, ia izi. Ezi ia zuamira Godin ian diazim ataki. Egha ia akar aghuir igharazimin gin zui. Ezi kamaghin ki ian arazir kamin digavir kuram gami.

7 Ia ghaze, ia akar aghuir igharazimin gin zui. Bar puvati, akar aghuir igharazitam ua itir puvati. Ezi gumazir maba Kraissin akar aghuim giraghava akar ifavaribar amuasa. Egha ia gamizi, ia okam nighnisi.

8 Eghti e uari, o Godin nguibamin enselin tam akar aghuir e faragha ia mikinizim ia mikinighan kogh, egh akar igharazitam ia mikinighiva, egh gumazir kam, a helin mangi zurara iki!

9 E faragha ia mikemezi moghin, ki datirighin ua ia migei. Gumazitam akar igharazitam ia mikinighti, eghti an akar aghuir ia faragha gin zuimin min mangan koghti, gumazir kam helin mangiva zurara iki!

10 Ia manmaghin nighnisi? Ki ian navibar amuti da deraghasa, ki ti migirigiar kam gami? O ki Godin navim damuti a deraghasa, ki ti migirigiar kam gami? Ki gumazibar damazimin ziam iniasa, migirigiar kam gami, o? Bar puvati. Ki ingangarir kam damu, gumazibar damazimin ziam iniva, egh kamaghin ki Kraissin ingangarir gumazimin ikian kogham.

Nguazimin gumazitam akar ki ia mikirir kam na ganingizir puvati

11-12 Nan adarasi, ki guizbangira ia migei. Ki ti pura gumazitamin akam ia mikinisi ia anetegha akar igharazimin gin zui, ezi ki ti digavir kuram gamighan koghai. Ezi gumazitam akar aghuir kam na ganingizir puvati. Egha gumazitam akar kam nan sure gamizir puvati. Kraiss Iesus uabi akar aghuir kam nan akazi ki a gifo. Kamaghin ia foghasa, ki ia migei, akar aghuir ki ia mikinizim, kar puram akar gumazitamin akamin otozir puvatizim.

13-14 Ki eghaghanitam ia damuti ia fogh suam, bizir ki migeir kaba da guizbangira. Nan Judan ovavibar araziba ikivira ikiasa, kamaghin ki pamtem dar gin zui. Ki Judabar araziba bar dar gin ghua, egha kamaghin ki Judan igiar na ko aghungizibagh afira. Kamaghin ki Kraisin adarazigh asighasighasa osimtiziba me garisi. Ki Judabar arazibar gin ghua arazir kam gamizi, ia a baraki. (Ia fo, dughiar kam ki nighnizir gavgavim Iesusin akar aghuimin itir puvatigha, egha arazir kabagh ami.)

15-17 Nan amebam tighar na batamin dughiamin God aposelin ikiasa na ginaba. Egha gin a nan apangkuvigha ingangarir kam damuasa nan dia. Egha kamaghin migia ghaze, ni nan otarimin akar aghuimin gun Kantrin Igharazibar Gumazibav kinasa, ki ifonge. Bizir kam bagha a uan otarim nan akaghasa ifonge. Egha ki maghira akar aghuim gumazibav kinasa egha ua tavin azarazir puvati. Dughiar kam ki aposelin faragha ingariba bagha Jerusalem in nguibar ekiamin ghuavanabozir puvati. Ki maghira Arabian kantrin ghugha egha gin uamategha Damaskusin nguibar ekiamin ghu.

18 Egha gin azenir pumuning ko mikezim

givazima, ki Pita gifoghiva a ko mikimasa Jerusalem in nguibar ekiamin ghuavanabo. Ki ghugha 15 plan dughiabar a ko ike.

19 Dughiar kam ki Ekiamin dozim, Jemsra gani. Egha ki aposelin igharazitam uam an ganizir puvati.

20 Ia oregh fogh suam nguazimin gumazitam akar aghuir ki ia mikinizir kam in na mikemezir puvati. Kamaghin ia fogh suam, eghaghanir ki eghara akinafarimin osirir kamnagh, a guizbangira. God fo.

21-23 Egha ki gin Jerusalem ategha ghua Sirian Provins ko Silisan Provins bar aningin aven arui. Ki kamaghin amima, ezi Judian Distrighin aven itir Kraisin adarazi me tong nan guamin ganizir puvati. Ezi gumazir maba ghaze, Pol fomira en nighnizir gavgavir God in itim gasighasighasa osimtiziba e garisi. Egha datirighin gumazir kamra God in akar aghuim gumazamizibav kira egha ghaze, ia nighnizir gavgavim Kraisin iki.

24 Judian Distrighin itir gumazamiziba orazi, God nan nighnizibagh irazi, ezi me bizir kam bagha God in ziam fe.

2

Aposelin igharaziba, Pol ko uari inigha navir vamira iti

1-3 Ki kamaghin atiati, Kantrin Igharazibar Gumaziba gin Judabar araziba me ikirarigham. Ki kamaghin nighnisi, gumazir kaba Judabar arazibar gin mangiti, eghti ingangarir ki fomiram amizim ko ingangarir datirighin amim aning pura ingangarir kinim gavagham. Ki kamaghin nighnizima, God bizir kam nan akagha ghaze, ni Jerusalemın mangasa ki ifonge. Ki fomira Jerusalemın ghuavanabozi, ezi 14 pla azeniba datirighin givazi, ki datirighin God nan akazir bizimin mirara ki uam ategha Jerusalemın ghuavanabo. Ki ghua Barnabas ko ghua, egha Taitus uaghan a ingha ghu. E ghuegha ki, Kraisin adarazir ziaba itir gumazir dapanibara, me akuvaghava, akar aghuir ki Kantrin Igharazibar Gumazibav kemezimra, ki me migei. Taitus, na ko ghuzir gumazim, a Grighin gumazimra. Ki akar aghuir Kantrin Igharazibar Gumazibav geir kamra gumazir dapanibav geima, ezi me oregha Taitusin mikarzir mogomem aghorasa a gaghorrir puvati.

4 Taitusin mikarzir mogomem aghorrir migirigiaminginarim kamaghin oto. Gumazir ifavarir maba mogomemın en tongin ize. Me e gifara mati me guizbangira en marasi. Me orazi, e fomira Judan arazibar apengan itima,

da e ikiaghariki, ezi Iesus e gamizima, e datirighin firighiri. Ezi gumazir kaba Kraisi e firizir arazibar ganasa iza ifarava en tongin iti. Gumazir kaba e damuti e ua Judabar arazibar apengan ikiti da uam e ikirarighasa, me ifonge. Egha me Taitusin mikarzir mogomem aghorasa, e migei.

5 Ezi e ghaze, akar aghuim a guizbangira migirigiam, ezi a ia ko ikivira ikiasa, e ifonge. Kamaghin e me baragha tongmen akabar gin zuir puvati.

6 Ezi Jerusalemın itir gumazir dapaniba, me akar otevir igharazitam nan migirigiam isafurazir puvati. Gumazir kaba me gumazir dapaniba, a dera. God gumazir ziaba itibar garir puvati. Kamaghin, tina ziam iti, o tina ziam pu, nan nighnizim, ziar ekiam pura bizim. Ki migeima gumazir dapaniba oraghava kamaghin migeir puvati, "Ni paza bizir mabav gei." Egha me bar akar otevir igharazitam nan migirigiam isafurazir puvati.

7-9 God faragha Judan gumazamizibar tongin aposelin ingangarim damuasa, Pita ingangarim damuasa gavgavim a ganingi. Egha akar aghuim Judan gumazamizibav kinasa Pita mikeme. Kamaghira God Kantrin Igharazibar Gumazibar tongin aposelin ingangarim

damuasa, ki Pol na ginaba, egha God uabi gavgavim na ganingi. Egha ghaze, ni Pol ni Kantrin Igharazibar Gumaziba akar aghuim me mikin. Kraisin adarazir gumazir dapanir pumuning ko mizezim, Jems, Pita ko Jon, me nan migirigiaba baregha, egha fo, God uabi ingangarir kam na ganingi. Me fo, Godin apangkuvim na ko itima, a ingangarir kam na ganingi. Me kamaghin fogha, egha bar akar otevir vamira na ko Barnabas ganingi, "E Judan gumazamizibar tongin ingarti, ni ko Barnabas Kantrin Igharazibar Gumazibar tongin ingar.

¹⁰ Gua me ko ingariva egh gumazamizir onganarazir Jerusalem in itiba, gua men akurvaghamin nighnizim gin amangan marki." Ki fomira akurvazir kam gamua iza datirighin a damuasa ifongegha nan nighnizim a bagha bar gavgafi. Egha e ingangarim kamaghin anebigha uari ganigha, egh nighnizir vamira ikiasa uan agharibar suisi.

Ki gari, Pita arazir kuram gamima ki an anogoroke

¹¹⁻¹³ Dughiar mam Pita Antioghin nguibar ekiamin izegha, Kantrin Igharazibar Gumaziba koma api. Ezi gin nighnizir gavgavim Iesusin itir Judan marazi me Jems ko ikegha uaghan Antioghin ize. Me izezi, Pita kamaghin

nighnisi, ki Kantrin Igharazibar Gumaziba ko ikiva damiti, Judaba nan ataram, kar mikarzir mogomebar aghorir gumaziba. A kamaghin atiatigha, egha Judan izezir darazigh ifara, egha Kantrin Igharazibar Gumaziba me ategha saghon ikiasa. Egha a Kantrin Igharazibar Gumaziba koma uam apir puvati. Egha a Judabar gumaziba me koma api. An arazir kam gamizi, ezi Judan Antioghin itir nighnizir gavgavim Iesusin itir darasi, me uaghan Kantrin Igharazibar Gumaziba ko iki daman aghua. Egha me ifavarir arazir kam gamima, Barnabas uaghan men min ami. Ezi gumazir kaba Pitan arazir ifavarimin gin zui. Ezi an arazir kurar kam azenim girizi me bar fo, an arazir kuram gami. Kamaghin amizi, ki Pitan arazir kurar kam bagha an guam gatigha an atari.

¹⁴ Me akar aghuimin guizbangira migirigiaba deravira dar gin zui puvati. Ezi ki kamaghin men arazir kurabar ganigha egha, Pita men damazimin kamaghin a migei, "Pita, ni Judabar gumazir mam, egha ni nighnizir gavgavim Kraisi Iesusin iti, egha ni Judabar araziba ategha, Kantrin Igharazibar Gumazibar arazir mabagh ami. Gumazir maba Jems ko ikegha izezima, ezi ni kantrin igharazibar gumazibar araziba ategha, manmagh sua

ua Judabar arazibagh ami? Ni kamaghin amuava, egha manmagh sua Judabar arazibar gin mangasa Kantrin Igharazibar Gumazibav gia, me abiri?"

**Gumazamizir
nighnizir gavgavim
Iesusin itiba,
merara Godin
damazimin dera**
(Sapta 2:15-4:30)

Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba uaghara, nighnizir gavgavim Iesusin ikiti, eghti God suam, ia nan damazimin dera

¹⁵ Egha Pol migia ghua kamaghin Pita migei, "Guizbangira, e Judan gumazibara, egha ghaze, e ti bar dera. Ezi Kantrin Igharazibar Gumazibara, me arazir kurabagh ami.

¹⁶ Ezi e fo, gumazim Moses Osizirir Arazibar gin zuima, God kamaghin a migeir puvati, ni nan damazimin dera. Bar puvati. Egh gumazim nighnizir gavgavim Iesusin ikiti, anarira God kamaghin a migei, ni nan damazimin dera. Kamaghin e Kraiss Iesus nighnizir gavgavimin an ti. E fo, gumazitam Moses Osirizir Arazibar gin mangiti, God kamaghin a mikemeghan kogh suam, ni nan damazimin dera. Nighnizir gavgavim Iesusin itir tuavimra God suam, ni nan damazimin dera. Egha tuavir Moses Osirizir Arazibar gin zuim puvati.

E, God kamaghin e mikim suam, ia nan damazimin dera, kamagh sua, e nighnizir gavgavim Iesusin iti.

¹⁷⁻²⁰ "E nighnizir gavgavim Kraissin ikiti, God tuavir kamın suam, e an damazimin dera. Tuavir kamın e fo, e Judaba uaghan Kantrin Igharazibar Gumazibar mın arazir kurabagh ami. Egh e ti kamaghin mikimam, Kraiss uabi arazir kurabar amuasa, gumaziba abiri. Bar puvati. E, Moses Osirizir Araziba ateghiva, egh kamaghin e arazir kurabagh amir puvati. Ki nighnizir gavgavim Godin Otarimin iti. A bar na gifuegha nan akurvaghasa uan mikarzim gasighasiki. Ezi ikirimirir ki datirighin nguazir kamın amim, ki nighnizir gavgavimin tuavimin gin ghuava, ikirimirir kam gami. Ki Kraiss ko ter ighuvimin aremegha, egha ikirimirir igiam ini. Ezi ikirimirir kam a nan ikirimirimra puvati. Kraiss angamra nan aven iti. Ki ikiva Godin ingangarim damuasa, kamaghin Moses Osirizir Araziba na gamizi ki aremegha ua Moses Osirizir Arazibar gavgavimin apengan itir puvati. Bizir ki Mosesin Osirizir Arazibar apengan ikiava amiziba, ki da gifa. Egh gin ua dar amuva kamaghin mati ki arazir

kurabagh amir gumazim.*

²¹ Egh ki Moses Osirizir Arazibar gin mangi Godin damazimin deraghti, eghti Kraisin ovevem mati pura bizim. Ezi God uan arazir Moses ganingizibar gin mangan gumazibar anogoroke. Me dar gin mangiva Godin damazimin deraghan kogham. Kamaghin ki Godin apangkuvim damighti a pura bizir kinimin min otivan, ki aghua.”

3

Ia Galesian onganiba, tinara ian nighnizibagh asighasiki?

¹ O Galesiaba, ia bar ongani. E Kraisi Iesusin gun bar deravira ia mikeme. Ezi mati ia uari an garima, a ter ighuvimin areme. Ezi tinara ian nighnizibagh asighasiki.

²⁻⁴ Ki bizir vamira foghasa ian azai. Ia, Moses Osirizir Arazibar gin ghua, Godin Duam iniz, o ia akar aghuim baregha nighnizir gavgavim an ikia, Godin Duam ini? Ia faragha Godin Duamin gavgavimin amodoghin ghuava, egha datirighin ia Godin Duam ategha uan gavgavibar darorim a givasa. Ia ti bar onganighama? Bizir faragha ia bativiziba, ia pura a da isi,

o? Nan nighnizimin, ia pura da inizir puvati.*

God gari, ia nighnizir gavgavim an itima a ian akurvasi

⁵ God gari, ia Moses Osirizir Araziba gin zuima, a uan Duam ia ganigha, ian tongin mirakelbagh ami? O a gari, ia nighnizir gavgavim an akar aghuimin itima, a uan Duam ia ganigha ian tongin mirakelbagh ami?

⁶⁻⁹ Ia Abrahamin eghaghanim ginighnigh. God fomira kamaghin fo, gin Kantrin Igharazibar Gumaziba nighnizir gavgavim akar aghuimin ikiti, a kamaghin me mikim suam, ia nan damazimin dera. Ezi Godin Akinafarim kamaghin mikeme, God fomira akar aghuim Abraham mikini, egha kamaghin migei, “Ni bangin, ki nguazir kamin itir kantriba bar deravira me damuam.” Abraham nighnizir gavgavim itima, God deravira a gami. Kamaghira gumamaziziba bar nighnizir gavgavim Godin ikiti, a uaghan deravira me damuam.

¹⁰⁻¹² Moses Osirizir Arazibar mingarim, a nighnizir gavgavimin bizim puvati, a bizir igharazim. Ezi Godin Akinafarim ghaze,

* **2:17-20:** (2:18) Grighin akam, vezin kamin deragha bigha mikemezir puvati. Pol ti kamaghin mikimasa, gumamaziziba Kraisin gin mangi, egh ua Moses Osirizir Arazibar apengan ikian kogham. Kraisin gin zuir marazi, Moses Osirizir Arazibar gin mangisi gavgavigh, egh me uaghan me arazir kurabagh amibar otivigham, mati gumamazizir bar Moses Osirizir Arazibar apengan itibar min iti. Ni Rom 7:4-6in gan. **2:21:** Ga 3:21, Hi 7:11 **3:1:** Ga 2:13-14, 5:7 * **3:2-4:** (3:4) Fofozir gumazir aviriba vezin kam giragha ghaze, “Godin Duam ian tongin amizir bizir aghuiba, ia ti da gin amadas, o? Ki ghaze, ia ti dagh nighnighavira iti.”

“Gumazitam Moses Osirizir Araziba bar dar gın mangi, egh dughiaba bar kamaghıra damu.”† Egha Godin Akınafarim kamaghın migei, “Gumazitam nighnizir gavgavim Godin ikiti, God suam, ni nan damazimın dera, gumazir kamra zurara deravıra ikivıra ikiam.” Kamaghın, e bar fo, gumazitam Moses Osirizir Arazibar gın ghua, Godin damazimın derazir puvati. Godin Akınafarim kamaghın migei, “Gumazitam akınafarimın aven itir araziba bar deravıra dar gın mangan koghti, eghti God gumazir kam gasighasigham.” Eghti kamaghın tina suam, e Moses Osirizir Arazibar gın mangıva Godin damazimın deragham, kamaghın amir gumaziba, God me gasighasigham.

13 Moses Osirizir Araziba kamagh mikeme, e gumaziba bar Moses Osirizir Arazibar gın mangıva, egh ikuvigham. Godin Akınafarim kamaghın mikeme, “Gumazir ter ighu-
vimın duiba God ghaze, me gumazir kuraba.” Ezi kamaghın Kraıs en akuravaghasa ziar kam ini, “gumazir kuram.” Egha ziar kam bangın a uam e ini.

14 God Abraham deravıra a gamigha egha ghaze, ki Abraham gamizi moghıra, ki Kraıs İesusın ingangarımın tuavımın Kantrin Igharazibar Gumaziba deravıra me damuam. Egha God

kamaghın ifonge, e nighnizir gavgavim Kraıs İesusın ikıva, an Duam iniam. Egha kamaghın a uam e ini.

Moses Osirizir Araziba ko Akar Dikirizir Gavgavımın migirigıaba

15-18 Fomıra God bizir aghuir gın otivamin gun mikeme. God Akar Dikirizir Gavgavir kam Abraham uan ovavim ko aning ganıngi. Godin Akınafarim kamaghın mikemezir puvati, “Nın ovavıba.” An ovavir avıribav geir puvati. An ovavir vamıra miğia ghaze, “Nın ovavim.” Kar a İesus migei. E God e bagha inabazir biziba inisıva Moses Osirizir Arazibar gın mangıva, egh akar dikirizimın tuavımın da inian kogham. Ezi e fo, God fomıra akar dikirizimın mın bizir kaba Abraham ganıngi. Nan adarasi, datırighın ki gumaziba e zurara amir arazim mikimasa. Gumazitam aremeghsi, egh uan biziba tuiragh uan borıbar anıngsi, migirigiar tam osirighti, an migirigiar kam mati Akar Dikirizir Gavgavım. Eghti gumazitam uam akar igharazitam akar dikirizir kam gifuraghan kogham. Egha kamaghın migeir puvati, “E akar dikirizir kamın gın mangan kogham.” Nan migirigiar mingarım kamakın: Faraghavıra God, Abraham ko akar dikirizim gami. Ezi 430 plan azenıba gıvazi gın God

† **3:10-12:** (3:10-12) Gumazitam Moses Osirizir Araziba zurara bar deravıra tamın gın zuir puvati. **3:13:** Lo 21:23, Ro 8:3, 2 Ko 5:21, Ga 4:5 **3:14:** Ese 11:19, Jol 2:28-29, Sek 12:10, Ap 2:33

uan arazir osiriziba Moses ganingi. Moses Osirizir Arazir kaba bar gin otifi. Egha da Godin Akar dikirizir Gavgavimın miğirigiam batueghan kogham. Egh Godin akar dikirizir kam angarighan kogham.

19 Ezi kamaghın manmagh sua God uan osirizir araziba Moses ganingi? God gumazamizibar amuti, me arazir kurabar mingarim gifoghasa, uan osirizir araziba aningi. God faragha akar dikirizim Abraham ganigha ghaze, nin ovavim gumazamiziba bar men akurvagham. Ezi gumazir kam zuamira izezir puvati. Ezi arazir kurar kaba bagha, God gin uan osirizir araziba aningi. A kamaghın ifonge, an osirizir araziba iki mangi, ovavim otoghamin dughiamın tugham. God uan osirizir arazir kaba isa enselbar dafarim gatizi, me da isa abuir gumazim Moses ganingizi, abuir gumazim e ganingi.

20 Egh gumazitam inganaritam damusi gumazir igharazitam ko akar gavgavir dikirizim akırsi, an a isıva abuir gumazimın dafarim datightima, eghti abuir gumazim a isıva gumazir igharazim daningan kogham. Ezi God uabıra, a uabi uan akar gavgavir dikirizim Abraham ganingi, egha enselin tam ganingizir puvati, o abuir gumazitam

ganingizir puvati.

Datirighın Godin Duam zurara en akurvasi

21 Ki kamaghın mikimam, Moses Osirizir Araziba Godin akar fomıra dikirizimın apanim gami, o? Bar puvati. Osirizir arazitam ikirimirir aghuim e ganidir puvati. Osirizir arazitam ikirimirir aghuim e danighti, e ti fomıra Moses Osirizir Arazibar gin zuima, da e gamima e Godin damazimın deraghai. Moses Osirizir Araziba ikirimirir aghuim anidi puvati.

22 Godin akar dikirizimın mirara e gumazamizir nighnizir gavgavim Krais Iesusin itir darazi. God bizir kaba e daningasa ifonge. Kamaghın amizi, Godin Akinafarim kamaghın mikeme, nguazir kamin gumazamiziba, arazir kurabar gavgavim bar me ikiaghariki.

23 Faraghavıra nighnizir gavgavir kam izezi puvatizi, arazir kurabar gavgavim e ikiagharighizi, ezi e Moses Osirizir Arazibar apengan iti. Egh mangi God nighnizir gavgavimın tuavim en akaghamin dughiam.

24 God kamaghın ifonge, e nighnizir gavgavim akar aghuimın ikiti, eghti a suam, ia nan damazimın dera. Egha, a uaghan kamaghın ifonge, Moses Osirizir Araziba e inigh Krais bagh mangam. Egha kamaghın a Moses Osirizir Arazibagh

3:19: Lo 5:5, 5:22-27, Jo 1:17, Ap 7:38, 7:53, Ro 5:20, Hi 2:2 **3:20:** Ro 3:29-30

3:21: Ro 8:2-4 **3:22:** Ro 3:9-19, 3:23, 4:11-12, 4:16, 11:32 **3:23:** Ga 4:3 **3:24:**

Ap 13:39, Ro 10:4, Ga 2:16, Kl 2:17, Hi 9:9-10

amizi, da e gativagha en garir gumazimîn mîn oto.

²⁵ Ezi datirighin nighnizir gavgavim azenimîn otozi, e ua Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvatizi da ua e gativagha en gari puvati.

²⁶⁻²⁸ Ia gumazamizir dipamin rueziba, ia Kraisin puegha, egha Kraisin mîn otifi. Egha datirighin Kraisis Iesusin aven ia ikizir vamira. Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba puvati, ingangarir gumazir kiniba ko gumazir firaghreziba, o gumazamiziba puvati. Ia nighnizir gavgavim Kraisis Iesusin ikia, kamaghin ia bar Godin boriba. Kamaghin amizima, e ua Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvatizi, da ua e gativagha en garir puvati.

Datirighin ia Godin boriba, ezi Moses Osirizir Araziba ia ikiagharizir puvati

²⁹ Kraisis an Abrahamin ovavim. Ezi ia Kraisin ikizimîn ikiva, egh ia uaghan Abrahamin ovaviba. Ia Kraisin ikizir kam, iarara God fomira Abrahamin ovaviba bizir aghuir kaba me daningasa Abraham ko akam akiri. Kar iarara, God ia migei.

4

¹ Ezi datirighin ki akar isin zuimin bizir kam deravira ia mikimam. Afeziatam borir aghiritam ikiva, egh gin a uan biziba bar da isiva borir kam daningam. Bizir kaba borim

bagha fomira iti. Ezi borim tighar aghuir dughiam, a pura mati a uan afeziamin ingangarir gumazir kinir mam. Bizir kaba, an biziba.

² Egha a suvighavira itima, gumazir an gariba koma an bizibar gariba, an garava egha an biziba sara gari. Egha ghua dughiar an afeziam biziba an agharim darighamim oto. Egha dughiar kamîn, a uabi uan biziba inigha dar gari.

³ Ezi e uaghan kamaghin ami, e borir aghiribar mîn itir dughiam, e nguazim ko overiamin bizibagh ativagha dar garir duar kuraba ko bizir nedaziba, e dar ingangarir gumazir kinibagh ava.

⁴⁻⁵ Ezi God kamaghin ifonge, e an boribar otivasa, egha Moses Osirizir Arazibar apengan itir gumazamiziba, a uam e givezasa. God fomira e givezasa dughiam ginaba. Ezi dughiar a fomira inabazim datirighin otozi, ezi a uan otarim amadzima a ize. Ezi amizim a bate. Ezi a gumazir Moses Osirizir Arazibar apengan itimîn mîn oto. Ezi e Moses Osirizir Arazibar apengan itir gumazamiziba, a ua e ini.

⁶ Ezi ia datirighin Godin boribagh ava. Ezima God uan Otarimîn Duam amadzima an en navir averiabar iti. Ezi Duar kam en aven kamaghin dei, "Nan afeziam."

⁷ Kamaghin, ni ua pura ingangarir gumazir kinimîn itir puvati. God ni gamizi ni

an borim gava. Egh ni fogh, ni an bizir aghuir inabaziba iniam.

Tizim bagha nguazir kamın biziba ua ia iki- agharisi?

⁸ Fomira ia God gifozir puvatigha, egha bizir guizbangira God puvatiziba dagh amuava, egha dar ingangarir gumazir kinibar min iti.

⁹⁻¹⁰ Ezi datirighin ia Godin boroghin zui. O ki kamaghin mikimam, God ian boroghin zui. Ia kamaghin nighnigha ghaze, ia zurara Moses Osirizir Arazibar dughiar eki-aba ko iakinir igiabar dughia-aba ko azenir igiabar dughia-aba ko dagheba otir dughia-abar gin mangam. Manmagh sua ia ua nguazim ko overiamin bizibagh ativagha dar garir pura duar kurabar gin zui? Da gavgaviba puvati. Ia ti uamategh dar ingangarir gumazir kinibar ikiasa?

¹¹ Ki ian arazir kam ginighnigha, egha ki kamaghin atiati, ingangarir ki ian tongin amizim an daghem puvatigham.

Ia nan arazibar gin izi

¹²⁻¹⁵ Nan adarasi, ki uabi Moses Osirizir Araziba ategha egha ian min iti. Ezi ia nan min ikiasa ki ia gakaghori. Ia fo, fomira ki Galesian Provinsin izeghava, egha nguibar igharazitamin mangasava amuava egha arimariam ini. Egha dughiar

kamra akar aghuim faragha ia mikini. Nan mikarzim gavgavim puvatigha egha osimtizir ekiam ia ganingi. Ezi ia akirim ragha na gasarazir puvatigha, egha ia na ko ikian aghuazir puvati. Enselin tam, o Kraiss Iesus uabi iziva ia ko ikiti, ia aning inighiva bar deravira aning damuam. Ezi ki areir dughiamin, ia na inighava arazir kamra na gami. Egha ia na inizi ki ian gara itima, ia arazir kuratam na gamizir puvati. Ki guizbangira kamaghin mikimam, dughiar kamın ia nan akurvaghasa bar ifonge. Egh ia uan damaziba na bagha da asiasa ifuegha da asigha na ganighai. Ia faragha na gifuegha na bagha bar akonge. Ezi ia na gifongezir navir kam datirighin managh iti?

¹⁶ Manmaghin ami? Ki guizbangira akam ia mikini, kamaghin ki ti ian apanim gava?

¹⁷ Ifavarir gumazir kaba kamaghin ifonge, ia me baghavira ikiasa, egha me pura ian kuariba isava, egha guizbangira ian akurvaghamin nighniziba puvati. Ia men nighnizibar gin mangiva egh ia en saghon ikiasa, me ifonge.

¹⁸ Tina gumazir igharaziba baghivira iki, egh men akurvaghamin nighnizir aghuim ikiti, kamaghin dera. Ia zu-

4:8: Ro 1:25, 1 Ko 8:4-6, 12:2, Ef 2:11-12, 1 Te 4:5 4:16: Amo 5:10, Ga 2:5, 2:14

* 4:18: (4:18) Grighin akam vezin kamın deragha bigha mikemezir puvati.

rara arazir kam damuvira iki. Egh ki ia ko ikiamin dughibara puvati.*

19-20 Ki orazi, ia arazir kam gamima, ki ia bagha okam nighnigha egha ghaze, ki manmaghin ian akurvagham. Ki ia ko itir puvati, Iavzika. Ki ia ko ikia, ti tong akar aghuitam ia mikemeghai. Nan boriba, ia guizbangira Godin boribagh avagh, egh Kraisin min ikiasa, kamaghin ki ia bagha ua mizazir kam barasi. Mati amizim borim batasa isir mizazim.

Hagar ko Sara

21-23 Ia gumazir Moses Osirizir Arazibar apengan ikiasa ifongeziba ia na mikim. Ia ti Moses Osirizir Araziba mikemezi moghin fozir puvati? Godin Akinafarim kamaghin mikeme, Abraham otarir pumuning iti. Ingangarir amizir kinim, Hagar, mam bate. Ezi guizbangira an amuim, Sara, mam bate. Ingangarir amizir kinimin borim nguazimin amiziba boriba isi moghin oto. Ezi guizbangira an amuimin borim, an akar dikirizimin tuavimin oto.

24-25 Amizir kamning akar gavgavir dikirizir pumuningin min iti. Eghaghanir kamnagh akar isin zuim an iti. Hagar, a Sainain mighsiamin akar gavgavir dikirizimin min iti.

Sainain mighsiam, a kantri Arabian iti. Hagar ingangarir amizir kinir mam. Ezi an boriba uaghan ingangarir gumazir kiniba. Hagar uan boriba ko me ingangarir gumazir kinibar min ti. Ezi Jerusalem datirighin itim, an Hagarin min iti. Datirighin itir Jerusalem uan boriba ko, me Moses Osirizir Arazibar apengan iti, egha ingangarir gumazamizir kinibar min ami.

26-27 Godin Akinafarim kamaghin mikeme,

“Amizir boriba puvatizir kam, nin boriba gin bar avirasemegham, egh amizir pam itimin boribagh afiragham.

Kamaghin ni amizir boriba isir puvatizim, ni bar akongegh.

Ni amizir otirimir mizazibagh fozir puvatizim, nin navim deragh, ni bar akuegh, pamtem dimiva araghasi.”

Ezi kamaghin Jerusalem igharazim a Godin Nguibamin iti, Moses Osirizir Araziba a ikiagharighizir puvatizima, a datirighin firighari. Ezi an en amebamin min iti.†

28 Ezi nan adarasi, ia Aisakin min ami. Godin akar dikirizim mirara, ia an boriba.

† 4:26-27: (4:26) Ves 22in, Pol Sara dibora ghaze, “Guizbangira Abrahamin amuim, Sara.” Kar akar isin zuir mam, Sara Godin akar dikirizimin min iti. Saran otarim Aisak, a Kraisin gin zuir darazir min iti. Ni Galesia 4:28in gan. 4:28: Ap 3:25, Ro 9:7-8, Ga 3:29

4:29: Stt 21:9, Ga 5:11, 6:12

²⁹ Nguazimin amiziba boriba isi moghin otozir otarim, a Godin Duamin gavgavimin otozir otarim pazava a gami. Kamaghira, datirighin Moses Osirizir Arazibar apengan itir gumaziba, e tina Godin Duamin apengan iti, me en aghuagha osimtiziba e garisi. ³⁰ Ezi Godin Akinafarim manmaghin mikeme? A kamaghin migia ghaze, "Ingangarir amizir kinimin borim, a guizbangira Abrahamin amuimin borim ko afeziamin bizir aghuiba da inian kogham. Kamaghin, ia ingangarir amizir kinim uan otarim ko aning batokegh."

Godin gumazamiziba firiaghire

(Sapta 4:31-6:18)

*Ia uari bagh ganigh,
Moses Osirizir Araziba ua ia
ikirarighan kogham*

³¹ Nan adarasi, e ingangarir amizir kinimin boriba puvati, e guizbangira Abrahamin amuimin

5

¹ boriba. Krais, e Moses Osirizir Arazibar apengan ikian aghuaghava, egha kamaghin an e gamizi, e firiaghiri. Kamaghin amizi, ia tuivigh gavgavigh. Ia gumazitamin ganti, a ua ia damuti, ia ua ingangarir gumazir kinibar min ikian marki.

² Ia na baragh. Ki Pol, ki ia migei, ia men gantima me ian mikarzir mogomeba aghoreghtima, eghti Kraisin ingangarim tong bar ian akuraghan kogham. Bar puvati.

³ Ki datirighin ua deravira kamaghin ia mikimasa, ni tina gumazitamin ganti, a nin mikarzir mogomem atughti, kamaghin ni uaghan Moses Osirizir Araziba bar dar gin mangam.

⁴ Ia gumazir Moses Osirizir Arazibar gin mangasava amiba, ezi tuavir kamin ia ghaze, e Godin damazimin dera, ia kamaghin Kraisi ategha gifa. Ia Godin apangkuvimin tuavim ategha gifa.

⁵⁻⁶ Egh gumazim Kraisi Iesus ko ikiti, eghti arazir gumazibar mikarzir mogomem aghorim, a pura bizim, egh arazir gumazibar mikarzir mogomem aghorir puvatizim, a uaghan pura bizim. Ezima gumazir nighnizir gavgavim itim, an nighnizir gavgavim a gamima, a bar gumazir igharazibagh ifonge, ezi kar guizbangin bizim. Godin Duamin gavgavimin, e nighnizir gavgavim Godin iti. Egha e, dughiar God suam, ia nan damazimin derazim, e a mizuai.

⁷ Ia fomira deraghavira Kraisin tuavimin zui. Ezi tina tuavim apirizima ia ua

guizbangin akamin gin zuir puvati?

⁸ Nighnizir ia datirighin gin tizim, a Godin ian diazim in izezir puvati.

⁹ Yisin muziarim, a bret bar a damighti, a buigham.

¹⁰ Ki kamaghin nighnizir gavgavim iti, Ekiam ian akuragham. Egh ia nan nighnizimin gin mangiva, nighnizir igharazim atakigh. Ki fozir pu, tina ian nighnizibagh asighasisi. Gumazir kam arazir kurar ia gamizim bagh ivezir kuram iniam.

¹¹ Nan adarasi, ia oraki, gumazir maba ghaze, Pol gumaziba uan mikarzir mogomeba aghorir akam dughiabar anekuravira iti. Egha me guizbangira kamaghin nighniva, egha me tizim bagha osimtizim na garisi? Kar guizbangira nighnizim puvati. Ezi ki ter ighuvimin akam akuri, ezi akar kam gumazibar nighnizibagh asighasisi. Egh ki mikarzir mogomem aghorir akam akuniva, egh ter ighuvimin akam akunan koghti, eghti ter ighuvimin akar gumazibar nighnizibagh asighisizim, a pura akar amirizimin min otogham, a ua gumazibar nighnizibagh asighisighan kogham.

¹² Gumazir ian navibagh inivir kaba, me mikarzir mogomeba aghoramin arazim bagha bar gavgafi.

Kamaghin me uarira uan inibar ghor, egh magh suegh bar dar ghoregh.

¹³⁻¹⁵ Nan adarasi, ia firighrasa, God ifonge, egha kamaghin a ian dia. Eghti ia ua Moses Osirizir Arazibar apengan ikian kogham, egh ia kamaghin nighnighan marki, "E Moses Osirizir Araziba e ikiagharighizir arazir kaba ategha e firiaghire. Egh e navir ghurimin arazibar amuam." Moses Osirizir Arazibar migirigiba, da bar uari inigha akar vamiran iti. "Ni uabi gifongezir moghin uan akar gumazibagh ifongegh." Ia bar Godin gumamazibar ingangarir gumazibar min ikivi, uarira uarigh ifongegh. Egh ia uarir atar pura tintinibar uariv sogh, egh ia deravira nighnigh. Ia uarigh asighasigham.

Godin Duam nin sure gamir arazir aghuibar gin mangi

¹⁶⁻¹⁸ Godin Duam koma nin navir ghurim, bizir kamning uaningin apanimning gami. Godin Duam ghaze, ni Godin arazir aghuibara damu. Ezi kamaghin ni dar amuasa. Kamaghin amizima ni arazir aghuibar gin mangisi damuti, nin navir ghurimin araziba suam, marki. Nin navir ghurim suam, "Arazir kuratam damu." Eghti ni tam damuam. Kamaghin ni arazir kurabar gin mangiti, Godin Duam

suam, markiam. E fo, navir ghurimîn araziba Godin Duam dikabinasa. Ezima Godin Duam navir ghurimîn araziba dikabinasa. Aning uaning adosi. Ezi bizir ia damuasa ifongezim, ia a damighan kogham. Egh ia Godin Duamîn gîn mangiva, egh ia Moses Osirizir Arazibar apengan ikian kogham. Egh, ia navir ghurimîn arazibar gîn mangan kogham. Ezi ki kamaghîn ia migei, ia navir ghurimîn araziba ateghtima, Godin Duamra ian faraghtima, ia an gîn mangi.

19 Ia navir ghurimîn arazibagh fogha gifa. Arazir kaba, gumazamiziba tintinibar uari koma akua egha arazir mizirzibagh amuava, egha afiar arazibagh ami.

20 Egha nguazir kamîn biziba e God gami moghîn e uari isa dagh anidi, imezibagh amir arazibagh amuava, munavîn biziba bagha navim ikuvighava da iniasa navim isi. Egha atara bizibagh asighasisi, uarir apanibagh ami, gumazir igharazibar aghua, uabira uabi ginighnisi, biziba bagha uari batogha uari abisi.

21 Egha dipar onganiba apava onganigha, pura gumazamiziba isa pamtemîn diava ighiar kurabar arazibagh ami. Egha arazir kurar maba uaghan kamaghîn iti. Ki fomira ia mikemegha

gifa. Egha ki datirighîn akar kamra ua ia migei. Gumazir arazir kabagh amiba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamîn aven mangan kogham.

22-23 Ezi Godin Duam arazir aghuir kabar amuasava en naviba fe: arazir bar igharaz darazigh ifongezim, navir amirazim ko bar akongezim, dughorir amirazim, gumazibar akurvagha, egha arazir aghuibar me gami. Egha guizbangira migia deravira bizibagh amua, gumazibar asughasusi, egha navir ghurimîn araziba dikabiri. Moses Osirizir Arazitam arazir kabar anegoroghezir puvati.

24 Gumazamizir Krais Iesusin gîn zuiba, me navir ghurimîn araziba ko biziba bagha bar ifongezir arazir kuraba inigha, ter ighuvimîn da gura. Egha dagh afuzima, da aremegha gifa.

25 Godin Duam ikirimirir aghuim e ganingi. Kamaghîn amizima, anarira e ko daruva en akurvagham.

26 Kamaghîn e pura uarira uan ziaba fan kogham. Egh e igharaz darazir navibagh inivti, me uarir ataran kogham. Egh e men biziba bagh naviba isian kogham.

6

Bizir manam ni uan navir averiamîn an opari, bizir kamnaghra, an otogham

1 Nan adarasi, ian tav arazir kuratam damighti, ia gumazir Godin Duamin gin zuiba, ia navir amirizimin arazibar a damuva, egh an akuraghti, a uan arazir kuraba ategham. Kamaghin ia deravira uari bagh gan, Satan ia gifaraghtima, ia uaghan arazir kuratam damigham.

2-3 Ezi gumazitam suam, a ziar ekiam iti, puvati, a ziam pu, egha kamaghin gumazir kam uabira uabi gifari. Ia igharaz darazir akuragh men osimtiziba ater. Egh ia kamaghin damuva, ia guizbangira Kraisin arazibar gin mangam.

4-5 Gumaziba bar, me uari uan arazir me amibar osimtiziba ateram. Gumaziba uari uan ingangaribargan, da deras ti puvati. Gumazim kamaghin damuva, a uabi uan arazibar gan dagh ifongegh. Egh a uan arazibar gan, egh gumazir igharazimin arazibara gan dav kiman marki.

6 Gumazir Godin akam barazim, a uan bizir aghuitaba an sure gamir gumazim daning.

7-8 Bizir manam ni uan navir averiamin an opari, bizir kamnaghra, an otogham. Gumazitam uan navir ghurimin arazibar gin mangitima, an navir ghurir kamn dagher kuraba otivtima a bar kuvigham. Egh gumazitam Godin

Duamin gin mangiti, Godin Duam a damuti, dagher aghuiba otivtima, a ikirimirir aghuir zurara itim iniam. Egh ia suam, ia God gifari, bar puvati. Ia uarira uarigh ifari, egh ia kamaghin damuan marki.

9 Egh e ingangarim damusi amiraghan kogh, egh dagheba iniamin dughiamin, e dagher bar aghuiba iniam. Kamaghin e arazir aghuibar amusi amiraghan kogham.

10 Kamaghin amizima, datirighin dughiam ikiavira itima, e arazir aghuibar gumazir igharaziba bar deravira me damuam. Egh bizir ekiam, e deravira gumazimizir nighnizir gavgavim Ekiamin itibar amuam.

Polin migirigiar abuanan-aba

11 Ki osirizir osizirir ekiar kaba, ia dar gari, kar ki uabi uan dafarimin osirizir akaba.*

12-13 Ifavarir gumaziba atiatia kamaghin nighnisi, "Gumazir igharaziba kamaghin fogh suam, e nighnizir gavgavim Kraisin ter ighuvimin iti, egh me paziv e damuam." Kamaghin amizima me ian mikarzir mogomeba aghorasa bar gavgafi. Me ghaze, me ian mikarzir mogomeba aghorasa, me damightima, me ian mikarzir mogomeba aghorezir bizir kam bagh men ziaba fam. Ezi gumazir

6:6: Ro 15:27, 1 Ko 9:11, 9:14 6:9: 1 Ko 15:58, 2 Te 3:13, Hi 3:6, 3:14, MAA 2:10

6:10: Ef 2:19, 1 Te 5:15, 1 Ti 6:18, Hi 3:6
itim gan.

* 6:11: (6:11) Ni akar 1 Korin 16:21 in

uan mikarziba aghorezir kabanagh, me uaghan deravira Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati. Ia oragh. Gumazir kaba ian mikarzir mogomeba aghorasa bar gavgafi. Me kamagh sua, me kamaghin ia damigh gumazir igharazibar damazimin ziar ekiaba iniasa.

¹⁴⁻¹⁵ Ezi mikarzir mogomem aghorir arazim, a pura bizim. Egha mikarzir mogomem aghorir puvatizir arazim, a uaghan pura bizim. God e gamizima e gumazamizir igiabar otifi, ka bizir ekiam. En Ekiam Krai Iesus ter ighuvimin areme. Ezi ki bizir kam bagha uan ziam o gumazir igharazitamin ziam fer puvati. Ki Godin ziamra fe. Iesus ter ighuvimin areme, ezi tuavir kamin nguazir kamin araziba nan nighnizimin aremegha gifa. Egha mati ki uabi ter ighuvimin areme. Egh ki uam nguazir kamin arazibar gin mangan kogham.

¹⁶ Nighnizir kamin suiraghava an gin tiziba, Godin apangkuvim men ikiam. Egh a men navibar amutima me nimira ikiam. Eghti gumazamizir kaba, me guizbangira Godin Israel.

¹⁷ Gumaziba na misoghezi, ezi men duar kuriba nan mikarzimn iti. Ezi ia bizir kabar gan suam, ki guizbangin Iesusin ingangarir gumazim. Eghti gumazitam uam osimtizitam na darighan ka aghua.

¹⁸ Nan adarasi, en Ekiam

Krais Iesusin apangkuvim ian duaba ko iki. Guizbangira.

Akinafarir Pol Efesusin Nguibamin itir Sios bagha Osirizim

Akar Faragha Zuim

Akinafarir kamın akar mingarim a kamakin, God kamaghın nighnisi, an overiam ko nguazimın ingarizir biziba bar, dar amu da isi Kraisin apengan dar arigham. Eghti Kraisi biziba bar dar dapanimın ikiam (1:10). Ezi God kamaghın ifonge, a uan gumazamiziba gaghuvkinti, eghti me bar Kraisi ko poroghiv ikiva egh me navir vamira ikiam.

Ezi akinafarimın aven faragha itir akaba, Pol Godın apangkuvimın migirigiar aviribagh ami. A ghaze, God gumazamizibagh amima, me bar nighnizir gavgavim Kraisin ikiava uari akuvagha, egha ikizir vamiran gumazamizibar otifi. Iesusin ingangarimın, God ua gumazamiziba inigha, egha Godın Duam me ganingi. Ezi tuavir kamın me bar fo, me Godın akar dikirizimın bizir mikemeziba, me bar da iniam (1:14).

Egha akinafarimın itir namba 2in akar otevimın, Pol kamaghın miġia ghaze, Kraisin adarasi me Kraisi ko poroghav iti. Kamaghın, me bar navir vamira ikiva, egh Godın arazibar ġin mangi.

Ezi akinafarir kamın Pol akar isin zuibar miġiava, egh kamaghın men akakaghti me kamaghın fogh suam, me Kraisi ko poroghav ikia egha ikizir vamiran gumazamizibar oto. A kamaghın mikeme, Godın gumazamiziba, me nivafizir vamiran min oto, ezi Kraisi mati nivafizir vamiran kamın dapanim. (4:1-16). Ezi uaghan, Godın gumazamiziba mati dipenir mam, ezi Kraisi, a mati dipenir kamın guarir akim (2:19-22). Egha Godın gumazamiziba mati amizir mam, ezi Kraisi mati amizir kamın pam (5:22-32). Ezi akinafarir kamın aven e bar deravira bizir aghuir God uan gumazamizibar amuamibar ġari.

E Kraisin poroghav itima, God e gamizi e gumazamizir igiabar otifi

(Sapta 1-3)

¹ Ki Pol, God uan ifongiamın ġin ghua Kraisi Iesusin aposelin ikiasa na misefe. Ia, Efesusin itir Kraisin adarasi, ia Kraisi ko poroghava ikia deraghavira an ġin zui. Ki ia bagha akinafarir kam osirigha anemadi.

² Ki kamagh sua, God en Afeziam ko Kraisi Iesus en Ekiam, aning apangkuvim ko navir amirizim ia daningam.

*E Kraisi Iesusin poroghav
itima, God uan Nguibamin itir*

bizir aghuiba bar da isava e ganidi

³ E Kraisin Iesusin poroghav itima, ezi tuavir kamın God deravira e gamua en duabar akurvaghasa uan Nguibamin otivir bizir aghuiba e ganidi. Kamaghın amizi, e God minabagham, a en Ekiam Kraisin Iesusin Afeziam ko an God.

⁴⁻⁵ Dughiar God tighar nguazir kamın ingaramim, a kamaghın ifonge, e a baghivira itir gumazamizibar ikiva, an damazimın arazir kuratam ikian kogham, egha a fomira e ginaba. Egha ghaze, e Kraisin ko poroghiv iki, egh tuavir kamın e an gumazamizibar mın otogham. A fomira bar e gifongegha egha e ginabagha ghaze, a Kraisin Iesusin ingangarimın tuavimın e damighti, e an boribar otivigham. God uan bar akongezir arazim ko uan ifongiamın gin ghua bizir kam gami.

⁶ A ifongezir Otarimın ziamın, a bar pura bizir aghuimın mın uan apangkuvim isa e ganingi. Kamaghın e apangkuvir bar ekiam kam ginighnighiva, egh Godin ziam fam.

⁷⁻⁸ E fo, Kraisin ovevemın God uam e ini, egha en arazir kuraba gin amada. Godin apangkuvim guizbangira bar ekevegha izifa. Kamaghın a uan apangkuvim e gufusfuzima an e girava, fofozir

aghuim ko nighnizir aghuim e ganidi.

⁹ God fomira uan ifongiamın gin ghua, Kraisin ingangarimın tuavimın uan nighnizir mogomem azenim darighasa nighniki. Ezi a datirighin an nighnizir mogomer kam a en akazi an azenan oto.

¹⁰ Godin nighnizir kam a kamakın, a ingarizir biziba bar dar amuti da mangiva dughiar a inabazimira a da isi Kraisin apengan dar arigham. Overiamın itir biziba ko nguazimın itir biziba sara bar. Eghti Kraisin biziba bar dar dapanimın ikiam.

¹¹ God uan ifongiam ko nighnizimın gin ghua, bizibagh amima da otifi. A faraghavira uan nighnizimın gin ghua, e Kraisin ko porogh egh an gumazamizibar mın ikiasa, an e amisefe.

¹² E Judaba, e faraghavira Kraisin mizuava an gin zuir gumazamiziba, e Godin ziar ekiam bar a pirafam.

¹³ Ezi ia Kantrin Igharazibar Gumaziba uaghan, ia guizin akam baraghizima God ia gamizi ia an gumazamizibar otifi. Akar aghuir kamra kara: God ian akurvasi. Ia nighnizir gavgavim Kraisin itima God uan Duam ia gati. Kamaghın me fogh suam, ia an gumazamizibara. Kar Godin

Duar a fomira akar dikirigha amizim.

¹⁴ E Godin Duam inigha gifa, kamaghin e bar fo, e bizir God akar dikirizimin uan gumamazizibav kezmeza, e bar da iniam. Bizir kamın e fo, God uan gumamaziziba damighti me guizbangira firighregham. Kamaghin e Godin ziar ekiam bar a pirafam.

Pol God ko migia ghaze, God fozozim Efesusin sios daningam

¹⁵ Ki fo, God bizir kabanang gami, ezi ki orasi, ia nighnizir gavgavim Ekiam Iesusin ikiava, Godin gumamaziziba bar me gifonge,

¹⁶ kamaghin amizi, ki zurara ia ginighnigha God ko migia ia bagha God minabavira iti.

¹⁷ Egha ki Godin azangsisı, en Ekiam Kraıs Iesusin God, Afeziar ziar ekiam itim, ki an azangsigha ghaze, a uan Duam ia danighti a ia damuti, ia fozozir aghuim iniam. Eghti Godin Duam uan guizin akam ian akaghti, ia deragh Godra fogham.

¹⁸ Ki kamaghin Godin azangsisı, ian nighnizim kuighrighti ia Godin angazangarimin ganam. Egh ia kamaghin fogham, God ian diazima ia bizir aghuir ia fogha iniamiba da bagha mizuai iti. Egh kamaghin fogham, bizir aghuir God uan

gumamazizibar aningamiba, da bar ekevegħa pin ko.

¹⁹⁻²⁰ Egh ia kamaghin fogham, Godin gavgavim zurara en navibar aven ikia ingara en akurvasi, e nighnizir gavgavim an itiba. Gavgavir kam, guizbangira bar ekefe, e guizbangira an gavgavim tuisıva avegham. Gavgavir en aven ingarir kamra, dugħiar Kraıs ovengezimin, God gavgavir kamın Kraıs gamizi, a ua dikafi. Egha a inigha uan Nguibamin ghua a isa uan agharir guvimin amadaghan anefa.

²¹ Kamaghin Kraıs Godin Nguibamin ikia egha duar gavgaviba itiba bar, ko gumazir dapaniba, ko gavmanın gumaziba, ko atriviba, a bar men gavgavibagh afiragħa me gatifa. Egha Ziar Kraıs uan ingangarim bagħa inizim a ziar manaba, manaba bar dagħ afira, dugħiar kamın ziaba ko dugħiar tighar izamimin ziaba bar.

²² God biziba bar dagħ amizima da Kraısın apengan iti. Egha a gamizi, a sios bagħa biziba bar dar dapanimin oto.

²³ Sios mati Kraısın namnam. Ezi Kraıs biziba bar dar aven ikia bar dagħ izifa. Egha Kraıs uan siosın aven ikia bar a gizifa.

2

*E gumazamizir ariaghrez-
iba, God e gamizi e Krai ko
angamra iti*

¹ Ia fomira Godin akam barazi puvatigha arazir kurabagh amuava, kamaghin ian duaba guizbangira aremezi moghin iti, mati gumazamizir ariaghreziba.

² Faragha zuir dughamin, ia nguazir kamin arazir kurabar gin zui. Egha ia duar kurar overiamin itibar atrivim, ia an akam baregha an gin zui. Duar kurar kam, gumazamizir Godin akam barazi puvatizibar navir averiabar aven ingari.

³ Fomira e bar moghira men min ami, egha uan navir ghurimin ifongiamin gin zui. E uan nivafizir agorogem ko uan nighnizir kurabar gin zui. Dughiar kamin e nguazimin itir gumazamizibar min amima, kamaghin God bar en arazir kuraba bagh ivezir kuram e daningasa nighnizim gami.

⁴⁻⁵ Guizbangira, en arazir kuraba e gamizi en duaba guizbangira aremezi moghin iti, mati gumazamizir ariaghreziba. Ezi God bar e gifongezir, an apangkuvir dafam bar e avara. Kamaghin an e gamizi e Krai ko angamra iti. God uan apangkuvimin tuavimra, a en akura.

⁶ A kamagh sua, e Krai Iesus ko Godin Nguibamin atrivimin ikiam. Kamaghin an e gamizi e Krai ko poroghav ikia, a ko ua dikafi.

⁷ A kamagh sua, a uan apangkuvir bar dafam, tighar izamin dughiabar gumazamiziba bar men akaghasa. Eghti me fogh suam, a Krai Iesusin ingangarimin tuavimin a bar me gifonge. Kamaghin an arazir aghuir kamin e gami.

⁸⁻⁹ Ia nighnizir gavgavim Godin itima, ezi a uan apangkuvimin tuavimra ian akurvasi. Kar ia uari amizir puvatizir bizim. Puvati. God pura ia ganingi. Kar ian ingarimin ivezim puvati. Kamaghin bizir kam bagh gumazitam uabi uan ziam fan marki.

¹⁰ God fomira e bagha, ingangarir aghuir e gin damuamiba, a dagh nighnigha da ati. A kamagh sua, e ingangarir kabar amuasa, egha kamaghin an e gamizi, e Krai Iesus ko poroghav ikia datirighin gumazamizir igiabar otifi.

*Krai apanim gamir
arazim a givazi, ezi Judaba ko
Kantrin Igharazibar Gumaz-
iba ikizir vamira iti*

¹¹ Ia Kantrin Igharazibar otivir gumaziba, ia kamaghin fo, Judaba, uan gumazibar mikarzir mogomebar

2:1: Ef 4:18, Kl 1:21 **2:2:** Jo 12:31, Ef 5:6, 6:12, Kl 1:21, 3:6-7, Ta 3:3 **2:3:** Ro 5:12, Ga 5:16, Kl 3:6, Ta 3:3, 1 Pi 4:3 **2:4-5:** Lu 15:24, 15:32, Ap 15:11, Ro 5:6-10, 6:4-5, 6:13, 10:12, Ef 1:7, 2:1, 2:7, Kl 2:12-13 **2:6:** Ef 1:20, Kl 2:12 **2:7:** Ef 1:7
2:10: 1 Ko 3:9, 2 Ko 5:5, 5:17, Ef 4:24, Ta 2:14 **2:11:** Ro 2:28-29, 1 Ko 12:2, Ef 5:8, Kl 1:21

aghorì. Egha me kamaghìn ia dìborì, ia gumazir mikarzir mogomebar aghorir puvatiziba. Arazir kam kamakin, gumaziba uari uan mikarzir mogomebar aghorì. Eghti ia deravira nighnigh, ia fomira Kantrin Igharazibar Gumazibar min ike.

¹² Dughiar kam ia Kraisin saghon iti. Ia Israelin gumazamizibar azenan iti, kamaghìn ia nguibar igharazibar gumazibar min iti. God uan adarasi ko akam akirigha, egha uan gumazamiziba akar gavgavir dikirizim me ganingi. Ezi ia akar gavgavir dikirizir kamìn aven itir puvati. Ia nguazir kamìn ikiava God gifozir puvatigha, egha ia bizir aghuir mizuai iti tam itir puvati.

¹³ Ia faragha saghon iti, ezi datirighìn Kraisin ghuzim ia ruegha egha ian akua izezi, ezi ia Kraisi Iesus ko poroghav ikia, Godin boroghìn iti.

¹⁴ Kraisi uabi e gamizi e navir amirizim ikiava deravira uari inigha iti. Fomira Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumazamiziba uarir apanim gami. Ezi arazir kam a divazimin min men tongin ikia me abiki. Ezi Kraisi uan ovevemìn tuavimin divazir kam anakariaghatigha egha apanir arazir kam agifa. Ezi Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba ikizir

vamiram oto.

¹⁵ Kraisi, Moses Osirizir Araziba, ko akar gavgaviba, ko arazir me anogorogheziba sara bar da gifa. A ghaze, a kamaghìn damigh, ikizir pumuning damuti, aning a ko porogh ikiva egh ikizir igiar vamiran otogham. A tuavir kamìn an e gamizi e navir vamira iti.

¹⁶ Kraisi ter ighuvimin aremegha egha tuavir kamìn ikizir pumuning gamizi aning ikizir vamiran oto. Egha uam aning inigha God bagha ize. Egha an ovever tuavir kamra me uarir apanim gamir arazim anegifa.

¹⁷ Kamaghìn Kraisi izeghava akar aghuim gumazamiziba bar me mikira ghaze, ia navir vamira iki. A, gumazamizir Godin saghon itiba ko gumazamizir Godin boroghìn itiba bar, akar aghuim me mikiri.

¹⁸ Kamaghìn Kraisin inganarimin tuavimra e bar, Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba, Godin Duam en akurvazima e uari akuvagha Afeziamìn boroghìn izi.

E Kraisi adarasi, e mati Godin Dipenimra

¹⁹ Kamaghìn amizi, datirighìn ia Kantrin Igharazibar Gumaziba, ia ua kamaghìn nighnighan marki egh suam, ia nguibar igharazibar gumazamiziba o nguibaba

2:12: Ro 9:4, 9:8, Ga 4:8, Ef 4:18, Kl 1:21, 1 Te 4:5, 4:13 **2:13:** Ga 3:28, Ef 2:17, Kl 1:20 **2:14:** Ais 9:6, Mai 5:5, Jo 16:33, Ap 10:36, 1 Ko 12:13, Kl 1:20, 2:14 **2:15:** 2 Ko 5:17, Ga 6:15, Ef 4:24, Kl 1:20-22, 2:14, 2:20 **2:16:** Sek 9:10, Ro 6:6, 8:3, Kl 1:20, 2:14 **2:17:** Ais 57:19, Sek 9:10, Ap 2:39, Ro 5:1 **2:18:** Ro 5:2, 1 Ko 12:13, Ef 3:12, Hi 4:16, 1 Pi 3:18 **2:19:** Ga 6:10, Ef 3:6, Fl 3:20, Hi 12:22-23

puvatizir gumamaziba. Puvati. Ia Godin adarasi ko uaghara ghu, egha uaghan Godin gumamazibar tongin itir marasi.

²⁰ Ia uaghan mati God ingarizir dipenimin min iti. Gumazim dipenim ingarasa ter akiniba kuazizi moghin, God aposelba ko uan akam ingha izir gumaziba me amisevezi me an tuivigha ingangarim gami. Ezi Krai Iesus, a uabi dipenir guarimin min iti.

²¹ Dipenir guarim a dipenir agharim bar a gupuzi moghin, Krai bar e isafuragha e gamima e aghua, ghuava God baghavira itir dipenimin oto.

²² Ia uaghan Krai ko poroghav iti, ezi God igharaz darazi ko ia isafuragha ia gamizi, ia guizin Godin Dipenimin min oto. Ezi Godin Duam dipenir kamin aven iti.

3

Pol Kantrin Igharazibar Gumazibar tongin akar aghuim akunamin ingangarim gami

¹ God guizbangira deravira ia gami. Ezi bizir kam bagha ki Pol, ki Krai Iesusin ingangarim gamua egha ia Kantrin Igharazibar Gumaziba ian akurvagha, kamaghin ki kalabusin iti. Egha ki ia bagha God ko migei.

² Ia ti oreghama, God apangkuvim ikia ia bagha ingangarir kam na ganingi.

³ Egha God uan nighnizir mogomem azenan aneka, egha na gamizi, ki a gifo. Ki mong an gun osiri,

⁴ eghti ia migirigiar ki osirizibar ganiva fogh suam, ki Krai amizir ingangarimin nighnizir mogomem, ki bar a gifo.

⁵ Faragha zuir dugh-aba, God gumamaziba nighnizir mogomer kamin me mikemezir puvati. Ezi datirighin God uan Duamin tuavimin uan aposelin a baghavira itiba ko an akam ingha izir gumazibar akazi an azenim giri.

⁶ Nighnizir mogomer kam a kamakin: Akar aghuimin aven Kantrin Igharazibar Gumaziba ko Judaba uaghara, God uan bizir aghuiba isa bar moghira me ganidi. Me uari ko ikia mati nivafizir vamiran aven iti. Me bar moghira, Krai Iesusin ingangarimin tuavimin, bizir God e bagha akam akiriziba e da iniam.

⁷ Godin apangkuvimin tuavimin, a bizir aghuir kam pura na ganingi, egha a na gamizi an gavgavim nan aven ingari, ezi ki akar aghuimin ingangarir gumazimin oto.

⁸ Ki, Godin gumamazibar abuan itir gumazim, ki bar

an gin iti. Ezi God bar nan deragha Kantrin Igharazibar Gumaziba akar aghuim akunasana ingangarir ekiar kam na ganingi. Akar aghuir kam, a Kraisin bizir aghuibar gun migei. Bizir aghuir kaba, gumaziba dagh nighnigh da tuisighiva avegham.

⁹ God biziba bar dar ingari, egha faragha zuir dughiaba uan nighnizir mogomem men ghuara. Egha iza datirighin a uan nighnizir mogomem aghurasa, ingangarir kam na ganingi, eghti ki gumazamiziba bar me damuti me God damuamin araziba bar dagh fogham.

¹⁰ God kamagh sua, datirighin dughiar kam a uan sios damuti, eghti sios, enselba ko duar gavgavir overiamin itibar amuti, eghti da an fozozir aghuimin tuavir aviriba dagh fogham.

¹¹ God fomira bizir kam damuasa nighniki egha datirighin en Ekiam Kraisi Iesusin ingangarimin an a gamizi an oto.

¹² E Kraisi ko poroghav ikia nighnizir gavgavim an iti, egha tuavir kam in e Godin boroghin mangasa gavgavigha, atiatir puvati.

¹³ Ki pamtem ia gakaghori, ia osimtizir ki ia bagha aterir kam, ia a ginighnigh osiman marki. Guizbangira ki ian dabirabir aghuarim bagha osimtizir kam ateri.

Pol Efesusin nguibamin itir sios bagha God ko migei

¹⁴ Ki bizir Afeziam amizir kabagh nighnigha, egha an damazimin uan tevimning apiri.

¹⁵ A uan Nguibamin itir ikiziba ko nguazimin itir ikiziba bar, a bar men Afeziam. Egha vaghvagha ziaba me gariki.

¹⁶ Ezi ki bizir kam bagha Godin azangsigha ghaze, God bizir aghuir an Nguibamin otivir taba ia daning, eghti an Duam gavgavim ia daningti, ian navir averiaba gavgavigham.

¹⁷ Ki kamaghin Godin azangsis, ian nighnizir gavgavimin tuavimin Kraisi zurara ian navir averiabar ikiam. Eghti igharaz darazigh ifongezir arazim, a ian navir averiabar aven iki gavgavigh ia damuti, eghti ia tuivigh gavgavigh, mati nguazim temer bibar suirazi temem tugha gavgavigha aghui.

¹⁸ Egh ia Godin gumazamizir igharaziba ko, gavgavim iniva deravira fogham, Kraisi gumazamizibagh ifongezir arazim bar ekevegha, bar pin ghuvanaga, bar ruarvagha, egha bar vin uaghiri.

¹⁹ Guizbangira God gumazamizibagh ifongezir arazim a gumazibar fozozim bar a gafira. Eghti

3:9: Ro 16:25, 1 Ko 2:7, Ef 1:9, Kl 1:16, 1:20, Hi 1:2
3:10: Ro 8:38, 11:33, Ef 1:21, 1 Pi 1:12
3:12: Jo 14:6, Ro 5:2, Ef 2:18, Hi 4:16
3:13: Kl 1:24
3:15: Ef 1:10, Fl 2:9-11
3:16: Ro 9:23, 2 Ko 4:16, Fl 4:19, Kl 1:11, 1:27
3:17: Jo 14:23, Ef 2:22, Kl 1:23, 2:7

ia guizbangira arazir kam gifogham. Eghti bizir aghuir God gizivaziba, uaghan bar ia gizivagham.

²⁰ Godin gavgavim en navir averiabar ingari, ezi gavgavir kam bar en nighnizibagh afira. Bizir God damuasa e an azangsiziba, o bizir e God damuasa e nighniziba, da mati pura biziba, an gavgavim bar dagh afira.

²¹ Kamaghin dughiaba bar, e siosin aven itir gumazamiziba Kraiss Iesus ko poroghiv iki, zurazurara Godin ziam fam! Bar guizbangira.

**E mati Kraissin
nivafizimin min iti,
kamaghin e Godin
arazibar gin
mangam**

4

(Sapta 4-6)

E Kraissin adarasi, e Kraissin nivafizimin min iti

¹ Ki Pol, ki Ekiamin ingarim gamua, kamaghin ki kalabuziamin iti. Ki fo, God ian diagha ghaze, ia an arazir bar pin itibar gin mangi. Kamaghin amizi, ki mighighavira ia migia ghaze, ia bar deraghvira Godin arazir kabir girara mangi.

² Ia igharaz darazir apengan iki, egh men asughasugh, egh dughorir amirizimin iki,

egh osimtizir me ia gariziba, da ateriva, egh tuavir kamın bar me gifongegh.

³ Godin Duam e gamima e navir amirizim iti. Egha tuavir kamın arazir navir vamiran ikiamim e ganingi. Ezi arazir kam benimın min e ikegha gavgavizi e ikizir vamiran iti. Kamaghin amizi ia arazir kam an suiragh gavgafigh.

⁴ E fo, e uari inigha nivafizir vamiran min iti. Ezi Godin Duar vamira iti. Ezi kamaghira, God ian diagha ghaze, a bizir vamira ia a daningam, eghti ia a baghivira mizuamam.

⁵ Ezi en Ekiar vamira iti. Ezi nighnizir gavgavir arazir vamira iti. Ezi rurir arazir vamira iti.

⁶ Ezima Godin vamira iti. A bar moghiram en Afeziam. A gumazamiziba bar me gatifa, egha a men tongin ingara egha men aven iti.

⁷ E fo, Kraiss vaghvagha bar en apangkufi. Egha kamaghira uan apanguvir ekiamin abaragha an mirara, a bizir bar aghuim vaghvagha e ganingi.

⁸ Godin Akinafarim kamaghin mikeme,

“A bar pin ghuavanabogha,
kalabuziar bar avirim
inigha uabin gin ghu.

Egha bizir bar aghuiba
pura gumazamizibagh
aningi.”

3:20: Ro 16:25, 1 Ko 2:9, Kl 1:29 **3:21:** Ro 11:36, 16:27, Hi 13:21 **4:1:** Ef 3:1, Fl 1:27, Kl 1:10, 1 Te 2:12, Fm 1, 9 **4:2:** Ap 20:19, Ga 5:22-23, Kl 3:12-13 **4:3:** Kl 3:14-15 **4:4:** Ro 12:5, 1 Ko 12:4, 12:11-12, Ef 1:18, 2:16-18 **4:5:** Jo 10:16, 1 Ko 1:13, 2 Ko 11:4, Ga 3:27-28, Hi 6:6 **4:6:** Ro 11:36, 1 Ko 12:6 **4:7:** Ro 12:3, 12:6, 1 Ko 12:11 **4:8:** Sng 68:18, Kl 2:15

⁹ Akar kam, “A ghuavanabo,” a kamaghin en akazi e fo, Kraiss a faragha nguazir bar vin mar itim giraghu.*

¹⁰ Egha gumazir faragha iraghuzir kam, a uaghan pin ghuavanaga, uabi isi biziba bar dagh izivaghasa, kamaghin an overiar bar pin itimin ghuavanabo.

¹¹ Gumazir kamra a “bizir bar aghuiba pura gumazamizibagh aningi.” A bizir aghuir kaba me ganingi, marazi an aposelin ingangarim me ganingi. Egha marazi, Godin akam inigha izir gumazimin ingangarim me ganingi. Egha marazi, Godin akar aghuim akunamin ingangarim me ganingi, egha marazi, Godin gumazamizibar ganamin ingangarim me ganingi, egha marazi, gumazamizibar God ifongezir arazibar men sure damuamin ingangarim me ganingi.

¹² Kraiss kamaghin ifonge, e Godin gumazamiziba a en akuraghti e a bagh ingangarir aghuibar amuam. Eghti kamaghin e Kraissin nivafizimin otogh gavgavigh deravira ikiam. Kamaghin a bizir aghuir kaba e ganingi.

¹³ Eghti ingangarir kam mamaghira iki mangiti en nighnizir gavgavim bar gavgavighti bizir kam e damuti e bar moghira navir vamira

ikiamin arazim inigh, egh e Godin Otarim guizbangira bar a gifogham. Kamaghin damighti e Kraissin gin zuir darorir kam in aven, e tugh gavgavighiva aghung mangi, gumazir aruabar avaghiva egh e guizbangira Kraissin min otogham.

¹⁴ E ua boribar min ikian kogham. Ia fo, gumazir ifavariba, me gumazibagh ifara me gamima me tuavir kurabar zui. Eghti men migirigiar ifavariba uaghan ia munamangan kogham, mati ongarim ko aminim kurim givai.

¹⁵ E men migirigiar ifavariba baraghan kogham. E igharaz darazigh ifongezir arazim damuva egh guizin akabar me mikimam. Eghiva e Kraissin mirara aghungiva a ko poroghiv ikiti an en dapanimin ikiam.

¹⁶ A en dapanimin itima en soroghafariba ko damaziba ko nivafizimin bizir maba sara dar min iti. Egha an e gamima e nivafizimin aven bar uari isavsuiru. Ezi mati nivafizimin aven itir tevir agiriba ko aghariba uari isavsughizi moghin, an e gamima e uari isavsuike, egha bar uarigh ifongezir arazim gami. E vaghvagha uan ingangarir aghuim gamua, kamaghin nivafizir kam uabi aghua ghua gavgafi.

4:9: Jo 3:13 * **4:9:** (4:9) Fofozir gumazir maba, akar kam giragha ghaze, “A faragha nguazir kam bar an vin izaghiri.” **4:10:** Hi 4:14, 9:24 **4:11:** Ro 12:7, 1 Ko 12:28, 2 Ti 4:5 **4:12:** 1 Ko 12:7, Ef 1:23, 2 Ti 3:17 **4:13:** 1 Ko 14:20, Kl 1:28, 2:2 **4:14:** Ais 28:9, 1 Ko 14:20, 2 Ko 2:17, Hi 13:9 **4:15:** Ef 1:22, 4:25, Kl 1:18, 1 Jo 3:18 **4:16:** Kl 2:19

Kraisin adarazi arazir igiabar gintigh

17 Kamaghin amizi, ki Ekiamin ziamin akar mam pamtem kamaghin ia mikimasa. Ia uam gumazir Ekiam gifozir puvatizibar arazibar gintighan marki. Men nighniziba, mingariba puvati.

18 Egha men nighniziba mati me mitatemin iti. Egha me fofoziba bar puvatigha men naviba bar gavgafi, kamaghin me Godin ikirimirimin azenan iti.

19 Me arazir kurabagh amuavira ikiava egha datirighin uam aghumsiziba puvati. Me bar uari isa arazir kurabagh aningi, egha me arazir mizirizir avirir igharazibar amusi bizitam men suiraghan kogham.

20 Ezi ki ghaze, ia Kraisin guizin akam baraghizir dughamin, me bizir kurar kabar ian sure gamizir puvati.

21 Ia guizbangira Kraisin akam baregha gifa. Ezi ia an gin zuir darasi, me guizin akamin ian sure gamigha gifa. Guizin akar kam, a Iesusin aven iti.

22 Ia fomira uan navir ghuribar arazibar gin zuima da ia gamima ia arazir ifavariba ko arazir kurabar amuasa navim dikava, egha ia gasighasisi. Ezi datirighin ia navir ghurim ateghiva

mati gumazim korotiar ghurim sue.

23 Egh ian nighniziba ko navibagh iragha bar igiabar otifigh.

24 Ia navir igiaba inigh mati gumazim korotiar igiam aru. God uabi navir igiar ian aven itibagh amizi ia an min otifi. Eghti gumaziba bar ian gan fogham, ia Godin damazimin deragha egha a baghavira iti.

25 Kamaghin ia ifavarir arazim atakigh. E bar moghira Kraisin nivafizimin soroghafariba ko an bizibar min iti. Kamaghin amizima, ia vaghvagh Kraisin adarazi guizin akabara me mikim.

26 Egh ia atar, ia uaribagh ganigh, egh ia arazir kuratam damighan kogham. Ian adarim ikivira ikiti aminim piran marki.

27 Ian adarim zuamira givaghan koghti, kamaghin ia Satan bagh tiam kuighti a ian nighnizibagh asighasigham. Ia kamaghin damuan marki.

28 Okimakiar gumaziba uam okiman marki. Me uari uan dafaribar ingangarir aghuibar amu. Egh uaghan gumazamizir onganarazibar akurvaghisi, ingariva bizir taba inigh me daning.

29 Eghti akar mizirizir kuraba ian akabar otivan marki. Ia gumazamizibar akurvaghamin akabara ia dav kim. Akar aghuir

4:17: Ro 1:21, 1 Pi 1:14 **4:18:** Ap 26:18, Ga 4:8, Ef 2:12, 1 Te 4:5 **4:19:** Kl 3:5
4:22: Ro 6:6, 8:13, Ef 2:2-3, 4:17, Kl 3:9, Hi 12:1, 1 Pi 4:3 **4:23:** Ro 12:2, Kl 3:10
4:24: Stt 1:26, Ro 6:4, Ef 2:10, Kl 3:10 **4:25:** Sek 8:16, Ro 12:5, Kl 3:8-9 **4:26:**
 Sng 4:4, Je 1:19-20 **4:27:** 2 Ko 2:10-11, Je 4:7, 1 Pi 5:9 **4:28:** 1 Te 4:11, 2 Te 3:8,
 3:11-12 **4:29:** Ef 5:4, Kl 3:8, 3:16, 4:6, 1 Te 5:11

igharaz darazi gavgavim me daningamibara, dar ian akabar otiv. Egh akar ia migeir kaba, da gumazamizir ia barazibar akurvagham.

³⁰ Eghti ia Godin Duam osimtizim a daningan marki. Ia fo, God ia an gumazamizibar otivasa, a uan Duam ia ganingi. Eghti a ian akaghti ia fogh suam, ia guizbangira an gumazamizibara, egh dughiar a uam ia iniamimin a ia damighti ia bar firighregham.

³¹ Ia arazir kurar kaba atakigh: navir kurar igharazi tavin itir arazim, ko aningagharim, ko adarir arazim, ko pamtem dagarvagha uari adoghadozir arazim, ko akar kuraba uari gasir arazim, ko igharaz darazir aghuaghuazir arazir maba sara.

³² Egh ia arazir aghuibar Kraisin adarasi me damu, egh men apangkuv. Egh uaghan uari uan arazir kuraba gin amang, mati God Kraisin ingangarimin tuavimin, ian arazir kuraba gin amadi.

5

E angazarimin aven daruam

¹ Ia God bar ifongezir boriba, kamaghin ia an amir arazibar gin mangi.

² Ian arazir ia amiba, arazir gumazamizibagh ifongezir arazim gisin tugh, mati Krais bar e gifuegha e bagha uabi anigha areme. Kamaghin an ovevem mati ofan mughuriar aghuir God ifongezim.

³ Ia Godin gumazamizibara. Kamaghin ia, gumazamiziba tintiniba uari bakia uari isava akuir arazim, ko arazir miziriziba, ko igharaz darazir bizibar ganiva dagh ifongamin araziba, ia arazir kabar amuan marki. Egh uaghan ia arazir kabar migirigiba tong ian tongin otivan marki.

⁴ Egh ia akar miziriziba ko akar onganiba ko asuir migirigiar kurabar amuan marki. Kar uaghan ia damuamin araziba puvati. Arazir ia damuamimra kara, ia God minabi.

⁵ Ia kamaghin fogh, gumazamizir tintiniba uari isava akuir arazim gamiba, ko gumazamizir arazir mizirizibagh amiba, ko gumazamizir marazir bizibar gara ifuer arazim gamiba, (Arazir kam mati ia uari isa God ganidi moghin ia uari isa bizir ifongezibagh anidi), ezi gumazamizir kamaghin amiba, me God ko Krais Ativir Gumazamizibar tongin ikian kogham.

⁶ Ia tav ateghti a ia gifar ia damuti, ia akar ifavaribar

4:30: Ais 63:10, Ro 8:23, Ef 1:13-14, 1 Te 5:19 **4:31:** Kl 3:8, 3:18-19, Ta 3:2-3, 1 Pi 2:1 **4:32:** Mt 6:14, 18:22-35, Mk 11:25, 2 Ko 2:10, Kl 3:13 **5:1:** Mt 5:48, Lu 6:36 **5:2:** Kis 29:18, Wkp 1:9, Sng 40:6, Jo 13:34, Ro 14:15, 2 Ko 2:15, Ga 2:20, Hi 7:27, 10:10, 1 Jo 3:11, 3:23 **5:3:** Ro 6:13, 1 Ko 5:1, 2 Ko 12:21, Kl 3:5, 1 Te 4:3 **5:4:** Mt 12:35, Ro 1:28, Ef 4:29 **5:5:** 1 Ko 6:9-10, Ga 5:19-21, Kl 3:5 **5:6:** Ro 1:18, Kl 2:4, 2:8, 2 Te 2:3

gin mangan marki. Arazir kurar kaba bagh Godin aningagharim gumamazir an akamin gin zuir puvatiziba me bativam.

⁷ Kamaghin, ia ifavarir gumazir kaba tong men poghan marki.

⁸ Ia faragha mitatemin aven ike, egha datirighin ia Ekiamin gumamazizibar otivigha, egha angazangarimin aven iti. Kamaghin ia gumamazir angazangarimin aven itibar min daru.

⁹ (Angazangarim arazir aghuiba ko Godin damazimin derazir araziba ko guizin akamin arazibagh ami, da otifi.)

¹⁰ Ia, arazir God damuti a bar akongeghamiba, ia da buri dagh fogh dar amu.

¹¹ Ia arazir mitatemin itibagh amir gumamazizibar poghan marki. Men arazir kinir kaba, da gumamazizibar akurvazir puvati. Eghti ia men arazibar amuti, da azenan otogh, mati angazangarim dagh isirazi moghin, eghti me fogh suam, arazir me amiba, da ikufi.

¹² Me amir arazir mogomeba, ki dar gun mikiman kogham. Ki dav mikiman bar aghumsiki.

¹³ Angazangarim bizibagh isiraghti, da azenim girighi, gumamaziziba fogh suam,

bizir kabar mingariba kamin.

¹⁴ Bizitam bar azenim girigh egh a guizbangira angazangarimin min otogham. Kamaghin, marazi ghaze,

“Ni aremezir gumazim, ni ua dikafigh, mozim ategh egh uam azenan izi. Eghti Kraisin angazangarim ni gisiragham.”

¹⁵ Kamaghin, ia uan daroriba deravira dar gan. Ia gumamazir onganibar min daruan marki. Ia fofoziba itir gumamazizibar min daru.

¹⁶ Datirighin ia Godin arazibar amuamin dughiam iti. Ezi e datirighin itir dughiam, a gumamaziziba arazir kurabagh amir dughiam, a dughiar kuram. Kamaghin amizi, ia deravira gan, dughiar kam pura mangi givaghan kogham. Dughiaba vaghvagh ia arazir aghuibar amu.

¹⁷ Kamaghin ia arazir onganibar amuan marki. Egh arazir God damuti a bar akongeghamiba, ia da buri dagh fogh dar amu.

¹⁸ Ia wainin dipar avirim ramiva onganan marki, arazir kam ia gasighasigham. Ia Godin Duam ateghti a ia gizifagh.

5:8: Jo 12:36, Ap 26:18, Ro 1:21, 2 Ko 3:18, Ef 2:11-13, Kl 1:13, 1 Pi 2:9, 1 Jo 2:9 **5:9:** Ga 5:22 **5:10:** Ro 12:2, Fl 1:10, 1 Te 5:21, 1 Ti 2:3 **5:11:** Ro 6:21, 1 Ko 5:9-11, Ga 6:8, 2 Te 3:6, 3:14, 2 Jo 10-11 **5:13:** Jo 3:20-21, Hi 4:13 **5:14:** Ais 26:19, 60:1, Ro 13:11 **5:16:** Ga 6:10, Kl 4:5 **5:17:** Ro 12:2, Kl 1:9, 1 Te 4:3, 5:18 **5:18:** Snd 20:1, Ais 5:11, 5:22, Lu 21:34 **5:19:** Sng 33:2-3, Ap 16:25, 1 Ko 14:26

19 Egh ia uariv kimsi, Ighiabar Akinafarimin aven itir ighiaba ko, Godin ziam fer ighiaba ko, Godin Duam ian navir averiabagh atizir ighiaba, ia uariv kim. Egh ia ighiabar amuva, Ekiamin ziam fiva, uan navir averiabar aven, ziar ekiam a daning.

20 Egh ia zurara, en Ekiam Kraiss Iesusin ziamin, bizir otiviba bar, da bagh God Afeziam minabi.

Pol poroghamibav gei

21 Ia Kraissin apengan iti, kamaghin ia uarira uarir apengan ikiva uari baragh.

22 Ia amizir paba itiba, ia Kraissin apengan ikiava a barazi moghin, ia uan pabar apengan ikiva me baragh.

23 E fo, Kraiss uan siosin dapanimin iti moghin, paba uan amubar dapanibar iti. Ezi Kraiss uabi siosin Akurvazir Gumazim, ezi sios Kraissin nivafizimin min iti.

24 Sios Kraissin apengan iti moghin, ia amuiba uaghan zurara uan pabar apengan iki.

25 Paba, ia uan amuiba bar me gifongegh, mati Kraiss uan sios gifongegha a bagha uabi isava a ganigha a bagha areme.

26 Kraiss kamaghin ifonge, an akamin tuavimin, a uan sios isi dipamin a rueghti a Godin damazimin zuegham.

27 A kamagh sua, a sios damighti an an damazimin bar aghungigh, egh bar zueghiva, arazir kuratam puvatigh, egh duar kuriba ko seghsariba puvatighiva, egh bizir kurar maba sara uaghan puvatigham. Kamaghin Kraiss a bagha uabi isa a ganingi.

28 Ezi kamaghira ia gumaziba uan nivafizibagh ifongezim moghin, ia uan amuibagh ifongegh. Gumazir uan amuim gifongezim mati a uabi gifonge.

29 E fo, tav uabi uan nivafizimin apanim gamir pu. Puvati, a dagheba a ganigava an akurvasi, mati Kraiss siosin akurvasi.

30 E fo, erara, e Kraissin nivafizimin aven itir soroghariba ko bizibar min iti.

31 Godin Akinafarimin aven itir osizirim kamaghin migei,

“Kamaghin, gumazim uan ameboghfeziaba ategh mangi,
uan amuimin poroghegh
aning nivafizir
vamiram otogham.”

32 Akar mogomer kam, a mingarir ekiam iti. Ezi ki uabi kamaghin nighnisi, a Kraiss uan sios ko aning geghari.

33 Ezi akar kam a uaghan ia migia ghaze, ia gumaziba

5:20: Sng 34:1, Ais 63:7, Hi 13:15, 1 Pi 2:5 5:21: Fl 2:3, 1 Pi 5:5 5:22: Stt 3:16, Ef 6:5, Kl 3:18, 1 Pi 3:1 5:23: 1 Ko 11:3, Ef 1:22-23, Kl 1:18 5:25: Ga 1:4, Kl 3:19, 1 Pi 3:7 5:26: Jo 15:3, 17:17, Ta 3:5, Hi 10:10, 10:22, 1 Jo 5:6 5:27: 2 Ko 11:2, Ef 1:4, Kl 1:22 5:30: Ro 12:5, 1 Ko 6:15, 12:27, Ef 1:22-23 5:31: Stt 2:24, Mt 19:5, Mk 10:7-8, 1 Ko 6:16

vaghvagh uarigh ifongezî moghin uan amuibagh ifongegh. Eghtî ia amuiba vaghvagh uan pabar apengan iki me baragh.

6

Pol boriba ko amebogh-feziabav gei

¹ Ia boriba, arazir aghuir ia damuamimra kara, ia Ekiam ko porogh egh uan amebogh-feziabar akaba da baragh.

² Godin Akinafarim ghaze, "Ia uan ameboghfeziabar apengan ikiva men akabar gin mangi." Akar gav-gavir kam, an akar gav-gav-ibar tongin ikia, egha dar faraghavira akar dikirizim sara iti.

³ Akar dikirizir kam kamakin, "Ia kamaghin damuti, ian dabirabim bar deraghti ia nguazir kam dughiar ruarimin an ekiam."

⁴ Ia afeziaba, ia uan boribar nighnizibagh asighasigh me damuti, me ataran marki. Egh ia deravira men ganiva Ekiamin damazimin men kuariba iniva men araziba akiriva, Ekiamin arazibar men sure damu.

Pol ingangarir gumazir kiniba ko men gumazir ekiar men garibav gei

⁵ Ia ingangarir gumazir kiniba, ia uan gumazir ekiar ian garibar men atiatingiva, men akaba baraghiva men apengan iki. Egh ia ifaran

kogh, egh navir zuruzimin ingangarim damu, mati ia Kraisin akam baragha an ingangarim gami.

⁶ Ia fo, ian gumazir ekiar ian gariba ian gan suam, ia ingangarim deraviram a gamizi me ia gifonge. Egha ia kamaghin nighnighan marki, me ian garir dughiabara, ia ingangarir aghuim damuam. Puvati. Ia Kraisin ingangarir gumazir kinibara, kamaghin ia God ifongezî moghin ia uan nighniziba bar da isi ingangarim daningiva a damu.

⁷ Kamaghin ia ingangarir gumazir kinibar min ingangarim damuva, ian naviba bar akongegh suam, e uan gumazir ekiar en gariba me baghavira ingangarim gamir puvati, e Ekiam bagha ingangarim gami.

⁸ Ia ingangarir gumazir kinibar min iti, o ia tavin apengan ingangarim gamir puvatiziba, ia kamaghin fogh, gumazamizir ingangarir aghuibagh amiba, Ekiam da bagh ivezir aghuiba bar vaghvagh me daningam.

⁹ Kamaghira ia, men garir gumazir ekiaba, ia uaghan arazir aghuiba uan ingangarir gumazir kiniba me damu. Ia atiatir araziba me damuan marki. Ia zurara bizir kam ginighnigh, ia ko ian ingangarir gumazir kiniba, ia bar Gumazir Ekiar

Ian Garir vamira iti, egha a uan Nguibamin pin iti. An arazir vamira gisin tugh gumazamiziba bar me tuisisi.

Kraisin adarasi mati midorozir gumaziba

¹⁰ Nan migirigiar abuanaba, ezi ki kamaghin mikimasa, ia Ekiamin poroghti an gavgavir ekiam ia damuti ia tuivigh gavgavigham.

¹¹ God ia ganidir midorozir biziba, ia bar dar aghuigh dar suikigh. Kamaghin ia tugh gavgavigh Satanin ifavarir nighnizir kuraba da munasam.

¹² Ia deravira nighnigh, e gumazamizir igharaziba ko uariv sozir puvati. E duar kurar overiamin itiba ko uariv sosi. Duar gavgavir gumazamizibagh ativiba, ko aser gavgaviba itiba, ko nguazir kamın garir adariaba, duar kurar kaba dughiar mitater kamın aven ingarima e da ko uariv sosi.

¹³ Kamaghin ia God ia ganingizir midorozir bizibar suigh dar aghuigh. Egh arazir kuraba otivamin dughiam, ia tugh gavgavigh uan apanim munasi, mangi midorozim givaghamin dughiam, ia tugh gavgavigh mamaghira ikiam.

¹⁴ Ia tugh gavgavighsi, Godin guizin akam benimin min uan ivariam gikegh. Egh

arazir aghuir ia zuraram amiba evarimin pizir korotiamin min anerugh.

¹⁵ Egh ia Akar Aghuim anakunsi zurara bar ifongegh, ezi arazir kam mati ia dagarar asuabar min da zui. Akar Aghuir kam kamakin, God e ko navir vamira ikiasa.

¹⁶ Egh dughiaba bar ia oramin min nighnizir gavgavim uaghan an suiragh, eghti gumazir kuram, Satan, a barir avim itiba ia gasavamangiti, eghti ia orar kamın amodoghın barir avir kaba mungam.

¹⁷ Ia God ian akurazir arazim ginighnigh, egh nighnizir kam mati ia dapanir asuar gavgavimin min anerughiti a ian dapaniba avegham. Eghti Godin akam, an Duam ia ganingizir midorozir sabamin min ia an suiragh.

¹⁸ Ia bizir kabar amuva, egh God ko mikim. Egh a ian akurvaghsi ia an azangsigh. Ia zurara, Godin Duam ian navibagh inivti, ia God ko mikim. Egh angamra iki gan, egh dughiatam God ko migeir arazim ataghraghan marki, egh zurara Godin gumazamiziba bar me bagh a ko mikim.

¹⁹ Egh ia uaghan na bagh God ko mikim suam, God uan akam na danighti,

6:10: 1 Ko 16:13, Ef 1:19, 3:16, Kl 1:11

6:12: Jo 12:31, 14:30, Ro 8:38, 1 Ko 15:50, Kl 2:15, 1 Pi 5:8-9

6:14: Ais 11:5, 59:17, 2 Ko 6:7, 1 Te 5:8

6:18: Mt 26:41, Lu 18:1, Ro 12:12, Kl 4:2, 1 Te 5:17, 1 Ti 2:1

6:11: Ro 13:12, 2 Ko 6:7, 10:4, Ef 4:14, 1

6:13: 2 Ko 10:4, Ef 5:16

6:15: Ais 40:9, 52:7, Nah 1:15, Ro 10:15

6:19: Ap 4:29, 2 Ko

3:12, Kl 4:3-4, 2 Te 3:1

eghti ki anekunsi, ki ati-
atingan koghiva, egh
bighvira mikimam. Egh
Akar Aghuimin nighnizir
mogomem aghuram.

²⁰ Ezi ki Akar Aghuim
gumazamizir igharazibav
kimasa, ki Krai Iesusin abuir
gumazimin iti, kamaghin ki
datirighin kalabusin iti. Eghti
ia God ko mikim suam, ki an
Akar Aghuimin gun mikimsi,
a gavgavim na danighti, ki
atiatingan koghiva bighvira
Akar Aghuim mikimam.

*God deravira Efesusin itir
Kraisin adarazir amuasa, Pol
an azangsis*

²¹ Tikikus, a mati en
aveghbuar e bar ifongezim,
a Ekiam baghavira ikiava
an ingangarim gami. A
na bativir bizibar gun ia
mikimam. Eghti ia fogham,
ki manmaghin iti.

²² Ki kamagh sua, an en
ikirimirir e itimin gun ia
mikimiva gavgavim ian nav-
ibar aningam. Kamaghin, ki
ia bagha anemadi.

²³ Ki ia bagha God ko migia
ghaze, God en Afeziam ko
en Ekiam Krai Iesus, aning
navir amirizim ko igharaz
darazigh ifongezir arazim,
ko nighnizir gavgavim sara,
Kraisin adarazi me daning.

²⁴ Eghtima, gumaza-
mizir en Ekiam Krai Iesus
gifuegha mamaghira itiba,
Godin apangkuvim bar me
ko iki.

Akinafarir Pol Filipain Nguibamın itir Sios bagha Osirizim

Akar faragh zuim

Pol fomira kurimın ongarimın ghua faragha Yuropın danganımın otogha, egha a Mesedonian Provinsın aven itir nguibam Filipain ghua, akar aghuim akuri (Aposel 16:8-15). A gın ghua nguibar igharazimın itima me a kalabus gati. Ezi a kalabusın ikia orazima gumazir maba Kraısın adarazir Filipain itibar nıghnızir gavgavıbagh asıghasıghasava ami. E Pol Filipaıba bagha amadazir akınafarir kamın gara fo, bizir kaba Pol gamıma an osemezir puvati. Puvati. A nıghnızir gavgavım İesusın ika, egha a bar akuegha itı.

Pol faragha bar dagıabar ofefe, ezi Filipaıba an akurvaghasa dagıaba a bagha da amada. Kamaghın, Pol akınafarir kamın Filipaıba me a gamızir bizim bagha me mınabi. A uaghan men nıghnızir gavgavıba, gavgavım dar anıngasa. Me Pol mıkim suam, a kalabusın ikıama, egh me nıghnızir avırıbar amuva egh osımam.

Pol bizir aghuir God me ganıngızımın me mıgei, kar ikırmırır ıgiar me Kraıs İesus ko porogha inızim. A ghaze,

me Moses Osirizir Arazıbar gın ghua bizir aghuir kam inızir puvati. Me nıghnızir gavgavımra İesusın ikia egha a ini Pol kamagh sua, Filipaıba Kraısın arazıbar gın mangam. Kraıs kamaghın nıghnızir puvati, a uabi gumazir ekıam, egha a uabi uan ifongıamın gın zuir puvati. A uabi dikabıragha egha God a ganıngızir ingangarır kam a gamı. Pol kamaghın mıgei, gumazamızir bar Kraıs ko poroghav itıba, me Godın navır amırızım isi, egha me bar akueghavıra itı.

E akınafarir kamın gara fo, Pol Filipain nguıbamın itir siosın gumazamızıba bar me gifonge.

Filipain gumazamızıba bar deravıra Pol ko ıngarım a bar akonge

(Sapta 1-4)

¹ Pol ko Timoti, Kraıs İesusın ingangarır gumazımın, ga, ia Godın gumazamızir Filipain nguıbamın itıba bagha akınafarir kam osiri, ia Kraıs İesusın poroghav itıba. Ia ko ian tongın itir gumazir dapanıba ko ian tongın itir akurvazir gumazıba, bar ia bagha osiri.

² E ghaze, God en Afezıam, ko Ekıam Kraıs İesus, anıng ian apangkuvıghıva, egh ia damutı ia navır amırızımın ikı.

Pol God ko miġiava a minabi

³ Dughiabar ki ia ġinighnigha, egha ia bagha uan God minabi.

⁴⁻⁵ Dughiar faragha zuimin ghua iza datirikin, ia nan akurvagha na ko akar aghuimin ingangarim gami. Kamaghin amizi, dughiar ki ia bagha God ko miġeiba, ki zurara bar akonghe.

⁶ Ezi ki kamaghin fo, God uabi ingangarir kam ia ganiga, egha ian navir averiabar aven ingar mangi, Kraiis Iesus Ua Izamin Dughiamin ingangarir kam a ġivagham.

⁷ Ki uan navir averiamin aven bar ia ġifuegha ia ġinighnighavira iti. Datirighin dughiar ki kalabusin itim, ko dughiar faragha ki pura itim, ki akar aghuim deragha a miġia gumamazibagh amima me fo, akar aghuim a bar guizbangira, egha nighnizir gavgavim an iti. God uan apangkuvimin ingangarir kam na ganingizima, ia bar nan akurvagha na ko ingari. Kamaghin amizi, bar deragha ki nighnizir aghuir kam ian iti.

⁸ God kamaghin fo, Kraiis Iesusin apangkuvim uabi nan navim gamima ki bar ian ganasa bar ifonghe.

⁹ Ezi ki zurara kamaghin God ko miġia ghaze, arazir igharazir darazigh ifongezim, a ian ikiva

aghungiva ekeveghiva mangvira iki. Eghti ia fofozir ekiam ikiva, egh ian nighniziba bar dikirimigham.

¹⁰ Ki ghaze, ia deravira araziba bar dar gan da asavsuiġhiva arazir aghuibar ġin mangi. Eghti Kraiis Ua Izamin Dughiamin, ia Godin damazimin bar zuegh ikiti arazir kuratam ian poroghan kogham.

¹¹ Eghti arazir aghuir Kraiis Iesus amizir otiviba, da bar ia ġizivagham. Eghti gumamazibiba dar ganiva ziar ekiam God daningiva egh an ziam fam. Kamaghin, ki ia bagha God ko miġei.

Pol kalabusin iti, ezi bizir kam akar aghuimin akurvasi

¹² Nan adarasi, ki ia foghasa, na batozir bizir kaba da akar aghuimin anogorozir puvati. An akar aghuim gamima a ghuavira iti.

¹³ Kamaghin midorozir gumazir Romin atrivimin dipenimin gariba ko gumazir igharaziba sara, me bar kamaghin fogha gifa, ki Kraiisin ingangarim gamizi, bizir kam bagha me na isa kalabus gati.

¹⁴ Ezi en aveghbuar aviriba oraki, ki kalabusin iti, ezi me na ġinighnisi. Ezi bizir kam gavgavim men navibagh anidima me nighnizir gavgavim Ekiamin iti. Egha me atiatir arazim ataghragha

egha bar gavgavigha Godin akam akura ghuavira iti.

¹⁵ Guizbangira, marazi gumazibar garima, me ziar ekiam na ganidima, ezi men naviba nan ikuvigha na dikabinasa. Egha kamaghin me Kraisin akam akuri. Ezi marazi me nighnizir aghuiba ikiava akam akuri.

¹⁶ Gumazir kaba me fo, God ingangarim na ganiga na misefe, ingangarir kam an akar aghuim deragha an gun migeir ingangarim, ezi bizir kamın ki kalabusin iti. Kamaghin amizi me bar na gifonge, egha akam akuri.

¹⁷ Ezi gumazir igharaziba, ki faragha migeir gumaziba, me uari ziar ekiaba iniasa, egha Kraisin akam akuri. Me guizin nighnizir aghuiba puvatigha kamaghin ami. Me kamaghin nighnisi, ki kalabusin itir dughiamin me uam osimtizir taba na darighasa.

¹⁸ Ezi a pura bizim. Me nighnizir aghuim iti, o nighnizir kuram iti, gumazir kaba zurara Kraisin akam akuri. Ezi bizir kam bagha ki bar akonge. Egh bar akuegh mamaghira ikiam.

Pol ghaze, an angamra ikiva Filipain gumazamizibar akurvagham

¹⁹ Ki bar fo, ia zurara nan akurvaghasa God ko migei, ezi Kraisi Iesusin Duam gavgavim na ganidi. Ezi tuavir kamın God nan akurvagham, eghti ki kalabus ategh azenan

izam. Ki bizir kam gifo, egh ki bar akueghiva mamaghira ikiam.

²⁰ Egha nan nighnizir bar ekiam kamakin, ki arazir derazir puvatizitam damuva an aghumsizim inian kogham. Puvati. Nan nighnizim kamakin, datirighin ko gin ki atiatingan koghiva tugh gavgavighiva arazir aghuibara damuam, ki zurara ami moghin. Ezi ki angamra ikiam o ki aremegham, bizir ki amiba bar, ziar ekiam Kraisi daningam.

²¹ Nan nighnizim kamakin, ki nguazir kamın itir ikirimirimın iki, Kraisi baghavira ikiam. O ki aremeghiva, nan ovevem nan ikirimirir kam gafiragham.

²² Egh ki angamra nguazir kamın ikivira ikiva, kamaghin ki gumazamizir aviribar akuragham. Egh ki tuavir manamin mangam? Ki fozir puvati.

²³ Nighnizir pumuning na getui. Ki bar ifonge, ki aremegh Kraisi ko ikiam. Nighnizir kam a bar dera.

²⁴ Egh ki ia baghava nighnigha, ian akuraghasa, kamaghin ki angamra ikiam.

²⁵⁻²⁶ Ki kamaghin ifonge, ki ua mangi ia batoghiva ia ko ikiam, eghti ia Kraisi Iesusin poroghiv ikiva egh ki ia ko ikiamin bizim bagh ia na bagh bar akuegham. Kamaghin ki bar fo, ki ian akurvaghamin ingangarim ikiavira iti. Eghti ki ikiva

ia ko ingariva, egh ian akurvaghtima ia nighnizir gavgavim ikiva egh bar akuegham.

Filipain gumamaziziba, God deravira me gamima ezi me uaghan mizaziba isi

²⁷ Ezi bar bizir ekiam kara, ian daroriba Kraisin akar aghuim mikemezi moghin an gin mangiva bar deragh iki. Ki kamaghin ifonge, ki izi ian ganam, o ki saghon ikiva ia baragham, egh ki fogh suam, ia tuivigha gavgavigha egha navir vamira iti. Egha ia uari inigha nighnizir vamiran ingarava, gumamazizibar nighniziba fema me nighnizir gavgavimin akar aghuimin iti. Kamagh sua, ki ghaze, ia deravira daru iki.

²⁸ Kamaghin, ian apaniba ia damuti ia atiatingan marki. Ia zurara uan nighnizir gavgavim men akakaghshi gavgafigh. Kamaghin me fogham, me ovengam, eghti Godra, a ubi ian akurvagham.

²⁹ Ia fogh, God deravira ia gamuava ingangarim ia ganingizima, ia Kraisin ingangarim gami. Ingangarir kam, a nighnizir gavgavimra Kraisin itir pu. Puvati. Ia uaghan ingangarir kam damuva Kraisin ziam bangin mizaziba iniam.

³⁰ Fomira ia nan garima ki midorozir kam in aven iti. Ezi datirighin ia nan akam

barasi, ki misoghavira iti. Ezi ia na ko e midorozir kam in aven ikia, kamaghin, ia mizaziba isi.

2

E bar navir vamira ikiva egh igharaz darazi deravira me damuam

¹⁻² Kraiss ti ian naviba gavgavim dagh anidi? A ti bar ia gifuegha ia gamima ia navir amirizimin iti? Ia ti Godin Duam ko poroghav iti? Egha ia ti igharazi darazir apangkuvigha deravira me gami? Egh kamaghin, ia arazir aghuibar amu, eghti nan agorogem bar izivagham. Ia bar nighnizir vamira iki, egh igharaz darazigh ifongezir arazir vamiran gin mangi. Ia bar navir vamira ikiva bizir vamira bagh nighnigh.

³ Ia uarira uarigh nighnighan kogham, egh uaghan ziar ekiaba inisi ingaran marki. Puvati. Ia bar uari dikabiragh, egh kamagh mikim suam, igharaz darazi ian pin iti.

⁴ Ia uarira uan bizibara ganan marki. Puvati. Ia uaghan vaghvagh gumamazizir igharazibar bizibar ganiva egh men akurvagh.

Krais bar ubi dikabirazima, God a fe

⁵ Ia, nighnizir Kraiss Iesus suirazir kamra, ia uaghan

1:27: 1 Ko 1:10, Ef 4:1, Fl 4:3, Kl 1:10, 1 Te 2:12 **1:29:** Ap 5:41, Ro 5:3, Ef 2:8
1:30: Ap 16:19-40, Fl 1:13, Kl 2:1, 1 Te 2:2 **2:3:** Ro 12:10, Ga 5:26, Ef 5:21, Fl 1:15-16, Je 3:14 **2:4:** 1 Ko 10:24, 10:33, 13:5 **2:5:** Mt 11:29, Jo 13:15, 1 Pi 2:21, 1 Jo 2:6 **2:6:** Jo 1:1-2, 5:18, 10:33, 17:5, 2 Ko 4:4, Kl 1:15, Hi 1:3

nighnizir kamra suiraghtima a ian iki.

⁶ A guizbangira God, egha an arazir Godin min itimin suighasa nighnizir puvati. Bar puvati.

⁷ A uabi arazir kam bar anetegha, egha pura ingangarir gumazir kinimin min oto. A nguazir kamın gumazimin otozi gumazamiziba an garima, a guizin gumazimin iti.

⁸ Egha a uabi dikabiragha egha Godin akam baragha bar an gin ghua dughiar an aremezim. Guizbangira a gumazir bar kuramin mirara, a ter ighuvimin areme.

⁹ Ezi bizir kam bagha God Iesus fegha a isa bar pin aneti. Egha God ziar bar aghuir mam a ganingi, ezi ziar kam a bar ziaabagh afira.

¹⁰ God kamaghin ifonge, Godin nguibamin itiba ko nguazir kamın itiba ko nguazimin apengan itiba, me bar moghira Iesusin damazimin uan tevibar pirighiva egh an apengan ikiva an ziam fam.

¹¹ Egh me bar azenan an gun kamaghin mikim suam, "Krais Iesus, an Ekiam!" Eghiva tuavir kamra, me ziar ekiam God en Afeziam daningam. God kamagh sua, ziar bar aghuir kam Iesus ganingi.

¹²⁻¹³ Kamaghin amizi, nan namakar aghuiba, ia zurara nan akaba barasi, ezi datirighin ia uaghan kamaghin damu. Ezi ki ia ko itir dughiamin ia orasi, dera. Ki datirighin ian saghon ti, kamaghin ia deravira nan akabar gin mangi. E fo, God ian akura, egha a ian navir averiabar ingaravira iti. Egha a uabi ian nighniziba fema ia a ifongezir arazibagh ami, ezi an arazir kabar amuasa gavgavim ia ganigavira iti. Kamaghin amizi, ia datirighin Godin atiatingiva akongiva egh puvira ingariva, egh akurvazir aghuir God ia bagha atizir kam, a iniam.

¹⁴⁻¹⁶ God kamaghin ifonge, ia an borir bar aghuibara ikiam, egh arazir kuratam ian puvatighti, ia navir averiabar aven bar zuegham. Egh ia akar angamra itimin suiraghiva, egh mati overiamin itir mikoveziba isia taghtasi moghin nguazir kamın gumazamizibar tongin ikiam. Kar gumazamizir arazir aghuiba ategha arazir kurabagh amiba. Kamagh sua bizir ia bar amiba, ia nimira iki dar amu. Ia akar aviribav kimiva egh akabar uariv soghan marki. Ia kamaghin damigham, Krais Ua Izamin Dughiamin, ki ian araziba bagh bar akuegham. Egh ki kamaghin fogham, ingangarir dafar ki ian tongin

E angazangarimin min gumazamizibar tongin ikiam

amizir kaba, ki pura dagh
amizir puvati.

17 Ian nighnizir gavgavim,
a mati ofan mam ia isa
God ganidi. Ki foghan
kogham, me ti na misueghti
ki aremeghti me nan ghuzim
ingeghiva wainin ofan
min a inighiva ian ofan
kam sarama a ingegham.
Bizir kam otoghti, ki bar
akuegham. Ki guizbangira
ia ko, e bar moghira bar
akuegham.

18 Ezi kamaghira ia uaghan
bar akongegh. Ia guizbangira
na ko, e bar akuegham.

*Pol Timoti amadaghtima a
Filipain mangasa migei*

19 Ekiam Iesus a ifueghtima,
ki zuamira Timoti amadaghti
a ia bagh izam. Ki ghaze, a ua
izi ian gun na mikimam, eghti
nan navim bar deragham.
Kamaghin, ki anemangasa.

20 Gumazir igharazitam
Timotin min amua na ko
itir puvati. A na ko navir
vamira ikia egha zurara ian
akurvaghamin tuavibagh
nighnisi.

21 Ezi gumazir maba bar
uan bizibara nighnisi, me
Krais Iesusin ingangarim
ginighnizir puvati.

22 Ezi Timoti uan ingan-
garir aghuim ian akazi, ia a
gifogha gifa. Ia kamaghin
fo, an akar aghuimin ingan-
garimin nan akurvasi, mati
borim uan afeziamin akur-
vasi.

23 Kamaghin amizi, ki
tong mizuam egh ganigham,
bizir tizimra na batogham.
Eghti ki foghiva ki zuamira
anemadaghtima a ia bagh
mangigham.

24 Ezi nan nighnizir gav-
gavim kamakin, Ekiam tu-
avim atigham, eghti dughiar
ovezimin ki uaghan mangi
ian ganam.

*Pol Epafroditus Filipain
anemangasa migei*

25 Ki kamaghin nighnigha
ghaze, ki ti en aveghbuam
Epafroditus amadaghtima a
ia bagh izam. A na ko ingar-
ava, egha uaghan nan akur-
vagha misosi. Ia faragha,
a nan akurvaghasa, ia ane-
madazi a ize.

26 A bar ian apangkuvigha
egha ian ganasa bar ifonge.
A fo, ia an arimariar akam
baraki, ezi bizir kam a
gamima a bar oseme.

27 Guizbangira, a faragha
aria, egha atam aremeghai.
Ezi God an apangkufi. Ezi ki
fo, God osimtizir bar ekiam
na avaraghan God aghua.
Kamaghin amizi, God anarira
apangkuvir puvati, a uaghan
nan apangkufi. Kamaghin an
a gamizima a ua dera.

28 Ezi bizir kam bagha ki
Epafroditus amangasa bar
ifonge, eghti ia an ganigh
ua bar akuegham. Eghti ki
uaghan osemeghan kogham.

29-30 Kamaghin, ia Ekiamin
ziamin Epafroditus inisi bar
akongegh. A, ingangarir ia

na bagh damuan koghamim, an a gami. Kamaghin, a Kraisin ingangarim gamuava egha atam areme. A deravira ikiasa uabi ginighnizir puvati. Egha uan arimariam aduegha egha ingangarim gamuavira iti. Kamaghin amizima, ia ziar ekiam a daningiva uaghan an miraram amir gumaziba sara ziar ekiam me daning.

3

Gumazir nighnizir gavgavim Kraisin itim, a Godin damazimin dera

¹ Nan adarasi, ki uan migirigiam a givasa kamaghin ia migei, ia Ekiam ko poroghav ikia, egh ia bar akongegh. Ki fo, ki faragh osirizir akaba, da ian akurvasi. Kamaghin, ki ua ia bagha akar kabara osiran amirazir puvati.

² Ia arazir kurabagh amir gumaziba bagh gan, me afiar atiabar min arazir mizirizibagh ami. Gumazir kaba ghaze, e bar Israelin arazimin gin mangi uan mikarziba aghoriva dagh asighasigham.*

³ Erara guizbangin mikarzibar aghorir arazimin gin zuir darasi. Me pu. Erara Godin Duamin akurvazimin uari isa God ganigha egha Krai Iesus ko poroghav ikia egha bar akonge. E fo, arazir gumaziba uan mikarzibar amiba, da tong men akuragham kogham, egh e nighnizir gavgavim dar itir puvati. Kamaghin amizi, e fo, erara guizbangin mikarzibar aghorir arazimin gin zuir darasi.†

⁴ Ia oragh. Arazir gumaziba uan mikarzibar amiba, da en akurvaghti, eghti kamaghin ki uabi ki deravira ikiam. Gumazitam uan mikarzinin otivizir biziba bagh nighnighiva nighnizir gavgavim dar ikiti, ki kamaghin ia mikimasa, nan otivizir biziba, an otivizir biziba bar dagh afira.

⁵ Nan amebam na bate, ezi 7 plan dughiaba givazi, me namba 8in dughiamin nan mikarzir mogomem atu. Nan afeziam ko amebam, aning Israelin gumazim ko amizim, ezi ki Israelin gumazir mam. Ki Bejaminin adarazir gumazir mam. Ki Hibrun akam migei, ezi nan

3:1: 2 Ko 13:11, Fl 2:18, 4:4 **3:2:** Sng 22:16, 22:20, Ro 2:28, 2 Ko 11:13, Ga 5:2,

5:15, MAA 22:15 * **3:2:** (3:2) Gumazir maba ti gumazamizibav migia ghaze, dughiar me Kraisin anavin otozim, me Israelin arazibar gin mangiva, gumaziba uan mikarzir mogomebar iniba aghoram. Pol bar gumazir kabar migirigiar kam in aghua, egha kamaghin Filipaiba deravira me bagh ganasa migirigiar gavgavim me ganingi. † **3:3:** Ro 2:29 † **3:3:** (3:3) Fomira Israelba mikarzir mogomeba dar ghor, ezi arazir kam men akagha ghaze, me Godin adarazir otifi. Datirighin e mikarzir mogomebar ghorir puvati. Akar kam, "mikarzibar aghorir arazimin gin zuir darasi," an akar isin zuim ghaze, "me Godin adarasi." Egha datirighin, guizbangin Godin adarasi, me Kraisin adarasi. Ezi akar kam, "guizbangin mikarzibar aghorir arazimin gin zuir darasi," kar e Kraisin adarasi.

3:4: 2 Ko 11:18, 11:21-29 **3:5:** Lu 1:59, Ap 23:6, 26:5, Ro 11:1, 2 Ko 11:22

inazafeziaba uakan. Egha ki Farisin gumazimra, egha Moses Osirizir Arazibar bar deravira dar gin zui.

⁶ Ki fomira bar gavgavigha Godin ingangarim damuasa bar ifonge, kamaghin ki Kraisin adarazigh asighasigha egha mizazim me ganidi. Ezi gumaziba Moses Osirizir Arazibagh nighnighava, egha nan arazibar tuisighava, me fo, ki osimtizitam nan itir puvati.

⁷ Ki fomira uan amir bizibagh nighnigha ghaze, ki ziar ekiam iti. Egha datirighin ki Kraisin tuavimin gin zui. Egha a na bagha amir bizibagh nighnigha ghaze, ki faragha amizir biziba, da bar pura biziba.

⁸ Ki Judan bizibara migeir pu. Puvati. Ki Kraiss Iesus gifo a nan Ekiam, ezi ki fofozir kam ginighnigha ghaze, a guizbangin bizim, ezi nguazir kamin biziba bar pura mineziba. Ki Kraissra gin mangasa ifonge. Egha bizir igharaziba bar da ategha, egh ki Kraisin suiraghiva,

⁹ egh a ko bar porogh ikiam. Ki Moses Osirizir Arazibar gin ghua, gumazir aghuimin otivasa nighnizir pu. Puvati. Ki tuavir igharazimin ghua Godin damazimin derazir gumazimin otogham, nighnizir gavgavim Kraisin itir tuavim.

E nighnizir gavgavim Kraissin itima, God uabi ghaze, e an damazimin dera.

¹⁰ Ezi ki Kraiss bar a gifoghasa. Kraiss mozimim ua dikafi, egha a gavgavir ekiam iti, ezi ki an gavgavir kam gifoghasa. Egh ki a ko mizaziba isir arazimin aven ikiam. Egh ki, nighnizir a suiragha ikia ovengezir kamra, ki uaghan an suiraghasa.

¹¹ Egha kamaghin ki nighnisi, God uaghan na damighti ki mozimim ua dikavighiva angamra ikiam.

Pol ivezir aghuim iniasa pamten ivemari

¹² Ki kamaghin nighnizir puvati, ki Kraiss Iesusin arazim inigha gifa, egha ki gumazir aghuimin otogha gifa. Puvati. Ki zurara ingangarir gavgavim gamua arazir kamin suisi, mati Kraiss nan suirazi moghin.

¹³ Nan adarasi, ki nighnisi, ki arazir kam tighar a iniam. Ezi ki nighnizir vamira iti, ki fomira itir biziba gin amadagh, egh gin na bati-vamin bizim inisi a bagh mighin ingaram.

¹⁴ Kamaghin ki ivemarim givaz naghin otoghiva egh ivezir aghuim iniasa, egha ki ivemaravira iti. Ivezir aghuir kam a kara. Kraiss Iesusin ingangarimin tuavimin, God nan dia. Eghti ki an

3:6: Ap 8:3, 22:4, 26:9-11

3:7: Mt 13:44-46

3:8: Jer 9:23-24, 1 Ko 2:2, Kl 2:2

3:9: Ro 3:21-22, 9:30, 10:3-6, Ga 2:16

3:10: Ro 6:3-5, 8:17, 2 Ko 4:10-11, Ga 6:17,

2 Ti 2:11-12, 1 Pi 4:13

3:11: Lu 14:14, Ap 4:2, 1 Te 4:16, MAA 20:5-6

3:12: Ap

9:5-6, 1 Ti 6:12, 6:19, Hi 12:23

3:13: 1 Ko 9:24-26, 2 Ko 5:16, Hi 6:1

3:14: 1 Ko

9:24, 2 Ti 4:7-8, Hi 3:1, 12:1

Nguibamın mangıva a ko bar deravıra ikiam.

¹⁵ Eghti e gumazir Kraisin arazibar gın ghua gumazir aruabar nighniziba itiba, e bar nighnizir ki gun mikemezir kamin gın mangam. Egh ia nighnizir igharazim ikiti, God ian nighnizir derazir puvatizir kam, ian akagham.

¹⁶ Ezi nighnizir aghuiba e da inigha gifa, e pamtemın dar suiragham. Bizir kam a bizir ekiam.

¹⁷ Nan adarasi, ia bar nan arazibar gın mangi. Egh ia bar deravıra gumazir en arazibar gın zuibar arazibar gan, egh men arazir aghuibar gın mangi.

¹⁸ Ia fo, gumazir aviriba Kraisin ter ighuvimın apanimın iti. Ki dughiar aviriba men arazibar gun ia mikeme, egha datirighın ua ia migei, egha teriba nan damaziba azui.

¹⁹ Me uan mikarzarbar ifongiabar gın mangasa bar ifonge, ezi bizir kam mati men godin min iti. Me aghumsızir arazibar amuasa bar akonge, egha zurara nguazir kamin bizibara nighnisi. Kamaghın, gumazir kaba helin mangiti God me gasigasigham.

²⁰ Ezi eia, e Godin Nguibamın gumazamiziba. E, Ekiam Kraıs İesus en Akurvazir Gumazim, a pın

munagh ikegh izighriva uam e iniam, ezi e a baghavıra mizuai.

²¹ Kraıs uan gavgavimın a bizibar amuti da bar an apengan ikiam. Egh gavgavir kamra an en mikarzarbar apengtızir oveavıra itir kaba dar amighti, da mikarzarbar igiabagh avagham. Egh Kraisin mikarzarbar aghuir angazangarimın itimın miraram otogham.

4

E bar akueghıva navir vamıra ikıva egh nighnizir aghuiba iniam

¹ Kamaghın, nan adarasi, ia Ekiam ko poroghıv iki tuivigh gavgafıgh. Ki uan navim isa ia ganingi! Ki ian saghon ikia, ia bagha puvıra nighnisi! Ki ian arazir aghuibar gun igharaz darasiv gei! Egha ki ia bagha bar akonge, nan namakar aghuiba!

² Ki ghaze, Yuodia ko Sintike, gua oragh. Gua virara Ekiamın amizimning, gua navir vamıra ikiasa, kamagh sua ki gua gakaghorı.

³ Ezi ni bar guızın na ko ingarır gumazım, ki ni migei, ni amızır kamningın akuragh. Aning na ko, e akar aghuımın ingangarım ateri. Ezi Klemen ko, na ko ingarır gumazır maba, me uaghan e ko ingarı. Gumazamızır kabar ziaba, akınafarır

3:15: 1 Ko 2:6, 14:20, Ga 5:10 **3:16:** Ro 12:16, 15:5, Ga 6:16 **3:17:** 1 Ko 4:16, 11:1, Fl 4:9, 1 Te 1:6-7, 1 Pi 5:3 **3:18:** 1 Ko 1:23, Ga 1:7, 2:21, 6:12, Fl 1:15-16 **3:19:** Ro 8:5-6, 16:18, 2 Ko 11:12, 11:15, 2 Pi 2:1 **3:20:** Ef 2:6, 2:19, 1 Te 1:10 **3:21:** Ro 8:29, 1 Ko 15:28, 15:43-53, Ef 1:19, Kl 3:4 **4:1:** 1 Te 2:19-20 **4:3:** Sng 69:28, Lu 10:20, MAA 3:5, 20:12

God gumazamizir ikirimirir zurara itim iniamin ziaba osirizim, da an aven iti.*

⁴ Ia Ekiam ko porogh iki egh zurara bar akongegh. Ki ua migei, ia bar akongegh.

⁵ Ia gumazamiziba bar men asughasugh, eghti me ian arazir aghuir kamın ganigh. Ia nighnigh, Ekiam roghira izi.

⁶ Ia bizitam bagh nighnighiv osıman marki. Ia zurara uan osımtiziba bagh God ko mikim. Ia God ko mikim a minabıva, egh a ian akurvaghı ia an azang.

⁷ Eghti kamaghın God ia damuti ia navir amirizimın ikiam. Egh ia Kraıs İesus ko poroghiv deragh ikiam, eghti tuavir kamın Godın navir amirizim deravıra ian navıba ko nighnizibagh eghuvtı da bar deravıra ikiam. God navir amirizir e ganıngizir kam, a bar bizir aghuım, ezi navir amirizir kam gumazıbar fofozim bar a gafıra.

⁸ Nan adarasi, ki mıgırıgıar abuananam ia mikımasa. Ia zurara arazir kabagh nighnigh: guızın arazıba, arazir aghuarıba, God ko gumazıbar damazımın derazir arazıba, arazir zuruzıba, gumazıba ifongezir bizir dirıba, arazir gumazıba gara bar akongezıba. Ia fo, arazir aghuir pın itıba ko

arazir me gara feba, da iti. Arazir aghuir kabara, ia dagh nighnigh.

⁹ Arazir ki ian sure gamizi ia fozıba, ko nan mıgırıgıar ia inıziaba, ko nan akar ia oraghıziaba, ko ia nan gari ki amir arazıba, ia bar dar amu. Eghti Godın navir amirizim e ganıngizim, a ia ko ikiam.

Filipain gumazamiziba bizir aghuıba Pol bagha da amadazıma a bar me minaba

¹⁰ Dughıar ruarım gıvazi, datırıghın ia ua nan akurvaghısa nighnısi, ezi kamaghın ki Ekiam ko poroghav ikıa a minabava, bar akongegh. Guızbangıra, ia faragha na ginighnıghavıra ikıava, egha ia nan akurvaghamin tuavıba puvati.

¹¹ Ki bizitamın otevezir puvatıgha egha mıgırıgıar kam gamir pu. Puvati. Bizir manatam na batoghti, ki nighnizir avırıbar amuan kogham. Ki bizitam uam a iniamin nighnizim ategha, egha nımıra ikıa bar akongezir arazim gifos.

¹² Ki onganarazıbagh ami, o ki bizir avırıba iti, ki pura nımıra iti. Ki arazir pura nımıra itimın fofozim a inı. Ki dagher avırıba iti, o mıtırıam nan azi, ki bizir avırıba iti, o bizıba puvati, bizir kaba mar na bativ, ezi ki navir

* **4:3:** (4:3) Akınafarir kam, Godın Nguıbamın iti. Ezi God an aven gumazamizir a ua inıziabar ziaba osiri. Gumazamizir kaba, me God ko an Nguıbamın zurara ikiam. **4:4:** Ro 12:12, Fl 3:1, 1 Te 5:16, 1 Pi 4:13 **4:5:** Hi 10:25, 10:37, Je 5:8-9, 1 Pi 4:7, 2 Pi 3:8 **4:6:** Snd 16:3, Mt 6:25-34, Lu 12:22-31, Kl 4:2, 1 Pi 5:7 **4:7:** Aıs 26:3, Jo 14:27, Ro 5:1, Kl 3:15 **4:8:** Ro 12:17 **4:9:** Ro 16:20, 1 Ko 14:33, Fl 3:17, 1 Te 5:23, Hi 13:20 **4:11:** 1 Ti 6:6-8 **4:12:** 1 Ko 4:11, 2 Ko 6:10, 11:27

amirizim sara zurara nimira iti.

¹³ Krais zurara gavgavim na ganidi, ezi an akurvazimın ki biziba bar dar amuamin gavgavim iti.

¹⁴ Ezi ia na ko nan osimtizim aterasa nighnisi, egha ia arazir aghuir kam gami. Ezi kamaghın ki ia nan akurazir arazim bagha bar akonge.

¹⁵ Ezi ia Filipain gumazamiziba, ia uari kamaghın fo, dughiar ki faragha akar aghuim akuribar, ki Masedonian Provins ataki, dughiar kamın siosın igharazitam dagiaba na ganiga, nan akurazir puvati. Ia uarira arazir kam gami.

¹⁶ Dughiar ki Teselonikan itim, ki biziba puvatizi, ia dughiar mabar nan akurvasi.

¹⁷ Ia kamaghın nighnighan marki, ki bizir aghuiba ia na daningasa ki ian azangsisı. Puvati. Ki ian arazir aghuim mangvıra ikiasa, ki ifonge. Eghti God ivezir aghuim ia daningam.

¹⁸ Ezi akınafarir kamın aven, ki ia na gamizir biziba bagha ia minabi. Ia na bagha biziba inigha Epafroditusın dafarim gatizi a da inigha izezi ki da ini. Egha datirighın ki bizitam otevezir puvati, ki mong bar izifa. Ia na ganingizir biziba, da mati mughuriar aghuim zuir ofa ia God ganidi. God ofan kamın gara a gifuegha bar

akonge.

¹⁹ Nan God a bizir aviriba bar iti. Egh ia otevezir biziba, a bar dar ganiva, egh Krais Iesusın ingangarir amizimın tuavimın, a uan bizir aghuibar avirimın amodoghın, a biziba isi ia daningam.

²⁰ God, a God en Afeziam, ezi e an ziam zurara a fi mamaghıra ikiam. Bar guizbangıra!

Pol Filipain gumazamizibav gia ghaze, Afeziam ia ko iki.

²¹ Eghti, Godın gumazamizir Krais Iesus ko poroghav itiba, ia me vaghvagh kamaghın me mikimam, Pol ghaze, Afeziam ia ko iki. En aveghbuar na ko itiba, me ia bagha akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki.

²² Kagh itir Godın gumazamiziba bar, me ia migia ghaze, Afeziam ia ko iki. Atirivim Sisarın dipenimın aven ingarir darazi, me akar kam ia daningasa mighigha na migei.

²³ En Ekiam Krais Iesusın apangkuvim vaghvagh ian duaba ko iki.

Akinafarir Pol Kolosin Nguibamin itir Sios bagha Osirizim

Akar Faragha Zuim

Kolosi, a nguibar ekiar mam, Esian Provinsin iti. Egha a Efesusin nguibam mong an boroghin iti. Pol uabi Kolosin nguibamin sios gamizi an otozir puvati. Pol Efesusin ikiava egha gumaziba amadazi, me ghua provinsin kamin nguibar mabar siosin ingangarim gamua, egha uaghan Kolosin ghu.

Pol kamaghin oraki, gumazir maba Kolosibar nighnizir gavgavibagh asighasighasa. Kamaghin, a men nighnizir gavgaviba gavgavim dar aningasa, kamaghin an akinafarim osirigha me bagha anemada. A kamaghin migei, Krai biziba bar dar dapanim. Krai uabira uam e iniam, eghti tuavir igharaziba en akurveghan kogham. Tuavir kaba e inigh Kraisin saghuiamin mangam. Kraisrama, God bar bizibar ingarizi da otifi. Egh Kraisin ingangarimin God ua biziba bar da iniasa. Krai aven iti, ezi e gumazamizir igiabar otivigha egha Kraisin arazibara gin zui.

Egha Pol akinafarir kam osirigha gumazir pumuning

ganingi, ezi aning a inigha Kolosin ghu. Gumazir faragha itim, a Tikikus. An girara itir gumazim, a Onesimus, gumazir kam Pol Filemon bagh osirizir akinafarimin an gun migirigiar aviribagha ami.

**Krais a biziba bar
dar dapanim, ezi
Godin ikirimir
aghuim ko an arazir
aghuiba bar a gizifa**

(Sapta 1:2-3:4)

¹⁻² Ki Pol, God uan ifongiamin gin ghua Krai Iesusin aposelin ikiasa na misefe. Ezi ki ko en aveghbuam Timoti, ga ia bagha akinafarir kam osiri. Ia Godin gumazamizir Kolosin nguibar ekiamin itiba, ia gan adarasi, nighnizir gavgavim Kraisin ikia a ko poroghav itir darasi. Ga, e uan Afeziam God ko migia ghaze, a ian apangkuvigh egh ian navibar amuti ia navir amirizimin iki.

Ga ia bagha nighnigha God minabavira iti

³⁻⁴ Ga ian arazir aghuim baragha kamaghin fo, ia nighnizir gavgavim Krai Iesusin ikiava egha ia Godin gumazamiziba bar, me gifonge. Kamaghin amizi, dughiba bar ga ia bagha God ko migiava, ia ginighnigha God minabavira iti. A en Ekiam Krai Iesusin Afeziam.

⁵ E fo, guizin akam, an akar aghuim, a faragha ia bagha ghuzima ia kamaghin oraki, bizir aghuir

God ia daningamiba da An Nguibamin iti, egh ia da bagh mizuamiva egh da iniam. Egha ia nighnizir gavgavim bizir kamın iti. Kamaghın, ia guizbangıra nighnizir gavgavim Kraıs İesusın ikiava egha Godın gumamazıba bar, me gifonge.

⁶ Ezi nguazir kamın danganiba bar, me akar aghuir kamın akurazi gumamazir avırıba nighnizir gavgavim an ikiava an gın zuıma akar aghuımın dagher aghuıba otıva ghuavıra iti. Ezi ia uaghan, arazir kamra ian tongın oto. İa dughıar faragha Godın apangkuvımın eghaghanım baregha ia bar guizbangıra a gifozım, dughıar kam ıza datırıghın arazir kamra ian tongın otogha, ian ingaravıra iti.

⁷ Epafıras akar aghuir kam ian sure gamı, ezi ia a gıfo. Epafıras, a ingangarır gumazır bar aghuir ga bar ifongezım, a ga ko ingarır mav. A ga gısın ian akurvagha, egha bar deravıra Kraısın ingangarım gamı.

⁸ Egha Epafıras ga mıgıa ga geghari, Godın Duam ia gamıma ia Godın gumamazıba deraghavıra me gifonge.

Pol Kolosın gumamazıba gavgavım me danıngasa God ko mıgeı

⁹ Bizır kam bagha, ga fomıra ian arazıba baragha ıza datırıkın, ga zurara ia

bagha God ko mıgeı. Ga kamaghın an azangısı, Godın Duam fofozır aghuıba ko nighnizır aghuıba ia danıngtı, eghtı nighnizır kaba bar ia gızıvaghım. Eghtı bizır kamın ia Godın ifongıam bar a gifogham.

¹⁰ Kamaghın ia Ekıamın gumamazıbar mın ikıva an arazıbar amutıma, a ia amır arazıba dagh ifueghım. Egh ia ingangarır aghuir ıgharagha garır avırıbar amuam. Egh ia uaghan God gifogham, eghtı fofozır kam bar mangıva ekeveghım.

¹¹⁻¹² Ezi ga kamaghın God ko mıgeı, an gavgavır ekıar aghuımın, God gavgavıba bar ia danıngam, eghtı ia tuıvıgh gavgavıgh egh osımtızıba ateram, egh nımıra ikıva osımtızıba gıvaghımın dughıam mızuam. Egh ia bar akueghıva, egh en Afezıam mınabagh. A ia gamızıma ia arazır aghuıbar gın zui, egh ia bizır aghuir a ia bagha mısevezıba da inıam. İa Godın gumamazıba ko da inıam, kar Godın Nguıbamın angazangarımın aven itır darası.

¹³⁻¹⁴ Faragha mıtarımın gavgavım e ıkezıma e an apengan itıma, ezi God en akuragha e ınıgha uan Otarımın gavgavımın apengan e atızı an en Atrıvım itı, Otarır kam a bar a gifonge. God uan Otarımın ingangarımın e gamızı e fıraghıre, egha tuavır kamra

an en arazir kuraba da gin amada.*

Pol Kraisin araziba ko an ingangaribar gun migei

¹⁵ E Godin ganighan kogham, ezi Krai an mirara gari. Krai an Otari ivariam, a God ingarizir bizir kaba a bar dar dapanim.

¹⁶ Ezi Kraisin agharimin, God uan nguibamin itir biziba ko nguazimin itir biziba bar dar ingari. Kar bizir e gariba ko garir puvatizir biziba, da enselin gavgaviba ko duar gavgaviba ko aseba ko adariaba, bizir gavgaviba itiba. God Krai ko, aning bizir kaba bar dagh ami, ezi da bar Krai baghavira iti.

¹⁷ Ezi bizir kaba tighar otivam, Krai fomira iti. Egha a biziba bar dagh amima da deravira uari isasuigha bar deravira ingari.

¹⁸ Krai, a siosin dapanim, ezi sios an nivafizim. Egha a uabi ikirimirir igiamin faragha zuir gumazim. Krai Godin Otari ivariam, egha a faragha ovevem in ua dikafi. God ghaze, Krai uabi biziba bar dar dapanimin ikiam. Kamagh sua, a Krai gamizi, a ua dikafi,

¹⁹ God kamaghin ifonge, an ikirimirir aghuim ko an araziba ko an gavgaviba Otari

kam gizivagham, kamaghin God uabi Kraisin aven iti. Kamaghin amizi, Krai Godin mirara gari.

²⁰ Bizir God ingariziba, da an saghon ikegha apanir arazibar a gami. Ezi God kamaghin ifonge, a bizir kaba bar dar amuti da ua a ko navir vamira ikiam. A ghaze, a Kraisin ingangarimin arazir kam damuam. Ezi kamagh sua a Krai ataghizima a ter ighuvimin areme. Ezi an ghuzim irezi tuavir kamin en apanir araziba a da gifa. Egha bizir a ingariziba a bar ua da inizi da uam a ko iti, bizir an Nguibamin itiba ko nguazimin biziba uakan.

²¹ Iarara, ia fomira arazir kuraba ko nighnizir kurabagh amuavira iti. Kamaghin ia Godin saghon ikiava uan nighnizibar aven an apanim gami.

²² Ezi God kamaghin ifonge, a ia inigh uabida izam. Eghti ia an gumazamizibar min ikiva, egh an damazimin bar zueghiva, arazir kuratam ian ikian kogham. Kamagh sua datirighin Godin Otari angamra gumazir mikarzim sara areme, ezi tuavir kamin God uam e ko navir vamira iniz.

²³ Ezi dipenir guarim dipenimin suirazi moghin,

* **1:13-14:** (1:13-14) Akar kam, "mitarmemin gavgavim," an mingarimra kara: Satan ko bizir an ativazi an apengan itiba, kar tintinimin duar kuraba, aseba, adariaba, ko arazir kuraba bar moghira. **1:15:** Jo 1:18, 2 Ko 4:4, Hi 1:3 **1:16:** Jo 1:3, 1:10, Ro 8:38, 11:36, Hi 1:2, 2:10, 1 Pi 3:22 **1:17:** Jo 1:1-3, 8:58, 17:5, 1 Ko 8:6 **1:18:** Ap 26:23, 1 Ko 15:20, 15:23, Ef 1:10, 1:22-23, MAA 1:5 **1:19:** Jo 1:16, 3:34, Kl 2:9 **1:20:** Ro 5:1, 2 Ko 5:18, Ef 1:7, 1:10, 2:13, 2:16, 1 Jo 2:2 **1:21:** Ro 5:10, Ef 2:12, 4:18, Ta 1:15-16 **1:22:** Ef 2:14-16, 5:27, 1 Te 4:7, Ta 2:14 **1:23:** Mk 16:15, Ef 3:17, 1 Ti 3:16, Hi 3:14

ia nighnizir gavgavimın suiragh bar tuivigh gavgavigh iki. Ia akar aghuim bareghava dughiar kam ia fo ia bizir aghuiba iniam, egha ia dav zuava nighnizir gavgavim iti. Egh ia akongiva nighnizir gavgavim ataghraghan marki. Ezi ki Pol, ki akar aghuir kamın ingangarir gumazim, egha e gumamazizir nguazimın itiba bar me bagha anakuri.

Pol sios bagha ingangarim gami

²⁴ Ezi datirighin ki ian akurvaghasa mızazim ini. Krais siosin akurvaghasa inizir mızaziba, da gıvazir puvati. Ki da gıvasava ami. Ezi ki siosin akurvaghasa ifonge, a Kraisin nivafizimra. Bizir kam bagha ki bar akonge.

²⁵ God uabi, ian akurvaghasa na misefe, egha ingangarir kam na ganıngi, ezi ki siosin ingangarir gumazimın oto. Ezi ki deravıra Godin akam akurir ingangarim nan iti.

²⁶ Dughiar fomıra itibar iza datirighin, akar kam bar modo, ezi gumamaziziba bar a gıfozir puvati. Egha datirighin a Godin gumamazizibar damazibar azenim giri.

²⁷ Ezi Godin nighnizim kamakin, a uabi akar aghuir modozir kam e an gumamaziziba, an en aka, eghti

e fogham, akar modozir kam a guizbangira bar dera, egha Kantrin Igharazibar Gumamaziziba bar men akuragham. Akar modozir kam kamakin, Krais ian navir averiabar aven iti, ezi ia fo, a ia inighti ia a ko mangıva Godin Nguibamın ikıva, egh ia an bizir aghuiba iniam, egha ia bizir kam bagha mızuai.

²⁸ Ezi e Kraisin akar aghuim bar vaghvagha gumamazizibav kiri. E kamaghın ifonge, me Krais ko porogh ikıva fofozir aghuitamın oteveghan kogıva, eghti e me inigh Godin damazimın mangam. Kamagh sua, e nighnizir aghuim ko fofozir aghuimın gın ghua men sure gamua, egha akar gavgavim me ganıdi.

²⁹ Kamaghın ki, Krais na ganıngizir gavgavir ekiam, a nan akurvazima, ezi tuavir kamın ki osimtiziba sara ingangarir dafar kam gami.

2

E nighnizir gavgavim ikıva egh akar ifavariba batogham

¹ Ki ia foghasa, ki akurvazir ingangarir dafam ia ko Laodisian nguibamın itir gumamaziziba bagha a gami, egha uaghan nan guamın ganizir puvatizir igharaziba sara.

² Ki kamaghin ifonge, ki gavgavim men navibar aningti me atiatingan kogham, egh ki me damuti me uari gifueghiva uari inigh ikiam, egh me fofozir aghuim inighti nighnizir aghuir kam me damuti men nighnizir gavgavim bar ekevegham. Egh kamaghin me Godin akar modozimin mingarim deraghvira a gifogham, a Kraiss, a uabi akar modozir kam in mingarim. Kamagh sua ki ingangarir kam gami.

³ Godin fofozir aghuim ko nighnizir aghuim bar pin kogha Kraiss gizivagha modogha iti, mati dagiaba dagiabar dipenimin iti. Ezi Kraiss uabira fofozir aghuir kam en aka.

⁴ Ezi ki ghaze, tav ia gifariva egh akar amirizibar ia mikimiva ia apezaperan kogham. Kamagh sua, ki akar kam ia migei.

⁵ Ki uabi uan mikarzim in ia ko itir puvati, egha ki ia ginighnighavira iti. Kamaghin ki akurvazir ingangarir dafar kam ia bagha a gami. Egha ki ian garima, ia uari inigha tuivighav ikiava deragha ingara egha nighnizir gavgavim Kraiss in iti. Bizir kam in ki bar akonge.

E Kraiss in porogh egh an tuivigh gavgavigham

⁶ Ezi ia Kraiss Iesus en Ekiam ia a inigha gifa, egh

kamaghin ia a ko daruva an poroghiv iki.

⁷ Egh ia a gisin tuivigh gavgavigh, mati temem biba sara nguazimin tughav gavgafi. Uaghan mati dipenim dipenir akinir gavgavibagh isin tughav iti. Ia nighnizir gavgavim akar aghuir Epafraas ian sure gamizir kam in iti, egh kamaghin ian nighnizir gavgavim aghung mangvira iki. Egh zurara God minabivira iki.

⁸ Ia bar deragh uari baghan, gumazitam fofozir ifavariba ko akar kinitabar gun ia mikimtima ia an nighnizibar gin mangan marki, eghti da ia ikirarighan kogham. Gumazir kaba, inazir afeziaba ko duar kurar overiam ko nguazim gativaziba, me me da fofozir kaba ini. Ezi fofozir kaba da Kraiss in izezir puvati.

⁹ Ia fo, Kraiss a en mirara gumazimin oto, ezi Godin ikirimirim ko araziba ko an gavgaviba bar a gizifa.

¹⁰ Egha a duar gavgaviba ko bizir gavgaviba itiba bar, dar dapanim. Ezi ia Kraiss in poroghav itima, kamaghin God ia gamima ia guizbangira angamra ikiavira iti.

¹¹ Ezi ia Kraiss in poroghav ikia, egha mati uan mikarzir mogomebar ghorir arazim ini. Ezi arazir kam, gumazitam uan dafarimin a gamizima an otozir pu. Puvati. Kraiss uabi mikarzir

2:3: Is 45:3, 1 Ko 1:24, 1:30, Ef 1:8, 3:19

1 Ko 5:3, 14:40, 1 Pi 5:9

1:14-16, Kl 1:19

2:8: Ga 4:3, 4:9, Ef 5:6, Kl 2:3, 2:18-20, Hi 13:9

2:10: Ef 1:21-22

2:4: Ro 16:18, Ef 4:14, 5:6, Kl 2:8

2:5:

2:8: Ga 4:3, 4:9, Ef 5:6, Kl 2:3, 2:18-20, Hi 13:9

2:9: Jo

2:11: Ro 2:29

mogomebar aghorir arazir kam ati. Kraisin arazir kamın e, navir ghurimın gavgavir e ikiaghariğizim, anetughavkinigha a ğin amadagha, egha firiaghiri. Kar guizbangira mikarzipar aghorir arazim.

¹² Ezi dughiar e ruezimın e Kraıs ko poroghav itima, God Kraıs ko e sara mozim gati. Ezi e fo, God uan gavgavir ekiamın amodoghın ingarava Kraıs mozimın a gamizi a ua dikafi. Ezi e nighnızir gavgavim an ingangarir gavgavir kamın itima, ezi dughiar e ruezimın, God İesus ko e gamizima e uaghan ua dikafi.

¹³ İa faragha uan arazir kurabagh amir arazim bagha gumazir aremezibar moghın iti. İa navir ghurimın arazibar ğin ghua, eghti Kraıs ian navir ghurimın araziba tıghar da atughuvkinighıva da ğin amadagham, kamaghın ia gumazir aremezibar mın ami. Ezi datirighın God ia gamima ia Kraıs ko angamra iti. Ezi God en arazir kuraba bar a da ğin amada.

¹⁴ Moses Osirizir Araziba, akam e gasaragha, en arazir kuraba aghurigha azenim gati, egha e gamima e an akam ko an gavgavimın apengan iti. Ezi e gasir akar kaba God bar da batoke, egha uaghan Moses Osirizir Araziba isa İesusın ter ighuvimın a gafu, egha tuavir kamın Moses Osirizir

Arazibar gavgavim a ğifa.

¹⁵ Ezi Kraıs ter ighuvimın duar gavgavıba ko bizir gavgavıba itıba, a dar gavgavıba deghavkinigha da ğifa. God ter ighuvimın, kamaghın gumazamizıba bar men aka, a bar da dikabıragha da ikegha dagh amıma da pura bizir kınıbar mın otifi.

E Kraıs koma areme, ezi nguazir kamın arazıba en akuraghan kogham

¹⁶ Kamaghın amizi, ia tav ateghtıma an akaba ia gasan marki, egh ia mikim suam, ia dagheba ko dipaba apir arazibar ğin zuir puvati, o ia Godın ziam fer dughiabar ğin zuir puvati, o iakinir igiabar isar arazıba ko Sabatın dughiabar arazibar dar ğin zuir puvati.

¹⁷ Arazir kaba, da bizir ğin izamıbar nedazir kınıba, ezi Kraıs a uabi guizbangın bizim.

¹⁸ Eghti gumazitam bizitam irebamın mın bizimın ganıgh, egh kamaghın a uabıra uan ziam fiti, ia an akam baraghan marki. Gumazir kam suam, ia uarigh ifarıva uari dikabınıva egh enselbar ziaba fi. Eghti ia an akam baraghan marki. Gumazir kam a uan nighnızim ko navir ghurimın arazibar ğin ghua, egha pura migia ghaze, ki uabi bar fo. Eghti ia gumazir kamagh amitam ateghti a ia dikabıragh,

ian ivezir aghuim okıman kogham.

¹⁹ Egha a Kraisin suirazir puvatıgha anetaki, Kraıs en dapanım, e an nivafızım. E an poroghav ikia dagheba isa egha a ko nivafızır agıribar mın uarı isasuiragha iti. Nivafızır kam Kraısın apengan itıma an a gamıma a God ifongezı moghın aghua gavgafı.

²⁰ Ezi ia Kraıs ko poroghav ikia a ko areme, kamaghın ia duar kurar overıam ko nguazım gativazıba bar ada ategha uam adar apengan itır puvati. Egha tızım sua ia nguazır kamın itır gumazıbar mın aruavıra iti? Egha tızım sua ia nguazır kamın arazıbagh amuavıra iti? Arazır kaba kamakın,

²¹ “İa bizır kabar suıghan markı,” egh “Dagher kabar aman markı,” egh uaghan “Bizır ıgharazır maba sara suıghan markı.”

²² Ezi bizır kaba, e dar ingangarıbagh amıma da zuamıra ikufı. Arazır kaba, gumazıbara uarı dagh amuava da arıgha egha en sure gamı.

²³ E bar fo, arazır kaba me dav kım suam, da nıghnızır aghuıbar gın zui. Da guızbangıra bar puvati. Arazır kaba ghaze, ia uarı uan ifongıamın gın mangıva mıghıghvıra lotun arazıbar amu. Egha ghaze, ia uarıgh

ıfarıva uarı dıkabın. Egha ghaze, ia Godın ingangarım damuva uan mıkarzım mıazır kuram a danıng. Egha arazır kaba da en mıkarzıbar akuragh navır ghurımın arazıba dıkabıragh da gıvaghan kogham. Bar puvatıgham.

3

E Kraıs ko ua dıkavıgha ikırımırır ıgıamın iti

¹ God ia gamızıma ia Kraıs ko ua dıkavıgha ikırımırır ıgıamın iti. Egha bizır kam bagha, ia Godın Nguıbamın pın itır bizıba bar dagh ifongegh, da Kraıs itır naghın iti. Kraıs, Godın agharır guvımın amadaghan uan atrıvir dabırabımın aperaghav iti.

² Ezi ia bizır pın itıba baghıvıra nıghnıgh, egh nguazımın itır bizıbagh nıghnıghan markı.

³ İa fo, ia aremegha gıfa, ezi ian ikırımırır angamıra itım Kraıs ko ikıava egha Godın poroghav ikia egha modoghav ikia tıghar azenımın otıvam.

⁴ Ezi Kraısra, a guızbangıra ian ikırımırır angamıra itımın mıngarım. Eghtı Kraıs uamategh ızamın dughıam, ia uaghan a ko an angazangarır gavgavır ekıamın aven otıvam.

Krais en aven itima ezi e gumazamizir igiabar otifi

(Sapta 3:5-4:18)

Ikirimirir ghurim koma ikirimirir igiam

⁵ Kamaghin ami, ia nguazimin itir arazir kurar ian navir averiamin itiba bar da gifagh. Bizir kaba, gumazamiziba uari bakia uari ko akuir arazim, ko arazir miziriziba, ko afiar araziba, ko arazir kurabar amuasa naviba dikavir arazim, koma gumazir igharazibar bizibar gara da ifuer arazim. Bizibar gara dagh ifuer arazir kam, mati uari isa ifavarir godbar aningizir arazimin min ami.

⁶ Ezi bizir kaba bagha God uan aningagharimin ivezir bar kuram gumazir arazir kabagh amiba me bagha anetizima a iti. Kar gumazir Godin akam iriaghriazibar ivezir kuram. A izam.

⁷ Ia faragha arazir kurar kabar gin zuima, da ia gativagha ia ikiaghariki.

⁸ Ezi datirighin ia arazir kaba uam adar amuan marki. Arazir kaba: adariba, ko aningaziba, ko navir kuraba ko akar kuraba uari gasir araziba, koma migirigiar mizirizir ian akatoribar otiviba,

⁹ ko uarigh ifarir arazim, ia arazir kabar amuan marki. Ia fo, ia navir ghurimin araziba ategha

¹⁰ egha gumazir igiabar otifi, mati gumazim korotiar ghurim sueghava korotiar igiam aru. Ezi God, gumazir ian ingarizi ia gumazir igiabar otivizir kam, a kamaghin ifonge, a ia damuti ia bar deraviram a gifogham. Kamagh sua a ia gamuavira itima ia an miraram otivavira iti.

¹¹ Kamaghin amizi, datirighin bibiziba puvati. Ia ua kamaghin nighnighan marki, e Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba, o e mikarzir mogomeba aghore, o daghorezir puvati, o igharazir darazir akabav gei, o nguibar atiabar gumaziba, o e pura ingangarir gumazibar iti o e firiaghrezir gumaziba. E kamaghin nighnighan kogham. E fo, Krais uabira iti, egha Krais uabi bar en aven iti.

E igharazibagh ifongezir arazim damuam

¹² God ua baghavira ia misevezi, ia an gumazamizibar otivigha gifa, ezi a bar ia gifonge. Kamaghin amizi, ia arazir kabar amu: Ia gumazamizibar apangkuy, egh arazir aghuibar gumazir igharazibar amu, egh ia uari dikabiragh, egh gumazibar asughasugh, egh dighorim amirazir arazim damu.

¹³ Egh ian tongin tav arazir kuratam igharazitav

damightima an an ose-meghiva, egh ia zuamira uari uarir aningaghan marki, egh uari uan arazir kuraba gin amang. Ia fo, Ekiam ian arazir kuraba gin amada, ezi kamaghira ia uaghan uarira uan arazir kuraba gin amang.

14 Egh ia bar uarigh ifongegh. Arazir kam a bar arazir igharazibagh afira. Arazir kam, an arazir aghuir igharazibagh amima da bar deraviram otiva, uari isa ingari.

15 Krai navir amirizim ia ganingi, egha ia gamizima ia navir vamira iti, ezi navir amirizir kam ian navir averiabar ikiva ia gativaghiva nighnizir aghuiba ia daningam. Ia fo, navir amirizir kam bagha God ian diazima ia bar uari ingha nivafizir vamiran min oto. Egh zurara God minabi.

16 Egh Kraisin akam ian navir averiabar iki gav-gafigh. Eghti ia vaghvagh nighnizir aghuiba ko fofoz-ibar gin mangiva uarira uarir sure damuva egh akurvazir akam uari daning. Egh Ighiabar Akinafarimin aven ighiabar amuva, egh Iesusin ziam fer ighiabar amuva, egh Godin Duam ian navir averiabagh atizir ighiabar amu. Dughiar ia ighiabar amuamim, ia uan navir averiabar God minabi.

17 Ezi bizir manaba ia

dagh ami, migirigiaba o ingangariba, ia bizir kaba bar Ekiam Iesusin ziamin dar amu. Egh an ziamin ia God Afeziam minabi.

Pol, Kraisin arazibar gin mangasa, poroghamiba ko boribav gei.

18 Ia amuiba vaghvagh, ia uan pabar akaba baragh egh men apengan iki. Kar Ekiam ifongezir arazim.

19 Ezi ia paba vaghvagh, ia uan amuiba bar deraghvira me damuva egh bar me gifongegh. Egh pura ingangarir amizir kinimin min me damuan marki.

20 Ia boriba, ia zurara uan amebaba ko afeziabar akaba baraghiva dar gin mangi. Ia fo, Ekiam ian arazir kam bagh bar akuegham.

21 Ia afeziaba uan boriba mighi me amir biziba bagh mikimiva men nighnizir amuti me ataran marki. Ia kamaghin damuti, borim os-emeghiva kamaghin mikim suam, ki bizitam damuan kogham. Marki. Ki aghua.

Pol ingangarir gumaziba ko gumazir ekiar men garibav gei

22 Ia ingangarir gumaziba vaghvagh, ia uan gumazir ekiar ian garibar akaba baragh, egh biziba bar dar amu. Egh ia kamaghin nighnighan marki, "E suam, dughiar me en gara itibar, e me apezeper

3:14: Ro 13:8-10, 1 Ko 13:13, Ef 4:3

3:15: 1 Ko 12:13, 12:27, Ef 2:16-17, 4:4, Fl 4:7

3:16: 1 Ko 14:26, Ef 5:19, Kl 4:6

3:17: 1 Ko 10:31, Ef 5:20, 1 Te 5:18, Hi 13:15

3:18: Ef 5:22, Ta 2:5, 1 Pi 3:1

3:19: Ef 4:31, 5:25, 5:28, 1 Pi 3:7

3:20: Ef 5:24,

6:1, Ta 2:9

3:21: Ef 6:4

3:22: 1 Ti 6:1, Ta 2:9

ingangarir aghuibar amuti me e gifuegham.” Puvati. Ia Ekiamin atiating, egh dughiaba bar uan navir averiabar aven deravira nighnigh, guizbangira ingangarim damu.

²³ Ezi ia amir biziba bar, ia uan gavgaviba sara dar amu. Kar, ia gumaziba bagha ingarir puvati. Ia Ekiam bagha ingangarim gami.

²⁴ Ia bizir kam ginighnigh, ia Ekiam Kraisin ingangarir gumazamiziba, a uabira ian garir gumazir bar ekiam. Egha ia fo, Ekiam ivezir aghuir uan gumazamiziba bagha atizim, a gin ia daningam.

²⁵ Ia fo, God gumazamizir vabara a men garir puvati, a bar gumazamizibar gara men araziba ko navir averiabar deravira dar gara tuavir vamira me tuisisi. Kamaghin amizi, gumazir arazir kurabagh amizim, a uan arazir kurar an amizim bagh ivezir kuram iniam.

4

¹ Ia ingangarir gumazibar garir gumazir ekiaba, ia kamaghin fogh, ia uaghan gumazir ian garir ekiam a Godin Nguibamin pin iti. Kamaghin amizi, ia uan ingangarir gumaziba deravira men ganiva Godin damazimin derazir arazimin me damuva arazir aghuibar me damu.

E God ko migeir arazim pamtem a damuva egh deraghvira daruam

² Ia God ko mikim mamaghira ikiva, ia deraghvira ganiva nighnighiva God ko mikim, egh God minabivira iki.

³ Ia God ko mikimiva egh uaghan e bagh kamaghin azangsigh, an e bagh tiam kuightima e Kraisin akam akunam. Akar kam a fomira modoghav iti. Ia fo, ki akar kam akunizi, me a baraghan aghuagha na isa kalabus gati.

⁴ Ia God ko mikim egh suam, a nan akuraghti ki God ifongezir moghira, deraghvira akar kam akunam.

⁵ Ezi ia, nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizir darasi, ia nighnizir aghuibar gin mangiva egh arazir aghuibar me damu. Egh ia dughiaba vaghvagh Kraisin arazibar men akakaghsivira damuvira iki.

⁶ Ia zurara akar aghuir singtizibav kintima, gumaziba da baragh dagh ifuegham. Kamaghin ia bar deravira foghiva gumaziba vaghvagh men akaba ikarvagh.

Pol Tikikus ko Onesimus aning amadazi aning Kolosin zui

⁷ Tikikus e ko ingangarir gumazir mam, a en aveghbuar aghuir e bar ifongezim, egha a guizbangira Ekiamin

ingangarir gumazir bar aghuim. A nan ingangariba bar dar gun ia mikimam.

⁸ Ezi bizir kam bagha, ki ia bagha anemada. Ki ghaze, ia fogham, e manmaghin iti, eghti akar kam gavgavim ian navibar amuti ia ua bar akuegham. Kamagh sua, ki Tikikus amadazi, a ia bagha zui.

⁹ Eghti Onesimus, a Tikikus ko izam, a guizbangira en guizin aveghbuar bar aghuir e bar ifongezim, a dughiaba bar Godin ingangarim gami. A ian mav. Eghti aning bizir kagh otiviziba bar dar gun ia mikimam.*

Pol Kolosiba bagha akinafarim amaga ghaze, Afeziam ia ko iki.

¹⁰ Aristarkus, a na ko kalabusin iti, egha ghaze, Afeziam ia ko iki. Ezi Mak, Barnabasin imurim, a uaghan akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki. (Egh a izi ian tongin otoghti ia a inigh uan dipenimin mangi. Ki ia Mak iniasa, ia bagha akar kam amadagha gifa.)

¹¹ Ezi Iesus, an ziar mam Jastus, a uaghan ghaze, Afeziam ia ko iki. Judan tongin itir gumazir kabara, me na ko ikia God Gumazamizibagh Ativir Ingangarim gamuava egha me bar deraghavira nan akurvasi.

¹² Epafras uaghan ia ginighnigha ghaze, Afeziam ia ko iki. A uaghan ian mav, egha Kraiss Iesusin ingangarir gumazim. A zurara ia bagha pamten God ko migiavira iti, egha ghaze, God ian akurvaghti, ia tuivigh gavgavigh, egha fofozir aghuitam oteveghan koghiva, egh Godin ifongiam bar a gifoghiva an gin mangam.

¹³ Ezi ki kamaghin ia mikimasa, a bar akurvazir dafam ia bagha a gamuava egha uaghan Laodisian nguibamin itir darasi ko Hierapolisin nguibamin itir darasi, me bagha a gami.

¹⁴ Ezi Luk, a doktan e bar ifongezim, a Demas ko aning ghaze, Afeziam ia ko iki.†

¹⁵ Eghti ia Laodisian itir siosin mikim suam, Pol ghaze, Afeziam ia ko iki. Egh ia Nimfa ko siosin an dipenimin uari akuvim sara, bar me mikim suam, Pol ghaze, Afeziam ia ko iki.

¹⁶ Egh ia akinafarir kam uari tongin a dipon, egh gin Laodisian itir sios bagh anemadagh, eghti me uaghan uarir tongin a diponam. Egh uaghan akinafarir ki Laodisiaba bagha amadazim, me ia bagh anemadaghti, ia a inighiva uarir tongin a diponam.

4:9: Fm 10-12 * **4:9:** (4:9) Onesimus a pura Filemonin ingangarir gumazim. Ni akar Filemon akinafarir Pol a bagha osirizimin aven itimin gan. **4:10:** Ap 12:12, 12:25, 13:13, 15:37-39, 19:29, 27:2, Fm 24 **4:12:** Kl 1:7, Fm 23 **4:14:** 2 Ti 4:10-11, Fm 24 † **4:14:** (4:14) Gumazir aviriba nighnigha ghaze, Lukin kamrama, akinafarir pumuning osiri, mam Luk Osirizir Akar Aghuim, egha igharazim Aposelbar Ingangariba. **4:17:** Fm 2

¹⁷ Egh ia kamaghin Arkipusin mikemegh, “Ni, Ekiam ni ganingizir ingangarim, ni deravira a damuva bar anegifagh.”

¹⁸ Ki Pol, ki uan dafarimningin akar abuananam ia bagha an osira ghaze: God deravira ia damu. Ki kalabusin ikiavira iti, ezi ia nagingin amangan marki. Ki ia bagha God ko migia ghaze, Godin apangkuvim ia ko iki.‡

Akinafarir Faragha Zuim, Pol Tesalonikan Nguibamın itir Sios baghava an Osiri

Akinafarir Faragh Zuim

Tesalonikan nguibam, a Mesedonian Provinsın nguibar ekiar mam. Dughiar Pol Filipai ataghizim, a Tesalonikan ghugha nguibar kamın siosın mam okore (Ap 17:1-9). Egha Judabar garima, gumazamizir avırım Polın akam gın ghua egha Kraisin adarazir otifi, ezi Judaba navir kuramın Polın iki-ava a gamizi, a Tesalonikan nguibam ataki. Egha gın Pol ghua Korinin nguibamın itima, a ko ingarir gumazim Timoti iza bizir Tesalonikan Kraisin adarazir otivizibar gun Pol miği.

Ezi Pol Timotin akam baregha, egha Tesalonikan sios nighnizir gavgaviba gavgavim me daningasa, a ko Sailas ko Timoti akinafarir kam an osirigha me bagha anemada. Fofozir gumazir avırım ghaze, akinafarir kam ti Pol osirizir akinafarir Godın Akinafarimın aven itibar faragha zuim. Ezi akinafarir kam Pol Tesalonikabar nighnizir gavgaviba ko arazir aghuiba bagha bar akonge.

Tesalonikan gumazamizir kaba, Kraıs manmaghın ua izamin bizim, me ti deravira fozir puvatı. Me kamaghın foghasa, gumazir Kraıs tighar ua izamin dughiamın ovengeziba, me uaghan zurara itir ikirmirir aghuim iniam, o puvatigham? Eghti Kraıs dughiar manamra izam? Pol men azangsiziba ikiarvagha kamaghın miği, me arazir aghuibar gın mangıva, Ekiam izamin dughiam bagh uari akir iki.

Pol a ko ingarir darazi, me Tesalonikan itir sios gınighnisi

(Sapta 1-3)

¹ Ki Pol, ko Sailas ko Timoti, e Tesalonikan itir sios bagha akinafarir kam osiri, me God Afeziam ko Ekiam Kraıs İesusın poroghav itir gumazamiziba: Godın apangkuvim ko navir amirizim ia ko iki.

Pol Tesalonikan itir siosın nighnizir gavgavim bagha bar akonge

² E zurazurara God minabaghava ia bagha God ko miği.

³ E ian arazibagh nighnigha e fo, ia nighnizir gavgavim Godın itima, bizir kam ia gamima ia ingangarir aghuibagh ami. Egha ia igharazibagh ifuegha, ezi bizir kam ia gamima, ia pamtem ingari. Egha ia en Ekiam Kraıs İesusın mızua

iti, egha ia uan naviba gavgavim dagh anighavira iti. E ian arazir kaba Godin damazimin dagh nighnisi. Kamaghin amizi bizir kaba bagha e God minabavira iti.

⁴ En adarasi, e kamaghin fo, God bar moghira ia gifongegha, egha ua baghavira ia amisevegha gifa.

⁵ Akar aghuir e inigha ia bagha izezim, an akar kinimin min ia bagha izezir puvati. A Godin Duam ko gavgavim sara ize, kamaghin amizi, ia guizbangira fo, akar kam a bar guizin akam. E ian tongin ikiava ian akuraghasava amizir arazim, ia uari a gifo.

⁶ Egha ia Godin akam inizi, ezi osimtizir aviriba ia batifi, ezi ia Ekiamin araziba ko en arazibar gin zuima, Godin Duam ian navibagh amima ia bar akonge.

⁷ Kamaghin ia arazir aghuim Masedonia ko Akaiian Provinsin itir Kraisin adarazi, bar men aka. Eghti me ian arazimin ganiva an gin mangam.

⁸ Ezi Ekiamin akar ia kunizim, a dibiirimin araremin min bar ghu. Egha a Masedonia ko Akaiara ghuzi puvati, ian nighnizir gavgavir Godin itir kam in eghaghanim, nguibaba bar a baraki. Kamaghin amizi, marki e ua me mikiman kogham.

⁹ Ezi dughiar e ia bagha

iziba, me uari bizir otivizibar gun e geghari. Egha ia godin ifavariba ategha navibagh iragha guizbangira Godin gin zuir arazibar me geghari. A guizbangira ko zurara itir God.

¹⁰ Ezi ia an Otarimin mizuai, a Godin Nguibam ategh uamategham. Otarir kam aremezima God a gamizi, a ua dikafi. A Iesus, an en akurvasi, egh dughiar Godin aningagharim izamim, an en akuragham.

2

Pol Tesalonikan nguibamin ikiava amizir ingangarim migei

¹ En adarasi, ia uari fo, ingangarir e ian tongin ikiava amizim, a pura ghuzi puvati.

² Ia fo, e tighar ia bagh izamin dughiam, e Filipain nguibar ekiamin ikia mizaziba isi, ezi me en zibabagh asighasisi. Ezi dughiar e ia bagha izezim, en God en naviba gavgavim dagh aningizima, ezi e uan apanir avirir kabar atiatir puvati. E tughagavgavigha Godin akar aghuim ia mikiri.

³ Egha e ia nighnizir gavgavim Kraisin ikiasava, e ia migia, egha pazav akatamin ia mikemezi puvati, egha e nighnizir zuezir puvatzitam sara ia migia ia gifarazir puvati.

⁴ Bar puvati. En nighnizim a igharagha iti. God en navir averiabagh fogha givagha, egha a uabi ifongegha akar aghuim akunamin ingangarim e ganingi. E gumazamiziba en ingangarim gifueghasa, e akam akurir puvati. Godra en navir averiabar gari. Ezi e kamagh sua, a uabira e amir ingangarim gifongegh.

⁵ Ia fogha gifa, God en garava e gifozima e kamaghin ia migei, e akar ifavaritamin ia gifarazir puvati, egha e ian bizibagh ifuegha egha ia apezepera migeir puvati.

⁶ E, ia ko gumazamizir igharazibar damazimin ziam iniasa ingangarir puvati.

⁷ E guizbangira Kraisin aposelbar min iti. Kamaghin e ti ifuegha, egha uarir akurvaghasava biziba bagha ia migiai. Egha e ingangarir ekiam ia daningan aghua. E bar nimira ia ko ikiava ian asughasusi. Kamaghira amebam uan borir aghiriba asughasugha deragha men gari moghin e deravira ian gari.

⁸ Ia bar guizbangira en namakaba, kamaghin amizima, e guizbangira bar ia gifonge, egha Godin akar aghuim ia mikimasa, egha e uaghan uan ikirimirim ian akurvaghasa.

⁹ En adarasi, ia uari en ingangarir ekiar e ia ko ikia Godin akar aghuir kunizim

gifo. E ghaze, e daghebar uarir akurvaghsi osimtizir ekiam ia daningan kogham. Egha e dimagariba ko aruebar bar puvira ingari.

¹⁰ Ia fo, ezi God uaghan fo, arazir manam e ia gami, ia nighnizir gavgavim Kraisin itir gumazamiziba. E Godin damazimin derazir arazir aghuibagh amua, egha arazir kuratam gamizir puvati.

¹¹ Ia fo, afeziam uan boribagh amir arazibar mirara e uaghan vaghvagha dar ia gami.

¹² Egha e ian nighnizir gavgavim damuti ia tugh gavgavighamin migirigiabagh ami. Egha ia osimtiziba aterir dughiamin e agharim ia ganidi. Egha e ikirimirir aghuir God uabi ifongezimin gin mangasa ia migei. God Bizibagh Ativir Dughiam oto, ezi a ian dia ghaze, ia dughiar kamın aven izi nan apengan ikiva na ko pin iki, dabirabir aghuarim nan Nguibamin a iniam.

Kraisin adarazi nighnizir gavgavim ikia, osimtiziba atera tugha gavgafi

¹³ Ia en akam baregha Godin akam inigha egha gumazibar akamin min a inizir puvati, ia guizbangira Godin akamra ini. Ezi akar kam bar pamten ia gumazamizir nighnizir gavgavim Kraisin itibar navir averiabar ingari. Kamaghin amizima e bizir

2:5: Ap 20:33, Ro 1:9, 1 Te 2:10, 2 Pi 2:3
2 Te 3:8-9 2:7: 1 Ko 2:3, 2 Ko 13:4, 2 Ti 2:24
11:9, 12:15 2:11: Ap 20:31 2:12: Fl 1:27, Kl 1:10, 2 Ti 1:9, 1 Pi 5:10
Ga 1:11-12, 4:14, 1 Te 1:2-3, 2 Te 2:13, 2 Pi 3:2

2:6: Jo 5:41, 5:44, 1 Ko 9:1-6, 2 Ko 11:9, 2:9: Ap 20:34, 1 Ko 4:12, 2 Ko

kam bagha zurara God minabi.

¹⁴ En adarasi, Godin siosin Judian Provinsin itiba, me Kraisi Iesusin adarasi, bizir me batozibara, da uaghan ia batifi. Ian nguibamin gumazibara osimtizir ekiaba ia ganidi moghira, Judian itir siosba, Judaba osimtiziba me garisi.

¹⁵ Judaba, Ekiam Iesus koma Godin akam inigha izir gumazibav soghezima me ariaghire, egha uaghan e batosi. Egha God ifongezir arazibar aghuaghava, me gumazamiziba bar, men ananimin iti.

¹⁶ Egha me God ua gumazamizir kaba inian me aghuagha, egha kamaghin e Kantrin Igharazibar Gumaziba akam e me mikiman me aghuagha, egha en tuaviba apiri. Kamaghira me zurara arazir kurabagh amima, da ghua bar ekefe, ezi datirighin Godin aningazim men izegha gifa.

Pol ua Tesalonikabar ganasa bar ifonge

¹⁷ En adarasi, Judaba kaghira e arizima, e dughiar bar otevimin ia ataki, egha e ian garir puvati, ezi en nighniziba ia ko iti. Ezi e ua mangi ian ganasa bar ifuegha egha tuaviba buriavira iti.

¹⁸ E ia bagh izasa; ki Pol guizbangira dughiar aviribar

izasa ingari, ezi Satan en tuaviba apiri.

¹⁹ Eghti en Ekiam Iesus uamateghamin dughiam, bizir tizim e damighti e an damatuzimin bar akuegh egh a mizuam iki tugh gavgavigham? E bizir tizim inigh mangi an akagh suam e ingangarir aghuim gami? E ghaze, iarara. E ia baghavira bar akuegham.

²⁰ Guizbangira, e ia baghavira bar akuegham. Ezi iarara e gamima e bar akueghavira iti.

3

Pol Tesalonikaba gavgavim me daningasa Timoti amada

¹ E ia bagha nighnighavira ikia ghua, gin e ghaze, e sugh-sughan kogham. Egha akam misuegha ghaze, ga Atensin ikiam.

² Egha Timoti amadazima a ia bagha izi. Timoti a en aveghbuam. Egha a Godin ingangarir gumazir Kraisin akar aghuim akurim. Ga gavgavim ia daningiva, egha ian nighnizir gavgavimin akurvaghasa ga anemada.

³ E kamaghin aghua, osimtiziba ko mizazir ia isir kaba ia damuti ia nighnizir aviribar amuam. Ia uari fo, God uabi osimtizir kamagh gariba aterasa e amisefe.

⁴ E faragha ia ko ikia egha kamagh ia miaviavira iti,

osimtizitaba e bativam. Ezi ia datirighin deragha kamaghin fo, dughiar kurar kam e bato.

⁵ Bizir kam baghava, ki sughsughan aghuagha, egha ki Timoti ian nighnizir gavgavim gifoghasa ia bagha anemadazi a izi. Ki kamagh atiati, gumazir kuram Satan ian nighnizir gavgavibar amuti, da ireghti, en ingan garim pura mangigham.

Timoti migirigiar aghuim inigha izezima Pol bar akonge.

⁶ Ezi Timoti ia ategha egha datirighira iza e batogha, akar aghuim e migia ghaze, ia nighnizir gavgavim Godin ikiava God ko gumazir igharazibagh ifonge. Egha a kamaghin migia ghaze, ia zurara e ginighnigha egha ian naviba bar en dera. Egha ia en ganasava ami moghin e uaghan ian ganasava ami.

⁷ Kamaghin amizima, en adarasi, dughiar e osimtiziba aterima nighnizir aviriba e bativimin, e kamaghin oraki, ia nighnizir gavgavir Godin itim ikiavira iti; ezi bizir kam gavgavim e ganingi.

⁸ E kamaghin fo, ia Ekiam bagha tughavizima, ezi e kagh uaghan, en dabirabim datirighin bar dera.

⁹ E ia ginighnigha egha e uan Godin damazimin guizbangira bar akonge. Kamaghin amizi, e ia bagha God bar minavira iti.

¹⁰ Egha dimagariba ko aruebar, God ko pamtem migiavira ikia ghaze, God en amamangatighti e uari izi ian ganam. Eghti ian nighnizir gavgavim oteveghti, e ua ian akurvaghiva ian nighnizir gavgavim damutima, a gavgavigham.

Pol God ko migei

¹¹ E kamagh sua, en God en Afeziam uabi ko Iesus en Ekiam, e bagh tuavim azeneghti e ia bagh izam.

¹² E kamagh sua, Ekiam ia damighti arazir igharazir darazigh ifongezim bar moghira ia gizifagh egh fasfagh. E bar ia gifongez moghira, ia vaghvagh Godin gumazamiziba ko gumazamizir igharaziba bar me gifongegh.

¹³ Eghti God gavgavim ia daningti, gumazamizir en Ekiam Iesusin damazimin zueziba bar, a ko uamateghti, en God en Afeziam ian gantima ia an damazimin zuegh arazir kuraba pu vatigham.

**Tesalonikabar
arazir aghuiba men
ikirimirimin aven
otogh egh gavgafigh**

4

(Sapta 4-5)

E gumazamiziba uari bakia uari ko akuir arazim damuam kogham

¹ Kamaghin, en adarazi, e God ifongezir araziba bar ian akagha ghaze, arazir kaba ia dar amu. Arazir kaba, ia datirighin guizbangira dagh ami. E datirighin Ekiam Iesusin ziamin gavgavimin ia gakaghora ghaze, ia arazir kabar amu mamaghira iki.

² E Ekiam Iesusin ziamin ian sure gamizir akaba, ia dagh fo.

³ God kamaghin ifonge, ia bar uari isiva a danigh egh an damazimin zuegh. Egh gumamaziziba tintinibar uari isava akuir arazim gitagham.

⁴ Egh ia vaghvagh uan amuibar ikiva deravira men gan. Egh Godin damazimin zuezir araziba ko a ifongezir arazibar amu.*

⁵ Ia uan mikarzimn ifongiabara, dar gin mangan marki, mati God gifozir puvatizir gumaziba amir araziba.

⁶ Kamaghin ia uan aveghbuaba osimtiziba me darigh egh me gifar arazir kurabar men amuibar amuan marki. E fomira akar gavgavim ia migia ghaze, gumazir arazir kurar kabanagh gamiba, God gin ivezir kuram me daningam.

⁷ E fo, God arazir miziriziba bagha en diazir pu. Bar puvati. A en diagha ghaze,

ia nan gumamazizibara, kamaghin ia arazir zuezibara damu.

⁸ Kamaghin amizi, ni tina akar kaba akirim dagh asara, ni akirim gumazim gasarazir puvati, ni God akirim a gasara, Godin kamra uan Duam ia ganingi.

E arazir aghuibar amuti da gavgavika

⁹ Ki Kraisin adarasi uarigh ifongezir arazimin ki ia bagh osiran kogham. Ki fo, God uabi ia uarigh ifueghamin arazim bagha ian sure gami.

¹⁰ Ezi ia Provins Masedonian itir Kraisin adarasi uarigh ifongezir arazibar bar me gami. En adarasi, e ia arazir kam damu mangi mamaghira ikiasa e ian azangsis.

¹¹⁻¹² Ki kamagh sua, ia bizitamn oteveghan kogham, eghti gumazir Kraisin azenan itiba ian ganiva egh kamaghin mikim suam, Kraisin adarasi arazir aghuibagh ami. Bizir kam bagh ia uan dabirabir amirizim damuti a deraghsi, puvira uari bagh ingar. Egh uan agharibar uari ingar egh ia uari uarir akurvagh, kamaghira e fomira ia mikemes.

4:3: 1 Ko 6:15, 6:18, Ef 5:3, 5:17, 5:27, Kl 3:5, 1 Te 5:23, Hi 10:10, 1 Pi 1:16 **4:4:**

Ro 6:19, 1 Ko 6:13-15, 6:18 * **4:4:** (4:4) Marazi ghaze, vezin kam kamaghin ghu: "Ia uan ifongiaba ko nighnizir kurar ian navir averiabar aven itiba, ia deraghvira da bagh uarir gan. Egh Godin damazimin zuezir araziba ko a ifongezir arazibar amu." **4:5:** Sng 79:6, Ga 4:8, Ef 2:12, 4:17-18, 2 Te 1:8 **4:6:** Wkp 19:11-13, Sng 94:1, 1 Ko 6:8, 2 Te 1:8 **4:7:** 1 Ko 1:2, 2 Te 2:13-14, Hi 12:14, 1 Pi 1:14-16 **4:8:** Ese 36:27, 37:14, Lu 10:16, 1 Ko 2:10, 2 Ko 1:22, 1 Jo 3:24 **4:9:** Jo 13:34, 15:12, Hi 8:11, 1 Jo 2:20, 2:27, 3:11-13 **4:10:** 2 Te 3:4

Ekiam uamategh iziva e akuvagham

13 En adarasi, e kamagh sua, ia bar deravira Kraisin gumazamizir ovengeziba bativamin bizim gifogh. Ia gumazir igharazir nighnizir gavgavim Godin itir puvatizibar min pamten ose-megh ikian marki. Me ua dikavamin dughiam mizuair puvati.

14 E kamaghin nighnizir gavgavim iti. Iesus are-megha ua dikafi. Kamaghin amizi, en nighnizir gavgavim kamaghin, God gumazir nighnizir gavgavim an ikiava ovengezibar amighti, me ua dikavigh egh Iesus ko ua izam.

15 Ekiamin akam e kamaghin ia mikeme, Ekiam uamateghtima e gumazamizir angamra itiba, gumazir ariaghrezibar faragh mangan kogham. Puvati.

16 Ekiam pamtem mikimti, an enselin faragha zuimin tiarim mikimti, eghti Godin sigham sara arangam. Eghti Ekiamra uan nguibam ategh izighiritima gumazamizir Iesusin poroghav ikiava ariaghreziba faragh ua dikavigham.

17 Dughiar kamın gin e gumazamizir angamra ikiavira itiba, e gumazamizir kaba ko ghuariabar tongin mavanangam, egh e bar

Ekiam overiamin a bativam. Kamaghin e bar Ekiam ko zurazurara ikiam.

18 Egh ia akar kam Godin gumazamizir igharazibav kim, egh gavgavim uari daning.

5

E Ekiam izamin dughiam bagh uari akar ikiam

1 En adarasi, e bizir otivamin dughiatam diborogh ia bagh an osirighan kogham.

2 Ia uari fogha gifa, Ekiam Izamin Dughiam okimakiar gumazim dimangan izi moghin zuamirama otogham. A izamin dughiam, ia a gifoghan kogham.

3 Gumazamiziba kamaghin mikimam, "Datirighin dughiar amirizim e batozi, e deravira iti." Eghti bizir me gasighasighamim bar zuamira me batogham, mati mizazir amizir naviba adaiba borim batasa isir mizaziba. Men tav osimtizir kam gitagh ari mangan kogham.

4 Kamaghin amizi en adarasi, ia mitatemın itir puvati, egh ia, dughiar kam okimakiar gumazimin min iziti, ia an ganigh digavir kuram damuan kogham.

5 Ia fo, ia bar aruem ko angazangarimin gumazamiziba. E dimagarim ko mitatemın adarasi puvati.

4:13: Ef 2:12 **4:14:** Ro 14:9, 1 Ko 15:3-4, 15:12-13, 15:18, 15:23 **4:16:** Mt 24:30-31, Ap 1:11, 1 Ko 15:23, 15:52, 1 Te 1:10, 2 Te 1:7 **4:17:** Jo 12:26, Ap 1:9, MAA 11:12 **5:1:** Mt 24:36 **5:2:** Mt 24:42-44, Lu 12:39, 2 Pi 3:10, MAA 3:3
5:3: Ese 13:10, Hos 13:13, Mt 24:39, Lu 21:34-35, Jo 16:21-22 **5:4:** Ro 13:12-13, 1 Jo 2:8 **5:5:** Ro 13:12, Ef 5:8-9 **5:6:** Mt 24:42, 25:5, 25:13, 1 Pi 5:8

⁶ Kamaghin amizi, e gumazir igharazibar min daku ikian kogham. En damaziba kuighreghima e deraghvira nighnigham.

⁷ E fo, gumazir akuiba me dimagaribar akui. Ezi gumazir dipar kuraba apa onganiziba, dimagaribar da api.

⁸ Ezi e aruemin adarazi, kamaghin e deraghvira nighnigham. E nighnizir gavgavim Godin itir arazim ko igharaz darazigh ifongezir arazim nigham. Egh bizir kamning inighiva midorozir korotiamin min uan evariba ikeghti da e apazagham. Egh Godin mizuam iki an akurvazir arazim inigh, e midorozir dapanir asuamin min anerughti an e apazagham.

⁹ God, uan aningagharimin aven mangasa e amisevezir puvati. A en Ekiam Kraiss Iesusin ingangarimin en akurvaghasa e amisefe.

¹⁰ Iesus en akurvaghasava e bagha areme. Kamaghin amizi, e ovenge, o e angamra iti, e a ko angamra ikiam.

¹¹ Kamaghin amizi, ia uari vaghvagh akar aghuibar uariv kim egh gavgavim uari daning, mati ia datirighin amimoghin.

God uan adarazir akuraghti me arazir aghuibar amuam

¹² En adarasi, e kamaghin ian azangsis, ia gumazir ian akurvagha ia ko ingaribar apengan iki. Ekiam ian gumazir dapanibar ikiasa me amisefe, eghti me ian araziba akiramin migirigiabar amuam.

¹³ Ia men ingangarir me amir kam ginighnigh, egh naviba bar men deraghiva me gifongeghiva egh men apengan iki. Egh ia bar uari inigh navir amirizimin iki.

¹⁴ En adarasi, e kamaghin ian azangsighasa, ia gumazamizir amirizibar araziba akiriva, egh gumazamizir atiabar naviba gavgavim me daningiva, egh gumazamizir gavgaviba puvatiziba akurvagh, egh ia gumazamiziba bar dughorir amirizim men iki.

¹⁵ Ia deravira gan, gumazitam arazir kurabar ia damutima, ia an arazir kuraba ikaravaghan marki. Ia zurara arazir aghuibar Godin gumazamizibar amusi gavgavigh, egh uaghan gumazamizir igharaziba sara.

¹⁶ Egh ia zurara bar akongegh,

¹⁷ egh ia God ko zurara mikimvira iki.

¹⁸ Bizir tizim ia bato, God minabivira iki. God kamaghsua, ia gumazamizir Kraiss Iesusin poroghav itiba ia arazir kaba bar, dar amu.

5:7: Lu 21:34-36, Ro 13:13, Ef 5:14 **5:8:** Ais 59:17, Ef 6:13-17 **5:9:** Ro 9:22, 1 Te 1:10, 2 Te 2:13-14, 1 Pi 2:8 **5:10:** Ro 14:8-9, 2 Ko 5:15, 1 Te 4:14 **5:11:** Ju 20
5:12: 1 Ko 16:18, Fl 2:29, 1 Ti 5:17, Hi 13:7, 13:17 **5:14:** Ga 5:22, 6:1-2, Kl 3:12, 2 Te 3:6, 3:11, 3:15, Hi 12:12 **5:15:** Snd 20:22, Mt 5:39, Ro 12:17, 1 Ko 6:7, 1 Pi 3:9
5:16: 2 Ko 6:10, Fl 4:4 **5:17:** Lu 18:1, Ef 6:18, Kl 4:2, 1 Pi 4:7 **5:18:** Ef 5:20, Kl 3:17 **5:19:** Ef 4:30, 1 Ti 4:14, 2 Ti 1:6

19 Eghti Godin Duam bizitam damusi ia mikimtima, ia an anogoroghan marki.

20 Eghti ia Godin akam inigha izir gumazibar akam me ia mikimtima ia navir kuram men ikian marki.

21 Egh ia bar deravira araziba ko akaba bar, da tuisigh. Egh arazir aghuibara, ia dar suigh.

22 Egh arazir kuraba ia bar da atakigh.

23 God uabi navir amirizimin mingarim, a ia damightima ia uari isi bar a daning, egh an damazimin bar zuegham. Eghti a ian duaba ko, mikarziba ko, ikirimiriba bar moghira deraghvira dar ganti, da deraghvira ikiva en Ekiam Kraiss Iesus izamin dughiamin ia arazir kuratam Godin damazimin bar puvatigham.

24 Godin ian diazim, a uan akabar gin ghua bizibagh amima da guizin otifi. Kamaghin e fo, a guizbangira bizir kabar amuam.

25 En adarasi, ia e bagh God ko mikimti, a en akuraka.

26 Ia Kraissin gumazamiziba, vaghvagh uan dafaribar suigh.

27 Ki Ekiamin ziamin akinafarir kam Kraissin gumazamiziba bar me bagh a dipon me mikimasa ia gakaghori.

28 En Ekiam Kraiss Iesusin apangkuvim bar moghira ia ko iki.

Akinafarir Namba 2, Pol Tesalonikan Nguibamin itir Sios baghava an Osiri

Akar Faragha Zuim

Gumazamizir Tesalonikan nguibamin itiba, me ti nighnizir aviribagha amua ghaze, bizir manamra Kraiss ua izamin dughiamin otivam. Marazi ghaze, Ekiamin Dughiam otogha gifa. Kamaghin amizi, Pol ko Sailas ko Timoti Tesalonikabar nighniziba akirasa akinafarir kam osiri.

Pol kamaghin migei, dughiar kam tighar otivam. Gumazamiziba faragh Godin akaba batoghiva egh akirim God gasaragham. Eghti arazir kuram otogh gavgavighivira ikiam. Eghti gin Godin araziba adoghadozir gumazir mam azenaram otogham, egh a Kraissin apanim damuam.

Pol gumazamizibav gia ghaze, me nighnizir gavgavimin tugh gavgavigh egh osimtiziba ater. Pol kamagh sua, me uarira uarir akurvaghsi pamtem ingar, mati a uabi a ko ingari darasi me ami moghin. Me ingangaribar amusi amirvaghan marki. Egh me

igharazi darazir akurvaghsi amirvaghan marki.

Ekiam Izamin Dughiam gin otogham

(Sapta 1-2)

¹ Ki Pol, ko Sailas ko Timoti, e Tesalonikan itir sios bagha akinafarir kam osiri, me God en Afeziam ko Ekiam Kraiss Iesusin poroghav itir gumazamiziba.

² God en Afeziam ko Ekiam Kraiss Iesusin apangkuvim ia damightima, ia navir amirizim iki.

*Tesalonikaba osimtiziba
ko mizazibar dughiamin
tuivigha gavgafi*

³ En adarasi, e zurarian ziaba diponiva ia bagh God minabiva egh God ko mikimam. E fo, ian nighnizir gavgavim bar moghira gavgafi, ezi ia bar moghira vaghvagha bar uarigh ifonge, ezi arazir kam ekiva ghuavira iti. Kamaghin bar derazi, e ia bagha God minabi.

⁴ Kamaghin amizima, e tintinibar Godin siosbar ghuegha egha ian ziaba fe. E arazir kurar apaniba ia gamiba bar dar gun me migiava, egha osimtiziba sara me migei. Egha e kamaghin migei, "Godin gumazamiziba me uan nighnizir gavgavimin tugh gavgavigha, osimtiziba ko mizaziba ateri."

*God arazir aghuimin e
tuisisi*

⁵ Ezi bizir ia bativir kaba, God kamaghin en aka, an arazir aghuim gamua egha en araziba tuisisi. Ia kamaghin ifonge, God Bizibagh Ativamin Dughiam otogham. Kamaghin amima, ia mizaziba isi. Eghti God suam, ia dera egh ia inigh dughiar kamın aven mangam.

⁶ Godin arazir aghuim a kamaghin damuam, gumazir osimtiziba ia gariziba, a ua men osimtiziba ikarvaghham.

⁷ Egh ian osimtizir datirighin ia ateriba God da givaghham, egh avughsazim ia daningiva egh uaghan e daningam. Dughiar kamın Ekiam Iesus uan enselin bar gavgavim itiba ko Godin Nguibam ategh azenara otogham, eghti e avughsam. An avir bar gavgavim mizariaba sara izam.

⁸ Egh God gifozir putatiziba ko en Ekiam Iesusın akar aghuimın gin zuir putatiziba, Iesus ivezir kuram me ikarvaghham.

⁹ Kamaghin amir gumaziba ivezir kurar kam inigh; bar ikuvigh mamaghira ikiam. Egh me Ekiamın saghon ikiva, egh uaghan an gavgavimın angazangarir ekiamın saghon ikiam.

¹⁰ Ezi Dughiar God atizim, Ekiam ua izitima an gumazamizir nighnizir gavgavim an itiba, me an ziam fiva, egh

ziar ekiam a daning a bagh bar akuegham. Ia Godin akar e ian tongin kunizim, ia nighnizir gavgavim an iti. Kamaghin amizi, ia dughiar kamın uaghan me ko ikiam.

Pol God ko mikimti a Tesalonikaba gavgavim me daningam

¹¹ Ezi e bizir kabagh nighnigha zurara ia bagha e uan God ko migei, eghti a ian akurvaghham. E kamagh sua, a ia damuti arazir aghuir a damuasa ian diaziba, ia dar amuam. E a ko mikimtima, a gavgavim ia daningam. Eghti ia, arazir aghuir ia damuasa ifongeziba bar, ia dar amuam. Eghti Godin gavgavim ian nighnizir gavgavim damuti, an ekeveghti ia arazir aghuir aviribar amuam.

¹² Ezi arazir kamın ia Ekiam Iesusın ziam fitima a uaghan ian ziaba fam. En God ko Ekiam Kraıs Iesus ian apangkuvigh egh bizir kabar amuti da guizbangin otivam.

2

Godin araziba adoghadozir gumazim otogham

¹ En adarasi, e bizitam ia mikimasa, en Ekiam Kraıs Iesus a uamategh izam, eghti e a ko uari akuvaghham. E kamagh sua, ia bar deravira akar kam baragh.

² Gumazir taba ti ia migia ghaze, Ekiam Izamin

Dughiam otogha gifa. Gumazir mamın nighnızim ghaze, Godın Duam ti uan akar kam a ganingizi an an gun migei. O gumazir mam Godın akam akura akar kam gun migei. O gumazir mam ghaze, e osirizir akınafarir mam, akar kam an iti. Ezi ia akar kam managh a baraki, ia zuamira digavir kuram damighıva egh okam nighnıghan marki.

³ Ia gumazitamın ganti a uan akatam o arazir an amitamın ia gifaran marki. Ia oragh! Dughiar kam puram otoghan kogham. Puvati. Faragh gumazir avırım Godın akaba batoghıva egh akırım God gasaragham. Eghti Godın araziba adoghadozir gumazir mam azenara otogham, gumazir kam God helin a gasıghasıgham.

⁴ Bizir gumaziba ziaba feba ko dar bora ghaze men godba o men aseba, a dar apanımın ikiam. Egh a uabira uan ziam fiva egh a bizir kaba bar da dikabiragham. Egh a Godın Dıpenımın aven daperagh ikiva kamaghın mikımam, “Ki uabira God.”

⁵ Ia fo, ki ia ko itir dughiam, ki bizir kabar gun ia mikeme. Ia ti okınıghnıghiz, o?

⁶ Ia fo, bizir mam gumazir kamın tuavım apırıma an azenaram otivan kogham. A gın God a bagha atizir dughı-

amra, an azenım gıram.

⁷ Ia fo, datırıghın Godın araziba adoghadozir arazir kam averara ingari iti. A modogh averara iki mangiti, gumazir an tuavım apırızim, sıvagh mangiti, an azenaram otogham.

⁸ Egh Godın araziba adoghadozir gumazir kam dughiar kamın azenım gıram. Eghti Ekıam İesus uan akamın a giveragh a misueghtıma an aremegham. Ekıam uan angazangarım ko gavgavir ekıam sara izıva, egh uan angazangarım ko gavgavir kamra a gumazir kam bar a gasıghasıgham.

⁹ Godın araziba adoghadozir gumazir kam, a Satanın gavgavımın azenan otogham. Egh Satanın ifavarir arazımın, a digavir kuram gamir arazir avırıba ko arazarazir ıgharazıba ko mirakelın ifavarir ıgharagha garıba, dar amuam.

¹⁰ An arazir kurar avırır ıgharazıbar amu, ovevemın tuavımın gın zuir gumazıbagh ifaram. Me guızın akam gifongeghan aghua, ezi God men akuraghan kogham. Kamaghın amızıma, gumazamızir kaba bar arıghregham.

11-12 God kamagh sua, gumazir nighnızir gavgavım guızın akamın itir puvatıgha arazir kurabagh amua bar akongezıba, me

nighnizir gavgavim akar ifarimın ikıva, Godın kotın ıvezir kuram iniam. Kamaghın amizıma, God men nighnizibagh amizıma, me paza nighnisi.

God ua ia iniasa ia misefe

¹³ En darasi, ia Ekiam bar ifongezıba, God faragha inizir gumazamizıbar tongın ikiasa ia misefe. God ın Duamın gavgavımın ian navir averiamın ingarima, ia a baghavıra itir gumazamizıba, egha ia guızın akam nighnizir gavgavım an iti. Ezi tuavir kamın God ian akurvaghasa. Kamaghın amizi, e zurara God ia bagh a minabagham.

¹⁴ God kamagh sua, ia uan Ekiam Kraıs İesusın angazangarir ekiamın aven a ko iki-asa a ifonge. Egha a uan akar aghuir e ia mikemezır kamın ian dia.

¹⁵ Kamaghın ami, en adarasi, ia bar tuıvıgh gavgafıgh. Eghti Godın akar e ia mikemezıba, o akar ian sure damuasa osırızıba, ia dar gın mangi.

¹⁶ E kamaghın God ko mıgıa ghaze, en Ekiam Kraıs İesus ko God en Afezıam bar e gifonge. Egha en apangkuvıgha en navıbagh amıma, da dera, egh mamaghıra ikiam. Egha en akurvazıma en nighnizir gavgavım ikiava Godın mızuai, eghti an arazır aghuımın e damuam.

¹⁷ Egh a gavgavım ian navıbar anıng, egh ian akurvaghti ia arazır aghuıba bar, dar gın mangıva egh akar aghuıbav kimam.

Tesalonikaba gumazır ingangarıbar amırazıbar arazıbar kirıgh

3

(Sapta 3)

Ia God ko mikımti, an en akuragham

¹ En adarasi, en akar abuananam, a kamakın. Ia God ko mikımtıma, an en akuragham, eghti Ekiamın akam zuamıra nguıbaba bar a dar mangiti gumazamizıba a inıva an gın mangi, nighnizir gavgavım an ekiam, mati ia faragha a inızi moghın.

² Ia God ko mikımtıma a gumazır kurabar dafarıbar e inıgh, kar arazır kurabagham amırumazıba. Ia fo, gumazır maba nighnizir gavgavım Ekiamın itir puvatı.

³ Ezi Ekiam guızın arazıbagh ami, eghti ia bar nighnizir gavgavımra an iki. A gavgavım ia danıngıva, egh ia geghuvtı, Satan paza ia damıghan kogham.

⁴ Ezi Ekiam e gamızıma e bar deravıra kamaghın fo, ia arazır e ia mikemezıba, bar

dagh amuavira iti. Egh gin ia kamaghira damuam.

5 E kamagh sua, Ekiam ian faragh mangi, ian navibar amuti, ia fogh suam, God guizbangira ia gifonge. A ian navibar amuti, ia Kraisin arazimin gin mangiva osimtiziba ateriva tugh gavgavigham.

*Gumazamiziba bar, ingan-
garibar amu*

6 En adarasi, en Ekiam Kraisin ziamin e akar gavgavim migia kamaghin ia migei, en marazi pura amirvagha ikia, akar e ia ganingizimin gin zuir puvati. Ia me vaghvagh men saghon iki.

7 Ia fo, ia en arazibar gin mangi. Dughiar e ia ko itiba, e pura apiaghav itir puvati.

8 E pura ian dafaribar dagher taba inizir puvati. E dagh ivesi. E kamagh sua, e osimtiziba ia darighan kogham. Kamaghin e puvira ingari, arueba ko dimagariba.

9 God ghaze, e dagheba bagh ian azaraghtima, ia en akurvagh. Ezi e ian azarazir pu. E ghaze, e arazir aghuim ian akaghtima ia an gin mangam. Ezi e kamaghin ian azangsizir puvati.

10 Ia fo, dughiar e ia ko itibar, e akar gavgavim ia

ganingi: gumazim ingan-
garibar amuan aghuaghti, ia dagheba a daningan kogham.

11 Ezi e datirighin orazi, ian marazi pura iti. Me ingangaritam gamir puvati. Me pura gumazir igharazibar biziba tintinibar dav gei. Kar men biziba puvati.

12 Ezi datirighin Ekiam Kraisin ziamin e akar gavgavir kam kamaghin gumazir kabav gei, me bar deravira daperaghiva, egh ingariva, egh me daghebar uarira uarir akurvagh.

13 Ezi en adarasi, ia arazir aghuibar amuva dar amirvaghan marki.

14 Eghti gumazitam akar e akinafarir kamın osirizibar gin mangan koghtima, ia deraviram an gan. Ia kamagh sua, gumazir kam uan arazir kam gifoghiva egh aghumsigh, kamaghin ia an saghon iki.

15 Ia apanimin a ginighnighan marki, ia aveghbuamin min a damuva, egh arazir aghuibar amusi an sure damu.

*Pol uan akar abuananam
me ganidi*

16 Ekiam a navir amirizimin mingarim, a zurara ia damuti ia navir amirizimin biziba bar ikiam. Ekiam bar moghira ia ko ikiam.

17 Ki Pol, ki uan dafarimin osira ghaze, Afeziam ia ko iki. Nan akinafariba bar, osizirir abuananam ki zurara

uan ziam kamaghin an osiri.
Kar ki kamaghin osiri.

¹⁸ En Ekiam Krai Iesusin
apangkuvim bar moghira ia
ko ikiam.

Akinafarir Faragha Zuim, Pol Timoti baghava an Osiri

Akar Faragha Zuim

Timoti, Kraisin adarazir gumazir igiar mam, a Listran nguibar Galesian Provinisin itimin ize. An amebam, a Judan amizim, ezi an afeziam a Grighin gumazim. Pol Timoti inizima, an a koma aruava Godin ingangarim gami. (Ni Aposel 16:1-3in gan). Egha Timoti gin Efesusin nguibar ekiamin itir siosin gumazir dapanimin oto. Ezi Pol akinafarir kam a bagha an osiri.

Akinafarim faragha migeir bizim, a kamakin, Timoti deravira ua bagh ganigh, gumazitaba gumazamizibar nighnizir gavgavibagh asighasighan maraghe. Gumazir kaba me nighnizir igharaziba ikia ghaze, nguazir kamın itir biziba da derazir puvati. Kamaghin, gumazim guizbangin ikirimir aghuim inisiva, dagher taba ateghiva egh amuimin ikian marki.

Bizir igharazir ekiar akinafarim migeir mam, a siosin ingangarim deraviram an ganam. Egha a uaghan migia ghaze, siosin gumazir dapaniba ko siosin ingangarir gumaziba, me arazir aghuibar amu.

Akinafarimin akar abuananaba, Pol Timoti migia ghaze, a Kraisi Iesusin ingangarir gumazir aghuimra iki, egh arazir aghuibar vaghvagh siosin gumazamizibar amu.

Timoti uabi uan araziba deraghvira dar ganiva, egh siosin gumazamiziba uaghan men gan

(Sapta 1-6)

¹ Ki Pol, ki Kraisi Iesusin aposel. God, en Akurvazir Gumazim, ko Kraisi Iesus, gumazir e ganasa mizuaim, aning na misevezima ki aposelin oto.

² Timoti, ni na ko nighnizir gavgavim ikiava, egha mati guizbangira nan otarim. Ezi ki akinafarir kam ni bagha an osiri. God en Afeziam ko Kraisi Iesus en Ekiam, aningın apangkuvim koma kuarkuvim, ni damuti ni navir amirizimin iki.

E ifavarir akaba bar a da baraghan kogham

³ Ki fomira Masedonian Provinisin ghughava, egha dughiar kamın ki akar gavgavir mam ni ganingi, egha datirighin ki akar kamra ua kamaghin ni mikimasa. Ki ghaze, ni Efesusin Nguibar Ekiamin ikiva egh gumazir maba migirigiar gavgavim me daning suam, me gumaziba Godin akamin men sure

damuva, akar ifavarir taba me damuvira ikian marki.

⁴ Egh me pura eghaghanir araziba ko men ovavibar ziar migirigiar me zurara miaviava itiba, da atakigh. Akar kaba men niñnizibagh amima me onganighava tintiniba uariv gia uari adosi. Akar kaba me damuti, me niñnizir gavgavim Godin ikian kogham, egh God e damuamin bizim me deragh a gifoghan kogham.

⁵ Nan akar gavgavir kamin mingarimra kara, e bar uarigh ifuegham. E fo, e guizin niñnizir gavgavim Iesusin ikia, navir zuruzim ikia, egha uan araziba deravira da tuisigha arazir aghuibar gin zui. Eghti bizir kaba e damuti, e bar uarigh ifuegham.

⁶ Marazi arazir kam ataki, egha datirighin me onganigha pura akar mingariba puvatizibav gei.

⁷ Egha me igharaz darazi Godin Arazibar men sure damuasa. Egha me ghaze, men migirigiaba bar guizbangira. Ezi akar me gun migeim, an mingarim me uari a gifozir puvati, egha me uari uan akam deragha a gifozir puvati.

⁸ E kamaghin fo, Moses Osirizir Arazir God a Ganingiziba, da bar dera. Eghti gumazitam bar deragh Godin Arazir kabar gin mangiti, Arazir Kaba an

deragham.

⁹ Ezi e uaghan kamaghin fo, God uan Araziba isa gumazamizir aghuiba bagha da aningizir pu. Puvati, a gumazamizir arazir kurabagh amiba bagha, da me ganingi. Gumazamizir akaba batoziba, ko akaba barazir puvatiziba, ko gumazir akirim ragha God gasaraziba, merara God me bagha uan Araziba aningi. Kar gumazamizir Godin ziam fer puvatiziba, ko gumazir Godin aghuaziba, ko gumazir uan amebaba ko afeziaba misoghezi me aremeziba, ko gumazir igharaz darazi misozima me ariaghreziba,

¹⁰ ko arazir mizirizibagh amiba, ko gumazir uarira uari isava akuiba, ko gumazir gumaziba okiava me gamima me pura ingangarir gumazibar otiviba, ko gumazir ifariba, ko gumazir kotin aven ifariba, merara God me bagha uan Araziba da aningi. Egha uaghan gumazamizir Godin guizin akamin apaniba, God me bagha uan Araziba da aningi.

¹¹ Ezi guizin akar kam, a God an gun mikimasa na ganingizir akam, an akar aghuir kamin mirara ghu. Ezi akar aghuir kam e migia ghaze, God angazangarir ekiamin aven ikia, egha gavgavir ekiam iti. A bar derazima gumaziba ko amiziba

an ziam fe.

*God Polin apangkuvizima,
Pol a minabi*

12 En Ekiam Krai Iesus ingangarim bagha gavgavim na ganigha ghaze, ki an ingangarim damuam. Egha ingangarir kam damuasa na amisefe. Ezi kamagh sua, ki a minaba.

13 Guizbangira, fomira ki dibovir akabar an ziam gasighasiki, egha ki an apanim gamuava, egha akar kurabar a mikeme. Ezi a fo, ki deragha a gifozir puvatigha, egha nighnizir gavgavim an itir puvati, egha arazir kabagh ami. Kamaghin amizima a nan apangkufi.

14 Ezi Krai Iesus en Ekiamin apangkuvim bar na gizivazima, egha a na gamima, ki nighnizir gavgavim an ikiava egha gumazamizir nighnizir gavgavim Krai Iesusin itiba, bar me gifonge.

15 Krai Iesus, gumazamizir arazir kurabagh amiba men akuraghasa nguazir kamin ize. Ezi men tongin, kon arazir kuraba bar men arazir kurabagh afira. Ezi akar kam a guizbangira, gumaziba a baregh nighnizir gavgavim an iki.

16 Ezi Krai Iesus kamagh sua ifonge, gumazamiziba bar kamaghin fogh, a gumazir arazir kurabagh amiba a men asughasugha

nimira me gamua zui. Kamagh amizima a faragha nan apangkufi, ezi ki an abanimin min iti, eghti a na gamizir biziba men akaghti me dar ganiva, nighnizir gavgavim an ikiva, egha ikirimirim ikia mamaghira itim iniam.

17 Ezi an Atrivir Zurara Itim. An oveghan kogham, ezi e gumazamiziba an ganighan kogham. A uabira bar guizbangin God. Kamaghin amizi, e zurara bar an ziam fiva a mikim suam, God ni bar ekevegha bar dera. Bar guizbangira.

*Pol Timoti migia ghaze,
ni nighnizir gavgavir Iesusin
itim, an suiragh gavgafigh*

18-19 Nan otarim Timoti, ki fo, Godin akam inigha izir gumazim fomira nin arazibar gun mikeme. Ezi ki akar kam ginighnigha, egha bizir ni damuamiba bar dar gun ni migei. Ki kamaghin ifonge, ni nighnizir gavgavim Iesusin ikiva an suiragh gavgavigh, uan araziba deravira da tuisigh arazir aghuibar gin mangi. Ki kamagh sua, ni Godin akam inigha izir gumazim ni ganingizir akar kabar gin mangi, egh tuavir kamin ni midorozir aghuim misoghiva nighnizir gavgavimin aven tugh gavgafigh. Bizir kam bagha, ki akar kam ni ganidi. Ezi gumazir maba, me uan

araziba deragha da tuisigha, egha arazir aghuibar gin mangan aghuagha da batosi. Egha tuavir kamin me uan nighnizir gavgavibagh asighasiki.

²⁰ Ezi men tongin Himeneus ko Aleksanda kamaghin ami. Ezi ki kamaghin ifonge, aning ua Godin ziam gasighasighan markiam. Aning kamaghin foghasa, ki aning isa Satanin agharim gati.

2

E gumazamizibar akurvaghsi God ko mikimiva an azangsiham

¹ Ki mighighavira ia migei, faragh damuamin bizim a kamakin, ia gumazamiziba bagh God ko mikimiva a minabiva egh an azangsihiva, egh a gumazamiziba bar men akurvaghsi a gakaghon.

² Egh uaghan atriviba ko gavmanba da bagh Godin azangsih. Kamaghin, e bar deragh ikiva navir amirizibar ikiva, egh God baghavira itir arazibar amuva God ifongezir araziba bar dar gin mangam.

³ God ko migeir arazir kam, a Godin damazimin bar dera. God, en Akurvazir Gumazim, arazir kam gifonge.

⁴ A kamagh sua, a bar gumazamiziba men akurvagham. Eghti me bar guizin akamin mingarim gifogham.

⁵ E fo, Godin vamira iti. Ezi abuir gumazir vamira iti, a God ko en tighin iti. A gumazir kamra, Kraiss Iesus.

⁶ Dughiar God inabazimin, Kraiss Iesus gumazamiziba bar me bagha uabi isa God ganigha aremegha egha ua me givese. Ezi arazir kamin God kamaghin en aka, a uan gumazamiziba bar moghira ua me iniam.

⁷ Egha ingangarir kam bagha, God aposel ko akam akunamin gumazimin ikiasa na misefe. Ki guizbangira migei, ki ifarir puvati. A Kantrin Igharazibar Gumazibar sure damuasa ingangarim na ganingi, eghti me nighnizir gavgavim Kraissin ikiva egh guizin akam gifogham.

⁸ Ki kamaghin ifonge, nguazir kamin gumazamiziba bar dafariba fiva God ko mikim. Ki kamagh sua, me bar uari isiva God daningiva zuegh ikiva, egh aningagharir arazim ko adoghadozir arazim atakigh. Me arazir kam damuva, God ko mikim.

Ingangarir aghuim damuamin arazim, a guizin amizibar kurukazim

⁹ Ki kamaghin ifonge, amiziba korotiar aghuibar

1:20: 1 Ko 5:5, 2 Ti 3:17-18, 4:14-15 **2:4:** Ese 18:23, Jo 3:16-17, 17:3, 1 Ti 4:10, 2 Ti 2:25, 2 Pi 3:9 **2:5:** Ro 3:29-30, Ga 3:20, Hi 8:6, 9:15, 12:24 **2:6:** Mt 20:28, 1 Ko 1:6, Ga 1:4, Ef 1:7-9, 2 Te 1:10, Ta 1:3
2:7: Ap 9:15, Ga 1:16, 2:7-8, Ef 3:7-8, 2 Ti 1:11 **2:8:** Ais 1:15, Mal 1:11, Jo 4:21 **2:9:** 1 Pi 3:3-5

aghutı, da men tughā tıgham. Eghtı men korotiaba, igharaz darazi men ganıva nıghnızır kuraba ko aghumsızır nıghnızıba ikian kogham. Me uan dapanır arızıba mıghıvıra da asingan markı, egh uan mıkarzıba, manmanıaba ko gol ko korotıar bar pın kozıba, puram azenan dar kurukan markı.

¹⁰ Amızır Godın akamın gın mangasa ifongezıba, me arızır aghuıbar amu. Arazır kaba, kar guızın men kurukazım.

¹¹ Egh amızıba bar uarı dıkabıragh egh nımıra ikıva Godın akam baragh.

¹² Kı kamaghın amızıbar amamangatızır puvatı, me uarı uarı fıva gumazıbar faraghfaragh mangı, egh Godın akamın men sure damuan kogham. Amızıba uan akaba dukuaghıva nımıra ikı akaba baragh.

¹³ Ia oragh! God faragha Adamın ingarı, egha gın Evan ingarı.

¹⁴ Ezi Adam akar ifavarıba nıghnızır gavgavım a dar itır puvatı. Amızımra akar ifavarıba nıghnızır gavgavım a dar itı, egha arızır kuram gamı.

¹⁵ Amızıba borıba batır ingangarım damuva, egh nıghnızır gavgavım zurara Kraısın ikıva egh uarı sıva a danıngıva egh zuegh ikı, egh me igharaz darazıgh ifongegh, egh me arızır

aghuıbar gın mangıtı, God men akuragham.*

3

Sıosın gumazır dapanıba arızır aghuıbar amu

¹ Akar kam a bar guızbangıra, gumazıtım sıosın gumazır dapanıtımın ikısı a ingangarır aghuım gıfonge.

² Sıosın gumazır dapanım, an arızır aghuıbar gın mangı, eghtı me arızır kuratım bagh an ganıva avegham. An amuır vamıra ikı. Egh an dabırabım bar moghıra deragh, navır ghurımın arızıba dıkabıragh, egh arızır aghuıbara damu zıar aghuım ınıva, egh a gumazır ıgharazıba sıdıpenımın mangıva, egh deravıra gumazıbar sure damu.

³ A wainın dıpar avırıbar amıva onangan markı. A zuamıra anıngaghıva gumazııav soghan kogham, a men asughasugh. Egh bıızıba bagh gumazıba adoghan markı, egh a dagıaba baghıvıra ikian markı.

⁴ Egh deravıra uan dıpenımın itır darası men gan, egh borııav kımtıma me deravıra an akaba baragh dar gın mangı.

⁵ (Gumazım uan amuıroghborıba deraghvıra men ganan kogh, manmaghın a Godın sıosın ganamın

2:10: 1 Ti 5:10 **2:12:** 1 Ko 14:34 **2:13:** Stt 2:7, 2:21-22, 1 Ko 11:8-9 **2:14:**

Stt 3:1-6, 2 Ko 11:3

* **2:15:** (2:15) Grıghın akam, vezın kamın deragha bıgha

mıkemızır puvatı. **3:1:** Ap 20:28, Ef 4:12, Fl 1:1, 1 Ti 1:15

3:2: 1 Ti 5:9, 2 Ti 2:24

ingangarim iniam? Bar puvati.)

⁶ Gumazir datirighira nighnizir gavgavim Iesusin itim, a Godin siosin ganan kogham. A kamaghin nighnigh suam, a gumazir aghuim, egh uan ziam fam. Eghti God ivezir kuram Satan ganingizi moghin a ivezir kuram a daningam.

⁷ Siosin gumazir dapanim, siosin azenan itir gumaziba a mikim suam, a ziar aghuim iti. A ziar aghuim ikian koghtima, gumaziba akar kurabar a mikimti, an aghumsighiva, egh Satanin azuazimin aven mangigham.

Siosin ingangarir gumaziba arazir aghuibar gin mangi

⁸ Kamaghira siosin ingangarir gumaziba, gumazibar damazibar me ziar aghuim iki. Egh me mizer pumuningin ikian marki, egh wainin dipar aviribar amiva onganan marki. Egh dagiaba bagh bar ikuvigh ifar da inian marki.

⁹ Me uan araziba deraghvira da tuisigh arazir aghuibar gin mangi, egh guizin akar e nighnizir gavgavim an itimin suiragh gavgavigh.

¹⁰ Ia faragh me isi ingangaritam datigh, ganigh. Eghti men ingangarim deraghti, me siosin ingangarir gumazibar ikiam.

¹¹ Kamaghira, amiziba uaghan, gumazibar damaz-

ibar me ziar aghuim iki. Egh me igharaz darazi girakirangin me mikiman marki. Egh men dabirabim bar moghira deragh, egh me guizin deraghvira ingangarir me inizibar amu.

¹² Eghti siosin ingangarir gumazim an amuir vamira iki. Egh a uan boriba ko an dipenimin itir darazi deragh men gan.

¹³ Egh gumazir deravira ingariba, me ziar aghuiba iniam. Egh me atiatingan kogh uan nighnizir gavgavir Kraiss Iesusin itimin gun mikimam.

Godin arazibar akar mogomem, a bizir bar ekiam

¹⁴ Ki gurumra izi ian ganasa ifonge, egha migirigiar kam ia bagha an osiri.

¹⁵ Egh kamaghin, ki zuamira izeghan koghti, ia migirigiar kabar ganiva egh ia arazir aghuibagh fogham, arazir e Godin adarazi damuamiba. E Godin adarasi, e Godin zurara itimin sios. Egha siosin aven itir darasi, erara, e dipenir akinibar min gavgavigh guizin akam gupughiva tugh gavgavigham.

¹⁶ E guizbangira fo, Godin arazibar akar mogomem, a bar bizir ekiam. Ezi akar God en akazir kam, a kamakin,

A guizin gumazimin oto, ezi gumazamiziba an gani.

Ezi Godin Duam kamaghin en aka, an araziba bar dera,

Ezi enselba an gani.

Ezi gumaziba ghua an akamin gun bar gumazibav kiri.

Ezi nguazimin itir gumazamiziba nighnizir gavgavim an iti.

Ezi God a inigha uan Nguibamin ghuavanabozi a ziar ekiam ini.

4

Akar ifavariba Godin gumazamizibar nighnizibagh asighasisi

¹ Godin Duam guizbangira kamaghin migei, Dughiar Gin Izamim, gumazir taba uan nighnizir gavgaviba ategham. Egh me ifavarir duba ko duar kurabar akaba baragh men gin mangam.

² Eghti ifavarir gumaziba, me gumaziba akar ifavaribar men sure damuam. Men arazir aghuibar gin mangamin nighniziba ariaghire mati avim dar isi, egha me ua uan arazir aghuiba ko kurabagh fozir puvati.

³ Me gumaziba amuiba ikian men anogoroke. Egha me, dagher God e bagha ingarizir maba, me ghaze ia dar aman marki. Dagher kaba, God ghaze, gumazamizir guizin akam gifogha nighnizir gavgavim an itiba,

merara dagher kaba iniam. Egh dagheba iniva dar amiva God minabagh.

⁴ E fo, God ingarizir biziba bar, da bar dera. Ezi e bizir kurabar min a dar ganam kogham. Puvati. E Godin minabagh da iniam.

⁵ E fo, e daghebar amisi, e God ko migeir arazim ko Godin akamin gun migeir arazim damuti, God arazir kamin daghebar amuti, da Godin bizibar miraram otogham.

Timoti Kraisin ingangarir gumazir aghuimin iki

⁶ Egh ni akar gavgavir kam Godin gumazamizibar aningiva, egh ni Kraisi Iesusin ingangarir gumazir aghuimin ikiam. Egh ni, guizin akar e inizir nighnizir gavgavim an itim, ko fozir aghuir ni gin zuiba, da ni damuti, tuavir kamin ni gavgavir ekiam iniam.

⁷ Egh ni eghaghanir kiniba ko eghaghanir kuraba akirim ragh a dagh asaragh. Egh ni deravira Godin arazibar sure damuam.

⁸ Ni fo, e uan mikarzibar amuti da gavgavighsi, e ingariva bizir maba sara damuti en mikarziba gavgavigham. Eghti e Godin arazibar sure damuti da en ikiti e gavgavigham, da bar en akurvaghvira ikiam. Egh da e datirighin itir ikirimirim

ko ikirimirir gin iniamimin en akurvaghäm.

9 Ezi akar kam a bar guizbangira. Gumaziba bar a baraghiva nighnizir gavgavim an ikiam.*

10 Godin ikia mamaghira itim, a gumazamiziba bar men Akurvazir Gumazim, egha an nighnizir ekiam kamakin, a gumazamizir nighnizir gavgavim an itiba men akura. E nighnizir gavgavim an ikia, egha bizir e fogha iniamiba bagha mizua iti. Kamaghin amizima, e zurara bar puvira ingari.

11 Ni gumazamiziba akar gavgavir kam me mikimiva egh men sure damuti me dar gin mangi.

12 Marazi nin gara ghaze, ni gumazir igiam. Egh gumazitam kamaghin ni mikiman markiam, kar gumazir kinim. Eghti ni nighnizir gavgavim itiba bagh ababanimin uabi atigh. Egh arazir aghuibar amuti, me nin arazibar ganiva, egh nin gin mangam. Nin arazir aghuibara kara: nin akar aghuiba, ko nin daroriba, ko nin arazir igharaz darazigh ifongezim, ko nighnizir gavgavimin arazim, ko Godin damazimin zuegha itir arazim.

13 Datirighin tugh mangi ki izamin dughiam, ni Godin Akinafarimin akabar gan me

mikim, egh Godin akabar me mikin, egh dar mingarimin men sure damu, egh uan gavgavim isi ingangarir kabar aning.

14 Ni fo, fomira siosin gumazir dapaniba uan dafariba isa nin dapanim gariki. Ezi dughiar kam Godin akam inigha izir gumazir mam akamin gun ni mikeme, ezi tuavir kamın God bizir aghuimin min uan gavgavim isa ingangarim bagha ni ganingi. Ezi ki ni migei, ni gavgavir kam ataghraghan marki, ni a sara Godin ingangarim damuvira iki.

15 Ni uan ingangarir kaba ni deravira dar gan. Egh ni bar uabi isi ingangarir kam daningiva a damuti a deragh otogh. Eghti gumazamiziba bar nin ingangarir arazibar gan fogham, da bar dera.

16 Egh ni bar deragh uan arazibar ganiva, egh uaghan ni gumazamizibar sure gamir ingangarimin gan. Ni kamaghin damu gavgavightima, eghti tuavir kamın God nin akuragham, egh gumazamizir nin akam baraziba uaghan men akuragham.

5

Pol ghaze, Timoti gumazamiziba uan adarazir min me damu

1 Ni gumazir aruabar atar pamten me mikiman marki. Puvati, ni uan afeziamin min

* 4:9: 1 Ti 1:15 4:9: (4:9) E fozir puvati, a manmaghin mikimasa, "akar kam a guizbangira," ves 8in itir akam, o ves 10in itir akam? 4:10: Sng 36:6, 1 Ko 4:11-12, 1 Ti 2:3-4 4:12: 1 Ko 16:11, Ta 2:7, 2:15, 1 Pi 5:3 4:14: Ap 6:6, 8:17, 13:3, 19:6, 1 Ti 1:18, 2 Ti 1:6 4:15: 1 Ti 5:22 4:16: Ap 20:28, Ro 11:14, 1 Ko 9:22, Je 5:20 5:1: Wkp 19:32

aghumra me mikimiva me fi. Egh ni gumazir igiaba, ni uan aveghbuabagh ami moghin, deragh me damu.

² Egh ni amizir aruaba, ni uan amebam gami moghin, arazir kamra deragh me damu. Egh ni amizir igiaba, ni uan buaramizibagh ami moghin, deragh me damu. Kar arazir bar Godin damazimin zuezim.

Tina amizir odiaribar ganam?

³ Eghti amizir odiaritam bar uabira ikitima, ni bar arazir aghuimin a damu.

⁴ Eghti amizir kam boriba ko igiaba ikiti, ni borir kabar akurvaghti, me deraghvira kamaghin fogh suam, men ingangarir faragh Godin damazimin damuamim a kara, me bar deraghvira uan amebamin ganam. Egh arazir kamin, me uan amebam ko afeziamin akurvazim ko ingangarir dafar aning fomira me gamiziba ikarvagham. God arazir kam bar a gifonge.

⁵ Ezi amizir odiarim bar uabira iti, ezi tav an garir puvati, a kamaghin ami, a nighnizir gavgavim Godin ikiava egha bizir aghuir a fogha iniamiba mizua iti. Egha a zurara arueba ko dimagaribar God ko migiava, egha uabin akurvaghasa an azangisi.

⁶ Ezi amizir odiarir uan mikarzim isa pura tintinimin bizir igharazibagh amim, an angamra ikiava, egha navir averiamin aven, a mati aremegha gifa.

⁷ Eghti ni akar gavgavir kam uaghan, gumazamiziba me daning, eghti me arazir aghuibar amuti, kamaghin gumazir igharaziba men gan akar kuraba me mikiman kogham.

⁸ Ni oragh. Gumazitam uan anababar ganam kogh, egh uaghan uan adarazir ganam koghiva, gumazir kam guizbangira uan nighnizir gavgavim ataki. An arazir kurar kam, a gumazir gavgavim puvatiziba, men arazir kurabagh afira.

⁹ Ezi ni amizir odiaribar ziaba akinafarimin aven da osirisi, ni amizir kamaghin amiba men ziaba osir: Amizir 60 plan azeniba tughu ghuavanadiba, ko amizir deravira pamin ikezim,*

¹⁰ ko amizir ingangarir aghuiba bagha ziar ekiam itim. Ingangarir aghuibar akara, uan boriba deravira dar garava, dagheba nguibar gumazibagh anidi, Godin adarazir dagariba ruava, egha gumazir osimtiziba itibar akurvagha, egha uaghan ingangarir aghuir

5:4: Mt 15:4, Ef 6:1-2, 1 Ti 2:3 **5:5:** Lu 2:37, 18:1, 18:7, Ap 26:7, 1 Ko 7:32 **5:8:**

Ais 58:7, Mt 18:17, Ga 6:10, Ta 1:16 * **5:9:** (5:9) E fozir puvati, me tizim bagha amizir odiaribar ziaba akinafarimin aven da osiri. Fofozir gumazir maba ghaze, amizir odiarir maba akam akirigha ghaze, me Godin ingangarim damuva egh ua pabar ikian kogham. Ezi Kraisin adarasi ti amizir kabar ziaba osiri. Egha me amizir kaba daghebar men akurvasi. **5:10:** Hi 13:2

igharaziba dagh ami. Kamaghın amir amizibara, men ziaba osir.†

11 Ezi amizir odıarır bar ghurizir puvatızıba, ni men ziaba akınafarır kamın da osiran marki. E fo, men navıba ua pabar ikisi dikavti eghti men arazir kam, a men arazir Kraıs baghavıra itim gafiragham.

12 Egh tuavir kamın me akar dikırızir me faragha amizim ateghıva, egh me fogham, Godın damazımın men arazim ikufi.

13 Egha arazir mam me uaghan a gami. Me amırızir arazim gamuava pura dipenıbagh arui. Me amırvazir arazımra amir puvati, me gumazamizıba amir arazıbar akaba baragha dagh ifuava, egha aruava girakırangın me mıgei. Me uaghan akar e mikıman koghamıbav gei.

14 Ezi ki kamaghın nıghnisi, amizir odıarır igıaba ua pabar ikıva egh borıba batı egh uan paba ko borıbar gan. Egh me kamaghın damuti, en apanıba men arazir me amıbar ganıva, egh akar kurabar e mikıman kogham.

15 Nı fo, amizir kabar maba me tuavir aghuım ategha, egha Satanın gın zui.

16 Ezi amizir nıghnızir gavgavım Kraısın ititam, an

nguıbamın amizir odıarıba uaghan ikıti, amizir kam uabı men gan. A kamaghın damuti, sıosın gumazamizıba men ganamın osımtızıba puvatıgham. Egh sıosın gumazamizıba, me amizir bar uarıra itibar ganam.

E sıosın gumazir dapanır ingangarır aghuım gamıba, e deravıra men ganam

17 Ia, sıosın gumazir dapanır ingangarır aghuım gamıba, ia zıar ekıam ko ıvezir aghuım me danıng. Bizir kaba faragh da inıamıba, kar gumazir dapanıba, me ingangarır dafam gamua Godın akam akura, egha God ifongezir arazıbar gumazamizıbar sure gami.

18 E fo, Godın Akınafarım kamaghın mıgei, "Ia, bulmakau raızın inıba tuir dughıamın, ia an akam ikeghıva damısi an anogoroghan marki." Ezi e fo, "İngangarır gumazım, a uan ıvezım inıam."

19 Eghti gumazıtam kamaghın mikım suam, gumazir dapanıtam arazir kuram gami, eghti ni akar kam baraghan marki. Eghti, gumazir pumuning, o pumuning ko mıkezım, an ganıgh bar moghıra akar kamra mikımtı, ni me baragh.

† 5:10: (5:10) Nı Jon Osırızir Akar Aghuım 13:1-17ın gan. Dughıar kamın, men arazımra kara, gumazamizıba ızı nın dipenımın otoghti, ni fogh, tuavımın mınezıba men dagarıbagh amıma da mıze, eghti ni men dagarıba ruegh. Arazir kam, kar ingangarır amizir kınıba ko ingangarır gumazir kınıbar ingangarımra. Ezi İesus uan suren gumazıbav gıa ghaze, ia uarı ingangarır gumazir kınıbar mın ikıam. Nı Matyu 20:25-28ın gan. 5:13: 2 Te 3:11 5:14: 1 Ko 7:9 5:17: 1 Ko 16:18 5:18: Lo 25:4, Mt 10:10, Lu 10:7, 1 Ko 9:9 5:19: Lo 17:6, 19:15, 2 Ko 13:1

²⁰ Eghti gumazi dapanitaba arazir kuram damighti, ni gumaziba bar men damazimın me akirigh. Eghti kamaghın igharaz darazi me uaghan atiatingam.

Timoti deragh uan araz-ibar gan

²¹ Ezi ki Godin damazim ko Kraisi Iesusin damazim ko Godin enselbar damazibar, ki bar deragha kamaghın ni migei, ni bar deravira ingangarir ki ni mikemezir kabar amu. Egh ni ingangarim damuva, ni gumazir ekiaba ko namakabara me isi uabin toroghan marki. Ni arazir vamira gumaziba bar, me damu.

²² Egh ni zuamira Godin ingangarim damusi gumazitaba amsiva dafariba me gisin darighan marki. Eghti gumazir kabar arazir kuraba, dar osimtizim nin ikian kogham. Ni ua bagh ganiva, egh ni Godin damazimın bar zuegh ikiam.

²³ Ni pura dipar kinibar aman marki. Ni wainin dipar muziarir taba sara damiti, da nin navimın akuragham. Eghti arımarıar zurara ni bativir kam, a givagham.

²⁴ Gumazir mabar arazir kuraba, bar azenara itima, me dar gara ghaze, men araziba bar ikufi. Ezi mati men arazir kurar kaba da faragha ghua kotin otifi. Ezi gumazir igharazibar arazir kuraba da mueghav iti. Egh gin da aghurighıram.

²⁵ Ezi kamaghıra arazir aghuiba uaghan azenan otifi, ezi me dar gari. Ezi arazir aghuir maba zuamira azenan otivir puvati, da uaghan mongegh mamaghıra ikian kogham.

6

Ingangarir gumazir kiniba arazir aghuıbara damu

¹ Gumazir igharazibar apengan itir ingangarir gumaziba, me bar uan gumazir ekiar men gariba deragh me damuva, ziar ekiaba me daningıva egh men apengan iki. Eghti gumazir ekiar men gariba, Godin ziam ko en suren migirigıaba, akar kurabar dav kiman kogham.

² Eghti ingangarir gumazıtamin garir gumazir ekiatam a nighnızir gavgavim ikiti, an inganganir gumazir kam kamaghın mikıman marki, a nan mav, kamaghın ki an akaba batogham. Puvati, a kamaghın nighnıgh suam, gumazir kam ki an akurvaghsi ingangarim damuam, a nighnızir gavgavim itima, ki bar a gifonge. Egh nighnızir kam a damuti, a ingangarir aghuim damuam. Timoti, ni gumazamiziba akar kaba me mikınıva men sure damu.

Dagiabagh ifongezir arazim, an arazir kurar guar avıribar mıngarim

³ Gumazitam akar igharizitam ian sure damuva, egh kamaghin mikim suam, En Ekiam Krais Iesusin guizin akam ko Godin gin zuir arazimin suren migirigiba, da guizin akaba pu,

⁴ gumazir kam uan nighnizibara ifuegha uabira uabi fe, egha bizitam gifozir puvati. A nighnizir kuram ikia, ariava onganizi moghin, akabar gumazibagh afighasa, egha pura bizir muziariba bagha akabar uari adoghadosi. Akar kamaghin amiba, da gumazibagh amima men naviba gumazir igharaziba bagha men derazir puvati, egha uari abigha, egha gumazibar ziabagh asighasigha, egha nighnizir kurabar igharaz darazigh amuava,

⁵ egha me zurara pura uarir atari. Ezi gumazir arazir kabagh amiba, men nighniziba derazir puvati, ezi me bar ongani, egha guizin akam gifozir puvati. Me ghaze, Godin gin zuir arazim, mati biziba isir tuavim.

⁶ Guizbangira, e God e ganidir biziba bagh bar akueghiva, egh an arazibar gin mangiti, eghti God bar bizir aghuir aviriba e daningam.

⁷ E fo, en amebaba e batezi e nguazir kamın otozir dughiamın, e bizitam

suiragha izezir puvati. Egh dughiar e ovegh mangamim, e uaghan bizitam suiraghamangan kogham.

⁸ Kamaghin e dagheba ko iniba ikiva, egh suam, “Kabanang, en tughati.”

⁹ Ezi gumazir dagiaba iniasa bar ifongeziba, Satan me gifara men nighnizibagh etui, mati asizim azuazim gupuzi moghin, men naviba, arazir onganir avirir osimtiziba anidibar amusi dikavti, bizir kam bar me damu egh me gasighasighi me bar ikuvigham.

¹⁰ Ezi dagiabagh ifongezir arazim, an arazir kurar guar aviribar mingarim. Gumazir maba dagiaba baghavira ifonge, ezi arazir kam me gamima, me uan nighnizir gavgaviba ataghrasi. Egha me osimtizir kurar ekiam isa, mati afuzim navim okoreghava vongin oto.

Pol akar gavgavir aghuibar Timoti migei

¹¹ Ezi no, ni Godin gumazimra, ni bizir kurar kaba akirim ragh dagh asaragh. Egh ni arazir aghuibar amuva, egh guizin Godin araziba iniva, egh nighnizir gavgavim ikiva, egh igharaz darazigh ifongezir arazim ikiva, egh arazir tughavavigha osimtiziba bar da ateramim ikiva, egh gumazibar asughasughamin

6:4: 1 Ko 8:2, 1 Ti 1:4, 1:7, 2 Ti 2:23, Ta 3:9 **6:5:** 1 Ko 11:16, 2 Ti 3:8, 4:4, Ta 1:11, 1:14, 2 Pi 2:3 **6:6:** Sng 37:16, Snd 15:16, Fl 4:11-12, 1 Ti 4:8, Hi 13:5 **6:7:** Jop 1:21, Sng 49:17, Snd 27:24, Sav 5:15 **6:8:** Snd 30:8, Hi 13:5 **6:9:** Snd 23:4, 28:22, Mt 13:22, 1 Ti 1:19, 3:7, Je 5:1 **6:10:** Kis 23:8, Lo 16:19, Ef 5:5 **6:11:** 2 Ti 2:22

arazim iki. Ni arazir kaba bar pamtem dar suiragh dar gin mangi.

12 Gumazir Kraiss nighnizir gavgavim an itim, a mati gumazir deragha misozimin min, uan nighnizir gavgavim an aven tugh gavgafi. Kamaghin ki ni migei, ni uan nighnizir gavgavim an aven tugh gavgavighiva, bar deragha misogh. Fomira ni uan nighnizir gavgavir Kraissin itimin gun gumamazir aviribar damazimin migeima me ni baraki. Dughiar kam in God ikirimirir aghuir mamaghira itim iniasa nin dia. Eghti ni deragh misoghiva, ikirimirir kam in suigham.

13 Godin biziba bar dagh amizi da angamra itim, ko Kraiss Iesus, gumazir Pontius Pailatin damazimin deragha bighavira uabin gun mikemezim, ki aningin damazimin akar gavgavim ni migei.

14 Ni akar gavgavir ni inizir kam, ni bar deraviram an gin mangi. Ni migirigiar kuratam, o bizitam damuan marki, eghti me akar kuratam ni mikiman kogham. Egh ni bar deragh akar kam in gin mangiva en Ekiam Kraiss Iesus ua izamin dughiamin tugham.

15 A dughiar God atizimin otogham. God uabira, gumaziba an ziam fe. Egha uabira, biziba bar dar gari da

an apengan iti. An Atriviba bar men Atrivir Ekiam, egha a Gumazir Ekiaba Bar men Gumazir Ekiam.

16 A uabiram oveghan kogham. An angazangarir ekiamin aven iti, ezi e an boroghin mangighan kogham. Tav an ganizir puvati. Eghti gumazitam an ganighan kogham. Kamaghin amizima, e zurara an ziam fam, egh mikim suam, an gavgavim ikivira ikiam. Bar guizbangira!

Gumazir dagiar aviriba itiba, me nighnizir gavgavim Godin iki, egh gumamazibar akurvagh

17 Gumazir dagiar aviriba ikia nguazir kam in itiba, ni kamaghin me mikim, me uari uan ziaba fan marki. Egh me uan bizir pura ikuviba me nighnizir gavgavim dar ikian marki. Me guizbangira nighnizir gavgavim Godra iki. An e damuti, e bar akongehasa, a bizir aghuir aviriba e ganidi.

18 Ni kamaghin me mikimam, me arazir aghuir aviribar amuva egh igharaz darazir akurvagh. Egh me zurara bizir aviriba gumamazir biziba puvatiziba aning. Egh me uan dagiabagh nighnigh suam, kar en bizimra puvati. Guizbangira, me bizir maba isiva igharaz darazir akurvagh.

6:12: 1 Ko 9:25-26, 1 Ti 1:18, 2 Ti 4:7

MAA 1:5 6:14: Fl 1:6, 1:10, 1 Te 3:13, 5:23

17:14, 19:16

6:16: Kis 33:20, Jo 6:46, Fl 4:20, Ju 25

6:17: Sng 62:10, Mk 10:24,

Lu 12:20-21, 1 Te 1:9

6:18: Ro 12:13, Ga 6:6, Ta 3:8, Hi 13:16, Je 2:5

6:19: Mt

6:19-20

6:13: Jo 5:21, 18:36-37, 19:11, 1 Ti 5:21,

19 Egh me kamaghin damuva, me mati gumazim gin uan dabirabim bagha bizir aviriba arisi. Egh me gin iniamin dabirabim uari bagh anerki, egh ikirimirir guizbangira itim iniam.

Pol migirigiar abuananaba Timoti ganidi

20 Timoti, ni bar deravira ingangarir God ni ganingizir kamın gan. Egh pura akar Godin nighnizimin gin zuir puvatiziba akirim ragh dagh asaragh. Egh ni gan fogh, gumazir kaba ifara ghaze, e Godin fofozim ikiava, egha men nighniziba ko Godin nighniziba uari adosi. Ni gumazir kaba bar men saghon iki.

21 Gumazir maba fofozir kamın gin ghuava, egha me nighnizir gavgavimın tuavim ataki.

Godin apangkuvim ni ko iki.

Akinafarir Namba 2, Pol Timoti baghava an Osiri

Akinafarir Faragha Zuim

Timoti, Pol ko ingangarir gumazim, egha Pol arazir aghuibar an akaghtima, a dar gin mangasa, kamaghin akinafarir akam Timoti bagha an osiri. Pol ghaze, Timoti uan nighnizir gavgavimin amirvaghan marki. Egh Kraiss Iesusin akar aghuim akurir arazim ataghiraghan marki. Egh Godin akaba bar dar gin mangi. Eghti gumaziba mizaziba ko osimtiziba a darigham, eghti a gavgavigh ingangarir God a ganingizim damuvira ikiam.

Timoti gumazir nighnizir aghuiba puvatiziba, me paza migeir akaba baraghan marki. Akar kamagh gariba gumazir orazibar dabirabibagh asighasisi.

Timoti bar deragh Polin arazibagh nighnighiva egh darara gin mangi. Arazir kabanang, pamtem nighnizir gavgavim itir arazim, ko navir amirizim itim, ko bar igharaz darazigh ifongezim, ko osimtizir aviriba aterim.

Timoti, ni guizin Godin ingangarir gumazimin ikisi, ni mighi ingar

(Sapta 1-4)

¹ Ki Pol, ki Kraiss Iesusin aposel. God uabi uan ifongiamin gin ghua, aposelin ikiasa na misefe. A fomira akar dikirizim gamua ghaze, e Kraiss Iesus ko poroghiv ikiva, egh ikirimirir zurara itimin ikiam. God bizir kamın gun mikimamin ingangarim na ganingi.

² Timoti, ni guizbangira mati nan otarim, ezi ki akinafarir kam ni bagha an osiri. God en Afeziam ko en Ekiam Kraiss Iesus, aningın apangkuvim ko kuarkuvim ni damuti, ni navir amirizimin iki.

*Pol Timoti migia ghaze,
ni akar aghuim akunsi
aghumsighan marki*

³ Nan ovaviba Godin ingangarim gamua uan araziba deravira da tuisigha arazir aghuibar gin zui. Ezi ki uaghan kamaghira Godin ingangarim gami. Egha ki arueba ko dimagaribar ki God ko migia zurara ni ginighnisi, egha God minabi.

⁴ Ki nin temeribagh nighnighavira ikia ua nin ganasa bar ifonge, egh kamaghin ki bar akuegham.

⁵ Ki kamaghin fo, ni guizbangira nighnizir gavgavim Kraissin iti. Ezi arazir kamra nin inaghamim, Lois ko nin amebam Yunis, aning nighnizir gavgavim iti. Ezi ki fo, ni uaghan nighnizir gavgavir kam iti.

⁶ Egha ki ua nighnizir kam ni ganidi, ni God ni ganingizir bizir aghuim damuti, a nin iki bar gavgafigh, mati gumazim avim givima, an mizariam bar ekefe. Ni fo, ki fomira uan dafarim isa nin dapanim gatizi, God gavgavim isa bizir aghuimin min ni ganingi. Ki datirighin gavgavir kam bagha ni migei.

⁷ Ni fo, Duar God e ganingizir kam, an e damuti e atiatingan kogham. Godin Duam gavgavim e ganidi, egha en akurvazima e igharaz darazigh ifonge. Egha e gamima, e uaghan deravira uan ikirimirimini gari.

⁸ Kamaghin amizima, ni e uan Ekiamin akam akunsi aghumsighan kogham. Egh ni uaghan nan aghumsighan marki, ki an kalabuziar gumazim. Egh, ni Godin gavgavimin amodoghin na ko akar aghuim akunamin ingangarim bagh osimtizim iniam.

⁹ God en akuragha egha en diagha ghaze, e an gumazamizibara. An en arazir aghuiba bagha en diazir puvati. Fomira dughiar biziba tighar otivamimin, God uabi uan ifongiamin gin ghua en dia. Egha Krai Iesusin ingarimin a en apangkuvigha e gamizima e an gumaziba ko amizibar otifi.

¹⁰ Ezi datirighin Krai

Iesus, a Gumazir ua en Akurvazim, a bar azenim girigha gifa. Ezi an ingangarimin, Godin apangkuvim uaghan en azenim giri. Krai Iesus, ovevemini gavgavim gasighasiki. Ezi an akar aghuimin tuavimin, a gumazamiziba bar me gamima me ikirimirir zurara itim gifo.

¹¹ Ezi God kamaghin ifonge, ki akar aghuimin ingangarim damuasa. Kamaghin, an aposelin ingangarim, ko akam akurir ingangarim, ko gumazamizibar sure damuamin ingangarim bagha, a na misefe.

¹² Ezi kamaghin amizima ki osimtizir kaba ateri, egha ki aghumsizir puvati. Ki, gumazir ki nighnizir gavgavim an itim, ki a gifogha gifa. Ezi ki fo, a ingangarir a nan dafarim gatizir kam a deraghviram an ganam, egh mamaghira iki mangiva dughiar Krai otoghamimin tugham. Bizir kam bagha ki aghumsizir puvati.

¹³ Ni guizin akar ki ni ganingizir kabagh nighnighvira iki, egh ni arazir kamra gun mikimiva gumaziba ko amizibar sure damu. Egh Krai Iesus ko porogh ikiva, egh bar nighnizir gavgavim an ikivira ikiva, bar uan navim isi igharaz darazir aningiva me gifongegh. Arazir kamini, ni

an gun me mikim.

¹⁴ Eghti akar aghuir God isa nin dafarim gatizim, ni bar deravira an gan. A bar bizir aghuim, kamaghin ni bar deragh an gan. Eghti Godin Duar en aven itim, a ingangarir kam bagh nin akuragham.

¹⁵ Ni kamaghin fo, Esian Provinsin gumaziba bar na ategha gifa. Ezi Figelus ko Hermogenes uaghan na ataki.

¹⁶ Ki Ekiam ko migia ghaze, an Onesiforus ko an amuiroghboriba men apangkuvigham. A fo, Onesiforus dughiar aviriba nan navim gamima ki bar akonge. Egha ki kalabusin itima a nan aghumsizir puvati.

¹⁷ A Romin nguibar ekiamin ghughava, na buriagharuaviava, ghua bar gin na bato.

¹⁸ Ki God ko migia ghaze, Ekiam Godin Kotiamin Dughiamin an apangkuvigham. Ni fo, Onesiforus Efesusin nguibar ekiamin ikia nan akurvagha ingangarir aviribagh ami.

2

Timoti bar deragh Kraiss Iesusin midorozir gumazimin iki

¹ Nan otarim Timoti, ni zurara Kraiss Iesusin apangkuvimin amamangatightima a

nin akuraghti ni bar gavgavigham.

² Ni fo, ki fomira gumazir aviribar damazimin akar mabav kemezi, ni da baraki. Egh akar kabara ni da isiva gumazir deravira Godin ingangarim damuamibar aningh. Eghti gumazir kaba, uaghan gumazir igharazibar sure damuamin fofozim ikiam.

³ Ni, Kraiss Iesusin midorozir gumazir aghuir mamin min, ni e ko osimtizim ateram.

⁴ Ni midorozir gumazimin arazim a gifo. Gumazitam a midorozir ingangarim gami, a ingangarir igharazibagh amir puvati. Bar puvati. An garir gumazir ekiaba an ingangarim gifueghasa, a midorozir ingangarir aghuimram ami.

⁵ Kamaghira, gumazitam igharaz darazi ko ivemariva egh me gafiragh faragh otivsi, egh a ivemarimin arazibar gin mangiva, egh bizir aghuitam iniam. A ivemarimin arazibar gin mangan koghiva, a bizir aghuitam inighan kogham.

⁶ Eghti gumazitam puvira uan azenimin ingariva an opariva an ganiva, egh a faragh gumazir mabagh itaghiva uan daghebar amam.

⁷ Ni akar ki mikemezir kabagh nighnigh, eghti Ekiam nin akuraghtima ni akar kabar mingariba bar

dagh fogham.

⁸ Egh ni zurara Kraiss Iesus ginighnigh. An aremegha ua dikafi, an Atrivim Devitin ovavimra. Ezi akar aghuir kamra, ki an gun migei.

⁹ Ezi akar aghuir kam bangin gumaziba nan gara ghaze, kar gumazir kuram. Egha me osimtiziba na garisi, egha na isa kalabus gati. Eghti Godin akam, a kalabusin ikeghan kogham.

¹⁰ Ki kamaghin ifonge, gumazamizir God ua bagha miseveziba, uaghan Kraiss Iesus ko poroghiv iki Godin Akurvazim iniva, ikirimirir aghuir zurara itim iniam. Kamaghin, ki gavgavim uan navim ganigava egha me bagha osimtizir kaba bar ada ateri.

¹¹ Kar guizin akam, e nighnizir gavgavim an ikiam:

“E Kraiss ko aremeghiva, egh a ko ikirimirir kamin ikiam.

¹² Egh e gavgavighvira ikiva osimtiziba bar a da ater,

egh uaghan a ko atrivimin ikiam.

E akirim ragh a gasaraghti, a uaghan akirim ragh e gasaragham.

¹³ Eghti e an gin angisi a ko akam akirigh,

egh gin uan akar kamin gin mangan koghti,

a uan akar an amizimin gin mangvira ikiam.

A uabi uan akam giraghan kogham.

Bar puvati.”

Timotin ingangarim God gamima a bar akonge

¹⁴ Ni gumazamizibav kimvira ikitima me akar kam ginighnigh. Egh Godin damazimin mighivira me mikim suam, me pura akar muziariba bagh uari adoghadoghan marki. Arazir kam gumazitam akuraghan kogham. Egha a gumazir orazibagh asighasisi.

¹⁵ God nin ingangarim gan fueghsi, ni pamtem ingar. Ni ingangarir gumazir aghumsizir puvatizimin min ikiva, egh deravira guizin akam bighvirama a mikim.

¹⁶ Marazi mizer kinibav gia akar Godin nighnizimin gin zuir puvatizibav gei. Eghti ni akar kaba akirim ragh dagh asaragh. Ni fo, akar kaba gumazibagh amima me Godin saghon ghuavira ikia ghua bar an saghuiamin iti.

¹⁷ Gumazir kabanang uan akar kamin gumazibar sure gami. Ezi men akar kam, mati duam, a gumazimin namnam ikia an isiava anepava a gasighasisi. Men tongin ikia akar kabav geir gumazimning, Himeneus ko Filetus.

18 Aning guizin akamin tuavim ataki, egha kamaghin migei, "E aremegh ua dikavigha gifa, kamaghin e gin ua dikavighan kogham." Ezi me akar kamin gumazamizir mabar nighnizir gavgaviba dagh asighasisi.

19 Ezi God mati gumazim dipenimin ingari moghin, a uan siosin ingarasa egha dipenir akinir gavgaviba akunizi da tughia ikia gavgafi. Egha dipenir akinir kabar a kamaghin osiri, "Ekiam bar uan gumazamizibagh fo." Egha ua kamaghin osiri, "Gumazamizir Ekiamin ziam itiba, me bar arazir kuraba akirim ragh a dagh asaragh."

20 E fo, dipenir ekiar mamın averiam, itarir maba iti, me silva ko golin a dar ingari, egha maba me tememin dar ingari, egha maba me nguazimin dar ingari. Maba, ingangarir aghuim bagha dar ingari, egha maba, me ingangarir kiniba bagha dar ingari.

21 Kamaghin amizi, gumazitam uan arazir kuraba ateghiva, egh Godin damazim zuegham, a itarir me ingangarir aghuim bagha amizimin min otogham. A God baghavira itir gumazimin ikiam, egh guizbangira uan Ekiamin akurvagham. Egh a ingangarir aghuir guar aviribar amusi ikiam.

22 Kamaghin amizi, ni ifongiar kurar gumazir igiabar navibar otiviba ni akirim ragh dagh asaragh. Egh ni, arazir aghuiba, ko nighnizir gavgavim, ko igharazir darazir ifongezir arazim, ko navir amirizimin arazim, arazir kabanang ni bar pamtem dar suiragh dar gin mangi. Ni, gumazir Godin damazimin zueziba, me Ekiamin ziam fer gumazamiziba, ni me ko ikiva arazir kabar amu.

23 Marazi akar onganiba ko akar kiniba gamua uari adoghadosi. Ezi ni akar kabanang akirim ragh dagh asaragh. Ni fo, akar kaba da gumazibagh amima me akaba uari adosi.

24 Godin ingangarir gumazim igharaz darasi ko uari adoghan kogham. Puvati, a bar men asughasugh deravira me damuam. Egh men tisan aghuimin ikiam. Eghti me an akaba batoghti, an aghumra ikiam.

25 Egh a gumazir akaba batoziba men asughasugh me akirvaghsi mangvira ikiam. Egh a kamaghin damuti, God men akuraghti me ti uan navibagh iraghiva, egh guizin akam gifogham.

26 Satan fomira me gifara me gamizi me an azuazimin aven ikia egha an ifongiamin gin zui. Egh me guizin akam gifogh, men nighnizir

2:19: Nam 16:5, 16:26, Ais 52:11, Nah 1:7, Jo 10:14, 10:27, Ro 8:35, 1 Ko 8:3, 1 Jo 2:19 2:20: Ro 9:21, 1 Ko 3:12, 1 Ti 3:15 2:21: 2 Ti 3:17, Ta 3:1 2:22: Ap 9:14, 1 Ko 1:2, 1 Ti 1:5, 6:11 2:23: 1 Ti 4:7, 2 Ti 2:16, Ta 3:9 2:24: 1 Ti 3:2-3, Ta 1:7-9, 3:2 2:25: Ga 6:1, 1 Ti 2:4, 6:11, Ta 1:1, 1 Pi 3:15

aghuariba uamategham, egh Satanin azuazim ategh ua firighregham.

3

Dughiar Abuananaba, gumaziba arazir kurabar amuam

¹ Ezi ni bizir kam gifogh, Dughiar Abuananaba, osimtizir bar kuraba otivam.

² Gumaziba vaghvagh uari baghivira nighnigham, egh me dagiaba baghiva bar kuvigham. Egh me uari uan ziaba fiva, egh igharaz darazir gan suam me pura biziba, egh igharaz darazir ziaba gasighasighiva, egh me uan ameboghfeziabar akaba baraghan kogham. Egh gumazamizir arazir aghuibar me gamiba, me me minabaghan kogham. Me Godin aghuagham.

³ Egh me namakabagh ifongezir arazim gifogham kogham. Egh igharaz darasi ko uarir atariva, egh me adariba givan tuaviba puvatigham. Me akar kurabav kimiva igharaz darazi girakirangin me mikimam. Egh me uan navir ghurimin araziba dikabiniva avegham, egh pura gumazibav soghiva me gasighasigham. Egh me arazir aghuibar apanimin ikiam.

⁴ Egh me uan namakaba paz me damuam. Egh me deraghvira nighnighan kogh, egh atamra uan nighnizir kurabar gin mangam. Egh me uarira uarigh nighnigh suam, erara gumazir ekiaba, e bar pin iti. Egh me uan nivafizir agorogebur gin mangisi, egh God gifueghan kogham.

⁵ Egh me pura ifar mikim suam, me Godin gin zui. Egha guizbangira me Godin gavgavim akirim ragha a gasara. Ni gumazir kamaghin amibar saghon iki.

⁶ Ezi men marazi tuaviba buria dipenibar aven ghua amizir nighnizir aghuiba puvatizibar me apezepera, egh kalabuziabar min me gamima me men apengan iti. Amizir onganir kaba me arazir kurar avirim gami, egha dar osimtiziba me taragha uaghiri. Ezi men naviba me gaghuavkirima me arazir kurar mingariba puvatizibar amuasa ifonge.

⁷ Egha amizir kaba me sure damuasa bar ifonge, egha me guizin akam gifoghan kogham.

⁸ Fomira Janes ko Jambres aning Mosesin apanimin iti moghin, gumazir kaba guizin akamin apanim gami. Ezi men nighniziba deragha ingarir puvatizima me

3:1: 1 Ti 4:1, 2 Ti 4:3, 2 Pi 3:3, 1 Jo 2:18
3:2: Ro 1:29-31, 1 Ti 1:20, 6:4, 2 Pi 2:3, 2:12
3:3: Ta 2:3, 2 Pi 3:3
3:4: Fl 3:19, 2 Pi 2:13, Ju 4, 19
3:5: Mt 7:15, 7:21, Ro 2:19-20, 2 Te 3:6, 1 Ti 5:8, 6:5, Ta 1:16
3:6: Mt 23:14, Ta 1:11
3:8: Kis 7:11, Ro 1:28, 2 Ko 13:5, 1 Ti 6:5, 2 Ti 2:25
 * **3:8:** (3:8) Judaba kamaghin eghara ghaze, Janes ko Jambres, kar Mosesin dughiamin ikezir Isipin Atrivimin ganganir gumazimningin ziamning. Ni Kisim Bek 7:22 ko 9:11in gan.

nighnizir gavgavim Godin itir puvati.*

⁹ Eghti men arazir kam bar ekevegham kogham. Gumaziba bar men arazir kabar ganigh fogh suam, da bar ikuvigha ongani, mati gumaziba fomira Janes ko Jambres aningn arazibar gara ghaze, da bar ikuvigha ongani.

Timoti mighivira Godin akamin suiragh

¹⁰ Ezi ni na ko ikiava, egha nan arazir ki manmaghin gumazamizibar sure gamim, ni a gifo. Ni nan dabirabir arazim ni a gifo, egha uaghan nan arazibar mingarim sara. Ni fo, ki nighnizir gavgavim Godin iti, egha zurara uan navim gavgavim a ganiga ingangarim gami. Egha ki igharaz darazigh ifuegha, egha tugha gavgavigha osimtiziba ateri.

¹¹ Ni arazir kurar gumazamiziba na gamiziba, ni dagh fo, egha uaghan mizazir ki Antiok ko Aikoniam ko Listran ikia iniziba sara. Ezi ni fo, me nguibar ekialr kabar arazir bar kurabar na gami. Ezi Ekiam osimtizir kabar aven nan akurazima ki deravira iti.

¹² Bar guizbangira, gumazir Krai Iesus ko iki Godin arazibar gin mangasa ifongeziba, me bar, gumaziba pazi me damuam.

¹³ Eghti gumazir kuraba ko ifavarir gumaziba, gumazamizibagh ifar mangvira iki. Eghti Satan uaghan me gifaram, eghti men araziba bar kuvigham.

¹⁴ Ezi nirara, ni mighivira guizin akar kamin suiragh, akar ni a inigha nighnizir gavgavim an itim. Guizbangira, ni bar deravira e gifo, e gumazamizir akar kamin nin sure gamiziba.

¹⁵ Egha ni fo, dughiar ni aghirimira itim, ni faragha Godin Akinafaribar fofozim ini. Akinafarir kaba da nighnizir aghuiba ni ganidima, ni nighnizir gavgavim Krai Iesusin ikiva, ni Godin Akurvazim iniam.

¹⁶ E fo, Godin Duam uabi, Godin Akinafarimin aven itir akaba dagh amizi da otifi. Ezi akar kam a bar bizir aghuim, a guizin akamin en sure gamuava, egha gumazamizir nighniziba derazir puvatizibar akirava, egha en daroriba akirava, egha arazir Godin damazimin derazibar en sure gami.

¹⁷ Kamaghin, akar kaba e Godin gumazamiziba, da e gamima e arazir aghuiba bar da inigha ingangarir aghuibar amuasava ami.

4

Timoti Godin akam akunsi bar gavgafigh

¹ Kraiſ Ieſuſ uamategh izi atrivimin ikiamin dughiam, a en araziſa kotiamin da tuiſiſgham, gumaziſa ko amiziſi ikiaviſa itiba ko ariaghreziſa uakan. Kamaghin ki Godin damazim ko Kraiſ Ieſuſin damazimin mighighaviſa kamaghin ni miſia ghaze,

² ni Godin akam akunſi bar gavgaſigh. Gumaziſa akam baraghſa ifonge, o a baraghan aghua, ni zurara Kraiſin akam akunſi pamtem ingar. Egh ni men navibagh inivſi akar gavgaviſar me mikim, egh me uan araziſi kuraba akirſi me mikimiva, egh me Godin araziſar gin mangiſi me mikim. Egh ni aſughvira me damuva egh deraviſa God ifongezir araziſar men ſure damu.

³ E fo, dughiam izitima, gumazamiziſa ua guizin akam baraghſi ifueghan kogham. Men kuariba akar igharaziſa baraghſi bar ikuviſgham. Egh me uari baſh tian aviriſa inighti, me akar me oraghſa ifongezibar men ſure damuam.

⁴ Kamaghin me guizin akam akirim ragh a gasaraghham. Egh me pura eghaghanir kinir igharaziſa baraghham.

⁵ Eghti ni uabi, ni zurara deraviſa niſhniſh ikiſa oſimtiziba ko miſaziba ater. Egh akar aghuim akurir ingangarim damu.

God gumaziſa ko amiziſar akurvaghamin ingangarim ni ganingi. Kamaghin ni ingangarir kam deraviſam a damu.

Pol ovengamin dughiam roghira ize

⁶ Ezi ki uabi, nan ovevemin dughiam roghira ize. Eghti nan ghuzim mati wainin dipar me God ganidimin min, abuan irasava ami. Nan dughiar ki mangamim a roghira izegha giſa.

⁷ Ki pamtem ingara akar aghuim deraviſam anekuri, mati ivemarir gumazim pamtem ivemari. Egha ingangarir God na ganingizim ki anegiſa, mati ivemarir gumazim uan ivemarim anegiſa. Egha ki niſhniſzir gavgaviſi Godin itim, ki pamtem an ſuiragha mamaghira iti.

⁸ Ezima ivezir aghuim a na miſuſai iti, mati ivemarir gumazim an ivezir aghuim a miſuſai. Ezi ivezir aghuir kam a kamakin, God na mikim ſuam, ni nan damazimin dera. Ekiam araziſi aghuimra gin mangiva gumaziſa ko amiziſa kotiamin aven men araziſa tuiſiſgham. Egh Dughiar Kraiſ Otoghamim, a ivezir aghuir kam na daningam. Egh a narara daningan kogham. Puvati. A ivezir aghuir kam iſi, gumazamiziſi a miſuſa a uamategh izamin dughiam

gifongeziba, a bar me daningam.

Timoti zuamira Pol bagh izi

⁹ Ni damu, zuamira na bagh izi.

¹⁰ Ni oragh! Demas, a nguazir kamın biziba bagha bar ifuegha, kamaghın a na ategha gifa, egha a Tesalonikan nguibamın ghu. Ezi Kresens Galesian Provinsin ghu, ezi Taitus Dalmesian Distrighın ghu.

¹¹ Luk uabira na ko iti. Kamaghın amizima ni Mak batoghıva a inighıva a ko izi. A gumazir aghuir inganaribar nan akurvazim.

¹² Ni fo, ki Tikikus amadazima an Efesesin nguibamın ghu.

¹³ Ni izisi, nan azenan azuir korotiar ruarim inigh izi. Ki Troasin nguibamın ikia Karpusin dipenimin anetaki. Egh akınafarir rıghıziba sara inigh. Bar bizir ekiam, ni akınafarir me asızir inibar ingarıziba da inigh izi.

¹⁴ Aleksander, gumazir ainın bizibar ingarim, a bar paza na gami. Ekiam gın an arazir kurar an amizir kam ikaragham.

¹⁵ Eghti ni uaghan gumazir kam bagh gan. A bar guizbangira en akabar apanim gami.

¹⁶ Ki faragha Kotin tugha akaba ikarvazima gumazitam na ko tugha nan akamın akurazir puvati. Gumaziba bar na ataki. Ki God ko mikimtima, a men arazir kurar kam gınighnighan kogham.

¹⁷ Ezi Ekiam uabi nan boroghın ikia gavgavim na ganıdi. Kamaghın amizima ki akar aghuim bar anekurima, Kantrin Igharazibar Gumaziba, me bar a barasi. Ezi ki ovengasava amima God nan akura, mati a laionın akamın ua na ini.

¹⁸ Ezi Ekiam me na damuamin arazir kuraba, a nan akuragham. Egh a deravira na damuva nan aku uan Nguibar a ikiava atrivimin itimin mangam. Eghti e an ziam fi mamaghira ikiam. Bar guizbangira.

¹⁹ Ni nan akam isi, Prisila ko Akwila, ko Onesiforusin amuiroghboribar aning suam, Afeziam ia ko iki.

²⁰ Erastus Korinin nguibamın ikiavira iti. Ezi Trofimus areima ki anetaghizima a Miletusin nguibamın iti.

²¹ Ni damu, zuamira na bagh izi. Ni suighsuightima, amozim ko aminir orangtizimin dughiam otogham.

Yubulus ko Pudens ko Linus ko Klodia ko Romın nguibamın itir Kraisin

4:9: 2 Ti 1:4 **4:10:** 2 Ko 8:23, Ga 2:3, Kl 4:14, Fm 24, Ta 1:4, 1 Jo 2:15 **4:11:** Ap 12:12, 12:25, 13:13, 15:37-39, Kl 4:10, 4:14, Fm 24 **4:12:** Ap 20:4, Ef 6:21-22, Kl 4:7-8 **4:13:** Ap 20:6 **4:14:** Sng 28:4, 62:12, Snd 24:12, Ap 19:33, Ro 2:6, 1 Ti 1:20, MAA 18:6 **4:16:** Ap 7:60, 2 Ti 1:15 **4:17:** Sng 22:21, Dan 6:22, Ap 23:11, 27:23, 2 Pi 2:9 **4:18:** Sng 121:7, Ro 11:36, Ga 1:5, Hi 13:21 **4:19:** Ap 18:2, 2 Ti 1:16-17 **4:20:** Ap 19:22, 20:4, 21:29, Ro 16:23

adarasi, me akam amaga
ghaze, Afeziam ni ko iki.

²² Ekiam nin duam ko
iki. Egh an apangkuvim bar
moghira ia ko iki.

Pol Taitus bagha Osirizir Akinafarim

Akar Faragha Zuim

Taitas a Judan gumazim puvati. Ezi a Kraisin gin ghua, Polin akuragha an Aposelin ingangarim gami. Ezi Pol ti, Taitas Kritin arighatizimin siosin ingangaribar ganasa, an aneti.

Akinafarir kamın faragha zuir akam kamaghın miği, Kritin araziba derazir puvati. Kamaghın amizi, gumazim siosin gumazir dapanımın otivisi, a bar arazir aghuıbar gin mangi. Egha Pol gin gumazamizir okoroaba vaghvagh men sure damuasa Taitas miği. Kar gumazir ghuriba ko amizir ghuriba, ko gumazir igiaba ko ingangarir gumazir kiniba.

Ezi akinafarımın akar aboananaba kamaghın miği, Taitas gumazamizibar sure damuti, me navir vamiran ikiva, egh arazir aghuıbar igharazıbar amu. Eghti me akam adariba ko akaba uariv misoghan kogham.

Taitus Kritin arighatizimin damuamin ingangarim

(Sapta 1-3)

¹ Ki Pol, ki Godin ingangarir gumazim, egha Kraisin Iesusin aposel. Ki, God ua bagha misevezir gumazir nighnizir gavgavir an itiba, gavgavim me daningasa, God na amada. Egh men akuraghti me guizin akam gifogh egh Godin arazim gin mangam.

² Ki me damuti, me nighnizir gavgavim Godin ikiva, egh God me daningamin zurara itir ikirimirir aghuarim mizuamam. Fomira fomira nguazir kam otozir puvatizir dughiam, an akar dikirizim e ganigha givagha ghaze, a ikirimirir kam e daningam. A Godin ifarir puvatizim.

³ Egha a uabi inabazir dughiamın an migirigiam bar azenim giri. God en Akurvazir Gumazim, a uabi na amisevegha akar gavgavim na ganiga egha kamaghın uan akam akurir ingangarim na ganingi.

⁴ Taitus, ki ni bagha akinafarir kam osiri. Ni na ko nighnizir gavgavir vamira iti, kamaghın ni guizbangira nan otarımın min iti. Ki kamaghın Afeziamin azai, Afeziar Ekiam God ko Kraisin Iesus, en Akurvazir Gumazımın apangkuvim ko navir amirizim ni ko iki.

Taitus, ni Godin ingangarir gumazir aruaba amisefegh

⁵ Ki kamaghın nighnisi, ni uan ingangarir otevir ni amua givazir puvatiziba a

gıvagh, egh ki ni mikemezir moghin ni vaghvagh nguıbar ekiabar siosbar gumazir dapanıba amısv. Egha kamagh sua, Kritin arıghatızımın ni ataki.

⁶ Siosin gumazir dapanıba, me gumamazıbar damazıbar deraghavıra ikiam. Egh me amuir vabara iki. Egh men borıba nıghnızir gavgavım Kraisin iki, egh gumamazıbar damazımın arazir kurabar amu mangvıra ikian markiam. Egh uan afeziaba ko amebabar akaba munasan kogham.

⁷ E fo, Kraisin adarazir garir gumazir dapanım, a Godin ingangarıbar garir gumazım. Kamaghın amızı a deraghvıra daru, a gumamazıbar damazımın deraghvıra iki, a kamaghın nıghnıghan markı suam, a zıar ekiam inisi me gativagh men ganam. Egh a zuamram anıngaghan markı. Egh dipar onganir avırıbar aman markı. Egh a tintınıbar gumazıbar soghan markı, egh a ua baghvıra dagıar avırıba inisi, nıghnıghan markı.

⁸ A uan dipenımın ızir gumamazıba deraghvıra men gan. Egh arazir aghuıba bar dagh ifongegh, egh navir ghurımın arazıba dikabıragh. An arazir aghuıbar amuva, Godin damazımın zuezir arazıbara gın tıgh. Egh a uan ikirimirim

deravıram an gan.

⁹ Egh a gumamazıbar sure damuti, me nıghnızir gavgavım guızın akabar ikiti, da men navıba fıti, me guızın akar kabar gın mangı. Egh a uaghan gumazir guızın akaba batozıba, pamtemın me mikımtıma, me suam, a guızbangıra mıgei. A kamaghın damusi, a guızın akar e an sure gamızım, an an suıragh gavgafıgh.

Kritin arıghatızımın gumazir avırıba ikia gumazir maba nıghnızir gavgavıbagh asıghısisi

¹⁰ E fo, Kritin arıghatızımın itir darası, gumazir akar aghuıba munasir avırıba itı. Me pura akar avırıbagıa, gumazıbar nıghnızıbagh ifarı. Gumazir kaba men avırıba, me Judaba, me gumazıbar mıkarzır mogomebar inıba aghorasa gavgafı. Kamaghın amızı ni Godin ingangarir gumazir aruaba amısefegh.

¹¹ Gumazir kurar kaba arazir kuram damuva gumamazıbar bızıba ko men dagıaba uarı bagh da inıasa. Kamaghın amızı, me arazir e damuan koghamıbar men sure gamı. Egha arazir kamın me gumamazıbar mabar men adarası sara, men nıghnızir gavgavıbagh asıghısisi. Kamaghın amızı ni me mikemeghti me akar katam mikıman markı.

12 Fomira, Kritin gumazir fofozir mam, anarira kamaghin mikeme, "Kritin gumaziba, me zurara ifarir gumaziba, me gumazir bar kuraba. Me puv damasavira nighnigha ikiava, bar inganaribar amira. Me mati asizir atiaba."

13-14 Akar kam guizbangira. Kamaghin amizi, me nighnizir gavgavim Godin ikiva, egh uaghan Judabar eghaghanir aviriba baraghan koghiva, egh guizin akamin munasir gumazibar migeir akar gavgaviba, da baraghan koghsi, kamaghin ni men araziba akirsi, akar bar gavgavimra me mikim.

15 Gumazamizir Godin damazimin zueziba, me ghaze, dagheba ko biziba bar uaghan zuegham, eghti me da iniam. Egh gumazamiziba Godin damazimin zuezir puvatizir arazibar gin tigh, egh me nighnizir gavgavim Iesusin ikian koghti, bizitam zueghan kogham. Men nighniziba ko naviba Godin damazimin bar zuezir puvati, egha uan araziba deravira da tuisigha arazir aghuibar gin mangan aghua.

16 Men akaba kamaghin migia ghaze, "Ki God gifo." Ezi men araziba men akakagha ghaze, me akirim ragha God gasaragha gifa. God bar me gifongezir puvati. Me Godin akaba munasir gumaziba, egha me bar arazir aghuitam

damighan kogham.

2

Gumazir ghuriba bar deravira arazir God ifongezibar gin mangi

¹ Ezi no, ni gumazamizibar sure damu suam, me arazir guizin akaba ko zuiba bar dar amu.

² Egh ni gumazir ghuribar sure damu suam, me dipar onganir aviribar ami onganan marki. Egh me arazir aghuibar amuti, igharaz darazi me mikim suam, me bar dera. Eghti me navir ghurimin araziba dikabin. Me Godin guizin akam deraviram a gifogh, egh arazir bar igharaz darazigh ifongezim damu, egh tugh gavgavigh osimtiziba bar a da ateram.

³ Egh ni uaghan amizir ghuribar sure damu suam, me God ifongezir arazimin daru. Me akar kurabar igharaz darazi girakirangin me mikiman marki. Me dipar onganir aviriba amiti da me ikirarighan kogham. Me igharaz darasi arazir aghuibar amusi, men sure damu.

⁴ Kamaghin me amizir igiaba kamaghin me mikimiva tuavir uan paba ko boribagh ifongezir arazim men akakagh.

⁵ Eghti amizir igiaba uan navir ghurimin araziba dikabin, egh me Godin

damazimin bar zuegh ikiam. Egh me arazir bar deravira uan dipenibar ganamim gifogham. Egh igharaz darazir akurvaghamin arazim damu. Egh vaghvagh uan pabar apengan iki. Igharaz darazi akar kurabar Godin akamin mikiman koghsi, amizir ghuriba amizir igiabar sure damuti, me navir ghurimin araziba dikabin.

Taitus arazir aghuibar amuti, gumazir igiaba an gin mangam

⁶ Kamaghira ni uaghan gumazir igiavav kim, men naviba fiti, me uan navir ghurimin araziba dikabinam.

⁷ Arazir tizir ni amiba, ni uabi ni arazir aghuibara damu, eghti gumazir igiaba nin arazibar gan dar gin tigham. Egh nin ingangarir ni gumazamizibar sure gamim, ni me gifaran marki, egh ni dibovir akabav mikim ifaghatan marki. Ni zurara guizin akabagh nighnigh deraviram akam kun.

⁸ En apaniba akar kuratamin e damighan koghiva, me uan nighnizir kuramin aghumsighsi, kamaghin ni bar deraviram akabav kintima, gumaziba akar ikvutizitam an apighan kogham.

Ingangarir gumaziba me men garir gumazir ekiabar akaba deravira dar gin mangi

⁹ Ni kamaghin ingangarir gumazamizibar sure damu suam, me men garir gumaziba bar men apengan iki, egh me ingangarir aghuir men garir gumaziba ifueghamibar amu. Egh me akar kurabar men garir gumaziba ikarvaghan marki.

¹⁰ Egh me men garir gumazibar biziba okiman marki. Bizir me bar moghira amiba, men garir gumaziba dar ganiva egh me akar e kurir kamin ziam fam. A God en Akurvazir Gumazimin akam. Me akar kamin ziam fisi, ingangarir gumaziba bar deravira men garir gumazibar akabar gin mangiva arazir aghuimra men akagh.

E Godin arazimin gin tigh egh Kraisin Dughiam mizuamam

¹¹ E fo, Godin apangkuvim azenim girigha givazi, gumazamiziba bar an gari. God uan apangkuvir kamin en akurvasi.

¹² God uan apangkuvir kamin en sure gamua ghaze, e God aghuazir araziba ataghraghiva egh nguazir kamin arazir ifongeziba ataghragham. Egh uaghan navir ghurimin araziba dikabiniva egh arazir God ifongezir aghuibar amuasa, en sure gami. Guizbangira e nguazir kamin gumazamizibar tongin iti, ezi God uan apangkuvimin tuavimin

a ifongezir arazibar ġin mangasa, en sure gami.

¹³ Dughiar e nguazir kamın itim, e bizir e damightima e bar akueghamim bagha mizuai. A kamakın, e Kraıs İesusın angazangarım ko gavgavir ekiam sara izamin dughiam bagha mizuai. An en Godın Gavgavım ko en Akurvazir Gumazım.

¹⁴ Kraıs kamaghın ifonge, a uam e iniva egh a en arazir kuraba adangasa. Eghti e bar zuegh an gumazamizibar mın ikiam. Egh e arazir aghuıbar amusi bar ifongegham. Bizir kam bagha, a uabi uan mikarzim anıgha, areme.

¹⁵ Kamaghın akar kabara ni zurara gumazamizibar sure damu. Egh ni akar kabar ġin mangısı men navıba fı. Egh akaba batozıba men arazir kuraba akırsı, me mikım. Akar kaba Godın gavgavım sara pamtem me mikım. Ni pura men ganti, me nın aghuagh ni irıaghriaghan markı.

3

E arazir aghuıbar amuam

¹ Ni Godın gumazamizıbar kım suam, me gavmanba ko atrıvıbar apengan iki, egh me men akabar ġin mangı. Egh me zurara ingangarır aghuıbar amusiıra iki.

² Egh me akar kuratamın gumazitamın ġırakırangın a mikımın markı. Me zurara nımıra ikıva, arazir aghuımın gumazamizıbar amu. Me guızın uarı abırır arazım, gumazamizıba bar men akakagh.

³ Ni fo, e faragha uaghan nıghnızır aghuıba puvatıgha, egha e akaba batosı. Satan e ġıfarazıma, e Godın tuavımın zuır puvatı. Kamaghın ami, e nıvafızır kam ifongezır arazıbar ġin tıgha nguazır kamın arazıbar ġara dar amuasa navıba dıkafı. Egha dar ingangarır gumazır kınıbar mın itı. E nıghnızır kuraba ko arazır kurabar ıgharaz darazıgh amuava ıgharaz darazır bıızıba bagha navıba ısıava aruı. Gumazıba en apanım ġamıma, e uaghan men apanıbagh ami.

⁴ Ezi God, en Akurvazır Gumazım, a bar e ġıfonge, egha en apangkuvıgha arazır aghuımın e gamı. Ezi dughıar an arazır kam azenım ġırızı,

⁵ an en akura. An en arazır aghuır e uarı amızıbagh nıghnızır puvatı, egha en akura. Puvatı. An apangkuvımıra, an en akura. An e rue, ezi tuavır kamın a en akura. Dughıar kamın a uan Duam e ġanıġızı, ezi an Duam e ġamızı, e an borır bar ıġıabar mın otıfı.

⁶ Kraıs İesus, a Gumazır en Akurvazım, an ingangarımın

2:13: 1 Ko 1:7, Fl 3:20, Kl 3:4, Hi 9:28, 1 Jo 3:2 **2:14:** Kis 19:5, Lo 4:20, 7:6, 14:2, Sng 130:8, Ese 37:23, Ga 1:4, 1 Pi 2:9 **2:15:** 1 Ti 4:12, 2 Ti 4:2 **3:1:** Ro 13:1-7, Kl 1:10, Hi 13:21, 1 Pi 2:13-14 **3:2:** Ef 4:2, 4:31, Fl 4:5, Kl 3:12, 2 Ti 2:24-25 **3:3:** 1 Ko 6:11, Ef 2:1-2, 5:8, Kl 1:21, 1 Pi 4:3 **3:4:** 1 Ti 2:3, Ta 1:3, 2:11 **3:5:** Jo 3:3-5, Ro 11:6, Ef 5:26, 2 Ti 1:9, 1 Pi 3:21 **3:6:** Jol 2:28, Ap 2:17-18, 2:33, Ro 5:5

God uan Duamin gavgavir aviriba bar e ginge.

⁷ God kamaghin ifonge, Kraisin en apangkuvigha e gamima e Godin damazimin gumamazir aghuibar ofiti. E an boribagh ava, egh gin bizir aghuir an e bagha inabaziba iniam. Kamaghin e ikirimirir aghuir an e bagha inabazim mizuai iti.

⁸ E nighnizir gavgavim akar kamın ikiam. Ki kamaghin ifonge, nighnizir gavgavim Godin itir darazi, me arazir aghuibar amu gavgavigh mamaghira ikiam. Kamaghin ni pamtemin bizir kabav kimasa ki ifonge. Bizir kaba da bar deragha gumamaziziba bar men akurvasi.

⁹ Egh ni, gumazir Moses Osirizir Arazibar migirigiaba bagha uari adoziba, ni da baraghan marki. Gumazir onganir adariba ko adoghadoziba bagha bar ifongeziba, ko uan ovavibar ziaba bagha uari adoziba, ni bar dagh itagh. E fo, akar kaba arazir aghuibar gin mangisi bar en akuraghan kogham.

¹⁰ Gumazitam, a Kraisin adarazir navir vamiran itir arazim, a bibizir arazim damuti, eghti ni an nighnizim akirsi migirigiatamin a mikim. Ni faragh an mikimti an oraghan koghti, ni gin uam an mikimti an uam oraghan

koghti, ni bar anetakigh.

¹¹ Ni fo, gumazir kamaghin amim, an nighnizim ikuvizi a pazava amir gumazim, egha an arazir kurabagh ami. Ezi an arazir kurabara, akam a gasa ghaze, ni bar ikufi.

Taitus izi Polin ganigh

¹² Ki aminir gavgavim ko orangtizimin dughiamin Nikopolisin nguibar ekiamin ikiasa. Kamaghin amizi, ki Artemas o Tikikus amadaghtima aningın tav, ni bagh izitima, ni na bagh Nikopolisin nguibar ekiamin izisi bar gavgafigh.

¹³ Ni Senas, a gavman osirizir arazibar fofozir gumazim, ko Apolos deraviram aningın gan. Ni aning inigh daruamin bizibar, aningın akurvagh. Eghti aning tuavimin daruamin dughiamin bizitamın otevehan kogham.

¹⁴ Ki kamaghin ifonge, en gumamaziziba biziba bar puvatizibar akurvagh, egh me pura uan ikirimirim ko dughiaaba makunan marki. Kamaghin amizima, me gumamazizir igharazibar akurvaghamin arazimin fofozim inighiva an suiragh gavgafigh.

¹⁵ Gumamazizir na ko itiba, me ni bagha akam amaga ghaze, Afeziam ni ko iki. Ezi ni, nighnizir gavgavim Iesusin ikia e gifongezir

3:7: Ro 3:24, 8:23-24, Ta 2:16, Ta 2:11

3:8: 1 Ti 1:14-15, Ta 2:14

3:9: 1 Ti 1:4,

2 Ti 2:14-16, 2:23, Ta 1:14

3:10: Mt 18:15-17, 2 Ko 13:2, 2 Te 3:6, 3:14, 2 Ti 3:5, 2

Jo 10 **3:11:** Ap 13:46, 1 Ti 6:3-5

3:12: Ap 20:4, Ef 6:21-22, Kl 4:7-8, 2 Ti 4:12

3:13: Ap 18:24, 1 Ko 3:5-6, 16:12

3:14: Mt 7:19, Ro 15:28, Ef 4:28, Fl 1:11, Kl 1:10,

Ta 2:14

darazi, ni kamaghin me
mikim suam, Afeziam ia ko
iki. Godin apangkuvim bar ia
ko iki.

Pol Filemon bagha Osirizir Akinafarim

Akar Faragha Zuim

Filemon, a gumazir aruar mam. Egha a Kolosin nguibamin Kraisin adarazir mav. An ingangarir gumazir kinir mam, an ziam Onesimus, a uan gumazir aruam ategha, ara ghua nguibar igharazimin iti. Egha nguibar kamin Onesimus Pol batogha a Kraisin gin zuir gumazimin oto.

Ezi dughiar kamin Pol kalabusin ikia, egh mangi Filemonin ganan ibura. Egha akinafarir kam osirigha Onesimus ganiga Onesimus amadazi, a ua uan gumazir aruam bagha ghu. Pol akinafarir kam kamaghin Filemonin mikeme, a uan ingangarir gumazir kinimin ataran marki. A ghaze, datirighin ingangarir gumazir kam a Kraisin gin zuir gumazimin oto. Filemon uan aveghbuamin min uam a inigh.

Filemonin ingangarir gumazir kinim ara ghugha gin navim girazima, Pol anemadazima a ua Filemon bagha ghu

¹ Ki Pol, ki Kraisi Iesus bangin kalabusin iti, egha ki e uan aveghbuam Timoti ko,

ga akinafarir kam ni Filemon bagha an osiri.

Ni en namakar aghuimra, egha e ko ingangarir vamiram ami.

² Ga uaghan, e uan amizim Apia ko Arkipus, e ko Godin ingangarimin midorozir gumazir mam, ga aning bagha osiri. Ga uaghan, nin dipenimin uari akuvir gumazamizir Kraisin adarasi, ga me bagha uaghan osiri.

³ E God ko migia ghaze, God en Afeziam ko Ekiam Kraisi Iesusin apangkuvim ko navir amirizim ia ko iki.

Filemonin arazir aghuim Pol gamima a bar akonge

⁴ Ki uan God ko migiava, egha ni ginighnigha zurara ni bagha God minabi.

⁵ Me zurara kamaghin na migei, ki orasi, ni bar Godin gumazamizibagh ifonge, egha ni nighnizir gavgavim Ekiam Iesusin iti. Kamaghin amizi, ki ni bagha God minabi.

⁶ E ni ko, e uari inigha ikia, nighnizir gavgavim Kraisin iti. Egha ki God ko migia ghaze, an e nighnizir gavgavibar amuti da fofozir aghuim damuti an ekeveg-ham. Eghti e fogham, e Kraisi ko poroghav ikia egha bizir aghuiba an agharimin da isi. Egh e deravira vaghvagh dagh fogham.

⁷ Nan namakar aghuim, ni igharaz darazigh ifonge, ezi arazir kam Godin gumazamizibar naviba fema me bar akonge. Ezi bizir kam na gamima ki bar akonge,

egha nan navim gavgavim a ganidi.

Pol ghaze, Filemon ua Onesimus inightima a guizbangiram an aveghbuamra iki

⁸⁻⁹ Ezi bizir ki ifongezir mam iti, ni a damigh. Ki Kraisin ziamin ni mikemeghtima ni a damuamin gavgavim iti. Ezi kamaghin ki nin arazir aghuibagh fo, ni Kraisin adarazigh ifongezir arazim gifo, eghti ki akar gavgavim ni dani-gan kogham. Ezi igharaz darazigh ifongezir arazim ga isa uaningin suira, kamaghin amizima ki nimira ni mikimasa. Ki Pol, ki Krai Iesusin abuir gumazim, egha datirighin ki a bangin kalabusin iti.

¹⁰ Ki kamagh sua nin azangisi, ni arazir aghuibar nan otarim Onesimus damu. Ki kalabusin itir dughiamin, Onesimus na bagha ize, ezi ki an akurazima a nighnizir gavgavim Kraisin iti. Egha a guizbangira mati nan otarimin oto.*

¹¹ A fomira ingangarir aghuir tam gamima a nin akurazir pu. Egha datirighin ingangarir aghuim damuti a virara gan akuragham.†

¹² Ezi ki datirighin uam Onesimus ni bagha anemadi, nan navim uaghan a ko zui.

¹³ Dughiar kam ki Kraisin akar aghuim bangin kalabusin ikia, ghaze, Onesimus nin danganim inigh nan akurvaghti deragham. Ki kamagh sua, a na ko ikiasa ki bar ifonge.

¹⁴ Ezi ki ghaze, ni faragh bizir kam gifuegh mikimiva an amangan-gatighan koghtima, ki bizir kam damuan kogham. Kamaghin ami, Onesimus na ko ikiasa, ki a migeir puvati. Ezi bizir tizim ni a damuasa, ki mighighvira ni gakaghoran aghua. Ki nighnisi, ni arazir aghuim nan akurvaghsi na damu, kamaghin ni uan ifongiamin gin mangiva a damu.

¹⁵ Ezi guizbangira, Onesimus mong dughiar otevimin nin saghon iti. Ezi e foghan kogham, ni ti uam a inighti, a ni ko iki mamaghira ikiasa, kamagh sua a dughiar otevimin saghuam iti.

¹⁶ Ezi datirighin ni pura ingangarir gumazir kinimin a ginighnighan marki. Bar puvati. A pura nin ingangarir gumazir kinim, egha datirighin a bar nin aveghbuamra, ezi ni bar a gifuegham. Ki uabi an garima a Kraisin anav, ezi ki uan navim isava a ganingi. Kamaghin ki fo, ni bar a gifuegham. Ni an arazir

* **1:10:** (10) Gumazir aviriba ghaze, Onesimus a pura Filemonin ingangarir gumazir kinimin ike, egha a gin ara Pol bagha ghu. Egha a Pol ko itir dughiamin a Kraisin anavin oto. Egha dughiar kam in arazim a kamakin, ingangarir gumazir kinimin arimangigham, eghti gumazir ekiar men garim, a midorozir gumazibav mikemeghti, me ingangarir gumazir kam isi temer ighuvimin a gafugham, eghti an aremegham. † **1:11:** (11) Grighin akamin, ziam Onesimus, an akar kam ko magh ghu, "Ingangarir aghuim gami."

a pura ingangarir gumazir kinim min ikiava amim gifuegham. Egh Ekiamin aven ni aveghbuamin min an ganiva bar a gifuegham.

¹⁷ Kamaghin ni nan gara ghaze, ga uaning inigha Kraisin ingangarim gami, ezi ki ni migei, ni arazir ni na isi moghira, ni ua Onesimus inigh.

¹⁸ Ezi a bizir kurar manam ni gami, o a pura bizir tam ini, kamaghin nan ziam atighti ki dagh ikarvagham.

¹⁹ Ki Pol, ki uan dafarimin akar kam osiri. Egh ki uabi Onesimusin biziba ikarvagham. (Ni fo, ki uabi nin akurazima, ni navim gira, ezi kar ni ikarvaghamin bizim. Ezi ki bizir kam mikiman aghua.)

²⁰ Nan aveghbuam, ki kamaghin ifonge, ni Ekiamin ziamin arazir aghuir kam in nan akuragh. Ga Kraisin gumazimningin min iti. Kamaghin ni nan navim feghti ki bar akuegham!

²¹ Ki guizbangira fo, ni nan akamin gin mangam, egha ki ni bagha akinafarir kam osiri. Ki fo, arazir ni Onesimus damuamim, a ki damuasa ni mikemezir arazim bar a gafiragh.

²² Ezi ki akar mam ua iti. Nan nighnizir gavgavim kara, God ian azangsiziba baregham, egh na ateghtima ki ua ia bagh izegham. Eghti ni na bagh uan dipenimin danganitam akirighti, ki a dakuam.

vamiram amiba, me Filemon bagha akam amaga ghaze, Afeziam ni ko iki.

²³ Epafras ni bagha akam amaga ghaze, Afeziam ni ko iki. A uaghan kalabusin iti, egha ga virara Kraisi Iesus bangin kalabuziar gumazimning.

²⁴ Na ko ingarir darasi, Mak ko Aristarkus ko Demas ko Luk, me uaghan ghaze, Afeziam ni ko iki.

²⁵ En Ekiam Kraisi Iesusin apangkuvim vaghvagh ian duaba ko iki.

Akinafarir Hibrun Gumazamiziba bagha Zuim

Akar Faragha Zuim

Judabar marazi faragha uan naviba iragha Kraisin gin zui, egha datirighin uan nighnizir gavgavim ataghraghasava ami. Kamaghin, akinafarir kam gumazir mam me bagha an osiri. E fozir pu, tinaram an osiri, akinafarimin aven gumazim uan ziam diborozir puvati. Marazi ghaze, Pol, o Barnabas, or Apolos men tav ti an osiri. Gumazir maba me dikabira egha osimtiziba me ganidi. Akinafarir kam men nighnizir gavgaviba gavgavim dar aningasa, kamaghin amizi a ingan garir ekiar God Krai Iesus gamizim me mikimasa. Kraisra guizbangin Godin arazim en akakasi.

Ezi Akinafarir kam bizir ekiar pumuming ko mikezim migei. 1. Iesus a guizbangira Godin Otarim. Dughiar Iesus nguazimin itim, an osimtizir aviriba ko mizaziba inis. Ezi arazir kamin God Iesus gamizi a gumazamizibar akurvaghamin faragha zuir gumazim (2:10). Egha Iesus akam inigha izir gumazir fomira itiba ko enselba ko Moses gafira. 2. God uabi Iesus amisevezi a ofa gamir gumazimin iki mamaghira

ikam, egh a Judan Godin ofa gamir gumazibagh afira. 3. Iesus a Godin Nguibamin ofa gamir gumazir dapanir ekiamin iti, egha gumazir nighnizir gavgavir an itiba, a ua me iniam. Moses Osirizir Araziba dar gun migei, da pura Iesus amizir ingan garir ekiar kamin nedaziba. Akinafarir kam gumazamizibar nighnizir gavgavim, gavgavim dar aningasa. Kamaghin amizi, an Israelin gumazamizir fomira itibar nighnizir bar gavgavimin akaba iti (sapta 11). A ghaze, marki, osimtizir manam me bato, me uan nighnizir gavgavim suiraghvira iki mangiva ovengegh. Me Iesusin gan egh an arazibar gin mangi, egh me osimtiziba ko mizazir me isiba batogh.

Iesus, a enselbagh afira

(Sapta 1-2)

God e mikimasa uan akam isa uan Otarim ganingi

1 Fomira God dughiar aviriba ko tuavir aviribar uan akam isa an akam inigha izir gumazibagh aningizi, me en inazir afeziabav keme.

2 Ezi datirighin dughiar kam, kar dughiar abuananaba, God e mikimasa uan akam isa uan Otarim ganingi. God biziba bar da iniasava Otarir kam a misefe. Otarir kamin agharimin, God fomira overiam ko nguazimin ingari.

³ Ezi Otarir kamra Godin angazangarim en akagha ghaze, God a bar dera. Egha uaghan a Godin mirara gari. An akam bar gavgafi, egha akar kamra a bar bizibagh amima, da gavgavighavira iti. Egha an arazir kuraba gin amadir ingangarim a givagha, egha gumazamizibagh amima me zuegha iti. Egha a gin Godin Nguibamin ghuavanaboghava Pin Tir Atrivir Ekiamin agharir guvimin boroghin apera.

Godin Otarim enselbagh afira

⁴ Afeziam ziam uan Otarim ganingi. Ezi ziar kam a bar dera, egha enselbar ziam gafira. Ezi kamaghin an Otarim gamizima a enselbar ekiamin oto, ezi me an apengan iti.

⁵ Egha God dughiatam uan enselin tam kamaghin a mikemezir puvati, "Ni nan Otarim, ezi datirighin ki nin Afeziam." O a enselin tamin mikemezir puvati, "Ki an Afeziam, ezi a nan Otarim." Bar puvati.

⁶ Egha dughiar God ua uan Otarir ivariam nguazir kamin anemangasa egha uaghan ghaze,

"Godin enselba bar an apengan ikiva egh an ziam fam."

⁷ Egha God kamaghin enselbav keme, "A uan en-

selbagh amima da aminimin min otifi, egha uan ingangarir gumazibagh amima me avir mizariabar min otifi."

⁸ Egha Otarim bagha kamaghin migei,

"God, ni Atrivimin iki mamaghira iki!

Ni uan gumazamizibagh ativagha egha arazir aghuibar me gami.

⁹ Ni arazir aghuibagh ifonge, egha arazir kuraba bar dar aghua.

Ezi bizir kam bagha, nin God uabi, borem ni gingegha ni amisefe, mati gumazir ziar ekiam itim.

Ezi ni ko Godin Nguibamin itir darasi, nin ziar ekiam men ziaba bar dagh afira.

Ezi bizir kam ni gamima ni bar akonge.

Kamaghin nin bar akongezir arazim men bar akongezir arazim gafira."

¹⁰ Egha God uan Otarim kamaghin a migei,

"Ekiam, ni fomira nguazir kamin ingari.

Egha ni uabi uan daribar overiam ko bizir pin itibar ingari.

¹¹ Bizir kaba bar givagham, eghti ni ikivira ikiam.

Overiam ko nguazim, aning bar kuvigham,

mati inim ghurigha
bar biaghire.

12 Ni aning righam, mati gumazim atuim riki.

Ni aning damighti aning
igharagh otogham,
mati gumazim
korotiar ghuriba
suagharisi.

Ezi ni, kamaghira iti, ni
igharagha garir puvati.

Nin dughiam givaghan
kogham.”

13 Fomira God kamaghin
uan Otarimra kamaghin a
mikeme, “Ni nan agharir
guvimin daperagh, eghti ki
nin apaniba isi nin apengan
dar atika.” Egha God dughiatamin
akar katam enselin tam mikemezir
puvati. Bar puvati.

14 Ezi guizbangira enselba
me duaba, egha me Godin
ingangarim gami. Ezi God gumazir
a ua iniamibar akurvaghasa
me amadima, me arui.

2

*God en akurazir arazim, a
bizir bar ekiam*

1 Godin Otarim ziar ekiam
isi, kamaghin amizi, akar e
oraghizir kamnagh, e bar
mighiviram an suiragham.
E ireghan koghsi, e akar

kam deraghvira an suiragh
gavgavigh ikiam.

2 Fomira God en inazir
afeziaba mikimasa, uan
akam isa enselbagh aningi,
egha kamaghira tuavir
kamin a kamaghin men aka,
akar kam a guizbangira. Ezi
gumazitam akar kamin gin
zuir puvatigha a batogha,
egha a ivezir kuram ini. Egha
an ivezir kuram, an arazir
kurar an amizibar mirara a
inis.*

3 Ezi datirighin, God en
akurazir arazim, a bizir
bar ekiam. Egh e akirim
ragh Godin akurvazir arazim
gasaraghiva, e manmaghin
arazir kuramin ivezim
gitagham. E bar puvatigham.
Ekiam uabi faragha en
akurvaghasa mikeme, ezi
gumaziba an akam baraki.
Ezi me kamaghin migia
en aka, akar kamnagh a
guizbangira.

4 Dughiar kamin, God
mirakelin igharagha gariba
ko digavir kuram gamir arazibagh
amua uan ifongiamin gin
ghua Godin Duamin bizir
aghuiba tuiragha gumazamiziba
ganidi. Ezi arazir kamin
a kamaghin en aka, an
Otarimin akar kam a bar
guizbangira ghu.

*Jesus, a uabi en akur-
vaghamin gumazim*

1:13: Sng 110:1, Mt 22:44, Mk 12:36, Lu 20:42 1:14: Sng 34:7, 91:11, Mt

18:10, Ap 12:7, Ro 8:17, Je 2:5, 1 Pi 3:7 2:2: Sng 68:17 * 2:2: (2:2) Me akar

dikirizir gavgavir God Moses ganingizim migei. Ni Uam E Ini (Kisim Bek) 19-20in
gan. Uam E Iniamin Akinafarimin akam, enselin migirigiaba puvati, ezi Judaba

kamaghin nighnizir gavgavim iti, God akar gavgavir dikirizim enselbar dafarimin
God ganingi. Ia Aposel 7:38 ko 7:53, ko Galesia 3:19in gan. 2:3: Mt 4:17, Mk 1:14,

Lu 1:2, Hi 10:28-29, 12:25 2:4: Mk 16:20, Ap 2:22, 14:3, 1 Ko 2:4, 12:4, 12:7, 12:11,

Ef 1:5, 1:9 2:5: Hi 6:5, 2 Pi 3:13

⁵ E nguazir igiar God gin damuti izamim ginighnigh, egh fo, God nguazir igiar kam gativasa, enselbav kemezir puvati. Bar puvati.

⁶ Ezi Godin Akinafarimin aven akar mam kamaghin iti,

“O God! E gumazamiziba e tiziba, ezi ni e ginighnisi?

E pura biziba.

Ezi manmagh sua ni bar deraghavira en gari?

⁷ Ni en ingarizi, dughiar otevimra e enselbar apengan iti;

ezi ni e fegha egha ziar ekiam e ganingi.

⁸ Egha ni gavgavim e ganingizi,

kamaghin bizir ni ingariziba bar en apengan ikitima

e bar dagh ativagham.”

Godin akar kamnagh ghaze, God gumazamiziba gamizi, biziba bar men apengan ikiti me dagh ativagham. Akar kamın mingarim a kamakin, God bizir a ingariziba bar da isa en apengan dariki. Ezi e fo, datirighin e garima, biziba bar en apengan itir puvati.†

⁹ Ezi e Iesus gifo, a ziar ekiam ini. God kamagh sua, a bar en

apangkuvighti, tuavir kamın Iesus gumazamiziba bagh aremegham. Egha kamaghin bar dughiar otevimin an enselbar apengan ike. Egha mizazir dafam inigha areme, ezi bizir kam bagha God ziar ekiam a ganiga a ghufe.

¹⁰ E fo, God a biziba bar dar mingarim, egha a biziba bar dar ingari. Egha kamaghin ifonge, Iesus uan borir aviriba me inigh egh men aku Godin Nguibamin mangam, eghti me Iesus ko ziar ekiam iniam. God kamaghin ifonge, Iesus gumazamizibar akurvaghamin ingangarim damuam, kamaghin amizi a Iesus ataghizima a mizazim isi. Ezi mizazir kam Iesus gamima a gumazamizibar akurvaghamin gumazir bar faragha zuimin otogha, egha tuavim men aka. Arazir God a gamir kam, a bar dera.

¹¹ E fo, gumazir kam Iesus, a gumazamiziba gamizi me Godin gumazamiziba min ikia egha me bar zue. A me ko afeziar vamira iti. Kamaghin amizi a kamaghin an aghumsizir puvatigha me dibora ghaze, “Nan aveghbuaba ko buaramiziba.”

¹² Egha a kamaghin God migei,

“Ki nin ziamin gun uan adaraziv kemegham.

2:6: Jop 7:17, Sng 144:3 **2:8:** Mt 28:18, 1 Ko 15:25-27, Ef 1:22 † **2:8:** (2:8) Akar Ighiabar Akinafarimin aven itim, a gumazamiziba bar me migei. Ezi gumazir Hibrun Akinafarimin Osirizim, a Iesus ginighnigha ghaze, a gumazimin min otogha egha gumazamiziba bar men danganim ini. Ezi kamaghin Ighiabar Akinafarimin, a bizir guizin Iesus batozibav gei. **2:9:** Jo 3:16, Ro 5:18, Fl 2:7-9, 1 Ti 2:6, 1 Jo 2:2, MAA 5:9 **2:10:** Lu 24:46, Jo 20:17, Ap 3:15, Ro 8:29, 11:36, Hi 5:9, 10:10 **2:11:** Mt 25:40, Mk 3:35, Jo 20:17, Ap 17:26., Ro 8:29, Hi 10:10 **2:12:** Sng 22:22

Eghti me uari akuvti
ki ighiabar amu nin
ziam men tongin a
fam.”

¹³ Egha a ua ghaze, “Ki ni baghivira iki orarkitima God damuasa amir biziba mikemezi moghin damuam.” Egha ua ghaze, “Ia gan, ki borir God na ganingiziba me ko iti.”‡

Iesus en akuraghasa gumazimin min oto

¹⁴⁻¹⁵ Kamaghin amizi, borir kaba, me guizbangira gumazamizibara. Kamaghin Iesus uaghan men min ikia guizin gumazimin oto. A kamagh sua, an aremegh egh arazir kamın a Satan bar a gasighasigham, a gumazir gumazamizibagh amima me ariaghıir gavgavim itim. Gumazamiziba nguazir kamın ikiava ovevemın atiatı. Ezi men atiatir kam me ikiagharisi. Kamaghin amizi, Iesus me fırasa, bizir kam bagha, a gumazimin min otogha egha areme.

¹⁶ Guizbangira, Iesus ingangarir kam enselbar akurvaghasa a gamizir pu. Puvati. An Abrahamın boriba akurvaghasa a gami.

¹⁷ Kamaghin, a uan doziba ko buaramizibar mirara oto. A kamagh sua, a men ofa gamir gumazir ekiabar dapanimın iki, egh

Godin akamın gin mangıva apangkuvim gumazamizibar ikıva Godın ingangarim damuva, egh ingangarir kamın gumazamizibar arazir kurabar gin amangam. Kamaghın a gumazamizibar min oto.

¹⁸ Ezi Satan a gifarasa arazir kuraba bagha a gakaghorı, ezi an osımtızıba ateri. Kamaghın amizi, dughiar Satan gumazamizibagh ifaramıbar, Iesus men akurvaghamın fofozım itı.

Iesusın ziar ekiam, a bar Mosesın ziar ekiam gafıra

3

(Sapta 3:1-4:13)

*Iesusın ziar ekiam, a
Mosesın ziar ekiam gafıra*

¹ Kamaghın ami, Kraısın adarasi, God uaghan Uan Nguıbamın mangasa, a ian dia. Ia deravıra Iesus ginıghnıgh, e nıghnızır gavgavım an ikia, egha an zıamın gun mıgıa ghaze, a God mısevegha amadazır abuir gumazım, egha uaghan Ofa Gamır Gumazır Ekiabar Dapanım.

² God anemısevegha ingangarir kam a ganıgızı, a Godın gumazamizıba bagha ingarı. Moses fomıra Godın

2:13: Sng 18:2, Ais 12:2, Jo 17:6, 17:9-12 ‡ **2:13:** (2:13) Ezi Iesusın akar Aısaia 8:17, 18ın ızezım. Gumazır Hıbrun Akınafarım Osırızım, en akaghtı e fogham, Iesus gumazır ıgharazıba ko magh gari, me an aveghbuaba ko an borıba. Ezi gumazamızır Godın mızuaiıba bıızıbagh amıma, ezi Iesus uaghan orartı. **2:16:** Ais 41:8-9 **2:17:** Fl 2:7, Hı 2:14, 4:15, 5:1-2, 1 Jo 2:2, 4:10 **2:18:** Hı 4:15-16, 5:2, 7:25 **3:1:** Ef 4:1, Fl 3:14, Hı 4:14, 5:5, 6:20, 7:26, 8:1, 9:11, 2 Pi 1:10 **3:2:** Nam 12:7

gumazamiziba bagha deravira ingarizi moghira, a ingari.

³ E fo, gumazir dipenimin ingarim, a ziar ekiam isi, ezi an ziar ekiam, an dipenimin ziar ekiam gafira. Ezi kamaghira God ziar ekiam Iesus ganingi, ezi an ziar ekiam, Mosesin ziar ekiam gafira.

⁴ Ezi dipeniba bar, gumaziba dar ingari. Ezi Godra, a biziba bar dar ingari.

⁵ Moses a Godin ingangarir gumazimin iti, egha Godin akamin gin ghua Godin gumazamiziba bagha deravira ingari. A bizibar gun mikimamin ingangarim iti, akar God gin a mikimamiba.

⁶ Ezi Kraisa a Godin Otarim, a Godin gumazamizibagh ativagh men ganam. Egha guizbangira Godin akamin gin ghua egha ingangarir kam deravira a gami. Eghti e atiatingan koghiva, nighnizir gavgavim ikiva egh bizir aghuir e iniamiba e dav zuamam, egh kamaghin damuva, e uaghan Godin Dipenimin min ikiam.

Gumazir akaba batoziba, me aghuvsazim inian kogham

⁷⁻⁸ E Godin gumazamiziba, egha uaghan an dipenimin min iti, kamaghin ami, e Godin Duamin akam baragham. A kamaghin mikeme,

“Eghti datirighin ia Godin tiarim baraghiva,

egh ia an akamin aghuaghan marki,

mati ian inazir afeziba fomira an akaba batogha egha orazir puvati.

Me gumaziba puvatizir danganimin ikia God damuti a irasa an akam batosi.

⁹ God ghaze, Me danganir kam in ikia na damuti ki irasava me nan akam batoghavira iti.

Me garima, ki 40 plan azenibar arazir aghuiba me bagha dagh ami.

¹⁰ Kamaghin amizi, ki bar gumazamizir kabar aningaghe, egha ghaze,

‘Me nan gin mangan aghua, egha uaghan nan akam baragham aghua.’

¹¹ Ki men aningaghegha bar guizbangira akar gavgavim gamua ghaze,

‘Me nan aghuvsazir danganimin aven mangighan kogham.

Bar puvati!’ ”

¹² Kraisin adarasi, ia uari bagh deravira gan, ian tongin tav nighnizir kuratam a navir averiamin ikiti a nighnizir gavgavim ategh, egh kamaghin akirim ragh Godin ikia mamaghira itim gasaragham markiam.

¹³ Ezi ia kamaghin damuan marki, ia kamaghin damu,

ia zurara dughiabar ia vaghvagh Godin gumazamizir igharaziba ko ia, akar aghuim uari daning uarir akurvagh egh uan naviba gavgavim dar aning. Kamaghin arazir kuram tav gifaraghti, a Godin gin zuir tuavim ateghan kogham. Godin Akinafarim ghaze, "Datirighin," ezi e fo, e datirighin ingangarir kam damuam.

¹⁴ Ia fo, dughiar e faragha nighnizir gavgavim Godin itim, en nighnizir gavgavim bar gavgafi. Egh e uan nighnizir gavgavibar amuti da gavgavigh iki maghira mangi dughiar e ovengamimin otogham. E kamaghin damuva, e bar Kraiss ko poroghiv iki a ko ingar ikiam.

¹⁵ E fo, Godin Akinafarim kamaghin migei,

"Datirighin ia Godin tiarim baraghiva, egh ia an akamin aghuaghan marki,

mati ian inazir afeziaba fomira an akaba batogha

egha orazir puvati."

¹⁶ Fomira te Godin tiarim baregha, egha an gin zuir puvati, egha an akam batosi? Kar gumazamizir Moses inigha Isipin ghuziba. Merara arazir kam gami.

¹⁷ Ezi God 40 plan azenibar ten aningaghe? A gumaza-

mizir arazir kurabagh amiziba, me danganir gumaziba puvatizimin ariaghrezir gumaziba, merara, a men aningaghe.

¹⁸ God fomira guizbangira akar gavgavim akira ghaze, "Me nan aghuvsazir danganimin aven mangan kogham." Akar kam, a te ganingi? Kar gumazamizir an akam barazir puvatiziba. A me baghivira migei.

¹⁹ Kamaghin e fo, gumazir kaba me nighnizir gavgavim Godin ikian aghua. Ezi bizir kam bagha me Godin aghuvsazir danganimin aven mangan ibura.

4

Godin gumazamiziba aghuvsazim iniam

¹ Datirighin, God uaghan e inigh aghuvsazir danganimin aven mangasa akam akiri. Ezi kamaghin ia uari bagh deravira gan, ian tav atam akuigh egh danganir kamin aven mangighan kogham.

² E Akar Aghuim baraki, mati fomira Israelba a baraki. Egha Israelba me puram akam a baraki, egha nighnizir gavgavim an itir puvati. Ezi bizir kam bagha akar aghuir me oraghizir kam, a men akurazir puvati.

³ Ezi e gumazamizir nighnizir gavgavim Godin itim, an e ateghtima e an aghuvsazir danganimin

3:14: Hi 3:6 **3:15:** Sng 95:7-8, Hi 3:7-8
Ko 10:10, Ju 5 **3:18:** Lo 1:34-35, Hi 3:11
Sng 95:11, Hi 3:11, 3:14

3:16: Lo 1:1-38 **3:17:** Sng 106:26, 1
3:19: Hi 4:6 **4:1:** Hi 12:15 **4:3:**

mangam. A fomira nguibar kam ginighnigha egha a mikemezir moghira,

“Ki aningaghegha akar gav-gavim akira ghaze,
‘Me nan aghuvsazir danganimin aven iziva
na ko aghuvsazim inian kogham.’”

Guizbangira, God Mosesin dughiamin akar kam migei, ezi e fo, bar fomira dughiar a nguazir kamın ingarizim, a nguazir kamın ingarasa nighniziba a dagh amigha gifa.*

⁴ Godin Akinafarimin aven akar otevir mam iti, a namba sevenin dughiam migei, “Dughiar namba seven, God garima an ingangariba bar gifa, ezi a dughiar kamın avughse.”

⁵ Ezi migirigiar otevir kamra e faragha a baraki, a ua migia ghaze, “Me nan aghuvsazir danganimin aven mangighan kogham.”

⁶ E kamaghin bizir kam gifo, Godin aghuvsazir danganir kam a ikiavira iti, ezi gumazamizir taba an aven mangam. Ezi gumazamizir faragha Akar Aghuim baraghiziba, me nighnizir gavgavim an itir puvati, kamaghin amizi me aven

ghuezir puvati.

⁷ Ezi gumazir kabar gin, azenir aviriba ghua gifa, ezi God uan akam isa Devit ganingi, ki Godin Akinafarimin aven itir akar kamın gun mikemegha gifa. A ghaze,

“Datirighin ia Godin tiarim baraghiva,
egh ia an akamin aghuaghan marki.”

Devitin dughiamin, God ghaze, “Datirighin,” egha kamaghin en aka, a dughiar igharazim ginaba. Dughiar a inabazir kam, gumazamiziba an aghuvsazir danganir kamın aven mangam.

⁸ Josua ti fomira aghuvsazim gumazamizibagh aningizi, ezi God gin dughiar igharazitam ginabaghan koghai.

⁹ Kamaghin amizi e fo, Godin gumazamizibar aghuvsazim a ikivira ikiam, a mati Sabatin aghuvsazir dughiam.

¹⁰ E fo, gumazim Godin aghuvsazir danganimin aven ghua, a uan ingangarim a givagha aghuvsı, mati fomira God uan ingangarim a givaghava aghuvsı moghin.

¹¹ E kamaghin aghua, gumazitam uam akaba batozir arazimin gin mangam, me fomira amizi moghin,

* **4:3:** (4:3) Israelia Isip ataghizir dughiam, God Moses ko Josua me inigh Kenanin Nguazimin mangasa a ifonge, eghti nguazir kam me dapiagh avughsamın danganimin otogham. Ezi gumazir Hibrun Akinafarim osirizim kamaghin en aka, God avughsizir danganir igharazim iti, kar Godin Nguibam, guizbangira an avughsizir danganim, eghti gumazamizir nighnizir gavgavim an itibarama nguibar kamın aven mangan. **4:4:** Stt 2:2, Kis 20:11, 31:17 **4:5:** Sng 95:11 **4:7:** Sng 95:7-8 **4:8:** Lo 31:7, Jos 22:4 **4:10:** Stt 2:2, Hi 4:4 **4:11:** Hi 3:12, 3:18-19

egh a uan aghuvsazir danganimin aven mangighan koghiva, egh arighiregham. Kamaghin ami e aghuvsazir danganimin aven mangisi pamtemin ingaram.

¹² Godin Akam an angamra ikia, egha a pamtemin ingara iti. A bar ghumigha, egha a midorozir sabar ghumtizir pumuning itim gafira. Ezi akar kam, sabar ghumtizimin min, a bar gumazimin namnam okoregha bar aven ghua, duam ko navir averiam uaning bativi naghin oto, egha uaghan aghariba uari isasurazir naghin, ko agharibar aven itir ovim, aning uaning bativi naghin oto. Egha a bar en nighniziba ko en navir averibar aven itir ifongiabagh fogha da tuisisi.

¹³ Ezi bizir God ingariziba, tam Godin damazimin modoghan kogham. Bar puvati. Ezi biziba bar kuighrighiva egh Godin damazimin bar azenara ikiam. Eghti Godra arazir e amiba tuisightima e dar a geghanam.

**Iesus Godin
Nguibamin ikia, en
Ofa Gamir Gumazir
Ekiabar Dapanimin
min ikia, egha Akar
Dikirizir Gavgavir
Igiamin abuir
gumazimin min iti**

(Sapta 4:14-10:38)

*Iesus Ofa Gamir Gumazir
Ekiabar Dapanim*

¹⁴ Ezi e Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanir mam iti, ezi a bar Godin Nguibamin aven ghu. A Iesus, Godin Otarim. Kamaghin amizi, e nighnizir gavgavir e gun migeir kamın suiragh gavgavigham.

¹⁵ E uari arazir kuraba dikabinamin gavgaviba puvati. Egh e kamaghin nighnighan kogham, Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanir kam, en nighnizibagh fogh en kuarkuvighan kogham. Puvati. Satanin ifavarir arazir e bativiziba, da uaghan bar a bativigha gifa. Ezi an arazir kuratam gamizir puvati.

¹⁶ Kamaghin amizima, e atiatingan koghiva Godin atrivir dabirabimin boroghin mangam, Godin apangkuvim a gizifa. E a bagh mangitima God en kuarkuvigh en apangkuvigham. Egh e osimtizitam ikiti an apangkuvim en akuraghām.

5

Iesus, en Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanim, an en akura

¹ Ia nighnigh. Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapaniba bar, God vaghvagher men adarazir tongin me amisefe. God men mav amisevezima, a gumazamiziba bagha

Godin ofa gami. Egha uaghan bizir aghuiba isa God ganidi. Egha arazir kuraba bagha ofa gamima God arazir kuraba gin amadi.

² Egha a uabi a Godin damazimin bizibar amuamin gavgaviba puvati. Kamaghin amizi, a gumazir fofoziba puvatigha pazav amiba, a men asughasusi.

³ Egha a uabi a bizibar amuamin gavgaviba puvati, kamaghin amizi a gumazimizar arazir kuraba ko a uan arazir kuraba sara gin amangsi ofabar amu.

⁴ Ezi gumazitam Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanimin ikiasa uabi uabi amisevegha egha ziar ekiam inizir pu. Puvati. God uabira an diazima a ingangarir kam ini. God fomira Aronin diazi moghin.

⁵ Ezi tuavir kamra, Kraisi a uaghan kamaghin ami. A uabi uan ziam fer puvati, egha Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanimin otozir puvati. Puvati. God uabi ingangarir kam damuasa anemisefe. Egha God kamaghin a migei, "Ni nan Otarim; datirighin, ki nin Afeziam."

⁶ Egha uan Akinafarimin aven itir akar igharazir mam,

a ghaze, "Ni ofa gamir gumazim, Melkisedekin min iki mamaghira ikiam."

⁷ Ezi dughiar Iesus nguazimin itim, a pamtemin God ko migia egha diav azi. A fo, an ovengan koghsi, God an akuraghamin gavgavim iti. Kamaghin ami a uabi uan ifongiam dikabiragha egha Godin apengan ikia, an akam barasi. Ezi God an dimdiam a barasi.*

⁸ Guizbangira Iesus a Godin Otarim, egha a mizazim ini. Ezi tuavir kamra a Godin akamin gin zuir arazim an a gifo.

⁹⁻¹⁰ Egha a uan ingangarir a damuamiba, a bar da gifa. Ezi God anemisevegha ghaze, "Ni Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanimin ikiam, egh Melkisedekin min ikiam." Ezi a gumazamizir an akam baragha egha an gin zuiba, a men akurvazir gumazimin oto. Egh a men akurvaghti me deravira iki mamaghira ikiam.

E borir aghiribar min ikian kogham

¹¹ E fo, Iesus Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanimin oto, ezi e migirigiar aviriba akar kamin iti, e dar gun ia mikimasa. Ezi ia oraghan

5:2: Hi 2:18, 4:15, 7:28 5:3: Wkp 9:7, 16:6, Hi 7:27 5:4: Kis 28:1 5:5: Sng 2:7, Jo 8:54, Hi 1:5, 1:8 5:6: Sng 110:4, Hi 6:20, 7:1, 7:17, 7:21 5:7: Jo 12:27,

17:1 * 5:7: (5:7) Ezi Iesus Getsemanin azenimin ikia, egha osimtizir a bativamim batoghasa God ko migei. Matyu 26:36-46 ko Mak 14:32-42 ko Luk 22:39-46in gan. Migirigiar kabar God Iesus a ko migeir migirigiba baraki. Guizbangira God Iesus ataghizi an areme, egha God ovevem ataghizi an an suirazir puvati. God a gamizi ua mozimin dikavizi, a ziar ekiam a ganigha egha a gamizi an Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanimin oto. Ni uaghan Aposel 2:24 ko Hibru 2:29 ko Filipai 2:6-11in gan. 5:8: Fl 2:8, Hi 3:6 5:9-10: Hi 2:10, 5:6, 11:40 5:11: Mt 13:15, Jo 16:12, 2 Pi 3:16

aghua. Kamaghin amizima, e akar kamın mingarim ia mikiman ibura.†

¹² Ia fomira Kraisin adarazir otivigha gifa, ezi kamaghin ia gumazamiz-ibar Godin akam men sure gamighai. Puvati, ian nighniziba oteveghavira iti, kamaghin gumazir igharaziba, Godin akar faraghavira ian sure gamiziba, me ua ian sure damuam. Ia dagher gavgaviba iniam firin, ia otem apavira iti.

¹³ Ezi tina otem apavira iti, a borir aghirimira iti. Egha an arazir aghuimin akar mingarim gifozir puvati.

¹⁴ Ezi dagher gavgaviba, da gumazir aruabar daghem. Ezi gumazir kaba, me dughiar aviribar araziba tuisisi, arazir manam dera ezi arazir manam ikufi. Egha datirighin me deravira fofoghava egha me nighnizir dikiriaba iti.

6

E deraghvira tuivigh gavgavigh Godin mizuamti, a deravira e damuam

¹⁻² E datirighin gumazir aruabar min akaba baragh egh da bagh mangam, egh Kraisin adarazir migirigiar faragha iniziba ataghragham. E kamaghin damu, mati kar dipenir

akiniba dughiar aviribar da kunvira ikiam, egh e kamaghin damuvira iki dipenim okoreghan kogham. Kamaghin amizi, migirigiar arazir oveghamiba ategh naviba igheghamiba ko, migirigiar nighnizir gavgavim Godin ikiamiba ko, rurir migirigiaba ko da fariba gumazibagh isin arizir migirigiaba ko, gumazamizir ovegha ua dikavizibar migirigiaba ko, God gumazamizibar araziba tuisighti an akar kam zurara ikivira ikiamin migirigiaba, e migirigiar kaba da ateghti da ikiam.*

³ God en amaman-gatightima, e kamaghin damuam.

⁴⁻⁶ Gumazir maba, Godin angazangarimin aven ikegha egha akurvazir aghuarir Godin Nguibamin izezim inigha ghaze, a bar dera, egha igharaz darazi ko, Godin Duam inis. Egha Godin akam baregha fo, a bar dera. Egha Godin gavgavimin aven ghua deragha an gani, gavgavir kamnagh dughiar aghuir gin izamimin a misevegh azenimin otogham. Egh kamaghin amizir gumazim, akirim ragh God gasaragh man tuavitamin iziva navim uam agiragham? Bar puvati.

† 5:11: (5:11) Ni Hibru sapta 7in gan. Ko 13:11, Ef 4:14, 1 Pi 2:2

5:12: 1 Ko 3:1-3, Hi 6:1

5:13: 1

5:14: Ais 7:15, Ro 16:19, 1 Ko 2:14-15, Fl 1:10

6:1-2: Ap 8:14-17, 17:31-32, 19:4-5, Ro 2:16, Fl 3:12-14, Hi 5:12, 9:14 * 6:1-2: (6:1-2) Ezi rurir guar aviribagh isir arazimin akar kam, a Grighin akamin deragha otozir puvati. Gumazir maba kamaghin nighnisi, akar kam Kraisin adarazir rurim migeir puvati. A Judabar arazir me gin ghua ruasa Godin damazimin zuezir akam nigei. 6:4-6: Mat 12:31, Ga 3:2, Ef 2:8, Hi 10:26-27, 10:29, 10:32, 1 Pi 2:3, 2 Pi 2:20-21, 1 Jo 5:16

A kamaghin amua, mati a uan navir averiamin aven a Godin Otarim uam a isa ter ighuvim gafugha, a uam a gu-razi gumaziba ua dibovibar a miġei. Kamaghin gumazir uan nighnizir gavgaviba ataghrazir kaba, me ua naviba giraghamin tuaviba puvati.

⁷ Amozim dughiar aviribar izava nguazimin aven zui. Eghti nguazim daghebar amuti dagher aghuiba otivam, egh gumazir me me bagha da oparizibar akurvagham. Eghti God nguazir kam deragh a damuam.

⁸ Eghti ogheba ko ikarizir ataghatarir kuraba an ikiti, kamaghin a nguazir kuram. A dughiar ruarim ikeghan kogham, eghti God suam, ni ikufi, ni bar isigham.

⁹ Namakar aghuiba, e miġirigiar gavgavir kaba ia gami. Egha e ia ginighnigha kamaghin fo, ia tuavir aghuimin gin mangam, a tuavir God ian akurazim.

¹⁰ God a gumazir kuram puvati, a ingangarir aghuir ia amizibagh fo, ia God gifongezir arazimra Godin gumazamizibar akagha men akurvasi, egha ia kamaghin amuavira iti. Egh a bizir kaba bakinighnighan kogham.

¹¹ E kamaghin bar ifonge, ia bizir aghuir ia fogha iniamiba mizuam iki, kamaghin ia God gifongezir arazimin gin zui moghin, ia

bar moghira tuivigh gavgavighvira iki, mangiti ikirimirir kam givagham.

¹² Ia amiraghamiraghan marki. Ia gumazir nighnizir gavgavim ikia egha zuamira amirazir puvatizibar min iki. Egh bizir God fomira uan boribar aningasa akam akiriziba, ia da iniam.

E nighnizir gavgavim Godin akar dikirizimin iti

¹³ God fomira akar dikirizim Abraham daningasa, a fo, gumazitam ekevegha a gafirazir puvati, egha a uabi uan ziam dibora ghaze, bar guizbangira.

¹⁴ Egha ghaze, “Ki guizbangira ni miġei, ki deragh ni damuva ni damighti nin ovaviba bar avirasemegham.”

¹⁵ Abraham a mizuava zuamira amirazir pu, ezi God, gin bizir an akar dikirizimin mirara Abraham daningasa mikemeziba, a ganingi.

¹⁶ Gumazim gavgavim uan akam daningsi, a gumazir a gafirazimin ziam dibora ghaze, bar guizbangira. A kamaghin damighti, gumazitam anedueghan kogham.

¹⁷ God fomira, gumazamiziba uan akar dikirizim me ganingizi, me fo, me gin an akam akirizir biziba iniam. Dughiar kam a deraghvira kamaghin men akaghasa ifongegha ghaze, nighnizir kam uam an otevkighan kogham. Kamaghin amizi, a

7

gavgavim uan akar dikirizim ganiga uan ziam dibora ghaze, bar guizbangira.

18 Egha datirighin akar pumuning iti, kar Godin akar dikirizim, koma Godin arazir uan ziam diborim, aning otevkínighan kogham. God uabi ifarir puvati. Kamaghin e gumazamizir ara ghua Godin boroghin mongeziba, e Godin akar dikirizim ginighnigh egh e uan naviba gavgavim dar aning, egh bizir aghuir e fogha iniamiba mizuamvira ikiam.

19 Egha e bizir aghuir e fogha iniamiba bagha mizuair arazir kam, a en akuragha en ikirimirimín suiragha gavgavim e ganidi, mati angka kurimín suirazi a gavgavigha danganir vamiran iti. E Iesus mizuaima a ghua me inir ekiam Godin Dipenimín gurazimín girakirangin ghua Bar Anogoroghezir Danganimín aven oto.

20 Iesusra e bagha faraghavira aven ghugha Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanimín oto. Egha Melkisedeghin mín Ofa Gamir Gumazimín otogha, egh a zurara ikiam.†

Melkisedek a ziar bar ekiam iti

¹ Ia fo, Melkisedeghin kamnang, a Salemin nguibamin atrivim, egha a Godin Bar Pin Kozimin ofa gamir gumazim. Ezi dughiar mam Abraham atrivir pumuning ko pumuning ko misogha me abini. Egha a uamategha izima, Melkisedek tuavimin a batogha egha a bagha God ko migia ghaze, God bizir aghuiba a bagh dar amuam.

² Ezi Abraham bizir a midorozimin iniziba, a bar a da tuirazi, da 10 plan pozibar otifi, ezi a pozir mam isa Melkisedek ganingi. (Ia nighnigh, Melkisedeghin ziamin mingarim a kamakin, Arazir Aghuibar Atrivim. Egha a uaghan Salemin atrivim, ezi an ziar kamín mingarim kamakin, Navir Amirizimin Atrivim.)

³ Ezi Godin Akinafarimin aven, me Melkisedeghin ameboghfeziabar ziaba osirizir puvati, egha an ovavitamin ziam osirizir puvati. Egha uaghan amebam a batezir dughiam ko an ovengezir dughiam me aning osirizir puvati. A Godin Otarimin mín ikia Ofa Gamir

6:18: Nam 23:19, 1 Sml 15:29, Hi 12:1 **6:19:** Wkp 16:2-3, 16:12, 16:15, Hi 9:7 **6:20:** Wkp 16:2-3, 16:12-15, Sng 110:4, Hi 3:1, 5:6, 5:10, 7:17, 8:1, 9:24

† **6:20:** (6:20) Ezi azeniba bar aruer vamiran dughiar vamiran Israelian ofa gamir gumazir ekiabar dapanimín ingangarir ekiar mam iti. Ana asizibar ghuzim inigh, egh arazir kuraba gin amangsi Godin Averpenimín Bar Anogoroghezir Danganimín aven mangam. Danganir kam God uabi an aven iti. Ofan Ingangarimin Akinafarim 16 ko Hibrun Akinafarim 9:1-7in gan. Ezi datirighin Iesus guizin Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanimín oto. Egha Godin Dipenir an Nguibamin itimin a gumazamizibar arazir kuraba a givasa ingangarim gami. Hibru 4:14 ko 8:2in gan. **7:3:** Sng 110:4

Gumazimin ikia mamaghira iti.*

4 Ia Melkisedeghin kam ginighnigh, a ziar bar ekiam iti! En inazir afeziar faragha zuim Abraham, a bizir bar aghuir a midorozimin iniziba bar da tuirazi, pozir 10 plan otozi a pozir mam isa Melkisedek ganingi.

5 E fo, Livain ovaviba me Godin ofa gamir gumazibar otifi. Ezi Moses Osirizir Araziba ghaze, Israelin gumaziba, me uan biziba tuiraghiva pozir 10 plan otoghti Livain gumaziba pozitam me dam a iniam. Livaiba me uaghan Israelbar marasi. Egha me uaghan Abrahamin ovaviba. Ezi Israelba uan biziba tuiragha maba isa uan marazigh aningizi me da ini.

6 Melkisedek a Livain adarazir ovavimin otozir puvati. Ezi Abraham uan biziba tuiragha 10 plan pozibar otozi a Melkisedek pozir mam a dam a ini. Egha Melkisedek, a bagha God ko migia ghaze, God bizir aghuiba a bagh dar amuam. Gumazir kam Abraham, a Godin akar dikirizim ini.

7 E kamaghin fo, gumazim God ko migia ghaze, God bizir aghuiba gumazir igharazim damuam, a gumazir bar ekiam. Ezi bizir aghuiba iniamin gumazim, an an apengan iti.

8 Ezi Livaiba me Israelin bizir akuar maba isi, kar gumazir ovengamiba. Ezi Melkisedekra, gumazir Abrahamin bizir akuaba inizim, Godin Akinafarim ghaze, an ovever akatam itir puvati, a ikivira ikiam.

9 E kamaghin mikim suam, Livai uabi, gumazir Israelin bizir akuaba inizim, a uaghan Abrahamin ovavimin ikia, egha a tuavir kam in uan bizir akuaba isa Melkisedek ganingi.

10 Guizbangira, Livai tighar otivamin dughiamin, a uan ovavim Abrahamin mikarzimin aven iti. Ezi Melkisedek tuavimin Abraham batozi Abraham bizir kaba isa Melkisedek ganingi. Kamaghira e mikim suam, Livai uaghan uan biziba isa Melkisedek ganingi.

Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanir igiam, a fomira itir Godin ofa gamir gumazibagh afira

11 Fomira Israelin gumazamiziba, Moses Osirizir Araziba ini, ezi arazir kam kamaghin migi, Livain gumaziba Godin ofa gamir ingangarim damu. Eghtima Livain gumazibar ofa gamir ingangarim, a gumazamizibar amuti me bar deraghvira ikiti, manmagh sua God ghaze, ofa gamir gumazir igharazim gin otivam? A

* 7:3: (7:3) Melkisedek ameboghfeziaba puvatizir akamin mingarim kamakin, Godin Akinafarimin an ameboghfeziabar migirigiatam itir puvati. Ezi an amebam a batezir dughiam ko an aremezir dughiam, Godin Akinafarimin aven migirigiatam itir puvati. Kamaghin amizi, gumazir Hibrun Akinafarim osirizim ghaze, Jesus ofa gamir gumazimin ikia zurara mamaghira iti, ezi Melkisedek purama an ababanim gami. 7:4: Stt 14:20 7:5: Nam 18:21 7:8: Hi 5:6, 6:20

Melkisedeghin min ikiam.
Egh Aronin min puvatigham.

¹² Eghti Godin ofa gamir gumazibar araziba iragh igharagh otivtima, eghti Moses Osirizir Araziba uaghan iragh igharagh otivam.

¹³ Ezi en Ekiam, gumazir Godin Akinafarim an gun mikemezim, a anabar igharazimin mav. Ezi an anabamin adarazir tav dughitamın Godin ofa gamir ingangarim gamizir puvati.

¹⁴ Ezi e bar fo, en Ekiam a Judan anabamin adarazir aven oto. Ezi Moses ofa gamir gumazibar ingangarim migia, anabar kamın adarazi mikemezir puvati.

¹⁵ Ezi ofa gamir gumazir igharazim otozi e an gari, a Melkisedeghin miraram oto. Egh e kamaghın deraghvira fogham, a Livain ofa gamir gumaziba bar me gafira.

¹⁶ Gumazir kam ofa gamir gumazimin oto; me nguazir kamın arazibar gin ghua an anabam ginighnigha ingangarir kam a ganingizir pu. Puvati. An ikirimirir aghuimin gavgavim zurara ikiti bizitam a gasighasighan kogham. Gavgavir kam a gamizima a ofa gamir gumazimin oto.

¹⁷ E fo, Godin Akinafarim kamaghın migia ghaze,

“Ni ofa gamir gumazimin iki mamaghira ikiam.

Ni Melkisedeghin min ofa gamir gumazimin

ikiam.”

¹⁸⁻¹⁹ Kamaghın e fo, arazir ghurir kam, gavgaviba puvatigha egha a deragha en akurvazir puvati. Egha a bizitam gamima a derazir puvati. Kamaghın amizi, God anegifa. Egha God datirighın tuavir bar aghuir mam kui. Tuavir kamra kara, e bizir aghuir e fogha iniamiba bagha mizuai. Ezi tuavir kam Moses Osirizir Arazibagh afira. E tuavir kamın mangi Godin boroghira mangam.

²⁰ Ezi uaghan, dughiar God gumazir kam amisevezi an ofa gamir gumazimin otozim, a pura anemisevezir puvati. A uabi uan ziam dibora ghaze, bar guizbangira, egha anemisefe. Ezi me ofa gamir gumazir igharaziba amiseveghasa, gumazitam uan akam gavgavim ganiga Godin ziam diborozir puvati.

²¹ God uabi guizbangira mikemezima, tuavir kamın Iesus ofa gamir gumazimin oto. God kamaghın mikeme,

“Ekiam bar guizbangira mikemegha akar dikirizim gamua ghaze,

‘Ni ofa gamir gumazimin iki mamaghira ikiam,’
egh uan nighnizim giraghan kogham.”

²² Godin akar dikirizir kam kamaghın en akazi e fo, Iesus Akar Dikirizir Gavgavir kam

deragh an ganiva a damighti, a guizbangira otogham. E fo, Akar Dikirizir Gavgavir kam a bar deragha, egha Akar Dikirizir Gavgavir Ghurim gafira.

²³ Fomira, gumazir avirim Godin ofa gamir gumazibar otifi. Egha me ariaghiri, egha uan ingangarim gamir puvati. Bizir kam bagha, gumazir aviriba ofa gamir gumazibar otifi.

²⁴ Ezi Iesus angamra ikia mamaghira ikiavira iti. Kamaghin a Godin ofa gamir ingangarim gamua mamaghira ikiavira iti. Eghti tav an min ofa gamir gumazimin otoghan kogham.

²⁵ An angamra ikia mamaghira ikia egha gumazamiziba bagha Godin azangsisi. An ingangarimin tuavimin a me inigha Godin boroghira zui. Kamaghin, datirighin ko zurara, a men akurvaghham.

²⁶ Guizbangira, Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanir kam e bagha ingara bar deravira en akurvasi. A God ifongezir arazibara, dar gin zui. Egha arazir kuratam an itir puvati. A Godin damazimin bar zue. Ezi God a isa uan Nguibam bar pin aneti, ezi an arazir kurabagh amir gumazamizibar saghon iti.

²⁷ Fomira ofa gamir gumazir ekiabar dapanir igharaziba, me dughiabar zurara ofabagh ami. Me

faragha uan arazir kuraba gin amangasa ofabagh ami. Egha gin me gumazamizibar arazir kuraba gin amangasa ofabagh ami. Ezi Iesus kamaghin amir puvati. Bar puvati. A dughiar bar vamiran, e bagha uan mikarzim isa ofan min God ganigha egha aremegha gifa.

²⁸ E fo, me Moses Osirizir Arazibar gin ghua, gumazir gavgaviba puvatiziba amisevima me ofa gamir gumazir ekiabar dapanibar otifi. Ezi God akar dikirizim gamua uan ziam dibora ghaze, bar guizbangira, egha uan Otarim amisefe. Akar dikirizir kam, a Moses Osirizir Arazibar dughiamin gin otogha dagh afira. Ezi Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanir kam, a gumazir bar aghuim. Egha a en akurvaghamin gumazir bar faraghavira zuimin oto. Egh a iki mamaghira ikiam.

8

Iesus, en Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanim, a Godin Nguibamin iti

¹ Ezi migirigiar e amizir kamnagh an mingarim kamakin, e Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanir mam iti, a Godin Nguibamin ikia Godin atrivir dabirabimin agharir guvim gaperaghav iti.

² Egha an Anogorogezir Danganimin ikia Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanimin

7:25: Ro 8:34, 1 Ti 2:5, Hi 9:24, 1 Jo 2:1
Wkp 9:7, Ro 6:10, Hi 5:3, 9:12

7:28: Hi 2:10, 5:1-2, 5:9

8:1: Sng 110:1, Ef 1:20,
Kl 3:1, Hi 1:3, 3:1, 10:12, 12:2

ingangarim a gami, danganir kam a guizbangira Godin Averpenim, dipenir gumaziba an ingarizir puvatizim, Ekiam uabi an ingari.

³ E fo, Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapaniba bar, me asiziba ko biziba isi ofa damuasa me me amisefe. Kamaghin en Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanir kam, a uaghan bizitam isi ofan min God daningam.

⁴ Nguazir kamin ofa gamir gumaziba, me Moses Osirizir Arazibar gin ghua biziba isava ofan min God ganidi. Kamaghin Iesus ti nguazimin ikiava egha ofa gamir gumazimin ikian koghai. Ezi puvati, a Godin Nguibamin iti.

⁵ Ezi me nguazimin ikia ofa gamir ingangarim gamima ingangarir kam guizbangira Godin Nguibamin itir ingangarimin nedazim ko ababanim gami. Arazir kam uaghan Moses bato. A Godin Averpenimin ingarasava amima, God kamaghin a migei, "Ni Averpenimin ingarsi, ni mighsiamin ikia ganizir ababanimra, an gin mangiva deragh an ingar."

⁶ Ezi Iesus ofa gamir ingangarim inizima, ezi an ingangarim nguazimin itir ofa gamir gumazibar ingangaribagh afira. God, Akar Dikirizir Gavgavir faragha zuim, Israelbagh anigha akar mabar akiri. Egha gin Akar Dikirizir Gavgavir

igharazim gamua egha akar bar aghuibar akiri, ezi akar dikirizir kam, Akar Dikirizir Gavgavir faragha zuim bar a gafira. Kamaghin amizi Iesus God ko gumamazibar abuir gumazimin ikiava Akar Dikirizir Gavgavir Igham gavgavim a ganingi. Ezi a Akar Dikirizir Gavgavir Ghurim gafira.

Akar Dikirizir Gavgavir Igham akar gavgavir dikirizir ghurim bar a gafira

⁷ Ezi Akar Dikirizir Gavgavir faragha zuim, a ti derazi God Akar Dikirizir Gavgavir Igham gamighan koghai.

⁸ Egha God uan gumamazibar arazir kuraba apigha kamaghin migei,

"Ki ian Ekiam, egha kamaghin ia migei.

Dughiar ki misevezim otoghti, ki Akar Dikirizir Gavgavir Ighamin ingar egh Israel ko Judan gumamaziziba, me ko a damuam.

⁹ Eghti Akar Dikirizir Gavgavir Igham, ki fomira men ovaviba ko amizir Akar Dikirizir Gavgavim, an an min mangan kogham.

Dughiar kamin, ki kantri Isipin me inigha deravira men akuava azenan ize.

Ezi me ua nan Akar Dikirizir Gavgavir kamin gin zuir puvati. Ezi ki

akirim ragha me gasara.

10 Ki ian Ekiam, egha kamaghin ia migei, gin izamin dughiam otoghti, ki Israel ko Akar Dikirizir Gavgavim damighti, eghti a kamaghin mangam:

Ki uan araziba men nighnizibar arigh, egh da isiva men navir averiabar dar osiram.

Egh ki men Godin ikitima men gumamazibar ikiam.

11 Me bar na gifogham, gumazir ziaba puvatiziba ko gumazir ziar ekiaba itiba.

Kamaghin dughiar kamin, tav uan adarasi ko uan namakaba sure damuan kogh suam, 'Ni Ekiam gifogh.'

12 Eghti ki men arazir kurabagin amadagh, egh ua dagh nighnighan kogham."

13 Akar Dikirizir Gavgavir Igiar kam, God an gun migia egha maghira Akar Dikirizir Gavgavir faragha zuim gamizima a ghurigha bar gifa. E fo, bizitam ghurighiva a bar dughiar otevimin ikegh bar gifvaghham.

9

Ofa gamir gumazir ekiabar dapaniba fomira asizibar ghuzibara ofabagh ami

¹ E fo, God Akar Dikirizir Gavgavir faragha itim, Israelbagh aniga Godin ziam fer araziba sara me ganingi. Egha ghaze, me Godin Dipenir gumaziba ingarizimin aven an ziam fam.

² Me Godin Averpenir mam ingarizima danganir pumuning iti. Averpenir kamin aven itir danganir me faragha aven mangamim, a lamin mam ko bret itir dakozir Godin damazimin itimin iti. Danganir kam me kamagh a dibori, "Anogoroghezir Danganim."

³ Egha me inir bar ekiam, birimin min Anogoroghezir Danganimin girakirangin anegura. Ezi inir kamin girakirangin danganir igharazir mam uam uaghan iti, me kamagh a dibori, "Bar Anogoroghezir Danganim."

⁴ Ezi danganir kamin aven bizir maba iti, dara kara: Altan pauran aghuim dapongtima a mughuriar aghuim mangamim, me golin anevara, ko Godin Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam. Me Boksiam kam golin bar anevara. Egha Boksiamin aven me golin miner manan daghem itim a gati. Egha me Aron fomira suiragha aruir aghorim a gati, aghorir kam biam uam an oto. Egha me Dagiar Godin

Akar Dikirizir Gavgavir Os-
izirim itimning, me uaghan
aning Boksiar kam gati.*

⁵ Ezi Boksiar kamın asuam,
a danganir gumamazibar
arazir kuraba gın amadim.
Ezi enselin mın garir biz-
imning Boksiar gisın ikia,
egha aningın aviziba an
asuam avara. Bizir kamning
Godın danganimın aba-
banim gamua ghaze, God
gumamaziziba ko iti. Ezi
datirighın ki bizir kabar
mıngariba bar dar gun
mikemeghan kogham.

⁶ Me kamagh bizibar
ingarigha egha dughiaba bar
ofa gamir gumaziba Godın
Averpenimın azenan itir
danganimın aven ghua egha
uan ingangaribagh ami.

⁷ Ezi Ofa Gamir Gumazir
Ekiabar Dapanim uabira Bar
Anogoroghezir Danganim,
bar aven itir danganimın
aven zui. An azenibar
dughiar vabarama aven
zui. Egha a purama aven
zuir puvati. A asizibar
ghuzim inigha egha aven zui.
Egha ghuzir kamın a uan
arazir kuraba gın amangasa
ofa gamua, egha gumaza-
mizir deragha nighnizir
puvatizibar arazir kuraba, da
gın amangasa ofabagh ami.

⁸ Ezi kamaghın, Godın
Duam arazir kamın bizir
mam en aka, Godın

Averpenimın azenan
itir danganim ikiavira
itima, ezi tuavir e Bar
Anogoroghezir Danganimın
aven mangamim an en piri.†

⁹ Godın Averpenimın
eghaghanir kam, a bizir
datirighın e bativamibar
ababanim gami. Averpenir
kamın aven, me asiziba ko
bizir guar bar avirir aghuiba
ofabar mın God ganiga egha
an ziam fe. Ezi bizir kaba bar
gumazir Godın ziam febar
navir averiatam akirighan
kogham, eghti me kamaghın
fogh suam, me arazir kuraba
puvati. Bar puvati.

¹⁰ Bizir Godın ofa gamir
kaba, da dagheba apir
arazim ko dipaba apir arazim
ko arazir avirir gumaz-
ibara amuti me zueghamin
arazimra. Da nivafizimın
bizibara. God ofa gamir
arazir kaba gumazibagh
aningi, ezi me dar gın zui,
eghti God gın bar moghira
biziba akirighi bizir igiaba
otivam.

*Krais uabi uan ghuzim
isava ofa gami*

¹¹ Ezi datirighın Krais
otogha gifa, egha bizir aghuir
otivigha gıvazibar Ofa Gamir
Gumazir Ekiabar Dapanimın
iti. An Averpenir aghuir
kamın aven ghua e bagha
ingari. Averpenir kam

* **9:4:** (9:4) Daghem mana, kar God fomira Israelian gumamazizir nguazir kinimın aruizibagh aningizir daghem. (Ni Uam E Iniamin Akinafarim 16 ko Ighiabar Akinafarim 78:24in gan.) **9:5:** Kis 25:18 **9:6:** Nam 18:2-6 **9:7:** Kis 30:10, Wkp 16:2-34, Hi 5:3, 7:27 **9:8:** Jo 14:6, Hi 10:19-20 † **9:8:** (9:8) Grighın akam deragha bizir kaba abigha dar gun mikemezir puvati. **9:9:** Ga 3:21, Hi 7:18-19, 10:1-2 **9:10:** Wkp 11:2, 11:25, 15:18, Nam 19:7, 19:11-13, Ef 2:15, Kl 2:16, 2:20, Hi 7:16 **9:11:** Hi 3:1, 8:2, 10:1

Averpenir faragha ikezim bar a gafira. Gumazitam dipenir kam uan dafarimningin an ingarizir puvati. Bar guizbangira kar nguazir kamın bizim puvati.

¹² Ezi Kraıs bulmakaun apurim ko memen ghuzitam inigha egha Bar Anogoroghezir Danganımın aven ghuzir pu. Puvati. A uabi uan ghuzim isava ofa gamigha egha dughiar vamırma danganir kamın aven ghu. Egha en akurazi, e ikirimirir aghuarir zurara itim ini.

¹³ E fo, gumazamiziba Godın damazımın mizeghtıma, eghtı ofa gamir gumaziba memen ghuzim ko bulmakaun apurımın ghuzim ko bulmakaun nguzir aborozir bar isizımın sirim inigh, egh gumazamizibagh isin a kavkinam. Me kamaghın damightı, arazir kam Godın damazımın mizezir araziba batueghtı gumazamiziba ua zuegham.

¹⁴ Ezi Kraısın ghuzim asizibar ghuzim bar a gafira! Kraıs arazir kuratamın osımtızitam an itir pu. Bar puvati. Godın Duar zurazurara itimın gavgavımın, a ofan mın uabi isa God ganıngi. Kamaghın amızı, an ghuzim en nivafızıbarama amızı da zuezir pu. Puvati. A en navir averiamın aven itir arazir kuraba a gıvazıma, e kamaghın fo, e Godın

damazımın bar zuegha iti. Kamaghın amızı, e ua arazir ghurir angamra itir puvatızir kabar gın mangan kogham, egh e Godın zurara angamra itimın ingangarım damuam.

Kraısın ghuzim, Akar Dikirizir Gavgavir Igiam gavgavim a ganıngi

¹⁵ Kraısın ghuzim e gamizıma e Godın damazımın bar zue. Egha an aremegha gumazamizibagh ivezegha men arazir kurar me Akar Dikirizir Gavgavir faragha ikezımın dughiamın amızıba, da gın amada. Kamaghın, İesus Akar Dikirizir Gavgavir Igiar kam gavgavim a ganıga egha an abuir gumazımın iti. Kamaghın amızı, gumazamizir Godın dımdiam baregha an gın zuıba, me God fomira uan boribar anıngasa mıkemezir ikirimirir kam iniam. God kamaghın akam akıra ghaze, me zurazurara ikivıra ikiam.

¹⁶ Gumazım nıghnıgh suam, a gın aremegham, egh suam gumazir manam an bizıba iniam, egh an akınafarım osirıgham. Kar matı an Akar Dikirizir Gavgavim. Eghtı borım Akar Dikirizir Gavgavir kamın gın mangı, egh afezıam a gınabazir bizıba iniam. Eghtı gumazıba deragh fogh suam, afezıam aremegha gıfa, egh me bizıba bar an borımın tegham.

9:12: Dan 9:24, Hi 9:26, 10:4, 1 Pi 1:19

19:17-19, Hi 10:4

9:14: Ro 6:13, 6:22, Ef 5:2, Ta 2:14, Hi 6:1, 1 Pi 1:18-19, 1 Jo 1:7

9:15: Ro 5:6, 1 Ti 2:5, Hi 3:1, 7:22, 8:6, 1 Pi 3:18

9:13: Wkp 16:3, 16:14-16, Nam 19:9,

1 Jo 1:7

9:17: Ga 3:15

17 E fo, gumazir akam akirizir kam angamra ikivira ikitima, an Akar Dikirizir Gavgavim pura iki ingan-gariba puvatigham. Eghti gumazir kam aremegham, eghti Akar Dikirizir Gavgavir kam gavgavim iki daghem otogham.

18 Ezi kamaghira, me asizim misoghezi an aremezi me an ghuzim ingegha, egha tuavir kamra Akar Dikirizir Gavgavir faragha ikezim gamizima, a gavgafi.

19 Dughiar kamin, Moses faragha Godin akar gav-gaviba bar, gumazamiziba bar dar gun me mikeme. Akar kaba, da Moses Osirizir Arazibar aven iti. Egha a gin bulmakaun apuribar ghuzim ko memebar ghuzim inigha egha dipam sarama da ivere. Egha a, isopin temer agharir me benir aghevimin ikezim, benir kam me sipsipin arizibar an ingari, Moses a inigha egha ghuzim gati. Ezi an anesigha egha temer agharir kamin ghuzir muziarim inigha egha akar gavgavimin itir Akinafarim ko gumazamiziba bar me gisin akavamadi.

20 Egha a kamaghin migei, "Kar ghuzir Akar Dikirizir Gavgavir kam gavgavim a daningamim. God akar gavgavim ia ganiga ghaze, ia Akar Dikirizir Gavgavir kamin gin mangi."

21 Kamaghira Moses ghuzir

muziarim inigha Godin Averpenim ko Godin ziam fer bizibagh isin akavamadi.

22 Guizbangira, e ti kamagh mikim suam, Moses Osirizir Araziba ghaze, ghuzimra bizibar amighti, da Godin damazimin bar zuegham. Eghti me bizitam misuegh an ghuzim inigh a ingeghan koghti, God gumazamizibar arazir kuraba gin amadaghan kogham.

Krais arazir kuraba gin amangasa, uabira uabin ofa gami

23 Ezi bizir Godin Averpenimin itir kaba, ada pura Godin Nguibamin itir bizibar ababaniba. Ezi me asizir ghuzibar isa a dagh amima da zuegha Godin damazimin zue. Eghti Godin Nguibamin itir guizin bizibar amightima ada zueghsi, ofan bar aghuim iki, asizibar ofabagh afiragh.

24 E fo, Krais gumaziba uan dafaribar ingarizir Anogoroghezir Danganimin aven ghuzir pu, danganir kam, a pura guizin Godin Dipenimin ababanim. Puvati. A guizbangira Godin Nguibamin aven ghu. Egha datirighin an e bagha God ko mikimasa, Godin damazimin tughav ikia en akurvasi.

25 E fo, azeniba bar, Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanim asizibar ghuziba isa egha Bar Anogoroghezir Danganimin aven zui. Ezi Iesus kamagh amizir puvati,

9:18: Kis 24:6 9:19: Kis 24:3-8, Wkp 14:4-7, 16:14-15 9:20: Kis 24:8, Mt 26:28

9:21: Kis 29:12, 29:36, Wkp 8:15, 8:19 9:22: Wkp 17:11, Ef 1:7 9:23: Hi 8:5,

10:1 9:24: Ro 8:34, Hi 6:20, 8:2, 1 Jo 2:1

a Godin Nguibamın ghugha egha ofan mın uabı uabı isa God ganıngi. Egha a dughiar aviribar a gamızir puvati.

²⁶ A dughiar aviribar kamaghın damuvıra iki, egha dughiar aviribar mızaziba ini mamaghıra ikiam, dughiar God nguazir kam ingarızı iza datırıkın. Kamaghın puvati. Datırıghın dughiar abuananamın dughiam, Kraıs dughiar bar vamıran nguazımın ize, egha gumazamızıbar arazır kuraba gın amangasa ofan mın uabıra uabı isa God ganıngi.

²⁷ Gumazıba bar dughiar vamıran ovegh egh gın Godın kotıamın otıvam.

²⁸ Kamaghıra, Kraıs gumazır aviribar arazır kurabar osımtızıba aterasa, dughiar vamıran ofan mın uabı isa God ganıgha areme. Egh gın a dughiar namba 2ın ua izam, egh dughiar kamın an arazır kuraba gın amangısı izan kogham. Puvati. A gumazır a mızua itıba guızbangıra men akurvagh me inıam.

10

Ofan fomıra me amıba, da arazır kuraba da gın amadı puvati

¹ Moses Osırızır Arazıbar aven, e pura guızın bızır gın otıvamıbar ababanıba ko nedazıbar gari. Ezi a guızbangın deravıra bızır

kabar en akazır puvati. Moses Osırızır Arazıba ghaze, me ofan kamaghın garıbara, zurara azenıba bar dar amu. Kamaghın amızı e fo, gumazamızır Godın boroghın zuıba, Moses Osırızır Arazıbar gın mangı ofan kabar amıgh, eghtı ofan kaba me akırıghtı me deraghvıram otoghan kogham. Puvati.

² Ezi ofan kamaghın garım gumazamızıbagh amızı me bar zuegha, egha me uam ofabagh amuan koghai. Egha asızıbar ofan vamırama, God bagha ingarır gumazıbagh amızı me zuegha, egha me uan navır averıabar aven ua kamaghın nıghnıghan koghai, e arazır kuraba itı.

³ Ezi puvati. Zurara azenıba bar asızıbar ofan kaba me gamıma me ua uan arazır kurabagh nıghnısı.

⁴ Bızır kamın mıngarım kamakın: bulmakaun apurıba ko memen ghuzıba, da arazır kuraba gın amadaghan kogham. Bar puvati.

⁵ Ezi bızır kam bagha, Kraıs nguazır kamın ızasava amır dughıamın a kamaghın Godın mıgıa ghaze,

“Nı guızbangıra, asızıbar ghuzıba ko bızır ofan mın me nı ganıdıba, nı bızır kabagh ifongezır puvatıgha da inıan aghua.

9:26: 1 Ko 10:11, Ga 4:4, Hi 7:27, 9:12, 1 Pi 3:18 **9:27:** Stt 3:19, Sav 3:20, Aıs 53:12, 2 Ko 5:10, Fl 3:20, 2 Ti 4:8, Hi 10:10, 1 Pi 2:24, MAA 20:12-13 **9:28:** Aıs 53:12, Ro 6:10, Ta 2:13, 1 Pi 2:24, 2 Pi 3:12, 1 Jo 3:5 **10:1:** Kl 2:17, Hi 8:5, 9:9-11, 9:23, 10:4 **10:3:** Wkp 16:21, Hi 9:7 **10:4:** Mai 6:6-7, Hi 9:13, 10:11 **10:5:** Aıs 1:11, Amo 5:21-22

Kamaghin ni mikarzir
mam na daningasa an
ingari.

⁶ Asizir me tuazi bar isiziba,
ko arazir kuraba gin
amadir ofaba,
da ni gamima ni dar
agorogem itir puvati.

⁷ Ezi ki kamaghin migei,
'God, kira kara.
Fomira Moses nan gun
Akinafarimin aven
osirizir moghin.
Datirighin ki izegha gifa,
egha nin ifongiamin
gin mangasava ami.' "

⁸ A faragha ofabav gei,
ofan kaba, Moses Osirizir
Arazibar amuasa mikeme. A
kamaghin migei, "Ni asizibar
ghuziba ko, bizir me ofan
min ni ganidiba ko, asizir
altan tuezi da bar isiziba ko,
arazir kuraba gin amadir
ofaba, ni bar dagh ifongezir
puvatigha da inian aghua."

⁹ Egha a gin kamaghin
migei, "God, kira kara.
Datirighin ki izegha gifa,
egha nin ifongiamin gin
mangasava ami." Kamaghin
amizima God ghaze, ofa
gamir arazir ghuriba, da
gavgaviba puvatighava, gifa.
Ezi ofa gamir arazir igiam, an
danganim inigha gavgavim
ikia ingari.

¹⁰ Krais Iesus a Godin
ifongiamin gin ghua, egha
dughiar bar vamira uabi uan
mikarzim isa ofan min en
arazir kuraba bagha God
ganingi. Ezi arazir kamin an

e gamizi, e Godin damazimin
zuegha an gumazamizibar
otifi.

*Kraisin ofa, a guizbangira
arazir kuraba gin amangam*

¹¹ Godin ofa gamir gumaz-
iba bar, me zurara tuivava
ofabagh ami. Egha me
ofan magh gariba, dughiar
aviribar dagh ami. Ezi ofan
kaba, da arazir kuratam gin
amadir puvati.

¹² Ezi Krais arazir kuraba
gin amangasa uabi uan
mikarzim dughiar vamiran
a isa ofan min God ganingi.
An ofan kamin gavgavim
ikivira iki ingar mangvira
ikiam. A kamaghin amigha
givagha, egha a Godin
agharir guvimin amadaghan
aperaghav ikia mamaghira
iti.

¹³ Egha a, God an apaniba
isi an apengan darighamin
dughiam, mizua iti.

¹⁴ An ofan vamira gamua
egha tuavir kamin gumaza-
mizir Godin damazimin
zueziba, a me akirizi me bar
deraviram otogha, egh iki
mamaghira ikiam.

¹⁵ Ezi Godin Duam uaghan
bizir kam gun e mikeme. A
faragha ghaze,

¹⁶ "Ekiam kamaghin migia
ghaze, 'Gin izamin
dughiam otoghti, ki
me ko Akar Dikirizir
Gavgavim damighti,
eghti a kamaghin
mangam.

10:10: Jo 17:19, Hi 9:12, 9:28, 13:12

10:11: Kis 29:38, Nam 28:3, Hi 7:27, 10:4

10:12: Kl 3:1, Hi 1:3

10:13: Ap 2:35, 1 Ko 15:25, Hi 1:3

10:16: Jer 31:33, Hi

Ki uan araziba isiva men navir averiabar atigh, egh da men nighnizibar da osiram.'

17 Egha gin a ua ghaze, 'Ki men arazir kuraba gin amadagh egh ua dagh nighnighan kogham.' "

18 E kamaghin ganigha fo, God arazir kuraba gin amadazi, kamaghin ua arazir kuraba gin amangamin ofaba, da ua ingangariba puvati.

E guizbangira nighnizir gavgavim ikiva egh Godin boroghira mangam

19 Kamaghin amizi, nan adarasi, Iesusin ghuzim en arazir kuraba da gin amadagha gifa. Egh tuavir kamin e Bar Anogoroghezir Danganimin aven mangi egh atiatingan kogham.

20 Iesus aremegha egha ua angamra iti, egha kamaghira e bagha tuavir igiar kam kui, tuavir ikia mamaghira itim. A tuavir kamin inir ekiar kamin girakirangin ghua danganir kamin aven ghu, inir kam a danganir kamin tiar akamin min guraghav iti. Ezi inir kam, a mati an mikarzimim ovevemra. Eghti

e tuavir kamin danganir kamin aven mangam.*

21 E Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanim iti, ezi a Godin gumazamiziba bar men gara me gatifa.

22 A uan ghuzim isa en navir averiaba kavkinigha dar akirizi, e kamaghin fo, e arazir kuraba puvatigha Godin damazimin bar zue. Egha a dipar bar dikiriamin en mikarziba rue. Kamaghin amizima e ifavarir arazir en navir averiabar itiba e bar da ateghiva, egh okam nighnighan koghiva nighnizir gavgavim Godin iki, egh an boroghin mangam.

23 E fo, bizir God ingarasa akam akiriziba, a bar guizbangira dar ingaram. Kamaghin amizi, e uan nighnizir gavgavibar gun nigia ghaze, bizir aghuir e fogha iniamiba bagha muza iti. Egh e uan nighnizir gavgavimin suiragh bar gavgavigham.

24 E vaghvagh Godin gumazamizir igharazibagh nighnighiva egh me damuti men naviba dikav, egh me igharazigh ifuegh arazir aghuibar me damuam.

25 Ezi e Godin gumazamiziba, e uari akuvir arazim

10:17: Jer 31:34, Hi 8:12 **10:19:** Ro 5:2, Ef 2:18, 3:12, Hi 4:16, 9:8, 9:12 **10:20:**

Mt 27:51, Jo 10:9, 14:6, Hi 9:3, 9:8 * **10:20:** (10:20) Bar Anogoroghezir Danganir kam, kar God uabi itir danganim. Fomira Ofa Gamir Gumazir Ekiabar Dapanimra danganir kamin an an aven zui. Ezi datirighin Iesus amizir ingangarimin, e bar moghira Godin boroghin mangam. Kamaghin amizi me Iesusin mikarzim abighizi a ter ighuvimin ovengezi, inir ekiar Bar Anogoroghezir Danganimin itim tongira bighiaghriha akuar pumuning oto. Ni Mak 15:38in gan. **10:21:** 1 Ti 3:15, Hi 4:14 **10:22:** Wkp 8:30, Ese 36:25, Ef 3:12, 5:26, Hi 9:14, Je 1:6, 1 Jo 3:21 **10:23:** 1 Te 5:24, 2 Te 3:3, Hi 4:14, 11:11 **10:25:** Ro 13:11, Fl 4:5, Hi 3:13, 2 Pi 3:9-11, 3:14

ataghraghan kogham, mati gumazir maba ami moghin. Kamaghin marki. E fo, Dughiar Ekiam Gumazamiziba Tuisighamim, a roghira izasava ami. Kamaghin ami, e vaghvagh pamtem ingariva, egh igharaz darazir akuravagh egh gavgavim me daningam.

E Godin Otarim akirim ragh a gasan kogham

²⁶ Ia oragh. E guizin akam gifogh a inigh, egh gin mikim suam, marki, egh uan ifongiabar gin mangi arazir kurabar amuvira ikiam, eghti kamaghin ua ofa damuamin tuavir igharaziba pu. Puvati.

²⁷ Ezi bizir e damuamir mam kamaghin iti: E atiatir kuram damuva Godin Kotiamin Dughiam ko, avir bar puvira isim mizuamam. Avir kam Godin apanibar isiva egh me gasighasigham.

²⁸ E fo, gumazitam Moses Osirizir Arazitam baraghan aghuagh, eghti gumazir 2 pla o 3 pla an ganigh egh an gun mikemegham, eghti me an apangkuvan marki, me a misueghti an aremegh.

²⁹ Ia manmaghin gumazir akirim ragna Godin Otarim gasarazim ginighnisi? Gumazir kam a bar osimtizir ekiam iniam. Egh an ivezir kuram, gumazir Moses Osirizir Araziba batoghezimin ivezir kuram, bar a gafiragham. Kraisin ghuzim

Akar Dikirizir Gavgavir Igham gamima a gavgafi. Ezi ghuzir kam gumazir kam gamizima a zuegha Godin gumazimin oto. Egha datirighin gumazir kam a Kraisin ghuzim migia ghaze, a pura bizim. Egha a, Godin Duar apangkuvim en itim, an tiragha akaba a gasi.

³⁰ Ezi e fo, God kamaghin mikeme, "Arazir kuraba ikarvaghamin ingangarim, ka nan bizim. Ki uabi men arazir kuraba ikarvagh egh ivezir kuraba me daningam." Egha ua kamaghin migei, "Ekiam uabi uan gumazamizibar araziba tuisigham."

³¹ Kamaghin, Godin ikia mamaghira itim, a tavin suiragh ivezir kuram a daningam, eghti gumazir kam guizbangira an atigham.

E nighnizir gavgavimin suiragh gavgavigham

³² Ia dughiar faragha ghuzim uam a ginighnigh, dughiar ia Akar Aghuimin angazangarim inigha nighnizir gavgavimin an itim. Dughiar kamın me osimtizir ekiaba ia garizima, ezi ia mizazir aviriba ini. Egha ia tuivigha gavgavizi osimtizir kaba ia dikabirazir puvati.

³³ Ezi dughiar maba me gumazamizibar damazibar ia afima ia tuivav iti, ezi me dibovir akabar ia migia egha

10:26: Nam 15:30, Hi 6:4-8, 2 Pi 2:20-21 **10:27:** Ais 26:11, Hi 12:29 **10:28:** Lo 17:6, 19:15, Jo 8:17, 2 Ko 13:1 **10:29:** Kis 24:8, 1 Ko 11:29, Ef 4:30, Hi 12:25, 13:20 **10:30:** Lo 32:35-36, Sng 50:4, 135:14, Ro 12:19 **10:31:** Lu 12:5 **10:32:** Ga 3:4, Fl 1:29-30, Kl 2:1, Hi 6:4 **10:33:** 1 Ko 4:9, Fl 1:7, 4:14, 1 Te 2:14

paza ia gami. Egha dughiar mabar osimtizir kamagh gariba aterir gumaziba, ia men puegha me ko iti.

³⁴ Egha dughiar me ian marazi isa kalabus gatizim, ia men kuarkuvigha egha deravira me gami. Ezi dughiar me ian biziba suiragha inigha ghuzim, ia pura men gara bar akuegha iti. Ia kamaghin guizbangira fo, ian bizir ia gin iniamiba Godin Nguibamin ia mizua ikia mamaghira iti.

³⁵ Kamaghin, ia arazir aghuir ia faragha amizibagh nighnigh, egh ia uan nighnizir gavgavir kam deragh an suiragh egh bizir kinimin min pura a makunan marki. Egh ia kamaghin damuva ivezir aghuir ekiam iniam.

³⁶ Ia Godin ifongiamin gin mangiva, egh bizir aghuir a fomira ia daningasa akam akiriziba, ia da inisi, egh ia tuivigh gavgafigh iki.

³⁷ Guizbangira, Godin Akinafarim kamaghin mikeme,

“Dughiar bar oveghevezimin gumazir izamim, a izam.

A bar zuamira izegham.

³⁸ Ezi nan damazimin derazir gumaziba, me nighnizir gavgavim nan iki,

kamaghin me angamra ikivira ikiam.

Eghti men tav uan nighnizir gavgavim ategh akirim ragh na gasaraghti, eghti ki a gakueghan kogham.”

³⁹ Ezi eia, e gumazamizir akirim ragh God gasaragh ovengamiba pu. Bar puvati. E nighnizir gavgavim Godin iki egh ikirimirir aghuarir zurara itim iniamiba.

E nighnizir gavgavim Godin ikiva tugh gavgavigham

11

(Sapta 11-13)

*Nighnizir gavgavimin
mingarim*

¹ Nighnizir gavgavimin arazim a kamakin. E guizbangira kamaghin fo, bizir aghuir God e daningasa mikemezi e dav zuai itiba, e guizbangira da iniam. Egha e bar fo, bizir en damaziba ganizir puvatiziba, da guizbangira gin otivam.

² Gumazir fomira itiba, me nighnizir gavgavim Godin iti, ezi God me gakuegha, egha gumazir aghuiba me garisi.

³ E nighnizir gavgavim ikia, egha e fo, God uan akamin overiam ko nguazim ingarizi da otifi. Ezi kamaghin, e garir

biziba, God bizir e ganighan koghamim̄n, bar dar ingari.

Abel ko Enok ko Noa, me nighnizir gavgavim Godin iti

⁴ Abel nighnizir gavgavim Godin ikia, egha bizir kam bagha God bagha ofa gami. An ofa Godin damazim bar deragha, egha Kenin ofa gafira. Abel nighnizir gavgavim Godin iti, ezi bizir kam bagha God Abelin bizir aghuir an a ganidim bagha ifonge. Ezi bizir kam kamaghin en aka, God a miġia ghaze, a gumazir aghuim. Abel an aremegha gifa. Ezi an nighnizir gavgavir kamin a datirighin akamin gun e miġiavira iti.

⁵ Ezi Enok uaghan nighnizir gavgavim Godin iti. Ezi bizir kam bagha God a inigha uan Nguibamin ghuavanabozi an aremezir puvati. Ezi gumaziba a buria, egha me an apizir pu. Puvati, God a inigha ghuavanabo. Godin Akinafarim ghaze, God tighar Enok iniamin dughiamin, an araziba bar Godin damazimin derazi an a bagha bar akonge.

⁶ Ezi gumazir nighnizir gavgavim Godin itir puvatizim, a Godin ifongiamin gin mangan koghti an a bagh bar akongeghan kogham. Guizbangira, gumazir Godin boroghira mangasava amim, a nighnizir gavgavim kamaghin iki, God a iti. Egh

a nighnizir gavgavim kamaghin iki, God deravira gumazamizir a buribagh ami.

⁷ Ezi Noa uaghan kamaghira nighnizir gavgavim Godin iti. Ezi God bizir gin otivamibar gun a mikeme. Kar bizir Noa tighar ganamiba. Egha a nighnizir gavgavim Godin akamin ikia, egha bizir kam bagha a kurir mamin ingari. Egha uan amuiroghboriba ko, me kurimin aven ghuzi bizitam me gasighasizir pu, ezi me deravira iti. Ezi Noan nighnizir gavgavir kam, a nguazimin itir gumazamizir igharaziba bar, men arazir kuraba da aghurigha azenim gati. Noa nighnizir gavgavim Godin itima, God bizir kamin a miġia ghaze, a nan damazimin bar gumazir aghuim. Ezi God bar gumazir nighnizir gavgavim an itiba, a bar kamaghin me gami.

Abraham ko Sara nighnizir gavgavim Godin iti

⁸ Ezi uaghan Abraham nighnizir gavgavim Godin iti. Egha bizir kam bagha God an diazir dughiamin, Abraham Godin akamin gin ghua, egha uan nguibam ataki. Egha a nguibar God a daningasa akam akirizimin ghu, kar guizin an nguibamra. Ezi Abraham fozir puvati, a managh mangam. Egha a nighnizir gavgavim ikia egha a zui.

⁹ A nighnizir gavgavim ikia ghua nguazir kamın apera, nguazir God fomira a daningasa akam akirizim. Egha a nguazir kam gaperagha mati nguibar igharazimın gumazim. An Averpenim gaperaghav iti, moghin Aisak ko Jekop uaghan uan averpenibagh aperaghav iti, gumazir kamning God nguazir kam ginighnigha egha uaghan akar kam aning bagha anekiri.

¹⁰ Abraham zurara nighnizir gavgavim ikia egha nguibar ekiar gavgavigha itir kamın ganasa egha muza iti. Nguibar ekiar kam, God uabira tuavir an ingaramibagh nighnigha egha a uabi an ingari.*

¹¹ Ezi Sara uaghan nighnizir gavgavim Godın iti. A guizbangın bar ghurigha boritam batan kogham. Egha a nighnizir gavgavim iti. Egha borim batamin gavgavim ini. Sara kamaghın nighnisi, "God na migia ghaze, 'Ni boritam batam,' egh akam akiri. Ki fo, God guizbangıra mikeme."

¹² Kamaghın, gumazir kam Abraham a ghurigha egha aremeghasava ami, egha a ovavir borir aviribar afeziamın oto. Ezi an ovaviba otiva bar aviraseme, mati overiamın mikoveziba, o

ongarimin dadarimin gigiba. Gumazitam da mengiva avegham.

¹³ Ezi gumazir kaba me nighnizir gavgavim Godın ikia ghua me ovengezir dughiamın tu. Ezi dughiar me nguazimın itim, me bizir aghuir God me daningasa akam akiriziba, da inizir pu. Puvati. Egha me tuivigha, mati bizir men saghuiamın itibar gari, egha bar akuegha dar gari. Egha aghumsızir puvatigha kamaghın migei, "E nguazir kamın ikia, mati kantrin igharazimın gumazamiziba, egha iza dughiar otevimın nguazir kamın iti."

¹⁴ E fo, gumazamizir kamaghın migeiba, me guizbangıra kamaghın migia ghaze, me uari bagh nguibatam buriam.

¹⁵ Egha me nguazir me ategha izezir kamra ginighnighavira ikia, egha me uam an ghueghai.

¹⁶ Egha me uan nguazir ghurim ginighnizir pu. Puvati. Me nguazir igharazir iniasava amim, a bar deragha egha nguazir me ataghizim bar a gafira. A Godın Nguibamıra. God me bagha nguibar kam akirizi a iti, eghti me an ikiam. Egha gumazir kaba kamaghın God migia ghaze, "Ni en God." Ezi, God men akar mikemezir

11:10: Hi 3:4, 13:14, MAA 21:2, 21:10 Jerusalem, a Godın Nguibamin iti. Ni Hibru 12:2in gan egh fogh. **11:11:** Stt 17:19, 18:11-14, 21:2, Ro 4:21, Hi 10:23 **11:12:** Stt 15:5, 22:17, 32:12, Lo 10:22, Ro 4:18-19 **11:13:** Stt 23:4, 1 Sto 29:15, Sng 39:12, 1 Pi 1:17, 2:11 **11:16:** Kis 3:6, 3:15, Mk 12:26, Ap 7:32, Fl 3:20, Hi 13:14

* **11:10:** (11:10) Nguibar ekiar kam

kamin aghumsighizir puvati.

17-18 Ezi God kamaghin Abraham ko akam akira ghaze, "Aisakin aven, nin ovavir boriba otivam." Egha dughiar God Abrahamin nighnizir gavgavim tuisighamimin, a kamaghin Abraham migei, "Ni uan otarir vamira misueghiva egh ofan min a isi God daningigh." Ezi Abraham nighnizir gavgavim Godin ikia, egha Aisak isa God daningasava ami.

19 Abraham kamaghin nighnisi, "Aisak aremeghti, God uan a damighti a ua dikavigham." Ezi bar guizbangira, e bizir otozir kam, akar isin zuimin kamaghin a mikimam, Abraham Aisak ua mozinin a inis.

Aisak ko Jekop ko Josep nighnizir gavgavim Godin iti

20 Kamaghira Aisak nighnizir gavgavim Godin ikia egha Jekop ko Iso akam akira ghaze, God gin izamin dughiamin, deravira gua damuam.

21 Ezi kamaghira Jekop a nighnizir gavgavim Godin ikia, egha an aremeghasava amir dughiamin, a Josepin otarimning migia ghaze, God deravira gua damu. Egha a uan fidizir zurara suiagha aruim gisin aviragha Godin ziam fe.

22 Ezi kamaghira Josep nighnizir gavgavim Godin ikia, egha dughiar an

ovengamimin a kamaghin migia ghaze, Israelba gin kantri Isip ategh egh mangam. Egha me migia ghaze, me manmaghin an kuam damuam.

Moses nighnizir gavgavim Godin iti

23 Ezi Mosesin afeziam ko amebam aning nighnizir gavgavim Godin ikia, egha dughiar amebam Moses batezinin, aning an garima a borir bar dirim. Aning atrivimin akam batoghan atiatingizir puvati, kamaghin amizi aning iakinir 3 plan a modo.

24 Ezi kamaghira Moses nighnizir gavgavim Godin ikia, egha dughiar a gumazimin otozinin, a me kamaghin a diponan aghua, Isipin Atrivimin guivimin borim. Puvati.

25 A kamaghin nighnisi, a dughiar otevimin agorogem bagh arazir kurabar arazimin gin mangan aghua. Egha a Godin gumazamiziba ko, osimtiziba ko mizaziba iniasa ifonge.

26 A ghaze, a Krai, God Ua E Iniasa Misevezir Gumazimin ziam bangin, me paza a damuti an aghumsizim iniam. Bizir kam a bar bizir ekiam, egha a Isipin dagiaba ko kurukaziba ko biziba bar dagh afira. Egha a ivezir aghuir God gin a

11:17-18: Stt 21:12, 22:1-14, Ro 9:7, Je 2:21-22

Stt 27:27-29, 27:39-40

11:21: Stt 47:31-48:20

11:23: Kis 1:22, 2:2, Ap 7:20

11:24: Kis 2:10-12

11:19: Ro 4:17-21

11:20:

11:22: Stt 50:24-25, Kis 13:19

11:26: Hi 10:34-35, 13:13

daningamim ginighnighavira ikia, egha a tugha gavgafi.†

27 Egha Moses nighnizir gavgavim Godin ikia egha a dikavigha Isip ataki. Isipin atrivim an aningaghe, ezi an atrivir kamin atiatir puvati. Guizbangira, e gumaziba uan damazibar Godin garir puvati. Ezi arazir kamra Moses a gami, mati a uan damazimningin Godin gani, egha bar gavgavigha a ghu.

28 Ezi Enselin Ovevem Inigha Izim, otarir ivariabav soghasava ami, ezi Moses Enselin arazir kam apirsi, a Israelba akam me ganiga ghaze, me sipsipin ghuzim isi uan tiar akaba bar dar aghefegh. Dughiar kamin Moses nighnizir gavgavim Godin ikia, egha arazir kam me ganingi, ezi tuavir kamin God Israelbagh Itazir Dughiamin Isar Ekiam gamizi, an oto.

Israelin aviriba, me pamten nighnizir gavgavim Godin iti

29 Ezi Israelba me nighnizir gavgavim Godin ikia, egha me Ongarir Aghevim abigha a giregha mati me nguazir misingizimin zui. Ezi Isipba men gin zuima dipam me

avarazi me dipam amegha ariaghire.

30 Ezi Israelba me nighnizir gavgavim Godin ikiava, egha me 7 plan aruebar Jerikon nguibamin dagiar divazir ekiamin azenan a gighuagha arui. Ezi divazim bar akaraghire.

31 Ezi gumaziba isava akuir amizir mam, an ziam Rahap, a nighnizir gavgavim Godin ikia, egha a gumazir moga garir pumuningin akuragha aning inigha uan dipenimin ghu. Kamaghin amizi, God gumazamizir an akam batogheziba misoghezi, a me ko aremezir puvati.

32 Ki nighnizir gavgavimin eghaghanir aviriba ia mikemegha gifa, egh datirighin akar manam uam an gun ia mikimam? Ki ti Gidion ko Barak ko Samson ko Jepta ko Devit ko Samuel, ko Godin akam nigha izir gumazibar eghaghanimin mikimamin dughiba puvati.

33 Gumazir kaba me nighnizir gavgavim Godin ikia, egha me kantrin igharaziba ko misogha egha bar men midorozir gumaziba dikabini. Me arazir aghuim

† **11:26:** (11:26) Migirigiar otevir kam, "Krais," an mingarim kamakin, "Gumazir God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim." Ezi gumazir Hibrun Akinafarim osirizim a nighnizir pumuning ikia ofa an osiri. An nighnizir farazim kamakin, Israelin gumazamiziba bar God uabi ua bagha me ginaba. A ghaze, Moses aghumsizim ini, egha God ingangarim damu, egh Israelbar akurvaghham, God gumazamizir kaba me amisevezi, me Kraisin min iti. Ezi an nighnizir mam ua kamakin, Guizbangira Mosesin dughiamin, Krais Iesus otozir puvati. Ezi Moses amizir ingangarir kam, mati a Kraisin ziamrama aghumsizim ini. **11:27:** Kis 2:15, 10:28-29, 12:37, 12:51, 14:13, Ro 1:20, 1 Ti 1:17, Hi 11:1, 11:13 **11:28:** Kis 12:21-30 **11:29:** Kis 14:21-31 **11:30:** Jos 6:12-21 **11:31:** Jos 2:1-21, 6:22-25, Je 2:25 **11:32:** Het 4:6-5:31, 6:11-8:32, 11:1-12:7, 13:2-16:31, 1 Sml 1:1-1 Kin 2:11 **11:33:** Het 14:5-6, 1 Sml 17:34-35, 2 Sml 7:11, Dan 6:1-27

gamua, egha me bizir God me daningasa akam akiriziba ini. Egha me Laionbar akaba dikumi.

³⁴ Egha me avir dafabagh amizi da mungue. Ezi midorozir sababa itir gumaziba me me misoghasa amuava avenge, me men ara ghue. Egha me gavgavir ekiaba puvatigha, gin me gavgavim isi. Egha me midorozir gumazir gavgavibar otivigha, egha igharaz darazir modorozir gumaziba gintigha me misogha me abini.

³⁵ Ezi gumazir aremezir maba, me ua dikafi, ezi men amiziba ua me ini. Ezi apaniba gumazir maba kalabus gatigha, egha men mikarziabagh asighasigha ghuav itima, me ariaghire. Men apaniba ghaze, me akirim ragh God gasaragham, eghtima me me ateghti me mangam. Ezi me men apanibar akaba batoke. Me ghaze, me aremegh, ua mozimin dikavigh egh me ikirimirir aghuim iniam. Eghti ikirimirir igiar kam bar deragh nguazir kam in ikirimirim bar a gafiragham. Kamaghin amizi, apaniba me misoghezi, me ariaghire.

³⁶ Ezi apaniba marazi osimtiziba me garigha dibovir akabar me migia, me fozorogha egha senbar me ikia, me isa kalabusin me

ariki.

³⁷ Apaniba dagiabar marazigh inifi. Egha maba, apaniba soba inigha egha men namnaba abizi me akuabagh iri. Marazi, apaniba midorozir sababar me misozima me ariaghiri. Ezi gumazir nighnizir gavgavim itir maba, me sipsipin iniba ko memen iniba, me inibar min da ikegha zui. Egha me onganarazibagh amua ikia biziba bar puvati. Ezi gumaziba osimtiziba ko mizaziba me ganiga paza me gami.

³⁸ Nighnizir gavgavimin itir gumazir kaba, men araziba bar dera, ezi nguazir kam in gumaziba arazir aghuibar me damuan firin, egha men ikufi. Kamaghin amizi me tintinbar ghua, gumaziba puvatizir danganibar ko mighsiaba puram arua, egha dagiar toriba ko nguazimin aven itir mozibar aven iti.

³⁹ Gumazamizir kaba bar, nighnizir gavgavim Godin iti, egha ziar aghuiba Godin damazimin da ini. Egha me nguazimin itir dughiamin, me bizir aghuir God me daningasa akam akiriziba me da inizir puvati.

⁴⁰ Me tizim bagha da inizir pu? God fomira bizir bar aghuim e bagha anekirizi a ikia bizir faragha itiba bar dagh afira. God kamaghin nighnigha ghaze,

11:34: Het 15:8, 15:15, 1 Kin 19:3, 2 Kin 20:7, Dan 3:1-30 **11:35:** 1 Kin 17:17-24, 2 Kin 4:25-37, Ap 22:25 **11:36:** 1 Kin 22:26-27, 2 Sto 18:25-26, Jer 20:2, 37:15, 38:6
11:37: 1 Kin 21:13, 2 Kin 1:8, 2 Sto 24:21, Ap 7:58, 14:19 **11:38:** 1 Kin 18:4, 19:9
11:40: Hi 5:9, 7:22, 8:6, MAA 6:11

gumazamizir faragha itir kaba deragh otogh en faragh mangan, an aghua. Puvati. E me ko uari inigh deravira ikiasa, a ifonge.

12

E Iesusin ganiva egh nighnizir gavgavimin an ikiam

¹ Ezi gumazamizir fomira itiba, me ghuariamın min e okarigha tuivaghav ikia, egha nighnizir gavgavimin arazim en akakasi. Kamaghın amizi, bizir en tuaviba pirima e uan ivemarim deragha a gamir puvatiziba, ko arazir kurar en suiraziba sara, e bar ada ataghragham. Egh e naviba gavgavigh egh e ivemarir ekiar God e bagha atizir kamın ivemaram.

² E Iesusra ganam, an en nighnizir gavgavimin mingarim, egh an en nighnizir gavgavim damighti, a gin deraghviram otogham. Iesus fo, a bar deravira Godin akamin gin mangi egh a gin bar deravira ikiva bar akuegh mamaghira ikiam. Egha a bizir kam ginighnigha egha gavgavigha ikia egha osimtiziba atera ter ighuvimin ovenge. Gumazamiziba kamaghin nighnigha ghaze, gumazir ter ighuvimin ovengezim, a bar gumazir arazir kurabagh amim, egha aghumsizir ekiam isi. Ezi Iesus

aghumsizim ginighnizir puvatigha, egha areme. Egha datirighin a Godin agharir guvimin atrivir dabirabimin aperaghav iti.

God e akirmighasa egha osimtiziba e ganidi

³ Ia bar deraghvira Iesus ginighnigh. Gumazir arazir kurabagh amiba fomira bar puvirama Iesusin apanim gami. Ezi a bar tugha gavgafi. Ia bizir kam ginighnigh egh tugh gavgavighsi amirvaghan marki, egh uan nighnizir gavgavim ataghragham marki.

⁴ Guizbangira, ia arazir kuram abinasava midorozim gami, ezi midorozir kamın ian tav ovegha ghuzitam irezir puvati.

⁵⁻⁶ Ia ti God ian naviba gavgavim dar aningasa ia ganingizir migirigiaba da bakinighnighiz, o? A ia dibora ghaze, ia an boribara, egha ghaze,

“Nan boriba, ia fo, Ekiam gumazir a ifongeziba a me akirmisi.

Egh a gumazitam inigh egh uan borimin min a diponiva,

egh uaghan a fozorogham.

Kamaghin, Ekiam ni akirsi bizitam ni damightima,

eghti ni kamaghin nighnighan marki, kar pura bizim.

Egh uaghan osıman marki.”

7 Ia tuivigh gavgavigh, egh Godın amangatıghtı a ia akırmıgh. Osımtızim ia batoghti ia kamaghın fogh, mati afeziam uan boribagh amir arazimra, God uaghan ia gami. Borir manatam itima an afeziam anekirimızir pu? Puvati.

8 God uan boriba bar da akırmisi. Eghtı a ia akırmıghan koghti, ia datırıghın fogh, ia guizbangrama an boriba puvati. Ia pura tuavimın otivizir boriba.

9 Ia bizir kam gıñıghnıgh, en afeziar nguazimın itiba, e akırmızima e men ziaba fe. Kamaghın en duabar Afeziam, e bar guizbangıra an apengan ikıva egh angamra ikıvıra ikiam.

10 En afeziar nguazimın itiba, dughiar bar otevirar me ifongezı moghın en araziba akırmisi. Ezi God kamaghın nıghnisi, e guizin an damazimın zueghavıra itir arazimra inıgh an miraram otogham. Kamaghın a en akırvaghasa, e akırmisi.

11 Afeziam e akırmıghasa osımtızim e ganıngi, ezi e ghaze, osımtızir kam bar e itirazima e ikia bar akongezir puvati. Egha en navir averiaba bar osıme. Eghtı an e akırmıgh gıvaghtıma, an dagher

aghuir en otivamibara kara: e Godın damazimın arazir aghuıbara amıam, eghtı en navir averiaba amiragh ikiam.

E tuivigh gavgavighsi aghariba kinkınam

12 Eghtı ian aghariba gavgavıba puvatıgh egh pura guıghıv ikıtıma, ia da feghıva egh ingangarım damu. Eghtı ian suem aremegh pura ikıti,

13 eghtı ia a feghıva tuavir aghuimın darıvıra ikı. Ia kamaghın damıghtı ian sueba bar ikıvıghan kogham. Puvati. Ada ua deragham.

14 Ia, gumazamızıba bar me ko, dabırabır aghuım damıva, navır amırızımın arazım baghıva mıghıghvıra ingar agharıba kınkın. Egh ia uarı isı God danıngsı, egh Godın damazımın zuezır arazım bagh mıghıghvıra ingar. Gumazır Godın damazımın zuezır arazıba puvatızım, an Ekıamın ganan kogham.

15 Ia bar deraghvıra uarı bagh gan, ian tav irıgh egh ua Godın apangkuvir kam ateghan kogham. Eghtı ian tav ua temer ovızır mısozımın mın otogh osımtızıba Kraisın adarazır anıngan kogham.

16 Egh ian tav poroghamıba uarı bakıa uarı ko akıur arazım damıan marki. Egh tav Iso fomıra amızır arazımın mın, God akırim

ragh a gasaraghan marki. A uan afeziam Aisakin otarir ivariamra, egh bizir aghuir aviriba iniam firin, egha dagher otevir vamira bagha pura uan bizir aghuiba bar da isa uan dozimin agharim gati.

¹⁷ Ia fo, a gin uamategha uan afeziamin bizir aghuir kaba iniasa migei. Ezi God ghaze, puvati. Iso bizir aghuiba iniasa zurarama aziava, egha a navim gighan tuaviba puvati.

E Godin Nguibamin itir Jerusalem otogha gifa

¹⁸ Ia uan dafaribar suighamin biziba ia da bativizir puvati, mati Israelba fomirama ami. Me iza Sainain Mighsiamin boroghin ikia, egha maburan avim ko mitarmer bar pizimin gara aminir bar gavgavim ko

¹⁹ sigham in ararem baragha egha gumazir mam in tiarim barasi. Gumamaziziba tiarir kam baragha egha bar atiatigha kamaghin Moses migei, “E uam oraghan aghua.”

²⁰ Ia fo, God akar gavgavim me ganingizi ezi me bar an atiatigha baraghan aghua. Akar kam kamaghin migei,

“Gumazitam o asizitam mighsiar kam in mangi puram an suiragham, eghti ia dagiaba isi a ginivightima an aremegh.”

²¹ Ezi bizir me ganizir kam me bar an atiatingi, ezi Moses uaghan atiatigha ghaze, “Ki uaghan bar atiatigha egha puvira nisi.”

²² Ia bizir kamaghin gari-tamin otozir pu. Puvati. Ia Saionin Mighsiam ko Godin zurara itimin nguibar ekiam in otogha gifa, kar Jerusalem in nguibar Godin Nguibamin itim. Egha ia tausen tausenpla enselba batifi, me uari akuvagha bar akuegha iti.

²³ Ia Godin borir ivariabar iviriar ekiam batogha gifa, kar Godin Nguibamin itir Akinafarimin ziaba osirigha givazi darasi. Ia Godin kam batogha gifa, a gumazamiziba bar araziba tuisighamin Jas. Ia, gumazir fomira Godin damazimin deragha egha aremegha, egha bar deraviram otiviziba, ia men duaba batifi.*

²⁴ Ia Iesusra bato, abuir gumazir God ko en tighin itim, egha Akar Dikirizir Gavgavir Ighiam gami. Egha ia Iesusin ghuzimin otifi, a fomira

12:17: Stt 27:30-40 **12:18:** Ro 6:14, 2 Ti 1:7 **12:20:** Kis 19:12-13 **12:21:** Kis 19:16, Lo 9:19 **12:22:** Sng 68:17, Ga 4:26, Fl 3:20, MAA 5:11, 21:2, 21:10

12:23: Lu 10:20, Fl 4:3, Hi 11:40, MAA 13:8, 14:4 * **12:23:** (12:23) E fo, Iesus, a Godin borir ivariam. Ni Hibru 1:6in gan. Gumazir Hibrun akinafarim osirizim, dughiar aviribar kamaghin migia ghaze, God bizir aghuiba uan borir ivariabara aningasa. Ni Hibru 6:12 ko 9:15in gan. Judabar arazim kamakin, borir ivariabara uan afeziamin bizir aviriba isi. Ni Hibru 12:16in gan. Akinafarir kam osirizir gumazim kamaghin migia ghaze, God bizir aghuiba uan gumazamizibar aningasa egha me dibora ghaze, “Me Godin borir ivariaba.” **12:24:** Stt 4:10, Hi 8:6, 10:22, 11:4, 1 Pi 1:2

akar gavgavir dikirizir igiar kam gavgavim a daningasa akavkini. Ezi ghuzir kamra akar aghuim e mikiri, egha fomira Abelin ghuzim akam akunizi moghin amir pu. Puvati. Iesusin ghuzim akar bar aghuim akuri, ezi akar kam Abelin ghuzimin akam gafira.

E deraghvira uari bagh ganam

²⁵ Kamaghin, ia deragh gan, egh ia uan kuaribav konegh Gumazir Migeimin akam baraghan aghuaghan marki. Fomira nguazir kamin God akar gavgavim gumazamizibagh aningi. Ezima me an akam baraghan aghua, egha gin me uan arazir kurabar ivezir kuram gitazir puvati. Egha God datirighin uan Nguibamin ikia egha akar bar gavgavim e ganingi. E akirim ragh a gasaragh egh e uan arazir kuramin ivezir kuram gitaviragham, o? Bar puvati.

²⁶ Fomira itir dughiamin, Godin akam nguazim gamizima mikimkizim an otos. Ezi datirighin a kamaghin akar dikirizim e ganigha ghaze, "Ki ua nguazim damighti mikimkizim an otogham, eghti nguazimra puvati, ki nguazim ko overiam virara kamaghira aning damigham."

²⁷ God dughiatam uam a damuasa mikeme, kamaghin e fo, God nguazim ko overiam damuti mikimkizim aning batoghtima aning akongtima, bizir a ingariziba ua ikian kogham. Eghti bizir akongiva givaghan koghamiba, darara ikivira ikiam.

²⁸⁻²⁹ Bizibagh Ativamin Danganir e inizir kam, an akongan kogham. Kamagh amizi e danganir kam bagh an minabagham. E fo, en God mati avir puvira bizibagh asighasizim. Kamaghin ami, e an atiatingiva an apengan iki, egh an minabagh a uabi ifongezir arazimin gin mangi an ziam fam.

13

E vaghvagh igharaz darazigh ifuegham

¹ Ia Kraisin adarasi, ia vaghvagh uarigh ifongegh mamaghira iki, mati ia uan adarazigh ifongezim moghin.

² Ia nighnighiva, egh nguibar igharazimin gumaziba ian bighan izamin dughiamin, ia me inigh uan dipenibar mangi. Ia fo, fomira gumazamizir maba ghaze, me gumazir kiniba isa uan dipenibar ghua egha men gari. Ezi gumazir me inigha izir kaba, me enselba. Me ghaze, me guizin gumazibar gari, ezi puvati, me enselbara gari.

12:25: Kis 20:22, Hi 2:1-3, 3:17, 10:26-29 **12:26:** Kis 19:18, Sng 68:8, Hag 2:6
12:27: Sng 102:26, Mt 24:35, 2 Pi 3:10, MAA 21:1 **13:1:** Jo 13:34, 1 Te 4:9, 1 Pi 1:22, 2 Pi 1:7, 1 Jo 3:11, 4:7, 4:20 **13:2:** Stt 18:1-8, 19:1-3, Mt 25:35, Ro 12:13, 1 Ti 3:2, 1 Pi 4:9 **13:3:** Mt 25:36, Ro 12:15, 1 Ko 12:26, Kl 4:18, Hi 10:34, 1 Pi 3:8

3 Ia Godin gumazamizir kalabusin itibagh nighnigh, mati ia me ko kalabusin iti. Egh ia uaghan gumazir men apaniba paza me gamizibagh nighnigh. Ia fo, ia nguazir kamın ikiavira iti, ezi apaniba uaghan ti arazir kamra ia damuam.

4 Ia bar kamaghın fogh, gumazim ko amizim uaning ikia poroghamimning otozир arazim, a bizir bar aghuim, egha Godin damazimin dera. Ezi ia poroghamiba bar deravira uan arazibar gan. Eghti God gin ivezир kuram isi, gumazamizir uari bakiava akuiba ko afiar arazibagh amir gumazamiziba, me daningam.

5 Ia dagiar aviriba ikisi ifueghan marki. Ezi ia kamaghın nighnigh, bizir ia suiragha givazim, a ian tughtizir puvati. Ia fo, God kamaghın e mikemegha gifa,

“Ki ia ateghti bizitam paza ia damuan kogham. Bar puvati.

Guizbangira, ki ia ateghan kogham.”

6 Kamaghın amizi, e gavgavim uan navibar aning egh mikim suam,

“Ekiam nan akurvazir gumazim, eghti ki atighan kogham.

Gumaziba bizitamın na damighan kogham.”

E Iesusin gin mangisi aghumsighan kogham

7 Ia uan siosin gumazir apanibagh nighnigh, me fomira Godin akamin gun ia mikeme. Ia men arazir aghuiba ko men ovevem ginighnigh. Egh men nighnizir gavgavimin arazim, ia uaghan an gin mangi.

8 Krais Iesusin arazim a fomira kamaghira ikia datirighın ikia, egh a gin zurara kamaghira ikiam.

9 Ia akar aghuimin min zuir puvatizir akar igharaziba ateghti, da ian nighnizibagh asighasighti, eghti ia Godin gin zuir tuavir aghuim ataghraghan marki. Kamaghın deragh, e Godin apangkuvim amangan-gatighti a gavgavim en navir averiabar aningam. Ezi dagheba apir arazim gavgavim en navir averiabar aningan kogham. Ezi arazir kam gumazamizibar darorimin akurvazir puvati.

10 Ezi e Godin ofa gamir danganir mam iti. Ezi Judabar Averpenimin aven ofa gamizir gumaziba, God me anogoroghezima, me ofa gamir danganir kamın dagheba aman kogham.

11 Ofa gamir gumazir ekiabar dapanim, an asizibar ghuzim inigha Bar Anogoroghezir Danganir kamın aven ghua, egha

arazir kuraba gin amangasa ofa gami. Egha asizir kabar kuaba inigha gumazamiziba itir naghin azenan ghua saghon a da tuezi da migiri.

12 Kamaghira, Iesus uaghan nguibar ekiamin azenan mizazim ini. A ghaze, a uan ghuzimin gumazamizibar amighti me Godin damazimin zuegh egh Godin gumazamizibar otivigham, kamaghin an areme.*

13 Kamaghin amizi, e uaghan a bagh nguibamin azenan mangiva, egh a inizir aghumsizim e uaghan a iniam.†

14 E fo, nguazir kam in e nguibar zurara ikia ititam itir puvati. Egha e nguibar gin otivamim bagha mizuai.

15 Kamaghin, e Iesusin ingangarimin tuavimin, e zurara ziar ekiam isi ofan min God daning mamaghira ikiam. Eghti en akar toriba zurara an ziam fi suam, an en Ekiam.

16 Egh ia arazir aghuibar gumazamizibar amu. Egh me bizir taba oteveghti ia

bizir taba men akurvaghshi me daning. Ofan kamaghin gariba, God bar dagh ifonge. Kamaghin amizi, ia arazir kabar amusi okinighnighan marki.

God e damuti e deravira ikiam

17 Ian gumazir dapaniba ian akurvasa egha zurara ian gari. Egh me gin ingangarir me amizibar gun God ko mikimam. Kamaghin amizi, ia men akaba baragh egh men apengan iki. Egh ia kamaghin damuti, eghti me bar akuegh uan ingangarim damuam. Ia kamaghin damuan koghti, me osimtizim sara ian ganam, eghti bizir kam ian akuraghan kogham.

18 Ia e baghiva God ko mikimvira iki. E kamaghin bar fo, e dughiabar zurara arazir aghuibara amuasa bar ifonge. E uan araziba bar deravira da tuisigha arazir aghuibar gin ghua egha en navir averiaba osimtiziba Godin damazimin puvati.

19 Ki mighira ia gakaghori, ia na bagh God ko mikim

13:12: Mt 21:39, Jo 19:17-18, Ap 7:58

* **13:12:** (13:12) Moses Osirizir Araziba ghaze, gumazamiziba Godin ofa damuasa inigha izir asiziba, ofa gamir gumaziba da api. Me asizir gumazamizibar arazir kuraba gin amangsi, dughiar ekiabar ofa gamiba, me dar aman kogham. Ni Wok Pris 6:24 ko 24:30 ko 16:27 in gan. Datirighin, ofan dughiar ekiar kam, Iesus amizir ofan kam an danganim ini. Ni Hibru 9:7, 14 in gan. **13:13:** Hi 11:26, 12:2, 1 Pi 4:14 † **13:13:** (13:13) Gumazir maba ti, Kraisin gin zuir darazir amighti, me Moses Osirizir Arazibar aven itir dagheba apir arazimin gin mangasa. (Ni ves 9 in gan.) Ezi gumazir Hibrun akinafarim osirizim ghaze, Kraisin gin zuir darazi, Judaba itir nguibabar ikian markiam. Me kamaghin nighnighan marki, Moses Osirizir Araziba me damuti, me Godin damazimin zuegham. Puvati. Iesusin ingangarimrama me zuegha gifa. Kamaghin amizi, me a ko ikisi aghumsighan kogh, egh anarira gin mangam.

13:14: Mai 2:10, Fl 3:20, Hi 11:10, 11:16, 12:22 **13:15:** 2 Sto 29:31, Sng 50:14, 50:23, 69:30-31, Hos 14:2, 1 Pi 2:5 **13:16:** Ro 12:13, Fl 4:18, Hi 6:10 **13:17:** Ese 3:17, 1 Te 5:12, 1 Ti 5:17 **13:18:** Ap 23:1, 24:16, Ro 15:30, 2 Ko 1:12, Kl 4:3

suam, a nan akuragh na amadaghti ki zuamira ia bagh izam.

²⁰ Ki ia bagha God ko migei, Godin Navir Amirizimin Mingarim, a en Ekiam Iesus ovevemın a gamizi a ua dikafi. Iesus, Sipsipbar Garir Gumazir Gavgavim Itim, a uabi ofan min aremegha uan ghuzimin Akar Dikirizir Gavgavir kam, gavgavim a ganingizima, eghti a iki mamaghira ikiam.

²¹ Ezi ki ia bagha Godin kam ko migia kamaghin azangsi, a ian akuragh gavgavim ia daningti, ia arazir aghuiba bar dar amu, egh an ifongiamin gin mangam. Eghti Krai Iesusin ingangarimin tuavimin, a en navir averiabar aven ingarti, e a ifongezir arazibar amuam. Egh e zurazurara ziar ekiam a daning mamaghira ikiam. Bar guizbangira.

Akar abuananaba

²² Nan adarasi, akar ki ia bagha osirizir kam, a ruarazir puvati. Kamaghin, ia nimira iki, egh akar ki ia naviba gavgaviba a dar aningasa osirizir kam, ia deraviram a baragh.

²³ Ki kamaghin ia mikimasa ifonge, me kalabusin en aveghbuam Timoti firi, ezi a ua kalabusin itir puvati. Egh a zuamira na bagh izegh, egh ga uaghara mangi ian ganam.

²⁴ Ia uan gumazir dapaniba ko Godin gumamaziziba bar

me mikim suam, ki ghaze, God deraghvira me damu. Ezi Kantri Italin itir Kraisin adarasi uaghan akam ia bagha anemadagha ghaze, God deraghvira ia damu.

²⁵ Ki kamaghin God ko migia ghaze, Godin apangkuvim a bar moghira ia ko iki.

Jems Osirizir Akinafarim

Akar Faragha Zuim

Jemsin Akinafarim akar aghuir aviriba iti. Jems Godin gumazamiziba arazir aghuibar gin mangasa, egha men sure damuasa akar aghuir avirir kaba osiri. A gumazamizibar akurvaghti me nighnizir aghuiba ko fozom iniva, egh deravira an akam ginighnighasa an akar isin zuir aviriba osiri.

Jems mighighavira migia ghaze, gumazir nighnizir gavgavim Iesusin itim, a pura ikian kogham. Puvati. An arazir aghuibar igharaz darazir amuam, eghti arazir kam kamaghin men ak- agham, a nighnizir gavgavim iti.

E osimtizibar tuivigh gavgavighiva egh deravira God ko ikiam

(Sapta 1:1-18)

¹ Ki Jems, ki God ko Ekiam Kraiss Iesusin ingangarir gumazim. Ki ia 12 plan Israelin itir anababa bagha akinafarir kam osiri. Kar ia gumazamizir uan nguibam ategha ghua kantrin igharaz- ibar iti. Ki dughiar aghuim ia ganidi.*

Osimtiziba, da gavgavim e ganidi

²⁻³ Nan adarasi, ia fo, osimtizir ia bativiba, da ian nighnizir gavgavibar amuti ia tuivigh gavgavigh egh osimtiziba ater mangvira ikiam. Kamaghin amizi, osimtizir aviriba ia bativtima ia kamaghin nighnigh suam, ia bar akongegh.

⁴ Egh ia zurara tuivigh gavgavigh egh osimtiziba ater. Eghti arazir kam ian iki gavgavigh mamaghira ikiam. Kamaghin ia deravira ikiva, egh ia Godin bizitamın oteveghan kogham. Puvati. Ian araziba bar deraghiva, egh ia Godin arazibar aghung mangi gumazamizir aruabar min otogham.

Gumazim nighnizir aghuibar otevegh, a God ko mikim

⁵ Ezi ian tav nighnizir aghuibar otevegh, a Godin azangsightima, God a daningam. God pura biziba gumaziba bar me ganidi, an atarir puvati. Kar Godin biz- ibar anogorozir puvatizim, me an azangsizima a me daningasa bar ifonge.

⁶ Eghti gumazim God ko mikimiva, a nighnizir gavgavim iki, a nighnizir pumuning ikian marki, egh suam, "God ti bizitam na danigam, o puvatigham?" E fo, gumazim nighnizir pumuning iti, a mati aminim

1:1: Mt 13:55, Mk 6:3, Ap 15:13, Ga 1:19, 1 Pi 1:1 * **1:1:** (1:1) 12 plan Israelin anabar kaba, da Godin gumazamizir nguazir kamın bar an tibar ababanim gami.

1:5: 1 Kin 3:9-12, Snd 2:3-6, Jo 15:7, 1 Jo 5:14-15 **1:6:** Mk 11:24, 1 Ti 2:8

ongarim givav amadima a pura tintinibar dikafi.

⁷ Gumazir kam kamaghin nighnighan marki, Ekiam bizitam a danigham. Puvati.

⁸ Gumazir kamın nighnizim bar tuiraghrizi, an arazir an amiba, da tuavir vamıran itir puvati.

Jems onganaraziba ko gumazir bizir aviriba itiba akam me ganidi

⁹ Ezi nighnizir gavgavim itir gumazim, onganarazibagh amua iti, a Godın damazimın ziar ekiam iti. Kamaghin, a bar akuegh iki.

¹⁰ Ezi nighnizir gavgavim itir gumazim, bizir aviriba iti, a fo, God gın a dikabiraghti an akimarir atiabar min aremegham. Kamaghin, a uaghan bar akuegh iki.

¹¹ E fo, aruem anaga pamtem gara temem gisirazima a midii. Ezi tememın akimarir aghuiba suaghira, egha dar ganganim bar ikufi. Ezi kamaghira gumazir bizir aviriba itim, a uan ingangarim damuvıra ikiva an tongin aremegham.

God arazir aghuibar e gami, egha arazir kurabar amuasa e abirir puvati

¹² Gumazim osimtiziba ateriva, egh uaghan osimtiziba bar dar aven tugh gavgavigh, uan nighnizir gavgavim ateghan koghti, God izevir aghuim a daningtima a zurara itir

ikirimir aghuim iniam. Ivezir aghuir kam, God akar dikirizim gamua ghaze, gumazir bar a gifongeziba, a me daningam. Kamaghin, gumazir kam bar akongegh.

¹³ Kamaghin gumazitam bizitam an navim abiraghtima an arazir kuratam damigham, a kamaghin mikıman marki, "God na abirazima ki arazir kam gami." Puvati. E fo, gumazitam God abiraghtima an arazir kuratam damighan kogham, eghti God gumazitam abiraghtima an arazir kuratam damighan kogham.

¹⁴ Ezi en navir kuraba vaghvaghera arazir kurabar amuasa e gifarava e apezeperava e gakaghorı.

¹⁵ Ezi navir digavir kam, a mati amizim navim adai, egha gın arazir kuram gamizima an oto, mati borimın min a bate. Ezi arazir kuram ghua ekevezir dughiam, an ovevem gamizima an oto.

¹⁶ Nan adarasi, ia gumazitam ateghti a ia gifaran marki.

¹⁷ Bizir bar aghuir e isiba, ko bizir ikuvir puvatiziba, da bar Godın Nguibamin pin izaghiri. God Afeziam a biziba bar overiam dar ingari, a bizir aghuir kaba e bagha da amadi da izaghiri. Ezi Afeziar kam a uan araziba raghrarizir puvati. A bizitamın nedazimın min aruem a

gisirazi an otevegħa ruarazir puvati. A kamaghira iti.

¹⁸ God kamagh sua, a biziba bar dar ingari, egha e gamizi e bar dar faragh mangam. Kamaghin God uabi uan ifongiamin gin ghuava en Afeziamin oto, a uan guizin akamin e gamizima e otifi.

**E nighnizir
gavgavim
guizbangira Godin
ikiva, e uaghan
arazir aghuibar
amuam**

(*Sapta 1:19-5:6*)

E akar aghuim baragh, egh uaghan an gin mangam

¹⁹ Nan adarasi, ia deravira bizir kam gifogh. Ia bar zuamira kuariba arigh akaba baragh, egh ia zuamira mikiman marki, egh zuamira ataran marki.

²⁰ E fo, atarir gumazim, Godin damazimin arazir aghuibagh amima da otivir puvati.

²¹ Kamaghin amizi ia bar arazir miziriziba ko arazir kurar otiviba, ia bar ada munamadagh. Egh ia bar uari dikabiragh egh akar God ian navir averiamin dikarazim inigh. Eghti akar kam ian akuragham.

²² Egh akar ia inizir kam, ia an mirara mangi. Ia puram orarazir kinim damuan

marki. Puvati. Ia pura orarazir kinimin damuam, kamaghin ia uarira uarigh ifari.

²³ Gumazitam pura Godin akam baregh, egh an gin zuir puvati, a mati gumazim ganjamin uan guamin gari.

²⁴ Egha a deravira uan guamin ganigha, egha ua ghugħa okinighniki, an guam manmagħira gari.

²⁵ Ezi Godin akar bar deravira itim e gamima e firiaghiri. Eghti gumazitam deravira akar kam ginighnigh, egh pura akam baragh zuamira okinighinighan kogh, egh bar an akamin gin mangiti, gumazir kam, God an ingangaribar amuti da bar deraviram otivam.

²⁶ Ezi gumazitam kamaghin nighnigh suam, "Ki Godin gumazir bar aghuim, egha guizbangira an ziam fe," egha migirigiar aghuibar uan mizemin dav geir puvati, kamaghin a uabira uabi gifari. Ezi kamaghin an nighnizir gavgavim ko Godin ziam fer arazim pura bizim.

²⁷ Guizbangin nighnizir gavgavir God Afeziamin damazimin deragħa osimtiziba puvatizim, a kamakin: E borir ameboghfeziaba ovengezibar akurvaghiva, amizir odiarir men paba ovengeziba sarama akurvagh, egh men osimtiziba

1:18: Jo 1:13, Ef 1:12, Je 2:3, 1 Pi 1:23, MAA 14:4 **1:20:** Snd 10:19, 17:27, Sav 5:1-2, 7:9 **1:21:** 1 Ko 15:2, Kl 3:8, Hi 2:3, 1 Pi 1:9, 2:1 **1:22:** Mt 7:21, 7:26, Lu 6:46, Ro 2:13, 1 Jo 3:7 **1:23:** Lu 6:47, Je 2:14 **1:25:** Jo 13:17, Ro 8:2, 2 Ko 3:18, Je 2:12 **1:26:** Sng 34:13, 39:1, 141:3, 1 Pi 3:10 **1:27:** Ais 1:16-17, 58:6-7, Mt 25:36, Ro 12:2, 1 Jo 5:18

ateram. Ezi uaghan bizir mam, e uari uan daroriba deravira dar ganam, eghti nguazir kamin araziba e damuti e Godin damazimin mizeghan kogham.

2

E arazir amir vamiran, bar gumazibar amuam

¹ Nan adarasi, ia nighnizir gavgavim en Ekiam Kraiss Iesusin iti, a bizir aghuir Godin Nguibamin itibar Ekiam. Ia gumazir ziaba itiba deravira me damu egh gumazir ziaba puvatiziba akirim ragh me gasan marki. Ia amir arazir vamiran bar me damu.

² Eghti gumazitam kurukazir bar aghuim damigh, egh golin ring uan dafarim datigh, egh God ko migeir dipenimin aven mangam, eghti gumazir onganarazim korotiar bibizibar kurukegh egh uaghan God ko migeir dipenimin aven mangam,

³ eghti kurukazir bar aghuim gamizir gumazim ia deravira a damuva, egh a mikim suam, "Aruam, ni izi dabirabir aghuir kam daperagh," egh ia onganarazibagh amir gumazim kamaghin a mikim suam, "Ni munagh tugh," o "Ni nan dagarimning boroghin magh vazim daperagh,"

⁴ ia arazir kam kamaghin a gami. Mati ia uan nighnizibar aven igharazi

darazi abigha men araziba tuisisi. Egha ia deravira nighnigha gumazibar araziba arazir vamiran me tuisizir pu. Puvati. Ia mati jasbar min otivigha nighnizir bar kurabar gumaziba tuisisi.

⁵ Nan adarasi, ia oragh. Nguazimin itir gumazibar damazibar itir gumazir onganaraziba, gumazir kaba God me amisevegha ghaze, me nighnizir gavgavimin arazimin iti. A fomira gumamazir bar a gifongeziba bagha akam akira ghaze, a bar me gativagh men ganam. Kamaghin a gumazir onganarazir kaba misevegha ghaze, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikiam.

⁶ Ezi ia akar aghumsiziba onganarazibagh anidi. Ia nighnigh! Tina ia dikabira egha osimtiziba ia garisi, egha ia mikirvagha kotiabar zui? Kar gumazir dagiaba bar izivaziba arazir kabagh ami.

⁷ Ezi God Iesusin ziar aghuim ia gati, ezi tina ziar aghuir kam gasighasisi? Dagiar aviriba itir gumazir kabara.

⁸ God en atrivir ekiam, egha an Akinafarimin an akar ekiar mam e ganiga ghaze, "Ni uabi uabi gifongezimoghin, ni igharaz darazigh ifongegh." Egh ia akar kam guizbangira a baragh an gin

mangi, kamaghin ia arazir aghuim damuam.

⁹ Ezi ia arazir aghuim gumazir mam gamua egha igharazim akirim a gasara, kamaghin ia arazir kuram gami. Ezi Moses Osirizir Araziba kamaghin ia migei, ia an akamin gin zuir puvati.

¹⁰ Eghti gumazitam Moses Osirizir Araziba bar dar gin mangiva, egh arazir vamira abighiva, kamaghin an arazir kuram gami. A mati gumazir Moses Osirizir Araziba bar da bighizim.

¹¹ E fo, God kamaghin migei, "Ia poroghamiba uari bakeir arazim damuan marki." Egha a uaghan kamaghin migei, "Ia gumazibav soghtima me arimighiran marki." Eghti ia poroghamiba uari bakeir arazim damuan koghiva, egh ia gumazir mam misueghti an aremegham, kamaghin ia Moses Osirizir Araziba abizir gumazibar otifi.

¹² Ia fo, Godin arazim en arazir kuramin gavgavim a givagham, eghiva e damuti e firighrigham. Egh gin God uan arazir kam ginighnighiva egh en araziba tuisigham. Kamaghin, ia gumazir Godin Arazimin apengan itibar akaba ko araziba zurara dar amu.

¹³ E fo, gumazitam igharaz darazir apangkuvir puvati, eghti God kotiamin

a tuisighamin dughiamin God uaghan an apangkuvighan kogham. Ezi gumazim igharaz darazir apangkufi, Godin kotiamin a tuisighamin dughiamin a Godin apangkuvimin ganam.

Nighnizir gavgavim arazir aghuim sara zuir puvati, a pura bizim

¹⁴ Nan adarasi, gumazitam suam, "Ki nighnizir gavgavim Kraisin iti," egha an arazir aghuibagh amir puvati, kamaghin an nighnizir gavgavim pura bizim. Kamaghin nighnizir gavgavir kam an akuragham, o puvati? Bar puvati.

¹⁵ Ezi Kraisin adarazir aveghbuatam o buaramizitam, korotiaba ko dagheba puvati,

¹⁶ eghti ian tav kamaghin a mikim suam, "Ni navir amirizimin iki. Ni mangiva inim ikeghiva uan mikarzim avaragh. Egh mangi dagher aviribar amiva egh navim izifagh." Eghti akar kam manmaghin an akuragham? Ia uari korotiaba ko dagheba an akurvaghtima a deravira ikiam.

¹⁷ Ezi nighnizir gavgavimin arazim uaghan kamaghira ghu. Nighnizir gavgavim pura ikia, egha arazir aghuiba sara zuir puvati, egha nighnizir gavgavir kam, an aremezi moghin iti.

¹⁸ Tav kamaghin mikimam, "Gumazir maba nighnizir

gavgaviba iti, ezi gumazir igharaziba arazir aghuibagh ami." Ki kamaghin nin akam ikaragham, "Ni nighnizir gavgavim ikia egha arazir aghuibagh amir puvati, kamaghin ki manmaghin nin nighnizir gavgavim gifogham? Ki arazir aghuibar amuam, eghti arazir kabara nan nighnizir gavgavim nin akagham."

¹⁹ Ni nighnizir gavgavim kamaghin ikia ghaze, "Godin vamira iti." A dera. Duar kuraba uaghan nighnizir gavgavir kam ikia, egha agoa atiati.

²⁰ Ni gumazir onganim! Ni nighnizir gavgavimra ikiava egha arazir aghuibagh amir puvati, kamaghin nin nighnizir gavgavim a pura bizim. Ni ti akar kamın mingarim gifoghasa, o? Ia oragh.

²¹ Fomira en ovavim Abraham uan otarim Aisak isa ofa gamir danganimin anetigha egha Godin ofa gami moghin a gami. Ezi dughiar kamın God an arazimın ganigha egha Abraham miġia ghaze, ni nan damazimın dera.

²² Ia bizir kam ginighnigh. Abrahamın nighnizir gavgavim ko an arazir aghuim voroghira ghu. Ezi arazir aghuir kam bar an nighnizir gavgavim gamima a guizbangira gavgafi.

²³ Godin Akinafarim kamaghin miġei, "Abraham, a nighnizir gavgavim Godin

itima, God an ganigha a dibora ghaze, a nan damazimın derazir gumazim." Egha God kamaghin a dibori, "Nan ro-roam." Ezi akar kamın mingarim, God a gamizima me Akinafarimın an osiri, Abraham uan otarim Aisak gamizir dughiamın arazir kam, a bar azenan oto.

²⁴ Ezi datirighin ia fo, gumazitam pura nighnizir gavgavim iti, God, "gumazir Godin damazimın derazim" a diborir puvati. Bar puvati. A gumazir arazir aghuim gamim ginighnigha, egha an nighnizir gavgavimra ginighnizir puvati, egha bizir kam bagha God a dibora ghaze, a nan damazimın dera.

²⁵ Ezi tuavir kamra, arazir kurabagh amir amizim Rahap, moga garir gumazir Josua amadazimningin akuragha aning amadazima aning tuavir igharazimın ghu. Kamaghin amizima God amizir kam miġia ghaze, ni nan damazimın dera.

²⁶ E fo, gumazimın duam an mikarzimın averiamın itir puvati, an aremegha gifa. Ezi kamaghira, gumazim pura nighnizir gavgavim iti, egha an arazir aghuibagh amir puvati, kamaghin gumazir kamın nighnizir gavgavim an aremezi moghin iti.

3

E uan miġirigiaba deravira

dar ganam

¹ Nan adarasi, dughiar God gumamazibar araziba tuisighamin, e gumazir, gumamazibar sure gamir ingangarim iniziba, God bar deravira en ingangariba tuisigham. Kamaghin amizima, ian tarazira God ifongezir arazibar gumamazibar sure damuamin ingangarim inighan kogham.

² Dughiar aviribar e bizir vabara damuasa nighnigha, egha e paza dagh ami. Bizir kaba bar e batifi. Ezi gumazitam dughiatamin paza migeir puvati, a bar gumazir aghuimra, egha a uan mikarzim bar deravira an gari.

³ E ainin otevim isava hozin akam gighufa, eghti ainin otevir kam a damuti a en akam baraghiva deravira mangam. Ezi arazir kamin e bar deravira men ganti, me en gin mangam.

⁴ Ezi ia kuribagh nighnigh. Kuriba bizir bar ekiaba, ezi aminir ekiar gavgaviba dagh ivaima, da ongarim gisin ivemari. Ezi dar stiaba bar sufi. Ezi dar stian suizir gumazim managh mangisi ifongegha, egha a stia gighavkirima kurim tuavir kepten ifongezimin zui.

⁵ Ezi kamaghira, mizem uaghan bar suvigha en mikarzimmin aven iti. Egha a zurara bar puvira ifaghati, egha uabi uan ziam puv a

fe. E fo, avir muziarimra avir ekiam damighti a bar ekeveghiva egh ruarimin isitima temeba bar isigham!

⁶ Ezi mizem uaghan mati avim, egha a en mikarzir otevir muziarir mam. Egha a uaghan arazir kurar aviribagh ami da otifi. A en mikarzibagh amima da mize, egha arazir kurar aviribagh amima da en ikirimiribar otifi, mati avir mizariar ekiaba. Avir kam a uabi helin avim.

⁷ E fo, gumaziba asizir atiaba bar moghira da isava dar dai, kuaraziba ko asizir davaragharuiba ko ongarimin aven itir biziba bar. Egha me bizir kabar dava egha me dar gari da men apengan iti.

⁸ Gumazitam uabi uan mizem damightima an an apengan ikeghan kogham. Bar puvati. En mizeba zurara akar kurabav gei. Mati imezir kuraba gumazibagh amima da ariaghiri, da en akabagh izifa.

⁹ E uan mizebar Ekiamin ziam fe, a en Afeziam. God gumamazibar ingarizima me an mirara otifi, ezi e uan mizebar e akar kurabav giava gumamazizir igharazibagh asighasisi.

¹⁰ Ekiam fer akaba ko akar kuraba, aning virara mizer vamiram otifi. Nan adarasi, arazir kam a ikian kogham.

¹¹ Mozir dipatam, dipar aghuim ko ongarir pam,

uaning veregh ikiam ti? Puvati!

¹² Nan adarasi, fighin temem olivin tememin min bam, o? Puvati! O wainin temem a fighin temem min bam, o? Puvati! Kamaghira dipar apir aghuim ongarir dipam ko ikiva otivan kogham.

Gumazim Godin izezir fofozim ikiva, an arazir aghuibar amuam

¹³ Ezi gumazitam ian tongin fofozir aghuim ko nighnizir aghuim iti, o? Kamaghin amir gumazitam ikiva, an dabirabim bar deragh. A fofozir aghuimin arazibar gin mangiva gumazibar asughasughiva egh uabi uan ziam fan kogham. Eghti gumaziba an arazir aghuir an amibar ganam.

¹⁴ Eghti ia igharaz darazi navir bar kuraba men ikiva, egh zurara uan ziaba fisi tuaviba buriam, kamaghin ia uan fofozim ko nighnizir aghuiba bagh bar akueghan marki. Ia ifaragh egh uan arazibar guizin akam dikabiraghan marki.

¹⁵ Ezi fofozir kam a Godin Nguibamin ikegha izir pu. Puvati, kar nguazir kamin bizim. A navir ghurimin oto. Ezi Satan, an afeziam.

¹⁶ Ia oragh. Gumaziba navir kuraba gumazir igharazibar iti, egha me zurara uan ziaba fasa tuaviba buri, gumazir kaba me navir

vamira itir puvati. Me arazir kuraba bar dagh ami.

¹⁷ Ezi gumazir fofozir aghuir Godin Nguibamin izezim iniziba, me arazir kabagh ami: Faragha zuir arazim, me zurara nighnizir zuezibar gin zui. Egha me igharaz darazi ko navir vamiran iti, egha gumazibar asughasusi. Egha me gumazir igharazibar akaba barasi. Me igharaz darazir apanguva egha arazir aghuibar me gami. Egha me arazir kamra gumaziba bar me gami. Egha me arazir aghuibar gin ghua ifarir puvati. Me bar guizbangira dar gin zui.

¹⁸ Ezi kamaghin e navir vamira iti, kar mati e dagher anabam akara. Ezi navir vamiran arazimin tuavimin, arazir aghuiba en dabirabimin otifi, mati dagher aghuiba azenimin aghui.

4

Gumazir nguazimin arazibagh ifongezim, a Godin apanim

¹ Bizir mingarir manaba adariba ko midorozibagh amima da ian tongin otifi? Mikarzimin agorogemin araziba ian navibar iti, egha da ian mikarzibar aven ikia ia ko misosi, kamaghin amizima arazir kamin da akam adariba ko

midorozibagh amima da otifi. Ti kamaghin puvati, o?

² Ia biziba iniasa bar ifonge, egha ia da isir puvati. Kamaghin amizima ia gumazibav sozima da ariaghiri. Ia biziba iniasa dagh agoava, egha ia da isir puvati. Egha ia puv atara misosi. Ia biziba iniasa ia God ko migeir puvati, ezi bizir kam bagha ia da isir puvati.

³ Egha ia biziba iniasa God ko migei, egha ia da isir puvati. Ian nighniziba derazir puvatzima ia God ko migei. Ia bizir ian mikarzim in agorogem itiba bagha nighnisi. Kamaghin, ia biziba isir puvati.

⁴ Ia God ataki, mati amizim uan pam ategha ghua gumazir igharaziba isava akui. Ia orakigh! Gumazim nguazimin arazibagh ifonge, a Godin apanim. Ezi ia ti bizir kam gifozir puvati, o? Gumazim nguazimin arazibar namakam gami, a Godin apanimin oto.

⁵ Godin Akinafarim kamaghin migei, "Duar God en navir averiabagh atizir kam, e God uabin apengara ikiasa a bar ifonge." Ia ti ghaze, akar kam ti pura bizim? Puvati.

⁶ God en apangkuvavira iti. Kamaghin amizi, Godin Akinafarim kamaghin migei,

"God zurara gumazir uan zi-

aba feba a me dikabiri, egha gumazir uan ziaba dikabiriba God men apangkuva egha bar deravira me gami."

⁷ Kamaghin amizima ia uari dikabiragh egh Godin apengan iki. Ia Satan munasaraghti, eghti a ia ategh arimangigham.

⁸ Eghti ia Godin boroghira mangiti, God ian boroghira izam. Ia gumazir kuraba, ian naviba bar zuegh iki, mati gumazim uan dafariba ruezi da bar zue. Ezi ia gumazir nighnizir pumuning itiba, ia nighnizir kurar ian navimin itiba da atakigh.

⁹ Ia naviba bar osemegh egh pamtem arangiva aziam. Ia gumazir datirighin atiba, ia uan akazim ategh, egh ia arang. Ia gumazir bar akongeziba, ia uan agoroger kam ategh, naviba bar osemegh azi iki.

¹⁰ Ia Godin damazimin bar uari dikabiragh iki. Ia kamaghin damuti, God ia fegham.

E akaba igharaz darazigh asan kogham

¹¹ Nan adarasi, ia Godin gumazamizir igharaziba akar kurabar me mikiman marki. Gumazim akar kuramin igharazitav mikeme, o akam a gasi, an akar kuramin Moses Osirizir Arazibav gei, egha a Moses Osirizir

4:3: Sng 66:18, Ais 1:15, Mai 3:4, Sek 7:13, 1 Jo 3:22 **4:4:** Jo 15:19, 17:14, Ro 8:7, Ga 1:10, 1 Jo 2:15 **4:5:** Stt 6:5, Kis 20:3-5, Nam 11:29, Snd 21:10 **4:6:** Sng 138:6, Snd 3:34, Lu 14:11, 1 Pi 5:5 **4:7:** Ef 4:27, 6:11-12, 1 Pi 5:7 **4:8:** 2 Sto 15:2, Ais 1:16, Sek 1:3, Mal 3:7, Je 1:8, 1 Jo 3:3 **4:10:** Jop 5:11, 22:29, Mt 23:12, 1 Pi 5:6
4:11: Lu 6:37, Ro 2:1, Ef 4:31, 1 Pi 2:1

Araziba iria. Ezi ia Moses Osirizir Araziba iria, ia mati gumazim Moses Osirizir Arazibar apengan itir pu. Puvati. Ia mati jasin min oto.*

¹² God uabira Moses Osirizir Araziba anidi, egha a uabira jas. A uabira gumazamizibar akurvaghäm, o me gasighasighäm. Kamaghin ia te, ia jasin min gumazamizir igharaziba tuisisi?

E kamaghin mikim suam, Ekiam ifueghtima, e bizir e nighnizibar amuam

¹³ Ia oragh, ian tina suam, "Datirighin, o gurnumzaraghan e nguibar ekiar mamın mangighiva dagiar ingangarim azenir vamiran a damigham. Egh arazir kamın e dagiar aviriba iniam."

¹⁴ Ia zurara kamaghin migia, egha ia fozir pu-vati, bizir manam gurnumzaraghan otivam. Ian ikirimiri mati migharim, a dughiar otevimra ikegh egh bar givaghäm.

¹⁵ Kamaghin amizi, ia kamaghin mikim, "Ekiam ifueghtima, e angamra ikiva, egh bizir e nighnizibar amuam."

¹⁶ Ezi ian arazir ia datirighin amim, ia uari uan ziaba fava egha ingangarir ekiabar amuasa dar gun migei. Ia uari fer akar kam, a bar ikufi.

¹⁷ Ia deravira nighnigh! Ia arazir aghuir damuamin tam gifogh, egh ia a damuan koghiva, kamaghin ia arazir kuram gami.

5

Gumazir bizir aviriba itiba me ivezir kuram iniam

¹ Ezi datirighin, bizir aviriba itir gumaziba, ki akam ia mikimasa ifonge. Ia oragh! Ia osimtizir ekiar ia bativamibagh nighnigh, egh ia pamtem dimiva arang iki.

² Ian bizir aghuiba da bar kuvigham. Eghti ian korotiaba barareba dar ghoregham.

³ Eghti ian gol ko silvaba bar mighovegham, eghti mizirizir kam ian arazir kurabar amighti da azenim giregham. Eghti mizirizir kam avimin min ian mizarzibar isiam. Ekiam izamin dughiam bar roghira izi, ezi ia pura biziba ko dagiaba akuvazima da iti.*

⁴ Ia deravira oragh, ingangarir gumaziba ian

* **4:11:** (4:11) Moses Osirizir Arazibar aven itir akar otevir kam, Jems ti vezin kamın a giniri. Kar akar Wok Pris 19:18 ko Jems 2:8in itim. **4:12:** Mt 10:28, Ro 2:1, 14:4, 14:13 **4:13:** Lu 12:18-20 **4:14:** Sng 39:5, 39:11, 102:3, Je 1:10, 1 Pi 1:24 **4:15:** Ap 18:21, 1 Ko 4:19, Hi 6:3 **4:17:** Lu 12:47, Jo 9:41, 15:22, Ro 1:20-21,

2:17-18, 2:23 **5:1:** Snd 11:28, Lu 6:24, 1 Ti 6:9 **5:2:** Jop 13:28, Je 2:2 * **5:3:** (5:3) God gumazamizibar arazibar tuisighamin dughiamın, a dagiar aviriba itir gumazibar bizir aghuibar ganiva da tuisighan kogham. Puvati. A men arazibar ganiva da tuisigham. Gumazir kaba, bizir bar kuvigham dar suiki, ezi bizir kam en aka ghaze, me nguazimin itir dughiamın me arazir aghuim gamir pu-vati. Ezi avir kamın akam ghaze, me ivezir kuram iniam. **5:4:** Lo 24:14-15, Jer 22:13, Mal 3:5

azenibar dagheba isi, ezi ia me gifaragha egha men ivezir mabar anogoroke. Ezi ingangarir gumazir kaba me uan ivezibagh nighnigha egha Godin dia ghaze, a ian arazir kuraba ikarvaghäm. Ezi ingangarir gumazibar dindiam, Ekiar Bar Gavgavim Itim, a baraki.

⁵ Ezi dughiar ia nguazir kamın itim, ia bizir aghuir avırıba isava egha ia bar akuegha iti. Egha ia dagher avırıba apava bar ekefe. Ezi God ia misoghti ia arımıghıramın dughiar, an otogha gıfa.

⁶ Ia gumazir aghuıbar kotım gamıgha egha me misoghezıma me ariaghıre. Ezi me ian gavgavım munamadır puvati, egha ia ikarvagha ia misoghezır puvati.

Ia gavgavıgh ikıva egh God ko mıkim, egh Ekıam mızuamti a ua izam (Sapta 5:7-20)

E gavgavıgh ikıva egh osımtızıba aterıva egh Ekıam mızuamti a izam

⁷ Kamaghın amızıma, nan adarasi, ia tuıvıgh gavgavıgh osımtızıba aterıva egh Ekıam mızuamti a ua izam. Ia fo, gumazır azenım itım, a dagher aghuıba an azenımın aghungasa an adav zuai. Egha a gavgavım uan navım

ganıga egha aghumra ikıava amozım ko aruem mızuı, anıng uan ingangarım faragh a damuam. Eghtı a gın dagheba inıam.

⁸ Ezi ia uaghan gavgavım uan navıbar anıngıva egh aghumra ikıva egh osımtızır ia batıvım ater. Ia fo, Ekıam Izamın Dughıam a bar roghıra ize. Kamaghın amızıma ia tuıvıgh gavgavıgh ikı.

⁹ Nan adarasi, ia Godın gumazamızır ıgharazıbar atarıva egh akırıbar me mıkiman markı. Ia fo, ia kamaghın damutıma, God jasın mın otoghıva ian arazır kuraba tuısıgham. Ia oragh, jasın kam a tiar akamın tughavıti!

¹⁰ Nan adarasi, ia fomıra Godın akam inıgha ızır gumazır Ekıamın zıamın akam akunızıba, ia me gınıghnıgh. Apanıba arazır kurabar me gamı, ezi me tuıvıgha gavgavıgha osımtızır kam aterı. Ia men arazır kam inıgh, egh men gın mangı.

¹¹ Ia oragh. E ghaze, “Gumazır tuıvıgha gavgavıgha osımtızıba aterıba, me bar akuegha egha deravıra iti.” Ia Jopın eghaghanım gıfo, a tughı gavgavıgha osımtızır a batozıba a bar da aterı. Ezi ia fo, Ekıam gın bar arazır aghuımın a gamı. E bar fo, Ekıam en apangkuvavıra iti, egha zurara bar deravıra e

5:5: Jer 12:3, 25:34, Amo 6:1, 6:4, Lu 16:19, 16:25, 1 Ti 5:6 5:7: Lo 11:14, Jer 5:24, Hos 6:3, Jol 2:23, Sek 10:1, Lu 21:19 5:8: Ro 13:11-12, Fl 4:5, Hi 10:25, 10:37, 1 Pi 4:7 5:9: Mt 24:33, 1 Ko 4:5, Je 4:11 5:10: Mt 5:12, Hi 11:35 5:11: Kis 34:6, Jop 1:21-22, 2:10, 42:10, Sng 94:12, 103:8, 111:4, Mt 5:10-11

gami.

E guizbangira pin darigh mikiman kogham

¹²Nan adarasi, e damuamin bizir faragha zuim, a kamakin. Dughiar ia akar dikirizim damuamim, ia pura Godin Nguibamin ziam diponan marki, egh guizbangira darigh nguazim o bizir igharazim diponan marki. Egh ia pura suam, "Ki guizbangira bizir kam damuam." Egh suam, "Ki guizbangira bizir kam damuan kogham." Egh ia uan akamin gin mangi. Ia mikimiva guizbangira pin diboroghti, eghti God ivezir kuram ia danigam.

Godin damazimin derazir gumazim, a God ko migei, an azangsizim bar gavgavir ekiam iti

¹³Ezi ian tav ti osimtizim ateri? Kamaghin a God ko mikim. Ezi ian tav ti bar akonge? An Ekiamin ziam fer ighiabar amu.

¹⁴Ezi ian tav ti arei? A Kraisin adarazir gumazir dapanibar diaghtima, me izi, a bagh God ko mikimiva, egh Ekiamin ziamin me borem an mikarzim gingegh.

¹⁵Egh me nighnizir gavgavim Godin ikiva God ko mikimtima, eghti azangsizir kaba an akurvagh a damightima, a ghuamaghegham. Ekiam arimariar gumazir kam uam

a fegham. Eghti an amizir arazir kuraba, Ekiam da gin amadagham.

¹⁶Kamaghin amizima, ia vaghvagh uan arazir kurabar gun Godin gumazamizir igharazibav kim. Eghti God ian akurvaghshi, ia uari bagh God ko mikimtima, eghti God ia damightima ia ua deragham. Ezi gumazir Godin damazimin deraghavira itim God ko migei, an azangsizim bar gavgavir ekiam iti, eghti a igharaz darazir akurvagh.

¹⁷Elaija en min garir gumazim. Egha a pamtem God ko mikemegha ghaze, amozimin izan kogham. Ezi God amozim tivazima amozim azenir 3 pla ko iakinir 6 plan nguazimin izezir pu.[†]

¹⁸Egha a gin ua God ko migeima, God amozim amadazima a zaghiri, ezi dagheba uam azenibar aghui.

Gumazim guizin tuavim ateghti, e uam a inigh izam

¹⁹⁻²⁰Nan adarasi, ian tav guizin akamin tuavim ategh pura akar igharazimin gin mangam, eghti ian tav uam a inigh izi guizin akamin tuavim datigham, gumazir kam arazir bar aghuim gami. Ia akar kam deragh a ginighnigh! Ian tav gumazir arazir kurabagh amimin

5:12: Mt 5:34-37 **5:13:** Ef 5:19, Kl 3:16 **5:14:** Mk 6:13, 16:18 **5:15:** Ais 33:24, Mt 9:2, Mk 16:18 **5:16:** Lo 9:18-20, 1 Sml 12:18, 1 Kin 13:6, Sng 34:15, Jo 9:31 **5:17:** 1 Kin 17:1, 18:1, Lu 4:25, Ap 14:15 [†] **5:17:** (5:17) Elaija, a fomira itir Godin akam inigha izir gumazim. **5:18:** 1 Kin 18:42-45

akuraghtıma a tuavir kuram
ategh ua God bagh izegham,
gumazir kam, an arazir
kurabagh amir gumazimın
duamın akuraghtıma an
aremeghan kogham. Eghti
arazir kamra God arazir ku-
rar avırıba gın amadagham.‡

‡ **5:19-20:** (5:20) Marazi ghaze, Kraisin gın zuir darazi, men marazi Godın guizın akam ataki. Ezi Jems men arazibar kırasa, akınafarir kam osiri.

Pitan Akinafarir Faragha Zuim

Akar Faragha Zuim

Pita Kraisin gumazamizir osimtizir ekiam ateriba, gavgavim men nighnizir gavgavibar aningasa, akinafarir kam osiri. A ghaze, Kraisin adarasi ua Krais Iesusin akar aghuim ginighnigh. A kamakin: Iesus aremegha ua dikafi, egha akar dikirizim gamua ghaze, a ua izam. Me akar a dikirizir kam ginighnighiva an otivamin dughiam mizuam iki.

Guizbangira, Kraisin adarasi osimtiziba ateri, ezi bizir otozir kamın, God men nighnizir gavgavibar ganiva fogham, me guizbangira nighnizir gavgavim an iti, o puvati. Eghti me nighnizir gavgavim gavgavigh mamaghira iki mangiti Krais ua izam. Eghti dughiar kamın me ivezir aghuim iniam.

E guizbangira Godin adarazir otifi, kamaghin e arazir aghuibar amuva egh bizir aghuir e iniamibav zuamam

(Sapta 1:1-2:10)

¹ Ki Pita, Krais Iesusin aposel. Ki akinafarir kam Godin gumazamiziba bagha

an osiri, ia nguibar igharazibar gumazamizir pura guraghav itibar min, pura tintinimin Pontus ko Galesia, ko Kapadosia, ko Esia koma Bitinian Provinsba itiba.

² God kamaghin ifonge, ia Krais Iesusin akam baraghti, an ghuzim ia rueghti ia Godin damazimin zuegham. Egha fomira God Afeziam ia gifo, egha ia misevezi ia an gumazamizibar otifi. Godin Duam ia gamizima ia an gumazamizibar otifi, tuavir kamın a ia misefe. Ezi God bar ian apangkuvigha egha ia gamima ia navir amirizimin iti.

Ikirimirir bar aghuim a Godin Nguibamin ikiava e mizuai

³ E Godin ziam fe, a en Ekiam Krais Iesusin Afeziam! Ezi an apangkuvir ekiam en ikiava Krais Iesus gamizima a ua dikafi, ezi tuavir kamra, God ikirimirir igiam e ganingi. Ezi ikirimirir igiar kam gavgavim e ganingizi, e bizir aghuir e fo e iniaba, e da baghavira mizuai. E God e bagha inabazir biziba bagha mizuavira iti, egha nighnizir gavgavim dar ikiavira iti.

⁴ Ezi God, ikirimirir kam uan Nguibamin e daningasa, egha e amisefe. Ezi ikirimirir kam a ikuvighan kogham. A bar deraghavira ikiva, egh uaghan migoveghan kogham. God uan Nguibamin ia bagha a da ariki.

⁵ Ezi ia Krai nighnizir gavgavim an iti, kamaghin amizima God uan gavgavim in ia pasa, ezi ia deravira iti. Ezi a ua ia iniasa, egh ia damuti ia deragh ikiam. Ezi Godin akurvazir kam, dughiam givaghtima an azenim giram.

⁶ Ia, God damuamin bizir kam a bagh bar akongegh. Ezi datirighin dughiar otevir kam osimtizir aviriba ia bativa, egha mizaziba ia ganidi.

⁷ Arazir kam in God ian nighnizir gavgavibar gan fogham, ia guizbangira nighnizir gavgavim an iti, o puvati. E fo, gol a bizir aghuim, eghti me avim in a tuaghiva, a gifogham, a guizin gol, o puvati. Ezi gol a givaghamin bizim. Ezi en nighnizir gavgavim gol bar a gafira. Kamaghin amizima arazaraziba ia bativtima, ia fogh, ia nighnizir gavgavim Kraisin iti. Eghti dughiar Krai Iesus ua izamim, a bar ia gakueghiva, ian ziaba fiva ziar ekiaba ia daningam.

⁸ Ezi ia an ganizir puvati, egha ia a gifuegha uan naviba isa a ganingi. Ezi datirighin ia an gari puvati, egha ia nighnizir gavgavim an ikia egha bar akonge. Agoroger kam a nguazir kam in bizir maba bar dagh afira, e a mikimamin akabagh asa.

⁹ Ezi ian nighnizir gav-

gavim in mingarim a kamakin, God ian akurvasi. Ezi ia an akurvazim isi.

¹⁰ Akurvazir kamra, fomira Godin akam inigha izir gumaziba an gun mikeme. Me ghaze, God ian apangkuvighiva ian akurvagham. Egha me akar kam in mingarim baghava pamtem ingarava bar deravirama a buri.

¹¹ Egha me pura dughiam bagha gari, a manadozoghin otogham, egh a manmaghin izam. Kraisin Duam men aven ikiava me migia ghaze, Krai faragh mizazim inighiva, eghti bizir aghuarir aviriba gin otivam.

¹² God kamaghin men aka, me uari bagha ingarir puvati, me ia bagha ingari. Ezi God uan nguibamin uan Duam anemadazima a izaghiri, ezi Godin Duam in gavgavim in gumazir akar aghuim akuriba God amizir bizibar gun ia migei. Ezi enselba uaghan bizir kabagh foghasa bar ifonge.

God ghaze, ia nan gumazamizibara

¹³ Kamaghin amizima ia ingarsivira uan nighniziba akir ikiva, egh uan navir ghurim in araziba dikabin. Krai Iesus uamategh izamin dughiam in God uan apangkuvim ia daningam. Ia an apangkuvir ia fogha

1:6: Ro 12:12, 2 Ko 4:17, 6:10, Je 1:2, 1 Pi 5:10 **1:7:** Jop 23:10, Sng 66:10, Snd 17:3, Ais 48:10, Sek 13:9, Mal 3:3, Ro 2:7, 2:10, Je 1:3 **1:8:** Jo 20:29, 2 Ko 5:7, Hi 11:1, 11:27, 1 Jo 4:20 **1:9:** Ro 6:22 **1:10:** Dan 2:44, Hag 2:7, Sek 6:12, Mt 13:16-17, 2 Pi 1:19-21 **1:11:** Sng 22, Ais 53, Lu 24:26-27, 1 Pi 3:19, 2 Pi 1:21 **1:12:** Dan 9:24, Ef 3:10, Hi 11:13, 11:39-40 **1:13:** Lu 12:35, Ro 13:13, 1 Ko 1:7, 1 Te 5:6-8

iniamim, ia pamtem a ginighnighiva a baghivira mizuam iki.

¹⁴ Ia borir akaba barazibar min iki. Fomira ia fozir puvati, egha ia navir ghurimin arazir kurabar gin zui, egh datirighin ia ua dar gin man-gan marki.

¹⁵⁻¹⁶ Ezi Godin akinafarimin osizirim ghaze, "Ki arazir kurabar saghon ikiava, bar zue, eghti ia uaghan nan min arazir kurabar saghon iki, bar zuegh, egh nan gumamazizibara iki." Godin ian diazim, arazir kuratam an itir puvati. Eghti kamaghin ia uaghan, ia amir arazitam ikuvighan marki. Ia, an gumamazizibara.

God bar ivezir ekiamin ua e iniasa a gami

¹⁷ Ia zurara, God ko migiava a diborava ghaze, En Afeziam. Ezi Afeziar kam en zia-bagh nighnizir puvatigha e tuisisi. Puvati. An en arazibar gara vaghvaghera e tuisisi. Eghti ia datirighin nguazir kam in itir dughiamin ia pura guighav itir gumamazizibar min an iki. Egh ia bar Godin apengan iki.

¹⁸ Ezi ia fo, ia uan ovavabar arazir kuraba isava egha dagh amuava dar gin zui. Arazir kaba da dagheba

Puvati. Ezi God ia givezegha egha ian arazir kuraba gin amada. God ia givezezir dughiamin, a nguazir kam in bizir ikuvitam aningizir puvati, mati silva ko gol. Puvati.

¹⁹ A Kraisin ghuzimin ia giveze, ezi ghuzir kam a bar pin ko. Ezi Kraisa a sipsipin nguzir mam in min ami. Ofa gamir sipsipba, duar kuriba dar mikarzi-bar puvati, ezi Kraisa mati sipsipin nguzir mam, an arazir kuraba an itir puvati.*

²⁰ Fomira God tighar nguazimin ingaram, a faragha ua ia givezamin ingangarim bagha Kraisa amisefe. Ezi datirighin e itir dughiar abuananaba, God ian akurvaghera Kraisa bar azenara ian aka.

²¹ A ian akurazima ia God nighnizir gavgavim an iti. God a gamizima a uam ovevemin dikafi, ezima God bar Kraisa isa bar pin aneti. Ezi kamaghin ia nighnizir gavgavim Godin ikiva, egh ia a mikemezir bizir ia fogha iniamiba baghivira mizuam iki.

Ia bar gumamazizibagh ifongegh

1:14: Ro 12:2, Ef 2:3, 4:17-18, 1 Te 4:5

1:17: Lo 10:17, Mt 6:9, Ap 10:34, Ro

2:11, 2 Ko 5:6, 7:1, 2 Ti 4:14, Hi 11:13, 12:28, MAA 2:23

1:18: Ese 20:18, 1 Ko

6:20, 7:23, 1 Pi 4:3

1:19: Kis 12:5, Ais 53:7, Jo 1:29, 1:36, Ap 20:28, 1 Ko 5:7, Hi

9:12-14, 1 Pi 1:2, MAA 5:9

* **1:19:** (1:19) Ezi Israelba ofa damuasa sipsip inigha

izi, egh arazir kuraba gin amangasa, o ofan igharagha garim, an God damuasa, me sipsipin bar aghuim inigh izi ofa damuam. (Wok Pris 22:17-25in gan) Pita Moses Osirizir Arazir kam ginighnigha, egha migei, Kraisa mati ofa damuamin sipsipin aghuir mam.

1:20: Ap 2:23, Ga 4:4, Ef 1:4, 1:10, Kl 1:26, Ta 1:2-3, Hi 9:26

1:21:

Jo 14:6, Ap 2:24, 2:33, Ro 4:24, 5:1-2, 10:9, Fl 2:9, Hi 2:9, 1 Pi 3:22

1:22: Jo 13:34,

Ap 15:9, Ro 12:9-10, 1 Ti 1:5, 2 Pi 1:7, 1 Jo 3:18

²² Ia guizın akam baregha an gın zui, egha arazir kamın ia Godın damazımın zue. Egha ia uaghan Godın gumamazıba guizbangıra me gifonge. Egh datırighın ia bar me gifueghıva, bar uan navıba ısıva me daningigh.

²³ Egha ia datırighın gumamazızir igıabar otıvıgha gıfa, matı ia dagher bıar igıamın mın azenımın oto. Egha ia dagher bıar pura ikuvıbar mın aghuir puvatı. Ezi dagher ovızir kam, a Godın akam, ezi akar kam zurara ingar iki, mamaghıra ikiam.

²⁴⁻²⁵ E fo, Godın Akınafarım kamaghın mıgei,

“Gumamazıba dadabar mın amı, me dughıar ruarımın nguazımın itir puvatı.

Egha men ziaba matı akımarıba, me atamra gefı.

Dadaba mıdıı, ezi akımarıba ırı.

Ezi Godın akam zurara ikıa kamaghıra itı.”

Akar kam Godın akar aghuım, me ia mıkıni.

2

Ekiam a dagıar aghuir angamra itım

¹ Ia gumamazızir igıabar otıvıgha gıfa, kamaghın ia arazir kuraba bar, ko akar ifavarıba ko, arazir ifavarıba

ko, bızıba bagha navım ikuvır arazım ko, gırakırangın mıgeır arazıba, ia bar da atakıgh.

²⁻³ E fo, borır ırırıvım an otem bagha bar kufı. Kamaghıra, ia Godın Duam ia ganıngızır daghem baghıva mıtırıam ıan aghı, bızır kuratam an itır puvatı. Guızbangıra, Godın arazır a ia gamım, ia a gıfo, Ekiam a bar moghıra dera. Kamaghın ia Godın Duamın daghem amıva aghungıva egh Godın Duamın aven gumazır aruabar mın ikiam.

⁴ Egh ia Ekiam bagh ızı, a dagıar aghuir angamra itımın mın itı. Gumamazıba an aghua, ezi God a gınabagha egha an garıma a bar pın ko.

⁵ Ezi ia uaghan, dagıar angamra itıbar mın. God ia gamı, eghtı ia dıpenımın mın otoghtı, an Duam dıpenır kamın aven ikiam. Eghtı God ua bagh ia mıseveghtı, ia an ofa gamır gumazıbar mın ikiam. Egh ia Kraıs İesusın zıamın ia bar ofan mın uarı ısı God danıng. Arazır kam, God bar a gifonge.

⁶ Godın Akınafarım ghaze,

“İa gan.

Kı dagıar aghuir mam amısevezıma a bar pın ko.

Ezi kı datırighın Sionın mıghsıamın dagıar kam anerısı.

Ezi a dipenim aterir dagiamin min oto.

Ezi gumazir nighnizir gavgavim an itim, an aghumsizim inian kogham.”

7 Ezi ia nighnizir gavgavim Kraisin itiba, ia fo Kraismati dagiar bar aghuim. Ezi nighnizir gavgavim puvatiziba, Godin Akinafarimin me ghaze,

“Dagiar kam, dipenimin ingarir gumaziba, an aghuagha a batoke, ezi datirighin a dipenim aterir dagiamin oto.”

8 Ezi Godin Akinafarim uaghan ghaze,

“Dagiar kam a gumazamizibagh amima, me asaghpura daighiri.”

Me akam barazir puvatigha kamaghin, me daighiri. Fomira God fo, bizir kam me bativam.

9 Ezi God ia misevegha givazima ia an adarazir otifi. Egha ia atrivimin ofa gamir gumazibar otifi. Ia guizbangira Godin gumazamizibara, egha God baghavira iti. Egh ia Godin gumazamizibar ikiva egh an arazir aghuir a ia gamizibar gun mikimasa, ia misefe. Ia faragha mitarmemin ikezi, a

ian diagha uan angazangarir aghuimin ia ati.

10 Fomira ia pura gumazamizir kinibar min iti, egha datirighin ia Godin gumazamiziba. Egha fomira ia Godin apangkuvim inizir puvati, egha datirighin ia an apangkuvim inigha gifa.

E igharazibar tongin deraghvira daruam

(Sapta 2:11-3:22)

E Godin ingangarir gumazibar min ikiam

11 Nan roroaba, ki akar gavgavimin ia migei, ia nguazir kam in ikia mati gumazamizir pura guighav itiba, ko gumazir nguibaba puvatizibar min iti. Ezi ki ia migei, ia bar navir ghurimin arazir kuraba bar ada atakigh. Arazir kaba ian duaba ko misosi.

12 Ia bar deraghvira Kraisin azenan itir gumazibar tongin daru. Eghti me akar kuraba ia mikimiva, gin ian arazir aghuibar ganiva, egh me God izamin Dughiamin, an ziam fam.

13 Ia Ekiamin gin zui, kamaghin ia gavman osirizir araziba bar da baraghiva dar gin mangi. Atrivir bar ekiam, ia an akam baragh.

14 Gavmanin gumazir dapaniba, a me amisevegha ingangarir kam me ganingi,

2:7: Sng 118:22, Mt 21:42, Ap 4:11 **2:8:** Ais 8:14-15, Ap 4:11, Ro 9:22, 9:33, 1 Te 5:9 **2:9:** Kis 19:5-6, Lo 4:20, 7:6, 14:2, Ais 9:2, 40:20-21, 43:20-21, Jo 17:19, Ap 20:28, 26:18, Ef 5:8, Kl 1:13, Ta 2:14, 1 Pi 2:5 **2:10:** Hos 1:9-10, 2:23, Ro 9:25
2:11: 1 Sto 29:15, Sng 39:12, Ro 13:14, Ga 5:17, 5:24, Hi 11:13, Je 4:1 **2:12:** Mt 5:16, Lu 19:44, Ro 12:17, 2 Ko 8:21, Fl 2:15, Ta 2:8 **2:13:** Mt 22:21, Ro 13:1, Ta 3:1

me gumazir arazir kurabagh amiba me ivezir kuraba me daningam. Egh gumazir arazir aghuibagh amiba, me men ziaba fam. Kamaghin ia uaghan gavman gumazir dapanibar akabar gin mangi.

¹⁵ Gumazir onganiba zurara akar kuraba ia gasi. Ezi God arazir aghuiba ia dar amuasa a ifonge, eghti tuavir kamin ia men akaba minivagham, eghti me mikiman koghham.

¹⁶ Ia bar firiaghrizir gumazibar min iki. Egh kamaghin nighnighan marki, "E datirighin firiaghire, egh mangi arazir kurabar amuam." Puvati. Ia Godin ingangarir gumazamizibar min iki.

¹⁷ Egh ia arazir aghuibar gumaziba bar me damu: Egh uan naviba isiva Godin gumazamizibar aning. Ia uaghan Godin gin mangiva an apengan iki. Egh ia ziar ekiam atrivir ekiam daning.

E Kraisin arazibar gin mangiva, egh mizaziba iniam

¹⁸ Ia pura ingangarir gumaziba, ia uan gumazir ian garir ekiabar apengan ikiva, egh men akaba baragh, egh deraghvira me damu. Ki gumazir ian asughasuziba ko gumazir aghuibara migeir puvati, ia uaghan, gumazir

ian gara ian asughasuzir puvatiziba sara, men apengan iki.

¹⁹ E fo, gumazitam Godin gin mangiva ingangarim damuti, me pura mizaziba a daningam, eghti a mizaziba iniam, eghti God an arazir tugha gavgavizim bagh bar ifongeghiva, bar deraghvira a damuam.

²⁰ Egh ia arazir kuram damuti me ia misoghti, ia mizazim inigh tugh gavgavigham, ian arazir kurar kamin ivezir aghuiba puvati. Egh ia arazir aghuim damuti, me ia misoghtima ia mizazim inigh tugh gavgavigham, eghti God arazir aghuim ia damuam.

²¹ Krai mizazim inigha ian akura, kamaghin God Kraisin arazir kamin gin mangasa ian dia. Egha a uan arazir amizir kam en aka, eghti e an gin mangam.

²² "Krais arazir kuratam gamizir puvati, egha uaghan akar ifavaritam mikemezir puvati."

²³ Ezi me akar kurabar a migeima, a men akatam ikarazir puvati, egha a mizazim inigha paza me damuasa me migeir puvati. A uabi isa jas ganingi, jas a God. A fo, kar jasin bar deravira bizibar tuisizim.

2:15: Ta 2:8, 1 Pi 2:12, 3:16 **2:16:** 1 Ko 7:22, Ga 5:1, 5:13 **2:17:** Snd 24:21, Mt 22:21, Ro 12:10, Fl 2:3, Hi 13:1, 1 Pi 1:22 **2:18:** Ef 6:5, Kl 3:22, 1 Ti 6:1 **2:20:** 1 Pi 3:14, 3:17, 4:14-15 **2:21:** Mt 16:24, Jo 13:15, Ap 14:22, 1 Pi 3:18, 1 Jo 2:6 **2:22:** Ais 53:9, Jo 8:46, 2 Ko 5:21, Hi 4:15 **2:23:** Ais 53:7, Mt 27:39, Jo 8:48-49, Hi 12:3, 1 Pi 3:9 **2:24:** Ais 53:5, Ro 6:2, 6:11, 7:6, Hi 9:28

24 Ezi Krai en arazir kuraba isa uan mikarzim gatigha, egha ter ighuvimin areme. A kamagh sua, e arazir kuraba bar ada ateghiva, angamra ikiva arazir aghuibar amuam, kamaghin an areme. Me a misoghezima an mizazir dafar kam ia gamima, ia ua dera.

25 Ia bar sipsipbar min tintinibar ghuegha ovenge. Ezi datirighin ia uamategha sipsipbar garir gumazim bagha ize, a ian duabagh eghuvir gumazim.

3

Akar poroghamibar zuim

1-2 Ezi kamaghira, amizir pabar itiba ia uan pabar apengan ikiva egh men akaba baragh. Ki kamagh sua, gumazir kataba me nighnizir gavgavim Godin akamin itir puvatighti, ia men amuiba, ia men apengan ikiva, men akaba baraghiva, bar deravira daruti, me ian arazibar ganam. Ia Godin akar aviribar me mikiman marki, me ian arazir zueziba ko Godin apengan itir arazibar ganiva men tarazi navibagh iragham. Kamaghin, amiziba uan pabar apengan iki.

3 Egh ia pura azenan uan mikarziba asingiva, dapanir ariziba ikiva golin adiariba ko korotiar aghuibar aghuan marki. Puvati.

4 Ia uaghan uan navir ave-riaba sara asing, kurukazir kaba ikuvighan kogham. Kurukazir kaba, kar ikirimirir aghuim ko navir amirizim itir arazim. Arazir kaba Godin damazimin bar dera.

5-6 E fo, fomira itir amiziba, me uari isa God ganiga, egha bizir God me daningamim bagha mizuai. Me arazir kaba uarir kuruka, egha me uan pabar apengan iti. Kamaghira Sara uan pam Abrahamin akam baragha "gumazir ekiam" a garisi. Ia arazir aghuibar amuva, egh bizitamin atiatingan kogh, egh mati ia Saran guivibara.

7 Ezi kamaghira ia amuiba itir gumaziba, ia nighnizir aghuibar gin mangiva egh uan amuiba ko deraghvira iki. Me gumazibar min gavgavizir puvati. Egh ia deraghvira me damuva, egh men akurvagh. Egh men nighniziba ko men araziba dikabinan marki. Me uaghan ia ko God pura ia daningamin ikirimirir aghuim iniam. Bizitam ia God ko migeir tuavim apiran koghsi, ia uan amuiba ko deraghvira iki.

E zurara arazir aghuiba igharaz darazir amuam

8 Ezi ki uan migirigiaba kamaghin da givasa, ia bar moghira nighnizir vamira ikiva, egh navir vamira uarir iki. Ia bar Kraisin adarasi ifuegh ikiva, egh men

apangkuv, egh uari abirir
arazim damu.

⁹ Eghti gumazitam arazir
kuratam ia damighti, ia
arazir kuramin a ikarvaghan
marki. Me akar kuratamin ia
mikemeghti, ia akar kuramin
me ikarvaghan marki. Ia
me ikarvaghamin arazimra
kara, ia me bagh God ko
mikintima, an arazir aghuim
me damu. God bizir aghuim
ia daningasa, kamaghin a ian
dia. Ezi kamaghin ia gumazir
igharaziba arazir aghuim me
damu.

¹⁰⁻¹² Godin Akinafarim
ghaze,

“Ekiam gumazir arazir
aghuibagh amibar
garava, egha men
azangsiziba barasi.

Egha gumazir arazir
kurabagh amiba,
Ekiam me gifongezir
puvati.

Kamaghin tina ikirimirir
aghuim iniva, dughiar
aghuibar gansiva,

egh akar kurabav
kiman koghiva,
ifavarir akaba
atakigh.

An arazir kuraba ategh,
arazir aghuibar amu;

egh gumazir
igharaziba navir
amirizimin me ko
ikisi, gavgavigh
mamaghira iki.”

*E arazir aghuibar amuva
da bagh mizaziba iniam*

¹³ Eghti ia arazir aghuibar
amusi bar ifueghti, eghti
tina arazir kuratam ia
damuam? Dughiar aviriba
ti puvatigham.

¹⁴ Eghti ia arazir aghuibar
amuva da bagh mizaziba
iniva, egh ia bar akongegham!
“Eghti me atiatingamin
bizitam ia damuti, ia men
atiatingan marki.”

¹⁵ Egh ian navir averi-
abar, ia Kraisin uabira ia
uan Ekiamin min faraghvira
anetigh. Eghti me bizir
aghuir ia mizuair kamin
mingarim bagh azaragham,
eghti ia zurara men akaba
ikarvaghsi nighnigh iki.

¹⁶ Ia arazir aghuibagh
amuava Kraisin gin ghuava,
ezi me akar kuraba ia
migiava, egh gumazir kaba
ian arazir aghuibar ganti, da
me damuti, me uan akar me
mikemezimin aghumsizim
iniam. Ia me kamaghin
damusi, ia nimira men akaba
ikarvagh, egh arazir aghuim
me damu. Egh ia uan araziba
deravira da tuisighiva egh
arazir aghuimin gin mangi.

¹⁷ Eghti God ifueghti, e
uan arazir aghuiba bagh
mizaziba iniam, kamaghin
dera. E arazir kuraba bagh
mizaziba iniam, kar bizir
kuram.

*Krais aremegha ua
dikavigha uam e ini*

¹⁸ E kamaghin fo, Kraisin
uabi ia bagha areme. A

Godin damazimin derazir gumazim, egha a Godin damazimin derazir puvatizir gumazamizibar danganim inighava areme. A gumazamiziba bar men arazir kuraba batueghiva egh me inigh God bagh mangasava, dughiar vamira aremegha gifa. A uam aremeghan kogham. Egha a nguazir kamın a gumazir nivafizimin min itima me a misoghezi an areme. Ezi Godin Duam a gamizi a ua dikavigha angamra iti.

¹⁹Ezi Godin Duam a gamizi, a ghua ovengazibar duar kalabusin itiba, akar aghuim me mikiri.*

²⁰Ezi duar kaba, me fomira Noan dughiamin Godin akaba iriaghriasi. Ezi Noan dughiamin arazir kuram bar azenim girizi ezi God zuamira me ikarazir puvati. A me mizua ghua Noa kurimin ingarigha givazir dughiam. Ezi kurimin aven gumazamizir 8 plara an itima, ezi aperiari dipar ekiam otogha me inigha zuima, God ua men akuragha me inizima me deraghavira iti.

²¹Ezi dipar kam a rurimin nedazim, kamaghira God datirighin rurimin tuavimin ian akura. Rurim, a mikarzibar miziriziba agevir

puvati. Rurim kamaghin ian aka, ia God ko akam akira ghaze, ia uan araziba deravira da tuisighiva, egh arazir aghuibara gin mangi, egh gin aghumsighan kogham.

Krais Iesus ovevemın ua dikafi, ezi tuavir kamın God ian akurvasi.†

²²Ezi Krais Godin Nguibamin ghugha datirighin Godin agharir guvimin iti. Ezi enselba ko duar kurar gavgaviba ko aser gavgaviba itiba, da bar an apengan iti.

Osimtızir bar ekiam Kraisin adarazi batozi, me mızaziba isi

4

(Sapta 4-5)

E navir ghurimin araziba ataghragham

¹Kamaghin Kraisin mikarzim mızazim inizi, eghti e uaghan an min nighnizir kamra suiragh gavgavigham. E fo, gumazitam uan mikarzimin mızazim inighiva, egh an arazir kuraba ategham.*

²Kamaghin datirighin tugh mangi, ian nivafizimin ikirimirim givaghamin dughiam, ia navir ghurimin arazibar gin mangan marki; ia God ifongezir arazibar gin mangi.

* **3:19:** (3:19) Fofozir gumazir maba ghaze, duar kaba, da gumazir Noan dughiamin aremezir gumazibar duaba. Ezi marazi ghaze, a duabav gei, o enselin Godin akam iriaziba. Judaba kamaghin nighnizir gavgavim iti, God Noan dughiamin duar kaba isa kalabus gati. **3:21:** Ro 10:10, Ef 5:26, Ta 3:5, Hi 10:22

† **3:21:** (3:21) Grighin akam vezin kamın deragha bizir kam miğeir puvati. **3:22:** Sng 110:1, Mt 22:44, Ro 8:34, 8:38, 1 Ko 15:24, Ef 1:20-21 **4:1:** Ro 6:2, 6:7, Ga 5:24,

Kl 3:3-5 * **4:1:** (4:1) Mizazim isir arazimin akar maba, da uaghan 1 Pita 3:13-22

4:2: Jo 1:13, Ro 6:11, 2 Ko 5:15, Ga 2:20, 1 Jo 2:16

³ Ia fomira dughiar ru-
arimın navir ghurimın araz-
ibar gin zui. Ia, nighnizir
gavgavim puvatizibar arazir
kurabar amuasa ifongezi
moghin ia fomira arazir
kabagh ami. Arazir kaba,
dara kara: me afiar araz-
ibagh amuava; arazir
mizirizibar amuasa bar kufi;
egha dipar onganiba apava
onganigha; isar dafabagh
amua dagher aviriba apava,
egha pura gumazamiziba isa
pura pamtemın diava ighiar
kurabar arazibagh ami; egha
nguazir kamın biziba e God
gami moghin uari isa dagh
anıdi, egha bizir kam gamua
aghumsiziba puvati.

⁴ Ezi ia datirighın ua gu-
mazir kurar kaba ko arua,
me ko arazir kurar avirir
kabagh amir puvati. Ezi me
bizir kamın digavir kuram
gamigha, akar kurar aviribar
ia migei.

⁵ Egh me gin uari jasın
ekiamın kotın tuivam, egh
uari uan arazibar gun a
mikimam, me tizim bagha
bizir kabagh ami. Jasın
kam, a gumazamiziba bar
men araziba tuisighasa iti,
gumazamizir ovengeziba ko
angamra itiba.

⁶ Bizir kam bagha, Iesus

gumazir ovengeziba uaghan
akar aghuim me mikiri.
Men ovevem kamaghın oto,
God me tuisighizi, ezi me
ariaghıre, mati gumaziba bar
kamaghın ariaghıre. Egh me
Godın mirara, men duaba
angamra ikiasa, Iesus akar
aghuim me mikiri.†

*E, God puram e ganingizir
bizir aghuiba, deraghvıra dar
an ingangarim damuam*

⁷ Dughiar biziba bar
givamim roghıra ize. Ka-
maghin ia God ko mikimsi,
ia bar deragh nighnigh,
egh navir ghurimın araziba
dikabın.

⁸ Ni igharaz tav gi-
fueghti, an arazir kuratam
ni damighti, ni zuamıra
an arazir kurar kam gin
amadagham. Kamaghın ia
Kraisın adarazi, uan navir
averiabar uarira uarigh
ifongegh. Arazir kam an
araziba bar dagh afıra.

⁹ Eghti gumazamizir
igharaziba izi ia ko ikitima, ia
bar deravıra arazir aghuibar
me damu. Egh ia men osıman
marki.

¹⁰ God uan apangkuvimın
bizir guar avirir aghuiba
vaghvagha ia ganıdi. Ka-
maghin ia bar vaghvagh

4:3: Ap 17:30, Ef 2:2-3, 4:17, Ta 3:3 **4:4:** Ap 13:45, 18:6, 1 Pi 3:16 **4:5:** Ap 10:42, 17:31, 1 Ko 15:51-52, Je 5:9 **4:6:** Ro 8:10, 1 Ko 5:5 † **4:6:** (4:6) Grighın akam vezin kamın bizir kam deragha a migeir puvati. Gumazir maba ghaze, a ti 1 Pita 3:19 itir bizir kamra migei, ezi me kamaghın a gira, "Bizir kam bagha Kraıs akar aghuim gumazamizir ovengezibav kim. Me gumaziba ariaghiri moghin me areme, men arazir kurabar izevim. Kamaghın an akar aghuim me mikini, eghti me ikirimirir aghuir zurara itim iniva, duaba min ikiam, mati God uabi." **4:7:** Mt 24:13-14, Lu 21:34, Ro 13:11-12, 1 Ko 10:11, Fl 4:5, Kl 4:2, 2 Pi 3:9, 1 Jo 2:18 **4:8:** Snd 10:12, 1 Ko 13:7, Kl 3:14, Hi 13:1, Je 5:20, 1 Pi 1:22 **4:9:** 2 Ko 9:7, Fl 2:14, Fm 14, Hi 13:2 **4:10:** Ro 12:6-8, 1 Ko 4:1-2, 4:7, Ta 1:7

Godin ingangarir gumazir aghuibar ikiva, egh ia bizir aghuir God pura ia ganingizibar, ia Godin gumazamizibar akurvagh.

¹¹ Ia kamaghin ifongegh, gumaziba ian arazir amiba bar dar ganiva, Krais Iesusin ziamin me Godin ziam fam. Tina akar aghuim akurir fofozim God a danighti, a deravira Godin akam akun. Eghti tina igharaz darazir akurvazir fofozim, God a danighti, a Godin gavgavimin igharaz darazir akurvagh. Eghti Krais Iesus zurara, atrivimin gavgavim ko ziar ekiam sara, a ko ikivira ikiam. Bar guizbangira.

E Kraisin min mizaziba inisi bar akuegham

¹² Nan namakaba, osimtizer mam avimin min ia tuivigh gavgavighasa ia batifi. Eghti ia digavir kuram damuan marki, egh suam, bizir igharagha gariba e batifi.

¹³ Ia osimtizer kabar aven Krais mizazim isi moghin, ia uaghan mizazim isi. Kamaghin ia bar akongegh. Egh gin ia a uamateghamin dughiamin ia an atrivimin angazangarimin ganiva ian agorogem pin ikiti, ia guizbangira bar akuegham.

¹⁴ Godin Duar angazangarim itim ia avara. Kamaghin me Kraisin ziam

bangin me akar kuraba ia mikintima, eghti ia bar akuegham.

¹⁵ Ia uari uan osimtiziba bagh mizazim iniam, kamaghin derazir puvati. Ian tongin tav gumazitam misueghtima an aremegham, o a biziba okimam, o a tintinimin arazir kurabar amuam, o a tintinimin gumazir igharazibar bizibar ganam, me an arazir kaba baghiva osimtizim a darightima, kamaghin derazir puvati.

¹⁶ Ia Kraisin adarazi, eghiva Kraisin ziam bagh ia mizaziba iniva, aghumsighan marki. Kraisin ziam ian iti, kamaghin ia Godin ziam fi.

¹⁷ Dughiar God uan adarazir araziba tuisighamim, an otogha gifa. An gumazamiziba faragh kotiamin otoghtima, eghti gin Godin akar aghuim akirim ragha a gasarazir gumaziba me uaghan kotiamin otoghiva, egh guizbangira bar kuvigham.

¹⁸ Godin Akinafarim ghaze,

“Godin damazimin derazir gumaziba osimtiziba sara zuima,

God abuan men akurvasi.

Eghti Godin aghuagha arazir kurabagh amiba, me bar ikuvigham.”

4:11: 1 Ko 3:10, 10:31, Ef 5:20, 1 Pi 5:11, MAA 1:6 **4:12:** 1 Ko 3:13, 1 Pi 1:6-7
4:13: Ap 5:41, Ro 8:17, 2 Ko 1:7, 2 Ti 2:12, Je 1:2, 1 Pi 1:5-6, MAA 1:9 **4:14:** Sng 89:50-51, Mt 5:11, 2 Ko 12:10, Je 1:12, 1 Pi 2:20 **4:15:** 1 Te 4:11, 1 Ti 5:13, 1 Pi 2:20
4:16: Ap 11:26, Fl 1:20 **4:17:** Jer 25:29, Mal 3:5, Lu 10:12-14, 23:31, 2 Te 1:8
4:18: Snd 11:31, Lu 23:31 **4:19:** Sng 31:5, Lu 23:46, 2 Ti 1:12

19 Kamaghin Godin ifongiamin, gumazir mabamizaziba iniam, egh me bar uari isiva Godin agharim darigh, egh arazir aghuibar amuvira iki God en ingarigha, zurara bar deravira en gari.

5

Godin ingangarir gumazir dapaniba, ia bar deragh Godin gumazamizibar gan

1 Ki akar mam Godin ingangarir gumazir dapanibav kimasa, ki uaghan ian min Godin ingangarir gumazir aruar mam. Nan damazimin, ki uabi Kraisin garima, a mizazim ini. Egh gin Kraisan uan gavgavim ko ziar ekiam sara uamategh izam. Eghti dughiar kam in ki uaghan ia ko, e bar moghira an atrivimin angazangarimin ganiva an aven ikiam. Ezi kamaghin ki ingarasa Godin ingangarir gumazir dapaniba ia migei.

2 Ia Godin gumazamiziba deravira men gan. Me sipsipbar min ian agharimin iti. Tav ia ingangarir kam damusi ia bintima, ia ingaran marki. God ingangarir kam ia a damuasa a ifonge. Kamaghin, ia ifueghiva ingangarir kam damu. Ia ivezim baghiva akongiva ingangarim damuan marki.

Egh ia gumazamizibar akurvaghsi bar ifongegh.

3 Ia gumazir aruabar min ikian marki, egh Godin gumazamiziba dikabinan marki, gumazamizir kaba God me isa ian agharim gati. Ia arazir aghuibar me damu, eghti me ian arazibar ganiva dar gin mangam.

4 Eghti dughiar sipsipbar garir gumazir Ekiam azenim girighti, ia ivezir bar aghuim iniam, ivezir bar deravira itim, a ikuvighan kogham.

E uari isi God daningam

5 Ezi kamaghira ia gumazir igiaba ia gumazir dapanibar akaba baragh egh men apengan iki. Egh ia bar uari abirir arazimin gin mangiva egh uaghan Godin gumazamiziba men apengan iki. Godin Akinafarim kamaghin migei, "God, gumazir uan ziaba feba, a me dikabiri, egha a gumazir uari abiriba, a men apanguva, deraghavira me gami."

6 Kamaghin, ia uan ifongiaba abiniva egh Godin agharir gavgavimin apengan iki. Eghti dughiar God ifongezim a ia fegham.

7 God ia ginighnisi, ezi kamaghin osimtizir ia ateriba, ia da isi Godin agharim darigh.

8 Ia angamra iki, uari baghgan. Satan, gumazir ian apanimin itir kam, a laionin

5:1: Ap 1:8, 1:22, Ro 8:17-18, MAA 1:9

9:17, 1 Ti 3:3, 3:8, Ta 1:7, 1:11, Fm 14

1 Ti 4:12, Ta 2:7

5:4: 1 Ko 9:25, 2 Ti 4:8, Hi 13:20, 1 Pi 1:4

57:15, Ef 5:21, Fl 2:3, Je 4:6

37:5, 55:22, Mt 6:25-30, Fl 4:6

5:2: Jo 10:11-13, 21:15-17, Ap 20:28, 1 Ko

5:3: Sng 74:2, 1 Ko 3:9, 2 Ko 1:24, Fl 3:17,

5:5: Snd 3:34, Ais

5:6: Mt 23:12, Lu 14:11, 18:14, Je 4:10

5:7: Sng

5:8: Lu 22:31, 1 Te 5:6, MAA 12:12

min tiarim akara diagharui. A zurara gumazibar amasa, me buriagharui.

⁹ Ia fo, Godin gumazamizir nguazir kamın itiba, me uaghan mizazir ia isir kam isi. Kamaghın ia bar nighnizir gavgavimın tugh gavgavigh Satan batogh.

¹⁰ God, an apangkuvibar mingarim. Ia Kraisin porozima God ian diazi, ia a ko iki mamaghira ikiam. Egh ia dughiar bar otevimın mizaziba iniam, egh gin a uabi ua ia damighti ia ua deragham. Egh gavgavim ian nighnizir gavgavibar aningiva, egh ia damuti ia tivigh gavgavigh mamaghira ikiam.

¹¹ Ezi God uabira gavgavir ikia mamaghira itim iti. Bar guizbangira.

Akar otevir maba

¹² Sailas nan akuragha, ia bagha akinafarir otevir kam osiri. Ezi ki an garima, a Krai baghavira itir aveghbuar aghuim. Ezi akinafarir kam, ki God a uan apangkuvim ian akazir arazim ia mikimasa. Ki uabi ki fo, kar guizbangira Godin apangkuvim, ezi ki deravira an gun ia migei. Egha ki akar gavgavim ia ganidi, ia nighnizir gavgavim

Godin apangkuvimın ikiva tugh gavgavigh.

¹³ Godin gumazamizir Babilonin* itiba, God me ko ia misevezi, me ia bagha akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Nan otarim, Mak, uaghan ia bagha akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki.†

¹⁴ Ia igharaz darazigh ifongezir arazim akaghsi, egh uari uan agharibar suigh. Ia Kraisin adarasi, ia navir amirizimın iki.

5:9: Ap 14:22, Ef 6:11-13, 2 Ti 3:12, Je 4:7 **5:10:** 2 Ko 4:17, 1 Te 2:12, 2 Te 2:17, 1 Ti 6:12, Hi 13:21, 1 Pi 1:6 **5:12:** Ap 15:22, 15:40, 2 Ko 1:19, 1 Te 1:1, Hi 13:22, 2 Pi 1:12 **5:13:** Ap 12:12, 12:25, 13:13, 15:37-39, Kl 4:10, 2 Ti 4:11, Fm 24 * **5:13:** (5:13a) Babilon arazir kurabagh amir nguibam. Ezi Pita Romin itir dughiam, Rom tintinimın arazir kurabar Godin gumazamizibagh ami, mati Babilon fomira me gamizir arazim moghin. Kamaghın Pita akar isin zuimın Rom dibora ghaze, Babilon. † **5:13:** (5:13b) Mak guizin Polin otarim puvati. A gumazir ighiar an akurvagha an gin aruim. **5:14:** Ro 16:16, 1 Ko 16:20, Ef 6:23

Pitan Akinafarir Namba 2

Akar Faragha Zuim

Akinafarir kamın akar mingarimra kara. Tisan maba arua Kraisin adarazir nighnizir gavgaviba ko arazir aghuibagh asighasisi. Ezi Pita akinafarir kamın aven migia ghaze, Kraisin adarazi men akaba baraghan marki. Me, akar aposelba men sure gamizibar suiragh gavgafigh. Eghti arazir kamın me God ko Ekiam Krai Iesus deravira aning gifogham. Aposelba uari uan damazibar Iesusin ganigha egha uaghan an gara a barazi, a men sure gami.

Gumazir maba kamaghın migei Iesus ua izan kogham. Ezi akinafarir kam ghaze, a izam. Guizbangira a zuamira izeghan koghamın mingarim kamakın: God gumazitam ovengan aghua. A kamagh sua, gumaziba bar navibagh iragh. Kamaghın amizi a gumazamiziba dughiam me ganiga, egha me mizua ikiavira iti (3:9).

**E arazir aghuibar
amuti da en navir
averiabar iki
gavgavigham, eghti
e gumazir kurabar
akaba batogham**

(Sapta 1-3)

1 Ki Saimon Pita, ki Krai Iesusin ingangarir gumazim

ko an aposel. Ki, ia gumazamizir nighnizir gavgavir aghuimın itiba, akar kam ia bagha an osiri. Krai Iesus en God, a en Akurvazir Gumazim. Egha a uan arazir aghuimın God nighnizir gavgavir aghuim ia ganingizima, ezi ian nighnizir gavgavir kam, an enanam ko voroghira ghu.

² Ezi datirighın ia God ko en Ekiam Iesus, aningın fozozir aghuim inis. Ezi kamaghın apanguvir arazim ko navir amirizim ian ekevegh iki.

*God ua baghavira e
amisefe*

³ Krai Iesus a God, an gavgavim a biziba bar e ganingi, da gavgavim e daningtima, e ikirimirir aghuim iniva e God ifongezir arazibar amu ikiam. E Krai gifo, ezi fozozir kam e gamima e God ifongezir arazibagh ami. Ezi a ko itir arazim ko an arazir aghuimın, an en dia.

⁴ Egha bizir bar aghuiba e ganingi, da bar ekefe. Ezi kar bizir a fomira e daningasa akam akiriziba. E nguazir kamın itir gumazamiziba, e navir ghurimın araziba bagha puv aguema, ezi da bar pazav e gami. Ezi Krai bizir aghuir kaba bar e ganingi, ezi tuavir kamın, a ian akuraghti, ia arazir kurar kabagh itaghiva, egh Godin ikirimirim inighiva egh an arazibar amuam.

5 Bizir kabanang bagh, ia Godin min ikirimirim ikisi pamten ingar. Ia datirighin nighnizir gavgavim Kraisin iti. Egh uaghan arazir aghuibar gumazamizir igharazibar amu, egh uaghan Godin fofozir arazim deravira a inigh.

6 Egh uaghan navir ghurimin araziba da dikabin, egh uaghan tugh gavgavigh osimtiziba ater, egh uaghan God ifongezir arazibar gin mangi.

7 Egh uaghan, uan adarazir min, Kraisin adarazir apangkuvigh men akurvagh. Egh uaghan igharaz darazigh ifongezir arazim damu.

8 Ezi ia Krai Iesus gifo, en Ekiam. Egh ia arazir kaba inightima da ian iki bar gavgavighi, eghti ian fofozir kam deravira ingartima, dagher aviriba otivam.

9 Ezi gumazitam arazir kaba puvatigham, a bizir saghuiamin tibar ganan kogham, a mati gumazir okavirizim moghin ikiam. Guizbangira, God an arazir kurar a fomira amiziba gin amada, egha a gamizima a zue. Egha datirighin bizir kaba, a da bakinighniki.

10 Nan adarasi, God ian diagha gifa, egha ia ginabas, ezi ia an gumazamizibar ikiam. Egh kamaghin ia zurara an adarazir ikivira ikiva egh bizir kam akaghsiva, ia bar pamtem ingar. Egh ia

kamaghin damuva, ia arazir kuratamin irighan koghiva, egh God ateghan kogham.

11 Eghti a tuavir kam bar ia bagh a kuightima ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangiti a ia bagh bar akuegham. Egh dughiar kamın iki mamaghira ikiam. God Bizibagh Ativamin Dughiam, a bar Krai Iesus en Ekiamin bizim, a en Akurvazir Gumazim.

12 Ki bizir kaba bagh ia mikimvira ikiam. Ia guizbangira dagh fogha ia guizin akam inigha gifa, egha an tugh gavgafi.

13-14 Ki fo, dughiar bar otevim, ki uan mikarzim suevkinigham. En Ekiam Krai Iesus kamaghin na mikemegha gifa. Kamaghin dughiar ki aven nivafizir kamın ikiavira itim, ki nighnizima a dera, ki ua bizir kaba bagh ia mikimtima, ia ua dagh nighnighvira ikiam.

15 Kamaghin amizima, ki bar deragh ia mikimasa. Eghti ki gin oveghti, ia dughiaabar zurara ia bizir ki ia mikemezir kabagh ua dagh nighnighvira ikiam.

Aposelba uan damazibar Godin angazangarimin garima a Kraisin iti

16 Ezi dughiar e Kraisin akar kamın ia mikemezim, e pura gumazitamın eghaghanitam ko nighnizimin gin ghua ia migeir puvati. E uan Ekiam Krai Iesusin

gavgavim ko a ua izamin akamin gun ia mikeme. Ezi e faragha uan damaz-ibara Godin angazangarim ko gavgavimin garima da Kraisi Iesusin iti, kamaghin amizima e migei.*

17 Ezi God Afeziam ziar ekiam a ganingi, egha angazangarir aghuir kam gamizima an an oto. Ezi God uabi uan Nguibamin ikia angazangarir ekiar kamın aven ikiava egha kamaghin Iesus migia ghaze, “Kar nan Otarim, ki bar a gifonge, egha ki a bagha bar akonge.”

18 Ezi e uari a ko Godin mighsiamin ikia egha akar kam barazima a Godin Nguibamin ikegha zaghiri.

19 Kamaghin amizima e nighnizir gavgavimra Godin akam inigha izir gumazibar akabar iti. Ezi ia uaghan men akabar suiragh gavgavigh, egh deragham. Godin akam inigha izir gumazibar akaba mati lam mitatemın ikia isi. Egha ghua Kraisin angazangarim ian navir averiabar aven ikia isi, mati aminim itir mikovezim overiamın ikia isima mitatem zuima angazangarim oto.†

20-21 Fomira Godin akam inigha izir gumazimin akatam, pura gumazitam a mikemezi an a migeir puvati. Godin Duam uabi me gaghavkirima me Godin

izezir akam akuri. Kamaghin bizir ekiam, ia a gifogh a kamakin, Godin akam inigha izir gumaziba, me Godin Akinafarimin osira me uan nighnizibar osirizir puvati.

2

Ifavarir tisaba Kraisin adarazir nighnizibagh asighasighasa

1 Ezi fomira Godin akam inigha izir gumazir ifavarir maba, me Israelin gumazibar tongin iti. Ezi kamaghira ifavarir tisaba uaghan ian tongin ikiam. Egh me nimira ia gifar, Godin bizir taba ian sure damuam. Egh me mongiva akar ifavaribar amuti, da ian tongin otivam, kar akar ian nighnizir gavgavim gasighasiziba. Ekiam ua me inis, eghti me uamategh akirim ragh, Ekiam gasaragham. Ezi me kamaghin damuva, eghti zuamira God me gasighasigham.

2 Eghti gumazir avirim men arazir mizirizir kurabar gin mangam. Eghti bizir kam gumazibar amuti me akar kurabar guizbangin tuavir Godin gin zuimin mikimam.

3 Ezi ifavarir tisan kaba dagiar aviriba bagha, kamaghin me eghaghanir ifavarir aviribar amuva, ian dagiaba ko biziba iniam. Fomira God me isi kot darighasa dughiam ati, a ghaze, me

* **1:16:** (1:16) Akar otevir kam a dughiar Iesusin mikarzim igharagha gara otozir bizibav migei. (Mt 17.1-3 ko Mk 9.2-13 ko Lk 9.28-36.) **1:17:** Mt 3:17 **1:19:** Sng 119:105, Jo 5:35, MAA 2:28 † **1:19:** (1:19) Mizarazimin mikovezir kam, kar Kraisi Iesus. Ni gansi Akar Mogomem 22.16in gan. **2:1:** Mt 24:11, Ap 20:30, 1 Ko 6:20, Ef 1:7, 1 Ti 4:1, 2 Ti 3:1-5, 1 Pi 1:18, Ju 4 **2:3:** Ro 16:18, 2 Ko 12:17-18, 1 Te 2:5, 1 Ti 6:5, Ta 1:11, 2 Pi 1:16

bar ikuvigham. Ezi God akuir puvati. A fomira me mikemezir moghin egha me gasighasighasa me bagha gara iti.

⁴ Ia fo, bar fomira enselin maba arazir kurabagh ami, ezi God me ataghizir puvati. A senba me kegha helin me akunizima me mitater bar ekiamin aven ti. Egha me kalabusin ikiavira iti, me Godin kotiamin dughiam bagha mizua iti.

⁵ Ezi gumazamizir bar fomira ikeziba, me Godin akam barazir puvati. Ezi a me gasighasiki. An aperiam gamizima an otogha bar me kuavareme. Ezi Noa a gumazir arazir aghuibara gun migeir mam, God a ko 7 plan gumazamiziba bar deragha men garima me deravira iti.

⁶ Ezi God Sodomn nguibam ko Gomoran nguibam migia ghaze, aning uaghan ikuvigham. God aning gaborozu aning bar isigha, averenir kiniba iti. Ezi gin gumazir Godin akaba batoziba, me bizir Sodom ko Gomoran otozim ginighnigh, egh fogham bizir kam gin uaghan me bativam.

⁷ Ezi God Lotin akura, gumazir deravira itim. Egha a, men arazir mizirizibar gara an navim bar a baseme.

⁸ Gumazir aghuir kam Lot men tongin ikia egha men arazir bar kurabar gari.

Egha dughiaabar zurara men akar kuraba barasi. Ezi an navim deragha iti. Ezi a me Godin araziba batozir arazim bagha an navim bar ikufi.

⁹ Ezi kamaghin e bizir Ekiam amizibagh nighnigha, egha e fo, osimtizitam gumazir Godin arazibar gin zui tam batogham, God osimtizir kam uam ada a iniamin tuavim gifo. Ezi God arazir kurabagh amir gumazibagh fo, egha men arazir kuraba ikarvaghamin tuavim gifo, mamaghira iki mangiva Godin Kotin Ekiamin Dughiam otogham.

¹⁰ Egh gumazir taba ivezir kurar bar ekiaba iniam. Kar gumazir poroghamiba uari isava akuava amir arazir bar miziriziba. Egha me Godin akam migia ghaze, a pura bizim.

Ezi gumazir kurar kaba ian tongin iti, gumazir akaba batogha egha uan nighnizibar gin zuiba. Egha me atiatir puvatigha akar kurabar enselin Godin Nguibamin itibav gei.

¹¹ Ezi enselba bar gavgavir ekiam ikia, bar gumazir kabagh afira. Egha enselba uari akar kurabar me migeir puvati, egha Ekiamin damazimin akam me gasir puvati.

¹² Ezi ifavarir tisan kaba, me mati asizibar min nighniziba puvati, egha me uan mikarzibar ifongiabar arui. Egha me mati asizir

atiabar min nguazimin otifi, eghti gumaziba men suighiva me misoghtima me arighiram. Ezi bizir me fozir puvatizim, me akar kurabar a migei. Ezi arazir kamra mati gumaziba asizir atiaba gasighasizi moghin God me gasighasigham.

¹³ Ezi me amizir arazir kurabar, gumaziba men arazir kaba bagh ua arazir kurabar me ikarvaghham. Me ghaze, aruebar dagher ekiaba apir arazim ko dipar onganiba apir arazim, kar arazir bar aghuim. Egha me ia koma apava, egha ia gamima ia bar mize, egha ian zia bagh asighasisi. Egha me uan ifavarir arazir me amiba bagha bar akonge.

¹⁴ Egha me zurara amizibar gara, arazir kurabar me damuasa nighnisi. Egha me arazir kurar amiba givasa nighnizir puvati. Me gumazir nighnizir gavgavir muziariba itibagh ifarima me arazir kurabagh ami. Egha me igharaz darazir bizibar garava, egha dagh ifongezir arazimin bar me gizifa. Eghti God bar me gasighasigham!

¹⁵ Me tuavir aghuim ategha, bar onganigha tintinibar zui. Me Beorin otarim Balamin tuavimin gin zui. An arazir kuram gamigha, egha uan arazir kurar kamin ivezim iniasa.

¹⁶ Ezi donkiba migeir puvati. Egha donkin mam

gumazimin min migei, egha Balamin arazir kuraba bagh an atari. Ezi arazir kam donki Godin akam inigha izir gumazir kam gamima, a uan onganir arazir a damuasa nighnizim ataki.

¹⁷ Gumazir kaba, mati mozir dipaba dakezir moghin iti, egha uaghan mati aminir ekiam ghuariam givava amadima a tintinibar zuima amoziba puvati. Ezi God me bagha danganir bar mitategha bar pighizim akirizima a iti. Eghti me mangiva an ikiam.

¹⁸ Ezi gumazir kaba pura tiariba akara egha uan akar onganir kabav gia ghaze, erara dera. Me gumazamiziba apezeperava me gamima, me naviba dikavava arazir poroghamiba uari isava akuiba, ko nivafizimin arazir kurar igharazibar amuasa nighnisi. Ezi arazir kamin, me gumazamizir datirighira navibagh iragha egha arazir kuraba ataghiziba, me me gamima me gumazir kurar kabargin zui.

¹⁹ Ezi gumazir kurar kaba kamaghin migei, "Kamaghin ia en gin mangiva, egh ia firighregh uan nighnizibar ifongezir bizibar amuam." Ezi men arazir kuraba me gasighasizima, me uari pura ingangarir gumaziba. Efo, gumazitam bizitam a ikirarighiti, a bizir kamin pura ingangarir gumazimin min ikiam.

20 Guizbangira, me en Ekiam Kraiss Iesus da fofozim inis, en Akurvazir Gumazim. Ezi fofozir kam men akurazi me arazir mizirizir nguazimin itiba bar adagh ita. Egh kamaghin me ua arazir kurabar amuti, da ua me ikirarigh egh bar me gafiragham. Eghti men ikirimirim gin bar moghira bar ikuvigh fomira itir ikirimirim gafiragham.

21 Kamaghin me arazir aghuimin tuavim gifozir puvatigha, deraghai. Ezi datirighin me tuavir kam gifo, egha Godin akaba ini, egha uam akirim ragha God gasara. Ezi bizir kam bagh me bar ikuvigham.

22 Ezi bizir men otozir kam, guizin akar otevir mamin aven kamagh migei, "Afiam migha egha ghua ua uan mimiziba api." Ezi uam akar otevir igharazir mam kamaghin migei, "Dam dipam guregha gifa, egha ua ghua begheazim gipoghposi." Aningin arazim virara bar kufi.

3

Bar guizbangira Ekiam ua izam

1 Nan roroaba, kar nan namba 2in akinafarim ki datirighin ia bagha an osiri. Ki kamaghin ifonge, akinafarir ki osirizir kamning, ian nighniziba uam a da

fe, eghti ia ua bizir kabagh nighnighvira ikiam, egh ian nighniziba bar deravira ikiam.

2 Ia ua Godin akam inigha izir gumaziba fomira mikemezir akabagh nighnighasa ki ifonge. Egh ia uaghan Ekiamin akabagh nighnigh, a en Akurvazir Gumazim. Ia uan aposelba da akar kam inis.

3 Ezi ia faragh bizir ekiam kam gifogh, Ekiam ua izamin dughiamin, gumaziba uan navir ghurimin arazibar gin mangiva dibovir akar kurabar ia mikimam.

4 Me kamaghin ia dipovam, "Iesus ghaze, a ti ua izam, o? Egha a managh iti? A izan kogham. En ovavir ovengeziba ua dikavan kogham. Ezi biziba fomira nguazim ototzir dughiamin iti moghin ikia iza datirikin."

5 Me bizir kam gifogha, egha a ginighnighan aghua. Fomira God mikemezi overiam ko nguazim oto. Ezi God dipabav kemezi da iraghuezi nguazim oto. Ezi God dipamra nguazimin ingari.

6 Egha gin God mikemezi dipaba uam oto. Ezi aperiam bar nguazir kam avara, ezi nguazim bar ikufi.

7 Kamaghira God fomira mikemezir moghin, a datirighin migirigiar igharazim aningi, datirighin overiam

ko nguazim ikia avim bagha mizuai, avim otoghiva bar aning kuvaremegham. Ezi nguazim ko overiam Godin Kotiar Ekiam Otivamin Dughiam bagha mizuai. Dughiar kamin gumazamizir akirim ragha God gasaraziba, me bar kuvigham.

8 Nan roroaba, ia bizir kam a bakinighnighan marki. Ekiamin nighnizim dughiar vamira mati, azenir aviriba, ezi azenir aviriba mati dughiar vamira.

9 Gumazir maba ghaze, Ekiam nimira ingari. Puvati. Ekiam uan akar dikirizimin gin ghua nimira arazibagh amir puvati. God gumazitam ovengan aghua. Gumaziba bar navibagh iraghasa a ifonge, egha an navim ian ikia ingara egha ia mizua iti.

Nguazir kam ko overiam givagham

10 Ekiam Izamin Dughiam zuamiram otogham, mati okimakiar gumaziba izi moghin. Eghti dughiar kamin overiam afuaragh pamten tingaghegh bar givagham. Eghti bizir nguazimin itiba sara bar isigh ameregh givagham. Ezi nguazim ko an itir bizir me amiziba ua ikian kogham.*

11 E fo, kamaghira biziba bar givagham. Kamaghin ki ian azai, ia arazir manamin gin mangam? Ia uan naviba isi God daning, egh ia bar zuegh iki Godin arazibar gin mangi.

12 Ezi ia Godin Dughiar Otivamim mizuamiva, egh ia bar puvira ingariva dughiar kamin aviraghti, a zuamira otogham. Eghti dughiar kamra overiam bar isigh givagham, eghti avir bar gavgavir mam otogh bizir God nguazimin amiziba, da bar isiva ameregham.†

13 Ezi God overiar igiam ko nguazir igiam damuasa akam akiri, eghti Godin arazir aghuimra an aven ikiam. E bizir kamra mizua iti.

E uari bagh ganiva, egh Ekiam bagh mizuamam

14 Kamaghin, nan roroaba, ia fo bizir kaba da gin izam, ia dar mizuamiva pamtem ingariva egh Godin damazimin zuegh ikiva, Godin damazimin arazir kuratam damuan marki. Egh ia God ko navir amirizimin ikisi pamtem ingar.

15 Ekiam e bagha amirighavira ingari. Ia fogh, a uam e iniasa, kamaghin an arazir kam gami. Ezi

3:8: Sng 90:4 **3:9:** Ais 30:18, Hab 2:3, Ro 2:4, 1 Ti 2:4, Hi 10:37, 1 Pi 3:20 **3:10:** Mt 24:29, 24:35, 24:43, Mk 13:31, Lu 12:39, 1 Te 5:2, Hi 1:11, MAA 16:15, 20:11

* **3:10:** (3.10) Grighin akam deragha a migeir puvati. **3:12:** Ais 34:4, Mai 1:4, 1 Ko 1:7, Ta 2:13, 2 Pi 3:10 † **3:12:** (3.12) 2 Pita 3:9 ghaze, Ekiam zuamira izeghan kogham, kamaghin a dughiam gumazamizibar anighti me navibagh iragham. Ezi kamaghin, gumazamiziba uari isi God daning, eghti bizir kam Ekiamin Dughiar izamim aghozagham. Gansi Ap 3.19-21in gan. **3:13:** Ais 65:17, 66:22, MAA 21:1, 21:27 **3:14:** 1 Ko 15:58, Fl 1:10, 1 Te 3:13 **3:15:** Ro 2:4, 1 Pi 3:20, 2 Pi 3:9

God bar fofozir aghuim en aveghbuam Pol ganingi, ezi a uaghan kamaghira migirigiar kabara ia bagha da osiri.

¹⁶ Polin akinafarir osiriziba, da zurara bizir kabar gun migei. Guizbangira, akar maba akinafarir kabar aven ikiava, egha deravira bigha migeir puvati. Ezi e akar kabar mingarim gifoghasa bar ingangarir dafam gami. Ezi gumazir fofozir muziariba ko nighnizir gavgavir muziariba, me Polin osirizibagh iragha pazava a migei. Egha uaghan Godin akinafarimin itir akar igharaziba sara paza dav gei. Kamaghin me uarira uari gasighasisi, eghti God gin me gasighasigham.

¹⁷ Nan roroaba, ia bizir gin otivamiba ia dagh fo. Gumazir Godin akaba batogha ifariba ia damuti, eghti ia nighnizir gavgavim ia datirighin itim ategh egh iran kogham. Ia iran koghsi, kamaghin bar deravira uari bagh ganiva tuivigh gavgafigh.

¹⁸ Krai Iesus, a en Ekiam, a en Akurvazir Gumazim, a zurara ian apangkufi, ezi ia deravira a gifo. Egh an fofozim ko an apangkuvim ian navibar ikiva aghung mangi. Krai ziar ekiam iti, ezi ia an ziam fi, datirighin iki mamaghira ikiam. Guizbangira.

Jonin Akinafarir Faragha Zuim

Akar Faragha Zuim

Akinafarir kamın, Jon akar mingarir pumuningin migei. A faraghavira, Kraisin adarazir akurvaghti, me Afeziam God ko an Otarim Krai Iesus ko navir vamira ikiam. Egha Jon kamagh sua, me, mitatemın itir darasi ateghtima, me me gifariva egh me gekuti, me God ateghan kogham.

Ezi “mitatemın itir darasi” kamaghın migei, bizir nguazimın kagh itiba, da derazir puvati. Me ghaze, Iesus a Godin Otarim, kamaghın amizima a nguazir kamın gumazimın mın otoghan kogh, egh a nguazimın biziba ko poroghan kogham, e gumazamiziba ami mokin. Me kamaghın migei, gumazim deravira God ko ikisi, a nguazimın bizibagh nighnghan marki. Me ghaze, arazir bar aghuim ko igharazibagh ifongezir arazim, da uaghan nguazimın biziba. Ezi arazir kabar gin mangisi nighnghan marki.

Jon kamagh sua, Kraisin adarsi akar kaba baragh dar gin mangan marki. A ghaze, Iesus a guizin gumazimın oto, ezi gumazamiziba nighnizir gavgavim an iti. Egh me God

bar a gifueghiva, gumazamizir igharaziba bar me gifongegh.

E angazangarimın aven daruti, eghti mitatemın aven aruiba e gifaran kogham

(Sapta 1:1-3:10)

*Angamra Itir Akam,
datirighın azenan oto*

¹ Gumazir me kamaghın diborim, Angamra Itir Akam, e an gun ia migei. Gumazir kam nguazir kam tighar otivamin dughiam a bar faragha ike, ezi e a baregha, uan damazibar deraviram an garava egha uan dafaribar an suiki.

² God angamra itir ikirimirir e ganingizir gumazir kam en aka, ezi e an ganigha an gun ia migei. Egha gumazir ikirimirir angamra itir kam, a zurazurara ikiam. A faragha Afeziam ko ikegha datirighın God en akazi e an gani.

³ E an ganigha oregha givagha, e ia uaghan navir vamira e ko ikiasa, egha uaghan ia migei. Egh ia ko, eia navir vamira Afeziar Ekiam ko an Otarim Krai Iesus ko ikiam.

⁴ E uari inigh ikiva, en naviba bar akueghasa, e akar kam osiri.

*E angazangarimın aven
daruam*

gumazir kam Krais arui moghin daru.

7 Nan adarasi, akar ki ia bagha osirir kam, an akar igiam puvati. Akar ghurir ia faragha nighnizir gavgavim Iesusin ikiava oraghizim.*

8 Mitatemin dughiam givasava ami, ezi guizin angazangarim datirighin e gisira, ezi ki akar kam ia bagha an osiri. Akar ki ia bagha osirir kam, a uaghan migirigiar igiam. E Iesus amir arazibar gara fo, akar kam guizbangira. Egha ia amir araziba gara fo, akar kam guizbangira.

9 Gumazitam suam, ki Godin angazangarimin aven iti, egha a uan adarazir aghua, gumazir kam mitatemin aven ikiavira iti.

10 Gumazitam uan adarazigh ifongegh, gumazir kam angazangarimin aven iti, eghti bizitam a damighti, a irighan kogham.

11 Egh gumazitam uan adarazir aghuaghiva, a mitatemin aven ikia, an aven arui. Mitatem a gamima, a garir puvati. Kamaghin a fozir puvati, a managh zui.

12 Ia nan boriba, Iesusin ziamin God ian arazir kuraba gin amada, ezi

kamaghin ki ia bagha akar kam osiri.

13 Ia nan afeziaba, ia, fomira ikia iza datirighin itir gumazir kam, ia deraviram a gifo. Ezi kamaghin ki ia bagha akar kam osiri.

Ia gumazir igiaba, ia gumazir kuram, Satan, an gavgavim gafira. Ezi kamaghin ki ia bagha akar kam osiri.

Ia nan boriba, ia Afeziar Ekiam gifozi, kamaghin ki ia bagha akar kam osiri.

14 Ia nan afeziaba, ia, fomira ikia iza datirighin itir gumazir kam, ia deraviram a gifo. Ezi kamaghin ki ia bagha akar kam osiri.

Ia gumazir igiaba, ia tuivigha gavgavizi, Godin akam ian navir averiabar ikia gavgafi. Egha ia gumazir kuram, Satan, an gavgavim gafira. Ezi kamaghin ki ia bagha akar kam osiri.

Ia nguazir kamın arazibagh ifongan marki

15 Ia nguazir kamın araziba ko an biziba, ia dagh ifongan marki. Gumazitam nguazir kamın arazibagh ifueghiva, egh kamaghin an Afeziar

* **2:7:** (2:7) Jon ti Iesus mikemezir arazir Jon 13:32in itim migei. A kamakin, ia vaghvagh uarira uarigh ifongegh. Ni 1 Jon 3:23in gan. Me uarigh ifongezir arazimin akam, me fomira Kraisin adarazir otivigha a ini. Kamaghin, kar arazir ghurir me fomiram amim. Iesus uabi migia ghaze, kar arazir bar igiam. Ves 8in Jon uaghan ghaze, Kar uaghan arazir ighiam. **2:8:** Jo 1:9, 8:12, 13:34, Ro 13:12, Ef 5:8, 1 Te 5:5, 5:8 **2:9:** 1 Ko 13:2, 2 Pi 1:9, 1 Jo 3:10, 3:14-15, 4:20 **2:10:** Jo 11:9, Ro 14:13, 2 Pi 1:10, 1 Jo 3:14 **2:11:** Jo 11:10, 12:35 **2:12:** Lu 24:47, Ap 4:12, 13:38, 1 Ko 6:11, 1 Jo 1:7 **2:13:** 1 Jo 1:1 **2:14:** Ef 6:10 **2:15:** Mt 6:24, Ro 8:7, 12:2, Ga 1:10 **2:16:** Ro 13:14, Je 4:16, 1 Pi 2:11

Ekiam deragh a gifueghan kogham.

¹⁶ E fo, nguazir kamın itir gumazibar arazibar kara: navir ghurimın araziba bagha puv aguava, damazimın bizibar gara bar dagh ifonge, egha bizir avırıba ikiava, kamaghın uarira uari fe. Arazir kaba Afeziar Ekiamın izir puvati. Da nguazir kamın araziba.

¹⁷ Nguazir kam ko an itir gumazibar arazir kuraba, da bar gıvaghām. Eghti Godın akamın gin zuir gumaziba, me zurara ikiam.

Ia Kraisin apaniba bagh deravira gan

¹⁸ Nan boriba, dughiar kam dughiar abuananam. Ezi ia oraki, Kraisin apaniba izam. Ia oraghizir moghın, Kraisin apanir avırıba izegha gıfa. Kamaghın e fo, kar dughiar abuananam.

¹⁹ Kraisin apanir kaba faragha e ko ikegha, egha e ategha azenan ghue. Egha me guizbangıra en adarazi puvati. E fo, me en adarazi amuava, e ko ikiai. Kamaghın me ategha ghuezi, e fo, me en adarazi puvati.

²⁰ Ezi ia, Iesus Godın Duam ia ganıngizi a ia avaragha, ia gamima, ia bar guizin akam gifo.

²¹ Ia guizin akam gifo, egha ia fo, akar ifavaritam guizin akamın aven ikegh azenan izeghan kogham. Ezi ia guizin akam gifozi, kamaghın ki ia bagha osiri.

²² Tina ifavarir gumazim? Kar gumazir kamaghın migeim, “Iesus, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim puvati.” Gumazir kam, a Kraisin apanim. An Afeziar Ekiam ko an Otarim akırim ragha aning gasara.†

²³ Gumazitam akırim ragh Otarim gasaragh, kamaghın an Afeziar Ekiam ko itir puvati. Gumazitam nighnızir gavgavim Otarimın ikıva uaghan Afeziar Ekiam ko ikiam.

Godın Duam guizin akam ian sure gami

²⁴ Akar ia faraghavıra oraghizim, ia an suiraghvıra iki. Ia an suiravıra ikiti, Otarim ko Afeziar Ekiam ia ko ikıvıra ikiam.

²⁵ Ezi Iesus akar dikirizim e ganıga ghaze, ia Afeziam ko ikıva, egh ikırimırir aghuir zurara itim iniam.

²⁶ Ki akar kaba ia bagha da osirigha ghaze, gumazir kaba ia gifarasa.

²⁷ Ezi ia, Godın Duam ia avaragha, ia ko iti. Eghti gumazitam ian sure damuan kogham. Godın Duam bizıba bar ian sure gami. Godın

2:17: Mt 7:21, 1 Ko 7:31, Je 1:10, 1 Pi 1:24
2:18: Mt 24:5, 24:24, 2 Te 2:3, 1 Ti 4:1, Hi 1:2, 1 Pi 4:7, 2 Pi 2:1, 2 Jo 7
2:19: Mt 24:24, Jo 6:37, Ap 20:30, 1 Ko 11:19
2:20: Jo 10:4, Ap 3:14, 1 Ko 2:15, 2 Ko 1:21, Hi 1:9, 1 Jo 2:27
2:22: 1 Jo 4:3, 2 Jo 7
† **2:22:** (2:22) Akar otevir kam “Gumazir God Ua E Iniasa Misevezim,” me Grighın akam kamaghın a dibora ghaze, “Krais.”
2:23: Jo 5:23, 14:7-10, 15:23, 1 Jo 4:15, 5:1, 2 Jo 9
2:24: Jo 14:23, 1 Jo 1:3, 2 Jo 6
2:25: Jo 3:15, 6:40, 17:3, 1 Jo 1:2, 5:11
2:27: Jo 14:26, 16:13, Hi 8:10-11, 1 Jo 2:20

Duamın akaba guizbangıra, da ifari puvati. Godın Duamian sure gamizi moghin, ia Kraisk ko iki.

Godın boriba

²⁸ Nan boriba, a izamin dughiamın e an damazimın tuivigh, ati-atingıva aghumsighan kogham. Bizir kam bagh, ia tuivigh gavgavigh kamaghıra iki.

²⁹ Ia kamaghın fogh suam, İesus arazir aghuibagh ami, egh ia kamaghın fogh suam, gumazir arazir aghuibagh amiba, me Godın otivizir boriba.

3

¹ Ia nighnigh, Afeziar Ekiam bar e gifuegha en dighorim gami. Egha ziar kam, Godın boriba, e gati. Ezi guizbangıra, e an boribara. Nguazir kamın gumazamiziba God gifozir puvati, me kamaghın uaghan e gifozir puvati.

² Nan adarasi, e datirighın Godın boriba. Egha e fozir puvati, e gın manmaghın otivam. God bizir kam tıghar en akaghın. E kamaghın fo, Kraisk uamategh nguazir kamın iziti, e uan damazibar deravıra an ganam. Egh an mın otogham.

³ Gumazir an mın otivamin dughiam bagha mızua

gariba, me İesus zuezi moghin me uari zue.

⁴ Gumazir arazir kurabagh amiba, me Godın akaba batosi. Arazir kuram, kar Godın akaba batozır arazim.

⁵ Ia bar fo, İesus en arazir kuraba gın a mangasa, nguazir kamın ize. Ezi ia fo, an arazir kuratam gamizir puvati.

⁶ E kamaghın fo, gumazitam Kraisk ko iki, arazir kurabar amuvıra ikian kogham. Egh gumazitam arazir kurabar amuvıra ikiti, e fogh suam, a guizbangıra Kraiskın ganigha a gifozir puvati. A guizbangıra Kraisk gifozir puvati, Kraisk a tina.

⁷ Nan boriba, ia uari bagh gan, gumazitam ia gifaraghti, ia an gın mangan marki. Gumazir arazir aghuibagh amim, a, İesus Godın damazimın derazi moghin, a Godın damazimın dera.

⁸ Satan faraghavıra arazir kurabagh amua iza datirikin. Kamaghın e fo, tina arazir kurabagh ami, a Satanın borim. Godın Otarim Satanın ingangarim gasighasighasa nguazir kamın ize.

⁹ Gumazitam Godın borimın otoghtima, Godın Duam an navir averiamın aven angamra ikiti, eghti an arazir kurabar amuvıra ikian kogham. A Godın borimın otoghıva, egh kamaghın an

2:28: 1 Jo 3:2, 4:17 **2:29:** Ap 22:14, 1 Jo 3:7, 3:10 **3:1:** Jo 1:12, 3:16, 16:3, Ro 8:16, 1 Jo 4:10 **3:2:** Ro 8:18, 8:29, 1 Ko 15:49, 2 Ko 3:18, Fl 3:21, Kl 3:4, 2 Pi 1:4
3:4: Ro 4:15, 1 Jo 5:17 **3:5:** Ais 53:5-6, 53:11, Jo 1:29, 2 Ko 5:21, 1 Ti 1:15, Hi 4:15, 1 Pi 2:22-24, 1 Jo 2:2 **3:6:** Ro 6:1-2, 6:14, 1 Jo 2:4, 3:9, 4:8, 3 Jo 11 **3:7:** Ro 2:13, 1 Jo 2:26, 2:29 **3:8:** Stt 3:15, Lu 10:18, Jo 8:44, 16:11, Hi 2:14 **3:9:** 1 Pi 1:23, 1 Jo 5:18

arazir kurabar amuvira ikian kogham.

¹⁰ Tina arazir aghuim gamir puvati, a Godin borim puvati. Egh tina Godin borir igharazibagh ifongezir puvati, a uaghan Godin borim puvati. Kamaghin e fo, te Godin boriba, ezi te Satanin boriba.

E bar moghira Godin borir igharazibagh ifuegham

(Sapta 3:11-5:21)

*Iesus igharazibagh
ifueghamin arazim en aka*

¹¹⁻¹² Kar akar ia fomira oragha iza datirighin tuzim: E uari gifuega. E Kenin arazim damuan markiam. A Satanin borim, egha uan dozim misoghezi an areme. Egha a tizim bagha uan dozim misoghezi, an areme? An araziba ikuvizima, an dozimin araziba dera. Kamaghin a uan dozim misoghezi an areme.

¹³ Nan adarasi, nguazir kamın itir gumazamiziba ia gifueghan koghtima, ia digavir kuram damuan marki.

¹⁴ E Godin borir igharazibagh ifonge. Kamaghin e fo, e ariagherir tuavim ategha, ariaghrezir gumaziba puvati, e angamra itir tuavimin zui. Tina Godin borir igharazitam gifongezir puvati, an ariagherir tuavimin zui.

¹⁵ Tina gumazir igharazitam gifongeghan kogh mati gumazir gumazibav sozim. Ia fo gumazir gumazibav soziba, me ikirimirir aghuir zurara itim inian kogham.

¹⁶ Iesus e gifongegha, egha e bagha uabi maku-nighava aremezi, e kamaghin Godin borir igharazibagh ifueghamin arazim gifo. Egh e uaghan Godin borir igharaziba bagh uari maku-nam.

¹⁷ Gumazitam nguazir kamın biziba ikiti, Godin borir igharazim biziba puvatighti, an an ganiva, egh an apangkuvan koghiva, egh an akurvazir puvati, gumazir kam Godin ifofer arazim an itir puvati.

¹⁸ Nan boriba, e Godin borir igharaziba pura migeir akabar me gifueghan kogham. Kamaghin marki. Egh guizbangira uan naviba me daningiva, egh arazir aghuiba me damuam.

*Godin boriba an damazimin
tughiva atiatingan marki*

¹⁹⁻²⁰ E Godin borir igharazibagh ifongezir arazir kam damuva, e fogh suam, e guizin akamin gin zui. God en navir averiamın itir biziba bar dagh fo, egha an apangkuvir en itim bar ekevegha, egha e uarira uarir apangkuvir arazim gafira. Egh en navir averiaba suam, ia ikufi, dughiar

kamin e Godin borir igharazibagh ifongezir arazir kam damuva, e fogh suam, e Godin damazimin navir amirizim iti.

²¹ Nan adarasi, en navir averiaba kamaghin mikiman koghan suam, ia ikufi, eghti e Godin damazimin atiatingan kogham.

²² E Godin arazibar gin mangiva a ifongezir arazibar amuva, kamaghin e bizitam bagh an azangsighti, an e daningam.

²³ Kar an akar ekiam: e nighnizir gavgavim an Otarim Kraiss Iesusin iki. Egh an e mikemezir moghin, e uari uarigh ifuegham.

²⁴ Tina an akamin gin mangiva a Godin poroghiv ikiti, God an poroghiv ikiam. God uan Duam e ganingizi, ezi an Duar kam en akazi, e fo, God e ko iti.

4

Ia duabar gan da asavsuigh

¹ Nan adarasi, akam inigha izir gumazir ifarir aviriba nguazir kam garui. Egha kamaghin migei, Godin Duam akam e ganingi. Kamaghin ia nighnizir gavgavim men ikian marki. Egh deravira men araziba ko migirigiaba asavsuigh fogham, da Godin Duam o duar kuraba.

² Tuavir ia Godin Duam gifoghamimra kara: Gumazitam suam, Kraiss Iesus, a gumazir nivafizimin nguazir kamin ize, gumazir kam Godin Duam an iti.

³ Gumazitam suam, Kraiss Iesus a guizin gumazim puvati, gumazir kam a duar igharazim iti, Godin Duam puvati. A Kraiss Iesusin apanimin duam. Ia fomira Kraissin apanim izamin migirigiam baraghizi, a datirighin izegha givagha nguazir kamin iti.

⁴ Nan adarasi, ia guizbangira Godin boriba. Godin Duam ian aven itima, an gavgavim bar ekevegga Satanin gavgavim gafira. Satan, a nguazir kamin gavgavimin gumazir dapanim. Ezi kamaghin ia akam inigha izir gumazir ifaribagh afira.

⁵ Gumazir kaba, me nguazir kamin gumaziba. Ezi men migirigiaba nguazir kamin migirigiaba. Ezi nguazir kamin gumazamiziba me barasi.

⁶ Ezi e, Godin gumazamiziba. Ezi gumazamizir God gifoziba, me en akaba barasi. Ezi God bagha itir puvatizir gumazamiziba me en akaba barazir puvati. Egh tuavir kamin e guizbangira migeir Duam ko migirigiar ifavaribagh amir duam gifogham.

3:21: Hi 4:16, 10:22, 1 Jo 2:28, 4:17 **3:22:** Sng 34:15, Jer 29:12, Mt 7:8, 21:22, Jo 9:31, 14:13 **3:23:** Jo 6:29, 13:34, 15:12, 15:17, 17:3, 1 Te 4:9, 1 Pi 4:8, 1 Jo 2:8-10

3:24: Jo 14:23, 15:10, 17:21, Ro 8:9, 1 Jo 4:12-13 **4:1:** Mt 7:15, 24:4-5, 24:24, 1 Te 5:21, 2 Pi 2:1, 1 Jo 2:18, 2 Jo 7, MAA 2:2 **4:2:** 1 Ko 12:3, 1 Jo 5:1 **4:3:** 2 Te 2:7, 1 Jo 2:18, 2:22, 2 Jo 7 **4:4:** Mt 12:29, Jo 16:33, 1 Ko 2:12, Ef 2:2, 6:12, 1 Jo 5:4-5 **4:5:** Jo 3:31, 15:19, 17:14 **4:6:** Jo 8:47, 10:27, 14:17, 1 Ko 14:37, 2 Ko 10:7

Gumazim God gifueghiva, egh uaghan gumazir igharazibagh ifongegh

7 Nan adarasi, God igharaz darazigh ifongezir arazim en akazi. Kamaghin, e uari uarigh ifueka. Gumazir igharazibagh ifongezim, a Godin borim, egha a guizbangira God gifo.

8 Kar Godin arazim, a dughiaba zurara gumazamizibagh ifonge. Ezi e fo, gumazir igharazibagh ifongezir puvatizir gumazim, a bar God gifozir puvati.

9 God borir vamira ikiava, e ikirimirir aghuim iniasa a ifuegha, an e bagha nguazir kamın anemada. Tuavir kamın God en akazi, e fo, God guizbangira gumazamizibagh ifonge.

10 Igharazibagh ifongezir arazimra kara. E kamaghin nighnighan kogham, e faragha God gifonge. Puvati. God faragha e gifuegha, uan Otarim amadazi an en arazir kuraba gin amangasa nguazir kamın izegha areme.

11 Nan adarasi, God arazir kam en aka, a bar e gifonge. Kamaghin, e uaghan bar igharazibagh ifuegham.

12 Gumazitam dughiatam Godin ganizir puvati. E uari uarigh ifongezir arazim damuti, God angamra en aven ikiti, an ifofer arazim en navir averiabagh

izivaghtima an daghem otivam.

13 God uan Duam e ganingizima, a vaghvagha en itima, ezi e kamaghin fo, e an poroghav itima, a en poroghav iti.

14 Ezi e Afeziar Ekiam amizir bizimin gani. A nguazimin itir gumazamizibar akurvaghasa, uan Otarim amada. Ezi e bizir kamın ganigha an gun migei.

15 Gumazitam an gun mikim suam, Iesus, Godin Otarim, eghti God gumazir kamın poroghiv ikiti, a Godin poroghiv ikiam.*

16 E kamaghin fo, God e gifuegha, egha an e gifongezir arazim bagha nighnizir gavgavim an iti.

Kar Godin arazim, a dughiaba zurara gumazamizibagh ifonge. Gumazitam gumazir igharazibagh ifueghiva, Godin poroghiv ikiti, God an poroghiv ikiam.

17 Tuavir kamın, e fo, God e gifongezir, e God ko gumazir igharazibagh ifongezir, ezi ifofer arazir kam bar e gizivaghtima, an daghem otivam. Kamaghin gumaziba bar Godin kotiamın tuivamin dughiam, e atiatingan kogham. E nguazir kamın itir dughiam e Iesusin min ikiam, kamaghin e gin Godin atiatingan kogham.

4:7: 1 Jo 2:29, 3:10-11, 3:23 **4:8:** 1 Jo 2:4, 3:6, 4:16 **4:9:** Jo 3:16, Ro 5:8, 8:32, 1 Jo 5:11 **4:10:** Jo 15:16, Ro 5:8-10, Ta 3:4, 1 Jo 2:2 **4:11:** Mt 18:33, Jo 15:12-13, 1 Jo 3:16 **4:12:** Jo 1:18, 1 Ti 6:16, 1 Jo 2:5-6, 4:18-20 **4:13:** Jo 14:20, 2 Ko 1:22, 1 Jo 3:24 **4:14:** Jo 1:14, 3:17, 1 Jo 1:1-2 **4:15:** Ro 10:9, 1 Jo 5:1, 5:5 * **4:15:** (4:15) Ni akar 1 Jon 4:2in itimin gan. **4:16:** 1 Jo 3:24, 4:8, 4:12 **4:17:** Je 2:13, 1 Jo 2:28, 3:3, 3:19-21

18 Gumazir igharazibagh ifongezir gumazim, a Godin atiatir puvati. Atiatir gumazim, a fo, a ivezir kuram iniam, ezi nighnizir kam a gamima, an atiati. Eghti gumazim igharazibagh ifongezir arazim a gizivagh daghem otivti, kamaghin a Godin atiatingan kogham. Gumazim atiatingti, e fo, a God a gifongezir arazim deravira a gifozir puvatizi, kamaghin igharazibagh ifongezir arazir an itimin dagheba puvati.

19 God faragha e gifongezi, ezi e gin a gifonge. Kamaghin e God ko igharazibagh ifongezir gavgavim iti.

20 Gumazitam Godin ganizir puvati. Gumazitam Godin borir a garir igharazibagh ifueghan koghiva, egh a manmaghin Godin a ganizir puvatizim gifuegham? Puvati. An a gifueghan kogham. Ezi e kamaghin fo, gumazitam suam, Ki God gifonge, egh Godin borir igharazim gifueghan koghti, e fo, a gumazir ifarim.

21 God akar gavgavir kam e ganingi. Tina God gifueghiva, egh a uaghan Godin borir igharazim gifongegh.

5

E nighnizir gavgavim Godin Otarimin iti

1 Gumaziba bar nighnizir gavgavir kam iki suam, Iesus, a God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, me Godin boriba. Kar nguazir kamın arazim: Gumaziba bar afeziar mam gifuegha, egha uaghan an boribagh ifonge.*

2 E God gifuegh an akar gavgavibar gin mangiva, kamaghin e fo, e Godin boribagh ifonge.

3-4 E God gifongezir arazimra kara. E God bar a gifueghiva, kamaghin e an akar gavgavibar gin mangam. Godin boriba bar nguazir kamın arazir kurabar gavgavim gafira, kamaghin amizima an akar gavgavibar gin mangamin tuavim e basemezir puvati. E nighnizir gavgavim Godin iti. Egha en nighnizir gavgavimin tuavimin nguazir kamın arazir kuraba dikabiragha dagh afira.

Nighnizir gavgavir Iesusin itim

5 Tinara nguazir kamın arazir kurabar gavgavim gafiragham? Gumazir nighnizir gavgavim Iesusin iki suam, a Godin Otarim. Gumazir kamra.†

6 Krais Iesus, a nguazir kamın ize. Ezi Jon dipamin a ruezima, a gin aremezi an ghuzim ire. Jon dipamra a ruezir pu. Puvati, a uaghan aremezi an ghuzim ire. Godin Duamra zurara

4:20: 1 Jo 2:4, 3:17, 4:12 4:21: Mt 5:44-45, Mk 12:29-31, Jo 13:34, 15:12, 1 Jo 3:23

5:1: Jo 1:12-13, 15:23, 1 Jo 2:22-23, 4:15 * 5:1: (5:1) Ni akar 1 Jon 2:22 ko 4:2in itimin gan. 5:5: Ro 8:37, 1 Ko 15:57, 1 Jo 4:4, 4:15 † 5:5: (5:5) Ni akar 1 Jon 4:2in gan. 5:6: Jo 1:29, 1:34, 14:17, 16:13, 19:34, 1 Ti 3:16, 1 Jo 1:7

guizin akabar en akakasi. Kamaghira Godin Duam bizir kabbar en akakasi.‡

⁷ Ezi God tuavir pumuning ko mikezim en akazi, e fo, Iesus a tina. Tuavir kabara kara. Godin Duam e migei. Ezi Jon Iesus dipamin a rue. Ezi Iesus aremezi an ghuzim ire.

⁸ Tuavir pumuning ko mikezir kaba uari inigha kamaghin e mikeme. Ezi e fo, Iesus a Godin Otarim.

⁹ Gumaziba, me fozir bizibar gun migeima, e nighnizir gavgavim men akabar iti. God uan Otarimın gun migeir biziba, da guizin biziba, ezi gumaziba migeir biziba pura biziba. God migeir biziba dagh afira.

¹⁰ Gumazitam uan navir averiamın nighnizir gavgavim Godin Otarimın ikiva, egh a bar fogh suam, God a mikemezir migirigiam, a guizbangira migirigiam. Gumazitam nighnizir gavgavim Godin migirigiamın ikian kogh, egh God uan Otarimın gun mikemezir akam baraghan aghuaghiva, egha kamaghin mati a Godin migia ghaze, God ifari.

¹¹ God ikirimirir aghuir zurara itim e ganingizi, ezi e fo, migirigiar kam, a guizin migirigiam. Godin Otarimın poroghav itir tuavimin, e ikirimirir aghuir kam iti.

¹² Gumazir Godin Otarimın poroghav itim, a ikirimirir aghuir zurara itim isi. Gumazir Godin Otarimın poroghav itir puvatizim, a ikirimirir aghuir zurara itim isir puvati.

Akar abuananaba

¹³ Ia nighnizir gavgavim Godin Otarimın ziamın itiba, ia ikirimirir aghuir zurara itim iniasa, ki fuegha, kamaghin ki bizir kaba ia bagha da osiri.

¹⁴ E fo, e God ifongezir moghin, e biziba bagh an azangsightima, an en azangsiziba baragham. Kamaghin e Godin boroghin mangisi atiatingiva okam nighnighan kogham.

¹⁵ E fo, an e barasi, kamaghin e bizitam bagh an azangsighiva, fogh suam, an e ganigha gifa.

¹⁶ Godin borir igharazitam arazir kurar helin magiran koghamim damuti, eghti tina foghiva a bagh God ko mikim. Eghti God ikirimirir aghuir zurara itim a daningam. Kar ki arazir kurar gumazim damightima a helin magiran koghamibav gei. Arazir kurar mam iti, a guizbangira gumazibagh amima me helin aven zurara ikiava Godin saghon iti. Ki gumazir arazir kurar kabagh amiba

‡ 5:6: (5:6) Grighin akam, vezin kamın deravira bigha mikemezir puvati. A dipam ko ghuzimra mikeme. Ezi gumazir aviriba ghaze, dipam, a Iesus ruezir dipam. Ezi ghuzim, a Iesusin ovevem migei. 5:7: Jo 1:1, 10:30, MAA 19:13 5:8: Jo 15:26 5:9: Mt 3:16-17, 17:5, Jo 5:32-37, 8:17-18 5:10: Jo 3:33, 5:38, Ro 8:16, Ga 4:6 5:11: Jo 3:36 5:12: Jo 3:36, 5:24 5:13: Jo 20:31, 1 Jo 1:1-2 5:14: Jo 14:13, 16:23, 1 Jo 3:21-22 5:16: Mt 12:31-32, Lu 12:10, Hi 6:4-6, Je 5:14-15

God men akurvaghasa ki ia migeir puvati. §

¹⁷ Arazir derazir puvatiziba da arazir kuraba. Arazir kurar aviriba ikia, egha maba gumazibagh amima me helin ikia Godin saghon iti. Ezi arazir kurar mam iti, a gumazibagh amima me helin ghuaghirir puvati.

¹⁸ E fo, Godin otivizir boriba me arazir kurabar gin zuir pu. Puvati, Godin otozir Otarim, Iesus, deravira Godin borir igharazibar gari. Ezi Satan, bizitam me damighan kogham.

¹⁹ E fo, e Godin boriba. Egha uaghan fo, nguazimin itir gumazamizir Godin gin zuir puvatiziba, me Satanin gavgavimin apengan iti.

²⁰ Ezi e uaghan fo, Godin Otarim nguazir kamın izegha, egha e guizin God gifoghasa, a fofozim e ganingi. Ezi e, guizin God uan Otarim Krai Iesus ko, aningin poroghav iti. Krai Iesus, a guizin God. Egha a ikirimirir aghuir zurara itim e ganingi.

²¹ Kamaghin nan boriba, ia deravira uari bagh gan, godin ifariba o nguazimin itir bizitam ian navir averiabar aven iki guizin Godin danganim inian marki.

§ 5:16: (5:16) Akar kamın mingarim a deraviram otozir puvati. Gumazir maba ghaze, a gumazir ovengezibav gei. Ezi marazi ghaze, an ovever namba 2in nigirigiam. Ni Akar Mogomem sapta 2:11 ko 20:14in gan. Me akar kam "ovevem" a girazi a kamakin, "helin ovenge." 5:18: Jo 17:15, Je 1:27, 1 Pi 1:23, 1 Jo 3:9 5:19: Ro 8:10, 8:23, Ga 1:4, 1 Jo 4:6 5:20: Ais 9:6, Mt 25:46, Jo 17:3, 1 Ti 3:16, Hi 1:8 5:21: 1 Ko 10:14

Jonin Akinafarir Namba 2

Akar Faragha Zuim

Siosin gumazir dapanir mam akinafarir kam osiri. Gumazir aviriba ghaze, a siosin mamın itir gumazamiziba bagha an osiri. A kamagh sua, me bar igharaz darazigh ifueghiva, egh me ifavarir gumaziba bagh gan. Kar gumazir Godin akam gasighasiziba.

E Godin guizin akam mighivira an suiragh, egh gumazir ifariba bagh ganam

¹ Ki Kraisin adarazir gumazir dapanim. Ni amizir God inabazim, ki ni ko nin boriba bagha akinafarir kam osiri. Ki guizbangira bar ia gifonge. Ki uabira puvati, gumazamizir guizin akam gifoziba uaghan bar ia gifonge.*

² Guizin akam en iti, egh a iki mamaghira ikiam. Bizir kam bagha e bar ia gifonge.

³ Guizin akamin arazim ko arazir igharazibagh ifongezim, arazir kamning God ko Iesus ko iti. Kamaghin Afeziam God koma Krai Iesus, Godin Otarim, aning apangkuvir arazim ko kuarkuvir arazim gamua, egha navir amirizimin arazim e ganidi.

E igharaz darazigh ifongezir arazimin gin mangam

⁴ Afeziamın akar gavgavim e mikemezi moghin, nin borir maba guizin akamin gin zui. Ezi ki kamaghin oregha bar akonge.

⁵ Ezi Amizir Aghuim, ki kamaghin nin azangsisı, ia bar uarigh ifongegh. Kar arazir igiam puvati. Arazir kam fomira e ko ikia iza datirikin.

⁶ Arazir uarigh ifongezimra kara: e Godin akar gavgavim baragh an gin mangam. Ia fomira oraghizi moghira an akar gavgavim ghaze, ia uarigh ifongezir arazimin gin mangvira iki.

Ia Kraisin akamin suiragh gavgafigh

⁷ Ia oragh. E gifarir gumazir aviriba nguazir kam garui. Me nighnizir gavgavim itir puvatigha kamaghin migeir puvati, Krai Iesus a gumazir nivafizimin min oto. Gumazir kamaghin amim, a gumazir ifarim, egha Kraisin Apanim.†

⁸ Kamaghin ia uari bagh ganigh, ia bizir iniasava amiba ia da ataghragan marki. Kamaghin derazi puvati. Ia uan ivezim bar moghira a inighti, deragham.

⁹ Egh gumazitam Kraisin suren migirigiamın suiragh gavgavighan kogh, egh akar igharazitam uam akar kam giviraghti, God a ko ikian kogham. Ezi gumazir Kraisin

* **1:1:** (1) Jon akar isin zuim gami. Amizir God inabazim, a siosin mam. Borir kaba, me siosin kamın aven itir gumazamiziba. † **1:7:** (7) Ni akar 1 Jon 4:2in itimin gan.

suren migirigiamin suiragha
gavgavigha mamaghira itim,
Afeziam uan Otarim ko aning
a ko iti.

¹⁰ Gumazitam ia bagh iziva
Kraisin suren migirigiar kam
inigh izan koghti, ia a inigh
uan dipenimin aven mangan
marki. Egh ia kamaghin
a mikiman marki, God de-
ravira ni damu. Puvati.

¹¹ Ia fo, gumazitam
dughiam gumazir kamaghin
anim ganidi, ia fogh suam, a
uabi an ingangarir kuramin
akurvasi.

*Gumazir dapanim men
ganasa*

¹² Ki bizir aviribar ia
mikimasa. Ki ghaze, e
uarir gan uariv kim bar
akongeghasa ki ifonge, ka-
maghin ki ia bagh izam.
Kamaghin ki ia bagha
akinafarimin da osiran
aghua.

¹³ Nin avenemebar God in-
abazim, an boriba ia bagha
akam amaga ghaze, Afeziam
ia ko iki.‡

‡ **1:13:** (13) Ni akar 2 Jon 1in itimin gan.

Jonin Akinafarir Namba 3

Akar Faragha Zuim

Siosin gumazir dapanir mam akinafarir kam gumazir dapanir igharazim bagha an osiri. An ziam Gaius. A fo, Gaius Kraisin gumazamizir igharazibar akurvasi, kamaghin a Gaiusin ziam fe. Egha Gaiusin migia ghaze, ni gumazir kam Diotrefes, a bagh ganigh.

E Godin ingangarim gamir gumazibar akurvagh

¹ Ki Kraisin adarazir gumazir dapanim. Ni Gaius, ki ni bagh akinafarir kam osiri. Ni nan aveghbuamra, ezi ki guizbangira bar ni gifonge.

² Nan namakar aghuim, ki ni bagha God ko migia ghaze, nin duam deravira iti moghin, nin mikarzim bar deravira ikiti, bizir aghuaribara ni bativam.

³ Nighnizir gavgavim Kraisin itir marazi iza nin gun na migia ghaze, ni deravira guizin akamin gin zui. Ezi ki akar kam baregha bar akonge. Ki fo, ni zurara guizin akamin gin zui.

⁴ Ki orazi, nan boriba guizin akamin gin zuima ki bar akonge. Nan agoroger kam bizir mabar agorogeba bar dagh afira.

*Gaius ingangarir aghuim
gami*

⁵ Namakar aghuim, zurara deravira guizin akamin gin ghua egha arazir aghuiba Kraisin adarazigh ami. Egha ni, Kraisin adarazir ni fozir puvatiziba, ni uaghan arazir aghuibar me gami.

⁶ Gumazir kaba nin arazir gumazibagh ifongezimin gun kagh itir siosin migei. Ni God ifongezir moghin, ni bizitaba ua men akuraghti me da inigh tuavir me zuimin mangvira iki, kamaghin dera.

⁷ E fo, me Iesusin ziamin arua ingangarir kam gamuava egha, Kraisi gifozir puvatizir gumaziba, me men dafaribar biziba isir puvati.

⁸ Ezi e gumazir kamaghin amibar akurvaghsi bar gavgavigham. E ghaze, e me ko bar moghira, guizin akam bagh ingarsi, kamaghin e men akurvagh.

*Diotrefes arazir kuram
gami*

⁹ Ki sios bagha akinafarir mam osiris. Ezi Diotrefes uan ziam fava men gumazir dapanimin ikiasava, kamaghin a nan akamin apengan itir puvati.

¹⁰ Kamaghin ki iziva, an arazir kam aghurigham. An en gun tintinibar me migia akar kurabar en gun me migei. A kamaghiram amir puvati, a uaghan Kraisin adarazi isa uan dipenimin zuir puvati. Ezi igharaz darazi me inigh uan dipenibar mangasava amima, ezi a uaghan men anogorogha siosin aven me batogha, me abisi.

Demitrius arazir aghuim gami

¹¹ Nan namakar aghuim, ni arazir kurabar gin mangan marki, ni arazir aghuibar gin mangi. Gumazir arazir aghuibagh amim, a Godin borim. Ezi gumazir arazir kurabagh amim, a God gifozir puvati.

¹² Gumaziba bar Demitriusin arazir aghuimin gun migei. Ezi guizin akam uaghan an arazir aghuimin gun migei. Ezi ki uaghan an arazir aghuimin gun migei. Ezi ia fo nan migirigiaba da guizbangira.

Gumazir dapanim Gaiusin ganasa

¹³ Ki bizir aviriba ni mikimasa, egha ki da osiran aghua.

¹⁴ Ki ghaze, ki gurumra izi ni batogh ga uaningin gan uaningin mikimam.

¹⁵ Navir amirizim ni ko iki. Nin namakar kagh itiba akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Eghti ni magh en namakaba vaghvagh kamaghin me mikim suam, Afeziam me ko iki.

Jut Osirizir Akinafarim

Akar Faragha Zuim

Akinafarir kamın akaba, da mong 2 Pitan akaba ko magh ghu. A Godin gumazamizibav kimasa, eghti me Akar Aghuimin apanibar akaba baragh dar gın mangan markiam. Akinafarim kamaghın miği, “E Godin gumazamiziba, a nighnizir gavgavimın arazir vamiram e ganingi. Eghti gumazitam en nighnizir gavgavim batueghıva, akar igiatam atighan kogham.”

Ia uan nighnizir gavgaviba bagh gan

¹ Ki Jut, ki İesusın ingangarir gumazim; egha ki Jemsın dozim. Ia God diazir gumazamiziba, ki ia bagha akinafarir kam osiri. God Afeziam bar ia gifonge, ezi Kraıs İesus uabi ian gari.

² Eghti apangkuvimın arazim ko navir amirizim ko igharaz darazi gifongezir arazim bar ia gizifagh.

Godin akar aghuimin apaniba, me Kraısın adarazir aven ize

(2 Pita 2:1-18)

³ Nan namakar aghuiba, ki faragh ingangarir God ua bar e inizir kamın, akinafarim osirigha ia mikimasa bar ifonge. Ezi ki datirighın kamaghın nighnisi, ki akinafarir

igharazim osiram. Ia uan nighnizir gavgaviba bagh bar gavgafıgh. Egh ia Godın akar aghuimin apanibar akaba batogh. E Godin gumazamiziba, a nighnizir gavgavimın arazir vamiram e ganingi. Eghti gumazitam en nighnizir gavgavim batueghıva, akar igiatam atighan kogham. Bar puvati.

⁴ Gumazir maba muega Kraısın adarazir aven ize. Fomıra fomıra God kamaghın miğia ghaze, gumazir kamaghın amiba me an damazimın mitivigh ovengam. Me akırıba ragha God gasi. Egha me Godın apangkuvimın akabagh iragha dagh amima, da afiar arazibar akabar mın oto. Gumazir kaba akırım ragha Atrivir vamiran kam gasara. An en Ekiam Kraıs İesus.

⁵ Ia bizir kabagh fogha gıfa, ezi ki ua ian nighniziba fasa. Ia fo, Ekiam fomıra İsipın uan gumazamizibar akurazima me İsip ataki. Egha gın gumazamizir nighnizir gavgavim an itir puvatizibagh asıghasiki.*

⁶ Ia enselin kurar maba, ia dagh nighnigh. God me ganıngizir ingangariba me dar amuan aghua. Egha me uan danganiba ataki. Kamaghın amizima, Ekiam zurara iki mamaghıra iki-amin senbar me ike. Egha me isava kalabuziar danganir bar mitarmangizimın me ati. Ezi me Kotiam Damuamin

* 1:5: (5) Grıghın akinafarir avırir fomıra itiba, me ziar kam, “Ekiam,” osirizir puvati. Me ziar kam, “İesus,” an osiri.

Dughiar Ekiam mizuai.

7 Kamaghira, fomira Sodom ko Gomoran gumaziba ko nguibar ekiar aningın boroghira itibar gumaziba, me uaghan enselba amizir arazimin mirara ami. Me uari isa arazir kurabagh aniga, egha me arazir bar kurar gumaziba ko gumaziba uari isava akuibagh ami. Kamaghın amizi God me isava avir zurara isia mamaghira itim, me akunizi, me izevir kuram ini. Bizir otivizir kabanagh, ia dagh nighnighiva arazir kurabar gın mangan kogham.

8 Kamaghira gumazir kaba ian nighnizibagh asighasighasa me arazir kurar kabar gın tisi. Me irebar kurabar garima da men nighniziba fema me arazir bar kurar mizirizibar uan mikarziabagh ami. Me Ekiamın akaba barazir puvatighava, Godın Nguibamın itir enselin ekiaba uaghan akar kurabar dav gei.

9 Ezi enselin aghuiba, akar kurabar gumazir men apanibagh amibav geir puvati. Ezi dughiar kamın enselbar faragha zuim Maikel, Mosesın kuam bagha Satan ko aning uaning adoghadogha Maikel akar kuratam Satanın mikemezir puvati. A kamaghın migia ghaze, "Ekiam uabi nin atar ni mikemeghtima ni uan akam dikuagh."

10 Gumazir kaba biziba me dar mingaribagh fozir puvati, me puram akar kurabar dav gei. Me mati asiziba

nighniziba men puvati. Egha me uan nivafizibar ifongezir arazibar gın zui. Ezi men arazir kabara me gasighasisi.

11 Me bar ikuvigham! Me Kein aruizi moghın arui. Me izevim baghavira nighnisi, Balam amizi moghın ami. Egha me dagıaba iniasa bar ikufi. Egha me Koran mın Godın akabar gın tizir puvati, egha arazir kam bangın me bar ovegha ikuvigha gifa.

12 Ia uari ifongezir isar dughiaab, gumazir kaba izava Godın damazimın arazir mizirizir kurabagh ami. Me damasa aghumsızir puvatigha, kamaghın nighnizir puvati, e isar ekiamın iti. Egha me uarira uarigh nighnisi. Me mati amozim puvatizir ghuariabar mın gari, ezi aminim dagh vaima, da tintinibar zui. Egha me mati temem uan dughiamın ber puvati. Egha me mati temem misiga givazi gumaziba an povim asiaghati. Me gumazir bar ovegeziba.

13 Me mati ongarir fifizir ekiaba dipiraghiri. Egha me arazir kurabar amuasa aghumsızir puvatigha, mati ongarim dipira izima an puvpuvir miziriziba pın otivi moghın men arazir kuraba azenim giri. Egha me mati mikoveziba pın overiamın uan tuavibar gın tizir puvati. Kamaghın amizi, God me bagha danganir mitarmer bar pıghatomezim ati, eghti me mangi an iki mamaghira ikiam.

¹⁴ Enok, an Adamın namba siksın ovavimın borim, a Godın akam inigha izir gumazir mamın mın gumazir kabav gia ghaze, “Ki Ekiamın garima a uan tausen enselin bar aviravirim ko izi.

¹⁵ A gumazamiziba bar men araziba tuisigham. Gumazir an gın zuir puvatiziba, a me damuti, me bar uan arazir kurar me amizibar osimtiziba aterm. Gumazir arazir kurabagh amiba, me akirim ragha God gasa ghuavira iti. Kamaghın amizi akar bar kurar igharazir me God gamiziba, God da bagh me damuti me bar ivezir kuram iniam.”

¹⁶ Gumazir kaba, me bativir biziba me da bagha naviba ikufi, egha me puv migei. Me uan navibar arazir kurabar gın zui. Me pamtemın diava puv uan ziaba fe. Egha me gumaziba apezeperima me me ifongezir arazibar gın zui.

Ian nighnizir gavgavim gavgavim ian navibar aning

¹⁷ Nan namakar bar aghuiba, ia gın otivamin bizim gınighnigh, en Ekiam Kraıs İesusın aposelba an gun mikeme.

¹⁸ Me kamaghın ia migia ghaze, “Dughiar abuananabar, gumazir dibovibagh amiba otivam, egh me Godın arazibar aghuaghıva uan nivafiziba ifongezir arazibar gın mangam.”

¹⁹ Gumazir kaba Kraısın adarazi abisi. Me nguazir kamın gumazibar nighnizibar

gın zui, ezi Godın Duam men itir puvati.

²⁰ Ezi ia guizin nan adarasi, ia dughıabar zurara uan nighnizir gavgavimın gavgavim uan navibar aning. Nighnizir gavgavir kam, God uabi ia ganıngi. Egh ia Godın Duamın gavgavimın zurara God ko mikim.

²¹ God bar ia gifonge. Eghti ia an boroghın ikiti a zurara ia gifuegham. Egh ia zurara e uan Ekiam Kraıs İesusın mizuam, eghti a uan apangkuvim azenim datightıma, ia ikirimirir aghuarir zurara itim iniam.

²² Ia, gumazir nighnizir gavgavim oteveziba, ia men apangkuf.

²³ Marazi avimın iti moghın iti, kamaghın amizi, ia zuamram avimın me inigh. Ezi marazi bar navir ghurimın arazibagh ami, egha me bar mize, ezi men korotiaba uaghan bar mize. Eghti dughiar ia men apangkuvıba, ia uari bagh gan. Ia Godın damazimın mizezir bizir kaba bar dar saghon iki.

E Godın ziam fam

²⁴ God uabi deraghvıra ian ganti ia iran kogham. Eghti a ia inigh mangiti ia an nguıbar aghuimın ikiam. Egh ia an damazimın arazir kuraba puvatigh, bar akuegham.

²⁵ Kar Godın vamıra ikiava, egha a Kraıs İesus en Ekiamın ingangarımın, uam e ini. Eghti e an ziam fam. A en atrivir faragha zuimın ikiava, egha gavgavir ekiam

iti. Egh a biziba bar dar dapanimin ikiam. A dughiaba bar fomira iza kamaghira iti. Egha datirighin a uaghan kamaghira iti. Egh a gin uaghan kamaghira ikiam. Bar guizbangira.

Krais Akar Mogomem a Isa Azenim Gati

Akar Faragha Zuim

Gumaziba Kraisin adarazigh asighasizir dughiamin, Jon akinafarir kam osiri. Kraisin adarsi kamaghin migia ghaze, Krais Iesus a men Ekiam, egha me nighnizir gavgavimin an iti. Kraisin adarazir nighnizir gavgaviba gavgavigh, egh me osimtizir ekiaba ateghti da me abinan koghasa, kamaghin Jon akinafarir kam osiri.

Akinafarir kam a gin otivamin bizibar akar isin zuir aviriba iti. Ezi Kraisin gumazamizir dughiar kamin itiba, me ti akar isin zuir kabagh fo. Ezi nighnizir gavgaviba puvatiziba dagh fozir puvati.

Akar isin zuir kabar mingarim, a kamakin. Krais Iesus en Ekiam, eghti an dafarmin God apaniba bar da dikabiragham. Egh a uaghan Satan dikabiragham. Egh dughiar Iesus uan ingangarim a givamim, God gumazamizir ikia gavgavigha uan nighnizir gavgaviba ataghizir puvatiziba, a ivezir aghuim me daningam.

God biziba bar dar ingarightima da igiabar otivigham, eghti me God ko ikiva egh uam osimtiziba puvatigham.

Krais Iesus, nguibar 7 plan aven itir siosba bagha akaba amada

(Sapta 1-3)

¹ Akar kam faragha modogha iti, ezi datirighin Krais Iesus a isa azenim gati. God uan ingangarir gumaziba bizir zuamiram otivamiba men akaghasa, egha kamaghin akar kam Iesusin aka. Ezi Iesus uan enselin mam anemadazima, ki Jon, an ingangarir gumazim, akam na daningasa ize, eghti ki Iesusin ingangarir gumazir igharazibav kimam.

² Ezi ki Jon, ki bizir kaba bar dar ganigha gifa, egha Godin akam, a Krais Iesusin gun migeir akam, ki aneghurigha an gun migei, egha ki ghaze, akar kam a guizbangira.

³ Akar kam a Godin akam, a Godin ize, eghti tina akar kam dipontima igharaz darazi oraghti, gumazir kam bar akongegh. Eghti gumazamiziba akar kam baraghiva egh Godin akar ki osirizimin gin mangiva, me uaghan bar akongegh. Dughiam otivasava amima, God damuasa mikemezir biziba an adar amuam. Kamaghin, gumaziba akar kam diponam.

*Jon nguibar 7 plan aven itir
siosba bagha akam osiri*

⁴ Ki Jon, ki ia gumazamizir 7 plan siosin Esian Provinsin itiba, ia bagha akar kam osiri.

Godin datirighin ikia, fomira ikia, egh gin uamategh izamim, Godin kamra navir amirizim ia daningiva, egh ian apangkuv. Eghti 7 plan duar aghuir Godin ingangarim gamua an atrivir dabirabimin guamin itiba, da uaghan ian apangkuvigh egh navir amirizim ia daning.

⁵ Krais Iesus, a gumazir Godin akaba guizbangira dav geim. Egha a gumazir bar uabira faragha ovevem in ua dikavizim. Egha a nguazimin atriviba bar men ekiam. A uaghan ian apangkuv egh navir amirizim ia daning.

A bar e gifonge, egha a uabi uan ghuzimin a en arazir kuraba agivazi e firiaghire.

⁶ An e gamizima e atrivimin ofa gamir gumazibar itima, ezi God e gativazi e Godin ingangarim gami, God Iesusin afeziam. Zurazurara Krais ziar ekiam ikiva egh biziba bar dar ganamin gavgavim iki. Guizbangira.

⁷ Ia gan, a ghuariabar tongin izaghirasava ami, eghti gumaziba bar uari uan damazibar an ganam.

Gumazir a giniviziba, me bar uaghan an ganam.

Eghti nguazir kam in kantriba bar, dar gumazamiziba a ginighnigh egh azi naviba bar me basemegham.

Are, bizir kam otivam. Guizbangira.

⁸ Gavgaviba bar itir Godin Ekiam kamaghin migei, "Kirara ki faraghavira ikia, egh bar gin ikiva abuan ikivira ikiam." Kar Godin kamnangra, datirighin ikia, fomira ikia, egh gin uamategh izam.

Jon Kraisin gani

⁹ Ki Jon, ki ian aveghbuar mam. Ki ia ko, e Kraisin adarasi. Ki ia ko porogha, mizaziba isa, egha ia ko God Bizibagh Ativir Dughiamin aven ikia Godin apengan iti. Egha ia ko porogha osimtiziba atera tugha gavgafi. Ki Godin akam akura, egha Iesusin gun migeir akam, ki an eghurigha an gun migia ghaze, akar kam a guizbangira. Kamaghin amizi me na batuegha na isa Patmosin Arighatizimin na ati.*

¹⁰ Ekiamin dughiamin, Godin Duam na gizivagha pamten nan ingari, ezi

1:5: Sng 89:27, Ais 55:4, Jo 15:9, 18:37, Ef 1:20, Kl 1:18, 1 Ti 6:13, Hi 9:14, 1 Jo 1:7, 4:10, MAA 3:14, 17:14 **1:6:** Kis 19:6, 1 Ti 6:16, Hi 13:21, 1 Pi 2:5, 2:9, MAA 5:10, 20:6

1:7: Dan 7:13, Sek 12:10, Mt 24:30, Mk 13:26, Lu 21:27, Jo 19:34, 19:37, Ap 1:11, 1 Te 4:17 **1:8:** Kis 3:14, MAA 1:4, 1:17, 4:8, 11:17, 15:3, 21:6, 22:13 **1:9:** Fl

1:7, 2 Ti 1:8, 2:12, MAA 6:9 * **1:9:** (1:9) Dughiar gumaziba arazir kurar Romba aghuazibagh amima, me me isi kalabus darighasa. Egha dughiar mabar me me amadima, me arighatizibar ghua iti. Patmos a uaghan kalabuziabar arighatizir kabar mam. **1:10:** Jo 20:26, Ap 10:10, 2 Ko 12:2, MAA 4:1-2

nan girakirangin ki tiarir mam barazi a sighamın mın pamten kamaghın dei.

11 Tiarir kam kamaghın migei, “Bizir ni garir kaba bar, ni akinafarimin da osirigh, egh 7 plan siosba bagh da amangigh. Siosin Efesusin nguibamın itim, ko Smernan nguibamın itim, ko Pergamum ko Taiataira ko Sardis ko Filadelfia ko Laodisian nguibamın itiba.”

12 Ezi ki gumazir na migeimin ganasa egha ragha gari, lamın golin 7 pla iti.

13 Ezi ki gumazir mamın garima, a lambar tongin tughav iti. A Gumazibar Borimın mın gari. A korotiar ruarim aruzima an an sueba avara, ezi a golin letiam uan evarim amighiri.

14 An dapanarızim bar ghurghurigha mati, sipsipin arızimin mın gara, egha mati ghuariar ghurghurim. Ezi an damazimning mati avir mızariar gavgavimın mın pamtem isi.

15 An suemning mati bras, me avir ekiamın a tuazi, a isia dafozi moghın gari. Ezi ki an tiarim barazi, a mati dipar ekiam afora nidi.

16 A 7 plan mikoveziba uan agharir guvimın dar suira. Ezi midorozir sabar mam ghuntzir pumuning ikia bar ghumi, an an akamın ikegha azenimın ize. Ezi an

guam aruer angazangarir gavgavimın mın pamten taghtasi.

17 Ki an ganigha an suemningin boroghın irigha, gumazir ovengezimın mın iti. Ezi a uan agharir guvimın na gisin atigha, egha kamagh migei, “Ni atiatingan marki. Ki gumazir faraghavira ikia, egh bar gin ikiva, egh abuan ikivira ikiam.

18 Egha ki gumazir angamra itim. Fomira ki areme. Datirighın ni gan, ki zurara angamra ikivira ikiam. Ki Ovevemın ki, koma Gumaziba Ovia Ghua Itir Nguibamın ki, ki aningın suiragha aningın ganamin gavgavim iti.

19 “Kamaghın amizi, ni bizir ni ganizir kabar akaba osirigh, bizir datirighın itiba ko bizir gin otivamiba.

20 Ni 7 plan mikovezir nan agharir guvimın itiba ko 7 plan golin lambar ganigha gifa. Da mati akar mogomem, ezi an mingarim kamakin: 7 plan mikoveziba, da siosin 7 plan garir enselba. Ezi 7 plan lamba, da uari siosin 7 pla.”

2

Efesusin nguibamın itir siosin zuir akam

1 Gumazir kam ua kamaghın migei, “Ni Efesusin itir siosin garir ensel a bagh

1:12: Kis 25:37, Sek 4:2, MAA 1:20

1:14: Dan 7:9, MAA 2:18, 14:2, 19:12

Ef 6:17, Hi 4:12, MAA 1:20, 2:1, 2:12, 2:16, 3:1, 19:15, 19:21

48:12, Ese 1:28, Dan 8:18, 10:10, MAA 2:8, 22:13

4:9, 5:14 1:19: MAA 1:1, 1:11, 2:1, 4:1

2:1, 3:1 2:1: MAA 1:16, 1:20

1:13: Ese 1:26, Dan 7:13, 10:5, MAA 15:6

1:15: Ese 1:24, 43:2, MAA 14:2

1:16:

1:17: Ais 41:4, 44:6,

1:18: Sng 68:20, Ro 6:9, MAA

1:20: Sek 4:2, Fl 2:15, MAA 1:12, 1:16,

akataba osirigh. Akar kaba kamakin,

‘Ki uan agharir guvimin 7 plan mikovezibar suigha, egha 7 plan golin lambar tongin arui. Egha ki akar kam ni bagha anemadazi a izi.*

² Ia Kraisin adarasi, ian arazir ia amiba ki bar dagh fo. Egha ki fo, ia pamtem ingarigha, egha tugha gavgafi. Egha gumazir kurabar aghua. Gumazir kaba ia migia ghaze, “E uaghan aposelba.” Puvati, me aposelba pu. Ezi ia men migirigiaba tuisigha givagha, egha men nighnizir ifavarim gifogha ghaze, me pura gumazir ifavariba.

³ Gumaziba ian garima, ia nan ziam bangin, me arazir kurabar ia gami. Ezi ki kamaghin ia gifo, ia tugha gavgavigha osimtizir kam aterava an aghuazir puvati.

⁴ Ezi ki adarir akamin kamaghin ia mikimasa, ia igiamra nighnizir gavgavim nan ikia, egha ia bar na gifonge, egha datirighin puvati.

⁵ Ia fomira arazir aghuibagh ami, egha datirighin ia arazir kam ategha ire. Kamaghin amizi, ia uam arazir ia faragha amizim ginighnigh, egh ia uan navibagh iragh, egh

arazir mati ia faragha amizibar amu. Ia kamaghin damuan koghti, eghti ki ia bagh iziva egh ian itir lam batuegham.

⁶ Ezi ian arazir aghuir mamra kara, ia Nikolasin adarazir arazibar aghua. Ki uakan, ki men araziba bar dar aghua.

⁷ Eghti tina kuarimning iti, an akar Godin Duam siosbav geiba, a da baragh. Gumazir midorozim gamua apanim abirim, ki an amamangatighti, a ikirimirir aghuim anidir tememin dagheba iniva dar amam. Temer kam, Godin Nguibar Aghuarimin itir dagher azenimin iti.”

Smernan nguibamin itir siosin zuir akam

⁸ Gumazir kam ua kamaghin migei, “Ni Smernan nguibamin itir siosin garir ensel bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin,

Ki gumazir bar faraghavira ikia, egh bar gin ikiva abuan ikivira ikiam. Ki fomiram areme, egha datirighin ki angamra iti. Egha ki ni bagha akar kam amadazima a izi.

⁹ Ki osimtiziba ko mizazir ia bativizibagh fo. Egha kamaghin fo, ia biziba bar puvati. Egha ia guizbangira bizir bar aviriba iti. Ezi ki fo,

* **2:1:** (2:1) Akar kam a siosin ensel bagha zui, egha a siosin gumazamiziba amir araziba, me migei. **2:2:** 2 Ko 11:13, 2 Pi 2:1, 1 Jo 4:1, MAA 2:9, 2:13, 2:19, 3:1, 3:8, 3:15 **2:3:** Ga 6:9, Hi 12:3-5 **2:5:** Mt 21:41-43, MAA 2:16, 2:22, 3:3, 3:19 **2:6:** Sng 139:21 **2:7:** Stt 2:9, Ese 28:13, 31:8, Mt 11:15, MAA 2:11, 2:17, 2:29, 3:6, 3:13, 3:22, 22:2, 22:14, 22:19 **2:8:** Ais 44:6, 48:12, MAA 1:17, 22:13 **2:9:** Ro 2:17, 2 Ko 11:14-15, 1 Ti 6:18, Je 2:5, MAA 3:9

gumazir maba akar kurabar girakirangin ia migei. Gumazir kaba ghaze, me Judan adarasi. Egha me Judan adarazi pu. Puvati. Me guizin Satanin adarasi.†

¹⁰ Ia kiranoveghang mizazitaba iniam, egh bizir kam ia damuti ia atiatingan marki. Ia orakigh. God ian nighnizir gavgavim tuisigh egh foghasa, a gavgafi, o puvati. Kamaghin, Satan ia damuti me ian tongin tarazi kalabus darigham. Eghti ia 10 plan dughiabar osimtiziba ko mizaziba ateram. Eghti ia nighnizir gavgavir Kraisin itimin suiragh gavgafigh, mamaghira iki mangi, ia aremeghamin dughiam, eghti ki ikirimirir aghuarim ivezir aghuarimin min pura ia daningam.

¹¹ Tina kuarimning iti, akar Godin Duam siosbav geiba, a da baragh. Gumazitam midorozim damuva uan apanim abiraghti ovever namba 2 a gasighasighan kogham. Bar puvati.”

Pergamumin nguibamin itir siosin zuir akam

¹² Gumazir kam kamaghin ua na migei, “Egh ni Pergamumin siosin garir ensel bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin,

‘Ki midorozir sabar ghumtizir pumuning itim iti, a bar ghumi. Ki akar kam ia bagha anemadazi a izi.

¹³ Ki nguibar ia itir kam bar deragha a gifo, Satanin atrivir dabirabim nguibar kam in iti. Ezi ia nan ziamin tugha gavgavigha, egha ia nighnizir gavgavim nan ikia egha ia nighnizir gavgavir kam modir puvati. Fomira gumazir kam Antipas, a gumazir nan akam kurim, egha ia ko ike. A guizbangira nan akamin gin zui, ezi me ian nguibar Satan itimin a misoghezi an areme. Dughiar kam in ia uaghan akirim ragha na gasarazir puvati.

¹⁴ Ezi ki adarir akar maba ia mikimasa. Ia Pergamumin gumazir maba iti, me Balam in sure gamir akabar suiragha gavgavighavira iti. E fo, Balam kamaghin Balakin sure gami, eghti a Israelba tuavir kuramin men akagh me damuti, me arazir kuramin iregham. Ezi Balak Israelbar nighnizibagh amizima, me aseba bagha ofa gamir asiziba apa, egha tintinibar uari koma akuir arazim gami.

¹⁵ Kamaghira, gumazir maba ia ko ikia, egha Nikolasin adarazir akabar gin zui.

† **2:9:** (2:9) Smernan siosin gumazamiziba, me nguazir kam in biziba bar otevegha, onganarazibagh ami. Egha me Godin Duamin biziba, guizbangira bar izifa. **2:10:** Mt 10:22, 10:28, 24:13, 2 Ti 4:8, Je 1:12, MAA 3:11 **2:11:** MAA 13:9, 20:14, 21:8 **2:12:** Ais 49:2, MAA 1:16 **2:13:** MAA 3:8 **2:14:** Nam 22-24, 25:1-3, 31:16, Lo 23:4, Ap 15:29, 1 Ko 6:13, 8:9, 2 Pi 2:15, Ju 11 **2:16:** Ais 11:4, 2 Te 2:8, MAA 1:16, 3:11, 19:15, 19:21, 22:7, 22:12, 22:20

16 Kamaghin amizi ia uan navibagh iragh. Puvatightima, ki kiranoveghang ia bagh izi, egh gumazir kaba uan akamin itir midorozir sabamin me misogham.

17 Tina kuarimning iti, akar Godin Duam siosbav geiba, a da baragh. Eghti gumazitam midorozim damuva apanim abiraghtima, ki manan dagher datirighin muegav itir taba a daningam. Egh ki dagiar ghurghuritam a daningam. Egh dagiar kamın ki ziar igiar mam osirigham, eghti gumazitam ziar kam gifoghan kogham. Gumazir dagiam inizim, anarira a gifogham.' "‡

Taiatairan nguibamin itir siosin zuir akam

18 Gumazir kam kamaghin ua migei, "Ni Taiatairan nguibamin siosin garir ensel a bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin,

'Ki Godin Otarim, ezi nan damazimning mati avir mizariar gavgavimın min pamten isi, ezi nan suemning mati bras me bar deravira a ruezi moghin isia angazangarim ekefe.

Ki akar kam ni bagha anemadazima a izi.

19 Arazir ia amiba, ki bar dagh fo. Ki fo, ia gumazamiziba bar me gifonge, egha nighnizir gavgavim nan ikia, egha igharaz darazir akurvazir arazibagh ami. Ki fo, osimtiziba ia bativima, ia tugha gavgafi. Ki fo, arazir ia faragha amiziba, da dera, ezi datirighin ian arazir kaba deragha ikia faragha zuir arazibagh afira.

20 Ezi ki adarir akar kam ian iti. Ia amizir kam Jesebelin amamangatizi a ia ko iti. Amizir kam kamagh migia ghaze, a Godin akam inigha izir amizim. Bar puvati, a ifari. Egha nan ingangarir gumazibagh ifara egha gumazamiziba tintinibar uari bakia uari ko akuir arazim ko asizir me asebar ofa gamua apir arazibar men sure gami. §

21 A navim giraghasa ki ifonge, egha kamaghin ki anetaghizima a dughiar mabar ike. Ezi puvati, a gumazamiziba tintinibar uari bakia, egha uari ko akuir arazir kam bagh navim giraghan aghua.

22 Ia oragh. Ki ivezir kuram a daningiva arimariar

2:17: Kis 16:4, 16:14-15, 16:33-34, Ais 62:2, 65:15, Jo 6:48-50, MAA 2:7, 2:11, 3:12, 19:12 ‡ **2:17:** (2:17) Manan daghem, Israelba gumaziba puvatizir danganimin aruima, God a isa me ganingi. Ni Kisim Bek 16, ko Ighiam 78:24in gan. **2:18:** MAA 1:14-15 **2:20:** 1 Kin 16:31, 2 Kin 9:7, Ap 15:20, 15:29, 1 Ko 10:19, MAA 2:14

§ **2:20:** (2:20) Jesebel, an amizir kurar mamın ziam. Fomira Israelbar atrivir amizimın ikia, egha arazir bar kurabagh amizim. Ni 1 King 18:4, ko 19:1-2, ko 2 King 9:3-37in gan. Nikolasin adarazir amizir mam iti, Taiatairan gumazamizir maba inizi, me an arazir kurabar gin zui. Ezi bizir kamın, me ti ziar kam Jesebel a gati. **2:21:** Ro 2:4, MAA 9:20

ekiam a daningti a mizazir bar ekiam iniam. Eghti gumazir a bakia a ko arazir kurabagh amiba, me a ko amir araziba bagh navibagh iraghan koghti, ki osimtizir ekiam ko mizazim uaghan me daningam.

23 An boriba uaghan, ki me misueghti me arimighregham. Eghti siosba bar fogham, gumaziba bar ki men naviba ko nighnizibagh fogha da tuisisi. Egh ki ia amir araziba bagh ivezim vaghvagh ia daningam.

24 Egha ki datirighin ia Taiatairan itir igharaz daraziv gei. Ia amizir kamin akabar gin zuir puvatigha, egha arazir kam, me kamaghin a dibori, "Satanin akar mogomeba," ia an fozim inizir puvati. Ki kamaghin ia mikimasa, ki osimtizir igharazitam, ia datighan kogham.

25 Ezi bizir ia suighiziba bar, ia bar pamten dar suiragh mighighvira iki, mangi dughiar ki izamim.

26 Gumazim midorozim damu apanim dikabiragh, egh nan arazibar gin mangiti, biziba bar givaghamin dughiam otoghti, ki gumazir kam gumamazibar gumazir dapanimin ikiamin gavgavim a daningam.

27 Eghti an atrivimin gavgavim sara men ganiva egh

me abighrarigham, mati gumazim nguazir miner mam abigharisi.

Ingangarir ki a ganingizir kam, mati ingangarir nan afeziam gumamazibar ganasa na ganingizir ingangarimin mirara ghu.

28 Egh uaghan, ki mikovezir bar mizaragharam otivir kam a daningam.

29 Tina kuarimning iti, egh akar Godin Duam siosbav geiba, a da baragh.' "

3

Sardisin nguibamin itir siosin zuir akam

1 Gumazir kam ua kamaghin migei, "Ni datirighin Sardisin nguibamin itir siosin garir ensel bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin,

'Ki Godin duar 7 plan gari, egha ki 7 pla mikovezibar suira. Egha ki akar kam ni bagha anemadazima a izi. Ki arazir ia amiba bar dagh fogha gifa. Me ia migia ghaze, "Sardisin itir sios, an angamra iti." Ezi puvati, ia ariaghregha gifa.

2 Ki ia amir arazibar gara ghaze, da nan Godin damazimin tighar deragham. Kamaghin, ia osegh daguraguim atakigh. Ian araziba, bar ovengezir puvati, dar muziariba mong ikiavira iti, ia ua gavgavim dar aning.

2:23: Sng 7:9, 62:12, Jer 11:20, 17:10, Ro 8:27, 2 Ko 5:10, 2 Ti 4:14, MAA 20:12-13

2:25: MAA 3:11 2:26: Mt 19:28, Jo 6:29, 1 Ko 6:3, 1 Jo 3:23, MAA 20:4 2:27:

Dan 7:22, MAA 12:5 2:28: MAA 22:16 3:1: MAA 1:4, 1:16, 2:2, 5:6

³ Akar aghuir ia fomiram oregha inizer kam, ia uam a ginighnigh. Egh ia navibagh iragh, egh bar deraviram an gin mangi. Egh ia osegh daguraguim ateghan koghti, ki okimakiar gumazim izi moghin, ia batogham. Eghti ia dughiar ki izamim a gifoghan kogham.

⁴ Ezi ian gumazamizir maba Sardisin ikiavira iti, me uan korotiabagh amizi da mizezir puvati. Gumazir kabar araziba da derazi, ki me uabin toro, kamaghin me korotiar ghurghuribar aghuigh na ko daruam.

⁵ Gumazitam midorozim damuva apanim abiragh, egh korotiar ghurghurir kamagh garitam arughti ki an ziam akinafarir God gumazamizir ikirimirir zurara itim iniamin ziaba osirizim, ki an ziam angarighan kogham. Puvati. Ki uan afeziam ko an enselbar damazibar gumazir kamin gun mikim suam, a konanam.

⁶ Tina kuarimning iti, an akar Godin Duam siosbav geiba, a da baragh.’”

Filadelfian nguibamin itir siosin zuir akam

⁷ Gumazir kam ua kamaghin migei, “Egh ni Filadelfian nguibamin itir siosin garir ensel bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin,

‘Ki dughiaba bar God baghavira iti, ezi nan akar dikiriziba da guizbangira otifi. Ezi ki Devitin kin suira, egh bizim ki a kuighti, gumazitam bar uam anesaraghan kogham. Egh bizim ki an tiam asaraghti, gumazitam bar uam a kuighan kogham. Ki akar kam ni bagha anemadazima a izi.

⁸ Ki ia amir araziba bar dagh fogha gifa, ezi ia orakigh. Ki ian damazimin tiam kuizima a iti. Eghti gumazitam uam anesaraghan kogham. Ki kamaghin fo, ian gavgavir muziarim ikiavira iti, ezi ia nan akamin gin ghua, egha nan ziam akirim ragha a gasarazir puvati.

⁹ Ia Satanin adarazigh fos, me kamagh migia ghaze, me Judan adarasi. Egha me Judan adarazi puvati, me ifavarir gumaziba. Ia orakigh. Ki gumazir kabar amighti me izi ian suebar apengan teviba apirigh, egh me kamaghin fogham, ki bar ia gifonge.

¹⁰ Ia nan akamra gin ghuava egha osimtizir ia bativiba ia dar aven tugha gavgavighavira iti. Kamagh amizi, ki ian ganam. God gin nguazimin itir gumazamiziba bar, men nighnizir gavgavim tuisigh egh foghasa, a gavgafiz, o puvati, eghti

3:3: Mt 24:43-44, Lu 12:39-40, 1 Te 5:2, 5:6, 1 Ti 6:20, 2 Pi 3:10, MAA 2:5, 16:15

3:4: Ap 1:15, Ju 23, MAA 6:11, 7:9, 7:13 **3:5:** Kis 32:32-33, Sng 69:28, Mt 10:32,

Lu 10:20, 12:8, Fl 4:3, MAA 3:18, 19:8, 20:12 **3:7:** Jop 12:14, Ais 22:22, Lu 1:32, Ap

3:14, 1 Jo 5:20 **3:8:** 1 Ko 16:9, 2 Ko 2:12, MAA 2:2 **3:9:** Ais 43:4, 45:14, 49:23,

60:14, MAA 2:9 **3:10:** Ais 24:17, Lu 21:19, 2 Ti 2:12, 2 Pi 2:9

kamaghın osimtızir ekiamın dughiam otogham. Eghti dughiar kamın ki ian ganti ia deragham.

¹¹ Ki bar zuamıra ia batogham. Gumazitam ian ivezir aghuim okemeghan koghsi, kamaghın bizir ia suirazim, ia bar an suiragh gavgafigh.

¹² Gumazitam midorozim damuva apanim abiraghti, ki gumazir kam damighiti a nan Godin Dipenimın dipenir akınimın mın tughuv ikiam. Eghti a Godin Dipenim ategh uam azenan mangan kogham. Bar puvati. Ki an uan Godin ziam osirigh, egh ki uan Godin Nguibamın ziam osirigham. Jerusalemın igiar kam, a nan God ko ikegh otogh overiam ategh izighram. Ki uabi uan ziar igiam, ki gumazir kamın uaghan an osirigham.

¹³ Tina kuarimning iti, an akar Godin Duam siosbav geiba, a da baragh.’”

Laodisian nguibamın itir siosin zuir akam

¹⁴ Gumazir kam ua kamaghın migei, “Ni Laodisian nguibamın itir siosin garir ensel bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin,

‘Ki gumazir “guizbangıra” migeim. Godin akar dikiriziba ko an akaba

bar, ki guizbangıra migia, zurara guizın akamrama akuri. Ki God ingarizir biziba bar dar mingarim. Egha akar kam ni bagha anemadazi a izi.

¹⁵ Ki ia amir araziba bar dagh fo. Ki fo, ia orangizir puvati, egha feir puvati. Ia orangigh iki o ia feng ikiasa, ki ifonge.

¹⁶ Ezi puvati. Ia mong, ganadamıra fei. Ia bar puvıra feir puvati, egha bar orangizir puvati. Kamagh amizi, ki uan akar torimın ian mighasa.

¹⁷ Ia kamagh migia ghaze, “E bizir aviriba ko dagiar aviriba iti. E bizitamın otevir puvati.” Ezi puvati. Ian dabirabim pazavıra itima, gumaziba ian garava bar ian apangkufi. Ia bar biziba puvatigha egha damaziba okavigha egha bibiabara iti. Egha ia uari bizir kam gifozir puvati.*

¹⁸ Kamagh amizi, ki nighnizir kam ia daningasa. Nan gol avim bar an isigha an itir bizir kuraba bar da adangi. Kamaghın ia golin kam na dama a givezegh, egh dagiaba avirasemegham. Egh uaghan ia uan mikarzim avisi korotiar ghurghuri-

3:11: Fl 4:5, MAA 2:10, 2:16, 2:25, 22:7, 22:12, 22:20 **3:12:** Ais 62:2, 65:15, Ese 48:35, Ga 2:9, 4:26, Hi 12:22, MAA 14:1, 21:2 **3:14:** Snd 8:22, Ais 65:16, 2 Ko 1:20, Kl 1:15, MAA 1:5, 19:11, 22:6 **3:15:** Ro 12:11, MAA 2:2 **3:17:** Hos 12:8, Lu 12:21,

1 Ko 4:8 * **3:17:** (3:17) Me uari uan damazibar gari, Laodisiaba bizir aviriba iti. Egha Godin damazimın me bar onganarazibar mın iti. Ni Akar Mogomem 2:9ın gan. **3:18:** Ais 55:1, Mt 13:44, 2 Ko 5:3,, Je 2:5, MAA 3:5, 4:4, 7:13, 16:15

tam givesegh, eghti gumaziba ian ganti ia bibiagara ikiva, egh aghumsighan kogham. Egh uaghan ia uan damazibar aghusi marasin givesegh, egh ia ganam.

¹⁹ Gumazir ki ifongeziba, ki men atar men arazibar kiram. Kamagh amizi ia uan araziba akirsi gav-gavigh egh uan navibagh iragh.

²⁰ Ia oragh, ki tiar akamin tughav ikia, a gafughafusi. Gumazitam nan tiarim baregh egh tiam kuighti, ki aven mangi a ko ikiam. Egh ki a ko damiti, eghti a na ko damam.

²¹ Gumazitam midorozim damuva apanim abiraghti, ki an amamangatighi a na ko nan atrivir dabirabim dapiam, mati ki fomira uaghan midorozim gamigha uan apanim abiragha, egha ki uan afeziam ko an atrivir dabirabim gaperam.

²² Tina kuarimning iti, an akar Godin Duam siosbav geiba, a da baragh.’ ”

Sipsipin Nguzim Godin Nguibamin akinafarim kuizima bizir kuraba nguazimin

3:19: Snd 3:12, 1 Ko 11:32, Hi 12:6, Je 1:12, MAA 2:5 **3:20:** Lu 12:37, Jo 14:23, 1 Jo 2:24 **3:21:** Mt 19:28, Lu 22:30, 2 Ti 2:12, MAA 2:26-27 **4:1:** MAA 1:1, 1:10, 1:19, 11:12, 22:6 **4:2:** Sng 47:8, Ais 6:1, Jer 17:12, MAA 4:9, 17:3,

21:10 * **4:2:** (4:2) Gumazir Jon garir atrivir dabirabim gaperaghav itim, kar God uabi. Egha vezin kamın Jon guizin an ziam dibora ghaze, a God. Ezi gin moghira, Sapta 7:10in akam kamagh migia ghaze, God atrivir dabirabim daperav ikiam. Jon kamagh mikemezir puvati. Jon Godin angazangarir ekiam ko ziar ekiam biaghrigha igharagha otivizibar ganigha, egha a dagh isin akar isin zuimin Godin migei. **4:4:** MAA 3:18, 6:11, 11:16, 19:14

gumazamiziba batifi

4 (Sapta 4-11)

Me Godin Nguibamin an ziam fe

¹ Ezi ki gin ua garima, Ame! Godin Nguibamin tiar akar mam kuiaghrigha iti. Gumazir ki fomira oraghizim, a faragha pamten sighamın min nan dei, egha datirighin ua kamaghın na migei, “Ni kagh anang, eghti ki bizir gin otivamiba bar nin akak-aghama.”

² Ezi Godin Duam zuamira maghira na gizivagha bar pamten nan ingari, ezi ki gari, Ame! Atrivir dabirabir mam Godin Nguibamin iti, ezi gumazir mam atrivir dabirabir kam gaperam.*

³ Gumazir kamın guam dagiar jaspera ko dagiar konilian aghevimin min taghtasi. Ezi akianir mam, atrivir dabirabim torim gati, ezi ki akianir kamın gari a emeralin dagiar garimin min taghtasi.

⁴ Ezi 24 plan atrivir dabirabiba, atrivimin dabirabir kam okari. Ezi 24 plan gumazir dapaniba dabirabir kabagh apia.

Gumazir dapanir kaba ko-rotiar ghurghuriba aghui, egha golin ingarizir dapanir asuaba uari gaghuigha mati atrivimin golin dapanir asuaba men dapanibar iti.

⁵ Ki gari, onimariba atrivir dabirabimin ikiava otivaghira tintinibar sigha taghtasi, ezi ki orazi niginir ekiam otozi overiam tingaghe. Ezi atrivir dabirabimin guamin 7 pla adeniba isia iti. Egha 7 plan adenir kaba da 7 pla Godin duaba.

⁶ Atrivir dabirabimin guamin bizir mam iti, a mati ongarir ekiam me glasin an ingarizi, a bar zuegha ikia taghtasi.

Ezi bizir angamra itir 4 pla, da atrivir dabirabim okarigha tuivighav iti. Egha 4 plan bizir angamra itir kaba, da damazir aviriba itima da men mikarziba bar da ave, men akiraghariba uakan.

⁷ Bizir angamra faragha itim, a mati laion. Ezi bizir angamra an girara itim, a mati bulmakaun apurim. Ezi bizir angamra ikia aningin girara itim, an guam mati gumazir guam. Ezi bizir angamra men girara itim, mati kuarazir bagamin min pin mighava arui.

⁸ Bizir 4 plan angamra itir kaba, me 6 plan aviziba bar vaghvagha men iti. Ezi men mikarziba damazir aviriba da ave, egha uaghan

men avizibar apengan iti. Egha arueba ko dimagaribar kamaghin migei,

“Ekiam a God, a gavgavir bar ekiam iti,
egha a bizir kuraba bar dar saghon ikia
a bar zue. A bar zue,
a bar zue.

A fomira ikia, egha datirighin ikia,
egh gin uamategh izam.”
Me migirigiar kam gamua mamaghira ikia egha avugh-saziba puvati.

⁹ Bizir angamra itir kaba, me gumazir uan atrivir dabirabim gaperaghav itim bagha bar akonge, a gumazir zurara angamra itim. Egha me an ziam fava, egha a minabi. Ezi bizir 4 plan angamra itir kaba zurara dughiabar kamagh amuvira itima,

¹⁰ 24plan gumazir dapanir kaba gumazir atrivir dabirabim gaperazimin guamin tevir akuriba apiri. A gumazir zurazurara itim ezi me an ziam fe. Me uan golin dapanir asuaba asia da isa atrivir dabirabimin guamin boroghin da akuri. Egha kamaghin ighiam gami,

¹¹ “Ni en Ekiam, en God. Ni biziba bar dar ingari. Egha ni uan ifongiamin, biziba bar dar ingarizima da otifi,

ezi datirighin biziba bar iti.

Kamaghin, nirara e uari nin itorogha nin ziam bar pin aneti. Gumaziba bar ni bagh bar akuegh, egh nin ziam fiva nin gavgavimin apengan ikiam.”

5

*Akinafarir righizir mam,
Jon an gari*

¹ Gumazir atrivir dabirabim gaperaghav itim, an agharir guvimin ki akinafarir mamın gari, a iti. Akinafarir kam mati akinafarir bar ruarir me righa mighirizim, ezi akinafarir kam osizirim an vuem ko vuem sara iti. Egha me a righa egha 7 plan danganibar me kandelin grisın pamten da mighini.

² Ezi ki enselin gavgavir mamın gari a pamten kamaghin diava azangsisı, “Tina gumazir aghuir God uabin torozim, an akinafarimin itir kandelin grisba adeghıva, egh akinafarir kam onegham?”

³ Overiamın itir gumazitam, o nguazimın itir gumazitam, o nguazimın apengan itir gumazitam, akinafarir kam onegh, egh an aven ganan kogham.

⁴ Ki gari, gumazitam akinafarir kam onegh an aven ganamin gavgavıba

puvati. Ezi kamaghin ki puvırama aravıra iti.

⁵ Ezi gumazir dapanıba men mav kamaghin na migei, “Ni arangan marki. Ni orakigh. Laionın kam Judan adarazir atrivimin oto, atrivir bar ekiam, an Atrivim Devitin ovavim, egha a midorozim gamua uan apanim abıragha gıfa. Kamagh amizi a 7 plan kandelin grisın akinafarim mighirizıba adegh, egh akinafarir kam onegham.”

Jon Sipsipın Nguzimın gari

⁶ Ezi ki gari, sipsipın nguzir mam tughav iti. Me a misoghezi an aremezi moghin gari. An atrivir dabirabim ko 4 plan angamra itir bizıbar tongın tughav iti, ezi gumazir dapanıbar dabirabıba an okarigha iti. A 7 plan komba ko 7 plan damatuzıba iti, kar Godın duar 7 pla. God me amadazıma me nguazir kam bar a garui.*

⁷ Ezi Sipsipın Nguzim ghua gumazir atrivir dabirabim gaperaghav itimin agharir guvimın, akinafarir kam ini.

⁸ An akinafarir kam inıgha gıvazıma, ezi 4 plan bizir angamra itir kaba ko 24 plan gumazir dapanir kaba Sipsipın Nguzimın boroghın tevir akurıbar apiri. Gumazir dapanıba vaghvagha

5:1: Ais 29:11, Ese 2:9-10, Dan 12:4

7:14, MAA 6:1, 22:16

5:6: Ais 53:7, Sek 4:10, Jo 1:29, 1:36, MAA 1:4, 4:5, 5:9,

5:12, 13:8

* 5:6: (6:6) Vezin kamın mıngarım kamaghın migei, Dagheba bar otevegham eghti daghebar ivezim bar pin ghuavanabogham.

4:10

5:8: Sng 141:2, MAA 4:8-10, 8:3-4, 15:2

5:5: Stt 49:9, Ais 11:1, 11:10, Ro 15:12, Hi

5:7: MAA 4:2,

gitan min garir biziba ko golin itaribar suiki. Itarir kaba, miġharir muġhuriar aġhuim zuim, bar dagh izifa. Bizir kam kamakin, Godin gumazamiziba God ko miġeir arazim.

⁹⁻¹⁰ Egha me iġhiar iġiar mam kamaghin a gami,

“Me ni misoghezi ni areme, egha nin ghuzimin ni gumazamiziba God bagha me givese.

Ni, anababa bar dar gumazamizir maba, ko nguibabar akaba bar, ko mikarzir iġharagha gariba bar, ko kantriba bar dar gumazamiziba, men marazi, ni me givese.

Egha ni me gamizima me atrivimin adarazir otivigha, egha ofa gamir gumazibar min ikia, en God bagha ingari.

Egh me atrivimin iki, egh nguazimin gumazamizibar ganam.

Kamaghin, God ua bagha nin torozi, ni akinafarim inigh egh kandelin grisba adegħam.”

Me Sipsipin Nguzimin ziam fe

¹¹ Egha ki ua gara enselin tiarir avirir maba barasi. Men dibobonim handet milienin aviriba ko tausen tausenin aviriba. Me atrivir dabirabim ko bizir angamra

itiba ko gumazir dapaniba okarigha tuivighav iti.

¹² Me pamten dia kamaghin iġhiam gami,

“Sipsipin Nguzir kam me misoghezi aremezim, e an uari torogħa an ziam bar pin aneti.

A ziar ekiam ko bizir aġhuir aviriba ko fozozir aġhuiba ko gavgavir ekiam iti.

E an ziam fiva egh a bagħ bar akongegħ egh a minabam.”

¹³ Ezi ki God ingarizir gumaziba ko biziba bar men iġhiam barasi, bizir overiamin itiba ko nguazimin itiba ko nguazimin apengan itiba ko ongarimin itiba. Ki orazi da kamagh miġei,

“Gumazir uan atrivir dabirabim gapi-aghirim, ko sipsipin nguzim uaghan, e zurazurara aning minabivira ikiam.

Egh aningin ziar ekiamning fiva, aning bagħ bar akongegħ egh aningin gavgavir ekiamin apengan iki zurara mamaghira ikiam.”

¹⁴ Ezi 4 plan bizir angamra itiba kamaghin miġei, “Guizbangira.” Ezi gumazir dapaniba tevir akuriba apirigha aningin ziamning fe.

6

Sipsipin Nguzim akinafarimin kandelin grisba adangi

¹ Ki Sipsipin Nguzimin gari, a 7 plan kandelin grisin itir akinafarir kamın suiragha egha a kandel grisın namba wan adangi. Ezi ki orazi, 4 plan bizir angamra itir kabar mav kamaghın migei, ezi an tiarim mati ararim dagaravagha, a kamaghın migei, “Ni izi!”

² Ezi ki ua gara egha hoziar ghurghurir mamın gari, gumazim barirpimın suiragha a gaper. Me atrivimın dapanir asuar mam a ganingi, ezi a midorozim gamua uan apanim abirazı moghın zui, egha midorozir aviribagh amua uan apaniba abira ghuavira iti.

³ Ezi Sipsipin Nguzim akinafarimın kandelin grisın namba 2 adangi, ezi ki orazi, bizir angamra itir namba 2 kamaghın migei, “Ni izi!”

⁴ Ezi hoziar igharazim azenan izi, an aghefe. Me gavgavim hoziar kam gaperazir gumazim ganingi, kar gavgavir nguazimın gumazamizivar dughiar aghuim a givamim, eghti gumaziba igharaz daraziv soghtima me arımighiram. Ezi me midorozir sabar ekıar mam ingangarir kam damuasava a ganingi.

⁵ Ezi sipsipin nguzim akinafarimın kandelin grisın namba 3 adangi, ezi ki orazi

bizir angamra itir namba ³ kamagh migei, “Ni izi!” Ezi ki ua gara, egha hoziar pızimın gari. Ezi gumazir a gaperaghav itim a skelin mam uan dafarimın an suira.

⁶ Ezi ki orazi, mati gumazimın tiarim bizir angamra itir 4 plan kabar tongın miğia, egha migirigiari kam kamaghın migei, “İa mangı uan ingangarim damuti, eghti dagheba bar otevegham.

Kamaghın, gumazim dughiar vamıran ivezim inigh, a wıtın mıner muziarir vamıra o balın mıner muziarir 3 plara givezam. Egh ia olivin temeıba ko wainın beniba gasıghasıghan marki, eghti olivin boreı ko wain ikivıra ikiam.”

⁷ Ezi Sipsipin Nguzim akinafarimın kandelin grisın namba 4 adangizıma, ki orazi bizir angamra itir namba 4 kamagh migei, “Ni izi!”

⁸ Ezi ki ua gara hoziar iangurimın gari. Ezi gumazir a gaperazim, an ziam Ovevem. Ezi Nguibar Gumaziba Ovia Ghua İtim, an Ovevemın gırara izi. God gavgavim kamaghın aning ganingi, aning nguazimın itir gumazamiziba 4 plan okuruabar me tuiragh, egh okuruar kabar aven aning okuruar vamıra, aning a misueghti an aremegham.

Aning gumazamiziba midorozir sabamın me misueghti, me arımighiram, eghti aning

6:1: MAA 4:6-7, 5:1, 5:5-7

6:2: Sek 1:8, MAA 6:3, 6:6, 14:14, 19:11

6:4: Sek

1:8, 6:2 6:5: Sek 6:2, 6:6

6:6: Ese 5:12, 5:17

6:8: Jer 15:1-3, Ese 5:12, 5:17,

14:21, 33:27, Sek 6:3

mitiriar ekiam damighti an otoghti me arimighiram, eghti aning arimariar ekiabar amuti da otiv me damuti me arimighiram, eghti aning ruarimin itir asizir atiaba amangti da mangi me misoghti me arimighiram.

⁹ Ezi Sipsipin Nguzim akinafarimin kandelin grisin namba 5 adangizima, ki gari, gumazamizir ovengezibar duaba Godin ofa gamir danganim apengan iti. Gumazamizir kaba faragha Godin akamin suiragha gavgavigha, egha akar kam akuni, ezi bizir kamin apaniba me misoghezi me ariaghire.

¹⁰ Duar kaba dia kamaghin migei, "Gavgaviba bar itir Ekiam, ni arazir kuraba bar dar saghon ikia egha bar zue! Ezi nin akar dikiriziba da guizbangira otifi! E ni mizua iti, ni zuamira nguazimin itir gumazamizibar araziba tuisighiva, egh en ghuzimin ivezim ikarvagh!"

¹¹ Egha me gumazamizir kaba vaghvagha korotiar ghurghurir ruariba me ganingi, egha kamagh me migei, "Ia tong orarkiva avughsi iki. Apaniba ian adarazi ko ia ko ingari darazi misueghti me arimighiregham, mati me ia misoghezi mokin. God, gumazamizir apaniba me misueghti arimighiramibar

namba gifogha gifa, eghti apaniba gumazamizir kabav sueghti me arimighireghti, God ian ghuzimin ivezim ikarvagham."

¹² Ezi Sipsipin Nguzim akinafarimin kandelin grisin namba 6 adangizima, ezi ki ua gari, mikimkizir dafam nguazimin oto. Ezi aruem isiragha gari puvatizi, overiam ko nguazim mitatangi. Ezi iakinim bar aghevegha ghuzimin min gari.

¹³ Ezi pin itir mikoveziba asiaghira nguazim giri, mati aminim fighin temem givai, ezi fighin ovizir tighar animiba suaghiri.

¹⁴ Overiam mati, akinafarir bar dafam me a righa anetizi moghin, a uan danganim ataki. Ezi mighsiaba ko arighatiziba bar uan danganiba ategha, egha sivagha ghue.

¹⁵ Ezi nguazimin atriviba ko gumazir ziaba itiba ko midorozir gumazir dapaniba ko dagiaba itir gumaziba ko gumazir gavgaviba ko pura ingangarir gumazir kiniba ko gumazir firiaghreziba, me bar moghira ghua marazi dagiar toribar aven mongezi marazi mighsiabar itir dagiar ekiabar girakirangin monge.

¹⁶ Egha me mighsiaba ko dagiar ekiaba kamaghin dar dei, "Ia e

6:9: 2 Ti 1:8, MAA 1:9, 8:3, 12:17, 19:10 **6:10:** Lo 32:43, Sng 78:10, MAA 11:18, 16:7, 19:2 **6:11:** Hi 11:40, MAA 3:4-5, 3:18, 7:9, 7:13-14, 14:13, 19:14 **6:12:** Ais 13:10, Jol 2:10, 2:31, 3:15, Mt 24:29, Mk 13:24-25, Lu 21:25, Ap 2:20, MAA 8:12, 11:13, 16:18 **6:13:** MAA 8:10, 9:1 **6:14:** Jer 4:24, Hi 1:12-13, MAA 16:20 **6:15:** Ais 2:10, 2:19-21 **6:16:** Hos 10:8, Lu 23:30, MAA 4:2, 4:10, 9:6

avaragh, egh gumazir atrivir dabirabim gaperaghav itimîn guamîn e modogh, egh ia uaghan Sipsipin Nguzimîn aningagharimîn e modogh!

¹⁷E fo, aningîn aningagharimîn dughiar ekiam datirighin otozi aning gumazamizibar arazir kuraba ikarvaghasa. Eghti gumazitam aningîn aningagharim iriagh, angamra ikian kogham!”

7

144,000 plan Israelin gumazamiziba, God me ginabazir osizirim, enselba me garisi

¹Bizir kaba givazima, ezi ki gari, enselin 4 pla nguazimîn 4 plan apinibar tuivighav iti. Me nguazimîn 4 plan aminibar tuaviba apiri, eghti aminim mangi ongarim ko nguazim ko temeba bar dagh ivangan kogham.

²Ezi ki enselin igharazimîn gari, an aruem anadi naghin ikeghav anadi. A Godin zurazurara itimîn inabazir osizirim an iti, egha a enselin 4 plan God ongarim ko nguazim gasighasighamin gavgavim aningiziba pamten men dei.

³A kamaghin migei, “Ia zuamira nguazim ko ongarim ko temebagh asighasighan marki. God uan ingangarir gumazibagh

inabas. E faragh uan Godin ingangarir gumaziba, inabazir osizirim e men guabar an osirigh givaghti, ia gin bizibagh asighasigh.”

⁴Ezi ki orazi, me gumazamizir inabazir osizirim isibar dibobonim dibori. Me 144,000 plan gumazamiziba, inabazir osizirim me garisi, me Israelin kantrin aven itir 12 plan anababa, vaghvagh men varazira, osizirim ini.*

⁵Ezi 12,000 plan Judan anabamin aven itir darasi,

me inabazir osizirim ini, ezi 12,000 plan Rubenin anabamin adarasi,

ezi 12,000 plan Gatın anabamin adarasi,

⁶ezi 12,000 plan Aserin anabamin adarasi,

ezi 12,000 plan Natalin anabamin adarasi,

ezi 12,000 plan Manasen anabamin adarasi,

⁷ezi 12,000 plan Simeonin anabamin adarasi,

ezi 12,000 plan Livain anabamin adarasi,

ezi 12,000 plan Isakarın anabamin adarasi,

⁸ezi 12,000 plan Sebulunin anabamin adarasi,

ezi 12,000 plan Josepin anabamin adarasi,

ezi 12,000 plan Benjaminin anabamin adarasi.

Gumazamizir kaba me God me ginabazir osizirim ini.

6:17: Sng 76:7, Ais 13:6, Jol 2:11, Nah 1:6, Sef 1:14, Mal 3:2, MAA 16:14 **7:1:** Jer 49:36, Dan 7:2, Sek 6:5 **7:3:** Ese 9:4-6, MAA 6:6, 9:4, 14:1, 22:4 **7:4:**

MAA 9:16, 14:1-3 *** 7:4:** (7:4) Osizirir kamnagh “Israelin kantrin aven itir 12 plan anababar” gun migei. E Aruamu e ghaze, anabam, kar amebam o amizimîn ghuzim. Ezi Israelba me ghaze, anabam, kar afeziamîn ghuzim, egha me afeziabar gin zui.

*Gumazamizir bar avirim
Godin ziam fe*

⁹ Egha ki gin ua gari, gumazamizir avirim uari akuvagha iti. Gumazitam men avirim mengan iburagham. Gumazamizir kaba, me kantriba bar ko anababa bar ko mikarzir igharagha gariba bar ko nguibabar akaba bar dar gumazamiziba, men marazira izegha iti. Me atrivir dabirabim ko Sipsipin Nguzimin guamin tuivighav iti. Me korotiar ghurghurir ruariba aghui, egha uan agharibar okavir aghuabar suiki.

¹⁰ Me pamten kamaghin dei,

“En Godin uan atrivir dabirabim gaperazim, ko Sipsipin Nguzim, aningra en akuragha en apanim abira.

Ezi e aningin ziamning fe.”

¹¹ Ezi enselba bar ikia, atrivir dabirabim ko 4 plan bizir angamra itiba ko gumazir dapaniba, me me okarigha tuivighav iti. Egha atrivir dabirabimin garava tevir akuriba apira egha uan guaba nguazim misuegha, egha Godin ziam fe.

¹² Me kamaghin migei,

“Guizbangira!

E uan God ziar ekiam a daning, egh a bagh bar akongegham,

egh kamagh mikim suam, an fozozim bar pin iti.

Egh a minabiva, egh an ziam fam.

A gavgavir ekiam iti, eghti e an gavgavimin apengan ikiam.

Dughiabar zurara bizir kaba bar moghirona Godin biziba.

Bar guizbangira!”

Kraisin adarasi, men osimtizim gifa

¹³ Ezi gumazir dapanibar mav kamagh nan azara, “Gumazamizir korotiar ruarir ghurghuriba aghuizir kaba, me taia? Me managhira ikegha ize?”

¹⁴ Ezi ki an akam kamagh a ikara, “Gumazir ekiam, ni uabi fo.” Ezi a kamagh na migei,

“Gumazamizir kaba me uan apanibar dafaribar osimtiziba ko mizazir ekiaba ini.

Ezi osimtizir dughiam datirighin gifa.

Ezi me uan korotiaba Sipsipin Nguzimin ghuzimin da ruegha, dagh amizi, da ghurghuri.

¹⁵ Kamaghin amizi me atrivir dabirabimin guamin tuifi.

Egha dimagariba ko aruebar an dipenimin ikia egha an ingan-garim gami.

Ezi Godin atrivir dabirabir kam gaperaghav itim, a uabi me ko iki egh me geghuvam.

16 Eghti mitiriaba ua men aghan kogham, eghti kuariba ua men piran kogham.

Eghti aruer arizir mikarziba puvira dagh aboim, ua men mikarziabar isian kogham.

17 Sipsipin Nguzim atrivir dabirabimin tongira ikia, egha me geghufi.

Egha a me inigh nguazimin aven ivemarir dipar atuir danganimin mangam, kar dipar ikirimir zurara itim anidim.

Egh God men temeriba bar men damazibar da dizighti da misigam, eghti me uam azian kogham.”

8

Sipsipin Nguzim akinafarir righizimin kandelin gris in abuananam adangi

1 Ezi Sipsipin Nguzim akinafarimin itir kandelin gris in namba 7 adangi, ezi Godin Nguibamin bizitam bar mozorozir pu, ezi migirigiatam otivir putatigha, ghua mong dughiar ruarim kamaghin tu.

2 Ezi gin ki 7 plan enselin gari, me Godin guamin tuifi, egha 7 pla sighbaba ini.

3 Ezi enselin igharazim iza ofa gamir danganim boroghin tughav iti. A golin minner mam in suira, minner kam, me an aven paura tuazi a isia migharir mughuriar aghuim oto. Ezi me pauran avirir maba a ganingi, eghti a Godin gumazamizibar azangsizibar sara isafuragh, egh atrivir dabirabimin guamin mangiva golin ofa gamir danganimin God bagh ofa damuam.

4 Ezi pauran isir migharir mughuriar aghuim ko Godin gumazamizibar azangsiziba, da uari inigha enselin Godin damazimin tughav itir kam in dafarim ategha ghuavanadi.

5 Ezi ensel minner migharir mughuriar aghuim itim suiragha ghua ofa gamir danganimin ghua avim inigha minem garu, egha minem akunizima a nguazim giri. An anakunigha givazima, arariba dagarvazima maburan niginim oto, ezi overiamin onimariba taghtagha tintinibar zui, ezi mikimkizim oto.

Enselin 4 pla sighbabagh ivi

6 Ezi enselin 7 plan, sighthar 7 plan suighizir kaba, me dagh iviasava ami.

7 Namba 1 ensel uan sightham givi, ezi amozir ofizir

ekiar dagiabar min gariba ko avim, aning ghuzim sara isafuragha nguazim giri. Ezi me nguazim ko temeba 3 plan okuruaba da taira, dar okuruar mam avim bar an isi. Ezi bizir nguazimin aghuiba bar, da uaghan avim a dar isi.

⁸ Ezi namba 2 ensel uan sigham givi, ezi me, bizir mam mati mighsiar ekiamin min avim an isima, me anekunizi a ghua ongarim giraghu. Ezi ongarim 3 plan okuruaba uabi tuirazi, ezi ongarimin okuruar mam ghuzimin oto.

⁹ Bizir ongarimin angamra itiba, da uaghan me okuruar 3 plan da taira, ezi dar okuruar kabar mam, da bar ariaghire. Ezi kuriba uaghan, me okuruar 3 plan da taira, ezi kurir okuruar kabar mam, bar moghira ikufi.

¹⁰ Ezi namba 3 ensel uan sigham givi, ezi mikovezir ekiar mam adenimin min puvira isia, overiam ategha iri. Ezi me faner dipaba okuruar 3 plan da taira, ezi mikovezir kam dipar okuruar kabar mam gira, egha uaghan dipar atuibagh iri.

¹¹ Mikovezir kamın ziam kamakin, Marasinin Bar Puvira Misozim. A dipar okuruar kabar mam girizi, dipar kaba Marasinin Bar Puvira Misozimin oto. Ezi gumazamizir aviriba dipar

kam apima a men navibar isizi me ariaghire.

¹² Ezi enselin namba 4 uan sigham givi, ezi me aruem ko iakinim ko mikoveziba 3 plan okuruaba da taira. Egha me aruemin okuruar mam gasighasigha, egha iakinimin okuruar mam gasighasigha, egha mikovezibar okuruar mam gasighasiki. Kamaghin amizi arueba bar, dughiar mabar aruem isir puvatigha mitatangi, ezi dimagariba bar, dimagarir maba iakinim ko mikoveziba isir puvatigha angazangariba puvati.

¹³ Ezi ki garima, kuarazir bagar mam overiamin pin mighagha arui. Ezi ki a barazi, a kamaghin pamten dia migei, "Iavzika! Nguazimin itir gumazamiziba, Iavzika! Enselin igharazir 3 pla ua uan sighabagh iviam, eghti osimtizir bar ekiaba gumazamiziba me bativam. Iavzika!"

9

Namba 5 ensel uan sigham givi

¹ Ezi enselin namba 5 uan sigham givi, ezi ki garima, mikovezir mam overiam ategha nguazim giri. Ezi me mozir torir bar konezimin akamin ki a ganingi.

² Ezi mikovezir kam, mozir torir bar konezimin akam kuizi, ezi migharim torir akamin azenan otiva, egha

avir bar ekiamin miġharimin min anadi. Egha miġharim torir kamın anaga aruem ko overiam avarazi, aning mitatangi.

³ Ezi odezir bar avirim miġharir kam ategha zaghira, nguazim tintinibar an zui. God tuighakabar gavgavimin min gavgavim dagh aningi, nguazimin itir gumazamizibagh asighasighamin gavgavim.

⁴ God odezir kaba kamagh dav gei, “Ia zuravariba ko nguazimin aghuir biziba ko temer tabagh asighasighan marki. Ia, gumazamizir God inabazir osizirim men guabar itir puvatiziba, me gasighasigh.

⁵ Ki ian amamangati, ia gumazamizir kaba iakinir 5 plara mizazir ekiam me daning. Egh ia me misoghti me arimighiran marki.” Ezi odezir kaba, mizazir da gumazamizibagh anidiba, tuighakaba ivir mizazibar mirara ghu.

⁶ Dughiar kamın gumazamiziba ovengsi tuaviba buriam, egh me ovengan kogham. Me ovengsi bar ifueghti, eghti ovevem men arimangam.

⁷ Ki odezir kabar gari, da mati hoziaba midorozim damuasava ami. Dar dapanibar, biziba mati golin dapanir asuabar min dar dapanibar iti. Ezi dar guaba

mati gumazibar guaba.

⁸ Ezi dar dapanir ariziba ruarigha, amizibar dapanir arizibar min ruari. Ezi dar atariba, laionin ataribar min, ruarigha bar ghumi.

⁹ Bizir maba, siot kapabar min gara, dar evariba ave. Ezi dar aviziba tingagha mati hoziaba karisin aviriba kurvagha midorozim bagha ive-mara zui moghin tingazi.

¹⁰ Odezir kaba tuighakabar ipebar min ipeba iti, ezi atarir marasinin mizazir kuraba iziba, dar ipebar iti. Ezi mizazir gavgavir gumazamiziba 5 plan iakinibar me daningamim, a dar ipebar iti.

¹¹ Egha da atrivir mam iti, a dar gari. Atrivir kam, a mozir torir bar konezimin garir ensel. Hibrun akamin me enselin kamın ziam dibora ghaze, “Abadon.” Ezi Grighin akamin me kamaghin a dibori, “Apoliyon.” An mingarim kamakin, gumazir biziba bar dagh asighasizim.

¹² Iavzika, ia orakigh! Osimtizir bar ekiar faragh zuim, a gifa. Ezi osimtizir ekiar pumuning ikiavira iti, aning tighar otivam.

Enselin namba 6 uan sigham givi

¹³ Ezi enselin namba 6 uan sigham givi, ezi ki gumazir mamın tiarim barasi, A, Godin guamin itir golin ofa gamir danganir mamın iti, danganir kam, a mikebar 4 pla iti, ezi da vaghvagha

komba iti. Tiarir ki orazir kam, a komın 4 plan tongın otivima, ki a barasi.

¹⁴ A namba 6 enselin sighamın suirazim kamaghın a miğei, “Enselin 4 plan Yufretisin faner ekiamın kalabusin itiba, ni me ateghti me mangi.”

¹⁵ Ezi a 4 plan enselin kaba ataki, eghti me 3 plan okuruabar gumazamiziba tuiragham, egh okuruatam bar a misueghti an arimighiregham. God faragha ghaze, auan kam ko aruer kam ko iakinir kam ko azenir kamın enselin kaba ingangarir kam damuam. Ezi enselin kaba kalabusin ikia uari akirigha ingangarir kam damuasavira dughiar kamın mizua iti.

¹⁶ Ezi midorozir gumazir hoziabagh apiaziba, ki orazima, men dibobonim, 200 milien.

¹⁷ Egha ki irebamın mın bizimın gari, hoziaba ko gumazir hoziabagh apiaziba, men ganganim kamakin. Gumaziba siot kapaba aghui, ezi dar ganganim aghevegha, blu gamigha, iangurungi. Hoziabar dapaniba, laionın dapanibar mın gari. Ezi avim ko miğharim ko salfan dagiar isiba, da hoziabar akabar otivava tintinibar zui.

¹⁸ Egha me gumazamiziba 3 plan okuruabar me tura, ezi 3 plan bizir bar kuraba, me okuruar mam bar a misoghezima an ariaghire.

Bizir 3 plan kabanagh, da avim ko miğharim ko salfan dagiar avim, da hoziabar akabar otifi. Bizir 3 plan kabar gavgavim gumazamizir kabagh amima me ariaghiri.

¹⁹ Hoziar kabar gavgavim, dar akaba ko ipebar iti. Dar ipeba kuruzibar mın gari, egha dapaniba iti. Hoziaba uan ipebar gumazamiziba mizazir kuram me ganıdi.

²⁰ Ezi gumazamizir igharazir me misoghezi, ariaghrezir puvatiziba, me navibagh irazir puvatigha egha, akirim ragha marvir guar me uari ingarizibagh asarazir puvati. Me aseba ko marvir guaba ataghizir puvati. Marvir guar kaba, gumaziba silva ko gol ko bras ko dagiaba ko temebar dar ingari, da bizibar garir puvatigha akaba barazir puvatigha aruir puvatiziba. Me marvir guabar ziaba fer arazim ataghizir puvati.

²¹ Egha me, gumazir igharazibav sozima me ariaghirir arazim, ko imezibagh amir araziba, ko gumazamiziba tintinibar uari bakia uari ko akuir arazim, ko igharaz darazir biziba okeir arazim, me da bagh navibagh iragh arazir kurar kaba ataghraghan aghua.

10

Ensel akinafarir righizim

Jon ganingizi ananepi

¹ Ezi ki garima enselin gav-gavir igharazir mam Godin Nguibam ategha izaghiri. A ghuariam korotiamin min aneru, ezi akianir mam an dapanim gisin iti. An guam aruemin min isi, ezi an suemning dipenir akinimningin min gara egha avimin min isi.

² Enselin kam akinafarir righizir muziarim uan dafarimin an suira, ezi akinafarim oneaghrigha iti. Egha a uan suer guvim ongarim gasara, egha suer kiriam nguazim gasara.

³ Egha a bar pamten laionin min itiarim akara dia migei. A diagha givazima, 7 plan arariba dagarvagha egha an akam ikara.

⁴ Egha 7 plan ararir kaba dagarvegha givazima, ezi ki akar me mikemeziba osirasa. Ezi Godin Nguibamin ki gumazir mamin dimdiam barazima, a kamaghin migei, “7 plan ararir dagarvaghizibar akam, ni uan nighnizimin anetightima a iki. Ni an osiran marki.”

⁵ Enselin ki ganizir kam an ongarim ko nguazimin tughav ikia, uan agharir guvim overiamin pin a fe.

⁶ Egha ghaze, “Godin zurara itimin ziamin ki guizbangira migei. Godin kam, an overiam ko bizir an itibar ingarigha egha nguazim ko an itir bizibar

ingarigha, ongarim ko an itir bizibar ingari. Ezi ki kamaghin migei, dughiam datirighin givasava ami. God uam orarkian kogham. Bar puvati.

⁷ Bizir God damuasava amim an akam modoghav iti. Eghti Enselin namba 7 sigham givitima, dughiar kamra bizir modoghav itim guizbangiram otogham. Kar, akar aghuir a fomira uan ingangarir gumazibagh aningizim, me an akam inigha izir gumaziba.”

⁸ Ezi gumazir ki Godin Nguibamin faragha or-aghizim, a ua kamaghin na migei, “Ni mangi enselin ongarim ko nguazimin tughav itimin dafarimin akinafarir righizir oneghav itim inigh.”

⁹ Ezi ki ensel bagha ghua kamaghin a migei, “Ni akinafarir righizir muziarir kam na daningigh.” Ezi a kamaghin na migei, “Ni a inighiva, aneremi. A nin navimin aven ni misogham. Egh nin akamin an hanin min bar singigham.”

¹⁰ A mikemegha givazima, ki akinafarir righizir muziarim an dafarimin a inighava anepi. Ezi nan akamin a hanin min bar singi. Ki anemegha givazima, a nan navimin aven na misosi.

¹¹ Ezi me kamaghin na migei, “Ni ua God da izezir akamin gun mikim. Akar kamin, mikarzir igharagha

garir aviriba ko kantrin aviriba ko nguibabar akar aviriba ko atrivir aviriba, bizir me bativamiba ni dar me mikim.”

11

Godin akam inigha izir gumazir pumuning

¹ Egha me aghorir bizibar abarim na ganingi, an aghorir suiagharuimin min gari, egha me kamagh na migei, “Ni dikavigh Godin Dipenim ko ofa gamir danganimin apan. Egh ni dipenir kamin Godin ziam fer gumazamizibar dibobonim dipon.

² Egh ni Godin Dipenim okarizir danganir divazir ekiamin aven itim, an apanan marki. God Kantrin Igharazibar Gumaziba danganir uari akuvir kam me ganingi. Eghti marazi izi Jerusalem diki mangi 42 plan iakinibar tugham. Kamaghin, ni anetakigh.*

³ Eghti ki uan akamin gun mikimamin gumazir pumuning amadagh gavgavim aning danightima, aning izi nan akam inigh mangam. Aning osimtizir koroziabar aghuighiva, egh nan

akam kun mangiva, 1,260 plan dughiaabar tugham.”

⁴ Gumazir kamning mati olivin temer pumuning ko lamın pumuning nguazir kamin Ekiamin guamin tughav iti.†

⁵ Eghti gumazitam arazir kurabar aning damusi, damuti, avim aningın akamningın otogh egh aningın apaniba, bar men isigh me gasighasigham. Kamaghın, gumazir manam arazir kuramin aning damusi, egh an ovegham.

⁶ Aning gavgavir overiamin aneghoroghamim iti, eghti aning Godin akamin gun migeir dughiamin, aning mikimti, amozim dughiar kamin izan kogham. Eghti aning gavgavir dipabar amuti da bar ghuzimin otivamim iti. Egha uaghan gavgavir nguazimin gumazamiziba bizir kurar igharazibar amuti da me gasighasighamim iti. Dughiar kamin, aning bizir kabara amuti da aning ifongezi moghin otivam.

⁷ Aning Godin akamin gun migeir ingangarim givaghti mozir torir bar konezimin itir asizir atiam, a torim ategh

11:1: Nam 35:5, Ese 40:3, Sek 2:1-2, MAA 21:15 **11:2:** Ese 40:17-20, Dan 8:10, Lu 21:24, MAA 12:6, 13:5 *

11:2: (11:2) Akar Mogomem 11:2in faragha itir akam, ni Aposelbar Ingangaribar 21:30in gan. Akar Mogomem 11:2in akar igharazir kam, 42 plan iakiniba, da 1,260 plan dughiaaba, o 3 plan azeniba givazima uam akuam. Da 42 plan iakiniba ko magh ghue. Ni Daniel 7:25 ko 12:7in gan. Ni akar Kantrin Igharazibar Gumaziba Jerusalem dikabirazimin gansiva Luk 21:24in gan. **11:3:** MAA 12:6, 19:10, 20:4 **11:4:** Jer 11:16, Sek 4:11-14 † **11:4:** (11:4) Ni Sekaraia 4:1-5, ko 4:10-14, ko Akar Mogomem 1:12in gan. **11:5:** Wkp 10:2, 2 Sml 22:9, 2 Kin 1:10-12, Sng 97:3, Jer 5:14, Hos 6:5 **11:6:** Kis 7:17-19, 1 Sml 4:8, 1 Kin 17:1

11:7: Dan 7:7, 7:21, Sek 14:2, Lu 13:32, MAA 9:2, 12:17, 13:1, 13:5-7, 13:11, 17:8

anangam. Egh an aning ko misoghiva, egh aning abiragh aning misueghti aning aremegham.

⁸ Eghti aningın kuamning nguibar ekiar kamin tuavir ekiamin irighiv ikiam. E akar isin zuimin a dibora ghaze, Sodom o Isip. Nguibar kamra me fomira gumazir kamningın Ekiam tememin a gafugha a misoghezi an ovegne.

⁹ Gumazamizir mikarzir igharagha gariba, men marazi, ko anababar dar gumazamizir maba ko nguibabar akaba bar dar gumazamizir maba ko kantriba bar dar gumazamiziba, men marazi, me dughiar 3 pla ko akuamin aningın kuamningın ganam. Egh aningın kuamning mozim daghuan anogoregham.

¹⁰ Nguazimin gumazamiziba kamaghın mikim suam, Godın akam inigha izir gumazir kamning nguazimin gumazamiziba mizazir bar kuram me ganingi. Kamaghın, me aningın ovevem bar a gifuegham, egh bar ighiabar amu, egh damiva egh uan namakaba bizir aghuiba me daningam.

¹¹ Ezi 3 plan dughiaba ko dughiar akuar kam givazi, God uam aning gamizima, aning ua dikavigha tughav

iti, ezi gumazir aning ganiziba bar atiatingi.

¹² Ezi aning orazi tiarir mam Godın Nguibamin kamaghın aning migei, “Gua kagh anang.” Ezi aningın apaniba garavira itima, aning Godın Nguibamin ghuavanabo.

¹³ Ezi dughiar kamra mikimkizir dafam otozi, God nguibar ekiamin dipeniba 10 plan okuruabar tuiragha, okuruar mam bar ikufi. Ezi 7,000 plan gumazamiziba ariaghire, ezi ariaghrezir puvatiziba ikiava bar atiatiagha Godın uan Nguibamin itimin ziam fe.

¹⁴ Iavzika, ia orakigh! Osimtizir bar ekiar namba 2, a gifa. Ezi osimtizir bar ekiar namba 3, an otivasa bar roghira izi.

Enselin namba 7 uan sigham givi

¹⁵ Ezi enselin namba 7 uan sigham givima, Godın Nguibamin itir darazi tiariba akara ghaze,

“En Ekiam ko an Gumazir a Gumazamiziba Ua Me Iniasa Misevezim, aning datirighin nguazir kam gativagha an gari. Egh aning atrivimin iki mamaghira ikiam.”[‡]

¹⁶ Ezi 24 plan gumazir dapanir Godın guamin uan

11:8: Ais 1:9-10, Lu 13:34, Hi 13:12, MAA 14:8, 18:10, 18:24 **11:10:** MAA 12:12, 13:8, 16:10 **11:11:** Ese 37:5-14, MAA 11:9 **11:12:** 2 Kin 2:1, 2:5-7, 2:11, Ais 14:13, Ap 1:9, MAA 12:5 **11:13:** MAA 6:12, 8:5, 14:7, 16:9, 16:18 **11:14:** MAA 8:13, 9:12, 15:1 **11:15:** Kis 15:18, Sng 10:16, Ais 27:13, Dan 2:44, 7:14, 7:27, Oba 21, MAA 10:7, 12:10, 19:6 [‡] **11:15:** (11:15) Grighın akamin, Gumazir God Gumazamiziba Ua Me Iniasa Misevezim, me kamagh a dibora ghaze, Krais.

atrivir dabirabibagh api-
aziba, me tevir akuriba
apirigha uan guaba nguazim
misuegha Godin ziam fe.

¹⁷ Egha miġei,

“Ekiam, ni Godin bar gav-
gavim itim.

Ni bar fomira ikia egha
iza datirighin uaghan
iti.

Ni uan gavgavir ekiam
inigha egha datirighin
atrivimin iti.

Kamagh amizi, e ni
minabi.

¹⁸ Kantrin Igharazibar Gu-
maziba bar puviram
atari,
ezi nin aningagharim
otogha ġifa.

God gumazamizir ovengez-
iba tuisighamin
dughiam, otogha ġifa.

Kar dughiar nin ingan-
garir gumazir nin
akam inigha izeziba,
me uan ivezir
aghuim iniamim.

Gumazamizir nin atiatia
egha nin ziamin apen-
gan itiba,

gumazamizir ziaba
itiba ko ziaba
puvatiziba uakan.

Eghti gumazamizir
nguazimin itir gumaz-
ibagh asighasiziba,
God uaghan me
gasighasigham.”

¹⁹ 24plan gumazir da-
paniba mikemegha ġivazima,

Godin Dipenir an nguibamin
itim kuiaghrizima, me
garima Akar Dikirizir Gav-
gavim itir Boksiam Godin
Dipenimin aven iti. Ezi ove-
riamin onimariba taghtagha
tintinibar zuima, niginir
dafam otozi, arariba dagar-
vasi, ezi mikimkizim otozi
amozir ofizir ekiar dagiabar
min gariba iri.

Satan uan adarazi ko bar ikufi

12

(Sapta 12-20)

*Jon gara, amizim ko ku-
ruzir ekiamin gari*

¹ Ezi overiamin pin bizir
bar igharagha garim oto.
Amizir mam, an aruemin
angazangarim korotiamin
min aneru, ezi iakinim an
suemningin apengan iti, ezi
dapanir asuar mikovezir 12
pla itim, an dapanimin iti.

² Amizir kam navim
asegha borim batasava amua
mizazim isava arai.

³ Ezi overiamin bizir
igharagha garir igharazim
oto, maburan kuruzir aghe-
vir mam, a dapanir 7 pla
ikia, egha 10 plan komba
ikia, egha 7 plan atrivimin
dapanir asuaba vaghavagha
an dapanibar iti.

⁴ Kuruzir kam overiamin
itir mikovezibar 3 plan
okuruabar da tura, egha
okuruar mam pamtem uan

ipemın dar vigha da maku-
nizima da iza nguazim gire.
Kuruzim ghaze, amizim
borim bateghtima an ane-
masa, kamaghın kuruzim
amizimın guamın tughav iti.

⁵ Ezi amizim otarim bate,
otarir God misevezim, a
ainın aghorir gavgavimın
suiraghıva gumazamiziba
mıghıvıra me gativagham.
Ezi an otarim me zuamıra
a inigha Godın atrivir
dabirabimın anefasava a
inigha ghuavanabo.

⁶ Ezi amizir kam ara
gumaziba puvatizi naghın
ghu. Danganir kam God a
bagha anakiri, eghti a kagh
1,260 plan dughıabar iki
akurvazim ini ikiam.

⁷ Ezi datirighın maburan
midorozim Godın Nguibamın
pin oto. Maikel uan enselba
ko kuruzir kam misosi, ezi
kuruzir ekiam uan enselba
ko men midorozim ikarvasi.

⁸ Egha kuruzir kam gav-
gavıba puvatigha egha me
Godın Nguibamın uan dan-
ganim ataki.

⁹ Ezi Maikelın enselba
kuruzir ekiam akunizi a
izaghıra iri. Kar kuruzir
fomıra itim, me Satan a garisi
egha uaghan an ziar mam,
“Gumazir Akam Gumaza-
mizibagh asim.” A gumazir
nguazimın itir gumazamiz-
ibagh ifarim, a datirighın uan
enselba ko iza nguazim giri.

¹⁰ Ezi ki Godın Nguibamın
tiarir ekiar mam barazi a ka-

maghın migei,

“Gumazir Godın guamın
tugha dimagarıba ko
aruebar en adarazi
akam me gasim,
me a isa anakunizi
a irigha nguazimın
iraghu.

Kamaghın, datirighın God
uan gumazamizıbar
akurvasi,
ezi an gavgavim bar
azenim girizi,
A Bizibagh Ativir
Dughiam otogha
gıfa!

Ezi an Gumazir A Gumaza-
mizıba Uam Me Iniasa
Misevezim,
uan gavgavim inigha gu-
mazamizıbar akazi,
me an apengan iti!

¹¹ Kraisın adarazi, dughıar
gumazıba me misozıma
me ariaghırım,
dughıar kamın me uan
mikarziribagh
nighnızir pu. Pu-
vati. Me ghaze,
pura bizim.

Kamaghın, me sipsipın
nguzimın ghuzim ko
guızın akar me gun
mıgeimın,
me Satanın misuegha
anebıra.

¹² Kamagh amizi, ia Godın
Nguibam ko an itir
darası bar,
ia bar akongegh!

Ezi gua nguazim ko ongarım
guavzıka,

gua bar ikuvigham.

Satan fo, a ikiamin dughiam
bar ofefe,

kamagh amizi a
guan aningaghi gua
gasighasighasa gua
bagha izaghiri.

Kamaghin amizi, guan aven
itir darasi,
Iavzika.”

¹³ Ezi kuruzim fo, me
anekunizi a nguazimin
iraghu, egha amizir otarim
batezir kamin agira.

¹⁴ God kamagh sua, amizim
azenir 3 pla ko akuamin
gumaziba puvatizi naghin
ikiva egh a kagh akurvazim
iniam. Kamaghin, a mighegh
danganir God a bagha
dikirizir kamin mangasa, God
kuarazir anebar ekiamin
avizimning a ganingi.

¹⁵ Kuruzim kamagh sua,
aperiar ekiam amizim inigh
mangigham. Egha kamaghin
uan akamin dipar ekiamin
miki, ezi dipar kam ape-
riar ekiamin min ivegha
amizimin gin zui.

¹⁶ Ezi nguazim amizimin
akurvagha, akam akarigha
dipar kuruzim mighizir kam
tui.

¹⁷ Kamagh amizi, kuruzim
amizim puviram an atara
ghua an borir igharaziba ko
misoghasa, me Godin akabar
gin zuiba ko Iesusin akamin
gun migeiba.

¹⁸ Egha kuruzim ongarir
dadarimin tughav iti.

13

Asizir atiar pumuning oto

¹ Ezi ki gari, asizir atiar
mam ongarimin otogha
anadi. A dapanir 7 pla iti, ezi
komin 10 pla an dapanibar
iti. Ezi 10 plan atrivimin
dapanir asuaba vaghvagha
an 10 plan kombar iti. Ezi an
dapaniba vaghvagha Godin
ziamin tiraghtirazir ziaba
dar iti.

² Asizir atiar ki datirighin
garir kam, a kaziar atiar
ekiar me kamaghin diborim
lepat, an a min gari. Ezi an
sueba, asizir atiar kurar me
kamaghin diborim bea, an
an suebar min gari. Egha
an akam laionin akamin
min gari. Ezi asizir atiar
kam, kuruzim uan gavgavim
ko atrivir dabirabim ko
bizibagh ativamin gavgavir
ekiam, a ganingi.

³ Nan ganganimin asizir
atiar kamin dapanir mam,
me a birazi a duam atigha
atam aremeghai, egha an
duam ua ikiri. Ezi nguazimin
itir gumazamiziba bar
digavir kuram gamigha asizir
atiar kamin gin zui.

⁴ Gumazamiziba fo, ku-
ruzim uan gavgavim isa
asizir atiam ganingi, kam-
aghin me kuruzimin ziam
fe. Egha uaghan asizir
atiamin ziam fa ghaze, “Gu-
mazitam asizir atiar kamin
min gavgavim itir puvati!

Gumazitam a ko misoghan koghham!”

⁵ God asizir atiamin amamangatizi, an akam God gasava egha Godin ziamin tiraghtirazir gavgavim ikia, ghua 42 plan iakinibar tu.

⁶ Egha uan akamin God ko Godin ziam ko Godin Nguibam, ko an Nguibamin itir darazi sara, men tira.

⁷ Ezi God an amamangatizima, a Godin gumamaziziba ko midorozim gamua, egha me misuegha me abira. God gavgavir ekiam a ganingi, ezi an anababa bar dar gumamaziziba, ko mikarzir igharagha gariba bar, ko vaghvagha nguibabar akabav geir gumamaziziba, ko kantriba bar dar gumamaziziba, a me gatavaghamin gavgavim iti.

⁸ Eghti nguazimin itir gumamaziziba asizir atiar kamın ziam fam. Fomira, nguazir kam tighar otivamin dughiamin, God gumamazizir ikirimirir zurara itim iniamin zibaba akinafarimin aven da osiri. Akinafarir kam, kar me fomira misoghezi aremezir sipsipin nguzimin akinafarim. Eghti gumamazizir kabara, me asizir atiamin ziam fan koghham.

⁹ “Tina kuarimning iti, an oragh.

¹⁰ Eghti God gumazitam

kalabusin mangisi an amamangatighti,

a kalabusin mangi.

Eghti God gumazitam midorozir sabamin ovengsi an amamangatighti,

a midorozir sabamin ovengam.

Bizir kaba otivtima,

Godin gumamaziziba nighnizir gavgavim iki tugh gavgavigh mamaghira iki.”

¹¹ Egha ki asizir atiar igharazir mamın garima, a nguazimin anagav oto. Egha an dapanimin komin pumuning sipsipin nguzimin komin min gari. Egha kuruzir ekiam migei moghira migei.

¹² Ezi asizir atiar namba 2in kam, asizir atiar faragha izezimin gavgavimin biziba bar dagh ami. Egha nguazim ko an itir gumamazizibagh amima, me asizir atiar faragha zuimin ziam fe. Asizir atiar kam, faragha duam ikia aremeghasa amua egha duam ua ikiri.

¹³ Ezi namba 2in asizir atiar kam, arazarazir ekiar gumazibar navibagh inivamin aviribagh ami. Egha an amizir arazir mam kamakin, an avim gamizi an overiam ategha izaghira gumazibar damazibar nguazim giri.

14 Ezi God asizir atiar namba 2in amamangatizi, an arazarazir ekiabagh amizi da asizir atiar faragha zuimin guamin otifi. Ezi an amir arazarazir kabar a nguazimin itir gumazamizibagh ifara me migei, "Ia asizir atiar faragha zuimin marvir guamin ingarigh, an ziam fi." Asizir atiar kam, me midorozir sabamin duam a gatizi, ezi a uam angamra iti.

15 Ezi God asizir atiar namba 2in amamangatizi an asizir atiar faragha zuimin marvir guar kam gamizi, an angamra ikia bizibav gei. Kamaghin gumazitaba marvir guar kamin ziam fan aghuaghti, a mikemeghti me me misueghti me arimighiram.

16 Ezi a uaghan gumazamiziba bar uan osizirim men agharir guviba o men guabar arighasa pamten me gaghori. Me, gumazamizir kiniba ko gumazamizir ziaba itiba ko, biziba puvatiziba ko, bizir aviriba itiba ko, pura ingangarir gumazamiziba ko gumazitamin apengan itir puvatizir gumazamiziba, me bar osizirim ini.

17 Kamaghin, gumazitam osizirir kam ikian kogh,

egh uan biziba amangi egh uaghan men bizibagh ivezan kogh. Osizirir kam, an asizir atiamin ziam, o an ziamin aven itir mogomer namba.

18 Gumazim Godin fofozim ikiva, egh deravira bizir kam gifogham. Egh gumazim fofozir aghuim iki, egh deravira asizir atiamin namba tuisighiva a buriam. Kar gumazir mam in ziamin namba. An namba kara, 666.*

14

Sipsipin nguzimin gumazamiziba ighiar igiam gami

1 Ezi ki ua gari, sipsipin nguzim Sionin Mighsiamin tughav iti. Ezi 144,000in gumazamiziba a ko tuivighav iti. Ezi sipsipin nguzimin ziam ko an afeziamin ziamin osizirim men guabar iti.

2 Ezi ki orazi, tiarir mam Godin Nguibamin migei, an migirigiba, dipar ekiaba puvira nidi moghin niga, egha arariba dagarvazi moghin dagarvasi, gumaziba uan gitabav sozi moghin, pamten migei.

13:15: Dan 3:4-6, MAA 16: 2, 19:20, 20:4

13:16: MAA 14:9, 19:20, 20:4

13:17:

MAA 14:9-11, 15:2, 16:2, 19:20, 20:4

13:18: MAA 15:2, 17:9, 21:17

*

13:18:

(13:18) Me fomira, Hibrun akam ko Grighin akamin osira, egha nambaba osirir puvati. Me osirir letaba, maba nambabar min iti. Men leta 'a', a mati namba 1, ezi leta 'b' mati namba 2, egha da dibora kamaghira zui. Eghti gumazitam ziatam osirti, ni ziar kamin letabar gan, egh namban ababanir an ziamin mirara zuiba akuvaghti, an ziam otogham. Ezi fofozir gumazir maba namban kam 666, me nighnizir bar aviribar a gami. Egha fofozir gumazir bar avirim ghaze, Jon ti Sisar Neron migei. A Rom in atrivir mam, a faragha Kraisin adarazigh asighasiki.

14:1: Ese 9:4, MAA 3:12, 5:6, 7:3-4, 13:16

14:2: Ese 1:24, 43:2, MAA 1:15, 5:8,

19:6

14:3: Sng 149:1, Ais 42:10, MAA 5:9, 7:4, 15:3

³ Egha 144,000in gumamazimiza, me ikia Godin atrivir dabirabim ko 4 plan bizir angamra itiba ko gumazir dapaniba, me men guamin tivighav ikia ighiar igiar mam gami. Me gumamazir God ua ivezeziba, merara ighiar igiar kam gifo. Eghti gumazir igharazitam ua ighiar igiar kam gifoghan kogham.

⁴ Ezi gumamazir 144,000in kaba amizitaba isa da ko akua egha arazir kuratam gamigha Godin damazimin mizezir puvati. Me bar zuegha iti. Me sipipin nguzim aruir daroribar gara darara gin zui. God nguazimin gumamazibar tongin 144,000 plan gumamazir kabanagh ua me givese. Ezi me, God ko sipsipin nguzim uari bagha faraghavira inabazir gumamazibara. Eghti me aningin adarazir min ikiam.*

⁵ Men akatoribar ifavari-tam otozir puvati. Ezi gumazitam akatam me gasir puvati.

⁶ Ezi ki enselin igharazimin garima an overiamin pin mighegha zui. A nguazimin itir gumamaziba bar, gumamazir kantriba bar dar itiba ko, anababa bar ko, nguibabar akaba bar ko, mikarzir igharagha gariba bar, me bagha zurara itir akar aghuim akunasa mighegha zui.

⁷ Egha a pamten kamaghin migei, "God gumamazibar arazibar tuisighamin dughiam bar roghira ize. Kamaghin amizi, ia Godin atiating, egh ziar ekiam a daning. Ia, overiam ko nguazim ko ongarim ko nguazimin aven ivemarin dipabar ingarizir God, an ziam fi."

⁸ Ezi enselin an girara irir mam iza ghaze, "Babilonin Nguibar Ekiam bar ikufi. Guizbangira a ikuvigha givazi gumazitam an itir puvati. Babilonin Nguibar Ekiar kamra gumamazibagh amizi, me a ko arazir uari bakia akuir arazir kurar gavgavibagh ami, mati me wainin gavgavim me ganingizi, me aneme."[†]

Enselin 3 pla akam akuri

14:4: 2 Ko 11:2, Ef 5:27, Je 1:18, MAA 3:4, 5:9 * **14:4:** (14:4) Vezin kam, Grighin akam guizbangira ghaze, me gumamaziziba uari ko akuir arazim gamizir puvati. Ezi fofozir gumazir avirim ghaze, a gumamazir deravira God ifongezir arazibar gin zuimin akar isin zuim migei. Me arazir kurar guar aviribagh amizir puvati.

14:5: Sng 32:2, Sef 3:13, Ef 5:27 **14:6:** Ef 3:9-11, MAA 8:13, 13:7 **14:7:** Neh 9:6, Sng 124:8, Ap 17:24, MAA 10:6, 15:4 **14:8:** Ais 21:9, Jer 51:8, MAA 17:2, 18:2-3, 18:21, 19:2 † **14:8:** (14:8) Babilonin nguibar ekiam fomira ikuvigha itima, Jon gin Akar Mogomemin akinafarir kam osiri. Kamaghin amizi, fofozir gumazir avirim ghaze, a guizbangira Babilonin migeir puvati. Me ghaze, a Babilon fomira amizir arazir kurabav gei, egh kantrin gavgavir igharaziba, arazibagh amuava egha Godin apanim gamizibar akar isin zuimin migei. Ezi marazi ghaze, a Romin Kantri migei. (Ni 1 Pita sapta 5:13in gan.) Ezi marazi ghaze, ziar kam Babilon, a gumamazir Kraisin sios ko an apanim gamiba. **14:9:** MAA 13:12-17

9 Ezi enselin mikezim aningın gın iza egha pamten dia ghaze, “Gumazitam asızir atiar kam ko an marvir guam, aningın ziam fa, egha an namba uan guam o agharimın a iniva,

10 egh a uaghan wainın igharagha garim aneremam. Wainın kamnang, a Godın aningagharim. Eghti God faragh wainın kam dipatam a gisin a ingeghti an gavgavitaba givaghan kogham. Bar puvati. An aningagharir arazimın, arazir kuraba ikarvazir itarim gingeghtima gumamazizir kaba aneremam. Egha sipsipin nguzimın damazim ko Godın enselbar damazimın, gumamazizir kaba avim ko salfan dagiar avimın mızazir ekiam iniam.

11 Ezi avir mızazim me ganıdır kam, an mıgharim pın ghuavanang mamaghıra ikiam. Gumamazizir asızir atiam ko an marvir guamın ziam feba o an namba iniziba, dimagariba ko aruebar avughsan kogham.”

12 Eghti arazir kaba otivtıma, Godın gumamaziziba tugh gavgafıgh. Me gumamazizir Godın akabar gın zuiba ko nıghnızir gavgavim İesusın ikiavıra itiba.

13 Ezi ki Godın Nguibamın tiarir mam barazi, a kamagh mıgei, “Ni akam kamaghın an osirigh. Datirighın iki mangi, gumamazizir

nıghnızir gavgavim Ekiamın ikia egh gın ovengamiba, me bar akongegh.” Ezi Godın Duam uaghan ghaze, “Bar guizbangıra. Me amir inganğarir osımtızir kam ategh, egh mangi avughsi. Egh me pura mangan kogham. Puvati. Arazir aghuir me amiziba men gın mangıti God kotiamın dar ganam. Kamagh amizi, me bar akongegh.”

God abuan gumamaziziba tuisıghamin dughiamın akar isın zuım

14 Ezi ki gari, ghuariar ghurghurir mam iti, ezi gumazir mam gumazibar otarimın mın gara ghuariar ghurghurir kam gaperaghav iti. Ezi golin dapanir asuam an dapanimın iti, ezi an dafarimın a sabar ikızirızir bar ghumtizimın suıra.‡

15 Ezi enselin igharazir mam Godın Dipenimın ikegha iza, egha gumazir ghuariar ghurghurim gaperaghav itim, tiarir ekiamın an dia ghaze, “Nguazimın dagheba bar anıgha gıfa, ezi dagher kaba aghoramın dughiam a datirighın oto. Kamaghın amizi ni uan sabar ikızirızim inıgh, egh daghebar aghor.”

16 Ezi gumazir ghuariar ghurghurim gaperazim, uan sabar ikızirızim nguazimın a ıghengezi,

14:10: Stt 19:24, Sng 11:6, 75:8, Ais 51:17, Jer 25:15, Ese 38:22, MAA 15:7, 16:19, 18:6, 19:20, 20:10, 21:8 14:11: Ais 34:10, MAA 13:12-17, 19:3 14:12: MAA 12:17, 13:10 14:13: 1 Ko 15:23, 15:58, 1 Te 4:16, 2 Te 1:7, Hi 4:10, MAA 20:6

14:14: Ese 1:26, Dan 7:13, MAA 6:2 ‡ 14:14: (14:14) Ni akar Daniel 7:13ın itimın gan. 14:15: Jer 51:33, Jol 3:13, MAA 14:18, 16:17

dagher andızir nguazımın itiba dıghoraghiri.

¹⁷ Ezi enselin ıgharazir mam Godın Nguibamın an dipenimın ikegha azenan iza egha uaghan sabar ghumtizir mam iti.

¹⁸ Ezi enselin ıgharazir mam ofa gamir danganım ategha ızı, kar enselin avımın garım. Egha a enselin sabar ghumtizimın suiraghav itimın dia ghaze, “Wainın ovızıba anıgha gıfa. Kamaghın amızı, nı uan sabar ghumtizim inıgh nguazımın wainın ovızıba kuar egh danganır vamıra dar pozim mıkın.”

¹⁹ Ezi enselin kam uan sabam inıgha egha nguazımın a ıghengezıma nguazımın wainın ovızıba bar kuaraghıre. Ezi a da isa dar pozim mıkırı, egha da isa dagıar mınır bar ekıamın da akunı. Eghtı me da mırmiram. Wainın ovızıbar mırmiramın mınır ekıar kam, a God gumazamızıbar anıngaghamın arazım aka.

²⁰ Ezi me dagıar mınır ekıar kamın wainın ovızıba nguıbar ekıamın azenan da mırmiri. Ezi ghuzım dagıar mınemın azenan

iza, egha aperıamın mın ghua 300 kilomıtan tu. Ezi ghuzımın konım anaga mıtan pumuningın boroghın tu.Ş

15

Enselın 7 pla bizir bar kurrar 7 plan suiki

¹ Ezi kı Godın Nguibamın gari, bizir ıgharagha garım otıfi, ezi kı bar dıgavır kuram gamı. Kı 7 plan enselbar gari, me ikıa egha 7 plan bizir bar kurrar gumazamızıbagh asıghasızıbar suiki. Eghtı 7 plan bizir kurrar kaba gıvaghtı, ua ıgharazıba otıvan kogham, kamagh amızı, bizir kurrar 7 plan kabanangın gın, Godın anıngagharım bar gıvagham.

² Ezi kı bizir ekıar mamın gari, a matı ongarır ekıam me glas ko avım sarama an ıngari. Gumazamızıba faragha asızır atıar kam ko an marvır guam, ko an zıamın namba, me dav sogha da abını. Egha me datırıghın ongarır glasın mın garır kamın mırıamın tuıvıghav ikıa, egha God me ganıngızır gitabar suiki.*

14:18: Jol 3:13, MAA 16:8 **14:19:** MAA 19:15 **14:20:** Ais 63:3, Kra 1:15,

Hi 13:12, MAA 11:8, 19:14-15 **Ş 14:20:** (14:20) Fofozır gumazır avırım ghaze, nguıbar ekıar kam a Jerusalemra. Me Grıghın akamın namban kam osırı, “1,600 stadia,” ezi an dıbobonım, en 300 kilomıtan mın ghı. E deravıra fozır puvatı, e dıborı moghın 300 kilomıtan namban kam a 1,600ın dıbobonım ko anıng magh ghuzı, o kar bizir ıgharazımın ababanımın dıbobonım. **15:1:** Wkp 26:21, MAA

12:1-3, 14:10, 15:6-7, 21:9 **15:2:** MAA 4:6, 5:8, 13:15-17, 14:2, 21:18 * **15:2:** (15:2) Saptan kamın mıgrıgıar avırım, da Moses osırızır eghaghanıba ko magh ghue. Moses Isıp bagha asıghasıghasa anıngagharım gamızı an oto. Israelba ongarım a bıgha Isıpba ategha vongın ongarır dadarımın tuıvaghavıra ikıa, egha Moses Israelba ko me ıghıar mam gamua egha ekıamın zıam fe. (Nı Kisım Bek 15ın gan.) **15:3:** Kis 15:1, Lo 31:30, Sng 92:5, 111:2, 139:14, 145:17, MAA 11:17, 14:3, 16:7

³ Egha me Godin ingan-
garir gumazim, Moses ko
sipsipin nguzim, me aningin
ighiam gamua kamaghin
migei,

“Ekiam God, ni gavgaviba bar
iti!

Ni arazarazir igharagha
garir ekiabagh ami,
ezi e dar gara egha
digavir kurabagh
ami!

Ni gumazamiziba bar men
atrivim!

Nin araziba, da bar
deragha egha bar
guizbangira!

⁴ Ekiam ni uabira guizbangira
God.

Eghti gumazamiziba bar
nin atiatigh egh ziar
ekiam ni daning.

Nin arazir aghuiba bar
azenim girigha gifa,

kamaghin amizi kantriba
bar dar gumazamiziba
bar izi

ni bagh teviba apir
nin ziam fam.”

⁵ Ezi bizir kamın gin ki ua
gari, Godin Dipenim, a Godin
Nguibamin Averpenim, a
kuiaghiri. Kar Godin Akar
Dikirizir Gavgavim aven itir
Averpenim.†

⁶ Ezi enselin 7 plan
kaba, bizir bar kurar
7 plan gumazamizibagh
asighasighamibar suigha

Godin Dipenim ategha
azenan izi. Me inir igiar bar
zuruzir dafoziba da ike. Egha
golin letiaba uan evariba
kuamigha da ike.

⁷ Ezi 4 plan bizir angamra
itibar mav, 7 plan golin
itariba inigha enselin 7 pla
nangin. Golin itarir 7 plan
kabanagh, zurara itir Godin
aningagharir arazim, dagh
izifa.

⁸ Ezi Godin Dipenim, an
angazangarim ko an gav-
gavimin migharim, bar a
gizifa. Kamaghin gumazitam
dipenimin aven mangan
kogham. Kamaghira iki
mangi 7 plan enselba, 7 plan
bizir bar kurar gumaza-
mizibagh asighasighamin
ingangarim givagham.

16

*Enselba Godin aningagharir
7 plan itaribar itiba nguazim
ginge*

¹ Ezi ki tiarir ekiar mam
barazi, a Godin Dipenimin
otogha kamaghin 7 plan
enselbav gei, “Ia mangi,
Godin aningagharir arazir
7 plan itaribar itiba inigh
mangi nguazimin da ingi.”

² Ezi namba 1 ensel uan
itarir Godin aningagharim
izivazim inigha ghua
nguazimin a inge, ezi duar
bar igharagha garir kurar
gavgaviba, gumazamizir

15:4: Sng 86:9, Ais 66:23, Jer 10:7 15:5: Kis 38:21 † 15:5: (15:5) Migirigiar kam
a Bar Anogoroghezir Danganimin gun migei. Godin Akar Gavgavir Dikirizimin
Boksiam, a Bar Anogoroghezir Danganimin aven ikia, egha Godin Averpenimin
aven iti. 15:6: MAA 15:1 15:7: 2 Te 1:9, MAA 4:6, 4:9, 10:6, 14:10 15:8: Kis
40:34, 1 Kin 8:10-11, 2 Sto 5:13-14, Ais 6:4, Ese 44:4, 2 Te 1:9 16:1: Sng 69:24, Ais
66:6, Jer 10:25, Ese 22:31, Sef 3:8, MAA 14:10, 15:1, 15:7, 16:17 16:2: Kis 9:10, Lo
28:35, MAA 8:7, 13:12-17

asizir atiamin namba itiba ko an marvir guamin ziam febar, men mikarzipar otifi.

³ Ezi namba 2 ensel uan itarim ongarimin a inge, ezi ongarimin dipam gumazir aremezir kuamin ghuzimin min oto. Ezi bizir angamra an itiba, da bar ariaghire.

⁴ Ezi namba 3 ensel uan itarim faner dipaba ko dipar atuibagh inge. Ezi dipar kaba bar moghira ghuzimin min oto.

⁵ Ezi ki orazi, enselin dipabar garim kamaghin migei,

“God, ni datirighin ikia, egha uaghan faragha ike.

Ni bar guizbangira God.

Nin araziba bar derazi arazir kuratam nin itir puvati.

Ni gumamazizibar arazir kuraba da tuisigha da ikarvaghera ivezir kuram me ganingi,

ezi nin arazir kam a guizin arazim.

⁶ Gumazir kaba nin akam inigha izir gumaziba ko nin gumamazizibav soghezi

men ghuziba irezi me ariaghire.

Ezi ni ghuzim gumazir kurar kabagh aningizi,

eghti me aneremam.

Ghuzir me apir kam, men arazir kurar me amiziba ikarvaghera.”

⁷ Ezi ki orazi tiarir mam Godin ofa gamir danganimin aven otogha pamten diagha ghaze,

“Ekiam, ni Godin bar gavgavim itim.

Ni gumamazizibar araziba kotin bar guizbangira da tuisisi, ezi nin kotiam a bar guizbangira ghua egha bar dera.”

⁸ Ezi namba 4 ensel uan itarim aruem ginge, ezi God aruem an amamangatizi an avim pamten isia puvira gumamazizibar isi.

⁹ Aruemin avir gavgavir kam bar puvira isia, egha gumazir kabar mikarzipa puvira men isi. Ezi me bar puvira Godin ziam gasighasigha a migei, kar bizir kurar kabar garir Godin gavgavim itim. Egha me uan navibagh iragha an ziam fer puvati.

¹⁰⁻¹¹ Ezi enselin namba 5 uan itarim asizir atiamin atrivir dabirabim ginge. Ezi mitatem gumamazizir an gavgavimin apengan itiba avara. Ezi me uan duaba ko mizazir men mikarzipar otiviba bagha nighnigha, Godin uan Nguibamin itimin ziam gasighasigha a migei. Ezi mizazir me isim a bar men ikufi, kamaghin me uan mizebagh ivi. Egha me uan arazir kurar me amiba bagha uan navibagh irazir puvati.

¹² Ezi enselin namba 6 uan itarim Yufretisin faner ekiam ginge. Ezi an dipam bar moghira dake, egha aruem anadi naghin atrivir izamiba bagha tuavim ati.

¹³ Ezi ki gari, duar kurar 3 plan mitivibar min gariba, da asizir atiam ko, kuruzir ekiam ko akar ifavaribagh amir gumazimin, da vaghvagh men akatoribar otifi.*

¹⁴ Duar bar kurar kaba arazarazir igharagha garibagh ami da otifi, egha nguazimin itir kantriba bar dar atriviba bagha, tintinibar zui. Me atrivibar amuti me uan midorozir gumaziba inigh izi me akuvasa. Eghti Godin Gavgaviba Bar Itim gumazamiziba tuisighamin dughiar ekiamin, me midorozim damuam.

¹⁵ "Ia orakigh! Ki, okimakiar gumazimin min izam, a izir dughiam ia a gifozir puvatizir moghin, ki zuamira otogham. Kamagh amizi, gumazim akuir puvatigha, egha uan korotiaba uabin boroghin

da arisi, egh a bibiamra daruan kogham, eghti gumazamiziba an ganti, an aghumsighan kogham. Kamaghin, gumazir kam bar akongegh."[†]

¹⁶ Ezi duar kuraba atriviba inigha iza danganir kamın me akufa, me Hibrun akamin kamagh danganir kam dibori, Armagedon.‡

¹⁷ Ezi namba 7 ensel uan itarim overiamin a inge. Ezi Godin Dipenimin aven tiarir ekiar mam Godin atrivir dabirabimin otogha egha kamaghin pamten migei, "Biziba bar gifa."

¹⁸ Ezi overiamin onimariba taghtagha zuima, niginir dafam overiamin otozi, arariba dagarvasi, ezi mikimkizir ekiam oto. Kar mikimkizir bar ekiam, fomira gumazamiziba otozir dughiamin iza datirighin tu, mikimkizir ekiar katam fomira otozir puvati.

¹⁹ Ezi Babilonin nguibar ekiam biaghregha 3 plan okuruabar otifi, ezi gumazibar nguibaba bar moghira ikufi. God Ba-

16:12: Ais 11:15, 41:2, 41:25, Jer 50:38, MAA 9:14 **16:13:** 1 Jo 4:1-3, MAA 12:3, 12:9, 19:20, 20:10 * **16:13:** (16:13) Akar ifavarim akurir gumazim an asizir atiar namba 2in ababanim. A faragha itir asizir atiamin akar ifavarim akurir gumazim. A gumazamizibav geima, me asizir faragh itimin marvir guamin ziam fe.

16:14: 2 Te 2:9, 1 Ti 4:1, Je 3:15, MAA 16:7, 17:14, 19:6, 19:15, 19:19-20 **16:15:** Mt 24:43-44, Lu 12:39-40, 2 Ko 5:3, 1 Te 5:2, 2 Pi 3:10, MAA 3:3, 3:18

† **16:15:** (16:15) Ves 15in kam, kar Kraiss Iesus uabi mikemezir akam. **16:16:** Het 5:19, Sek 12:11, MAA 19:19 ‡ **16:16:** (16:16) Ziar kam Armagedon kamakin, "Megidonin Mighsiam." Fomira apaniba Israelba ko uariv sogha egha atrivim Josuan misoghezi an areme. Me Megidonin nguibar ekiamin boroghira. (Ni 2 King 23:29-30 ko 2 Stori 35:20-21in gan.) Kamaghin amizi, ziar kam Megido bighavira migeir puvati. Me ghaze, an akar isin zuimin midorozir gumaziba mangamin danganim migei. Egh me mangi bar ikuvigh egh bar ovengam. **16:17:** MAA 16:1

16:18: Dan 12:1, MAA 4:5, 8:5, 11:13, 11:19 **16:19:** Ais 51:17, Jer 25:15-16, MAA

14:8-10, 17:18, 18:5

bilonin nguibar ekiamin arazir kuram ginighnigha, egha a gamizi a uan wainin itarim bar aneme, kar Godin aningagharir arazimin wainin itarim.

²⁰ Ezi arighatiziba bar arav ghue, ezi mighsiatam ua itir puvati.

²¹ Ezi maburan amozir ofiziba dagiabar min izaghiri. Ezi amozir ofizir dagiar kaba vaghvaghera, dar osimtiziba 50 kilogramin iti. Amozir dagiar kaba overiamin izaghira gumazamizibagh isin ira bar me gasighasisi. Bizir kurar kam bagha me Godin ziam gasighasigha migei.

17

Arazir kurabagh amir amizim ivezir kuram isi

¹ Ezi 7 plan enselin itarir 7 plan suighizir kabanaghin mav iza kamaghin na migei, "Ni kagh izi. Eghti ki amizir ivezir kuram iniamim, nin akakaghasa. Amizir kam, arazir kurabagh amir amizim, a dipar aviribagh isin aperaghav itir amizim, a nguibar bar ekiam me dipar aviribar miriabar ingarizim.

² Nguazimin atriviba arazir mizirizir bar kurar aviriba amizir kam ko dagh ami. Ezi nguazimin gumazamiziba uaghan a ko arazir bar

mizirizibagh amua, egha gumazim wainin avirim amezi moghin onгани."*

³ Ezi Godin Duam pamtem nan ingarima, ki irebammin bizimin gari, ensel na inigha gumaziba puvatizir danganimin ghu. Ezi danganir kammin ki amizir mammin garima an asizir atiar aghevirmam gisin aperaghav iti. Asizir atiar kammin mikarzim osizirir aviriba an iti, ezi osizirir kabanagh Godin ziam gasighasisi. Asizir atiar kam 7 pla dapaniba iti, ezi 10 pla komba an dapanibar iti.

⁴ Amizir kam korotiar aghuibarama aghui, dar ganganim aghevimm ko pighaghevimm. Ezi golin digirir bar aghuiba ko, me dagiar aghuibar ingarizir digiriba ko, manmaniar ghurghurir dagiaba pin koziba, amizir kammin mikarzim gizifa. Egha a uan dafarimin golin itarir mam suirazi, itarir kammin aven bar kurigha mughazir araziba ko, gumazamiziba tintinibar uari bakia amir arazir bar mizirizir kuraba, a gizifa.

⁵ Ezi amizir kammin guamin me ziar mam osiri, ziar kammin mingarim modoghav iti. Ezi an mingarim kamamin,

"Babilonin nguibar ekiam

16:20: MAA 6:14 **16:21:** Kis 9:23-24, MAA 11:19, 16:9-11 **17:1:** Jer 51:12-13, MAA 16:19, 17:15, 18:16, 21:9 **17:2:** Ais 23:17, Jer 51:7, MAA 14:8, 18:3

* **17:2:** (17:2) Gumazamiziba arazir bar mizirizibagh amir arazir kammin akam, a gumazir God ataghizir arazimin ababanimm, egha Godin ifavariba ko arazir kurar igharazibar gin zui. Egha Godin damazimin, a mati gumazim uabi uan amuimm ategha, ghua gumazamiziba uari isava akua amir arazim gami. **17:3:** MAA 12:3, 12:6, 12:14, 13:1, 17:9, 17:12 **17:4:** Jer 51:7, Ese 28:13-16, Dan 11:38, MAA 14:8, 18:6, 18:12, 18:16 **17:5:** 2 Te 2:7, MAA 14:8, 16:19, 18:2, 18:9-10, 19:2

gavgavim itim,
ni nguazimĭn itir
arazir bar kuraba ko
amizir gumaziba okia
me ko akua arazir
mizirizibagh amiba,
ni men amebam.”

6 Ezi ki gari, amizir kam Godĭn gumazamizibar ghuziba amegha dipar onganiba amezĭ moghin ongani. Gumazamizir kaba, me nighnizir gavgavim Iesusin ikia an akam akuri, ezi me me misoghezi me ariaghire.

Ki amizir kamĭn ganigha digavir kuram gamigha pura nighnisi.

7 Ezi ensel kamaghĭn na migei, “Ni tizim bagha digavir kuram gami? Amizir kam ko asizir atiar anetera zuim, a 7 plan dapaniba ko 10 plan komba an iti, aningĭn akar mogomemĭn mingarim, ki nĭn akagham.

8 Asizir atiar ni faragha ganizir kam, a faragha ike, egha datirighĭn ua itir puvati. Egh mozir bar konezim ategh azenan iziti, God a gasighasigham. God tighar nguazimĭn ingaramin dughiam, a gumazamizir maba men ziaba akinafarir zurara itimĭn aven da osirizir puvati. Gumazamizir kaba asizir atiar kamĭn ganigh digavir kuram damuam. Me fo, a fomira ike, egha datirighĭn itir puvati, egh a gĭn uamategh otivam.

9 “Gumazim Godĭn fofozir aghuim ikiva, egh bizir kam deragh a gifogham. 7 plan dapanir kaba, kar mighsiar 7 pla, ezi amizim 7 plan mighsiabagh isin aperaghav iti.†

10 Egha ada uaghan 7 plan atrivibar ababanim gami. 5 pla ariaghregħa gifa, ezi vamira atrivimĭn ikiavira iti, ezi igharazir abuananam tighar otivam; an otoghiva bar dughiar otevimra ikiam.

11 Asizir atiar kam, a fomira ike, egha datirighĭn itir puvati, a namba 8 atrivimĭn ababanim. Egha a 7 plan atrivibar mav, God a gasighasighti a bar givagham.

12 “Ezi 10 plan komĭn ni ganiziba da 10 plan atrivibar ababaniba. Me tighar atrivibar otivam. Me bizibagh ativamin gavgavim inigh, asizir atiar kam ko dughiar bar otevimrama atrivibar ikegham.

13 Atrivir kaba nighnizir vamira ikiam, egh uan gavgaviba ko ziar ekiaba isi asizir atiamra daningam.

14 Egh me midorozim sipsipĭn nguzim koma a damuam, eghti sipsipĭn nguzim me gasighasigh me abiragham. Gumazir sipsipĭn nguzim ko itiba, God me amisevegha, egha men diazima me guizĭn akamĭn gĭn ghua tuivigha gavgavigha midorozir kam gami. Sipsipĭn nguzim, a guizbangira

17:6: MAA 12:11, 13:15, 16:6, 18:24, 19:2 Dan 7:7, 12:1, MAA 11:7, 13:1-3, 13:8-10 17:7: MAA 13:1 17:8: Sng 69:28, 17:9: MAA 13:1, 13:18 † 17:9: (17:9) Gumaziba Romĭn nguibar ekiam, 7 plan mighsiabagh isin an ingari. 17:12: Dan 7:24, Sek 1:18-21, MAA 13:1 17:14: Jer 50:44-45, 1 Ti 6:15, MAA 16:14, 19:19

Gumazir Ekiabar Gumazir Ekiam ko Atrivibar Atrivir Ekiam. Kamaghin amizi a me abiragham.”

15 Ezi ensel kamaghin na migei, “Dipar ni ganizir kabanang, amizir arazir kurabagh amim dagh isin aperaghav iti, dar mingarimra kara: ada mikarzir igharagha gariba ko, dakoziba bar dar gumazamiziba ko, kantriba bar dar gumazamiziba ko, vaghvagha akabav geir gumazamiziba.

16 Asizir atiam ko 10 pla komin ni ganizir kabanang, arazir kurabagh amir amizimin apanim damuam. Me an biziba bar da inigh egh an korotiaba bar da suegh, egh me an mikarziminzuziba bar dar amegh, egh avimin a daboroghtima a bar moghira isigham.

17 God uabi me ganingizir nighnizir kam, a me damuti biziba otivam. Kamaghin me nighnizir vamira iki, egh atrivimin ikiamin gavgaviba bar da isi asizir atiam daningam. Me kamaghin damu mangiti Godin akam mikemezir biziba, da guizin otivamin dughiam otogham.

18 Ezi amizir ni ganizim, a nguazir kamın atriviba bar dar garir nguibar ekiamın ababanim.”

Babilon bar moghira ikufi

1 Bizir kamın gin ki enselin igharazimin garima a Godin Nguibam ategha iza-ghiri. A bar gavgavir ekiam iti, ezi an angazangarir gav-gavim nguazim bar a gisira.

2 A pamten diagha kamaghin migei,

“Babilonin nguibar ekiam ikuvigha gifa! A ikufi!

Ezi datirighin duar kuraba ko adariar mizirizir kuraba ko kuarazir miziriziba ko kuarazir kuraba, darara an iti.

3 Nguazimin nguibaba bar, me an wainin itarim uari okia akuava amir arazir kuraba izivazim aneme.

Ezi nguazimin atriviba a ko arazir mizirizir bar kurabagh ami.

Ezi biziba amaga dagh ivezir gumaziba, me an afiar arazir bar ikuvtizibar amodoghin dagiar aviriba uari bagha da isi.

Kamaghin amizi, amizir kam bar ikufi.”

4 Ezi ki tiarir igharazir mam Godin Nguibamin a barazi, a kamaghin migei,

“Ia nan gumazamiziba, ia nguibar kam ategh azenan izi.

Egh an amir arazir
kuraba uaghan dar
amuan marki.

God an arazir kurabar ikar-
vaghamin dughiam,
ia uaghan an aven ikian
marki!

⁵ A uabi uan arazir kurabar
pozim mikirav iti,
da ghuavanaga Godin
Nguibamin oto.

Ezi God an amizir
arazir kurabagh
nighnighavira iti.

⁶ Egh ia amizir kam gu-
mazamizibagh amizir
arazir kuraba bagh
ivezir magh garimra
a ikaragh.

An arazir kuraba, da bar
aviraseme,

kamaghira ia an
arazir kurabar
ivezim a isa-
furaghiva bar a
daningigh.

Egh dipar onganir gav-
gavimin itarim isa a
gumazamiziba bagha
a ingegh,

kamaghira ia dipar
gavgavir on-
ganim uam a
isafuragh a bagh
itarim ginegh a
daningigh.

⁷ A uabira kamagh uabin
migia ghaze,

‘Ki atrivir amizim, egha
atrirvir dabirabim
gaperaghav iti.

Ki amizir odiarimin min
itir puvati,

eghti osimtiziba na ba-
tivan koghti, ki azian
kogham!’

A uabi uan ziar gavgavim
fa egha arazir mizirizir
aviribagh amua,

egha arazir kurar
igharaziba saram ami.

Kamaghin amizi, ia mizazir
kurar ekiam ko
osimtizir bar ekiam a
daningigh,

mangi an amir araz-
ibar ikegh mangi tuzi
naghram, a daning.

⁸ Amizir kam Babilon, uan
ziar gavgavim kam-
aghin a fe,

kamaghin amizi dughiar
bar otevir vamiran,
bizir bar kuraba bar
a bativam.

Bizir kaba, arimariar ekiaba
ko osimtizir ekiaba a
bativti

an azitima, mitiriar eki-
aba an agham.

Eghti avim an isigham.

Ekiam God an araz-
iba tuisigha givagha
ghaze,

‘A ikuvigham.’

Godin kam gavgavir ekiam
iti.

Kamagh amizi, bizir
ikurar aviriba dughiar
vamira bar moghram
a bativam.”

⁹ “Nguazimin atriviba a ko
arazir mizirizibagh amua,
egha uaghan a ko arazir
ikurar igharagha garibagh
ami. Eghti atrivir kabanagh

an ganti avir miġharim an otoghtima, me a bagh naviba osemegh egh a bagh aziam.

10 Egha me mizazir ekjar a isir kamın ganigh, egh ati-atigh saghon tuivigh iki, kamaghın mikimam,

‘Noka, Babilon noka,
ni nguibar ekjar gav-
gavim itim!

Nin arazir kurabar ivezir ku-
ram dughiar otevimra
ni bagha ize.’

11 “Eghti biziba am-
aga dagh ivezir gumazir
nguazimin itiba, me Ba-
bilon ginighnigh egh a bagh
aziva, egh naviba bar ose-
megham. Me gari, gumazir
men dagiaba bagh amadir
bizibagh ivezamiba ua itir
puvati, kamaghın me oseme.

12 Me dagiaba bagha
amadir bizibar kara, gol ko
silva ko, dagiar aghuiba ko
manmaniar iveziba bar pin
koziba; ko inir ghurghurir
aghuiba ko inir pighaghevir
aghuiba ko inir slika ko inir
agheviba, ko men temer
mughuriar aghuir igharagha
gariba ko bizir me elefanın
ataribar ingariziba ko, bizir
me temer iveziba bar pin
itibar ingariziba ko, bras ko
ain ko, dagiar aghuir digiriba
itiba.

13 Bizir me amaga dagiaba
isir igharaziba uaghan iti,
adar kara, sinamon ko, apir
iriziba ko, pauran miġharir
mughuriar aghuim gamim

ko, grisin igharagha garir
mughuriar aghuim zuiba
ko, sandan aghuim ko, wain
ko, wel ko, plauan aghuim
ko witba; men bulmakauba
ko, sipsipba ko hoziaba
ko dar karisba ko, pura
ingangarir gumazir kiniba—
me dagiaba bagha men
ikirimiriba amadi. Bizir kaba
bar, gumazir dagh ivezamiba
puvati.

14 “Gumazir biziba am-
aga dagh ivezir kaba ka-
maghın a mikimam, ‘Bizir
aghuir ni iniasa navim
dikavim, datirighın da bar
nın saghuiamın ikiam. Bizir
bar aghuir avirir iveziba bar
pin koziba ko ni asingizir
bizir ganganir aghuiba, da
bar ovengeghti ni ua dar
ganan kogham!’

15 Eghti gumazir nguibar
ekjar kamın uan bizir kaba
amaga dagiar aviriba isiba,
tuivigh a isir mizazir ekjar
kamın ganam. Egh bar ati-
atigh azi, naviba bar ose-
megh saghon tuivigh, egh ka-
magh mikimam,

16 ‘Noka, Babilonın nguibar
ekiam. Noka!

A fomira korotiar ghurghurir
aghuiba ko inir
pighagheviba ko
inir aghevir aghuiba
aghua,

egha uan mikarzim golba
ko dagiar aghuiba ko
manmaniar bar pin
kozibar anedi!

17 Ezi dagiaba ko dirir aghuir
an itir kaba dughiar
bar otevimra bar
ikufi!

“Eghti kuribar keptenba
ko, gumazir kuribagh arua
nguibar igharazibagh aruiba
ko, kuribar ingangarir gu-
maziba ko gumazir on-
garimin dagiar ingangarib-
agh amiba, me bar moghira
uaghan Babilonin saghon
tuivigh ikiam.

18 Eghti Babilon isiti an
migharim otivtima me an
gan egh, kamaghin di-
agh mikimam, ‘Nguibar
datirighin itir manamra,
nguibar ekiar kamin min
gari? Bar puvati!’

19 Egh me uan osimtizim
akaghasa nguazir mineminiaba
inigh uan dapanibagh isin da
kun, egh naviba bar osemegh
egh aziva, egh kamaghin dim
mikimam,

‘Noka, Babilonin nguibar
ekiam, noka!

Ongarim garuir kuribar
afeziaba, me nguibar
ekiar kamin dagiabar,
dagiar gumazir eki-
abar otifi.

Mevzika! A dughiar
otevimrama bar
ikufi!

20 ‘Ia Godin Nguibamin
itir darasi, ia bar
akongegh!

Eghti ia Godin gumaza-
miziba ko aposelba ko

Godin akam inigha izir
gumaziba,
ia bar akongegh!

Arazir kurar nguibar kam ia
gamizim baghava,

God a tuisigha givagha,
egha uam an arazir ku-
ram ikarvasi.

Kamaghin amizi ia datirighin
nguibar kam ba-
tozir bizim bagh bar
akongegh.’”

21 Ezi migirigiar kaba
givazima, enselin gavgavir
mam wit mirmirir dagiamin
min garir dagiar ekiam ini.
Egha dagiar kam fegha a isa
ongarimin anekunigha egha
kamaghin migei,

“Kamaghira, me Babilonin
nguibar ekiam inigh
zuamira pamtem
anekunighti
a bar magirigh bar iku-
vighti,
eghti me uam a
ganan kogham.

22 O Babilon!

Gitan arareba ko mar-
vibar arareba ko,
sighaba ko, ararer
aghuir igharazir maba
ua nin aven otivan
kogham.

Eghti fofozir gumazir
ingangarir guar
igharagha garibagh
amiba, me ua nin ikian
kogham!

Eghti dagiar witba
mirmirimin ararem

ua nin aven otivan
kogham!

23 Eghti lamın angazan-
gariba ua nin aven
isian kogham.

Eghti gumazamizir
uarir ikiasa migeir
migiřigiaba, da ua nin
aven otivan kogham.

Nin gumazir fomira dagiaba
bagha biziba amadiba,
gumazamizir igharaz-
ibar damatuzibar gu-
mazir bar ekiabar oti-
fis.

Ezi ni kantrin igharaz-
iba bar dar gu-
mazamizibagh ifara
imezir igharagha garir
aviribar ingari.

24 God nguibar kamın gari,
me an aven Godın
akam inigha ızir
gumaziba ko an gu-
mazamizibav sozi
me ariaghire, ezi a
men ariaghrezibar
osimtizim ateri.

Ezi nguazimın gumaza-
miziba, men apaniba
me misoghezi me
ariaghire, osimtizir
kaba bar, Babilon-
rama a da ateri.

Kamaghın amizi
God an osimtizir
kaba ikarvagha a
gasighasisi.”

19

Babilon bar ikuvizıma,

*Godın gumazamiziba bar
akonge*

1 Ezi bizir kabar gin ki
orazi, niğınir dafam, gumaza-
mizir bar avirimın mın Godın
Nguibamın kamaghın dia
migei,

“E Godın ziam feka!

En Godın gavgavim ko
ziam itim,

a uabira en Akur-
vazir Gumazim!*

2 God gumazamizibar araz-
iba tuisizir arazim,
a guizbangıra ghua bar
dera!

Amizir gumaziba okia me ko
akuim, a nguazimın
gumazamizibagh

amizi me arazir
miziriziba a ko dagh
ami,

ezi God a isa kot gatigha
ghaze, an aremegham.

Amizir kam Godın ingan-
garir gumazibav
soghezi me ariaghire,
ezi God an osimtizir kam
ikarvagha osimtizir
ekiam a ganingi.”

3 Ezi me ua kamaghın dia
ghaze,

“E Godın ziam feka!

Nguibar ekiar kamın
isir avimın migharim
ghuavanang

zurara mamaghıra
ikiam!”

18:23: Ais 23:8 47:9, Jer 16:9, 33:11, Nah 3:4, MAA 17:2, 17:5 18:24: Jer 51:49,

Mt 23:35, MAA 17:6 * 19:1: (19:1) Jon akinafarir kam Grighın akam an osiri.
Egha ves 19:1in miğiriğiar otevir mam ko ves 3, ves 4, ves 6 uaghan, dar akar mam,
a Hibrun akamın an osiri. Hibrun akamın a kamakin, “Haleluya.” Akar kamın
mingarim a kamakin, “E Godın ziam feka!” 19:2: Lo 32:43, 2 Kin 9:7, MAA 6:10,
15:3, 16:7, 18:20 19:3: Ais 34:10, MAA 14:11, 18:9, 18:18 19:4: Neh 8:6, MAA
4:2-6, 4:10, 5:14

4 Ezi 24 plan gumazir dapaniba ko 4 plan bizir angamra itir kaba tevir akuriba apirigha egha Godin uan atrivir dabirabimin aperaghav itimin ziam fe. Egha me kamaghin migei,

“Bar guizbangira!
E an ziam fe!”

5 Ezi tiarir mam atrivimin dabirabimin iza kamaghin migei,

“Ia Godin ingangarir gumazamizir an atiatiava an apengan itiba, ia gumazamizir ziaba itiba ko ziaba puvatiziba, ia bar Godin ziam fi!”

Sipsipin nguzim amuimin ikiasava amima isar ekiam oto

6 Ezi ki niginir ekiam barazi mati gumazamizir avirim uari akuvagha migei, egha mati dipar ekiam afora nidi. Egha araribar min pamten dagarvagha kamaghin migei,

“En Ekiam God, Gavgavir Bar Ekiam Itim, datirighin an atrivimin iti.
Kamaghin amizi, e Godin ziam fam!”

7 Sipsipin nguzim amuimin ikiamin dughiam otogha gifa, ezi an amuim uabi akirigha gifa.

Kamaghin amizi e datirighin naviba deragh egh bar akongegh, egh an ziam fam!†

8 God amizir kam korotiar ghurghurir bar aghuim a ganingi, korotiar kam bar zuegha egha an dirim dafogha isi.”

(Korotiar ghurghurir kam, a Godin gumazamizibar arazir aghuir me Godin damazimin amiba, dar ababanim gami.)

9 Ezi ensel kamaghin na migei, “Ni akar kam kamaghin an osir: God sipsipin nguzim amuimin ikiamin dabirabim bagha diazir gumazamiziba, me bar akongegh!” Egha kamaghin ua na migei, “Akar kaba, da Godin guizin akaba.”

10 Ezi ki an suemningin tevir akurimning apirigha an ziam fasa. Ezi a kamaghin na migei, “Ni kamaghin damuan marki! Ki, ni ko nin aveghbuar nighnizir gavgavim Iesus kunizir akabar itiba, ki ia ko e ingangarir vamiram ami. God uabira, ni an ziam fi.”

19:5: Sng 22:23, 115:13, 134:1, 135:1 MAA 11:18, 20:12 19:6: Sng 93:1, 97:1, 99:1, Ese 1:24, MAA 11:15-17, 14:2, 15:3, 21:2 19:7: Mt 22:2, 25:10, Ef 5:32, MAA 21:2, 21:9 † 19:7: (19:7) Sipsipin nguzir kam an amuimin ikiasa, a Kraistra. Ezi amizir a ikiasa inabazir kam, kar Kraisin sios. Eghti dughiar Kraisa ua iziva egh uan sios iniamim, a kamakin, aning uaningin iti. Egh a uan siosin gumazamiziba me inigh uan Nguibar aghuimin mangam. Eghti me Kraisa ko deraghivira iki mamaghira ikiam.

19:8: Sng 45:13-14, Ais 61:10, Ese 16:10 19:9: Mt 22:2-3, Lu 14:15-16, MAA 21:5 19:10: Ap 10:25-26, 1 Jo 5:10, MAA 22:6-9

E fo, akar Iesus kunizimra, a gumazibar niġhniziba fema me Godin akam inigha izi.‡

Jon hozin ghurghurim gaperazir gumazimin gari

¹¹ Ki gari, Godin Nguibam kuiaghrizi, hoziar ghurghurir mam iti. Gumazir hoziar kam gisin aperaghav itim, an ziamning kamakin, “Gumazir dughiaba bar God baghavira itim,” ko “Gumazir uan akar dikiriziba migeima da otivim.” A gumazamizibar araziba deravira da tuisigha midorozim fora arazir aghuimra ġin ghua a gami.

¹² Ezi an damazimning mati avir mizariar gavgavimin min pamtem isi, ezi atrivimin dapanir asuar aviriba an dapanimin iti. Ezi an mikarzim ziar mam an iti, ezi gumazir igharaziba a gifozir puvati. A uabira ziar kam gifo.

¹³ Ezi korotiar ruarir an aruzim, ghuzim a gizifa, ezi me ziar kamın a dibori, “Godin akam.”

¹⁴ Ezi Godin Nguibamin midorozir gumaziba korotiar ghurghurir aghuiba aghuigha hoziar ghurghuribagh apiagha an ġin zui.

¹⁵ Ezi midorozir sabar ghumtizir mam gumazir

men faragha zuir kamın akamın ikegha, egha azenan izi. A midorozir sabar kamın nguibar igharaziba me misogh me abınam. Egh a gavgavim itir ainin aghorimin suiragh egh gumazamizibagh ativamin gavgavim ikiam. Egh a, dagiar miner bar ekiamın aven me wainin oviziba mirmiri moghin, gavgavim itir Godin aningagharir arazir ekiam akagham.

¹⁶ Ezi an korotiar ruarim ko an suemin, me ziar kam osiri,

“Atrivibar Atrivir Ekiam ko, Ekiabar Gumazir Ekiam.”

¹⁷ Ezi ki enselin mamın garima an aruem gisin tughav iti. Egha overiamın pin mighagha aruir kuarazibar dia ghaze, “Ia izi uari akuvagh egh dagher ekiar God ia daningamim bagh mizuam.

¹⁸ Ia atrivibar kuabar tuziba ko, midorozir gumazibar faragha zuir gumaziba ko midorozir gumaziba ko, hoziabar kuabar tuziba ko dagh apiazir gumazibar kuabar tuzibar amam. Egh ia gumaziba bar men kuabar tuzibar amam, pura inganagarir gumazir kiniba ko

‡ **19:10:** (19:10) Grighin akam vezin kam deravira anebigha a migeir puvati. Gumazir maba kamaghin migirigiar kam geghari, “Ki uaghan ni ko nin aveghbuaba ko inganagarir gumazir mam. Kar ia ikizir niġhnizir gavgavim Iesusin ikiava an ziamın gun migeim. Ia God uabira an ziam fi.” E fo, Godin Duam akam inigha izir gumazibar, Godin akam kunasa men naviba fe. A Iesusin ziamın gun mikimasa gumazibar akurvasi. **19:11:** Sng 96:13, Ais 11:4, Ese 1:1, MAA 1:5, 3:14, 6:2, 15:5 **19:12:** Dan 10:6, MAA 1:14, 2:17-18, 19:16 **19:13:** Ais 63:1-3, Jo 1:1, 1:14, 1 Jo 5:7-8 **19:14:** Mt 28:3, MAA 4:4, 7:9 **19:15:** Sng 2:9, Ais 63:3, Jol 3:13, 2 Te 2:8, MAA 1:16, 2:27, 4:8, 12:5, 14:19-20 **19:16:** 1 Ti 6:15, MAA 17:14, 19:12

gumazir firriaghreziba, ko pura gumaziba ko gumazir ziaba itiba!"

¹⁹ Ezi ki asizir atiar kam ko nguazimın atriviba ko, men midorozir gumazibar gari, me iza uari akufa. Me gumazir hoziam gaperazim ko an midorozir gumaziba ko misoghasa.

²⁰ Ezi a, asizir atiam ko akar ifavaribagh amir gumazim, an aning kalabus gati. Akar ifavaribagh amir gumazir kam arazarazir igharagha garir avirim asizir atiamın damazimın dagh ami. Egha kamaghın a gumazamizibagh ifarima me asizir atiamın osizirim inigha egha an marvir guamın ziam fe. Asizir atiam ko akar ifavaribagh amir gumazim, aning angamra ikiavira itima, ezi me aning isa aning akunizi aning danganir salfan dagiar avim ikia mamaghira itim giraghu.

²¹ Ezi aningın midorozir gumaziba, gumazir hoziam gaperazim, uan midorozir sabar an akamın itimın me misoghezi me ariaghire. Ezi kuaraziba bar men kuabar tuziba amegha naviba bar izefe.

20

Satan 1,000 plan azenibar kalabusın ikiam

¹ Ezi ki gari, enselin mam Godın Nguibam ategha

zaghira, egha mozir bar konezimın kin suira. Egha senın ekiam uaghan an suira.

² Egha a kuruzir ekiar kamın suiragha anebira, kar kuruzir bar fomira itim, a Satan, gumazir gumazamiziba bar akam me gasim. Ensel, a Satan 1,000 plan azenibar kalabusın ikiasa, an a isa senın a ike.

³ Egha ensel a isa anekunizi a mozir bar konezim giraghu. Ezi a mozir torimın akam anepirigha anepaghapaki, eghti an azenan izan kogham. Eghti Satan nguazimın itir gumazamiziba ua me gifaran kogh mangi 1,000 plan azeniba givagham. Eghti gin ensel uam a firighti a bar dughiar otevimra ikiam.

⁴ Ezi ki atrivir dabirabibar gari, ezi gumazir dagh apiaghav itiba, God gumazamizibar araziba tuisighamin gavgavim me ganingi. Ezi ki gumazamizir ariaghrezibar duabar gari, da iti. Gumazamizir kaba, nighnizir gavgavim Iesus ikia egha an akam akura egha Godın akam bar pamten an suira, ezi bizir kabanangın men apaniba me misogha men firiba aghorezi me ariaghire. Egha gumazamizir kaba asizir atiam ko an marvir guamın ziam fer puvatigha an namba uan guaba ko uan agharibar a inizir puvati. Ki

gari, gumazamizir kaba me ua angamra ikia Kraiss Iesus ko atrivibar min 1,000 plan azenibar ikiam.

⁵ Eghti gumazamizir igharazir ariaghreziba dughiar kamin bar ua dikavigh angamra ikian kogham. Me ovegh mamaghira iki mangiti 1,000 plan azeniba givagham. Dughiar kam, kar faragha zuir dughiar gumaziba ua dikavamim.

⁶ Eghti, gumazamizir God ua bagha inabazir faragha dikaviziba, me guizbangira bar akuigham. Me Godin gumazamizibara. Ovever namba 2, me iniamin gavgaviba puvati. Me God ko Kraissin ofa gamir gumazamizibar ikiam. Egh Kraiss ko 1,000 plan azenibar atrivibar ikiam.

Satan a bar ikuvigham

⁷ Eghti 1,000 plan azeniba givaghti, ensel mozir torir bar konezimın akam kuighti, Satan uan kalabus ategham.

⁸ Egh azenan izi nguazir kamin bar an itir gumazamiziba bar me gifarasa, Gok ko Magokin adarazi bar moghira. Satan midorozir ekiam damusi men gumaziba akuvagham. Men midorozir gumazibar dibobonim ongarimın gighimın min otogham.

⁹ Me nguazir kam tintinibar an mangi Godin gumazamiziba uari akuva itir danganim anekiarugham, kar nguibar ekiar God bar ifongezim. Eghti avim overiamın ikegh izighiri midorozir gumaziba bar men isigh me kuvaremegham.

¹⁰ Satan me gifarazi, kamaghın God anekunighti a danganir avim ko salfan dagiar avir bar puvira isir kamin magiram. Asizir atiam ko akar ifavaribagh amir gumazim faraghavira danganir kamin iti, me arueba ko dimagaribar mızazir ekiam ini zurazurara mamaghira ikiam.

Kotiar Bar Ekiam otivam

¹¹ Egha ki atrivir dabirabir ghurghurir ekiamın garima a iti, ezi gumazir a gapiaghirim, ki an garima a iti. Ezi nguazim ko overiam aning arav ghu, eghti gumazitam uam aningın ganan kogham.

¹² Ezi ki gumazamizir ovengezir ziaba itiba ko ziaba puvatizibar gari, me bar iti. Me atrivir dabirabimın guamın tuivighav iti, ezi akınafarir gumazamizibar araziba itiba kuiaghire. Ezi me akınafarir igharazim uaghan akui, kar akınafarir God gumazamizir ikirimir zurara itim iniamin ziaba osirizim. Ezi gumazir atrivir dabirabir kam gaperazim

akar akinafarir kabar itibar gara gumazamizir ovegezibar araziba tuisisi.

¹³Ezi ongarim in ariaghrezir gumaziba, ongarim me amadazi me izi. Ezi Ovevem ko Nguibar Ovegeziba Itim, aning ua ovegezir gumazamizir aning in itiba amadazi me izi. Ezi gumazir atrivir dabirabim gaperaghav itim, gumazamiziba amizir araziba bagha vaghvagh men kotiaba baragha me tuisisi.

¹⁴Egha gin an Ovevem ko Nguibar Ovegeziba Itim akunizi, aning danganir avim bar puvira isim giraghu. Danganir avim bar puvira isir kam, kar namba 2 in ovevem.

¹⁵Eghti gumazamizibar ziaba, akinafarir God gumazamizir ikirimirir zurara itim iniamin ziaba osirizim, men ziaba aven itir puvati, me uaghan me isi danganir avim bar puvira isim, me akunam.

God biziba bar dagh amizi da igiabar otifi

21

(Sapta 21-22)

Nguazir igiam ko overiar igiam oto

¹Ezi ki datirighin overiar igiam ko nguazir igiam in gari, aning iti. Overiar ghurim ko nguazir ghurim,

aning bar moghira arav ghugha ua itir puvati. Ezi ongarim uaghan ua itir puvati.

²Ezi Nguibar God Baghavira Itim, a Jerusalem in igiam, ki an gari. Ki an garima, a God in damazim in ikegha God in Nguibam ategha egha izaghiri. A uabi akirigha, kurukazir bar aghuim gami, mati amizim uan pam in ikiasa kuruke.

³Ezi ki orazi, tiarir mam atrivir dabirabim in iza pamtem migei,

“Ia orakigh. Datirighin God gumazamiziba ko ikiavira iti!

Egh men tong in ikiti eghti me an gumazamizibar ikiam.

God uabi me ko iki egh men God in ikiam.

⁴Egh a men damazir teriba vaghvagh da adizam.

Bizir faragha itir kurar kabanagh da bar gifa.

Eghti gumazamiziba uam ovengan kogham,

egh me ua naviba osimiva egh uam azian kogham,

egh ua mizaziba inian kogham.”

⁵Ezi gumazir atrivir dabirabim gaperaghav itim migia ghaze, “Ni oragh!

Ki bizibagh amizi, da bar igiabar otifi.” Egha a ua kamagh miġia ghaze, “Ni akar kabanagh osirigh. Akar kaba da bar guizbangira, eghti gumazamiziba niġhnizir gavgavimġin dar ikiam.”

⁶ Ezi a kamaghġin na miġei, “Biziba bar otivigha ġifa. Ezi kġrara, ki faraghavġira ikia egh bar ġin ikiva abuan ikivġira ikiam. Ki biziba bar dar miġarim, egha ingangarir ki amiba ki uaghan bar dagefi. Eghti gumazim kuarim an pirti, ki dipar ikirimirir zurara itim anidim a daningti, an aneremam. Dipar kam nguazimġin aven anadi. Dipar a isir kam, an a givezan kogham, a puram a iniam.

⁷ Eghti gumazitam midorozim damuva uan apanim abiraghti, ki bizir kaba a daningam. Egh ki an Godin ikiti, a nan borimġin ikiam.

⁸ Eghti gumazir atiatia ua ġirakirangġin zuiba ko, niġhnizir gavgavim ataghiziba ko, gumazamizir arazir bar kurar mizirizibagh amiba ko, gumazir gumazibav sozi me ariaghġiriba ko, gumazamiziba uari ko akua amir araziba ko, akuzibagh amua egha imezibagh amir gumaziba ko, asebar ziaba feba ko, gumazir ifavariba, me bar uan nguibamġin mangam. Kar danganir avim ko salfan dagiar avir bar

puvġira isim. Kar ovever namba 2.”

Jon Jerusalemġin igiamġin gari

⁹ Ezi enselin mam na bagha izi. Faragha enselin 7 pla, me itarir 7 plan bizir bar kuraba aven itiba suiki, kar Godin aningagharir arazir abuananaba. Enselin kam, a men mav. A kamaghġin na miġei, “Ni iziti, ki sipsipġin nguzimġin amuir a datirighġin ikiamim nġin akagham.”

¹⁰ Ezi Godin Duam pamtem nan ingarima, ensel na inigha ghua miġhsiar bar ekiamġin ghuavanabo. Egha Nguibar Ekiar God Baghavġira Itim, Jerusalem nan aka. Nguibar kam a Godin damazimġin ikegha Godin Nguibam ategha izaghiri.

¹¹ Ezi Godin angazangarir ekiam nguibar kam ġisira, ezi an angazangarim bar igharagha gari, mati dagiar ivezim bar pġin kozimġin min gari. A jaspam dagiar angazangarimġin min gara egha ġlasin min taghtasi.

¹² Nguibar kamġin divazim bar ekevegha bar pġin mar iti, ezi tiar akar 12 pla divazir ekiar kamġin iti. Ezi 12 plan enselba tiar akar kabar boroghġin tuivighav iti, ezi Israelin 12 plan anababar ziaba tiar kabagh isin iti.

¹³ Ezi aruem anadi naghġin itir divazir miriam, tiar akar

3 pla an iti. Ezi divazir miriar Notin itim, tiar akar 3 pla an iti. Ezi divazir miriar Sautin itim, tiar akar 3 pla an iti. Ezi aruem uaghiri naghin itir divazir miriam, tiar akar 3 pla an iti.

¹⁴ Nguibar kamın divazim, 12 plan dagiार ekiaba an apengan ikia gavgavim a ganidi, ezi sipsipin nguzimin aposelbar ziaba dar iti.

¹⁵ Ezi enselin na ko migeim, golin aghorir bizibar abarimin suira, a nguibar kam ko divazir ekiam ko an tiar akabar apanasa.

¹⁶ Nguibar ekiar kamın 4 plan miriabar ababanım voroghira ghu. Ezi ensel uan golin aghorimin nguibamin abarima an ababanım ghua 2200 kilomitan tu. Ezi nguibamin 4 plan miriaba ko an ruarimin ababanım bar voroghira ghue, egha boksiar dafamin min gari.*

¹⁷ Ensel nguibar ekiamın divazim uaghan an abarazima, ezi divazimin tuirivimin ababanım ghua 65 mitan tu. Ababanır kam gumaziba bizibar abarir ababanımın mirara gari, ezi ensel ababanır kamra divazir kamın abara a medi.

¹⁸ Nguibamin divazim God dagiार jaspan an ingari, egha nguibam uabi a dagiार golrama an ingari, ezi a glasin min isia taghtasi.

¹⁹ Ezi nguibamin divazir mingarim, God dagiार bar igharagha garir bar pin kozibar anesingi. Dagıar kaba digirir aghuiba dar iti, men iveziba bar pin ko. Dagıar faragha zuir bar aghuim, jaspа, a divazir mingarimin faragha iti. Ezi namba 2 a sapaian dagıar blupla. Ezi namba 3 a agetin dagıam. Ezi namba 4 a emeralin dagıar garim.

²⁰ Ezi namba 5 a sadonikisin dagıam, a ghurghurigha egha aghefe. Ezi namba 6 a konilian dagıar aghevım. Ezi namba 7 a krisolaitin dagıar iangurım. Ezi namba 8 a berilin dagıar garım. Ezi namba 9 a topasin dagıar iangurir igharagha garım. Ezi namba 10 a krisopresin dagıam. Ezi namba 11 a haiasinin dagıam. Ezi namba 12 a ametisin dagıar pıghaghevım.

²¹ Ezi tiar akar 12 plan kaba, da 12 plan manmaniar ghurghurir iveziba bar pin koziba. Tiar akar kaba me manmaniar ghurghurir ekiaba vaghvagha adar ingari. Ezi nguibar kamın aven itir tuaviba me golrama dar ingari, ezi golin kam glasin min taghtasi.

²² Ezi ki gari, nguibar ekiar kamın aven Godın Dipenir gumaziba ingarizi tam itir

21:14: Mt 16:18, Ga 2:9, Ef 2:20, Hi 11:10 **21:15:** Ese 40:3, Sek 2:1, MAA 11:1

* **21:16:** (21:16) Grighin akam kamaghin migei, nguibar kamın ababanım “12,000 stadia.” Ezi en dibobonim e kamaghin a diponam 2200 kilomita. Ezi e fozir puvati, Jon guizin 2200 kilomitan ababanım migei, o an osirizir namban kam 12,000, a bizir igharazim migei. E fo, Judan gumazibar nighnizimin aven, namba 12, a mingarir ekiam an iti. **21:21:** MAA 21:12, 21:18 **21:22:** Jo 4:23, MAA 15:3

puvati. Ekiam, God gavgavim itim, ko sipsipin nguzim, aning uaning Godin Dipenimin danganim ini.

²³ Godin angazangarir gavgavimra angazangarim nguibar ekiar kam ganidi. Ezi sipsipin nguzim uabi nguibar kamin lamin min iti. Ezi kamaghin nguibar kam angazangariba aningamin arueba ko iakiniba puvatigham.

²⁴ Eghti nguibaba bar dar gumazamiziba nguibar kamin angazangarimin daruam. Eghti nguibaba bar dar atriviba uan bizir bar aghuiba inigh an aven izam.

²⁵ Eghti aruemin me nguibar kamin divazimin tiar akaba aseghan kogham. Dimagariba nguibar kamin puvatigham. Kamaghin tiar akaba kuighreggh mamaghira ikiam.

²⁶ Eghti nguibabar atriviba bar men dagiaba ko men bizir digirir aghuiba, me bar ada inigh aven mangam.

²⁷ Eghti bizir miziriziba ko gumazir arazir kurigha mughazibagh amiba ko, gumazir ifavariba me nguibar ekiar kamin aven mangan kogham. Bar puvatigham, gumazamizir ziar akinafarir zurara itimin aven itiba, akinafarir kam a sipsipin nguzimin akinafarim, merara nguibar ekiar kamin

aven mangam.

22

Jon, temer ikirimirir zurazurara itim anidim ko dipar faner ikirimirir zurazurara itim anidim, aningin gari

¹ Ezi ensel faner dafar mamnan aka, faner dipar kam a ikirimirir zurara itim anidi, an angazangarim glasin min taghtasi. Faner dipar kam God ko Sipsipin Nguzimin atrivir dabirabimin apengan ikegha ivemara ghua,

² nguibar ekiar kamin tuavir torimin uaghiri. Ezi faner kamin miriamningin temer ikirimirir zurara itim anidiba vong ko vong sara tuivighav iti. Temer kaba 12 plan iakinibar azeniba vaghvaghera zurara dagheba be. Eghti temer kabar dafariba kantriba bar dar gumazamizibar amuti me ua ghuamagham.

³ Eghti bizir God bar aghuagha egha otogheziba, uamategh ikian kogham. God ko Sipsipin Nguzimin atrivir dabirabim, nguibar kamin ikiam. Eghti an ingangarir gumaziba an ingangarim damuam.

⁴ Egh me an guamin gantima, an ziam men guabar ikiam.

⁵ God, Ekiam angazangarim gumazamizibar

21:23: Ais 60:19-20, MAA 21:11, 22:5

21:26: Ais 66:12, MAA 21:24 **21:27:** Ais 35:8, 52:1, 60:21, Ese 44:9, Jol 3:17, 1 Ko 6:9-10, Fl 4:3, MAA 13:8, 20:12, 21:8, 22:14-15 **22:1:** Ese 47:1, Sek 14:8

22:2: Stt 2:9, Ese 47:12, Jol 3:18, Sek 14:8, MAA 2:7, 21:24, 22:14, 22:19

22:3: Ese 48:35, Sek 14:11, Stt 3:17, MAA 7:15 **22:4:** Sng 42:2, Mt 5:8, 1 Ko 13:12, 1 Jo 3:2, MAA 3:12, 14:1

22:5: Ais 60:19, Dan 7:18, 7:27, 2 Ti 2:12, MAA 5:10, 20:6, 21:23-25

aningti, eghti kamaghin dimagarim uam otivan kogham eghti lam ko aruemin angazangariba ua ingangariba puvatigham. Eghti Godin gumazamiziba, me atrivibar min zurara iki mamaghira ikiam.

Iesus zuamiram otogham

⁶ Ezi enselin kam kamaghin migia ghaze, “Akar kaba da bar guizbangira, eghti gumazamiziba nighnizir gavgavim adar ikiam. God Ekiam uan Duam an akam inigha izir gumazibagh aningizi, a men navir averiba fema, me an akam akuri. Egh a uan ensel amadazi, a izava an ingangarir gumaziba bar bizir bar zuamirama otivamiba men akagh.”

⁷ Ezi Iesus kamagh migei,

“Ia orakigh, Ki bar zuamira ia batogham.

Akinafarir kam, a datirighin ko gin otivamin bizibar gun migeir akaba, da an aven iti.

Eghti gumazamizir akar kabar gin zuiba, me bar akongegh!”

⁸ Ki Jon, ki bizir kabar gara egha akar kaba barasi. Ki dar ganigha egha da baregha, maghira enselin bizir kaban akazimin suemingin teviba apirigha an ziam fasa.

⁹ Ezi a kamaghin na migei, “Ni kamaghin damuan marki! Ki uaghan, ni ko Godin akam inigha izir gumaziba, me nin aveghbuaba, e bar ingangarir vamiram ami. Egha gumazir akinafarir kamın akabar gin zuiba, ki me ko ingangarir vamiram ami. God uabira, ni an ziam fi!”

¹⁰ Egha a kamaghin na migei, “God bizibar amuamin dughiam a bar roghira ize. Kamaghin, ni datirighin ko gin otivamin bizibar gun migeir akar akinafarir kamın itim, ni dar ghuangsighan marki.

¹¹ Gumazamizir arazir kurabagh amiba, me dar amu mangvira iki. Eghti gumazamizir arazir mizirizibagh amiba, me dar amu mangvira iki. Eghti gumazamizir arazir aghuibagh amiba, me arazir aghuibar amu mamaghira iki. Ezi gumazamizir God baghavira itiba, me Godin gumazamizibar ikivira iki.”

¹² Ezi Iesus kamaghin migei, “Ia orakigh, ki bar zuamira ia batogham. Ki ivezir bar ia daningamim inigh izam. Egh gumazamiziba amir araziba bagh, ki vaghvagh iveziba ua me ikarvagham.

¹³ Kirara ki bar faraghavira ikia egh bar gin ikiva abuan ikivira ikiam. Egha ki biziba

bar dar mingarim, egha ingangarir ki amiba ki uaghan bar da agefi.

14 “Ezi gumazamizir uan korotiaba ruegha itiba, God ghaze, me temer ikirimirir zurara itim anidir kamın daghebar amiva, egha uaghan nguibar ekiar kamın tiar akabar aven mangam. Kamaghın me bar akongegh.

15 Eghti gumazamizir arazir bar ikurar mizirizibagh amiba ko, akuzibagh amua egha imezibagh amir gumaziba ko, gumazamizir uari okia akuiba ko, gumazibav sozi me ariaghırir gumaziba ko, gumazamizir asebar ziaba feba ko, gumazamizir ifavarir arazim bar a gifongegha a gamiba, gumazamizir kaba bar moghira Godin nguibar kamın azenan ikiam.

16 “Ki Iesus, ki uan ensel amadazi a ia bagha iza, egha siosba bagha akar kamın gun me mikeme. Ki Atrivim Devitin ovavim. Kirara, ki mikovezir aminim tiasava amir bar puvira isim.”

17 Ezi Godin Duam ko Sipsipin Nguzimin amuim aning ghaze, “Ekiam Iesus, ni izi!” Eghti gumazamizir uaghan akar kam baraghiziba, me uaghan kamaghın mikimam, “Ni izi!” Eghti gumazitam kuarim an apirti, a izi. Egh dipam amisi,

egh dipar ikirimirir zurara itim anidir kam, puram a iningham, iveziba puvati.

Jon akar bar gavgavim gumazamizir akinafarir kamın itir akaba baraghizibagh anidi

18 Ki Jon, ki gumazamizir akar akinafarir kamın aven itim baraghizibav kimasa, akar kam a datirighın ko gin otivamin bizibar eghaghanim. Ki gumazamizir kaba vaghvagha pamtem me migei, “Gumazitam akar igharazitam uam akar kam gisin a giviraghti, eghti God a ikarvaghiva, arazir bar kurar akinafarir kamın aven itim, God gumazir kamın ivezir kuram ua dagh iviragham.

19 Eghti gumazitam datirighın ko gin otivamin bizibar akar akinafarir kamın itibar tam adeghti, eghti God an bizir aghuiba a dam ada adeggham. Eghti a temer ikirimirir zurara itim anidimin daghetam raman kogham, egh God baghavira itir nguibamın ikian kogham. Nguibar kam, akinafarir kam an gun migei.”

20 Ezi Gumazir Bizir Kabar Gun Migeir Kam, datirighın kamaghın migei, “Bar guizbangira, ki zuamira ia batogham.”

Guizbangira! Ekiam Iesus, ni izi!

²¹ Eghti Iesusin apangku- bar moghira me ko iki.
vim Godin gumazamiziba Guizbangira!